

D. JOANNIS JUSTI
LANSPERGII
OPERA OMNIA

IMPRIMI POTEST.

FR. ANSELMUS-MARIA Prior Cartusiæ,
XV Kalend. Decembr. MDCCCLXXXVIII,
in Solemn. S. Hugonis Lincolniensis Episcopi.

IMPRIMATUR.

† DESIDERATUS-JOSEPH, Episc. Atrebat.,
Atrebat., VI Id. Decembr. MDCCCLXXXVIII,
in Festo Conceptionis Immaculatæ B. V. M.

Vera Effigies R.P. IOANNIS IVS TILANSPELAG,
ut in Carmisistia Coloniensi depictus reperitur, in qua
et obijt felicissime anno M.DXXXIX 10 die Augusti quinquagesimus
genarius, doctrina, vitaeque integerrimus.
Ante oculos semper Christi radiabat imago
Ante oculos semper virgo Maria claret.

D. JOANNIS JUSTI
LANSPERGII^{e r}

CARTUSIANI

OPERA OMNIA

IN QUINQUE TOMOS DISTRIBUTA JUXTA EXEMPLAR COLONIENSE ANNI 1693

EDITIO NOVA ET EMENDATA

TOMUS PRIMUS

OPERA MAJORA

MONSTEROLII

TYPIS CARTUSIÆ SANCTÆ MARIÆ DE PRATIS

MDCCCLXXXVIII

26377

PRÆFATIO

“**P**RÆCIPUUM quidem Solitarii opus est, juxta Dionysium nostrum, ut, quantum possibile est fragilitati humanæ, incessanter Deo conjunctus sit actualiter, sive orando, sive psallendo, seu contemplando, meditando aut diligendo, quatenus memoria Dei cordi suo tam tenaciter ac amorose inhæreat ut in nullo opere, loco vel tempore obliviscatur ipsius, sed sive comedat, sive bibat, sive aliud quid faciat, semper mens sua intenta sit Deo. » (*De Vita Inclusarum. Art. viii.*)

Certis autem horis labori manuali, exemplo veterum Monachorum, aut intellectuali incumbere, valde utile et quasi necessarium est, ut vitetur omnis otiositas ac mentis vagatio relaxeturque animus per exercitiorum varietatem. Sic Statuta nostra, quum quibus modis cellæ incola in ea sese ordinate et utiliter occupet enumerant, non solum dicunt « psallendo, orando, meditando, contemplando » sed et « legendo, scribendo ac laborando. » (*II P. Cap. xiv. n. 1.*) Hanc fuisse a prima ætate Cartusianorum proxim testatur Guigo qui ait : « Omnes pene quos suscipimus, si fieri potest, scribere docemus. Quod si frater alterius fuerit artis (quod apud Nos raro valde contingit), habebit artis suæ instrumenta convenientia. Adhuc etiam libros ad legendum de armario accipit duos. » (*Consuet. Cap. xxviii. n. 2 et 3.*) Et certe inter scriptores de quibus egregie loquitur Sutor annumerandi sunt hi antiqui Patres. « Opus, inquit, efficiunt suapte natura bonum atque meritorium, si tamen a charitate proficiscatur. Jejunant etiam quodammodo, videlicet corpus ipsum tali labore spontaneo macerantes. Orant insuper, cum devote scribunt, interdum psallentes Domino in cordibus suis, quod Apostolus monet, interdum etiam vocalem orationem suis (quoad fieri potest) scriptis miscentes. Denique scripta devota lectitantes, interdum compunguntur piæque lachrymas ab imo pectore trahunt, sicque pro suis piaculis satisfaciunt, lapsum vitant, augent virtutes, merita congerunt. » (*De Vita Cartus. lib. ii. c. 2.*) Hinc clarius apparet quomodo hoc labore sibi profecerint Patres nostri et qui ipsorum secuti sunt exempla. Profecerunt et aliis; nam, addit prælaudatus Guigo : « Libros tanquam sempiternum animarum nostrarum cibum cautissime custodiri et studiosissime volumus fieri, ut,

quia ore non possumus, Dei verbum manibus prædicemus. Quot enim libros scribimus, tot vobis veritatis præcones facere videmur, sperantes a Domino mercedem pro omnibus, qui per eos, vel ab errore correcti fuerint, vel in catholica veritate perfecerint, pro cunctis etiam qui vel de suis peccatis et vitiis compuncti, vel ad desiderium fuerint patriæ cœlestis accensi. » (*Cap. xxviii. n. 3 et 4.*) « Lingua quidem tacet, ait etiam Sutor, sed manus prædicat : verba non sonant, at scripta ipsa loquuntur. » (*De Vita Cartus. lib. II. c. 2.*)

Quæ omnia apprime conveniunt his qui, inventa nunc arte typographica, pro nondum editis vel iterum et accuratius edendis multum desudant, codices transcribunt, libros revisunt, modo impressorum mendas corrigunt, dum alii litteras componunt, tabulas ac folia prælo subjiciunt ipsumque prælum movent.

Sed numquid de sola materiali librorum scriptione, numquid de solis alienorum vulgandis operibus intelligenda sunt præallegata Guigonis verba, quasi de proprio thesauro aliquid proferre Cartusianis prohiberetur? Ad hæc responsum habemus D. Innocentii Le Masson qui Consuetudinum textum sic explanat dicens :

« Si sic opinarentur antiqui Patres et vellent nos nostro modo prædicationi vacare, transcribendo libros ab aliis compositos, non recusabant eos qui a Nostreis componerentur etiam posse transcribi. Unde durius quam convenit eos loqui censendum est, qui a componendis libris vellent Nostros omnino repellere, et sub prætextu vitæ occultæ et solitariæ illos tantum Deo pro hominibus, non vero de Deo hominibus, nec etiam per calamum loqui debere existimarent. Qui sic opinarentur a sensu R. Patris Guigonis per excessum aberrarent et tacite condemnarent tot egregios et pios scriptores, qui in Ordine numerantur. At fatendum est magnam cautelam apud nos in hac parte adhibendam esse, ne ex pruritu scribendi et libros edendi vanæ sui ipsius opinioni detur locus, aut, ex minori peritia scientiarum quæ in viris solitariis ab Academicis exercitationibus remotis raro superabundat, quædam in publicum non satis castigate composita prodeant. .... Scripta ergo Cartusianorum non sunt a prælo penitus excludenda, dummodo ab iis nihil scribatur quod cum intentione R. P. Guigonis non concordet, atque ideo de iis tantum materiis a Cartusiano tractetur, quæ ad Catholicæ veritatis assertionem, vitiorum extirpandorum et virtutum acquirendarum studium promovendum conducunt. » (*Annal. Ord. Cartus. lib. I. c. viii.*)

Lectioni igitur et studiis vacant Cartusiani quia « lectio, ut ait alter Guigo, quasi solidum cibum ori apponit » (*Scala Paradisi. II.*), quia etiam sacerdotes doctrina pollere virosque religiosos in rebus proprii Ordinis versa-

tos esse omnino decet et sæpe necessarium est. Scribunt quoque nonnulli, sive diversorum auctorum colligant dicta et in unum redigant (quod apud Nos maxime usitatum est), sive suo Marte opera¹ conficiant : alii quidem « pro sola purgatione cordis et cogitationum soliditate ac perseverantia cellæ vel acediæ ipsius victoria et expugnatione », sicut Paulus ille abbas, de quo narrat Cassianus, quod tegetes vel sportulas quas de palmarum foliis fecerat singulis annis concremaret; (*De Cænob. Inst. lib. X. c. xxiv.*) alii vero pauciores, ut ad proximi utilitatem scripta typis committant.

Sic Lanspergius noster primum sibi libros compilavit, quæ notatu digna audiebat vel legebat sibi collegit et postea certo disposuit ordine, ut si quid quærere vellet facilius inveniret. « Nihil minus tum cogitabam, inquit loquens de *Enchiridio Christianæ Militiæ*, quam ut in publicum quandoque evulgarem, neque me idoneum existimabam qui tale aliquid conscriberem quod dignum esset in omnium prodire conspectum. At vero ubi quidam id a me precibus contendere cœperunt amici ut paterer in communem multorum usum typis excudi, equidem abhorruui. » Orantibus tamen annuens, prædictum opusculum edendi veniam ipsis dedit, si expedire putarent. (*In Enchiridion Christ. Milit. Præfatio.*)

Quot postea scripserit tractatus testantur quinque volumina quæ nunc denuo impressa piis lectoribus ministramus. Scripsit insuper epistolas dedicatorias ac defensivas varias quas libris et opusculis Dionysii Cartusiani præfixit. (*Elenchus Operum ipsius, juxta D. Brunonem Loher.*) Scripsit et epistolam apologeticam pro S. Gertrudis *Insinuationum* libris, quorum primum ex germanico idiomate vertit in latinum; scripsit *Argumenta* in hos libros et in ejusdem Virginis præclaræ *Exercitia*. Scripsisse etiam videtur præfationem in libellum inscriptum : *Candela Evangelica*; libellus autem ipse auctori anonymo, ut sentit Possevinus (*Apparatus sacer*), vel D. Petro Blomenvennæ tribuendus est. Scripsit denique complures tractatus, epistolas, exercitia, preces aliaque plura, quæ anno 1554 nondum pervenerant ad manus D. Brunonis Loher (*Elenchus*), nec ad nos pervenerunt.

Adhuc vivente Lanspergio, prodierunt in lucem nonnulla ejus opera; eadem autem et multa alia, postquam migravit ad Dominum, excusa sunt cura maxime D. Brunonis Loher, illius discipuli, qui etiam plures tractatus germanice scriptos latine interpretatus est, et Sermones de Sanctis, quos magister morte præventus imperfectos reliquerat, complevit. Sæpius Sermones de Tempore et de Sanctis, necnon seorsim varia opuscula typis mandata fuerunt. Tandem anno 1630, Opera Lanspergii in quinque tomos distributa edidit Coloniae D. Georgius Garnefelt, Cartusiæ Coloniensis professor, eaque anno sequenti D. Justo Perrot, ad clavum Ordinis noviter evecto,

nuncupavit in signum subjectionis, nihil existimans gratius fore quam Justum Justo. (*Epistola Dedicatoria.*)

Huic editioni consimilis alia prodiit pariter Coloniae, anno 1693, quam diligenter recognitam et correctam iterum damus.

Accipe igitur, amice lector, hosce libros : sint tibi lux et cibus et in ore tuo sicut mel dulces.

Si Sermones quæris, prædicat Lanspergius : prædicat monachis, ut digne ambulent vocatione qua vocati sunt ; solitudinem non deserens, quod Cartusiano non liceret, prædicat et secularibus, ut sobrie et juste et pie vivant ; qui ante oculos Christi imaginem semper habebat, cujus ante oculos semper Virgo Maria stabat, omnibus prædicat Jesum et hunc crucifixum, prædicat Mariam et hanc dolorosam. Si spirituali scientia instrui cupis, præceptor est Lanspergius ; si mentis pabulum appetis, si te delectant vitæ internæ exercitia, convivium est paratum, minister est Lanspergius. Contingit ut contra hæreticos prælietur, ab eorum insectationibus monasticum statum vindicans, necnon contra sapientes mundi, mysticæ theologiæ demonstrans præstantiam ; sed potissimum adversus naturæ lapsæ concupiscentias pugnat, adversus rectores tenebrarum harum ; dux spiritualis militiæ, tyrones informat eosque theoriâ docet : quo autem zelo, qua discretione, ille dicet qui expertus fuerit. Cæterum, bellum parat geritque, quia vult pacem, pacem vitæ in Deo absconditæ, pacem orationis et contemplationis. Qui per latus apertum usque ad amoris sacrarium, usque ad Cor Jesu penetravit, et gustavit quoniam bonus, misericors et suavis est Dominus, eructat verba, scribit epistolas, igne quo ipse ardet alios inflammare satagens. Imo, ut qualitate docentis augeatur auctoritas documenti, animæ devotæ, cunctis etiam fidelibus Christum fingit scripsisse ; Christum introducit, quasi animam christianam, animam peccatricem, animam pœnitentem, animam fidelem, animam devotam Salvator alloqueretur. Loquitur et anima. Gemit, more turturis, quia corpore gravatur, tenebris circumdatur, passionibus vexatur, quia in lacu miseriæ, in limo profundi, in mundo nequissimo exilium patitur ; ad patriam suspirat, ad gaudia supernæ beatitudinis, ad societatem Sanctorum, ad Dei fruitionem. Suppeditat ei Lanspergius verba quæ secum revolvat, sensus suggerit quibus amaritudo dulcissima nutriatur. Per affectiones anima ad Deum continue se levat, ad ipsum aspirat, eidem loquitur, ipsum attingere eique inhærere gestit. (*In Pharetram divini amoris Præfatio.*) Aperit Lanspergius vitæ affectivæ armamentarium, spirituale gazophylacium : præbet animæ pharetram cum sagittis quibus divini sponsi Cor vulneretur, præbet et meditationes, precationes, gratiarum actiones, rosaria, hymnos variaque alia exercitia. Ex his eligere poteris, monache, pie lector, quod tibi magis deserviet, ex hoc

thesauro unam margaritam hodie, cras depromere alteram; modo aspirationem aliquam usurpabis ut tua fiat, modo diutius vacabis lectioni; nunc verba proferes ore, sæpius in silentio elicies affectus. Sic cordis effusionibus assuesces atque conaberis ut omnis actio et tota vita tua, sicut ait Lanspergius, sit jugis et perpetua oratio, fiatque aliquando ut jam non egeas ad orandum libro aut orationibus formatis, sed omnia quæ vides et audis sint tibi liber et materia elevandi te ad Deum, necessariæ occupationes et actiones externæ, imo defectus et infirmitates tuæ ansam tibi præbeant orandi atque loquendi Deo et, nunquam omnino distractus, semper sine prævia alia collectione spiritus ad Deum redire et convertere te queas. « Quam efficax sit, addit auctor noster, affectivum hoc aspirandi exercitium ad delenda peccata, ad abolendam quoque omnem deformitatem et dissimilitudinem animæ, quam denique valeat ad illuminationem, simplificationem, purificationem inflammationemve cordis, et postremo ad absorptionem unionemque cum Deo, vix credi potest..... Licet variæ ad obtinendam charitatis perfectionem a Sanctis tradantur viæ, hæc tamen omnium creditur esse facillima atque maxime compendiosa. » Sed ad tale exercitium necessaria est puritas cordis, quæ perfecta abnegatione acquiritur. Abnegatio clavis est qua patet homini porta introeundi in Deum, et Deo introeundi in hominem. Ita Lanspergius. (*In Pharetram divini amoris Præfatio.*)

Animas trahere ad Deum, animabus adminiculum præbere, hoc est scriptoris illius religiosissimi propositum, hic scopus. Quamvis eruditus sit juxta ac pius, non ut curiosa proferat scribit et vanas captet hominum laudes. « Prodesse cupimus, inquit, non placere. » Prodesse et nos intendimus, qui Lanspergii proponimus Opera ut devotus devotos efficiat, quique cunctis hanc paginam lecturis, nosmetipsos simul admonentes, dicimus cum Lanspergio : « Brevis est et momentanea vita præsens : felices illos qui ea recte uti norunt, qui pretiosissimum tempus ita exigunt, ut illis vivere Christus sit et mori lucrum. Advenæ enim sumus et peregrini super terram. Facessant ergo terrena oblectamenta, facessant illecebræ et quidquid nos revocare potest ac abstrahere ab amore Christi Jesu. Tendamus absque intermissione ad patriam ; temporalia jam effluxisse putemus : sit hæc unica ac præcipua occupatio nostra, ut discamus præsentia despiciere, futura suspirare. » (*In Enchiridion Christianæ Milit. Præfatio.*) Amen.

17 Novembris 1888, in Solemnitate S. Hugonis Lincolnensis episcopi.

EPIGRAMMA

IN LAUDEM D. JOANNIS JUSTI LANSPERGII

JUSTUS Joannes claro Lanspergius ortu
Bavariam studiis excoluit patriam.
Nomine non tantum justus, sed rebus honestis
Justus uterque parens, justus et ipse fuit.
Palladios frutices et Christi robora carpens,
Æthereum niveo pectore trivit iter.
Quum sacris animum scriptis ornasset acutum,
Illecebras fugiens Cartusiam petiit.
Deliciis animum studio subtraxit opimis,
Prædulces epulas viribus effugiens.
Æra sub æterno ferventer rege merebat,
Hæreticis terror dæmonibusque fuit.
Arrepto fidei furias mucrone fugabat,
Sidereo clypeo vicerat omne scelus.
Rebus in afflictis docti solatia tantum
Præbebant, necnon fortia scripta virum.
Ante oculos semper Christi radiabat imago,
Ante oculos semper Virgo sacrata stetit.
Justitiam coluit magna pietate celebrem,
Quam Deus immenso misit ab axe Pater.
Nunquam prosiliit Titan rubicundus ab ortu,
Quin properet mensæ Sacra parare Dei.
Verba nec incassum summo de pectore fudit,
Sed lingua valido frena labore parat.
Sæpius adversa pressus valetudine miles,
Attamen infracta mente pharetra tulit.
Luxuriæque patrem sævum contempsit Iacchum,
Spicula lascivæ sprexit amara deæ.
Otia non fovit, falsis sudoribus omnes
Scripturæ nitido pervolat ore locos :
Haud secus ac tenui lætus cum murmure florem
Sedula lustrat apis, dulcia mella legens.
Cum jam spectaret tantis erroribus orbem
Inversum, mortis sæpe diem petiit.

D. JOANNIS JUSTI LANSPERGII

VITA CONSCRIPTA

AB ILLIUS DISCIPULO D. BRUNONE LOHERIO CARTUSIANO

DILECTUS Deo et hominibus Pater Joannes Lanspergius, re et cognomento Justus, ex celebri Germaniæ ducatu Baviaræ, et civitate Lansperga honestisque parentibus originem duxit. Qui a Domino præventus in benedictionibus dulcedinis, post expletum in Alma Universitate civitatis Colonien-sis studii Philosophici cursum, mox florem juventutis suæ in Cartusia ejusdem civitatis Creatori suo offerens, corpore et animo mundum deseruit, seseque militiæ spirituali viriliter accinxit. In qua quantum in omni spiritalis vitæ disciplina profecerit, quam fervidus exstiterit amator Dei, quam devotus gloriosæ Virgini Matri ejus (hanc enim post Deum unice diligebat), quam obediens erga Superiores, quam durus sibi, quam benignus aliis, quam zelosus pro observantia sacri Ordinis, quam tenax justitiæ, quam assiduus in oratione, quam infatigabilis in labore, quam multus denique verbo et exemplo in via Dei, veluti fulgidum sidus in firmamento Ecclesiæ positum, luxerit, difficile foret explicare.

Qui porro aliqua hinc noscere voluerit, sedulo pioque animo ejus scripta et libros perlegat. Fuit quidem non modo in secularibus litteris apprime eruditus, verum etiam interna unctione Spiritus Sancti non mediocriter illustratus : quo dulce fiebat ei in lege Domini meditari die ac nocte, semperque vel devotis precationibus, aut sacra lectione, aut certe scriptione tempus fructuose deducere, insuper hostiam Agni immaculati Deo in Altari quotidie immolare. Et his sanctis exercitiis adeo ferventer incubuit, ut ab illis nec validis quidem morbis (quibus aliquot annis ante mortem premebatur) sineret se avocari, sed supra vires sæpe loquens, supra vires nihilominus sese ad ea cogebat. Omnium hominum necessitatibus velut pia mater compatiebatur, seseque petentium consolationi sive informationi (neglecto interim subinde somno vel cibo proprio) totum impendere non gravabatur. Nam omnibus aliis benignus et affabilis, sibi autem soli durus et immisericors fuit. Ut carnem spiritui repugnantem domaret, corpusculum suum jejuniis, vigiliis, flagellis, ciliciis et aliis patientiæ laboribus assidue macerabat. Aliquamdiu etiam lorica ferream super nudam carnem circa

renes occulte portavit. A cibis delicatis, a verbis superfluis, otiosis sive nocivis seipsum summo studio temperabat. Unde quilibet facile colligere potest, quanto nitore puritatis mens ejus fulserit intus : qui carnis sensuumque suorum tam strenuus castigator exstitit foris : quoniam absque hujusmodi castigatione, quisquis se puritatem mentis et corporis adipisci putat, seipsum misere decipit, umbram sequens et aerem verberans. Obedientiam superioribus suis tam in gravibus, quam in levibus rebus adeo simpliciter, et absque ulla discretione, et sine murmuratione quacumque exhibebat, ut omnes id summe mirarentur. Cujus rei gratia cum in officio Prioratus domus Cantavii prope Juliacum (quod ex sola obedientia susceperat), propter loci humiditatem suæ naturæ prorsus contrariam, ex vomitu sanguinis sæpius usque ad mortem ægrotaret, nunquam tamen importune a superioribus suis exegit ad salubriorem locum, licet id maxime desideraret, remitti. Unde paulo ante obitum suum pro informatione cujusdam Fratris graviter testabatur se in Ordine contra superiorum suorum voluntatem, nec uno verbo scienter unquam fecisse. Quapropter tantam cordi et verbis ejus Deus infudit gratiam et sapientiam, ut non solum Fratres, sed et Principes quoque et magnates terræ eum requirentes, monita salutis cum magna aviditate et reverentia ab eo audirent, ipsum ut Dei amicum, seu potius Deum in ipso loquentem honorarent. Et quia in operibus bonis in domo Dei servum se fidelem et prudentem exhibebat, misericors Dominus ipsum pro incremento salutis suæ, calculo, phthisi, tussi violenta nimium, vomitu sanguinis, et nescio quibus aliis gravibus et diuturnis languoribus, velut aurum in igne, in hoc seculo (quod orare subinde, quemadmodum etiam in scripturis ejus reperimus, solebat) a peccatis suis plene, ut speramus, purgare dignatus est. Nam mirabili patientia sustinebat pœnas omnes et dolores, quibus supra modum, præsertim circa finem vitæ suæ, vexabatur, adeo ut intuentes stuperent, dicerentque ipsum supernaturaliter in vita servari. Quod nemini mirum videatur, cum a medicis sæpe desperatus, et morti adjudicatus sit, eo quod hepar et pulmo læsa et corrupta multis annis essent, contra eorum sententiam, valetudinarius supervixerit. Adeo quoque patientissimo hæc aliaque complura animo ferebat, ut nunquam unum impatientiæ verbum ab ejus ore processerit. Et quando aliqui religiosi, seu etiam seculares et magnates ipsum visitarent, eumque percunctarentur quomodo haberet, semper respondit, vel bene se habere, vel cum sancto Job : Sic ut Domino placet : Sit nomen Domini benedictum.

Sæpius tæduit eum diutius vivere propter nimios excessivosque dolores, cupiebatque dissolvi et esse cum Christo, maxime propter gravissimam Ecclesiæ Catholicæ ruinam, animarumque damnationem, sanguineis lacrymis merito deflendam, quas passim absque modo et freno per libros Erasmi, Lutheri, et aliorum Ordinis sui desertorum (quos a Deo dicebat datos in reprobum sensum), videbat corruptas ad infernum currere, cum talibus pseudodoctoribus excæcatus hodie credat mundus. A quorum lectione ipse penitus abstinebat, abstinentumque omnimodis admonebat, tum quia parum bonæ frugis habeant, tum quia absque aliquo periculo vel contagio vix legi queant, cum sermo eorum ut cancer serpat : tum etiam quod non modo omnis doctrina, sed etiam omnes li-

bri ipsorum prohibiti et damnati essent. Qua etiam re permotus, ut erat mire amans et sitiens salutis animarum, multa subinde edidit scripta, nihil nisi pietatem, sanam fidem, eximium in Deum proximosque amorem spirantia, ut pro sua virili parte, quoad ejus fieri posset, jam eversos et corruptos ab errore et nexibus diaboli, quibus videbat innumeros tam tenaciter obligatos, clausis oculis in flammis tartareas properare, extraheret, nutantes ac titubantes firmaret, stantes corroboraret, tepidos accenderet, conantes juvaret, imperitos instrueret, currentibus calcar adderet, Deo servire cupientibus tanquam probe exercitatus et peritus dux regium monstraret iter, denique nemini non aliquam afferret utilitatem. Quod sane Deo favente, et scriptis ejus gratiam haud vulgarem aspirante, cecidit illi non infeliciter, tantumque in Dei Ecclesia fructum fecit, ut inter ecclesiasticos Doctores non postremo sit loco numerandus. Et quia contemni solent ii, qui quod docent, ipsi non præstant, seipsum studuit virtutum omnium tanquam vivum quoddam simulacrum exhibere, nihilque in se admittere, quod doctrinæ illius repugnaret, aut pondus detraheret. Ita fiebat, ut quidquid diceret aut scriberet plurimum haberet energiæ et auctoritatis etiam apud magnos et eruditos viros, qui in illo certis indiciis spiritum Christi habitantem et per os ejus tanquam organum sua verba exprimentem, animadvertentes, tum dictis, tum scriptis illius sæpe non mediocriter permovebantur. Erat sane in tota illius vivendi ratione nimius candor, columbina simplicitas, cum prudentia multiplici conjuncta, christiana integritas, prompta erga quosvis benevolentia, propensa benignitas, suavis nec tamen dissoluta affabilitas, odium peccati, justitiæ amor, contemptus mundi et rerum terrenarum, paupertatis ingens studium, charitas flagrantissima. Quis ad illum unquam accessit, qui non senserit illius se exhortationibus adjutum? Quis illius familiari usus colloquio non aliquid lucri reportavit? Nec solum erga Fratres suos promptissima alacritate talem se gessit, sed etiam erga externos et ignotos.

Evangelicum præstare virum reipsa semper studuit: non solum ore Evangelium, ut multi hodie solent, circumferre. Execrabatur plurimum impios dogmatistas nostrorum temporum, quod cum tota vita ab Evangelii descripto discrepent, tamen se jactent Evangelicos, et a Deo illuminatos, et videri velint: quorum illi impudens temeritas et vesana impudentia summe erat invisa semper, ita tamen ut illorum doleret vicem, ploraretque cæcitatem et amentiam, quam seipsos, tum alios complures in æternas conjicerent miserias et calamitates, licet id ipsi nullius pensi habeant ob vastissimas cordis tenebras, et præfractam animi obstinationem.

Sæpe in lucubrationibus suis eorum reprehendit et confutavit errores, non alio sane consilio, quam ut iis agnitis resipiscerent, aut certe alii eisdem non implicarentur. Est enim hoc commune sanctis Dei hominibus, ut cupiant ac nitantur diabolica fraude deceptos eripere, et ad veram salutem revocare. Non enim ferre possunt animarum pericula, quibus multo magis quam proprii corporis incommodis cruciantur. Sed et ipsa Dei omnipotentis multiplex injuria, quam accipit ex peccatis hominum, supra modum illos cruciat, ob ingentem erga illum amorem, qui facit, ut etiam minima in seipsis peccata non sinant inulta abire.

Possemus adhuc multa in hujus venerandi Patris commendationem plena fide scribere, sed quia ex scriptis ille suis abunde cuivis manifestus est, longam texere historiam superfluum judicamus. Feliciter vixit, et felicem vitam obitus felix consecutus est. Non potuit mala perire morte, qui etiam cum viveret, ita vixit tanquam propediem moriturus. Non necesse habuit mortis timere insidias, qui nihil in se residere patiebatur, quod posset mortis terrorem incutere. Dum vixit, domne peccatum et quidquid in morte prægravare posset, diligentissime a se profligare conatus est, ut morte adventante, non tum demum, quod multi stolidissime faciunt, ad mortem sese præpararet, sed ipsam mortem tanquam vitæ aditum lætissimus exciperet. Et certe unum illum ex eorum fuisse numero minime dubitamus, qui vitam in patientia, et mortem habent in desiderio. Quid enim illum delectaret vivere, qui, ut jam ante diximus, tam variis cruciabatur morbis, ut mortuo quam viventi esset similior? Ergo indesinenter suspirabat ad mortem, ut posset venire ad conspectum gloriæ Dei. Et quamvis aliquamdiu dilatus fuerit, nec pro voto exauditus, tandem tamen post multos fideles labores et patientiæ coronas, fructumque animarum, quem in Ecclesia Dei et Ordine Cartusiano XV, verbo, calamo et exemplo tulit uberrimum, Sacramentis Ecclesiasticis religiose munitus, et omnia sua errata aliquoties scrupulose ac pie confessus, bene compos mentis, postquam in sancto Ordine Cartusianorum annos XXX laudabiliter sancteque vixerat, sanctum spiritum suum Deo reddidit, a quo illum acceperat, tertio Idus Augusti, anno ab orbe redempto M. D. XXXIX.

SERMONES DE TEMPORE

PARS HIEMALIS

PARS HIEMALIS

DOMINICA PRIMA ADVENTUS

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

SCIENTES quia hora est jam nos de somno surgere. Nunc enim propior est nostra salus, quam cum credidimus. Nox præcessit, dies autem appropinquavit. Abjiciamus ergo opera tenebrarum, et induamur arma lucis, sicut in die honeste ambulemus : non in comessionibus et ebrietatibus, non in cubilibus et impudicitis, non in contentione et æmulatione, sed induimini Dominum Jesum Christum. *Ad Rom. XIII.*

QUANQUAM nulli non tempori hæc Pauli congruat exhortatio, qua (quandoquidem vitæ nostræ tempus ut hora tam breve est) nos excitat ut a somno peccati, a somno ignorantiae, a somno denique evigilemus incuriae et negligentiae : tamen huic maxime convenit tempori hæc lectio, quando Domini celebramus adventum. Sive enim Domini meditemur adventum in carnem, sive in mentem, sive ad judicium adhuc futurum (triplex enim hujus est hic adventus) summa nobis cura agendum est, ut a somno evigilemus peccandi. Nam quomodo celebrare possumus Domini adventum in carnem, nisi gratias eidem pro tanta charitate, qua ad nos venit, acturi ? Quomodo autem gratias agemus, non intellecto beneficio ?

Est igitur advertenda Dominici adventus ratio, ut sciamus eum propterea venisse, quo liberos nos faciat ab omni peccato. Sed quomodo ob Dominicum hunc gaudebimus adventum, quomodo exultabimus ob

ejus adventum, qui a peccatis nos redemit, nihilominus in peccatis perseverantes ? Hora igitur est, quandoquidem qui ad redimendos nos venit, prope est, a somno et obdormitione nos surgere, ne ejus charitati videamur velle illudere, qui ad liberandos a peccato nos venit. Quod si adventum Domini in mentem suspiramus, quomodo hora non est nos a peccatis cessare ? Frustra enim in peccatis perseverantes hunc exspectamus adventum, siquidem in *male-volam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis*. Postremo, si ultimum recolimus adventum, quo jam a Domino judicandi, et juxta operum nostrorum conditionem sumus accepturi, haudquaquam nos oportet moras agere, quin a peccatis ante evigilemus. Hora igitur nunc est nos a somno surgere, morari diutius dedecet. Propior enim nunc ex adventu Salvatoris nostri est nobis nostra salus (quare incumbit quoque nobis minime in torpore vetustatis obdormire)

A qua-
triplici
somno sur-
gendum.

Adven-
tus Christi
triplex.

I.
Primus
Christi ad-
ventus et
ratio nos a
peccato
evigilandi.

II.

Secundus
Christi ad-
ventus.

Sapient.
1, 4.

III.

Tertius
Christi ad-
ventus.

quam eo fuit tempore cum legis umbra re-
 licta, credere cœpimus. Nox et umbra
 veteris legis transiit, in qua omnia in ob-
 scuro et in figura agebantur, dies autem et
 tempus evangelicæ legis appropinquavit,
 in quo ad salutem nostram diligentius nos
 vigilare et operari decet. Abjicienda igitur
 nobis sunt opera tenebrarum.

Opera te-
 nebrarum
 quæ.

Opera tenebrarum peccata sunt et actus
 vitiosi, quia turpitudinem, verecundiam et
 ignominiam hæc habent, et ad principem
 pertinent tenebrarum. Abjiciamus igitur
 opera tenebrarum, damnemus plangamus-
 que peccata præterita, futura autem cavea-
 mus, juxta consilium Sapientis, qui dicit :

Eccli. xxi.

Fili, peccasti, ne adjicias iterum, sed de præ-

Arma lu-
 cis quæ.

teritis deprecare ut tibi dimittantur. Indua-
 mur quoque arma lucis, quæ sunt dona
 Spiritus Sancti, quibus contra mundum,
 contra carnem, contraque hostis nequitias
 munimur, et ad vincendas iniquas inimici
 suggestiones confortamur. Sunt quoque
 virtutes arma lucis, seu munimina gratia-
 rum, quibus a Domino vestimur et exorna-
 mur. Indui autem jubemur, non quod in
 facultate sit nostra ornari munisque donis
 et virtutibus divinis ; siquidem ut quidam
 dicit : *Induit me Dominus vestimento salutis,*
et indumento justitiæ, seu (ut alia habet le-
 ctio) *lætitiæ circumdedit me,* et quasi spon-
 sam decoravit me corona : sed quod ad
 hæc indumenta debeamus suspirare, ad-
 niti, eadem optare, pro his Dominum orare,
 et nullum obicem impedimentumve divinæ
 operationi objicere. Induamur itaque arma
 lucis, sicut in die gratiæ, qui per Christi no-
 bis illuxit adventum, honeste ambulemus.

Is. xlii, 10.

Honeste
 ambulare
 quid.

Honeste ambulamur, cum innocenter vivi-
 mus, dumque divinæ legi subjecti, virtuose
 ac reverenter coram Deo ambulantes, pro-
 ximos nostros bono ædificamus exemplo.
 Ad quod Christus nos hortatur, dicens : *Sic*
luceat lux vestra (vides quia inquit, lux ve-
 stra luceat, non tenebræ obscurant) *coram*
hominibus, ut videant opera vestra bona, et
glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est.
 Ambulemus, inquit, sicut in die, ne in tene-
 bris offendentes quempiam scandalizemus.

Matth.
 v, 16.

Non autem ambulemus in comessionioni-
 bus vitiosis, gulæ et luxui deditis, aut ad
 inanem gloriam, aut ad superfluitatem
 paratis. Quia tametsi honesta convivia
 decenter et religiose observata non repre-
 hendantur, et hospitalitas ubique in sacra
 Scriptura laudata sit, illa tamen sunt evan-
 gelica convivia, de quibus Christus loqui-
 tur, docens nos cum prandium facimus,
 non invitare divites, aut amicos et vicinos,
 qui habent unde nobis retribuunt, aut qui
 iterum nos invitent, seu nobis beneficium
 refundant aut honorem : hæc enim quæ-
 rere, non est Christum quærere ; sed esu-
 rientes et inopes voca ad prandium, nam
 et illos multo minoribus impensis reficies,
 quam optimates et divites. In illis etiam
 Christo places, Christum recipis, Christum
 pascis, qui pro illis tibi retribuet in retri-
 butione justorum : quandoquidem illi non
 habent unde tibi retribuunt.

Propter Christum igitur solum, et ex
 commiseratione illis solis solatium benefi-
 ciumque impendas. Cæterum aliis comes-
 sationibus epulationibusque abstinendum
 est. Admonet enim nos Salvator noster,
 dicens : *Videte ne graventur corda vestra*
crapula aut ebrietate. Ambulemus itaque
 non in comessionibus, non in cubilibus
 et impudiciis. Lasciviam carnis et luxu-
 riam, libidinemque vetat impudicam, quæ
 in matrimonio quoque haud raro excedit,
 in osculis, tactibus, et hujuscemodi aliis
 provocitiis, quæ luxuriam in conjugio
 constitutis nullo licet respectu conjugii,
 commovent. Sunt enim hæc bestialia vitia,
 gula, ebrietas et impudicitia, efficiunturque
 ut bestię ac bruta animalia, hi qui vitiis
 hujusmodi serviunt. Propterea dicit Spiri-
 tus Sanctus : *Fornicatio et ebrietas auferunt*
cor. Nec solum carnalibus est vitiis absti-
 nendum, sed ambulandum quoque nobis
 est non in contentione et æmulatione, hoc
 est, in ira et livore. *Ubi enim* (sicut Jaco-
 bus in Epistola dicit) *zelus et contentio, ibi*
inconstantia et omne opus prævum. Opti-
 mum igitur viro est consilium, quod Timo-
 theo Paulus scribit : *Noli verbis contendere,*

Con-
 evang.
 quæ.

Luc.
 34.

Os.
 11.

Jac. 1

Tim. 1

ad nihil enim utile est, nisi ad subversionem credentium.

Postremo ubi monuit nos quid nobis sit vitandum Paulus, non tacet quid sit etiam amplectendum, dicens : Sed induimini Jesum Christum. Suavissimum hoc est verbum. Non dicit, tegite aut operite vos Christo, sed induimini Jesum Christum. Qui vestem induit, omnem nuditatem suam celat atque involvit : ideo qui Christum jubetur indui, plena perfectaue justitia et ex omni parte absoluta jubetur operiri, ut nulla pars actionis maneat a sinceritate

aut a justitia nuda. Qui enim in quibusdam actionibus est justus, in aliis item injustus, quasi hoc latus cooperuit, illud nudavit. Indui igitur jubemur Dominum Jesum Christum, hoc est, figuram totius vitæ ipsius in nos transformare, imitari, atque in nobis exprimere. Sic enim a Paulo monemur, ut quomodo portavimus imaginem terrestris Adæ, ita portemus et celestis figuram, ejus virtutes et opera in nos transformando. Ad hæc autem hodiernum nos quoque invitat Evangelium, quod hodie, ut sequitur, legitur.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, MATTHÆI XXI.

ADVENTUM Domini celebrantes, hoc tempus significamus, quo patres nostri desideriis ferventissimis, clamoribusque importunis Dei Filii incarnationem, suique, hoc est, humani generis redemptionem postularunt. Nos autem de Domini adventu aliquid dicturi, primum de quo (cum multiplex posset intelligi adventus Domini) dicere statuamus, vobis significari necesse est.

Est enim adventus Domini in carnem. Hic jam adventus præteriit. Deus enim homo factus est, non iterum hoc modo in mundum venturus. Est adventus alius Domini ad judicium, quem exspectamus quidem omnes, licet non pari fiducia et conditione. Veniet enim in fine mundi Dominus Jesus judex ad generalem mortalium cunctorum resurrectionem, discussionem et retributionem, daturus omnibus, ut Scriptura habet, mercedem juxta eorum opera. Quibusdam enim daturus est vitam felicitatemque æternam, glorificaturusque corpora eorum, quæ pro suo hic honore esurierunt, alserunt, sudaverunt, persecutiones itemque odia sustinuerunt mundi, quamobrem eadem coronabit tunc inenarrabili felicitate et gloria multiplici. Porro aliis e diverso ob eorum superbiam, lasci-

viam, voluptatem aliaque ipsorum peccata, reddet ut meruerunt. Hujus adventus hodie juxta Evangelium præsens, quod multis in ecclesiis legitur, nulla fit memoria, quæ ex littera colligi possit. Est tertius adventus spiritualis, invisibilis secretusque Dei in mentem hominis, qui nullo non tempore fit, imo quotidie omni momento. Hic tametsi omni tempore cogitari, optari exspectarique debeat, tamen in hoc Evangelio non præcipua illius servatur memoria.

Cujus igitur, inquis, servatur memoria? Primi adventus in carnem. Cujus ideo nunc recolimus, quod infinitam suam misericordiam super nos magnificavit Deus, eruens nos ab omnibus malis, et implens omnibus bonis. Evangelium itaque quod hodie legitur, Evangelio Dominicæ quæ Palmarum vocatur conforme, hodie tamen nihilominus legitur, propter prophetiam Zachariæ de venturo Messia loquentis, quæ hoc in Evangelio enarratur. Cujus certe adventus signum seu indicium certum posuit ipse Propheta, quo Christus et Messias venturus agnosceretur. Quod indicium cum illa die, quam nos Palmarum Dominicam vocamus, Dominus exhiberet, factum

Adventus mysticus.

Jesum Christum induere quid.

Adventus in carnem.

Adventus iudicii.

Zach.
II, 9.

est ut propterea illa quoque Dominica idem legatur Evangelium, hic quidem propter prophetiam et signum Zachariæ, dicentis : *Dicite filiæ Sion, quia Rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam.* Quasi diceret : In hoc signo cognosces Christum Messiamque tuum venisse, cum videris illum sedentem super asinam, pauperem et mansuetum advenire. Quod cum in ultima Dominica antequam moreretur, impleretur, statutum est ab Ecclesia, ut tunc quoque idem Evangelium legeretur. Hujus Evangelii expositionem pro illo tempore congruam invenies infra in eadem Dominica. Quod vero hodie legitur, non fit propter historiam, sed propter prophetiam, qua nobis signum datur manifestum, quo verum agnoscere debeamus Messiam. Itaque nunc quidem pro adventu Domini, pro signo indiciove, quo Christus agnoscatur, legitur, ut dixi. Circa Domini vero passionem, die qua gestum est iteratur, quia rei tunc gestæ historia describitur. Audiamus igitur Evangelium.

Cum appropinquasset Jesus Jerosolymis, et venisset Bethphage ad montem Oliveti, tunc misit duos discipulos, dicens eis.

Ex monte nobis Dominus propinquat Oliveti (Jerosolymitæ enim juxta mysticum sensum sumus omnes) quia de magna ejus misericordia venit, ut nostram susciperet naturam, nostram infirmitatem et miseriam. Ipse enim tunc nobis appropinquabat, quando nostra suscepit, et sua nobis tribuit. Nam incarnatus divinorum nos munerum suorum fecit participes, nostræ infirmitatis e diverso ipse particeps factus. Itaque cum prope esset ut veniret Dominus, mundum suum adventum non omnino latere voluit, sed ut in se crederet mundus venturum, quasi duos discipulos præmittens, mundum id docere voluit, ut in se credentes venturum per fidem salvi efficerentur, quemadmodum et nos qui modo illum credimus venisse.

Qui, inquis, autem duo hi fuere discipuli ? Si juxta litteram et historiam fuerit respondendum, ut aliqui putant, Petrus fuit et Philippus (quamvis aliis aliud videatur) qui Domino asinam et pullum adduxerunt. Porro si de adventu Domini Evangelium hoc intelligamus, non incongrue dici potest hos duos fuisse status ante Christi adventum celebres, patriarcharum scilicet et prophetarum. Hi enim ab initio aut verbis, aut rebus et prodigiis venturum Messiam qui mundum liberaret, prænuntiaverunt. Nunquam enim ætas aliqua fuit mundi, cui defuerunt viri justī, vel ex patribus, vel ex prophetis, qui clarius supra alios tam divina revelatione, quam rerum figurarumque significatione illuminati, plebem de ventura sibi redemptione vel in obscuro docuerunt, eandemque in fide continuerunt redemptionis futuræ. Nihil enim faciet Dominus, ut Propheta habet, super terram quod non prius revelet servis suis prophetis. Quomodo ergo illos hoc saluti nostræ tam necessarium celaret ? Quis enim dubitet Abraham in hac promissione intellexisse Messiam Christum, quia audientem in semine suo benedicerentur omnes gentes ? Aut quis eum in filio suo, quem duxit jussus ad immolandum Domino, portante supplicium suum quo erat offerendus, neget intellexisse figurari venturum Messiam ? Deinde Melchisedech nonne Christum, Christique sacerdotium et sacrificium palam omnibus signavit ? Jacob quoque in benedictione filiorum suorum duodecim patriarcharum, quam non raro sub velamine verborum Christi meminit ? Manifestius autem ubi Judæ dicit : *Non auferetur sceptrum de Juda, nec dux de femore ejus, donec veniat, qui mittendus est* (pro quibus Chaldaicam aiunt translationem habere, donec veniat Messias) *et ipse erit expectatio gentium.* Moyses quoque non ignoravit, de quo loqueretur, cum diceret : *Mitte, Domine, quem missurus es.* Nec Dominum non intellexit cum audiret : *Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum, similem tui.* Aut cum illud ad po-

Disci-
duo, n-
stice q

Gen. XL
10.

Exod.
IV, 13.

Deut.
XVIII, 1

Deut.
xviii, 18.

pulum referret, dicens: *Prophetam de gente tua, et de fratribus tuis sicut me suscitabit tibi Dominus Deus tuus, ipsum audies.*

Deinde vix Psalmus occurrit, quo David de Christo non cantet futuro, redemptionis nostræ modum, hoc est, Christi passionem, non aliter quam historiam recensens. Prophetæ denique omnes, et inter hos præcipue Isaias, de adventu Domini prophetant. Isaias namque de Christo tam lucide suam prophetiam, perinde ac si evangelicam scriberet narrationem, profert. Quam perspicue enim de Christi loquuntur adventu, ubi dicunt: *Ecce dies veniunt dicit Dominus, et suscitabo David germen justum, et regnabit rex et sapiens erit, etc.* Item: *Ecce virgo concipiet et pariet filium et vocabitur nomen ejus Emmanuel.* Postremo, cum omnes enumerare prophetias nimis foret longum, Joannes quoque propheta et plus quam propheta, non solum prædicit, sed digito etiam suo nobis Christum monstrat, et causam simul illius adventus indicat dicens: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Venit enim Dominus Jesus quærere et salvum facere quod perierat. Duos itaque Dominus discipulos præmisit, quia duo sunt (ut dixi) ordines patriarcharum et prophetarum, qui Christum mundo venturum prænuntiaverunt, aut lex et prophetæ: lex enim in Moyse significatur, qui circumcisionem præmonuit de Christo futuro. Isaias vero præcipue inter prophetas Christum ejusdemque ortum, prædicationem, passionem, gloriam, et gentium vocationem narrat.

Ite in castellum quod contra vos est, et statim invenietis asinam alligatam, et pullum cum ea: solvite et adducite mihi.

Ut paulo ante dixi, per discipulos duos a Domino missos significari legem et prophetas, ita per asinam et pullum nemo non intelligit circumcisionem et præputium, hoc est, Judæam seu populum Judæorum,

et gentium. Quem utrumque populum Dominus Jesus sibi voluit adduci, qui utriusque voluit populi mentibus insidere, utrumque a peccatis liberare. Adducitur autem asina et pullus, dum Judæa primum, deinde gentium quoque natio Christo docenda, frenanda, gubernanda, ac possidenda præparatur. Quod per legis et prophetarum eruditionem factum non dubitatur, quibus mundus ad Christi susceptionem ad Christique fidem, et ad ejus evangelicam prædicationem suscipiendam est præparatus. Itaque mittens illos dicit: *Ite in castellum quod contra vos est.*

Non injuria mundum castellum vocat, quomodo alio quoque loco scriptum est: *Ingressus est Jesus in quoddam castellum, etc.* Mundus enim castellum est, quo fortis armatus multo tempore posuit atrium suum, evangelica expugnatione nunc Christi expugnandum. Hoc erat castellum contra Apostolos, quandoquidem et contra magistrum, id est, contra Dominum Jesum erat, cujus jugum Evangelicæ scilicet legis quamvis suave, recipere ac ferre recusabat. Erat quoque contra quoscumque Dei servos, amicos et prophetas, quos pariter omnes persecutus est et oppressit. Quis enim fuit prophetarum quem mundus non est persecutus? Alium lapidavit, alium interemit, alium serra lignea divisit, alium capite truncavit. Propterea enim quod dominico voluerunt parere mandato, et adducere asinam ad Christum, a mundo et mundi principe persecutionem passi sunt, licet mundus impedire non potuerit, quin adduceretur.

Et si quis aliquid dixerit vobis, dicite: Quia Dominus his opus habet, et confestim dimittet eos.

Quantas passi sunt contradictiones prophetæ et prædicatores sancti, qui asinam adducere curarunt ad Christum? Nemo tamen persequentium providentiam et consilium impedire valuit Christi. Nam et cum

Asina et
pullus my-
stice quid.

Castellum
quid.

Luc. x, 38.

Jer. xxiii,
5.

Is. vii, 14.

Joann. i,
36.

Judæi nollent Apostolorum prædicationem suscipere, nec super se mortem sinerent Christi induci, ut videlicet illis imputaretur Christi crucifixio, ceu his qui Christi mortem fuissent injuste machinati, et idcirco persequerentur Apostolos, monuit eos Gamaliel legis doctor, ut persequi desinerent Apostolos docentes, nec eorundem prædicationi obsisterent, ne dum se illis opponerent, omnipotenti Deo repugnasse invenirentur. Hoc modo Christus dicit: Confestim dimittet eos. Quantum enim ad sensum allegoricum pertinet, nemo principum hujus seculi quantislibet etiam machinationibus se opponeret, Apostolorum impedire valuit prædicationem. Eorum autem contradictio innuitur ex altero Evangelistarum, qui scribit Apostolis objectum ac dictum: Ut quid solvitis pullum? Verum ubi his responsum est Dominum hoc opus habere, et ubi signis et virtutibus atque prodigiis ostenderunt Apostoli Domini voluntatem esse, videntes tyranni, quia impedire non poterant, dimiserunt eos.

Hoc autem totum factum est, ut adimpleretur quod dictum est per Prophetam, dicentem: Dicite filiæ Sion, Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam, et super pulum filium subjugalis.

Non levis nec vulgaris opinio apud Judæos de Messia venturo fuit, credentes illum venturum, et suo adventu et temporali potestate Judæis regnum restitutum, et omnia illius ditioni temporali esse subjienda. Inoleverat autem hic error multo jam tempore, ut aliud nescirent Judæi de Messia, nec qui hodie dispersi sunt, aliud credunt, quam ut Messias temporalis sit rex futurus, potens et gloriosus, cui subjiçantur omnia.

Hæc autem opinio adeo mansit in cordibus Judæorum fixa ac vulgata, ut mater quoque filiorum Zebedæi Dominum Jesum verum credens regem, seu Christum et Messiam, pro filiis suis eundem rogaverit,

dicens: *Sedeant hi duo filii mei tecum, unus ad dexteram, et alius ad sinistram in regno tuo.* Putabat enim illico eum post resurrectionem regnaturum, et quod in secundo promissum est adventu, in primo esse complendum. Nec Apostoli etiam post resurrectionem aliud suspicari videntur, dum Christum paulo post ad cælos ascensurum interrogarunt: *Domine, si in tempore hoc restitues regnum Israel?* Causam erroris non minimam præbuit Scriptura perperam ab illis intellecta, quomodo et cunctis hæresibus præbuit, et præbebit causam a veritate hallucinandi. Legerant enim: *Erit in novissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, et elevabitur super colles, et fluent ad eum omnes gentes. Et ibunt populi multi, et dicent: Venite, ascendamus ad montem Domini, et ad domum Dei Jacob, et docebit nos vias suas, et ambulabimus in semitis ejus...* Et in Jeremia: *In tempore illo vocabunt Jerusalem solium Domini, et congregabuntur ad eum omnes gentes in nomine Domini in Jerusalem.* Legerant etiam in Psalmis de Christo: *Et adorabunt eum omnes reges, omnes gentes servient ei, quia liberabit pauperem a potente. Coram illo procident Æthiopes, et inimici ejus terram lingent. Et dominabitur a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos orbis terrarum.* Hæc aliaque ejusdem generis multa legerant audierantque Judæi de Messia Christo scripta, quæ non intelligentes spiritualiter implenda, credebant temporali majestate Messiam omnibus imperaturum.

Hinc illorum errorem Zacharias elidere volens propheta: Dicite, inquit, filiæ Sion, hoc est genti Judæorum, dicite synagogæ Judæorum: Ecce Rex tuus Christus, seu Messias veniet tibi, non ut tu putas, gloriosus ac imperiosus ut dominator terrenus, sed mansuetus et pauper, sedens super asinam, pacis amicam, laboris patientem, et simplicem, non superbo vectus equo, qui procul odoretur bellum. Quasi diceret: Hoc habebis signum, filia Sion, adventus tui Messiae, ut dum illum videris

Math.
xx, 21.

Act. I, 6

Is. II, 2

Jer. III, 17

Ps LXX
9.

Ps. cvii.
26.

pauperem, mansuetum, et super asinam sedentem ad te venire, ipsum agnoscens et benedicens, dicas : *Benedictus qui venit in nomine Domini*. Christus igitur ut probaret esse Christum, se quoque illum testaretur esse de quo Zacharias prophetarat, fecit sibi adduci asinam et ejus pullum, cui insideret introiturus Jerusalem ad patiendum. Ideo hic dicitur : Ut impleretur quod dictum erat per Prophetam. Non solum tamen propterea tantum Christus hoc fecisse credendus est, ut prophetia imple-retur, sed potius quia futurum erat, a Pro- pheta prædicabatur.

Euntes autem discipuli fecerunt sicut præcepit illis Jesus, et adduxerunt asinam et pullum, et imposuerunt super eos vestimenta sua, et eum desuper sedere fecerunt.

Ante jam dixi per asinam et pullum si- gnificari gentes duas, Judæorum scilicet et gentium. Per asinam namque non obscure significatur synagoga, quæ oneribus as- sueta legis domita fuit. Porro pullus quia lascivus erat et effrenis, gentes significat, nullo jugo, nullis adhuc legibus subjectas. Apostoli itaque utrumque ad Christum adduxerunt. Quod si de tempore quod Christi præcessit adventum intelligatur, lex et prophetæ de utroque populo multos præparavit Christo adducendos. Nam circa Christi nativitatem et prædicationem multi reperiuntur ex gentibus conversi ad Juda- ismum, indeque ad Christum. Quoniam Jerosolymis ad diem festum Paschæ multi sociabantur ex gentibus, qui gratularentur Judæis, et eorum communicarent festivi- tati. Horum Joannes Evangelista quoque meminit dicens, quod *gentiles aliquot erant ex his qui ascenderant Jerosolymam ut adorarent in die festo. Hi ergo accesserunt ad Philippum, qui erat a Bethsaida Gali- lææ, et rogabant eum, dicentes : Domine, volumus Jesum videre. Venit Philippus, inquit, et dicit Andreæ. Andreas rursum et Philippus dixerunt Jesu. Quo liquet non*

tantum in Judæa notum cœpisse fieri Deum sive Christum, sed etiam ad gentes et Sa- maritanos nomen ejus diffusum.

Quod autem asinæ sive pullo Apostoli imposuerunt quo mollius sederet Jesus, sua vestimenta, est intelligendum quod prædi- catores atque nuntii Christi, tam hi qui ante, quam qui post ejus adventum addu- cere curarunt animas ad Christum, non solum Christi aut legis præcepta docue- runt, sed etiam humanis usi sunt persua- sionibus eruditionibusque, de suo ingenio aut industria nonnihil adjicientes, quidquid huic subjectioni et obedientiæ fidei nossent accommodum aut utile. Quod scite sapien- tissimeque novit Paulus, ut illius Epistolæ et Apostolorum Acta testantur. Hæc erant vestimenta hominum quæ Christo, quo mollius sederet, hoc est, quo suavius ani- mabus illaberetur, reciperetur, et ferven- tius quietiusque insideret, supposuerunt.

Plurima autem turba straverunt vesti- menta sua in via. Alii autem cæde- bant ramos de arboribus, et sterne- bant in via.

Ad litteram hoc, quando Dominus se- dens super asinam Jerosolymam paulo ante passionem suam intravit, impletum est, ut hic scribitur. Significatur autem eorum devotio qui Christi receperunt aut recipere volunt adventum, quo debeant desiderio, quo gaudio, quo denique honore occurrere Salvatori. Portent ramos arborum sive palmarum, hoc est, celebrent victorias de hostibus suis, id est, de peccatis ac vitiis suis, eosque Domino offerant atque sub- sternant, nihil sibi, sed gratiæ et mirifi- centiæ illius victoriam seu profectum suum scribentes, et eum propterea honoribus et laudibus afficientes.

Exuant præterea vestimenta sua, quæ veteris sunt hominis, oportet, et quando jam non in veteri vita, sed in novitate est ambulandum, Christo eadem substernant, contemnendo prioris vitæ opera, et in an- teriora se extendendo. Qui enim priorem

Vestimen-
ta Aposto-
lorum my-
stice quid.Ramos
palmarum
mystice
portare
quid.Vestimen-
ta exuere
Christoque
substernere
quid.Joann.
xi, 24.

vitam suam damnans atque despiciens, Christo eandem ad meliora reformandam subjecit, hic vestimenta sua Christo substernit. Ramos de arboribus cæsos Christo subjecit, quisquis virtutes et exempla perfectorum virorum, qui ut arbores, florent in Ecclesia, tanquam frondes inde cæsos, imitatur et exercet, ut in his non suam sed Christi gloriam quærat.

Turbæ autem quæ præcedebant, et quæ sequebantur, clamabant dicentes : Hosanna filio David. Benedictus qui venit in nomine Domini.

Totum hoc quod factum est, nihil aliud significat quam quod tam juste quam digne laudem Regi vero, Christo vero, Messię vero, tribuerunt omnes pii quotquot Christum confessi sunt, a nobisque laudes tribuendæ sunt quoniam fecit nobiscum secundum misericordiam suam. Venit enim Omnipotens ad imbecilles, medicus ad infirmos, liberator ad captivos, ad ignaros doctor, ad eos qui in tenebris sunt, lux : et ut tandem simul dicam omnia, ad eos qui ad mortem erant sempiternam condemnati, qui exclusi erant a regno Dei, Redemptor et Salvator advenit. Justissime igitur clamaverunt, filio David Hosanna ; hoc est, recte et digne Christo Domino et Messię vero, quem noverant filium descendere ex propagine David, acclamaverunt Hosanna, id est, salvum me fac, obsecro. Est enim sensus, ac si dicatur : Juste dicitur Deo, aut clamatur illi : Miserere mei, quia illi competit misereri, et non ab alio quam ab eo maxime nobis necessaria est petenda misericordia. Hoc modo ab Evangelista quoque dicitur, quod Christo clamaverunt turbæ, Hosanna, id est salvum me fac, obsecro, asserere volens quod turba illum habuerit ut Salvatorem.

Exhortatio.

Nos autem, filii, qui non minorem quam vulgus hoc undecumque collectum fidem ad Christum habemus, utpote qui vere et indubitato Christum Messiam, Salvatoremque nostrum, et Dei Filium credimus

Dominum Jesum, intelligamus quoque necesse est, quis venerit ad nos aut (si de adhuc venturo adventu aliquo loqui volumus) quis sit ille, qui venturus ad nos sive iudex sive inhabitator est, cujusque adventus sit celebrandus. Certe Deus deorum. Certe ipse est qui solus est Deus. Hic, quum propter inobedientiam nostram prævaricatores essemus, et æternæ damnationis rei, propter nimiam charitatem suam qua dilexit nos, venit ad liberandos nos. Nemo enim nos alius ab æternæ mortis potuisset cruciatu liberare, nisi ipse solus. Debit enim esse homo qui pro nobis satisfaceret, quia in ea natura, quæ peccaverat, oportebat solutionem aut satisfactionem fieri : sed hominum nullus potuit infinitæ virtutis opus aliquid facere, quo solveret peccatum, quo infinitæ bonitatis Deus erat offensus. Nullus etiam hominum erat mundus a peccato, ideo neque pro se neque pro aliis potuit satisfacere. Quis igitur alius potuit? Deus. At non debuit Deus (neque enim ipse peccaverat) sed hominem esse oportebat, ut in natura quæ peccaverat, peccatum puniretur. Invenit igitur summa bonitas, infinita sapientia immensaque charitas, consilium, quo nobis parceretur, et nihilominus justitiæ satisfaceret divinæ pro peccato. Nam Deus ipse Dei Filius propter nos factus est homo, ut haberet ex natura humana qui deberet satisfacere, et ex divina qui posset. Posuit igitur Pater super eum iniquitates omnium nostrum, et in eo punivit. Itaque ipse pro nobis satisfecit qui nihil deliquit, Christus Salvator noster Deus et homo. Ipse *vulneratus est propter delicta nostra*, ipse *attritus est propter scelera nostra* : nostri misertus est, nobis peccata donavit, quia ut donaret, pro nobis sanguinem suum fudit. Ipse pro nobis doluit, cujus livore sanati sumus.

Videte itaque quis et quantus est qui nobis advenit, et cujus adventum celebramus. Nempe Deus et homo unus Emmanuel. Hujus itaque adventus, hoc est, tantæ misericordiæ memoriam facturi, quæ nobis per Christum advenit, statuamus Domino

Is. XIII,
Rom. IV
25.

omnipotenti gratias agere, ipsum adorare, laudare et benedicere, pro charitate sua immensa, qua nos miseros benigne respexit, misericorditer propter nos homo factus est, nobis viam ad regnum cœlorum aperuit, ostendit, docuit, et in se præmonstravit.

Huic charitati, o filii, gratias agite, illum benedicite, illum ut amatorem vestrum misericordissimum ac fidelissimum diligite : quoniam propter solam suam bonitatem salvos nos fecit Dominus Deus noster qui in secula seculorum est benedictus, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUOMODO AD NOS VENERIT CHRISTUS, QUOMODO ETIAM NOS ILLI DEBEAMUS OCCURRERE.

DICITE *filix Sion : Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus sedens super asinam.* Matthæi XXI, 5.

Ecclesia hodie incipit celebrare adventum Domini, non quod iterum expectet in carne Dominum venturum, nobisque in specie commoraturum humana : sed assumit personam veteris Ecclesiæ, quæ ante Christi fuit nativitatem, quæ magno fervore Christi desideravit adventum, illiusque dilatione gravabatur. Inde sunt prophetarum ac patrum oracula clamantium ad Dominum, et illius præsentiam postulantium, quæ his quoque diebus leguntur. Verbi gratia : *Rorate cœli desuper et nubes pluant justum, aperiatur terra et germinet Salvatorem.* Utinam, inquit, *disrumperes cœlos et descenderes.* Item : *Ostende nobis faciem tuam et salvi erimus.* Item : *Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam, et salutare tuum da nobis.*

Quæ verba quid quæso significant, nisi desiderium devotum ac fervens Christum videndi? Sicut ergo in die nativitatis Domini recolimus ejusdem nativitatem, nativitatique et gaudium et fructum, ita nunc recolimus ejusdem incarnationem, et pro illa desiderium patrum suspirantium. Hæc autem recolendo, merito erubescimus teporem nostrum, qui ab illo patrum fervore nimis distamus : quia quum sciamus nos adventus Dominici fructum posse uberio- rem celerio-remque obtinere quam illos, posse intra nos Christum suscipere, et ejus

adventum in nobis sentire : non tamen pro illo clamamus, nec rogando ingemiscimus. Planxit sui ævi tepiditatem olim divus Bernardus. At quam rectissime nostra plangeret tempora, si hodie quis viveret Bernardus. Ita enim super Cantica dicit : Desiderium sanctorum patrum suspirantium in carne præsentiam Christi frequentissime cogitans, confundor et compungor in memetipso : et nunc vix contineo lacrymas, ita me pudet et tædet teporis temporis hujus.

Admoneo itaque vos, filii, per celebrationem Dominici adventus, reminisci misericordiæ immensæ divinæ, qui se propter vos exinanivit, formam servi accipiens, ut haberet in quo vos posset redimere, in quo posset vos reconciliare Patri, in quo posset pro vobis pati et mori, in quo denique vos posset docere, vobis posset viam vitæ, viam ad regnum cœlorum, et virtutum exempla ostendere. Absque ratione enim non est quare nobis nuntietur mansuetus, pauper et sedens super asinam advenire. Pensate quo illud attineat, quod is de quo Prophetæ tam multa magnifica atque sublimia scripsere, nullam tamen dicitur, aut potestatem, aut gloriam ostentare : nec prænuntiatur in majestate aliqua venire, sed pauper, mansuetus, et sedens super asinam : nisi quod in hoc signo vult eum Prophetæ agnoscere, in quo ipse vult se imitari?

Vide igitur quomodo ille ad te venit, ut

Is. XLV, 8.

Ibid.
XLIV, 1.
Ps. LXIX,
8.
Ibid.
LXXXIV, 8.

Quomodo
ad nos ve-
nerit Chri-
stus et nos
Christo
occurrere
debemus.

Joann.
xviii, 36.

Militia
christiana
quæ.

I. Reg.
xv, 3.

pari modo tu quoque ad illum accedere sag-
tagas. Ideo enim humilis, pauper, man-
suetus ad te venit, ut ejus discas formam
humilitatis, mansuetudinis, paupertatis
aliarumque virtutum imitari. Nam quod
rex hic vocatur, quamvis vere sit rex (is
nempe est in cujus vestimento et fœmore
scriptum erat: Rex regum et Dominus
dominantium), nihil tamen hic exhibuit
in mundo regium, aut quod potestatis
esset terrenæ. Nam Matri et fabro Joseph
subditus fuit, in deserto inter animalia je-
junavit, pede de civitate in civitatem am-
bulavit, a Judæis sputa et convitia pertulit.
Inter hæc Pilato regem quidem se esse non
abnuens: *Regnum meum*, inquit, *non est de
hoc mundo*. Est tamen revera rex noster,
nos pascens, nos regens, nos defendens,
nos liberans. Beatus qui se illi regendum
committit, beatus qui se illi regendum præ-
bet, qui ejus obtemperat mandatis, qui
ejus sequitur ducatum, qui sese illi confor-
mare, qui illum satagit imitari. Dicite igitur
filie Sion: Ecce rex tuus, quem tan-
topere desiderabas, venit. Hic ingreditur
ante te, et præliabitur bella tua, accepturus
hostem tuum fortem illum armatum capti-
vum, armaque ejus tollet ab eo et spolia
distribuet. Hujus militiam discas, quæ est
paupertatem et contemptum amare, ser-
vare humilitatem, exhibere mansuetudi-
nem, concupiscentias et desideria carnis
et omnem amorem suipsius mortificare.
Attende, filia Sion, quia rex tuus vocari
vult, quo intelligas et tibi et propter te so-
lam ipsum advenire. Animadvertite quoque
quia tibi se prænuntiari vult advenientem,
desiderium tuum in hoc excitans, exhila-
ransque spiritum tuum ut sibi occurras.
Occurrere autem ei dignius non potes, nisi
amore fervens, quomodo ipse fervens amo-
re urgetur ad et venire. Exsurge igitur,
occorre, et amans illum tui amantissimum
excipe. Agnosce regem tuum, et ad obe-
diendum illi te para. Adorna thalamum
tuum, quo digne illum recipias hospitio.
Quod, inquis, hospitium? Cor tuum. Sic
enim jubemur Scriptura dicente: *Præpa-*

rate corda vestra Domino. Siquidem et ille
nihil adeo desiderat quam cor tuum, dicens:
Præbe mihi, fili, cor tuum. Deliciæ enim
ejus sunt esse cum filiis hominum.

Adverte autem hic primo quod cor tuum
non sibi vult accommodari duntaxat, sed
dari: quia vult non solum ad tempus, nec
admissus tantum, sed verus ac perpetuus
esse Dominus, habitator ac possessor cor-
dis tui. Vult igitur cor tuum solus, et hoc
ipsum totum possidere, ut quidquid illi ob-
sequii, quidquid laudis, honoris et gratia-
rum actionis obtuleris, id ex corde prove-
niat. Cor enim nostrum scaturigo omnis
est boni malique. Quamobrem qui cor
tuum desiderat, teipsum totum desiderat.
Sed quid mirum ut teipsum totum repetat,
qui seipsum totum prior dedit? Qui igitur
cor suum Deo tradit, seipsum totum tra-
dit. Porro ille accommodat et non præbet,
qui quandoque et ad tempus illud Domino
quando placet, offert, et sibi ubi voluerit,
resumit. Secundo, non vult sibi cor tuum
locari. Locat qui pro mercede illud Domino
tradit, hoc est, qui pro mercede Domino
servit. Qui hujusmodi sunt, audient: Re-
ceperunt mercedem suam: nam si pro
temporalibus bonis, si pro sanitate, si
propter gloriam opinionemque hominum
servis, cor tuum locasti Domino, atque
pro mercede exposuisti. Tertio quoque cor
tuum sibi non vult vendi. Vendunt qui Deo
pro præmio cœlesti serviunt. Et quamvis
præmium cœleste sit ipse Deus, impurus
tamen ille est amor ac præmii appetitus,
quo tibi præcipue bene optas, ut tibi bene
sit, æstimans æternam beatitudinem esse
vitam, quæ nihil habeat tristitiæ aut mœ-
roris, cui nihil desit gaudii, cui omnia abun-
dent bona, et nihil sit ibi tædii. Hanc
igitur vitam si sic amas, si sic optas, et
pro illa tibi bene volens, Deo servias, quo
tibi bene sit, vendis cor tuum Deo, puta
non serviturus alioquin illi, nisi æterna tibi
serviendo comparare posses gaudia. Hic
amor adhuc nimis quærit seipsum. Ideo
vult Dominus ut cor tuum illi dones, præ-
beasque totum, ut si possibile foret, etiam

Prov.
xxiii,
Ibid,
viii, 31

Accom-
dare De-
cor suum
quid sit

Cor su-
dare De-
quid sit

Vend-
Deo cor
suum quid
sit.

Don-
cor suum
Deo quid
sit.

gratis ei optares servire : non præcipue propter te, sed propter ipsum, ut ille ex te honorem habeat et laudem, quamvis in se ille perfectus sit, nec honore et laude tua egeat. Voluntas tamen tua bona illi placet ; quam, quo minus de mercede cogitas, copiosius gloriosiusque coronabit. Quod sapienter disserit S. Chrysostomus dicens : Merces tibi major augetur, quando non spe mercedis operaris, sed studio placendi.

Ut igitur cor tuum totum Deo tuo offeras, præbeas ac plene resignes, observanda sunt septem exercitia, quorum Scriptura Sancta nos commonefacit. Primum est cor præparare, tanquam domum Domino ad habitandum. Quia scriptum est : *Præparate corda vestra Domino*. Quod maxime de adventu Domini intelligitur, cui est locus in se dignus præparandus. Quia vero scriptum est etiam : *Domum tuam, Domine, decet sanctitudo* : nec ipse habitare consentit in corpore subdito peccatis, necesse est, ut omnem spurcitiam, omnem dolum et simulationem, omnemque impuritatem a corde tuo ejicias. Alioqui non delectabit illum habitare in medio tui. Adorna igitur thalamum tuum, Sion, para Domino locum in te, non solum mundum et sanctum, sed etiam quietum. In pace enim cum sit ei factus locus, dedignatur impacatam habere domum. Esto igitur simplex, humilis, mitis, castus et pudicus, timens Deum, et recedens ab omni malo : et dubium non erit, quin eligat tecum Dominus habitare. O si audire etiam merearis Dominum tibi dicentem : *Lauda et lætare, filia Sion, quia ecce ego venio, et inhabitabo in medio tui*, hoc est, in corde tuo. Beatus qui habet te habitatorem, Domine Jesu. Beatus cui tu rex mansuetus adveniens, insides.

Secundum cordis exercitium est custodire. Ad quod sapiens nos hortatur dicens : *Omni custodia serva cor tuum, quoniam ex ipso vita procedit*. Alia debemus, quæ ad peccandum nos vel trahunt, vel alliciunt, vel invitant, proscindere, ut sunt peccata peccandique occasiones, tam in hominibus, quam in locis, aliisque quibuscumque

noxiis evitandis. At vero cor nostrum communire debemus bona ac firmata voluntate, debemus custodire vigili cura et prudentia, debemus denique præsidium divinæ custodiæ orando nobis advocare. *Nisi enim Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam.*

Tertium exercitium legimus cordis in Scriptura, quod est aperire. Videndum tamen cui aperiatis cor. Neque enim omnibus aperiendum. Alioqui haudquaquam adhibenda præciperetur nobis custodia cordis. Deo igitur soli ejusque nuntiis ab eo venientibus, hoc est, inspirationibus sanctis, admonitionibusque divinis aperiendum est cor. Aperiendum est et patefaciendum et consentiendum ad recipienda monita et consilia divina. Ideo scriptum est : *Adaperiat Dominus cor vestrum in lege sua, et in præceptis suis*, etc. Adaperiat, inquit, hoc est, vos consentire placereque faciat vobis legem suam. De hac apertione in Apocalypsi Dominus loquitur : *Ecce sto ad ostium et pulso. Si quis mihi aperuerit januam, introibo ad illum cæna boque cum illo*. Nihil enim magis desiderat, quam aperiri sibi cor nostrum, quod ingrediatur. Propterea in Canticis rogat : *Aperi mihi, inquiens, soror mea, amica mea*, etc.

Quantum est cordis exercitium, stabilire illud. *Optimum est*, inquit Apostolus, *gratia stabilire cor*. Cor stabilire est in proposito proficiendi, atque ad meliora semper progrediendi perseverare, ne hodie Domino servire dum decrevimus, cras ab hoc in aliud, quod magis placeat, recidamus. Est quoque stabilire cor in hoc unum, quod solum est necessarium, illud figere, nec ab illo propter vana, levia otiosaque recedere. Quia vero, filii, indesinenter insidiatur nobis communis hostis noster, tentans quomodo a bono statu, quomodo a bono proposito nos aut retrahat, aut impediat per media quæcumque potest, est idcirco necesse ut domus nostra fundata non sit super arenam tantum, sed super petram firmi immutabilisque boni propositi, quo

Ps. CXXVI,
1.

Cor aperi-
re.

II. Mac.
1, 4.

Apoc. III,
20.

Cant. V,
2.

Hebr. XIII,
9.

Cor stabili-
lire.

Exercitia
cordis sep-
tem ut ple-
ni Deo
conbeatur.

Cor præ-
parare.

Ps. XCII. 5.

Zach. II,
O.

Cor cu-
todire.

Prov.
I, 23.

nulli cedamus tentationi. Tentat enim, et avertere nos molitur diabolus a bono proposito aut per vitia, quæ diligere consuevimus, aut sub colore specieque alterius boni melioris faciendi. Quod tamen solum proponit nobis, ut abducat nos ab utili bono, quo unum deserentes aliud non obtineamus, aut ut saltem importunitate tædioque suggestiones ejus toties rejiciendi, victi deficiamus. Quapropter contra omnes ejus astus stabiliamus corda nostra, nec hæsitemus circa ea, ad quæ vocati sumus, maxime si his testimonium afferat superiorum nostrorum, catholicorum assertio, si Sacræ accesserit Scripturæ auctoritas, si denique ea nostra probaverit conscientia, et aliorum quoque bonorum virorum Deum timentium id roboraverit consilium. Itaque cum nunquam non infestet nos serpentis astutia, quo a divinis nos præceptis, et a felici aut proposito, aut statu, aut loco nos abducat, simus memores sententiæ

Eccli. Ecclesiastici : *Fili, accedens ad servitutem Dei, sta* (hoc est, stabilis persevera) *injustitia et timore, et præpara animam tuam ad tentationem.* Et iterum : *Esto firmus in via Dei.*

Quintum cordis exercitium est, dare alicui cor suum. Nemini justius, nemini honestius, nemini castius, nemini felicius cor nostrum dare possumus, quam Deo, utpote cui totum debemus quod sumus. Et hoc solum cor nostrum desiderat. Quod ubi habuerit, satis est illi. De hac donatione seu oblatione cordis nostri Deo facienda paulo ante supra dixi.

Sextum exercitium cordis in Scripturis indicatum, est illud levare. Propterea Paulus nos admonet, quæ sursum sunt quærite, et in Threnis jubemur levare corda nostra cum manibus. Isaias quoque nos admonens : *Elevare, inquit, elevare, con-surge, Jerusalem.* Bis cor nostrum elevandum dicit, quia et intellectu et affectu in supernorum meditatione et appetitione decet nos semper versari.

Septimum legimus cordis exercitium, quod est illud scindere. De quo Joel prophe-

ta : *Scindite, inquit, corda vestra, et non vestimenta vestra.* Erat Judæorum consuetudo, si quid blasphemie indignumque Deo audirent, scindere vestimenta, sed hoc faciebant multi Phariseorum et Judæorum duro et obstinato nihilominus corde. Dicit igitur Propheta, corda potius scindenda quam vestimenta. Væ enim duro cordi et obstinato, quia excludit a se gratiam et Dei misericordiam. Ea autem corda, quæ franguntur, quæve scinduntur ad contritionem, ad compunctionem et ad compassionem, aperiunt se ad divinæ misericordie receptionem. *Dicite filiæ Sion : Zach. ix, 9. Ecce rex tuus venit tibi mansuetus.* Expende singula verba, et vide quam sint suavia, quam affectiva, quam spirantia amorem. Vide quam paterno quamque amanti corde, quam blande denique te filiam vocat, se regem tuum nominat, ut habeas unde in eo glorieris. Demum tibi, id est, propter te, et in utilitatem ac felicitatem se tuam venire prænuntiat. Ne autem ullo modo timeas, et ne fortasse ingratitudinis et delictorum tibi conscia, ad illum accedere verearis, prædicitur tibi quoque quod venit mansuetus. Neque enim modo venit ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum : venit salvare, non damnare : venit te sibi attrahere, non repellere. Ideo enim per Jeremiam tibi loquens, ait : *In perpetua charitate dilexi te, ideo attraxi te, miserans tui.*

Sed numquid boni in nobis inventum est, quod Deum attraheret aut invitaret? Nihil præter dona sua. Nulla enim fuere merita nostra, quare ad nos veniret. Sola bonitas sua impulit, sola charitas coegit ut ad nos veniret, ut nobis subveniret, ut beneficeret, et ut omnia sua ac seipsum nobis largiretur. Sic enim per Oseam loquitur : *Sanabo contritiones eorum, diligam eos spontanee,* hoc est, nullo exigente eorum merito, sed propter memetipsum hoc faciam. Homo tamen duræ cervicis, quamvis multis ejusmodi promissionibus consolaretur, invitareturque ad redamandum, nihil tamen aut parum credere potuit verbis,

Joel 11, 13.

Zach. ix, 9.

Jer. xxxi, 3.

Os. xiv, 5.

nisi ea admirabili etiam modo visibilibusque ostenderentur exemplis. Nam cum nihil in se agnosceret diligendum, de divina charitate non aliter æstimabat, quam de amore humano, qui meritis provocatur humanis, augeturque et fovetur eisdem. Voluit igitur hanc ab homine suspicionem Deus tollere, et beneficio immenso, atque re ipsa suæ charitatis magnitudinem homini monstrare. Eam ob rem factus homo ad nos venit, et tantæ dulcedinis, mansuetudinis et dilectionis signa in nos erogavit, ut nobis neque divertendi esset locus, neque excusandi, imo non esset, qui se abscondere posset a calore ejus.

Cant. VIII,
6.

Nihil enim ad trahendum violentius est amore, quo nos ad se trahere voluit. *Fortis enim est ut mors dilectio.* Ut enim divi Bernardi non prorsus verbis, sed sententia utar, Deus volens nobilem creaturam revocare: Si, inquit, invitum illum coegero, asinum habeo, propterea quod non libens sed renitens veniat. Numquid asinis meum dabo regnum, aut de bobus cura est mihi? Scio quid faciam. Homo quia pro conditione naturæ suæ timidus est, terrebo eum, si fortasse hoc modo convertatur et vivat. Et comminatus est quæque acerbissima, quæ possent audiri, puta perpetuam a se separationem, dolores interminabiles, tenebras æternas, vermes immortales, ignemque inexstinguibilem, aliaque id genus, cujusmodi multa habet Scriptura Sacra. Verum homo sentiens, quia hæc sibi non mox inferebantur, quia dilationem sensit ex misericordia sibi fieri, distulit et

ipse ad Deum converti, nec minas has timuit. Itaque cum hoc modo non revocaretur, dixit Dominus: Non solum timidus est homo, verum etiam cupidus. Promittam ei longævus et felices dies, bonorum et divitiarum abundantiam, sanitatem, pacem et novissime vitam æternam. Sed adhuc nihil se proficere videns, unum, inquit, adhuc restat, inest enim homini quoque amor, et per hunc eum obtinere possum. Venit igitur ipsemet Deus factus homo, et hominibus benignissimum, humillimum, fidelissimum, dulcissimumque sese exhibuit, adeo ut et in ejus passione lapides quoque scinderentur. Qui igitur ad hanc mansuetudinem, ad hanc charitatem fidelitatemque converti noluerint, sunt certe audituri: Quid ultra facere debui, et non feci? Quoniam non acceptastis mansuetudinem et misericordiam meam, necesse est vos sentire justitiam meam.

Animadvertite, filii, quanta propter nos facit Deus, quanta facit nobis, quantum dissimulat, quam parcit, quam benefacit nobis, invitans expectansque nos ad poenitentiam, quam misericorditer nobis dimittit peccata nostra, propterea quia nos diligit, et non vult nos perire. Convertamus igitur corda nostra ad eum cum lacrymis, peccata nostra, duritiam atque ingratitude nostram flentes, et non sinamus in nobis perire, aut otiosam esse charitatem ejus tantam, ne tantis ejus beneficiis non respondeat fructus salutis nostræ, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui est benedictus in secula. Amen.

DOMINICA SECUNDA ADVENTUS

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

QUÆCUMQUE scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam et consolationem Scripturarum spem habeamus. Deus autem patientiæ et solatii det vobis idipsum sapere in alterutrum, secundum Jesum Christum, ut unanimes, uno ore honorificetis Deum et Patrem Domini nostri Jesu Christi. Propter quod suscipite invicem, sicut et Christus suscepit vos in honorem Dei. Dico enim Christum Jesum ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem Dei, ad confirmandas promissiones patrum. Gentes autem super misericordia honorare Deum, sicut scriptum est : Propterea confitebor tibi in gentibus, Domine, et nomini tuo cantabo. Et iterum dicit : Lætamini gentes cum plebe ejus. Et iterum : Laudate omnes gentes Dominum, et magnificate eum omnes populi. Et rursus Isaias ait : Erit radix Jesse, et qui exsurgat regere gentes, in eum sperabunt. Deus autem spei repleat vos omni gaudio et pace in credendo, ut abundetis in spe et virtute Spiritus Sancti. *Ad Rom. XV.*

ANTE hæc verba Paulus monuerat Romanos, quo nemo sibi placeret. Placere autem satageret unusquisque suo proximo in bono ad ædificationem : in hoc non eum laudans placendi appetitum, de quo Psalmus loquens : *Deus dissipavit ossa eorum qui hominibus placent* ; et de quo ipse quoque Paulus ait : *Si hominibus placerem, Christi servus non essem*. Hic enim placendi appetitus inanem gloriam quærit ac diligit seipsum : sed de studiosa observatione loquitur charitatis, qua debemus alterutrum mutuis abstinere offensionibus, non quærere quæ nostra sunt, sed alter alterius portare onera, mutuam inter nos absque offensione servare pacem, vicissimque provocare nos officiis charitatis ad dilectionem. Nam et Christus, inquit, non placuit sibi (placere enim sibi

Ps. LII, 6.
Gal. I, 10.
Placere sibi quale.

pabulum privati est amoris, germen superbix, patientiæ destructio, læsio charitatis), sed sustinuit, sicut scriptum est : *Impropéria impropèrantium tibi ceciderunt super me*. Docens enim veritatem Christus, arguens iniquitatem, honoransque Patrem suum, seductor mundi Deique blasphemus judicatus est, quod propter Patrem et propter nos patienter sustinuit. *Ps. LXVI, 10.*

Itaque quæcumque, sive hæc, sive alia in Psalmis, in lege et prophetis scripta sunt, propter nos magis, qui eadem intelligimus, quam propter eos, qui sub veteri lege erant, et ea utpote adhuc futura non intelligebant, scripta sunt : ut per patientiam et consolationem Scripturarum spem habeamus. Ad patientiam autem confirmat nos Scriptura quoque, ut beatificemus eos qui sustinuerunt. Consolationem

quoque inde recipimus, et spem, quod Domini passionibus conformamur, sentimusque nos esse, quibus dictum est a Christo : *Si me persecuti fuerint, et vos persequentur. Item : Si mundus vos odit, scitote quia priorem me odio habuit.* In ipsis itaque Scripturis consolamur docemurque communicare passionibus Christi, docemur in præsenti tempore habere patientiam, docemur gaudere in tribulationibus, docemurque in spe regni cœlestis nos erigere. Et hæc quidem Scripturæ nos docent. Deus autem patientiæ et solatii, id est, qui est collator patientiæ et consolationis, hæc tribuit, juxta illud Psalmi : *Quoniam ab ipso patientia mea.* Et sicut legimus : *Benedictus Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi, Pater misericordiarum et Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra.*

Hic igitur Deus patientiæ et solatii det vobis idipsum sapere, ut non sint in vobis dissensiones et schismata, sed unum idemque sapiatis omnes, et hoc secundum Jesum Christum. Qui enim secundum Christum sapiunt, procul dubio bonum est quod sapiunt. Ut unanimes idipsum sentientes uno ore parique confessione honorificetis Deum et Patrem Domini nostri Jesu Christi, ut mutua in vobis perseveret concordia, suscipite invicem, succurrat alter alteri, et hospitio vos mutuo suscipite, quo non discernatis, ut olim sub lege, mundum ab immundo, sed omnia sint vobis munda : nec se præferat aut meliorem quis aestimet, quasi ex circumcisione vocatus propterea sit dignior, quam is qui vocatus est in præputio. Hæc, inquit, altercatio inter vos sopiatur, ut non vitetis alterutrum ; sicut Christus non vitavit, sed recepit vos, nullius horrens immunditias, nemini imputans peccatum, sed in honorem Dei vos, cujus veros faceret cultores suscepit. Dico enim et verum est, Christum Jesum ministrum se exhibuisse circumcisionis in hoc, quod ipse (quo modo dicit, *non sum missus nisi ad oves, quæ perierunt domus Israel*) Judæis Evangelium prædicavit. Propter

quod etiam Judæorum vocatur alibi Apostolus. *Considerate,* inquit, *Apostolum confessionis nostræ Jesum.* Itaque Christus minister fuit circumcisionis in prædicando, propter veritatem Dei complendam, qui Abraham et David, quod ex eorum stirpe Christus esset nasciturus, prædixerat : et ad aliorum, quibus mundi futura est revelata redemptio, confirmandas promissiones patrum.

Gentes autem dico conversas super misericordia et pietate illis a Deo præstita, honorare Deum, eidemque gratias agere. Neque enim ante adventum Christi cognoverunt, ut Judæi, Deum, nec lege aliqua se illi profitebantur subjectas, sed ex misericordia dico eas vocatas. Sicut scriptum est in Psalmo : *Propterea confitebor tibi in nationibus, et nomini tuo psalmum dicam.* Hoc est : Ego Christus Filius tuus faciam gentes tibi confiteri confessione laudis pro misericordia sibi facta. Et iterum : *Lætamini gentes cum plebe ejus.* Quasi diceret : Non tumescant Judæi, quod Christum ad se venisse audiunt propter confirmandas promissiones patrum, gentes vero super misericordia honorare Deum, quandoquidem et illorum conversio atque vocatio a Deo præordinatæ et in Scriptura prænuntiatæ sunt. Scriptum namque est : *Lætamini gentes cum plebe ejus,* hoc est, gaudete gentes cum Judæis in Christum credentibus, pro misericordia vobis simul præstita. Quibus verbis significabatur futurum, ut ex utroque populo, puta ex gentibus et Judæis in Christo unus adunaretur populus, unumque fieret sub uno pastore Christo ovile. Et iterum : *Laudate omnes gentes Dominum, laudate eum omnes populi : Tam gentes, quam populi decem tribuum Judæorum laudate Deum, gratiasque illi pro vocatione vestra agite, et operibus vestris sanctis eum magnum ac honorabilem ostendite.* Et rursus Isaias idem confirmans, ait : *Radix Jesse, id est, Christus ex Jesse natus patre David, exurgat a mortuis regere gentes, quas subjiciet sibi et Patri.* Et in eum gentes sperabunt,

Hebr. iii.
1.

Joann. xv
20

Ps. lxi b.

11. Cor.
i, 3.

Ps. xvii,
50.

Deut.
xxii, 43.

Ps. cxvi, i.

Matth. xv.
24.

credentes eum suum redemptorem venturumque iudicem in fine seculorum, qui suscitabit corpora nostra corpori suæ claritatis configuranda.

Deus autem spei, qui spem solus infundit, repleat vos omni gaudio spirituali, et pace in credendo, ut posthac id ipsum dicatis omnes, nec sint in vobis schismata, ut

abundetis in spe semper proficientes, nunc divinam dulcedinem prægustando, et in virtute Spiritus Sancti ad superna anhelando. Adducuntur hic testimonia ex Scripturis multa de vocatione gentium, quare abs re non est, ut Ecclesia hanc nunc lectionem ordinaverit, circa adventum Domini. Sed videamus inde Evangelium.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, LUÆ XXI.

SALVATOR noster Dominus Jesus Christus, quia in mundum, ut suos qui dispersi per mundum erant congregaret, ut eos qui perierant sanaret, ut denique salvos faceret omnes, venerat, nihil eorum, quæ occasionem nobis præstare queunt conversionis ad se redeundi, intermittit, atque eam ob rem terroribus et minis nos interdum pulsatur, quandoque subtrahit beneficia, deinde mœstos rursus consolatur, nunc promittit, nunc allicit, interdum minatur. Nonnunquam invitat, aliquando justitiam, aliquando vero misericordiam præferens : omnia vero agit, ut nos salvos faciat.

Est autem ad hæc non modica similitudo in arboribus, quarum nonnullæ (si colligi inde debeant fructus) virgis cæduntur, ut juglans, dum alias interea arbores levissime (ne destruantur) oporteat tractari. Hoc modo hominum varia est conditio. Lenitate namque et mansuetudine aliis suadet, aliis haudquaquam, sed terrores, minæ quoque ut adhibeantur oportet. Sunt a quibus nihil impetrabis, nisi austere loquaris. Sunt e diverso alii, quos steriliores austeritas facit. Utrouque modo usus est Dominus, quo neminem non vocandum præteriret. Qui aliis in locis pœnitentes laudat, atque de illorum pœnitentia gaudium angelis quoque futurum pollicetur, hic ut ad pœnitentiam peccatores convertat, mundi finem, malaque tunc im-

minentia tristia prænuntiat. Sciendum vero nonnullos tam duos silvestresque inveniri homines, quos neque blanda invitent, neque formidanda terreant, hos relinquere volumus, quandoquidem nemo corrigit eum quem Deus despexerit.

Erunt signa in sole, et luna, et stellis, et in terris pressura gentium, præ confusiones sonitus maris et fluctuum, arescentibus hominibus præ timore et exspectatione, quæ supervenient universo orbi.

Dominus noster Jesus Christus diem volens prænuntiare extremum, quam terribilia hunc diem præcessura sint indicia, manifestat, quo nobis significare voluit, quam terribilis sit futurus suo ad iudicium adventu, quandoquidem signa sui adventus terrorem prænuntiantia adeo erunt formidolosa, ut virtutes cœlorum quoque moveantur, et homines præ timore arescant. Itaque dicit : Erunt signa in sole, etc. Quæ ista sunt signa, Propheta prænuntiat, dicens : *Sol convertetur in tenebras, et luna in sanguinem, antequam veniat dies Domini magnus et horribilis.* Scimus in Christi olim passione solem esse obscuratum, propterea quod lumen suum recusaret ad tam nefarium mundi scelus (quod mundus Christum mitem, mansuetum, humilem ac innocentem, non solum negavit,

Homines
uti diversimodo
trahantur.

Joel II.

sed variis etiam pœnis ac cruciatu multiplici affectum occidit) administrare. Hoc modo creditur Dominus universalem solis obscurationem prænuntiasset ante mundi finem futurum, nec lunam daturam suum lumen per solis deliquium universale ac supernaturale. Naturale enim deliquium solis haudquaquam hic prænuntiatur. Si quidem quæ modo fiunt naturali, signa aut prodigia dici non debent.

Gregor.

Luc. XXI,
23.

Ante tamen quam hæc fiant, quæ Lucas hic scribit, erit in terris pressura gentium, audientur prælia, et opiniones bellorum. Erunt enim in terris persecutiones, tempestates, terræ motus, fraudes, aliæque calamitates multæ. Surget enim gens contra gentem, et regnum adversus regnum, atque adeo erunt absque pace omnia, ut in eadem domo cohabitantibus nulla sit futura quies, nulla absque metu securitas. Tradet enim frater fratrem, et socrus erit adversus nurum, et inimici hominis domestici ejus.

Mich. VII,
6.

Apoc. VI,
4.

Erit enim tunc tempus illud, quo dabitur sedenti super equo rufo, ut sumat pacem de terra, et homines alterutrum se interficiant. Quanto enim quis tunc plus valuerit, tanto alios plus opprimet per potentiam. Neque enim erit justitia, neque iudicium, quomodo æque nulla erit obedientia. Hanc rebellionem seditiosam, qua homines alterutrum nocebunt, utpote ubi nemo alteri manebit subjectus, putatur Paulus vocasse discessionem, Nisi, inquit, venerit discessio primum. Clerus enim a pontificum obedientia deficiet, summoque pontifici non obtemperabit, Reges aversabuntur Imperatorem, Regem principes oppugnabunt, nec principibus acquiescent nobiles, et iis quoque ne plebei quidem, sed tumultuosa fraudibus, imposturis et seditionibus plena erunt omnia, utpote absque ordine, absque fœdere, sine jurisdictione, sine regimine. Erit præterea persecutio Antichristi generalis, tantaque calamitas ac tribulatio, quanta fuerit nunquam ab eo tempore, quo gentes esse cœperunt, hoc est, a mundi initio, quando filii Dei ex Abel descendentes, a filiis Cain, unde gentes orti sunt,

II. Thess.
II, 3.

Matth.
XXIV, 21.

fuere divisi. Aut quando a tempore diluvii filii Sem, seu filii Abrahæ manserunt in unius Dei veri cultu separati ab aliis nationibus ad idololatriam et tyrannidem prolabantibus, atque idcirco gentium nomen obtinentibus.

Ruent præterea qui tunc circa illud tempus in mundo inveniuntur, gladio et peste, et in captivitatem ducentur, fames quoque et rapina devorabit eos : atque ut hic sequitur, arescent homines præ confusione sonitus maris, et expectatione quæ supervenient universo orbi. Timor enim formidique, et malorum graviorum expectatio sola faciet, ut homines pallidi, meticulosi, exanimati, indeque arescentes fiant. Nihil enim subito perit. Videmus virentia quæque quantopere ut suam retineant vitam, conentur se tueri. Videmus animata quoque sensibilia pro vita sua digladiari. Et nihil habens vitam vult perire, sed quamdiu potest, hanc tueri. Hoc tamen quoque constat, dum creatura quævis perire debeat, id fieri haudquaquam absque magna pressura et violentia. Homo quanto cruciatu et dolore, quanto tremore, quamque terribilibus moritur indiciis ? Quo conatu se tueri nititur, vita hominis ne finiatur ? quantum patitur ne a corpore separetur anima ? Pari modo mundi vita, hoc est, flos, lætitia, gaudium, voluptas, honor, potentia, sanitas, fortitudo, ubertas, et id genus alia, quæcumque suis amicis administrare solet mundus, antequam intereant, magno debent terrore, magna calamitate ingentique pressura finire.

Nam virtutes cœlorum movebuntur.

Virtutes cœlorum, hic Angelos cœlestesque creaturas vocat, quæ visis mirabilibus his movebuntur stupore divinæ justitiæ. Nam in se licet sint ipsæ securæ atque tranquillæ, videntes tamen tantam venturi iudicis iram, tantam justitiæ divinæ censuram, tantam impiorum damnandorumque multitudinem et calamitatem, expavescent, admiratione reverentiaque quadam erga iudicem se inclinantes.

Et tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum potestate magna et maiestate.

Olim in nube ascensurus in cœlum a mundo iudicatus recessit Dominus Jesus, nunc simili modo iudicaturus mundum in nube adveniet, quod Apostolis quoque dum in cœlum suspicerent ascendentem prædictum est ab Angelis : Viri, inquit, Galilæi, quid admiramini? etc. Sic veniet, hoc est, in carne veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum. Bene autem additur, Cum potestate magna. A mundo namque olim iudicatus ante iudicem stetit humilis atque veluti infirmus : nunc vero mundum iudicaturus videbitur in potestate et maiestate, utpote cui data est omnis potestas in cœlo et in terra. Nullo tamen modo est putandum quod impij, sive damnandi Christum visuri sint in maiestate divinitatis, sed in sola duntaxat humanitate. Porro boni videbunt eum in humanitate et divinitate.

Cogitate modo, filij, quam læti erunt tunc, quam exultabunt sancti in cubilibus suis, qui modo in Domino dormierunt, quam securi resurgent qui ante, hoc est, modo in vita hac mortali resurrexerunt a peccatis et vitiis suis, quomodo beatus est qui habet partem in resurrectione prima. Prima resurrectio est animæ in hac vita a peccato ad virtutem per poenitentiam atque emendationem vitæ resurgentis. Quicumque itaque jam in prima hac resurrectione partem habet peccata sua damnans, mundum calcans, a malo abstinens, bona operans, et ad finem vitæ hoc modo perseverans, haud illi nocebit quod aliquando vitiis fuerit subjectus, quod mundo servierit, quod a diabolo fuerit captus, captivusque ad tempus manserit, maxime si eo tempore quo adhuc tam mala quam bona agere potuerit, suorum poenituerit malorum, si Christi gratiam quaesierit, si ad Dei præceptorum observantiam redierit. Neque enim in extremo tempore timere habebit, sed iudici securus tran-

quillusque astabit, ab eodem non abjiciendus, sed benedicendus.

Proinde modo, filij, quæ tunc eventura sint vobis, præcogitate. Modo timete, modo delicta vestra plangite, modo Dei misericordiam quaerite, Dominus enim (ut quotidie nunc legimus) prope est. Prope est tibi ad erogandam misericordiam, prope est ad gratiam in te multiplicandam, prope est occurretque tibi, ut te sicut prodigum filium revertentem, pater in amplexus recipiat, omnia donans tibi delicta teque sui constituens regni coheredem. Si igitur reversus ad illum fueris (quomodo monet) toto corde, effundet suæ in te gratiæ benedictionem : poteris quod te modo putas non posse. *Super aspidem et basiliscum ambulabis, et conculcabis leonem et draconem. Cadent a latere tuo mille hostes, et decem millia inimicorum, insidiarumque a dextris tuis, ad te autem malum non appropinquabit.* Custodiet enim te Dominus ut pupillam oculi, et sub umbra alarum suarum, hoc est, sub brachiis suis, in cruce super te expansis, proteget te.

Filioli, non deterreat vos peccatorum, neque multitudo, neque enormitas. Quem timetis, Pater est vester, si vultis, non iudex. Sanare vult, non percutere. Advocat, non repellit. Et quid dico, advocat? quum etiam verbis occurrat, in amplexusque suos vos recipere festinet? Nolite illum sua expectatione fraudare. Facite, quaeso, gaudium Patri super reversione vestra convivium instauranti. Facite gaudium Dei Angelis in cœlo super vestra poenitentia tripudiantibus. Quid cunctaris, o anima peccatrix? Patrem vides tuum in tui amplexus brachia extendentem, et formidas? Tuus est amator, Salvator tuus est qui occurrit. Ad eum, si ab omni metu vis fore liber, fuge. Vide quam desideranter te expectat. Vide quam amanter invitat. Vide quam misericorditer recipit, quam protegit et benigne et potenter. Jam igitur filij in ejus recipiamur gratiam, jam ejus efficiamur amici, et in extremo iudicio non ti-

Act. 1.
11.

Luc. xxi.
27.

Matth.
xxiv. 28.

Ps. cxlii.
5.

Resurrectio prima
que sit.

Is. lv.

Luc. 20.

Ps. xc.

Ps. xvi.

Luc. xv.

Ecd. xi, 3.

mebimus. Siquidem quomodo hinc eximus, ita in iudicium citabimur. Scriptum namque est : Lignum sive ad Austrum ceciderit sive ad Aquilonem, ibi erit, hoc est, homo quomodo in morte inventus fuerit, et quomodocumque suam terminaverit vitam, juxta hoc reperietur in iudicio. Itaque si castus, si benignus, si misericors, si Dei charitatem habens ac proximi, vixeris perseveraverisque usque ad mortem, nihil in illo tibi iudicio timendum est. Neminem tunc accusatorem habebis peccatorum tuorum, modo tu accusaveris teipsum in hac vita poenitens.

*Confitem-
dum cui
sit.*

Nunc igitur non dissimulemus peccata nostra, modo accuset nos conscientia nostra. Ante vulneret animam nostram afflictaeque mœror, quam ad sacerdotem accedimus, quod tam inique, quam negligenter in Dei egimus officio. Filioli, non sufficiat vobis confessori narrare peccata vestra, tanquam is qui enarrando textit historiam, aut fabulam enuntiat, sed mœrenti atque irato in vos animo oportet confiteri, quidquid egeritis mali. Nec tamen mœror hic vester generetur ex privato amore, puta ex verecundia atque intolerantia ignominiae, quam peccando coram hominibus contraxistis, nec propterea quod vitiorum notati sitis apud homines : sed ideo, o poenitens, tibi est dolendum, quod piissimum Dominum creatorem, ac Redemptorem tuum offenderis, quod amatori fidelissimo perfidus, contumeliosus, ingratusque fueris, quod denique ejus amicitia et gratia (quam super omnia debueras ambire) te spoliaveris, aut quod saltem illam vires tuas labefactando non auxeris. Si itaque hoc modo teipsum planxeris, in iudicio extremo eris securus, nec quod plangas, sed pro quo gratias agas, habebis.

*Dolendum
cursit
poenitenti.*

His autem fieri incipientibus, respicite et levate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra.

Tremenda hæc quæ prænuntiat, quantum bonos et electos exterrere non debeant, sed potius consolari, per hæc verba quæ superioribus subjungit, indicat. Consolatur enim omnes quibus hic aut non placet mundus, aut qui mundum non diligunt, quod sui illis appropinquat redemptio. Siquidem non raro contingit, ut qui non diligunt non diligantur quoque a mundo. Mox enim suos percipit mundus, vel amicos, vel inimicos. Blanditur enim amicis suis, odientes se infestat. Unde fit, ut ii qui mundum non amant, molesta hic multa quæ mundus illis propinat, ferre cogantur. Hos itaque qui mundi sunt hostes, quos mundus hic premit persecutionibus, molestiis, ærumnis, infirmitatibus, aliisque calamitatibus multis, Dominus alloquitur, ut non propterea timeant, si finis appropinquet mundi : quia hæc mundi tribulatio illis erit redemptionis occasio, qua ab omni miseria liberentur. Levate, inquit, capita vestra, exultate et gaudete. quoniam appropinquat redemptio vestra. Exilium vestrum tunc finietur, solvetur captivitas qua hic detinemini inviti. Quare vestrum non est in mundo plorare, sed super mundi ruina gaudere. Mundi enim ruina erit, non tam animæ quam corpori vestro vera perfectaue libertas.

Et dixit illis similitudinem : Videte ficulneam et omnes arbores. Cum producunt jam ex se fructum, scitis quoniam prope est æstas. Ita et vos cum videritis hæc fieri, scitote quoniam prope est regnum Dei.

Quemadmodum ex fructu arborum vicinam cognoscitis æstatem, ita ex ruina mundi prope cognoscite regnum Dei. Fructus namque vester mundi ruina est. Quare enim mundus floret, quare germinat, quare fructum parit, nisi ut primo flos pereat, deinde germen, tandem fructus, postremo mundus quoque cum suo germine intereat ? Illis autem transeuntibus, vobis appropinquabit regnum Dei,

Nihil enim hic nascitur perpetuum, nihil stabile manet, nihil absque miseria perseverat beatum. Propterea, filii, nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Nihil est in mundo vestrum, non estis vos de hoc mundo. Cadat, ruat, trans-eat mundus, et omnis concupiscentia ejus. Vos diligite Dominum nostrum Jesum Christum, et adventum ejus : Hunc maxime, quo reformabit corpora infirmitatis *Phil. iii, 21.* *Phil. iii, 21.* vestræ, configurata corpori claritatis suæ.

Amen dico vobis, quia non præteribit generatio hæc, donec omnia fiant. Cælum et terra transibunt, verba autem mea non transibunt.

Aut generationem hanc carnalem Judæorum intelligit, quæ non deficiet, quin alius alio semper moriente nascatur, successioque nascentium sit continua,

donec hæc omnia evenerint. Aut quod ecclesiæ generatio filiorum ac fides nunquam usque in finem deficiat. Affirmat autem hoc, modo suo consueto loquendi, Amen dico vobis, ac si diceret : In veritate hoc certissimum teneatis, potius cælum et terram transitura, quam verba mea aut imperfecta, aut manere non implenda. Non quod cælum et terra prorsus peribunt, sed quod juxta hunc modum essendi, quem habet modo, peribit cælum terraque. Neque enim cælum, juxta nunc modum quo modo regitur, manebit, qui non movebitur, et clarius quam modo erit : manebit tamen secundum suam substantiam essentiamque. Vos ergo, filii, ad Patrem vestrum coelestem aspirate, de mundi ruinis exultate, ut omnium electorum appropinquet redemptio, desiderate, ut omnes reformemur et impleamur gloria cœlesti, per Dominum nostrum Jesum Christum, qui est benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUI SINT, QUI DE ADVENTU DOMINI GAUDEANT. QUI METUANT, ET DE TRIPLICI ADVENTU DOMINI.

RESPICITE et levate capita vestra quoniam appropinquat redemptio vestra, Lucæ XXI, 28.

Si ea quæ præcedunt hæc verba, filii, recolimus, invenimus Dominum signa quædam nobis de mundi fine prænuntiasse, quæ omnia tristia fore significantur et calamitosa. Propterea electos suos amicos, quibus mundus fastidio est, Dominus consolatur quoque, quod eorum appropinquet redemptio, utpote qui cum hoc mundo non peribunt, sed ipsorum captivitas, ipsorum ærumnæ, gravamina, tribulationesque finientur. Absterget enim tunc Deus omnem lacrymam ab oculis sanctorum suorum, quoniam priora, hoc est, luctus, dolor, clamor, mors, aliaque id genus tristia transibunt. Consolatur igitur

eosdem, quoniam his fieri incipientibus appropinquat ipsorum redemptio : quomodo impiis quoque terrorem e diverso vult incuti, quod his eisdem fieri incipientibus, illorum finitur consolatio, pereuntibus his in quibus confidebant : incipit vero illorum desolatio ac mœror, qui perpetuus illis durabit.

Manifestum itaque est, quibus piissimus Jesus formidandum seculi finem, quibus metuendum suum prædicat adventum. Nempe his qui amici sunt hujus seculi, qui filii sunt mundi, qui præsentia amant, qui a caducis his rebus gravate ferunt separari. Nam Apostoli, electi quoque Dei omnes, quomodo tristarentur de fine mundi, cum in mundo haud aliter teneantur, quam in captivitate constituti? Coguntur enim in

mundo videre, coguntur audire, coguntur denique tractare, quæ inviti audiunt, vident et tractant, imo quæ secundum Dei voluntatem audiunt. Quidquid enim mundus jactat, quidquid miratur et amat, hoc ipsi vilipendunt et spernunt. Quamobrem ipsi quoque rursus a mundo spernuntur et odiuntur.

Dicit itaque Dominus electis suis : His fieri incipientibus, respicite et levate capita vestra. Mœrentium, oppressorum ac calamitosorum est oculos, et caput ad humum deflectere. Quare liberationis, consolationisve, si illis oriri spes cœperit, subito animæquiores facti, et oculos et capita erigunt.

Multos vâriosque hic in mundo Deus habet amicos, et plerumque adeo secretos, ut sæpenumero, qui in deliciis, qui in felicitate hujus mundi versari videntur, in tribulatione sive mentis, sive corporis sint maxima constituti. Multi enim qui florere videntur in mundo, adeo premuntur a mundo in omnibus ipsis adversario, ut licet in exteriori homine, circa eos appareat, videaturque mundi schema, in eorum tamen cordibus jam aruit. Sciunt hoc non pauci, ii scilicet qui in medio vivunt mundi, nec a mundo se excutere possunt, viventes sub necessitatibus mundi in angustia cordis, quibus nullam parit mundus consolationem, sed (ut dixi) necessitatem et pressuram. Hi revera (quamvis sæpe aliter, hoc est, indigne judicentur) non sunt filii seculi hujus, sed sunt de horum numero, quibus ex fine mundi appropinquat eorum redemptio.

Hæc dixerim, filii, idcirco, ne quispiam fratrem suum judicet propter ea quæ in exteriori videntur homine. Multiplex enim variaque crux est hominum, præcipue quæ foris non videtur. Sed quotquot sunt, illis prædicat Dominus : quoniam appropinquat redemptio vestra. Quasi diceret : Non semper in pressura angustia bitur cor vestrum, nec vos odio semper mundus habebit, nec erit ut diutius filiis hujus mundi sitis in derisum, et similitudinem improperii. Si-

quidem cum mundi videritis finem, etiam exilii calamitatumque vestrarum finem adesse gaudete. Levate igitur capita vestra, spem resumite, quoniam prope est redemptio vestra, solvetur captivitas, apparebit patria tantopere desiderata. Heu, filii, cur in captivitate, et exilio hic positi, captivitatem, et exilium amamus ? Cur hinc separamur tam inviti ? quandoquidem his qui Deum amant, erit egressus eorum redemptio, erit libertas, erit pax et securitas, cum e diverso vita hæc præsens, servitus et calamitas, labor sit et afflictio spiritus. Verum o beatos illos captivos, beatos afflictos, quos mala mundi perturbantia non perturbant, qui animas noverrunt suas possidere in patientia. O felices, inquam, eos quos nihil nisi læta conscientia, nihil præter Dei offensionem contristat. Hi sunt qui in hoc mundo vivunt quidem, de mundo tamen non gaudent, qui in mundo sustinent pressuram, ut in solo vero Deo confidentes gaudeant, quorum studium, quorum amor, quorum lætitia solus est Christus Dominus noster. Præcessere nos horum multi ad patriam, qui olim in exilio constituti, ludibria et verbera experti, insuper et vincula et carceres. Lapidati sunt, secti sunt, in occisione gladii mortui sunt. Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt. Salutiferum nobis tam vitæ quam mortis suæ reliquerunt odorem, non verbis tantum, verum opere et virtute etiam nobis clamant : *Nolite diligere mundum neque ea quæ in mundo sunt*. Transit enim mundus et concupiscentia ejus. Item : Qui vult amicus esse hujus seculi, inimicus Dei constituetur. Quis hic non videt, filii, quam præstet Dei habere amicitiam, quam mundi ? esse Dei filium, Dei amicum, quam seculi ? Stipendia enim peccati (quæ administrat mundus) mors : gratia autem (quam habemus per Christum) vita æterna est.

Estote igitur, filii, prudentes, et vigilate in orationibus. Vigilate, non in ebrietatibus aut comensationibus, non in cubilibus et impudiciis, non in mundi levitatibus

Amico-
rum Dei
secretorum
diversitas.

Luc. xxi,
19.

Hebr. xi,
37.
Jac. v, 11.

I Joan. 11,
15.

Jac. iv, 4.

Rom. vi,
23.

Luc. xxi,
28.

I. Petr.
iv, 7.

(quam vigiliam Apostolus somnum, id est, Dei oblivionem vocat, Hora est jam nos de somno surgere) sed in orationibus contra adversarium nostrum diabolum, qui tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret. Vigilemus contra tela illius nequissima, scilicet contra superbiam, invidiam, temulentiam, crapulam, luxuriam, cenodoxiam, avaritiam. Recolamus quod advenæ duntaxat et peregrini sumus super terram. Neque enim nostra hæc est patria, nec manentem hic habemus civitatem in terra, propterea non seculi, sed regni cœlestis cives sumus. Ad modicum hic incolæ sumus et viatores, quorum est mundum transire, non in mundo quiescere.

Gaudeant hic igitur quorum est mundus patria, qui solum hoc quod breve et momentaneum est, felicitatis habebunt. Nostrum qui in captivitate sumus constituti, non est gaudere de carcere, sed gemere, aspirareque ad nostri redemptionem. Nostrum est die noctuque votis supplicibus ad Patrem clamare, ad ejus januam pulsare, ut aliquando ad se nos introducat, orare. Hoc desiderium adeo nobis debet esse cordi, adeo in animo fixum, adeo perpetuum, tam potens atque vehemens, ut quid interea juxta nos mundus agat, non advertamus, hoc est, ut nihil pensi habeamus, a mundo sive beatificari, sive vituperari, exosum haberi an diligere. Convenit quoque, nos nec pro honore contendere, nec pro divitiis rixari, sed ne lætari quidem pro temporalibus bonis, quin potius adventum Christi in silentio præstolari, aut scultare ad vocem præconis dicentis : *Ecce sponsus venit, exite obviam ei*. O quam beati sunt illi, qui hanc vocem læti securique audiunt. Omnibus enim nobis (quod sub typo parabolaque decem virginum, quarum quinque prudentes et quinque erant fatuæ) audire continget media nocte, id est, hora qua non putabimus : *Ecce sponsus venit, exite obviam ei*. Ad hanc vocem alii trepidabunt, alii exultabunt. Quomodo enim in magna domus familia, si Dominus qui aliquanto fuerit tempore

a domo absens, advenire prædicetur, de familia quidam, puta qui Domino fuere fideles, et qui Domini amant desiderantque adventum, gaudent : alii tristantur, utpote servi pigri, inobedientes, et qui peccaverunt in Dominum. Ideo autem tristantur, quia neque consolationem a Domino, neque laudem meruerunt prævaricatores. Expectant itaque Dominum tristes, a quo sciunt se castigandos, non remunerandos.

Mulier adultera non gaudet de sui mariti adventu : porro fidelis et casta conjux vehementer, ubi adesse maritus nuntiatur, exultat. Sic qui de adventu Domini non lætatur, signum est eum ita vixisse, ut magis formidet judicem quam ut sentiat consolatorem. Mallet igitur Dominum nunquam venturum, ne dare illi pœnas cogeretur.

Itaque tu vis gaudere de adventu Christi? Esto bonus et fidelis, et erit tibi Christi adventus gaudio. Quamvis enim adventus ejus ille in carne olim præterierit, est tamen adventus adhuc alius Christi futurus, quo veniet ad judicium, sive ad mortem. Licet enim inter utrumque nonnulli distinguant, quasi alius ad judicium particulare, alius sit adventus ad judicium universale, hic tamen pro uno accipimus. Si enim circa mortem in judicio illo (ut vocant) particulari fueris liber et absolutus, in judicio extremo, quod universale dicunt, pariter stabis a timore immunis.

Triformis igitur Christi est adventus. Primus est adventus in carnem. Hic fuit mansuetus et pius, misericordia nimirum et pietate plenus. Venit enim filius hominis colligere, non dispergere. Venit misereri et parcere. Venit in mundum non ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum. Quod ut nobis ostenderet Ecclesia, in multis hodie locis idem legitur Evangelium quod in die Palmarum consuevit legi : *Dicite filiæ Sion quia rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam*. Vere mansuetus, qui seipsum quoque venisse testatur, non propter justos, sed ut peccatores vocaret ad pœnitentiam. Eos nimi-

Rom. XIII,
11.

I. Petr.
v, 8.

Eph. VI,
18.

Ps. XXXVIII,
13.

Hebr. XIII,
14.

Eph. II, 19.

Gaudere
quinam in
hoc seculo
possint.

Matth.
XXV, 6.

Similitudo.

Alia.

Adventus Christi
quibus si
gaudio.

Adventus
Christi
plex : pri-
mus in car-
nem.

Joann. III
17.

Matth. XXV
5.

Peccato-
res cujus-
modi vocet
Christus.

Matth. xi,
19.

Luc. vii,
34.

Luc. xix,
10.

rum peccatores, qui se peccatores et agnoscent et arguunt. Hujusmodi enim peccatoribus se pium, benignum, exhibuit et affabilem. Cum hujusmodi manducavit et bibit, adeoque se illis exhibuit non modo propitium, verum etiam familiarem, ut a pharisæis publicanorum amicus criminaretur. Quo palam ostendit se in hunc venisse mundum, ut salvum faceret quod perierat. Itaque hujus adventus celebratio, nihil aliud est, quam divinæ incarnationis commemoratio, gratiarumque actio et laus. Admonemur enim gratitudinis tantum beneficium recolentes, quo ex ingenti calamitate ac miseria erepti sumus. Admonemur deinde desiderii atque expectationis sanctorum patrum expectantium in limbo, qui non minus patientia longanimi, quam ardenti desiderio expectarunt Christi adventum.

Hic nostra, o filii, accusatur tepiditas, nostra frigiditas, seu inertia damnatur, qui de Christi adventu ferme nihil exultamus. Hi enim patres de Christi adventu certi, multis desideriiis tempus incarnationis ejus, ejus passionis, suæque redemptionis expectabant. Nos multo sumus certiores facti, siquidem Christi incarnationem, nostri redemptionem, et quidquid præterea antiqui credebant futurum, nos credimus consummatum et impletum. Quanto ergo quod factum ac præteritum est creditur certius, eo quod adhuc restat, speraturque futurum, tanto nos certiores, quam patres fuere antiqui, sumus in fide. Deinde quid ipsi post longissimam captivitatem, postque multorum annorum curricula erant accepturi, nos, modo illis fide et opere pares fuerimus, aut saltem eos fuerimus imitati, mox post mortem absque ulla diuturniori captivitate recipimus. Illis nil contulit quævis justitia ut cælum intrarent, antequam filii Dei sanguine forent reconciliati, adeo ut Joannes quoque Baptista, quo majors surrexit sanctorum nemo, limbum ingredi, expectareque, dum consummata foret humani generis redemptio, cogeretur. Nos mox ut a corpore egredi-

mur, nisi propria nos culpa purganda remoretur, beatitudo plena recipit. Nihilotamen sumus gratiores Deo, nec gratias agimus Deo tantas pro beneficio quod factum est, quantis illi desideriiis ac votis ut fieret, impetrarunt. Cum igitur idem sit præstitum beneficium ex Dei incarnatione tam his qui præcesserunt, quam istis qui Christi sunt incarnationem secuti (nempe ut iis qui in captivitate expectabant, plena daretur liberatio: istis vero ne captivitatem cogerentur ingredi, libertas: et majus sit captivitatem non ingredi, quam a captivitate, quam diu perpressus es, liberari), quare tam parva devotione hoc Christi beneficium, id est, ejus incarnationem celebramus?

Est alius adventus, in mentem hominis scilicet. Hic adeo est unicuique ad salutem necessarius, ut sine ipso primus adventus nemini prosit. Quisquis enim Christum non receperit in mentem, huic non ad salutem, sed ad damnationem erit Dei incarnatio. Dei enim beneficiis non uti, et ingratum esse, damnabile est. Hic adventus quotidie agitur. Quotidie enim mentibus humanis Christus illabitur, et quotidie parandus illi est locus. Propter hunc adventum in epistola ad Romanos admone-mur de somno, hoc est, de peccato sur-gere. Habet enim somni similitudinem peccatum. Quomodo enim somnus usu hominem privat rationis, quomodo eum nihil percipere, sentireque facit, ita peccatum quoque facit. Quapropter scriptum est: *Traxerunt me, et ego non sensi, verberaverunt me, et ego non dolui*. Trahitur revera a diabolo peccator, nec tamen pessimi dæmonis tractum sentiens, sequitur ut bos ad victimam. Sponte enim se homo ante diabolo subjicit, quam in illum quidquam possit diabolus. Verumtamen potestate in eum semel accepta, victo durius imperat.

Ah! filioli, advēniat Dominus noster Jesus Christus in nos, atque illustratione adventus sui, hoc est, visitationis spiritus sui, in nobis destruat opera Satanæ, vin-

Secundus
in mentem.

Rom. xiii,
11.

Pecca-
tum uti ha-
beat somni
similitudi-
nem.

Prov.
xxiii, 35.

Matth. xi,
11.

culaque quibus ille nos constrinxit, solvat.

Captus
victusque
a diabolo
quis sit.

Credite, filii, non levem esse rem captum teneri a diabolo hominem ac vinctum, quomodo vos estis omnes, quotquot in mortali detinemini peccato, quotquot in voluntate perseveratis mala, agendi aliquid, quod sit peccatum mortale. Continuo enim cervicem vobis frangeret, et animam e corpore extrusam mergeret in inferni abyssum, idque merito ac jure faceret (quod illi etiam nonnunquam a Deo conceditur) nisi Dei id benignitas vetaret, ad pœnitentiam te expectans, atque salvare, non damnare, cupiens. *Nolo enim, inquit, mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat.* Sedaudi quid Apostolus tibi clamet: An

Ezech.
xviii, 23.

Rom. II, 4.

ignoras, quia benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Tu vero secundum duritiam tuam, et impœnitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ, et revelationis justi judicii Dei, qui reddet unicuique secundum opera ejus. Deus quidem te misericorditer expectat, at tu hac expectatione abuteris, thesaurizans tibi iram. Verissime igitur dixit quidam: Misericordiæ Domini, quod non sumus consumpti. Multæ enim sunt miserationes ejus. Nos tamen quasi in somno ambularemus, et perinde ac si essemus securi, quomodo qui dormiunt, securos se putant, quia periculum nullum sentiunt, ita nihil solliciti sumus, nihil timeamus, nihil denique agimus pro salute nostra, cum revera magna opus est nobis sollicitudine, ingenti pavore, quandoquidem quis amore odiove dignus sit, prorsus nescimus. Conscientia tamen nostra inferno nos obnoxios (si juste nobiscum ageretur juxta demerita nostra) clamat. Quotus enim in nobis est nostrum, qui

Torren.
III, 22.

Ecl. ix, 1.

non semel victus sponte succubuerit diabolo? Quotus qui nunquam peccaverit mortaliter? Quis baptismi gratiam innocentiamque sibi a Christo coemptam hactenus servavit? Vereor profecto, filii, ex adultis neminem, aut perpauco esse hujusmodi. Si qui tamen sunt, gaudeant super misericordia Domini, quæ nisi eos custodisset, innocentes non essent, sed essent, ut reliqui nos omnes, pabulum et esca gehennæ ignis. Et quomodo læti atque securi in tantis periculis merito non diceremur dormire? Evigilate igitur, filii, quoniam hora est jam nos de somno surgere. Haudquaquam diutius est nobis expectandum, sed hac hora cor, mens omnesque tum animi, tum corporis vires a peccato avertendæ, et ad Deum sunt convertendæ. Hodie incipiamus nos corrigere (cras enim an nobis vita supersit, incerti sumus). Hodie de somno evigilantes, ad Deum nos convertamus, atque Domini adventui præparemus locum.

Tertius est adventus ad judicium. De judicio hoc novissimoque die, quo extremum agetur judicium, Christus Caiphæ respondit adjuranti: Videbitis filium hominis venientem in nubibus cœli. Qui itaque secundum adventum gustavit, et perseverans usque ad mortem, de hoc mundo absque mortali peccato, sive in gratia Dei exivit, securus videbit Christi ultimum adventum ad judicium. Gaudete igitur, filii, quicumque hic estis in pressura, quicumque paupertate, afflictione, persecutionibus, ærumnisque hic opprimimini, quia pressura ipsa, quam fertis, vobis prænuntiat, quoniam prope est redemptio vestra in Christo Jesu.

Rom. xii

Tertius a
judicium.

Matth.
xxvi, 64.

DOMINICA TERTIA ADVENTUS

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

GAUDETE in Domino semper. Iterum dico, gaudete. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus, Dominus autem prope est. Nihil solliciti sitis, sed in omni oratione et obsecratione, cum gratiarum actione, petitiones vestrae innotescant apud Deum. Et pax Dei, quae exsuperat omnem sensum, custodiat corda vestra et intelligentias vestras, in Christo Jesu Domino nostro. *Ad Philipp. IV.*

OBSERVAVIT Ecclesia, ut in his diebus adventus Domini epistola semper legatur, quae memoriam adventus habeat Dominici, vel in carnem, vel ad iudicium. Quamobrem hodie quoque hac utitur epistola, quae adventum Domini vicinum, ac prope esse nobis significet. In hac autem epistola crebrius nos admonet gaudere Apostolus, haud dubium, quod in libertatem filiorum Dei vocati sumus. Si quidem cum non omne gaudium sit justorum, nec parum, quo quis exultet gaudio, referat, ne putemus in honoribus, in pompis, in voluptatibus, aliisve mundi vanitatibus gaudendum, omnibus his exclusis gaudium unum nobis inculcat religiosum, dicens: *Gaudete in Domino semper*. Gaudete in beneficiis, in donis et miserationibus divinis, gaudete in gratia adoptionis filiorum Dei, gaudete in omnibus bonis, quae fecit vobis Deus vester, gaudete postremo in tribulationibus, etiam dum in varias tentationes incideritis. Neque enim sanctum hoc gaudium in luctu quoque deest homini pio, nec sancta compunctio impeditur in hoc gaudio.

Gaudete igitur in Domino gaudio semper continuato, quo a vobis seculi excludatur tristitia, quae mortem operatur. Ite-

rum quoque dico gaudete. Est enim alacritas spiritus certissimum signum inhabitantis gratiae Dei, et praesentiae Spiritus Sancti. Ne tamen foris prodeat hoc gaudium immodeste, muteturque in temporale gaudium, unde fiat postea vobis occasio tristitiae; servetur modus in omnibus, ut sitis foris quasi tristes, semper autem intus in Deo gaudentes. Qui enim thesaurum invenit magnum, non potest de invento non gaudere thesauro. Verum si prudens est, metuit inventum aliis manifestari ex gaudiorum eruptione, unde eveniat illum thesauro iterum privari: gaudet quidem secum, sed gaudium suum foris celat, ne amittat. Ita vobis quoque expedit spiritus alacritatem, et devotionis laetitiam modeste per externa gaudiorum signa ostendere, ne erumpendo immoderate gaudium amittatur.

Haec autem vobis debet inesse modestia, non in hoc tamen, ut non excedatis in superflua effusione gaudii sed in omnibus etiam verbis, motibus, passionibus, et actionibus vestris aliis. Nota sit modestia vestra omnibus hominibus, ut omnes in vobis aedificentur, sitisque bonus odor Christi in omni loco. Simile aliquid Petrus dicit: Conversationem vestram inter gentes

Philipp.
IV, 4.

Gaudium
sanctum
quod.

Philipp.
IV, 4.

Rom. VIII,
23.

II. Cor.
VII, 10.

Philipp.
IV, 5.

I. Petr. 1,
II, 12.

habete bonam, ut in eo quod detrectant de vobis tanquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos considerantes glorificent Deum in die visitationis. Et Christus :

Matth. v. 16. Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est. Sit igitur in omnibus vestris moribus modestia. Dominus enim prope est vobis, et nunquam deseret vos, paratus dare vobis quacumque re indigueritis.

I. Petr. v. 7. Nihil igitur solliciti sitis, omnem sollicitudinem vestram projicientes in eum, quoniam ipsi cura est de vobis. Sive enim

Ps. xxxiii. 19. fueritis in tribulatione, juxta est Dominus his, qui tribulato sunt corde. Et in Psalmo

Ps. xc. 15. de seipso dicit : Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum et glorificabo eum. Sive

Matth. vi. 33. fueritis in egestate, modo primum quærite regnum Dei et justitiam ejus, et omnia

Sollicitudo mala et bona. adjicientur vobis. Est enim quædam sollicitudo pro rebus temporalibus, qua avari pleni sunt, et adeo occupati, ut animam suam cum vita æterna, et negligant, et amittant. hæc interdicitur. Est tamen alia sollicitudo spiritualis, quæ est diligentia animi pro virtutibus, pro gratia Dei

sibi augenda, ad evadenda pericula superandasque tentationes. Quam sollicitudinem Scriptura commendat, Michæa dicente : *Indicabo tibi, homo, quid sit bonum, et quid Deus requirat a te, utique facere judicium, et diligere misericordiam, et sollicite ambulare cum Deo tuo.* Estote igitur sine mundi sollicitudine, sed ea quibuscumque indigetis ad Deum recurrentes, postulate. Semper itaque in omni adversitate aut necessitate vestra, petitiones vestræ innotescant apud Deum, id est, hujusmodi sint quæ Deo innotescant, hoc est, probatæ sint, Deoque acceptæ, quæ enim Deus non probat, aut quæ aversatur, dicitur non novisse. Vestræ autem petitiones innotescant in omni vestra oratione, obsecratione, et gratiarum actione, qua pro delictis præteritis veniam rogatis, aut ubi pro futuris Dei donis obsecratis, aut ubi pro acceptis beneficiis gratias agitis. Et pax Dei quæ exuperat omnem sensum et intellectum humanum, custodiat corda vestra, ut imperturbata inter quasque etiam permaneant molestias, in Christo Jesu Domino nostro.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ TERTIÆ ADVENTUS, MATTHÆI XI.

CUM audisset Joannes in vinculis opera Christi, mittens duos de discipulis suis, ait illi : Tu es qui venturus es, an alium expectamus ?

VERBA hæc sunt Joannis Baptistæ per discipulos suos, quos ad Jesum miserat, interrogantis, an Jesus ipse foret, qui Christus diceretur, et quem lex Messiam futurum prophetaret, qui foret expectatio gentium, et omnium salus ac redemptio. Interrogat igitur : Tu ne es, quem prophetæ nunciarunt, quem expectamus,

Messias et Christus venturus, an alium post te adhuc (qui is sit futurus) expectare habemus ? Sunt qui (ut Hieronymus, et Gregorius) hanc interrogationem Joannis intelligunt de Christi descensu ad inferna, ut sit verborum sensus, quæstionisque intentio, quod Joannes prævidens suum finem adesse (sicut prædicebat : Me oportet minui, illum, hoc est Christum, vero oportet crescere) interrogare voluerit Christum, quid in limbo vellet nuntiari patribus, an per seipsum etiam foret ad illos descensurus, quo modo jam in mundum

venerat incarnatus. Verum alii aliter exponunt, quorum explanatio verior sonat, ut paulo post dicam.

Non obscurum est, quando, aut quare Joannes in vincula sit captivitatemque conjectus. Ubi enim Herodem Antipam arguisset de illicitis nuptiis, puta qui fratris sui adhuc viventis Philippi, ablatam duxerat uxorem, et eos, qui se nefaria copulatione conjunxerant, separare tentabat dicens : Non licet tibi, o Herodes rex, habere conjugem uxorem fratris tui. Ad Herodiadis adulteræ suggestionem, quam (ut dixi) tunc sub nomine conjugis in deliciis rex habebat, Joannes in carcerem conjectus est, opportuno tempore, propterea quod veritatem dicens Joannes iniquitatem arguisset, necandus. Quod non multo post evenit. Hic in carcere positus, cum videret suos discipulos circa se errare, hoc est, eos putare se esse Christum, qui mundo promissus fuerat, cum Messiae, id est, Christi præcursor duntaxat erat, antequam ab hoc mundo per martyrium egrederetur, erui suos discipulos optabat ab hoc errore, ut seposita æmulatione pro suo magistro, in verum Dei crederent Filium, verum Christum, verumque Messiam. Quamobrem misit duos ex discipulis suis, qui impensius forent creduli, ad Christum, percunctari eos faciens, et qui Christo dicerent :

Tu es, qui venturus es, an alium expectamus ?

Quærit fortasse continuo quis : Si id Joannes voluit, ut discipuli agnoscerent in Christum, quare manifeste non illis hoc dixit ? Quare ne se Christum discipuli cogitarent, non prohibuit ? Satis prohibuerat Joannes, dicens : Quem me putatis esse, non sum ego. Et ad se ab Judæis missis confessus est se non solum non Christum, sed ne prophetam quidem esse. Verumtamen discipuli zelantes magistri sui honorem, et putantes eum id, quod esset, ex humilitate negare, ei non credebant. Misit igitur eos ad Jesum, non du-

bitans tanta apud eum visuros, auditurosque ut ad eundem conversi, vere ipsum esse Christum et magistrum suum, non solum humilia, sed etiam vera de se profitentem, crederent. Misit autem eos, postquam audivit opera Christi. Quæ ? Nempe hæc, quæ Christo digna erant, quæ Christum loquebantur, ut sunt loqui veritatem, poenitentibus misereri et parcere, evangelizare regnum Dei, facere virtutes et signa, humilem ac mitem non minus inter adulantes, quam inter persequentes esse, peccata condonare, pro malis beneficia retribuere, etc. Misit itaque Joannes discipulos suos ad Christum, ut illum audirent, et re ipsa probarent illum esse Christum. Neque enim Joannes dubitare poterat Dominum Jesum ipsum esse, qui fuerat mittendus, Christum atque Messiam, quandoquidem ipsum in utero virginis necdum natus quoque agnovit. Baptizavit præterea et agnovit. Nam Christo loquens Joannes : *Ego a te debeo baptizari, et tu venis ad me ?* Luc. i, 41. quomodo eundem non novit ? Agnovit denique paulo post, Patris audiens vocem super eum, dicentis : *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui.* Matth. III, 14.

Non caret autem instructione hoc factum Joannis. Commendat enim nobis sollicitudinem piam, quam pro suis gerebat, ne moriens eos in errore ignorantiaque relinqueret, ut etiam eis notitiam, familiaritatemque cum Christo compararet, quo post suam mortem illi adhærerent. Et vos filii, super familia domus vestræ vigilate, et ne peccatum, neve ignorantia eos seducat, curate. Instruite eos, in viam veritatis dirigite, atque ad pia opera eos (maxime qui vobis commissi sunt) exercete. Sit vobis gaudio familiam vestram, et eos qui vobis sociantur, non solum ex instructione, sed ex conversatione vestra etiam fieri meliores. Non detineatur vobiscum Joannes in vinculis, hoc est, zelus justitiæ, et prædicatio veritatis a vobis non solum non impediatur, sed etiam ne abscondatur quidem. Loquimini unusquisque veritatem cum proximo suo. Ephes. IV, 25.

Lev. XIX, 17.

Eph. v, 11. Nemo odia fratrem suum, sed ubi deliquerit, publice, aut clanculum, juxta conditionem delicti arguat eum. Nolite, inquit, communicare peccatis alienis, magis autem redarguite.

Luc. vii, 20. Cum Joannis discipuli ad Christum venissent, ut Lucas quoque refert, dixerunt : Joannes Baptista misit nos ad te, dicens :

Ibid. 21. *Tu es, qui venturus es, an alium expectamus?* Christus sciens quare ad se missi fuerant viri, opere magis ac veritate illis respondit, quam sermone. Refert enim Lucas : In ipsa autem hora multos curavit Jesu a languoribus suis, et plagis, et spiritibus malis, et cæcis multis donavit visum. Erant enim (ut dixi) missi propterea, ut videntes opera Christi, in Christum crederent. Non poterant autem certius informari, quam ut opera, quæ præter Christum nemo potuit facere alius, ipsum viderent facientem. His enim visis, jure hæsitare non poterant, quin foret Christus. Respondit igitur Jesus ad Joannis quæstionem (ut dixi) non voce, sed opere, quo se Christum et Filium Dei probaret. Fecit enim signa hæc non orando, sed præcipiendo, hoc est, propria virtute, quod solius Dei esse cognoscitur. Eam ob rem Judæos quoque non multo post, quod non crederent sibi, inexcusabiles pronuntiavit, dicens : *Si mihi non creditis, operibus* *Joann. x, 38.* *credite.* Item : *Si opera non fecissem in* *Joann. xv, 24.* *eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent :* Nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Quasi diceret : De ignorantia se excusare nequeunt, quoniam opera mea testantur me vera sequi, alioqui haudquaquam, quæ facio, possem efficere, si falsitas aut impostura foret in me. Hoc modo iis, qui ad se missi fuerant, etiam hic loquitur, facto ac re ipsa loquens, quasi responderet : Interrogatis me an sim ille, qui mundo venturus promissus est, opera mea videte et expendite, an sint Christi filii Dei opera, an probent Messiam, anve alius, qui mundum redimat, quærendus sit.

Et respondens Jesus dixit illis : *Euntes renuntiate Joanni, quæ audistis et vidistis. Cæci vident, claudi ambulat, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur. Et beatus est, qui non fuerit scandalizatus in me.*

Non verbis, sed operibus, si vultis, inquit, ego vobis respondeo. Ite tantum et dicite, quæ vidistis, cæcos recipere visum, claudos gressum, etc. Beatus tamen nihilominus, qui non fuerit scandalizatus in me, hoc est, qui scandalum non patitur ex operibus humanitatis, quæ pro infirmitate carnis, et ad probandam humanitatis veritatem volens tolero, ut minus credat mihi inesse potentiam, virtutemque divinam. Qui enim propterea, quod edo, quod bibo, quod dormio, quod patior, quod morior, in me scandalizatur, propterea non credens me Deum, illi erit hic adventus meus, non in salutem, sed in ruinam. Beatus igitur, qui non fuerit scandalizatus in me.

Eatis igitur, et quæ vidistis et audistis, renuntiate Joanni. Quasi dicat : Ipse enim, ubi hæc feceritis, exponet vobis prophetiam Isaïæ de Messia futuro : *Ecce Deus ipse venit et salvabit vos. Tunc aperientur oculi cæcorum, et aures surdorum patebunt. Tunc saliet quasi cervus claudus, et aperta erit lingua mutorum.* Vide, quam modeste, quam caste Christus respondit. Non enim dicit se esse Messiam aut Christum, opera tamen coram illis hujusmodi exhibuit, quæ necessario ipsum testarentur Christum. Voluit autem Christus non faciliter sibi nomen hoc usurpare Christus, quia et Romanis et Judæis erat nomen invisum atque invidiosum. Sonabat enim regem, non quod quempiam timeret Jesus, sed ut neminem scandalizaret, hoc est, ut scandalum, quod alii inde reciperent (quamdiu ita congruit) evitaret. Propterea discipulis ipsum Christum confidentibus prohibuit, ne cuiquam hoc, puta quod esset Christus, dicerent. Voluit igitur donec

*Is. xxx
4. 5.*

*Mat.
xvi, 20.*

evangelizasset mundo, donecque tempus illius adveniret, quo egredi de hoc mundo per passionem statuerat, celari, et non vocari Christus. Quo tempore adveniente, modeste confessus est se esse Christum.

Videte autem hic, filii, quæ signa fuerint, quibus Christus significaverit se esse Christum : Cæci, inquit, vident, surdi audiunt, etc. Numquid, filii, quia cæci jam non illuminantur, non est nobiscum Christus, aut non sumus nos Christiani? Si signa hæc spiritualiter intelligimus, hodie quoque ipsa fiunt. Hæc enim in uniuscujusque conversione fiunt. Christus in carne veniens in mundum, multa contulit mundo beneficia sanitarum. Et nunc idem in mentes hominum veniens, non pauciora donat beneficia animarum. Peccator namque, quamdiu est peccator, omnia hæc in se habet vitia. Est enim cæcus, est surdus, est claudus, est leprosus, est mortuus. Ab iis omnibus ærumnis, si Christus in ejus venerit mentem, liberatur.

Cæcus
mystice
quis.

Ps. xiii, 1.

Sap. ii. 21.

Surdus
mystice
quis.

An peccator non est cæcus, qui in oculis Dei frontosus peccat, qui peccati deformitatem non exhorrescit, qui Dei oculos non reveretur, qui futuram sibi damnationem non metuit, ubique clausos habens oculos, ubi suæ salutis esset admonendus, aut undecumque posset converti? Non videt peccati turpitudinem, non suam attendit inhonestatem. Non videt, hoc est, non pensat Dei cuncta cernentis justitiam. Non videt postremo perpetuam peccatis debitam damnationem, nec suppliciorum enormitatem. Sub hac cæcitate libere peccat, et quasi, aut non esset Deus (sicut scriptum est : *Dixit insipiens in corde suo : Non est Deus*) aut quasi fabulæ forent, quæcumque scripta sunt, quæcumque nobis credenda proponuntur, securus in peccato edit, bibit, dormit, gaudet et ridet. Breviter, ducitur a diabolo ad infernales furcas, nec videt. Peccatum enim illum excæcat, sicut scriptum est : *Excæcavit eos malitia eorum*. Quomodo itaque peccator cæcus est, ita etiam surdus. Non audit, hoc est, non recipit verbum Dei, non retinet. Audit qui-

dem aure corporea Christum in Evangelio loquentem, sed non audit aure cordis. Nihil enim in vita ejus deprehenditur, unde quod Dei verbo jam obediat, agnoscatur. Non ergo audit sanam doctrinam, quia ad cor eandem non recipit, nec ad intima traiecit voluntatis. Est quoque claudus, quia ad opera pietatis, et ad Dei præcepta, neque pedes corporis, neque gressus affectuum movet. Quarto peccator efficitur leprosus. Infectus enim est peccati corruptione, inficitque alios verbis malis, et vitæ exemplo, *Corrumpunt enim bonos mores colloquia mala*.

Claudus
mystice
quis.

Leprosus
mystice
quis.

I. Cor. xv, 33.

Sicut ergo in suo primo adventu Christus est hæc signa operatus, dum viveret hic nobiscum in carne, quibus se Messiam esse verum testatus est, sic in his in quorum mentes venit, eadem signa operatur spiritualiter. Ubi enim te comperis de peccato erubescere, peccati turpitudinem horrere, Dei præsentiam et justitiam contemplari, quæ ante non videbas peccata, aut parvipendebas, nunc magni facere et detestari, inferni poenas formidare, intellige in te, hoc est, in mentem tuam venisse, qui illuminat in te abscondita tenebrarum, ut quæ non videbas, videas. Si item te verbi divini lectio aut prædicatio delectat, cœperisque in lege Domini meditari, quomodo eandem perficias, aures tibi Christi rese-ravit adventus. Si quomodo aliis fuisti scandalo, verbis et operibus infirmiores olim trahens ad peccatum, ita nunc bono exemplo, exhortationeque sancta ad bonum invitas, a lepra mundatus es, et Christi spiritum in te habes habitatorem. Si postremo, quamvis non singulari præditus ingenio, nec virtutibus dives, aliis cœperis evangelizare, hoc est, annuntiare bonum eosque ad charitatis opera, ad Dei quoque cultum instruere, de pauperibus, id est, de humilibus illis es, qui Christum evangelizant, et Christi in te sentis adventum. Porro, si horum nihil in te senseris, time, ne Christum non habeas in corde tuo, fortasse quia locum habes immundum, quem detestatur inhabitare, fortasse nec illum

desideras, aut etiam ei repugnas, quare tecum recusat habitare.

Illisque abeuntibus, cœpit Jesus dicere ad turbas de Joanne : Quid existis in desertum videre? Arundinem vento agitatam? Sed quid existis videre? Hominem mollibus vestitum? Ecce, qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt.

Exierant turbæ ad Jordanem, audientesque prædicationem Joannis, in signum pœnitentiæ de peccatis pristinis, et pro signo, quod vitam inculpatam, sese corrigentes, posthac ducere vellent, baptizabantur a Joanne. Dicit ergo Jesus : Quid existis in desertum videre? Commendare voluit turbis Joannem, hoc tamen facere noluit in præsentia discipulorum Joannis, ne adulari videretur Joanni, putareturve quod hunc ideo coram ipsis discipulis commendaret, quod sciret eos omnia Joanni relatu-
Joannem
cur Christus
coram
discipulis
non com-
mendaret

ros. Expediebat quoque nihilominus Joannem non commendari coram illius discipulis, qui nimium zelabantur pro suo magistro, atque propterea in Christo scandalizabantur invidia aliqua, quod ille baptizaret, quodque populi accursum haberet Jesus, quo magistri sui gloria minueretur. Fuit tamen scandalum sive æmulatio hæc ex ignorantia, non ex mala voluntate, atque ideo non fuerunt reprehensi a Christo, sed dissimulanter informati.

Illis igitur abeuntibus, dixit Christus ad turbas : Quid existis in desertum videre? quasi dicat : Quæritis hominem in deserto? Quem illum judicatis? Numquid arundinem vento agitatam? Numquid hominem levem et inconstantem, qui ad auræ flatum moveatur, qui hominum se moribus attemperet, ut quod multi laudant, laudet, quod item vituperant multi, vituperet, id ipsum hodie cum laudantibus laudans, cum vituperantibus iterum arguens, quo accommodet se adulantium more alienis judiciis hominumque favoribus? Numquid existis videre hominem mollibus vestitum? quasi

diceret : An putatis eum deliciis assuetum carnem suam mollibus fovere? Minime. Neque est arundo, quæ vento in utramque flectitur partem, hoc est, neque ex naturæ malitia inconstans ac levis est, a veritate deflexibilis, neque studio malæ consuetudinis hoc vitium contraxit, ut aduletur. Quod si esse vellet, jam non esset in carcere vinctus. Quam præterea sit alienus a mollitie vestium et ciborum, quam sequuntur hi, qui amant oblectamentum carnis, testatur eremus, testatur vastum durumque cubile, testatur inhumanus agrestisque cibus, testatur postremo vestimentum hispidum, ex pilis scilicet camelorum contextum. Non est igitur arundo, qui in spiritu et virtute præcedit Eliæ, parare Domino plebem perfectam. Non vestitur quoque mollibus, neque molliem suo quærit corpori, quandoquidem qui mollia quærunt, in domibus regum sunt, iis nihil cum eremo est commune.

Sed quid existis videre? Prophetam? Etiam dico vobis, et plus quam Prophetam.

Quasi diceret : Prophetam æstimatis invenisse, quando recepistis Joannem. Verumtamen ego vobis illum pronuntio plus quam Prophetam. Causam autem quare Propheta et plus quam Propheta esset Joannes, adjungit :

Hic est enim de quo scriptum est :
 Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te.

Scimus in familia regum eos qui magis vicini juxta regem ambulant, turba esse præstantiores. Quo ergo Prophetæ Christo fuere viciniore, eo etiam sunt in hoc genere præstantiores. Adeo autem vicinus erat Christo Joannes ut faciem ejus (quo nihil vicinius) præcederet, et eum quoque digito monstraret. Erat igitur non solum Propheta, sed etiam in aliquo major quam Propheta, utpote Angelus, id est, nuntius

Luc,
17.

Malach
III, 1.

Joann.
36.

Christi, Christi magnus amicus, Christi vicinus præcursor, et Christi monstrator.

Malach. III, 1. Videte autem quam sapienter citat Christus Dominus auctoritatem seu sententiam illam Malachiæ : *Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te.* Hucusque enim loquitur, et hic cessat, tacens ea quæ sequuntur, puta : Et statim veniet ad templum sanctum suum Dominator, quem vos quæritis, et Angelus testamenti, quem vos vultis : quia non poterant de alio aliquo verba hæc intelligi, quam de Messia seu Christo venturo. Hæc tamen verba (ut dixi) Christus tacet, præcedentia tantum citans et perducens attentionem auditorum, qui in lege et prophetis satis erant eruditi usque huc, ne se jactare videretur Christum, sed potius ipsi, quæ mox sequuntur, verba meditarentur, expenderentque quandoquidem hæc quæ

Christus citavit ex Malachia, essent impleta, implenda forent etiam quæ sequuntur, scilicet : *Et statim veniet ad templum sanctum suum Dominator quem vos quæritis, et Angelus testamenti quem vos vultis.* Quæ de Messia intelligi non ignorabant. Disce-
Ibid. rent igitur, si impleta essent et adesset præcursor Christi atque ejusdem viæ præparator, qui faciem ejus præcederet, nihilo longius esse Christum expectandum, quin suum præcursores sequeretur, mundoque jam natus appareret. Videte quam secreto innuit se esse, ne se videatur jactare Christum.

Sequuntur autem plures commendationes quam hodie leguntur, in eodem Evangelio de Joanne quæ suo loco dicenda forent. Nos interim glorificemus et adoremus Dominum Jesum Christum, qui est benedictus in secula.

SERMO IN EADEM DOMINICA

RECTENE AB OPERIBUS PŒNITENTIÆ JOANNEM CHRISTUS COMMENDAVERIT.

Matth. xi, 3.

T*U es qui venturus es, an alium expectamus ?*

Verba hæc sunt Joannis ad Christum per nuntios ex carcere loquentis, qui quomodo Christum non ex ignorantia sua interrogavit (nihil enim de Christo Joannes dubitabat) sed pro discipulorum suorum instructione, ita Christus quoque Joanni quidem respondens, eidem quæ voluit renuntiavit, quo tamen Joannem non hæsitantem non voluit instruere, sed nuntios ab eodem ad se missos voluit erudire, atque ab errore (qui illos non ignorabat implicitos) eripere. Responsio Christi fuit, ut ea quæ vidissent et audissent, nuntiarent Joanni. Adeo enim hæc miracula homini soli impossibilia fuere, ut vel nuntii hi qui interrogare advenerant, non possent aliter de Christi, quam de Dei operibus judicare. Quo cgebantur quoque (aberat enim

odium et invidia judicantibus) Christum Dominum esse verum Messiam, prædicare. Quippe in quo omnia essent, quæ a prophetis de Christo forent prædicta. Non itaque eis verbis, sed operibus respondit. Dicite, inquit, Joanni quæ vidistis. Magis voluit ut illi ipsi qui erant missi hæc cordibus suis inscriberent, quam ut Joanni nuntiarent. Nihilominus tamen piissimus Dominus nuntiorum detulit verecundiæ, sciens sibi missos, ut occasione ex obliquo sumpta, ab errore revocarentur.

Illis itaque abeuntibus, commendationem incepit Joannis. Noluit enim illis præsentibus Joannem commendare, ne adulari videretur. Omnia autem laudum præconia quæ Christus de Joanne perhibebat, de austeritate ejus vitæ in cibo et potu, de illius constantia et vestium vilitate fuerunt. Quo certe mirandum est, quod inter evange-

Joannes in quibus fuerit per Christum commendatus.

licas laudes Joannem Christus commendaverit ab eo quod panem non comederit, quod vinum non biberit, quod mollibus non sit vestitus, quod deliciis carnis abstinerit : cum hæc opera sint omnia piorum hominum et monachorum, quorum status professioque ab hæreticis damnatur (quasi eorum qui suis adinventionibus quærant salutem, qui suis operibus nitantur mercari cælum, qui postremo irritum inanemque reddere præsumant Christi pro nobis satisfactionem) asseverantibus inania esse omnia opera nostra bona ad salutem. Mirandum itaque dico, quomodo Christus hoc nescierit, erransque Joannem (qui cum monachis recte ab hæreticis fatuus judicari possit) laudaverit quod a deliciis abstinent, carnem suam eremo, carcere, abstinentia, hispido vestimento, vilitateque cibi affligerit. Nonne juxta illos omnia hæc stulte, inaniterque, imo præsumptuose egit? Cur ergo Dominus (si cum reverentia sic loqui liceat) Joanne stultior, illum ab iis commendat? Aut forte potius mirandum erit, quomodo hæreticus calumniari opera poenitentiae audeat, puta jejunia, castigationes carnis, et reliqua id genus opera, cum e diverso Christus illa laudet? Hæreticus eadem opera Deo dicit non esse accepta, nulliusque esse meriti, sed hominum esse inventa, hominum instituta, quibus adeo nihil adsit commodi, nihil frugis, ut etiam qui talia agunt, decendant a fide Christianæ redemptionis, volentes suis (ut aiunt) operibus introire regnum Dei. Christus vero interim opera hujusmodi laudat, confirmat, atque sibi accepta commonstrat.

Quomodo enim Christus opera bona non laudaret, quæ ipse in homine operatur? Absque enim Deo homo non operatur bonum, sicut scriptum est : *Omnia opera nostra, bona, operatus es in nobis*. Quomodo item eadem non remuneraret, cum debitorem ex promisso se constituerit? Ut pote adeo bonus, ut quæ ipse in nobis et nobiscum, non tamen sine nobis operatur bona, eisdem promittat, reddatque mercedem. *Beatus*, inquit Psalmographus, *vir*

cui non imputavit Dominus peccatum. Beatus plane similiter, cui opera sua Deus, ea nempe quæ ejus gratia operatur in eo et cum eo, imputat ei ad meritum, constituens se ex promisso pro hoc opere mercedis debitorem. Quid tu livore torqueris hæretice? Si oculus tuus nequam est, scito quia Christi oculus bonus est, qui ubique quærit misereri et parcere, idque salva justitia, hoc est, occasiones quærit ut juste misereatur. Quid si Christus in nobis opera sua, quæ idem in nobis operatur nobiscum, coronat? Quid si ita quod potest, vult facere? Nonne hinc ejus tam misericordia quam sapientia clarior elucet? Nonne magnificentiae est majoris operari cum homine bonum, dare illi, ut quod agit, esse ac dici possit bonum, bonoque hujus sic operato promittere, dareque mercedem (tametsi opus ipsum non foret majus, quam scyphum seu calicem frigidæ aquæ porrigere sitienti : et hoc propter Deum) quam nulli bono operi, quamvis divina sit virtute in homine consummatum, quamvis gratia sit divina per hominem operatum, donare præmium? Confutavit igitur Christus hæreticos ab operibus poenitentiae, ab asperitate vestium, a castigatione carnis, a jejuniis denique et abstinentia Joannem laudans, confutavit omnes dicentes, nullius momenti, nulliusque utilitatis esse opera bona. Certe Deum nullis operibus nostris bonis egere, nullis laudibus fieri sanctiorem, nec ex abstinentia nostra ditorem effici, quis ignorat? Acceptum tamen esse illi non diffitemur, si nos ipsius amore delectationem quantulamcumque nobis subtraxerimus, aut si incommodum, calamitatem, tribulationemve aliquam fuerimus ejus intuitu perpassi.

Charissimi igitur filii, spretis horum vilissimorum hominum calumniis, qui cum bona graventur opera agere, cum carnem mortificare propriam nolint, cum denique desideriis suis servire, non mori constituent, ne propterea habeantur contemptui, nimisque fiat manifestum, quam nulla sanctitas, nulla virtus, nulla apud eos

Matth. xi,
8, 18.

Hæretici
poenitentiae
opera cal-
umniantes
confutantur.

Is. xxvi,
12.

Ps. cxxxi, 2.

Matth.
15.

Opera
na a Ch-
sto lau-
ri.

Matth.
42.

Ps. 1

Hæ-
cur bo-
rum ho-
num
operibus
detrahe-

sit continentia, detrahunt aliorum studiis piis, calumniantur opera bona, ne ipsi bona opera non habentes minoris sint æstimationis. Sunt enim maximæ propterea apud suos opinionis, quod insatiabili diligentia cuivis statui probe instituto norint detrahere, insectarique omnes alios : se vero magnificare, suam fidem extollere, quæ tanta (ut inquit) est, ut absque bono fructu, imo cum pessimis fructibus credant arborem bonam, credant item sese absque opere bono, hoc est, absque divinorum præceptorum observantia, sola Jesu passione salvandos. Credant Jesum in mundo vixisse, sic et sic docuisse, hæc et illa fecisse, hæc illaque præcepisse, ea tamen quæ præceperit, factu (quoniam sunt opera bona) necessaria non esse, sed quisquis crediderit verbis, dominicisque præceptis, eum non posse perire. Et hoc non quod Dei præcepta fecerit aut impleverit, sed quod ea crediderit, quia sola fides hæc, eos (vel si diis displicuerit) salvabit.

His igitur ut hominibus pestiferis relictis, vos, filii, operemini bonum ad omnes, frangite desideria vestra, abnegate vosmetipsos, ut non quæ vultis faciatis : crucifigite carnem vestram cum concupiscentiis vestris, id est, affligite vestram carnem a delectationibus abstinendo, concupita negando, quæ molesta sunt vobis ipsis propter Deum patiendi imperando : et ut simul dicam omnia, quidquid Deo cognoveritis placere, quidquid et in quovis tempore a vobis exigit, haud negligendo. Prætermittite, quidquid illi cognoveritis displicere, quidquid super vos ponderis posuerit, æquanimiter ferte. Et cum hæc omnia feceritis, inutiles servos dicite.

Hæretici cum nihil de præceptis Domini observent, quod inutiles se dicunt servos, gloriantur, cum quidquid libuerit carni, indulgeant, quod sola se fide credant posse salvari, sibi blandiuntur. Vos Domini præcepta custodite, et nihilominus inutiles infructuososque judicate. Cum omnia diligenter feceritis, nihil in operibus vestris, sed in Dei miseratione Christique benignitate

confidite. Credite bonis malisque operibus congruam a Deo reddendam mercedem. Vestra opera tamen hujusmodi non credatis esse ea, quibus debeatur merces, sed quibus formidetis supplicium. Nihilominus tamen a quovis bono opere, quod potestis, non abstineatis, sed ire contendite per angustam portam, ita non quasi aerem verberantes certate, tam diligenter laborate, ut quasi nihil adhuc apprehenderitis virtutum, imo quasi violentia quadam regnum cœlorum rapere nitamini. Atque iterum de vestris operibus, de industria vestra, deque omni quam navatis opera pro salute vestra adeo desperetis, ut ex sola Dei misericordia, ex ejusdem bonitate salvari et oretis, et confidatis.

Sectamini, charissimi, cum Joanne Baptista pœnitentiam, eremum, solitudinem, abstractam vitam, carnis macerationem, animi stabilitatem, gravitatem morum, charitatem ac Dei zelum. Excremini cum eodem avaritiam, luxum, delicias, voluptatem, crapulam, cæteraque vitia hujusmodi, ut Christo in vobis locum præparetis venturo, detis venienti, et ipse vos inhabitet, vos regat, vosque possideat. Si ita feceritis, parabit in vobis Christo dignissimum habitaculum. Celebramus enim Domini adventum. Quo obsecro, ad quid aliud monemur, quam ut Domino locum in quo illum habitare delectet, paremus?

Tria autem sunt quæ Christo præparant locum, seu dignum efficiunt quem inhabitet Deus. Legimus ejus esse delicias cum filiis hominum. Quare ex ipso non est, sed ex nobis tantum ipsis, quod Deus non habitat in nobis. Si enim ejus sunt deliciæ esse (ut testatur) cum filiis hominum, quomodo non libenter est cum homine, si locum invenerit sibi congruum, aut se dignum, hoc est, non se indignum? Nemo enim illi dignum parabit locum.

Primum itaque, fili, quod ad hoc est necessarium, videtur esse humile, fervensque desiderium, quo anima tua æstuet pro adventu Dei. Nihil dignius, nihil utilius,

I. Cor. ix, 26.

Matth. xi, 12.

Baptista Domini in quibus nobis sit imitandus.

Tria quædam in nobis locum Christo præparant.

I. Desiderium fervens et humile.

Tit. ii, 12. Galat. v, 24.

Bona opera quomodo exerceantur.

Luc. xvii, 10.

nihil habere potes melius, quam Deum. Indesinenter proinde roga Deum, ne se elonget a te. Ipse enim est fortitudo tua, virtus tua, thesaurus tuus. Adveniat in mentem tuam, hanc regat, hanc possideat.

Devotio-
nem sensi-
bilem non
habenti
quomodo
orandum.

At fortasse dicis : Devotionem non sentio, quomodo orabo? Si sensus cordis contradicit tibi orare volenti, et invenis in te cor aridum, sterile ac lapideum, ora voluntate rationali, ora fide nuda. Propone tibi bonum summum, atque immensum esse Deum, maxime tibi utilem, maxime necessarium, sine quo nihiles, taceo ut aliquid possis, maximeque idcirco abs te desiderandum, si sensu cordis nequis, spiritu, intellectu, voluntateque rationali desidera, ut rem nobilissimam, fructuosissimam et necessariam. Contra sensum cordis tui, inter ariditatem, sterilitatemque mentis, corpus tuum humilia, genua ut se inclinent, compelle, labia ut loquantur Deo, et salutaria petant, urge, opta desideria devotissima atque affectuosissima te, si placeret Deo, habere, resigna te ut ariditatem mentis ad beneplacitum Dei, quamdiu ille voluerit, sustinere consentias. Non ex desidia mentis, sed pro subjectione et abnegatione tuæ voluntatis. Æstima te devotione, consolatione ve sensibili indignum. Nihilominus tamen clama pro Deo se tibi donando, clama oratione, fortasse non dulci aut suavi, tamen forti. Crede, fili, si perseveraveris, si te propterea, quia aridum sentis cor, humiliaveris, si culpam huius tibi adscripseris, si nihilo secius corde, licet duro, orando institeris, si te ejus obtuleris, reliquerisque voluntati, si ei credideris quod paterna providentia tecum egerit, daturusque sit quæ tibi sunt utilissima: Deus etiam insensibiliter habitabit in corde tuo. Hæc enim non posses nisi Deus in corde tuo habitans te erudiret, te confortaret, in

te operaretur, quamvis tu aliter putes, quamvis non sentias, quamvis habeas, credasque te desolatum et derelictum. Loquor autem hæc filiis bonæ voluntatis, qui pauperes sunt spiritu, qui terrena non sapiunt, sed amant, esuriuntque et sitiunt justitiam ac virtutes. Non vobis hoc dico, filii hominum, qui gravi estis corde, qui diligitis vanitatem et quæritis mendacium, hoc est, huius seculi figmentum, quod ostendit mentiturque se aliquid esse, cum nihil sit. Hoc quamdiu quæritis, quamdiu diligitis, Deum amare, aut pure quærere non potestis. Erratis miseri, magni pendentes quæ nulla sunt, cum quibus peribitis et nihil efficiemini, quod autem vestras posset salvare animas, negligitis.

Secundum quod pro impetrando adventu Dei in mentem tuam est necessarium, est munditia cordis. Neque enim cor inquinatum aut immundum introibit Sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Sit igitur in te timor Domini, qui super te vigilans, te custodiat, arceatque ne Deum offendas, ne quoque intra te quidpiam quod illi sit inimicum, foveas. Quare enim in Veteri Testamento toties, si quidpiam immundum quid tetigerit, sua lavare vestimenta jubetur immundumque se profiteri usque ad vesperum, nisi ut intelligeremus quanta diligentia, qua vigilantia nobis custodiendum sit cor nostrum, ex quo egreditur quod coinquinat hominem?

Tertium est voluntatis nostræ conformitas cum divina. Hæc conformitas non tam invitat ad se Deum, quam servat etiam. Dignatur enim libenter hominem sua visitatione Deus, dignatur sua inhabitatione, ubi nullam senserit sibi fieri repugnantiam, ubi subjecta sibi invenit omnia, qui est in secula benedictus, Amen.

Matth. v. 3.

Ps. iv. 3.

II.
Munditia cordis

Sap. I, 4.

Ecclesi. 27.

Matth. x. 18.

III.
Conformitas voluntatis Dei et hominis.

DOMINICA QUARTA ADVENTUS

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

SIC nos existimet homo ut ministros Christi, et dispensatores mysteriorum Dei. Hic jam quæritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur. Mihi autem pro minimo est, ut a vobis judicer, aut ab humano die. Sed neque meipsum judico. Nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum. Qui autem judicat me, Dominus est. Itaque nolite ante tempus judicare, quousque veniat Dominus, qui et illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium, et tunc laus erit unicuique a Deo. *Ad Corinthios IV.*

HANC Paulus scripsit epistolam Corinthiis, quos pseudoapostoli ad parum bene sentiendum de Apostolo induxerant, causantes non verum esse ipsum Apostolum, infacundum, contemptibilem, atque ideo contemnendum. Ad quod sobrie, humiliterque Apostolus respondens, Sic, inquit, nos, id est, me et Apollinein existimet homo, ut ministros Christi. Nolo enim plus minusve de nobis quis sentiat, quam divinitus est nobis concessum. Sumus enim non viliores quam ministri Christi et dispensatores mysteriorum, hoc est, ecclesiasticorum sacramentorum Dei. Nolumus quis nos æstimet, quasi haberi æstimarive optemus Domini. Sed dubitant quidam de nostra fidelitate, idcirco quæritur inter vos, quis inter dispensatores fidelis inveniatur, cui sit merito credendum, quique recte et fideliter omnia dispenset, quandoquidem non omnes quæ Jesu Christi, sed magis quæ sua sunt quærent.

Subindicat autem hic vel propterea Corinthios reprehensibiles, quod ipsi hic inquirere præsumant, id quod post hanc vitam

Dominus est factururus, et suos prælatos, a quibus ipsi debent judicari, contendant judicare. Vos, inquit, judicatis dispensatores, alios fideles, alios infideles. Mihi autem pro minimo est, cujusmodi judicer, puta infacundus, contemptibilis, aut non sincerus, et hoc sive a vobis, sive ab humano die. Humanum diem hoc tempus vocat Apostolus, quo homines ut homines, se invicem judicant, ignorantia et affectionibus depravati. Sed neque me ipsum judico. Quanto igitur minus vos judicare potestis me quam ego, qui me ipsum penitus novi? Quamvis enim nullius peccati gravioris aut lethalis mihi conscius sim, non tamen propterea justificatus sum, nec justum me confiteri audeo. *Delicta* enim *quis intelligit?* Qui autem judicat me, Dominus est. Hic absque hæsitacione novit omnia. Nam etsi post conversionem meam in apostolatu male infideliterve egisse me non recolam, non tamen propterea gloriari præsumo: quoniam sub illo iudice virtutes etiam humanæ trepidabunt. Hæc autem omnia exaggerat Paulus sese hu-

Humanus dies quid.

Philipp. II.
3.

Ps. XVIII,
13.

milians, quo illos ad mentem sanio- rem, qui ad vindicandum erant proni, reduceret.

Ideo sequitur: Itaque nolite ante tempus judicare, præcipue in dubiis et incertis, nec in alios sententiam pronunciare, qui sincero, qui fictove ambulent animo, aut qui prædestinati, quive sint reprobandi. Hæc enim soli Deo sunt manifesta. Patebunt autem vobis quoque in tempore adventus Christi, quo nos judicabit omnes. Interim de hujusmodi nolite vos judicare usquequo veniat Dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum, occulta peccata faciens manifesta, et manifestabit consilia cordium, id est, cogitationes firmas, animumque et intima cordium secreta nudans. Tunc enim et simplicitas et hypocrisis apparebit, et videbuntur plerique utiles fuisse et digni, qui hic habiti sunt despecti, quomodo multi quoque qui hic aliquid videbantur esse, ibi invenientur

inglorii. Et tunc Deo arcana cordium revelante unicuique laude digno erit laus a Deo. Interim observandum et illud Evangelicum: *Nolite judicare et non judicabimini*. Et illud Ecclesiastici: Ne laudes hominem in vita sua.

De omnibus quidem bene sentire, charitatis est et sanctæ simplicitatis. Hic enim nullum conscientiae est periculum, tametsi fallaris. Porro laudibus hominem extollere nimis apud alios, est interdum alios fortasse laude digniores deprimere, aut eos qui tuo testimonio credunt improvidi fallere. Non raro enim fidimus aliorum laudibus et commendatione fulcitos ad officia honoresque promoveri, quorum tamen vita moresque ubi postea clarius eruperunt; etiam eos, qui ante commendabant, et fautores fuerant improvidarum laudum suarum, non potuisse non erubescere. Tu igitur lauda parce, sed vitupera parcius.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ QUARTÆ ADVENTUS, JOANNIS I.

E RAT multorum opinio eo tempore, quo Judæi ad Joannem miserunt legatos, Christum aut esse natum, aut proxime nasciturum. Multæ namque prophetiæ de Christo aliquando futuræ, tunc consummari videbantur: atque hoc tempus Christi esse nativitatis tempus ostendere. Quocirca, quia scriptum erat: *Non auferetur sceptrum de Juda, et dux de fœmore ejus, donec veniat qui mittendus est, et ipse erit expectatio gentium*, cum semper hactenus judices, duces, reges, ac principes habuerint Judæi ex sua gente proprios, semper eos quoque habituros illis promissum est, usque ad tempus quo is qui mittendus erat (nimirum Christus) nasceretur. Principatu vero Judæorum nunc in alienam gentem translato, atque alienigenæ tradito, Judæorum stirpi sceptrum ablatum esse, et du-

cem de fœmore Judæ defecisse, palam significabatur, adesseque tempus quo nasciturus prænuntiatus erat Christus. Hoc itaque Judæi considerantes, non parvam habuere suspicionem de Joanne ipsum fore Christum. Miserunt igitur ad illum nuntios, qui eum quis esset interrogarent. Et hoc recitat Evangelium hodiernum dicens:

Miserunt Judæi ab Jerosolymis Sacerdotes et Levitas ad Joannem, ut interrogarent eum: Tu quis es?

Judæi Christum observabant et Joannem, ne forte alter eorum esset Christus. Miserunt igitur ad Joannem ipsum interrogantes. Quare, inquis, non miserunt ad Christum quoque interrogantes? Respondendum, majorem eos opinionem habuisse

Genes.
XLIX, 10.

Ad C
stum
non m
rint Ju

August.

de Joanne, quam de Christo. Primum quidem, quod Joannes de parentibus esset natus clarioribus, puta de Zacharia summo sacerdote, cujus fama non erat incelebris, adeo ut Joannis nativitas præconiumque mox nati divulgabatur super omnia montana Judææ. Tanquam enim de viro præstante nati infantis celebrabatur ortus. Christi vero obscurum putabant Judæi esse ortum, vocantes eum fabri, seu Joseph et Mariæ filium. Galilæam denique patriam ejus contemptui habebant, ut bonus ille Nathanael diceret : *A Galilæa potest aliquid boni esse ?* Deinde, Joannes austeriorem agere videbatur vitam, quam Dominus Jesus, quare Joannem propterea æstimabant sanctiorem. Induebatur namque Joannes veste de pilis camelorum, et zona pellicea ad lumbos, quo conformis ad Eliæ vestitum accedebat. Abstinebat a sicera et vino. Antrum cubile erat. Cibus locusta et mel silvestre. Christus vero nullo præ cæteris abstinebat cibo, nec alio quam communi utebatur vestimento. Edebat, bibebat, convivia intrabat peccatorum et publicanorum, quorum salutem advenerat. Quamobrem Judæi adversus eum murmurabant, vocantes eum hominem voracem, potatorem vini, amicum publicanorum et peccatorum. Tribuebant igitur Joanni sanctitatis opinionem majorem, quam Christo.

Vide etiam quod solemniores nuntios miserunt ad Joannem, quam ad Christum Judæi. Ad Christum namque miserunt discipulos suos cum Herodianis. Porro hic Sacerdotes mittunt et Levitas ab Jerusalem, quo simul hos nuntios doctos intelligas. In Jerusalem enim Legis et Scripturarum schola erat. Vide deinde Joannis humilitatem, Joannis confessionem, sinceritatem atque constantiam. Veniunt Judæorum legati, et parati illum pro Christo recipere offerentes ei maximæ hujus dignitatis opinionem. Verumtamen, quod Christus dicebat de eo, ostendit se haudquaquam arundinem vento agitatum. Nulla vacuitas in ipso fuit, sed erat in

Joanne sinceritas, ideo sibi noluit, quod non erat, arrogare. Non eum movebat ventus inanis gloriæ, qui cedros Libani quoque sæpenumero cognoscitur dejecisse. Illis itaque, qui missi fuerant Joannem interrogantibus : Tu quis es ? ut testimonium tanquam vir constans Joannes vel de seipso proferret, audierunt.

Et confessus est et non negavit, et confessus est, quia non sum ego Christus.

Vide quia negationem Joannis, puta quod non esset Christus, confessionem hic vocat. Sic enim revera erat. Se enim negando Christum, Christum ipsum qui vere erat Christus, confitebatur. Unde si Joannes Christi sibi arrogasset nomen, si Christum se dixisset, Christum verum Dominum Jesum negasset. Voluit igitur Evangelista ostendere, quam gloriosus esset Joannes confessor Christi, qui dum se Christum negaret, confitebatur Christum, quem (ut dixi) certe negasset, si sese Christum dixisset. Confessus itaque est, puta Christum, et non negavit. Confessus est, hoc scilicet modo : quia non sum ego Christus. Pergentes igitur legati ad aliam questionem, interrogant.

Et interrogaverunt eum : Quid ergo ? Elias es tu ? Et dixit : Non sum. Propheta es tu ? Et dixit : Non.

Sciebant ante Christi adventum venturum esse Eliam. Quod futurum quoque est, si secundum intellexerimus adventum, quando mundum est Christus judicaturus universum. Tunc enim duo illi Prophetæ Henoeh et Elias contra Antichristum prædicabunt, a quo tandem occidentur, insepulti manebunt, resurgent, et in cælum assumuntur. Hunc vero adventum, qui erat Christi in carnem, non Elias, sed Baptista Joannes præcessit, qui non in carne, sed in virtute ac spiritu (juxta Christi testimonium) erat Elias. Joannes igitur respondit, non eorum mentem vi-

Elias quando venturus sit. Malach. IV, 5.

Matth. XI, 14.

Luc. I, 17.

dens interrogantium de persona Eliæ. Nam in mysterio Joannes ipse erat Elias. Cui in multis erat similis Joannes habens eandem gratiam, eandem vitæ austeritatem ac rigorem. Uterque eremo vixit, uterque zona pellicea cinctus. Par quoque zelus utrobique. Ille quomodo Achab et Jezabel arguens persecutionem passus est, ita hic Herodem et Herodiadem corripiens, carcerem, mortemque sustinuit. Est denique uterque, hic primi, ille secundi Dominici adventus præcursor.

Continuant legati suas interrogationes. Propheta es tu? Ex habitu, ex victu, ex baptismo et prædicatione conjiciebant eum ad minus Prophetam: cum multo esset quam Propheta major. Quod Christus quoque manifestat turbæ loquens:

Matth. xi, 9. *Quid existis in desertum videre? Prophetam? Etiam dico vobis, et plus quam Prophetam.* Sed Joannes respondit: Non. Negavit se Prophetam esse officio, non negavit gratiam et virtutem Prophetæ.

Officium Prophetæ namque officium est, quare Propheta vocatur, de Christo futura prædicere, non autem præsentem Christum monstrare. At Joannes non de venturo, sed præsentem Christo loquebatur, eidem testimonium perhibens, quod baptizaret in Spiritu Sancto, quod tolleretur peccata mundi, quod illius non foret dignus calceamenta solvere. Potest etiam dici Judæos de illo Propheta interrogasse, de quo Moyses loquebatur: *Prophetam de gente tua, et de fratribus tuis suscitant tibi Dominus Deus tuus.* Ipsum tanquam me audietis. Quod Joannes intelligens, idcirco hunc se esse Prophetam negavit.

In omnibus his humilitas commendatur Joannis. Relegavit enim a se quidquid erat honoris: Christum se negavit, Eliam Prophetam diffitetur, cujus utriusque sibi potuisset arrogare gloriam, in hoc maxime honoratus, quod spernit fugitque gloriam mundanam. Habet enim hoc ipsa gloria, quod fugientem sequitur, appetentem se fugit. Quæsierunt itaque legati, cum se Joannes negaverat, quod non erat.

Dixerunt ergo ei: Quis ergo es, ut responsum demus iis qui miserunt nos? Quid dicis de teipso?

Vide quomodo urgent Joannem. Vide quamvis aliqui videantur sentire, quod legati hi propterea ad Joannem venerint, quasi illum pellicientes, ut diceret se Christum, et quod hoc animo a Pharisæis missi fuerint, ut si se fateretur Christum, recepturi illum essent pro Christo. Non tamen ex omnibus tam præcedentibus, quam sequentibus eorum verbis, id apparet. Quapropter magis videntur iniquo animo missi ad explorandum. Pharisæi enim, ut reor, cum Joanne egerunt, quomodo cum Christo. Et certe quum in Christo multa vidissent signa, non tamen crediderunt. Quomodo ergo Joanni credidissent, qui prorsus nullum fecit signum? Putandi igitur sunt (salva cuique sua opinione) invidia, æmulationeque Pharisæi permoti, videntes turbas, ad Joannis prædicationem Joannisque baptismum egredi, unde suæ æstimationis cernebant fieri jacturam. Non igitur illis baptizandi hæc novitas, quamvis persuasibilis propter tempus, ne forte ex Deo esset, placuit: ideo sciscitati sunt, an esset Christus Joannes. Quem si se mentitus fuisset, putas Pharisæi credidissent? Equidem puto, minime, sed cum eo perinde atque cum Domino nostro Jesu Christo egerunt agerent. Nam si Joanni testimonium vero Christo perhibenti non crediderunt (neque enim propter Joannis testimonium Dominum Jesum Christum receperunt) quomodo Joanni crederent seipsum Christum dicenti?

Respondens eis Joannes ait:

Ego vox clamantis in deserto. Dirigite *Is. xl, 3.* viam Domini, sicut dixit Isaias Propheta. Et qui missi fuerant, erant ex Pharisæis.

Quasi diceret: Ego non sum Verbum, sed sum vox Verbi clamantis (puta in me, seu per me) in deserto. Quid clamat Ver-

Gregor. bum, id est, Christus, per vocem, id est per Joannem in deserto? Dirigite viam Domini, sicut dixit Isaias Propheta. Vera et humilis responsio Joannis. Erat enim revera vox Verbi Incarnati in ipso clamantis in deserto Judææ, hoc est, facientis ipsum clamare: Dirigite viam Domini, etc. Quod Lucas quoque insinuat, dicens:

Lucæ III, 2. *Factum est verbum Domini super Joannem Zachariæ filium in deserto.*

Joannes quam bene vox dicitur. Non enim incongrue dicitur Joannes vox Verbi Incarnati. Est enim verbum seu conceptus mentis, quod est ante vocem atque sine voce. Si tamen id debeat agnoscere, audiri, intelligique, necesse est præire vocem, qua fit ut intelligatur. Ita Dei Filius, Patri quidem coæternus, hoc est, Verbum Patris, semper fuit. Verumtamen ut mundo quoque fieret notus, ut audiretur, ut intelligeretur a mundo, caro factum est, hoc est, quodam modo audibile aut perceptibile factum est. Cujus verbi vox præcedens Joannes fuit Baptista, qui Christum nuntiavit, monstravitque præsentem, quemadmodum Pater ejus Zacharias quoque testabatur, infanti mox nato loquens:

Joann. I, 23.

Luc. I, 76. *Tu puer Propheta altissimi vocaberis. Præibis enim ante faciem Domini parare vias ejus.*

Alia est similitudo. Scimus verbum quodcumque enuntiatur, per vocem æque ac per vehiculum deferri ad aures audientium, ut percipiatur. Pari modo Joannes Christum Judæis manifestavit, testimonium de ipso perhibens, et quantum in se fuit, cordibus auditorum illum invehens. Ideo dicit ipse: ut manifestetur, Christus scilicet in Israel, propterea veni ego in aqua baptizans.

Joann. I, 31.

Tertia est similitudo. Vox, ubi ad mentem hominis detulit verbum, ubi conceptum mentale loquentis intulit auribus auditoris, ipsa in nihilum vertitur, peritque, verbo manente in mente audientis. Hoc modo postquam Judæorum excitavit corda Joannes ad recipiendum Christum, ipse a prædicatione baptismoque desiit, Christi baptismo recepto et manente. Quod satis clare

fatetur Joannes quoque dicens: *Me oportet minui* (intellige secundum officium ejus, et juxta opinionem hominum) *illum vero*, hoc est, Christum, oportet *crescere*, hoc est, opinione, gloria, auctoritatisque usu oportet fieri majorem.

Eam ob rem quoque Joannes a Christo vocatus est lucerna, quia præluxit ducens ad Christum. Lucerna namque ardet et lucet. Et idcirco vocatus est non solum lucerna, sed additur etiam ardens et lucens, quasi singulariter lucida præ cæteris, qui lucernæ dici possent. Constat autem lucernam in nocte præstare illuminationem. Siquidem die adveniente a sole illuminatur terra clarius, quam a lucerna. Imo sol ita suo exuperat lumine lucernam, ut lucernæ lux non sentiatur, sed sit frustra. Videte cujusmodi fuerit lucerna Joannes, lucens nobis nimirum, hoc est, invitans nos ad poenitentiam. Quidquid enim in omni ejus vita inspexeris nonne hoc ad poenitentiam, nonne ad mundi nos contemptum invitat? Vides vestimentum hispidum ac pilosum? poenitentiam, et gloriam monstrat. Prædicat cibis ejus et potus deliciis abstinendum. Clamat desertum quoque nihili pendendos plausus hominum. Denique favores regum non quærendos, nec pro justitia metuendas principum minas, carcer ejus probat. Est igitur vere Joannes vox clamantis in deserto, qui in vita, in conversatione, in moribus, et in prædicatione non aliud docet, quam dirigere viam Domini, hoc est, idoneam facere viam, qua Christus ad cor hominis veniat, hominemque possideat.

Lucerna cujusmodi fuerit Joannes.

Matth. III, 4.

Vide autem quam dissimulanter indicat Evangelista, quod non animo sincero hæc omnia interrogarint. Dicit enim: Et qui missi fuerant, erant ex Phariseis. Hi enim semper gloriæ invadebant alienæ. Propterea igitur rursus obijciunt legati.

Et interrogaverunt eum, et dixerunt ei: Quid ergo baptizas, si tu non es Christus, neque Elias, neque Propheta?

Baptismus
Joannis
fuit non in
remissio-
nem pecca-
torum sed
in signum
pœnitentiæ

Quasi dicerent: Quid tu hac novitate uteris, aut quomodo tibi vendicas auctoritatem hanc ut baptizes, baptismumque prædices in remissionem peccatorum? Hic intelligendum est baptismum Joannis non operari remissionem peccatorum, sed ejus baptismum receptum in pœnitentiam, seu in signum pœnitentiæ, quæ pœnitentia operabatur remissionem peccatorum. Homines enim pii qui ad prædicationem venerunt Joannis, ab eodem ad pœnitentiam retroactæ malæ vitæ instituebantur, unde compuncti in signum, quod pœniterent, atque inter pœnitentes se constituerent, baptismum recipiebant pœnitentiæ, hoc est, quod pœnitentiam profitebantur. Itaque non ex virtute baptismi Joannis, sed ex pœnitentia hi, qui baptizabantur, remissionem obtinuerunt peccatorum, aut saltem ad minus sese faciebant dignos ad receptionem baptismi Christi, qui plene a cunctis mundabat delictis. Quocirca Joannes de se humiliter ubique sentiens et loquens.

Respondit eis dicens: Ego baptizo in aqua, medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis.

Ego corpora vestra aqua lavo, nihil amplius vobis donans, quam ministrerejus, qui vos intus lavabit atque mundabit Spiritu Sancto, donans vobis omnia delicta. Ego baptizo vos aqua, externum ministerium ego foris impleo. Medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis, hoc est, inter vos est, quamvis eum non cognoscatis, qui vos baptizat in Spiritu, hoc est, qui vos lavat ab omnibus delictis, sicut paulo post sequitur. *Qui misit me baptizare, inquit Joannes, ille mihi dixit: Super quem videris Spiritum Sanctum descendentem et manentem super eum, hic est, qui baptizat*

in Spiritu Sancto. Et ego vidi, et testimonium perhibui quia hic est Filius Dei.

Ipsa est, qui post me venturus est, qui ante me factus est, cujus ego non sum dignus ut solvam ejus corrigiam calceamenti. Hæc in Bethania facta sunt trans Jordanem ubi erat Joannes baptizans.

Hic est, inquit, qui post me venturus est, qui prædicabit, qui baptizabit, qui sese mundo ostendet in virtutibus et miraculis post me. Brevi quidem tempore post me ex matre natus est, sed ante me factus est, id est, mihi prælatus est, superior atque dignior me est, quia prior me erat: utpote Patri coæternus.

Videtur, filii, quomodo ubique se humiliat Joannes; et nos docet humiliare nos. Est Joannes humilis, sed sanctus, sed magnus coram Domino: imo quo major, Christo teste, nemo surrexit. Quam humiles nos oportet esse peccatores! Docet autem nos Domini præcursor Joannes ut si quidpiam in nobis appareat commendabile, hoc lateat oculos nostros, quos in defectus nostros, lustrandos debemus convertere. Explorare nos convenit curiositate pia alienam sanctitatem, alienam perfectionem, alienaque opera bona magnificare, nihil de nostris jactare, sed vilipendere. At si quid etiam alii in nobis laudant, non debemus credere. Si laudamur, alienæ id debemus humilitati adscribere atque errori, falli quoque eos putare in æstimatione sua, circa nos majora melioraque, quam oportet, de nobis sentientes. In omnibus itaque vilis sit æstimatio nobis de nobis, quo semper, juxta Christi monita, non solum a Joanne, verum etiam a Christo discamus esse mites et humiles corde, qui est benedictus in secula. Amen.

Joann. 1,
33, 34.

Luc. vi
27, 28.

Matth. x
29.

SERMO IN EADEM DOMINICA.

QUID VERBUM DEI IN DESERTO CLAMAUERIT.

Quid ver-
bum Dei
clamave-
rit.

EGO vox clamantis in deserto, dirigite
viam Domini. Joannis I.

Miserant Judæi ad Joannem Levitas et
sacerdotes, qui illum, quis esset, interro-
garent, suspicionem habentes, ne forte
esset Christus aut Propheta ille magnus,
quem Moyses suscitandum prædixerat, et
perinde ac se audiendum monuerat. Multi-
fariam itaque Joanne interrogato, hoc
solum didicerunt Judæi, quod fatebatur
Joannes vocem esse se clamantis in deserto.
Cujus vocem? Verbi Dei, Filii Dei, cujus
erat et Angelus, hoc est, nuntius et præ-
cursor. Clamabat itaque Verbum Dei per
Joannem, clamabat quoque per se ipsum.

I. Vultis scire quid Verbum Dei clamavit?
Clamavit primo ut non diligamus mundum,
neque opera mundi. *Quisquis enim* (inquit)
non renuntiat omnibus quæ possidet, non
potest meus esse discipulus. Quot fuerunt
tunc, qui audierunt hanc vocem auribus
corporeis, non tamen audierunt aure cor-
dis. Amici certe hujus mundi ad hanc vo-
cem obsurduerunt. Legimus juvenem ve-
nisse ad Christum, interrogantemque quid
facto opus esset, quo ad vitam ingredi
posset æternam, Christus ei respondit,
quod servaret Dei mandata. Verum cum
hic a juventute sua diceret se fecisse hæc
omnia, audivit a Christo: Unum tibi adhuc
deest, *vade et vende omnia quæ habes et*
da pauperibus, et sequere me. Hanc vocem
juvenis audiens tristis abscessit: multas
enim habuit possessiones, a quibus ægre
potuit avelli.

Vocem Quis ergo audivit hanc vocem? Audierunt
Apostoli, dicentes: *Ecce nos reliquimus*
omnia, et secuti sumus te. Audierunt primi-
tiæ credentium in Christum post diem

Pentecostes, de quibus scribitur, multitu-
dini credentium fuisse cor unum et ani-
mam unam in Domino. Quotquot agros et
prædia habebant, venditis illis, pretium ad
pedes offerebant Apostolorum. Nec quis-
quam (quomodo scriptum est) aliquid suum
dicebat, sed erant illis omnia communia.
Audierunt hanc vocem tempore Marci
Evangelistæ, et temporibus sequentibus
multa millia colentium Deum, qui in deser-
tis Alexandriæ, qui in Ægypto, qui in The-
baide atque Nitria, a se mundo abdicato
suarum sese alebant manuum laboribus.
Nec se tantum, sed et egenos reficiebant.
Canebant hymnos Deo antelucanos; mace-
rabant jejuniis ac vigiliis corpora sua. Inter
quos Antonius, Hilarion, Pachomius, ali-
que cum grege monachorum innumero
præcipui emicabant. Audierunt hanc vo-
cem Benedictus, Bruno, Bernardus, Fran-
ciscus, Dominicus, aliique complures, qui
non contra Evangelium, ut hæretici som-
niant, sed propter Evangelium, hoc est, ut
juxta Evangelium, et juxta Christi vocem,
juxta ejusdem consilium ac beneplacitum
viverent, paupertatem diligentes. Et quia
consilio sapientissimo credidisse se invene-
runt, alios quoque hujus participes fore sa-
pientiæ optaverunt. Quapropter alumnos
suos omnes, ut sine proprio apostolico
more viverent, statuerunt. Inter hos vos
quoque, filii omnes, quotquot estis mona-
chi, Christum audistis. Cur enim ad mo-
nasteria convolastis, nisi ut abrenuntia-
retis omnibus quæ possidebatis, et Chri-
sti fieretis discipuli?

Nec tamen hic quia monachos dico,
propterea vos excludendi estis seculares.
Seculares vos dico, non propterea quod non

Act. iv,
32.

Apostoli
et discipu-
li

Monachi
prisci et re-
centes.

Etiam
seculares
multi.

Ut odietur
mundus.

Luc. xiv,
33.

Matth.
16.

Matth. xix,
21.

Vocem
hanc qui-
nam audie-
runt.

Matth. xix,
27.

estis monachi. Potest enim vestris multis contingere, ut quibusdam sitis monachis religiosiores, qui terrena bona atque divitias habetis quasi non habentes, qui in hoc mundo vivitis quasi hoc mundo non utentes, qui denique gaudetis quasi non gaudentes, hoc est, qui ex necessitate, aut pro conditione status vestri bona possidetis terrena quæ animo contemnitis. Qui estis rebus divites, pauperes spiritu. Omnes vos una beatos prædico, quia vocem clamantis audistis in deserto.

Matth. v.
3.

II.

Ut odia-
tur vita
carnalis.

Luc. ix.
23.

Secundo, clamavit in deserto Dei verbum, ut vitam carnalem odiamus, abnegantes desideria nostra prava, et crucifigentes corpora nostra cum concupiscentiis suis: *Si quis*, inquit, *vult post me venire*, hoc est, si quis vult me sequi, ac minister meus esse, puta ut ubi ego sum, illic sit et ipse minister meus: *Abneget semetipsum*, abrenuntiet desideriis carnis, frangat, mortificetque concupiscentias, vitia ac illicitas passiones; *et tollat crucem suam*, id est, quæ molesta sunt non fugiat, quæ dura sunt non recuset ferre, sed mei contemplatione pati gaudeat. Hanc vocem, non audierunt, qui relinquunt iter rectum, et ambulant per vias tenebrosas, qui lætantur, cum male fecerint, et exultant in rebus pessimis. Quorum viæ perversæ, et infames gressus eorum. Nec hi qui lassati sunt in via iniquitatis. Et qui non dormiunt, nisi cum male fecerint, et non capitur somnus ab eis, nisi supplantaverint. Contra vero vocem hanc hi audierunt, quos ad Hebræos Apostolus commendat, qui ludibria et verbera experti, insuper et vincula et carceres, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladii mortui sunt. *Circumierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiat, afflicti, quibus dignus non erat mundus*, qui gaudent in tribulationibus, puta quod digni habiti sunt pro nomine Christi contumelias pati. Qui perdiderunt animas suas in hoc mundo, ut in vitam æternam custodiant eas.

Prov. ii, 13.

Hebr. xi,
36, 38.

Act. v, 41.

III.

Ut dili-
gantur e-
tiam ini-
mici.

Tertio clamavit, ut non solum proximum, sed etiam inimicos diligamus, benefacia-

mus iis, qui oderunt nos. Dimittamus quoque debitoribus nostris, ex cordibus nostris. Simus misericordes, ut misericordiam consequamur.

Matth.
44, vi,
et v, 7.

Quarto clamavit quoque iis, qui molestiis sunt prægravati, aut oppressi oneribus, vocans eos ad se atque exonerationem eis promittens: *Venite*, inquit, *ad me omnes; qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos*. Reficiam vos, ut non laboretis, hoc est, non ut otio inertiaque marcescatis, sed ut in pace et gaudio spiritus constituti, laborem si quem mei causa suffertis, non sentiat.

IV.
Ut
cet
adversis
Matth.
28,

Quinto, ne de crastino solliciti simus, sed primum, hoc est, præcipue quæramus regnum Dei, non quod nulla prorsus sit nobis cura aut sine ulla providentia vivamus, nec ut industria operatione neve omni relicta, a Deo solo pasci nos credamus, sed ut ubi operam nostram navaverimus, ubi labore nostro et industria usi fuerimus, nihil de Deo hæsitemus, nihil angustiemur formidolosi, nulla denique inaniter pro futuris sollicitudine animum disruiemur, quasi defuturus sit nobis aut cibus aut vestimentum, nec etiam nostram operam ita temporalibus bonis locemus, ut vel transgrediamur, vel negligamus Dei præcepta, sed regnum Dei et iustitiam ejus nostris commodis, et bonis quibuscumque terrenis anteferenda credamus. Tunc enim non modo corporis necessaria, sed omnia etiam adjicientur nobis. Quod ideo non debet nobis esse ambiguum, ut cum videamus infideles, impios, atque adeo volucres et bestias a Deo pasci, quanto magis Pater idem cœlestis suorum curam habebit filiorum?

V.
Ut vite-
nimia s-
licitudo

Matth.
33.

Ibid. 2

Sexto clamat ad nos, ut vigilemus ad novissimam vivendi horam, ne tunc imparati inveniamur, aut indigni intrare ad nuptias. Quæ autem illa sit hora, incertum nobis esse vult, ut omnem habeamus suspectam horam, omnique tempore vigilemus, ignorantes an mane, an sero, an media nocte, an galli cantu, an meridie Filius hominis veniat. Hic nos vigilantes

VI.
Exhortio.

Matth. x
13.

Mar. x
35.

Matth. xxv, inveniri necesse est, si tamen cum Christo
13. optamus intrare ad nuptias.

Prov. viii, O filii, quam beati sunt, qui ad fores
37. sapientiæ vigilaverunt quotidie. Beati qui

Luc. xii, Dei, ut sive in prima, sive in secun-
38. da tertiave vigilia venerit, et vigilan-
tes invenerit, confestim aperiunt ei. Ex-
spectemus, charissimi, vigilantes, ut nihil
intra nos residere sinamus, quo occur-
rere non auderemus in conspectum Dei.
Si timemus occurrere Deo, investigemus
timoris causam. Quæ ubi inventa fuerit,
puta fortasse quod aliquid extra Deum
diligimus, id nobis mox ultro subtrahen-
dum est et abducendum. Neque enim de-
siderare ferventer possumus Christum
neque expectare, quamdiu cor habemus
amore aliquo noxio implicatum. Verum
quam beati erimus, quam exhibimus læti
de hoc mundo, si vigilantes nos in oratio-
nibus invenerit Christus. Quotidie igitur,
filii, adventum expectantes Christi, puri
et immaculati estote: quæ male egistis,
plangite. Ab eodem enim feliciter recipien-
tur tam innocentes, quam pœnitentes, nec
Dei misericordiam a vobis excludent pec-
cata; quæ plangitis. Non vos quomodo
olim fuistis, sed quomodo tunc estis in illa,
qua vos vocabit hora, iudicabit Christus.
Quæ hora, cum sit unicuique ignota, om-
nem horam habeamus suspectam, ad om-
nem horam simus parati, ut cum sponsus
noster, hoc est, qui toto corde nobis optan-
dus, desiderandus amandusque est, vene-
rit, introeamus cum eo ad nuptias.

Cur in deserto habitaverit Joannes.
Videndum postremo, quare Joannes
in deserto habitaverit prædicando, cum
locus ille minus videbatur ad huiusmodi
officium idoneus. Dicendum, Christum
prædicare noluit Joannes, verbo tantum,
verum etiam opère et veritate. Quod ut
posset, non hoc solum ei erat necessarium
ut loqueretur, verum etiam ut in se non
haberet, quod auditorum animos a fide
averteret, hoc est, ne viderent in Joanne,
quo auditores scandalizati ejus sermonem
contemnerent. Sed ne hoc quidem satis.

Erat enim necesse, dum Joannes mundi
amatoribus prædicaret ac peccatoribus, ut
simul et pœnitentiæ formam, et justitiæ
exempla monstraret. Quamobrem eremum
petiit Joannes, ut ipse a mundo tutus, im-
maculatusque maneret, et aliis quid illis,
quo mundi pollutionem effugerent, foret
necessarium, in se monstraret. Fuit etiam
gentibus hoc ad consolationem. Siquidem
dum Jerusalem legis et prophetarum sagi-
naretur prædicatione usque ad fastidium,
Joannes in desertum abiit, quo gentibus,
qui a lege, a Scripturis, a promissionibus,
a Prophetis, a cultu denique veri Dei
erant alieni, et quasi deserti, significaret
posthac esse prædicandum.

Non caret etiam ratione, quod prædica-
tio Joannis dicitur clamor. Clamatur enim
ubi est prædicanti fervor, ubi necessitas
est propter instantiam majoris periculi,
ubi minor audientia, et ubi longius abest
auditor. Omnia hæc locum tam in Joannis
quam in Christi prædicatione habuere.
Uterque enim zelum habens animarum,
licet mensura impari, ferventer eos, qui
perierant, reducere restaurareque sata-
gebat. Aderat quoque subveniendi urgens
necessitas, quam ut vel ex clamore in-
telligerent homines, clamatum est. Nam
gentes in pietate induruerant, Judæi ve-
ro obsurduerant terrenorum amore, ut
igitur vel illorum obstinatio flecteretur, vel
horum reseraretur surditas, expediebat
alte clamari. Denique clamatum est, quia
non erat auditus. Erat namque tunc tem-
pus, quo homines dormiebant, voluptatum
terrenorumque bonorum somno oppres-
si. Quare dormientes ut excitarentur, cla-
mari oportuit. Postremo his, qui longe
erant a Deo (quod de gentibus dubitari
non potest, qui quasi sine Deo in hoc mun-
do vivebant) clamandum erat. Nam Judæi
haudquaquam, licet quippe viderentur,
erant vicini regno Dei: et hoc propter
eorum ambitionem, avaritiam et hypocri-
sim. Quos sæpe numero severe arguit non
tam Joannes, quam ipse Christus.

Vox demum clamantis si quæretur quæ

*Cur præ-
dicatio
Joannis di-
catur cla-
mor.*

*Quæ vox
clamantis.*

Is. xl, 3. fuerit, exprimitur. Siquidem clamantis in deserto hæc sunt verba : *Dirigite viam Domini*. Nihil hic ambiguum est, quæ via intelligatur Domini. Nemo enim hanc ignorat, nemo aliam existimat, quam eam qua Christus ad cor hominis, et humanum cor accedit ad Deum. Hanc dirigere jubemur,

hoc est, rectam facere ut sine curvitate in simplicitate, in planitie et absque deviatione viator non remoretur a Deo, neque Deus procludatur, differaturve a visitatione hominis. Quod ut fiat, largiatur hoc nobis Dominus noster Jesus Christus, qui est benedictus in secula, Amen.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ QUARTÆ ADVENTUS, JUXTA RITUM ROMANÆ ECCLESIE. LUCE III.

POST tempus illud, quo Christus cum Luc. II, 42 matre Jerosolymam ascenderat annorum factus duodecim (quod Lucas ipse scribit) nihil de Christo legimus usque dum trigesimum attigisset annum. Ideo post prædictam historiam, in Luca mox sequitur temporis descriptio quo Joannes Baptista, a Deo missus, cœperit prædicare. Nominat enim principes Romani imperii atque Judæorum pontifices, sub quibus Joannes prædicare exorsus est. Unde colligitur Joannem tunc annorum fuisse triginta : quando quidem paulo post Lucas Luc. III, 23. Jesum, cum baptizaretur, refert cœpisse fieri ferme annorum triginta, Joannes autem tunc prædicationem suam baptizandique officium fuerat exorsus, qui sex mensibus Christo erat natu major. Ait itaque Evangelista :

Anno quinto decimo Imperii Tiberii Cæsaris, procurante Pontio Pilato Judæam, tetrarcha autem Galilææ Herode, Philippo autem, fratre ejus, tetrarcha Iturææ et Trachonitidis regionis, et Lysania Abilinæ tetrarcha, sub principibus sacerdotum Anna et Caipha, factum est verbum Domini super Joannem, Zachariæ filium in deserto.

Ut prædixi, tempus hic certum nobis

Evangelista ostendit, quo Joannes a Deo missus, quoque officium suum prædicandi et baptizandi fuerit exorsus. Dicit igitur : Anno quinto decimo imperii Tiberii Cæsaris. Tiberius hic secutus est Octavium Augustum, qui septem et quinquaginta imperaverat annis, cujus anno imperii quadregesimo secundo natus fuerat Christus.

Procurante Pontio Pilato Judæam, tetrarcha autem Galilææ Herode, Philippo quoque, fratre ejus, tetrarcha Iturææ et Trachonitidis regionis et Lysania Abilinæ tetrarcha, sub principibus sacerdotum Anna et Caipha, factum est verbum Domini super Joannem Zachariæ filium in deserto. In Veteri Testamento, quamdiu notus in Judæa tantum erat Deus, in descriptionibus temporum prophetarum recensentur hi tantum principes aut reges, qui tunc in potestate erant constituti Judæorum, sub quibus vixerant prophetæ. Unde dicitur : *Visio Isaïæ in diebus Oziæ, Joathan, Achaz, Ezechiz regum Juda*. Hic vero in Evangelio utriusque gentis principes memorantur, quo intelligeremus non solum Judæos sed gentes quoque nunc pertinere ad populum Dei. Recensentur autem præsidēs multi eo tempore, qui tunc regnabant inter Judæos, quorum genus sigillatim discutere, et unde sint nati, cujusve fuerint conditionis, inutile, imo et supervacaneum mihi videtur. Auditis enim horum tetrar-

Ps. I.
2.

Is. I.

charum conditionibus omnibus, nihil propterea peritiores eritis, quia aut non intelligetis, aut memoria non tenebitis. Cum igitur hujusmodi genealogiarum stirpiumve descriptiones nihil vobis conferant simplicibus et illiteratis, transeundum judico, hoc tantum dicere juvat, Herodem magnum Ascalonitam dictum, sub quo natus est Christus, et qui innocentes pueros in Bethlehem Judæ in Christi persecutionem occidit, postquam in Judæa triginta septem regnavit annis, mortuus est. De cujus hæreditaria successione in regnum, cum non convenirent inter se filii, Romani regnum in quatuor tetrarchias, hoc est principatus seu partes quatuor regni decernunt partiendum, et ita quatuor constituerunt tetrarchas. Joannis igitur exordio prædicationis, ii qui hic recensentur, tetrarchiis præsidebant, quamvis Pilatus non

Matth. II. gnum Ascalonitam dictum, sub quo natus est Christus, et qui innocentes pueros in Bethlehem Judæ in Christi persecutionem occidit, postquam in Judæa triginta septem regnavit annis, mortuus est. De cujus hæreditaria successione in regnum, cum non convenirent inter se filii, Romani regnum in quatuor tetrarchias, hoc est principatus seu partes quatuor regni decernunt partiendum, et ita quatuor constituerunt tetrarchas. Joannis igitur exordio prædicationis, ii qui hic recensentur, tetrarchiis præsidebant, quamvis Pilatus non
Luc. III, I. satis apte tetrarcha, sed procurator in Evangelio vocatur.

His itaque in Judæa gubernantibus, hoc est quolibet sua terra seu tetrarchia præsidente, et Anna et Caipha successive pontificatum interea administrantibus, cœpit Joannes Spiritu Sancto (quod est verbum Domini super eum factum esse) impulsus prædicare et baptizare. Modo enim conformi, quo circa alios prophetas Scriptura utitur, describit hic etiam Lucas Evangelista Joannem. Nam factum est (inquit vetus Scriptura) verbum Domini super illo Propheta. Sic in hoc loco Lucas dicit: *Factum est verbum Domini super Joannem*. Hoc est, missus est a Domino Joannes impletusque est Spiritu et gratia aliisque donis ad hoc opus necessariis.

Super Joannem Zachariæ filium. Zachariam summum fuisse sacerdotem Joannis patrem, nemo ignorat. Cujusmodi tamen fuerit summus sacerdos, non est una omnium sententia. David enim cultum Dei volens fieri majorem, viginti quatuor constituit fieri summos sacerdotes, e quibus tamen unus esset jurisdictione atque præ-eminentia dignissimus. Aut ergo fuit summus sacerdos, hoc est, unus de viginti

quatuor, aut summus sacerdos, hoc est, potissimus ex viginti quinque ipsis aliisque cunctis sacerdotibus prælatus. Non oportet nos hic, filii, disputando contentiones fovere, quod nihil aut parum, aut fidei, aut morum conducat ædificationi, scire an præcipue summus, an inter alios viginti quatuor fuerit summus sacerdos, puta unus ex illis. Hoc tamen nos ædificat, nobilem profecto fuisse Joannem summi sacerdotis, Prophetæ et sancti viri filium: Nihilominus tamen humillimum.

Et venit in omnem regionem Jordanis, prædicans baptismum poenitentiae in remissionem peccatorum, sicut scriptum est in libro sermonum Isaïæ Prophetæ.

Venit Joannes præcursor Christi populum instructurus ad recipiendam prædicationem et Christi baptismum. Quod non incongrue videtur factum ut Christum præiret, et ante Christum baptizaret, quam Christi daretur baptismus. Erat enim Christus (ut hoc pro prima ratione sumatur) ad baptismum venturus, ex humilitateque baptizandus, et aquas consecraturus, hoc est, aquis vim peccata ablundi (quando sacramentaliter his ex intentione utimur) daturus. Quapropter necesse erat ut ante esset qui Christum baptizaret, quam in nomine Christi, et Christi baptismo quis alius baptizaretur. Secunda est ratio, ut turbis accurrentibus ad baptismum, Joannes, data occasione, Christum prædicaret. Tertia est, ut homines suo assuefaceret baptismum ad baptismum Christi. Quarta ut homines ad baptismum venientes, prædicando ac ad poenitentiam movendo præpararet, dignosque Christi efficeret baptismum.

Sciendum præterea, Joannis baptismum, quatenus ad ritum modumque spectaveris, fuisse a Deo, licet, si effectum seu fructum quæsieris, inveniatur esse ex hominibus, Spiritus enim Sanctus, qui Joannem implevit et misit, ille eidem hunc ritum ba-

Rationes
cur Joannes
ante
Christum
baptizari.

I.

II.

III.

IV.

Baptismus
Joannis
utrum ex
Deo fuerit
vel ex ho-
minibus.

ptizandi quoque clam inspiravit. Ideo ex Deo fuit. Fuit vero ex hominibus, quia ex seipso nullum adduxit fructum baptizato, quem homo non posset præstare. Neque enim peccatum solvit, neque contulit gratiam Joannis baptismus, quemadmodum Christi constat conferre baptismum.

Baptismo
cujusmodi
Christus
fuerit bap-
tizatus.

Jam si quæras, cujusmodi baptismo Christus fuerit baptizatus, Baptismo dico Joannis. Voluit enim baptismum servi accipere Dominus, ut accipiendo suum baptismum institueret. Neque enim egebat baptismi sanctificatione aliqua Christus, cujus virtus aut gratia non poterat augeri: utpote qui gratiam accepit, non ad mensuram. Accepit baptismum servi, quo nos invitaret, ne detrectemus baptismum suscipere Domini.

Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini, rectas facite semitas Dei nostri.

Is. XL, 3.

Vox de Joanne intelligitur, ut sit vox clamantis, hoc est, quæ clamat in deserto. Vel, Joannes est vox clamantis, id est, Christi in deserto. Desertum non incongrue Judæa intelligitur. Multis enim modis deserta tunc fuit a Deo, hoc est, derelicta, carens præstantioribus donis, quæ in templo defecerant illo post reditum ex Babylonica captivitate ædificato, quæ in primo fuerunt. Nam carebant igne illo, qui jugis ac perpetuus perseverabat in templo nec imbribus, nec vento (ut fertur) extinguibilis. Secundo, defuit eis arca testamenti, illa scilicet quam Moyses fecit. Tercio, defecit eis unctio regum et pontificum. Post captivitatem namque Babylonicam neque reges, neque pontifices habuerunt unctos Judæi, cujusmodi ante solebant. Quarto, in secundo templo deerant divina responsa, quæ dabantur sacerdotibus in Salomonis templo. Quinto, defecerant scientia et veritas, hoc est, fulgor quidam (ut Josephus ait) subito prosiliens de lapidibus rationalis et superhumeralis, quo significabantur summi sacerdotis preces

Judæam
multis mo-
dis deser-
tam fuisse.

I.

II.

III.

IV.

V.

apud Deum acceptæ. Hæc omnia apud Judæos defecerant. Quare haud immerito Judæa desertum dicitur. Dominus quoque Jesus illis comminabatur majorem adhuc desolationem futuram, dicens: *Relinquitur vobis domus vestra deserta.*

Matt.
xxiii, 38.

Sed quid clamavit vox illa in deserto? *Parate viam Domini, rectas facite semitas Dei nostri.* Hæc præparatio bene intelligitur de adventu Christi in mentem hominis. Neque enim opus est nobis clamare, ut præparemus nos ad adventum Christi in carnem. Semel incarnatus est, non iterum potest incarnari. Laudemus eum, gratias agentes, quia hoc fecit: non expectemus ut iterum hoc faciat. Habemus tamen alium adventum, quem toto exoptemus expectemusque corde. Hic est in mentem adventus ejus, seu visitatio spiritus. Pro hoc adventu orandum est quoque. Est denique locus ei venienti parandus. Locus quem optat, et quo libenter recipitur, est munda conscientia. Ibi libenter recipitur verbum Dei et operatur. Audis vocem esse clamantis in deserto. Vis in te vocem clamare verbi? Esto desertum tu, ut a tumultu cogitationum occupationumque secularium sis pacatus, quietus ac liber. Sis quoque a vitiis mundus, et audies in te clamorem divinæ inspirationis. Audies instinctus divinos. Para viam Domino, et rectas fac semitas viæ ejus. O quam *beati qui audiunt verbum Dei et custodiunt illud!*

Quid vo-
in deserto
clamaverit
Matt. II
3.

Locus
Christo pa-
mente pa-
randus
quis sit.

Deser-
tum u-
quis mys-
tice esi-
debeat.

Luc. II
4.
Luc. x
28.

Verum, qui aures non habent audiendi quomodo audient? Ubi mundi terrenarumque rerum clamor est multus ac varius, quando Christus audietur, qui haud aliter atque in silentio loquitur? Clamat in nobis superbia, clamat ambitio, clamat invidia, clamant postremo gula et acedia, et quomodo audietur mansuetissima vox Christi? Quomodo ergo dixi, si Domini vocem audire voluerimus, ut desertum simus necesse est, in quo solitudo sit atque silentium. Hæc est autem vox, quam audire debemus: *Parate viam Domini, etc.*

Quid est Domini viam parare? Ex rebus

Viam Do-
mino pa-
re quid s.

temporalibus cernimus quomodo sternitur, quomodo ve planatur via. Ita agamus circa interiora quoque nostra, ut peccatorum malarumque affectionum scopulos amoveamus, quo via sit parata Domini, hoc est, ut absque impedimento, et absque molestia ambulari possit a Deo ad nos, et a nobis ad Deum. O felices, o felicissimos, qui nullum sustinent medium inter se et Deum, unde impediri eorum possit accessus ad Deum, aut Dei accessus ad ipsos. Hinc summopere est servanda puritas cordis tanquam res multo maxime necessaria. Itaque via nostra ad Dominum, aut Domini ad nos sit parata, ut excluso peccato nihil a nobis Dominum excludat.

Semitæ Domini quæ et quomodo recta sint faciendæ. Rectas quoque faciamus semitas Dei nostri. Semitæ Domini, consilia vocari possunt evangelica. Semitæ enim parvæ sunt viæ, quibus jumenta et currus non ducuntur, sed quasi per compendium citius his inhærendo ad terminum perducunt. Consilia itaque evangelica custodiens, rectas facit Domini semitas, citiusque ad perfectionem pertingit. Est enim in his rectitudo maxime necessaria, hoc est, sincera intentio. Nisi enim hæc fuerit sincera, totum opus erit infructuosum.⁶ Caveamus igitur obliquitatem, caveamus adulationem ne in gratiam duntaxat hominis loquamur. Amemus cordis munditiam. Loquatur veritatem unusquisque cum proximo suo. Quod in corde tuo est intus, hoc dicito foris, id est, non aliud similes, et aliud intendas. Permane in justitia et veritate, et veritas ipsa excusabit te. Si enim recte ambulaveris et sincere, non habes formi-

dare homines: quandoquidem magis ipsi formidabunt te.

Omnis vallis implebitur, et omnis mons et collis humiliabitur.

Profunda humilitatis implebuntur, descendenteque ad ea rivi gratiarum, quomodo rursus montes et colles, hoc est, quæ excelsa sunt et magna in mundo, humiliantur: et hoc per adventum Christi, sive in carnem, qui suo exemplo docebit humilitatem, aut per ipsius adventum in mentem. *Excelsus enim solus Dominus humilia respicit, et alta non aliter nisi a longe cognoscit.* Ps. CXXXVII 6.

Et erunt prava in directa, et aspera in vias planas. Et videbit omnis caro salutare Dei nostri.

Quæ gravia, quæ molestia, quæ difficilia denique sunt, hæc per adventum Domini in mentem fient suavia, portabilia atque jucunda. Quæ postquam ita omnia impleta fuerint, videbit omnis caro salutare Dei. Non hic omnes videmus Christum oculis carnis, sed oculis cuncti videmus fidei. In extremo quoque judicio videbunt omnes, alii ad felicitatem, alii ad perpetuam calamitatem.

Dominus noster Jesus Christus misereatur nostri, et benedicat nobis, illuminet vultum suum super nos et misereatur nostri, ut hic fide et charitate cognoscamus, et post mortem læti quoque videamus salutare Dei benedictum in secula, Amen. Ps. LXVI, 2.

August.

Zach. VIII, 16.

SERMO IN EADEM LECTIONE EVANGELICA.

QUID CHRISTUM FACIAT RECIPI, INTRAQUE NOS MORARI.

OMNIS vallis implebitur, et omnis mons et collis humiliabitur: et erunt prava in directa, et aspera in vias planas, Lucæ III.

His verbis, filii, nobis insinuat quise adventu Christi nobis fructus proveniat.

Bernard. Neque enim sine salute Jesus, nec absque unctione Christus advenit. Olim advenit in carnem de virgine conceptus, natus, in

Baruch, III
38. carne visus, cum hominibus conversatus, docuitque verbo evangelizans, et vitæ suæ exemplo nobis quomodo sit imitandus, commonstrans. Venit enim filios suos, hoc est, adoptionis æternæ alumnos, qui in mundo erant dispersi, quærere, colligere,

Luc. IX, 56. et quod perierat, salvum facere. Attulit mundo salutem, quoniam sanavit omnes

Act. x, 38. oppressos a diabolo, eos puta, qui infirmitatibus suis agnitis, quærebant a Salvatore remedium salutis. Quomodo enim sanaret (tametsi ex nimia ejus bonitate aliquando id fiat) eum, qui sanari non quærit? Aut quomodo sanari is cupiet, qui infirmum se ignorat? Hujusmodi infirmi erant Pharisei, scribæ, alique in mundo multi, qui in oculis suis justi, nec (ut putabant) infirmi, non sanabantur. His Christus loquens arguit eos interrogantes: Num-

Joan. IX,
40, 41. *quid et nos cæci sumus? Si cæci, inquit, es-*
setis, peccatum non haberetis. Nunc autem
quia dicitis, Videmus, peccatum vestrum
manet. Quasi diceret: Quamdiu cæcos vos
(ut vere estis) non cognoscitis, tamdiu
nullam obtinebitis illuminationem. Omnes
igitur qui quæsierunt a Domino salutem,
consolati sunt, quia quod quærebant, in-
venerunt.

Sed noli tristari tu, quod in diebus Christi, quando in terris ambulavit, non vixeris.

Putas enim cuncta te impetrare potuisse. Putas, si illum audisses, obediturum te fuisse in omnibus. Nihilo enim nunc minus habes, quam habuerunt ii olim, qui Christum viderunt in carne. Nam pro præsentia ejus visibili seu corporali, tu præsentem, quoties volueris, habere potes in mente.

Hæc autem præsentia multo est corporali visione melior. Quot enim Christum viderunt in carne, audieruntque, quibus tamen hæc visio nihil contulit? quandoquidem illum non receperunt in mente. Profuit igitur parum aut minime Christi visio corporalis, nisi iis, qui viderunt Christum simul et fide, et qui tenuerunt eum per dilectionem in mente. Eundem igitur fructum, et multo certiores ex adventu Domini in mentem assequeris, quem assecutus fores ex ipsius præsentia in carne, cum hic nil tibi, nisi in mentem veniat quoque, prodesset: atque ideo uterque nunc celebratur. Tu modo vigila, ut domum ei pares mundam. Domum enim ejus decet sanctitudo.

Dubitas fortasse, quomodo tuam custodias conscientiam (hanc enim Christi domum esse non dubitas) mundam. Vide quomodo vasa utensiliaque domus serventur munda. Lavantur enim, purgantur, exhauriuntur, exsiccantur. Nihil enim in usu est hominis, quod non inquinetur. Sed qui munditiam diligit, statim ubi perceperit sordes, eluit aut abradit. Si ergo omnia te munda delectant, quomodo Christum cor mundum non delectet? aut quomodo cor pollutum inhabitare posset? Et tu qui domus tuæ utensilia vis munda habere omnia, quare cor non curas habere mundum? Non potest fieri, quin aliquando in-

Præ
tia Ch
spiritu
corpor
est mel

Ps.

Consc
tia qu
do m
custod
da sit.

Bern

quineris: sed noli in sordibus jacere, noli tolerare sordes. Ejice abs te quidquid oculos Dei cuncta cernentis offendit. Si ita feceris, Christum non solum advenientem, sed intra te etiam recipies habitantem. Unde

Luc. III, 5.

Quomodo
per adven-
tum Chri-
sti vallis
impleatur
monsque
humilietur.

Christus namque, peccatis et peccandi voluntate abs te exclusis, in cor tuum adveniens, tui infundet tibi cognitionem, docebit pauperem te fore spiritu, atque depressum humilemque ut vallem. Videbis divino ejus lumine illustratus, tua opera esse nulla. Videbis nihil te esse sine Deo, aut posse. Cum jam in oculis tuis fueris vilis, parvus, humiliatus atque confusus, ejus te gratia implebit, non totum mox perfectum faciet, sed semina in te projiciet crescentium virtutum, unde germina aliquando ex te nobilia erumpant. Porro, si aliquando in cogitatione ambitio superbia ve titillaverit, atque ex profectu, quem fortasse senties, aut quem suspicaberis, mens tua sese instar montis extulerit, aut saltem efferri concupierit, reprimet te mox Christi adventus, hoc est, gratiæ ejus te inhabitantis operatio, atque aut ignominia humiliabit, aut infamia, qua compressus, non audias erigere caput. Siquidem cum omnia putaveris sana, atque tibi ipsi pene gratulari cœperis quod fortiter egeris, levissima tentationis aura te subito concutiet, et ante cecidisse invenes, quam te senseris impugnatum. Mons igitur et collis, hoc est, tam excellentia quam præsumptio, quamvis modica, in te humiliabuntur.

Quomodo
per adven-
tum Chri-
sti prava
fiant in di-
recta.

Et erunt prava in directa. Tortuosos homines significat, et homines Christi servitio ineptos. Hos enim Christi adventu nihilo secius oportet converti. Illustrat enim omnes Domini adventus, illustrat divina visitatio, ut quid in nobis sit plangendum, quid desiderandum, quæ relinquenda, quæ sectanda, quæ etiam fugienda videamus. Concipimus inde spiritum salutis, reconciliamur Deo per confessio-

nem delictorum, ac per pœnitentiæ assumptionem.

Placet nobis aliam vitam eligere, in qua mori sit securius. Fit mutatio vitæ. Ecce vitam eligis a mundo abstractam, eligis monasticam, aut fortasse etiam eremiticam, quo facilius abstineas peccato, moriaris mundo, vivas Deo. Verum profligatis peccatis magnis, quibus olim prorsus fuisti a Deo alienus, numquid mox ubi pœnitentiæ vitam inchoaveris, ubi pœnitentiæ seu monastico habitu indutus fueris, mutasti etiam omnia tua naturalia ut quæ ad Dei sunt cultum agas perfecte omnia, facias omnia cum suavitate? Numquid prava et tortuosa mox tua erunt directa? Paucis hoc contingit. Tunc enim primum vadis ad pugnam. Hactenus contra diabolus, contra ejus consilia pessima, et contra gravia peccata dimicasti: jam contra teipsum pugnabis. Siquidem dum in monasterium aut in pœnitentiæ statum advenisti, tecum pariter naturalia tua, hoc est, inclinationes malas, passionες, corruptiones, malas consuetudines atque vitiosas concupiscentias adduxisti.

Numquid cucullus monasticus, numquid vestitus alius sancte assumptus naturalia tua prava aut abolevit, aut mutavit? Minime. Ecce venit ad monasterium homo naturaliter superbus, inclinatus est, et corruptione vetusta ante pœnitentiam assuetus efferre se, jactare opera sua, magnificare, nolle despici, velle opprimere et resistere (hæc enim peccatorum sunt reliquiæ, hæc corruptiones quas secum circumfert, et etiam eadem nolens cogitur sustinere) quid faciet? Numquid non impugnabitur, quia a peccatis desiit? Sentiat nolens oportet, quantum adhuc a justitia caro ejus dissidet. Sed nonne jam est, inquis, conversus? Quare igitur modo sentit eadem, quam olim, gravius sibi incumbere? Modo sentiens inde gravatur, olim dum peccatis foret circumdatus, has passionες nec sensit, nec gravabatur. Paratus enim ultro ad peccandum repugnare noluit praviæ suæ inclinationi, ideo suas inclinationes

non etiam agnovit. Portavit igitur secum ad monasterium sua prava naturalia, et graviora molestioraque eadem post conversionem, quam ante, sentit. Nondum prava ejus mutata sunt in directa, nondum conversa sunt aspera in vias planas. Multum certe facit, si non præbuerit membra sua iniquitati. Multum in principio proficit, si exteriora poterit, sua in rectitudine servare, interiorumque pravitatem, ne erumpat, ne foris sese prodant, neve consentiat iniquitati, compescere. Cogitur sentire (fateor) quæ non vult. Cogitur egere atque carere tam his quæ male quam iis quæ salubriter cupit, sed absque periculo. Habet enim hoc consolationis interim, quod nihil damnationis audit esse iis qui sunt in Christo Jesu. Consolationem habet, sciens se haudquaquam posse inquinari ab his quæ sentit, quantisper non consenserit: sciens quoque aliud esse sentire, aliud consentire, utpote quorum prius est carnis seu sensualitatis, quod iudicio est rationis non subjectum: alterum rationis ejusque iudicio parens. Itaque huiusmodi homo dum putabat se inventurum quietem inveniet adhuc prælia multa, fiet aliquando tamen, ut prava ejus mutantur in directa propter gratiam Christi, quæ in eo habitat: qua fit ut peccatum quidem sit ac sentiatur, non tamen regnet in ejus mortali corpore, nec peccato mente rationeque consentiat.

Sed quando, inquis, erit ut prava ejus fiant directa? Quando fiet ut quod tortuosum fuerit et ineptum, fiat aptum et rectum? Post multa profecto certamina, post agones multos multiplicemque conflictum hoc erit, ut ex præsentia Dei, ejusque gratia in te inundantius rorante, et inter prælia te regente ac protegente, aliquando ita vincas, quo aut prorsus pravitate hac careas, aut eam ligatam quasi carnem oblatrantem sentias, nullo negotio vincendum:

puta quam citius contemnendo, quam puniendo tunc compescas.

Vide igitur quam feliciter instituta sint monasteria, in quibus exerceamur tanquam in palestra ad virtutes, et ad vitia expugnanda. Nam si in seculo quis poenitentiam elegerit, aut juxta Joannis Baptistæ consilium, fructus dignos voluerit poenitentiae agere, quot mox sentiet contrarios, quot adversarios qui dissuadeant hanc novitatem habebit? Quot sentiet derisores? Quot audiet qui ad pristinam vitam, atque ad mores reprobos moliantur retrahere? Odiosa enim lippis oculis lux est. Vix tamen unum interea inveniet, qui, adulatione abstinens, illum ad id quod cœperit, strenue perseverandum admoneat.

At vero in monasteriis probe institutis secus est. Ibi enim sunt constituti qui excitent negligentes, informant ignorantes, tardiores urgeant, arceant male volentes, desides compellant ad poenitentiam et virtutes. Bona sunt hæc studia exercitiaque, et charitate magistra ac instigante saluberrima, negligentes, ignorantes pigros atque aliquando recalcitrantes (juxta Christi parabolam) compellere, ut consentiant intrare in regnum cœlorum. Nemo igitur doleat, quod in monasterio sit constitutus bene instituto, gaudeat potius quod liceat illi ibi cum multis bene agere. Quod si infirmior est quam ut propterea gaudeat hoc ideo est, quia nondum aspera ei mutata sunt in vias planas. Sustineat igitur correctiones, admonitiones recipiat, faciat de necessitate virtutem, ut quæ agit privato amore nondum mortificato invitus, ex ratione qua sese ad obedientiam compellit, eadem agat devotus, ut quod alio qui non ei foret acceptum aut voluntarium propter Deum, tamen sibi id faciat esse voluntarium, ut tandem conculcatis vitiis, videat spiritu, sentiatque gustu salutare Dei, quod est benedictum in secula, Amen.

Rom. VI,
13.

Monasteria quæ feliciter instituta sunt.

Matth. 8.

Commendatione monasterii bene instituti.

Luc. xxi. 23.

EXEGESIS EVANGELII

IN VIGILIA NATIVITATIS CHRISTI, MATTHÆI I.

PER omne tempus hoc, quo Dominici adventus celebravimus memoriam, charissimi, crebro sumus consolati ex prophetarum oraculis, quibus hoc tempore sacra est usa Ecclesia. Nuntiabatur enim *Is. XIV, 1.* nobis prope esse tempus, ut Salvator noster Messias veniat. Item, cito nobis adventuram salutem. Unde mansimus, inter hæc promissa expectabundi. Porro, hoc die certa nobis constituitur dies, qua Dominum videbimus. Jam enim adeo est prope nobis, ut nobis cantetur: *Hodie scietis quia veniet Dominus, et mane videbitis gloriam ejus.* Item: *Crastina erit vobis salus.* Quis jam Domini suspirans adventum, non gaudeat? Quis non votis omnibus desiderisque ferventissimis Deum præstoletur, audiens: *Hodie scietis quia veniet Dominus?* Multo enim tempore olim fuerat promissus, diu expectatus, tandem dictum est præstolantibus prope esse ut veniat, et dies ejus non elongandos. Nunc ad ultimum hunc diem expectatio hæc venit. Siquidem non jam dicitur prope esse, sed hodie sciri, hoc est, manifestum fieri, quia veniet Dominus, ad mane videndam gloriam ejus.

Hoc idem aliis verbis quoque nobis nuntiat Ecclesia, dicens: *Crastina erit vobis salus*, hoc est, non semper gemetis, non semper expectabitis, ultra non differetur desiderium vestrum, ad unum et hunc ultimum diem pervenit expectatio vestra. Crastina erit vobis salus! Quis, filii, non gaudeat? Quis ad devotionem se non exerceat? Quis sinum suum, quis brachia non expandat dilatetque sua pro vehementi desiderio ad amplexus? Nam quanto amatur ferventius, quanto expectatur desideran-

tius, tanto majori lætitia et exultatione auditur, quod hodie sciemus, quia veniet Dominus. Quapropter, filii, si vere desideratis ut adveniat Christus, exultabitis vel modo audientes, quia venit. Dulce profecto est et suave vobis nuntium: Dominus venit.

Sed dicit fortasse quis: Semel venit Dominus. Olim incarnatus et natus est, non iterum nascetur. Credite, filii, corporaliter semel natus est, non iterum hoc modo nascetur, sed si vis, quotidie nascetur in corde tuo. Quotiescumque enim salutare aliquid concipis in animo tuo, quoties id observare proposito firmo decernis, Deum in mente concepisti. Quoties præterea conceptum seu propositum salutare in opus producis, toties ex te nascitur Christus.

Christus
ut spiri-
tualiter
nascatur.

Jam cogitate, filii, si omni id vobis tempore contingere potest, quanto magis cras obtinebitis, quo die melliflui fiunt cœli, et mirum foret, si quid justum Dominus petenti negaret. Si igitur nihil potest negare, quod sit saluiferum quomodo negare posset seipsum? Petite igitur securi Dominum, filii, petite importune et ferventer, petite humiliter simul ac violenter (violentiam hic intellige, qua Christus rapiendum cœlum pronuntiat) quia certissime accipietis illum. Dabit seipsum vobis, et negare nimia ejus bonitas non potest. Curate igitur, ut (quomodo Jesus dicit: *Qui sunt fratres mei, et quæ est mater mea?* Et extendens manum in discipulos. *Quicumque, inquit, fecerit voluntatem Patris mei, hic meus frater, soror et mater est*) non tam in vobis nascatur Christus, quam etiam vos in eodem renascamini. Sed videamus nunc, quid hodie loquatur nobis Evangelium.

Exhorta-
tio.

Matth. xi,
12.

Matth. xii,
48-50.

Cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph, antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu Sancto.

Multi in hoc occurrunt Evangelio per-
cunctanda. Primum, cum virgo Dei mater
(sicut constituerat) foret mansura virgo,
August. cur fuit desponsata? Credo, ne partus ca-
lumniam pateretur. Putaretur autem Chri-
stus illegitimus, et propterea non immerito
repudiaretur, si ex non conjugata fuisset
natus.

Despon-
sata cur
fuerit ma-
ter Jesu.

Deinde maluit de suo ortu Jesus dubitari
quam de matris pudore. Error ille tolerabi-
lior erat, matrem ex conjugio suspicari fi-
lium concepisse, quam ex fornicatione
natum Jesum dicere. Quod certe dictum
fuisset, si virgo Maria desponsata non
fuisset. Maluit idcirco Dominus Jesus fa-
bri filius credi, quam, extra matrimonium
suam matrem esse fornicatam existimari.
Neque enim probro erat virgini sive puel-
læ in conjugio parere, fuisset vero ei pe-
riculo extra matrimonium genuisse. Si
enim extra matrimonium Maria peperisset
nonne juxta legem fuisset lapidata? Putas
crederet quis eam sese virginem dicenti?
Putas crederetur puellæ parturienti, quod
sine viro de Spiritu Sancto puerum conce-
pisset? Quis non diceret hoc commento
puellam scelus suum tegere velle? Despon-
sata igitur fuit Maria Christum paritura,
quandoquidem tempus non erat illud prædi-
candæ virginitatis Mariæ, sed tempus erat
magis famæ ejus contutandæ.

Tertio, nostræ fuit in hoc consultum fi-
dei. Roboravit enim fidem nostram, qua
credimus Mariam peperisse virginem, vel
ex mariti sui testimonio, qui procul dubio
ad vindicandum esset motus suum oppro-
brium, nisi cognovisset sacramentum.

Sponso-
rum vete-
rum con-
suetudo
quæ.

Antequam igitur convenirent, id est, ut
conjugaliter cohabitarent, etc. Veterum
hoc habuit antiquitas, ut sponsi sponsæ-
que antequam matrimonium consumma-
rent, aut simul, aut divisim, tempore aliquo
intermedio orationi vacarent: et hoc po-

tissimum fiebat in domibus eorum, quos
erant habituræ maritos, ad quas sponsæ
ante tempus nuptiarum introducebantur,
ut domus consuetudines, et sponsi disce-
rent mores. Proinde ad sponsorum domos
(ut dixi) quos erant habituræ maritos,
puellæ ante nuptias introducebantur,
quamvis e diverso sponsi in domos inter-
dum socerorum, hoc est, ad sponsas fue-
rint introducti, quas erant habituri, quod
de generis futuris Loth legimus, et Tobie
junioris exemplo docti sumus.

Tob. 19.

Hoc modo fieri potuit, ut beata Maria,
quæ conditionaliter Deo (si eidem ita pla-
ceret) virginitatem servandam promiserat
cum Domini intellexisset voluntatem, ut
desponderetur, consensit, committens se
providentiæ divinæ. Consensit enim (ut
dici solet) explicite, quo verum esset ma-
trimonium, in copulam (quod divus Tho-
mas fusius explanat) quæ est vinculum
animorum, non corporum. Implicite vero
consensit (si Deo ita placeret) in copulam
carnalem. Quamvis enim vellet manere
virgo, non tamen voluit non obedire Deo,
docens nos in iis quoque, quibus Dei hono-
rem ac beneplacitum quærimus, non de-
bere nos proprii esse sensus aut volunta-
tis, sed nostra studia exercitiaque (quæ
plerumque nobis ex privato amore meliora
videntur) Deo et superiorum judicio subji-
cere, et nonnumquam relinquere, ubi ad
alia nos divina voluntas abducit. Nostra
enim perfectio, nostra plenitudo, est divi-
næ voluntatis impletio. Quidquid ergo di-
vinæ placere potius voluntati cognoscitur,
hoc quibuscumque aliis bonis operibus est
anteferendum.

Tho-
Aquin.

Perfec-
nostra
quo co-
sistat.

Ad institutum redeundo, Desponsata
beata Maria, atque in domum Joseph haud
dubium adhuc virginis introducta, atque
in oratione constituta, salutata est ab An-
gelo, concepitque Deum. Deinde licentia a
Joseph accepta putatur visitasse Elisabeth,
cum qua tribus mensibus habitavit, et for-
tasse tamdiu, donec Elisabeth infantem
peperisset. Inde rediens, ab Joseph inventa
est antequam conjugaliter convenirent,

Luc. 1, 5

in utero habens, uterus namque ejus virgineus intumescens, post tertium mensem ipsius conceptum palam prodebat. Quam paucis verbis Evangelista multas absolvit quæstiones. Ignoratur quomodo conceperit, sed inventa est, inquit, in utero habens.

Joseph autem cum esset vir justus, et nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam.

Perpende quos cogitationum fluxus et refluxus, quos suspicionum quoque tumultus tunc cor viri justī sustinuerit. Nihil mali, nihil non sancti in virgine offenderat, manifestam ejus cognovit in omnibus moribus pudicitiam et sanctitatem, uterus tamen ejus tumidus conceptum nuntiabat. Quid ageret vir justus? Si voluit quasi cum honesta habitare, atque quod factum putabat, dissimulare, suam conscientiam lædebat, quia Deum offenderet, quod alieni esset peccati particeps ac tutor. Porro si eam juxta legem Moysi accusaret, ipsam faceret lapidari: quod nimis ei videbatur crudele, quam, licet utero ejus reclamante, ream non poterat dicere, puellam tot ornatam virtutibus sic traducere. Cogitabat igitur occulte relinquere eam, ne aut cohabitando ejus peccato consentiret, aut quod de alieno viro concepisset, manifestare cogeretur: ideo clam voluit abscedere, quia palam nullam potuit allegare honestam, quare discederet, causam. Occulta autem (cum esset justus) in præjudicium puellæ haudquaquam putabat revelanda.

Si quæris, quare non interrogavit Mariam? respondetur, adeo Mariam sanctam, in cujus facie tam venustas, quam sanctitas elucebat, amabat, adeo venerabatur, ut non solum ei nullam legis animadversionem voluerit procurare, verum etiam ne verbo quidem eam contristare voluit, ut diceret: Quare sic fecisti? Maria etiam beatissima cognoscens in spiritu sponsum suum sanctum Joseph turbatum, timidum, anxium, variaque meditantem, quanta putatis compassione fuit et ipsa turbata? Non

enim suspicionem, ut a viro amovere tentaret, videbatur consultum: quandoquidem tantam rei novitatem ut crederet vir, non videbatur verisimile. Putaret potius peccatum suum figmento hoc velle eam obumbrare, et nihilominus de tanta novitate singularitatis gloriam quærere. Taccuit igitur, et rem abscondit, committens se Deo, qui suæ ageret et famæ custodiam et innocentiae excusationem.

Neque enim tantum audebat revelare mysterium absque consilio Dei.

Vides quomodo sanctissimi et Deo dilectissimi in hoc mundo anxiantur, et propterea, maxime, quando nesciunt quæ sit voluntas Dei beneplacens et perfecta. Itaque Joseph cogitans quomodo Mariam occulte dimitteret, dum inter ambigua fluctuaret, hoc, ut tutius aliquid, quod vicinus erat ad misericordiam, puta clam ab ea discedere, elegit.

Rom. xii,

Hæc autem eo cogitante, ecce Angelus Domini in somnis apparuit ei dicens: Joseph fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam.

Hoc est, noli hoc cogitare, propter quod times retinere Mariam conjugem tuam: neque enim ex aliquo, ut suspicaris, concepit viro.

Quod enim in ea natum est, de Spiritu Sancto est. Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus Jesum. Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum.

Quod enim in ea natum est, non ab extra accepit, sed de Spiritu Sancto est. Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus Jesum. Et ne fortasse, quare hoc sit vocandus nomine, mireris, audi: Ipse salvum faciet populum suum a peccatis eorum. A salvando enim nominandus erat Salvator sive salutaris. Vide quia Mariam ante conceptionem præmonuit Angelus, eique mysterium hoc revelavit. Neque enim expedi-

ebat, quod futurum erat, quodque expertura in se erat, ante non informari, ne nimium turbaretur, nescia quid sibi contingeret. Joseph vero non fuerat præmonitus, sed ubi factum erat, revelavit ei Angelus. Nam si fuisset præmonitus, potuisset hæsitare de magnitudine hujus novitatis, sicut Zacharias. Difficilius enim erat et mirabilius concipere virginem, quam concipere sterilem, quamobrem erat et credi difficilius. Ubi igitur uteri tumor conceptum probabat, et ubi animam Joseph suspicio timorque satis diu fatigaverat, et ultro jam optaret in hac ambiguitate consilio judicari, tempus erat ut ei mysterium hoc revelaretur, quia tunc magis erat ad credendum idoneus. Ædificat itaque vos fides Joseph, qui Angelo in somnis credidit sibi loquenti.

Joseph fides quantam, quique a Spiritu Sancto honoratus sit

Vide præterea quantum honoravit Joseph Spiritus Sanctus, quia cum dixisset Angelus: *Pariet filium* (non utique tibi, quia tuus non est filius, sed pariet filium in salutem universo mundo) adjecit: Et vocabis nomen ejus *Jesum*. Nomen quidem hoc e cælo delatum, tu primus impones. Quamvis ejus in generatione hac nihil tibi sit commune, facies tamen Patris officium: cujus est nomen filio dare. Hoc autem dabis, quod Pater ei cœlestis impositum cœlitus tibi et per te prænuntiat imponendum. Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum. Ipse, inquit, juxta sui nominis congruitatem (Jesum enim Salvator dicitur) salvum faciet populum suum a peccatis eorum.

Vide hic etiam quam loquatur de infante nascituro magnifice. Salvum, inquit, faciet populum suum, puta tam Gentilem, quam judaicum: uterque enim est modo populus ejus, pretioso sanguine ejus emptus.

Salvum autem hunc faciet a peccatis eorum. Hic divinitatem indicat. Quis enim potest peccata dimittere, nisi solus Deus? Confirmat autem hæc omnia tandem (ne tam admirabilis videretur novitas) per prophetiam Isaïæ, quam jamdudum idipsum futurum prophetatum erat: *Ecce virgo concipiet, et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel*: quod est interpretatum, nobiscum Deus.

Charissimi filii, discatis hic, ut quando in ambiguitate aliqua estis anxii, incertique quid sit eligendum, firmetis cor vestrum in charitate, qua nihil velitis, nullique affectui consentiatis, nisi ei, quem videritis beneplacito divino conformem. Porro, si id inveneritis, quod altero est melius, non dubium est illi esse consentiendum, atque viliori, quod sanctius est, præferendum. Si invenire non potestis, in animo id eligere sit vobis certum atque statutum, id amplecti, quod magis a Deo probari creditis. Inter hæc oratio vestra sit ad Deum pro illuminatione mentis vestræ, et pro directione voluntatis in id, quod suo sit honori maxime acceptum. Nunquam enim illuminare Deus hominem desinit. Aut enim per hominem informat, aut per Scripturam instruit, aut docet per inspirationem. Quod si tanta foret obscuritas, tantaque rei difficultas, ut nihil horum ad hominis sufficeret instructionem, potius in somno, aut aliter hominem certiore faceret, quam in dubio sineret perire. Non est tamen expectandum miraculum, aut revelatio superna, quamdiu ad manum est consilium aut humanum, aut modo naturali humano ingenio, aut certe Dei alia providentia præparatum. Dominus noster Jesus Christus suam det nobis benedictionem et gratiam sempiternam, Amen.

Exhortatio. In ambiguitate quid faciendum

N. B. In Epistolas et Evangelia Paraphrases et Exegeses, una cum suis Sermonibus Nativitatis Domini, sequentiumque solemnitatum in altero Tomo de Sanctis in utraque parte offendes.

DOMINICA PRIMA POST DOMINI NATIVITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

QUANTO tempore hæres parvulus est, nihil differt a servo cum sit dominus omnium; sed sub tutoribus et actoribus est usque ad præfinitum tempus a patre. Ita et nos, cum essemus parvuli, sub elementis mundi eramus servientes. At ubi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum, factum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret: ut adoptionem filiorum reciperemus. Quoniam autem estis filii Dei, misit Deus spiritum Filii sui in corda vestra clamantem: Abba, Pater. Itaque jam non est servus, sed filius: quod si filius, et hæres per Deum. *Ad Galatas IV.*

ANTE hæc verba dixerat Paulus legem Judæis fuisse pædagogum, sub quo regerentur, donec Christus veniret: in quem qui crederent, sub eodem non jam sicut sub pædagogo viverent, sed liberati a lege, filii per Christum fierent adoptionis et bonorum Dei hæredes. Quo ostendere voluit post Christi manifestationem, nostra redemptione jam impleta et mundo vulgata, nos lege vetere (quantum attinet ad cæremonialia præcepta) esse absolutos et liberatos.

Ad quod probandum hac utitur similitudine: Puer qui sui est patris hæres futurus, quanto tempore et ætate et scientia parvulus est, nihil differt a servo: non quidem est servus, sed a servo nihil differt, quia nullam habet potestatem, regitur alieno imperio, et alterius cogitur obedire voluntati, cum sit dominus omnium, quæ pater ejus possederat. Est enim sub tutoribus, qui illum defendunt ab injuriis, et sub actoribus seu procuratoribus, qui illius

nomine agunt, quæcumque ille agere per ætatem aut nescit, aut non valet. Et hoc usque ad tempus sibi constitutum a patre. Quo finito, deinceps libere suæ voluntati relaxatur. Pari modo, inquit, de Judæorum populo quoque sentiendum est, qui per Christi gratiam futurus erat regni cælorum hæres. Hic quanto erat tempore parvulus, scientia scilicet, actione, et viribus ad resistendum peccato, sub disciplina erat legis non aliter atque sub gubernatione pædagogi, coactus præceptis servire divinis, cum tamen per Christum dominus esset omnium bonorum patriæ cælestis. Lex enim ut pædagogus illum admonebat, arguebat et puniebat, arcens illum ab idololatria et reliquis peccatis.

Itaque hoc dicere vult Paulus similitudinem aptans, cum ait: Ita et nos Judæi cum essemus parvuli non ætate, sed intellectu et discretionem, sub elementis mundi eramus Deo servientes, cæremonialia legis præcepta elementa vocans. Sicut enim

pueri per elementa incipiunt discere scripturas, quas antequam intelligunt, elementa quidem componunt, litteras conjungunt et pronuntiant, quibus paulatim ad cognitionem veniant scripturarum. Ita Judæi legis cæremonias observantes, primum quidem quid significarent, non intelligebant : per illas tamen quasi per primordia ac elementa ad Dei tandem pervenerunt cognitionem, et spiritualem intelligentiam.

Dicuntur autem elementa mundi, quia adhuc carnalibus, et temporalium bonorum amatoribus data erant, qui æterna invisibiliaque nondum appetere noverant, sed corporalibus pœnis cogébantur, temporaliumque bonorum promissionibus tam pueriliter, quam serviliter ad Dei compellebantur cultum. Hæc autem ad tempus duravit.

At vero, ubi plenitudo venit temporis, cum præfinitum tempus esset impletum (in quo Pater nos Judæos ut pueros sub elementis voluit veteris gubernari testamenti, tanquam sub pædago) et jam statuisset nos a vinculo legis, tanquam a servitute liberos reddere, misit Deus Filium suum factum ex muliere, id est, secundum humanitatem natum ex virgine matre, qui secundum divinitatem non factus, sed genitus est ex Deo Patre. Misit itaque Filium suum in specie humana ac visibili, legi quidem subditum, quamvis legi nihil deberet. Voluit Jesus quamvis esset Dominus legis, nihilo secius subdere se legi, et juxta legem circumcidi ac in templo offerri, ut Judæos, qui sub lege erant, a servitute legis redimeret, legaliumque observantia sua passione et morte cessaret. Et ideo Petrus, ut in Actis habetur, cum quidam Judæorum zelarentur pro lege, quam ex gentibus quoque conversis tentabant imponere servandam, ingenue contradicebat, dicens : *Quid tentatis cervicibus imponere discipulorum, quod neque nos neque patres nostri portare potuimus ? sed per gratiam Domini nostri*

Jesu Christi credimus salvari. Paulus quoque alibi Judæis, per Jesum, inquit, *remissio vobis peccatorum annuntiatur ab omnibus, in quibus non potuistis in lege Moysi justificari.* Itaque a legis servitute Christus nos liberavit Judæos, qui eramus rei, et compressi sub delicto et onere legis, ut simul omnes tam Judæi, quam ex gentibus ad Christum conversi adoptionem filiorum, quam perdidimus in Adam, per gratiam novæ libertatis iterum reciperemus in Christo, qui propterea nostram assumpsit naturam, ut quam ab æterno cum Patre habet, nobis participaret suam, quo filii Dei efficeremur adoptivi.

Quoniam autem estis vos Galatæ sicut nos Judæi, filii Dei per adoptionem (sicut scriptum est : *Quotquot autem receperunt eum dedit eis potestatem filios Dei fieri*) misit Deus spiritum Filii sui, qui a Patre Filioque procedit, hoc est, Spiritum Sanctum in donis suis, in corda vestra clamantem, hoc est, qui vos faciat clamantes ad Deum, non tam voce, quam ingenti affectu et filiali devotione, Abba Pater, quod idem significat. Abba enim Hebræa vox dicitur, quæ exposita patrem significat. Itaque jam tempore Evangelicæ legis ac gratiæ, is qui olim fuerat parvulus nihil a servo differens, sed sub pædago legis serviens, non est servus sub servili timore constitutus, et qui non manet in domo in æternum, sed filius. Quod si filius est, sicuti revera est, et hæres erit vitæ æternæ, gloriæque cœlestis per Deum, seu per Dei misericordiam : hæres quidem Dei, cohæres autem Christi. Quæ hæreditas quam optanda sit, non possumus explicare, nisi quomodo Apostolus idem dicit : *Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se.* Hanc hæreditatem, filii, credimus nos non solum videre, sed et possidere in terra viventium, Amen.

Legi Mo-
ysis cur se
Christus
subjecerit.
Luc. II, 23.

Act. xv,
10, 11.

Act. x
38.

Joann
12.

Rom. I,

Rom. v
17.

I. C
II, 9.

EXEGESIS EVANGELII

IN EADEM DOMINCA, LUCÆ II,

QUANQUAM in nocte Christus nobis natus sit, et veluti ignotus sub vili habitaverit infans tugurio, apud matremque latuerit verecundam, non obscura tamen ejus fuit nativitas. Prædicavit enim illam stella de cœlo, nuntiavit Angelus pastoribus, advenientes quærunť Magi. Unde Herodi quoque mox suspectam reddunt, fitque ut hanc passim loquantur omnes. Nam dum in templum induceretur infans a matre, Simeon senex et justus adveniens, multa de eodem prophetavit. Anna quoque, viduitatis speculum et mulier sancta, accessit confitens Domino, et testimonium reddens infanti coram omnibus qui expectabant redemptionem Israel. Quamobrem cunctis Christi nativitatem loquentibus, non immerito miratur Maria, miratur et Joseph (quem patris vocabulo Scriptura decorare dignatur) super his, quæ de puero dicebantur. Sic enim hodiernum exorditur Evangelium.

Erat Joseph et Maria mater Jesu mirantes super his, quæ dicebantur de illo.

Evangelii hujus historia, in festo hoc quod Purificatio virginis dicitur, impleta est. Beatissima enim Virgo Maria dum intulisset infantem Jesum in templum, occurrit illi Simeon justus ac senex, qui diu tempus illud expectaverat sibi promissum, quo Christum suis adhuc in carne constitutus cerneret oculis. Quare cum Spiritu Sancto revelante, Christum templo percipisset illatum, mox Spiritu eodem plenus occurrit, infantemque apprehendens, et inter ulnas suas hunc adstringens, ait :

Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace. Cognovit enim in Spiritu, quis esset infans iste : sensit item in corde, quo divinæ suavitatis rore interea mens ejus perfunderetur.

Hoc audito, ut Evangelista dicit, erat Joseph et Maria Mater ejus mirantes. Mirantur parentes, non ut ii, qui ignorarent cujusmodi hic puer esset, nec ideo quod tam inexploratum illis dubiumque foret, quomodo ea quæ de illo dicebantur, fieri possent : sed mirabantur, quod se tacentibus Christum infantem tot hominum genera loquerentur. Admirabantur item, quod Christus infans non modo pastoribus, verum regibus etiam et sacerdotibus notus esset. Mirabantur igitur, quod eum, quem solos putabant seipsos agnoscere, loquebantur palam et homines cæteri. Siquidem advenerat Maria et Elisabeth, et vix ad salutandam illam os aperuerat, et mox audivit ab eadem : *Benedicta es inter mulieres, et benedictus fructus ventris tui.* Itemque : *Beata, quæ credidisti, quoniam perficientur ea, quæ dicta sunt tibi a Domino.* Dum quoque in Bethleem peperisset, ab hominum consortio separata atque sola, Angelis prædicantibus venere pastores, qui quærerent de verbo hoc, quod sibi factum fuerat ab Angelo. Dixerat enim Angelus Salvatorem illis natum, quare gaudium magnum foret omni populo celebrandum. Atque ideo Christum invenientes infantem credunt, omnibusque evulgant audita. Sic etiam Magi a remotis terræ partibus advenientes. *Ubi est, inquit, qui natus est rex Judæorum ? Vidimus enim stellam ejus in Oriente.* Adeo autem fama tunc de Christo mox precrebuit, ut Herodes omnisque

Jerosolyma turbaretur cum illo. Eam ob rem Evangelista : Erat, inquit, pater Jesu et mater ejus mirantes.

Joseph cur pater Jesu dictus. Vide quomodo Joseph patrem nominat Jesu Scriptura. Ita enim patrem nominat, quomodo tunc putabatur. Nec tamen incongrue vocabatur Joseph pater Jesu, erat enim vere Virginis Mariæ maritus, licet virgo et conjux. Quare cum Mariæ verus esset conjux, juste etiam dicebatur pater Jesu, quia Jesus Josephi, licet non ex ipsius semine, tamen ex ipsius conjuge erat filius. Recte igitur dicebatur Joseph pater Jesu, quia suæ conjugis erat filius Jesus: quare justus ei erat pater per Mariam conjugem, quem fuisset aut esse potuisset per adoptionem. Potest tamen Jesus nihilominus dici filius Joseph, quia alumnus nutritio patre Joseph educabatur, et communis omnium fama sic eum, hoc est, filium Joseph habebat et loquebatur. Noluit igitur Evangelista tam sancto viro quidquam honoris derogare, sciens nihilominus fidelibus aliunde satis notum, non ex semine Joseph Jesum natum, sed eum patris maluit decorare vocabulo, qui, ut talis putaretur, Mariam est in conjugem accipere jussus.

Et benedixit illis Simeon.

Indignum fortasse tibi videtur, quod Mariam virginem ac Dei matrem (cujus tanta est dignitas, tanta puritas, ut nihil in cœlestibus, nihil in terrenis possit creaturis illi adæquari) Simeon benedixit, multoque adhuc absurdius, quod Christum benedixerit. De Maria respondendum, non indignum fuisse, ut major a minore benedicatur.

Benedictio enim non datur ex merito sanctitatis, sed officio. Haud dubium namque est Mariam longe fuisse Simeone digniorem, sanctiorem, majoremque merito vitæ et sanctitate: benedicenda tamen erat a sacerdote, licet inferiore secundum vitæ meritum, juxta officium tamen superiore. Sacerdotibus enim convenit benedicere. Verum id non sua virtute efficiunt, sed di-

vina, quidquid salutis benedictio operatur. Sacerdotum igitur est benedicere, sed id convenit eis non ex merito vitæ, sed ex officio, utpote a Domino ad benedicendum populo constitutis. Benedicunt igitur et hodie hi quoque, quorum reproba est vita, sacerdotes: at non suo merito, sed ordinatione, institutioneque divina, atque in Dei verbo. Heu quam sæpe inferiores, imo et mali benedicunt sanctos, non in suo, sed in Dei nomine, et in verbo id faciunt Dei. Non igitur est attendenda benedicientis vita, propterea quod minister est tantum, et benedictionis pronuntiator, non gratiæ collator, sed divina ordinatio respicienda: quandoquidem *neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat, Deus*. Quod cum ita sit, quanto magis non spernenda est benedictio, consecratio, ministeriumve aliud quodcumque aut sacramentorum, aut operationum Dei ab eo ministro, qui licet vitæ sit merito inferior, Dei tamen ordinatione ad hoc est officium constitutus? Nulli dubium est igitur, quin humillime Maria susceperit Simeonis benedictionem.

Sit igitur tibi quoque accepta prælati aut superioris tui spiritualis administratio. Scito hunc in ministerium a Deo missum. Sive igitur benedicat, sive consecrèt, sive prædicet, arguat aut consoletur, omnia reverenter, humiliterque suscipias, omnia tu æquanimiter sustineas: credens non pro sua animi illum voluntate id facere, sed divina inspiratione monitum ideo hæc agere, quod tu vel alius quispiam benedictione aut reprehensione hac egeat. Ubique igitur Deum in homine ausculta, ab homine non aliter, præsertim in his quorum est a Deo minister institutus, atque a Dei ore ac manu, quidquid dixerit, quidquid circa te egerit, accipe.

Verum ut ad Simeonem revertamur, benedixit Joseph et Mariæ. At de beata virgine jam tibi satisfactum puto. Verum quomodo benedixerit puero, magis te urget. Est enim et puer idem Sacerdos sanctus et immaculatus, secundum ordinem Mel-

1. Cor.
7.

Prælatum per nectof quali i verent habent

Benedictionem dare ad quos pertineat.

Num. vi, 25.

Psal. 4.

chisedech : nec sacerdos solum, verum et pontifex, et non minus quam homo Deus. Dicendum igitur solum esse Deum qui benedicat, hoc est, qui benedictionem det gratiæ suæ, opereturque in homine salutem, idque per ministrum quasi per instrumentum (cui te inclinari oportet) facit. Hoc modo Deus non potest ab homine benedici. Potest tamen homo utiliter atque humiliter, non solum pontificem, sed etiam Deum benedicere, quatenus benedictionis vocabulo utimur pro laude, gratiarum actione, atque confessione. Hoc modo Christo non ignaviter Simeon benedixit, non ut benedictione hac Christo quid accederet gratiæ et virtutis, sed ut illum Simeon commendaret, illum exaltaret, illi confiteretur, illi gratias ageret.

Et dixit ad Mariam matrem ejus : Ecce positus est hic in ruinam et in resurrectionem multorum in Israel.

Cur Simeon postquam illis benedixerit, soli Mariæ deinde tanquam infantis matri locutus fuerit, non prorsus ratione caret. Ipsa enim sola infanti carnem qua Christus pateretur, cujus passione erat ipsa quoque dissecanda, dederat : futurum quoque videbat Simeon ut Joseph Christi non videret passionem, ante ad patres moriendo iturus. Ideo matrem alloquens solam, dicit : *Ecce positus est hic in ruinam, etc.*

Non ita intelligendum est, ut propterea dicatur venisse Christus, ut aliqui ex hominibus cadant, alii resurgant, quasi ipse causa fuerit cuiuspiam ruinæ. Certe quotquot resurrexerunt, horum ut resurgerent fuit causa, non item ut ruerent : quia a seipso habet homo unde cadat, non autem a seipso ut resurgat. Est tamen verum, quod occasionaliter multis fuerit in ruinam, his scilicet qui contempserunt illum, qui eum non audierunt. Nulli enim scandalum præbuit ipse, licet multi sua malitia scandalum acceperunt, sicut Apostoli dixerunt : *Scis quia Pharisei verbo hoc audito scandalizati sunt?* Ipse quoque de se loquens : *Beatus*

inquit, *qui non fuerits scandalizatus in me.* Venit itaque Christus, non quantum in se erat, in ruinam hominum, sed potius, ut dicit : *Ego veni ut vitam habeant, et abundantius habeant.* Quod vero homines ex occasione sumpta a Christo ruunt aut peccant, non a Christo (ut dixi) habent, sed a seipsis, hoc est, a prava sua inclinatione, a concupiscentia mala, ab aëdia, quia nolunt vitii resistere et ab amore recedere privato : quandoquidem diligunt, aut odiunt ea quæ non deberent contra Deum. Sic enim Dominus loquitur : *Lux venit in mundum.*

Quare igitur non fuere illuminati omnes? Quare non resipuerunt? Non ex luce hoc accidit (omnem enim hominem paratus fuit illuminare venientem in hunc mundum) sed ex hominum id accidit malitia. Unde sequitur : *Sed dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem.* Ideo non venerunt ad lucem, ne arguantur opera eorum mala in tenebris facta. Atque ideo etiam non sunt illuminati, quia fugerunt lucem, oderunt lucem, amaverunt tenebras, dilexerunt opera sua mala, a quibus dividi noluerunt. Inde igitur factum est, ut Christus, lux mundi, sit occasio eis, non ex seipso data, sed ab illis in seipsis sumpta, ut per Christum non sint facti meliores, sed malitia sua qua induruerunt, facti sunt deteriores. Quid enim hoc soli imputandum est, si tui sint oculi lippi? aut si ex sole non clarius videas, sed habeas fastidium? Verum est ex sole tibi esse occasionem, non tamen causam quare tu molestiam sentias. Infirmetas enim tua hoc tibi incommodi affert, non sol. Quapropter quomodo lux nocet oculis lippis, ita Christus nocuit impiis, qui dixerunt : *Recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus.*

Advertendum quoque est, eam ob rem Evangelistam non dixisse Christum positum esse in resurrectionem omnium, sed multorum : quia licet ad salvandos venerit omnes, hos tamen salvavit solos, qui credituri erant in nomine ipsius. Horum quoque ut resurgerent, ut salvarentur, non

Joann. x,
10.

Joann. iii,
19.

Ibid.

Job xxi, 14.

In resurrectionem
quibus
Christus
positus fuerit.

Luc. ii, 34.

Quomodo
in ruinam
Christus
positus fuerit.

Matth.
xv, 12.

Matth. xi,
6.

tam occasio fuit, quam causa, ipso testante: *Ego sum resurrectio et vita. Qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, vivet.*

Joann. xi,
25.

Non est autem de solo Christo prophetatum, quod positus sit in ruinam, et in resurrectionem multorum in Israel, sed etiam de ipsius membris, quorum eruditio vitæque aliis quidem fuit, ut compuncti corrigerentur, aliis ut obstinati gravius indurarentur, atque perirent. Quamobrem dicit Apostolus: *Christi bonus odor sumus*

II. Cor.
ii. 15.

Deo in his qui salvi fiunt, et in his qui per-eunt. Aliis quidem odor mortis in mortem, aliis autem odor vitæ in vitam. Itaque tuum est, fili, ut quomodo velis, sit tibi positus Christus. *Venit enim tibi lux in mundum. Surge igitur et illuminare, quomodo scriptum est: Accedite ad Deum, et illuminamini.* Accede, ausculta, serva ejus verba et sermonem. Audi non ut scias tantum, sed serva in corde etiam, hoc est, diligas, vivendoque exprimas, ut in illorum habearis numero, de quibus loquitur Christus: *Si quis sermonem meum servaverit, non videbit mortem in æternum.*

Joann. xii,
46.

Is. lx, 1.

Ps. l.
xxxiii, 6.

Joann.
viii, 51.

Origen.

Origenes hunc locum exponens non de aliis qui cadant, et aliis qui resurgant, sed de eisdem vult esse dictum, quibus Christum in mundum venisse dicit, ut primum feliciter cadant, feliciusque deinde resurgant. Ad hunc igitur ille sensum exponit: Peccatum vivit in homine; superbia, avaritia luxuriaque vivit. Sine Christo semper viveret, et in mortem duceret. Stat igitur, aut potius stare sibi videtur homo vivens peccato, et male securus est. Felicius autem erit, si Christo credat, unde ruat in eo peccatum, hoc est, ut ruat in eo, vel avaritia, vel superbia, etc., quia ubi ruerit, poterit resurgere. Itaque ruat in te, o Christiane superbe, surgat e diverso humilis, cadat incontinens, resurgat castus, ruat avarus, resurgat liberalis et misericors. Hoc modo simul cuivis in ruinam et resurrectionem venit Christus. Omnes enim nos invenit languidos, omnes infectos morbo. Verbo autem suo nos prostravit omnes, qui videbamur stare et incolumes esse, ut ibi

quo putabamur erecti, nos inveniremus humo jacentes. Per ejus igitur implorationem gratiæ resurgere conemur. Nihil igitur aliud dicere vult Origenes, quam eos ruere, in quibus ruit occiditurque peccatum. Resurgere vero eos, quibus, destructo peccato, religiose contingit vivere. Proinde si luxuriosus efficitur castus, si avarus liberalis, si atrox fit mitis aut misericors, moritur in eo peccatum, resurgit vero justitia.

Et in signum, cui contradicetur.

Contradixerunt Arius, Nestorius, Eutiches, aliaque prodigiosa hæreticorum monstra. Contradicunt hodie Domino Jesu hæretici, quia vitam ejus impugnant. Quomodo enim non impugnant, quando ejus amatores, ejus imitantes vestigia derident, obganniunt, persequuntur? Quis vestrum simplicitatem ejus amplectens, ejus imitans orationes, ejus genuflexiones, ejus vigiliis, ejus sobrietatem et temperantiam sequens, non mox audiet, quod operibus suis fidat, cæremoniis velit suis mercari cælum, hypocrita sit, orationes faciat, quibus Deus non egeat, probraque hujusmodi alia? Verum de hoc alias.

Persecres Christi qui sint.

Et tuam ipsius animam pertransibit gladius.

Beatissimæ Mariæ dolorem futuræ compassionis prænuntiat Simeon. Hæc enim cum vehementissime amaret filium, quæcumque in corpore passus est filius, ipsa pertulit in animâ. Siquidem multas habuit amandi rationes Maria præ cæteris matribus, quæ suos etiam diligunt filios. Erat enim ei Dominus Jesus Filius. Erat ei unigenitus, quia nullum alium præter hunc habuit. Erat benignus et virtuosus. Erat pulcherrimus. Erat ab eadem non absque gravi labore educatus. Erat ejus creator et Deus. Hæc singula amoris exaggerabant magnitudinem. Qui amor ad Chri-

stum quo erat major, eo etiam amantis matris dolor pro eodem fuit gravior.

Ut revelentur ex multis cordibus cogitationes.

Ut revelentur, Hic Lyra, *ut*, intelligendum est consecutive non causaliter. Ex his enim quæ Christus passus est, secutum est, ut cogitationes bonorum malorumque revelarentur. Alii enim ad Christi mortem gaudebant, alii lacrymabantur, alii adstabant, alii fugiebant: latro confitebatur Christum, dum Petrus negaret. Revelabatur igitur quid in cordibus foret hominum hac occasione.

Et erat Anna prophetissa filia Phanuel de tribu Aser. Hæc processerat in diebus multis, et vixerat annis septem cum viro suo a virginitate sua.

Anna speculum perfectionis omnibus. Ante virgo vixerat: viro septem annis deinde conjuncta fuit: reliquo tempore vidua, piis operibus, jejuniis et orationi vacabat. Diligenter omnia Evangelista disseruit, quæ ad ejus pertinebant laudem, quo dignam illam ostenderet spiritu prophetiæ, quam erat inducturus ad confitendum Domino, et testimonium Christo præbituram. Quo circa videndum quot laude dignas de eadem proferat conditiones, ut merito introducatur de Christo ejus testimonium. Est enim vita ejus omnibus mulieribus speculum, utpote quæ virginibus virgo, nuptis nupta, et viduis vidua sanctæ vitæ præbuerat exemplum.

Prima hujus sanctæ mulieris conditio, quod virginitatem suam usque ad matrimonium conservavit. Laudabilis plane et res pulcherrima virginitas quæ ubi semel amissa fuerit, non potest recuperari. Neque enim, tametsi peccato venia impetretur a Deo, post lapsum potest virginitas restaurari. Hæc virtus a Christo laudata, et a Paulo ejusdem præcone est vehementer commendata: propter sui tamen nobi-

litem arduamque continentiae observantiam a Christo non est præcepta, sed suasa, ubi ait: *Sunt eunuchi qui se castrant propter regnum Dei.* Sint igitur eunuchi quibus castitatem observare placet, angelicamque vitam ducere in terris, et in carne sine carne vivere, ut regni cœlestis cives fieri mereantur: sintque non in cœlo tantum, sed in hac quoque vita, qui neque nubant, neque nubantur, sed sunt sicut Angeli Dei in cœlis. *Math. xix, 12.*

O felices vos virgines, o animas Deo sacratas, Deo dilectas, o Christi sponsas et cœlestis paradisi rosas. O vos, inquam, felices quibus datum est de tanto virginitatis, tamque pretioso gaudere monili. Felices, inquam, vos, qui de tam præclara gemma et adhuc intemerata exultatis cæstimonia, quam certe inter tot hostium insidias, non vos, sed Dominus, amator et sponsus vester cœlestis, vobis servavit. Itaque quotquot thesaurum hunc habetis, omni cura, omnique vigilantia immarcescibilem custodite vel perpetuum, vel si aliter placet, ad conjugium usque, ut cum timore Dei tunc virgo puella viro jungatur et virgini, servatis nihilominus dierum aliquot induciis, quibus uterque conjugum conjugatur Deo, idque exemplo junioris Tobiae, aliorumque veterum sanctorum. *Math. xxii 30.*

Et hæc vidua erat usque ad annos octoginta quatuor.

Secunda ejus conditio laudanda, quod post viri sui mortem, tametsi annis tantum septem illum habuisset, nunquam alteri voluit copulari marito, sed manere in nupta. Ostendens, quod erat cum viro, cum quo fuerat una caro hac vita defuncto, simul mortua, puta quoad carnalia conjugaliaque opera. Unde absoluta a lege viri, noluit se mundo iterum illaqueare, sed Deo. Imitentur illam mulieres sanctæ, dum sunt cum maritis, si eos ad castitatem (ad quam sæpius illos invitare debent) non possunt inducere, gemant suam servitutem, necessitatem *Conjugii sanctitas. I. Cor. vi, 17.*

Virginitatis excellentia.

Math. xix, 12.

I. Cor. vii, 38.

tolerent, animo diligant exoptentque (si ita liceret) magis castitatem. Porro, a lege viri si contingat eas absolvi, si admiserit devotio, ut Anna, se contineant. Contineant autem orationibus et jejuniis vacantes, ut veræ viduæ sint. Nam quæ in delictis vivit vidua, vivens mortua est.

Viduitatis dignitas.

Tertia est conditio, quod laudabiliter in statu viduitatis vixit. Multa est laude dignum post expertam illecebram carnis vitis posse consuetis abstinere. Cum enim sint conjugio utentibus multa solatia delectabiliaque, his viduam abstinere valde est laudabile.

Quæ non discedebat de templo, jejuniis et obsecrationibus serviens nocte ac die.

Quarta conditio hujus viduæ fuit, quod frequens fuit in templo. Ideo dicitur quod nunquam discedebat a templo, hoc est, quantum potuit, semper templo interfuit, orationi vacans. Neque enim quod Apostolus in quibusdam adolescentioribus objurgabat, per domos discurrebat otiosa et verbosa, loquens quæ non expedirent : sed tempus omne quod habuit, orationi et sanctæ compunctionis studiis dedicavit.

I. Tim. v, 13.

Jejunio carnis pecculantia frænanda est.

Quinta ejus conditio, quod jejuniis quotidianis afflixit corpus suum passiones carnis subjiciens spiritui, sobriamque Deo faciens animam. Devotioni prorsus contrarium est, escis multis extendere ventrem. Ubi enim sunt escæ multæ, ibi et potus oportet ut abundet, ibi continentia periclitatur, arescit compunctio, acedia imperat, otium amatur. Atque ideo poenitentium sunt arma nobilissima oratio et jejunium. Nonne dæmoniorum quoddam esse genus dicit Christus, quod ejici non possit, nisi oratione et jejunio? Nonne Paulus suum corpus castigat, atque in servitutem redigit, metuens ne cum aliis prædicaverit, non frænato per abinentiam aut castigationem corpore, ipse reprobis efficiatur? Vides quam probe illuminata hæc sancta fuerit mulier, quæ

Marc ix, 28.

I. Cor. ix, 27.

hujusmodi studia frequentaverit, quibus fieret spiritualis.

Hæc studia, qui hodie Evangelicos se audent jactare, execrantur adeo, ut etiam in aliis Deo devotis eadem impugnent, quia volunt manere (ut sic dicam) carnales. In carne enim est vita eorum tota, ut prorsus nihil, nisi quatenus loquuntur verba Evangelii, habeant de spiritu. Ne autem sanctorum vitæ ex diametro contrarii arguantur, despicianturve, sanctorum jejunia et opera bona carpunt, et quasi impii fuissent sancti, qui suis tribuissent operibus, quidquid sibi Deus foret largitus (quod nemo sanctorum fecit unquam) in sanctos blasphemant : ipsi vero hæretici propterea videantur pii, quod tantum tribuunt Christi merito, ut sine ullo opere bono, etiam contemptores, ingrati et prævaricatores salventur, in sanctos blasphemant.

Potest quidem Deus sine opere bono (quod et facit infantibus, quando de opere bono proprie loquimur) salvare. At homo ratione utens, et nolens operari bonum, ubi Deus præcepto ab eo id expostulat, quomodo, nisi poeniteat, in peccato possit salvari? Mandata enim habemus Evangelica, quæ nobis data sunt, non tantum ut sciamus ea, sed ut etiam eadem faciamus. Quæ ubi intermittimus, jam non solum sumus negligentes, sed etiam præceptorum divinorum prævaricatores : qui regnum Dei durantibus his peccatis nostris, intrare non possumus. Accipiant quæso informationem ab hac Evangelica vidua carnales illi Evangelici, discant eam imitari, audiantque vel inviti Evangelium ejus opera et studia bona commendare (propterea enim tam diligenter describuntur) atque prophetiæ donum illis tribuere. Ideo enim bonis actibus et observationibus stipata introducitur, ut ex prophetiæ dono digna fuisset, et quæ Christum prædicaret, crederetur.

Sexta conditio Annæ narratur, quod obsecrationibus in templo vacaverit. Jam dictum est supra, quod jejuniis et orationibus aptam se fecerit, quæ a Spiritu San-

Hærum versum quæ

cto imbueretur. Est enim laus, gratiarum actio, oratio quoque in multiplici etiam genere, gratissimum Deo sacrificium.

Et hæc, ipsa hora, superveniens confitebatur Domino, et loquebatur de illo omnibus, qui expectabant redemptionem Israel.

Septima hic ejus conditio laudatur, quod donum habuerit prophetiæ. Loquebatur enim omnibus expectantibus redemptionem Israel, hoc est, consolabatur et roborabat in spe et expectatione firma eos, qui Herodis tyrannide gravati, expectabant liberationem Israel per Christum. Hunc itaque Christum adesse jam natum, qui redempturus esset Israel, prædicabat. Revera enim per Christum liberati sumus ac redempti, licet non a temporali subjectione et servitute, cujusmodi Judæorum multi expectantes frustra credebant, sed a captivitate peccati, et tyrannide diaboli.

Et ut perfecerunt omnia secundum legem Domini, reversi sunt in Galilæam, in civitatem suam Nazareth. Puer autem crescebat et confortabatur plenus sapientia; et gratia Dei erat in eo.

Non modo tantum, sed ab initio quoque conceptionis suæ sapientia fuit plenus puer Jesus, qui nihil idcirco potuit agere vanum aut inhonestum. *Et gratia Dei* (quæ illi data est absque mensura) *erat in illo.* Luc. II, 40. Dictus est autem ab Evangelista proficere, non in astutia sermonis, non honoribus et divitiis, sed virtute et gratia, quæ magis quotidie in eo lucebant. Juxta enim ætatem permisit semper sapientiæ plus erumpere, quo sese et manifestaret mundo, et attemperaret ætati. Itaque non sapientia crevit, sed qua semper plenus erat sapientia, hanc foras magis ac magis paulatim exhibuit puer Jesus, in secula benedictus, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUAM MULTPLICITER CHRISTUS NOBIS SIT SIGNUM, CUI CONTRADICITUR.

ECCE positus est hic in ruinam, et in resurrectionem multorum in Israel, et in signum cui contradicetur, Lucæ II, 34.

Simeoni sancto et seni legimus revelatum et promissum (haud dubium pro magno ejus desiderio videndi Christum) non visurum illum mortem, nisi videret Christum Domini. Annosus itaque quem diu expectaverat, ubi tandem illum adesse sentiret, in spiritu venit ad templum. Venit quidem corpore, sed in Spiritu venisse dicitur, eo scilicet ducente aut impellente, quo Christum esse in templo cognovit. Spiritu venit, quia spirituali cogitatione, qua præter Christum tunc nihil cogitabat

aliud, et in Deo absorptus in templum venit, Christumque infantem in exultatione spiritus exosculans, et castissimo sibi amplexu adstringens, quasi Dominum a promisso absolveret, dicit: *Nunc dimittis, Domine, servum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei salutare tuum.* Luc. II, 29. Hæc verba causam quare Dominum promissi absolverit, indicant. Fatetur enim sibi fidelissime quod promissum fuerat, impletum. Atque ideo diutius vivere non desiderans, cum quod optaverat, propter quod diutius quoque vixerat, jam sibi concessum etiam ipse fateretur, dicit: *Nunc Dimittis, Domine, servum tuum in pace.*

Prophetavit autem Mariæ futurum, ut is in resurrectionem et in ruinam foret multorum positus. Erat enim Christus lapis sine manibus excisus, lapis, inquam, offensionis, et petra scandali in via omnibus expositus, in quem multi impeerunt, alii ad salutem, alii ad damnationem. Attulit quidem omnibus causam et pretium salutis, nulli tamen ipse præbuit damnationis, quamvis multi eam sibi ipsi sua malitia sumpserint; quare occasionaliter positus dicitur in ruinam multorum. Hujusmodi simile quid apud Joannem legitur:

Dan. II, 34

Joann. IX, 39.

In judicium ego in hunc mundum veni, ut qui non vident, videant, et qui vident, cæci fiant. Propterea certe Christus venit, ut non videntes omnes illuminaret. Verum, quia multi ad hanc lucem venire noluerunt, sed tenebras suas prætulerunt luci, dum se videre putabant, cæci facti sunt. Venit etiam Dominus in signum nobis positus, ad quod affectionum nostrarum jaciamus sagittas, ad quem adspiremus, et quem imitemur: sed contradicimus huic signo.

In signum quibus positus fuerit Christus.

Est enim primo positus nobis in signum paupertatis et contemptus rerum caducarum. Ideo pastoribus dixit Angelus: *Et hoc vobis signum: Invenietis infantem pannis involutum, et positum in præsepio.* Vide hic in Christo paupertatem et omnium rerum mundanarum contemptum. Quid tenero infanti necessarium non deficit? Hoc signo nos voluit erudiri. Sed signum est cui mundus contradicit universus. Quis enim aut quotus est, qui non mundi quærat opes, qui non honores ambiat, aut qui non carnis quærat delicias? *Fruamur* (aiunt quidam) *bonis a juventute, quoniam hæc est pars nostra*, et reliqua quæ ibi in libro Sapientiæ horum personam figurant.

Luc. II, 12.

Sap. II, 6.

Secundo, est nobis positus in exemplum virtutum et operum omnium bonorum, tanquam signum seu chorda atque regula, qua dirigimur in operibus bonis. Proinde, dum discipulis pedes lavisset, non solum de hoc humilitatis opere, verum etiam de aliis quibuslibet loquens, dixit: *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita*

Joann. XIII, 15.

et vos faciatis. Hoc est signum seu exemplar, de quo Moysen Dominus commonefacit: *Omnia, inquit, fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est.* Montem Christum intelligimus, juxta illud: *Erit mons domus Domini in vertice montium, et elevabitur super colles, et fluent ad eum omnes gentes.* At in hoc signo Christo contradicunt plurimi. Nonne hodie omnes gloriantur se Christianos, imo et Evangelicos? Sed respondetur multis, quod ore confitentur se nosse Deum, factis autem negant. Nolunt advertere illud Joannis; Qui dicit se esse Christi, debet sicut et ipse ambulavit, ambulare; Non advertunt Christum loquentem: *Qui dicitis mihi Domine, Domine, et non facitis quæ dico?* Itemque: *Qui servat mandata mea, et facit ea, ille est qui diligit me.* Non dicit, qui legit ea, non dicit, qui prædicat, sed qui facit ea, hoc est, qui opere explet.

Tertio potius est in signum sanitatis, quomodo in figura est Moysi dictum: *Fac serpentem æneum, et pone eum pro signo, qui percussus inspexerit eum, vivet.* Ita Christus in passione nobis signum positus est, ut quisquis fide intuetur illum, salvetur. Omnes enim morbo Adæ, hoc est, originali laboramus peccato, a quo numquam liberabimur, sed peribimus, nisi hoc inspexerimus signum. Quamobrem Christus: *Sicut, inquit, exaltavit Moyses serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis qui credit in illum, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Huic signo etiam contradicit mundus. Debet enim, quisquis sanari vult, intueri Christum crucifixum oculis fidei et compassionis, recolens verbi, quod scriptum est: *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus.* At omnes recusamus pati, et compati Christo. Volumus quidem eum sequi in deliciis, sed in his non invenitur Christus nos præcessisse. Viam enim duram hic ambulans, quæ carni sunt molestiora, elegit. Propterea suis dicit imitatoribus: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat*

crucem suam, et me sequatur. Non putes parvum militiæ esse genus, si teipsum abnegare contenderis. Desideriis omnibus tuis bellum indicas necesse est. Ibique glossas omnes, quæ tibi blandiuntur, suadereque nituntur, ut scilicet hic et hic tecum dissimules, tibi parcas, hoc tibi bene licere, hoc perfectioni non adversari, et hujusmodi fervore constanti proscindas. Non declines a fervore et proposito proficiendi: rationabile tamen sit illud et discretum, judicio prælati moderandum et dirigendum. At quia nunc pene omnes, quæ mundi sunt, sapiunt, Christo in hoc signo contradicunt.

Quarto, positus est nobis in signum discretionis, quo scilicet discernitur inter filios gratiæ, et filios hominum. *Filii hominum*, inquit, *usquequo gravi corde? ut quid diligitis vanitatem, et quæritis mendacium?* Unde subindicatur, quod filii hujus mundi, qui prudentiores sunt filiis lucis in generatione sua, diligunt et quærent ea, quæ sunt in mundo, quæ enumerat Joannes, dicens: *Omne quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut est concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ.* Porro, filii lucis, filii gratiæ, atque ut totum dicam, filii Dei, non ea, quæ mundi sunt diligunt. Semper enim in eorum cordibus hæc vox auditur: *Qui diligit mundum, non est charitas Patris in illo.* Semper audiunt: *Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.* Inter utrosque igitur filios, gratiæ scilicet et hujus mundi, signum discretionis, id est, Christus in sua passione positus est, quo ab aliis alii discernuntur. Christus enim eos sibi adoptat filios, quos sanguine suo sibi assignat. Cujus habemus figuram in Exodo, ubi de sanguine agni jubentur filii Israel tingere superliminaria domorum, ut hoc videns sanguine linitam domum Angelus percutiens, transeat, et immunem relinquat. Siquisquis hujus mundi, hoc est, omnium mundanorum effugere quærit excidium, signet se sanguine agni immaculati Jesu Christi, quo vincere possit et elabi insidias dæmo-

num, et nequitias spirituum malignorum. Unde pari modo viris, qui debebant percutere civitatem, dictum est: *Super quos videritis Thau* (quod est signum crucis) *ne occidatis eos.* Signari enim ante Dominus fecerat frontes virorum, gementium et dolentium signo Thau. Unde ab illorum percussione, qui signati fuerant, viros, qui civitatem percussuri erant, deterruit, dicens: *Super quos videritis Thau, ne occidatis eos.* Hoc est, quod [dicimus, crucem Domini seu passionem Christi signum esse, quo servi Dei signantur, discernunturque a filiis seculi in frontibus eorum. Et ubicumque signum hoc fuerit inventum, Angelus percutiens non habebit potestatem. Est ergo Christi passio nobis in signum, quod filii Dei sumus, si tamen eandem (ut signum redemptionis nostræ) circumferamus in cordibus nostris. Verum huic signo quoque contradicatur a multis. Ut enim jam declaratum est, imprimitur viris dolentibus et gementibus super peccatis suis, et super passionibus Christi. Qui igitur luxu mundi delectantur, neque de peccatis suis, neque super Christi passione compunguntur, hi suis pravis moribus Christo vehementer contradicunt.

Christus itaque aliis quoque rationibus nobis esse in signum potest ostendi, sed in signum, cui contradicatur. Vocamus enim signum scopum aliquando, quo mittitur sagitta. Hoc modo Christus nobis signum factus est, quo in seipso significet nobis, indicetque quæ sit via ad regnum cælorum, quasit etiam eundem ad se. Unde in sua vita ostendit nobis hoc vitale signum, quæ loquitur nobis, ut ad hoc signum Christum curramus, ipsum imitemur, si optamus salutem. Ad quod exhortans nos Apostolus: *Curramus*, inquit, *ad propositum nobis certamen, aspicientes in auctorem fidei, qui proposito sibi gaudio crucem sustinuit, confusione contempta.* Est igitur revera Christi vita regula quædam, juxta quam sit nobis vivendum. Quid enim in Christo videmus non imitandum? Quid invenimus in ejus vita, quod nobis non sit

Ezech. ix, 6.

August.

I. Signum quid significet.

Hebr. xii, 1.

signum, juxta quod debeamus vivere? Paupertas ejus nobis est signum, quo, spreto mundo, contemptisque divitiis, paucis vivamus contenti. Humilitas ejus nobis signum est, quo superbiam vanamque gloriam declinemus. Et hoc modo de singulis est virtutibus cogitandum, quibus Christus nobis in signum factus, quo eundum, quomodo sit vivendum, significat.

Christi
signo a qui-
bus contra-
dicitur.

At, pro dolor, a permultis signo huic contradicitur. Contradixerunt Scribæ et Pharisei. Contradicunt hæretici et mali Christiani. De Scribis Phariseisque, quantum contradixerint Christo, omnibus ex Evangelica historia est evulgatum. Hæretici quoque non consentientes sanæ fidei Christianæ, contradicunt Christo. Aliter enim aliaque hæreticorum atque Christi est eruditio, aliter quoque quam Deus eos docet, ipsi Deum prædicant. Unde magis Christum impugnant. Contradicunt postremo mali Christiani. Ea enim, quæ verbo et opere docuit Christus, male vivendo mali impugnant Christiani. Christus humilitatem ac mititatem docuit, at Christianus superbiam exercens, Christo contradicit.

Matth. xi,
29.

II. Si-
gnum quid
sit.

Est aliquando signum aliquid nobis significans, ut circulus ante tabernam significat vinum ibi esse venale, cucullus significat monachum, corona rasa in capite significat sacerdotem. Hoc modo iterum Christus est signum. Significat enim nobis salutem ex se quærendam, significat nobis se lucem esse mundi, Dei Filium, Omnipotentem, misericordissimum. Hæc enim omnia nobis significant signa, prædicatio et opera Christi. In Christo itaque est veritas ut quæ signa indicant, eadem sint vere in Christo. Aliter autem nobiscum est. Sæpenumero enim signa falsa absque re præferimus. Nonne pariter omnes signum monstravimus Christianæ militiæ? Christo tamen, hoc est, Christianæ vitæ multi contradicimus. Circumferimus vestem religiosam, qua nos spirituales, hoc est, spiritu viventes significamus, cum sæpenumero conversatio nostra adhuc sit in

carne: quare magis mortui judicandi sumus, quam viventes, dicente Apostolo: *Si secundum carnem vixeritis, moriemini, si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis*. Qui igitur carnem domat, qui desideris carnis imperat, qui juxta spiritum vivit, loquitur, cogitat, et sic vivendum docet, spiritualis dicendus est. Fallit itaque sæpenumero signum externum, quomodo signum fallit indicans venale vinum, si non fuerit in domo vinum. Hoc modo externam sæpe significamus pietatem, religionem, atque devotionem, cum nihil, parumve horum sit in nobis, vivat vero in nobis mundus. Christi itaque vita et eruditio signum nobis est (ut dixi) quomodo imitando illum, nos esse oporteat pauperes, humiles, peregrinos, et advenas super terram, nihilque de hoc mundo amantes, sed corda nostra ad Deum semper erigentes.

Verum contradicimus huic signo. Omnes enim, qui Christum imitari aut nolunt, aut non satagunt, signo huic contradicunt. Videre vis an contradicas vitæ Christi, quæ tibi signum est, quod imiteris, quæ veluti exemplar in monte tibi constitutum est juxta quod agas? Vide quo currat affectus tuus, quid libentius cogites, cui insistas diligentius, et quid tenacius serves. Si de gloria temporali, si de delectatione carnis, si de voluptate aut divitiis sermo fiat, et tu mox sollicitus agis, in menteque tua versatur quomodo ea possis obtinere, si ad rememorationem rerum mundanarum incitatur exultatque animus, si te audisse voluptatis quid delectat, et si eadem aliis recensere animum tuum juvat, in via es mala, ubi Christo, ubi signo vitæ contradicitur. Perniciosissima est cogitatio, mundi spurcitas, illecebramque meditari carnis cum desiderio obtinendi. Hic tamen a juventute vehementer Christo Domino nostro contradicitur. Non hoc nos Christus docuit. Nos enim in mundo quærimus oblectamenta, Christus pro nobis molesta et tormenta pertulit, suisque dixit imitatoribus: *In mundo pressuram habebitis*. Itemque: *No-*

Rom.
13.

Christi
quibus
contradicitur

Jo.
xvi, 3
Id. v.

lite mirari, si odio vos habet mundus, sed scitote, quia me priorem odio habuit.

Heu, quam rarus est hodie, qui Christi vitam, hoc est, Evangelium audiens, intra se compunctus gemat, quod in hoc et in illo difformis Christo sit, quod a Christi vita tantum adhuc dissideat. Quam rarus, inquam, est, qui ex toto corde Christi virtutes, si quando eas consideravit electione Evangelica, optet, dicatque: Utinam, piissime Jesu, in hoc imitari te possem. O si me aliquando vincam, ut quomodo tu ambulasti, ita et ego ambulem! O quam paucis contingit, qui omnem suam sollicitudinem, et curam eo dirigunt, ut quomodo imitari ea, quæ in Christi vita didicerunt, quærant, sicut videmus eos sollicitos, atque studiosos mundi amatores, qui nihil negligunt, ubi opes, gloriam, luxum, aliave id genus terrena comparare speraverint. Nihil illis difficile, modo obtineant, quod concupiscunt.

Quare pari studio, pari desiderio non incitantur, qui Evangelici hodie volunt nuncupari? Quantum ad Evangelii litteram attinet, sunt ipsi, qui se primos jactant et vocant Evangelicos, imo et studia sua pessima, pestilentissimasque machinationes,

versutias, detrectationes, invectiones virulentas, odio, invidiaque plenas, prædicationesque suas pessimas Evangelium vocant, et eos, qui in hujusmodi ipsis consentiunt, Evangelium dicunt amare. Quod Evangelium? Impune peccare, ad omnem peccandi libertatem effrænos esse, carnalibus desideriis suis satisfacere, et pessimis operibus insudare: quia opera bona, inquit, ad salutem sunt superflua et nulla. Et ideo ubi de Christi imitatione agitur, Evangelium Christique vita illis est signum, cui contradicunt. Juxta Evangelium namque vivere, carni et vitiis mortificandis insistere, Christi vitam imitari, atque in se exprimere, Papistarum, Monachorumque esse volunt, non Evangelicorum. Neque enim propterea sunt Evangelici, ut juxta Evangelium, et pro Evangelicæ integritatis observantia vivant, sed ut sub Evangelii nomine liberius peccent, dum sub velamine Christianæ libertatis, nihil obediunt Ecclesiæ, quam non solam persequuntur, sed impugnant etiam vitam, moribus et eruditione Christum. A quorum contagione vos servet Christus Dominus in æternum benedictus, Amen.

DOMINICA SECUNDA POST DOMINI NATIVITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

OBSECRO vos per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum. Et nolite conformari huic seculo : sed reformamini in novitate sensus vestri, ut probetis, quæ sit voluntas Dei bona, et beneplacens, et perfecta. Dico enim per gratiam, quæ data est mihi, omnibus qui sunt inter vos, non plus sapere, quam oportet sapere : sed sapere ad sobrietatem. Et unicuique sicut Deus divisit mensuram fidei. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent : ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra in Christo Jesu Domino nostro. *Ad Romanos, XII.*

OBSECRO, non per potentiam vobis impero. Nihil enim aliud ago, quam quod suscepi officium vos reconciliandi Deo. Quare obsecro vos per misericordiam Dei vobis factam. Vide hic, quanta se humilitate dejicit Paulus, quanta mansuetudine rogat, qui jubere potuisset, sciens nimirum humanum ingenium facilius blandis, sed veris parsuasionibus ac lenitate duci, quam imperio austeriori impelli. Unde quam stulte egerit Roboam liquet, qui relicto consilio seniorum, benignitatem suadentium, juvenum secutus est consilia, et dure populo loquens, decem a se tribus Israel avertit. Itaque Paulus (ut mater ad eos, quos Christo generat) *obsecro*, ait, *vos per misericordiam Dei factam* (unde salus nostra, et non ex ullis meritis nostris nobis consistit) ut unusquisque vestrum seipsum mactet Deo in sacrificium, per abnegationem et mortificationem desideriorum suo-

rum carnalium, *ut corpora vestra Deo exhibeatis hostiam viventem*. Vivens hostia dicitur, quando ab hac vita homo non deficit, et nihilominus a carnalibus desideriis Dei se amore occidit. Itaque hostia vivens dicitur corpus pro Deo afflictum. Vivit enim virtutibus, moritur vitiis. In hoc enim ab his, qui sub lege vivebant, nos sub gratia constituti, differimus, quod illi corpora brutorum offerebant animalium, hostiam mortuam, nos modo tempore Evangelii corpora humana nostra hostiam Deo offerimus viventem.

Sequitur : Ideo exhibeatis Deo corpora vestra hostiam vivam, hostiam sanctam, a delictorum contagio purgatam et mundam, Deo placentem. Tunc enim placet Deo, si quidquid facitis, in gloriam Dei, et ut illi placeatis, facitis. Videte quomodo nos docet Paulus corpora nostra sacrificare Deo per abstinentiam, per laborem, per

vigilias, per jejunia, cæterasque id genus afflictiones, quibus caro subijcitur spiritui et Deo, et operum bonorum virtutumque fit instrumentum, quod digna fiat in novissimo die cum anima coronari, quæ hic in Dei servitio quoque simul sunt in Dei holocaustum mactata. Deinde :

Rationabile, inquit, sit obsequium vestrum, ne quid a vobis fiat nimium, ne quid immoderatum, ne quid denique imprudenter, et ne quid cujus rationem non possitis reddere, faciatis. Vitium enim, non natura persequenda est. Et sicut *qui delicate nutrit servum suum*, hoc est, carnem suam, *sentiet contumacem*, ita e diverso de rapina offert holocaustum, quisquis corpus suum immoderate afflixerit. Quapropter nobis necessarium esse sal discretionis Christus cognoscens, *Habete*, inquit, *in vobis sal*.

Sequitur in epistola : Et nolite conformari huic seculo, hoc est, nolite formam hujus seculi vobis imprimere, nolite hominibus mundum amantibus conformari. Hi enim carnalia, mundana, temporaliaque amant, quæerunt et meditantur. Et quia mundum amant, ideo etiam mundus sunt. Huic enim assimilatur homo, quod diligit, sicut Augustinus ait : Si terram diligis, terra es : si aurum diligis, aurum es : si Deum diligis, Deus, hoc est, divinus es. Vult ergo amorem et omnem actum seculi in nobis expiari, ac si cum Joanne diceret : *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Qui enim diligit mundum, non est charitas Patris in eo*.

Sed reformamini, inquit, ad imaginem Dei, quæ in vobis per peccatum deformata est. Hanc inquit, Dei similitudinem in Adam amissam, et ex propriis quoque peccatis conculcatam, per Christum recuperate. Reformamini autem in novitate sensus vestri, quo per studium lectionis et meditationis verbi Dei, sensus vester interior a Deo illuminetur, et semper magis ac magis crescat : ut probetis, atque re ipsa et gustu spiritus discatis, quæ sit voluntas Dei bona, beneplacens et perfecta. Qui enim virtuosam, internamque duxerit vi-

tam, agnoscit gustu spiritus sui, cui pariter in hoc testimonium perhibet Spiritus Sanctus, qui tranquillam ejus reddit conscientiam, et hanc in bono confirmat, quo sciat, quæ fit voluntas Dei bona, quodve ab eo præceptum, quæ item sit beneplacens, aut quod ejus consilium, quæ postremo sit perfecta ejus voluntas ad supererogationem et perfectionem pertinens.

Dico enim vobis per gratiam, quæ data est mihi, hoc est, apostolica vobis auctoritate præcipio omnibus, qui sunt inter vos, cujuscumque hi sunt status aut conditionis, non plus sapere, aut investigare de occultis et mysteriis Dei, quam oportet. Datur hic intelligi quosdam inter eos fuisse, qui curiosius, quam oportebat, conabantur rimari secreta Dei, quos apostolica nunc corrigit auctoritate. Non plus, inquit, expedit sapere, quam oportet sapere, et quantum ad fidem et religiosos pertinet mores, sed sapere ad sobrietatem. Scriptum enim est : *Fortiorate ne scrutatus fueris, sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper*. Hoc enim est, quod monet sapere ad sobrietatem, ac si diceret : Sapite ad sobrietatem, ut quæ necessaria vobis sunt et salutaria, juxta vires, modum et captum intellectus vestri investigetis, ne sapientiæ nimietate mens vestra inebrietur, si in his, quæ supra vires humanæ sunt rationis, vos immerseritis. Sapite igitur, sicut unicuique Deus divisit mensuram fidei, hoc est, secundum modum et mensuram, quam fides docet servandam, quo se in scientia Scripturarum unusquisque occupet exerceatque juxta statum, juxta ingenium, juxta gradum quoque et officium suum.

Hujus rei adducens similitudinem, qua prædicta confirmet : Sicut enim, inquit, in uno corpore multa sunt membra, puta oculus, manus, pes, cor et reliqua : omnia autem membra non eundem actum habent, sed singula quæque suos, quo unumquodque membrorum suo deserviat officio : ita in corpore quoque est Ecclesiæ (unum enim corpus mysticum multi sumus) et diversos singuli habemus actus, Alius

Prov.
xxix, 21.

Is. lxi, 8.

Marc.
ix, 49.

August.

I. Joann.
ii, 15.

Eccle.
iii, 22.

enim verbo studet sapientiæ, alius eruditioni, alius consolationi mœrentium, alius reficiendis esurientibus. Quare sit, ut quum nemo singula habeat dona, per communicationem tamen, habeant omnes omnia, et singuli singula. Quicquid enim unusquisque in se non habet, per charitatis communionem hoc habet in alio. Unum namque corpus (ut dixi) multi sumus in Christo. Singuli autem alter alterius mem-

bra, puta, ut quemadmodum in corpore unum membrum alteri servit, et suo officio alteri obsecundat, et e diverso alterius quoque officio et obsequio iterum eget, ita inter nos quoque alter alteri subveniat, et quodcumque habet a Deo munus, communicet proximo. Ad hoc namque nos charitas per unitatem fidei in Christo compaginatur, ut (sicut dixi) multi in Christo sumus unum corpus.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, LUCE II.

NON paucis, cum sanctis, tum sapientibus viris, visum est, fratres mei, si mundus reformari aut Ecclesia deberet, id cum pueris, à quibus inchoandum foret, tentari oportere. Inveterati namque in vitiis atque male assueti, vix a suis possunt moribus avelli. Ætas vero tenera antequam mala imbuitur consuetudine, idonea est, si præceptores habeat virtutum studiosos, non minus ad bonos mores, quam ad litteras imbibendas. Legitur hodie Evangelium nobis, quo, quomodo pueri sint instituendi a parentibus, quomodo parentibus obedire debeant pueri, discamus. Narratur enim quomodo se puer habuerit Jesus ad suos parentes. Dicit itaque Evangelista:

Cum factus esset Jesus annorum duodecim, ascendentibus illis Jerosolymam secundum consuetudinem diei festi.

Exod.
xxiii, 14.
Festivitates
Judæorum
tres præcipuæ.

Tres erant festivitates præcipuæ Judæorum (plures enim minores, sed hic de omnibus nihil est opus disserere) de quibus præcepit Dominus in Exodo: Tribus vicibus in anno mihi festa celebrabitis. In quibus omnes mares debebant apparere coram Domino, ubi erat ejus memoria, quæ fuit post ædificationem templi

in Jerusalem. Propterea dicitur in Exodo iterum: Ter apparebit in anno omne masculinum coram Domino Deo suo. Prima erat festivitas Paschæ, quæ servabatur quinto decimo die Lunæ primi mensis, hoc est, Aprilis, juxta eorundem computationem. In hac festivitate universus populus, per familias et domos suas, immolabat hædum, et similiter quælibet familia aut domus comedeat agnum ad vesperam. Hæc est festivitas illa, quæ hodie recensetur, ad quam Joseph ascendit cum Maria conjuge et Jesu duodecim annorum puero: et vocabatur solemnitas Paschæ seu Phase. Alia festivitas Judæorum fuit quinquagesimo die post illud Pascha, quæ erat Pentecoste: et vocabatur solemnitas novarum frugum. Tunc etiam lex eis olim per Moysen data fuerat. Tertia fuit festivitas Scenopegiæ, hoc est, fixationis tabernaculorum, et fiebat quinto decimo die Septembris. Exibant autem domos suas, et habitabant in tabernaculis seu umbraculis octo diebus. Hæ tres festivitates inter alias erant præcipuæ, quibus apparere debuit omne masculinum coram Domino in templo. Nec poterant nisi per infirmitatem mares excusari, præsertim in festo Paschæ. Nam in duabus aliis festivitibus poterant tam per viæ

E.
xxiii,
Pa
Judæor
festivi

B
xii, 3.

Pe
costes.

Sc
pegia.

longitudinem quam infirmitatem excusari.

Ascendentibus igitur illis, ascendit puer quoque Jesus. Dicit quis : Quare Maria ascendit? Neque enim habuit præceptum. Dicendum eam non potuisse separari a Domino Jesu. Si enim ut aliæ matres habuisset filium hominem, putanda est propter viarum distractionem (quæ tamen quamvis illi haud poterant nocere, tamen solebat omnia vitare impedimenta) sola mansura domi. Modo vero, quando non solum festivitatis devotio hanc invitabat, verum etiam pietas erga filium Deum eandem trahebat, quomodo potuit illum relinquere? Quis enim Deum secum habens præsentem, non libenter manebit cum eo? Aut quis non gravate ferret, si a Jesu, si a Deo divideretur? Vide autem devotionis studium, quod Joseph tam longam viam duxit puerum secum in Jerusalem ad festivitatem. Quare putamus id factum, nisi ut detur posteris exemplum, quanto studio debeant parentes filios suos educare assuefacereque ad pietatem, ad cultum Dei, ad observantiam festorum, et ad omnia, quæ redolent virtutum religionem et pietatem? Ad Evangelium redeamus.

Consummatisque diebus, cum redirent, remansit puer Jesus in Jerusalem.

Septem diebus duravit hæc solemnitas, quibus manserunt in Jerusalem. Disce tu quoque in templo in divino officio perseverare, nec ante divinæ laudis consummationem te subducere. Remansit puer Jesus in Jerusalem. Non casu id accidit, non parentum oblivione, ut remaneret in Jerusalem, sed studiosa pueri devotione. Voluit enim exemplum nobis dare, ut quantum in nobis est, hoc est, si corporalis id infirmitas, si domestica necessitas, si denique proximi id ferret necessitas, semper optemus spiritualibus atque divinis vacare exercitiis. Remansit puer Jesus in Jerusalem. Sed quare, inquis, illis Jesus non dixit, ut cum illorum consensu mansisset? Respondendum, parentes fuisse pro puero sollicitos et zelosos. Quare non reliquissent

puerum post se, metuentes negligentiae accusari apud Deum, si Archelaus fortasse Herodis filius in illum faceret, quod meditatus fuerat ejus pater. Ideo nescientibus illis mansit, ne vel parentum conscientiam gravaret, vel opus patris sui et voluntatem intermitteret.

Existimantes autem eum esse in comitatu, venerunt iter diei, et requirabant eum inter cognatos et notos. Et non invenientes, regressi sunt in Jerusalem requirentes eum.

Hæc erroris fuit occasio, quod filius tanta cura tantoque parentum amore educatus fuerat amissus. Erat enim mos ille apud Judæos in hujusmodi peregrinationibus observatus, mares ambulare seorsum, et mulieres seorsum; pueros vero cum altero illorum, hoc est, aut cum matre aut cum patre. Consuetudo sane pulcherrima et sancta. Quæ si Christianis quoque esset hodie in Litanis, processionibus et peregrinationibus, oratio Deo sæpe offerretur purior et acceptior. Jam vero quum mixtim uterque ambulet sexus, fiunt multa quæ religiosum alioqui institutum hoc coinquant, ac propemodum perdunt. Existimabat igitur mater puerum Jesum esse in virorum comitatu cum Joseph, et Joseph putabat eundem esse in comitatu mulierum cum Maria. Ambo decepti sunt. Ubi igitur iter unius diei confecerant, viderunt quia neutrum esset comitatus. Simul Jerusalem urbem, hoc est, eadem die egressi fuerunt Joseph et Maria. Altera igitur die quæ erat secunda, quæsierant Jesum inter cognatos et notos, hoc est, inter consanguineos, affines, vicinos, contribules et notos, sperantes illum pro juncta sibi amicitia apud eorundem aliquem detentum. Cum non invenissent eum, redierunt tertia die in Jerusalem, quia necdum illum invenerunt.

Et factum est, post triduum invenerunt illum in templo sedentem in medio doctorum audientem illos et interrogantem.

Matth. II.
22.

Mos peregrinationum Judæorum quis fuerit.

Ascensus
parentum
Christi ad
festa ratio,
quæ.

Ex. XII, 15.

Heu quantus hoc temporis intervallo dolor virginum maternumque cor Mariæ sauciavit? Quot lamenta, quot suspiria interim anxiosa mater fudit? Experimento enim tunc didicit sibi ipsi præsagens, quantus suo cordi instabat futurus dolor, cum morientem esset visura filium, illumque amissura, quando jam tantam sensit cordis tristitiam, hoc triduo ab eodem separata. Tristabatur autem partim propter subtractionem sanctissimæ ac gaudiosissimæ contemplationis, quam habuit ex suavissima filii sui contemplatione. Tristabatur præterea ex humilitate, quia arbitrabatur se indignam, cui tam pretiosus fuerat commissus thesaurus, nec tantam se diligentiam adhibuisse, ac reverentiam erga eum, quo digna fuisset eum retinere, sed propter suam indignitatem, amisisset eum. Vides quantis omnium innocentissima et sanctissima angustiat doloribus in hac vita, cui nihil etiam pepercit filius, quin eidem æque et multo graviores imponeret crucem, quam cæteris, tametsi foret innocens a peccato. Hoc enim Dominus suis electioribus dare amicis consuevit, ut in hac vita durius premantur, et crucem hic multiplicem tolerant, gaudia illis non præsentis, sed futuræ vitæ potissima largiturus.

Sed dubitatur hic a quibusdam, quid puer Jesus his tribus diebus comederit, quibus manebat in Jerusalem. Creditur enim miraculose non abstinuisse a cibo, nec sibi etiam miraculose providisse cibum, quia signa nulla fecit in pueritia. Primum ejus signorum fuit conversio aquæ in vinum in Cana Galilææ. Relinquitur igitur, quod ostiatim mendicaverit: quod licet verecundum sit audire, est tamen piissimum ita sentire de Christo, quod nihil erubuerit honestum, licet mundo probrosum videatur, propter nos æquanimiter ferre. Audi Bernardum Christo loquentem: Per illud triduum ubi eras bone Jesu? quis tibi ministravit cibum, aut potum, aut hospitium? ut per omnia te conformares nostræ paupertati, et omnes in te huma-

nas misérias susciperes, quasi unus de turba pauperum, et ipse per ostia mendicabas. Quis mihi dabit buccellarum tuarum participem fieri, et illius sacri edulii reliquiis saginari? Hæc ille. Circa quod maxima est erga nos Christi advertenda dignatio. Non erubuit propter nos mendicare, ne nos quoque de paupertate deformitate ac parentum vilitate erubescamus, quemadmodum contra de divitiis quoque de nobilitate pulchritudineque corporis nihil est gloriandum. Hæc enim et illa dantur a Domino bonis et malis. Nec propter illa laudandi nec reprobandi sumus.

Voluit autem Dominus Jesus suam nobis paupertatem commendare, atque in seipso exhibere: nec solum paupertatem, sed et mendicitatem. Siquidem in ejus persona Psalmista dicit: *Ego autem mendicatus sum et pauper*. Voluit enim seipsum nobis ponere in exemplum. Idcirco paupertatem, suam quibusdam ostendit ad instructionem, puta divitibus, ut eo magis ad misericordiam eos provocaret, scientes quidquid in pauperes essent facturi, hoc accepto ferri a Christo, tanquam sibi impensum, juxta illud: *Quidquid uni ex minimis meis fecistis, hoc mihi fecistis*. Et alibi ad suos ait: *Qui vos recipit, me recipit, et qui me recipit, recipit eum qui me misit*. Deinde etiam honorantes Christi in ipsius personæ veritate, paupertatem et mendicitatem (quam his diebus ostendit, et dum ultimum foret Pascha manducaturus, agnum, locum cæteraque necessaria a quodam suo discipulo secreto per Apostolos quos præmiserat, emendicavit) eo forent erga pauperes clementiores. Si enim pauperum est regnum cælorum, tu qui dives es, idcirco temporalia tibi bona cognosce a Deo collata, ut a pauperibus illud tibi compares, adhortante ad hoc ipsum Christo, ubi dicit: *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut quum defeceritis, accipiant vos in æterna tabernacula*, haud dubium de eleemosyna loquens.

Secundo, quod Christus mendicavit in consolationem id fecit pauperum, ut paupertatem hi æquanimiter ferrent, aut

Tristandi
beatissimæ
Virginis
Mariæque
causæ fue-
rint.

Joann. 11,
11.

Paupertas
pueri Jesu
quanta fue-
rit in tri-
duo.

Bernard.

Ps. x
18.

M.
xxv,

Luc.
48.

Luc.
11.

Mat.
3.

Luc. x

Men-
tatio
Jesu
fuerit

etiam omnia propter se relinquentes, paupertatem ultro amplecterentur. Voluit enim Christus nemini probrosam fore paupertatem, nemini mendicitatem exprobrari, quandoquidem ipse mendicus fuit, et pauper, ingenue confitens: vulpes foveas, et cœli volucres habere nidos, se autem filium hominis non habere ubi caput suum reclinet.

Est igitur magna consolatio iis, qui paupertatem sufferunt, aut patienter, aut etiam libenter (ut sunt qui suis facultatibus sese propter Christum nudaverunt) propterea quod in suo rege mendicitatem et paupertatem meditantur, cujus amore ipsi quoque hic malunt esse pauperes quam divites, ut Domino suo qui quum dives esset, propter nos egenus factus est, efficiantur conformes. Confortantur autem hac spe interim, quod credunt ejus patriæ et regni fieri consortes, cujus hic exilii et paupertatis fuerê participes. Quis enim regum relegatus in exilium et in paupertatem, si inveniatur aliquos milites qui sui amore cum eo ultro se tradant in exilium et mendicitatem, postquam ad regnum suum redierit, immemor suorum erit militum, qui sese non ob aliud in exilium cum eo, quam propter ipsius amorem tradiderunt? Et quomodo tunc de exilio rediens iterum ad suum illos non recipiat regnum, qui cum eo laborum ejus in exilio fuerunt participes? Est igitur suorum Dominus memor pauperum, qui dicit per Sophoniam: *Derelinquam in medio tui populum pauperem et egenum, et sperabunt in nomine Domini*. Nam pauperes semper habebitis, inquit, vobiscum. Verum, quid illis promittatur pauperibus, quæ in Sophonia sequuntur, indicant: *Ipsi pascentur et accubabunt, et non erit qui exterreat*.

Possit objici ab iis qui contradicere velent mendicanti Christi, illud Deuteronomii: *Omnino indigens et mendicus non erit inter vos*. Et illud Proverbiorum Salomonis: *Mendicitatem et divitias ne dederis mihi, tribue tantum victui meo necessaria*. Ecclesia quoque instituit nullum ad sacerdotium promovendum, nisi, unde vivat, sit provisos propter vitandam mendicitatem. Unde videtur Christus non mendicasse. Sed respondendum est quomodo S. Thomas Aquinas respondet in Summa contra gentiles, omnia hæc et hujusmodi alia vera esse, si loquamur de paupertate coacta, verecunda, aut scandalosa: non autem de paupertate voluntaria, qua se quis, Dei intuitu, cum habeat, aut cum possit bona habere temporalia, pauperem facit, nolens habere possessionem aut propria, sed ultro aut sufferens, aut cupiens sentire paupertatem. Hæc enim paupertas, hæc mendicitas ex virtute oritur, et est voluntaria, ideo haudquaquam illicita. Secus de paupertate coacta et involuntaria.

Thomas
Aquinas.

Stupebant autem omnes, qui eum audiebant, super prudentia et responsis ejus. Et videntes admirati sunt.

In medio sedit doctorum, quo omnes posset audire et interrogare. Quid tamen interrogaverit, quidve audierit, aut qua de materia disputatum sit, nihil certi habetur. Creditur tamen eos de Christo disputasse, an illius fuerit tempus impletum quo nasci deberet. Erat enim tunc rumor et mussitatio in populo, quod Christus jam esset natus. Divulgatum enim fuerat, quod reges alienigenæ Christum quæsierint et adoraverint. Quæ etiam testimonia Simeon et Anna, post pastores, Christo præbuerant, multorum ore narrabatur. Quapropter cum in plebe foret quoque mussitatio, natum esse Messiam, et Scripturæ monstrarent tempus adesse, disputaverunt inter se scribæ et legisperiti de hac quæstione. Cui Christus interfuit, et interrogando doctores erudit, et audiendo docuit. Quum enim interrogavit eos, non aliquid quæsiuit ab eis, sed tradidit illis sensum Scripturæ, veramque sapientiam. Stupebat autem Maria hic inveniens filium inter doctores medium, et materna auctoritate alloquens natum, ait:

Et dixit Mater ad illum: Fili, quid

fecisti nobis sic? Ecce pater tuus et ego dolentes quærebamur te.

Non dicit arguendo, Male fecisti, sed, quid sic nobis fecisti, admirando, quia in omnibus Mariæ verbis prudentia, discretio et humilitas inveniebatur. Vide virginis humilitatem. Conjugem suum honorat, primo eum nominando. Dolentes quære-
bamus te. Quanto quis rem quamvis amaverit, tanto plus eandem dolet amissam. Vehementissime igitur quum diligerent parentes filium, ideo majores dolores sentiebant etiam ex ejusdem amissione. Multo autem acriorem habuit dolorem mater, quam Joseph de amissione Jesu, non solum quia illi erat filius, sed etiam quia erat ei perfectius notus. Volunt aliqui plus consolationis Mariam accepisse ex intuitu filii, quam Adam ex contemplatione amœnitatis paradisi. Volunt etiam nonnulli Mariam nonnunquam admissam contemplari filii sui divinitatem, quia ejus divinitas resplendebat ac redundabat in carne.

Et ait ad illos: Quid est quod me quærebatis? Nesciebatis, quia in his quæ Patris mei sunt, oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt verbum.

Voluit se Dominus his verbis ostendere Filium Dei, cujus præferendus esset honor præferendaque voluntas matri, homini et patri putativo. Parentes tamen ejus non intellexerunt hoc verbum. Non enim consueverat Dominus de sua divinitate loqui. Et fortasse beatæ Mariæ insueta erat hæc locutio, seu loquendi modus, ideo non intellexit. Aut si intellexit eum de cœlesti Patre loquentem, non tamen horum verborum finem, hoc est, causam, quare scilicet hæc loqueretur, intellexit.

Et descendit cum eis, et venit Nazareth, et erat subditus illis.

Tanti fecit obedientiam Christus, tantum honoravit voluntatem matris, ut suam abnegaret voluntatem, matrisque perficeret.

Noluit enim sibi dilectissimam contristare. Charissimi, omnibus nobis quærendus est Christus, sed quærendus ibi est, ubi inveniat: neque enim invenitur in terra suaviter viventium. Non invenitur in voluptatibus carnis, tametsi aliqui ibi quærant eum. Dicis, qui sunt, qui in deliciis quæ-
runt illum? Hi nimirum, quorum Deus venter est, et gloria in pudendis eorum, qui de potu ciboque delicato, qui de carnis voluptate cogitant assidue, et in his suum æstimant bonum, hi ventrem suum pro Deo colunt. Illum enim colunt pro Deo cui magis obtemperant, vero Deo posthabito. Illum pro Deo colunt, cujus desideriis acquiescunt. Illud ut Deum habent, quod plus quam Deum diligunt. Atque ideo Paulus avaritiam idolorum nuncupat servitute-
tem.

Quærendus igitur est in templo. *Nescitis*, inquit Paulus, *quia templum Dei sanctum* est, quod *estis* vos? In teipsum igitur ingredere, ibi in corde tuo Deum quære. Quære diligenter. Noli desistere a quærendo, donec invenias. Quære ut famelicus panem. Hoc pane confortatus Elias, dormiens sub junipero, ambulavit in illius fortitudine, quam scilicet hic panis ei præstabat, quadraginta diebus et totidem noctibus, usque ad montem Dei. Quærite igitur Dominum, et vivet anima vestra. Bonus est enim Dominus sperantibus in eum, et animæ quærenti illum.

Quærite etiam cito, hodie et nunc scilicet, non differendo. *Qui mane*, inquit Sapientia, *vigilaverint ad me, invenient me.* Quærite Dominum in hac vita, dum inveniri potest, *invocate eum, dum* (per gratiam et misericordiam) *prope est.* Si cum fatuis virginibus post clausam januam quæsieritis, cum eisdem vobis etiam respondebitur: *Nescio vos.* Reminiscamini divitis epulonis, qui in tormentis constitutus, et videns Lazarum, quem hic dum viveret, utroque oculo compassionis intueri nolebat, rogavit extremo digiti ejus aqua intincto, suam ardentissimam linguam refrigerari. Sed quid impetravit? Quid audivit? Fili, rece-

Qua-
dus
nam
Chris

Job x
13.

Ph
III, 1

I.
III, 1

III.
xix, 8

Ps. L
33.
Thre
25.

Prov.
17.

Is.

M
xxv,

Luc
24.

pisti bona in vita tua. Dic tu etiam tibi : Tu si hic recipere vis bona in vita tua, recipies cum epulone haud dubie æterna ma-

la. Cito igitur ad Dominum convertere, ut in templo cordis tui illum invenias possideasque in æternum.

SERMO IN EADEM DOMINICA

PER QUÆ AMITTATUR DOMINUS JESUS : QUOMODO ITEM SINT PROLES ERUDIENDÆ.

REMANSIT puer Jesus in Jerusalem, et non cognoverunt parentes ejus, Lucæ II. Ostendere nobis voluit devotionis suæ exemplum Christus, quo suo nos exemplo cohortaretur, invitaretque, ut in prima ætate, a tenerisque annis nos divino cultui mancipemus. Hanc enim teneram ætatem convenit Deo, non mundo dedicari. *Thren. III, 7.* Bonum namque est viro cum portaverit jugum Domini ab adolescentia sua, ut in Threnis dicitur : nimirum de jugo hoc loquens, de quo apud Matthæum Christus, *Tollite*, inquit, *jugum meum super vos*. Atque ideo puer Jesus mox ut esset duodecim annorum, ascendere voluit Jerosolymam : quod certe puero longum erat iter, sed nihil Christo unquam fuit molestum quod in ædificationem nobis conduceret, aut nostram juvaret redemptionem.

Deinde quod aliis recedentibus ipse non recessit, sed manserit in Jerusalem, et in templo in medio resederit doctorum, docens et interrogans, quid aliud nos docere voluit, quam devotionis perseverantiam et fervorem ? Inveniuntur enim qui spiritu interdum devotionis aguntur : verum quia perseverantia deest et fervor, cito perit quod radicem non fixit. Sunt qui missam integram, aut horam cantandam non possunt stabiliter, atque in templo perseveranter audire. Contra eos igitur est hoc antidotum, qui ex choro, quive ex templo elabuntur propter devotionis inopiam. Omnia enim tunc alia peregrina magis delectant, interim quod divino interesse deberent officio. Quod plane diaboli est artificium. Semper enim ubi aliqui teneris

facere, interim faciendum aliud suggerit, ut ejus quod interim negligis, accusationem culpamque habeas, et ejus quod interim, quamvis speciem habeat pietatis, facis, amittas laborem pariter ac fructum. Gratum enim nunquam Spiritus Sanctus id habet, aut accipit, quod illi offers, si hujus occasione nonnihil interim quod debes, neglexeris : quin etiam pro eo quod negligis, quod interim facere debuisses, peccas : et hoc quod interim facis, licet alioqui bonum, nihilo secius perdis, quia in tempore non ordinato, et cum culpa facis. Utraque igitur virtus æque est necessaria viro devoto, ut perseverantia sit in opere bono, et discretio sit in modo. Neque enim nimium debet fieri (sicut scriptum est. *Noli justus esse nimis*) ne virtus inquinetur vitio : neque minus, ne non possit esse virtus, hoc est, ne a virtute opus deficiat. Non debet denique illi quod præceptum aut necessarium est, arbitrarium quid præferri : nec quod fieri debebat, propter opus quamlibet nobile, est intermittendum.

Postquam igitur Maria advertit abesse Jesum, utroque parente ex Jerusalem sine Jesu revertente in fine diei primæ, tristis cœpit eum quærere. Quatuor sunt, quorum occasione homines amittunt Jesum, quamvis horum nullum sit adscribendum parentibus Jesu, licet aliquo modo hic nobis cogitandi materia tribuatur, quod his Jesus occasionibus ab anima recedit. Primo, amittimus Jesum per ineptam lætitiā aut prosperitatem. Hæc enim minus cautum, minus vigilantem, minusque reddit hominem providum. Hoc quamvis in neutro

Bernard.

Ecclesi. VII, 17.

Jesum
amitti qua-
tuor mo-
dis.

I.

Thren. III, 7.

Matth. I, 29.

Per-
everantia
quanta sit
opus in di-
vino obse-
quio.

fuerit Christi parente, tamen significatur nobis in aliis id esse unam ex multis occasionem amittendi Christum, per hoc, quod in festivitate illum amiserunt. Secundo, amittitur per distractionem et turbationem. Hæc enim reddit æque alienum a se hominem, ut sui improvidus sit, quod significatur, quod Maria illum in turba amisit.

III. Tertio, amittitur in nimia fiducia de sapientia, fortitudine, aut de donis a Deo collatis. Siquidem propter hanc quoque minus efficitur timidus, minusque sollicitus animus. Innuitur illud quoque hic per illud quod Maria sperabat Jesum esse in comitatu cum Joseph, et e diverso perinde confidebat quoque Joseph. Quarto amittitur Jesus per ignorantiam eorum quæ Dei sunt. Ubi enim ignorantia locum habet, cito potest committi, quod Jesus, saltem ad tempus, recedat de mente tua, præsertim quoad sensum, aut spirituales consolationem. Hoc insinuat per hoc quod dicitur: Et non cognoverunt parentes ejus.

Quæren-
dus ubinam
Christus.

Deinde sequitur, quod quæsierunt Dominum inter cognatos et notos, sed non invenerunt. Frustra ibi quæritur, quia amici fere omnes ad hæc instruunt suos consanguineos, hæc optant filiis et nepotibus, hoc illis precantur, per hoc gratulantur et laudant, quod prudentes juxta seculi astutiam et mundi gloriam sint, quod mundi honores obtineant, quod acquirant divitias, quod denique magni evadant et opinione et litteratura. Eam ob rem Abrahamæ dixit Dominus: *Egredere de terra tua, et de cognatione tua et de domo patris tui.*

Ps. XLIV, 11. Item in Psalmo: *Audi filia et vide, et inclina aurem tuam, et obliviscere populum tuum et domum patris tui.* Christus quoque, *Si quis, inquit, venit ad me, et non odit patrem suum, et matrem suam, non potest meus esse discipulus.*

Gen. XII, 1.

Ps. XLIV,
11.

Luc. XIV,
26.

Ps. LXXV,
3.

Jac. III, 16.

Inveniebatur autem Jesus in Jerusalem, et in templo. Jerusalem visio dicitur pacis. Et scriptum est: *In pace factus est locus ejus.* Ubi enim zelus et contentio, ubi ira et jurgia, ibi non invenitur Jesus. Nihil

enim tam studiose commendavit Christus mundum intrans et exiens, per resurrectionem quoque rediens, quam pacem.

Sed prospiciendum quoque vobis, qui proles habetis, ne amittatis eos per negligentiam vestram, qua non corripitis, non arcetis, non docetis, non invitatis et non compellitis filios vestros ad disciplinam et devotionem, ad humilitatem, ad castitatem, ad verecundiam et timorem Dei. Quare hortor vos in Domino quotquot proles habetis, ut summopere eos studeatis promovere, invitare, vestroque exemplo trahere ad opera charitatis, ad opera pietatis et misericordiæ, et ad omnia virtutum (quæ absque operibus data occasione servari non possunt) genera. Juberis clauso super te ostio orare in abscondito. Verum hac in re non prohibendus, sed monendus es, ut ores coram filiis tuis Deum quos verbo et tuo ipsius exemplo invites, moneas atque compellas tecum orare Deum. Quid dicam? Etiam munusculis conducas, ut tot psalmos, tot orationes Dominicas dicant, totiesque beatissimam Virginem saluent. Interrogas quare? Eam ob rem profecto, ut consuetudinem accipiant orandi, laudandique Deum. Ridebit fortasse hæreticus, aut indevotus quispiam, quæ dico. Nonne magis ridendus, imo execrandus est ipse, qui suos filios astutias, dolos, nugas et reliqua id genus mundana docet, qui ad prolium suarum vafrities, levitates, dolos mendaciaque ridet, quique gratulatur puero quod ex studiis hujusmodi illum seculo cognoscit fore idoneum, quamvis in Deum impius credatur futurus? Quid quod matres pueros docent cantica lasciva et obscæna, quæ ab amicis parentibusque magno audiuntur plausu? Quid quod maledicentibus, jurantibus, blasphemantibusque filiis parentes quidam nullam opponunt censuram? Ubi zelus tuus in hujusmodi est pro Christo, pro Evangelio, cum quotidie digladietur os tuum contra Papam, contra monachos, contra sacerdotes, et contra quoscumque devotos homines, qui virtutum studiosi, nolunt tecum in

quan-
dio-
tequ-
trien-
insti-
dæ.

VI, 6

Ha-
Luth-
quon-
prole-
insti-

carne vivere? Potes ferre filium tuum blasphemantem, jurantem, maledicentem, et non potes ferre monachum orantem? Legis in Evangelio omnem proximum diligendum, et ferre potes, si audias filium tuum sacerdoti, aut pio cuiquam insultantem? Evangelicam paupertatem profitenti illudis, et Evangelicus es? Cujusmodi hoc sit Evangelium, vere nescio. Scio tamen Christi non esse. Verum ad Deo devotos revertamur.

Parentes
uomodo
lios suos
ocere de-
cant.

Impendite quæso, curam filiis vestris, ut Deum timeant, peccata evitent, Dei mandata servant; quidquid est in honorem Dei festinanter efficiant, quidquid in consolationem, aut utilitatem proximi, libenter et misericorditer agant. Hoc enim a vobis requirit Deus quomodo docueritis, quomodo ve corripueritis filios vestros. Habetis quod Heli propterea quod indulgentior foret in filios suos, interminatus sit, quid ei accederit, quid pertulerit. At e diverso Samuel qui suos filios, quia vitam suam imitari in Dei timore noluerunt, honore privavit, abjecit et detestatus est, laudatur. Abrahæ quoque secreta sua fatetur Dominus propterea revelanda, quod sciret eum docturum ac imperaturum filiis suis timere Deum. Videmus quam rare est felicitas filiorum Deum timentium, quanta vero e regione turba Deum absque jugo et disciplina post tergum suum projicientium. Cæterum, ex eisdem filiis quam rara, imo quam misera parentibus sit jucunditas, compertissimum est quoque. Quod non ob aliud illis contingit, quam quia filios suos non erudierunt ad timorem Dei, nec delinquentes castigant. Itaque omni diligentia erudiendi, monendi, atque quamdiu in teneriori sunt ætate, cogendi sunt filii ad honestatem sanctam, ad candidos mores, ad misericordiam, ad Dei timorem et amorem, et maxime ad castitatem, quomodo Ecclesiasticus monet: *Filii tibi sunt, erudi illos, et curva illos a pueritia eorum.* Hoc Dominus in Deuteronomio quoque præcipit parentibus docere præcepta Dei filios suos et nepotes. Quod studiose Tobias suo præstitit

filio, dicens: *Fili, omnibus diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum, et cave ne aliquando peccato consentias, et prætermittas præcepta Dei nostri.* Itemque: *Fili pauperem quidem vitam gerimus, sed habebimus multa bona, si timuerimus Deum et fecerimus bene.*

De Susanna quoque legimus filia Helchiæ, quod parentes illius cum essent justi, docuerunt filiam suam secundum legem Moysi timere Deum. Quæ eruditio quantum illi tulerit fructum, in duobus senibus, postea cum viro esset nupta, ejus amore captis manifestatum est. Bonarum atque nobilium mentium est eruditione juvari, verecundia corrigi, timore arceri, et laudibus invitari. At duris et obstinatis verbera adjicienda. Negligentibus quoque disciplina est imponenda, et universæ pueritiæ injicienda sunt fræna. Scitum est quod Sapiens admonens, *Noli, inquit, subtrahere a puero disciplinam. Si enim percusseris eum virga, non morietur. Tu virga percuties eum, et animam ejus de inferno liberabis.* Ante quoque dixerat: *Qui parcit virgæ, odit filium suum.* Adeo pueris virgæ sunt necessariæ, adeo disciplina.

Convenit autem ut non verbis tantum filios tuos erudias, verum etiam tuis moribus instituantur. Vitæ tuæ exemplum sit eis virga, quæ a malis eos operibus arceat. Ita te illis exhibe, ut te timeant, et nihilominus ament. Et id sit virga prolibus tuis, quæ eas absque ulla exhortatione probe agere compellat. Videant in te virtutem, quam in se exprimant imitando. Satagent tibi placere, et gratiam tuam ac laudem apud te habere cupiant, certentque inter se, dum harum quævis studiosius tuam implere voluerit voluntatem in virtutum observatione. Tolerandus est hic gloriæ appetitus, et nonnunquam fovendus, quo pueri ad virtutem incitentur. Paulatim subinde discant in gloriam Dei fieri debere omnia: et nihilominus servandam gratiam parentum. Quapropter de profectu filiorum in Dei timore se gaudere parentes nonnunquam ostendant, quo filii ad exhilarandos parentes fiant virtutis studiosiores.

Ibid. 23.

Dan.
xiii, 3.Prov.
xxiii, 13,
14.Prov.
xiii, 24.

Proles bonis parentum moribus instituenda.

Eccl. vii,

ob. iv, 6.

Sunt enim ubi egerint male, sive arguendi sive monendi, sive etiam objurgandi : et ubi tenerior est ætas, verberibus coercendi. Sunt item blanditiis familiariter et laudibus interdum confortandi. Maxime autem facit ad illorum integritatem, ut nihil in parentibus audiant videantve, quod dedecet.

Sunt (ut dixi supra) alliciendi munusculis, dum adhuc verba discunt formare, ad orandum. Sic etiam ubi paulo sunt prudentiores, nihil cupitum abs te impetrent, nisi primum oraverint. Monendi igitur, ut Deum rogent, qui inspiret matri patrive, ut hoc illudve dilectum tribuant : aut ut illud, quod oderint, puta virgas increpationesve duras, evadant. Hoc modo assuefaciendi sunt pueri, ut confidant in Deum, ut ad illum in desideriis suis aut timoribus orantes confugiant. Si eleemosynam tu tribuere volueris, non tua, sed pueri manu tribue. Fac ut certatim pueri accurrant, ubi egenis est aliquid tribuendum, et prolium unaquæque pro egeno supplicet, quævis munus expostulatum satagat hoc ferre mendico. Te xenodochia et infirmos visitante, comitentur pueri, qui te pro pauperibus importunitate sancta rogent, atque dare etiam volenti, sint tibi ut plus tribuas molesti. Sunt enim ita docendi exercendique ad misericordiam. Tecum templum ad Dei verbum audiendum adeant, nunquam etiam, postquam inde fuerint reversi, quid in concione memoria retinuerint, non interrogentur.

Proles
quomodo
castitatem
doceantur.

Zelentur parentes pro filiorum filiarumque castitate, et si quomodo id possunt provideant, ut quisque prolium dormiat solus. Incredibile est enim, quid pueritia curiosa tentet. Non sinant parentes ut mundana amatorique carmina sive cantilenæ a pueris discantur. Puellis, quia non possunt alienæ semper esse a cantu, ingerantur cantilenæ et carmina religiosa, ut sunt de passione Domini, de beata Virgine, et de sanctis. Ubi cumque autem fuerint pueri, provideatur ne audiant colloquia obscæna et vitiosa. Hæc dicta sint

de bonorum studio parentum, ut suos liberos satagant servare innocentes et pudicos. Revera enim plurimum refert pueros adolescentulosque probe, an vitiose assuefieri. Circa hos igitur summo opere parentum cura vigilantiaque versari debet. Voluit præterea Dominus Jesus in templo manens, nescientibus parentibus, pueros erudire, absque parentum consensu id sibi licere, ut monasteria ingrediantur, religionem assumant, divinoque se cultui mancipent, nisi parentes sint in tanta penuria necessitateque constituti, ut seipsos juvare non possint absque labore subsidioque puerorum. Tunc enim debet quis manere et juvare parentem, animoque esse religiosus. Mandatum namque Dei est : *Honora patrem tuum et matrem tuam*. Quod certe non solum de cultu reverentiæ intelligitur per signa exteriora, sed etiam de subsidiis et charitatis officiis, per beneficia parentes quoad poterit, alendo, juvando et eis serviendo. Scriptum namque est : *Malæ famæ est, qui derelinquit patrem*, scilicet in necessitate. Porro, si puer jam esset religiosus, aut in monasterio constitutus, potest tamen nihilominus de consensu sui prælati, imo debebit (si aliquid sciverit in auxilium parentis operari absque monasterii præjudicio) illud conferre parentibus in auxilium. At vero ubi parentes filiorum ope possunt carere, aut ubi non egent, propter carnalem sensualemve parentum amorem non debent filii manere inter pericula, et inter peccandi occasiones in mundo, nec propter illos a Christi servitio debent abstinere. Est namque cavendum, quod Christus minatur : *Qui, inquit, amat patrem vel matrem plusquam me, non est me dignus*. Amandus certe est genitor, sed multo omnium maxime præferendus creator.

Hic enim locum habet, quod vehementer admonet divus Hieronymus, ad quemdam scribens, ne a perfectione, aut perfectionis instituto lacrymis matris, aut parentum se retinere patiatur dolore : Licet enim, inquit, parvulus ex collo pendeat nepos,

licet sparso crine, et scissis vestibus ubera quæ te nutrierat, mater ostendat, licet in limine pater jaceat, percalcato perge patre, siccis oculis ad vexillum crucis evola. Pietatis genus est in hac re esse crudelem. Gladium tenet hostis, ut me perimat, et ego de matris lacrymis cogitabo? Quanti autem monachi, dum patris matrisque miserentur, suas animas perdiderunt.

Recolendum postremo, quod Christus cuidam dixit: *Sequere me*. Et quum ille responderet: *Domine, permitte me primum ire et sepelire patrem meum*, adjecit Dominus:

Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Tu autem vade, et annuntia regnum Dei. Ac si diceret: Non desunt alii qui in anima mortui sunt, qui tuum (ubi tempus advenit) sepeliant patrem. Tu vocationem tuam suscipe, et annuntia regnum Dei. Neque enim tibi licet hanc negligere propter amicos. Major igitur debetur obedientia Deo, quam parentibus. Quam ut reddamus Deo devotissime, largiatur nobis obediens puer Jesus, Christus, qui est benedictus in secula, Amen.

DOMINICA TERTIA POST DOMINI NATIVITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

HABENTES donationes secundum gratiam, quæ data est nobis, differentes : sive prophetiam, secundum rationem fidei : sive ministerium in ministrando : sive qui docet, in doctrina : qui exhortatur, in exhortando : qui tribuit in simplicitate : qui præest, in sollicitudine : qui miseretur, in hilaritate. Dilectio sine simulatione odientes malum, adhærentes bono : charitate fraternitatis invicem diligentes, honore invicem prævenientes, sollicitudine non pigri, spiritu ferventes, Domino servientes, spe gaudentes, in tribulatione patientes, orationi instantes, necessitatibus sanctorum communicantes, hospitalitatem sectantes. Benedicite persequentibus vos ; benedicite, et nolite maledicere. Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus. Idipsum invicem sentientes, non alta sapientes, sed humilibus consentientes. *Ad Rom. XII.*

HABENTES donationes secundum gratiam, etc. Ubi proxima dominica desiit epistola, hic hodierna incipit, eundemque sensum continuat ibi relictum. Ultimum autem illius fuit epistolæ, quod unum corpus multi sumus, singuli autem alter alterius membra quod sic intelligendum est, ut quomodo in uno corpore multa sunt membra, diversos actus habentia, uniuscujusque tamen membri opus officiumque non pro seipso exercetur tantum, sed aliis quoque membris æque ut sibi servit. Verbi gratia : quomodo oculus in corpore non sibi tantum, sed aliis quoque membris videt, ita nemo hominum sibi natus est tantum, nec dona gratiasque gratis datas, et singularia Dei munera alia, quæ tam bonis, quam malis sunt communia, pro se duntaxat accepit, sed ut aliis quoque membris illa communi-

cans, dividat. Sumus enim singuli hujus corporis membra (ut dixi) habentes singularia quoque dona differentia secundum gratiam, quæ unicuique, puta alteri major a Deo, alteri minor est collata, quæ in utilitatem aliorum membrorum convertenda sunt.

Sive enim prophetiam quis habuerit ad prænoscenda, vel obscura, vel futura, in hoc aliis sit membris tanquam in corpore oculus prophetans, futuraque prævidens mala, quæ ab aliis caveantur. Verum hæc prophetia fiat secundum rationem fidei, quo nihil fidei contrarium, nihil extra regulam fidei sapiat aut loquatur : Sive habuerit quis ministerium, aliis utilem se faciat ille membris in ministrando. Sive quis doceat per hoc quod erudit alios, sit membrum utile corpori et membris iis maxime, quæ docet. Qui vero exhortandi

gratiam accepit, utile se membrum faciat aliis in exhortando. Qui tribuendi copiam a Deo accepit, tribuat in simplicitate, nihil ab illis repetens, sed propter Deum etiam seipsum impendens. Aut ita : Qui tribuit id faciat in simplicitate, non propter vanitatem, aut gloriam, aut aliud aliquid, sed pure propter Deum. Qui præest a Deo constitutus rector aliorum, præsit et utilem se aliis membris præbeat in sollicitudine, quam pro aliis gerit. Qui miseretur afflicto, et compatiens beneficio eidem subvenit, id faciat in hilaritate, certus quod ea quæ dedit, non amiserit, pro exiguis recepturus majora.

Dilectio, Dei scilicet et proximi, in nobis sit sine simulatione, sicut Joannes monet : *Non diligamus verbo neque lingua, sed opere et veritate*. Simulata enim æquitas (teste Augustino) duplex est iniquitas. Omnis autem dilectio, quæ non est secundum Deum, simulata et ficta est. Sitis (inquit) odientes malum, in vobis et in proximis vestris. *Qui enim diligit iniquitatem, odit animam suam*. Adhærentes bono, adeo ut nulla vos possit tentatio avellere. Sitis quoque invicem diligentes, charitatem fraternitatis studiosi provocare et fovere, quæ vos mutuo foederet ut fratres. Sitis honore invicem prævenientes, hoc est, alius alium honore præveniat, nec honorari se, quantum in se fuerit, ab alio permittat, sed illum, imo omnes revereatur, atque honore ut digniores præveniat. Si enim tuum proximum oculo consideras simplici, semper debes et potes in veritate illum tibi præferre. Sentiens enim ipsum Deo adeo acceptum, adeo dilectum, ut pro illo Deus sanguinem fuderit, pro eoque mortuus fuerit, credensque illum, quamlibet modo negligens sit, juxta prædestinationem adhuc coram Deo maximum in ejus gratia et amicitia futurum, non potes illum contemnere, non potes non honorare, et tibi (si teipsum in peccatis et infirmitatibus tuis consideres) non præferre.

Sequitur autem : Sitis (quod verbum, ut alia quædam hic sæpius subaudienda sunt).

Itaque sitis sollicitudine non pigri, pro vestra aliorumque salute nihil negligentes eorum, quæ ad salutem pertinent. Sitis spiritu ferventes, ut nihil tepidum aut remissum sit in vobis ; et Domino, non privato amori, aut proximorum adulationi servientes, ut quidquid feceritis, in ejus gloriam faciatis. Sitis etiam spe gaudentes, ut non ad præsentia, quæ videtis, sed ad futura quæ expectatis, per fidem respiciatis in quorum honorum gaudeatis expectatione. Nihil enim felicius homine christiano, cui regnum promittitur celorum. Quomodo autem expectatio poenarum aut tristium rerum generat mœrorem seu tristitiam, ita gaudiorum expectatio etiam in hac vita præbet lætitiā. Sitis igitur spe gaudentes, in tribulatione patientes, ut æquanimiter ea, quæ vobis occurrunt adversa de manu Domini accipiatis, nullo propterea odio nullave ira in persecutorem excitandi, ac haudquaquam murmuraturi. Quod in vobis ut fiat semper, sitis orationi, ne in tribulationibus deficiatis, instantes. Ubi cumque enim humanum deficit, tum consilium, tum auxilium, ubicumque humana succumbit infirmitas, ibi divinum auxilium oratione præcipue implorandum est. Nec jam dicta vobis sufficiant, sed estote præterea sanctorum necessitatibus communicantes, ut illis honeste, non sicut his, qui a vobis stipem probrose postulant, sed ultro alacriterque de bonis vestris, quæ necessaria sunt, impartiamini. Beneficentiæ igitur (ut alibi habetur) erga hujusmodi nolite oblivisci. Ad hæc hospitalitatis estote studiosi, juxta illud, *Egenos vagosque induc in domum tuam*. Quo non eos tantum, qui a vobis id rogant, sed etiam eos, qui nolunt, aut non præsumunt rogare, invitetis, ut ad vos intrare consentiant.

Benedicite persequentibus vos. Nolite illis, qui vobis sunt molesti, detrahere, nolite ulcisci, nolite denique indignari, scientes hæc, quæ ab illis patimini, vobis in fructum animarum [esse] vestrarum a Deo ordinata. Et eandem honorificationem repetens

I. Cor. x,
31.

Hieron.

Hebr. xiii,
16.

Is. lvi, 7.

Apostolus, quo intelligamus, quam utile nobis, quam ædificatorium proximis, quam Deo denique sit acceptum pro malis bona reddere, ait: Benedicite et nolite maledicere. Gaudere vos decet cum gaudentibus, puta de illorum spirituali profectu, et flere cum flentibus. Neque enim de quovis gaudio fletuve proximorum hoc debet intelligi, sed tunc solum gaudium vestrum jungatis gaudentibus et flentibus vestras lacrymas

societis, ubi proximi vestri religioso gaudent gaudio in Deo, aut ubi ea flent, quæ plangenda sancto sunt luctu, puta aut sua, aut aliorum peccata lugentes. Postremo, idipsum sentiat, quo nulla inter vos resideat discordia, nulla dissensio. Nec alta sapiatis unde tumeatis inflati cordibus et moribus, sed humilibus estote consentientes. Quod fieri non potest, nisi ipsi sitis quoque mites et humiles corde.

Mat.
29.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ. JOANNIS III.

Luc. III.
23.

SUPRA triginta annos jam latuerat Jesus, humana præcipue ostendens, et nihil divinum, ita ut filius putabatur Joseph, et filius fabri a mundo, propterea quod nihil operabatur gloriosum, aut divinitatis ostensivum, adeo ut nisi omni scientia et sapientia illuminata fuisset Maria, nihil mirum fuisset, si in fide titubasset, videns tanto tempore et tot annis filium nihil prædicare, nihilque eorum propter quæ in mundi redemptionem venerat, operando docendove præ se ferre. Verum, hodie suam manifestare cœpit gloriam, mutando aquam in vinum, quo omnibus se Deum et universorum probaret conditorem, qui sicut creaturas ex nihilo facere, ita unam in aliam posset mutare. Nobis autem fidelibus hominem se monstravit et Deum. Conversabatur enim inter homines homo Deus, edebat homo, bibebat homo, sed miraculum agens, hoc est, aquam mutans in vinum, ostendit se Deum. Hujus igitur primæ ostensionis suæ refertur hodie miraculum in hunc modum.

Baruch.
III. 38.

Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ ;
et erat mater Jesu ibi.

Legimus Dominum Jesum nuptiis inter-

fuisse hominum, legimus quoque, quod mater erat Jesu ibi, virgineum utpote Domini templum, et illibatum Sancti Spiritus sacrarium. Venerat enim Dominus colligere filios suos dispersos, atque adeo misericordem ac perbenignum sese omnibus ostendit, quo omnes sibi attraheret. Non est mirum igitur, quod ivit ad nuptias, qui ad convivia sedit publicanorum et peccatorum. Nobis quoque ubi similis cum Christo datur occasio, cum gentibus non prohibetur inire convivium, præcipue si nostræ fidei, si aliorum conversioni, si denique Dei cultui charitate suadente ita congruat.

Joan.
52.

Mat.
10-1

Vocatus est autem Jesus et discipuli ejus ad nuptias.

Observe, quod Jesus vocatus est ad nuptias, non erat absque ratione. Haud dubie nuptiæ hæc probatissimorum fuerunt hominum, qui invitarunt Christum, quando nondum omnibus ejus nomen fuit notum. Unde conjicitur sponsum aut sponsam consanguineam fuisse Christi. Creditur enim a multis sponsum fuisse Joannem Jesu consobrinum, et matris Jesu Mariæ sororis filium: quare refertur Mariam fuisse ibi, nimirum quasi unam de præcipuis consanguineis. Neque enim legitur invita-

S
in h
nupti
quis

ta ut Christus, quare datur intelligi, quod una fuit ad quam pertinebat simul curare de nuptiis. Nonnulli volunt quoque Joannem hic sponsum vocatum esse a nuptiis, secutum esse Christum, mansisse virginem: et idcirco a Christo familiariter dilectum. Putatur quoque a nonnullis Joseph hac vita defunctum, et Christum in custodia habuisse suam matrem. Neque enim hic, neque postea Josephi est memoria, unde vixisse credatur.

Multiplex instructio præsentis Evangelio.

I. Matrimonii dignitas. Sunt autem in hoc Evangelio multa, quæ ad pietatem nos instruunt. Primum, quod Jesus nuptiis interfuit. Quo statum voluit commendare matrimonii in paradiso institutum, et quamdiu sub velamine agebatur veteris testamenti (virginitatis gloria nondum propalata) celebrem. Nam in novo quoque testamento ita laudatam esse voluit virginitatem, ut non damnaret statum conjugalem, sed licitum et bonum ostenderet. Virginitas quidem conjugio est illustrior, nec status ei adæquari potest conjugalis: atque ideo in novo testamento,

Matrimonium a Deo institutum et commendatum a Christo.

Galat. v. 16. quando spiritui magis servire debemus quam carni, commendatione divina conjugium egebat, quod sua Dominus præsentia corporali dignatus est honorare. Habet tamen virginitas honorem multo digniorem a Domino: quippe quæ summa cum laude etiam in conjugio potest observari. Neque enim desunt nobis exempla in Joseph et Maria, in sancto Henrico et Cunegunda ejus conjugæ virgine. In beatissima quoque Regina Edildrida, Hunobronensium regis Ecgfridi conjugæ, quæ cum duobus maritis conservavit virginitatem, idque orando a maritis, quos alioqui multum amabat, impetravit. Hodie quoque conjuges, qui vel in continentia Deo serviunt, vel in virginitatis proposito manserunt, inveniuntur.

Virginitas quam sit excellens virtus.

Hieron. 7. Quapropter inter nuptias et virginitatem tantum esse discrimen ait post Paulum Hieronymus, quantum est inter non peccare et benefacere, aut quantum inter bonum et melius. In nuptiis enim sollicitudo est, quomodo uxor placeat viro, et vir uxori,

et mens utriusque divisa est a Deo. Porro, *virgo et innupta cogitat, quæ Domini sunt*, sollicita quomodo pura inhæreat mente Deo.

Dicit fortasse hæreticus quispiam, Dominum non interfuisse professioni monachi, non monialis sua præsentia commendasse velationem, quo monachatum coelibatumve calumniatur. Dic satis coelibatum a Christo commendatum, qui matrem habere voluit virginem, qui nisi virgini, Joseph loquor, ut Hieronymus ait; et ab omnibus hodie creditur, eandem voluit esse desponsatam. Post cujus mortem ipse ejus habuit curam, donec Joanni virgini commendaret eandem. Qui denique sanctorum testimonio sponsum, cujus hodie interfuisse refertur nuptiis, virginem servans a complexu sponsæ, et a carnalibus desideriis abstraxit. Cæterum, monachatum non uno in loco commendans docuit, dum illum perfectionem nominat. Si

Hieronym.

Joann. xix, 27.

vis, inquit, perfectus esse, vade et vende omnia, quæ habes, et da pauperibus et sequere me. Itemque: Nisi quis renuntiaverit omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus.

Matth. xix, 12.

Luc. xiv, 33.

Quis enim alius hodie suis renuntiat bonis, Christumque sequitur, accipiendo suam crucem, abnegando seipsum, et faciendo se eunuchum propter regnum Dei, quam status monastici professores? Neque enim dicit Christus: Nisi quis renuntiaverit omnibus, quæ possidet, non potest esse Christianus, nec dicit, non potest esse salvus, sed non potest meus esse discipulus, id est, perfectus Christianus. Itemque: *Omnis qui reliquerit patrem, aut matrem, aut uxorem, aut agrum, et cætera, centuplum accipiet in hac vita, et vitam æternam possidebit.* Verum de hoc alias. Hic dixi nuptias a Christo honorari debuisse, ne altioris continentiæ gloria adeo obfusarentur, ut putarentur (quod a quibusdam factum est hæreticis) illicitæ.

Matth. xix, 29.

Secundum quod hic ædificat, est, quod Dominus non interfuisse legitur nuptiis divitum, sed pauperum ac honestorum,

II.

Salvatoris humilitas:

I. Cor. vii, 33-34.

Nihil enim in his adverti potest nuptiis aliud, quam honestas, sobrietas et paupertas. Modica enim vini providentia ibi erat. Ideo sequitur :

Et deficiente vino, dixit mater Jesu ad eum : Vinum non habent.

III. Et hoc jam tertium sequitur : quod in nuptiis sanctorum honestum licet servari gaudium. Credendum etiam est eos, quorum hic fuit nuptiis præesse, homines fuisse sobrios, et indulgere vino haudquam assuetos. Quare in tanta solemnitate decebat eos moderate gaudere. Quod tamen gaudium, quam fuerit moderatum, quamve sobrium, indicat quod vinum defecit. Cum enim (ut dixi) essent homines sobrii putabant modicum vinum sufficere. Quod vero in nuptiis convivia exerceantur etiam apud Sanctos, manifestum est ex conjunctione Tobiae junioris et Saræ.

IV. Quartum quod ædificat, est compassio Mariæ. Piissimum enim cor Virginis misericordissimæ non potuit bonorum hominum ferre confusionem, ut ita loquar, aut verecundiam, quam studuit prævenire. Videbat, quia pauperibus nihil erat aliud consolationis aut remedii, quam ut Deus eorum necessitatibus provideret. Proinde plena fide filium accessit, sciens in spiritu tempus adesse ostendendæ suæ divinitatis. Vide quia non rogat, nec auctoritate jubet materna, quia (ut dixi) filii cor misericordissimum sciebat, atque suapte natura clementissimum, cui satis erat insinuatam esse miseriam alienam : imo qui se continere non poterat, quin divina esset virtute provisurus alienæ necessitati, potissimum his, qui humano modo aliter suæ non potuissent, mederi aut paupertati, aut improvidentiæ. Vide autem piissimum cor Mariæ, quia dignum illi videbatur non solum pro necessariis, verum etiam pro rebus decentibus rogare. Clementissimo namque ejus cordi grave erat videre, vel in aliquo paupertatem sponzorū erubescere. Quod ne fieret, deficiente vino, cum summa fiducia filium accedens, ait : Vinum non habent.

Itaque piissima mater quomodo non jubet, ita etiam non rogat, sed tantum insinuat suum desiderium, sciens optime intelligi a filio, et paupertatem, verecundiamque sponsi et sponsæ, seu eorum, qui tanquam parentes erant, et auctores nuptiarum non ignorari.

Quo docemur in oratione esse tam verecundi, quam resignati. Placet namque Deo valde inter orandum nostra verecundia, qua nimium de nobis male sentientes, indignos nos arbitremur, qui Dei dona recipiamus, si tamen adfuerit magna pariter de illius bonitate confidentia, quamobrem nihil diffidamus. Placet item ei in nobis resignatio illa fortissima, qua non aliud, quam quod Deo placet velimus, docti, sicut dicit Apostolus, in utramque partem, et abundare et penuriam pati : hocque nobis sit optatissimum, quo magis divinæ conformemur voluntati. Itaque deficiente vino, hoc est, quando videbatur non sufficere vinum pro toto prandio, accessit mater Jesu ad eum, dicens : Vinum non habent. Honestas insinuatio magis, quam petitio. Sic Maria Magdalena et Martha nuntiantes infirmitatem Lazari : Domine, inquit, quem amas, infirmatur. Non rogant ut illum sanet, sed satis erat eis visum, dum insinuassent. Confidebant enim ipsum facturum id, quod erat optimum. Unde quodvis esset factururus, id illis non poterat non esse acceptissimum. Sic etiam Christi mater pro reverentia filii insinuabat vini defectum, non rogabat miraculum, nihil diffidens. Dabat enim satis cum Psalmista intelligi : *Domine, ante te omne desiderium meum, et gemitus meus a te non est absconditus.*

Hic quæri potest, quare nunc ad primum hoc miraculum excitavit mater filium? Quare non ante eadem fuit usa pietate pro impetrandis miraculis? Dicendum, hactenus Christum se habuisse, ut alii se habent homines, salva tamen modestia et religiositate, nihilque ostendisse in se, quo Deus esse probaretur. Quamdiu igitur sic latere voluit, non inducit illum mater

ad miraculum, nec prodere antequam vellet, illum tentavit. Porro, ubi modo cœperat manifestari (nam a Joanne receperat testimonium, quod esset agnus Dei, qui tollit peccata mundi, quod esset Filius Dei, et aliquos jam discipulos susceperat) cognovit Maria manifestandæ tempus adesse divinitatis.

V. Quintum, quod nos instruit, non facile aut leviter petenda esse miracula aut expectanda, quandoquidem duriores in respondendo se exhibet Christus matri sollicitanti pro miraculo. Ideo sequitur :

Dicit ei Jesus : Quid mihi et tibi est mulier? Nondum venit hora mea.

Duas naturas sub unitate personæ constat inesse Christo, unam divinam, alteram humanam. Unde juxta utramque naturam, quædam conveniunt Christo. Quemadmodum igitur homini diversa conveniunt, secundum diversa (siquidem intelligere convenit ei propter animam. Hoc enim non ex corpore, sed ex anima habet homo. At vero edere aut bibere convenit homini ex corpore) sic pari modo miracula facere Christo conveniebat secundum naturam divinam, quam accepit a Patre: pati vero et mori competit eidem Christo juxta humanam naturam, quam recepit a matre. Itaque roganti matri ut miracula faceret, respondit : Quid mihi et tibi est mulier, scilicet commune? Nihil a te accepi, unde meum sit miracula facere : sed unde possim pati, mihi tecum commune est. Ibi te cognoscam matrem, dum tempus patiendi mihi advenit : quæ tamen hora nondum venit, ac si diceret : Non hanc naturam qua miracula facio, ex te recepi, sed illam quam sum mortalis et passibilis. Cujus hora dum advenerit ut patiar, apparebit quid ex te sim. Aut secundum Chrysostomum. Vini cura neque ad me, neque ad te pertinet, sed ad eos qui nuptiis præsunt. Quid mihi et tibi est mulier de hoc curandum? Si tamen vis ut succurram, nondum hora adest qua subveniam. Oportet enim pri-

mum manifestare defectum, ut miraculum, Deique beneficium agnoscatur. Quod quo magis fuerit necessarium, tanto etiam magis erit gratum. Volunt nonnulli nihil unquam beatam petiisse virginem a Christo, quod negaverit ille. Nec mirum. Habuit enim donum sapientiæ, imo dona Spiritus Sancti omnia, quo fiebat, ut nihil non rationabile, nihil quod Deo displiceret, roga-

Hic sexto instruimur beneficia esse conferenda prudenter, puta eo modo et tempore, ut agnoscantur beneficia. Quidquid enim beneficiorum non roganti offertur, gratis sæpenumero impenditur, nec beneficium agnoscitur. Ut ergo ingratitude vitio is cui benefacere statuis non inquinetur, non imprudenter fit ut egenis necessitas (tametsi prærogare ex misericordia beneficium alioqui velis) expectetur. Homines enim ingrati non sentiunt, neque agnoscunt sibi benefactum, nisi omni auxilio et spe destituti jam non habeant, ubi sperare possint. Quamobrem prudenter fit, ut iis quibus etiam bene volumus, beneficium tam diu differamus, donec beneficium hoc agnoscant. Hoc modo Christus miraculum prorogavit, donec necessitas, nec aliud consilium adesset. Postulabat hoc etiam ratio miraculi. Quippe quod non aliter agnosceretur miraculum, nec aliter ædificaret, nisi postquam auxilium aliud decesserit omne.

Septimum quod nos instruit, est, quod ubi Christus decrevit facere miraculum, per Mariam voluit impetrari, ut nos doceret, nos invitaret, nosque alliceret ad venerationem suæ matris. Quo voluit quoque ut discamus ea, quæ petimus, interventione piissimæ dilectissimæque Matris esse nobis impetranda. Discamus oportet nos indignos qui exaudiamur agnoscere, matris hujus piissimæ interventioni nos, causasque nostras committere. Ipsa enim nunquam non exauditur, quam filius in omnibus honorat.

Videtur hic fortasse quibusdam durum, quod non magis dulciter, amabiliterve

VI.
Discretio
etiam in
beneficio
utendo.

VII.
Mariæ
potentia.

Joann. I.
29.

Discretio
in petendo
miraculo.

Naturas
duas pro-
bati in
Christo.

Joannes
Chrysost.

Jesus sit suæ locutus matri, nominans eam generali vocabulo mulierem. Dicendum, beatam Virginem miro fervore amoris erga filium, hoc est, erga Deum suum vulneratam, quæ in Canticis, *Vulnerata*, inquit, *charitate ego sum*, adeo ut corpore nonnunquam (ut quidam volunt) debilis fieret. Eam ob rem Christus materno vocabulo sæpe abstinuit, proinde cum ipse post magna charitate et pietate ingenti stantis sub cruce curam haberet matris, quando maxime tamen nostro iudicio suæ benignus dulcisque esse debuisset matri, non matrem, sed mulierem appellavit, cordis ejus sciens teneritudinem, quod facile ruptum fuisset, si vel paulo dulcius matrem eam nominasset. Sic modo quoque cum pietas matris vehementer sibi placeret, non tamen benignitate est usus verborum, ne pietate affectam ferventius accenderet, et unde corpore langueret, occasionem daret.

VIII.
Mariæ fides
des cons-
tans.

Octavum quod nos ædificat, est fides constans Mariæ. Quomodo enim credidit certa eum hoc posse, credidit etiam ipsum hoc velle, alioqui nihil eidem de vino suggessisset: et postquam durius sibi filium audierat respondentem, nihilo tamen secius credidit illum beneficium daturum. Quamobrem de filio certe nihilque hæsitans in fide, loquitur ministris, ut sequitur.

Dicit mater ejus ministris: Quodcumque dixerit vobis, facite. Erant autem ibi lapideæ sex hydiæ positæ secundum purificationem Judæorum, capientes singulæ metretas binas vel ternas. Et dicit eis Jesus. Implete hydrias aqua. Et impleverunt eas usque ad summum.

Vides, quia mater nihil hæsitans futurum expectat miraculum? Videsne quoque quam benigniter filius suæ condescendit obtemperatque matri? Erant autem ibi sex hydiæ positæ repletæ quidem mane aquis, sed inde pro lavantibus interim exhausta

erat aqua, ut tunc non essent plenæ. Erat enim consuetudo Judæorum crebrius se lavare juxta suas traditiones, quare in illum usum, et hydiæ ibi positæ erant et aqua, ut loturi paratam semper invenirent aquam. Quapropter ut notius fieret miraculum, dicit ministris Jesus: Implete hydrias aqua. Capiebant autem singulæ metretas binas vel ternas. Metreta mensuræ nominant genus juxta illius regionis consuetudinem, ut si diceretur hic, duo aut tria quartalia, aut aliquid hujusmodi, et impleverunt eas usque ad summum. Quot Dominus Jesus hic habuit ministros, tot eosdem habuit et miraculi testes. Est autem non vile miraculum, quo ipsius virtute ipso sedente, tacente, ac ita fieri tantum volente, aqua in vinum mutata est.

Et dicit eis Jesus: Haurite nunc, et ferte architriclino.

Hic nono instruit nos Dominus Jesus in hoc, quod architriclino primum gustandum vinum misit, deferre his qui præsunt honorem, quod Apostolus quoque monet Paulus, dicens: *Cui honorem, honorem*, hoc est, cui honorem debemus, demus honorem, *cui vectigal, vectigal impendamus*. Neque enim personarum est hæc acceptio, si unusquisque juxta suum statum et vivendi gradum tractetur. Nam et his qui in officio, in potestate, aut in honore a Domino sunt constituti (*Per me enim*, inquit, *regnant Reges, etc.*) debemus tanquam a Domino Deo constitutis honorem impendere. *Omnis enim potestas a Deo est, et qui potestati resistit, ordinationi divinæ resistit*. Et qui, inquit, *bene præsunt, duplici honore digni sunt*. Simus ergo humiles, et nihil in oculis nostris, quibus si ulla debetur salus, hæc a sola gratia et benevolentia speretur et expectetur Christi.

Et tulerunt. Ut autem gustavit architriclinus aquam vinum factam, et non sciebat unde esset: ministri au-

tem sciebant, qui hauserant aquam, vocat sponsum architriclinus, et dicit ei : Omnis homo primo bonum vinum ponit, et cum inebriati fuerint, tunc id, quod deterius est. Tu autem servasti bonum vinum usque adhuc.

Hæc omnia Christus sponso prædicere potuisset, sed noluit propterea, ut ignorante sponso, ignorante nuptiarum præposito architriclino, unde hoc venisset vinum, perscrutatio fieret servorum necessaria. Quibus ut res gesta erat respondentibus, ex bonitate id Christi didicerunt gloriose quidem, sed sibi misericorditer factum miraculum. Hic itaque congruentior erat modus miraculi evulgandi, quo pedetentim multis interrogatis, et discussis veritas, tacente Christo, tacente ejus quoque matre, elucesceret.

Hoc fecit initium signorum Jesus in

Cana Galilææ, et manifestavit gloriam suam. Et crediderunt in eum discipuli ejus.

Hoc primum certe Christi adstruitur miraculum, in quo sicut mirabile est Dominum Jesum (quem ad prædicandam sobrietatem voluptatemque confutandam, et contemnendam in mundum constat venisse) voluisse hoc primò miraculo totum illud convivium exhilarare optimo vino, ita satis dici non potest, quantum humanis necessitatibus pronus sit subvenire. Nam ut hoc faceret miraculum, nulla urgebat vivendi necessitas (hæc enim tunc ibi abebat) sed sola tuendæ verecundiæ famæque honestas. Hoc autem piissimo cordi Jesu sufficebat, ut gloriam hoc miraculo commendaret Patris, et ad salutem veniret hominum, quod et factum est. Nam non solum perfectius in eum crediderunt posthac discipuli, sed multis quoque aliis hoc miraculum credendi occasio in Christum fuit, qui est benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

DE GLORIA CONTEMNENDA, ET CUJUSMODI SIVE CONJUNGI SIVE ESSE DEBEANT CONJUGIA.

MANIFESTAVIT gloriam suam. Joannis II.

Latuit Dominus Jesus triginta annis in hoc mundo, quibus ut filius Joseph putabatur inglorius, nec illi præcæteris hominibus aliquid adscribebatur. Post hoc autem signum, quod ejus signorum omnium initium fuit, dicit Evangelista, quod manifestaverit gloriam suam. Certe scriptum est : *Gloriam meam alteri non dabo. Soli igitur Deo debetur omnis honor et gloria.* Quapropter Christo licuit manifestare suam gloriam. Nemini autem nostrum id licet, ut quærat suam gloriam. Unde enim homo agnoscet sibi deberi gloriam? Unde glo-

riari quis potest? *Quid habes quod non accepisti? Cur igitur gloriaris quasi non acceperis?* Quidquid ex te, aut a te habes, peccata sunt, de donis autem tibi collatis gloriarı non potes. Siquidem Dei dona tua non sunt, sed Dei. Pro his gloriam Deo debes. Nonne igitur vanissimum est in hujusmodi gloriarı quæ aliena sunt, quæ nescis quoque quamdiu tecum sunt? Quare quisquis suam gloriam quærit, quisquis usurpat sibi, seipsum in hoc quærens, furatur Deo hanc.

Est autem duplex gloria : Mundana et quasi carnalis una, spiritualis altera. Sunt enim qui gloriantur in divitiis, in vestibus,

Gloriam
bifariam
accipi.

Is. XLVIII,
11.
I. Timoth.
I, 17.

Luc. III, 23.

in potestate, in pulchritudine aut sapientia. Sed horum gloria nulla, neque enim hæc omnia in quibus gloriantur, eos juvare possunt, aut liberare in die mala. Nihil hic tecum permanet, recedunt a te cuncta etiam te nolente. Imo potius tu ipsa deseres, et ab illis recedes, vel nolens. Propterea Prophetæ auscultandum est

Jerem. ix,
23-24.

monenti : *Non gloriatur sapiens in sapientia sua, et non gloriatur fortis in fortitudine sua, et non gloriatur dives in divitiis suis, sed in hoc gloriatur qui gloriatur, scire et nosse me, quia ego sum Dominus, qui facio misericordiam et iudicium et iustitiam in terra.* Non igitur in ulla re caduca, neque etiam in amicis ponas spem tuam, neque in ulla creatura glorieris, nisi in Domino Deo tuo, omnis enim creatura mendax est et fallit. Hoc vitio laborasse videtur Ezechias, qui nuntiis a rege Babylonis ad se missis omnia ostendit, quæ erant in domo sua, hoc est, quæcumque habebat pretiosa. Verum, Dominus illum oburgans ei per Prophetam prædixit omnia hæc transferenda in Babylonem.

Gloria
inanis
periculosa
quæ.

Est alia gloria inanis spiritualis, quæ ex contemptu mundanæ gloriæ nascitur. Verbi gratia : Quia divitias fortasse et honores reliquisti, quia mundum et gloriam mundi contempsisti, incipis jam tibi placere, et quasi rem magnam feceris, nec nisi paucis imitabilem, in teipso gloriari : item si tentatorem omnis boni hostem superasti, puta de luxuria, de gula, alioque vitio te instigantem, de victoria gloriaris, atque quod tam fortiter restiteris, tibi places, tibi blandiris, et fortasse hoc notum aliis esse non cupiens, propterea in teipso magis gloriaris. Unde sæpe fit, ut qui ex vitiis non potueris superari, ex virtutibus infirmeris. Hoc namque vitium inter omnia maxime latet, quandoquidem ex profectu atque ex mortificatione vitiorum aliorum nascitur ; ubique occurrit homini virtutum studioso. Si jejunas, adest, si cantas, adest, si palam facis laude quid dignum, vult ab aliis id videri, si hominum adspectum declinas, de humilitate tibi blanditur, et ni-

hilominus quasi invitum te optas deprehendi. Reliqua vitia vel ætate, vel infirmitate, vel assiduitate pugnae aut fatigantur, aut prosternuntur, ut minus sæviant. Hoc vitium, quoties aliud vitium superas, ex victoria crescit, nascitur ex sua morte. Comparatur hoc idcirco hydræ serpenti, cui ubi unum caput amputaveris, plura repullulant.

De hoc vitio expugnando pulcherrimum sermonem scribit Bernardus Deo devotissimus, de victoria David contra Goliath Philistæum, alludens ad hujus pugnae similitudinem, quod David humilis jactabundum Goliath interemit proprio illius pugione. Hoc modo vanam hanc gloriam quoque docet superandam, verbi gratia : Si hac peste fatigaris et ubique gloriandi materia, ubique tibi fuerint insidiæ positæ, arguas teipsum, judicesque superbissimum, a quo nihil procedat superbia non inquinatum. Dic te omnium bonorum destructorem, omnium gratiarum Dei per superbiam tuam evacuatorem. Dic te Deo ingratisimum, qui ex donis Dei superbis, qui pro Dei beneficiis contumelias rependis. Mirare patientiam Dei, qui superbissimum te tanta longanimitate tolerat. Hoc modo ubi te hostis diabolus, aut naturale hoc vitium tuum elevare, ut tibi placeas, aut in te glorieris, persuadere nititur, inde teipsum humiliandi, contemnendi, odiendi, atque non aliter de teipso, quam de superbissimo aliquo sentiendi materiam sumas. Inde fiet ut teipsum superbum judicando humilis fias, inanisque gloriæ appetitum gladio suo, id est, materia quam ministrat, puta si viliter de te sentias atque judices te superbum, confodias.

Sunt qui nimium passione hac fatigantur, adeo ut nihil efficere possint, absque vanæ gloriæ pulsu, nihil tentare. Sunt præterea, qui etiam pusillanimes fiunt ad inchoandum perficiendumve opus aliquod bonum, quare mox ubi bonum aliquod coeperint, admovet se vana gloria, quæ suum quid ibi quærere molitur aut stabilire. Inde conterriti non audent in cœptis

bonis pergere ad perficiendum, et retrahunt manus jam bene operantes. Tentat enim variis modis diabolus, vel ut hac peste vitiosos et infirmos sibi subiciat, vel ut innocentes a bonis studiis impediat, quem enim fallere non potest ut sibi placeat, nec ut oculis placere quærat alienis, hunc tentando perplexum facit, ut nihil audeat boni facere, ne gloriæ vanæ, laudatum aliquid faciendo, servire videatur. Quem igitur non potest inducere ad peccatum, nititur per timorem, ne peccet, impedire a bono. Haudquaquam igitur hoc modo profliganda est vana gloria, ut pro hujus evitacione a cœptis bonis desinas, sed ut potius gloriam ipsam vanam contemnas.

Optimum igitur contra vanam gloriam remedium est, ut primum firmissimo pacto statuas in animo tuo, nihil contra humilitatem, nihil ex vana gloria agendum, non ut quidquid cum appetitu inanis gloriæ suggeritur, mox contemnas, sed ut gloriæ appetitum contemnas, ut eo animo quo suggeritur, id est, ex motu inanis gloriæ nihil facias. Sit igitur propositum tuum firmum atque constans, per vanam gloriam nihil agere, sit etiam simile propositum propter timorem vanæ gloriæ nihil velle omittere, sed studia bona continuare, intentionem facere rectam, et sibilos illos vanæ gloriæ contemnere. Dic passioni huic vitiosæ, illam exhibilans: Propter te hoc opus non faciam, neque etiam intermittam, faciam autem id quod facturum sum propter amorem Domini mei Jesu Christi. Vade retro Satana. Vanæ itaque gloriæ contemptus est necessarius, ut tam vilem passionem minoris æstimes, quam ut propter illam vitandam boni aliquid intermittas. Sentire motus vanæ gloriæ non est rationis, sed sensualitatis, consentire vero est rationis. Quamobrem nihil tibi damnationis est, sed in virtutis tibi vertitur exercitium, si impugnaris. Neque enim sentire idem est, quod consentire. Si titillationem aut phantasias vanæ pateris gloriæ, displiceant tibi et nihil propterea, quod alioqui non

esses facturum, agas, sed et propterea quod eras facturum bonum, haudquaquam postponas.

Hæc obiter dicta sint, quare legimus quod Dominus Jesus manifestavit gloriam suam. Hic manifestare potuit, quia humilis et mitis est corde, hic potuit manifestare, quia illi soli debetur. Manifestavit autem in signo hoc, quo mutavit aquam in vinum, et in aliis miraculis inde sequentibus. Miraculum hoc factum est, de quo præsens ait Evangelium, dum annum ætatis suæ agere Jesus inciperet tricesimum primum in die Epiphaniæ. In eodem die, anno superiori, quo Christus annum incipiebat tricesimum, fuit baptizatus idem a Joanne. Quo die etiam primo suæ nativitatis anno idem Dominus a tribus fuerat Magis visitatus.

Nuptiæ igitur factæ sunt in Cana Galilææ, et erat mater Jesu ibi, ut mulierum una ad quam pertinebat disponere de nuptiis. Vocatus est autem Jesus vel ideo, quod consanguinitate esset sponso junctus, vel quod religio, ac ejus sanctimonia mundo jam incipiebat manifestari, atque in opinionem venire hominum. Narrabatur enim Joannis testimonium de eo, evulgabatur, quæ Nathanaeli secreta atque ipsius abscondita nuntiaverat, et quod discipulos colligebat. Quia igitur mundo jam notus fieri incipiebat, vocatus est ad nuptias, ut propter sanctitatis ipsius præsentiam nuptiæ timentium Deum benedicerentur. Inde quoque factum est ut rationabile matri videretur Jesum Filium suum inducere ad miraculum faciendum, quo fidelium horum ac piorum hominum, qui vocaverant Jesum, consolaretur remunerareturque devotio. Ingenti namque compassione piissima Jesu mater mota ad bonos illos homines, qui filium suum honoraverant, cum eis videret vinum deficere, filio locuta est, vini defectum, simulque sponsi et sponsæ verecundiam eidem nuntians. Quod tamen paucissimis effecit verbis, nihil de ejus Omnipotentia hæsitans, nihil de illius dubitans charitate et pietate, quem confidentissime

Matth. xi,
29.

Joann. ii, 1.

credebat facturum quod ipsa subindicabat : adeo ut precem jungere superfluum illi videretur. Simul tamen etiam nobis ostendere voluit se, quæ tam sollicita fuerit vel ultro circa egestatem alienam, quam prompta, quam diligens, quam compatiens denique nobis sit, in necessitatibus nostris spiritualibus invocata. Quam benigne pro nobis loquatur, quam fideliter roget, quam efficaciter impetret, quam demum misericorditer, quod impetraverit, nobis impartiat.

Matrimo-
nium quale
esse de-
beat :

Considerandum hic Christum venisse ad nuptias, quo honoraret matrimonium, quod est Ecclesiæ sacramentum. Significat enim conjunctionem Christi et Ecclesiæ, significat quoque unionem Christi cum qualibet fidei anima, maxime autem significat unionem Verbi cum humana natura. Duæ enim naturæ, puta divina et humana, in unam personam in Christo unitæ sunt. De nuptiis carnalibus si cum Dei agantur timore, verum est illud : *Honorabile connubium in omnibus, et thorus immaculatus*. Cujusmodi autem esse debeat connubium seu matrimonium, aut in voluntate contrahendi, hoc est, in intentione, aut in conjunctione, aut in convictu, paucis dicam.

Hebr. VIII,
4.

I.
In inten-
tione.

Primo enim necessaria est pura sanctaque intentio, ut vir uxorem ducat, aut scæmina nubat viro præcipue propterea, ut prolem, prolesve accipiat, quas in Dei timore et ad divinum cultum erudiat, et quantum in se est, cogat : cupiens Dei honorem et colentium Deum numerum in hoc augere. Hæc est præcipua sanctissimæque intentio, et contrahendi et consummandi matrimonii. Est alia intentio similiter licita, non tamen pari gradu meritoria, ut quis contrahat cum uxore, quo refrænare se possit ab illicito concubitu fornicario, aut e diverso. Ita enim loquitur Paulus, quamvis id non dicat juxta imperium, sed juxta indulgentiam : *Unusquisque vir uxorem suam habeat, et unaquæque suum virum habeat, propter fornicationem, scilicet vitandam*. Hac intentione firmata, quæ præcipua sit, quæ moveat ad contrahendum, si aliquid tunc

I. Cor. VII,
2.

sinistri coinciderit, puta ut formosam marital, quam deformem uxorem, divitem quam egenam (modo Dei contemptricem et facinorosam nolit) veniale est, aut si modo licito Deoque subjecta voluntate id optetur, potest (ut spero) absque omni peccato desiderari.

Secundo, in conjunctione opus est, ut in Dei timore jungantur timentes et orantes Deum, a quo sibi detur, ut illi primum mereantur conjungi, nec aliter nisi in Deo se diligere, atque cuncta quæ sibi eveniunt, omnia quæ faciunt, in Dei beneplacitum ac gloriam dirigere proponant. Legant conjunctionem Tobiae junioris et Saræ sanctorum conjugum. Septem enim viros, qui Saram propter ejus pulchritudinem iniqua concupiscentia duxerant, prima nocte dum illi vellent concumbere, dæmon interfecit. At vero dum junior Tobias venisset ejus cognatus (cui secundum legem debebatur ipsa uxor) cui ex Angeli jussu est conjuncta, et quia ut instruebatur ab Angelo, fecit Tobias, nihil mali passus a dæmone est. Nec solum non est correptus, verum etiam improbo spiritu penitus fugato accepit virginem cum timore Domini. Hoc autem eo factum est modo.

Tobias dum audisset Saram viris subinde septem nuptam, et eosdem ad unum viros omnes a dæmone mox præfocatos, eam propterea accipere recusabat, ne sibi quoque idipsum contingeret, timens. Quare ab Angelo hortatus est dicente : *Audi me, et ostendam tibi qui sunt quibus prævalere potest dæmonium. Hi namque qui conjugium ita suscipiunt, ut Deum a se, et a sua mente excutiant, et suæ libidini ita vacent, sicut equus et mulus, in quibus non est intellectus, habet potestatem dæmonium super eos. Tu autem cum acceperis eam, ingressus cubiculum, per tres dies continens esto ab ea, et nihil aliud nisi orationibus vacabis cum ea*. Et paulo post : *Transacta autem tertia nocte accipies virginem cum timore Domini, amore filiorum magis, quam libidine ductus*. Hanc Angeli exhortationem Tobias diligenter audiens, cum ad

virginem esset sponsam introductus, eamdem hortatus est dicens: *Sara exsurge, et deprecemur Deum, hodie, et cras, et secundum cras, quia his tribus noctibus Deo jungimur, tertia autem transacta nocte, in nostro conjugio erimus, filii quippe sanctorum sumus, et non possumus ita coniungi, sicut gentes quæ ignorant Deum. Surgentes autem pariter instanter orabant ambo simul, ut sanitas daretur eis. Dixitque Tobias: Domine Deus patrum nostrorum, etc. Et nunc Domine, tu scis, quia non luxuriæ causa accipio sororem meam conjugem, sed sola posteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen tuum in seculum.* Sic locutus est Tobias ad suam sponsam, sicque in Dei timore illi conjunctus est. Cujusmodi nuptiarum formam ut imitentur omnes, hortandi sunt.

Tertio, in convictu conjuges se opus est ut integre sancteque diligant. Nihil tamen conjugis est amore faciendum, quod Deo displiceat. Amor hic et concordia conjugum si fundatur in Dei amore, levem facit omnem tribulationem. Qui si conjugibus defecerit, nullæ eos consolantur divitiæ, nulli honores, nulla denique felicitas terrena. Debent itaque simul conjuges vivere ut in nulla re alteri alter consentiat contra Deum, in reliquis omnibus concordēs. Seipsos mutuo ad virtutum profectum, ad observantiam præceptorum, tam Dei, quam Ecclesiæ, ad omnem justitiam, ad omnem misericordiam, ad injuriarum oblivionem, ad continentiam, ad devotionem bonis persuasionibus cohortentur. *Vir, ut inquit Apostolus, uxori debitum reddat, et uxor viro.* Laudandus tamen est uterque, si alter eorum, cui continentia magis placet, licitam aliquam occasionem alteri non petendi debitum aut præbeat, aut continendi, salva tamen semper obedientia et jure utriusque. Contentionum et irarum materiam alter alteri amoveat, offensum placet, statuta Ecclesiæ et jejunia juxta suum statum observent.

Itaque debet uxori maritus dilectionem

sicut corpori suo, debet instructionem (propterea jubet Apostolus mulieres, si quid discere volunt, domi viros suos interrogare) debet correptionem ex charitate prodeuntem, debet regimen et directionem, præsertim in rebus magis arduis, debet pacificam, socialemque cohabitationem, ad extremum carnalis debet debiti solutionem. Pari modo uxor viro post illius amorem et honorationem debet subjectionem et thori fidem. Non tamen decet virum suam habere uxorem ut ancillam, nec dire ei dominari, sed agnoscere consortem, eamque ut sororem modeste dirigere, consolari et consilia cum eadem sua tractare. Sciant conjuges debitum posse reddere absque ullo peccato propter obedientiam, posse etiam exigere cum merito causa prolis, aut causa fornicationis evitandæ in se, aut in altero. Informentur, si ita libidinose alter miscetur suo conjugi, ut simili modo, cuicumque alteri paratus foret extra conjugium copulari, non discernens inter uxorem et mulierem, aut inter virum et maritum, peccare eos mortaliter, quia vir utitur sua conjugē, non ut conjugē, sed ut meretrice, et mulier viro non utitur ut viro, sed ut lenone. Si tamen ex libidine convenient, ita tamen, quod neuter eorum consentiret in carnalem actum extra matrimonium, nec limites juris conjugalis, nec naturæ ordinationem, legesque divinas excedant, non sunt dicendi peccare mortaliter.

Videant tamen et in secreto moneantur conjuges, quandoquidem tam multa fœda, inordinata, et juxta conjugii leges insueta atque contraria sæpenumero exercent (maxime ubi fuerint juvenes et libidinosi) absque timore Dei viventes, qui suis spurciitiis et abominationibus gravius offendunt Deum, quam si eadem extra conjugium agerent. Ubi vero Dei fuerit timor, hic docet in omni statu, quomodo sit vivendum. Propterea vos hortor omnes, ut timeatis Deum, horrentes illum offendere, qui est benedictus in secula, Amen.

ob. VIII.
7.

d. 9.

III.
1. con-
tu.

I. Cor.
1, 3.

I. Cor.
xiv, 35.

DOMINICA QUARTA POST DOMINI NATIVITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

NOLITE esse prudentes apud vosmetipsos. Nulli malum pro malo reddentes : providentes bona. non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Si fieri potest quod ex vobis est. cum omnibus hominibus pacem habentes: non vosmetipsos defendentes. charissimi. sed date locum iræ. Scriptum est enim : Mihi vindicta. et ego retribuam, dicit Dominus. Sed etsi esurierit inimicus tuus. ciba illum : si sitit. potum da illi. Hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput ejus. Noli vinci a malo, sed vince in bono malum, in Christo Jesu Domino nostro. *Ad Romanos XII.*

Rom. XII,
16.

Matth. I,
16.
I. Petr. IV,
7.

HÆC epistola eundem sermonem, quem superiori dominica audistis, continuat. Ubi enim prior epistola finit : *Non alta sapientes, sed humilibus consentientes*, ibi hodierna incipit : Nolite esse prudentes apud vosmetipsos. Ubi non omnem prudentiam insectatur, quandoquidem scriptum est : *Estote prudentes sicut serpentes*. Et Petrus dicit : *Estote prudentes et vigilate in orationibus*. Sed hanc prudentiam reprobatur, quæ est apud seipsum. Itaque ubi tenacitas proprii est sensus, ibi nulli consilio acquiescitur; ubi consilium proprium placet, ibi est prudentia apud seipsum. Dicit itaque Paulus in epistola : Nolite esse prudentes apud vosmetipsos, seu in æstimatione vestra. Nolite vobis prudentiam arrogare. Qui enim sibi ipsi prudens esse videtur, hic cum arrogantia stultus est.

Nulli malum pro malo reddentes. Qui enim malum pro malo retribuit, aut simile, aut gravius peccatum admittit. Ille enim

qui alteri malum prior intulit, fortasse malum, quod intulit, malum esse nescivit. Hic autem qui malum reddit, hoc ipso, quod ad ulciscendum se parat, probatur malum sensisse, quod lædenti se reddere tentat. Hoc idem Sapiens mōnet : *Ne dicas, reddam malum pro malo. Expecta Dominum, et liberabit te*. Et Petrus ait : *Non reddentes malum pro malo, sed e contrario benedicentes*. Christus quoque : *Benefacite, inquit, his qui oderunt vos*.

Providentes bona, non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Non satis sit vobis, inquit, sinceram bonamque habere coram Deo intentionem, nisi et provideatis, quantum in vobis est, ut quod facitis, id proximo absque scandalo sit. Non tamen hoc necessarium est, ut opera vestra hominibus placeant, sed opus est, ut a vitio specieve mala sint aliena, ne scandalizent.

Et quamvis difficulter fieri possit, quantum tamen *fieri potest*, et quantum ex par-

te erit vestra, cum omnibus *pacem habentes* : Difficile enim non erit in pace esse justis : ab omnibus autem pacem habere, et omnium sentire charitatem, vix possibile est. Nam verba justorum et opera sunt iniquis contraria. Maxime autem, quia haud raro coguntur boni peccata reprehendere aliena, dissentire, repugnareque voluntatibus aliorum : quare non possunt non offendere. Verum si aliena corda turbantur, quantum ad vos attinet, inquit, vestra sint corda in pace. In qua tunc recte sunt, cum propter Deum, ab omni cavetis offensione proximi, quando charitatis jura proximo servatis integra, quidquid quando illi debetis, exsolvit, quando denique propter Deum ubi oportet hominem offendere, non timetis. Est enim ex charitate odium, non quidem odium, sed zelus, qui odium sanctum, aut perfectum dicitur, propterea quod iniquitatem odiat. De quo in Psalmo : *Iniquos odio habui, legem autem tuam dilexi*. Hoc odio etiam offenderat homines, qui dixit : *Perfecto odio oderam illos*, puta iniquos. Quod nisi faceret, in pace non constitueretur. Sed audi quid sequitur : Inimici facti sunt mihi. Propterea dicit Paulus : Quod ex vobis est, pacem cum omnibus habeatis, ut videlicet injuriosa omnia caveatis, charitatis, ubi oportet, impendatis officia, nec quando debetis eruditionem correptionemque negligatis, a peccantibus dissidentes omnibus.

Quod si persecutionem propterea patiamini, audite Paulum quid moneat : Non vosmetipsos sitis defendentes, carissimi, quia et contentiones, rixæ ac pugnæ ad nihil aliud, nisi ad subversionem audien-

tium prosunt. Vestrum quidem est neminem lædere, sed si quis vos lædere voluerit, date vos locum iræ. Cedite hosti, ac sinite illum, quam voluerit in vos iram explere. Scriptum est enim : *Mihi vindictam et ego retribuam*. Non prohibet tamen velle, si tibi injustitia fiat, ut hoc ab eo, qui debet, puniatur, sed ut ulciscendi animo neque velis, neque reddas cuipiam malum. Neque enim fas est, ut appetas vindictam, sed delinquentis correctionem. Justi namque suos magis cupiunt inimicos corrigi, quam puniri.

Sed audi benignum corrigendi modum : Si esurierit inimicus tuus, ciba illum, si sitit, potum da illi. Et hoc modo similia in aliis ejus indigentis fac illi. Hoc enim faciens congeres carbones ignis super caput ejus, id est, in mentem ejus urentes accumulabis cogitationum stimulos. Dolebit enim se injuriam fecisse ei, a quo bona recipit, indeque ipsum lucraberis, ut deposito odio te diligat.

Noli vinci a malo, sed vince in bono malum. Cum malo, hoc est, cum vitiis non tantum permittitur nobis, sed jubemur etiam, ut pugnemus saltem, non vincamur. Certamen bonum est pugnaque salubris, quo tu bonus vitio et malo te opponas. Quod si victus fueris, et malo consenseris, jam duo erunt mali. Itaque si tibi displicet malus, noli fieri malus, noli illum imitari, sed vince in bono malum. Erga hominem patiens esto, et patientia vince malum. Nam si tua patientia inimicum, aut iracundum feceris mitescere : si mansuetudine tua, ut injuria persecutione abstinere, illum induxeris, malum vicisti.

Deut.
xxxii, 35.

cxviii,
2.

xxviii,

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ. MATTHÆI VIII.

ANTE Evangelium hujus dominicæ legitur Dominus Jesus ascendisse in montem, in quo octo Beatitudines, hoc est, legis Evangelicæ perfectionem docuit, dicens : *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum, Beati mites, quoniam ipsi hæreditabunt terram, et reliqua*, in quibus nobis perfectionis constituit regulam. Siquidem opus sibi a Patre commissum, quo ovem perditam recuperaret, quoque dispersos Dei filios congregaret in unum prædicando exordiebatur, propter quod in mundum missus venerat. Idcirco posthac sibi non pepercit mane et sero prædicans, vadensque de civitate in civitatem, de loco in locum, quo tempus nobis adesse nuntiaret acceptabile, tempus evangelizaret salutis, exhiberet se mundo lumen, invitaret nos a tenebris ad lucem, ut ambularemus in semitis ejus.

Post igitur illum, quem in monte fecerat sermonem, iis, quæ prædicaverat, adhibere voluit testimonium, et prædicationi suæ facere fidem apud auditores, quo verbis suis veritas, virtus et salus inesse crederetur, de monte ad facienda miracula descendit. Miracula enim et signa, quæ fecit Dominus Jesus, sunt tanquam sigilla in litteris, quibus confirmatur veritas prædicationis ejus. Quamobrem; *Si non*, inquit, *opera fecissem, quæ nemo alius facere potuit, peccatum non haberent*, in me scilicet Judæi non credendo. Itemque : *Opera quæ ego facio, illa testimonium perhibent de me*. Item : *Si mihi non creditis, operibus credite*. Itaque de monte descendens Dominus duo mox patravit miracula, quæ Evangelium recitat hodiernum. Dicit itaque Evangelista :

Cum descendisset Jesus de monte, secutæ sunt eum turbæ multæ.

In hoc monte sermonem Dominus de perfectione bene longum texuit, duoque est miracula operatus. Mons enim ille non fuit Oliveti, sed mons quidam Galilææ, fortassis mons Thabor. Secutæ sunt autem eum turbæ multæ. Alii ut diutius illum audirent, perfectiusque ab eo instruerentur. Alii propterea quod in ejus pulchritudine, in venustissimis ejus moribus, in suavissimaque ejus conversatione delectabantur. Quidam etiam ex vanitate sequebantur, quo perciperent nova. Alii ex necessitate, ut curarentur a languoribus suis.

Et ecce leprosus quidam veniens adorabat eum dicens : Domine, si vis, potes me mundare.

Pulchre miraculi post sermonem occasio datur, ut supernaturalem eruditionem Christi operatio confirmaret supernaturalis. Si enim mala docuisset, si mendacium esset locutus, nullo modo, Deus faciendo miraculum testis foret ejus mendacii.

Leprosus iste non interfuit sermoni Domini in monte, quia secundum legem a populo excludebatur, credidit tamen secundum aliquos Dominum Jesum Messiam, Christum atque Deum, ideo adoravit eum, dicens : Domine, si vis, potes me mundare. Nondum viderat miraculum, sed fama invitatus eruditionis Christi opem sibi ferendam ab eodem petivit. Vide tamen, qua modestia utitur ac sapientia, suam petitionem in Domini transferens arbitrium, desiderio suo ante insinuato. Dixit enim : Domine,

si vis, potes me mundare. Quasi diceret :
 th. xiii, Domine, tu fecisti cælum et terram, et
 , 11. omnia, tu omnia potes. Voluntas tua, ipsa
 est potestas tua et opus tuum : opera enim
 tuæ obediunt voluntati. Te aliquid velle,
 est perficere. Ego quidem desidero munda-
 tionem lepræ, sed nolo tibi esse mole-
 stus, nolo tuæ esse voluntati contrarius.
 Nescio quid tibi placeat, quid mihi expe-
 diat, ambiguus sum, nisi quod tuæ vo-
 luntati obedire certissimam scio esse mihi
 felicitatem. Quidquid igitur vis, erit mihi
 id ad salutem, erit mihi bonum. Unde si
 vis, potes me mundare. Verumtamen tuæ
 id providentiæ committo. Desiderium qui-
 dem meum tibi manifesto, at illud tuæ
 voluntati subicio.

Videte quam plenus est fide, qui nullo
 adhuc viso miraculo Dominum credidit
 Omnipotentem, ei se commisit ut sapien-
 tissimo, ut benevolentissimo sese subiecit.
 Nihil de potestate dubitat, nec de ejus
 hæsitat bonitate, idcirco non pro sua orat
 emundatione, sed orandi tantum deside-
 rium, et impetrandi fiduciam indicat. Si
 vis, inquit, potes me mundare. Credo quia
 tu es, qui Nahaman Syrum mundasti a le-
 pra. *Quis enim potest alius facere mundum
 de immundo conceptum semine? Nonne tu
 qui solus es?* Potes igitur non solum a Deo
 impetrare mihi sanitatem, ut Prophetæ
 fecerunt sancti, sed potes, si vis, ipse me
 mundare. Subest enim tibi, cum volueris,
 posse. Disce hic orandi formam, disce
 quam resignato debeas animo accedere
 ad orandum Deum. Vide etiam quam ve-
 recunde suum insinuat leprosus hic desi-
 derium.

Postremo, vide quam utilis illi fuerit in-
 firmitas. Inde enim motus est quærere Je-
 sum. Inde motus est Jesum adorare. Inde
 est motus Jesum confiteri Deum. Recte
 xv, 4. igitur Psalmista dicit : *Multiplacæ sunt
 infirmitates eorum, postea acceleraverunt.*
 LXXIII, Item : *Imple facies eorum ignominia, et
 quærent nomen tuum, Domine.* Novit hoc
 benignissimus Pater, quid suis expediat
 filiis. Ubi enim corda sentit dura, ubi

mundanis invenerit rebus atque amoribus
 corda nimis implicata, solet illis plerumque
 mittere adversitates, per quæ ad se redeant
 ærumnosi, quoniam venire nolebant sani.
 Hoc est verbum illud, quod in alia para-
 bola servo mandat Dominus, qui cœnam
 fecerat magnam, dicens : *Compelle in-
 trare, ut impleatur domus mea.* Pro hac
 charitate singulares sunt Deo gratiæ agen-
 dæ, quod non sinit te licentiose juxta de-
 sideria tua vivere, atque impune peccare,
 sed juxta Prophetam, sepiam viam tuam spi-
 nis ut cum velis, non prævaleas etiam pec-
 care ne peccandi vias tuas antiquas inveni-
 re possis. Obices enim et impedimenta viis
 et desideriis tuis opponit, puta infirmitates,
 ignominiam, paupertatem, calamitatem,
 qua errantem revocat, hallucinantem si-
 stat, pereuntem reducat atque restauret.
 Propterea idem dicit Psalmographus : *In Ps. xxi, 9.
 camo et fræno maxillas eorum constringe,
 qui non approximant ad te.*

Et extendens Jesus manum tetigit eum,
 dicens : Volo, mundare :

Quis Jesum dubitet mundationem agere
 potuisse leprosi sine tactu manus, quod
 et paulo post fecit cum servo Centurio-
 nis, quem solo nutu pronuntiavit sanum,
 nisi qui non perfecte credit in eum? Vo-
 luit tamen sæpenumero uti humanitate
 tanquam medio atque organo quodam ea,
 quæ divinæ sunt virtutis, et quæ ad no-
 stram spectant salutem, operans.

Nihil præterea mireris, quod Dominus
 leprosum tetigisse legitur, cum in lege sit
 Moysi prohibitus tactus leprosi. Quia Chri-
 stus non erat legi subjectus, sed Dominus
 legis, nec præceptum hoc in Christo hic
 habuit locum. Prohibitum enim erat non
 tangere leprosum, ne tangens inquinaretur.
 Christus vero non potuit inquinari, sed
 tactu dextræ suæ lepram fugabat, quare
 tactus ipsè non fuit contra præcepti inten-
 tionem. Tetigit etiam Dominus leprosum,
 tametsi absque tactu beneficium præstare
 potuisset, ut superbiam nostram, aut nimis

Luc. xiv,
23.

Os. ii. 6.

b. xiv, 4.

Sap. xii.

xv, 4.

LXXIII,

delicatham consuetudinem argueret, qui infirmos nimium horremus, docens nos neminem debere spernere, neminem non consolari.

Et confestim mundata est lepra ejus.

Et ait illi Jesus : Vide, nemini dixeris.

Non solum lepra corporis, verum etiam animæ ei ablata est, puta interioris hominis. Vide, inquit, nemini dixeris. Hoc intelligendum est, ut nemini se dicat mundatum, nec evulget miraculum, antequam a sacerdotibus agnoscatur indiceturque mundus. Noluit enim cæcis, hoc est invidis, quantum in se erat, scandalum præbere Dominus Jesus. Videtis humilitatem Domini Jesu, qui potuit leprosos mundare, quomodo omnes depellere potuit morbos, tamen noluit eos, quos curavit (ubi exigebatur sacerdotum judicium) absque judicio eorumdem, ut mundos haberi, sed divinam suam quoque virtutem (quæ operabatur miracula) judicio subjecit sacerdotum : quandoquidem quos divina virtute ipse curavit, sacerdotum judicio adhuc examinandos, an vere scilicet mundi essent subjecit.

Potest autem et alius quoque hic esse intellectus, quare nemini voluerit dici miraculum. Certe quod omnes videbant (turba enim erat ibi hominum maxima) non potuit latere. Quo ergo attinebat, ut prohiberet miraculum seu beneficium divinum nemini dicendum? Credendum est, aut ante judicium sacerdotum, ut dixi, nemini se ostentare, jactareve debere pro mundo, aut illud præceptum, non fuisse prohibitivum, sed indicativum et instructivum. Quare ejus non fuerit voluntas mundato præcipere, ut taceret, sed nobis omnibus indicare, quod manifestari non cuperet, nec hominum gloriam affectaret. Potuit sustinere, ut homines miraculum scirent nuntiarentque ad animarum suarum ædificationem, sed prohibendo evulgari, id solum voluit, ut sciremus, quod hoc miraculum faciendo gloriam non quæsit suam, non quod sibi

a gloria vana (cui soli omnis debetur gloria) timuerit, sed quia nobis metuebat, ne imponeret nobis gloria inanis, auferetque boni operis a nobis omnem fructum. Ideo docuit nos, cum bona opera fecerimus, non esse gloriæ avidos, sed potius desiderare nos manere in occulto et absque gloria, quam manifestari aut laudari, tametsi opus factum sit in publico. Non ergo hoc modo præceptum erat, ut occultaret, nec manifestans delinquebat, sed nobis ex verbis his : Vide nemini dixeris, eruditio inferebatur, ut appetamus non prædicari aut laudari.

Sed vade, ostende te sacerdotibus, et offer munus tuum, quod præcepit Moyses in testimonium illis.

Sacerdotes te videant et judicent, qui si mundum videntes, te inter homines vivere decernant, ac mundum pronuntient. Hic Christus nos sub lege gratiæ viventes docet, quanquam ipse sit, qui nos mundet a lepra peccati, idque per contritionem, quæ sæpenumero, ut debet, præcedit confessionem, nihilominus tamen mittimur, quamvis coram Deo mundati, ad sacerdotem, cui nostra confiteamur peccata. Quibus auditis, et perspectis nobis, an plaga hæc lepræ, hoc est, an voluntas peccandi in nobis curata sit, judicat nos mundos, et justos pronuntiat.

Cum intrasset autem Jesus Capharnaum, accessit ad eum Centurio rogans et dicens :

Capharnaum civitas fuit ac metropolis Galilææ. Quod vero accessit ad eum Centurio, non intelligendus est in sua persona accessisse, sed Judæorum seniores misit legatos, ut Lucas ait, pro se. Qui cum venissent ad Jesum, rogabant eum sollicitè, dicentes : Dignus est, ut illi hoc præstes. Diligit enim gentem nostram, et synagogam ipse ædificavit nobis. Quod lucidius, pauloque post in eodem loco monstratur. Sequitur enim, quod Centurio renuntiari fecerit

Christo : *Me ipsum non sum arbitratu dignum, ut venirem ad te.* Per interuentios igitur loquens Centurio dixit.

Domine, puer meus jacet in domo paralyticus, et male torquetur. Et ait illi Jesus : Ego veniam, et curabo eum.

In Luca dicitur ex processisse infirmitatem, ut naturali modo aliud non superes-
set, quam mori. Vide hic, quam fidelem se præstet dominum erga servum infirmum. Et ait illi Jesus, scilicet per internuntios : Ego veniam et curabo eum, hoc est, paratus sum venire ad domum tuam, et tuum curare servum, si vis aut optaveris. Non enim assertive hoc loquitur Christus (quia futurum præsciebat, quod non esset in ejus domum venturus), sed dicit in benevolentiam ostendendo, qua, si optaverit, paratus sit venire.

Centurio-
s virtutes
modo
et imi-
tandæ.

Multæ hujus Centurionis virtutes hic ostenduntur. Habuit enim magnam fidem : nam credidit Christum etiam absentem solo imperio infirmitates posse curare, utpote cui obedirent omnia, nec tantam grassari posse in homine infirmitatem, quam curare non posset. Fuit mirum in modum humilis, ideo ex humilitate ad Dominum venire abstinuit, arbitrans se indignum (cum esset gentilis seu paganus) venire ad tam sanctum Dei. Non audebat alloqui, non audebat domo sua suscipere Christum, non quod non desideraret, sed quod indignum ad hoc se æstimaret. Habuit præterea magnam charitatem, qui tam ferventer, tam constanter, tamque affectuose rogavit pro suo servo, quem præ ingenti dilectione puerum nominavit, non ignarus illius Ecclesiastici : *Servus fidelis sit tibi quasi anima tua.* Vide hic quoque humilitatem Christi. Rogatus a regulo, ad ipsius filium venire noluit : non rogatus ad Centurionis servum venire paratissimus fuit, adeo personarum haudquaquam acceptor.

Eccle.
cxiii, 31.

Christi responsione accepta, audiens quod ad domum pararet se Jesus venire illius, mox renuntiat Centurio humillime, dicens ut sequitur :

Et respondens Centurio, ait : Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, et sanabitur puer meus.

Sciebat Centurio, quam abominabile esset viro Judæo in domum ire Pagani, ideo molestum nimis putabat Christo futurum, ut ad se veniret. Non dubium est Centurionem illustratione divina fuisse imbutum, qui virtutes divinas haberet infusas, utpote vir religiosus, bonus ac timens Deum, quemadmodum de Cornelio in Actis Apostolorum legitur. Nam quod Judæis synagogam ædificaverat, indicabat, quod unius Dei veri cultor, animoque Judæus erat. Explicat autem fidem suam plenius, qua credidit Christi corporalem præsentiam non esse necessariam, sed virtutem, hoc exemplo :

Act. x, 2.

Nam et ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites. Et dico huic : Vade, et vadit ; et alii, Veni et venit ; et servo meo : Fac hoc, et facit.

Quasi diceret : Haudquaquam id rogo, ut Dominus Deus meus fatigetur, aut humiliet se ad domum venire Pagani et incircumcisi. Neque enim id est necessarium, cum ex potestate, quæcumque vult operari, possit omnia, et hoc multo plus, quam ego, qui multo sum indignior, non dominus, sed sub potestate humana majori adhuc constitutus. Quia tamen sub me milites habeo, quando dico huic : vade, vadit ; alteri si dico : veni, venit, et omnes mihi obediunt, quanto magis tibi et homines et Angeli obediunt, qui tuum exequuntur beneplacitum ?

Audiens autem hæc Jesus, miratus est, et sequentibus se dixit : Amen dico

vobis, non inveni tantam fidem in Israel.

Audiens Jesus verba Centurionis, quæ sibi nuntiabantur, miratus est, hoc est, ad modum mirantis se habuit, ut nos admirari faciat gentilis et incircumcisi hominis fidem, ostendatque nobis, quantum sibi placeat hominis Pagani hujus fides, quantum Judæorum contra displiceat infidelitas. Miratur igitur Dominus, quia mirandum nobis insinuat. Ideo sequentibus se turbis dixit: Non inveni tantam fidem in Israel. Non putes Christum prætulisse Centurionis fidem fidei suæ matris, aut fidei Apostolorum, quia loquebatur de his, qui ex prædicatione ejus generali credere cœperant, non de his, qui etiam ante ejus prædicationem in illum credebant.

Alio quoque potest dici modo Dominum sua verba voluisse intelligi comparative, ut diceret se non tantam invenisse in Israel fidem, quantam in Centurione. Dignum autem erat majorem esse et inveniri apud Judæos, quam apud gentes. Et tamen juxta conditionem utriusque plebis et singulis expensis, major fuit fides Centurionis, quam Judæorum, non simpliciter, sed collative, quia major erat pro gentili homine in sua sorte et conditione quam Judæorum in sua vocatione: hæc enim multo debuit esse major, quam gentium, quia nondumerant vocati. Est autem similis locutio, quomodo si alicujus rustici laudetur prudentia, quæ major sit, quam hominis docti, aut civium, ac philosophorum, hoc intelligeretur verum in genere suo, puta quod rustici prudentia in gente sua major apparet, quam oppidani, aut philosophi inter cives, aut sapientes, et doctior inveniat rusticus, non inter philosophos, sed inter rusticos, quam philosophus inter philosophos.

Dico autem vobis, quod multi venient ab Oriente et Occidente, et recumbent cum Abraham, et Isaac, et Jacob in regno cælorum. Filii autem

regni ejicientur in tenebras exteriores.

Dico autem vobis, quod multi venient ab Oriente et Occidente ad fidem per prædicationem Apostolorum, et per illuminationem spiritus divinam et recumbent cum Abraham, Isaac, et Jacob in regno cælorum: filii autem regni, quia non hi qui ex semine sunt Abrahæ dicuntur filii, sed qui fide sequuntur Abraham, ejicientur in tenebras exteriores. Filii regni, hoc est, Judæi, et omnes vocati, quibus ex vocatione deberetur (si juxta suam viverent vocationem) regnum Dei, si suam vocationem negligunt, ejicientur in tenebras exteriores. Ante cum intelligerent periculum suum, peccatis abstinere noluerunt, sed in tenebras inciderunt interiores, unde quo ambulent, non vident, sed tenebræ eos comprehenderunt, quia odiunt lucem, amant vero suas tenebras.

Faciamus nos aliter. Docent nos ambo, Ex
tio
tam leprosus, quam paralyticus, hic ad
medicum fugere, qui non minus paratus
est mederi animabus, quam corporibus
nostris. Propterea rogavit Dominum Psalmista: *Domine, miserere mei, sana animam* Ps.
meam, quia peccavi tibi. Leprosus vero
hic a Domino petivit munditiam. Cunctis
fere est hominibus naturale ac insitum,
diligere munditiam. Vide si non omnia
optes munda? Mundam cupis habere ve-
stem, mundum cibum, mundum lectum, M
qua
opt
vas mundum, domum et alia omnia munda.
Quare non item animam quærimus
mundam? quare cor non servamus mundum
et conscientiam? *Beati*, inquit, *mundo* Ma
corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Qui
igitur immundo sunt corde, Deum non videbunt.
Quotidie igitur ad Dominum clamet vestrum unusquisque: *Cor mundum* Ps.
crea in me Deus, et spiritum rectum innova
in visceribus meis. Exterior immunditia
corporalis non coinquinat hominem. Nam
etsi omnia forent immunda externa,
quamdiu anima non inquinatur, nihil refert.
Placet Deo innocentia, placet etiam

maceravit, non blandiens fovit. Eam ob rem ego Domini mei voluntatem sciens, et quid pro me passus sit, quid mihi prohibuerit, quid me docuerit, debeo me illi conformare. Nolo igitur cor meum hujusmodi immunditiis odiosis inquinare. Hoc modo faciendo te abnegas, quia non vis, non admittis quæ libenter velles, quia impugnans quæ diligis, propellis quæ desideras, vis carere his quæ appetis.

Observa præterea quid horres, fugis, quove libenter velis carere, aut exonerari. Si ad Christi est gloriam, noli hoc abjicere aut fugere, si tibi missum est, si injunctum, sustine. Sentis laborem te gravantem, habes quod te inquietat officium. Toleras, qui tibi est molestus hominem, audis tibi detrahentem : Et his omnibus velles aut liberari, aut carere, aut aliis imponi. Dic tibi ipsi : Haudquaquam. Tu non facies voluntatem tuam, non satisfacis desideriis tuis, quia Christus non venit facere voluntatem suam, sed Patris sui qui in cœlis est. Christus pro me dura sustinuit, Christus odientibus se benefecit, odientes dilexit, pro me laboravit, fatigatus est, esuriit, sitiit, in mortem usque obedivit, et ego nihil sustinebo ? Si Christus non venit facere voluntatem suam, quomodo ego tunc faciam voluntatem meam ? Christus non suam, sed voluntatem fecit Patris, et ego non faciam voluntatem meam, sed Domini mei Jesu Christi. Si ipse ab hac me molestia liberare decreverit, liber ero. Si liberare noluerit, si me adversa sustinere voluerit, nec ego me liberabo, sed sustinebo et tacebo. Quis sum ego ut repugnem voluntati divinæ ? Quod ego nollem secundum carnem, jam volo secundum spiritum. Quod nollem alioqui propter me, jam volo propter amorem et beneplacitum Domini mei Jesu Christi. Ecce hoc est abnegare seipsum, frangere, negare sibi desideria sua.

Joann.
vi, 38.

II.
Crucis
susceptio.

Portare vero crucem est omnem adversitatem, molestiam, tentationem, laborem, infirmitatem, et contrarietatem quamcumque super te venientem, libenter accipere de

manu Domini, hanc æquanimiter, etsi non potes semper hilariter, ferre. Cogitanda est quævis tribulatio crux esse Domini a Deo tibi missa. Crux, inquam, est tua. Nec juberis aliam qua tuam ferre crucem.

Restat autem tertium, quod juberis sequi Christum. Quid est sequi Christum ? Imitari ejus vitam et actus virtutis, quibus te docuit et verbo et exemplo. Si auscultas loquentem, audis : *Discite a me quia mitis sum et humilis corde*. Ecce hic verbo te docet, et ex suis moribus jubet discendum, quia oportet esse mitem et humilem corde. Ubi vita ac moribus hoc docet ? Nusquam locus est, nullumque tempus, quo id non exhibeat. In præsentī Evangelio namque nonne humillimi ac mitissimi cordis erat, quod leproso : *Domine, si vis, potes me mundare*, dicenti, continuo respondit : *Volo, mundare ?* Nonne humilitatis fuit et mititatis, quod leprosum benedicta sua manu tetigit ? Quid tam a superbia alienum, quam quod ad Centurionis servum accedere paratus fuit ? *Ego veniam*, inquit, *et curabo eum*. Porro quando Judæi illum calumniabantur, dicentes : *Nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, et demonium habes ?* Respondit : *Ego dæmonium non habeo, sed honorifico Patrem meum*. Quid humilior, quid mitius potuisset responderi ? Quod voracem, potatorem vini, amicum publicanorum, et reliqua id genus nomina in illum blasphemii sibi usurpant, num propterea unquam Dominus majestatis irasci visus est ? Nunquam. Tacuit et nihilominus illis benefecit, qui de se mala loquebantur. Non indigeremus idcirco aliis multis libris. Una vita Christi liber nobis esset vitæ sufficiens, ex quo disceremus omnia. Christi exempla nobis plena esset informatio. Secutæ sunt itaque Salvatorem turbæ multæ.

Refertur autem ibi quoque fuisse leprosus, qui omnium infirmorum speciem observat. Quomodo autem lepra, corporalis est infirmitas, ita etiam quædam est animæ lepra, quæ in corporali lepra significatur, non quemcumque peccatorem indicans, quæ

im

M
2)

M
viii

Joan
48,

L
mys
qua

sed eum, qui est manifestus et aliis contagiosus. Sunt enim quidam peccatores, quorum colloquia mala bonos corrumpunt mores, quorum vita scandalizat, et quibus plerumque non satis est, ut ipsi impie agant nisi et alios secum ad peccata trahant. Hi sunt leprosi, atque propterea vitandi. Consortium enim illorum inquinat.

Potest autem hic quoque universum genus humanum, quod erat leprosum, intelligi. Quotquot enim ex Adam nascimur, ex parentibus infectis pariter et nos infecti originali peccato nascimur. Sumus ergo a regno cœlorum ut immundi exclusi, nisi mundet nos Salvator noster Christus Jesus. Itaque leprosi nascuntur omnes, et nemo mundus a sorde. *Omne caput languidum, et omne cor mœrens.* Clamavit autem natura humana, lepra scilicet infecta, per prophetas et in patribus : *Domine, si vis, potes me mundare.* Non exigit debitum, sed gratiam erga se provocat et benevolentiam, quia misericordiæ est divinæ, quod non sumus consumpti : multo majoris autem quod sumus redempti. Quando ergo sibi placuit, descendit ad nos de monte suo cœlesti. Distulit incarnari, quia voluit primo morbum satis agnosci. Extendit dexteram suam, et tetigit nos. Quomodo naturam nostram tetigit ? Quando incarnatus est, quando eandem sibi naturam, univit. Itaque mundavit nos, dicens : *Mundare.* Non verbo solo hoc dixit, sed opere et veritate. *Dilexit enim nos et lavit nos in sanguine suo.* Potest autem hoc modo de singulis peccatoribus exponi.

Habemus nihilominus in hoc leproso, hoc est, in hoc infirmo, omnium infirmorum typum sanitatem optantium, et figuram modumque orandi. Nos enim cum infirmi sumus, non aliud clamamus quam : O Domine utinam essem sanus. Ah ! Domine, sana me. O si tu scires, quanta tibi bona affert infirmitas, nequaquam eandem tibi velis abesse. Potius orares : O Domine da mihi patientiam, ut æquanimitèr sustineam infirmitatem. Vis scire quid tibi conferat infirmitas ? Vide quando melior sis,

id est, quando magis te a peccatis contineas, sanus an infirmus ? Hunc igitur qui tibi salubrior est, statum dilige. Si infirmus es, primo a gulæ peccato liberaberis. Infirmus enim nec edendi appetitum habens, quomodo potest gulæ peccato labi aut falli, cum exosum jam præ infirmitate habeat cibum ? Ægrotum non delectant risus et gaudia, non est ei cura de vestium præiositate. Multa denique quæ oblectare te solebant, ex infirmitate intereunt. Multa quæ desiderare solebas, fastidis. Dolores te premunt, et contemptibilis factus es. Num ultra superbies, aut minaberis ? Quando ergo sentis infirmitatem, meminisse debes, quod a Deo ad mundi ante cecideris amicitiam : quare vanitate aut iniquitate deliqueris. Inde ergo piissimus medicus te nititur revocare. Quamobrem nullo est pacto ei resistendum. Dicendum potius : *Sana me, Domine, quia peccavi tibi.* Amovenda infirmitatis causa, peccatum. Hoc modo leprosus ille veniens, non audebat Dominum rogare pro sanitate, sed dixit : Domine, si vis, potes me mundare. Tu quidem potes, sed ego sanitatem petere non audeo, quamdiu mihi tua est voluntas incomperta.

Simili pene modo orandi sunt usæ Maria Magdalena et Martha. Lazaro enim fratre suo ægrotante miserunt ad Dominum Jesum, dicentes : *Domine, quem amas, infirmatur.* Non rogant ut sanetur, sed infirmum significant, atque quid agendum sit de illius infirmitate magistro committunt. Sic oravit Mardocheus dicens : *Domine, in ditione tua cuncta sunt posita. Si decreveris salvare* continuo liberabimur. Hoc modo Christus quoque oravit, postquam naturæ humanæ infirmitatem ostendisset, qua optabat, si Deo ita placeret, non pati, subjungit quod in oratione erat præcipuum, et quod omnino volebat. *Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu.*

Itaque sunt quædam, quæ nobis non possunt nocere, de quibus etiam certum est ea placere Deo. Hæc licite possumus

Ps. XL, 5.

Joann.
XI, 3.Esther
XIII, 9.Matth.
xxvi, 39Cor.
i, 33.Genus
humanum
fuerit
leprosum.

1. 5.

Apoc. i, 5.

Infirmitas
væ bona
diferat.

Orare quæ-
nam secu-
rius possi-
mus.

omni tempore orare, ut sunt, veniam pe-
tere de peccatis, contritionem, emendatio-
nem vitæ, gratiam Dei, virtutes, beatitu-
dinem et hujusmodi alia, quibus non
possumus non bene uti. Hæc semper ex-
audit Deus, si perseveramus orantes. Etsi
aliquando videamur nobis derelicti et a
Deo projecti, haudquaquam tamen dere-
linquimur, sed sæpenumero nos derelin-
quimus ipsos et Deum, hoc est, hanc par-
tem hominis neglectam relinquimus, quæ
erat in Deo. Modo enim ferventer oramus,
paulo post adeo procul a Deo tendimus, ut
prioris bonæ voluntatis vix moveat me-
moriam. Quando ergo nos ab oratione defi-
cimus, quando his pro quibus oravimus,
aut quæ petivimus a Deo contraria agimus,
quomodo exaudiemur? Necesse est igitur
in oratione perseverare, non ut semper ad
orationem stemus, sed ut desideria sancta
non deficient, providendum, ne ab ora-
tione ad noxia et contraria labamur. Qui
enim semper in desiderio est, semper orat.

Quis
semper
orat.

Differt tamen etiam interdum Dominus
quod præstare vult, ut doni necessitas di-
gnitasque dantis, item charitas et susci-
pientis infirmitas plenius agnoscatur. Non
enim absque conatu et industria nostra
vult Deus sua nobis dona infundere, ne
ignoremus, a quo receperimus, magisque
efficiamur ingrati. Nec dona sua in nobis
vult esse otiosa aut carere fructu, sed
terram nos esse vult bonam et optimam,
quæ reddat fructum centuplum. Ubi ergo
orantes perseveramus, ubi omnem cona-
tum nostrum expenderimus, et agnovimus
post universos labores nostros pro virtute
exantlatos, ex sola Dei misericordia nobis
virtutem provenire. Laborem et conatum
nostrum quidem a Deo requiri, sed fere
nihil hunc nisi ad agnitionem nostri et
humilitatem suffragari, ab Omnipotentis
vero manu benevolentissima omnia expe-
ctari, tunc a Domino in his, quæ nobis
prosunt exaudimur.

In secundo miraculo per paralyticum no-
bis homo acediosus significatur, qui ace-
dia, hoc est fastidio tædioque in divinis sus-
cepto, quidquid devotionis est, nauseet. Pe-
riculosa valde est hæc tentatio, et tepidis
familiaris. Quæ tepiditas multo magis est
noxia, quam frigiditas. Qui enim gravio-
ribus et lætalibus peccatis tenentur capti-
vi, interdum gemunt sub oneribus, et agno-
scunt suam captivitatem, hi quoque sæ-
penumero humiliores sunt, citiusque, aut
frequentius compunguntur, quam tepidi
et acediosi, quia se agnoscunt peccatores,
seipsos corrigunt, et ferventes, ex priorum
delictorum conscientia fiunt. Porro tepidi
justi, propterea quod non gravium sunt
peccatorum sibi conscii vivunt absque fer-
vore, nec valde timent, quasi sua innocen-
tia contenti, ideo raro ad meliora profici-
unt. Qui autem in ejusmodi veniunt tepi-
ditatem sic perseverantes, fere semper
periclitantur, potissimum religiosi. Tædet
enim eos tanquam paralyticos manus ad-
movere ad bona opera. Gravatur eos in ora-
tione stare, laus eis est divina insipida,
devotionem nesciunt, simplicitatem rident.
Quidquid pium est, fastidiunt. Ubi possunt
a templo, a choro, a sermone, et ab officio
abesse divino occasiones quærunt. Novi-
tates et rumores mundanos audire affec-
tant. Hi etsi alia peccata gravia non ha-
bent, ipsa indevotio, acediaque ad gravem
eis culpam imputabitur, quia in Dei ser-
vitio se tam habuerunt infideliter, quam
negligenter. De hac infirmitate in Apoca-
lypsi cuidam Dominus facit nuntiari :
Utinam esses calidus aut frigidus (hoc est
utinam per devotionem ferveres, aut sal-
tem frigidus, te peccatorem et reprobum
agnosceres, citius tibi appropinquaret sa-
lus quam quod tepidus es) *sed quia neque
calidus neque frigidus es, incipiam te evo-
mere de ore meo.*

Hæc tentatio non curatur fugiendo, aut
occasiones evitando. Quanto enim te plus
abstraxeris a devotionis exercitiis, tanto
semper sterilior, pigrior atque divinatorum
eris fastidiosior. Si igitur vincenda est hæc

passio, contra teipsum te erigas oportet, et omnem occasionem quæras te stabilendi in divino officio, in piis exercitiis, cogendique te ad studia devota ac pia, licet invitum. Hic te non convenit tecum dissimulare, sed inferre vim tibi ipsi, et novis quotidie oneribus acediam tuam gravare. Dic tibi ipsi : Tu stabis et manebis in hac missa, in his vespers, in hoc sermone, etiam si catena te cogat constringere. Imo

cum quod debes nolis, cogam te etiam facere plura quam debes. Si vim itaque intuleris tibi ipsi, videbit Dominus certamen ac laborem tuum, et dabit victoriam tibi, ut acediæ spiritus abs te abscedat, adjutusque ejus gratia libereris per eum, qui pro te pependit inter duos dolores in cruce, Jesus Christus Dominus noster benedictus in secula, Amen.

DOMINICA QUINTA POST DOMINI NATIVITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

NEMINI quidquam debeatis, nisi ut invicem diligatis; qui enim diligit proximum, legem implevit. Nam non adulterabis; non occides; non furaberis; non falsum testimonium dices; non concupisces; et si quod est aliud mandatum, in hoc verbo instauratur: Diliges proximum tuum sicut teipsum. Dilectio proximi malum non operatur. Plenitudo ergo legis est dilectio.
Ad Romanos XIII.

Rom. XIII.
7.
ANTE hæc verba Apostolus Romanos, imo et mortales cunctos præmonuit, tributum, tributum: cui vectigal, vectigal: cui timorem, timorem: cui honorem, honorem: et hoc modo singulis quidquid deberent, redderent. Nemini aliquid deberent, nunc reddendum: quia absque injuria non sit, si alicui debeas aliquid et reddere posses, si non reddideris. Quo periculum peccatumque intelligitur, præcipue horum, qui cum habeant quod debent, et liberare se possint, non tamen quod debere se fatentur, etiam solvunt. Gravatæ enim nimis ferunt a pecunia exonerari. Dicit itaque priorem sententiam confirmans: Nemini quidquam debeatis, nisi ut invicem diligatis.

Cum enim alia fuerint a vobis reddita omnia, puta pecunia, vectigal, honor, timor, et id genus plura, unum manet quod semper debetis, ut vos mutuo diligatis. Nullum namque tempus est, quo non debeamus nos diligere mutuo. Alia enim quæ debentes reddimus, a nobis transeunt

ad alios, quibus damus. Charitas vero nunquam satis redditur, ut liberemus nos semel, posthac non dilecturi: sed manet debitum, ut quantumvis solvimus, quantumvis reddimus, semper æque debitores maneamus, nec etiam charitas, cum reddimus eam, aut impendimus, a nobis ad alios transit, ita ut nos deserat, sed quo plus solvimus, eo plus retinemus. Est ergo sensus: Cætera omnia solvite, ut nihil debeatis. Charitatem autem ita solvite, ita effundite, ut semper eam habeatis et debeatis.

Qui enim diligit proximum, legem implevit. Charitas enim sola est quæ legem implet, sine qua lex nulla impleri potest. Nihil autem obstat, quod solam dilectionem proximi hic commemorat, quia dilectionem Dei neutiquam tacet, quisquis dilectionem mandat proximi observandam propter Deum. Non enim ea dilectio nobis proximi præcipitur, quæ ex affectione est naturæ, aut sanguinis propinquitate, aut sociali, familiarive contracta consuetudine, sed quæ propter Deum concipitur, fovetur et

D.
prox
quæ
præc
tur.

impenditur. Dilectio itaque proximi legem implevit. Nam non adulterabis, quid aliud est quam proximum dilige? Qui enim proximum diligit, ejus non dehonestat uxorem. Itaque, non adulterabis, non occides, non furaberis, non falsum testimonium dices, non concupisces rem proximi tui: et si quod aliud est mandatum, impletur perficiturque in hoc verbo: *Diliges proximum tuum sicut teipsum*. Quis enim ejus uxorem adulterat, quis illum occidet, quis ei furabitur, quis falsum contra illum testimonium proferet, aliave injuria, aut contumelia lædet, quem diligit?

Omnia igitur hæc legis præcepta de dilectione proximi, in hoc uno coadunantur: Diliges proximum tuum sicut teipsum. Quapropter quomodo te diligere debes, hoc

modo etiam proximum dilige puta ad virtutem, ad salutem, ad Dei honorem, ad justitiam quoque; hoc est, quia justus es, aut ut justus fias, te, ac proximum dilige. Dilectio enim proximi, malum non operatur. Charitas enim non peccat. Sed vide quæ dilectio sit charitas, ne alia quam charitatis dilectione hominem diligens seducaris. His enim qui ex professo Dominum Deum solum volunt diligere multa sese objiciunt, quibus fallitur, irretiturque animus ad diligendum, quæ sub fuco quidam se putant charitatis amare, atque tamen charitas non trahit, sed carnalis, sensualis, naturalis, vitiosusque amor ut diligantur. Porro ubi vera est dilectio, ubi vera charitas, ibi plenitudo, impletio, consummatioque est legis, dilectio.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, MATTHÆI VIII.

POST leprosi et paralytici servi, scilicet Centurionis, curationem, ubi Petri a febribus soerum curaverat, aliosque multos dæmoniacos et languidos, videns turbas juxta se, voluit Jesus in alteram partem lacus transfretare, in omnibus volens nos docere, atque quomodo non solum in terra, sed etiam in mari potens esset miracula facere, cui quia Dominus erat universorum, forent subjecta omnia, ostendere. Ait ergo Evangelista:

Ascendente Jesu in naviculam, secuti sunt eum discipuli ejus.

Quod Christus ultra mare (sic enim quemvis lacum magnum aut aquarum congregationem Judæi vocant) recedere voluit, quasi turbas fugiturus, non ideo fecit quod secreto loco, solitudineve posset juvari, sed nobis, ut alia omnia, hoc monstravit in exemplum, quo turbas, hominumque

adspectus ubicumque potuerimus, declinamus. Nobis enim timuit, ne popularis favor, turbarum acclamatio, laus, gloriaque hominum imponeret: ideo in se docuit nos eligere secretum, et ab hominum occursum adspectuque nos subducere.

Alia quoque potuit esse ratio (nihil enim nos non docere voluit) ut post multas fatigationes turbarum in alium secederet locum, ultra scilicet mare Galilææ, quo infirmitatem humanam requie interdum egere monstraret, quomodo alibi Marcus illum suis dixisse refert: Venite seorsum in desertum et requiescite pusillum. Voluit præterea Dominus hic præcipue prælatos et eos, qui aut docere, aut prædicare aliis solent, docere quomodo, ubi necessitas est, aliis vivant, verum ubi satisfecerint aliis (quibus sua opera subveniant) sese ad se, hoc est, ad locum secretum, ad abstractam vitam atque mentis

secessum recipiant. Neque enim aliis tantum, neque sibi ipsis solum nati sunt, sed a Deo in curam, in regimen, et in ædificationem sunt multorum constituti, pro quorum eruditione et pabulo verbi Dei, ipsi quoque sæpius redire habent ad pastum, hoc est, ad lectionum, orationum, meditationumque secreta silentia, ubi propriæ vacent conscientiæ discussioni, ubi devotæ studeant compunctioni, et in seipsis discant quod alios sunt docturi.

Sciendum autem nihil hic in terris Dominum egisse quod non doceret, quod non ædificaret, quod nobis non loqueretur. Humilitatis enim magister humilia nos vult libenter amplecti, quod suo nos propterea exemplo docuit. Siquidem nusquam navem cortinis opertam, nusquam negotiatorum navem aliquam sumptuosam, sed piscatorum tantum legitur naviculas intrasse. Quo nos humilia, viliora quoque docet amplecti, spreto superbis atque pomposis.

Et ecce motus magnus factus est in mari, ita ut operiretur navicula fluctibus, ipse vero dormiebat.

Voluit suam virtutem, omnipotentiamque monstrare nobis, cui omnia cogerentur obedire elementa : idcirco fortasse non naturaliter, sed ejus dispensatione singulari tempestas in mari, hoc est, in stagno Genesareth quod transibat, exorta est vehementer, adeo ut submersi fuissent, nisi a Domino id magno prohibitum fuisset miraculo. Voluit enim discipulos maris adversitate, periculoque mortis exterreri, quo compulsi confugerent ad orationem. Est enim præcipuus hic stimulus revertendi ad Dominum, ejusque opem quærendi, dum tribulamur. Manifestat hoc, qui dicit : *Exaudi me, Domine, quoniam benigna est misericordia tua, secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me. Et ne avertas faciem tuam a puero tuo quoniam tribulor, velociter exaudi me. Intende animæ meæ et libera eam.* Propterea alibi quoque

num cum tribularentur, et de necessitatibus eorum liberavit eos.

Ipse vero dormivit, et ut alius habet Evangelista, in puppi super cervical; in futuro miraculo virtutem ostendere voluit divinam, ideo dormiendo naturam exhibuit humanam. Neque enim dormivit secundum intellectivam, sed juxta sensitivam animæ portionem : idque non coacte aut invite, ut alii homines, qui somno solent obrui, sed sponte et deliberata ratione. Rationis enim judicio et imperio voluntatis, corporalis natura sensitivaque animæ pars per omnia obediebat in Christo, tametsi causæ somni, e quibus oritur naturaliter somnus, puta vaporum ascensio in caput corporalisque naturæ fatigatio, vere fuerint in Christo. Dormivit itaque Dominus in navi, dissimulans discipulorum metum atque pericula. Sciebat enim quid futurum erat, et eo perducebat eos, ut illos instruens sese ipsis ostenderet. Irruerunt igitur sentientes periculum, et importunitate quadam ad Dominum currunt.

Et rogaverunt eum dicentes : Domine, salva nos, perimus. Dicit eis Jesus : Quid timidi estis modicæ fidei?

Domine, inquit, salva nos, perimus; hoc est : nisi tu nobis subveneris, peribimus omnes a tempestate maris. At illis respondens Jesus : Quid timidi, inquit, estis modicæ fidei? Non omnino nullam habuerunt fidem de Christo discipuli, sed adhuc modicam. Nam timore inordinato timebant perire, Domino Jesu dormiente. Dormiebat enim in navi Dominus maris, sed magis dormiebat in eorum cordibus. Quem excitabant, ut ipsius virtute tempestatibus imperante, maris evaderent pericula. Videtis quantula eorum erat fides. Domino credebant vigilantibus, ut sub ipsius cura evaderent pericula : dormienti non confidebant, ideo excitabant quasi de periculis et tempestate maris nescientem, aut quasi fuisset ejus virtus et divinitas somno oppressa.

Ps. LXVIII, 17, 19.

Ps. CVI, 6. refert Psalmista : *Clamaverunt ad Domi-*

Quid timidi estis modicæ fidei? An vobis, me dormiente, quidquam evenire posset periculi, quod non eveniret me vigilante? An vigilans vos tueri possum, dormiens non possum? Quod si mors irrueret, nonne hanc constantissime deberetis sustinere? Et quare ipsi non imperatis mari, ut quiescat? Si fidem haberetis, diceretis huic monti: Tollere, et mitte te in mare, et fiet, *Omnia enim possibilia sunt credenti.*

Tunc surgens imperavit ventis et mari, et facta est tranquillitas magna.

Surgit a somno, imperat ventis, hoc est, auctoritate divina præcepit eis, ut quiescerent, et facta est tranquillitas magna, tam magna, ut major ante nunquam visa sit in mari. Quæ enim miraculo fiunt divino, magnificentiora, perfectionioraque sunt his quæ naturali fiunt ordine. Facta est autem hæc tranquillitas subito, ut omnibus manifestaretur virtute facta divina. Marcus ita refert: *Exsurgens comminatus est vento, et dixit mari: Tace, et obmutescit.*

Porro homines mirati sunt dicentes: Qualis est hic, quia mare et venti obediunt ei?

Mirantur hominem dormientem, Deum imperantem, creaturam obedientem; ideo dicunt: Quis est hic, id est, quantus est hic, quia mare et venti obediunt ei? Hoc dixerunt illi homines. Qui fuere hi homines? Fortasse nautæ, aut discipulos vocat hic homines, quia nondum perfecte potentiam noverant Salvatoris.

Videte hic, quam studiose Dominus discipulorum omniumque nostrum diligit quæritque profectum. In navi dormire voluit, et quasi per somnum tempestatem non adverteret, dissimulavit, quo discipuli exterriti, quod in cordibus eorum erat, tunc proderent, sibi ipsis manifesti fierent, et seipsos agnoscerent corrigerentque imperfectos.

Habemus hic instructionem, quod homo in necessitatibus famis, pressuræ, aut aliis

periculis adversitatibusque constitutus (quibus seipsum juvare non potest, nec habet, unde juvetur ab alio) non debet pusillanimis ac dejectus fieri, sed Deo se committere, Deum invocare, Deo confidere, Deoque se resignare et relinquere, quandoquidem discipuli non de timore, sed de fidei pusillanimitate hic arguuntur. Docemur quoque in omnibus rogare Deum. Dissimulavit enim dormiens, ut discipuli orarent. Hoc modo, multis nos periculis exponit, ut cogat nos ad orationem. Quando enim (ut Josaphat dixit) ignoramus, quid agere debeamus, hoc unum nobis relictum est, ut manus nostras levemus ad cælum. Per adversitates igitur Dominus inducit in timorem et anxietatem, per timorem in agnitionem desperationemque infirmitatis nostræ, per desperationem nostri consilii revocat nos ad considerationem divinæ suæ bonitatis, ex hac consideratione rursus nos erigit ad spem et fiduciam erga se. Inde oritur nobis ad ipsum oratio, quæ nobis est utilis, tum propter humilitatem, quia de nobis diffidimus, tum propter fiduciam ad Deum, qua Deum honoramus bene de eodem sentientes. Hæc autem fiducia inde augetur in nobis, quando sentimus nos a Deo adjuutos nostramque orationem auditam.

Moraliter potest hoc Evangelium exponi, ut per naviculam intelligatur pœnitentia, quia quisquis in eam intraverit, ducitur ad portum salutis. Est autem pœnitentia adeo omnibus necessaria, ut nemo mare hujus seculi transire possit, qui hanc non intraverit naviculam. Figurata est namque per arcam Noe, extra quam quisquis ad illam non receptus fuerat, ut periret, necesse erat. Hoc modo, quia peccavimus omnes, et nemo se dicere potest mundum absque peccato, nisi naviculam hanc intraverimus pœnitentiæ, peribimus omnes. Vita nostra quotidiana (vere et vere dico) nihil aliud est, nobis adhuc infirmis, nobis adhuc imperfectis, tamen pœnitentibus et bonæ voluntatis, quam peccatum. Quid enim aliud agimus, quidquid agimus, quam

II. Par.
xx, 12.

Navicula
ut designat
pœnitentiam.

Confidere
e sequere
Deo committitur
nittere
juatenus
quisque
lebeat.

quod semper deficientes, nihil ad plenam justitiam perfectum, nihil non inquinatum, imo nihil dignum, Deo offerimus. Nihil revera unquam agimus, de quo quod sanum, quod sit emaculatum, possimus gloriari. In quovis opere nostro invenimus, quod doleamus, cujus poeniteamus. Aut enim nimium est, aut minus, aut aliud accessit vitiosum, aut in modo et ordine defecimus, aut certe non satis pura intentione moti sumus ad opus. Omnes igitur intrare hanc naviculam poenitentiae necesse est : et omnes, Christo nos miserante, Christo nos protegente, Christo nos ducente oportet navigare.

Navigando autem per hoc seculum, per hujus vitae pericula, per ambiguos anfractus, atque per procellosas tempestates, et tentationum fluctus, non minus impossibile est tempestatibus adversitatum, tentationumque nos concuti, quam eos qui navigant mare. Contra enim eum, qui se parat ad Christi militiam, armatur non solum diabolus, verum etiam mundus totus. Necesse igitur est eum, qui poenitentiae introire vult naviculam, aut terrenis omnibus abrenuntiet, hostique diabolo simul ac carni suae indicat bellum. Certissimum est enim, ut recedentem a se persequatur Pharaon, sive mundus, sive diabolus cum omni exercitu suo, quomodo

Eccel. II, scriptum est : Accedens, fili, ad servitutem Dei, sta in timore Dei, et præpara animam tuam ad tentationem. Alius enim, quod incipis relinquere mundi vana, et poenitentiae facere opera, te ridet, alius detrahit, alius objurgat, alius dehortatur et dissuadet, alius te suo exemplo scandalizat, et e centum non invenies unum, qui te confortet, promoveat, extimuletque ad bonum perfectionis. Hæ itaque tentationes undecumque veniunt, aut adversitates, quid aliud sunt, quam maris motus et tempestates? Hæ exsurgunt, et nimio terrore molliuntur submergere navem. Verumtamen quamdiu Jesus in navicula est, licet dormiat, nulla tamen prævalebit tempestas. Cave ne Jesum extra navem abjicias. Quod

Tempestates mysticæ quæ sint.

si feceris, impossibile erit te non mergi. Verum, ut dixi, licet dormiat, tu tamen non mergeris, quamdiu tecum est Dominus. Pulsat voluptas, insurgit ira, sævit invidia, luxuria æstuat, exsurgitque adversum te omne genus nequitiae, tam humanæ, quam diabolicæ, non timeas, quia nihil tibi nocebunt omnia hæc modo Jesus tecum sit in navi.

Est autem Dominus Jesus tecum in navi, quamdiu avidus tu tuæ salutis, studes ea quæ fecisti mala plangere, ut etiam summo opere caveas quidquid Deum offenderit admittere, satagens concors inveniri in omnibus divinæ voluntati. Dormit autem, si te gravi tentatione pulsante, dissimulans auxilium subtrahit manifestum, licet occulte bonam voluntatem nunquam deserat, sed confortat, vires et consilia ei sancta administrans. Hunc igitur dormientem excitare te oportet oratione, ut imperans ventis fiat tranquillitas magna. Excitatio enim ejus per clamorem sit orationis. Porro clamor cordis magnum est desiderium. *Domine, inquit, exaudi orationem meam, et clamor meus ad te perveniat.* Ora igitur ad Dominum : Domine, salva me, quia non est in me virtus, en pereor, velociter exaudi me. Et sicut habet Psalmista. *Exsurge quare obdormis Domine? exsurge et ne repellas in finem. Quare faciem tuam avertis? Oblivisceris inopiam nostram et tribulationis nostræ?* Itaque vigilare et excitatus Christus dicitur, quando spiritualis ejus in corde gratia sentitur, unde motus compescuntur tentationum, omniaque tunc tranquilla in homine conquiescunt.

De hoc Augustinus loquens, dicit : Intrant venti in cor tuum, utique ubi navigas, ubi hanc vitam tanquam procellosum et periculosum pelagus transis, intrant venti, movent fluctus, turbant navem. Qui sunt venti? Audisti convitium, irasceris. Convitium ventus est. Iracundia fluctus est. Periclitaris, disponis respondere; disponis maledictum maledicto reddere. Jam navis propinquat naufragio. Excita Christum

dormientem in navi. In corde enim tuo somnus Christi, oblio est fidei. Nam si excites Christum, id est, si recolas fidem, quid tibi dicit tanquam vigilans Christus in corde tuo? Ego audi, Dæmonium habes et pro eis oravi. Audit Dominus et patitur, audit servus et indignatur? Sed vindictam vis. Quid ego enim sum vindictatus? Hæc dum loquitur fides tua, quasi imperat ventis et fluctibus, et sit tranquillitas. Hæc Augustinus.

Vita igitur christiana est vita crucis, et vita poenitentiae, quam exerceri oportet

tribulationibus et adversitatibus. Omnes enim, qui pie volunt vivere in Christo, persecutionem patientur. Patientur a carne, quasi tempestatum commotiones. Patientur a mundo, quasi turbationes maris. Patientur a diabolo, quasi impulsus ventorum : sed Christus invocatus, et quasi a somno excitatus imperat ventis et mari, et fit tranquillitas magna non ut omnino non sentiantur, sed ut cum tranquillitate, cum pace et silentio cordis tolerantur, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUOMODO RESPICIENDA SEMPER SIT PROVIDENTIA DIVINA, ET QUOMODO
FERENDÆ TENTATIONES.

DOMINE salva nos perimus, Matthæi VIII.

Neminem puto fidelium, charissimi, adeo vel præsumptuosum, vel ignarum, qui non ex Christi sola misericordia et protectione speret salutem. Scimus enim, teste Propheta, quam contemptibiles sint omnes justitiæ nostræ, quæ panno menstruatæ comparantur. Quare licet mandata Dei (sine quibus æque non est nobis salus) servaverimus, quod nunquam nisi ex maxima protectione et Dei adiutorio faciemus, egeamus tamen nihilominus quotidie, misericordia Dei pro delictis, quæ nulla non hora committimus. Unde nobis quotidie, imo assidue quovis die clamandum est: Domine, salva nos, perimus. Hoc enim unum est nostrum nobisque semper adhæret, peccare, Dei beneficia destruere, Dei negligere dona, et gratiæ ejus ingratos esse. Ideo ex nobis nihil habemus, nisi unde perimus.

Vivimus præterea in hoc mundo non aliter, quam in procelloso mari, in quo multis naufragantibus, vix pauci ad portum evadunt salutis. Comparatur idcirco

non injuria, mari seculum hoc, seu mundus. Siquidem quomodo in mari pisces majores devorant juniores, ita quoque in hoc seculo, qui potentiores sunt, opprimunt inferiores. Proinde Jacobus ait Apostolus: Nonne divites per potentiam opprimunt vos? Deinde in mari quam rara est tranquillitas, tam rara, et multo minor est etiam in mundo. Eam ob rem Christus suis prædixit: In mundo pressuram habebitis. Postremo, tribulationes eodem ferme et ordine et causa eveniunt nobis in mundo, quo in mari tempestates. In mari namque oritur, tempestas, vel quia inducit hanc causa superna, puta stellarum et planetarum motus, occursus seu recessus. Aut quia ab imo tumet fervetque mare: aut a causa media, hoc est, a ventis, mare concutiente. Pari modo tentationes, adversitatumque tempestates hominibus in mundo eveniunt.

Quædam enim a causa veniunt superiore, hoc est, a Deo permittente. Quandoquidem dispensatione ita agitur divina, ut ille et ille habeat pati. Nemini tamen

Mari cur
seculum
compara-
tur.

Jac. II, 6.

Joann. XVI,
17.

Tentatio-
nes exter-
næ: earum
causæ.

jubet Deus inique agere, nec vult quempiam facere iniquitatem fratri suo, quamvis non semper impedit, sed relinquit hominem, dum satis monitus, inspirationes sanctas, monita Scripturæ, et exhortationes pias respuit, arbitrio suo. At vero illum, qui sustinere habet molestiam, jubet nequitiam pati alienam, ut pro patientia illius habeat, unde juste eum coronet. Quantum igitur attinet ad inferendam molestiam, non est a Deo adversitas. Nemini enim jubet, ut te persequatur. Verum quantum

Adversitates de manu Dei accipiendæ.

spectat ad sustinendam adversitatem, sæpiissime, imo nunquam non est a Deo. Quare consultissimum nobis est, ut semper hoc accipiamus a Deo, imo tanquam e manibus ejus, nostrum unicuique dicentis : Fili, hæc sustine propter peccata tua, et propter me. Ego hæc tibi mitto patientia. Esto mitis et patiens mei amore.

Legimus Nabuchodonosor quomodo afflixit, torsit et in captivitatem abduxit filios Israel, qui castigatione erant divina digni propter peccata sua. Misit enim Deus filiis Israel et Juda virgam disciplinæ suæ in hoc rege Nabuchodonosor, quem voluit ut ferrent, cuique se captivos traderent, quia eo utebatur ad castigationem peccatorum ipsorum, dispensative permittens, non jubens eum persequi, affligere, captivosque abducere filios Israel. In hoc igitur minister fuit divinæ justitiæ Nabuchodonosor rex quia afflixit, qui divina justitia et peccatis suis exigentibus erant castigandi, et propterea in Scriptura a Domino vocatur servus suus, et virga furoris sui, quia per eum punivit filios suos. Non tamen ita minister fuit Dei, ut ideo persequeretur, quo divinæ voluntati justitiæque serviret, aut ut eo suæ persecutionis referret intentionem, quo divino obtemperaret iudicio, sed dum suæ satisfaciebat tyrannidi ac crudelitati sæviens in Judæos, in hac nesciens Dei exequabatur sententiam, et afflixit quos Dominus voluit esse afflictos. Eos afflixit ex suæ voluntatis malitia, quos afflictos voluit Deus ex misericordissima justitia. Unde licet in hoc vocaretur servus

Dei, quod fecit id quod permisit Dominus fieri, quodque affligendos voluit juste pati, nullum tamen in hoc laudem, sed iram meruit propterea a Deo, sibi ipsi, non Deo, obtemperans. Inde tamen colligitur, quod Judæi non tam Nabuchodonosor persecutionem hanc debebant adscribere, sed magis in illa divinam intelligere justitiam, suis peccatis, ut commeruerant, digna redentem, eandemque persecutionem a Nabuchodonosor quidem factam, non tamen hanc ab eo, sed de manu Domini accipere.

Hoc modo omnes tribulationes, quæcumque nobis occurrunt, recipiendæ sunt a Deo. Respiciendum namque ad ejus sapientissimam providentiam, qui suis nihil evenire sinit electis, nisi quod illorum noverit conducere salutem, et ad ejus benignissimam voluntatem, quoniam diligentibus eum omnia convertit in bonum. Idcirco tanquam ab ejus manu sunt omnia accipiendæ.

Non igitur, filii, vestra sit occupatio, aut animi disputatio, quæ hanc vobis procuraverit (quam fertis) molestiam, aut cujus arte et studio vobis illatum sit malum, quove auctore, quod noluitis, patratum sit. Sed relictis hominibus, relictâ investigatione quacumque, sive triste, sive jucundum vobis quid venerit, ad Deum recurrite, de ejus beneplacito, de paterna ejus manu, quidquid fuerit, illud suscipite, scientes neminem posse hominum vobis machinari malum absque ejus permissione. Si igitur homini cuivis, aut diabolo Deus in te permittit potestatem tibi corporaliter aut temporalibus rebus nocendi, signum est, quod a te vult illud, quod te lædit, sustineri. Quod cum velit, tu quis es, qui audes contrarium ejus voluntati velle? aut qui audes contra hanc ejus voluntatem murmurare? Dic potius: Ego hæc merui, ego his dignus sum, ideo Pater meus qui amat me, illi mandavit, ut me flagellaret. Ut quid ergo murmurarem contra flagellantem, cum habeam, sciamque Patrem, qui jussit me subdi flagellis, amantem? Hoc modo omnes tribulationes mundi a Deo recipien-

dæ sunt : unde quoque veniunt, potissimum electis, qui non solum adversitates tolerando, sed intelligendo etiam in his providentiam divinam, spiritu proficiunt. Est tamen adversitas, quæ a Deo singulariter dicitur inferri, ut quod Paulus ad terram dejectus ex equo nihil vidit, Deoque respondit al-

ix, 6. loquenti, scilicet Christo Jesu : *Domine, quid me vis facere* : et similes hujusmodi aliæ, ut sunt infirmitates.

Secundo, tempestas seu calamitas oritur ex causa inferiore, ut ab hominibus malis, tyrannis et improbis. De quo Christus loquens : *Ecce ego, inquit, mitto ad vos Prophetas et sapientes et scribas, et ex illis occidetis et crucifigetis et ex eis flagellabitis in synagogis vestris, et persequimini de civitate in civitatem*. Porro causa media tentationum nostrarum sunt hostes maligni, qui nobiscum versantur in aere. Variæ autem sunt tentationes, adversitates, calamitates tribulationesque multiplices electorum, aut in corpore, aut in fama, aut in rebus, aut in corde.

Hæ autem, quæ in animo versantur, tentationes sunt, plerumque multo graviores, maxime spirituales ut sunt desperatio contra spem, tentatio perfidiæ contra fidem, tentatio blasphemiae et tristitiæ contra charitatem, unde quandoque tentatio oritur sui occisionis. Coram his, qui ad has tentationes inclinati sunt, non est tutum de tentationibus hujusmodi loqui. Statim enim, ut nominari audierint, imaginationes et terrores phantasiasque recipiunt. Observanda est autem, maximeque cavenda tristitia mentis homini præsertim Deo devoto, quæ nihil aliud est quam nidus diaboli, in quem suggestionum malarum fraudumque suarum recondit ova, e quibus gravissimas excubare nititur tentationes spirituales. Est enim tristitia idonea ad recipiendas fovendasque passiones quascumque et tentationes, præsertim spirituales, ut sunt invidiæ, odii, acediæ, blasphemiae, desperationis, scrupulositatis, perfidiæ, et hujusmodi. In omni quoque tentatione spirituali fere semper prima oc-

currit tristitia, qua ubi hominem superaverit, facile introducet alias, quas voluerit passiones hostis malignus. Est igitur summo opere vobis cavendum, ne in tristitiam, hoc est, in quoddam tædium mentis cadatis, ut neque orare, neque legere, neque operari possitis, sed omnia sint vobis fastidio tædeatque vos vivere. Hæc enim tristitia mortem operatur.

II. Cor.
VII, 10.

Quapropter si de generali est remedio loquendum contra spirituales tentationes mentis, præcipuum quod facias, sit, ut tristitiam illam amaram, fastidiosam et melancholicam non admittas : imo quantum in te est, et quantum potes, age ut eam non sentias. Excute eamdem ne illi consentias, ne foveas, sed si sentire cogeris, invitus sentias. Coge te ad spiritualem lætitiā, quæ spem roborat, generat devotionem aut compunctionem. Honestam etiam lætitiā quæ in humana est conversatione, tunc fas est admittere. Item hymnos et cantica spiritualia in silentio frequentare juvat non modicum.

Remedia
contra spi-
rituales
tentatio-
nes.

Porro tentationes blasphemiae, et hujusmodi foedæ incidentiæ nunquam melius, quam per contemptum vincuntur. Facigitur semel, qui hujusmodi infestaris cogitationibus malis, generalem confessionem bonam, si in statu fuisti peccandi, et firma voluntatem tuam in bono, ut semper maneat conformis cum voluntate divina, nunquam aliud eligere volens, quam illius beneplacitum, faciasque pactum cum Deo generale, cogitationes illas, quibus infestaris, nunquam sponte velle admittere. Quibus tamen, cum se ingerunt, non oportet e contrario repugnare, nec cum eis contendere (nam hoc modo magis tibi eas imprimis) nec etiam timere, aut propter eas pusillanimum fieri, sed prorsus tanquam rem indignam contemnere, et ceu rem vilem spernere, indignamque arbitrari, cum qua debeat contendere, aut cui debeat responderi. Has enim debes tanquam anserum sibilos, aut canum latratus contemptim præterire, deridere, nec tibi, sed diabolo imputare, quia tu ne nihil agis in hac tentatione, sed

1
Fuga.

entis
titia
maxi-
caven-
sit.

pateris. Hoc modo multo citius vincuntur per dissimulationem, quas nihil tibi foedum incidisset, contemptæ, et eas non timendo, quam si turbareris, adversum illas pugnando, aut cum scrupulo, quod inciderit investigando, intuendo, recogitando et expendendo, aut ad confessorem currendo. Nam si bonæ alioqui fueris voluntatis, qui peccare et Deum offendere nolis, sibilos illos omnes dæmoni malo adscribe, et te liberum, tranquillum, et alacrem, ac si nulla esset aut fuisset tentatio huiusmodi, ad orationem serva.

II.

Consilium
alicujus
expertii.

Est præterea necessarium in huiusmodi tentationibus viro alicui experto bonæ conscientiae (de quo possis præsumere ipsum nolle te fallere, ipsum nolle seducere, aut inducere ad peccatum) credere magis quam scrupulis propriis ejusque definitionibus acquiescere. Certissimus esto, nihil te recte judicare posse, si timoratum nimis habueris conscientiam, scrupulosam scilicet, quia timor judicium rationis mutat in ambiguitate constitutum pro sua parte, nec liberum est tunc judicium rationi, sed impeditum ab altera parte, ad quam amor, aut nimia passio, inclinatiove, aut certe tentationis improbitas te trahit, atque ideo nunquam homo tentatus recte potest judicare. Hoc præsciens, nunquam tibi, nec tuo sensui opinionive credas, sed acquiescas ei oportet, quem Patris aut directoris loco animæ tuæ elegisti. Nec multorum debes imitari morem, qui semper et multos interrogant, neminem tamen sequuntur, quia nullum illis consilium placet. Rectius enim illud, quod sibi videtur, arbitrantur, et suum alieno semper consilio præferunt. Putant enim eis non ad institutam quæstionem recte responderi, aut se non satis intelligi, aut quod sentiunt, non satis se exprimere, ut possint intelligi.

III.

Resignatio
et oratio.

Sciendum postremo quod licet vitiosis quibuscumque, ad quæ tentamur, haudquaquam sit assentiendum, submittere tamen nos debemus divinæ voluntati, et assentire Deo, ut sustineamus nos tentari, id est, ut contra pressuram tentationis non

murmuremus, nec contra molestiam repugnandi, sed animo nos Deo offeramus resignato sustinere hanc, aut quamlibet tentationem aliam, quamdiu bene placuerit Deo nobis eandem imponere, non orantes pro liberatione, sed pro directione, conformatione, protectione divina, et ne sinat nos periclitari, aut ex tempestate hujus scilicet tentationis naufragari. Hoc est enim, quod Apostoli quoque oraverunt: *Domine, salva nos, perimus*, hoc est, serva nos ne pereamus. Si nos tentari, si nos tentationum fluctibus vis concuti, si timere nos vis et trepidare, saltem salva nos, serva nos, quia nisi servaveris tu nos, in tentatione succumbemus atque peribimus.

Non prætereundum autem est quod a tribus generantur nobis tempestates, hoc est, tentationes in hoc mari magno: scilicet a mundo, a carne, et ab hoste maligno. Quidquid a mundo nobis tentationis occurrat, aut blanditur, aut terret. Blandimenta, ut sunt honores, divitiæ, promissionesque terrenæ, fuga vincenda sunt. Ibi celeriores non habebis victoriam, quam fugiendo occasiones. Porro ubi terret, aut persequitur mundus, vincendus est patientia. Neque enim ex adverso pugnare contra mundum, hoc est, contra malos homines, est vincere mundum, sed potius superari a mundo. Patiundo vero et tacendo vincimus, Christo nobis idipsum prædicente: *In patientia vestra possidebitis animas vestras*. Secundus hostis a quo nobis excitantur tempestates, est caro. Hæc si vinci debet aut subjugari atque in tranquillitatem converti, continue est castiganda et mortificanda. Abneganda sunt ei desideria ejus, subtrahenda voluptas, amara et laboriosa imponenda. Hoc enim et non alio modo vincitur caro. Tertius hostis, a quo tempestas generatur, est diabolus, qui fraudulentis suis flatu, hoc est, suis dolosis suggestionibus nos molitur submergere. Huic resistendum est in fide, scientibus nobis illum nihil boni nobis suadere, sed ea tantum, quæ nobis ad salutem sunt noxia, et quæ gratiam amicitiamque nobis tollunt aut minuunt

Dei : nihil quoque eum adversum nos posse nisi quatenus ipsi volumus nos eidem sub-
jicere. Adest enim volentibus nobis auxi-
lium de cœlo. Quamobrem oratione uta-
mur adversus eum continua ad Deum.
Observemus quoque alios priores hostes ne
concitent nobis tempestates. Per hos enim
ille artes nocendi invenit, per hos nos op-
pugnat. Quare humilientur, subjiciantur,
contemnantur hi, nec audiantur necesse
est, ut vires habeat spiritus majores contra
diabolum, quibus illum vincat. Nam si

diabolus per carnem et per mundum quo-
que nos tentat, non unum tantum, sed
tres habemus hostes, qui æque nos impu-
gnant, quibus in resistendo spiritus fit de-
bilior, præsertim cum familiarem suum
amicum, hoc est carnem jam habeat inimi-
cum, et adversario consentientem ac fœ-
deratum. Dominus igitur Jesus Christus
adjuvet infirmitatem nostram, et expugnet
nobiscum et in nobis omnem hostilitatem,
qui est benedictus in secula. Amen.

DOMINICA SEXTA POST DOMINI NATIVITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

INDUITE vos sicut electi Dei, sancti, et dilecti, viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam; supportantes invicem, et donantes vobismetipsis, si quis adversus aliquem habet querelam; sicut et Dominus donavit vobis, ita et vos. Super omnia autem hæc, charitatem habete, quod est vinculum perfectionis. Et pax Christi exsultet in cordibus vestris, in qua et vocati estis in uno corpore; et grati estote. Verbum Christi habitet in vobis abundanter, in omni sapientia, docentes et commoventes vosmetipsos in Psalmis, et hymnis, et canticis spiritualibus, in gratia cantantes in cordibus vestris Deo. Omne quodcumque facitis in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Jesu Christi: gratias agentes Deo et Patri per Jesum Christum Dominum nostrum. *Ad Colossenses III.*

ANTE hæc verba docuerat Collossenses Paulus veterem expoliare hominem et induere novum, qui ad imaginem Dei creatus est. Juxta quem hominem novum (inquit) non est circumcisio, nec præputium, nec servus aut liber, nec vir aut mulier, sed omnia et in omnibus Christus. Quem qui induerunt, eum, a quo habent omnia quæcumque habent, induerunt, et quidquid faciunt boni, per ipsum faciunt.

Jam sequitur hodierna epistola: Vos itaque qui Christum novumque hominem induistis, induite quoque vos sicut electi Dei ad vitam æternam præordinati, et a Deo dilecti (hic enim dilexit vos et lavit vos in sanguine suo) ut magis ab eodem diligamini. Induite, inquam, eas virtutes, quas ipse diligit. Induite viscera misericor-

diæ, ut internus affectus pietatis quem intus geritis, in omnibus membris et operibus vestris ex omni parte se prodatur. Induite benignitatem quæ est serenitas quædam animi, qua ad alloquendum (præcipue ubi Dei contemplatione est loquendum) quis hilariter, ad conversandum suaviter, et ad tribuenda liberaliter sua propter Deum incitatur. Induite quæ verbis, operibus, moribus, vestibus, signis et gestibus vestris nunquam desit: imo quæ nusquam non luceat in vobis. Induite modestiam, qua in omnibus temperati modum servetis et honestatem. Et quia non raro adversitates et molestiæ vobis occurrent, induite quoque patientiam, supportantes invicem, supplendo alter alterius defectum, et alter alterius portando onus: donantes alterutrum ac vicissim, si quis habuerit quærimoniam

adversus aliquem de injuria aut contumelia sibi illata. Et hoc fiat non fecte, sed ex animo, plene ac perfecte, sicut Dominus donavit vobis.

Super omnia autem et maxime omnium habete charitatem, quæ excellentissimum est vinculum perfectionis, reliquas virtutes connectens, colligansque, ne dissipentur pereantve. Aliis enim virtutibus dat charitas modum, nomen et rem, quare sint, vocarique debeant virtutes. Et pax Christi quam Christus habet et dat, qua estis Deo et sanctis Angelis ejus reconciliati: pax quæ est animi tranquillitas, voluntatis vestræ stabilitio in Deo, qua item Deum proximumque diligitis, qua denique in lege ejus, et in ejus beneficiis, potissimum redemptionis vestræ, suaviter delectamini, exultet tripudietque in cordibus vestris, aut potius corda vestra in Deo faciat exhilarari, in qua pace estis vocati, ut sitis unum corpus Ecclesiæ, servantes inter vos concordiam, quam unius servant corporis membra, pro qua vocatione grati Deo estote. Quod ut possitis, et ut Dei pax vestra corda semper possideat, verbum Christi eruditioque evangelica nunquam recedat de corde et memoria vestra: sed perseveret vobiscum in abundantia, et in omni sapientia, quæ desursum descendens invenitur humilis, pudica, suasibilis, bo-

nisque consentiens, ne in sensu vestro pertinaces a communi sententia Ecclesiæ recedatis.

Ita enim vos sapere necesse est, quo Scripturam Sacram, et verbum Dei, non juxta capitis vestri somnia, sed juxta Ecclesiæ intellectum et definitionem a Spiritu Sancto præscriptam intelligatis. Estote igitur in omni sapientia docentes et exhortantes vosmetipsos in his quæ scitis, excitantes et exercentes vos in Psalmis et hymnis et canticis spiritualibus, quæ in solo Conditore vos gaudere, delectarique faciant. Et id fiat in gratia Dei, sine qua gaudium quodcumque mœror fit. Necesse est itaque, ut in hac quoque vita cantetis Domino in cordibus vestris, ubi secretam, intimamque vestræ mentis exultationem solus respiciat Deus, juxta illud: *Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo*. Omnia autem quæcumque facitis in verbo et opere, sive doceatis, sive corripatis, et quæcumque egeritis, in nomine Domini nostri Jesu Christi, et ad gloriam ejus cum invocatione nominis ejus facite: gratias agentes in omnibus Deo, qui vos creavit, et Patri qui adoptavit vos etiam in filios per eum, hoc est, per Dominum nostrum Jesum Christum mediatorem nostrum benedictum, Amen.

Scriptura
sacra quomodo sit
intelligenda.

Ps. ix, 1.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, MATTHÆI XII.

CUM multas alias parabolas Dominus loqueretur de regno Dei, hoc est, de negotio præsentis Ecclesiæ, hanc quoque proposuit, qua disceretur quomodo sit agendum cum his, qui contraria et perniciose Ecclesiæ dogmata (ut sunthæretici) seminant, sintne exterminandi, an tolerandi. Neque enim scrupulo caret hæc

quæstio: An hæretici juxta Apostolum, sint de medio tollendi, necne: cum ex una parte, quoniam pestilentes alios inficiunt sanos, videantur non minus nocere Reipublicæ quam latrones et fures. Ex alia vero parte videantur tolerandi sub spe resurrectionis et conversionis. Dicit itaque Evangelista:

Pax
Christi
d.

c. III, 15.

Simile est regnum cœlorum homini, qui seminavit semen bonum in agro suo. Cum autem dormirent homines, venit inimicus et seminavit zizania in medio tritici, et abiit.

Evangelium hoc totum nihil aliud est quam parabola, qua aliud nobis quid, quam in vocibus exprimitur, ex vicina similitudine significatur. Simile est, inquit, regnum cœlorum. Aliquando enim in cœlesti patria societas sanctorum dicitur regnum cœlorum, quomodo Christus de eo loquitur, cum dicit : *Multi venient ab Oriente et Occidente, et recumbent cum Abraham, Isaac, et Jacob in regno cœlorum.* Interdum per regnum cœlorum significatur Christus habitans intra nos per gratiam suam, juxta modum loquendi, quo dicit ipse Christus : *Regnum Dei intra vos est*, hoc est, per inhabitationem Spiritus mei intra vos, et per dominium gratiæ meæ inchoatur in vobis via ad cœleste regnum, exprimiturque in vobis regni cœlestis similitudo, quæ est, ut cognoscatis, ametisque perfecte Deum. Cognitio namque et amor Dei faciunt beatum. Inchoatio autem hujus beatitudinis imperfecta hic est in via, ubi hominum sanctorum corda Christus inhabitat. Hoc modo non incongrue intelligitur hic, quando dicitur : Simile esse regnum cœlorum homini seminanti bonum semen in agro suo.

I. *Multi venient ab Oriente et Occidente, et recumbent cum Abraham, Isaac, et Jacob in regno cœlorum.* Interdum per regnum cœlorum significatur Christus habitans intra nos per gratiam suam, juxta modum loquendi, quo dicit ipse Christus : *Regnum Dei intra vos est*, hoc est, per inhabitationem Spiritus mei intra vos, et per dominium gratiæ meæ inchoatur in vobis via ad cœleste regnum, exprimiturque in vobis regni cœlestis similitudo, quæ est, ut cognoscatis, ametisque perfecte Deum. Cognitio namque et amor Dei faciunt beatum. Inchoatio autem hujus beatitudinis imperfecta hic est in via, ubi hominum sanctorum corda Christus inhabitat. Hoc modo non incongrue intelligitur hic, quando dicitur : Simile esse regnum cœlorum homini seminanti bonum semen in agro suo.

II. *Multi venient ab Oriente et Occidente, et recumbent cum Abraham, Isaac, et Jacob in regno cœlorum.* Interdum per regnum cœlorum significatur Christus habitans intra nos per gratiam suam, juxta modum loquendi, quo dicit ipse Christus : *Regnum Dei intra vos est*, hoc est, per inhabitationem Spiritus mei intra vos, et per dominium gratiæ meæ inchoatur in vobis via ad cœleste regnum, exprimiturque in vobis regni cœlestis similitudo, quæ est, ut cognoscatis, ametisque perfecte Deum. Cognitio namque et amor Dei faciunt beatum. Inchoatio autem hujus beatitudinis imperfecta hic est in via, ubi hominum sanctorum corda Christus inhabitat. Hoc modo non incongrue intelligitur hic, quando dicitur : Simile esse regnum cœlorum homini seminanti bonum semen in agro suo.

III. *Multi venient ab Oriente et Occidente, et recumbent cum Abraham, Isaac, et Jacob in regno cœlorum.* Interdum per regnum cœlorum significatur Christus habitans intra nos per gratiam suam, juxta modum loquendi, quo dicit ipse Christus : *Regnum Dei intra vos est*, hoc est, per inhabitationem Spiritus mei intra vos, et per dominium gratiæ meæ inchoatur in vobis via ad cœleste regnum, exprimiturque in vobis regni cœlestis similitudo, quæ est, ut cognoscatis, ametisque perfecte Deum. Cognitio namque et amor Dei faciunt beatum. Inchoatio autem hujus beatitudinis imperfecta hic est in via, ubi hominum sanctorum corda Christus inhabitat. Hoc modo non incongrue intelligitur hic, quando dicitur : Simile esse regnum cœlorum homini seminanti bonum semen in agro suo.

IV. *Multi venient ab Oriente et Occidente, et recumbent cum Abraham, Isaac, et Jacob in regno cœlorum.* Interdum per regnum cœlorum significatur Christus habitans intra nos per gratiam suam, juxta modum loquendi, quo dicit ipse Christus : *Regnum Dei intra vos est*, hoc est, per inhabitationem Spiritus mei intra vos, et per dominium gratiæ meæ inchoatur in vobis via ad cœleste regnum, exprimiturque in vobis regni cœlestis similitudo, quæ est, ut cognoscatis, ametisque perfecte Deum. Cognitio namque et amor Dei faciunt beatum. Inchoatio autem hujus beatitudinis imperfecta hic est in via, ubi hominum sanctorum corda Christus inhabitat. Hoc modo non incongrue intelligitur hic, quando dicitur : Simile esse regnum cœlorum homini seminanti bonum semen in agro suo.

III. *Multi venient ab Oriente et Occidente, et recumbent cum Abraham, Isaac, et Jacob in regno cœlorum.* Interdum per regnum cœlorum significatur Christus habitans intra nos per gratiam suam, juxta modum loquendi, quo dicit ipse Christus : *Regnum Dei intra vos est*, hoc est, per inhabitationem Spiritus mei intra vos, et per dominium gratiæ meæ inchoatur in vobis via ad cœleste regnum, exprimiturque in vobis regni cœlestis similitudo, quæ est, ut cognoscatis, ametisque perfecte Deum. Cognitio namque et amor Dei faciunt beatum. Inchoatio autem hujus beatitudinis imperfecta hic est in via, ubi hominum sanctorum corda Christus inhabitat. Hoc modo non incongrue intelligitur hic, quando dicitur : Simile esse regnum cœlorum homini seminanti bonum semen in agro suo.

IV. *Multi venient ab Oriente et Occidente, et recumbent cum Abraham, Isaac, et Jacob in regno cœlorum.* Interdum per regnum cœlorum significatur Christus habitans intra nos per gratiam suam, juxta modum loquendi, quo dicit ipse Christus : *Regnum Dei intra vos est*, hoc est, per inhabitationem Spiritus mei intra vos, et per dominium gratiæ meæ inchoatur in vobis via ad cœleste regnum, exprimiturque in vobis regni cœlestis similitudo, quæ est, ut cognoscatis, ametisque perfecte Deum. Cognitio namque et amor Dei faciunt beatum. Inchoatio autem hujus beatitudinis imperfecta hic est in via, ubi hominum sanctorum corda Christus inhabitat. Hoc modo non incongrue intelligitur hic, quando dicitur : Simile esse regnum cœlorum homini seminanti bonum semen in agro suo.

III. *Multi venient ab Oriente et Occidente, et recumbent cum Abraham, Isaac, et Jacob in regno cœlorum.* Interdum per regnum cœlorum significatur Christus habitans intra nos per gratiam suam, juxta modum loquendi, quo dicit ipse Christus : *Regnum Dei intra vos est*, hoc est, per inhabitationem Spiritus mei intra vos, et per dominium gratiæ meæ inchoatur in vobis via ad cœleste regnum, exprimiturque in vobis regni cœlestis similitudo, quæ est, ut cognoscatis, ametisque perfecte Deum. Cognitio namque et amor Dei faciunt beatum. Inchoatio autem hujus beatitudinis imperfecta hic est in via, ubi hominum sanctorum corda Christus inhabitat. Hoc modo non incongrue intelligitur hic, quando dicitur : Simile esse regnum cœlorum homini seminanti bonum semen in agro suo.

IV. *Multi venient ab Oriente et Occidente, et recumbent cum Abraham, Isaac, et Jacob in regno cœlorum.* Interdum per regnum cœlorum significatur Christus habitans intra nos per gratiam suam, juxta modum loquendi, quo dicit ipse Christus : *Regnum Dei intra vos est*, hoc est, per inhabitationem Spiritus mei intra vos, et per dominium gratiæ meæ inchoatur in vobis via ad cœleste regnum, exprimiturque in vobis regni cœlestis similitudo, quæ est, ut cognoscatis, ametisque perfecte Deum. Cognitio namque et amor Dei faciunt beatum. Inchoatio autem hujus beatitudinis imperfecta hic est in via, ubi hominum sanctorum corda Christus inhabitat. Hoc modo non incongrue intelligitur hic, quando dicitur : Simile esse regnum cœlorum homini seminanti bonum semen in agro suo.

III. *Multi venient ab Oriente et Occidente, et recumbent cum Abraham, Isaac, et Jacob in regno cœlorum.* Interdum per regnum cœlorum significatur Christus habitans intra nos per gratiam suam, juxta modum loquendi, quo dicit ipse Christus : *Regnum Dei intra vos est*, hoc est, per inhabitationem Spiritus mei intra vos, et per dominium gratiæ meæ inchoatur in vobis via ad cœleste regnum, exprimiturque in vobis regni cœlestis similitudo, quæ est, ut cognoscatis, ametisque perfecte Deum. Cognitio namque et amor Dei faciunt beatum. Inchoatio autem hujus beatitudinis imperfecta hic est in via, ubi hominum sanctorum corda Christus inhabitat. Hoc modo non incongrue intelligitur hic, quando dicitur : Simile esse regnum cœlorum homini seminanti bonum semen in agro suo.

IV. *Multi venient ab Oriente et Occidente, et recumbent cum Abraham, Isaac, et Jacob in regno cœlorum.* Interdum per regnum cœlorum significatur Christus habitans intra nos per gratiam suam, juxta modum loquendi, quo dicit ipse Christus : *Regnum Dei intra vos est*, hoc est, per inhabitationem Spiritus mei intra vos, et per dominium gratiæ meæ inchoatur in vobis via ad cœleste regnum, exprimiturque in vobis regni cœlestis similitudo, quæ est, ut cognoscatis, ametisque perfecte Deum. Cognitio namque et amor Dei faciunt beatum. Inchoatio autem hujus beatitudinis imperfecta hic est in via, ubi hominum sanctorum corda Christus inhabitat. Hoc modo non incongrue intelligitur hic, quando dicitur : Simile esse regnum cœlorum homini seminanti bonum semen in agro suo.

domo cum discipulis solus, interrogatus exposuit parabolam. *Qui seminat*, inquit, *bonum semen, filius est hominis*, Christum seipsum haud dubie significans, cui simile dicit factum regnum cœlorum. Inde liquet Christum hic vocari posse regnum cœlorum, quia promissor, doctor, et dator est regni cœlorum.

Ager vero est mundus, hoc est, terra peregrinationis humanæ, in qua degimus hic tanquam exules et peregrini. Bonum semen quod seminatur, sunt filii regni, puta electi ac homines virtuosus, quos Christus in omni habet loco per universum mundum dispersos. Illos enim seminavit, hoc est, dispersit per omnia climata mundi. De hoc semine scriptum est in Isaia : *Omnes qui viderint eos, cognoscent illos, quia isti sunt semen cui benedixit Dominus.* Et de Christo idem prophetat : *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum* : Hoc est, semen Abrahæ secundum promissionem Dei hæredes.

Zizania autem filii sunt nequam. Hi pari modo sunt semen, sed non Dei. Sunt autem semen diaboli, non quod esse naturæ a diabolo habeant, sed esse malitiæ, eo scilicet instigatore, ejus suggestionem et machinationem. Seminati sunt ergo per universum mundum, ut dixi, non in quantum homines (hoc enim modo boni, malique omnes eundem habemus creatorem) sed in quantum mali. Hoc modo quoque quod scriptum est : *Omnis qui facit peccatum, ex parte diaboli est, quoniam ab initio diabolus peccat*, intelligitur. Judæos quoque Christus objurgans : *Vos ex patre, inquit, diabolo estis, et desideria patris vestri vultis perficere.* Ex hoc enim seminatum est semen malitiæ. Quotquot enim in Ecclesia fuerunt hæretici, quotquot in mundo fuerunt mali, ipsius instigationem et consilio facti sunt mali, et in malo adjuti. In Genesi legimus de tribus filiis Noe, Sem, Cham, et Japhet dictum : *Isti sunt tres filii Noe, per quos disseminatum est omne genus hominum super universam terram.* Horum duo filii creduntur fuisse boni. Tertius vero reprobis et

maledictus. Quomodo ergo in duobus prioribus, maxime autem in Sem, Deus semen servavit virtutis, quod in posteros diffudit. (Ab his enim didicerunt boni ritum colendi Deum, innocenterque vivendi) ita diabolus ex Cham, qui ante diluvium fuit malus, post diluvium semen diffudit malitiæ ejus, in quoscumque potuit homines, ut tam sua instigatione, quam hujus imitatorumque ejus malorum hominum exemplo et prava conversatione malitiam propagaret in alios, ut universum iterum paulatim corrumpere genus humanum.

Dicitur autem diabolus hic homo parabolice, quia suos instruit, qui illum audierint, ad malitiam, tanquam pater filios. Messis vero consummatio est seculi, dies scilicet judicii, in quo electi separabuntur a malis. Messores Angeli sunt boni, quorum ministerio cineres mortuorum colliguntur ad judicium ducendorum, qui auferent de regno ejus, hoc est, de Ecclesia Sanctorum, omnia scandala, id est, omnes qui alios scandalizant, omnesque qui operantur iniquitatem. Erit enim tunc eorum iniquitatis finis, nec scandalizandi, aut mali agendi eis prorogabitur tempus, sed juxta opera tunc sua quisque recipiet, sive bonum sive malum, quod in corpore gessit. Hæc est expositio hujus parabolæ a Christo Apostolis tradita.

Sed investigandum est, ubi aut quomodo Christus bonum seminauerit semen. Dicendum, Christus in agro suo, id est, in Ecclesia sua militante, per seipsum, et per Apostolos suos doctrinam seminauit Evangelicam, qua homines (ut ipse exponit) crescere cœperunt boni, adeo, ut post Christi ascensionem mox a perfectione hi inciperent, tradentes venditis omnibus suis facultatibus pretium ad pedes Apostolorum, et de communi provisione victitabant. Erant ergo tunc fere omnes sancti quot quot convertebantur ad Christum.

Cum autem dormirent homines, venit inimicus ejus, et seminauit zizania in medio tritici, et abiit.

Invidebat inimicus diabolus huic sancto semini, et visus est ipsum, aut velle corrumpere, aut saltem interturbare. Idcirco sequitur: Dormientibus hominibus superseminavit zizanium seu lolium in medio tritici, ut semine suo iniquo suffocaret bonum semen. Ubi enim in magna cœperat sanctitate et sinceritate florere Ecclesia, seminauit diabolus in triticum, hoc est, inter bonos homines, semen malum, hoc est, impios et hæreticos, qui aut eruditione pestifera, aut malæ vitæ contagio bonos torquerent et seducerent.

Non tamen diabolus intelligendus est ita facere malos, ut eis necessitatem imponat, sed ut eos incitet, aliciat, fallat, et seducat. Hos itaque inter bonos vult conversari, ut ex bonis quoque aliquos seducens corrumpat. Neque enim magnopere curat, ut hæreticos, aut impios habeat inter infideles, quia utrosque, ubicumque sint, possidet: sed bonis vult malos esse mixtos, ut per malos tentet, et decipiat bonos. Seminat autem malos seu hæreticos, eos excitando scilicet, et animum superbiamque in illis fovendo atque exsufflando, idque dormientibus hominibus, hoc est, prælatis, doctoribus, et prædicatoribus, quorum est super grege sibi commisso, super custodia animarum, et super sana doctrina contutanda vigilare. Dormitant autem et non vigilant, cum sibi ipsis magis, quam animabus sibi creditis prospiciunt Prælati et Doctores, cum negligentius in animarum propulsandis periculis agunt, cum denique nimium dissimulantes neminem offendere volunt. Interea igitur inimicus homo, id est, diabolus hujusmodi malum semen, unde et prodeant hæretici et crescant impii spargit et abit.

Hæc enim diaboli versutia est, ut velit ignorari, nolit agnosci, et sub specie Angeli agat pessimum diabolium. Hæc ejus inquam, est ars fallendi. Propterea Apostolus quoque nos præmonens dicit, illum transfigurare se in Angelum lucis, haud dubium non aliam ob rem, nisi ut facilius

Diabolus
rare vo-
tur hic
mo.

Matth.
II, 41.

I. Cor. v,
o.

semen to-
um ubi
Christus
eminauit.

Act. IV,
34, 35.

Diabolus
quo pacto
decipiat
homines.

In negli-
gentes
prælatos.

II. Cor.
XI, 14.

supplantet. Quod ergo dicitur seminare, et abiisse, nihil vult dictum aliud, quam quod fraude, latenterque hoc fecerit, ut suæ fraudis reportaret fructum. Vult enim a se hoc, quod ipse hoc procuraverit aut fecerit ignorari. Suspectus enim omnibus est, ejusque technæ quod pessimæ sint, nemini non manifestum est: ideo ne consilia ejus spernantur, non vult deprehendi, sed sub specie fallit pietatis.

Cum autem crevisset herba, et fructum fecisset, tunc apparuerunt et zizania.

Cum crevisset herba, puta tritici, et fructum fecisset, apparuerunt et zizania. Quamdiu in germine fuerat, non potuit facile alterum ab altero discerni, quia non evidens magnaue apparet dissimilitudo. Verum ubi jam maturescere cœperit, spicamque emittere, dissimilitudo invenitur et lolii et tritici.

Hoc modo hæretici ubi primum seminaverint, favoribus se curant commendare humanis, et coram piis simulant pietatem, coram mundanis vero libertatem, assertionem ut suam impiam liberius ostentent. Unde fit ut vix possint tunc hæretici cognosci. Verum ubi fructus eruditionis, potius dicerem seductionis, cœperit apparere, tunc primum a piis cognoscitur eorum impietas, quam sub specie pietatis tanto tempore absconderunt.

Accedentes autem servi patrisfamilias, dixerunt ei: Domine, nonne bonum semen seminasti in agro tuo? Unde ergo habet zizania? Et ait illis: Inimicus homo hoc fecit.

Servi accedentes dixerunt domino suo: Domine, nonne bonum semen seminasti in agro tuo? Unde ergo habet zizania? Qui fuerunt hi servi, qui hæc suggesserunt suggeruntve dominis suis? Fuerunt et sunt certe viri justi et timentes Deum, qui zelum habentes Dei, dum vident in Ecclesia malum, suggerunt Deo hoc per orationem, pre-

cantes auxilium Ecclesiæ citius advenire, antequam malitia diabolicæ fraudis, hæreticæque pravitatis adeo clanculum serpat, confirmeturque, nemine obsistente, in hominum cordibus, ut paulo post nulla possit prælatorum diligentia curari.

Primitivæ igitur Ecclesiæ Patres, cum viderent multas pullulare hæreses, quando sana uniformis esse debeat omnium fidelium eruditio, orationibus profecti sunt ad Deum, admirantes, cum Dei verbum evangelicum ubique seminaretur, quomodo hæresum zizaniæ simul æque crescerent. Et respondit Dominus inspirando eis: Semen quidem Dei verbum esse sanum et bonum, sed tamen hominem inimicum, id est, diabolum, qui non propter conformitatem, quam cum homine habeat corporalem, sed ratione mentis (quia spiritus est) homo dicitur, hoc fecisse, ut sensus intellectusque verbi Dei adulterinus, falsusque, ex vera Scriptura ab hæreticis assumeretur. Consulunt autem dominum, an illi placeat zizaniam evelli. Ideo sequitur:

Servi autem dixerunt ei: Vis, imus et colligimus ea? Et ait: Non, ne colligentes zizania, eradicetis simul cum eis et triticum. Sinite crescere utraque usque ad messem.

Indignum eis videbatur, loco tritici lolium natum foveri, et respondit: Non. Neque enim hic soli justi vivere debent, qui perfecti nunquam fierent, nisi per malos sibi conjunctos exercerentur. Nusquam ergo solos colligit electos, sed simul bonis malos conjungit, ut sint qui probent, et qui probentur. Quis enim hominum dicitur patiens, aut mitis, ubi nemo illum despicit, ubi nemo injuriam facit? Aut cui injuriam donabit, si nullam ei quispiam intulit? Vides igitur exercitia virtutum haudquaquam esse posse, ubi non fuerint vitia. Bonorum enim est officium injurias patienter tolerare, non inferre. Porro mali sunt, qui alios persequuntur. Si igitur pati debemus persecutionem, necesse est esse,

qui hanc nobis inferant. Et si hanc nemo infert nisi malus, ergo mali necessarii sunt nobis et utiles, nec prorsus abjiciendi : quandoquidem electis Dei magna venit de malis utilitas, sicut etiam ex persecutione, tentationibusque dæmonum multa nobis eveniunt bona.

hæretici
mali
ousque
erandi
t.

Admonet igitur non eradicandos malos, nec hæreticos omnes, rationem hujus assignans, ne quum velimus zizaniam evellere, simul evellamus et triticum. Mali, hæretici quoque multi, de quibus plene non constat eos esse malos, aut hæreticos, si tollerentur de medio (posset evenire, ut eis fieret præjudicium) quia aut sunt convertendi, aut adeo non sunt mali, quantum humana judicat temeritas, ad judicandum et damnandum alioqui prona. Fieret namque tunc, quod Christus dicit, ut cum putarent se evellere zizaniam, eradicarent triticum. Quod alio quoque posset contingere modo, dum hæretici sunt potentes, habentve eos, qui in terrena sunt constituti potestate, fautores, ut non facili queant modo e medio tolli, nisi cum magna jactura et persecutione fidelium. Tunc enim eos divino relinquere judicio præstat, quam eradicare de terra : aut observari, expectarique oportet tempus opportunum, quo absque fidelium possint puniri incom-

modo gravi ac jactura. Quod si nullum datur idoneum, veniet messis, id est consummatio seculi, et dicit Dominus messoribus, ut sequitur :

Et in tempore messis dicam messoribus : Colligite primum zizania, et alligate ea in fasciculos ad comburendum. Triticum autem congregate in horreum meum.

Colligite, inquit, primum zizania, et alligate ea in fasciculos ad comburendum. Hoc præsens tempus, tempus est seminationis, ut Psalmista ait : *Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent. Euntes ibant et flebant, mittentes semina sua. Venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos.* Et Paulus : *Qui parce seminat parce et metet.* Quodcumque ergo seminaverit homo, hoc et metet. *Colligite*, inquit messoribus, *primum zizania*, hoc est, separate eos de medio justorum. Hinc colligitur, quod reprobi primum recipient judicium, ut ante audiant ipsi sententiam gravem damnationis, quam sancti ascendant cum Christo in cælum. Cum quibus benedictionem suam tunc nobis quoque Christus largiatur, qui cum Patre et Spiritu Sancto vivit et regnat Deus, Amen.

Ps. cxxv,
5, 6.

I. Cor. ix,
10.

SERMO IN EADEM DOMINICA

MALI UTILES SUNT BONIS ET QUANDO EVELLENDI QUANDO SINT TOLERANDI.

SINITE ea crescere usque ad messem. Matthæi XIII.

Verba sunt hodierni Evangelii, quibus interrogatus Dominus, an mali cum bonis sint tolerandi, respondet utrumque et lolium et triticum simul crescere debere (tamen non a se zizania, sed bonum tantum semen esset seminatum) ne dum zizania putaretur eradicari, evellatur simul et triticum. Voluit autem nos docere, impossi-

bile fore, ut omnis zizania evellatur e tritico, hoc est, ut omnes mali separentur a bonis. Nec etiam expediret, ut soli boni simul essent ; quandoquidem exercendæ, perficiendæque nullum virtutis haberent exercitium boni absque malis.

Multa autem bonis proveniunt bona a malis. Si enim non essent mali, cessarent multa opera bona, puta eruditiones sacræ, correptiones, monitiones, exhortationes,

Mali quantum pro-
sint bonis.

orationes, quæ fiunt pro malorum correctione. Quando ergo zizania omnis tolleretur, multum evelleretur tritici, id est, magna pars bonorum operum interiret, propterea quod tunc locum non haberent multa exercitia bona. Sic Apostolus dicit :

I. Cor. XI, 19. Oportet hæreses esse, ut qui probati sunt, manifesti fiant. Quid enim tam claram,

lucidamque reddit fidem nostram, sacramque Scripturam, quam persecutio hæreticorum? Illis enim falsitatem prædicantibus necesse erat doctores veritatis sudare, operamque omnem navare ac quærere, quibus locis impietatem evincerent, quibus

Hæretici
quantum
prosint Ec-
clesiæ.

argumentis rationibusque hæreticorum errores confutarent. Unde vehementer illustrata est Ecclesia. Si nullus fuisset hæreticus, non haberemus fulgida scripta patris Augustini, multa nobis deessent ex Hieronymo præclara monimenta, ex veteribus item aliis admiranda nobis multa deessent. Itaque si Christus flagellat omnem filium, quem recipit, quis nos flagellaret, id est, per quos Deus flagellaret suos filios, si non mali superessent, qui torquerent? Ad quid autem mali torquent nos? ut idonei dignique efficiamur regno cælorum. Et quid melius regno cælorum? Quid utilius? Vide, hæc per malos homines præstat nobis Deus.

Hebr. XII, 6.

Sed absit ut propterea, quia nobis sunt persequendo utiles, ut in hoc etiam sibi sint utiles. Absit ut juxta id, quod Deus per malos nobis præstat, etiam illis retribuat Deus. Non juxta hoc eis retribuit, nec ministros eos, utpote flagellatores suos agnoscit, nec quia nos Deus purgare voluit, et illi nos purgaverunt, ideo Deo obedierunt. Sed nobis reddit juxta patientiam nostram, et illis reddet secundum malitiam eorum. De hoc Augustinus diffuse tractans illum Psalmum : Deus ultionum Dominus. Videte (inquit) quanta nobis præstitit Deus, de ipso immanissimo scelere proditoris. Judas quippe tradidit ad passionem Filium Dei, et per passionem Filii Dei omnes gentes redemptæ sunt ad salutem, nec tamen pro salute gentium merces tradita

August.

est Judæ, sed pro malitia ejus, debitum ejus supplicium retributum est. Nam si traditio, et non tradentis animus considerandus est, hoc fecit Judas, quod fecit Deus pater, de quo scriptum est : *Quia proprio Filio suo non pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Hoc fecit Judas, quod fecit ipse Dominus Christus, de quo scriptum est : *Qui seipsum tradidit oblationem et hostiam Deo in odorem suavitatis.* Et tamen gratias agimus Deo, qui unico Filio suo non pepercit, sed pro nobis tradidit eum. Gratias agimus Filio, qui seipsum tradidit pro nobis, et in eo voluntatem Patris implevit. Et detestamur Judam, de cujus facto tantum beneficium nobis præstitit Deus, et recte dicimus : *Reddidit ei Dominus secundum iniquitatem ejus et secundum malitiam ejus disperdidit eum.* Non enim ille pro nobis tradidit Christum, sed pro argento, quo vendidit eum. Sicut ergo malis obest bonitas justorum, sic bonis prodest iniquitas impiorum. Hæc Augustinus. Advertendum est autem diligenter (si quis hunc textum velit de hæreticis intelligi, nam si super verbo divino zizania, id est, dogma perversum seminant) quod Dominus causam assignans, quare hæreticos dixerit non eradicandos, hoc inducit, ne forte evellatis cum zizania simul et triticum, insinuans in hoc casu nullum esse fructum exterminii eorum.

Ne tamen credantur placere Deo vitia et mala eorum, præmonens, dicit quid sit futurum eis tempore messis, quomodo in fasciculos sint ligandi, et igne inextinguibili comburendi. Colligitur igitur hoc, ubi hæretici nocent fidei christianæ ubi nocent animabus, quotidie animas Deo abstrahentes, et in errorem mittentes, et quando satis moniti, et semper incorrigibiles (ut fere omnium est hæreticorum consuetudo) inveniuntur, ibi, inquam, sunt de medio tollendi. Neque enim minori cura est agendum pro salute animarum, quam pro salute corporum, aut pro Reipublicæ salute, ideoque juxta aliam Scripturam dicentem : *Auferte malum de medio vestri.* xv,

Rom. 32.

Ep.

Ps. 23.

Ha-
qua
med
toll.

xv,

Primo enim sunt ab Ecclesia de medio fratrum, id est, de communione fidelium separandi (est enim hæc separatio medicinalis). Qui si non correxerint se, sed præbuerint se in corruptionem multorum, multosque seducant, sunt etiam tradendi iudicio seculari, de quibus quid sit faciendum, leges declarant. Et hoc non prohibet fieri Dominus, si modo ita abscindi possint, ne simul pati, perireque propterea habeant innocentes fideles. Nam quod pro multorum est salute institutum (ut hæretici, qui maxime et præ omnibus nocent, exterminentur) non debet fieri, ubi contra est multorum salutem.

Ubi ergo hæretici principum habent protectionem ac favorem, nec evocari, evincique possint, nec etiam argui, sed timeatur, expectareturque bonis persecutio, si punirentur, plecterenturque morte corporali, tolerandi sunt potius, quam persequendi, ne forte sicut Dominus dicit, cum evellimus zizaniam, hoc est, quum hæreticum de medio tollimus, multo id pluribus noceat, quam si fuisset dissimulatus, hoc est, si ejus punitio aut sublatio causa fuerit, ut æque, aut majorem propterea sustineant persecutionem fideles, tunc est dissimulandum, Deusque invocandus, ut fidei suæ, ovibusque suis provideat.

Non est autem tacendum, zizania quædam esse, quæ seminat diabolus, aut etiam propria malitia, quæ non sunt dissimulanda, sed magno zelo, quantocius extirpanda. Sunt autem vitia, quæ sub virtutum specie occultantur, et nonnunquam faciem induunt virtutum, virtutesque ab ignorantibus nominantur. Hæc extirpanda sunt magna diligentia. Periculosum enim est valde, dum vitia virtutes creduntur, dum superbia mentitur se humilitatem, dum ira justitiæ zelum, dum amor carnalis charitatem se nominat.

Ut igitur videamus, contingit primo superbiam latere sub specie zeli aut justitiæ. Sunt enim, qui aliena carpunt vitia, et si modica sunt, eadem etiam aggravant, judicantes graviter et damnantes, quo ipsi

præstantiores, perfectioresque his, quos vituperant, habeantur. Sunt quibus dominandi appetitus dominatur. Hi satagunt sub specie zeli alios sibi committi instruendos, ut a discipulis magistri, a subditis patres appellentur. Latetque nonnunquam ipsos quoque superbia hæc, ut quasi per esuriam justitiæ videantur sibi magisterium, officiumve aliquod appetere, ut prosint multis, ut ædificent et plantent. Sed non raro mentita est iniquitas sibi ipsi, quia si recte et omnes cordis sui latebras scrutarentur, invenirent sibi dulcius arridere, præesse, quam prodesse. Quod inde liquet. Nam dum quod cupiunt, assecuti fuerint, tametsi in principio aliquam ostendent diligentiam, paulo post id, ad quod videbantur anhelare, puta eruditionem, ædificationem, exhortationes, devotionis studium simul cum lectione negligunt.

Secundo sub specie humilitatis palleat se superbia, nam humiliando se nascitur superbia. Exercitia enim humilitati, ut sunt vilitas in vestibus, paupertas in rebus, cum infimis conversari, honores spernere, gloriam fugere, plerumque superbiam inducunt. Adeo difficile est discernere inter veræ falsæque humilitatis signa, adeoque est rarum a virtutibus vitia prudenter discernere. Est autem vitium quodvis latens eo periculosius, quo minus manifestum. Noxium autem est magis omnino, ubi etiam ab eo quem obsidet, virtus putatur. Sunt præterea bona alia innumerabilia, sub quorum specie se ingerit superbia, ut dum bonum quæri putatur, non virtuti, sed vitio serviatur. Quod quid aliud est, quam zizania super tritico seminata ab homine inimico?

Simili modo fit in avaritia, quam inimicus superseminat sub specie triplicis boni. Fingit enim licitum esse thesaurizare sub specie providentiæ, ut suæ aliorumque necessitati provideat. De hoc vitio Gregorius dicit: Avaritia devictum animum quasi ex ratione solet exhortari dicens: Valde sine culpa est, quod quædam habenda concupiscis, quæ non multipli-

Jer. 1, 10.

Ps. xxvi, 12.

Superbia
sub hu-
militatis
specie, uti
sæpe deci-
piat.

II.

Avaritia
sub cujus
virtutis
specie se
ingerat.

Gregor.

cari appetis, sed egere pertimescis. Secundo sub pietatis colore seminatur. Avari enim congregant et multa retinent beneficia sacerdotes, ut magna condant testamenta, ut sacerdotia dotent, et eleemosynas tribuant, et sub illa quidem specie congregant, quum in vita tamen nihil horum efficiant, quippe quia pecuniis non possint separari.

III.

Luxuria
quo sese
fucō pal-
leat.

Deinde quanta superseminat, quæ pertinent ad carnalem amorem, seu luxuriam sub specie amicitiae aut sancti amoris? Nam conglutinat diversi sexus homines amore inquietissimo, ut nihil cogitare, nihil loqui illis libeat, nisi de amata (ut ita loquar) persona. Collocutio eorum insatiabilis est, salutationes infinitæ, litteræ dulcissimæ inter eos, et creberrimæ, munuscula gratissima, nuntiationes lepidissimæ. In his quasi dormire videtur hostis infernalis, donec sic agglutinati fuerint, ut alteri alter nihil negare possit, tunc primum erigit se inimicus, et libidinum stimulis, aut utrumque, aut infirmiores concutit. Quo tandem emergant huiusmodi, aut quo fine consument hunc amorem, quem ab initio spiritualem putabant, verecundum est dicere. Seminavit enim inimicus zizaniam super semine justo et sancto charitatis.

IV.

Acedia
sub cuius
virtutis
specie se
abscondat.

August.

Eamus ad acediae semen, quod sub specie discretionis et propriæ compassionis seminatur. Indulgetur enim ventri, indulgetur somno, indulgetur denique aliis solatiis carnis nimium, sub specie, ne nimia austeritate sibi ipsi noceat. De hac inertia, ac acedia Augustinus loquens, dicit: Acedia et ignavia dicunt: Si lectioni continuato studio insistis, oculorum caliginem incurris. Si indesinenter lacrymas fuderis ipsos etiam oculos amittis. Si quotidiano te labore afficis, ad opus spirituale quando surges? Est nihilominus alia fraus, qua sub specie virtutis acediam diabolus seminatur. Nam aliquos ubi viderit virtutis studiosos atque superbiam hostes, eis suadet a bonis operibus quiescere, ne magni reputentur et sancti: sed potius quiescant

a bonis studiis, operibusque, ut viles, humiles, et ignoti maneant mundo, et ut delitescant in humilitate viventes.

Hoc modo ubique super Christi doctrinam sanctam, et salutarem superseminat diabolus dogma pestiferum suum hæreticorum, malorumque hominum, quod tamen eradicari vetat (ut dixi) in hoc solo casu, ubi commode id fieri nequit, ut eradicetur sola zizania, absque gravi turbatione electorum Dei. Nam, si id fieri potest, ut tritico salvo evellantur zizania, nequaquam prohibet quin evellantur. Quomodo enim velit zizaniis gravari triticum, ubi separari possunt, quando adeo diligit triticum, ut ne ipsum evellatur, simul zizaniam quoque propterea tolerat?

Habemus autem exemplum de hæreticis, impiisque exterminandis in zelo Moysi, qui postquam populum Israel adorasse cognovit vitulum, Levitis præcepit vir alioqui mitissimus jubente Domino, dicens: *Ponat vir gladium super femur suum. Ite et redite de porta usque ad portam, per medium castrorum, et occidat unusquisque fratrem suum, et amicum, et proximum suum.* Ceciderunt autem die illa quasi viginti tria millia hominum. Simili modo in Numeris legimus præcepto Moysi de his, qui initiati sunt Beelphegor, hoc est, qui fornicati fuerant cum filiabus Moab, et adoraverunt deos earum, cæsa viginti quatuor millia virorum. Non leviores pestem inferunt hæretici animabus alienis, quam hi præfati sibi ipsis. Atque ideo ubi segregari possunt, et emendare se nolunt, non sunt tolerandi.

Discamus postremo oportet hic vigilare adversus insidias diaboli, ne seminet intra nos, id est, exsufflet, et incendat malas cogitationes. Quarum si semina in nos jecerit, hoc est, primos excitaverit passionum motus, entendum ne permittantur crescere, sed in initio eradicentur. Mora enim robur illis præstat, ut eo difficilior tandem evellantur, quo diutius in nobis jacuerint. Addat nobis Dominus virtutem, et fortitudinem ad contutandam cordis nostri mun-

ditiam, et illuminet intellectum nostrum, quo prudenter omnes diaboli technas evadere, omnia retia ejus dirumpere, et

cuncta ipsius semina valeamus eradicare, per Christum Dominum nostrum, qui est benedictus in secula, Amen.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ SEXTÆ POST NATIVITATEM CHRISTI, JUXTA RITUM QUORUMDAM
ECCLESiarUM, MATTHÆI XI.

ANTE hoc Evangelium scribit Matthæus Dominum Jesum exprobrasse multis civitatibus in quibus virtutes fecerat multas, quod ad poenitentiam non fuissent conversæ, sed in Joanne præcursore suo, qui austerioris videbatur vitæ, et in se, qui clementioris atque communioris, fuerant homines incolæ illarum scandalizati, insinuans, quod eo gravius essent habituri judicium, quo præstita eis fuerant beneficia majora. Ingratitudo enim erat ingens, quando beneficiis Christi multis, qui præclara coram eis variaque miracula fecerat fides eorum non respondebat. Idcirco dixit. *Væ tibi, Corozaim! væ tibi, Bethsaida! quia si in Tyro et Sidone factæ fuissent virtutes quæ factæ sunt in vobis olim in cilicio et cinere poenitentiam egissent. Verumtamen dico vobis: Tyro et Sidoni remissius erit in die judicii, quam vobis. Et tu, Capharnaum, numquid in cælum exaltaberis? Usque in infernum descendes. Quia si in Sodomis factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in te remansissent utique usque in hunc diem. Verumtamen dico vobis: Remissius erit terræ Sodomorum in die judicii, quam tibi.*

Respondens igitur Jesus ad quæstionem, quæ inde nascebatur ex illis verbis, et quæ potuisset illi fieri. (Sciscitari enim quis potuisset: Quare plebs Judæorum, quorum hic civitatibus exprobrabat, fuissent increduli, cum gentes adeo fidem alacriter receperunt) Patri suo gratias agit, dicens:

Confiteor tibi Pater, Domine cœli et terræ, quia abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis.

Confiteor tibi, hoc est, cognosco, fateor, ad laudemque tuam manifesto, et tibi gratias ago, qui Pater es meus per æternam generationem, aliorum autem membrorum meorum per adoptionem. Domine cœli et terræ, hoc est universorum, tam cœlestium, quam terrestrium, tam visibilium, quam invisibilium. Quia abscondisti hæc a prudentibus et sapientibus, et revelasti ea parvulis. A prudentibus et sapientibus, non a vere sapientibus, sed a præsumptuosis, ab inflatis, a tumidis et superbis, qui sapientes sunt in oculis suis, *Is. v, 21.* cujusmodi erant Pharisei, Scribæ et Legisperiti, et revelasti ea parvulis humilibus, nihil de se præsumentibus, hoc est, Apostolis, et per eos credentibus.

Quæ sunt autem, quæ abscondita sunt superbis, nota facta humilibus? Mysteriorum Evangelii, divini beneplaciti secreta, consilia Dei et fidei arcana. Ea enim abscondita sunt prudentibus et doctis hujus mundi, ut licet multa de his intelligant, multa disserant et doceant, non tamen ea, quæ loquuntur, mentem eorum afficiunt. Hi enim quorum mens afficitur, suaviterque consentiens quiescit in amore veritatis, in cognitione, approbationeque divini beneplaciti, vere sunt sapientes dono sapientiæ illuminati, et charitate conforta-

Abscondita quænam sunt superbis.

Sapientes vere qui nam consenti.

ti, quantumlibet sunt, sive eruditi, sive illiterati, sunt tamen humiles et parvuli, idonei ad Spiritus Sancti capiendam illuminationem. Hi sunt, quibus Deus secreta sua revelat. Alii vero omnes, quamvis eloquentes, quamvis docti, quamvis prudentes, stulti tamen sunt coram Deo. Nihil enim stultius, quam Deo non obedire, cœlestibus terrena præferre, caduca magis quam Deum amare. Beati igitur quibus Deus ea revelat : beati etiam, quos Deus parvulos ac dignos hac revelatione facit. Neque enim habet homo, ut gloriatur se parvulum fuisse, aut humilem, et propterea illuminatum. Si illuminatus es, a Deo illuminatus es, et si parvulus es, a Deo hoc quoque accepisti, ut parvulus esses. In omnibus igitur laudanda est multitudo dulcedinis divinæ, et misericordiæ ejus exuberantia infinita.

Secreta
quænam
Deus suis
revelat.

Itaque revelat Deus secreta sua, ea scilicet, ut sunt viæ ad ipsum occultæ, ad perfectionem tractus quidam, sed et discretio quoque, prudentia, ac moderamen, inter agenda, eligenda et respuenda, cognitio item et amor divinæ voluntatis, quæ omnia humilibus revelantur bonæ voluntatis. Horum innumeri fuere, suntque hodie omnes electi Dei, qui non in sublimitate sermonis, non in calliditate et astutia sensus, non in opinione magni nominis, aliquid apud filios hujus seculi æstimati sunt, sed a mundo potius contempti, atque viles inutilesque reputati. Hi, inquam, sunt parvuli illi, quibus Deus revelavit. Quapropter Apostolus dicit Corinthiis : *Videte*, inquit, *vocationem vestram fratres, quia non multi sapientes sunt inter vos* (de mundi sapientibus loquitur) *sed quæ stulta sunt mundi, elegit Deus, ut confundat sapientes*. Et iterum : *Nonne stultam fecit Deus sapientiam hujus mundi?*

I Cor. 1,
26, 27.

Ibid. 20.

Ita Pater, quoniam sic placitum fuit ante te.

Ratio talis
differen-
tiæ.

Ita sit, ita congruit, sic te decet Pater, quoniam tibi ita agere est beneplacitum. Tua enim voluntas congruentissima, sa-

pietissima, justissima, ac optima est. Quare etiam, cur hi illuminentur, isti relinquantur, ratio non est alia nobis investigabilis, quam divinum sanctissimumque Dei beneplacitum. Voluntas enim Dei est, ut hic salvetur, iste relinquantur. Petrus namque et Judas, uterque peccavit, nec impossibile fuit Christo respicere misericordiæ suæ oculo Judam, quemadmodum respexit et Petrum. Sed quare non fecerit, non aliud respondere nos possumus, nisi quia non voluit.

Propterea sanctus Augustinus in Homilia dicit super verbo : *Nemo venit ad me, nisi Pater meus traxerit eum*. Quem trahat et quem non trahat, et cur istum trahat, et illum non trahat : Noli judicare, si non vis errare. Nondum traheris : ora ut traharis. Hoc tamen certum legimus in Scriptura, Deum dici indurare, non misereri, excæcare, et hic Deum proinde abscondisse quibusdam Evangelium suum. Deum, hoc est, Christum locutum esse in parabolis, ut videntes non videant, et audientes non intelligant. Verum hæc et omnia alia, de Deo intelligenda sunt negative, hoc est, quod non quærentibus, non volentibus non dat gratiam suam, quomodo sol fenestras suas occludentibus negat radios suos. Verum qui aperit, nonne ex dono Dei aperit ? Nihil igitur possumus hic definire. Sed dicit quis : Et qui fenestras suas aperit, numquid non ex dono Dei aperit ? Dico verum est, cogimur igitur tacere, quia non possumus investigare, et fateri cum Apostolo : *Non esse volentis, neque currentis, sed miserentis Dei*.

Omnia mihi tradita sunt a Patre meo.

Certum est Filium Dei esse æqualem Patri, Deum de Deo genitum, consubstantialem Patri. Certum est etiam, juxta Christi humanitatem, omnia tradita Christo a Patre suo, quandoquidem ipse quoque post resurrectionem Apostolis fatetur, dicens : *Data est mihi potestas omnis in cælo et in terra*. Quod tamen non ita crasse intelligendum, ut Pater se ab aliqua pote-

state aut virtute exemerit, seque nudans eamdem Filio tradiderit, sed ita tradidit Filio omnia Pater, ut eadem nihilominus quoque remaneant in Patre.

Et nemo novit Filium nisi Pater, neque Patrem quis novit nisi Filius, et cui voluerit Filius revelare.

Non est intelligendum, quando dicitur: Nemo novit Filium nisi Pater, aut e diverso nemo novit Patrem nisi Filius, quasi Pater non noverit seipsum, aut seipsum non noverit Filius: sed intelligendum est, ut subintelligatur nemo alterius essentiae novit Patrem nisi Filius, tunc enim adstruitur, etc. nosse et Filium, et Spiritum Sanctum. Excipitur enim quilibet alterius essentiae, non excipitur quilibet alterius personae. Nemo igitur cognoscit Deum perfecte, nisi Deus, sive Pater, sive Filius, sive Spiritus Sanctus. Deus enim solus cognoscit seipsum, quia Deus, quum infinitus sit, a finito cognosci non potest.

Quamvis autem Deum, nulla cognoscere possit creatura, hoc est, ejus essentiam, radius enim aliquis divinae essentiae communicari potest intellectuali creaturae, quo juxta capacitatem suam intellectualis creatura, sive angelica, sive rationalis, aliquo modo illum cognoscit. Siquidem in hac vita per fidem et donum sapientiae cognoscunt Deum electi, non quidem perfecte, sed ex parte. Porro in patria (sicut Joannes ait) *videbimus eum sicuti est*, scilicet in seipso, non tamen plene comprehendemus eum, sicut ipse seipsum plene comprehendit, infinitus infinitum. Jam itaque ubi se aequalem in majestate monstravit Patri, ubi non omnibus sui notitiam infusam seu revelatam ostendit, exclamat:

Venite ad me omnes, qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos.

Venite ad me omnes per conversionem mentis. *Convertimini ad me in toto corde vestro*. Venite per desiderium spiritus. Venite per aversionem mentis vestrae a

carnalibus desideriis, et rebus caducis, quae nihil vobis proderunt in die visitationis vestrae. Venite ad me per imitationem virtutum, et actuum meorum. Venite igitur ad me omnes qui laboratis, et onerati estis. Omnes qui laboratis variis aegritudinibus animae, torpore, ignorantia, caligine, concupiscentia, infirmitate, prava consuetudine ex fomite peccati, ut per me adjuti, non laboretis. Venite omnes, qui laboratis et onerati estis peccato idolatriae reliquisque immanissimis sceleribus quae vos gravant ponderosius talento plumbi, deponentes omne hoc pondus et circumstans vos peccatum. Venite etiam, qui sub onere estis legis, quod vobis imposuit Moyses, id quod neque vos, neque patres vestri ferre potestis, et ego reficiam vos pane confortationis, et consolationis, et gratiae meae.

Est autem multiplex panis, quo nos Christus reficit. Panis supersubstantialis, qui sumitur in Sacramento, de quo Christus dicit: *Caro mea vere est cibus*. Denique *Panis, quem ego dabo vobis, caro mea est pro mundi vita*. Est iterum panis obedientiae, ac bonae actionis, de quo Christus idem dicit: *Meus cibus est, ut faciam voluntatem Patris mei*. Est deinde panis lacrymarum. Est quoque panis vitae et intellectus. Omnibus his reficit Christus. Exultemus igitur ad hanc vocationem suavem, omnique gaudio plenam, ubi non unus aut alter, sed omnes vocamur. Quo? A labore ad requiem, ab oneribus ad refectionem, ab ira ad gratiam, a morte ad vitam, a tenebris ad lucem, a captivitate ad libertatem, a servitute ad amicitiam Dei.

Tollite jugum meum super vos, et discite a me, quia mitis sum et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris. Jugum enim meum suave est, et onus meum leve.

Jugum obedientiam legis Evangelicae significat. Unde *beatus homo, qui portaverit jugum Domini ab adolescentia sua*. De hoc

Panis quod-
plex quo
Christus
nos reficit.

Joann. VI,
56.
Ibid. 52.

Joann. IV,
34.
Ps. LXXIX:
6.

Thren. III,
27.

August.

jugo Domini, quod hic vocatur suave, Augustinus luculentissimum facit sermonem, quasi interrogando dicens : Mirum videtur quibusdam, fratres charissimi, quum audiunt Dominum dicentem : Venite ad me omnes, qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos. Tollite jugum meum super vos, et discite a me, quia mitis sum, et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris. Jugum enim meum suave est, et onus meum leve, et considerant eos, qui jugum ipsum intrepida cervice subierunt, et sarcinam illam mansuetissimis humeris acceperunt, tantis agitari et exerceri difficultatibus hujus seculi, ut non a laboribus ad quietem, sed a quiete ad laborem vocati videantur, cum et Apostolus dicat : *Omnes qui volunt in Christo pie vivere persecutionem patientur.*

Tim. III.
12.

Ait ergo aliquis : Quomodo jugum leve est, et sarcina levis, quandoquidem et illud jugum et sarcinam ferre, nihil est aliud, quam pie vivere in Christo : Et quomodo dicitur : *Venite ad me, qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos*, ac non potius dicitur : *Venite qui vacatis, ut laboretis*? Nam et vacantes invenit, quos conduxit in vineam, ut ferrent æstum diei. Et sub illo jugo levi, et sarcina levi audiamus Apostolum dicere : *In omnibus exhibeamus nosmetipsos, tanquam Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, et cætera*, Et alio loco in eadem epistola : *A judæis quinquies, quadragenas, una minus, accepi. Ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum ter naufragium feci. Nocte et die in profundo maris fui, et cætera*, quæ numerari pericula quidem possunt, sed tolerari, nisi Spiritu Sancto juvante, non possunt.

Jugum
Domini
quomodo
Spiritus
Sanctus
leve faciat.

Omnia ergo illa, quæ commemoravit aspera et gravia, frequentius et abundantius sustinebat : sed profecto aderat ei Spiritus Sanctus, qui in exterioris hominis corruptione, interiorem renovaret de die in diem, et gustata requie spiritali in affluentia deliciarum Dei, in spe beatitudinis futuræ omnia præsentia deliniret aspera,

et omnia gravia relevaret. Ecce quam suave jugum Domini portabat, et quam levem sarcinam, ut omnia illa, quæ superius enumerata, dura et immania omnis auditor horrescit, levem tribulationem diceret, intuens interioribus et fidelibus oculis, quanto pretio temporalium emenda sit futura vita, non pati æternos labores impiorum, et sine ulla sollicitudine perfrui æterna felicitate justorum. Et post pauca : In omnibus rebus quoque terrenis, quarum licet studia, exercitiaque laboriosissima ac difficillima sint, laborem tamen hunc ostendit tolerabilem, et sæpenumero suavem, idque per amorem, quo res hujusmodi, aut desiderantur, aut exercentur.

Unde difficillimis quibusdam ac laboriosissimis enumeratis tandem concludens, ait : In omnibus his, qui hæc non amant, puta in militia, negotiatione, venatione, studio litterarum, et reliquis id genus, qui hæc non amant, eadem gravia patiuntur. Qui vero amant, eadem quidem, sed non gravia pati videntur. Omnia enim sæva et immania, prorsus facilia, et prope nulla facit amor. Quanto ergo certius ac facilius ad veram beatitudinem charitas facit, quod ad miseriam, quantum potuit, cupiditas fecit ? Quam facile toleratur quælibet adversitas temporalis, ut æterna poena vitetur, æterna requies comparetur ? Non immerito Paulus vas electionis dixit : *Non sunt condignæ passionibus hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis*. Ecce unde jugum illud suave est, et sarcina levis. Et si angusta est paucis eligentibus, facilis est tamen omnibus diligentibus. Unde dicit Psalmista : *Propter verba labiorum tuorum, ego custodivi vias duras*. Sed quæ dura sunt laborantibus, eisdem ipsis mitescunt amantibus. Nihil enim tam facile bonæ voluntati, quam ipsa sibi, et hæc sufficit Deo. Hæc Augustinus.

Venite igitur, qui hactenus laborastis in vitiis, et pro desideriis vestris explendis, sub gravi jugo, ut peccati servi militastis. Abjicite grave hoc jugum peccati quo diabolus vos premit, et propria voluntas. Ab-

jicite infatigabile, insatiabileque peccandi desiderium, quod vectigal ac pensionem quotidianam a vobis exigit, ut a labore multo liberemini. Quæ enim requies dulcior, quam a peccatis ferias agere? Quæ suavior, purior, honestior, ac quietior, quam vitiis non servire? Venite igitur inquit Christus, omnes qui laboratis et mole pravæ estis consuetudinis onerati, ut vos reficiam, ut vos relevem. *Discite a me, quia mitis sum, et humilis corde.*

Hic ponit unde jugum suum nobis fiat ^{etr.} suave. *Humilibus* enim Dominus semper *dat gratiam*, et humiles habent unde non murmurent, unde non fatigentur in opere Dei, unde non glorientur, unde sibi non placeant. Quidquid enim fecerint, minus illis adhuc videtur, eo quod debent.

Porro mitem esse corde, est esse non amarum, non virulentum, non impatientem, non iratum, non durum, non invi-

dum. Humilitatem itaque habere et mititatem, est habere ad Deum, proximumque charitatem. Qui enim humilis est, præcepta Dei servat, legi se Dei subjicit, divinis obtemperat mandatis, patiensque est, ut quæ a Dei providentia sibi mittuntur toleranda, non respuat, sed æquanimiter ferat. Qui etiam humilis est, proximum non despicit, non injuriatur alicui, nemini exprobrat, nemini resistit, neminem oppugnat. Quapropter cum omnibus habet pacem, concordiam, et charitatem. Ad hæc quoque maxime juvat mititas, quæ facit verborum injurias tolerare, benigno alienam iram sermone, suavi, serenoque vultu placare, ad contumelias tacere, non ulcisci injurias, non pro malo malum reddere, dolos, fraudesque, aut non advertere, aut pie dissimulare. Has duas virtutes largiatur nobis Dominus Jesus Christus, qui est benedictus in secula, Amen.

Rom. XII,
17.

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUIBUS DOMINI JUGUM SIT SUAVE : ET HUMILITAS QUOMODO OBTINEATUR.

DISCITE a me, quia mitis sum et humilis corde. *Jugum enim meum suave est, et onus meum leve*, Matthæi XI.

Omnes nos piissimus Salvator vocat ad jugum Evangelicæ legis, avocans a jugo diaboli, a jugo peccati et a jugo propriæ voluntatis. Sub his enim jugis quamdiu adstricti fuerimus, ducimur captivi cum contumelia et contemptu Dei, ad omnem transgressionem divinatorum præceptorum, et ad diaboli voluntatem. Quocirca ut dirumpamus vincula eorum, et projiciamus a nobis jugum vitiorum, necesse est ut salutare suaveque jugum Domini nobis imponamus, si Domini volumus esse jumenta. Ne autem terrii causemur jugum nos Domini ferre non posse, promittit suum jugum grave non esse, sed suave

et leve, ad hæc nos velle reficere, quo facilius omnem feramus laborem.

Hæc itaque Domino promittente, globum Choreitarum magnum audio, hoc est, christianorum impiorum, falsorumque monachorum ego audio murmurantium, obloquentiumque, quod nimis sit grave Domini jugum, video quoque quod ferme quotidie quæritur occasio, qua Domini jugum omnino tollatur, aut abjiciatur, aut relevetur. Omnes clamant: Hoc mihi onus grave est. Hoc ferre non possum: cum Dominus interim jugum suum dicat suave, et onus leve.

Est revera Domini onus sive jugum suave, sed bonæ voluntatis hominibus, nam duris, immortificatisque hominibus, qui propriam nolunt exuere voluntatem,

Jugum
Domini
quibus sit
suave et
quibus
non.

necesse est ut durum, grave, molestumque sit et sentiatur. Porro anima quæ ad Deum se convertit, quæ ad Deum amans aspirat, quæ Deum quærit, huic nihil est difficile, quidquid illi occurrerit, quo se sperat placere Deo, aut perducere ad Deum. Dulcis enim adeo, aut saltem desideratus illi est Deus, ut ejus amore, neque gravia, aut molesta fastidire, neque declinare adversa possit, sed gaudeat potius quod invenerit, ubi se commendabilem, obedientemque exhibeat Deo. Desiderium namque hoc placendi Deo, amandi Deum, honorandi Deum, gratumque quid eidem exhibendi, non sinit hominem quiescere, negligereve aliquid, nec permittit sentire jugi gravitatem seu molestiam.

Voluntate
omni pro-
pria exutus
quanta se-
curitate
gaudeat.

Quæcumque itaque anima a terrenis se abstrahit, studiosa quomodo jungatur Deo, quæ præterea conatur omnium medio carere, quod inter se et Deum potest invenire, huic procul dubio suave est jugum Christi. Sunt enim qui tolerant, fœventque media inter Deum et animam suam, et diligunt sua impedimenta ipsa, his non mirum est, ut fiat jugum Domini insuave. Porro, qui ab omni proprietate, hoc est, a proprio amore, a propria affectione, sensu, judicio, voluntate, zelo, opinione et inclinatione quacumque propria, hoc est, qua seipsum respicere, aut quærere possit, fuerit excitus ac liber, illi suavissimum est jugum Domini, quia voluntatem habet communem in Deo. Nihil enim torquet eum, cum non habeat in se proprium quid, pro quo zeletur, timeat, doleat, aut gaudeat: sed omnia habet communia cum Deo, hoc est, unum velle et nolle, et omnia illi placent, omnia ita vult, ut accidunt a Deo. Ad nihil aliud respicit, quam ad Dei beneplacitum, quia negligit, non recordatur, non quærit, non amat seipsum. O quantam pacem habet, et quam suaviter portat jugum Domini, qui proprietate omni caret, quidquid agit, quidquid patitur, nihil, aut modicum sibi videtur, quia nunquam suo

potest satisfacere desiderio honorandi, exaltandique Deum.

Quæ sunt autem onera? hæc sunt multiplicitia gravamina, infirmitates, incommoda, adversitatesque quas super hominem venire sinit. Sed heu! quam paucis hæc sunt levia. Conquerimur omnes, effugere et evadere conamur omnes cum tamen homini adeo sit necessarium pati, ut vix spiritualis effici, vix ad interna venire queat, nisi pressuris et tribulationibus impulsus. Quapropter cum *Christum oportuit pati, et sic in gloriam suam intrare*, quid aliud nobis expectandum est? Et si patiendum est nobis, cur duplici afflictione conterimus nos? Quare non voluntarii sumus ad patiendum? quare non hilares patimur? quare addimus onus oneribus nostris? Non igitur consultius esse aut dici potest homini quidquam, quam ut suapte devotione, resignationeque spontanea subiciat se Deo humillime, et consentiat, offeratque se Deo in ejus beneplacitum universum. Qui hujusmodi est, onera portat levia. Nihil enim illum conturbat. Quandoquidem omnia judicia ex manu Dei recipit.

Jam videamus quod reliquum est. Invitat enim nos Dominus ad jugum suum Evangelicum tollendum, hoc est, accipiendum quo significat liberum arbitrium. Neque enim cogit nos, sed si consilio volumus acquiescere salutari, tollendum est ejus jugum super nos, oneraque portanda, quæ nobis ille ferenda imponit. Hortatur autem nos ad recipienda onera, promittens illa nobis fore levia. Quod ut ita fiat, docet nos ut imitando ejus discamus humilitatem, qua fiat ut nihil nobis grave, intolerabile videatur. Vide autem quam grata sit illi, necessaria nobis humilitas. A *summo* enim *cælo egressio ejus*, sed non magna, subtiliave nobis attulit philosophica documenta. Non mundi docuit astutiam, sed mititatem et humilitatem. Discite, inquit, a me, quia mitis sum et humilis corde. Hanc eruditionem nobis legendam obtulit in libro vitæ, hoc est, in libro humanitatis

suæ, in libro sanctissimæ, innocentissimæque conversationis suæ.

militas
isti
to stu-
imi-
a. Brevis est hæc lectio, qua nihil brevius possit doceri, nil capi facilius, nil observari utilius. Beatus qui humilitatem in hoc libro didicerit vitæ, qui in cor suum hanc inscripserit lectionem, ut sæpius, iterumque inspiciat, ac imitari gestiat exemplar sibi præmonstratum. Inter omnia agenda, in omni eventu Dei servus ad exemplar, hoc est, ad librum vitæ, ad vitam et humanitatem Christi deberet recurrere: in singulis ambiguïs, ejus mores, gestus, actus et virtutes contemplari, seipsum interrogare investigando cujusmodi Dominus verba, cujusmodi gestus, in hoc aut simili casu exhibuisset, et quomodo illum conformiter debeat imitari. Gratissima certe Deo et hominibus est humilitas, nec minus dulcis mititas. Ut igitur mites, humilesque esse possimus, quæ sequuntur, observare studiose nos docet.

militas
modo
ineatur.
I.
ntume-
feren- Primum, qui ex animo cupiunt esse, inveniri que coram Deo humiles, non refugiant humiliari. Tantum enim necessaria est introducendæ humilitati humiliatio, quantum curvitati virgæ necessaria est curvatio. Quocirca omnia, quæ sapientes hujus mundi, et filii seculi hujus arbitrantur ignominiosa, debet studiosus et amator humilitatis libenter amplecti. Certissimum namque est signum veræ contritionis, atque poenitentiae veræ probatio evidens, qua agnosci de præteritis dolere peccatis potes, si in omnibus cupias haberi juxta opinionem seculi minimus atque novissimus, si ad æstimationem tui nullam, hoc est, si ad nihili pendentiam tui possis, et ad tui contemptum pervenire. Hoc autem studium debet esse vigil et continuum, quod constanter oportet continuari. Est igitur pro regula tibi id generali tenendum: alioqui quisquis libenter esses humilis, de quibuscumque lictis seculi amatores erubescunt, aut ignominiosum ducunt, non erubescere. Intelligat autem qui se hic exercere cupit, magna indigere se Dei gratia, quam cooperatricem in-

veniet paratissimam, modo industria propria ad hoc utens, voluntatem, conatumque habeat ferventem. Cavendum quoque, ne ex sui humiliatione, alia superbia interior sibi, aut complacentia, aut vanæ gloriæ nascatur appetitus. Qui tamen si contra voluntatem tuam se conetur ingerere, contemnendus, exhibendusque est, nec a bono propterea studio, exercitiove cessandum.

Secundo, ad veræ humilitatis apicem aspiranti necessarium est (propter confringendos superbiæ motus) in omni re, et ubicumque negligentia, error, delictumve admissum fuerit, id sibi adscribere, sibi culpam tribuere ac fateri, si offensio humana contigerit, primo veniam petere, suam esse hanc culpam confiteri. Et quanquam id non semper sit conscientiae necessarium, ut injuriam patiens sibi culpam adscribat, atque læsus a lædente veniam petat, est tamen exercitium obtinendæ perfectæ humilitati necessarium. Et hoc modo superbiam oportet propriam confringi, hoc modo humilitatem constabiliri oportet, hoc denique modo ædificatur, meliorque efficitur proximus, et se humilianti a Deo accedit gratia major propter conculcationem victoriamque superbiæ.

Tertio, non minus te culpabilem æstimare, Deoque gratias agere convenit pro culpa seu delicto non perpetrato, quam de peccato admissio et condonato. Ex eodem enim manat fonte bonitatis et parisi est misericordiæ, a delicto præservare, et delictum remittere. Omnium igitur te peccatorum clama reum, quæcumque homines audieris fecisse. Nam si non divina te gratia præservaret, jam cecidisses. Hæc existimatio profundius cor tuum penetret ac humiliet. Inde enim mitigaberis contineberisque a judicando proximum. Quem nolle unquam judicare in corde, aut in verbis coram aliis, tanta tibi proponere debes constantia, tam firmo statuere pacto, quanto statuis non fornicari.

Quarto charitatem sinceram ad omnes te oportet habere, non separatim hunc

II.

Defectus
et errores
suos agnos-
cendo.

III.

Infirmi-
tatem suam
coram Do-
mino con-
fitendo.

IV.

Alios sin-
cere dili-
gendo.

plus, hunc minus diligendo ex aliqua causa propria, puta quia tibi favet, quia te excusat, quia tecum familiariter conversatur, sed pari, hoc est, divino amore, eademque charitate et bonos et malos diligere unumquemque scilicet in eo gradu quo a Domino Deo diligitur. Ibi igitur omnis privatus est excludendus affectus, relegandusque amor omnis naturalis, quo nostros amicos, fautores, pulchros homines, contrerraneos, hujusmodique alios solemus in amore præferre.

V.

Minus
semper eli-
gendo.

Quinto, in omnibus (ubi spirituali id profectui non adversatur) rebus temporalibus eligere locum viliorem, remque ignobiliorem, alios quoque semper tibi ex animo præferre : gaudere quod ea, quæ ali rejiciunt, possis obtinere, aliis optionem relinquere, atque te meliores æstimare et digniores in Dei oculis esse. Et hic vigilandum, ne ex hoc æstimationem tibi aliquam procurare velis aut gloriari cupias. Sincerum enim esse debet quodcumque studium humilitatis.

VI.

Tacite in
adversis
permanen-
do.

Sexto ad perfectam pertinet humilitatem super nulla re conqueri. Conqueri namque semper aut superbiam, aut amorem privatum habet annexum. Disce igitur tu omnia in silentio sustinere, et quamdiu abest tibi periculum aut animæ aut corporis, disce pati, disce non murmurare, non conqueri, disce tacere. Habet enim sæpenu-mero magnam speciem aut gloriantis inaniter, aut immortificati et impatientis, conqueri, aut saltem aliis narrare quid sustinueris. Quid enim opus est ut hominibus id referas, si ab hominibus non expectas mercedem? Porro si ab hominibus mercedem aut favoris, aut opinionis, aut gloriæ quæsieris, apud Deum nullam expectabis, sed dicetur tibi : Reddita est tibi in vita merces tua. Disce igitur ubique in silentio præstolare salutare Dei. Non igitur teipsum defendas, non teipsum excuses, non pro te pugnes : sed tu tace, et Dominus pugnabit pro te.

Exhorta-
tio.

Charissimi, hortor, moneo ac rogo vos omnes advertere hanc lectionem Christi,

et a Christo discere quam oporteat vos esse humiles. Absque humilitate nihil vobis conducit, imo nocent vehementer quæcumque alia habetis bona a Deo. Cum humilitate non nocebunt etiam bonæ voluntati mala præterita. Quare? quia elevant vos in superbiam. Superbia autem destruit omnia bona, cunctaque dona a Deo accepta. Nonne vidistis hoc in superbo pharisæo? Quanta enim ille enumerat quæ ad laudem pertinent (quamvis propter laudem non dicat, quia in secreto orans recensuit, nec etiam sibi eadem adscripsit, imo pro his tanquam a Deo acceptis, gratias egit) nec tamen omnia illa bona ei profuerunt propter superbiam quæ ejus bona destruebat? Sed ubi aut unde erat superbus? Quia despexit alios. Non sum, inquit, sicut cæteri. Non sum sicut publicanus iste. Contempsit peccatores et eum, quem errans etiam judicabat peccatorem; tamen illum Dei gratia per humilitatem ipsius jam justificaverat. Contemnendo itaque non solum omnia bona sua contaminavit, et non accepta Deo fecit, sed etiam gravi sese peccato adstrinxit. Quid ergo profuerunt ei omnia bona illa, quando hoc defuit ei, unde reliqua placere debuissent, scilicet humilitas? Porro publicanus, quem Pharisæus peccatorem judicaverat, non agnoscebat in se bona, unde gloriaretur, agnovit autem mala multa quorum pœniteret, et pro quibus se humiliando veniam precaretur. Quod ubi verba quinque tantum loquens faceret, dicendo : Deus propitius esto mihi peccatori, exivit justificatus de templo. Videtis quid fecit superbia? Videtis quid fecit humilitas?

Discite igitur, inquit Christus, a me quia mitis sum et humilis corde. Hæc namque est disciplina christiana, ut simus humiles, neminem judicantes aut contemnentes, sed nos potius omni creaturæ subicientes propter Deum. Simus mites, neminem exasperantes aut lædentes, sed injuriosos atque inimicos etiam quoscumque non solum toleremus, verum etiam diligamus illis beneficientes. Non est alia

via ad regnum cœlorum. Qui salvari cupit, hanc ambulet viam. Quisquis aliam ambulat, regem filiorum omnium superbiæ imitatur, et ad infernum ambulat. Quisquis aliam docet, ad gehennam ignis te mittit.

Dominus noster Jesus Christus, quod jubet, doceat. et quod nos docet, nobis infundat, ut hic ipsum imitemur in terris, et postea cum eo regnemus in cœlis, qui est benedictus in secula, Amen.

DOMINICA SEPTUAGESIMÆ

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

NESCITIS quod hi, qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium? Sic currite, ut comprehendatis. Omnis enim qui in agone contendit, ab omnibus se abstinere. Et illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam. Ego igitur sic curro, non quasi in incertum: sic pugno, non quasi aerem verberans, sed castigo corpus meum, et in servitutem redigo: ne forte cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar. Nolo enim vos ignorare, fratres, quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt, et omnes mare transierunt, et omnes in Moyse baptizati sunt, in nube et in mari. Et omnes eandem escam spiritualem manducaverunt. Et omnes eundem potum spirituales biberunt. Bibebant autem de spirituali, consequente eos, petra; petra autem erat Christus. I. *Ad Corinth. IX et X.*

SATIS ante hunc locum epistolæ Paulus explicat, quanta diligentia, quanto uteretur quoque studio ad promovendum Evangelium, cujus receptione multi salventur, quorumque ipse salutis promotor et particeps esset. Tantam autem operam impendit Evangelicæ promotioni, ut nihil negligeret, omnem moveret lapidem, omnia pateretur, omnia prospiceret quo caveret, ne scandalum pareret, aut offendiculum Evangelio. Qui enim, inquit, pro victoria et præmio currunt, ab omnibus abstinent quæ se impediunt, et quamvis omnes currant, omnium unum idemque sit studium, unus conatus, alios præcurrere: unus tamen solus obtinet bravium. Hoc modo vult inducere, ut omnibus præcipua et una sit cura, et quibus possint viribus currant, omneque robur suum extendant ad obtinendum bravium æternæ felicitatis. Quapropter dicit: Nescitis quod hi qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, et unusquisque primus ad terminum spatii

venire contendit, quo celerioris cursus sui obtineat præmium, non tamen omnes, sed unus tantum accipit bravium, utpote qui primus ad metam terminumque cursus perlegerit?

Hac Paulus vult vos similitudine docere, quod omnes debemus nos in anteriora extendere, nec aliter niti, quam ipsi velimus bravium obtinere. Conatus namque tuus benefaciendi eo se debet extendere, ac si tu ipse esse velis primus, qui cæteris velocior currat primusque veniat. Et quamvis conatus corporalis et virium in cursu viarum Dei proficiendi esse possit nimis, adeo ut non solum promoveat, sed impediat etiam celeritatem veniendi ac perfectionem virtutum, charitas tamen et devotio in infinitum se potest extendere, ut nunquam tantum ames Deum, quin possis plus diligere. Nunquam tam magna est charitas, quin esse possit major. Quapropter nullam unquam tibi constituas mensuram charitatis, quam attigisse in hac vita tibi putes

sufficere, nec terminum proficiendi, ultra quem extendere te nolis, tibi præscribas : sed ad anteriora te extende, quod tamen semper intelligendum est de affectu charitatis, non de exercitio : de bona voluntate, non de voluntatis executione. Necesse enim est in exercitiis ac operibus charitatis esse mensuram, ne indiscretio nimietasque et spiritum extinguat, et corporis enervet vires. Sic igitur curre, sic in charitate cresce, adeo dilates et extendas affectum tuum ad placendum Domino Deo tuo, et ad ejus amorem, ut omnium optes esse perfectissimus, devotissimus, fidelissimus, acceptissimusque Deo, et in ejus servitio cum primis strenuus.

Id tamen haudquaquam fiat respectu tui ipsius, quo exaltationem aut præeminentiam tui quæras, sed intuitu Dei quo illi adeo placere, adeo esse fidelis cupias, ut quidquid feceris, quatumvis dilexeris, minus te fecisse, te imo nihil fecisse æstimes. Itaque hic conatus omnium sit christianorum in stadio hujus vitæ ad cœlestis regni bravium currentium, ut nemo inferior, sed alius alio in charitate cupiat inveniri perfectior : quandoquidem omnis hic abest vanitas, omnis inhonesta abest cupiditas, sola ad desiderii extensionem erga Deum immensa flagrat charitas. Proinde omnes currant et laboris sui mercedem a Deo juxta sua merita recipiant, licet unus tantum præeminentiam et cursus victoriam ante reliquos obtineat. Itaque sic currite, ut comprehendatis. Militiæ species amor
ix, 62. est, discedite segnes. Quandoquidem *nemo ponens manum suam ad aratrum et respiciens retro, aptus est regno Dei*. Sic, inquam, currite, et cum tanto fervore, cum tanta diligentia ac patientia in cursu perseverate, ut æternæ felicitatis bravium obtineatis. Currite faciundo quæ ad cursum juvant, abjiciendo quæ impediunt.

Et quia unus accipit bravium quæris fortasse quis iste sit unus? Unitas Ecclesiæ. Unitas eorum qui sunt corpus Christi. In hac unitate quisquis est constitutus, et currit animo fervente, obtinebit bravium æternæ

felicitatis, tametsi beatis (ut idem Apostolus dicit de planetis, et stellis, alia sit claritas lunæ, alia solis, et stella differat a stella in claritate) differentia sit in gloria.
I. Cor. xv. 41.

Sumit autem et aliam similitudinem, qua nobis persuadeat fervorem et diligentiam, a pugile. Omnis enim, inquit, qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet, quæ possent remorari in pugna luctantem. Hoc modo, quia militiæ est
Job vii, 1. vita hominis super terram, incumbit nobis contra carnem et mundum pugnare
Ephes. vi, 12. quotidie, estque nobis colluctatio adversus principatus et potestates, adversus spirituales nequitias in cœlestibus, ideo omnia impedimenta sunt nobis proscindenda, quæ nihil ad pugnam faciunt, sed potius pugnantibus nocent. Hujusmodi vidit impedimentum in juvene Christus, cui, ut venderet omnia, si vellet esse perfectus, consuluit. At ille tristis abscessit. De quo Christus discipulis : Quam, inquit difficile, qui pecunias habent, intrabunt in regnum cœlorum? Sunt igitur pecuniæ
Matth. xix, 21. impedimentum, quia raro sine amore possidentur. Quapropter ei, qui pugnare contendit adversus diabolum, temporalium bonorum cura amorque resecanda sunt, ut ad pugnam reddatur expeditior. Quod in aliis quoque rebus servandum est, unde sibi occasionem invenit homo, qua retrahitur impediturve a Deo, quia ut dicit : Qui in agone habet luctari, ab omnibus se abstinet. Non ab uno tantum quæ noxia sunt abstinendum est.
Marc. x, 23.
Luc. xviii, 24, 25.

Agonistæ autem hujusmodi id insumunt laboris, ut corruptibilem accipiant coronam : nobis vero ideo abstinendum est ab his, quæ noxia sunt, quæve animam impediunt, ut coronam percipiamus incorruptam, immarcescibilem, et æternam. Ego igitur, qui ut prædixi, omnia facio propter Evangelium, tam ferventer, tam fideliter et expedite curro ab omnibus, quæ retinere possunt, absolutus et liber, non ut is, qui in incertum currit. Currit autem in incertum, qui sic vivit, ut aliqua

agat unde speret, aliqua item agit, unde desperet. Sic quoque pugno contra diabolum, et omnes tam animæ, quam Dei hostes, non quasi aerem verberans, inaniter et absque fructu, aut sicut qui dirigit sagittas in aerem. Sed, ut hostem possim ferire, carnem scilicet et diabolum, castigo corpus meum, et in servitutum redigo, ne forte cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar.

Vides quid exempli causa posuerit Paulus, quo probare, quam non inutiliter currat aut pugnet, voluit? Nempe contradicentibus omnibus Lutheranis et detestantibus, id in testimonium assumpsit, quod castigaret corpus suum; quam castigationem ex humilitate quoque sibi quasi necessariam confitetur, subjungens: Ne forte cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar. Væ tibi, miser Paule, quomodo excidisti a Deo, ut in abstinentiis et carnis macerationibus remedium quæras contra petulantiam carnis, in hisque confidas? Nescis quia Lutherani hæc omnia abjiciunt, et otiosa se fide salvari sperant? An ignores, quod propterea monasteria sua deseruerunt, quia grave ibi eis erat carnem mortificare, luxuriamque vincere, ut hoc profiterentur Evangelium, hanc sectam, (ad quam non segnius, quam Paulus ad bravium cucurrerunt) in qua impune inculpateque sibi licet edere, et cum mulieribus fornicari Moabitibus? Sed absit, ut in jejuniis et carnis castigationibus fideret Paulus: scivit tamen ea esse necessaria utilissimaque spiritui. Quæ Lutheranis non aliam ob causam, invisa sunt et inutilia videntur, quia secundum carnem vivere (licet id erubescant fateri) eorum professio

In hujus
temporis
hæreticos
seditiosos.

Gal. v, 16. est et institutum, non opera carnis spiritu mortificare.

Vult autem Paulus nos docere hoc suo exemplo, ne in hoc solo confidamus, quod

baptizati sumus, et a peccatis omnibus superioribus semel mundati, escam quoque corporis et sanguinis Domini percepimus: quasi Deus propterea, quæ interim iteravimus peccata, dissimulet, aut impunita relinquat. Sed currere et pugnare, inquit, debet omnis Christianus, quamdiu in hujus vitæ stadio est constitutus, sicut ego, ne post omnia bona, quæ a Deo misericorditer accepit, adhuc reprobus efficiatur. Siquidem ut de Hebræis, inquit, aliquid inferam, qui nostri figuram tenuerunt: Nolo vos ignorare fratres, quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt, eos protegente ab æstu solis in die, et ab Ægyptiis abscondente, et omnes mare transierunt, hoc est, per alveum maris, per omnipotentiam Dei desiccatum, in quo eorum persecutores relabentibus undis perierunt et omnes in Moyse baptizati sunt figuraliter in nube et mari, quia signum baptismatis acceperunt et omnes eandem escam spiritualem manducaverunt, puta manna. Quod cibus vocatur spiritualis, tametsi corporaliter reficiebat et corporeum esset alimentum, vel propterea, quod virtute divina et ministerio generabatur Angelorum in aere. Et omnes eundem potum spiritualem biberunt emanantem de petra, quam Moyses virga percusserat. Dicitur autem potus spiritualis, quia naturali modo de petra non fluxit, sed spirituali gratia et miraculo. Vel quia nobis potum Christi sanguinis præfigurabat. Bibebant autem de spirituali petra eos consequente, id est, desideriis eorum serviente. Aut consequente eos petra, id est, Christo per totum eremum, ut ubicumque deficerent humana subsidia constitutis in via, ibi Christus in petra significatus eis necessaria ministrabat. Ideo sequitur: Petra autem erat Christus, non re, sed figura et præsignatione.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ SEPTUAGESIMÆ, MATTHÆI XX.

ptuage-
ge my-
ium
od.

IN hac Dominica, filii, hodierna Septuagesimam inchoamus, in qua lætitiæ cantica ex officio subducimus divino, sic statuente Ecclesia, ut hodie deviationem nostram recolamus, qua humanum genus multipliciter deviavit a creatore suo, lapsuque mirabili a paradisi amœnitate exclusum, suo merito cecidit in multiplicem miseriam. Cecidit enim, ut dixi, ab incolatu paradisi, in exilium hoc, quo vivimus, laboriosum. Cecidit de vita in mortem, de requie ad inquietudinem, de pace ad perturbationes, de incolumitate et tranquillitate ad afflictionem. Hæc autem omnia primi nobis parentes ac successoribus nostris in paradiso sua comparaverunt prævaricatione. Recolimus igitur humani generis lapsum statusque nostri miseriam in luctu et tristitia.

Idcirco hodie quoque legitur Evangelium quod nostri nobis exilii indicat laborem et conatum, per quem a labore iterum ad requiem, ab afflictioneque ad pacem redire contendimus. Est enim laboriosa hæc nostra vita, et exilium nobis calamitosum in poenitentiam datum, ut peregrinantes per varias difficultates ad patriam quam amisimus, revertamur. Hujus autem laboris nobis in hoc Evangelio Dominus Jesus narrat similitudinem, dicens :

Simile est regnum cœlorum homini patrifamilias, qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam.

ob, v, 7.

en. III, 19.

Homo natus ad laborem dicitur, quomodo avis ad volandum. Et hoc maxime in hoc exilio, in quo nobis a Deo dictum est : *In sudore vultus tui vesceris pane tuo*. Admonet itaque nos per similitudinem Christus, non otio indulgendum, sed labori,

quo æternam, juxta suam conventionem, hoc est, juxta suam misericordissimam promissionem ab eodem recipiamus mercedem. Dicit igitur : Simile est regnum cœlorum homini patrifamilias, qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam.

Homo iste paterfamilias, Deus est omnipotens, qui triplicem habet familiam, cœlestium, terrestrium et infernorum. Prima est familia filiorum cum patre regnantium. Secunda familia est militum pro honore patris et sua salute pugnantium. Tertia familia est incarcerationum, et operum suorum malorum poenas solventium. Ad secundam familiam pertinet, quidquid hic de his, qui conducuntur in vineam, dicitur. Est enim vinea præsens Ecclesia, quæ regno assimilatur cœlorum, quia in ea, et non alibi negotium agitur, quo perveniatur ad regnum cœlorum. Deus autem Pater idcirco homo dicitur propter pietatem, pater autem familias propter gubernationem. Exit autem non mutando locum, sed diffundendo pietatem. Exit sed nihilominus ubique manet, ubique operans, omnia gubernans, omnia servans. Exire tamen dicitur, ubi novos producit effectus. Verbi gratia : In mundum venisse dicitur, quia in mundo assumpsit carnem. In hominem quoque venire dicitur, quando novi aliquid in homine operatur, charitatisque diffundit fervorem.

Dies hic significat ætatem mundi, seu ætatem hominis. Diversæ itaque ætates, diversæ sunt horæ diei. Mane igitur, ætatem significat primam mundi, puta tempus illud ab Adam usque ad Noe. Exiit ergo paterfamilias mane, hoc est, in principio mundi, conducere operarios, id est,

Familia
Dei triplex
quæ.

Vinea
quid my-
stice signi-
ficet.

Dies quid
hic desi-
gnat.

Mane quid
significet.

justos quoslibet, qui intermedio hoc tempore, scilicet inter Adam et Noe, exierunt, quos misit in vineam suam, id est, in Ecclesiam suam, ut alios quoque ædificarent verbo et opere, et unusquisque hæc dona, quæ accepit a Deo, proximis suis libenter impartiat, ad cooperandam omnium salutem. Ad hoc enim accepit quilibet a Deo talenta seu dona, non ut in terram fodiat, nec ut sibi soli his utatur aut abscondat, sed in utilitatem proferat multorum. Unde dicit Paulus : *Ego plantavi, Apollo rigavit.* Hoc igitur est in vinea Domini operari, donis a Deo acceptis in gloriam patrisfamilias, et in fertilitatem vineæ uti. Vineam enim ex operariis ipsis constituitur. Hi enim qui in vinea Domini operantur, sunt ipsa vinea, aut vites in vinea. Quemadmodum enim Ecclesiæ membra Ecclesiam constituunt, sic operari qui etiam vites dicuntur seu palmites, constituunt vineam.

Joann. xv, 1. Christus tamen se nominat vitem. *Ego sum vitis*, inquit, *et Pater meus agricola est.* Nos vero vocat palmites, qui sub triplici sunt discrimine. Sunt namque palmites in vite, id est, in Christo per fidem manantes, sed non virent, nec fructum adferunt per operationem. De his dicit : *Omnem palmitem in me scilicet manentem, non ferentem fructum, tollet eum.* Hi sunt peccatores, sed fideles. Sunt alii palmites excisi aridique ad solum ignem idonei. Hi sunt hæretici et schismatici, qui nec Christo inhærent per fidem, nec per operationem. Utrique palmites supradicti ad ignem, si ita inveniuntur in fine, projiciuntur. De his dicit Christus : *Si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palme, et arescet. Et colligent eum, et in ignem mittent.* Tertiū sunt palmites, qui in vite, id est, in Christo manent per fidem et operationem. De his Christus : *Qui manet, inquit, in me et ego in eo, hic fert fructum multum.*

Conventionem autem factam cum operariis ex denario diurno, misit eos in vineam suam.

Conventio patrisfamilias cum operariis est promissio mercedis, promissio æternæ retributionis, æternæ vitæ. Denarius præmium est seu felicitas æterna debita ex promisso divino, juxta dignam operationem, observantiumque decalogi præceptorum Dei. Denarius enim olim ut quidam dicunt, decem nummis computabatur. Dicitur autem diurnus, quia pro eo continue laboratur, et quotidie regnum cœlestes ingredientibus datur. In prima hac mundi ætate misit Adam, Abel, Enoch, Seth, et quotquot fuerunt sanctiusque ad Noe.

Sciendum in hoc labore spirituali nunquam deesse consolationem laboris, spemque præmii. In labore vero seu operatione corporali sæpenumero et opus et opera perditur, spes quoque et præmii et fructus ludatur. Nam hominum impostura nonnunquam operantem fallit, nonnunquam quoque gratis laborem impendit, quia nullus respondet fructus propter sterilitatem, aut propter aeris inclementiam, aliamve, sive terræ, sive temporis conditionem malam. Nam in vinea temporali, aut in agro sæpe operatio, quamvis ardua nil proficit, neque fructum, neque gratiam, aut consolationem operanti referens. At in opere spirituali nunquam conscientia deest hæc consolatio, quod justa operatus sis. Est enim honestum, jucundum delectabileque cuiusque homini, quoties recolit se bene egisse, aut bene operatum esse.

Est etiam bene operanti alia consolatio maxima, credere se Deum habere propitium et amicum. Quamvis enim ex operibus suis nemo sibi fiduciam promittat, nec consolationem accipiat (id enim humilitas prohibet, qua fit, ut si etiam justus vir, qui bene egerit, id omnino ignoret, aut non judicet bonum) non operans tamen bonum, certam habet conscientiam, quod Dei præcepta non servat. Non servantibus autem Dei mandata non potest esse spei bonæ consolatio, sed futuri supplicii metus.

Et egressus circa horam tertiam, vidit

alios stantes in foro otiosos, et dixit illis.

Tertia hora est decursus mundi a Noe usque ad Abraham, constituens secundam ætatem mundi. Et invenit stantes otiosos. Quisquis enim fidem non habet otiosus est. Cum autem fides non recipiatur per infusionem et revelationem, omnis homo in se, et juxta naturam suam consideratus, infidelis et extra vineam constitutus est, idcirco jure dictus otiosus.

Inveniuntur autem in foro, id est, in seculo isto negotiationibus, emptionibus et venditionibus, lucris quoque et damnis expositi. Ibi enim plerique pro commodis delectationibusque corporeis spiritualia bona, puta Dei gratiam, Dei dona, virtutes, consolationes spirituales et præmia æterna sibi comparant. Non ut emptionis modo juste ac digne pendant pretium pro bonis spiritualibus, sed quod Deus adeo sit misericors, adeo liberalis, ut non possit non reddere centuplum, quemadmodum promisit his, qui vel simpliciter offerunt, hoc interim sibi pro illius amore, quod delectat, subtrahentes. Alii rursus tam naturæ quam gratiæ bona venditant pro temporalibus lucris, aut pro carnis delectationibus. Emunt igitur quidam regnum cælorum, nonnulli infernum comparant.

Quomodo, inquis, emitur regnum cælorum? Audiendo Christi vocem. *Vade et vende omnia quæ possides, et da pauperibus, et sequere me : et habebis thesaurum in cælo.* Itemque : *Omnis, qui reliquerit agrum, aut uxorem, aut parentes, aut filios, centuplum accipiet, et vitam æternam possidebit.* Item : *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum.* Emitur igitur regnum cælorum paupertate, seu omnium rerum abdicatione. Emitur etiam castitate. Unde per Isaiam Dominus dicit : *Non dicat eunuchus : Ecce ego lignum aridum. Quia hæc dicit Dominus eunuchis : Qui custodierint Sabbata mea, et elegerint quæ ego volui, et tenuerint fœdus meum, dabo eis in domo mea, et in muris meis*

locum, et nomen melius a filiis et filiabus. Nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit. Hi sunt eunuchi, qui (ut Christus dicit) seipsos castrant propter regnum cælorum, qui neque nubent neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei in cælis.

Verum quomodo, inquis, emitur infernus, aut quis vult emere gehennam ignis? Omnis avarus et immundus et alii criminosi omnes, de quibus Apostolus pronuntiat, quod regnum Dei non consequentur, comparant sibi infernum : præferunt enim voluptates suas Deo ejusque regno, spoliantes se ejus gratia ejusque beatitudine pro noxiis, immundis, brevissimisque delectationibus. Et quid mirum est, si operibus malis emitur infernus ac dæmonum societas, quando servus etiam piger et inutilis ejicitur in tenebras exteriores, quando negligens, qui non facit fructum bonum ac sterilis, in ignem mittitur?

Redeamus ad textum, et audiamus quid paterfamilias his, quos hora conduxit tertia, locutus sit. Ait namque illis :

Ite et vos in vineam meam, et quod justum fuerit, dabo vobis. Illi autem abierunt.

Juxta modum ac mensuram charitatis vestræ reddetur vobis merces æterna, quæ non minor erit meritis vestris, sed tam incomparabiliter, quam misericorditer ea excedet. De hac mercede scriptum est : *Ecce venio cito, et merces mea mecum est, dare unicuique secundum opera sua,* id est, juxta exigentiam meritorum suorum. Illi autem abierunt, hoc est, a vitiis ad virtutes, ab operatione mala, et a bonorum sterilitate operum, ad bonorum operum fecunditatem.

Iterum autem exiit circa sextam et nonam horam, et fecit similiter.

Circa horam sextam et nonam invenit, quos simili modo conducireret mitteretque in vineam suam. Sexta hora tertia est ætas

Matth.
xix, 12.

Matth.
xxii, 12.

Gal. v, 19
et seq.

Apoc. xxi,
12.

Hora sexta
quæ sit.

mundi, extendens se ab Abraham usque ad Moysen. In hac ætate missus in vineam est operari Abraham, Isaac, Jacob, duodecimque Patriarchæ cum reliquis justis. Porro a Moyse usque ad Christum, quidquid temporis interfluit, nonam constituit horam, quartamque mundi ætatem. In hac ætate Moyses, Josue, Aaron, David, Ezechias, Josias, cæterique reges et iudices boni cum Samuele et Prophetis reliquis, cum principibus et sacerdotibus intrarunt vineam Domini, et quod bonum est operando, vineam Domini excoluerunt. In hac ætate Job quoque, et nonnulli alii ex Gentibus ad Domini vineam sunt vocati.

Circa undecimam vero horam exiit, et invenit alios stantes otiosos, et dixit illis : Quid statis hic tota die otiosi? Dicunt ei : Quia nemo nos conduxit. Dicit illis : Ite et vos in vineam meam.

Hora undecima tempus est Evangelicæ legis ac gratiæ. Tunc enim quinta ætas mundi incipit, in qua paterfamilias suum Filium misit in vineam suam cum Apostolis, Sanctisque omnibus, tum prædicatoribus, tum aliis quibuslibet credentibus, et ea, quæ recta sunt, operantibus, qui non minus opere docent et exemplo, quam verbo. Quotquot enim fuerunt a tempore Christi, eruntve usque ad finem mundi, ubi ætas hæc terminabitur, in hanc ætatem suscipiuntur numerandi.

Exiit itaque circa undecimam, et invenit alios stantes in foro otiosos. Qui sunt isti alii, nisi gentes a Judæis (qui ante referuntur vocati) moribus divisi, atque sine Deo viventes in hoc mundo otiosi? Et dixit eis : Quid statis hic tota die otiosi? Qui transacto longo mundi tempore pro salute sua laborare negligebant, quasi otiosi adhuc in foro stabant, ideo responderunt, quia nemo nos conduxit. Nemo prophetarum, nemo ad gentes patriarcharum missus fuerat, nemo eis viam salutis prædicaverat, idcirco dicunt : Nemo nos

conduxit, nemo nos quid agere debeamus, instituit. Idololatria namque ubique, dum Christus in mundum veniret, regnabat. Dicit autem et illis : Ite et vos in vineam meam, id est, in ovile meum. De his enim ovibus per Apostolos suos convertendis Christus loquebatur : *Alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili, et illas oportet me adducere, et vocem meam audient. Et fiet unum ovile et unus pastor.* De Gentibus hoc dictum intelligimus, per Apostolos et Doctores sanctos usque in finem mundi convertendis.

Cum autem sero factum esset, dicit Dominus vineæ procuratori suo : Voca operarios, et redde illis mercedem, incipiens a novissimis usque ad primos.

Quum sero factum esset, cum finis adesset mundi, dixit Dominus vineæ, hoc est, Deus Pater, suo procuratori, hoc est, Christo Filio suo, cui data est omnis potestas a Patre in cælo et in terra. Voca operarios, et redde illis mercedem. Voca eos ad iudicium, qui in Ecclesia laboraverunt fideliter. Ipse enim Dominus tunc in jussu et in voce Archangeli, et in tuba Dei descendet de cælo. Et ut alibi dicitur : *Veniet tunc hora, in qua omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem ejus.* Vocare itaque operarios, est labori diei et mundo finem imponere, et reddere operariis mercedem, id est, vitam æternam. *Hæc est autem, inquit, vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum, et quem misisti Jesum Christum.* Nihil itaque aliud est dicere : Voca operarios, quam mortuos resurgere jube, et tanquam iudex vivorum et mortuorum, redde illis mercedem, incipiens a novissimis, ab his scilicet, qui circa undecimam venerunt, hoc est, ab his, qui tempore gratiæ vocati sunt.

Hi enim quasi citius remunerati sunt, quam priores alii, qui ante Christi natiuitatem operati sunt in vinea, quia multo breviori tempore a regno cælorum, et a

Hora nona
quæ sit.

Hora undecima
quæ ætas
sit.

Gregor.

perceptione cœlestis beatitudinis sunt dilati. Antiqui enim Patres longo tempore post mortem suam (cum necdum illis reseratus fuerat Christi passione aditus regni cœlorum) expectarunt in limbo suæ captivitatis liberationem. Porro in novo testamento Gentes mox ubi a corpore fuerint absoluti, remunerationem, quoad animam, beatitudinis æternæ accipiunt. Vicinior quoque illis consummanda beatitudo, quoad gloriam corporis fuit, quia quanto ab eorum morte ad resurrectionem universalem propius illa distabat, tanto citius dici possunt aliis, qui diu ante sunt mortui, laboris sui præmium recepisse.

Cum venissent ergo, qui circa horam undecimam venerant, acceperunt singulos denarios.

Gentiles, et qui tarde conversi sunt ad Christum, receperunt singulos denarios, hoc est, mercedem, quam promiserat paterfamilias his qui circa horam fuerant primam conducti. Receperunt singulos denarios, non quod multi sint denarii, sive dii, sive beatitudines, sed unus tantum est Deus, una beatitudo, unus denarius : et hoc quatenus loquimur de eo, qui beatificat, confert aut causat beatitudinem. Nam si loquamur de his, qui participant beatitudinem, seu qui recipiunt Deum sive denarium, tunc sunt multæ fruitiones aut visiones, ubi singuli beati habent suam. Secundum Augustinum enim visio Dei est tota merces regni cœlestis.

Venientes autem et primi, arbitrati sunt, quod plus essent accepturi. Acceperunt autem et ipsi singulos denarios.

Venientes primi, hi scilicet, qui ad vineam ante illos, qui circa undecimam venerant missi, diutius fuerunt operati, arbitrati sunt, quod plus essent accepturi propter opus plus diuturnum; acceperunt autem et hi singulos denarios. Non intelligendum est omnes in gloria beatitudinis

esse pares, sed juxta discretionem meritorum, alios aliis esse superiores aut clariores, ita tamen beatos singulos, ut nulli quid desit, ita plenos, ut capere plus non possint. Est enim dolium vino plenum, est etiam bathus, aut quarta, aut vasculum parvulum plenum, utrobique est plenitudo, magna tamen est differentia plenitudinis hujus, juxta vasorum magnitudinis seu capacitatis differentiam. Pari modo juxta merita uniuscujusque, quantum capere potest, omnibus erit beatitudinis plenitudo.

Erit tamen magnum discrimen seu differentia claritatis : quandoquidem stella differt a stella in claritate, et quomodo hic dispares sunt electi in merito ac gratia, ita erunt quoque non æquales omnes in gloria, licet omnes perfecte sint beati.

Sciendum quoque, Deum in remuneratione, seu mercedis collatione non attendere solum ad laboris arduum, operis difficultatem, operumque multitudinem, sed ad charitatis magnitudinem atque fervorem, juxta quem meritum essenziale mensuratur, et ad cordis munditiam, quæ juxta gradus suos perfectius et clarius, aut imperfectius Deum videbit. Charitati enim essentielle præmium respondebit. Porro laboris magnitudini et similibus circumstantiis redditur præmium accidentale, juxta quod major aut minor fuerit operis difficultas.

In remuneratione quid Deus attendat.

Et accipientes murmurabant adversus patremfamilias, dicentes : Hi novissimi una hora fecerunt, et pares illos nobis fecisti, qui portavimus pondus diei et æstus.

Regnum cœlorum murmuratorum nemo intrat. Quomodo ergo aliqui referuntur mercedem beatitudinis accipientes murmurasse? Dicendum, eos murmurasse, id est, admiratos fuisse seu expavisse incomprehensibilem divinæ benignitatis multitudinem, quæ in omnes, præcipue autem in eos, qui circa undecimam sunt horam vocati, erat tanta, ut non mirum esset

Gregor.

primos murmurare contra patremfamilias, si murmurare possent. Aut esto, quod aliqui possent murmurare, hæc et similia dicerent : Hi una hora fecerunt, et pares eos nobis fecisti (scilicet in præmio) qui portavimus pondus diei et ætus, id est, qui majores laboris, temporis, sudorisque portavimus difficultates. Hic colligitur undecimam horam ultimam fuisse diei, usque ad duodecimam, quæ diei erat finis, indeque conjicitur sextam fuisse meridiem, Christo testante : *Nonne duodecim horæ sunt diei?* Sequitur itaque sexta hora fuisse meridiem, qua Christus Dominus noster fuit crucifixus, nonam vero tertiam horam fuisse post meridiem, qua in cruce mortuus est Jesus.

At ille respondens uni eorum, dixit : Amice, non facio tibi injuriam. Nonne ex denario convenisti mecum? Tolle quod tuum est, et vade. Volo autem et huic novissimo dare, sicut et tibi. An non licet mihi, quod volo facere? An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? Sic erunt novissimi primi et primi novissimi.

Qui inter murmuratores recensebatur, cuidam Dominus respondit : Amice, non facio tibi injuriam. Si tibi quod promisi dederò, nullam facio tibi injuriam, tametsi alteri plus dederò, quam tu fortasse aut ille meruerit. Nonne mihi licet dare, et supererogare etiam ultra meritum, quæ volo? Num subjectus alicui addictusve sum, ut quod mihi libet, non liceat facere? Si considerationes argumentationesque tuæ erroneæ sint aut iniquæ, ego tamen nihilominus bonus sum, et judicia mea vera et justa sunt.

Sciendum Evangelium hoc parabolicum esse, et similitudinem narrare. In simili-

tudine autem et parabola, non oportet partes comparandas omnino sive ad omnia, sed in his tantum juxta quæ data est similitudo, quadrare. Hic enim tanta, ut dixi, misericordia ostenditur Dei, ut æquitatem humanam, quoque videatur excedere, atque (si fieri in illa vita id posset) murmurandi occasionem invidiæque præstare materiam. Sic erunt novissimi, scilicet in labore et conductione primi, et primi novissimi.

Multi enim sunt vocati, pauci vero electi.

Multi ad fidem sunt vocati et baptismi gratiam assecuti, pauci vero electi, id est, prædestinati ad vitam, et gloriam adepturi. Neminem puto, nisi stipites et lapides non terret hoc verbum, neque parum neque leviter, et facit de suis meritis quemvis, si qua sunt (humilis enim sui cognitor non invenit in se, quæ æstimet enumeretve merita) prorsus diffidere. Certi enim sumus omnes nos esse vocatos, verum an electi simus, nescimus. Non potest autem veritas fallere, quæ ex multis vocatis dicit electos nisi paucos salvari.

Cogitet igitur unusquisque nostrum et timeat fortasse se non esse electum. Inquirat si in statu suo, si in officio, si in operibus suis, occupationibus atque negotiis inveniat quo non potest intrari in regnum cœlorum. Si invenerit, doleat, poeniteat, corrigat et confidat, quia Deus poenitentes non abjicit. Curate igitur, filii, ne vita vestra contrarium vobis præbeat et testimonium et argumentum, puta ut non sitis de illis paucis, qui sunt electi Dei, clamante hoc adversum vos etiam vita vestra. Misericordiam autem nobis omnibus largiatur Dominus noster Jesus Christus, qui est benedictus in secula, Amen.

Undecima
hora quæ
sit.

Joan. xi, 9.

In
lis
qui
sim
clar
sit.

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUAM MULTIPLEX DEI VOCATIO, QUAM UTILIS LABOR, QUAMQUE OTIUM SIT PERNICIOSUM.

SIMILE est regnum cœlorum homini patrifamilias, qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam. Matthæi XX.

Per hanc vineam universa Ecclesia significatur incipiens ab Abel usque ad ultimum electum circa finem mundi. Hi omnes sunt palmites vitis hujus fertilissimæ, scilicet Christi, qui dicit : *Ego sum vitis, vos palmites*. Itaque nos sumus palmites e quibus constituitur vinea, germina scilicet vitis fructuosissimæ Christi. Cum itaque vitis hujus simus palmites, nihilo minus operarii in vineam conducimur, quo nobis et proximis nostris salutem operemur, resecantes ex nobis quidquid noxium est, et plantantes confirmantesque quidquid salutiferum est. Atque ideo et vinea sumus, et in vinea operamur.

Non tamen æque ad hanc vineam, hoc est, ad observantiam Evangelicam seu ad pœnitentiam, ad modum recte colendi Deum, et ad Dei servitutum vocamur. Quidam enim mox ab utero matris vocatur ad Dei cognitionem studiumque bonæ vitæ. Hi primo mane a patrefamilias in vineam suam sunt conducti, in prima scilicet ætate eorum. Hæc autem incipit, quando puer doli est capax, quod tempus non æque in omnibus incipit. Alii enim aliis prudentiores callidioresque sunt, citiusque capiunt. Est itaque ætas illa quæ circa decimumtertium annum terminatur. In hac ætate multi sanctorum vocati sunt, puta Joannes Baptista, sanctus Nicolaus, sanctus Vitus, aliique multi, qui martyrium quoque pro Christo passi sunt. O quam felices quos Dominus prævenerit in benedictionibus dulcedinis suæ, copiis gratiarum, timore suo sancto, reliquisque Spiri-

tus Sancti eos donis confortans, et adhuc infantes præservans a corruptione vitiorum ac peccatorum. O quanta est gratia Dei quæ homini data servat innocentiam ! Quam plangenda vero negligentia et infidelitas parentum patrinorumque, qui tenentur teneram hanc ætatem instituere docereque ad orationem, ad Dei cultum et amorem, ad præceptorum observantiam divinorum, ad opera pietatis et misericordiæ, ad legem charitatis fraternæ, et ut Dei timorem in se nutrant, summopere caventes ne peccent ! Heu ! quanta est perditio et damnatio puerorum ex negligenti custodia parentum ! Heu ! quam graviter hæc non in pueris, sed et in parentibus qui in pueritia nimis dissimulaverunt, aut eos nimis carnaliter dilexerunt (quare male assueti peccare didicerunt pene infantes) punietur.

Filii charissimi, per Deum Omnipotentem vos obsecro, omne studium vestrum, idque vigilantissimum sit pueros vestros, quam cito quatuor aut quinque attigerint annos, docere, pro captu eorum qualicumque timere Deum, eis prohibere malum, castigare in eis peccatum, promissis quoque eos, imo et laudibus et muneribus allidere ad bonum, et ut studiosi sint virtutum atque misericordes, continue eos admonere, urgere, atque ab omni lascivia, petulantia, dissolutione nimia, ab impudico sermone, omnique inhonestate, ac a proximi injuria arcere. Curetis ut in vineam Domini, hoc est, in Dei cultum se tradant, ut ad innocentiae studium, ad bonæ famæ conservationem, et ad pœnitentiæ opera, utpote in remedium contra futura peccata instituantur.

Est præterea magnopere advertendum

Pueri
quænam
doceantur
a parenti-
bus.

Exhorta-
tio.

omni puero christiano, ut cum cœperit uti ratione, et intelligere quid eligendum, quidve respuendum. Eligat itaque sibi Deum suum, cui optet servire, cui statuat obedire, cui semper velit inhærere, cui denique summopere studeat placere omnibus diebus vitæ suæ. Hæc enim prima conversio ad Deum, quia sibi puer Deum eligit, statuitque ejus nunquam negligere beneplacitum, operabitur in homine exercabitque perpetuo spiritum salutis.

Prima
puerorum
ad Deum
conversio
quam sit
utilis.

Ætas ho-
minis se-
cunda.

Porro circa tertiam horam quosdam vocat in vineam suam : et hi sunt qui in secunda ætate vitæ suæ, a decimotertio anno scilicet usque ad vigesimum quartum, aut usque ad trigesimum annum. Tunc enim maxime vocat eos, quos ad viam trahere vult salutis. In hac enim ætate Apostolus Joannes vocatus est. In hac ætate hodie quoque ad monasteria, ad pœnitentiam, et ad alia bene vivendi genera homines vocantur. Tertia ætas est hominis, quæ per horam sextam significatur et circa vigesimum quartum, aut circa trigesimum annum incipit, terminatur vero circa quinquagesimum annum. In hac ætate sanctus Augustinus, Ambrosius, Germanus, ac innumeri alii sancti vocati sunt. In hac ætate Paulus quoque, item alii multi sancti vocati sunt, qui in vineam Dei sunt vocati, magnoque cum fœnore laborarunt. Quarta ætas hominis, est hora nona, quæ in homine incipit circa annum quinquagesimum, et terminatur circa septuagesimum annum. Tunc enim homo deficiens in senectam inclinatur.

Ætas
tertia.

Ætas
quarta.

Pœniten-
tiam in se-
nectam
differre cur
periculo-
sum sit.

Cæterum periculosum est valde, pœnitentiæ tempus atque viam salutis in senectam ipsam (quando jam vires deficiunt ad laborandum) differre. Quis enim sibi audeat promittere ut ad senectam perveniat ? Et si attigerit, quis illi promittet, aut unde securus est, quod misericordem Dominum invocabit ? Timendum namque est valde, ne is, qui dum potest peccare, Deum pro misericordia invocare noluerit, differens conversionem ultro in futura tempora, cum ad extrema venerit vitæ, et jam ei lon-

gius peccare non liceat, tunc non poterit etiam Dominum invocare pro venia, propterea quod divino judicio tunc obscuratus, obstinatus, impœnitens, et plerumque desperans inveniatur. Omnibus tamen promittit Christus hic veniam, quacumque hora gemuerit homo vere pœnitens.

Vult igitur in hac nos docere parabola, nullum tempus esse ineptum ad Dei servitutem, sed quosdam in infantia, quosdam in pueritia : nonnullos rursus alios in virili ætate, in extrema demum senectute aliquos incipere Deo servire et pie vivere. Quocirca nemo superbiat, nemo se jactitet mane se vocatum, diu se laborasse, ab adolescentiaque jugum Domini portasse, nemo præ se alium contemnat, nemo quoque tarde vocatus desperet, qua misericordia Dei bonitasque ejusdem est investigabilis, quæ hic novissimis dedit sicut primis imo ex novissimis fecit primos. Quicumque ergo vocati tarde venerunt, hoc ipsum fervore charitatis, ac studio pœnitendi vehementiori suppleant, quod tarditate conversionis neglexerunt.

Nemo tamen in infantia, pueritia, virilitateve admonitus, in senectutem bene vivere differat. Grave enim et ingratitude intollerabile est vitium, ut vocatus monitusque sæpius a Deo ad conversionem, obsurdescas, ipsumque Dominum ad cordis tui ostium crebrius pulsantem excludas. Est præterea ætas senectutis, nisi a pueritia servitutem Dei continuaris, perseverans sub jugo Domini, exercitiis spiritus, aut pœnitentiæ haudquaquam congrua. Difficile namque est assueta relinquere, seu assuetis carere. Quare nisi gratia Dei superabundaverit in homine, difficillimum tunc erit primæ conversionis jacere in senectute bonum fundamentum. Dicitur enim in malitia inveteratis senibus : *Si mutare potest æthiops pellem suam, et pardus varietates suas, et vos poteritis benefacere, quum didiceritis malum.* E diverso vero de adolescente Deum timente dicitur : *Adolescens juxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea.* Bonum igitur est, filii charis-

xv
sq

xii

Pro
6.

Th
27.

tentia
simi, viro qui Domini jugum portaverit ab adolescentia sua. Felix quoque est poenitentia, quæ tunc, dum si velit homo ultra peccare possit, eligitur, peccandique veniam sibi ipsi intercidit. Ea vero poenitentia quæ ex necessitate (quia peccandi tempus et copia non datur) homini accidit, raro est voluntaria, raro optata, raro fructuosa.

ior-ta- Est itaque nobis hæc eruditio data (ut dixi) ne quod diu servierimus Deo, gloriemur : quia et novissimos Deus non solum recepit, sed et prætulit primis, ne etiam quemvis peccantem judicemus, quia potens est Deus illum vel in extremo vitæ convertere. Postremo ne et nos quoque desperemus, licet tarde, vere tamen ad Deum conversi : quia propterea ne huiusmodi desperent, illos ante alios remuneravit, qui fuerunt novissimi, tantum abfuit ut illis tarditatem exprobraret.

Otium
to stu-
ugien- Secundum quod in Evangelio hoc nos erudit, est, quod arguitur otium infructuosæque temporis consumptio. O quam nobile est tempus, in quo tanta bona tamque inæstimabilia in exiguo tempore, aut acquiri, aut amitti possunt. Heu quam infructuose, ne dicam perditæ, et sæpenumero flagitiose, tempus consumitur. Quam detestabile est otium, quo irrecuperabilis gratia et gloria amittitur. Nolite rogo otio indulgere. In desideriis enim est omnis otiosus : operantem vero et animo occupatum vitia interim non fatigant.

cupa-
s lic-
fructus
ex. Est itaque fructus ex opere seu occupatione licita duplex. Primus, qui est quod opus ipsum lucrum, commodum, utilitatemque aliquam, quare fit, secum adfert. Secundus est puritas cordis, quia mens honeste aliterque occupata interim se ab æstu vitiorum temperat, quiescitque, quum e diverso in otio nunquam quiescat cor hominis, sed tanquam inter procellosos fluctus per varias tentationes inquietum continue sæviat. Multa enim mala docuit otiositas. Docuit Dinam virginitatem amittere, docuit David adulterium committere. Quanta denique mala otiosis quotidie

eveniant, in omnium est oculis manifestum. Nonne furta, sacrilegia, rixas, ebrietates, aleationes, scortationes, homicidia, que quotidie otium germinat? Hi sunt fructus ejus. Semper igitur occupatio aliqua licita nos detineat, ne quem inveniat diabolus otiosum.

Est tamen inter occupationes quoque non exigua differentia. Occupatio sancta est studium Scripturæ lectique sacra. Colloquium quoque dulce cum Deo, sive per meditationem, sive per orationem fiat mentalem, est occupatio utilissima. Contemplatio denique divina, crebraque ad eundem iterata aspiratio, si occupatio dici debet et non magis quies, suavissima est et cum primis fructuosa. Laudantur quoque activæ vitæ occupationes, quibus infirmis servitur, operibusve misericordiarum et eleemosynis animus intenditur. Nec illaudati sunt labores corporis, seu operationes corporales, quos ferre suadet, aut familiaris necessitas, aut egestas, aut honestus filiorum amor ad Dei gloriam educandorum, aut certe pietas, ut ad manum semper sit, quod porrigas egeno. Hæc omnes circumstantiæ sunt optimæ, incentivæque sanctissima ad operandum. Sunt præterea causæ aliæ, quare laboratur, puta ut aut animi otium pestilens vitetur, aut concupiscentia, quæ in otio sævit, frænatur, aut ut a peccatis per occupationes externas animus hominis operantis imediatur, cordisque puritas jugis ac perfectissima custodiatur.

Tam breve est autem vitæ nostræ tempus, ut vitæ nostræ omnem cursum, diem nominaverit. Operemur igitur bonum ad omnes, et otium devitemus, quia dies mali, et tempus breve est. Veniet nox, id est, terminus nostræ vitæ, atque id quod vitam nostram sequitur, quando nemini operari licebit, sed juxta opera nostra, quæ jam præcesserunt, tunc mercedem nos oportet accipere. Nihil enim nos comitatur aliud, aut sequitur in morte, hoc est, neque amici, neque filii, sed nec opes, aut honores, non elegantia formæ aut voluptas, sed

Otium
quanta ma-
la germi-
net.

Occupatio
sancta quæ
sit.

Gal. vi, 10.

Ephes. v,
16.

Joann. ix,
4.

opera nostra sequuntur nos, pro quibus accipiemus mercedem sive bonam, sive malam, juxta operum conditionem. Nemo igitur nos decipiat, nemo ab operibus nos bonis avocet. Neque enim hic legimus quemquam otiosum, quemquam in vinea Domini non laborantem, mercedem accepisse, sed dixisse patrem familias : *Voca operarios et redde illis mercedem*. Quamvis enim novissimis dederit denarium diurnum ut primis, misericorditer sic agens, nec his novissimis quod una tantum sint hora operati, imputans negligentiam ac tarditatem, sed dicens cuidam : An mihi non licet, quod volo facere? nemo tamen in vinea non laborans, sed operarii soli mercedem recipient. Quodcumque igitur potest manus tua facere, instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erit apud inferos, quo tu properas.

Matth. xx,
8.

Eccl. ix,
10.

Pauci sunt
electi.

Cæterum, quem non terreat verbum quod novissimum a Christo in hoc Evangelio dicitur : Multi sunt vocati, pauci vero electi? Durum est hoc, et formidabile verbum, quod mirum est, quomodo non sæpius a nobis cogitetur expendaturque. Veritas enim hoc dixit, quæ mentiri aut imponere potest nemini. Electi sunt illi, qui ad dexteram in judicio extremo collocabuntur audituri : *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi*. Hi, inquit, erunt pauci.

Matth.
xxv, 34.

Porro vocati sunt omnes, quotquot notitiam receperunt fidei, quibusque manifestari Deus fecit viam salutis æternæ, paratus eisdem dare regnum cælorum, si crediderint et obedierint sibi. Ex multis itaque vocatis pauci tantum remanebunt electi, quia homines fere omnes magis diligunt tenebras, quam lucem, magis diligunt vana ac mundana, quam æterna. Idcirco mirum non est paucos esse electos. Ecce, charissimi, omnes sumus vocati. Quotquot nostrum electi fuerint, nescimus.

Signa tamen sunt aliqua quibus nos electos esse possumus confidere. Si enim peccata nobis nostra displicent, si Deum offendisse dolemus, si pro nulla re iterum Dei mandatum transgredi volumus, si Deum offendere timemus, si Deum diligimus, cujus amore sustinere volumus, quidquid ille nobis imposuerit ferendum, si ejus honorem zelamus, si denique ejus amplectimur beneplacitum, et si in his Deum quærimus pure perseverantes, signum est quod Dei electi sumus. Tanto itaque sollicitiores simus ad bona opera, quo an electi sumus, nescimus. Dominus noster Jesus Christus illuminet et inflammet corda nostra quo semper solliciti maneamus, ne quid, quod divinæ suæ majestatis offendat oculos, admittamus : largiente id nobis eodem Domino nostro Jesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

DOMINICA SEXAGESIMÆ

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

LIBENTER suffertis insipientes, cum sitis ipsi sapientes. Sustinetis enim, si quis vos in servitutem redigit, si quis devorat, si quis accipit, si quis extollitur, si quis in faciem vos cædit. Secundum ignobilitatem dico, quasi nos infirmi fuerimus in hac parte. In quo quis audet (in insipientia dico) audeo et ego, Hebræi sunt, et ego. Israelitæ sunt, et ego. Semen Abrahæ sunt, et ego. Ministri Christi sunt, et ego (ut minus sapiens dico) plus ego; in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. A Judæis quinquies quadragenas, una minus, accepi. Ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte et die in profundo maris fui; in itineribus sæpe : periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus; in labore et ærumna, in vigiliis multis, in fame et siti, in jejuniis multis, in frigore et nuditate. Præter illa quæ extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum. Quis infirmatur, et ego non infirmor? quis scandalizatur, et ego non uror? Si gloriari oportet, quæ infirmitatis meæ sunt gloriabor. Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi scit, qui est benedictus in secula, quod non mentior. Damasci præpositus gentis Aretæ regis, custodiebat civitatem Damascenorum, ut me comprehenderet; et per fenestram in sporta dimissus sum per murum : et sic effugi manus ejus. Si gloriari oportet, non expedit quidem, veniam autem ad visiones et revelationes Domini. Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim (sive in corpore, sive extra corpus nescio, Deus scit) raptum hujusmodi usque ad tertium cælum. Et scio hujusmodi hominem (sive in corpore, sive extra corpus, nescio, Deus scit) quoniam raptus est in paradysum, et audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui. Pro hujusmodi gloriabor; pro me autem nihil, nisi in infirmitatibus meis. Nam et si voluero gloriari, non ero insipiens, veritatem enim dicam; parco autem, ne quis me existimet supra id, quod videt in me, aut audit aliquid ex me. Et ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ angelus Satanæ, qui me colaphizet. Propter quod ter Dominum rogavi, ut discederet a me, et dixit mihi : Sufficit tibi gratia mea. Nam

virtus in infirmitate perficitur. Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi. II. *Corinth. XI.*

Cur apostolus sese laudaverit.

CUM a Corinthiis Paulus ad tempus propter prædicationem, et aliarum Ecclesiarum confirmationem discessisset, subintrarunt quidam interea pseudoapostoli, qui Corinthiis legem, puta circumcisionem, et sabbatum, et hujusmodi ad Christum conversis necessario observanda prædicabant. Quo autem magis reciperentur, gloriabantur commendantes seipsos, et Apostolo derogantes, dicentes eum verum non esse Apostolum, qui cum Christo non ambulasset, nec in vita ejus certus Apostolus institutus fuisset, et hoc modo ab Apostolo Corinthios ad se trahebant, pellicientes eos in errorem de observatione legalium. Eam ob rem contra subdolas horum pseudoapostolorum gloriationes ad seducendum instructas, cogeatur Apostolus quoque seipsum commendare, ac quanta pro veritate Evangelicæ prædicationis pertulerit, ad Corinthiorum referre ædificationem.

Dicit igitur : Libenter suffertis insipientes, quia inaniter gloriantes sustinetis. Cum ergo mihi quoque, licet vere, sit gloriandum ad vestram utilitatem, non minus me puto sustinebitis, quam pseudoapostolos, nec ægre audietis, si quid in vestram dixero ædificationem, quod nostram sonet laudem. Libenter enim sustinetis insipientes (quod mirum est) cum sitis ipsi sapientes. Aut per ironiam : Insipientes toleratis per mansuetudinem, propterea quod viri estis vos sapientes, hoc est, maxime insipientes. Sustinetis enim, si quis in servitute vos reducere nititur legis, aut si quis in vos tanquam in servos dominatum sibi vendicat. Si quis vestra tollit, rapit, devorat, aut consumit, cum ego vobis parcens, nihil a vobis vel Evangelii causa volui accipere. Sustinetis quoque si quis vestra in modum accipitris accipit, quem pascendum fovet. Si quis extollitur, nobilitatem præ-

stantiamque jactans, quod natus sit de semine Abrahæ, et hujusmodi. Si quis in faciem vos cædit, manifestam vobis coram objiciens improprii contumeliam, contemnens vos quod carnaliter non estis circumcisi, sed idola olim colueritis.

In omnibus his taxat pseudoapostolos Judæos. Hos autem vos dico sustinere secundum ignobilitatem, propterea quod ignobiliores vos ducitis, utpote qui idola coluistis, et ex gentibus ad fidem venistis, quam illos pseudoapostolos, qui ex circumcisione se jactant, quasi nos veri Apostoli infirmi fuerimus, et impotentes simili modo gloriari in hac parte de nobilitate generis Hebræorum, de lege et circumcisione.

Dico autem hoc in insipientia, quia sapientis est viri inaniter non laudare seipsum. Observa tamen quod Paulus neque insipienter neque inaniter, sed ex charitate et veritate, necessarioque ad reducendos ab errore deceptos seipsum laudaverit. Ideo ait, quamvis sapientiæ non sit ita loqui : In quo tamen quis pseudoapostolorum audet, vel de genere, vel de prædicatione, vel de labore, vel de donis Dei, se aut laudare, aut jactare, audeo et ego : qui non vilior, aut, atque ipsi, non minus insignis sum. Hebræi sunt (hoc enim est quod jactant) et ego Hebræus sum. Israelitæ sunt, et ego Israelita sum. Semen Abrahæ sunt, et ego sum. Ministri Christi sunt, juxta apparentiam et eorumdem fictionem, et ego verus minister sum. Ut minus sapiens dicam (propterea quod non deceat, ut alicui me præferam) plus ego, et verius sum Christi minister, quam illi.

Incipit autem enarrare, quare verius, justiusque Dei dici possit minister, et labores quos tam pro Christo pertulerat, quam pro Evangelio refert, quo tamen se non cupit hac ostensione (ut jam dixi) Corinthiis majorem reddere, sed Corinthios

a seductoribus avertere, ad veramque Evangelicæ prædicationis normam revocare. Ita enim vitam transegi, inquit, post meam conversionem, ut fuerim in laboribus plurimis, et non solum pluribus, quam pseudoapostoli, sed etiam quam veri Apostoli, quia plus omnibus laboravi. In carceribus abundantius propter Evangelicam prædicationem, in plagis, flagellorumque vulneribus supra modum humanæ virtutis. Nam etsi fortasse illi cæsi fuerint, ego tamen atrocius afflictus sum. In mortibus frequenter. Sæpenumero enim ad mortem usque cruciatus sum, multisque aliis et crebris periculis interfui mortis propter Christum. A Judæis quinquies quadragenas, una minus, accepi, hoc est, quinquies flagellatus sum, in quarum quavis flagellatione quadraginta recepi percussiones, seu plagas, una minus, quasi transgressor legis, et propterea quod novam Christi gratiam prædicabam. Fuit hic olim castigandi modus Judæis institutus in lege, ut si quis graviter deliquerit, cæderetur juxta mensuram delicti, non tamen ultra quadraginta reciperet plagas, ne fœde nimis laceraretur. Judæi ergo ut Paulo non plures, quam lex admitteret, plagas inferrent, dum quinquies eum ceciderunt, in singulis flagellationibus, triginta novem (quasi unam plagam donantes, ne crudeles, sed misericordes haberentur) ei plagas intulerunt.

Sequitur : Ego ter virgis cæsus sum a Gentibus. Semel a Judæis lapidatus sum, ut in Actis habetur, lapidantes Judæi Paulum, traxerunt extra civitatem, æstimantes eum mortuum. Ter naufragium feci, passus periculum mortis ex navis fractione. Nocte ac die in profundo maris fui, hoc est, ferme quotidie tempestatibus et periculis maris interfui. Aut ad noctem et diem sub aquis mersus ac retentus, non tamen Deo miserante præfocatus, inde iterum salvus redii. In itineribus sæpe, ubi insidias non raro passus sum, in periculis quoque fluminum, et in periculis latronum sæpe versatus sum, excitante hæc humani

generis inimico, quibus et Pauli labores, et fructum impedire moliebatur animarum. Adde jam in quibus fuerim periculis ex genere, hoc est, ex gente mea Judæorum, qui mihi vehementius invidebant, atrociusque me persequiebantur, quam cæteros Apostolos, adeo ut quidam eorum, sicut in Actis legitur, se nec manducare nec bibere devoverent, nisi occidissent Paulum. In periculis præterea fui ex gentibus, qui e diverso propter idololatriæ destructionem me persequiebantur. Fui quoque in periculis multis mortis, tam in civitate propter tumultuationem plebis, quam in solitudine a bestiis, periculis in mari; periculisque interfui in conversatione falsorum fratrum, qui christianismum receperant, non relicto Judaismo. Præterea versatus sum quotidie mala et adversa patiens in labore manuum, quibus sustentarem me. In ærumna, inopia, aut languore, in multis vigiliis, in fame et siti, in jejuniis multis, in frigore et nuditate, quia pauperrime fui vestitus.

Hæc omnia pro Christo, et pro verbo Dei passus sum, præter illa, quæ externe mihi propter alios adveniunt, et premunt, ut sunt instantia mea quotidiana, quæ quotidie me angunt et torquent. Sollicitudo omnium Ecclesiarum, quæ me lacerat ne amittam iterum aliquem, qui per me sit conversus, et ne fidelium quispiam seduatur, ne pereat aliquis, ne tandem non proficiant hi, quos Christo sum lucratus. Quis infirmatur, et ego per compassionem non infirmor? Quis scandalizatur, cujus scandalo ego non uror? Omnium enim dolores, tristitias, scandalaque in corde meo per communionem charitatis ego sentio. Hæc, inquit, mihi patienda quotidie occurrunt, sed non propterea gloriari, nisi in Domino expedit.

Nam etsi pro Christo gloriari oportet, aut gloriari operæ pretium est, gloriabor in his quæ sunt infirmitatis meæ, hoc est, in passionibus et tristitiis meis, quas pro Christo patior. Pseudoapostoli gloriari quidem volunt, verum quia nihil pro Christo

Act. xxiii,
12.

passi sunt, in generis nobilitate percipiunt gloriari. Ego vero, si gloriandum est, in humilitate et infirmitate mea gloriabor. Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi, qui est benedictus in secula, scit, et testimonium mihi feret, quod non mentior, quæ dixi, aut dicturus sum. Damasci præpositus gentis Aretæ regis custodiebat portas civitatis Damasci, quæ civitas ad regem illum pertinebat, precibus et muneribus victus Judæorum voluit me comprehendere, in civitate conclusum, ut occideret. Sed per fenestram in sporta submissus sum per murum fratribus ad hoc urgentibus et impellentibus, ut in utilitatem servarer Ecclesiæ. Quo sic elapsus, ejus evasi manus. Si itaque gloriari propter pseudoapostolos oporteat, non expedit quidem propter humilitatis periculum et timorem scandali : nihilominus tamen propter vestram utilitatem necesse est gloriari. Audistis enim pseudoapostolorum jactantiam, quorum gloriam falsam obfuscare nitimur per veritatem gloriæ. Verum de adversitatibus perpessis hæc dicta sint satis.

Veniam autem ad visiones et revelationes Domini. Expende hic, quanta, quam immaniaque sustinuerit Paulus pro Christo. Quare non immerito de eo dixerit Dominus ad Ananiam : *Vas electionis mihi est iste, qui portet nomen meum coram gentibus et regibus. Ego ostendam illi quanta oporteat eum pro nomine meo pati.* Veniam, inquit, autem ad visiones et revelationes Domini, quas a Domino recepi, ne illas omnino taceam, aut præteream. Scio hominem in Christo raptum, ante annos quatuordecim, usque ad tertium cælum, hoc est, ad cælum empyreum, seu igneum lucidum, supremum, quod locus est beatorum. Sive autem raptus sit homo ille cum corpore, an sine corpore, nescio, Deus scit. Et scio hominem eundem raptum in paradysum, sed raptusne sit in corpore, an extra corpus nescio, Deus id novit. Nulli dubium est de seipso hic loqui Paulum, quamvis modestiæ causa et ob jactantiam vitandam,

quasi de alio quopiam loquatur. Scio itaque eundem raptum in paradysum. De eodem paradiso hoc est, cælo corporali, aut spiritali beatorum mansionem putatur loqui, quem latroni Dominus in cruce promisit dicens : *Hodie mecum eris in paradiso*, et in Apocalypsi : *Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod est in paradiso Dei mei.* Itaque hujuscemodi scio hominem, qui est raptus in paradysum, et audivit arcana verba, quæ non licet homini manifestare. Ego igitur ea duntaxat refero, quæ dici possunt. Quæ vero dici, aut non possunt, aut non debent, taceo. Pro hujuscemodi tamen homine gloriabor gaudens, in Domino, et gratias agens : pro me autem, quod sim circumcisis, quod de semine sim Abrahæ natus, nihil gloriabor, nisi in infirmitatibus et passionibus meis, quas pro Christo patior. Nam etsi ordinate etiam voluero gloriari, non ero, licet quibusdam videar, insipiens in hac gloriatione. Neque enim falsa, sed veritatem dicam, in qua gloriari non est insipientis. Parco autem, non omnia, nec tumide, sed modeste Dei dona referens, ne quis me existimet, aut sublimioris esse naturæ, aut excellentioris perfectionis supra id, quod videt in me, aut aliquid ex me.

Nam ne magnitudo revelationum extollet me, neve mihi suborietur ex Dei donis elatio, additus est mihi stimulus carnis meæ. Tribulationes et infirmitates carnis, aut tentationem libidinis carnis insinuat, quam illi Angelus Satanæ excitabat post raptum, quam ante vehementiorem. Datus igitur mihi ad utilitatem est a Deo omnia prævidente et gubernante stimulus carnis meæ Angelus Satanæ, qui me colaphizet, qui me ignominiose humiliet, et in meiipsius considerationem impellat, aut qui me punctionibus adversitatum, infirmitatumque affligat. Pro cujus amotione, ter Dominum rogavi, quo recedente fierem liberior spiritu, Dominus non quod volebam, sed quod mihi expediebat facturum, sive per Angelum, sive per internam inspirationem illuminantem : Sufficit, inquit,

tibi gratia mea, assistens, et ne pecces protegens. Aut hoc tibi satis sit, ut habeas gratiam meam. Nam virtus in infirmitate perficitur.

Hoc autem bifariam contingit: aut ut infirmitas, sive corporalis, sive etiam spiritualis materia sit exercendæ virtutis, puta humilitatis, aut patientiæ, quæ per infirmitatem crescat, atque ex pugna, et ex ipsa adversitatis sustentia seipsa quotidie major efficiatur, ut quod homo sustinendo varia efficitur prudentior. (Qui enim non est tentatus, quid scit?) re ipsa periculum faciens suæ infirmitatis, quosapientius se posthac gubernet, sequitur: Libenter

igitur gloriabor in infirmitatibus meis. Hic vides, quod Paulum Dominus non inexaudidum reliquerit, qui petivit a stimulo hujus tentationis se liberari, quoniam quidem si non liberavit illum eo modo, quo Paulo videbatur utile, exaudivit tamen eum, quomodo ipse id Paulo cognovit commodo futurum. Nec Paulus hic deliquit, aliud quam Dominus dare voluit rogans, quia ubi voluntatem didicit Christi, non deinceps rogavit liberari. Sed libenter, inquit, gloriabor in hoc, quod infirmitates, tribulationesque sustineo, quandoquidem in hoc, quod sum infirmus, fortem me facit Christi virtus.

EXEGESIS EVANGELII

DOMINICÆ SEXAGESIMÆ, LUCÆ VIII.

MAGNA fuit turbæ reverentia ad Christum, magna devotio, magna sitis audiendi verbum Dei; infatigabiliter enim ac indesinenter Christum sequebantur, et quocumque ibat Christum requirebant, ad ipsum confluentes. Itaque, cum iter faceret per civitates et castella, prædicabat regnum Dei. Cum vero quadam die domum exiret, ubi docuerat, venit juxta mare, ubi tanta ad eum confluebat populi multitudo, ut in navim ascendens doceret, omnis vero plebs staret in littore. Tunc enim ex navi docens hodiernum prædicavit Evangelium, quod Lucas in hunc refert modum.

Cum turba plurima conveniret, et de civitatibus propèrarent ad Jesum, dixit per similitudinem.

Quod turba multa confluerit, secutaque sit Christum, diversis causis id accidit. Quidam enim ut sanarentur, alii ut alerentur. Multi ex devotione, ex curiositate

etiam nonnulli; postremo, ut erudirentur, secuti sunt eum multi, cum interim non deessent quoque, qui insidiarentur. Quomodo itaque varius eorum fuit animus et propositum, ita unusquisque juxta hoc, quod quærebat, ex Christo referebat fructum.

Cum turba, inquit, plurima conveniret. Turbam nominat, non principes hujus mundi, non seculi divites et potentes: hi enim alia habebant, quæ amabant, puta terrena, ideo coelestem magistrum non requirebant, nec illis sancta ejus eruditio erat suavis, sed insipida. Hoc hodie quoque ejusmodi contingit. Quamobrem a Paulo Apostolo dicitur Corinthiis: *Videte vocationem vestram, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, sed quæ stulta sunt mundi, elegit Deus ut confundat fortia, etc.* Cum simplicibus enim sermocinatio ejus. Congruè idcirco dictum: *Numquid aliquis ex principibus credidit in eum?* Quasi dicant: nullus, sed turba. Cum itaque de civitati-

I. Cor. I, 26, 27.

Joann. VII, 48.

bus properarent ad Jesum, ad famæ Christi præconium accedit, quod non tantum ex pagis, sed ex civitatibus quoque, in quas Christi fama jam divulgata fuerat, properabant ad Jesum, ut non rusticus populus tantum, sed urbanus etiam accederet ad Jesum, vel tanquam ad pastorem oves, sicut dicit : *Ego sum pastor bonus et cognosco oves meas, et cognoscunt me meæ* : vel sicut ad medicum infirmi. Neque enim opus est sanis medicus sed male habentibus : aut ut ad doctorem imperiti. Quod Psalmista monet dicens : *Accedite ad eum et illuminamini.*

Joann. x, 14.

Matth. ix, 12.

Ps. xxxiii, 6.

Sensus parabolæ Christi quis præcipuus.

Judic. ix, 8.

Itaque dixit per similitudinem. Neque enim historiam dicit, ut necesse sit interrogare, quis ille fuerit seminator juxta litteram aut historiam, sed quis seminator sit, quæ terra sit, quod semen, quæ hic in similitudine hac significantur. Sensus namque præcipuus parabolæ aut similitudinis, non est ille, quem verba primo significant, sed qui per res significatas nobis insinuat. Verbi gratia, in libro Judicum legitur : *Ierunt ligna, ut ungerent super se regem* : non de lignis, sed hominibus per ligna significatis intelligitur.

Exiit qui seminat, seminare semen suum.

Exiisse Dominum quid insinuat.

August.

Exiit Dominus ad seminandum, non per motum localem, sed per incarnationem, incipiens esse per humanitatem, qua aliquando ibi non fuerat. Exivit, inquit Augustinus, de Patre, quia de Patre est ; in mundum venit, quoniam mundo corpus suum ostendit, exiit tanquam agricola seminare semen suum, de quo Zacharias dicit : *Homo agricola ego sum.* Et Jeremias : *Quasi colonus fatigatus est in terra et quasi vir vagus.* Recte vagus dicitur, nihil in hoc mundo proprium habens. *Vulpes enim* (quod de seipso testatur) *foveas habent, et volucres cæli nidos : filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet.* Recte quoque agricola dicitur, quia filius agricolæ. *Ego sum,* inquit, *vitis vera, et Pater meus agricola est.* Secundum rationem

Zach. xiii, 5.

Jerem. xiv, 8.

Matth. viii, 20.

Joann. xv, 1.

unam, est vitis vera : secundum aliam quoque rationem, non modo agricolæ filius, sed ipse quoque agricola est. Quis enim prædicatione agrum alius excoluit Patris sui, quam ipse ? frangens duos scopulos cordis timore Dei, et seminans in cor humanum verbum Dei, tenensque aratri, hoc est, crucis stilas, id est, clavos in manibus, quibus affixus erat cruci, passione agrum suum excoluit, suisque electis omnibus, quo agricolam se monstraret dicens : *Tollite jugum meum super vos. Jugum enim meum suave est, et onus meum leve.*

Exiit igitur seminare semen suum, id est, verum Dei verbum, non alienum, non pestiferum dogma aliquod, sed suum, hoc est, salutiferum. Quodcumque itaque aliud fuerit dogma, quod cum illo dissentiat, non Dei semen est, non Dei verbum. Vide autem ne sit cujuspiam hæretici, qui sua verba palleat, venditatque, sub nomine Dei verbi. Miscent enim suis perniciosius dogmatibus verbum Dei, quo versutius fallant et seducant, non attendentes lege Domini prohibitum : *Non seres agrum diverso semine.* Per semen igitur, quod Christus seminat, intelligitur verbum Dei. Hoc ut seminaret, venit in mundum, venit etiam ad cor hominis illud seminare. Nam et hominis cor, ager est, et terra aliquando foecunda, interdum sterilis, et juxta hoc multum, aut modicum, aut certe nullum fructum referens. Dominus itaque in mundum veniens sua eruditione illustravit mundum, seminavit Evangelium per se, et per servos suos, et seminat usque ad consummationem sæculi. Quapropter Psalmista dicit : *Lucerna pedibus meis verbum tuum, et lumen semitis meis.*

Seminat autem non solum prædicando, sed etiam inspirando, et intus monendo. Seminatur quoque foris, per ministros excitando, et docendo, seminat postremo in Scriptura nobis loquendo. Sive igitur sit verbum Dei inspiratum, sive auditum, sive lectum erudit nos. *Beati igitur qui audiunt verbum Dei et custodiunt illud.* Neque enim

auditores, sed factores verbi justificabuntur apud Deum. Quapropter quando Dominus dicebat Judæis, *qui est ex Deo, verba Dei audit, propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis*, non de auditu corporali est locutus. Sic enim et hi, quibus loquebatur, et quos arguit, quod non audirent, audiebant : sed de mentis intelligitur auditu, et de spiritualibus auribus locutus est. Hi enim audisse verbum Dei judicantur, in quorum vita Evangelica ac christiana eruditio elucet, qui opere expriment, quod intus audierunt.

Et dum seminat, aliud cecidit secus viam, et conculcatum est, et volucres cœli comederunt illud.

Varia est Dei verbum audientium conditio. Quidam namque audiunt, et delectat eos Dei verbum. Quidam Dei verbum fastidiunt. Verum hujus est ratio, quam supra Christum dixisse retuli : *Qui est ex Deo, verba Dei audit*. Dei enim gratia aperit et colit cor humanum, ut Dei verbum recipiatur, et germinet in opus salutis. Sine gratia autem Dei, verbum Dei seminatum, non operatur fructum. Nihil enim, qui scribit, aut qui loquitur, agit in corde hominis quidquam, nisi Spiritus Sancti gratia intus doceat hominem, et in eo opereatur. Quomodo enim prædicator homo, aut doctor mutaret corda hominum quando non omnium Christus corda quibus loquebatur mutavit ? Multi enim non solum gratias, sed etiam ad damnationem majorem Christi verbum audierunt. Et ideo Apostolus dicit : *Ego plantavi, Apollo rigavit : Deus autem incrementum dedit. Itaque neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat, Deus*. Omnino igitur nobis necessarium est, ut sit, qui intus nobis prædicet, hoc est, qui moveat, confortet, urgeatque Christus, imo qui sua gratia ungat, emolliat, accendatque voluntatem hominis. Gratia autem hæc Spiritus Sancti his tantum datur, qui sunt humiles. In humilibus igitur solis

verbum Christi fructum operatur. Hoc enim Christus quoque confitetur, dicens : *Confiteor tibi, Pater, quoniam abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis*. Cui Psalmista quoque olim similia dicens : *Declaratio, inquit, sermonum tuorum illuminat et intellectum dat parvulis*. Porro, qui superbi sunt, qui mundana, altaque diligunt, his non placet verbum Dei, sed potius illud fastidiunt, utpote terræ steriles, incultæ, et malæ, ideo non producunt fructum.

Verum quare, inquis, non libenter audiunt verbum Dei, aut quare inviti audiunt ? Ideo profecto, quia adversatur concupiscentiis eorum Dei verbum. Exempli gratia : Tu amas delicias et luxum, verbum tibi Dei hæc prohibet, ideo non potes illud diligere. Contraria enim nunquam amantur. Quocirca dicitur tibi a Christo : *Esto consentiens adversario tuo in via, ne forte te tradat judici, etc.* Adversarius hominis carnalis, est verbum Dei. Ea enim, quæ ille amat, Dei verbum interdicat : et rursus, quæ ille fugit, ipsum eadem præcipit. In via igitur præsentis vitæ quamdiu fueris, esto consentiens adversario tuo, hoc est, verbo Dei, quod carnali vitæ tuæ adversatur, ne venias ad captivitatem et supplicium.

Et dum seminat, aliud cecidit secus viam, hoc est, in corda hominum mundanorum carnalia spiritualibus præferentium, et mundo, vitiosisque actibus servientium. Hoc semen conculcatum est, id est, ne fructum adferret, est impeditum, strepitu malarum cogitationum affectionumque carnalium, inquietudine malarum passionum, et importunitate tentationum, ac variarum cogitationum. Volucres enim cœli, id est, dæmones comederunt, id est, abstulerunt illud semen de corde hominis, ne quid inde salutiferum nasceretur.

Aliud cecidit supra petram, et natum aruit, quia non habebat humorem.

Supra petram semen cadit, quando ver-

Matth. xi, 25.

Ps. cxviii, 130.

Matth. v, 25.

bum Dei durum cor hominis audit, unde nullus sequitur fructus. De hoc scribitur :

Ecl. III,

27.

Jerem. V, 3. *Cor durum male habebit in novissimo.*

Itemque : *Induraverunt facies suas supra petram, et noluerunt reverti.* Hoc etiam modo induratum fuit cor Pharaonis, ut non audiret verbum Domini per Moysen, nec quod jussus a Deo fuerat, ageret, dimittens populum abire, ut sacrificaret. Quidquid per Moysen Dominus in eum seminabat, cecidit supra petram. Nam etsi aliquando Pharaon moveretur, et promitteret se obediturum Deo, et populum dimissurum, tamen hoc propositum jam natum, plaga ab eo iterum recedente, mox aruit. Liqueat igitur, quomodo humor aquæ plantas, ut coalescant, conservat, et semina in terram jacta, ut crescant, fovet, ita gratiam Spiritus Sancti terram cordis humani reficere, rigare, confortare, atque ut semen, Dei scilicet verbum fructum faciat, producere. Quæ gratia ubi defuerit in siccitate et ariditate bona voluntas marcescit.

Jerem.
XVII, 6.

Proinde Jeremias dicit : *Maledictus homo, cujus cor recedit a Deo : erit enim quasi mirica in deserto, et habitabit in siccitate.*

Prov.
XXVIII, 14.

In Proverbiis quoque dicitur : *Qui mentis est duræ, incidet in malum.* At vero de eo, quem fluentia gratiarum fecundant, scriptum est : *Et erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum quod ad humorem mittit radices suas, nec timebit cum venerit æstus. Et erit folium ejus viride, et in tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinet facere fructum.*

Jerem.
XVII, 8.

Et aliud cecidit inter spinas, et simul exortæ spinæ suffocaverunt illud. Et aliud cecidit in terram bonam, et exortum fecit fructum centuplum.

Semen hoc in corda avara et ambitiosa cadens, germinat quidem quasi fruticem, quia excitat ad tempus bonam voluntatem. Verum sollicitudines et curæ hujus seculi, tam pro divitiis, quam pro gloria mundana, timores quoque et suspiciones, quæ harum

occasione generantur in homine, scilicet ne hoc illudve temporale ac mundanum amittat, aut ne hoc sibi contrarium eveniat, tanquam spinæ suffocant illud germen. De ambitione enim D. Bernardus ait : O ambitio ambientium crux, quomodo omnes torques, omnibusque places? Et Salomon : *Peccatori quoque dedit Deus afflictionem et curam superfluum.* Hæc igitur sunt spinæ, quæ semen Dei succrescens opprimunt. Non ergo divitiæ solæ reprehenduntur, si absint delectatio, tumor, superbia, avaritia, sollicitudo, et hujusmodi vitia alia, quæ familiaria sunt divitibus, sed divitias cum sollicitudinibus, curis et voluptatibus, hujus seculi simul posuit, quæ suffocant Dei verbum.

Et aliud cecidit in terram bonam, id est in cor docile, devotum et hilariter acquiescens divino beneplacito, utpote perfecte resignatum. Et fecit fructum centuplum, hoc est, copiosum atque perfectum.

Hæc dicens clamabat : Qui habet aures audiendi, audiat.

Absque dubio est, omnes ibi tunc præsentibus habuisse aures corporis, sed Christus aures mentis, hoc est mentem devotam et voluntatem bonam quærebat : propterea non solum aures audiendi, hoc est, aures, quæ quod audierunt, custodiunt, requirit.

Interrogabant autem eum discipuli ejus, quæ esset hæc parabola. Quibus ipse dixit : Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, cæteris autem in parabolis, ut videntes non videant, et audientes non intelligant. Est autem hæc parabola.

Discipuli Christum, quæ esset hæc parabola, interrogant. Quod tamen fecisse credendi sunt, non mox postquam audierant parabolam, sed cum Dominus esset singularis, id est, cum esset solus, de hujus intellectu requirebant. Quibus ipse

dixit: Vobis discipulis meis, bonam habentibus voluntatem, et qui studiosi estis ad intelligenda verba mea, ut eadem non solum sciatis, sed faciatis etiam, datum est nosse mysterium regni Dei, id est, secreta Ecclesiæ militantis, quia eadem debetis docere alios, qui, post me, quasi fundamentum estis Ecclesiæ.

Observa quod hic mysteria nominat, quæ in parabolis dicuntur. Verum id non de hac tantum parabola, sed multis quoque aliis locutus est, in quibus plura latent mysteria seu secreta Ecclesiæ, quæ ideo latent, ideoque sub parabolico sunt abscondita sensu, ut ad intelligendum studiosi, investigando sua diligentia (et ideo digni) gratiaque Dei adjuti, inveniant, quod latebat: indigni vero et hi, qui contemnunt investigare ac sensum quærere, nihil percipiant.

Sciendum quoque prædicationem Christi ab initio fuisse claram et lucidam, satisque miraculis ac signis manifestis roboratam, quare non poterant Judæi se excusare, quod eum non intellexissent. Erant autem multi eorum sua invidia ac malitia excæcati, qui respuebant ejus prædicationem, signisque detrahebant, tribuentes illa Beelzebub. Ideo Christus postea multa abscondit indignis, idque misericorditer, ne deteriores fierent. Propterea sequitur, *cæteris autem in parabolis*, scilicet est loquendum, ut videntes, id est, videre se putantes miracula mea, non videant oculo intellectuali, et audientes verba mea non intelligant eorum mysteria. Recte enim ut Beda dicit, in parabolis audiunt, qui clausis sensibus cordis non curant cognoscere veritatem. Atque ideo multis se donis et beneficiis Dei privant per ingratitude. Tandem exponens ipsemet Dominus metaphorice parabolam, adjecit:

Semen est verbum Dei. Qui autem secus viam, hi sunt, qui audiunt; deinde venit diabolus, et tollit verbum de corde eorum, ne credentes

salvi fiant. Nam qui supra petram, hi sunt, qui cum audierint, cum gaudio suscipiunt verbum: et hi radicem non habent, quia ad tempus credunt, et tempore tentationis recedunt. Quod autem inter spinas cecidit, hi sunt, qui audierunt, et sollicitudinibus, et divitiis, et voluptatibus vitæ euntes suffocantur, et non referunt fructum.

Semen, inquit, est verbum Dei. Ergo seminator seu sator est Christus Dominus. Nam prædicator verbi Dei nihil aliud est, quam cophinus seminantis, portans semen Christi, quemadmodum Augustinus de se dicit: Ego quid sum, nisi cophinus seminantis? Ille in me ponere dignatus est, quæ vobis spargo. Nolite attendere ad vilitatem cophini, sed ad claritatem seminis, et ad potestatem seminantis.

Sequitur itaque parabolæ hujus expositio, quam ipse Dominus elucidavit, et ego vobis eandem jam dixi conformiter ad illius expositionem, nisi quod in fine dicendum est, quod supra triplicem terræ bonæ, quæ semen recipit, narrat fructum, hic vero dicit, quod fructum affert in patientia, ut sequitur.

Quod autem in bonam terram, hi sunt, qui in corde bono et optimo audientes verbum retinent, et fructum afferunt in patientia.

Supra, ut dixi, terram bonam in triplicem gradum per triformem quoque fructum distinxit. Dixit enim de terra bona quamdam centesimum, quamdam sexagesimum, quamdam vero tricesimum adferre fructum. Non enim caret ratione, quod de fructu distinguit, quo certe indicat differentiam esse terræ triplicem. Quamdam bonam, quæ pertinet ad incipientes, quamdam meliorem, quæ ad proficientes pertinet, quamdam vero optimam, quæ respicit perfectos. In tricesimo enim fructu

August.

Math. XIII, 8.

Differentia terræ triplicis quos designet.

edicatio
isti
ismodi
it.

Matth.
24.

ia.

constituuntur incipientes, qui fidem Trinitatis sibi sufficere credunt cum observantia præceptorum Decalogi. In sexagesimo fructu intelliguntur, qui in Dei amore profecerunt, et jam non solum præcepta decem, sed etiam sex opera misericordiæ, quibus justitia omnis, quæ debetur proximo, impletur, profecerunt. Tertiis qui centesimum fructum adferunt, sunt perfecti, qui mandata Veteris Legis moralia, hoc est, illa decem præcepta et consilia simul Evangelica implentes, Domini non solum mandata, sed et beneplacita omnia satagunt perficere. Sunt qui exponunt ad tres status qui in carne hic servantur, puta virginum, qui centesimum adferunt fru-

ctum, continentium, quorum est sexagesimum referre fructum, et conjugatorum, qui tricesimo sunt contenti fructu.

Charissimi, audistis eos omnes recenseri qui verbum Dei audierunt, sed iterum (ideo nullum est in eis operatum fructum) a se Dei verbum evomuerunt. Alii quidem retinuerunt, sed juxta mensuram sui profectus illud operibus ostenderunt. Eligamus nos quæ perfectiora vicinioraque sunt saluti, ut non solum ea quæ præcepit nobis, cogitemus semper, sed etiam quæ illi cognoscimus beneplacita, faciamus, præstante hoc nobis Domino nostro Jesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

AGRICOLA QUOMODO CHRISTUS, SEMEN DEI VERBUM, TERRA COR HUMANUM.

EXIIT qui seminat seminare semen suum. Et dum seminat, aliud cecidit secus viam, aliud supra petram, aliud inter spinas, et aliud in terram bonam. Lucæ, VIII.

Habemus in his verbis Evangelicis hodie agricolam sive seminatore, habemus semen, habemus terram. Supra hæc habemus viam, petram et spinas. Rationem similitudinis ad sensum illum parabolicum explanare, quomodo scilicet id quod assimilatur, congruat rei cui assimilatur, aut quæ convenientia sit similitudinis utrobique, etsi prolixum fore id timeatis, quam breviter tamen potero, vobis explicabo.

Seminator seu agricola hic intelligitur Christus. Solus enim ipse in corda nostra semen salutis, verbum scilicet Dei vivum et efficax ponit, in hoc non incongrue comparatur agricolæ: Quod enim agricola humilis atque vilis ducitur, cum sit utilissimus, puta qui omne suum robur, omnesque vires expendit, ut administret nobis, unde omnes vivimus, panem, ita Christus Dominus noster, quantum hic apparuerit

(dum nobis seminare vitæ cœlestis panem, dumque terram nostri cordis excoleret, et in cruce sanguine suo rigaret) humilis, quamque vilis attendite. Cum in forma Dei esset, exinanivit semetipsum, formam servi accipiens, formam quoque servi exhibens, qui venerat ministrare, non sibi ministrari; discipulorum suorum pedes lavans, et novissime ut fatuus illusus cum iniquis, id est, cum latronibus reputatus est. At prospice tu, ne propter hanc vilitatem ipsum negligas, sed quanto propter te factus est vilior, tanto sit tibi dignior, tanto pretiosior, tantoque charior. Est enim universo mundo non modo utilissimus, sed omnino etiam necessarius, qui ex morte nos vivificavit, et panem cœlestis vitæ seipsum nobis præbuit. Habuit quidem vestem vilem, communem seu rusticam, quia habitu inventus ut homo, sed eam tamen vilem habuit propter nos. Per omnia enim assimilari voluit fratribus, ut omnes salvos faceret. Hanc vestem, mortalitatis scilicet et vilitatis exuit per gloriam resurrectionis, quando scilicet re-

Agricola
Christus
quomodo
dicatur.

xx,
Joc
5.

Joc
35

gnaturus decorem induit et claritatem. Quod figuratum ante erat in Zacharia, de

i. iii, quo dictum fuit : *Auferte vestimenta sordida ab eo*, et induite eum vestimentis mutatoriis. Nonne de Patre suo dicit Christus : *Pater meus agricola est*? Si Pater agricola, quomodo Filius agricola non est? Denique, ex callibus manuum suarum agnoscitur agricola, et laborator, quem in iniquitatibus nostris laborare fecimus tota die. Laboravit enim sustinens in cruce, cuius manus calles sunt vulnera, quia *ipse vulneratus est propter iniquitates nostras, et ejus livore nos sanati sumus*.

en cur inetur um Quare autem semen nominet verbum Dei, ratio hujus comparationis est : In semine secretus est calor, unde germinat frutex, undeque nutritur germen, quod enatum est. Patri modo quoque verbo Dei, de quo scriptum est : *Omnis sermo Dei ignitus*. Itemque : *Ignitum eloquium tuum vehementer*. Exerit enim de se calorem, qui operatur in planta, ubi in terram bonam satum hoc fuerit semen, quia ubi voluntas fuerit auditoris bona, verbum Dei radicem figit et germinat. Hujus verbi Dei calorem senserunt duo ex discipulis in die Paschæ euntes in Emmaus, qui Christum in specie audierant peregrini dicentes : *Nonne cor nostrum ardens erat de Jesu dum loqueretur nobis in via, et aperiret nobis Scripturas*? Paremus igitur cor nostrum et voluntatem nostram, ut Dei verbum non fastidiamus, et ne audiamus negligenter. Scimus enim quomodo improperaverit quibusdam civitatibus, ubi Dei verbum fuerat prædicatum, quod illud fastidierant : idcirco remissius futurum pronuntians in judicio terræ Sodomorum, quam illis civitatibus. Inest igitur Dei verbo calor quidam naturalis tanquam semini, unde virtus prodit nutrimentalis. Sed quod terra sit bona, in quam seminetur necesse est, alioquin nihil crescet.

Secundo, in semine virtus est quædam penetrativa, qua virtus et operatio ejus diffunditur. Sic verbum Dei ad intima penetrat, de quo dicit Paulus : *Vivus enim*

est Dei sermo et efficax, et penetrabilior *Hebr. iv, 12.*

omni gladio ancipiti. Afficit enim, et mutat intima cordis. Vultis videre, quantæ sit virtutis, et efficacæ verbum Dei, quantumve penetret ad interiora mentis? Petro, Andreæ, Joanni, Matthæo, Zachæo, cæterisque omnibus Apostolis, quantam vim intulit verbum Dei? nonne ubi Christus dixit : *Sequere me, statim obliti parentum, obliti uxorum, obliti filiorum,*

obliti divitiarum, obliti denique omnium quæ habebant, nihil posthac amabant in mundo, sed omnibus relictis prætulērunt Christum? Quid dico? Non solum carnem suam persecuti sunt cum vitiis et concupiscentiis suis Sancti, sed etiam animam suam, hoc est, vitam suam odio habuerunt propter verbum Dei. Simili modo de seipso David quoque testatus : *Propter verba,*

inquit, labiorum tuorum ego custodivi vias duras. Postremo videamus virginum monasteria, virorumque et sacerdotum cœlibatum. Non enim omnes de incontinentia sunt suspecti. Quia illis (de bonis loquor) persuasit mundum, parentesque relinquere, in monasteriis arcta interdum parsimonia vivere, et hodie ubi inter hæreticos vivunt, contemptum, irrisiones et persecutiones sustinere, hilariterque nihilominus perseverare? hoc potissimum conqueri, quod non sinuntur alios Deo secum servituros sibi ascire? Quid, inquam, confortat eos? quid virtutem animo præstat, nisi verbum Dei?

Gloriantur Lutherani quod habeant verbum Dei. Sed cujusmodi obsecro? Nempe, quod facit ab Ecclesia deficere, a Deo apostatare, fidem frangere, vota temerare, mandata omnia potestatis, aut superiorum transgredi, bona opera contemnere, devotionem ridere, et inter fornicationes, ingluviem, aliaque flagitia consensescere, et nihilominus cœlorum regnum, etiam si Deo displiceat, sperare? Proh pudor, hoc cine est verbum Dei? Absit, ut spes eorum sit spes, sed inconsulta, temerariaque præsumptio.

Terra itaque in qua semen, hoc est, Dei

Matth. ix, 9.

Gal. v, 24.

Joann. xii, 25.

Ps. xvi, 4.

Lutherani
cujusmodi
habeant
verbum
Dei.

Terra bona quæ.

verbum fructificat, bona est voluntas, devotioque fervens, quæ nunquam otiose audit aut frustra verbum Dei, sed mox ubi audierit illud, in se concipit tanquam semen Dei per bonum propositum, quod aliquando in opere pariat. Siquidem ubi germinaverit in opus, tunc seminis probatur conceptio. Porro fructus in messe demum apparere incipit, quando reddit Deus mercedem laborum sanctorum suorum, quos hic deduxit in via mirabili. Qui enim parce hic seminaverit, parce tunc et metet.

II. Cor. IX, 6.

Tria fructum verbi Dei impudentia.

I. Superbia.

Non est hic tacendum tria esse, per quæ vehementer impeditur, ne fructum adferat verbum Dei. Primum namque pudor est bonæ actionis, maxime ea, quæ humiliationem flagitat, et quam superba verecundia timet. Omnes esse volumus humiles, sed non item omnes humiliati: quamvis non nisi per humiliationem sui acquiritur humilitas. Erubescimus, de quo nequaquam est erubescendum. Verbi gratia: Transit dives quispiam aut honoratus, ubi servum aut mancipium quodcumque gravatum, aut sub fasce laborans videt, compatitur gravato, vellet illi si nemo videret, opem ferre et relevare eum sub onere, sed verecundia ductus in aliorum non aulet oculis. Hæc cogitatio compatiens, et adjuvare cupiens, nonne est semen Dei? Nonne verbum est a Deo inspiratum, seu inspiratio divina? Et tamen ne fructus inde enascatur, pudor id impedit bonæ actionis, et humiliationis timor. Existimationem enim sui gravari dives putat, si palam cum eo, qui succumbit sub onere humeros supponeret. Certe charitas non erubesceret, humilitas quoque non erubescit, opus huiusmodi, aliudve simile, quod misericordia imperat. At superbia, quæ prudens in oculis est, et mundana sola cogitans, prohibet et dicit? Si hoc faceres, quid dicerent, aut cogitarent homines? Nonne te stultum putarent? Olim monachi currus, et bigas monasterii cum equis regebant, necessaria monasteriis advehentes. Erant autem tunc monachi, ut modo in monasteriis sunt laici conversi. Sec dic modo converso ut vehi-

Gregor.

culum, seu monigam (ut vocant) cum vase per oppidum vehat, aut onustus fœno incedat per civitatem, aut vile huiusmodi aliud portet. Num faciet? Et quæ excusatio illi erit alia, nisi quod rideatur ab hominibus, quod scandalizentur homines, nescienti quid scandalum sit, qui suam superbiam erubescientiam vocat, et aliorum scandalizationem? Timens enim vilis aestimari, scandalum se dicit timere aliorum. Obedientiam itaque refugit ex pudore actionis bonæ. O quoties nobis superbia hæc, quæ verecundiam se fingit, imponit, quoties a bono, virtuosoque opere retrahit, timentes ne confundamur, ne derideamur, aut ne pereat apud homines existimatio nostra? Ab hoc vitio liber est, quisquis homines non aliter inspicit, quam homines, nihil motus, sive ab illis laudetur, sive (ubi culpa abest) vituperetur. Scit enim laudibus se alienis non fieri meliorem, nec deteriorem vituperiis hominum. Ideo Deum solum respiciens, quidquid ad illius gloriam pertinet, propter homines non intermittit. Exemplum habemus de David rege, qui saltavit ludens ante arcam, gaudio devotionis plenus, dum illa duceretur ad suam civitatem. Tunc enim præcedebat arcam David rex Ephod lineo accinctus, percutionisque in organis armigatis, totis viribus coram Domino saltabat ante arcam. Quem prospiciens Michol filia Saul per fenestram, despexit eum, et paulo post hoc etiam ei illudendo quasi levitatem exprobravit. Cui David respondens. *Vivit Dominus*, inquit, *quia ludam ante Dominum, qui elegit me potius quam patrem tuum. Ludam et vilior fiam plusquam factus sum: et ero humilis in oculis meis.* Vide igitur, quomodo rex David, ut suæ satisfaceret devotioni, contempto pudore humano, se humiliavit, et expende si quispiam bona agens vituperetur; hi a quibus vituperatur, fatui profecto sunt, quamlibet juxta seculum sint prudentes, et magni sensu carnis inflati, qui bene operantem spernunt, quia non solum non sunt pauperes spiritu, sed paupertatem etiam spiritus in aliis derident.

Noli igitur tu propter fatuos stultus fieri, ut propter ipsorum hujusmodi judicia (quæ honestissime contemnuntur) bonum aliquid intermittas. Nihil tibi cum gloria mundana, qui Christi dumtaxat gloriam quæris, et testimonium conscientiæ, ac virorum Deum timentium, non eorum qui dicunt bonum malum, aut malum bonum. Quare enim sancti in tanta sunt hodie veneratione apud vere christianos, et gloria, nisi quia gloriam, quæ datur ab hominibus, hic contempserunt? Non est igitur malum, sed vicinius etiam est virtuti malis displicere.

Sunt alii in quibus fructum non facit verbum Dei, et quos a bono opere retrahit, difficultatis, pœnalitatis, ac laboris timor, quia nondum sunt mortui sibi ipsis, sed amor in eis proprius vivit. Sciunt quidem bonum esse, salutiferumque quod prædicatur, quodque inspiratur a Domino. Laudant, magni faciunt, et optant hoc, sed nolunt pati, nolunt sibi inferre vim: haud memores quod *regnum cælorum vim patitur, et quod violenti rapiunt illud*. Timent igitur et horrent Dei verbum, quia illis est contrarium. Audiunt enim, verbi gratia: *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria*, laudant et ita agere volunt, ut maneant sobrii, sed vincit eos tentatio, quia seipsos vincere non possunt, aut nolunt. Sic alii audientes: *Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos*, statuunt hoc ita facere, ut rem utilissimam, atque Deo maxime placentem, sed ad opus non perveniunt, quia difficultas eis videtur nimia, aut se humiliare (unde pudescunt) juxta primum modum, aut benefacere his, qui oderunt se. Dicitur tibi: Redde pro malo bonum, et Scriptura in qua semen est Dei, quotidie hoc dicit. Quid respondes? Optarem quidem, et ora pro me, ut possim. At non possum huic homini amicari, qui adeo me offendit. Vides, quia difficultatis et laboris timor impedit, ut verbum Dei non fructificet? Neque enim tibi laborem atque vim studes inferre.

Tertium est quod impedit verbum Dei,

amor. Hic sive fuerit naturalis, sive acquisitus, sive socialis, aut carnalis, mirum in modum impedit Dei verbum, tam inspiratum, quam prædicatum. Hic cognoscant se quos societas detinet ad peccandum, quos amor captivos ligat, quia malus amor est in causa, quare tam bonæ, sanctæque inspirationes, et a Deo toties acceptæ negligantur. Quotidie nos sacerdotes Sacram Scripturam legimus, et prædicamus. Quare igitur in nobis, qui docemus alios, non maximum facit fructum verbum Dei? Quia ad creaturam aliquam nos amor ligavit, unde recedere nolumus: ideo verbum Dei in nobis operari non potest. Alius ligatur ad crapulam et vinum, alius ad aleam, alius ad pecunias, alius ad scortum, et ad hujusmodi alia multa, quibus impeditur. Adam primus parens noster amore ligatus ad Evam, quia illam contristare noluit, ei consensit de ligno vetito edere, quamvis malum hoc esse sciret. Salomon quoque non ignorabat idololatriam Deo omnium exosam, et sibi prohibitam: tamen non continuit se ab ea, sed propter amorem mulierum, idolis templa, seu aras ædificavit, et adoravit. Sic Herodes quoque ex Joanne Baptista verbum Dei audiens, dilexit eum et libenter audiebat illum. Sed quare verbum Dei in eo nullum attulit fructum, maxime per verbum Dei monito, ut illicitas solveret nuptias? Ideo certe, quia amore addictus fuit vesano pestilentissimæ illi Herodiadi, qua carere noluit. Quamobrem Dei verbum ne operaretur fructum, amor ille perditus impedit.

Nos igitur filii, non erubescamus pro virtute, pro Dei amore, ac cultu, quæcumque etiam vilia, præsertim si virtutis in his exercitium fuerit, exercere. Non parcamus labori, aut difficultati, quo vincamus, extirpemusque privatum amorem. Nulli rei quoque inhæreat adeo cor nostrum, ut illam præferamus Deo. Et tunc cor nostrum erit terra, quæ fructum adferre possit centuplum, largiente id nobis Domino nostro Jesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

III.
Omnis
amor ma-
lus.

Gen. III, 6.

III. Reg.
XI, 1 et seq.

Marc.
VI, 20.

Matth. XIV,
3 et seq.

Exhorta-
tio.

DOMINICA QUINQUAGESIMÆ

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

SI linguis hominum loquar et Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut æs sonans, aut cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam, et noverim mysteria omnia, et omnem scientiam; et si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, et si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Charitas patiens est, benigna est. Charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quærit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum; non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati. Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Charitas nunquam excidit: sive prophetiæ evacuabuntur, sive linguæ cessabunt, sive scientia destruetur. Ex parte enim cognoscimus, et ex parte prophetamus. Cum autem venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est. Cum essem parvulus, loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus. Quando autem factus sum vir, evacuavi quæ erant parvuli. Videmus nunc per speculum in ænigmate: tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum. Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc: major autem horum est charitas. I. *Corinth. XIII.*

I. *Cor. XII,*
8 et seq.

UBI Apostolus hortatus Corinthios fuerat, omnes nos esse unum corpus Christi, cujus cum varia sint dona (sicut et membrorum alia atque alia sunt officia in naturali corpore) singularibus membris collata, idque non in unius hominis, sed in totius corporis mystici utilitatem. Ne quis infletur, aut se extollat adversus alium propter aliqua dona, quæ in se magis, quam in alio reperit, puta prophetiam, genera linguarum, gratiam curationum, aut aliquod hujusmodi, sciat se certum non esse per hæc se placere Deo: quandoquidem ea, quæ in utilitatem dantur mul-

torum, et bonis et malis dantur. Nec raro fit, ut magis propter utilitatem conferantur eorum, qui his participant donis, quam ob meritum ejus, qui dona hæc recipit.

Eam ob rem in epistola hodierna cum excellentiorem nobis, securioremque viam, quæ fallere nos non posset, vellet ostendere, charitatem commendat, præfertque eam omnibus aliis quibusvis operibus, atque donis dicens: Si linguis loquar hominum, omnium generum linguas intelligens et loquens, aut etiam Angelorum (habent enim et Angeli modum quemdam loquendi, seu insinuandi, quo a superioribus illumi-

nentur inferiores) ut sine voce mea insinuare alteri voluntatem suam : charitatem autem, id est, amorem Dei et proximi Deo infusum, quo carere potest omnium linguis loquens, non habeam, factus sum velut æs sonans, aut cymbalum tinniens, quod sonum quidem generat, sed nihil loquitur, aut significat. Sic tametsi omnium linguis loquar, non habeam autem charitatem, ero ut sonus nihil significans, quia absque spiritu veluti mortuus sum. Sicut autem corpus absque anima mortuum est, ita anima est mortua absque charitate. Quid autem mortuo prodest, prodesse aliis multis? Quid prodest docenti, prædicantive alios convertere, alios ad vitam instruere, si doctor ipse non habeat charitatem? si ipse in se non habeat vitam?

Et si habuero omnem prophetiam, futura prænoscens, noverimque omnia mysteria Sacræ Scripturæ, omnemque scientiam, adeo ut nihil me fugiat, habuero quoque tam perfectam fidem, ut montes transferam, juxta promissa Christi, dicentis : *Quicumque dixerit huic monti, tolle te, et mitte te in mare, et non hæsitaverit, fiet ei* : charitatem autem non habuero, tametsi ex donis illis aliquid esse existimer, tamen nihil sum, quia spiritui meo vita deest Deus. Qui autem *putat se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit*.

Præterea, si distribuero pauperibus facultates meas, id est, omnia quæ habeo, et habere possum bona, quod Christus perfectionis vocat opus, dicens : *Si vis perfectus esse, vade et vende omnia quæ habes, et da pauperibus*, mihi tamen charitatem non habenti nihil prodest, quantumvis Scriptura eleemosynam laudet. Quod si corpus meum sævissimis tradidero poenis, ita ut flammis injectus ardeam, sine charitate ad æternæ vitæ consecutionem nihil mihi prodest. Posset enim aut ex servili timore, aut ex jactantia, aut odium servans in proximum quis martyrium pati : cui tamen sine charitate patienti beatitudo nulla conferretur. Quare cum nullum esse, aut prodesse bonum possit absque chari-

tate, qui charitatem habet, omnia habet.

Est autem charitas patiens et benigna. Patientia est vero aliena mala æquanimiter perpeti, contra eum quoque, qui mala irrogat, nullo dolore morderi. Nam qui sic proximi mala portat, ut nihilominus tacitus doleat, tempusque dignæ retributionis quærat, patientiam non exhibet, sed fingit. Charitas igitur patiens est, benigna est, ut non solum aliena mala toleret, sed etiam quos portat, amet. Non æmulatur, quia is qui de temporalibus bonis nil appetit, alienis felicibus successibus invidere quoque nescit. Charitas non agit perperam aut perverse, proximum nequiter impediens. Charitas quoque non inflatur superbiens ex temporali felicitate, nec est ambitiosa, honores et fastum diligens, nec quærit quæ sua sunt, sed aliorum salutem animarumque profectum suis commodis suisque utilitatibus præfert. Non irritatur, ut commotulionem meditetur, nec quomodo alteri inferat malum, cogitat. Charitas denique non gaudet super iniquitate : quia nec exultat in perditione delinquentium, nec in sustinentium adversitate lætatur, sed magis congaudet veritati, non tam doctrinæ, quam operum justitiæ.

Charitas omnia suffert longanimitèr propter spem vitæ æternæ, omnia credenda credit, intellectum suum captivans in obsequium Christi. Omnia sperat quæ promisit Deus, omniaque illa expectans, perseveranter sustinet. Charitas nunquam excidit a Deo, nunquam desinit hic crescens, donec in futura vita perficiatur. Sed dicis : Quomodo tunc scriptum est? *Refrigescet charitas multorum*? Aut quomodo cuidam in Apocalypsi dicitur : *Habeo adversus te, quod charitatem tuam primam reliquisti*, si charitas nunquam a Deo excidit? Dicendum, non dictum esse charitatem non posse amitti, sed charitatem, quamdiu est et ubi est, non separari aut excidere a Deo. Nam si excideret, jam charitas non esset. Potest igitur charitas quæ fuit, non esse, non potest autem quæ est, a Deo excidere. Omnia alia quæcumque

Gregor.

Patientia
quid sit.

Matth.
xxiv, 12.

Apoc. ii, 4.

Charitas
quomodo
amitti pos-
sit.

præclara dona Ecclesiæ data peribunt, aut in melius commutabuntur, charitas autem manebit hic et in futuro. Sive enim (ut nonnulla donorum Dei recenseam) sint prophetiæ, hæ evacuabuntur. Cum enim quod prophetatum est, eveniet, ultra locus prophetiæ non est. Sive sint linguæ, cessabunt. In regno namque Dei non erit linguarum varietas, neque necessitas. Poterunt namque ibi loqui. Verumtamen ejusmodi ibi locutio post extremum judicium futura sit, puto nulli revelatum, nisi quod fortasse nulli dubium est, eo modo quo nunc loquimur in hac vita, tunc non collocuturos in patria.

Sequitur: Sive sit scientia, et hæc quatenus ad hujus vitæ modum sciendi attinet, destruetur, perficietur vero modo nobiliori et perfectiori, quam hic cognoscimus. Ex parte enim, hoc est, imperfecte hic cognoscimus, non omnia cognoscentes, sed interrim multa ignorantes, et ex parte prophetamus: quandoquidem pauca ex multis his quoque, qui donum habent prophetiæ, revelantur in hac vita. Cæterum cum hæc vita, quæ imperfectionis est tempus, transierit, et evenierit in futura beatitudine, quod perfectum est, et quod in veritate consummatum est, evacuabitur id, quod ex parte, id est, cessabit omnis imperfectio, quæ in hac vita fuerat. Non dissimilia B.

I. Joann.
III. 2.

Joannes in epistola sua loquitur: *Charissimi, nunc Dei filii sumus, et nondum apparuit, quod erimus. Scimus, quoniam*

cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum, sicuti est. Cujus rei capitis similitudinem: Cum essem parvulus seu puer, loquebar imperfecte et balbutiens, ut mos est puerorum. Sapiebam quoque, puta pueriliter ut parvulus, agita- bam quoque ludicra ut parvulus. Quando autem factus sum vir perfectus consummatusque usu rationis, scientia atque judicio, evacuavi, deserui contempsique ea, quæ sunt parvuli, puerilia scilicet. Hoc modo bonorum imperfectio hujus vitæ nobis peribit, ita tamen ut in aliam perfectionem ac plenitudinem in futura vita mutetur. Hoc namque tempore caliginoso, quo hic vivimus, videmus Deum quasi in speculo et ænigmate suo. Per visibilia enim hæc, et maxime per hominem, qui ad imaginem Dei creatus est, in notitiam pertingimus Dei, contemplantes eum, quasi in speculo. In futuro autem seculo tunc videbimus eum facie ad faciem. Itaque nunc Deum cognosco imperfecte, et vix ex aliqua parte, tunc autem, hoc est, in futura vita cognoscam eum, sicut et cognitus sum.

Quamdiu autem in hac vita degimus, manent in electis et sanctis Dei conjunctim fides, spes, et charitas, quibus hæreant Deo, e quibus tribus maxima est charitas. Spes namque et fides possent esse in homine informes. Porro charitas non potest esse informis, quæ aliis bonis vitam præstat et decorem.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ QUINQUAGESIMÆ, LUCÆ XVIII.

NON immerito quis admirari possit, quomodo fiat, ut hodierno die, qui hominibus præsertim mundanis gaudio est et lætitiæ, Ecclesia præter subtractionem canticorum lætitiæ, memoriam proponat

Dominicæ passionis. Nam dies hæc vocatur a vulgo carnisprivium, eo quod in crastino quadragesimalis cibus maxime a clericis debeat sumi, et hodie carnibus sit quasi ultimo die in esum sumendis, do-

nec pascha illucescat, valedicendum. Quare incongruum videtur huic tempori passionis Dominicæ memoriam applicare, quo tot fiunt levitates, totidemque abominatio- num transgressionibus, ut justius hic dies spiritusprivium, quam carnisprivium, vocaretur. Revera enim non parum spiritus privatur devotione, cum nimium tribuitur carni.

Admissa fuit olim a patribus recreatio aliqua hoc die, post quem magno fervore incipiebant homines poenitentia et abstinentia se macerare. Honestum enim gaudium non est prohibitum, licet hoc unum præcipue laudetur, quod de bonitate concipitur creatoris, quod de beneficiis quoque augetur ab eodem acceptis: dum seipsum his indignum ex animo sentit homo, gaudetque in sola misericordissima dignatione Dei, quam super se liberalissimam ac copiosam videt. Pari modo gaudium quoque est religiosum, de evasione peccatorum, et de gratia se custodiende. Verum, relicta lætitia spirituali, gaudio nunc se tradunt homines diabolico. A quo retrahere eos cupit Ecclesia, idcirco quod omnium maxime compungere debet mentem, historiam narrat summam Dominicæ passionis, ut memores charitatis hujus immensæ, erubescamus servitii captivitatisque diabolicæ. Quomodo ergo mundus et diabolus suis filiis jugum imponit vitiorum et peccandi exercitium, ita Ecclesia suis alumniis ac devotis Dominicæ passionis opponit exemplum. Mundus gaudet in operibus carnis, filii Ecclesiæ compunguntur devotis exercitiis spiritus. Illi latam currunt viam ad infernum, hi ambulant arctam viam spiritus. Verum redeamus, audiamusque Evangelium.

Ecce ascendimus Jerosolymam, et consummabuntur omnia, quæ scripta sunt per Prophetas de Filio hominis.

Hoc Evangelium tametsi hodie legatur, est tamen hodie non factum, sed ea quæ

hic leguntur, dicta et facta sunt circa ultimum Paschæ, quando jam Jesus a Galilæa ascenderat Jerosolymam, paulo post passurus. Tunc enim assumpsit discipulos suos, et ait illis secreto: Ecce ascendimus Jerosolymam. Quod passionem suam prædixit suis, ideo fecit, ne postea nimium scandalizarentur discipuli, et videntes Jesum captum, putarent eundem non potuisse evadere, sed manibus fuisse impiorum præoccupatum. Prædixit igitur suam passionem, quo ostenderet se ea, quæ ventura sibi erant, præscire quidem, sed ultro cum evadere posset, eadem subire. Deinde confortare eos voluit contra futuram tristitiam, ut minus turbarentur, cum evenire cernerent, quæ sibi fuerant prædicta. Voluit autem secreto illis hæc dicere. Quare secreto? Ob evitandam turbationem. Homines enim compassivi et feminæ devotæ turbatæ fletibus alios inquietassent.

Hæc Christo Apostolis revelante dubium non est Judam quoque apostolum tunc adfuisse, qui ipsum erat traditurus, sed an Judas tunc adhuc bonus fuerit, necne, ignoratur. Certe autem est, Christus quidquid dixit, qui ejus cor videbat, ad illius (si fortasse malæ fuerit voluntatis) correctionem dixisse: Ecce, inquit, ascendimus Jerosolymam. Vides eum ultro fuisse passum, qui ad locum ascendit passionis, ubi erat tradendus et flagellandus? Nisi ultro se tradere voluisset in mortem, non debuit ad locum accedere, quo se capiendum et interficiendum sciebat. Ascendimus autem dicit, quia a Galilæa veniens ad montana ibat, ubi Jerusalem sita erat.

Et consummabuntur omnia quæ dicta sunt per prophetas de Filio hominis. Quasi dicat: Quidquid de mea passione, quidquid de resurrectione scripserunt Prophetæ, nunc implebuntur, ut inde quoque intelligatis me esse, quem prædixerunt Prophetæ, cum eadem videritis in me impleri. Voluit autem consummari in Jerusalem et impleri, quæ de illo scripta sunt, non absque ratione. Neque enim, ut dixit, capiebat Prophetam perire extra Jerusalem. Deinde

Matth. xx,
17, 28.

Marc. x,
33, 34.

In Jerusa-
lem cur pa-
tri Christus
voluerit.

Luc. xiii,
33.

congruebat, quia seipsum Patri pro universo erat immolaturus mundo, ut hanc offerret hostiam in civitate sacerdotali, ubi erat templum et doctrina legis, quo simul inexcusabiliores fierent Pharisei et Scribæ, apud quos erat scientia legis dum viderant in Christo impleri, quod prædictum in Scripturis legebant. Fuit præterea civitas hæc Jerusalem regia metropolis.

Joann. III, 35. Christo autem Pater dedit omnia in manus imo et post resurrectionem suam datam

Matth. XXVIII, 18. sibi potestatem adfirmat in cælo et in terra.

Ipse quoque rex est et sacerdos, propterea regnum suum non negavit coram Pilato, nec sese regem abnuit, sed regnum suum non esse de hoc mundo asseruit. Regnum enim suum sæpenumero in parabolis testatur: *Simile est regnum*, inquit, *cælorum decem virginibus*. Et: *Simile est regnum cælorum homini regi*, etc. de se et de Ecclesia loquens. Per passionem enim sibi acquisivit hoc regnum, ideo non abs re fuit, ut in regia vellet pati civitate.

Adverte autem hic aliquid sublimioris eruditionis, qua semper in omni sua vita *Luc. II, 4, 7.* nos erudire voluit ad humilitatem. In vili enim et parva civitate, nempe in Bethlehem voluit nasci, sed in gloriosa ac nobili civitate confundi, non quærens honorem ex patria aut generatione, nec fugiens opprobrium, quod majus sibi novit futurum ex civitatis nobilitate. In Jerusalem enim magna erat populi multitudo, et tum præ-

cipue, quando interlatrones ut unus illorum est extra civitatem Jesus eductus, et in eorum medio crucifixus. Voluit itaque solus et ignotus ex morte confundi. Heu quam longe alia est nostræ superbæ cogitatio, qui magis videri, quam esse humiles volumus! Nos ubique et in omnibus excusando, celando, fingendo, dissimulando agimus, ne confundamur, aut contemn-

Matth. XXVII, 38. mur nos defendentes.

De Filio hominis. Hominis, id est, Virginis beatissimæ, cujus filium se plerumque ex humilitate nominat, cum sit etiam Dei.

Joann. XII, 23. Quæ sint autem, quæ prædixerint de eo

Prophetæ, quandoquidem Petrus quoque confessus est dicens: *Deus prænuntiavit per os omnium Prophetarum pati Christum suum sic*: videamus.

Tradetur enim Gentibus, et illudetur, et flagellabitur, et conspuetur.

De ejus traditione Psalmista dicit: *Quidebat panes meos, magnificavit super me supplantationem*. De ejus agone et pavore mortis idem: *Cor meum conturbatum est in me, et formido mortis cecidit super me, Timor et tremor venerunt super me*. De ejus consputione et percussione Isaias: *Faciem meam non averti ab increpantibus et conspuentibus in me*. Itemque: *Corpus meum dedi percutientibus, et genas meas velentibus*. Et Jeremias: *Dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobriis*. De ejus flagellatione Psalmista: *Et fui flagellatus tota die*. De ejus damnatione in libro Sapientiae: *Morte turpissima condemnemus eum*. De bajulatione Crucis Isaias: *Principatus ejus super humerum ejus*. De ejus extensione et crucifixione denuo Psalmista: *Foderunt manus meas et pedes meos, et dinumeraverunt omnia ossa mea*.

Quod præterea sceleratis est sociatus, quod pro inimicis suis rogavit, et quod sponte in mortem se dedit, Isaias: *Tradidit in mortem animam suam, et cum sceleratis reputatus est, et ipse peccata multorum tulit, et pro transgressoribus rogavit*. De vestium quoque ejus divisione Psalmista: *Diviserunt sibi vestimenta mea, et super vestem meam miserunt sortem*. De eo quod clamavit se derelictum, idem: *Deus Deus meus respice in me, quare me dereliquisti?* De fellea potatione idem: *Et dederunt in escam meam fel, et in siti mea potaverunt me aceto*. De ejus morte Daniel: *Et occidetur Christus, et non erit ejus populus, qui eum negaturus est*. Et alia id genus multa. Quis omnia enumeret? Igitur de sola (prætermisissis reliquis) resurrectione dicamus quia et ejus Propheta Sophonias meminit, dicens: *Expecta me in die resurrectionis meæ in futurum*.

Tradetur enim Gentibus ad illudendum. Quamvis Pater tradiderit Filium in mortem ^{viii.} juxta illud : *Proprio Filio suo non pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum*, et Filius quoque tradiderit seipsum ^{v. 2.} sicut scriptum est : *Tradidit semetipsum pro nobis hostiam et oblationem Deo* : tamen hic de Apostoli sui traditione et Judæorum loquitur. Judas enim Judæis Christum vendidit, et tam Judæis, quam Gentibus tradidit capiendum. Judæi vero Gentibus, Pilato scilicet et Romanis tradiderunt Christum crucifigendum.

Illusus autem fuit Christus quatuor vicibus. Primo, in domo Caiphæ. De qua illusione apud Lucam scribitur : *Viri, qui tenebant illum, illudebant ei*. Secundo, in domo ^{xxii.} Herodis : *Sprevit eum*, inquit, *Herodes cum omni exercitu suo, et illusit eum veste alba*. Tertio illusus est in prætorio Pilati, ubi ^{ih. 29.} milites coronam ei spineam imprimunt illudentes. Quarto in cruce illudebant ei, et ^{xxiii.} principes, et milites dicentes : *Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere*.

Flagellabitur. In domo Pilati flagellis cæsus est, ut a planta pedis usque ad verticem capitis non esset in eo sanitas. Imo usque ad costarum nudationem (ut multi scribunt sancti) cum esset tenerrimo corpore ac nobilissima complexione, cæsus est. Dicunt tamen quidam Christum ante quoque fuisse flagellatum in domo Caiphæ tota nocte, ut propterea illud de eo intelligatur : *Et castigatio mea in matutinis*. ^{xxii.}

Et postquam flagellaverint, occident eum, et tertia die resurget. Et ipsi nihil horum intellexerunt. Et erat verbum istud absconditum ab eis, et non intelligebant quæ dicebantur.

Non passionem suam tantum futuram Apostolis narrat, sed etiam resurrectionem, ut cum unum evenisse cernerent, aliud quoque futurum non desperarent. Et ipsi nihil horum intellexerunt, quia non intelligebant Scripturas, donec post resurrecti-

onem illis aperuit sensum, ideo nihil jam intellexerunt. Non parum autem faciebat ad hoc, ut minus intelligerent, quod quia Christum, credebant Dei Filium, ideo de ejus morte nihil poterant cogitare, sed ea quæ dicebat vera quidem esse, sed intellectum, quem non caperent, habere putabant, fortasse enim non existimabant eum moriturum, aut mori posse ratione divinitatis.

Factum est autem cum appropinquaret Jericho, cæcus quidam sedebat secus viam mendicans. Et cum audiret turbam prætereuntem, interrogabat quid hoc esset. Dixerunt autem ei, quod Jesus Nazarenus transiret.

Cum Jesus appropinquaret civitati, quæ erat Jericho; cum appropinquaret, id est, cum vicinus esset civitati, quia alius Evangelista refert idem miraculum factum dum exiret de civitate Jericho, hoc est, cum adhuc vicinus esset civitati, ut intelligatur non accedens, sed recedens de civitate; juxta Marcum, cum adhuc prope esset, refertur hoc fecisse miraculum, quamvis ^{Marc. x, 46.} satis incongruus sit iste modus loquendi. Hoc autem miraculum Lucas hic anticipative narrat, et postea, quod de Zachæo dicendum fuerat, quasi neglectum repetit. ^{Luc. xix, 2 et seq.} Sedebat secus viam mendicans.

Et clamavit dicens : Jesu Fili David, miserere mei : Et qui præibant, increpabant eum, ut taceret. Ipse vero multo magis clamabat : Fili David, miserere mei.

Clamabat, inquit, puta magna voce et ardenti affectu : Jesu Fili David, miserere mei. Jesum nunquam viderat, relatione tamen aliorum, tanta de eo audierat, ut illum non solum Christum crederet, sed etiam sanitatis gratiam ab eo flagitaret. Quod enim Christum credidit, in hoc declaravit, quod illum Filium David nominat, de cujus semine Christum nasciturum om-

nibus palam erat. Et qui præibant et qui sequebantur Christum, increpabant cæcum ut taceret, ne turbaret suo clamore, aut Christum contemplantem, aut populum in itinere ad Christi sermonem auscultantem suo impediret clamore. Ipse vero multo magis clamabat : Fili David, miserere mei. Magnus fuit desiderii fervor hujus cæci, ideo noluit sibi prohiberi clamorem ad Jesum. Et tu quoque non sinas impedire clamorem tuum, vel rememorationes præteritæ, vel sollicitudines futuræ temporalis vitæ, quando oras ad Dominum. Imo importunitate, ac orandi violentia tu eorum voces superes, ut tu solus in silentio audiaris, vocibus aliis, quæ se importune ingerunt, compescitis, sive sedatis. Solet enim orantibus nobis frequentior tunc tumultus vitiorum obstrepere, et orationem nostram interturbare. Contra quem eo vehementior intentionis vis oranti est resumenda, quo distractionis atque vagandi pronitatem compescat.

Stans autem Jesus, jussit illum adduci ad se. Et cum appropinquasset, interrogavit illum, dicens : Quid tibi vis faciam ? At ille dixit : Domine, ut videam.

Stans autem Jesus, jussit eum adduci ad se. Fervens desiderium, ferventiorque fides cæci misericordissimum cor Jesu sistebat, quod nisi præstito beneficio transire noluit. Porro beneficium hoc dare potuisset illum non advocando, atque interea eum expectando, sed benignitatem piissimi cordis sui gloriosius nobis in exemplum cupiebat monstrare, et quam misericordes,

clementesque absque fastidio aut supercilio esse debeamus in pauperes, nos docere.

Et cum appropinquasset, interrogabat illum, dicens : Quid tibi vis ut faciam ? Vide clementiam Salvatoris, ad omnia se paratum offert. Quid vis inquit, faciam ? Vis eleemosynam, vis corporis sanitatem ? Utrumvis, concedo. Domine, ut videam, hoc rogo. Lumen oculorum omnibus prætulit. Sine illo enim triste est gaudium, id quod Tobias fatetur salutanti Angelo respondens : *Quale mihi gaudium erit, qui in tenebris sedeo, et lumen cæli non video?*

Et ait illi Jesus : Respice, fides tua te salvum fecit. Et confestim vidit, et sequebatur illum, magnificans Deum. Et omnis plebs ut vidit, dedit laudem Deo.

Ut promptum se ad satisfaciendum cæci desiderio obtulerat, ita confestim ei, quod petiit, largitur, imperative faciens miraculum. Respice : Et confestim vidit, qui fuerat cæcus, clarius videns ex gratia miraculi, quam unquam potuisset ex natura videre. Et sequebatur eum magnificans Deum, Quo ostendit se non modo sanum in corpore, sed in spiritu etiam factum. Omnis autem plebs ut vidit, dedit laudem Deo. Laudem Deo optime tribuit, cujus est omne bonum, et a quo omne est beneficium. Laudem namque Deo dare, est donum Dei, cujus est confiteri, nostram indignitatem, qua bona a Deo recipimus, agnoscere, et profundissima humilitate juges eidem gratias agere. Quod omnibus nobis largiatur Jesus Christus Filius Virginis Dominus noster, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

CUJUSMODI FUERINT JUBILÆI PRIVILEGIA, ET QUOMODO PECCATORUM OBTINEAMUS
REMISSIONEM.

ECCĒ ascendimus Jerosolymam, et consummabuntur omnia, quæ scripta sunt per Prophetas de Filio hominis. Lucæ XVIII.

Hodierna Dominica Quinquagesima dicitur, eo quod quinquaginta dierum tempus hoc includat, hodie quidem inceptum, sed in Paschate terminandum, significat
xv, autem numerus hic remissionem. Quocirca in lege annus quinquagesimus erat jubilæus, annus gaudii, remissionis, et libertatis. Simili modo nos nunc quoque poenitentiam incipientes, per quinquaginta dies continuamus, eamdem in Paschate, ubi est quinquagesimæ hujus finis, quasi in jubilæo remissionem peccatorum recipientes. Multa enim in jubilæo olim concedebantur, quæ nobis spiritualiter per passionem nunc conceduntur Christi. Idcirco et hodie memoria Dominicæ recensetur passionis, qua nos ad remissionis libertatisque jubilæum credamus perductos.

In jubilæo namque fiebat remissio debitorum. Qui enim quidquam debebat quod, ante tempus non poterat solvere jubilæi, jubilæo adveniente liber fiebat ab omni debito. Sic nobis quoque in passione Christi debita peccatorum nostrorum sunt nobis dimissa. Omnes enim eramus debitores divinæ justitiæ ex reatu originalis peccati. Hoc debitum nostrum Christus nobis condonans ita condonat, ut pro nobis eadem etiam debita solvat Patri, ut in Psalmo loquitur : *Quæ non rapui tunc exsolvebam*.

Secundum quod concedebatur in jubilæo, erat, quod venditores ad vendita revertebantur. Nemo enim agrum, aut aliquid simile perpetuo potuit vendere, præsertim extra civitatem constitutum, sed ad annum

dumtaxat jubilæi vendebatur omnis possessio, supputando juxta annos distantes a venditionis tempore, usque ad futurum annum jubilæi, pretium et juxta æstimationis frugum agri. Porro in anno jubilæi revertebatur, quod venditum erat, ad possessorem suum primum. Et nos quomodo gratis, hoc est, alieno peccato venundati sumus, ita etiam sine argento sumus redempti, hoc est, redempti sumus pretioso sanguine agni immaculati et incontaminati Jesu Christi Filii Dei. *Disciplina enim pacis nostræ super eum*, ut Isaias dicit. Quod dictum est : disciplina seu correctio, quæ nobis debebatur et peccatis nostris, facta nobis est disciplina pacis, quia nos non sustinuimus eam, sed nobis donata est, et Christo imposita. In ipsum enim Pater posuit iniquitates omnium. Quomodo autem imposita sunt peccata omnium super eum, ita etiam disciplina pacis nostræ, id est, quam nos pati debueramus, sed condonata est, imposita est super eum.

Tertium erat, quod in jubilæo observabatur, quia servi, qui fuerant proprii ac venundati, in jubilæo manumittebantur, et libertati restituebantur pristinae. Hoc modo nos, qui sub jugo et servi eramus diaboli, per passionem Christi sumus redempti, et facti filii Dei. Eam ob rem in Apocalypsi dicitur : *Occisus es, et redemisti nos Deo in sanguine tuo*. De hac liberatione Christus quoque loquitur dicens, *Si filius vos liberaverit, vere liberi eritis*.

Quartum erat, quia in jubilæo fugitivi recipiebantur. Licebat enim tunc eis in patriam redire. Nobis autem expulsis a patria cœlesti, sive exclusis, atque in exilio constitutis, nulla erat spes alia redeundi,

I. Petr. I, 18, 19.

Is. LIII, 5.

Ibid. 6.

III.

Apoc. V, 9.

Joann. VIII, 36.

IV.

læi
legia
ice.

II, 5.

XVIII,

I.

nisi in jubilæo per passionem Christi, de quo Paulus dicit: *Justificati in sanguine ipsius, salvi erimus ab ira per ipsum*. Redire enim nobis licet ad patriam, et ad ipsum per ipsum.

Libertas
Luthera-
norum quæ
sit.

Est tamen hic observandum, quod per passionem Christi Jesu dicimur restitui libertati, et a servitutis jugo liberari, non est hoc intelligendum de libertate Lutherana, quam Evangelicam ipsi vocant: sed nequaquam Evangelica est, sed satanica est, carnalis, et quovis nomine honestatis indigna. Neque enim ad hanc libertatem vocati aut liberati sumus, ut quidquid libet liceat, ut nullæ legi obnoxii simus, ut nemini, imo nec Deo serviamus, quamvis Lutheranos putem non negare servitutem deberi Deo, licet ea, in quibus serviendum est Deo, destruant et explodant. Non sumus, o filii, ad hanc immundissimam pessimamque libertatem, hoc est ad male agendi licentiam vocati, sed in hanc sumus libertatem spiritus vocati, ut non ex metu quæ legis sunt faciamus, nec coacti et invitati, sed ultro volentes ea, quæ lex jubet, jam spiritu diligamus ea, quæ jubentur, ut si nulla esset etiam lex, suapte voluntate bona ac devota, ea, quæ lex dictat, amaremus. Non ergo ita sumus liberati, ut nulla sub lege simus, sed ut nulla lex sit nobis necessaria, quæ invitos cogat aut compellat: quandoquidem, quod lex dicit faciendum, nos facimus ultro, non impulsus per legem, sed invitati per gratiam. Ubi autem idipsum fit, ultroque fit, quod lex jubet, jam non est dicendus per legem cogi, qui sponte sua legem facit liber vivens: non quasi nullam habens legem, sed quod per nullam est coactus legem. Nemo enim cogi, aut compelli dicitur, nisi invitatus. Quum autem invitatus non sit, quomodo dicendus est compelli sub lege, aut a lege? Quare potius legem dicamus ei, quomodo Paulus

I. Tim. 1, 9, justo dicit non esse positam, quia (ut sæpius dixi) legem non invitatus tamen propter legem sibi impositam facit. Quapropter, ut hujus jubilæi privilegia obtineamus, curandum nobis est hujusmodi nos

inveniri, quibus possint hæ libertates atque immunitates jubilæi digne communicari.

Veniamus igitur ante Dominum oportet immunes ac anxii ab omni peccato. Quod haudquaquam nobis est possibile, nisi peccentiam id fiat, qua damnemus puniamusque in nobis omne peccatum. Cum itaque nobis peccentia jam ex tempore hoc statuto sit facienda, non hoc tantum nobis faciendum, ut plangamus castigemusque in nobis peccata præterita, sed ut muniamus nos quoque contra futura. Quæ autem munitio, quæve armatura validior, aut quod præsidium majus contra omnia vitia, contra tentamenta quæcumque, et contra quaslibet diaboli insidias, quam passio Christi devote meditata seu devote invocata? Ne igitur viribus nostris deficiamus, muniri debemus armis Christi, id est, ejus virtutibus et exemplis. Proinde enim nobis dicitur. *Christo in carne passo, et vos eadem cogitatione armamini*. Et: *Recogitate eum, qui contradictionem sustinuit adversus semetipsum, ut non fatigemini animis vestris*. Absque enim confortatione superna ac divina arma nostra nobis sunt magis fatigationes, quam præsidia. In sola autem passione Christi certa nobis promittitur victoria. Quapropter Origenes dixit: Tanta est virtus passionis Christi, ut si in corde continue teneatur, et præ oculis habeatur, nulla libido superare possit, aut nequitia diabolicæ fraudis. Juste igitur, ac merito fit, quod hodie nobis Dominicæ passionis præponitur memoria, qua confortemur, ne intolerabile nobis videatur aliquid pro peccatis nostris pati.

Justissimum autem est nos pro delictis nostris etiam nonnihil nos affligere ac pati. Quomodo enim alias socii erimus gloriæ, si non fuerimus socii passionum Christi? Ut interim hoc etiam addamus, si etiam nostra nos non excluderent peccata, quomodo intrabimus aliter regnum cælorum, nisi ea via qua intravit Christus? Qui de seipso dicit: *Nonne hæc oportuit pati Christum, et ita intrare in gloriam suam?* Super

Libertatis
veræ quæ
nos resti-
tuant.

or. quo verbo beatus dicit Gregorius: Si sine flagello non exiit qui sine peccato venit, quomodo flagello digni non erunt, qui in peccato vixerunt? Fallit enim multos stulta præsumptio, qui absque pœnitentia, absque dolore cordis de peccatis suis, putant se introituros regnum cœlorum, propterea quod misericors sit Dominus, et ut nos salvaret, pro nobis passus sit. Est revera misericors Dominus, sed pœnitentibus: et hoc præsertim tempore, quamdiu vivimus. Quare si ejus misericordiam negligimus, si resistimus gratiæ, si super ejus hac misericordia confidentes peccamus, justissime nobis irascetur, et post hanc vitam implacabilem eum inveniemus. Est certe pro nobis passus, et pro peccatis nostris, et nos redemit. Sed hac hujus liberatione semel usi sumus, dum ejusdem passionis in baptismo facti participes, eisdem sumus incorporati. Tunc enim omnia sunt nobis peccata ablata penitus, etiam si universorum hominum solus quis peccata habuisset, et adultus, aut senex ad baptismum veniret, gratis omnia ei in baptismo donantur, et Christus qui pro omnibus ejus peccatis satisfecit, ab omnibus etiam liberat et innoxium facit, ut libere ei pateat regnum cœlorum. Sed non ita donat, ut postea liceat ei super hac misericordia peccare, ac spiritui gratiæ contumeliam peccare, ac spiritui gratiæ contumeliam facere. Sed quia non potest, si iterum peccaverit, iterari baptismus, nisi pœniteat, et nisi seipsum afflixerit, aut in corde per contritionem, aut in corpore per castigationem, luet ea peccata post mortem, quidquid in vita hic non expiavit.

Est quoque indubitatum passionem Christi pro singulis et universis peccatis satisfacere. Sed tantum de hac satisfactione participabis circa peccata, quæ post baptismum patraſti, quantum passionis Christi tibi applicas virtutem et meritum, quantumve in operibus pœnitentiæ et misericordiæ te dignum exhibes, ut tibi Christi virtus ac meritum applicetur. Audi igitur consilium Sapientis: *De propitiatu peccatorum noli esse sine metu, neque adjicias*

peccatum supra peccatum, et ne dicas: Misericordia Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim et ira ab illo cito approximant, et in peccatores respicit ira illius. Altissimus est enim patiens et redditor. *Aspiciamus igitur in auctorem fidei, qui præcursor pro nobis hic ivit ad passionem, relinquens nobis exemplum, ut sequamur vestigia ejus.* Bonus, inquit Bernardus, miles sua vulnera non sentit, dum regis vulnera intuetur. Non sit igitur durum nobis jejunare, videntes Christum regem nostrum pro nobis jejunantem, et inter extrema vitæ, dum siti nimia torqueretur, nihil nisi acetum et fel gustantem. Nec sit grave a lætitia nobis levitateque ac risu continere, si Christum cernimus tristem, pavidum, anxium ac sudore sanguineo madidum. Si præterea orare tædet, vide illum in sanguineo sudore pro te orantem. Vide eum aliquando in oratione propter te pernoctantem. Si avaritia tibi dissuadet eleemosynam dare, vide quis dederit tibi omnia quæ habes. Et unde tu habes ut possis dare eleemosynam?

Numquid non justum est, ut pro illius amore panem aut nummum tribuas, qui tibi in cibo potuque dedit abundantiam? Reddesne Christo pauperi frigenti aut esurienti, unde vestiatur, qui divitias non solum ad necessitatem tibi dedit, sed et ad superfluitatem? Num tibi, ut tu solus habeas, qui solus non vivis, hæc dedit? Intellege quia dumtaxat dispensatorem te super his constituit, de quibus tibi nihil plus pertinet quam egeno, nisi ut esum habeas ad necessitatem, reliqua sunt Domini tui ad usum pauperum suorum. Erubescisne igitur quod mendico, infirmo, aut egeno opem negas, qui ad Christum quotidie pro cibo, pro potu, pro sanitate, pro salute, et pro omnibus tibi necessariis orando clamas? Facito igitur dignos fructus pœnitentiæ, qui ut digni Deoque fiant accepti, respice vitam ac passionem Christi, tanquam pœnitentiæ tuæ exemplar. Dirige gressus tuos juxta vitam illius. Scitum est quod

Hebr. xii, 2.

I. Petr. ii, 21.

Bernard.

Matth. xxvii, 34, 48.

Luc. xii, 43, 44.

Matth. iii, 8.

Luc. iii, 8.

Ps. cxviii, 133.

Exod.
xxv, 40.

Moysi est dictum : *Inspice et fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est.* Verum quod hic aliud putas exemplar, nisi Dominum nostrum Jesum Christum, qui tam vivendo quam patiendo nobis exemplar, et pro nobis moriendo redemptio factus est.

Matth.
xvii, 1.
Job. vii,
1.

Postremo, non est tacendum quod piissimus Dominus passionis suæ historiam summam prædicens, omnes suos Apostolos convocavit. Porro in transfiguratione non omnes vocavit, innuens, omnes nos vocatos invitari ad passionem (est enim hæc vita præsens vita tristitiæ, laboris, tribulationum et calamitatum), non autem vocari omnes ad contemplationis dulcedinem. Omnibus enim nobis dicit : *Si quis vult post me venire abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me.* Ea namque, quæ ad salutem sunt omnibus necessaria, omnibus quoque sunt prædicanda. Ea vero quæ paucis perfectis ac raris contingunt, his tantum, quibus prodesse possunt, sunt revelanda.

Peroratio. Nos igitur fratres, et filii charissimi,

cum cæco quoque hodie, quem Dominus in itinere curavit, importuno clamore cordis ad Dominum oremus, ut nobis lumen fidei præbeat. Lumen scilicet nostræ cognitionis, quo nos vilipendamus et ab omnibus vilipendi, quantum in nobis est, optemus. Videamus præsentia omnia caduca esse et misera ut nihil de hoc mundo diligamus. Quidquid enim in mundo est, certissimum nobis sit, nos hoc fallere et seducere. *Nolite ergo sperare in incerto divitiarum. Nolite confidere in principibus et filiis hominum in quibus non est salus.* Nolite sperare in arcu, aut fortitudine vestra, quia gladius vester non salvabit vos. Sed sperate in Domino Deo vestro. Istesit vobis turris fortitudinis a facie inimici. Iste refugium a facie tribulantis, quia bonus est Dominus sperantibus in illum, et beneplacitum est ei super timentes eum, et in eis qui sperant super misericordia ejus, quam nobis semper præsentem faciat adesse in vita et morte benedictus Dei et Virginis Filius Jesus Christus Dominus noster, Amen.

DOMINICA PRIMA QUADRAGESIMÆ

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

HORTAMUR vos, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. Ait enim : Tempore accepto exaudi te, et in die salutis adjuvi te. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum. Sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos, sicut Dei ministros in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in jejuniis, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suavitate, in Spiritu Sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma justitiæ a dextris et a sinistris ; per gloriam et ignobilitatem, per infamiam et bonam famam ; ut seductores et veraces, sicut qui ignoti et cogniti ; quasi morientes, et ecce vivimus : ut castigati, et non mortificati : quasi tristes, semper autem gaudentes ; sicut egentes, multos autem locupletantes ; tanquam nihil habentes, et omnia possidentes. II. *Corinth. VI.*

NON injuria hac Dominica legitur Epistola hæc, quandoquidem hoc tempore poenitentiae insistimus operibus, ad quæ maxime egemus gratia Dei, quo non solum hoc fructuose expendatur tempus : verum quidquid alio etiam tempore negleximus, modo recuperetur. Ait itaque Apostolus : Hortamur vos ne vel in baptismo, vel in poenitentiae Sacramento, aliove modo Dei gratiam in vacuum, otiose, absque fructu et sine incremento justitiæ recipiatis. In vacuum enim Dei gratiam recipit, quisquis cum gratia Dei non collaborat, aut qui gratia Dei recepta non utitur, ad quod data est, aut ex illa non fit melior. Ait enim per Isaiam Dominus : Tempore accepto, id est, opportuno et saluti congruo exaudi te, dans quæcumque salubriter postulasti : et in die salutis, hoc est, tempore gratiæ adjuvi te. Quamobrem excu-

sare nemo se potest sibi defuisse gratiam aut auxilium Dei, quam Deus ultro omnibus offert tempore hoc gratiæ.

Ecce autem nunc est tempus illud, de quo Isaias loquitur, acceptabile, ecce nunc dies salutis, quibus gratiam Dei negligere haud oportet, sed prospicere, ut nemini dantes ullam offensionem scandali aut injuriarum, quæ charitati repugnarent, ut non vituperetur, aut minus fructificet tam prædicationis nostræ, quam obedientiæ vestræ ministerium. Sed hoc magis curæ nobis sit, ut in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, non similitudine, sed veritate, ne vita nostra discor-
det a prædicatione et professione nostra Evangelica. Juxta quam nemini offendiculum ponere nos decet aut scandalum ; quin potius quæ pacis sunt, sectari ad omnes, et quæ ædificationis sunt, alteru-

Rom. xiv, 13.

tiam
a va-
reci-
quid.

ix, 8.

trum ostendere in patientia multa, id est, perfecta ac abundante, qua constantes ac fortes perseveremus in tribulationibus, quæ nemini non occurrunt ambulanti viam ad regnum cœlorum, in necessitatibus seu indigentis, in angustiis seu pressuris, quibus hic in anima et corpore dubii et desolati sumus, ignorantes quid agere, aut quid eligere nos oporteat. In plagis seu verberibus, et in carceribus, quæ nobis occurrunt sustinenda. In seditionibus quoque, ubi populi commoti contra nos insurgunt et sæviunt. In laboribus denique, quibus pro nostri corporis sustentatione operari, aut ubi impiis resistentibus pro Dei honore certare ac laborare cogimur. Et postremo in vigiliis quibus extenuamur nocte pro cibo operantes, ut interdum Dei seminemus verbum : aut nocte in oratione constituti, die insistamus prædicationibus et jejuniis.

In quibus omnibus patientia longanimitasque nobis servanda est, sed non in his tantum, sed in pluribus quoque aliis proximos nostros nos ædificare oportet, puta in castitate, in scientia eorum quæ ad salutem pertinent. In longanimitate tristitia præsentia tolerando, et futura nobis promissa bona perseveranter expectando. In suavitate qua proximis nostris nos exhibeamus mites, non asperos, blandosque ac suaves, non amaros. Denique, in Spiritu Sancto, juxta cujus instinctum et beneplacitum omnia hæc faciamus. In charitate non ficta aut simulata, sed sincera et vera proximos ædificemus. Neque enim diligere nos tantum sufficit verbo et lingua, sed opere et veritate. Demum ædificare proximos nos oportet in verbo veritatis, nihil sophisticantes, sed puram explicantes veritatem, et in virtute Dei quo nihil nostris aut viribus, aut meritis, sed totum gratiæ tribuamus Dei.

Quocirca exhibeamus nos Dei ministros oportet per arma justitiæ, quibus regnum debellemus peccati, quibusque tentamenta vincamus diaboli, a dextris et sinistris contra nos insurgentia, hoc est, tam in

prosperis, quam in adversis, armis nos uti justitiæ necesse est, quandoquidem aliis et aliis modis utrobique impugnamur. Oportet enim nos (quod Dei ministros decet) ambulare in virtutum medio per gloriam et ignobilitatem et utriusque tentamenta periculaque, quæ occurrere nobis solent, ut sive laudemur sive vitupermur, contemnere. Ambulare, inquam, nos convenit sincere et integre per infamiam et bonam famam, in neutro a Christo, aut a rectitudine justitiæ deviantes. Imo ut seductores ab aliis vocati, ab aliis vero veraces : a plebe quoque existimati aliquando ut ignoti, seu reprobi ac abjecti a Deo, aliquando vero ut cogniti, et Deo dilecti. Inter quæ utrobique nobis sine offensione est ambulandum. Quasi enim morientes sumus inter quotidiana pericula, quibus mors, vel per malos homines nos trucidare molientes, vel aliunde nobis continue insidiatur, et ecce Deo nos protegente vivimus. Ut castigati a Deo, atque per ejus disciplinam, quam nobis assidue imponit, humiliati et non mortificati, hoc est, non prorsus occisi aut consumpti. Quasi sumus tristes (ut ab aliis judicamur) propter ærumnas et persecutiones, quas patimur, semper autem gaudentes, utpote interna Spiritus Sancti consolatione roborati. Est enim gaudium et consolatio sanctis Dei in tribulationibus, maxime quas pro Dei sustinent amore. Ideo de Apostolis scribitur : *Ibant Apostoli gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati.*

Novissime in hoc mundo (quod decet Christi ministros) vivimus, ac vivere debemus sicut egentes, multos autem locupletantes. Vivimus, inquam, ut hi quibus multa desunt, quibusque deficient multa, tamen quamvis nihil in hoc mundo videamur habere, spiritualibus tamen divitiis complures locupletamus. Tunc autem vel divitias terrenas habentes sumus egentes, si divitias non amamus, si spiritu pauperes humilesque vivimus, et alios multos beneficiis ac eleemosynis nostris locupletamus.

Tunc, inquam, sumus quoque nihil habentes, quando cuncta Christi amore relinquimus, omnia tamen interim, quia nihil ap-

petimus, possidentes. Nemo enim verius omnia possidet quam qui nihil habere concupiscit.

EXEGESIS EVANGELII

DOMINICÆ PRIMÆ QUADRAGESIMÆ, MATTHÆI IV.

ACTIO Christi omnis, nobis instructio exemplumque est vivendi. Cœpit enim Jesus facere et docere : nec separatim facere et separatim docere, sed faciendo etiam docere. Opera enim Christi omnia erudiunt. Nihil quoque Dominus propter se, sed propter nos omnia fecit. *Exemplum*, inquit, *dedi vobis, ut et vos ita faciatis*. Itaque quomodo propter nos est natus, ita propter nos baptizatus est, abstinuit et est tentatus. Verum cum nobis modo abstinentia jejuniorum sit observanda, quam diabolus impugnat impedireque nititur, quibus potest fraudibus : et hoc vel propterea, quod timet per eandem nos recedere ab ejus servitute, ut exemplum habeamus in Christo, quomodo diabolo debeamus resistere, et non armis nostris, sed Christi virtute pugnemus, hodie proponitur nobis Evangelium de tentatione Christi in hunc modum :

Ductus est Jesus in desertum a spiritu ut tentaretur a diabolo.

Ductus hic refertur Jesus a spiritu in desertum. Non dubium esse cuiquam debet Spiritum intelligi Sanctum, cujus impulsu admonitus, homo Christus iverit in desertum, ut tentaretur a diabolo. Non illum aggredi fuisset ausus hostis antiquus et tentare, nisi illum provocasset Jesus. Advertit enim Dominus, quod se tentare diabolus cuperet, propterea quod de Christi divinitate dubitaret : ideo se illi tentandum exposuit suapte voluntate, quomodo occidendum diaboli se membris ultro exhibuit.

Eam ob rem in desertum abiit, vivens in solitudine et abstinentia. Quod vivendi genus valde infestum novit diabolo. Movebatur autem homo Christus, seu Christi humanitas a Spiritu Sancto, sicut instrumentum, seu organum Spiritus Sancti atque beatissimæ Trinitatis. Quare etiam Christus movebatur a seipso, puta a Deo. Intravit itaque desertum, ut vivendi hoc genus, id est, eremiticam vitam commendaret, et locum pœnitentiæ devotionique exercendæ ac obtinendæ perfectioni, ostenderet esse maxime congruum.

Est enim triplex vivendi genus, quo servitur Deo. Est vita activa, quæ operibus virtutum, operibus misericordiæ ac charitatis circa proximum, et mortificandis crassioribus vitiis insudat. Hujusmodi multi fuere sancti, qui in xenodochiis, aut in propriis domibus ministerio infirmorum, susceptioni hospitum, visitandis infirmis et captivis, regimini et eruditioni populorum audientiæque confessionum intenderunt, ad hoc instituentes suam vitam, ut proximos aut corporalibus auxiliis, aut consolationibus eruditionibusque spiritualibus Dei intuitu reficerent. Hujusmodi fuit Gallicanus, Elisabeth, Heluigis, Radegunda, et alii pene innumeri. Est alia vita contemplativa, cui secretus est locus magis congruus. Gaudet enim sui abstractione, solitudine et silentio. Vacat lectioni, orationi, meditationi et contemplationi. Absque necessitate parum circa proximum occupatur, Deo præcipue intendens. Habet tamen ab initio pro domatione corporis sui abstinentiis et afflictionibus uti.

Vita triplex quæ.

I.
Activa.

II.
Contemplativa.

III. *Afflictiva.* Ad hanc instituta est vita eremitica. Tertia est vita afflictiva, in qua Dei servus exercetur ægritudinibus, incommodis calamitatibusque et doloribus. Huic maxime omnium est necessaria patientia. Triplicem hanc vitam Christus exercens docuit.

Luc. II, 51. Nam dum sub matris cura vixit subditus illi, monasticam sive activam docuit vitam, ubi quis sub aliena obedientia, puta prælati, confessoris aut pastoris sui vivit, illius directioni obediens propter Deum.

Marc. I, 13. Eremiticam duxit, quando quadraginta diebus et noctibus solus desertum inco-

Luc. IV, 2. lens, a cibo abstinuit orationibusque vacavit. Postremo, in passione, imo in omni vita sua afflictione non caruit.

Vide præterea, quomodo nos quoque ratione temporis instituit, quo desertum petiit. Nam mox ut baptizatus erat, ad desertum profectus est, solus vixit, solus abstinuit, solusque tentationes vicit. Deinde quod facta hæc sunt antequam prædicaret per mundum Evangelium, ostendens prædicatorem haud tuto prædicationis onus assumere, aut certe inutiliter, qui ante in exercitiis spiritualibus, qui in tentationibus et castigationibus propriis non fuerit quasi in deserto, in solitudine probatis, ideo de

I. Cor. IX, 27. se Apostolus dicit : *Castigo corpus meum, et in servitum redigo, ne forte cum aliis prædicavero, ipse reprobus efficiar.*

Voluit præterea insinuare, ab initio conversionis exercitia pœnitentiæ assumenda. Tunc enim fortius quoque diabolus noviter conversum tentat et insequitur, illum ad se, in suamque servitum ac captivitatem reducere molens. Quocirca noviter conversis optima sunt conversionis initia fundamentaque locanda. Primo, ut occasiones fugiantur deseranturque peccatorum, deinde in Dei timore vivendum, et contra diaboli insidias semper vigilandum.

Fundamenta noviter conversis locanda quæ.

Eccl. II, 1. Ad quæ hortatur Sapiens : *Accedens, inquit, fili, ad servitum Dei, sta in timore Dei, et præpara te ad tentationem.* Deinde Petrus quoque nos cohortatur, dicens :

I. Petr. V, 8. *Fratres, vigilate, quia adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circumit,*

quærens quem devoret, cui resistite fortes in fide. Tertio, ut tentamenta possint diaboli superari, insistendum est carnis castigationi, jejuniis, et orationibus. Est enim quoddam genus dæmoniorum, quod teste Salvatore, aliter non vincitur, quam in jejuniis et oratione. Itaque carni substrahendæ sunt voluptates, deliciæ, otia, levitates, societates malæ, noxiaque colloquia, ut carnis quoque petulantia infirmetur.

Dicit fortasse quispiam : Quare Christus non potius vitam pœnitentialem et afflictivam coram hominibus exhibuit ad nostram ædificationem, cum ipse nobis dicat : *Videant homines opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum qui in cælis est?* Dicendum, quod in omnibus nobis melius sapientiusque providit, quam ipsi intelligere possumus. Intravit desertum, ut nobis ostenderet loca peccantium, delinquendique occasiones fugiendas ac deserendas, et ut doceret malam societatem cavendam, inamœnitatemque pœnitentiæ adhibendam. Nam ut ostenderet in pœnitentia non delicias, non consolationes quærendas, ideo in desertum, ubi nulla solatia inveniuntur, abiit.

Et cum jejunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus, postea esuriit.

Infra virtutem est humanam tanto temporis spatio sine cibo vivere. Quapropter neque Elias, neque Moyses sua id virtute sed divina adjutus potuit. In Christo tamen, ut Augustinus ad Dioscorum in epistola dicit, mirabilius fuit quod esuriit, quam quod non comedit, utpote in cujus anima tanta fuit beatitudo, ut ex ipsius redundantia corpus ejus fuisset ab omni passione et læsione (nisi suspensa hæc fuisset redundantia in corpus) præservatum. Esuriit igitur quia ita voluit, nec existimandum est leviter illum esuriisse, sed cum grandi afflictione, quia famem, famisque hujus cruciatum assumpsit propter nos, et in remedium cibi vetiti contra Dei præ-

ceptum sumpti. Itaque diabolus jejunantem Dominum videns, non potuit omnino sentire illum Filium Dei, quia Eliam et Moysen non ignorabat totidem diebus absque cibo fuisse, licet longe aliter jejunarent illi, quam Christus. Illi enim adjuti aliena virtute, puta divina, abstinebant cibo. Christus abstinebat cibo virtute propria. Posteaquam vero esuriit, hominem suspicatur Christum diabolus :

Et accedens tentator, dixit ei : Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant.

Verisimile est (ut quidam putant) non in specie qua se cognosci posse suspicabatur, diabolum apparuisse, sed in specie humana quo callidius falleret, puta cujusdam devoti viri aut eremitæ, nec ita ex abrupto aut incomposite hunc sermonem exorsum diabolum : sed aliis sermonibus et occasionibus quæsitis ad hæc venisse verba, Si Filius Dei es, etc. Nihil etiam mire- ris, quod tentari se patiatur Dominus. Voluit enim idcirco Dominus tentari, ut formam nos doceret resistendi. Deinde, ut culpam quam Adam in humanum genus induxerat tentatus et victus, excluderet, iterumque deleret tentatus victor. Tertio in nostram voluit fore consolationem, ut tentaretur, ne propterea desperaremus si venerit super nos tentatio, quandoquidem Jacobus ait : *Omne gaudium existimate fratres mei, dum in tentationes varias incideritis.* Et Paulus : *Non enim habemus pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum autem per omnia pro similitudine, absque peccato.* Sciendum tamen, omnem Christi tentationem foris fuisse, non intus, quia cum fomitem in se nullum originalis haberet peccati, non potuit intrare in illum, unde tentaretur intus. Non igitur desperes si in tentationes incideris, sed ora Deum, ut tibi det fortitudinem superandi. Propterea enim (quod quarto erat loco dicendum) tentari voluit, ut sua virtute resistendi, tibi prodesset, hoc est ut tu illius virtute resisteres, illius victoria supe-

rares. De quo Gregorius Magnus : Non erat indignum Redemptori nostro quod tentari voluit, qui venerat et occidi, ut sic tentationes nostras suis tentationibus vinceret, sicut mortem nostram sua morte superavit.

Si Filius, inquit, Dei es, dic, id est, jube propria auctoritate, ut lapides isti panes fiant. Intentio diaboli præcipua hæc fuit, Christum inducere in aliquod peccatum, et percipere aliquid ex eo, quod ignorabat : magna est autem quorundam concertatio, utrum diabolus ignoraverit Christum esse Christum, an ignoraverit Dei Filium. Certum est si loquamur de Dei Filio, quomodo Judæorum multi putabant, ut Dei Filius dicatur, non qui natura sit Dei Filius de Deo genitus et ipsemet Deus (hoc enim modo putabant non fore possibile ut divinitas uniretur humanitati) sed ut sit Dei Filius ex gratia, qui per inhabitationem Dei excellentem, Deo fit singulari adoptione conjunctus, unde dici potuerit Filius Dei. Hoc modo diabolus non ignorare potuit Filium Dei. Utrum autem sciverit vere esse Christum, aut verum Dei Filium, doctioribus relinquo, et cum Augustino in libro de Civitate Dei dico, dæmonibus Christus innotuit, quantum voluit. Tantum autem voluit, quantum oportuit.

Qui respondens dixit : Scriptum est : Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei.

Mansuete, ac humiliter diabolo Jesus respondit, scriptum est : Non in solo pane, scilicet corporali, vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei. Non corporali dumtaxat alimonia indiget homo, ut subsistat, sed vivit etiam homo interior verbo sacræ Scripturæ et Dei inspiratione, quibus confortetur, ut bene feliciterque vivat. Cum enim ex utroque constet homo, anima scilicet et corpore, non minus anima, quæ nobilior est, suo indiget sustentaturque cibo, quo feliciter ac bene vi-

Gregor.

August.

Deut.
VIII, 3.

vat, quam corpus. Multæ enim sunt sacræ Scripturæ virtutes, seu effectus boni. De Ps. cxviii. 130. *Declaratio, inquit, sermonum tuorum illuminat, et intellectum dat parvulis.* Item: *Lucerna pedibus meis verbum tuum.* Item: *In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus divitiis.* Item: *Eloquium tuum vivificavit me.* Item: *Ignitum eloquium tuum vehementer.* Itaque verbum Dei illuminat, ad fidem perducit, quia vivificat, charitate accendit, consolatur et confortat. Observa quoque quod Christus non potestate voluit dæmonem vincere, sed humilitate, respondens ei per Scripturam, non vi coercens. Voluit autem in hoc nos docere, ut quoties a pravis aliquid hominibus patimur, ad doctrinam potius excitemur, quam ad vindictam.

Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam civitatem, et statuit eum super pinnaculum templi, et dixit ei: Si Filius Dei es mitte te deorsum.

Morem suum observat diabolus, etiam in processu et ordine tentationum. Primo enim a levioribus perfectos viros tentat, quod hæc facilius negligentur, aut parvipendantur. Quæ tamen si homo neglexerit, Deoque se ingratum faciens hosti subjecerit maligno, ad majora contra eum procedit inimicus, fortior jam ex victoria factus. Assumpsit eum diabolus. Quomodo Christum assumpserit, variat multorum opinio. Quidam enim sanctorum putant diabolum ita assumpsisse Christum, ut quasi fatigatum jejuniis per aeram portaverit, ut simul faceret Christum inaniter gloriari, si vel volare vel portari a turba videretur. Et juxta hunc intellectum, ne quis hoc stupeat, Christum scilicet portari a diabolo, dicit Gregorius: Quid mirum, si permisit se a diabolo in montem duci, qui se permisit ab illius membris occidi?

Aliorum est opinio, quod assumpserit eum secum per terram ambulanti. Juxta quem modum intelligitur, quod de Christo

scribitur alibi: *Assumpsit Petrum, Jacobum et Joannem*: non quod portaret eos, sed quod secum ambulantes seorsum abduceret. Ita hic quoque fieri potuit, ut humilis Jesus ambularet cum diabolo in sanctam civitatem, scilicet Jerusalem. Duxisse quoque Dominum Jesum diabolus putandus est, non vi, sed persuasionibus humanis, quibus admonebat Christum accedere ad homines, et comedere, aut opus aliud, quod appareret bonum, facere.

Et statuit eum supra pinnaculum templi, hoc est, deposuit, si illum portavit, aut illuc ducens, ibi eum constituit. Vult autem dicere locum quemdam eminentiorem in templo, ubi erat ambulatorium, et sedes doctorum, quæ non erat pinnaculum, sed in pinnaculo, hoc est, in fastigio muri ædificatum. Illuc igitur Dominum statuit, volens eum ex loco quoque tentare ad vanam gloriam. Et ideo ait: Si Filius Dei es, mitte te deorsum.

Scriptum est enim: Quia Angelis suis Deus mandavit de te, et in manibus tollent te, ne unquam offendas ad lapidem pedem tuum.

Scriptum est, inquit, de te in Psalmo: *Quia Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis.* Diabolus, qui semper mendax est, Scripturam non recte citat. De Filio Dei enim nusquam intelligitur, quod Angeli eum portent, aut custodiant, quin potius Dei Filius portat et custodit Angelos. Putabat enim Dominum inani gloria movendum, ut ita faceret. Scriptura enim hæc de viro justo intelligitur. Itaque hoc modo utitur testimoniis Scripturarum diabolus, non ut doceat, sed ut fallat. Non igitur gloriantur Lutherani, quod Scripturis utantur, cum diabolus quoque uti sciat Scripturis, sed perperam, et non in vero catholico sensu, sed ad animarum subversionem, quomodo illos ab eodem id didicisse perspicuum est cum ad finem his quoque similem utantur. Mitte te deorsum. Hieronymus: Vox est diaboli,

qui semper homines deorsum cadere desiderat. Persuadere potest, præcipitare non potest. Et Ambrosius : Accepit tentandi licentiam, sed non copiam subruendi, nisi sua sponte labatur infirmus animus, qui sibi non novit auxilium accersire.

Ait illi Jesus : Rursum scriptum est :
Non tentabis Dominum Deum tuum.

Tentare Deum dicitur, qui divino se auxilio committit absque utilitate, aut necessitate, ubi adest humanum, intendens experimentum sumere de Deo. Ubi ergo hæc intentio adest sic movens, dicitur quis explicite tentare Deum. Si vero non adest intentio tentandi Deum, opus tamen facit, quod ejusmodi circumstantiis est circumdatum, dicitur interpretative tentare Deum. Vel ita : Primo modo tentat Deum ex animo, seu ex intentione quis, secundo modo ex facto.

Contingit nihilominus Deum tentari aliis modis, puta experimentum quærendo ac dubitando de Dei omnipotentia, aut sapientia, aut providentia. Sicut fecerunt filii Israel dicentes : *Estne Deus in nobis, an non?* Item : *Numquid de hac petra possumus aquam ejicere?* Item : *Numquid poterit Deus parare mensam in deserto?* Et Judith : *Qui vos estis qui tentatis Dominum? Posuistis vostempus miserationis Domini, et in arbitrio vestro diem constituistis ei?* Hæc itaque omnia vitanda sunt, quando homo interim habet, quod faciat, a quo se juvet humano modo.

Iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde, et ostendit ei omnia regna mundi, et gloriam eorum, et dixit ei : Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me. Tunc dixit ei Jesus : Vade Satana. Scriptum est enim : Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli servies.

Assumpsit eum diabolus, aut portando, aut docendo, ut de avaritia et ambitione tentaret : et duxit eum in montem excelsum valde, et ostendit ei omnia regna mundi, dicens : Ibi est Asia, ibi Græcia, ibi Roma, ibi Alexandria, etc. Deinde et gloriam eorum, hoc est, fertilitatem, divitias ac bona, quibus regio quævis præmerneret, Christo exposuit. Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me. Pompa hæc est vetus dæmoni solita, qua cupit timeri, adorari, coli et dominari. Petit autem adorari adoratione latræ, tanquam Deus. Tunc dicit ei Jesus : Vade Satana, puta in abyssum, aut in ignem æternum. Scriptum est enim : Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli servies.

Tunc reliquit eum diabolus, et ecce Angeli accesserunt, et ministrabant ei.

Recte Jesum reliquit diabolus, sed confusus et victus, de nulla re, qua dubitabat certior factus. Observa quod sicut diabolus se celaverat in specie sancti viri, ita Christus hactenus quoque dissimulaverat, se eum agnoscere Satanam : modo vero, ubi de se loquitur adorando, Christus ostendit se illum, ejusque studia agnoscere.

Et ecce Angeli accesserunt, qui ad tempus recesserant, ut locum darent diabolo illum tentandi, et ministrabant ei, sicut servi Domino suo.

Glorificemus Dominum nostrum Jesum Christum, filii charissimi, et gratias agamus illi, qui tanta pro nobis dignatus est subire, ut nos instrueret, consolaretur, ac juvaret, rogemusque eum, ut in nulla sit tentatione nostræ immenior infirmitatis, sed nos confortet, servet, nobisque tribuat fortitudinem superandi diaboli, carnis et mundi omnia tentamenta ad gloriam suam, qui est benedictus in sæcula, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

DE TENTATIONE SERVORUM DEI, ET FRUCTU JEJUNII.

E*T cum jejunasset quadraginta diebus, et quadraginta noctibus, postea esuriit. Matth. IV.*

In hac Dominica prima, postquam pœnitentiam assumentes, carnem nostram cœpimus castigare, prælegitur nobis Evangelium nos erudiens, quo possimus modo, quove exemplo contra fraudes hostis maligni, insidiasque dimicare. Quamdiu enim servimus diabolo, quid tentatio sit, interim nescimus, imo quid vitium sit aut peccatum, utpote in tenebris adhuc constituti, ignoramus, quia tentationem non expectantes, ipsa mala voluntate nostra diaboli voluntatem prævenimus. Verum, postquam ab eodem recedimus, insequitur nos, tentat nos, et revocare nititur ad eadem vitia, in quibus aliquando illi servivimus. Contingit enim nobis non dissimili-

Exod. v, I et seq.

ter, quam filiis Israel, qui Pharaoni servientes, dum a Domino per Moysen et Aaron vocarentur, ut sibi sacrificarent, et eam ob rem recedentes a terra, in qua habitabant sub servitute Pharaonis, via trium dierum in desertum: Pharaon cum diu eos nollet, ut abirent, dimittere, tot tandem a Domino plagis est percussus, ut ultro a se dimitteret. Verumtamen mox pœnitens insequitur eos ad revocandum, sed id frustra, quandoquidem ipse et universus ejus exercitus periit, filii autem Israel salvi evaserunt.

Ibid. xii, 31.

Ibid. xiv, 8.

Hoc modo eos quoque diabolus persequitur, qui suum jugum excusserunt, atque reducere sub suum imperium contendit. Ne autem propterea territi desperemus, aut victos nos tradamus nimium formidantes, rememoranda nobis est Christi tentatio, qui a diabolo tentatus est, tametsi nihil in eo haberet diabolus, per quod intus

eum moveret, sive incitaret. Nihil, inquam, in Christo habuit, quia Christus nunquam peccavit, nunquam Christus succubuit alicui vitio, quanto minus nunquam servivit diabolo? Verumtamen, ubi Christus austriorem pœnitentiæ vitam assumpsit, diabolus quoque ad tentandum illum sese accinxit. Nemo igitur ex sua tentatione pusillanimis fiat, quandoquidem propter consolationem nostram a diabolo se tentari sua sponte Christus sustinuit.

Sunt autem tres tentationes Christo propositæ, quarum prima fuit ad gulam. Pari modo nobiscum facit diabolus. Primo enim quos tentat, ad carnalia, corporaliaque eos nititur vitia revocare: in quibus si quod machinatur, obtinuerit, mox ad graviora tentare vitia pergit. Explorat autem cujusvis naturam, studium, actionem, exercitium, inclinationem, occupationem, officium, aliasque occasiones quas-cumque, ut ubicumque viderit hominem studiosius, aut quasi securius occupari, ibi ponat insidias, et occasiones quærat nocendi. Tentat autem primo ad peccata corporalia, seu carnalia, quæ nobis sunt magis familiaria, ad commessiones scilicet et comotationes, ad familiaritates quoque mulierum, ut sub specie honestatis, aut tentationem gulæ, aut illiciti amoris, et paulatim luxuriæ introducat: sperans si hac via profecerit, ad majora per hæc facile sese venturum.

At vero si hic nihil potest lucrari, et timor Dei ad omnes ingressus custodes posuerit, qui illum excludant, ad aliam tentationem convertitur. Nam eos, quos carnalibus non potest vitiis superare, propterea quod sunt erga Deum in devotione ferventiores, alia tentatione aggre-

diens, nititur eos præsumptione evertere. Siquidem ultro currentes nititur ad altitudinem impellere perfectionis, idque per indiscretum fervorem : sciens ibi parem exitum futurum, ubi negligentia, et ubi nimietate, indiscretioneve delinquitur. Suadet itaque ferventibus sui curam abjicere, et in Domini confidere potentia, quasi in eis mirifica sit operaturus opera Deus, quæ olim in priscis exhibuit sanctis, proinde quomodo in secunda tentatione Christum tentavit, ut se mittat deorsum : quando-
 c. ii. quidem Angelis suis Deus de eo mandaverit, ut custodiant eum in omnibus viis suis, ita hic hujusmodi suadet hominibus, ut humana spernant consilia, auxilia abdicent, et Deo soli confidant, qui confidentes in se non derelinquit, quasi Deus miraculo quoque debeat eos servare, cum totum eorum sit propositum erroneum. Siquidem Deo illa non placet confidentia, quæ subsidium, si adest humanum, contemnit, et miraculum pro se fieri petit, aut confidit. Hæc enim non est confidentia, sed temeraria præsumptio. Quapropter in libro viarum Dei per Angelum hujusmodi devotis (ut multi sunt, fueruntque eremitæ) loquitur in hunc modum Deus : Necessaria vobis est discretio, ut non cito sequamini impetum zeli vestri, qui vos ad altitudinem perfectionis impellit, neque supergrediamini mensuram virtutis vestræ, laboribus immoderatis. Multi in præsumptione spiritus sui ambulantes, vitam suam nimia afflictione extinxerunt, et perierunt in adinventionibus suis. Multi mensuram suam excedentes, humanum intellectum in seipsis subverterunt, et inutiles facti sunt, et similes jumentis insipientibus.

Tu igitur homo dominatorem cœli nectes, sicut faciunt, qui sui curam incaute abjiciunt, et habent fiduciam, quod mirificetur in eis potentia Domini secundum dies antiquos. Hæc itaque (ut dixi) versutia est diaboli, ut quos carnalibus non potest vincere peccatis propter fervorem multum, moliatur vel nimietate, et indiscretionem vincere. Sunt enim, qui putant in hoc sa-

crificare se Deo, si donis communibus Dei abjectis, spretisque auxiliis cunctis humanis, sive infirmi, sive fatui, melancholici aut manici fiant, nil hoc sua referre dicunt : imo, si Deo placeat, libenter maniam, insaniamque eligant sustinere : et ut ego addam, stultitiam quoque, in quam certe non parum jam lapsi sunt. Neque (ut ipsi putant) hæc resignatio est, si parati sint omnia ex Dei manibus recipere, et interim sua negligentia, sua incuria, et per abjectionem humani regiminis, providentiæque circa seipsos sese destruant, quia hæc non suscipiunt de manibus Dei, sed de manibus suis : quandoquidem sibi ipsis hæc fecerunt, non absque gravi culpa.

Debet enim homo seipsum regere, ut ratione utens, et per industriam mala declinare, cunctaque noxia, quæ cognoscuntur Deo non placere. Debet, inquam, nulli se periculo exponere, unde in corpore, animave lædatur. Debet quoque ubi, et quantum suo corpori est necessarium, datis jam sibi remediis uti, nec miraculum a Deo expectare. Quod enim semel tibi providit Deus, quamdiu illud spreveris, non expectes pro eadem necessitate aliud. Nec ullo modo tibi licet Dei creaturam, hoc est, te, qui tuus non es, sed Dei servus, in ipsiusque vineam conductus, perdere, aut destruere. Quod si stulta id devotione feceris, præsertim ubi habes, a quibus consilia petas, aut quorum consilio dirigaris, te, hoc est, alienum Dei servum destruis, ex rapina holocaustum offerens, quia cum subtractione indiscreta necessariorum corporis tui fervidus, modico vis tempore Deo servire, ut totus postea inutilis ad omnia fias, nihilque ad Dei valeas servitium. Et hoc est, quod diabolus optavit. Siquidem sive per indiscretam abstinentiam, per irrationabiliaque exercitia devotionum, sive per nimiam corporalium indulgentiam te impedieris, ne Dei continuare servitium queas, æque diabolo placet, Deoque displicet.

Et hæc dicta sint contra præsumptuosos

Is. LXI, 7.

devotos. Nam Deo in ejus timore servientes, sub obedientia degentes, acquiescentes consiliis, et humiles, non potest diabolus capere, aut fallere. His enim rationabili discretionem utentibus, a temeritate abstinentibus, et quibuscumque bonæ voluntatis, Deo devotis, nunquam deest providentia divina. Quibus etiam in rebus necessariis, ubi humana desunt subsidia, optime licet, imo expedit quoque sublimiter de bonitate Dei sentire, sperare, atque illi se credere. Possunt quoque se multum consolari aliorum Deum timentium consiliis, si timidi sint nimium, aut scrupulosi, modo humilitas acquiescendi non desit, quia non jubet Deus non manducare, sed crapulam et gulam prohibet. Manducare autem, et corpori necessaria ministrare, tam natura, quam divina lex jubet. Propterea Paulus dicit : *Carnis curam ne feceritis in desideriis*. Non quidem carnis curam omnem prohibens, sed vetans ne fiat eadem in desideriis. Quomodo ergo alteri esurienti et egeno teneris ministrare, si habes quæ necessaria sunt, ita tibi quoque præcipue obligaris.

Rom. XIII,
14.

III.

Ambitionis mala
quæ sint.

Tertia est tentatio : qua devotissimos quosque diabolus impugnat, puta eos, qui corporalia jam vitia vicerunt, ambitionis. Quia enim fortia quædam prælia gesserunt contra alia vitia, quamdiu tamen inanis gloria in eis prostrata non est, manet in eis ambitio quoque, quæ ex victoriis multarum nascitur tentationum. Inde enim, quod præliis variis vitia alia multa superaverunt, nascuntur hæc duo vitia : Inanis gloria et ambitio. Æstimat enim, qui tentationem hanc latentem maxime et occultam sustinet, ad regendos alios quoque jam se idoneum, qui se putat, aut in corde suo jactat, propter Christum multa ardua et præclara se gessisse, quare ædificationi aliorum jam sit idoneus. Putat autem omnino sincero hoc corde se cogitare, nec aliter, quam zelo animarum, zeloque divini honoris se hoc appetere. Verum, ubicumque se cogitatio hæc prodiderit, mox ut alter Satanus est explo-

denda, nulloque modo toleranda. Satis sit tibi, ut cum aliter evadere non possis, Deo tibi imponente prælationis jugum, sustineas.

Sunt autem multa alia tentationum genera, quibus præcipue Dei servos tentare non desinit. Permittit autem id evenire Christus ad majorem electorum suorum gloriam, gloriosioreque coronam. Prima enim est utilitas tentationis, quod tentatus seu tentationem sufferens fit humilior, fit simul ac doctior. Liquet autem hoc ex humiliatione Pauli, qui ne magnitudo revelationum eum extolleret, angelum se colaphizantem diabolum accepisse se fatetur. Porro, quod tentatio erudiat, Ecclesiasticus ostendit, dicens : *Qui non est tentatus, quid scit?*

Secundo, per tentationes discimus non indignari, sed compati proximis. De hoc Paulus quoque gloriatur nos habere pontificem, qui probatus et in omnibus tentatus didicerit ex iis, quæ passus est, compati fratribus. Petrus quoque Apostolus suam permissus est sentire infirmitatem, ut futurus Ecclesiæ pastor disceret in se, quomodo in alios, qui ex infirmitate delinquant, esse debeat misericors. Contingit enim fere semper, ut is, qui gravatum aliqua tentatione, aut severe judicat, aut contemnit, incidere, patique eandem, aut graviores tentationem in qua (ut dixi,) proximum suum constitutum despexit. Tertio, auget certantibus, et pro se pugnantibus, coronam Christus. Ideo scriptum est : *Beatus vir qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ*. Quarto, quia feliciter resistentes consolatur. Quod per hoc innuitur, quod Angeli, tentatore victo, accesserunt et ministrabant ei, scilicet Christo. Discamus igitur Christo jejunante, filii, jejunare, et eo pro nobis tentato ac vincente vincere.

Temperantia profecto virtus est, jejunium vero, aut abstinencia, ex suo genere virtus non est, sed exercitium, adminiculum, instrumentumque virtutis, quod revera multifariam confert homini. Primo

enim reddit, aut custodit sanitatem. Legimus enim in multis escis, multas inesse infirmitates, sobrium vero adjicere dies longæviores. Legimus quoque propter crapulam multos periisse : imo plures crapula (ut alius inquit) quam gladio. Secundo reddit spiritum liberum, et a captivitate qua per carnem opprimitur, liberum facit. Eam ob rem castigavit Paulus corpus suum, et in servitutem redegit, ne aliis prædicans, reprobis efficiatur. Tertio prohibet a casu futuro. Cum enim defecerint ligna extinguetur ignis. Scitum est quoque, quod Comicus dicit : Sine Cerere et Baccho friget Venus. Quamobrem Ecclesia quoque in sacrificio divino canit : Qui corporali jejunio vitia comprimis, mentem elevas, virtutem largiris et præmia. Quo certe multi simul jejunii fructus comprehendendi monstrantur. Porro ei, qui sibi indulgens carnem suam fovet, dicitur : *Qui delicate nutrit servum suum, sentit eum contumacem.*

Quarto dæmonum vim enervat. De quo Christus quoddam esse dæmoniorum genus Apostolis suis subindicat quod non possit ejici, nisi in oratione et jejunio. Quinto ad exaudiendum facit idoneum. Quapropter, tam in veteri, quam in novo testamento, quando aliquid arduum volebant a Deo impetrare Patres et apostoli, hoc faciebant per jejunia sese humiliantes, ac macerantes. Sic Moyses et Elias jejunaverunt. Sic Daniel arcanorum sanctus interpret. Sic Judith Estherque jejunaverunt. Sic Apostoli,

quando augustum aliquid erant acturi, aut quando manus imponebant Spiritum Sanctum daturi, aut ordinem, faciebant. Et Ninivitæ numquid non jejunando, et plangendo deprecati sunt excidium civitatis ?

Hodie igitur, quum contemnitur jejunium, ideo etiam virtus, operatioque nobis abest jejunii pariter cum gratia Spiritus Sancti, ut simus velut navis sine remige, et sine gubernatore. Est tamen aliud jejunium sanctius, quo abstinemus ab illecebris carnis, a peccatis, a vitiis, et malis concupiscentiis. Hujus jejunii gratia corporale jejunium observatur, et propterea est institutum : quod certe sine abstinencia ac jejunio peccati, Deo acceptum esse non potest. Propterea scriptum est : *Qui jejunat in peccatis suis, et iterum eadem facit quid proficit humiliando se ? Orationem illius quis exaudiet ?* Isaias quoque eos, qui in solo corporali jejunio confidebant, interim peccatis vitiisque suis servientes reprehendit, atque ad jejunium aliud spirituale cohortatur. Quo servato jejunium corporale conduit vehementer. Dominus noster Jesus Christus, qui ad exemplum nostrum jejunavit, jejuniumque instituit, dicens : Veniet tempus quando auferetur ab eis sponsus, tunc jejunabunt, hic nobis suam largiatur gratiam, qua omnia peccata fugientes, mortificantes vitia, spiritu illi obtemperantes vivamus in ipso per omnia secula seculorum, Amen.

Jejunium optimum quod.

Eccli. xxxiv, 31.

Is. lviii, 3 et seq.

Matth. ix, 15.

SERMO SECUNDUS IN EADEM DOMINICA

DE TENTAMENTIS DIABOLI.

DUCTUS est Jesus in desertum a Spiritu ut tentaretur a diabolo. Matth. IV.

Cum Jesus, Deus ac Dominus noster a Joanne baptizatus foret, et a Patre per

vocem, et per columbæ speciem manifestatus, abiit in desertum. Hoc enim paulo ante idem refert Matthæus, quod baptizato Jesu, aperti sunt cæli, et vidit Joannes spi-

Matth. iii, 17.

ritum Dei descendente tanquam columbam, et venientem super eum. Et ecce vox de cælo dicens : Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui. Inde sequitur, quod ductus sit in desertum a Spiritu, docens a jejuniis, a solitudine, ab abstracta vita, a silentio, a fuga seculi, atque ab reliquis pœnitentiæ exercitiis christiano novo, aut monacho, aut noviter converso esse inchoandum. Ubi, inquis, hoc docet? Actione sua id ipsum nobis hoc insinuat. Omnia enim, quæ Dominus Jesus, tam agere, quam pati voluit ad eruditionem, ad correptionem, et ad utilitatem instituit nostram. Cum ergo non parum eruditionis simul ac consolationis nobis inde sciret emersurum, haudquaquam id voluit omittere, quod nobis posset prodesse. Itaque ductus est in desertum, haud dubium, quin a Spiritu Sancto. Ibi enim Spiritus Sanctus eum voluit ducere, ubi diabolus eum tentandum posset invenire, et ubi ad tentandum illum auderet accedere. Provocabatur enim tentator, ut illum tentaret loci congruitate, puta solitudine, oratione, corporis maceratione, abstinentia et fame. Quare libenter diabolus didicisset de Jesu an foret Christus et Dei Filius.

I. Documentum.

Job VII, 1.

Tentari quam sit servus Dei utile.

Eccli. II, 1.

Primum itaque est, quod hic discimus, militiam esse vitam hominis super terram. Quod item homini christiano primum sit expectandum tentari a diabolo. Præparet se igitur ad tentationem, sicut scriptum est : *Accedens ad servitutem Dei, præpara animam tuam ad tentationem.* Voluit itaque Dominus quemcumque noviter baptizatum, quemcumque etiam noviter conversum, suo exemplo consolari, ne timeat, fiatque pusillanimis, si post conversionem, aut post baptismum, gravius, quam ante tentari a diabolo, aut persecutionem se pati senserit, quando Christum quoque mox baptizatum legerit a diabolo tentatum. Est enim non malum, si diabolus quempiam quod se dereliquerit infestat, indicium. Neque enim infestaret, nisi a se illum recessisse doleret. Non infestaret, inquam, nisi a bono, quod possidet, postquam

reliquit diabolus, illum iterum abstrahere niteretur. Quando ergo tentaris ad mutationem tui status, ut videlicet hunc deseras, quem juxta institutionem sanctam laudabiliter suscepisti, suspectum habebis diabolus, et statum assumptum tibi puta fore utilem. Propterea enim te avellere nititur inimicus, quia utilem tibi hunc dolet ac invidet. Neque enim te meliorem fore cupit, sed a bono nititur abstrahere statu, quamvis miram sanctitatem extra hunc statum, in quo sancte vivis, tibi depingat, atque ut eundem relinquantur persuadere, multa mentiens, quomodo alibi adhuc fructuosius, et melius possis vivere. Verumtamen scito, quia non querit tuam utilitatem hostis tuus, sed instabilitatem, ut a bono in quo es, te ejiciat. Dicit ergo tibi : Hinc recedas, ut alibi vivas sanctior, quum neque hic, neque alibi te bene, probeque vivere sinat. Ideo igitur, ut dixi, statum alium mentitur (ut a bono abducat) esse meliorem.

Secundo discimus rigorem, aut grande aliquid atque insolitum, quod ferre nos posse nobis merito est formidandum ex præsumptione nostra, aut temere absque consilio timentium Deum, aut absque voluntate prælatorum nostrorum non assumendum. Legimus enim Christum in desertum venisse, sed hoc solum non legimus, verum etiam adjicitur ductum a Spiritu Sancto, quo intelligeres ex instinctu dumtaxat Spiritus Sancti singularia, atque ea quæ majora quidem sunt, quam ut ab omnibus imponantur, esse assumenda. Voluit ergo Christus suo exemplo nos docere, ne faciliter ad sustinendas tentationes nos ingeramus, memores infirmitatis nostræ, sed potius vigilemus, atque ne in tentationem intremus, oremus, occasionesque evitemus tentationum. Quæ si a Deo nobis mittuntur, aut si ducti a Spiritu Sancto Dei contemplatione (hoc est, ne Dei beneplacitum negligamus) cogimur illis occurrere, aut præstare occasionem, Christi exemplo debemus tentatori viriliter repugnare. Utrumque enim

Dominus Jesus docuit, et de sua infirmitate neminem præsumere, aut quasi vincere valeat tentationes, non imprudenter se periculis exponere, et ubi Deo ordinante tentamenta occurrunt, viriliter illis resistere. Itaque volebat Dominus Jesus pro nobis tentari, pro nobis vincere, tentationes vincendi nobis formam ac modum ostendere, et sua quam patiebatur tentatione nos consolari, atque ne desperemus confortare. Hæc enim quatuor sunt causæ quare voluit tentari.

Et cum jejunasset quadraginta diebus, et quadraginta noctibus, postea esuriit. Videsne in quo vivendi genere Christus nos docere exorsus sit? Primo, intravit desertum, in quo constitutus affixit corpus suum jejunio. Intellige igitur quod desertum tibi intrandum sit, qui vis pœnitentiæ vias ingredi. Desertum tuum sit, postquam correctiorem agere vitam instituisti, conventicula, loca, hominum societates, cunctasque pariter peccandi occasiones vitare, atque secretum locum (sive sit eremus, sive domus, sive camera, aut cella) solum inhabitare. Abstractam oportet eligas vitam, si peccandi a te volueris occasiones excludere.

Deinde, quoad vires sustinent (nam eas non decet extinguere) corpus affligi necesse est. Quare affligi? Ideo, quia corpus tuum, et caro tua tibi inimica est. Adversatur enim tuo spiritui, et quali ex pacto hostibus tuis, hoc est, mundo, ac diabolo consentit. Connivet illis, et quidquid hi moliuntur, ipsa caro recipit, et in executionem ducere molitur. Scitis autem quam pestilens sit hostis, qui intra mœnia quasi civis atque amicus fraudulentus habitat. Tu igitur ab hoste tibi familiarissimo te impugnandum arbitrare, quippe qui carnem tuam ubique non aliter, quam amicam, sed revera pestilentem hostem circumfers. Si igitur jam non solum foris, sed intus etiam impugnaris, quanto sunt tibi adversarii plures, tanto rarior erit tibi victoria. Est tamen hæc tibi consolatio, quod licet caro tua hostis tibi sit,

potes tamen eam reddere infirmiores, potes ei nocendi vires subtrahere, potes denique ne insolescat eam compescere. Quod fiet, si jejuniorum, vigiliarumque fræno ejus petulantiam constrinxeris. Hoc te Christus docuit, qui dum pœnitentiæ nobis formam ostendere decrevisset, in desertum abiens jejuniis, vigiliis, oratione, cæterisque austeritatibus pœnitentiæ sese affixit. Nam si ejus explores conversationem in deserto, videbis Christum in genibus, terra, humique orantem, videbis humi procumbentem, ac Patrem pro humano genere orantem. Videbis inter deserti bestias commorantem, videbis si forte dormire voluit, humo ac sub dio cubantem. Videbis postremo cujuscumque hominis colloquio, aut præsentia abstinentem. Revera docuit te, quæ sit forma pœnitentiæ.

Quadraginta itaque diebus sic absque cibo vivens (neque enim diutius ita vivere congruebat, ne non homo qui cibo nullo aleretur, esse putaretur, et quia ad alia opera potiora, puta quæ animarum conversioni magis servirent, missus fuerat) postea esuriit. Quando voluit, jejunabat. Quando voluit, esuriebat. Non illi dominabatur, imperabatve aliqua passio, sed quæcumque ubi advocabatur aderat, ubi abire jussa fuit, recedebat. Nos vero e diverso sentimus. Præveniunt enim nos passiones tristitiæ, iræ, timoris, amoris, lætitiæ, vel nolentes, nec quando volumus recedunt, nec adsunt quando cupimus, quia rationi, quemadmodum in Christo, non sunt nobis subjectæ. Quid jam ultra expectas? Accessit tentator, videns Jesum fame torqueri, quantum voluit. Credendus est enim famem vehementem propter nos tunc assumpsisse. Accedit diabolus et longa verborum ambage circumiens, ad hæc verba Evangelica tandem veniendi occasionem, quæsivit: *Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant.* ^{Matth. iv, 6.} Noluit hostis videri, sed credebat se latere hostem. Consultorem simulabat, et ne periclitaretur ex fame Jesus, magna se compassione

finxit illi providere ac consulere. Dissimulabat quoque Dominus Jesus diu, nihil, quo cognoscere se illum monstraret, ostendens. Passus est ad alteram se tentationem duci. Cui iterum perinde ac in prima tentatione per verba sacræ Scripturæ respondens calliditatem versuti hostis omnem elisit. Postremo in tertia tentatione ipse se tentatorem cognoscere monstravit, et ei non tam respondit quam repulit.

Sciendum, filii, quod externa tantum hæc tentatio Christo fuit. Neque enim intus tentabatur, sed quietus in animo fuit, quia malum ei defuit, quo inclinari vitio posset tentatori consentiens. Itaque, filii, hoc modo satagatis in omni tentatione inveniri, ne in vobis intus malum sit, quod malo externo ad quod tentamini,

arrideat. Scimus in civitatibus ac castris ab hoste facilem deditionem impetrari, ubi in castro, aut oppido sunt, qui hostibus favent, domino suo infideles. Hoc modo si intus placent vobis tela, quæ foris vobis ingeruntur, hosti certa stabit victoria. Porro si creatorem ac redemptorem vestrum diligitis, et nihil eorum, quæ vobis hostis objicit, aut ad quæ invitat, vultis, si magis acerbissima quæque ac durissima optatis pati, quam a Christo discedere; et si in hac bona voluntate vestra non præsumitis, sed in solo benignissimi Domini Jesu adjutorio confiditis, cunctos fugabitis inimicos, et ministrabunt vobis Angeli cœlestis consolationis cibum, largiente hunc Domino Jesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

DOMINICA SECUNDA QUADRAGESIMÆ

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

ROGAMUS et obsecramus vos in Domino Jesu, ut quemadmodum accepistis a nobis, quomodo vos oporteat ambulare et placere Deo, sic et ambuletis, et abundetis magis. Scitis enim quæ præcepta dederim vobis per Dominum Jesum. Hæc est enim voluntas Dei, sanctificatio vestra ; ut abstineatis vos a fornicatione, ut sciat unusquisque vestrum suum vas possidere in sanctificatione et honore, non in passione desiderii sicut et Gentes quæ ignorant Deum. Et ne quis supergrediatur, neque circumveniat in negotio fratrem suum, quoniam vindex est Dominus de omnibus his sicut prædiximus vobis et testificati sumus. Non enim vocavit nos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem, in Christo Jesu Domino nostro. *I. Thessal. IV.*

RECTE hæc lectio in Quadragesima, Ecclesiastica consuetudine, sumpta est, qua Paulus Apostolus a fornicatione Thessalonicenses retrahere, servareque in continentia nititur, quandoquidem sanctionia pietatem roborat. Nihil vero poenitentiam adeo impedit, quam fornicatio. Cui passioni se quisque subjecerit, ut brutum mox efficitur, ad meditanda ea, quæ animæ sunt salutaria, ineptus. Paulus itaque dicit : Rogamus et obsecramus vos in Domino Jesu, cujus gloriam zelamus et beneplacitum, ut quemadmodum ex nostra eruditione didicistis, quomodo vos innocenter necesse sit ambulare, et placere Deo, qui ad cœlestem venire patriam contenditis (quod etiam facitis hucusque ita ambulando) ita. et nunc abundetis magis, hoc est, ambulando, suspirandoque ad eandem patriam sitis ferventiores, studiosioresque. Vitam hominis ambulationes hic Paulus nominat, quomodo Christus quoque : *Ambulate, inquit, dum lucem habetis.* Cursus enim vitæ nostræ tendere

semper debet ad patriam cœlestem, quare nos quoque in hac vita viatores ac peregrini vocamur.

Sequitur : Scitis enim quæ præcepta dederim vobis, non tamen ex me, sed per auctoritatem Domini Jesu. Hæc enim est voluntas Dei sanctificatio vestra, quo sitis purgati a peccatis, ornatique virtutibus. Ad quam rem necessarium est, ut abstinere a fornicatione, hoc est, ab omni illicito concubitu. Et præterea sciat vestrum unusquisque vas suum, hoc est, corpus suum possidere, subjectum tenere, ac illi dominari in sanctificationis gratia, quam in baptismo recepit, aut in sanctificatione, id est, castimonia et honore, ne corpus suum indecenter polluat, et non in passione desiderii cui serviat, aut satisfaciatur, sicut gentes quæ ignorant Deum, quæ corpori quidquid illud oblectaverit, concedunt. Aliud quod facietis, Dei æque est voluntas : Ne quis scilicet supergrediatur opprimens, neque circumveniat decipiens fratrem suum in ullo negotio, quo-

nam vindex est Dominus de omnibus his, quæ prædiximus vobis, testimonioque sacrae Scripturae confirmavimus. Nam in ^{Job xxiv, 12.} Job legimus : *Deus inultum abire non patitur*. In Levitico quoque mandatur : *Non facies calumniam proximo tuo, nec vi opprimes eum*. Non enim vocavit nos Deus

in immunditiam, ut corpora nostra contaminemus veluti jumenta, nec ut vitiorum polluemur sordibus. Sed vocavit nos in sanctificationem, ut incontaminatam, atque ab omni turpitudine liberam exhibeamus conversationem in Christo Jesu Domino nostro.

EXEGESIS EVANGELII

DOMINICÆ SECUNDÆ QUADRAGESIMÆ, MATTHÆI XV.

^{Joann. vi, 11.} **P**OST miraculum quod fecit Dominus Jesus reficiens quinque millia hominum ex quinque panibus hordeaceis et duobus piscibus, transfretavit in terram Genesareth, ubi a scribis et pharisæis (puta qui ab Jerosolymis venerant) scandalizatis, quod ejus discipuli non lotis manibus manducarent panem, et quod non majorem zelum haberet Christus pro seniorum traditionibus observandis, est interrogatus, quare ejus discipuli hoc non observarent : Christus eos increpavit, quod leviora legis et suas traditiones diligenter magnoque zelo observarent, ea vero quæ ex institutione erant divina, quæve naturæ quoque præcepta erant erga proximum, minus ponderabant. Quapropter illis relictis, quia ejus tam eruditioni, quam miraculis detrahebant, egressus est ad partes, terminosque gentium. Dicit itaque Evangelista :

Egressus Jesus, secessit in partes Tyri et Sidonis. Et ecce mulier Chananæa a finibus illis egressa clamavit dicens ei : Miserere mei, Domine, fili David : filia mea male a dæmonio vexatur.

Egressus Jesus a terra Genesarenorum dicitur venisse in terminos, locaque civitatum Tyri et Sidonis. Hæ civitates erant

præcipue, et metropoles terræ Chananæorum, quorum populi circumquaque habitantes dicti sunt a Chanaan, filio Cham, filio Noe, Chananæi. Ad illorum itaque partes ac terminos venit Dominus Jesus ; quia prohibuerat Apostolis, ne in viam abirent gentium, neque civitates intrarent Samaritanorum, quasi latenter intravit, ut qui neminem vellet hoc scire, ne Judæis scandalum præberet. Quamvis hoc quod Apostolis prohibuerat, intelligebatur de prædicatione, ne gentibus, Samaritanisque prædicaretur, nisi post sui ascensionem, oblata primum Judæis salute, non tamen præcepit eos, qui sponte venirent, a salute, a fide, et beneficio sanitatis excludi. Itaque cum circa fines Tyri et Sidonis esset Christus, quo divertisse est putandus, ut hujus mulieris nobis ostenderet præstantissimam fidem, exaudiretque eam pro filia obsecrantem, quædam mulier Chananæa de finibus illis egressa est non tam corpore quam fide. Locum enim suæ gentis, et incredulitatem, reliquaque Chananæorum vitia exivit. Quare ? Ut quæreretur Christum, in quem jam credebat, postulatura pro filiæ suæ sanitate. Ubi igitur illum invenit, clamavit, scilicet voce alta, fœminæ oblita verecundiæ, pro magnitudine fidei, desiderii ac devotionis. In hoc multis aliis prudentior, quibus Evangelica prædicatio advecta est, quorum

multi tamen nihil magis propterea crediderunt, quum ipsa egressa fines suos quæsiverit Christum.

Clamavit dicens : Miserere mei, Domine, fili David. Fama jam Christi gloriosa divulgabatur undique, tam apud Judæos, quam apud cæteras nationes. Ideo quamvis mulier hæc erat Chananæa, id est, de genere Chananæorum, et Syrophænis, id est, de Syria Phœnicis, audierat tamen de Christo, quippe quæ non longe a gente Judæorum habitaverat, dici eum ex tribu et semine David nasciturum. Audierat quoque fortasse plura alia tam de David benignitate, quam de Messia Judæorum venturo, quæ Christo inesse credebatur propter ipsius miracula, quæ in universo orbe fama vulgabat. Filia mea male a dæmonio vexatur, hoc est, atrociter, graviter, atque crudeliter torquetur.

Multi habemus in hac muliere, quæ singulariter et vehementer ædificant. Primo namque quod de gentibus nata, Dominum Jesum quærit, eique occurrit, miræ fuit fidei, cum nemo adhuc gentibus missus prædicaverit. Neque enim (ut dicit Origenes) aut ad homines seductores, nec ligaturas quæsivit inanes, sed omnes relinquens diaboli cultus, venit ad Dominum. Iterum autem fides ejus inde apparet major, quod non adduxit filiam ad Jesum, nec Christo supplicavit, petens ut filiam accederet, et manum illi imponeret, ut plerique Judæorum fecerunt. Nam Martha, et Magdalena quoque Domino de fratre suo conquerentes mortuo dixerunt : *Domine, si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus* : hæc autem credit solo Christi nutu posse infirmam filiam sanari. Deinde quam constans fuerit in fide ac fortis, ex sequentibus manifestabitur. Nam toties a Domino repulsa, dure allocuta, et juxta externum modum loquendi, quasi convitio provocata, et in fide tamen perseverat.

His accedit tertia virtus, prudentia. Nam non expectavit donec ad se Dominus veniret, sed de finibus suæ terræ egrediens occurrit ei. Voluit enim Dominum quærere,

ubicumque gentium invenire posset, sciens gentem suam, in qua se præcipue numeravit, immundam et præsentia Domini indignam. Idcirco hoc perfecte cognoscens, nihil nisi promisericordia postulavit. Agnovit enim sibi nihil nisi confusionem juste deberi et ignominiam. Supplicavit tamen pro misericordia, quam sibi fieri magnam æstimabat, si vel preces ejus audirentur, per fidem non dubitans aliquando etiam non pro suo merito, sed pro Jesu benignitate exaudiri. Quarto lucet hic magna charitas. Nam afflictionem filiæ suam æstimat. Neque enim dicit, miserere filiæ meæ, sed miserere mei, quoniam me pro tribulatione filiæ materna compassio discruciat.

Qui non respondit ei verbum. Et accedentes discipuli ejus, rogabant eum, dicentes : Dimitte eam, quia clamat post nos.

O quomodo piissimum cor Jesu ad hujus mulieris potuit clamorem miserabundum dissimulare? Absit, absit, ut ex duritia fons pietatis ille obturetur. Sed propterea quia copiosius voluit misereri, exaudireque gloriosius, ideo qua plenus exuberat, miserationem dissimulat, quo et illam ad petendum fortius stimularet, et nobis fidem, et orantis perseverantiam ostenderet. Alioqui, nisi ad cumulatiores, uberioresque dona præstanda sese ad tempus contineret, haudquaquam misericordiæ viscera rogatus non statim effunderet.

Et accedentes discipuli ejus, dixerunt ei : Dimitte eam, quia clamat post nos. In alio Evangelista refertur hæc mulier venisse in domum, ubi prociderit coram Christo, orans pro filia. Unde intelligitur Dominus postquam illa primo in domo rogavit, exisse de domo, silens, nec verbum (licet piissimo id corde fecerit) ei respondens. Quare illa secuta, clamavit indesinenter post Dominum. Inde intelliguntur ea quæ sequuntur, facta esse in via. Itaque rogant Apostoli pro muliere, aut compatiuntur ejus tristitiæ, aut ex importuni-

IV.

Marc. vii, 25.

tate ejus tædio affecti, dicentes : Dimitte eam, hoc est, jube ut abeat, aut (quod verius creditur) fac quod petit, ut exaudita abeat et liberemur ab ejus clamoribus. Apostoli non intelligentes arcanum propositum Christi fortasse verecundia movebantur pro magistro ; coram aliis erubescientes quod hic qui apud omnes vir misericordiarum habebatur, præter morem suum durior, ac inexorabilior a præsentibus videretur.

Ipsæ autem respondens ait : Non sum missus, nisi ad oves quæ perierunt domus Israel.

Et quomodo tunc verum est, quod venerit in mundum, ut filios Dei, qui dispersi erant in mundo, congregaret in unum ? Quomodo verum est, *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum daret, ut omnis qui credit in illum, non pereat, sed habeat vitam æternam* ? Et quomodo non solum pro amicis, sed etiam pro inimicis passus est, et pro universo mundo ? Dicendum Christum missum esse populo Judæorum et primo et præcipue. Quapropter primo illis per seipsum prædicavit Evangelium. Deinde ad Gentes Apostolos suos misit post suam Ascensionem, cum esset ascensurus ab eis dicens : *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, docentes eos servare omnia quæcumque mandavi vobis*. Quamobrem Apostolus quoque ubi Judæis prædicaverat et sæpius prædicare tentabat, hi vero omnino obstinati redderentur, et Dei resisterent verbo, dixit eis : *Vobis quidem oportebat primum loqui verbum Dei, sed quia repulistis illud, et indignos vos judicastis æternæ vitæ, ecce convertimur ad Gentes*.

At illa venit et adoravit eum, dicens : Domine, adjuva me.

Vidit constans hæc mulier, quod ne Apostoli quidem exaudirentur pro ipsa rogantes, venit, id est, propius accessit, et ado-

ravit eum, dicens : Domine, adjuva me. Adoravit, ut quidam putant, tanquam Deum, aut ut aliis placet, tanquam hominem excellenter sanctum, cujusmodi adorationes in Veteri Testamento plures leguntur regebis, aut prophetis factæ. Domine, inquit, adjuva me. Non putat mulier humilis ac injuriam sui esse, quod Christus ei non respondet, quod non exaudit etiam, quia seipsam exauditu indignam æstimat, quæ exaudiretur. Habet enim hoc humilitas, ut propter negatum beneficium non offendatur, rata nihil sibi deberi, utpote quæ nihil beneficiorum meruerit, quemadmodum contra habet superbia, ut existimet nihil sibi negandum. Quare profecto offenditur semper, quoties quod petit, illi non conceditur. Adjuva me.

Vide hic charitatem mulieris. Non enim dicit, adjuva filiam, sed adjuva me, filiæ infirmitatem suam existimans, pro qua pellenda rogabat. Verum quanto plus rogabat illa, tanto magis negabat Christus, et hoc faciebat allocutione et exhibitione dumtaxat externa quo eam magis exerceret, probatioremque nobis ostenderet. Tanta enim ejus latuisset nos fides, devotio, ac perseverantia, nisi exaudire eam distulisset. Quamvis autem foris se Dominus inclementem exhibuit, intus tamen illam secreto unxit et confortavit, ne deficeret.

Qui respondens, ait : Non est bonum sumere panem filiorum, et mittere canibus.

Judæos filios nominat propter unius verique Dei cultum, quibus spiritualis alimonia, puta Evangelica doctrina et virtutes, signaque miraculorum sicut erant illis promissa, debebantur. Gentes vero et paganos propter idololatriam, vitamque vilissimam, qui non legibus regebantur sanctis, sed insanie atque impetui voluntatis fervebant, vocat canes, inter quos ipsa computabatur. Vult itaque Christus æquum non esse filiis, id est, Judæis (de

Joann. xi,
52.

Joann. iii,
18.

Christus
quibus
præcipue
missus sit.

Matth.
xxviii, 19.

Act. xiii,
46.

Humilitas
Chananiti-
dis quanta.

quibus alibi scribitur : *Israel primogeni-*
 tus meus. Et in Propheta : *Puer Israel, et dilexi eum*) panem eruditionis, seu verbi Dei opera miraculorum subtrahi, et ministrari Gentibus.

At illa dixit : Etiam Domine. Nam et catelli edunt de micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum.

Magna mulieris patientia, longanimitas magna, atque humilitas. Comparata cani adeo non offenditur, ut etiam consentiens idipsum confirmet, nihil horum probro verborum læsa, nec sperare et rogare desinens dixit : Etiam, Domine, verum est quod dicis; nihilominus incongruum non est, sed decet quod postulo. Canis sum fateor; tu autem Dominus meus. Tu juste me vilificas, quemadmodum juste ego tibi honorem exhibere cupio. Sum canis, nec canis magnus alicubi utilis, sed catellus. Esto. His tamen non omnino negatur cibus. Nam et catelli edunt de micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Si canis, aut adhuc cane minor sum, tuum erit qui Dominus meus es, vel micæ ut colligam permittere sub mensa dominorum meorum Judæorum, id est, si magnis donis indigna sum, tamen indecens non est, quæ illis superflua sunt et decidunt, ut ego percipiam. Canes sunt fideles dominis suis, et ego quomodo possum a te recedere? aut quomodo domini mei mensam possum relinquare?

Adverte mulieris hujus prudentiam, fidem, patientiam, et longanimitatem. Non contradicit tristior, licet probrose cani comparata, nec laudibus invidet aliorum, sed blande etiam alludens et catellum se vocans, Dominum ad misericordiam nititur provocare. Mirum valde est, clementissimum, misericordissimumque Dominum tam diu potuisse differre, et beneficium continere, datis interim tam inclementibus verbis. Sed in fine tamen quam dissimulanter hæc omnia fecerit, liquet, quia scivit eam dicturam quæ dixit, imo latenter ei hæc

verba quæ diceret, in mentem ejus posuit.

Tunc respondens Jesus, ait illi : O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia ejus ex illa hora.

Jam liquet cur tam rigorosum, durumve, ac inclementem fons pietatis se hactenus exhibuerit. Continuit ad tempus clementiæ effusionem, quia eam ad meliora semper et ad perfectiora conabatur evehere, perfectamque in fide nobis ostendere. Dicit igitur : O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut vis, id est, fiat tibi sicut petisti. Nolebat fons pietatis tristem abscedere, qui neminem se invocantem non consolatur, sed beneficio et laude simul eandem dimittit honoratam. Et sanata est filia ejus ex illa hora, puta qua dixit hæc verba : Fiat tibi sicut vis.

Quoniam juxta verba Christi ordine veniendum esset ad prædicationem vocationemque gentium, ita ut primo vocarentur Judæi tanquam digniores, qui unius verique Dei longam habuerant notitiam, exhibuerantque debitum eidem cultum, quibus gentes non erant anteferendæ; hoc tamen non ita erat necessarium, ut in nullo casu id fieri posset aliter. Nulla enim lex adeo est generalis, quæ nonnunquam in eventu aliquo singulari non prætermittatur. Nec semper generalis regula destruitur, si pro tempore aliquo regula deviat. Nam et Ammonitæ et Moabitæ prohibiti sunt, ne intrarent in Ecclesiam Domini, nihilominus tamen Achior Ammonites, et Ruth Moabites propter singulares eorum virtutes, et ferventem devotionem statim admissi sunt ad societatem, cohabitationem et ritum Judæorum. Hoc modo quoque mulier hæc Syrophœnissa, quamvis de genere Chananæorum nata, ob præcipuam tamen fidem suam, et gratiam vocationis et beneficium in filia sanitatis accepit. Nos faciat idem Dominus ejus fidei successores, ut per patientiam et humilitatem in fide constantes, in spe longani-

Deut.
xxiii, 3.

Judith
xiv, 6.

Ruth i,
16.

mes, et in charitate semper inveniamur
ferventes, largiente id nobis Domino Jesu

Christo, qui est benedictus in secula,
Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUÆ SIT DÆMONIS VEXATIO, QUÆ PŒNITENTIBUS EST MOLESTUS.

MISERERE mei, Domine, fili David,
quia filia mea male a dæmonio vexatur,
Matthæi XV.

Hodierno Evangelio, charissimi, mulier nobis, pro filia sua a dæmonio vexata orans multa fide, patientia, humilitate, ac longanimitate ornata, introducit, et hæc Chananæa, ut non otiose factum intelligatur, quod Chananæorum reliquias modicas (Judæis olim terram eorumdem invadentibus et occupantibus) Dominus servaverit, quando ex illis adhuc tam pretiosa monilia (cujusmodi hæc fuit mulier) Domino erant offerenda. Quæ certe prævidens ipse, non prorsus omnes deleri voluit Chananæos. Quid enim non facit propter electos?

Matth. xv,
21.

Egressus itaque Jesus de terra Genesareth, secessit in partes Tyri et Sidonis, ut pretiosam hanc animam totam ad se converteret. Et propterea quasi latenter accessit, et quasi sciri nolens, et tamen latere non potens (quod juxta ostensionem, exhibitionemque externam intelligitur) ibi prædicare noluit, partim ne Judæos scandalizaret, quod illis relictis ad gentes se convertere videretur: partim ut mulieris hujus fidem gloriosiore monstraret, quando illa non prædicantem, sed latentem e finibus suis egressa quæreretur, in eum crederet, illum (quod multis placet) ut Deum adoraret, et misericordiam ab eo, non tanquam a sancto, qui intercedit, et non salutem largitur, sed tanquam a Deo sibi precaretur, dicens:

Act. xiii,
46.

Matth. xv,
22.

Miserere mei, Domine, fili David, quia filia mea a dæmonio male vexatur. Dissimulat Jesus audire, et abit tacens, sequitur illa clamans post eum, orant pro ea Apostoli,

negat Jesus. Adveniens illa, adorat, et perseveranter rogat, audit a mansuetissimo Domino se cani comparari, et cum exprobratione nihilominus sanitatis beneficium sibi negari. Instat illa humiliter se non modo canem, verum etiam catellum confitens, et hac comparatione Dominum adeo sibi conciliat, ut dicat: *O mulier magna est fides tua, fiat tibi sicut vis.*

Per hanc mulierem mater Ecclesia significatur, quæ pro quavis filia sua, anima peccatrice a dæmonio vexata, rogat. Vexatur autem anima, dum peccatis et diabolo subjecta est, quia ex uno peccato in aliud protrudit diabolus animam captivam, ac semel sibi subjectam, quasi vectigal ab ea exigens peccatum. Quamdiu namque peccato sumus subjugati, servi sumus diaboli, eidemque subjugati et captivi. Ideo ab eo vexamur variis concupiscentiis et desideriiis. Et certe non modica est hæc vexatio, qua adeo torquemur, ut magis eligamus intrare in gehennam ignis, quam concupiscentiæ non satisfacere. Videte igitur, filii, in quanta sint miseria et calamitate peccatores. Dicitur peccatori assueto in peccatis: Contine ab hoc peccato, respondet: Non possum. Cui si dicis: Numquid non times mortem? numquid grave judicium Dei non formidas et infernum? Quid respondet? Nempe verbum desperatione plenum. Si, inquit, hic præsto foret mors, aut adesset infernus, non possem superare hanc concupiscentiam meam, qua vexor, quin expleam. Heu pro illis necessarium est, ut oret, ut clamet ad Deum mater Ecclesia. Quando enim hi ali-

ter liberabuntur, qui sibi ipsis nesciunt quærere salutem? Quærat igitur mater Ecclesia, necesse est, dicatque: Miserere mei, fili David, quia filia mea male a dæmonio vexatur. Sui petat misereri, quia cujuscumque gemitus, pericula, calamitatemque suam æstimat.

Potest nihilominus mulier hæc cujuslibet hominis animam signare, ubi mens orat pro sensualitate, ac pro inferioribus viribus animæ, quæ nonnunquam vexantur a diabolo variis tentationibus. Potest enim vexare invitum, non potest cogere diabolus invitum. Accipiamus ergo pro muliere hic animam pœnitentem. Adeo enim est copiosa, ac fertilis seu fœcunda Scriptura, ut multos habeant sensus eadem verba, aut idem factum, seu opus. Contingit autem animæ pœnitenti nonnunquam ut in carne, in exteriori homine, intusque in sensuali affectione multa absurda cogatur sentire, quæ spiritui vexatio est. Ratio igitur et voluntas clament ad Deum. Imprudentissimum namque foret ab adversitatibus opprimi noxiis, habereque interea eum, qui possit, et velit, aut mederi, aut liberare, et neque quærere consilium, neque auxilium. Sic nos cum habeamus benignissimum Dominum, qui magis nobis quærit benefacere, quam nos ipsi possumus desiderare, cum possit et velit ab omni peccato nos liberare, in omni tentatione nobis assistere, nosque confortare, cur non invocemus super nos misericordiam Domini? Debet autem et homo sui liberationem non impedire, debet in tentationibus se profundius non intricare, debet denique diabolo se vexandi occasionem non dare. Quod certe facit, membra sua dans arma iniquitatis ad iniquitatem. Quapropter vis non timere diabolus? Abstine a peccato. Esto mundus corde. Esto humilis et mitis animo. Nullius hominis conscientiam tu judices, aut damnes. Custodi te exoccupatum, immaculatumque ab omni re, unde te non speras meliorem. Quid enim tibi confert, si universum lucreris mundum, interim tuæ animæ detrimen-

tum faciens? Itaque simundus, humilis, et, ut supra dixi, a mundo et peccato incontaminatus fueris, tu non habes timere diabolus, sed diabolus timebit te.

Quæris quod peccatum magis innuitur fuisse in filia hujus mulieris infirma, quo vexetur liberanda anima? Dicendum, quod initium et radix omnis peccati est superbia. Hæc est, quæ vexat nos omnes. Nemo vult esse contemptus, nemo humiliatus, nemo correptus, nemo accusatus. Nunquam deest nobis querimonia. Aut enim non sumus auditi, aut nostrum est spretum consilium, nostra industria est derisa, labor vilificatus, non satis honorati sumus, aliquid famæ detractum nobis est, aut læsi sumus. Itaque nunquam nobis pacem sinit superbia nostra. Unde abs re non erit, ut superbiam hic intelligamus significari, quod ex modo curationis monstratur. Cum enim contrariis contraria curentur, hæc mulier vehementer fuit a Domino humiliata, atque seipsam humilitate interna deprimens egit, quo filia sanaretur a vexatione dæmonis, id est, a tentatione superbiæ. Ipse enim rex est super omnes filios superbiæ. Atque ideo pari modo nobis quoque faciendum sciamus. Neque enim poterit a nobis superbia separari, exterminarive, nisi magna humiliatione. Quam quia refugimus, ideo infirmi ac vitiosi remanemus, semperque a dæmone vexamur, hoc est, inquietamur.

Habet enim intra nos, quo perturbare nos potest. Sicut enim dixi, superbia nulla gaudet unquam pace, nulla quiete. Si proximi videt incommodum, aut humiliationem, illum ridet, despicit, aut favet, quia hunc se æstimat viliorem. Si gloriam ejus cernit, aut incommodum, tristatur, et invidet. Si cernit divitias, concupiscit, si honorem, æmulatur, si paupertatem, horret. Postremo, nihil recte judicat, nihil simplici aspicit oculo. Proinde ubicumque in homine est superbia, nullum ibi bonum sinit, aut enim illud tollit, aut corrumpit, aut impedit, aut inquinat. Breviter, sicut humilitas vas est omnium gratiarum, ita

Eccli. x,
15.

Job xli,
25.

Superbiæ
proprium
quid.

superbia sentina est omnium vitiorum. Omni igitur studio curemus liberari a superbia. Imitemur hanc mulierem nobis in exemplar virtutis ante oculos constitutam.

Primum cognoscamus infirmitatem nostram, sicut ipsa filiæ suæ agnovit vexationem. Ratio nostra sibi imputet ac voluntas, quod sensualitas vexatur. Neque enim satis vigilem se esse existimet ratio, neque constantem ac fortem se voluntas, quo vexatione hac mortificatis vitiis careat. Atque ideo anima de finibus Chananæorum, id est, de incitamentis occasionibusque exiens vitiorum, quærat Salvatorem. Agnoscat suam miseriam, et seipsam sancte odians ac detestans doleat, et ad

Matth. xv,
22.

Ps. cxliv,
9.

Christum clamet : *Jesu fili David, miserere mei*. Non habeo aliquid allegare, cur mei debeas misereri, nisi quia *benignus et misericors es, et miserationes tuæ super omnia opera tua*. Per illam igitur misericordiam te obsecro, qua Filius Dei factus es filius hominis, hoc est, filius David, misereri mei. Mulier illa Chananæa non potuit Christum fortius admonere aut constringere, quam ut recordaretur, quare sit homo factus, hoc est, quare sit filius David. Hoc enim infinitæ ejus erat misericordiæ: et propterea præcipue illius admonet eum, dicens: Fili David, ac si diceret: Scio te, Domine, creatorem esse cœli et terræ. Scio Deum Omnipotentem te esse. Quamobrem non ad aruspices, non ad magos, nec ad idola, sed ad te misericordiam imploratura confugio. Reminiscere igitur te filium David, reminiscere quoque quare sis filius factus David, et mei miserere. Sic tu quoque Dominum, mysteriorum redemptionis nostræ admoneas, per ejus incarnationem, per nativitatem, per passionem, per mortem, et per resurrectionem rogans illum, ut tui misereatur. Est itaque vexatio dæmonis, qua tentamur inviti ad illi-cita.

Adverte tamen, quod mulier illa rogans filiæ salutem, dixerit causam, quia filia mea a dæmonio male vexatur. Recte dicit:

Male vexatur. Quando enim bene vexat diabolus? aut quem non male vexat? Certe si diaboli spectanda est intentio, tunc omnes male vexat, hoc est, ideo vexat, ut ad malum ducat eum, quem tentat. At laudanda est providentia divina, tantoque magis laudanda, tanto magis prædicanda, tanto amanda ferventius, quæ malum, quod nobis aut a diabolo, aut ab aliquo membrorum ejus paratur, semper, si volumus, præsto nobis est vertere in bonum. Nonne omnes fatigavit suis vexationibus sanctos diabolus? Quid autem obtinuit? Nihil profecto, nisi quod gloriosiores, pulchriores, et rutilantiores fecit eos ut aurum. Fabricavit enim eis coronas invitus, quia Deus, quod ille nitebatur eis inferre ad malum, vertit in bonum. Sancti martyres, virgines sanctæ, sancti eremitæ et monachi, quantis sunt tentationibus a dæmone vexati? quibus sunt fatigati molestiis? quot denique persecutionibus et tormentis, ut in perfidiam, ut in peccata carnis, ut in mortem animæ præcipitarentur? Fecit quod potuit dæmon machinans malum, quo abstraheret eos a Domino. Verum potuit eos tentare, non potuit cogere. Potuit suadere et illicere, non potuit implere. Potuit persequi et vexare, potuit corpori molestiam, non potuit vim animo inferre. Male igitur omnes sua voluntate vexat, quotquot ut mali peioresve reddantur, tentat. Nescit enim improbus et stolidus, quod persequendo vexandoque ad regnum cœlorum nos compellit. Nos igitur hac consolatione utentes, benignissimi scilicet Salvatoris nostri bonitate omnem calamitatem, quam nobis infert, sive homo sive diabolus, neque de homine nequè de diabolo, sed de manu omnipotentis Dei suscipientes, ejus amore, ejus contemplatione id eligamus sustinere, et ab omni jurgio abstinere aut murmure. Tunc enim omnia vertentur nobis, utpote Deum diligentibus in bonum.

Habemus autem in hoc Evangelio eruditionem, ut a Domino aliquid obtinere volentes non statim, nisi obtinuerimus, ab

oratione deficiamus, sed perseverandum in oratione. Desideria enim dilata crescunt: quæ si dilatione deficiunt, signum est, quod nunquam vere desideria fuerunt. Quapropter beatus Gregorius probe dicens: Nemo, inquit, quia tardius auditur, credat quod a superna cura negligatur. Sæpe enim nostra desideria, quia celeriter fiunt, non exaudiuntur, et quod impleri concite petimus, ex ipsa melius tarditate prosperatur. Nam et hic in hoc beneficio, quod mulier illa Chananæa postulavit, quam durum, quam alienum, quamque invitum

se foris exhibuit Dominus, tam clemens intus ad præstandum fuit. Nam non solum ea, quæ mulier petivit, tandem præstitit, sed fidem et patientiam ejus quoque laudavit. Sit igitur in nobis humilitas, sit devotio, sit fides, sit denique longanimitas, ut pie perseveranterque petamus, quia Deo nunquam deerit largiendi liberalissima pietas, si in nobis inventa fuerit vera in supplicando humilitas. Quam nobis quoque concedat, qui in cœlis gloria et majestate plenus regnat, Amen.

DOMINICA TERTIA QUADRAGESIMÆ

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM.

ESTOTE imitatores Dei, sicut filii charissimi, et ambulate in dilectione, sicut et Christus dilexit nos, et tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo in odorem suavitatis. Fornicatio autem et omnis immunditia, aut avaritia nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos, aut turpitudine, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet: sed magis gratiarum actio. Hoc enim scitote intelligentes, quod omnis fornicator, aut immundus, aut avarus (quod est idolorum servitus) non habet hæreditatem in regno Christi et Dei. Nemo vos seducat inanibus verbis. Propter hæc enim venit ira Dei in filios diffidentia. Nolite ergo effici participes eorum. Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino, ut filii lucis ambulate. Fructus enim lucis est in omni bonitate, et justitia, et veritate. *Ephes. V.*

Imitatore
rem Dei,
quam
constituant
hominem.

ANTE hæc verba Paulus Ephesios fuerat hortatus, ut erga se mutuo benigni, misericordesque essent donantes offensiones invicem, sicut et Deus in Christo illis delicta donaverat, adjiciens tandem, quod hodie legitur, quo quasi verborum priorum causam explicat: Estote, inquit, imitatores Dei, puta in misericordia, in clementia, in injuriarum dimissione, in dilectione, denique et beneficentia inimicorum, sicut filii charissimi. Hæ enim virtutes Filium efficiunt Dei. Quod Salvator testatur nos admonens, quando dicit: *Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos, et orate pro calumniantibus vobis, ut sitis filii Patris vestri, qui in cælis est, qui solem suum oriri facit super bonos et malos, et pluit super justos et injustos.* Et ambulate in dilectione ad perfectiora progrediendo, quo sitis per dilectionem idonei animam vestram pro fratribus vestris ponere, sicut et Christus dilexit

Matth. v.
44, 45.

I. Joann.
III, 16.

vos, qui pro vobis animam posuit. Ad hunc igitur modum, quo nos Christus, puta pure, non dilectus, gratisque amavit, diligite vos quoque proximos vestros. Ita (inquam) diligite, sicut et Christus dilexit vos, et tradidit semetipsum pro vobis oblationem et hostiam Deo in odorem suavitatis, et hoc quidem ultro fecit. *Oblatus enim est quia ipse voluit*, constituens seipsum oblationem pacificam inter Deum et homines, et hostiam pro peccatis nostris Deo in odorem suavitatis. Fuit enim hæc oblatio odorifera, qua Pater delectabatur in charitate filii, pro multorum redemptione se immolari permittentis.

Fornicatio autem et omnis, cujuscumque sit speciei, immunditia et avaritia tam procul sit a vobis, ut ne nominetur quidem inter vos. Tantus namque vobis debet esse zelus sanctimonie et castitatis, ut ne luxuria a vobis nominetur, sicut decet sanctos, quorum non solum opera, sed etiam

mores, verba cogitationesque castæ sunt ac pudicæ. Non nominetur, inquam, in vobis fornicatio, multo minus in vobis sit, parique execratione cavete, ne sit in vobis aut turpitude, id est, inverecundia, inhonestaque in tactibus, amplexibus, moribus, osculisve ostensio, unde libido suspicari possit. Aut stultiloquium, ineptia scilicet verborum, nullam habens sapientiam: aut scurrilitas, id est, facetiarum levitatumque sermonum ad risum provocantium consuetudo, quæ ad rem non pertinet, quia nihil commodi, aut utilitatis in se habet, sed inanitas est sola verborum. Videsne quanto zelo hominem christianum Paulus vult pudice, honeste casteque omnimodis vivere? Quid castius præcipi posset monacho? Hæc tamen cuius scribit Paulus christiano. Heu quanta hodie lascivia quanta loquendi petulantia, jocandique libido, dum turpitudinum gloriationes, obscenarumque rerum historiæ coram virginibus pudicis passim recensentur, nimisque turpiter denudantur. Putatisne, xv, *corrumpunt bonos mores colloquia mala?* Parcite quæso, ne venenum spargatis sumendum prolibus vestris, aut familiæ vestræ, imo ne ulli hominum, sed in vobis sit, audiaturque magis gratiarum actio. Hoc enim scitote intelligentes, quare a vobis tam aliena esse debeat fornicatio, quod

quicumque fornicator, aut immundus quovis alio scilicet luxuriæ genere se commaculans, aut avarus, quod, scilicet esse avarum, est idolorum servitus, Deo præferens pecuniam, non habet hæreditatem in regno Christi et Dei.

Nemo vos seducat inanibus verbis. Sunt qui dicunt: Si omnis fornicator, immundus, aut avarus damnaretur pauci salvabuntur. Nihil verius. *Multi enim sunt vocati, Matth. xx, 16. pauci vero electi.* Alii dicunt: Si mulieribus uti non liceat, quare illas Deus creavit? quare sexum commixtioni congruum creavit? Quare animam quoque embrioni, ex fornicatione concepto infundit? Sed nemo vos seducat inanibus verbis. Propter hæc enim ultio Dei venit in filios diffidentiae, id est, qui spem nullam habent, reddente sibi *Rom. ix, 1.* testimonium conscientia, quod operarii sunt iniquitatis. Nolite ergo effici participes eorum, nec confirmemini peccatis eorum; ut similia eis agatis, aut loquamini. Eratis aliquando tenebræ, quare hæc ut faceretis non erat mirum, nunc autem, cum sitis lux, non ex vobis, sed in Domino, nihil tenebrosum appareat ex vobis, sed ut filii lucis ambulate. Fructus autem lucis, quem lux divinæ gratiæ quasi fructum arbor generat, situs est in omni bonitate, iustitia et veritate.

EXEGESIS EVANGELII

DOMINICÆ TERTIÆ QUADRAGESIMÆ, LUCE XI.

ig-
cur
um
NON absque ratione institutum est, charissimi, ut hodie proponatur nobis Evangelium, quo diabolus ex homine refertur eiectus muto. Est enim nunc tempus poenitentiae omnibus Christianis. Quod licet omni tempore hoc debeat esse vitæ nostræ, ut nunquam de peccatis nostris non poenitentes debeamus inveniri: hoc tamen

tempus quadragesimale præcipue nobis mater sancta Ecclesia instituit, ut si alio tempore poenitere negleximus, debeamus nos vel nunc erigere contra diabolum, et jejuniorum, eleemosynarum, orationum, castigationumque corporalium armis muniti eidem abrenuntiare, universisque simul cum eo et peccatis et vitiis et concupi-

Ambros.

scientiis nos opprimere. Quod ut feliciter fiat hodie nobis legitur Evangelium, quo docemur per confessionem ejicere a nobis dæmonium, armareque domum nostram, ne ad nos redeat iterum, semel ejectus. Vera enim pœnitentia est non solum delicta plangere, sed etiam ea, quæ planguntur, aut plangenda sunt, non iterare. Itaque Lucas hoc modo alloquitur :

Luc. XI, 14.

Erat Jesus ejiciens dæmonium, et illud erat mutum. Et cum eiecisset dæmonium, locutus est mutus, et admiratæ sunt turbæ.

Haudquaquam de dæmone est credendum, ut ipsum putes mutum, seu cæcum, aut surdum. Neque enim organa habet aut videndi aut loquendi : sed ita intellige, quod hominem diabolus, quem obsidebat, fecerit mutum, cæcum et surdum. Has enim tres calamitates (ut multorum habet opinio) et ex Matthæo clarum est de cæcitate, fuerunt in eodem homine, præter hoc, quod obsidebatur a dæmone. Quæ per dæmonis expulsionem a Christo omnes fuerunt sanatæ. Nam cum ejectus fuisset per Christum dæmon, homo miser locutus est, audivit et vidit, et sequitur : Et cum eiecisset dæmonium, locutus est mutus, et admiratæ sunt turbæ de tanto miraculo, non orationibus impetrato, sed ex potestate atque imperative facto.

Quidam autem ex eis dixerunt : In Beelzebub principe dæmoniorum ejicit dæmonia.

Hi multo aliter sentiebant a turba, quæ admirata est, dans gloriam Deo : ut intelligas in magna multitudine raro fieri posse, ut omnes idem sentiant, aut idipsum omnes probent, sed quid dixerunt? In Beelzebub principe dæmoniorum ejicit dæmonia. Secundum Matthæum hi Pharisei fuerunt, invidia et livore pleni, quia cum essent ambitiosi, avari, et gloriæ cupidi, tristabantur ex honore et gloriosa fama Christi, quam calumniari suo more et pes-

sumdare nitebantur : ideo ubicumque poterant inique illi detrahebant, sperantes sibi tribui quidquid Christo (ut omnium invidorum mos est) detraherent. Hujus enim miraculi gloriæ in hoc detrahente moliebantur, quod Christum non sua virtute fecisse hoc signum dicebant, nec cum turba simplici, et nihil intelligente esse mirandum : quandoquidem in virtute Beelzebub, id est, principis dæmoniorum, cum quo pactum haberet, et quem haberet familiarem, minoris virtutis dæmones eiceret. Itaque potestatem in Christo divinam principi tribuunt dæmoniorum, graviter blasphemantes. O livor cæce et edax invidia, quo miserum, quem obsides, perducis ?

Beelzebub quid sonet.

Bel idolum erat apud Babylonios primum, unde omnis idololatria prodiit, quod apud Ægyptios dicebatur Beel. A Judæis vero per contemptum Beelzebub id est, deus muscarum nominabatur, eo quod semper ibi esset multitudo et frequentia muscarum. Quod ut clarius dicatur, sciendum in Genesi legi de Cham filio Noe post diluvium Chus generatum, Chus vero genuit Nemrod. De hoc ibi scribitur : *Ipse cæpit esse potens in terra, et erat robustus venator coram Domino.* Initium idololatriæ. Dan. XIV, 2. Fuit autem principium regni ejus Babylon, et Arach, et Achad, et Chalanne in terra Sennaar. Secundum Berosum, antiquissimum historicum, iste Nemrod, primus duxit colonias in terram Sennaar, ubi turris fuit Babylonis extracta. Idcirco vocatus est Saturnus, puta Babilonicus, seu apud Babylonios. Ibi enim designavit urbem, et turrem Babel extruxit. Abduxit autem filium suum Belum, quem Jovem multi vocaverunt. Hunc Belum postea mortuum Babylonii numinis loco coluerunt. Itaque Nemrod anno centesimo tricesimo primo regnavit, a quo tempore illo exordium sumpsit gens Babylonica. Quamobrem (ut dixi) vocatur Saturnus apud eosdem, et regnavit quinquaginta sex annis. Post quem hujus filius Belus Jupiter dictus, pacifice regnavit sexaginta duobus annis, Gen. I, 8, 9. Ibid. 10. Berosus. Gen. XI, 4.

et fundamenta erexit Babylonis, cui magis speciem oppidi, quam urbis dedit. Post hunc Ninus filius Beli regnavit quinquaginta duobus annis, qui a Moyse in Genesi dictus est Assur, et ædificavit Niniven civitatem regni præcipuam Assyriorum.

Gen. x, 11.

Idololatria
initium
quando
sumpsit.

Hic Ninus primus omnium Belo patri suo, et matri Junoni, et Rheæ aviæ suæ, quæ fuerat (ut legitur) soror quoque avi sui Nemrod, ædificavit templum, quod secundum Catholicos Doctores, et secundum Hebræos idololatriæ occasionem et initium dedit, accedentibus dæmonibus, et in statuis effigiatis ac simulacris responsa dantibus. Iste ergo Bel, Belus fuit pater Nini, cui simulacrum est erectum, et inde in alias quoque nationes mos ritusque illum colendi translatus, licet aliter nominabatur juxta linguam Gentium aliarum: Vocabatur enim a Babyloniis Bel, ab aliis Beel, ab aliis Baalim, ab aliis Baal, a Judæis derisorie Beelzebub.

Et alii tentantes, signum de cælo quærebant ab eo. Ipse autem ut vidit cogitationes eorum, dixit:

Nonnulli tentantes, an divina virtute ejiceret Christus dæmonia, signum de cælo quærebant ab eo, quasi hæc signa hactenus, quæ fecerat Jesus vilia æstimantes, atque contemnentes. Quærebant igitur portentum aliquod, ejusmodi tempore Josue in sole, aut in decem plagis accidit Ægypto sub Moyse. Hoc autem intra se mussitantes dicebant, propterea quod palam propter turbam, quæ hoc censuisset irrationabile murmur, dicere non audebant. Jesus igitur cogitationibus eorum respondens, dum ostendit illorum se cogitationes et secreta nosse, satisfaciens illis, in hoc evidens eis monstravit suæ divinitatis signum. Ipse autem ut vidit cogitationes eorum dixit, respondens nimirum ad cogitata eorum, et quatuor rationibus probans id quod cogitaverant, esse falsum.

I.

Omne regnum in seipsum divisum

desolabitur, et domus supra domum cadet. Si autem et Satanas in seipsum divisus est, quomodo stabit regnum ejus? quia dicitis, in Beelzebub ejicere me dæmonia.

Omne, inquit, regnum in seipsum, id est, contra seipsum divisum desolabitur, et domus supra domum cadet. Si ergo Satanas in seipsum divisus est, ut contra se, hoc est, sibi contrarius, ut dæmon pugnet contra dæmonem, et alter alterum expellat, quomodo stabit regnum ejus, quia dicitis in Beelzebub me ejicere dæmonia? Vos, inquit, putatis in Beelzebub me ejicere dæmonia. Hoc si verum esset, dæmon pugnaret contra dæmonem, essetque discordia et pugna inter eos: qua fieret necesse est, ut regimen eorum collabere-tur et periret, cum e diverso maxima sit in eis concordia in malo, unde regnum eorum non desolatur, quamdiu mundus stat, sed tot seculis omnes nos concorditer impugnant.

Est tamen hoc intelligendum de ejectione dæmonis ab anima. Inde enim solus ejicit Deus, nec diabolus ejicit inde diabolus unquam, quandoquidem diaboli in hoc obstinate consentiunt omnes ut perdant animas. Posset autem fieri, ut diabolus expelleret diabolus de corpore, ad seductionem animarum intuentium ubi hoc quasi pro miraculo haberetur ad confirmationem errorum, aut illusionem hominum creditum eum dare sanitatem. Porro Christus dæmonem expellebat ex animabus.

Secundam rationem ita subjungit, probans se non in Beelzebub ejicere dæmonia, ex collatione exorcistarum, seu discipulorum suorum ad se.

II.

Si autem ego in Beelzebub ejicio dæmonia, filii vestri in quo ejiciunt? Ideo ipsi judices vestri erunt.

Si, inquit, in Beelzebub ego ejicio dæmonia, filii vestri qui ex gente sunt vestra geniti, tam discipuli mei, quam exorcistæ

Ratio
Christi
quadruplex
contra cogitationes
Judæorum.

vestri, in quo ejiciunt? Si illis non adscribitis, quod in virtute dæmonis ejiciant dæmonia, quare me hujus perfidiæ insimulatis? Liqueat ergo quo spiritu me ab illis dividitis, ut quod in nemine non laudatis, in me calumniemini. Hoc autem facitis quod invidia vos turbet, qua gloriam non potestis videre meam. Ideo judices vestri erunt, nec erit necesse, ut ego vos judicem. Ipsi erunt vobis judices, hoc est, ex comparatione eorum res ipsa loquitur, et judicat vos: quoniam non est minor, quam illorum mea potestas. Potest enim intelligi aliter. Multi fuerunt, qui in nomine Jesu Christi ejiciebant dæmonia, ut habetur apud Lucam de quodam, quem Apostoli viderant in nomine Christi dæmonia ejicientem, nec tamen adhærebat Christo. Apostolorum præterea actus de quibusdam referunt, qui in nomine Christi quem Paulus prædicat, ejecerunt dæmonia. Apostoli denique in nomine Christi ejiciebant dæmonia. Objicit igitur Scribis et Phariseis rationem hanc: Multi in nomine meo ejiciunt dæmonia (quod manifestum est in meis Apostolis, in vestris exorcistis et magis vestris) quorum nonnulli ut hoc facilius perficiant, meum invocant nomen: ergo multo magis id mea possum virtute. Quapropter Cyrillus sic infert: Quando alii in nomine meo Satanam conterunt, quomodo non multam habet amentiam dicere me a Beelzebub habere virtutem?

Porro si in digito Dei ejicio dæmonia, profecto pervenit in vos regnum Dei.

Quid sit digitus Dei, non est opus exponere, quando alius exposuit Evangelista, ita hæc verba referens: Si in Spiritu Dei ejicio dæmones, unde patet hoc loco Spiritum Sanctum significari: profecto pervenit in vos regnum Dei. Si hoc capere potueritis, me in Spiritu Dei ejicere dæmones, capietis etiam in vos pervenisse regnum Dei. Hactenus enim regnavit ille qui vocatur princeps hujus mundi. At me

adveniente cum ille ejiciatur foras, ejus regnum cessat, instituiturque dominium et regnum aliud, puta Ecclesiæ, cujus ego sum Dominus, dominator et princeps, recte pervenit in vos regnum Dei.

Tertio hoc probat alio modo.

Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea quæ possidet. Si autem fortior illo superveniens vicerit eum, universa ejus arma auferet in quibus confidebat, et spolia illius distribuet.

Fortis ille est diabolus, cui non est potestas quæ comparari possit super terram, intellige si uti permetteretur. Armatus est etiam astutia, dolo et nequitia. Atrium diaboli hic mundus est, quem custodit non ut canis, sed ut lupus prædam, aut leo quærens quem devoret. In pace sunt omnia, quæ possidet, in pace licet falsa sunt, quæ possidet. Neque enim pax est impiis, dicit Dominus, in pace tamen sunt, id est, sine contradictione dominatur ipse hominibus. Si autem fortior illo superveniens vicerit illum propria virtute, quod ego facio, universa ejus arma auferet, in quibus confidebat, id est, tentationes, fallacias, dolos simulationesque quibus universum fallit mundum, denudabit, compescet, atque gratia suæ inspirationis, virtuteque divina suos confortabit electos, ut illum vincant. Quapropter discipulis suis dixit Christus: *Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes et scorpiones, et super omnem potestatem inimici.* Et in Psalmo: *Super aspidem et basiliscum ambula- bis et conculcabis leonem et draconem.*

Et spolia ejus distribuet. Spolia diaboli haud dubium sunt hi, quos seduxit, quos cepit et sibi subjugavit. Hos enim Christus deceptos illuminavit, captos redemit, abductos suo Patri restituit, privatos hæreditate cœlesti, iterum redonavit. Siquidem captivam ducens captivitatem dedit dona hominibus. Hæc igitur inde colligitur ratio. Qui ejicit, fortior est quam qui ejicitur.

III.

Job xli, 24.

Atrium diaboli quodnam sit.

I. Petr. v, 8.

Is. xl. viii, 22.

Luc. x, 19.

Ps. xc, 13.

Spolia dæmonum quæ.

Ps. lxxvii, 19.

Luc. ix, 49.

Cyrillus.

Digitus Dei quid sit.

Matth. xii, 28.

Joann. xii, 31.

Cum ergo ego illum ejicio, eo sum fortior: nec illum ipsius, sed mea potestate ejicio. Hactenus enim ut tyrannus fortiter armatus custodivit atrium suum, et in pace, hoc est, sine contradictione regnavit, agens quæ voluit (quod palam est in hoc misero cæco et surdo per me curato). Verum ego adveniens illum expugno, et spolia ejus distribuo. Quare perspicue liquet me in illius virtute nihil agere, nullam cum eo mihi concordiam et societatem esse, nec me quidquam cum eo, sed adversus eum agere.

Qui non est mecum, contra me est :
et qui non colligit mecum, dispergit.

IV. Alio iterum modo probat in Beelzebub non ejicere se dæmonia. Contraria utriusque sunt studia et exercitia. Colligere enim et dispergere quomodo simul stare non possunt, ita Christo cum diabolo nil convenire potest. Ideo dicit Dominus : Qui non est mecum, qui mihi non consentit aut cooperatur, adversus me est, id est, contrarius mihi, puta contraria mihi opera agens, et qui non colligit mecum, scilicet ad Deum homines trahens docendo, orando, et exemplum bonæ vitæ monstrando, dispergit, hoc est, a Deo avertit fallendo, seducendoque homines, et eos erroribus atque peccatis implicando. Unde colligitur quarta ratio : Quorum contraria sunt studia, non possunt convenire in uno, aut se mutuo juvare. Sed mihi et diabolo contraria sunt studia et actiones (ego enim colligo animas ad Deum, ipse vero a Deo dispergit) ergo non convenimus in opere uno. Quare falsum est quoque me virtute illius uti, et simul ejicere nos dæmonia.

Confutata his rationibus Phariseorum blasphemia, sermonem convertit ad instructionem exhortationemque ejus quem curaverat, admonens illum ne denuo peccaret, gravius propterea quam ante periclitaturus, dicens :

Cum immundus spiritus exierit ab

homine, perambulat per loca inaquosa, quærens requiem, et non inveniens dicit : Revertar in domum meam unde exivi. Et cum venerit, invenit eam scopis mundatam et ornatam. Tunc vadit et assumit septem alios spiritus secum, nequiores se, et ingressi habitant ibi. Et fiunt novissima hominis illius pejora prioribus.

Cum, inquit, immundus spiritus exierit de homine per contritionem et confessionem expulsus, ambulat per loca inaquosa et arida, hoc est, homines devotos et sanctos visitat in quibus hujus mundi viror aruit, carnisque petulantia mortificationem exicata est, quos nihil in mundo delectat, nihil hujus mundi, in eis vivit, in quibus mundus aruit, qui non corpore tantum sunt sequestrati ab hominibus, et animo pervagantur universum mundum.

Itaque per hos transit diabolus, hoc est hos visitat, sed requiem non invenit. Neque enim quæ grata sunt sibi, sed quæ odit apud illos invenit, ideo sequitur : Et requiem non inveniens dicit : Revertar in domum meam priorem unde exivi. Et cum venerit invenit eam scopis mundatam et ornatam. Scopis mundata, hoc est, invenit hominem per confessionem a peccatis evacuatum, sed vacuum et otiosum a virtutibus et operibus bonis. Homo autem non potest diu esse aut manere in eodem statu. *Job xiv, 2.* Nisi enim proficiat, deficit. Si bona non operatur, implicatur vitiis. Invenit enim ornatam domum, scilicet in superficie, et foris decoratam, ut sunt species virtutum, ceremoniæ et usitatæ consuetudines bonæ. Et tunc vadit, videns sibi patere locum, et assumit septem alios spiritus nequiores se, vitia scilicet septem capitalia, aut etiam vitiorum horum oppositas virtutes simulatas per hypocrisim, quæ nequiores sunt vitiis ipsis capitalibus propter simulationem. Et ingressi habitant ibi, tuncque diabolus castrum suum recuperat. Et erunt novis-

sima hominis illius peiora prioribus. Vulnera namque iterata aut renovata dolore graviore recrudescunt, difficiliusque sanantur, et post acceptam gratiam ingratitude est major.

Factum est autem cum hæc diceret, extollens vocem quædam mulier de turba dixit : Beatus venter qui te portavit, et ubera quæ suxisti. At ille dixit : Quinimo. Beati qui audiunt verbum Dei, et custodiunt illud.

Hanc Martellam Marthæ famulam fuisse multi autumant, quæ gratulans Christo divina sapientia pleno, quod confutare potuit Phariseorum invidiosam maledictionem, non hic tantum, sed alibi quoque Christo detrahentium. (Neque enim se continere poterat, quin muliebri verecundia posthabita, timorem vinceret) atque coram omni populo in medium prorumpens in Christi laudes exclamaret : Beatus venter qui te portavit. Tanta est, inquit, laus

tua et excellentia, quam nemo unquam potuerit effari, ut beatus sit etiam venter ille virgineus, beata sint ubera quæ ex contactu tui sanctissimi corporis supra omnem modum et captum humanum sacrata sunt.

Sed Christus hoc præconium ita confirmat mulieris hujus, ut nos quoque consoletur, quorum nulli ad hanc dignitatem adspirare licet (puta esse matrem Dei) ad quam est beatissima virgo Maria sola electa, dignaque constituta dicens : Quinimo, hoc est, ita est, ut loqueris. Non tamen hoc solum ita est, verum etiam beati qui audiunt verbum Dei, et custodiunt illud. Beatam non abnuo eam quæ me portavit in suo corpore, cujus quoque suxi ubera, sed non minus beata est, propterea quod me portavit in mente. Nec ipsa sola est beata, sed beati sunt etiam omnes qui audiunt verbum Dei, et custodiunt illud, ut scilicet memores sint mandatorum ipsius ad faciendum ea. Quod nobis largiatur Jesus Christus Dominus noster in æternum benedictus, Amen.

Beatam
quænam
fecerint
Virginem
Mariam.

Ps. cii, 18

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUOMODO CONFESSIONEM IMPEDIAT DIABOLUS, ET QUAM VARIA SINT MUTORUM GENERA.

ERAT Jesus ejiciens dæmonium, et illud erat mutum. Et cum ejecisset dæmonium, locutus est mutus. Lucæ XI.

Multos hodie habemus in Ecclesia mutos, quibus utinam adveniret Jesus, qui ora illis reseraret, et expulso dæmone vocem redderet. Sunt enim quidam, qui non possunt eloqui in confessione sua peccata. Quos nimirum multifariam præpedit diabolus, ne de seipsis ea quæ fecerunt, loqui possint in confessione sacramentali peccata. Multi, inquam, sunt qui sua nequeunt confiteri ubi debent peccata, et ubi eadem per confessionem deleantur. Quo-

rum tamen nonnulli adeo sunt inverecundi, adeo inhonesti quoque, ut in aliorum sui generis hominum, puta impudicorum, levium ac inhonestorum hominum præsentia non pudeat eos de seipsis sua facinora referre, de fraudibus suis gloriari, jactare se de felicitate scelerum suorum. Itaque ubi diabolo confitentur, ibi non timent sua peccata contagiosa narrare ad infectionem innocentium animarum, quo non solum exemplo, verum etiam verbo bonos scandalizent, et quantum in se est, corrumpant : et ideo, quia cum patre suo diabolo eadem faciunt opera, eundem quoque referent

Joann. viii.
41, 44.

Varia mutorum genera.

I.

Muti ad confessionem faciendam.

fructum, haud dubium eamdem cum illo mercedem quoque tandem recepturi. Hos autem (ut dixi) facit diabolus, ad confessionem venientes sacramentalem, ubi a peccatis exui, Deoque deberent reconciliari, mutos. Siquidem ibi diabolus eorum strangulat collum et ora, ne loquantur, et ne ipse eos suos amittere cogatur captivos.

Confessionem peccatorum cur diabolus impedit.

Quæris fortasse, quomodo diabolus impedit confessionem, et quære de secunda quæstione, quare scilicet impediat, cito responderi potest : Quia per confessionem veram peccatorum animam peccatricem, quam jure possidebat, utpote quæ suapte voluntate illi sese subdiderat, scit se amittere : ideo inde eam quibus potest modis retrahit. Deinde eos quos scrupulis inutilibus, quos timore, pusillanimitate, atque dubiorum ambiguitate inturbat, et devotionis in eis spiritum per hujusmodi extinguit, scit in confessione informari, dirigi, atque retia sua evadere, cui rei invidet potissimum. Sola enim obscuritate gaudet in tenebris, et nunquam in luce ambulans. Quia vero in confessione solvitur obscuritas, lux super nos superna coruscat, et ex filiis diaboli filii efficimur Dei, ideo diabolus, quantis potest viribus, impedire nititur confessionem. Quam si impenderit, certus est se Dominum illius peccatoris mansurum, ipsumque, quantisper ita perseveravit, Deo non reconciliandum.

Tertio quoniam confessio sancta, non solum spiritualiter exonerat a peccatis, sed etiam conscientiam facit serenam, tristitiam pellit, desperationem propulsat, atque pressuram cordis omnem, quæ propter peccata non confessa, et propter irreconciliationem divinam hominem torquet, tollit. Idcirco hoc sciens diabolus hostis alacritatis spiritus et bonæ conscientiæ, impedire nititur, ne confessio fiat peccatorum, interim enim ab eo tenetur peccator. In confessione autem peccatorum ubi exhilaratur conscientia, gaudetque in Deo, confutatur diabolus cum suis consiliis, propterea quod videre non potest, ut bona ac alacris conscientia gaudeat in Deo, ut sentiat

de Deo in bonitate, et in simplicitate cordis confidat illi. Generat enim vera peccatorum confessio exonerationem peccatorum, relevationem conscientiæ, et spiritus devotionisque alacritatem tantam, ut homo (quod multis quotidie sit compertum) sibi videatur, qui rectæ confessionis sibi conscius est, a grandis cujuspian silicis pondere, quod a corde sit remotum, liberatus. Hæc igitur (ne prolixus sim) et alia item multa, quæ sacramentum confessionis commonstrant utilissimum, nec aliter, quam secundum baptismam, tabulamque post naufragium peccatoribus ad evadendum institutam, sunt, cur adeo exosam habeat confessionem diabolus, et quare eam dissuadeat, ab ea retrahat eamdemque, impediat.

Cæterum, quomodo quibusve persuasionibus eamdem impediat, dicendum est. Primo enim obstruit os diabolus confessionem facturi pudore : excitans in corde hominis, timorem, suspiciones, erubescantias, phantasiasque multas alias, ut inducat eum ad silentium peccati, faciatque mutum. Pudor autem hic oritur ex superbia, qua vult videri ac æstimari quod non est, nec ab hominibus propter Deum, et ubi debet, agnosci vult quod est. Verum, tamen de peccato quidem est verecundia habenda, sed de confessione peccati haudquaquam est erubescendum. Neque enim ignominia est pœnitere, sed gloria. Per pœnitentiam namque homo se iterum honestat. Gratiam enim Dei recuperat, Deum reconciliat, famam sibi restituit, diaboli abjicit jugum, conscientiam serenat et pacat, ex peccatore facit justum, et ex servo diaboli, Dei filium. Non igitur ex pudore est relinquenda confessio ubi fructus tam multiplex obtinetur, ubi dæmonium a te ejicitur, ubi animæ tuæ sanitas restituitur. Peccare est ignominiosum, pœnitere de peccato est honorificum. Quando peccare decrevist, pudor te retrahere debuisse. Modo vero quod te honestat, abjicere times ? Non omnis pudor ignominiam adducit, quia sicut scriptum est : *Est con-*

Confessionem quot impedit diabolus modis.

I.

Pudore.

Pœnitentiæ fructus multiplex.

Eccli. iv, 25.

fusio adducens gloriam. Nonne igitur insania est timere te mundari, timere ablui, qui non timuisti inquinari? An immundum esse non pudet, et pudet mundari? Et quid times? Num te deridebit sacerdos? Num odiet? Num despiciet? Minime. Quando enim te derideret, qui tibi congemiscit? Imo quanto purius nudiusque eidem fueris confessus, tanto eum facis de te sentire meliora. Inde enim cognoscit tuam sinceritatem, et veram pœnitentiam, quam non potest non venerari. Quanto ei igitur in ardua re te illi credideris, eo magis te diligit, qui te illi ad obediendum subjecis, ejus consiliis acquiescis, ei secreta tua nude revelas, te ejus discipulum ac filium constituis, maxime omnium illi confidis, quomodo te contemneret, aut non amaret?

Diabolica sunt hæc susurria, timorem inanem habentia, quæ pudorem obstinatum, timoremque ac pusillanimitatem confitendi tibi inducunt. Ejice tu igitur diabolum hunc mutum abs te, pedibus calca

Ps. xc, 13. basiliscum et serpentem, et evome virus abs te. Sed nimis est, inquis, peccatum meum probrosum, ideo non revelandum. Quæ consolatio tibi est, si hominem tuum peccatum lateat, quando hoc Deo cognitum et nudum est? An ignoras peccatum non confessum, coram Deo continuo stare, et te accusare, clamans et tibi postulans vindictam? Quid quod peccatum tuum non confessum universo manifestabitur orbi? Quid quod ignominia gravissima tunc, puta in judicio extremo, coram omnibus ibi præsentibus affectus in omnium venies execrationem? Modo igitur timore quocumque depulso confortare, statuens omnia peccata tua sacerdoti confiteri, et pacificam hilarumque mentem tibi reducere. Dic: *Vade Satana.* Ego utriusque odio motus, et te et me confundam. Omnes enim technas et fraudes tuas, omnes abominationes meas in tui meique contemptum, et ad Christi honorem sacerdoti explicabo. Accedit his alia ratio, quare confiteri non erubescas. Siquidem curari nunquam potes a peccato, a pressura cordis (quamdiu sub mala con-

scientia vivis) nisi confitearis. Propterea quod faciendum aliquando est, si in peccatis tuis non vis mori damnarique, modo fac.

Secundo obstruit os diabolus, mutumque facit confiteri volentem spe longioris vitæ. Verum non te fallat hæc spes, ut semper differas confiteri de crastino in aliud cras, quia de vita tua nihil est in potestate tua, nihil in scientia tua, nihil in opinione tua. Dic, quot tui similes inopinate vides quotidie in peccatis mori? quot vides inter sacramentorum perceptionem non punctos ac desperantes animam efflare? quot obstinatos denique cernis ne in fine quidem (terribili eos vindicante justitia divina) et inter vitæ extrema velle confiteri? Hoc ipsum tibi quoque metue, si dum sanus es, et peccare potes, confiteri differs, eventurum. Jam igitur virus evome totum in confessione, et sanare.

Tertio obstruit os peccatoris diabolus satisfactionis timore. Habet enim confitens fortasse aut res alienas, aut bona injusta, quæ non vult restituere. Quare sciens restitutionem sibi mandandam, non vult confiteri. Pari modo est de restitutione famæ, quæ ablata est: quæ tamen nisi restituatur, et læso satisfiat, frustra fit confessio.

Quarto impedit aut suffocat diabolus confessionem timore recidivandi. Nam sæpius iterata consuetudo, experta infirmitas, peccatique delectatio rememorata a diabolo objiciuntur, et timorem incutiunt, quod se continere non possit, quod frustra propterea confiteatur, quod gratis denique se confundat: quandoquidem nihil possit emendare, et hoc modo homo peccator super seipso fundamentum sibi locans ruinosum, dum sibi ipsi non audet confidere, quem fortem, constantemque nunquam est expertus, et in Deo non didicit sperare, non audet propositum certamen, et conflictum pro continentia a peccato, aut pro melioris vitæ sanctimonia assumere. Quare etiam superfluum arbitratur confiteri, propterea quod spes vitæ correctionis

Ps. xc, 13.

Peccatum non confessum quid effluat.

Matth. iv. 10.

2. Spe longioris vitæ.

3. Satisfactionis timore.

4. Timore recidivandi.

post confessionem ei sit nulla. Cæterum erras, fili, qui sic cogitas. Nam etsi hactenus semper in priora recideris peccata, hoc tamen tibi fortasse accidit ideo, quod tuis et viribus et armis tantum pugnaveris, Deum non invocans: Quamobrem nunquam vicisti.

Verum nunc de teipso quidem liceat tibi desperare. Nihilominus tamen constans sit voluntas deserendi peccatum, et sancte vivendi fixum maneat propositum, quod fundetur, confirmeturque in spe divinæ bonitatis, in adiutorio altissimi, in protectioneque Dei cœli cujus virtutis invocatione ibis ad pugnam. Satage igitur, ut in te non deficiat bona voluntas, ut oratio ad Deum in pugna non quiescat, et aderit tibi divinum, ne a diabolo vincaris, auxilium. Vade igitur, confitere humiliter, et si timeas recidere in peccata, saltem jam non intendas aliquando ad peccatum redire. Sit modo propositum tuum nullo pacto consentire posthac peccato. Timor ille nihil tibi nocebit. Confitere et per humilem verecundamque confessionem diabolo sæva infliges vulnera, infirmabitur vehementer virtus ejus omnis, quam hactenus in te exercuit. Prævalebis adversus eum, si tamen vere ab eo recesseris, illumque contemneris. Sæviet in te fortasse frequentiore insultu, et tentandi magis assidua importunitate, sed non majori virtute te fatigabit. Tu interim pro auxilio clamare in cœlum non desine. Assidua surgit tentatio, et tu assidue quoque illi orationem oppone. Non deerit tibi Deus, si tibi ipsi tu non defueris. Dominus enim protector vitæ tuæ, a quo trepidabis? Dic :

Ps. xxvi, 3. Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum. Si exsurgat adversum me prælium, in hoc ego sperabo.

II. Sunt alii muti quos diabolus quoque elingues facit. Qui ut stipites, seu ut statuae stant in templo muti a laude divina, ab oratione, et a verbo Dei. Templum visitant magis ad vitandum opprobrium hominum, ne cæteris sint hominibus dissimiles. Aut ubi sunt in locis sacris, quan-

tum sunt ad orandum, ad gratias agendas, ad laudandum Deum quoque elingues, tantum ad profana, mundana, ac noxia colloquia sunt alacres, Deo muti, diabolo eloquentes.

Sunt tertii muti, qui proximum videntes hallucinantem, qui delinquentem, aut labentem intuentur, nec tamen verbo sustinent exhortationis, non admonent, non persuadent ad meliora. In hoc quoque genere sunt qui contristatum animoque dejectum proximum non consolantur, confortant, fraternæ charitatis, compassionisque humanæ immemores. His judicium sine misericordia erit quia non fecerunt misericordiam.

Quarti sunt muti qui damnabiliter tacent, ubi in consiliis, et in judiciis pro veritate, et justitia, aut contra iniquitatem, aut contra proximorum, pauperum ac viduarum oppressionem loqui debent. Dissimulant enim et tacent, neminem volentes offendere, placentia tantum loquentes, ne gratiam, favorem beneficiumve cujuspiam amittant. Quibus non minus insensati sunt, qui hujusmodi sibi adsciscunt consiliarios, doctores et judices, qui vi non possunt irrumpere iniquitatem.

Adeo cæcus autem hodie est mundus, ut doctores, magistrosque sibi adsciscat prurientes auribus, quibus curant ante legem præscribere, quid sibi velint prædicari, quid tacere debeant. Suis denique magistris ac concionatoribus præscribunt, quid jubere, quidve prohibere debeant, ut lex non apud doctorem sit, sed pro arbitrio plebis ordinetur, sese in hoc sapientiores suis doctoribus constituentis. Hoc maxime fit hodie in Lutheranis civitatibus, in quibus magistratus et principes in suis terris sibi prædicatores constituunt, quibus nihil docere liceat, nihil prædicare, nisi quod velint illi. Sunt igitur cum suis dominis et patronis et cæci et muti omnes, quibus nulla est cura, quid fieri oporteat, nec quid credi, quidve sentiri, sed quærunt, ut hoc tantum, quod volunt ipsi, doceatur, sentiatur, credaturque. Non enim Scri-

III.
Muti a
fraterna
correctione.

Jac. II, 13.

IV.
Muti in
administratione
justitiæ.

Is. xxx, 10.

Eccli. vii, 6.

II. Tim. iv, 3.

Lutheranorum cæcitas et mutitas.

Humilis confessio peccatorum quid boni afferrat.

Ps. xii, 5.

II.
Muti a laude Dei

pturas propterea, ut veritatem inveniant, scrutantur, sed hoc quærent in Scriptura, ut inveniant, quo patrocinari suis possint erroribus, et quo saltem fuco quodam tueri, aut excusare possint suas calumnias, suas impietates, suas in Ecclesiam rebelliones, suosque contemptus, quam Ecclesiam ejusque ritus, ordinationes et instituta, licet vetustissima, adeo temerant, adeo spernunt, adeoque exhibant, ut ferme omnes ritus veteres, consuetudinesque Ecclesiasticas explodant, mutant, abrogent, suaque, imo pessimi nescio cujus dæmonis instituta et ordinationes effectas in locum

eorumdem supponant. Cujus tamen aliam non habent rationem, quam suam impiissimam superbissimamque temeritatem, puta ne quidquam non rejectum spretumque apud illos maneat Ecclesiasticum, apostolicum, aut orthodoxum, quod vetustatem canonicam redoleat. Dominus noster Jesus Christus nobis in laudem suam et gloriam largiatur, ut proni continuique simus in oratione ferventes, in ejus laudibus assidui, et in peccatorum nostrorum confessione humiles, qui est benedictus in secula, Amen.

DOMINICA QUARTA QUADRAGESIMÆ

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

SCRIPTUM est : Quoniam Abraham duos filios habuit, unum de ancilla, et unum de libera. Sed qui de ancilla, secundum carnem natus est ; qui autem de libera, per repromissionem. Quæ sunt per allegoriam dicta ; hæc enim sunt duo testamenta : unum quidem in monte Sina, in servitutem generans, quæ est Agar. Sina enim mons est in Arabia, qui conjectus est ei, quæ nunc est Jerusalem et servit cum filiis suis. Illa autem, quæ sursum est, Jerusalem, libera est, quæ est mater nostra, sicut scriptum est : Lætare sterilis, quæ non paris, erumpe et clama, quæ non parturis, quia multi filii desertæ, magis quam ejus, quæ habet virum. Nos autem fratres secundum Isaac promissionis filii sumus. Sed quomodo tunc is, qui secundum carnem natus fuerat, persequeretur eum, qui secundum spiritum, ita et nunc. Sed qui dicit Scriptura ? Ejice ancillam et filium ejus. Non enim hæres erit filius ancillæ cum filio liberæ. Itaque fratres, non sumus ancillæ filii, sed liberæ : qua libertate Christus nos liberavit. *Ad Galat. IV.*

Is. LIV, 1.

Genes. XXI, 10.

NON incongrue hac lectione hodie utitur Ecclesia. Siquidem pœnitentes consolari volens, mœstos atque pœnitentiæ operibus afflictos, dum alia spiritui jucunda multa divino admiscet officio, hac epistola quoque suos nititur filios consolari, quod a servitute peccati et legis ad libertatem filiorum adoptionis sunt translati. Galatis namque scribens Apostolus legem Mosaicam existimantibus christiano cuivis observari necessariam, eos insipientiæ coarguit, adstruens christianos ad observantiam legis Mosaicæ, quatenus cæremonialia judicialiave attinet, minime obligari. Itaque ait : Scriptum est in Genesi, Abraham duos habuisse filios : unum de ancilla Agar, quæ superioribus annis fuerat Abrahæ et Saræ uxoris Abrahæ ancilla. Hanc enim Sara, videns se ste-

rilem dederat marito ut vel per illam semen reciperet ex marito. Quam tamen absque dubio antequam cognovit Abraham, duxit ante in uxorem. Natus itaque est ex ancilla Agar Abrahæ filius, Ismael. Deinde cum respexisset quoque Saram Dominus, sterilitate ablata, ipsa eadem libera ac domina Abrahæ peperit filium Isaac. Porro, qui de ancilla natus est secundum carnem, id est, naturali fecunditate matris est natus. Quippe cum Agar esset juvenis, de sene potuit concipere. Qui vero de libera, id est, de Sara natus est, per repromissionem natus est. Sara enim erat natura sterilis, et modo nihilo secius naturali ex senio jam infecunda, inde duo habuit pariendi impedimenta. Verumtamen quod natura non potuit, repromissio fecundavit. Neque enim ideo ex Sara natus est Isaac, quia

Gen. 15.

Ibid. XXI, 1-3.

Gen. XVI, 1, 2.

caro potuit, sed quia Deus repromisit. Ergo natus est ex libera Isaac per repromissionem.

Quæ per allegoriam et mysticam significationem dicta duo nobis indicant Testamenta. Nam unus Pater Abraham Deus intelligitur; duo filii duo sunt populi, Judæorum scilicet et christianorum; duæ matres, duo Testamenta, quorum alterum, puta vetus in monte Sina datum per Moysen, et in Agar ancilla significatum, filios generat servitutis, quia lex Mosaica timore compellit homines duræ cervicis Judæos, eos Dei subjiciens servituti. Ne autem perperam alicui videatur, per Agar testamentum vetus significatum dicere, addendum Sinam seu Sinai montem esse magnum in finibus Arabiæ, conterminum Judææ, in quo monte cum terrore, fumo et sonitu buccinæ data est lex, cui conjuncta est loci vicinitate, aut saltem allegoria Jerusalem terrena, quæ nunc est, hoc est, synagoga, quæ servit cum filiis suis, onus ferens legalium præceptorum.

Utrobique igitur servitus illa probatur legis. Nam in monte Sina Judæis imposita est lex, in Jerusalem vero terrena eadem observatur et viget. Jerusalem enim terrena, id est, synagoga Judæorum usque in præsens servit sub iugo legis, quia noluit libertatem filiorum, quam nobis Christus attulit, suscipere. Illa autem, quæ sursum est Jerusalem, libera est, cum Sara ancilla affinitatem habens, quæ est mater nostra.

Vult itaque Paulus duas esse Jerusalem, quomodo duo sunt testamenta: nempe Jerusalem terrenam, quam nemo non novit olim inhabitatam a Judæis, legemque ibi Mosaicam viguisse, et Jerusalem supernam, quæ a servitute legis libera est, et est mater nostra. Vocatur autem Jerusalem superna, aut quæ sursum est, quia Ecclesia licet in terris adhuc militet,

sursum tamen esse dicitur, quia per contemplationem, per spem et charitatem, per conversationem quoque ad Deum erigitur. Hæc itaque Jerusalem, quæ a servitute peccati libera est, puta Ecclesia, sponte Deo per charitatem serviens, atque eidem placere cupiens, est mater nostra. Scriptum est enim in Isaia Propheta: Lætare Ecclesia post Christum futura, nunc quidem ut Sara erat sterilis, quæ tempore prophetarum modo non parit filios in fide. Erumpe præ gaudio et clama, ut prædicatio tua audiat usque ad fines terræ, quia plures sunt tui filii, puta Ecclesiæ modo desertæ ex gentibus potissimum colligendi, quam ejus, quæ habet virum, id est, synagogæ, quæ tempore veteris testamenti sponsum habuit Deum. Hæc itaque synagoga tunc filios generabat in servitute legis, in Agar figurata.

Verum nos non secundum carnem, sed secundum promissionem Abrahæ sumus filii ex Sara geniti, habentes typum et figuram in Isaac, juxta quem filii vocamur promissionis. Sed quomodo tunc, tempore scilicet Abrahæ, is, qui secundum carnem fuerat natus, puta Ismael, persequebatur eum, qui secundum spiritum et per repromissionem erat natus, puta Isaac, ita et nunc quoque contingit, ut Judæi ac pseudoapostoli persequantur Ecclesiam ad seducendos Christianos, atque a libertate gratiæ ad servitute legis retrahere moliantur. Sed quid dicit Scriptura? *Ejice ancillam et filium ejus. Non enim hæres filius ancillæ cum filio erit liberæ.* Non recipiet hæreditatem Ismael cum Isaac. Quo synagoga relinquenda vel olim figurabatur. Itaque fratres non sumus nos ancillæ, id est, synagogæ aut legalis observantiæ filii, sed liberæ, hoc est, militantis Ecclesiæ. Qua libertate Christus nos liberavit. Ex ipso enim solo non tam libertatem habemus, quam etiam salutem.

Ecclesiæ
cur vocetur Jeru-
salem super-
perna.

Is. LI.

Genes. xx.
10.

EXEGESIS EVANGELII

DOMINICÆ QUARTÆ QUADRAGESIMÆ, JOANNIS VI.

EXPEDIEBAT in medio hujus quadragesimæ, in qua se affligunt poenitentes orationibus, jejuniis, vigiliis, reliquisque castigationibus carnis, eos qui devote poenitentiam observant, spirituali consolatione ad perseverantiam roborari. Idcirco mater Ecclesia non otiose hilaritatem hodie ostendit, lætitiæ sibi usurpans verba inter canendum officium divinum. Nam in Introitu Missæ ad lætandum excitat nos spiritualiter, deinde legit Evangelium de quinque panum miraculo, quibus aliquot hominum millia sunt refecti. Quo subindicaret nobis multo esse piissimum Dominum proniorem ad animarum, quam corporum refectionem, invitaretque nos ad desiderium, ad spem, expectationemque cœlestis gratiæ, qua refecti confortemur ad majorem extendere nos perfectionem. Dicit itaque Evangelista :

Abiit Jesus trans mare Galilææ, quod est Tiberiadis : et sequebatur eum multitudo magna .

Abiisse Jesus dicitur trans mare Galilææ, quia abiit a Judæa, in qua est Jerusalem, ubi juxta probaticam piscinam sabbato languidum quemdam curaverat. Quod cum Judæi calumniarentur ipsum propterea persequentes, cessit Jesus eorum furori, et abiit trans mare, id est, magnum quemdam lacum Galilææ : quod mare est Tiberiadis a civitate Tiberias in littore, ad honorem Tiberii Cæsaris ædificata, sic appellatum. Fuit autem tunc alia ratio quoque ut recederet de Judæa, puta ut discipuli sui post laborem paululum pausarent. Sicut enim Marcus scribit : Erant qui ibant et redibant nec spatium habebant manducandi. Idcirco Christus dixit illis :

Venite seorsum in desertum locum et quiescite pusillum. Transit nihilominus de loco in locum Jesus, secundum Theophilum, ut homines civitatis uniuscujusque reddat avidiores sollicitioresque ad audiendum Dei verbum.

Et sequebatur eum multitudo magna, non minus quinque millibus virorum. Capta enim fuit tanta multitudo venustate gratiosissimi vultus Christi, morum elegantia, dulcedine verborum, et miraculorum ejus gloria, quare non poterant ab eo dividi. Tanta autem erat affectio devotioque hominum ad Christum, ut Marco teste, ubi cognovissent Jesum transiturum, de civitatibus accurrentes properarent, atque prævenirent sæpe discipulos.

Subiit ergo in montem Jesus, et ibi sedebat cum discipulis suis. Erat autem proximum Pascha, dies festus Judæorum.

Subiit in montem Jesus, fortasse quia locus et contemplationi et doctrinæ erat idoneus, et ibi sedebat cum discipulis suis, quos docebat. Nunquam enim erat otiosus. Erat autem proximum Pascha, dies festus Judæorum. Additur hic Judæorum, non quod apud alias quoque gentes observaretur Pascha, sed quia Joannes, Ecclesia jam propagata, tardior cæteris Evangelium hoc scripsit, quando multitudo gentium convertebatur ad fidem, quorum multi Pentateuchum Moysi non legerant, nec de alio, quam de Paschate audierant christianorum, ut scirent a Judæis quoque aliud olim Pascha celebratum, expressit id nominatim.

Antequam hinc recedamus, dicendum

Ibid.

Theoph.

Marc. vi, 33.

Dominica
Lætare, cur
Ecclesia
lætitiā
suis filiis
proponat.

Marc. vi,
31.

quoque nonnihil est ad ædificationem nostram. Jam obediens filii Ecclesiæ confessi sunt de peccatis suis, et Deo reconciliati poenitentesque præteritæ vitæ male actæ quæerunt Dominum, illum ut ament, deinceps ut verba ejus audiant, ut actis denique imitentur. Itaque, ut dixi, quæerunt eum. Ecclesia narrans hoc Evangelium, quasi eos videtur alloqui : Quæritis Christum ? Ecce abiit trans mare Galilææ. Sequamini illum per mare, hoc est, per aquas poenitentiae et mortificationis voluntatis propriæ, quæ sunt amaræ. Si enim, o filii, vere poenitemus peccata nostra, non erunt nobis dum illorum recordamur, dulcia, sed tam amara in contritione et cogitatione, quam olim quando diabolo servivimus, fuerunt dulcia in operatione et cogitatione.

Poenitentia
uti perma-
re desi-
gnatur.

Est ergo poenitentia nostra mare, sed Galilææ, hoc est, transmigrationis. Cujus transmigrationis ? A vitiis ad virtutes, a servitute diaboli ad servitutem Christi, ab ira ad gratiam Dei, ab inferno, ad regnum Dei. In hac autem transmigratione sustinere nos oportet, et fluctus, et tempestates, et reliqua adversa, quæ contingunt navigantibus, hoc est, tentationes, pericula, infestationes, molestaque alia id genus multa. Verbi gratia : Vides te exhonoriari, despici, rideri, contumeliasque et injurias pati, nonne hoc tibi amarum est ? Etiam profecto. Hoc tamen mare est Galilææ, per quod navigari oportet ad Christum. Deinde paupertatem necessariorumque defectum, et omnem penuriam (quod sæpenumero Dei servis usu venit) sustinere, numquid non amarum est ? Quoniam videtur denique hominibus nondum spiritu ad Dei gratia confortatis acerbum continere se a carnis voluptatibus, abstractum et impollutum corpus servare a venereis delectationibus, et quidquid impudicum fuerit, ne animo quidem cogitare.

Deinde, quid dices, videns eum, qui melioribus delicatioribusque hactenus saginari consuevit cibis, gulæ irritamenta sibi subducere, famem et sitim pati, jejunia to-

lerare ? Numquid hoc illi dulce est ? Certe carni mare amarum est. Spiritus fortasse aliter sentit, quandoquidem benignissimus piissimusque Deus eos qui se sponte tradunt propter ipsius amorem ad molesta sufferenda, non potest non consolari.

Tamen in poenitentiae conversionisque initio, caro aliter haud sentit atque caro, nisi quod (ut dicere volebam) sæpenumero de fervore spiritus participans vincitur, quo æquanimiter toleret, spirituique consentiat ad ea, quæ alioqui nollet. Quis præterea satis explicet quid sentiamus, cum occurrunt nobis injuriæ, cogimurque aliena mala tolerare, aliorum portare onera, odientes diligere, pro malis bona retribuere, de persequentibus nos non ulcisci, sed pro eis orare ? Numquid carni et sanguini hæc dulcia sunt ? Non puto. Postremo ne hoc quidem non est amarum, somnum subducere oculis, vigiliis extenuare corpus, a fabulationibus et risu abstinere, hominum familiaritates deserere, vitam agere abstractam, corpus operibus laboribusque atterere, et spiritum ad humana non relaxare ? Hæc, inquam, gravia, difficilia, et molesta sunt carni, nisi spiritus fervor, exuberantiaque devotionis ea temperet. Sunt enim mare Galilææ, per quod transmigrare nos oportet, si venire desideramus ad Christum. Recte profecto nobis dicitur : Regnum cœlorum vim pati, et violentos rapere illud. Et iterum : Arctam esse viam, quæ ducit ad regnum cœlorum. Consolatur nos tamen, quod postquam mare hoc transierimus, reficiemur et confortabimur, ut quæ ante nobis fuerunt amara, sint jam levia, ut reliquum poenitentiae nobis sit in gaudio et consolatione.

Cum ego sublevasset oculos Jesus, et vidisset quia multitudo maxima venit ad eum, dixit ad Philippum : Unde ememus panes ut manducent hi ?

Sublevasse oculos Jesus dicitur, quo intelligas quam pudicum, quamque verecundum se gesserit in custodia ac continen-

Gal. vi,

Luc. vi, 28.

Matth. 12.

Ibid. v. 14.

tia oculorum, omniumque sensuum. Neque enim vagus erat in oculis Jesus, aut moribus incompositus. Itaque cum vidisset quia venit multitudo maxima ad eum, cuius non erat ei opus aut necessarium describi numerum, erant enim ei omnes et numerati et agniti. Quapropter compatiens multitudini, dixit ad Philippum : Unde ememus panes, ut manducet hi? Qui curiosior est, posset hic mirari, cur Philippo hanc potius quæstionem proposuerit Dominus Jesus, quam alteri.

Dicunt quidam Philippum, propterea quod ante omnes fuerit vocatus ad apostolatam, Dominum Jesum voluisse honorare, et in signum præcipuæ dilectionis erga eum cum ipso quasi de hac re et futuro miraculo tractare. Alii dicunt Philippum magis sollicitum pro turba fuisse, quia de sua patria erant sibi conterranei. Quamobrem Dominus quoque, ut hic sollicitiorem ac magis compassivum interrogatur. Tertii dicunt, quod tardior fuerit Philippus fide et intellectu, ideo opus erat eum sic interrogando instrui, quo melius caperet hoc miraculum, in fideque plenius erudiretur. Et hoc congruum etiam magis videtur, ut illi Dominus de futuro miraculo loqueretur, qui tunc majori egebat instructione.

Voluit autem Dominus interrogare, quo notitia miraculi fieret communior, ac citius manifestaretur. Nisi enim Dominus Philippum interrogasset, unde nobis manifestum fieret, quod non plures, quam quinque ibi panes fuissent? Quomodo ergo in nuptiis miraculum de conversione aquæ in vinum facturum, donec vinum deficeret, distulit, ut omni vino epotato querimonia generalis manifestaret vini defectum, cuius penuria percepta de mutatione aquæ in vinum miraculum crederetur, ita nunc prius sciri voluit, quot panes superessent, ut tot hominum millibus satiatis, agnosceretur refectio hæc miraculo facta divino, non subsidio humano.

Hoc autem dicebat tentans eum; Ipse enim sciebat quid esset facturum.

Imperfectionem novit discipuli, idcirco, ut dictum est, cum Philippo tractavit, quo sibi erudiendum atque perficiendum illum faceret. Non igitur interrogabat dubitans, sed tentans eum, ut nobis quoque, quæ secreta erant ejus responsione fierent manifesta. Ipse autem sciebat, quid esset facturum, qui omnia tam præsentia quam futura novit. Scivit quot superessent panes, scivit quot etiam homines essent, scivit denique quo eos modo vellet pascere, sed interrogat quomodo Moysen in manu virgam habentem interrogavit, dicens : *Quid est quod* ^{Exod. IV, 2.} *habes in manu tua?* quasi Deus, quid in Moysi manu teneretur, ignoraret. Interrogat igitur non quasi de re, quam non novit, sed eo ducere rem cupit, ut ex responsione Philippi, qui interrogatur, locus Christo detur rectius instruendi illum, et ut posthac Philippus, quæ non vidit, videat, et quæ nescivit, intelligat.

Dicit ei Philippus : Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis, ut unusquisque modicum quid accipiat.

Tanta adest multitudo, ut ducenti denarii non sufficerent, quibus panes emerentur, unde vel modicam quisque perciperet portionem. Quasi diceret : Tot denarios nos non habemus, qui etsi essent, tantillum tamen vix quisque perciperet, ut non magis urgeret fames provocata, quam sedaretur. Ecce hic ostendit Philippus se, ut hominem humana sapientem, nec cogitabat Dominum satiare facilius hanc turbam posse, quam Elisæum. Hic suam nobis fidei imperfectionem revelavit. Et eam ob rem quoque Christus eum tentans, hoc est, ad discendum provocans, sic eum interrogaverat, ut quod imperfectione fidei ipsius erat absconditum, patefieret illi ipsi, ex his, quæ erat visurus, unde se argueret, quod a veritate tantum distabat.

Dicit ei unus ex discipulis, Andreas frater Simonis Petri : Est puer unus

Philippum apostolum cur Christus interrogaverit præ aliis Apostolis.

Joann. I, 43.

Interrogasse Christum quid sit.

Joan. II, 3.

hic, qui habet quinque panes hordeaceos, et duos pisces, sed hæc quid sunt inter tantos?

Hic cogitabat recolens quod Elisæus fecerat, qui modicum virorum numerum hujus turbæ comparatione, multiplicatis panibus, satiavit, et putans Christum simili modo posse, ut panes multiplicaret, sed attendens turbam adeo numerosam pene desperans : sed quid, inquit, hæc inter tantos? Quid conferrent quinque panes quinque millibus virorum, etiam si Elisæi modo multiplicarentur? Hic enim nimia multitudo est populi, et panes multiplicandi sunt nimis pauci. Elisæus enim ex viginti panibus parvum numerum virorum licet majorem, quam naturali pastu id fieri potuisset, satiavit, hic vero cogitare, ut quinque panes adeo forent multiplicandi, ut quinque satiarent virorum millia, ridiculum est. Christus itaque quod in utriusque, id est, tam Philippi quam Andreæ mente, versabatur perfecte considerans, non verbo sed opere, quid posset ostendit.

Luc. ix,
3.

Nihil tuleritis in via, non sacculum, non peram, etc. quæ Apostolis prædicaturis prohibuit. (Ea enim ab his, quibus prædicarent Apostoli, voluit tribui. Permisit enim, imo voluit, ut hi, qui prædicarent, de prædicatione viverent. *In eadem domo*, inquit, *manete, edentes et bibentes, quæ apud illos sunt.* Eis vero in aliis itineribus constitutis, ubi non prædicabant, non prohibuit viaticum, aut peram secum sumere. Hoc modo non illicitum fuit illi discipulo secum necessaria sumere inter ambulandum) quia Christus et Apostoli modo non ad prædicandum ambulabant, quoniam potius a prædicatione divertebant ad quietem, ad desertum locum. Ideo (ut dixi) non incongruum, nec contra Christi verbum fuit, quod Apostolorum aut discipulorum quispiam tulerit in via panes secum. Vide hic tamen, quæ fercula pretiosa, et

exquisita Christo ministrabantur. Nempe hordeaceus panis, et de pisce modicum, ut erubescat nostra ingluvies.

Dixit ergo Jesus : Facite homines discumbere. Erat autem fœnum multum in loco. Discubuerunt ergo viri numero quasi quinque millia.

Facite homines discumbere, hoc est, ordinate se componere ad sedendum. Erat autem fœnum multum in loco, aut gramina unde crescit efficiturque fœnum significat, aut gramina messa ad fœnum. Erat enim circa Pascha, nec mirum est tunc gramina in illis calidis regionibus tam esse perfecta ut meti possint ad fœnum. Quo erat igitur plus de fœno ibi, eo locus erat ad manducandum, hoc est, ad sedendum aptior. Vide hic, quia Apostoli ex sermonibus et miraculis Christi tantum profecerunt, ut sine discussione, animo simplici, obedirent. Certe non absque fide et reverentia erga jubentem Dominum id fiebat, ut Apostoli turbam hanc magnam ad manducandum ordinarent, præsertim cum nec scirent panes, nec quidquam, quod manducandum foret viderent, nisi quod futuri miraculi expectatione, erant suspensi. Discubuerunt autem per centenos et quinquagenos divisi : aut, sicut alius habet Evangelista, per contubernia, puta ut ex quavis civitate, et ex quolibet pago se conjungerent illius loci incolæ.

Accepit ergo Jesus panes; et cum gratias egisset, distribuit discumbentibus. Similiter et ex piscibus, quantum volebant.

Gratias agit Deo Patri secundum quod est homo, distribuit discumbentibus, hoc est, panes quos susceperat distribuendos commisit Apostolis, ut discumbentibus tam ipsos quinque panes, quam hoc, quod sua adjecerat virtute omnipotenti, dividerent. Omnipotentia enim Christi fons panum erat. Similiter hoc idem fecit in piscibus,

I. Cor. ix,
14.

Ibid. x, 7.

quos distribuendos per Apostolos sumendosque discumbentibus, quantum vellent, commisit. Per discipulos quidem distribuit dividendos, verumtamen sua eos virtute multiplicavit, et edentes usque ad satiетatem, adeo ut supereset, refecit. Nolo tamen hic putes Dominum immoderate voluisse seipsum ostentare, quod satiaverit turbam, tot hominum millia scilicet et plus quam appositum fuit, quod sequitur, recollectum sit de fragmentis : sed manifestare voluisse miraculi veritatem, quoniam nisi superfuisset multum, non crederentur, qui manducaverant, satiati.

Ut autem impleti sunt, dixit discipulis suis : Colligite quæ superaverunt fragmenta, ne pereant. Collegerunt ergo, et impleverunt duodecim cophinos fragmentorum, ex quinque panibus hordeaceis, quæ superfuerunt his, qui manducaverant.

Ut autem impleti sunt, id est postquam turbæ satiatæ sunt, dixit discipulis suis : Colligite quæ superaverunt fragmenta. Quæ superaverunt scilicet appetitum, ut comedi non potuerint, vescendi scilicet, appetitu satiato, ne pereant. Vult quæ supersunt nobis fragmenta diligenter colligenda, atque in usum pauperum repouenda. Et impleverunt duodecim cophinos fragmentorum ex quinque panibus hordeaceis. Recte duodecim cophinos fragmentorum in alios distribuendos, qui non præsentibus fuerant, fecit colligi, ut non solum

ad præsentibus, verum ad absentes quoque hujus miraculi perveniret testimonium.

Illi ergo homines quum vidissent, quod Jesus fecerat signum, dicebant : Quia hic est vere propheta, qui venturus est in mundum.

Videbant signum, quod gustu oris senserant, et dicebant : Hic est vere propheta, qui venturus est in mundum, hoc est, singularis ille et magnus propheta hic est, quem in mundum venturum exspectamus. Itaque hoc miraculum, charissimi, sic admiremur, ut eum qui hoc fecit, ipsum esse sciamus, qui quotidie, paucis granis in terram projectis, universum mundum pascit. Non ergo inferius est miraculum, quod Deus, de paucis granis in terram jactis, et ab eodem multiplicatis, pascit universum mundum quam quod ex quinque millia satiavit hominum. Nihil, inquam, quantum ejus omnipotentiam attinet, interest inter utrumque, nisi quod unum continue facit, aliud fecit semel, aut bis. Quod autem rarius fit, admiramur, quod vero in oculis est nostris usitatum, non miramur. Mirentur igitur qui volunt, nobis magnopere mirandum non est, quod credamus omnipotentiam ejus nihil non posse. Magis rogandus nobis est, ut nos, quos ad virtutem invenit tardos, ad opera Dei fastidiosos, ad nostri mortificationem invitos reformet, spirituque fortiori ac uberiori nos devotione repleat, qui est semper benedictus in secula, Amen.

August.

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUÆ SINT EVANGELICÆ INSTRUCTIONES HIC : QUI PANES QUIBUS REFCIMUR.

LÆTARE Jerusalem et conventum facite omnes qui diligitis eam. Isaïæ LXVI.

Tota hæc Dominica jucunda est, et quidquid in officio hodie auditur divino, consolatorium est. Gratulatur enim Ec-

clesia filiis suis, dum in medio sunt pœnitentiæ, quod per confessionem aliaque opera et exercitia sancta emendatiorem agere cœperint vitam, exhortans eos ad spem fiduciamque erga Deum, et ad lætiti-
 am, quæ est in Deo. In hoc autem imitatur Ecclesiam triumphantem, quæ est in

Luc. xv, 7.

cœlis, ubi (ut Christus ait) *gaudium est Angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agente*. Si gaudium super uno peccatore pœnitente, quantum est gaudium super multis? Et si in cœlis gaudium super pœnitente celebratur, quomodo nos, alter scilicet super alterius pœnitentia, non gaudebimus? Hodie igitur communis gaudii spiritualis admonet nos mater Ecclesia. Cujus gaudii participes non sunt qui in hac quadragesima nondum sunt peccata sua confessi, propterea quia aliter non pœnitent, aut quia de confessione nil curant. Nam in Introitu Missæ monemur lætari, haud dubium idcirco quod restaurantur nunc ex vivis lapidibus muri cœlestis Jerusalem. In Epistola quoque instruimur (qui sub novo sumus testamento) Abrahæ esse filii, non ex Agar ancilla, sed ex Sara libera in Isaac figurati. Liberati enim sumus a servitute legis Mosaicæ, et vocati in libertatem filiorum Dei, quæ libertas est spiritus, non carnis, hoc est, libertas qua a peccati et diaboli jugo liberi, serviamus Deo, non coacti et inviti, nec quasi nullam legem habentes, sed eadem quæ lex jubet, ultro facientes. Porro, in Evangelio instruimur, Deum quomodo nos corporali pascit alimonia, ita animas quoque nostras spirituali reficere cibo, et confortare. Legitur autem Evangelium, ut abierit Jesus a Judæa ultra mare Galilææ, et quinque millia hominum quinque cibaverit panibus. Hoc itaque Evangelium plenum est variis eruditionibus.

Rom. VIII, 21.

Varia præsentis Evangelii eruditiones.

I. Nam quod Judæorum furori Jesus cedens persecutionem declinavit eorundem, nos quoque docuit, ubi id fieri potest, declinandum, ab ira impiorum, atque ab oculis eorundem abscedendum ne occasionem de-

mus eis, quo ex præsentia nostra ad iram persecutionemque nostri magis furiant, et peccata committant majora. Hanc ob rem sanctorum multi diu et sæpenumero latuerunt tyrannos, quia a Deo nondum vocati, ad martyrium prodere noluerunt semetipsos, nec tyrannos in se provocare. Non enim ignorabant occisionem sui fieri non posse absque grandi crimine, cujus ipsi, nisi singulari certoque instinctu aliquo divino admoniti ad prodendum se, timebant dare occasionem absque necessitate, docti nimirum non in hoc tantum, sed alibi sæpius Christi, et verbo, et exemplo, occidere se quærentes devitare.

Verum dicit quispiam: Num aliter non potuit Christus hostium suorum vincere malitiam, quam abeundo? Aut numquid timuit mori? Non timuit mori, qui in mundum, assumpta carne, propterea venerat, ut haberet in qua pro nobis redimendis et pati posset et mori. Verum nondum venerat hora ejus, qua pro nobis debuit et voluit immolari. Ante prædicandum erat Evangelium, ante facienda erant plura miracula, animæ quoque adhuc multæ convertendæ ac trahendæ ad fidem. Quocirca ad hominum salutem et ædificationem servabat se, donec tempus veniret opportunum a Patre sibi constitutum, quo hostibus se quærentibus etiam ultro obvius venit. Modo vero Judæorum declinavit furorem, non quod hunc aliter compescere non posset, sed quia nemini vim inferre, dimittens unicuique liberum ejus arbitrium, nec potestate se voluit divina defendere, sed humana prudentia uti, docens nos de humanorum consiliorum remediorumve nihil debere negligere, sed prudentia et industria uti humana in his, quæ necessario sunt, aut quærenda, aut fugienda. Non, inquam, debemus pro nobis miraculum expectare, ubi humano modo parata nobis fuerit aut evadendi via, aut impetrandi facultas.

Secundo, dicitur mare transfretasse, quo nobis simul ostenditur vitam hujus seculi tentationibus, et tempestatibus esse

Christus hostium suorum vincere malitiam, quam abeundo? Aut numquid timuit mori?

Augustinus

II. Vita Christi tribulationibus plena, contemplati ni dedit et pudor

plenam, per quam nos ita transfretare oportet patienter, ut sciamus per multas nobis tribulationes intrandum in regnum cœlorum. Vere enim transfretavit Dominus Jesus per mare Galilææ, id est, transmigrationis, quia incommoda hujus vitæ et carni duriora elegit, sustinens omnia propter nos, ut per labores passionum et mortis de mortalitate ad immortalitatem, non solum transmigraret, sed nos quoque transveheret. Tertio, subiisse in montem refertur Jesus, quo admoneret alta, hoc est, cœlestia semper nobis petenda, nec luto et fæci terrenæ inhærendum. Insistendum quoque contemplationi, et mens elevanda suspiriis et aspirationibus ad Deum continuis. Quarto, quod legis: Cum sublevasset oculos Jesus, disce quam pudicus fuerit, quamque continens oculorum Dominus Jesus, ut ne levaverit quidem oculos otiose tantum abfuit, ut his fuerit evagatus. Hujusmodi autem disciplina omnium ac singulorum membrorum fuit corporis Christi, quorum nullum absque evidenti ratione inutiliter movebatur, adeo voluit cunctis maturitatis et honestatis præbere exemplum.

Cum sublevasset (inquit) Jesus oculos in turbam, oculos scilicet miserationis et compassionis quibus motus est ad effundendum beneficium, puta ut eos pasceret. Hic quinto prælatus discat, in suos subditos oculos miserationum levare, et pietatis affectum, auxilium, consiliumque opportunum in eos fundere. Sexto, interrogavit Philippum, unde ad pascendam turbam panes sumeret. Quo arguit prælatorum quorundam supercilium, qui suo dumtaxat consilio contenti, volunt omnia regere juxta suum arbitrium, cum deberent (ut pax, concordiaque foveretur) etiam subditorum sæpius interrogare consilium, et juxta eorum judicium suam voluntatem discutere aut moderari, si opus foret. Dixit itaque ad Philippum: Unde ememus panes? Non dicit, ubi ememus? sed unde? quod deesse significat id quo emitur panis, nempe pecuniam. Insinuare igitur quasi

septimo hoc loco vult nobis suam paupertatem, hoc est, nec sibi nec Apostolis tantum esse pecuniarum ut pane semel reficere possent hanc multitudinem, propterea Philippus respondens, ducentorum denariorum panes ait non sufficere. Quasi diceret: Ducenti denarii si etiam adessent, non sufficerent ut modicum quis acciperet. Quos tamen habere, longe est a nostra paupertate. Octavo, discenda est mansuetudo Christi, et modestia. Siquidem quum videret Philippum non satis in fide perfectum, nulla objurgatione ad illius utitur eruditionem, nulla etiam ostentatione qua humiliaretur, sed interrogat illum, ut interrogatione illum præparet futuro miraculo, et attentum reddat. Siquidem opere illum instructurus, quidquid fidei deerat, in eo volebat perficere.

Nono, hordeacei panes nostram gulam, qui cibos viles aut si quid non satis delicatum nobis apponitur, fastidimus et murmuramus, coarguunt. Videmus enim quid Jesus consueverit comedere, quid discipuli illi apposuerint, nempe hordeaceos panes. Hæ erant delicæ Redemptoris nostri. Decimo discipulorum nos ædificat obedientia, qui panibus tantum quinque visis, verbo tamen obediunt Christi, et faciunt homines ad edendum se parare. Undecimo, docet nos gratias agere Deo ante et post mensam. Nam ante prandium orandus est Deus, qui nobis cibum hunc faciat utilem et innoxium, animamque non sinat tabescere absque refectione spiritali, quandoquidem corpori plus præstat alimoniam. Post prandium autem et cibum acceptum, iterum orandum est et gratiæ agendæ Deo pro acceptis beneficiis. Postremo, quia nihil perire vult reliquiarum cibi, sed in usum coacervari pauperum, nos admonet sollicitos esse, et memores pauperum, ut quod superest, demus eleemosynam. Hæc dicta sint, quatenus attinent ad ea, quæ hic nos ædificant.

Nunc etiam videndum est, quandoquidem nos sumus qui per mare Galilææ transmigramus, hoc est, qui per pœnitentiam

Leo papa.

III.
Cœlestia
petenda.

IV.
Pudicitia
Christi
quanta fuerit.

V.
Christi
miseratio.

VI.
Prælati uti
cuncta
agant cum
consilio.

VII.
Christi
paupertas.

VIII.
Ejus mansuetudo.

IX.
Christi mortificatio et erga Patrem suum gratitudo.

Deliciæ Christi quæ fuerint.

X.
Discipulorum obedientia.

XI.
Gratiæ ut sint Deo agendæ pro corporali cibo.

XII.
Eleemosynæ commendatio.

Panes
quinque
mystice
quid.
Primus.

Luc. XIII,
3.

Ps. LXXIX,
6.

Secundus.

Deut. VIII,
3.

Marc.
xvi, 15.

Tertius.

Joann. VI,
52.

Ibid. 51, 52

Quartus.

III. Reg.
xxii, 27.

Quintus.

Exod.
xvi, 4.

Sap. XVI,
20.

Bernard.

tiam a vitiis peccatisque, transmigramus ad virtutes, quid sint panes isti quinque, quibus confortamur in deserto pœnitentiæ. Primus panis est pœnitentia, panis certe salvificus. *Nisi enim pœnitentiam egeritis, inquit Christus, omnes simul peribitis.* De quo Psalmista loquitur: *Cibabis nos pane lacrymarum, et potum dabis nobis in lacrymis in mensura.* Secundus panis est verbum Dei: Neque enim *in solo pane materiali vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei.* Hunc panem ministravit Judæis per seipsum, per Apostolos autem, quasi in cophinis eundem panem portari fecit per universum mundum: *Euntes, inquit, per universum mundum, prædicate Evangelium omni creaturæ.* Tertius panis est Eucharistia sacrosancta, de quo dicit ipse Salvator: *Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita.* Itemque: *Ego sum panis vivus, qui de cælo descendi. Si quis manducaverit ex hoc pane vivet in æternum.* Quartus panis est correptionis. Hic panis, quamvis neque omnibus, neque omni tempore suavis atque gratus sit, præbet tamen bonis virtutem multam, ad sanitatemque vehementer confert. De hoc pane scriptum legimus: *Cibabo eos pane angustiae et aqua tribulationis.* Quintus est panis internæ consolationis. Hic panis in manna figuratur, de quo Dominus dicit: *Ecce ego pluam vobis panes de cælo.* Et in libro Sapientiæ dicitur: *Panem de cælo præstitisti illis, omne delectamentum in se habentem.* Elias quoque hoc pane confortatus est. Siquidem per Angelum excitatus, et ut comederet monitus, offendit panem et vas aquæ. Qui comedens et bibens, ambulavit in fortitudine cibi illius usque ad montem Dei Horeb. Alii per allegoriam hic intelligunt quinque libros Moysi in quinque panibus. Quibus fractis, id est, apertis, atque spiritualiter explanatis, refectus est universus mundus.

Sunt qui per panes quinque intelligant vulnera Christi, idque per devotam applicationem quamdam. De horum panum subventionem dicit Bernardus: ultimum et singulare refugium passio tua, Domine.

Deficiente enim sapientia, justitia, sanctitate et meritis, illa sola occurrit. Pone igitur in singula vulnera quinque, totidem singulas virtutes, quæ præcipue lucent in passione Domini. Has meditare, pro his Dominum assidue roga. Verbi gratia: In duobus pedibus sit humilitas et mititas. Expende si potes humilitatem Domini Jesu. Vide quis, quantusque sit, et quantum se humiliaverit, quam indigna, quam vilia pro te tantus sustinuerit. Vide, qua mititate, qua benignitate, qua patientia. Exerce te in his virtutibus, et disce ex vita et actibus Christi modos te humiliandi, disce gradus humilitatis ac mititatis. Quotidie quoque tempore aliquo statuto ora vehementer Dominum pro illis virtutibus. Deinde in vulnera duo manuum pone obedientiam et castitatem. Obedientiam dico omnem, ut juxta tuam vocationem expendas ad quæ tenearis, et quæ a te Deus requirat, ne quidquam tui status, tui officii aut tuæ vocationis negligas, sed ea aliis omnibus post divina præcepta, tanquam potiora, magisque a te requirenda credas. Obedientiam faciat perfectissima, plena, nudaque tui ipsius resignatio, ut aliud velle nolleque habere renuas, nisi voluntatem, et beneplacitum Domini nostri Jesu Christi. Porro castitas non solum ad mortificationem delectationum carnalium, sive in opere, sive in cogitatione versentur, pertinet, sed castitatem nunc voco illam perfectissimam et generalem, quæ respicit intentionis, voluntatis, amoris, inclinationum, affectionumque omnium puritatem, facitque ut in his perfecta sit rectitudo, sinceritas, simplicitas, integritasque deformis, quo nihil usquam intendas, nihil cogites, nihil quæras, aut diligas, nisi Dei honorem, Dei gloriam, Dei beneplacitum, imo ipsum Deum.

In vulnere lateris seu cordis Christi des locum charitati, pro qua instantissime, vehementissimeque Deo supplices tibi tribuenda. Charitas Dei est, ut nihil velis, nihil intendas, nihil quæras, nisi quod sit ad Dei supremam gloriam. Charitas pro-

Exer-
tium ad
vulnera
Christi.

Humili-
et miti-
Christi.

Obedie-
tia.

Casti-
perfectis-
ma quæ.

Charita-
Dei.

Charitas
proximi.

ximi est, ut nihil proximo velis, quod tibi nolis, nec quod tibi velis, illi negēs aut tollas. Intelliguntur tamen omnia hæc de his, quæ optantur juste et sincere, ut quod tibi sincere et sancte vis, velis item proximo, et e diverso, et non in rebus illicitis. Hæc exercitia si frequentaveris, erunt tibi quinque, quibus conforteris, panes.

Pisces duo
mystice
quid.

Duo pisces significant timorem et spem,

inter quæ duo ambulare nos oportet, ut altero languescente, alterum nos erigat et confortet. Postremo, duodecim cophini, duodecim sunt Apostoli, per quos panes, id est, verbum Dei, Evangeliumque et prædicatio Christi deportata sunt per universum mundum in salutem et refectionem omnium. Ad gloriam Domini nostri Jesu Christi, qui est benedictus in secula, Amen.

Cophini
duodecim
quid mystice.

DOMINICA PASSIONIS

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

CHRISTUS assistens pontifex futurorum bonorum, per amplius et perfectius tabernaculum non manufactum, id est, non hujus creationis, neque per sanguinem hircorum aut vitulorum, sed per proprium sanguinem, introivit semel in sancta, æterna redemptione inventa. Si enim sanguis hircorum aut tauro-
rum, et cinis vitulæ aspersus, inquinatos sanctificat ad emundationem carnis, quanto magis sanguis Christi, qui per Spiritum Sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad serviendum Deo viventi? Et ideo novi Testamenti mediator est, ut morte intercedente, in redemptionem earum prævaricationum quæ erant sub priori Testamento, repromissionem accipiant, qui vocati sunt, æternæ hæreditatis, in Christo Jesu Domino nostro. *Ad Hebr. IX.*

LECTIO hæc ex epistola ad Hebræos desumpta est, qua Hebræorum errorem confutare contendit Paulus, existimantium sibi Christi redemptionem absque legalium observatione prodesse non posse. Quod Paulus vehementer impugnans, Christi passionis, ejusdemque oblationis Patri pro nobis factæ, virtutem et efficaciam prædicat, et fortiter defendit tum hic tum in prioribus sequentibusque epistolæ locis, cujus epistolæ pars merito hodierna die, quæ Dominica dicitur in Passione legitur.

Ait igitur: Christus Dei Patris unigenitus, qui in cœlis semper Patri assistit, ad interpellandum pro nobis, juxta illud

I. Joann. II,
1.

Joannis: Advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum, qui etiam secundum humanam naturam orat pro nobis, utpote mediator Dei et hominum, sacerdos ac pontifex, ut Psalmista ait secundum ordinem

Melchisedech. Neque enim sacerdos aut pontifex propterea dicitur, quod legales hostias sacerdotum, more veteris Testamenti, immolaverit, sed quod semetipsum obtulit Deo immaculatum pro mundo. Quod ad Ephesios scribens idem Paulus: *Christus, inquit, dilexit nos, et tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo in odorem suavitatis.* Itaque Christus pontifex, atque suo pontificatu collator futurorum bonorum, non quomodo pontifex legis in tabernaculum secundum manufactum seu a Moyse extractum, sed tabernaculum amplius nobiliusque quod non humani esset artificii, sed in ipsum cœlum, ubi vultui Dei appareat pro nobis, introivit. Pontifex enim Judæorum, juxta legem, semel intravit in sancta sanctorum, cum prævia effusione seu aspersione sanguinis vituli rufi, aut hirci, oraturus pro populo, et pro seipso. Christus vero non

Ephes.
2.

per sanguinem hircorum, aut vitulorum, sed per proprium sanguinem in die Parasceves effusus, semel intravit in die ascensionis suæ in cœleste tabernaculum, æterna nobis redemptione, veraque beatitudine (quæ in lege non poterat obtineri) comparata.

Si enim sanguis hircorum et taurorum et cinis vitulæ crematæ aquæ mixtus et aspersus, inquinatos aliqua culpa, propter quam excluderentur aut a consortio hominum, aut ab ingressu templi, sanctificat seu purgat mundosque facit ad recuperandam corporalem munditiam (neque enim reatum peccati hujusmodi cæremonia potuerunt unquam delere), quanto magis sanguis Christi, qui in Spiritu Sancto cooperante semetipsum obtulit Deo Patri, emundabit conscientiam nostram a peccatis, vel (ut vocat ea Paulus) ab operibus mortuis ad serviendum Deo viventi? Sunt enim peccata opera mortua, vel quia carent vita gratiæ, vel quia inferunt mortem culpæ. Hæc autem emundatio quare facta est per sanguinem Christi, nisi quia quod nos non potuimus, ipse nobis et pro

nobis effecit, quomodo Zacharias dixit: *Visitavit et fecit redemptionem plebis suæ?* Luc. 1, 68
Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati, serviamus illi, In sanctitate et justitia coram ipso, omnibus diebus nostris.
 Hanc autem efficaciam et virtutem habuit sanguis Christi propter unionem cum Verbo, hoc est, cum Filio Dei, unde nobis virtus infinita delendi absorbendique peccata emanavit. Et quia Christus semetipsum obtulit pro nobis, ideo novi testamenti vocatur mediator, se interponens inter Deum et hominem, qui hæreditatē cœlesti amissa, nescivit quomodo ad pacem, aut in gratiam redire posset cum Deo, ut promissam recuperaret cœlestem hæreditatem, nisi per Christum: cujus morte interveniente, ac nobis impetrante indulgentiam seu redemptionem earum prævaricationum quæ erant, nosque premebant sub priore, id est, sub veteri Testamento, hi accipiant repromissionem æternæ hæreditatis, hoc est, cœlestium bonorum omnibus electis annuntiatam, qui ad hanc æterna prædestinatione a Deo vocati sunt.

EXEGESIS EVANGELII

DOMINICÆ PASSIONIS, JOANNIS VIII.

HODIE vocatur Dominica in Passione, non quod hoc die sit Dominus passus, sed quia initium recolitur Dominicæ passionis, quando jam Judæi illum sententia firmata, statuerant occidendum, ideo jam incipitur ejus passio recoli. Servatur autem Dominicæ Passionis memoria duabus hebdomadibus, quo significetur Christum et pro duobus populis et a duobus populis, passum. Populus enim Judæorum tradidit eum in manus gentium, clamoribusque importunis institerunt, ut crucifigeretur. Populus vero gentium judicavit eum ad

mortem, eumque crucifixit, non aliam habens causam quare ita faceret, nisi quia importunis clamoribus a populo fuit Judæorum ad hoc impulsus. Cum ergo in Judæorum concilio decretum fuisset, ut ille foret occidendus, Ecclesia mox incipit passionis Dominicæ celebrare memoriam. Habitum autem fuit concilium hoc post suscitationem Lazari, quem juxta calculum aliorum gestorum sequentium, constat sexta feria proxima præcedenti vitæ restitutum. Post quod miraculum Judæi convenerunt, de nece tractantes

Memoria
passionis
Christi cur
servetur
duabus
hebdoma-
dibus.

Salvatoris. Eo tempore dedit consilium *Joan. XVIII, 14.* Caiphas, dicens : *Expedi vobis ut unus moriatur pro populo, ne tota gens pereat* : unde ab illo die statuerunt eum interficere. Eam ob rem hodie incipitur planctus major super Dominica passione futura, quæ jam meditata fuerat a Judæis et statuta. Cum itaque Dominica hodie passio recolitur incipiat, legitur Evangelium rei huic non inconueniens, quo voluntas animusque Judæorum erga Dominum Jesum declaratur. Ex hoc enim Evangelio ostenditur diu etiam ante a Judæis necem Domino fuisse meditatam, et ad hanc inferendam sæpe numero eos quæsisse occasionem. Quod totum ex illorum invidia esse natum, textus quoque hujus Evangelii commonstrat. Itaque dicit Joannes Evangelista :

Dixit Jesus turbis Judæorum et principibus sacerdotum : Quis ex vobis arguet me de peccato ?

Jam ante, Judæis eorum vitia exprobraverat, mendacium, invidiam, ambitionem et jactantiam illorum taxans, nunc subindicat quoque eos stimulans, quod sibi necem quoque meditarentur. Quod si juste (ut videri volebant) hoc facerent, necessarium fore ut peccatum in Christo inventum objicerent, cujus gratia indignus non esset trucidari, nedum puniri. Dicit ergo turbis Judæorum, ac principibus sacerdotum : *Quis ex vobis arguet me de peccato ?* scilicet, vere quis mihi peccatum objiciet, quia misistis ministros qui me caperent, vobisque adducerent. Si me quæritis occidere, causam mortis ostendite. Ecce me vestro nunc submittens judicio, interrogo vos, licet hostes meos, et licet vitæ meæ insidiatores, tamen vos illuc invito, ut si quid quod juste sit reprehendendum, aut cujus sim vere reus fuerit in me delicti, producat in medium. Quod cum non potueritis, res ipsa loquetur vos non aliunde quam malitia et invidia moveri adversum me.

Satis hic Dominus Judæos arguit ca-

lumniarum, et iniquissimi odii quod adversus se habebant sui persecutores. Magna fiducia justitiæ est, magna innocentia, quando hostium se Christus submittit judicio, juxta illud : *Et inimici nostri sunt judices.* Neque enim indocti erant homines quibus hic loquebatur, nec viles. Cui si quid potuissent contradicere, procul dubio illud objecissent. Hoc certe nemo nostrum posset dicere, qui sumus in peccato licet alieno et concepti et nati, et in propriis delictis nostris enutriti. *Si enim dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est.* Dicit etiam Psalmista : *Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo ?* Cui respondetur : *Qui ingreditur sine macula et operatur justitiam.* Itemque : *Innocens manibus et mundo corde.* Quia vero nihil horum in nobis est (sumus enim inquinati omnes) ideo primo datus est nobis baptismus, deinde poenitentia, quibus mundemur a peccato. Solus ergo Christus dicere potuit : Quis ex vobis arguet me de peccato ? quia illum decuit esse absque peccato, qui pro aliorum se peccatis voluit ac debuit interponere mediatorem.

Si veritatem dico, quare non creditis mihi ?

Si, id est, quia veritatem vobis dico, quare non creditis mihi ? Semper credendum est veritati, contra hanc enim nulla est dissimulatio. Prædico vobis Evangelium salutis, et quomodo efficiamini filii Dei, doceo vos. Confiteor me Filium Dei esse, et vestra peccata (quandoquidem ipsi neque corrigere, neque advertere vultis) objurgare non desino, quo a via perditionis ad viam vos revocem salutis, quare non creditis mihi ? Neque enim creditis, qui non ad obediendum sed magis ad me occidendum animos vestros paratis. Multa fuerunt (tametsi difficultas fortasse ulla sese objiceret credituris) quæ testimonium perhibuerunt Christo ipsum esse Messiam, quæ profecto veritatis erant argumenta

Dei
xxxii, 3.

I. Joan.
1, 8.

Ps. xli
1, 2.

Id. xli
4.

Joann.
viii, 46.

Messias
esse Chris-
tum qua-
testimonium
perhibue-
rint.

tam efficacia, ut his non posset contradici, quin ad credendum pias mentes evincerent. Omnes namque palam erant Scripturæ, et prophetarum testimonia de Christo venturo. Impletum præterea erat tempus expectationis humanæ, juxta prophetarum vaticinia, et juxta calculum Danielis, quare non modo investigandum erat an nasciturus esset Christus, sed potius ubi esset natus.

Accedebat præcursoris multiplex, clarumque testimonium, ad quem studiose miserant Pharisei interrogandum de Christo. Aderant denique Christi miracula, et signa, quæ faciebat virtute propria. Discipulorum quoque miracula in nomine ipsius Christi Jesu facta idipsum testabantur. Hæc itaque quid aliud loquebantur, quid sentire et fateri aliud cgebant, quam Dominum nostrum Jesum, Christum esse et Dei Filium? Adde jam, quod innocentia vitæ ejus, quod puritas, sanctitasque prædicationis ejus, quod denique constantia et zelus quem pro veritate, et justitia gerebat, satis testabantur eum esse Christum. Quia ergo veritatem (inquit) vobis dico, et nullum, quod vere mihi possit objici, in me est peccatum, non ex mea parte seu culpa, sed ex vobis ipsis est, quod non creditis mihi. Quomodo?

Qui ex Deo est, verba Dei audit. Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.

Qui est ex Deo tanquam Dei amicus per fidem, et per gratuitum amorem, hoc est, per charitatem eidem conjunctus, ut idipsum cum eo, et velit et nolit, hic verba Dei audit delectabiliter, et obedienter. Propterea vos non auditis, id est, hæc sola et præcipua est quare non audiat me causa, quia ex Deo non estis. Hoc tamen intelligendum est, non ut ex Deo non fuisse putentur Judæi secundum esse naturæ (omnia enim hoc modo sunt a Deo) sed quod per esse gratiæ, seu gratuitum non erant ex Deo. Per prædestinationem namque, per

reformationem gratiæ, per imitationem quoque divinæ bonitatis fit, ut alii sint ex Deo, alii non sint.

Qui enim natus est ex Deo, inquit Joannes, non peccat, peccatum scilicet ad mortem, hoc est, in peccato non perseverat usque ad mortem, quoniam semen Dei manet in eo, et generatio seu prædestinatio Dei conservat eum. Non potest enim de hoc mundo aliter emigrare quam Filius Dei.

Hoc loco admonemur non parum, nec vulgariter timere, si Dei sermones non diligimus, si non servamus juxta Christi verbum, ex Deo nos non esse. Sunt autem in triplici genere hi, qui Dei verba non audiunt, unde seipsos agnoscere possunt ex Deo se non esse. Sunt enim qui prorsus audire contemnunt Dei verbum, aut ut rem infructuosam æstimantes, aut circa alia occupati, in quibus eorum gustus infectus est, ut aliud eos interim non delectet. Sunt alii, qui Dei verbum audiunt, sed nihil eos delectat, nil afficit, nil movet, terret, aut allicit, unde Dei obediant verbo. Tertii sunt, qui audiunt et delectantur, sed cum illud perficere debeant opere, Dei verbum rejiciunt. Nemo tamen est temere judicandus, nemo contemnendus, aut desperandus, quia qui fortasse hodie non audit, cras aut aliquando adhuc audire incipiet cum desiderio. Et contra: Quem hodie delectat audire, cras, aliquandove non delectabit. Propterea omnia aguntur hæc in secreta scientia Dei, nos autem latent, quoniam judicia Dei abyssus multa.

Responderunt igitur Judæi, et dixerunt: Nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, et dæmonium habes?

Quia nihil vitiorum ei poterant objicere, ad contumelias (quod perpetuum erat eis refugium) se convertunt: Nonne bene dicimus? Subindicant non jam solum se dicturos, sed dicere etiam assuetos, idque juste, quod esset Samaritanus, id est, par-

I. Joann.
III, 9.

Verbum
Dei non
audienti-
um genus
triplex.

I.

II.

III.

tim Judæus, partim non, qui quod vellet observaret, ubi non vellet, ad morem Samaritanorum, Judæorum legem eorundemque observantias contemneret. Et dæmonium habes. Quasi dicerent : Recte sentimus te dæmonium habere. Neque enim divina id virtute tibi usu venit, ut secreta cordium agnoscas, sed diabolo revelante, cui confœderatus, ea quæ meditantur agnoscis. Hujus enim adjutorio facis, quæcumque facis. Noverant hi qui eum vocabant Samaritanum, natum esse Judæum, sed ex contemptu, quia sabbato infirmos curabat, ut desertorem legis Samaritanum vocabunt.

Samaritani qui fuerint.

Samaritani non erant ex stirpe Israel generati, sed translati ex Assyriorum gente in Samariam, in locum filiorum Israel, quos Salmanasar rex Assyriorum transtulerat in terram Assyriorum, et pro illis suæ gentis homines in Samariam transduxerat, qui vocabantur Samaritani, cum origine forent Assyrii. Itaque hi Samariam incolentes a bestiis impugnabantur. Quapropter consultum eis fuit, ut Israelitarum, qui ante habitaverant ibi, ritus, Deumque colendi modos imitarentur, ut sic a bestiis liberarentur. Quod ubi fecissent, a bestiis sunt voracibus liberati. Itaque legem Moysi quidem et libros ejus receperunt, sese quoque circumciderunt, sed nihilominus simul colebant idola. His itaque comparabant Christum, ipsum vocantes Samaritanum, qui non sincere observaret legem Moysi.

Respondit Jesus : Ego dæmonium non habeo, sed honorifico Patrem meum, et vos inhonorastis me.

Joann. VIII, 49.

Dominus Judæorum calumniis respondens : Ego, inquit, dæmonium non habeo. Vide quam humiliter respondet, quam mansuete, quam benigne. Ante Evangelium hoc scribitur quod gloriati fuerant se filios esse Abrahæ liberos, et nunquam servituti alicujus obnoxios : quam obrem dure objurgaverat eos Dominus,

dicens nihil prodesse illis propaginem carnis aut seminis traduxionem, quandoquidem Abrahæ non imitarentur virtutem. Neque enim ea quæ ipsi faciebant fecit, ait, Pater Abraham; quare ab illo nimis dissentiunt opera eorum. Non igitur recte ejus possunt dici filii, nisi sint etiam ipsius virtutis ac fidei imitatores. Jure itaque (ut dixi) de hac eos jactantia objurgat, pro gloria et Patris sui honore zelans. At modo ubi contumeliis ipse gravatur, quam benigne respondit : docens nos pro Dei honore fortiter zelari, respondere constanter, et prudenter, et Dei defendere honorem. Porro ubi pro seipso alicui nostrum zelandum est, ibi mansueti debemus esse, misericordes et humiles. Vult nobis quoque pari modo virtutem mansuetudinis esse commendatam, ut eo tempore quo ab adversariis contumelias recipimus, eos non corripiamus, ne utrinque exasperati, aut nos delinquamus excedentes modum, aut illi acrius sæviant. Est præterea alia ratio, cur eos, qui maledicta in nos jaciunt, non arguamus. Tunc enim et qui increpantur et hi, qui audiunt, facile existimant ex appetitu vindictæ hanc procedere correptionem.

Ego dæmonium non habeo, sed honorifico Patrem meum. Quare duabus sibi contumeliis objectis, ad unam tantum respondet Dominus, ad alteram tacens dissimulat? Dissimulat enim quod vocatur Samaritanus, nec ad hoc respondet. Superfluum enim erat respondere se non esse Samaritanum, quum nemini non esset manifestum ipsum esse Judæum natum. Nec etiam pro probro aut convitio id accepit Dominus, licet illi ex intentione hæc dicerent, quo opprobrio illum afficerent, eum vocantes Samaritanum. Nemo enim propterea melior neque vilior, si corporali fuerit nativitate vel de parentibus natus Samaritanis vel Judæis. Docuit igitur nos non irasci, nec respondere, si quando ad nostri vituperationem dicatur de nobis id quod culpam non habet. Verbi gratia : non est contumeliam sustinuisse,

Maledicti res cur non sint argendi.

nec inde turbari debemus, aut moveri, si dicat nos quis eleemosynam comedisse, si ex pago et de agrorum colonis natos, si dicat deformes, si dicat insuavem nos habere vocem, si gibbosum, aut si monoculum eum qui altero caret oculo nominet, quia hæc omnia sunt, quæ culpam habent nullam, de quibus nemo quoque debet erubescere.

Sed honorifico Patrem meum, quod non facerem si dæmonium haberem, illud namque minime honorat Deum. In hoc autem honorifico, quod homicidas et mendaces arguo dicentes se Abrahæ et Dei filios. Longissimo enim a se intervallo distant illorum vita et opera Dei aut Abrahæ. Quippe cum Deo ex diametro mendacium et homicidium repugnent, diaboli magis est horum patrem esse, qui mendax fuit ab initio, et mendacii pater. Jactaverant enim se paulo ante quod Patrem haberent Deum, Abrahæque essent filii. Ideo

Joann. VIII, 39. arguerat eos Dominus : Si Dei, aut Abrahæ essent filii, eorum opera imitando perficerent. Jam vero convincerentur ex patre esse diabolo, cujus opera imitando vellent perficere. Et vos inhonorastis me contemnendo, atque opera Dei diabolo adscribendo. Videtis quomodo, cum malediceretur Jesus, non maledicebat, convitiantibus tam mansuete respondens, quo docuit nos quoque ne vincamur a malo, sed in bono vincamus malum, reddentes pro malo bonum, et iræ exagitationem superemus. Quod solus is poterit, qui fuerit humilis. Ille enim solus non sentit contumeliam, quisquis suam non amat gloriam.

Ego non quæro gloriam meam : est qui quærat et judicet.

Ego me non ostendo, nec gloriam quæro, sicut diabolus facit, qui se quærit adorari cultumque sibi fieri, cum nihil sit, ideo nihil concordiae, conventionisque mihi est cum diabolo. Est qui quærat et judicet, Pater scilicet meus cœlestis, qui honorari non potest, nisi honoretur et Filius, sicut

ipse testatur idem : *Qui non honorificat Filium, non honorificat Patrem, qui misit illum.* *Joann. v, 23.* Observa itaque quod per tria purgare se vult Dominus, quod dæmonium non habeat. Primo, quia Patrem honore colit. Secundo, quia suam gloriam neque amat, neque quærit, ut homo. Tertio, quia Pater cœlestis Filii sui gloriam quærit, et injuriam vindicat. Horum nullum non potest non satis efficax præbere testimonium, quod Dominus dæmonium non habeat. Vides hic quia Christus gloriam suam, quæ illi debetur, non quærit? Num igitur tibi licet, aut congruum est, ut quæ tua non est, nec tibi debetur, quæras gloriam, peccator vilis? Aut ut dominari, seu præesse, regere, inaniterve extolli velis? Proinde vide ne tu quoque propterea ad Christum non pertineas, sed ad diabolum, cui ex vitiis tuis, quam Christo est similior.

Amen, amen dico vobis, si quis sermonem meum servaverit, mortem non videbit in æternum. Dixerunt ergo Judæi : Nunc cognovimus, quia dæmonium habes. Abraham mortuus est, et Prophetæ, et tu dicis : Si quis sermonem meum servaverit, mortem non gustabit in æternum.

Quo magis erudire Christus cupiebat populum hunc duræ cervicis, eo magis dæmone pleni furebant. Quidquid enim Christus loquebatur, veritas erat et mansuetudo. Quidquid illi respondent, blasphemiam sonat. Dicit enim Jesus : Amen amen dico vobis, si quis sermonem meum servaverit, scilicet per fidem, charitatem, et obedientiam, mortem non videbit in æternum, id est, mortem animæ non experietur in æternum. Loquitur enim de morte non qualicumque, sed de ea quæ est animæ, qua a Deo separatur anima. Illam namque hujusmodi homo non videbit mortem in æternum. Dixerunt ergo Judæi : Nunc cognovimus quia dæmonium habes, qui tam stolide, tamque præsumptuose mentiris, tantum tibi arrogans, omnibusque impudenter te

Ab objectis injuriis quomodo purgaverit se Christus.

præferens. Abraham pater noster mortuus est, et Prophetæ, quibus fuit nemo major. Hi sermonem servaverunt Dei, et tamen nihilominus mortui sunt; et tu dicis : Si quis sermonem meum servaverit, mortem non gustabit in æternum. Proh insaniam. Quis enim tu es, pauper homo, et filius fabri, ut tanti facias sermonem tuum, dicasque eum non moriturum quisquis tuum sermonem servaverit? quandoquidem sanctus Abraham, qui Dei licet audierit sermones, non tamen quin moreretur, servatus est. Quasi verba tua majoris forent efficaciæ quam Dei.

Numquid tu major es patre nostro Abraham, qui mortuus est? Et Prophetæ mortui sunt. Quem teipsum facis? Respondit Jesus : Si ego glorifico meipsum, gloria mea nihil est. Est Pater meus qui glorificat me : quem vos dicitis, quia Deus noster est : et non cognovistis eum, ego autem novi eum. Et si dixero, quia non scio eum, ero similis vobis, mendax. Sed scio eum, et sermonem ejus servo.

Si ego glorifico meipsum, id est, gloriosum et magnum prædico me, quasi non a Patre sed a meipso, quidquid habeo habeam, gloria mea nihil est, id est nullius momenti, maxime juxta opinionem vestram, qui solum hominem fabrique filium me putatis. Est Pater meus, scilicet cœlestis, qui glorificat me, id est, gloriosum facit in operibus, signis, virtutibus, et testimoniis, puta qui dixerat de me bapti-

Matth. iv, 17. *zato : Hic est Filius meus dilectus.* Quem vos dicitis, id est, de quo dicitis quia Deus noster est, qui nos pascit, regit, ac tuetur, nosque ei cultum ut Deo vero impendimus. Et non cognovistis eum sub ratione Patris, quia Trinitatis mysterium ignoratis; aut non cognovistis eum, quia factis, hoc est, pessimis vestris operibus negatis illum; aut non cognovistis, ut cognoscendus est, quia servitis ei pro commodis temporalibus,

ut servi non ut patri filii. Ego autem novi eum omnibus modis prædictis : et si dixero, quia nescio eum, ero vobis similis mendax. Sed scio eum, scientia æterna et increata, et sermonem ejus servo, id est voluntatem ejus facio opere et veritate. Deinceps ad verba eorum : Numquid tu major es patre nostro Abraham? respondet :

Abraham, Pater vester, exsultavit ut videret diem meum, vidit, et gavisus est.

Abraham pater vester exsultavit, id est, cum læta hilarique fiducia optavit diem meum, scilicet videre. Quo perspicuum est illum minorem me esse, qui optavit videre diem meum, id est, tempus adventus mei, passionisque meæ, quia in carne mea redimam mundum. Et vidit, et gavisus est. Quando vidit? Per fidem vidit incarnationem Christi, quam putatur intellexisse, cum audiret : *In semine tuo benedicentur omnes gentes*; aut ad minus per revelationem Joannis Baptistæ in limbo vidit, id est, didicit Passionem Christi, quoque dici potest vidisse in figura, quando Isaac filium suum immolare voluit : quo tamen salvo atque incolumi ad Dei jussionem manente, hircum hærentem cornibus pro eodem Deo obtulit.

Dixerunt ergo Judæi ad eum : Quinquaginta annos nondum habes, et Abraham vidisti? Dicit eis Jesus : Amen, amen dico vobis, antequam Abraham fieret, ego sum.

Non intelligentes verba Christi Judæi, pleni furore, frendebant [adversus Jesum. Invidia namque eos excæcabat. Quamobrem Christi verba nisi literaliter tantum intelligere non potuerunt. Quinquaginta annos nondum habes, et Abraham vidisti? Quare non dixerunt : Triginta aut quadraginta annos nondum habes? sed de quinquaginta loquuntur. Respondetur juxta Chrysostomum, Dominum Jesum tenerimæ fuisse complexionis ac nobilissimæ,

Gene
XXII, I

Joann
Chrys

atque ideo propter multijugem laborem, propter paupertatem et parcimoniam, et propter calidæ regionis illius intemperiem, annosiorum quam erat, apparuisse. Amen, amen dico vobis : Non vincitur pietas, sed lividis Judæorum objectionibus humiliter respondens : Antequam, inquit, Abraham fieret, id est, crearetur, ego sum. Non dicit : ego eram, sed ego sum, ostendens se Filium esse ejus, qui dicit : *Ego sum, qui sum*; esse suæ æternitatis quod neque præteritum habet neque futurum, insinuans.

Tulerunt ergo lapides, ut jacerent in eum. Jesus autem abscondit se, et exivit de templo.

Tulerunt ergo lapides, ut jacerent in eum, ceu in hominem blasphemum qui se æquaret Deo. Ipse autem nolens exercere potentiam, sed patientiam, abscondit se, id est, invisibilem seu non cognoscibilem se per divinitatem reddens, exivit de templo, malens gloriosius injuriam patiundo fugere, quam respondendo superare. Voluit enim blasphemis istis subducere furoris occasionem, ne ante tempus tantum flagitium committerent, quia nondum venerat hora ejus. Dominus idem noster Jesus Christus mititatis ac patientiæ suæ nos faciat imitari hoc exemplar, quod est in se, nobisque imitandum constituit, qui est benedictus in secula.

Joann. II,
4.

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUANDO LICEAT AB INFAMIA SE PURGARE, ET QUIBUS ADVERSUS SUOS HOSTES REMEDIIS CHRISTUS FUERIT USUS.

QUIS ex vobis arguet me de peccato? Joannis VIII.

Occasionem hujus verbi Christus Dominus noster accepit ex præcedentibus quæ gesserat et locutus fuerat coram Judæis qui, magna moti invidia contra eum, quærebant ipsum interficere. Quod ut liberius auderent, tentabant quibus poterant eum dolis et quæstionibus circumvenire, ut exosum illum facerent populo. In festo itaque scænopegie, in ultimo die, cum vehementi zelo prædicasset, et varius esset rumor in populo de eo, aliorum dicentium eum Prophetam, aliorum Christum, aliorum id negantium et obstrepentium; dissensio facta est in turba propter eum. Itaque cum Pharisei audirent turbam, id est, aliquam partem turbæ murmurantem de illo, miserunt ministros ut apprehenderent Jesum : sed nemo in illum misit manus. Quin potius ministri redeuntes et a pontificibus et Phariseis, quare non se-

cum adduxissent Jesum interrogati, responderunt : Nunquam sic locutus est homo sicut hic loquitur.

Irati igitur in illos, et postea etiam in Nicodemum qui pro Jesu loquebatur, Pharisei ad aliam calliditatem versutissimi se converterunt. Siquidem mulierem in adulterio deprehensam piissimo Domino adducunt, interrogantes quid illi juberet faciendum, quandoquidem hujusmodi lapidare jussisset Moyses. Putabant enim sapientissimo Domino se struxisse decipulam, ut qualitercumque responderet, calumniandi haberent occasionem, præbereturque sibi ansa turbam in illum instigandi. Siquidem si juberet adulteram absolvi, contra legem (ut sæpe solebant) illum agere clamarent. Si lapidandam diceret, durum et immisericordem calumniarentur. Sed eorum retia Christus Dominus dirumpens, digito scribebat in terram : Qui sine peccato est vestrum,

Joann.
VIII, 5.

primus in eam lapidem mittat. Proinde confutati omnes discesserunt.

Post hæc autem, quum multis verbis eorum cæcitatem et duritiam arguisset, etiam hoc illis objecit, quod se odio habebant gratis, et ex odio moti, quærebant eum occidere, quod jam aliquoties tentaverant quoque, licet nihil prævaluerunt. Inde ergo in hæc verba incidit : Quis ex vobis arguet me de peccato? Si occidere me quæritis, ostendite iniquitatem in me, quare sim occidendus. Nefas enim est quemvis occidere innoxium, et a peccato mundum. Per hæc itaque et sequentia purgat se, reum scilicet se non esse mortis, sed veritatem docere, Patris sui gloriam quærere, nihil denique miraculorum cum dæmonis invocatione, aut ejus auxilio cum virtute operari.

Purgatio
sui ab in-
famia
quando
licita sit.

Primum itaque est quod nos in hoc Evangelio docet, licere nobis, ubi infamia nos premit injusta, aut ubi grandem patimur injuriam, nos purgare, rationem reddere, et nos ab injusta infamia cum veritate excusare. Laudabile namque est, ubi injuste aut falso quis infamatur, præsertim si infamia non levis fuerit, se excusare et purgare. Idque tunc maxime : Primo quando fama periclitatur innocentis. Si quidem multa sunt propter quæ vituperamur, quæ, quum non sint contra famam, non oportet ea omnia excusari. Hæc enim levia multo excusat melius patientia, aut dissimulatio, aut humilis confessio quæ honoratum faciunt hominem, quam excusatio, accurataque defensio. Quando enim accusationes sunt quæ non graviter lædunt, aut si vituperia sunt, quæ animam non inquinant, multo magis ædificabis auditores, si humiliter te propugnes tacendo, quam si digladiando, contendendo, irascendo, atque defendendo, nisus fueris te purgare seu justificare. In hujusmodi enim semper periclitatur humilitas, periclitatur charitas, periclitaturque patientia, quarum cura sæpissime major est habenda quam opprobrii pellendi, unde non nimium gravatur fama, nec adeo gra-

vatur, quin major utiliorque fructus ex patientia et humiliate proveniat, quibus infamia quoque, si levis est, aboletur. Verum hoc sola potest humilitas. Quando enim hoc superbo possit persuaderi? Porro, si quid, quod famam graviter lædit, objectum fuerit, quum fama sit nobilissimum in rebus temporalibus (Scriptura dicente : *Melius est nomen bonum, quam divitiarum multarum*) detergendum est illud spongia purgationis. Quomodo enim defendere licet rem temporalem, ita multo magis famam. Quæ ubi semel amissa fuerit, vix recuperabitur. Duæ namque res nobis sunt, dicit Augustinus, necessariæ, conscientia et fama. Conscientia necessaria nobis est, fama proximis nostris. Quamobrem Apostolus quoque ait : *Providentes bona, non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus.*

Secundo, licet excusare se et purgare, ut lingua detrahentis emendetur. Multa enim mala infert detractor et sibi audientibus. Plerumque enim parum aut nihil nocet detractor ei cui detrahit, non potest autem detrahendo non semper nocere, et sibi et audientibus. Cui vero plus noceat num sibi an audientibus, dubitat Bernardus, sic dicens : Detrahens et detrahentem audire, quid horum sit damnable, non facile dixerim, quia uterque portat diabolum sub lingua. Detrahens præterea pestilentior quam vipera. Tres enim simul inficit uno flatu, puta seipsum detrahentem, eum cui detrahit, et audientem se. Multa alia mala linguæ detrahentium efficiunt. Quare expedit eos confutari et vinci, quo minus noceant. *Susurrone enim subtracto, jurgia conquiescunt.*

Tertio, licet expeditque se purgare quando scandalum imminet pusillis. Scandalum vocatur quando delinquendi datur occasio seu causa ex re mala aut illicita, seu mali speciem habente ; quod semper, ubicumque id fieri potest, amputandum est. Quocirca, quum Christo Judæi duo falso impingerent, puta quod esset Samaritanus, et quod dæmonium haberet, alterum excu-

Prov. 1.

Augu

Rom. 17.

Detra-
quantu-
noceat.

Berna

Prov. 20.

Scand-
alum qui
sit.

savit, alterum dissimulans tacuit. Samaritanum enim esse, tametsi coram Judæis foret probrosum, non tamen erat malum, ideo Jesus ad hoc probrum nihil respondens dissimulavit. Porro dæmonium habere Christum, illiusque confœderatione seu virtute morbos curare, miracula ejus adjutorio facere, scandalizaret vehementer noceretque saluti nostræ de Christo id credere. Quamobrem Christus de hoc se purgavit.

In tribus Christo Judæi detraxerant. Tria autem sunt, in quibus Christo Judæi detraxerant. Primo nitebantur innocentie ejus detrudere quo infamarent illum, dicentes eum peccatorem. Idecirco cæco illi a Christo illuminato, Christumque egregie defendenti, Pharisei dicebant : *Nos scimus quia hic homo peccator est.* Et alibi : *Ecce homo vorax et potator vini, publicanorum et peccatorum amicus.* Secundo detraxerunt ejus eruditioni, quia dixerunt eum seductorem. Quod scribens Joannes, *Multum*, inquit, *erat murmur de eo. Quidam enim dixerunt quia bonus est, alii vero non, sed seducit turbas.* Siquidem coram Pilato quoque inter præcipua hanc accusationem locaverunt quod non doceret sed seduceret turbas. *Hunc* (inquiunt) *invenimus subvertentem gentem nostram.* Ad hæc autem calumniose illum etiam mendacii insimulabant dicentes : *Tu testimonium perhibes de teipso, testimonium tuum non est verum.* Tertio detraxerant ejus virtuti et miraculis. Hæc enim omnia erant quæ confirmare debebant veritatem prædicationis, et Evangelicam salutem, quæ nobis offerebatur a Christo.

Ipsi vero diabolica fraude instructi, his omnibus quæ nos juvare debuerant, contradicebant, obstrepebant, detraxerant, calumniabantur et inique pervertebant, si enim Christi nova lex ejusque Evangelizatio nobis esse debeat salutifera, necesse erat ut essent vera quæ nobis dicerentur, ut etiam is qui doceret nos esset sanctus et innocens (quomodo enim credam, ut bene doceat, male viventi?) ut denique nos salutaria doceret, quibus nos

a via veritatis et a Deo non abduceret, sed ad eundem nos reduceret. Postremo, quum difficultas posset prægrandis, et scrupulus vexare Judæos, quo fortasse viderentur, quia Christo non crederent, excusandi, puta quod sibi non liceret de his, quæ per Moysen a Domino noverant sibi tradita atque jam recepta, quædam relinquere et nova assumere. (Neque enim ignorabant vetera hæc priora olim placuisse Deo et fuisse bona) ideo opus erat illis videre testimonia divinæ virtutis, voluntatis ac beneplaciti ejusdem, quo horum quæ docebat Christus, veritas probaretur. Ideo quamvis satis vitæ innocentia suum Evangelium fulciret Christus, et ea tantum, quæ justissima et legi naturæ maxime sunt consentanea doceret, tamen quia illa omnia Pharisei calumniabantur, et a diabolo suo præceptore ac magistro excitati, omnem prædicationis, omnemque operum Jesu fructum nobis moliebantur adimere, adhibuit simul miracula et signa Christus, opera faciens, quæ præter Deum nemo alius possit, quibus prædicationem suam confirmaret.

Verumtamen nihilominus adhuc signis et virtutibus ejus divinis detraxerunt pessimi illi, tribuentes ea potestati diaboli, in cujus nomine, virtute seu consensu ipsum Christum dicebant facere ea quæcumque turbæ quasi divina mirarentur. Itaque Christi detraxerant miraculis, dicentes illum dæmonium habere, et in virtute illius, dæmonibus aliis infirmitatibusque Christum præcipere. Sæpenumero enim Christus illis loquebatur alta et sublimia, quæ non intelligebant. Sæpenumero quoque opera ex potestate divina agebat, quæ facultatem humanam excedebant, nec minus frequenter secreta cordium eorum manifestabat. Ideo hæc omnia tribuebant diabolo, existimantes quod cum eodem pactum haberet Dominus Jesus, cujus vigore hæc omnia efficeret. Neque enim adeo erant imbuti Spiritu Sancto, ut crederent eum divina propriaque virtute hæc operari posse, quos invidia tantum excœ-

cavit, ut quidquid operabatur, quod virtutem excederet humanam, hoc diabolo ascribebant, Christoque detrahebant. Molliebantur enim ea omnia destruere, quibus Christi prædicatio potuit fulciri, ac vera probari.

Sed quid Christus contra eos fecit? Num jussit ignem descendere de cœlo, qui eos consumeret? Numquid terræ mandavit ut eos deglutiret? Minime. Quid igitur fecit? Quinque usus est remediis ipse contra Judæos, quæ nos quoque contra injurias, si quas patimur, tenenda docuit.

Remedia
Christi
quinque
contra in-
jurias.

I. Primum fuit patientia. *Melior enim est patiens viro forti, et qui dominatur animo*

Pro. xvi. 32.

II. Silentium. modo ad convitium quo Samaritanum eum nominabant in hodierno Evangelio tacuit, ne contentionis illi materiam præberet uberiorem. Itaque maluit Samaritanus vocari, quam contentionem fovere Judæorum.

III. Tertium fuit responsio mollis et pacifica. *Responsio enim mollis iras mitigat.* Quamobrem ubi respondendum erat, tam mansuete benigneque respondit, ut magis iram alienam ejus verba sedarent quam provocarent.

Pro. xvi. 1.

IV. Fuga. Quartum fuit ab hostium suorum oculis se subducere, ne gravius in illum delinquerent. Sæpe enim consuevit hostium suorum furori cedere, et eorum sese oculis subtrahere, interim in aliam regionem aut locum divertens, donec illorum acquiesceret insania.

V. Charitas. Quintum fuit pro malis bona retribuere, pro convitiis

reddere instructionem, pro persecutionibus beneficia, pro malevolentia benignitatem et charitatem. Hæc sunt arma sanctissima, quibus omne genus hostium expugnatur, atque invidia sternitur.

Quid tibi nocet vermicule, si contumeliam tibi quis irrogat? An soli tibi irrogatur? Nonne Christus contumelias pertulit et tacuit? Numquid tu vis esse Christo aut melior aut dignior? Christus patitur et tacet, et tu quæris vindictam? Legimus de quibusdam philosophis, qui ingenti mansuetudine præditi, injurias ac contumelias non minus fortiter quam æquanimiter tolerarunt. Quapropter cum quidam a vilissimo quodam homine convitium pateretur, interrogatus quomodo hoc tolerare posset: Si, inquit, asinus pede me calcasset, nonne tolerarem? Non ergo tolerabo ab homine, quod ab asino tolerandum erat? Sic ethnicorum philosophi virtuti studebant, quibus tamen nulla erat reposita corona justitiæ a Deo percipienda, quandoquidem finem in quem opera aut virtutes suas dirigerent, nesciebant: et nos Christiani, quibus, si vel calicem aquæ frigidæ cuipiam tribuamus, merces æterna a Deo retribuitur, non anhelabimus ad virtutes? Carissimi igitur filii, parum est quod de philosophis legimus, quorum virtutes sunt, ut opera mortua. Nobilius habemus exemplar in Christo Domino nostro omnium virtutum, quod imitemur, non solum ad utilitatem nostram, sed etiam, imo multo magis propter voluntatem ejus, et ad honorem ac gloriam ipsius, qui est benedictus in secula, Amen.

DOMINICA PALMARUM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

HOC sentite in vobis quod et in Christo Jesu. Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo. Humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod et Deus exaltavit illum, et donavit illi nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine Jesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium et infernorum. Et omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jesus Christus est in gloria Dei Patris. *Ad Philipp. II.*

LECTIO hujus epistolæ Christi explicat humilitatem et patientiam, quibus per passionem a Patre exaltatus est ad gloriam, ad cujus imitationem hic invitamur. Quare congrue huic Dominicæ est applicata. Dicit itaque Apostolus : Hoc sentite in cordibus vestris, hunc sentiat anima vestra affectum humilitatis et patientiæ, qui in Christo Jesu juxta humanam naturam fuit, ut quemadmodum ille humillimus, patientissimusque fuit, nec quæ sua, sed quæ aliorum erant quæsivit, ita vos quoque in vobis hunc animum sentiatis ad humiliationem, charitatem, patientiamque paratissimum.

Hic namque Christus cum in veritate Deus esset, unius cum Patre essentiæ atque naturæ, non rapinam arbitratus est, hoc est, non usurpatione rei esse credidit alienæ si, quod vere est, assentit se æqualem Deo. Et quamvis hoc ita sciret et tantus esset, exinanivit tamen semetipsum, formam servi accipiens. Non reliquit quod habuit et quod fuit, sed quam ante non habuit, naturam humanam, as-

sumpsit. In similitudinem hominum factus, nec tamen hominibus tantum similis, sed verus etiam homo, puta non amittens quod erat, et assumens quod non erat, sustinens omnes indigentias, molestias infirmitatesque hominum absque peccato, hoc est, passibilitatem, non vitia. Et habitu, id est exteriori manifestatione visibilem se atque sensibilem exhibens, ut eum qui creditur et est Deus, videtur tamen sentiturque ac creditur simul homo. Hic Christus humiliavit quidem semetipsum, et factus obediens Patri secundum naturam humanam, ut quemadmodum per Adæ Rom. v, 19. inobedientiam perieramus omnes, ita ejus obedientia salvaremur. Fuit autem non leviter obediens, sed usque ad mortem : nec ad quamcumque mortem, sed ad mortem crucis, hoc est, ad dolorosissimam, acerbissimam ignominiosissimamque mortem.

Cujus rei gratia, quia ita se, cum tantus esset, humiliavit ut ultra humiliare non posset, ideo Deus quoque adeo exaltavit illum, ut ultra aut magis exaltare

Philipp. ii, 9. non posset. Nam donavit illi nomen, quod est super omne nomen, ut scilicet Christus homo, quomodo est, ita vocetur quoque Deus. Et quanquam ab exordio incarnationis hoc illi dederit Pater, post resurrectionem tamen et ascensionem illius, tunc primum recte satisque mundo manifestatum innotuit, ut in nomine Jesu Dei et hominis omne genu flectatur, omnis potestas se humiliet atque subjiciat, cœlestium, terrestrium et infernorum, hoc est, Angelorum, hominum et dæmonum, et omnis lingua, id est, universa creatura, quæ Dei habet agnitionem, confiteatur⁹ ultro, quia Dominus Jesus in gloria est

Patris, eidem majestate, natura et gloria cœqualis. Videsne quam expresse reverentiam Christo dicit exhibendam, tam confessione interna sive mentali, sive (ubi ita expedit) etiam vocali, quam corporali quoque genuflexione seu adoratione? ne Erasmiani et Lutherani dicant internam sufficere pietatem erga Deum, tametsi corpore aut in homine exteriori nihil exhibeatur, quasi anima tantum, non corpore etiam esse deberemus Christo subjecti, aut quasi corporis humiliatione non esset nobis Salvator noster agnoscendus, cum non animam tantum, sed corpus et animam creaverit, redemerit et salvaturus sit.

EXEGESIS EVANGELII

DOMINICÆ PALMARUM, MATTHÆI XXI.

Exod. xii, 3. IN hac Dominica multa in officio divino miscentur tristibus læta. Servatur enim cum palmis processio, qua primo Christi gloriosum introitum in Jerusalem significamus. Nunquam enim ante majori laude et honore a turbis exceptus est Dominus Jesus quam hac die, quando ultimo Jerosolymæ fines ingressus est, et jam juxta figuram legis agnus in Pascha immolendus a grege separatus est. Rogo igitur vos ut attente audiatís quanto honore et plausu, cum palmis et laudibus receptus sit, ut eo magis vos moveat quæ sequetur ejus passio ad compunctionem, cum audieritis eum qui cum tanta gloria et favore introductus fuit in urbem, post dies paucos, capi, ligari, cædi, flagellari, atque ut omnium flagitiosissimum extra urbem cum ignominia maxima ejici. Processionem vero sequitur Missa, in qua fere omnia tristitiam compassionemque excitent, puta tristitia ipsa valde. Sic in hac vita quoque nos utraque circumdant, ut sola non eveniant tristitia, neque sola læta,

sed miscentur, ut ex altero alterum fiat tolerabile, et rursus e diverso quod dulce foret et abductivum a Deo, alterius amaritudine conspersum non adferat homini periculum.

Cum appropinquasset Jesus Jerosolymam, et venisset Bethphage ad montem Oliveti, misit duos discipulos, dicens eis :

Jerusalem civitas multa olim habuit nomina, nec semper ut in Evangelio hic Jerosolyma vocata est. Nam quantum hic nostro congruit proposito, prima dicta est Salem a filio Noe, religioso et bono Sem, qui eandem fertur ædificasse, et primus in ea regnasse. Cui assertioni si quis contradixerit, volens eam a Melchisedech constructam, nihil obstat. Siquidem Sem idem vocatus est quoque Melchisedech : unde non duo, sed idem est homo. Deinde vocata est Jebus, vel ab eo qui ampliorem eam civitatem extruxit, sic, ut quidam pu-

Melchisedech qui fuerit.

Jerusalem unde ortum habuit.

tant, vocato, vel ab Jebusæis habitatoribus civitatis. Inde accidit ut ex compositione utriusque nominis tandem vocata sit Jerusalem, quasi Jebusalem. Porro a Salomone, quem urbem hanc triplici scribunt cinxisse muro, novissime vocata est Jerosolyma, quasi Jerosolomonia. A poetis vero et historicis ethnicis vocatur plerumque Solyma per abbreviationem.

II. Reg.
II, 1.

Hieron.

Quum igitur Dominus huic appropinquaret civitati, et venisset Bethphage, hoc est ad pagum seu villam sacerdotum, juxta radicem montis Oliveti sitam, quæ distabat ab Jerusalem (ut fertur) uno milliario, misit discipulos suos. Veniebat tunc ex Bethania Dominus, quo die præcedenti, hoc est, sabbato gratissimus suavissimusque hospes advenerat. Cui convivium devotissimæ mulieres, Martha et Maria Magdalena, instruxerant in domo Simonis leprosi, ubi Lazarus a morte resuscitatus unus fuit ex discumbentibus. In hoc convivio Maria Magdalena, suavissima, et insatiabili devotione plena, unguentum pretiosum effuderat super caput ipsius Domini Jesu recubentis. Inde ergo venit Jesus altera die ad Bethphage juxta montem Oliveti, id est, olivis consitum: unde misit duos discipulos, ut creditur, ex Apostolis. Sæpe legitur Dominus duos simul misisse. Nam et ad prædicandum misit binos et binos, ad commendationem socialis vitæ.

Marc. VI, 7.

Ite in castellum quod contra vos est, et statim invenietis asinam alligatam, et pullum cum ea: solvite et adducite mihi; et si quis vobis aliquid dixerit, dicite: Quia Dominus his opus habet; et confestim dimittet eos.

Jerusalem castellum vocat, vel propter loci munitionem (hanc enim Salomon triplici cinxisse muro scribitur, et turribus erat centum septuaginta quatuor munita, teste Josepho, absque turribus, quas Herodes construxerat) quia ut castrum videbatur ædificata, aut propter inhabitantium

iniquitates despective eam castellum nominat. Contra vos est, vel ex oppositione loci erat e regione Apostolorum situm, vel, contra vos est, id est, contrarium vobis: me enim magistrum vestrum et Dominum persequitur ad mortem; vos autem me amatis, ideo contraria sunt studia hujus studiis vestris.

Et statim invenietis asinam alligatam, et pullum ejus. Asina hæc et pullus in usum erant pauperum, qui propria non habebant jumenta, in quorum numerum humillimus Dominus semetipsum constituit ut verus agnosceretur paupertatis amator. Pullus asinæ dicitur quia de illa asina natus, super quo nemo hominum sederat. Solvite et adducite mihi. Et si quis aliquid vobis dixerit, quare solvitis? dicite: Quia Dominus his opus habet; non dicit Dominus noster, nec Dominus vester, sed simpliciter Dominus, puta universorum, rex Christus et Messias. Et confestim dimittet eos, ubi dixeritis me illis indigere. Non incongruum fuit humilitati Christi se Dominum appellare, tametsi Domini nomen sic indeterminate positum Deo sit soli proprium, sicut per Isaiam loquitur: *Ego Dominus*. Hoc est nomen meum, quia hoc die ad consolationem et instructionem credentium verbis et factis, tum suis, tum aliorum majestatem suam voluit declarare. Hodie namque cum magnis laudibus et gloria introductus fuit in Jerusalem: hodie quoque mox ubi templum intravit, ejecit ementes et vendentes de templo, sicut is qui potestatem habet.

Is. XLII, 8.

Luc. XIX,
45.

Hoc autem totum factum est, ut adimpleretur quod dictum est per Zachariam prophetam, dicentem: Dicite filiæ Sion: Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam, et pullum filium subjugalis.

Zach. IX, 9.

Dicite filiæ Sion, id est, populo Jerusalem. Sic enim filiæ nomine congregatio populi consuevit vocari in Prophetis. Dici-

Matth.
xxiii, 37.

tur autem filia Sion, propterea quod templum Domini habitatioque regis erat in monte Sion. Bene quoque dicitur filia, non quod hoc dulci amicabilique vocabulo digna fuerit Jerusalem, quæ occiderat prophetas et Dominum prophetarum parabat occidere, sed dicitur filia propter multiplicia beneficia quæ huic populo sunt exhibitæ, propterque paternum suum affectum quem nunquam destitit huic plebi impendere.

Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus, hoc est, humilis, et sine strepitu ac pompa tibi veniet, non aureo curru vectus, nec equo nobili, sed sedens super asinam, pacis et tranquillitatis amicam, et super pullum filium subjugalis, scilicet asinæ sub iugo domitæ aut assuetæ. Nisi invidia fuissent excæcati Judæi, intellexissent Christi adventum futurum, non tamen opulentia temporalive imperio, sed in mansuetudine et humilitate, juxta hanc Zachariæ prophetiam, quæ in nostra translatione qua utitur Ecclesia, et est Hieronymi, sic legitur: Exsulta satis, filia Sion, jubila filia Jerusalem. Ecce rex tuus venit tibi justus et Salvator: ipse pauper, et ascendens super asinam, et super pullum asinæ.

Euntes autem discipuli, fecerunt sicut præcepit illis Jesus, et adduxerunt asinam et pullum, et imposuerunt super eos vestimenta sua, et eum desuper sedere fecerunt.

Supposuerunt Domino vestes suas, quo mollius honestiusque Dominus sederet. Videant hic qui bona studia operaque calumniantur, quasi nihil possit Deo placere ab eodem non præceptum, qui dicunt omnia adinventiones esse humanas quæcumque non jussa sunt in Scripturis. Siquidem Apostoli jussi ut adducerent asinam et pullum, hoc ipsum fecerunt: sed hoc non solum fecerunt, verumetiam quod non fuerant jussi fecerunt, quia vestimenta sua Domino supposuerunt, et acceptum

tamen nihilominus hoc Christo fuit. Non putamus autem absurdum aut inconueniens, quod Christus Dominus noster, in tam brevi itineris spatio primo asinæ, deinde pullo insederit, cum ob mysticam significationem ita voluerit uti utroque. Nam per asinam primo sedens populum significabat Judaicum sibi subjectum, atque legi Mosaicæ subditum ad se pertinere: deinde gentes absque freno et lege petulanter viventes, per pullum voluit significari lascivientem. Qui tamen cum sessorem recepit super se Christum, et ipse mansuetus factus est.

Itaque ex utroque populo, unum populum, unamque Ecclesiam sibi acceptabilem facere volens, sibi subditam atque subjectam, id in duobus iis jumentis significari voluit. Et idcirco conjicitur primo sedisse super asinam, quæ populum significat Judæorum. Cui ipse primum, deinde Apostoli quoque prædicarunt, antequam ad gentes se conferrent. Verumtamen non ignoro, quod ab aliis putatur quibusdam primo sedisse super pullum, formantibus sibi rationes quasdam quod eorum judicio relinquo. Incertum est enim super quo primo sederit. Et in hac re profecto parum nobis opus est investigare super quo sederit jumento primum. Satis est nobis scire quod utrumque sit illi adductum, et, quod probabiliter creditur, super utroque sederit. Nam Zacharias de asina meminit. Et Evangelistarum nonnulli de pullo referunt. Porro Matthæus refert adductos ad Dominum asinam et pullum, et Apostolos imposuisse vestimenta super eos, Christumque desuper sedere fecisse. Quo satis innuitur super utroque sedisse horis successivis.

Plurima autem turba straverunt vestimenta sua in via. Alii autem cædebant ramos de arboribus et sternebant in via. Turbæ autem, quæ præcedebant, et quæ sequebantur, clamabant, dicentes: Hosanna

Matth.
7.

filio David, benedictus qui venit in nomine Domini.

Audientes Christum venturum populorum turbæ quæ ad festum venerant, propter signum magnum quod audierant illum fecisse in Lazaro, exierunt eidem obviam circumdantes eum, ut alii præcederent, alii sequerentur. Fecerunt autem triplicem illi honorem. Siquidem nonnulli cædebant ramos olivarum de arboribus et sternerant ei in via; alii sua exuebant vestimenta, et prosternebant in via; alii ramos olivarum gestabant in manibus. Turbæ autem quæ præcedebant et quæ sequebantur, clamabant: Hosanna filio David, id est, cantabant filio David, Hosanna, quod est: Salva obsecro, aut Salvum me fac, obsecro. In hoc igitur quod dicit Evangelista cantatum filio David hosanna, vult dicere Christo attributam potestatem salvandi, et ab eodem postulatam salutem. Aut si ita construitur, ut turbæ dixerint hæc tria verba, voxque Judæorum sit Hosanna filio David, sensus est: Nos dicimus filio David: Hosanna, postulantes ab eo salutem. Judæi enim Christum expectabant ex genere David, ideo nominarunt eum, quando Christum voluerunt dicere, filium David. Hieronymus dicit: Hoc significare voluerunt quod adventus Christi salus sit mundi. Benedictus qui venit in nomine Domini, id est, benedicatur sive laude dignus habeatur, qui venit in nomine Domini.

Et quum intrasset Jerosolymam, comota est universa civitas, dicens: Quis est hic? Populi autem dicebant: Hic est Jesus Propheta a Nazareth Galilææ.

Neque enim viderant Dominum Jesum ante sic venientem, nec tantas audierant laudum exclamationes a turba. Quare dicebant: Quis est hic? Admirantes insolitum concursum, turbæque cum laudibus gaudium, atque adeo puerorum claman-

tium in templo dicebant: Quis est hic? Turbæ autem dicebant: Hic est Jesus a Nazareth Propheta. Quam jucundum quamque suave est audire de gloria Domini, quam gratulantur pia omnium corda Domino Jesu, quod sic honore tanto exceptus est. At vero quam triste est videre, quod tam brevis hæc gloria fuerit, quæ illico mutabatur in tristitiam. Nam quem sic gloriose videmus introduci, sero iterum exire videbimus civitatem. Neque enim quispiam erit amicorum ejus, qui audeat illum recipere hospitio propter metum Judæorum. Itaque turba Christum laudante, et hymnos dicente, pueris quoque in templo Hosanna clamantibus, sola pharisæorum colluvies invidia tabescit. His enim ilia rumpebantur quod turbam sic affectam Christo cernerent, quod tantum illi videbant honorem fieri, quod denique pueros in templo audiebant Christum laudantes (quod multis eorum præter ætatem usu venerat, quo major fieret divinæ majestatis ostensio) et clamantes: Pax in cælo et gloria in excelsis.

Luc. xix,
38.

Videntes autem principes sacerdotum et Scribæ mirabilia, quæ fecit, et pueros clamantes in templo, et dicentes, Hosanna filio David, indignati sunt et dixerunt ei: Audis quid isti dicunt? Jesus autem dixit eis: Utique. Nunquam legistis: Quia ex ore infantium et lactentium perfecti laudem.

Et alius Evangelista addit. *Dico vobis: Si hi tacuerint, lapides clamabunt.* Quod ^{40.}

ita factum est. Siquidem in ejus morte, dum non solum pueri, sed omnis etiam turba taceret ab ejus laude ac confessione, lapides (dum petræ scissæ referuntur) clamabant. Postremo vide quam omnia sincere egerit. Non captus tot laudibus et honoribus, dum ingressus in templum videret ementes et vendentes versari in templo, et avaritiæ hujusmodi quæstus ibi agi, zelatus, cathedras vendentium,

Matth.
xxvii, 51.

Joann. xii,
3.

Hieron.

mensas nummulariorumque evertit æs, et genus omne hominum hujusmodi ejecit de templo, dicens non hujusmodi esse usibus domum Patris sui applicandam, sed orationi. In hoc discamus adulationes, laudes, honores, beneficiaque nulla suscipere ab hominibus, propter quæ postea cogamur a recto itinere, aut a justitia declinare. Sit mens nostra erecta ad Deum, et con-

stans in omni virtute, ut si aliter fieri non potest, Deo placuisse nobis satis sit, tametsi hominibus dipliceamus. Quid enim nobis de opinionibus aut favoribus hominum, quando illuc respiciendum est maxime, ne extra gratiam simus Dei? Præstat nullum habere hominem amicum, quam offensum nobis habere Deum, cui laus, honor et gloria per infinita secula seculorum, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

MULTIPLEX TURBA CHRISTO OCCURRENS QUID NOS DOCEAT.

BENEDICTUS *qui venit in nomine Domini.* Matthæi XXI.

Turba quæ
hodie
Christo
exhibu-
erit.

Gloriosum hodie legimus Domini Jesu introitum in Jerusalem cum multis laudibus et honoribus populi. In illa autem processione triforem inveno conditionem hominum. Quædam enim pars hominum, puta turba ipsa, honorem Domino exhibebant et cupientes eum laudare, filium vocant David, et regem Israel. Itaque fecerunt quantum potuerunt. Parva tamen fuit hæc laus Christi. Quid enim magnum erat filium esse regis David atque de nobili regio stemmate descendisse, qui Dei est veri atque vivi Filius, cum eodem sempiternus in divinitate? Nec suprema est laus regem esse populi, qui in cœlis rex est angelorum, universorum et quæ in cœlis et quæ in terris sunt Dominus. Tamen si eorum verba pensentur, etiam nescientes, ordinante Spiritu Sancto, verba eorum altius quam putabant, laudaverunt eum. Siquidem clamantes ei Hosanna, quid aliud quam Deum dixerunt? Ab eo enim quærebant optabantque sibi salutem tribui, eam scilicet, non quæ est in terris, sed quæ est in excelsis. Hujus itaque populi pia fuit devotio. Serviebant enim ei, quomodo potuerunt. Nam alii de arboribus cædebant ramos; alii ramos sternebant

in via per quam gradi habebant; alii portabant ramos arborum in manibus, circummigrantes et præcedentes eum; alii exuentes vestimenta sua sternebant in via. Reliqua turba acclamationibus serviebat laudum et obsecrationibus.

Secunda pars hominum erat Phariseorum, Scribarum et Legisperitorum, qui Christum odiebant, eique detrahebant. Horum paucos reor exisse extra civitatem in occursum Domino. Neque enim devoti erant Domino, nec illum reputabant honore dignum: ideo illum non solum non laudare venerunt sed etiam eum carpebant, stimulabant, arguebant, eique insidiabantur et detrahebant. Et hoc faciebant maxime dum eum observant, dum tentant sermonibus atque ei detrahunt coram plebe. Quapropter cum nunc turbam, tum discipulos, tum denique pueros ei audirent acclamantes, quam putatis tunc torquebantur acriori invidia et dolebant? Tunc enim inter se loquebantur: *Videtis quia nihil proficimus*, laborantes et consultantes contra eum? *Ecce mundus totus post eum abiit.* Quid miramini, quid doletis, o Pharisei cæci? Num plangitis quod Christum sequitur mundus, per quem universus factus est mundus? Quare si nihil proficitis, non cessatis igitur a tot

Matth.
xvi, 16.

Joann.
19.

Persecutionibus, insidiis et detractionibus, quandoquidem, ut ipsi dicitis, malitia vestra nihil proficit, nec tanta est vobis astutia ut quod doletis possitis avertere. Quidam tamen de turba Phariseorum Christo dicebant: *Magister increpa discipulos tuos* et turbas te laudantes. Quasi dicant: Neque enim decet te hæc sustinere. Nam si (ut apparere vis) justus et sanctus es, hos plausus vilis plebeculæ et turbæ sine judicio clamantis non deberes sustinere. Vide hic Judæorum dementiam. Dominum magistrum vocant, et tamen arguunt eum docentque. Nam volunt discipulos et turbam per eum a clamoribus compescendam. In qua re nonne prudentiores se magistro constituunt? Ægre ferebant revera Christi laudes et sibi, quidquid æstimationis honorisve Christo accessit, detractum putabant. Hæc igitur dicentes, non Christi modestiam zelabantur, sed invidiæ et ambitioni suæ morem gerebant. Tria enim sunt, quæ Judæos, et Phariseos hic in Christi laudibus torquebant: Primum, quod turbæ dicebant eum benedictum, cum ipsi eum peccatorem judicarent: *Scimus*, inquit, *quia hic homo peccator est*. Secundo, quia dicebant eum regem, quem ipsi ne nobilem quidem æstimabant, dicentes eum a Galilæa fabrum et fabri filium. Tertio, quia turbæ dicebant eum venisse in nomine Domini. Ipsi vero non arbitrabantur eum venisse a Deo, sed in principe dæmoniorum, cujus virtute, si quid miraculorum faciebat, perficeret.

Tertia pars hujus populi in hac processione, fuit ipse Dominus Jesus, qui quantum non oblectaretur plausu et gloria mundana, testabatur hoc quod inter laudes canentium, civitatis ipse excidium flevit. Miserabatur enim civitatem Jerusalem, quod tam misere erat vastanda et habitatoribus trucidatis vacuanda. Qua ex re liquet parum illum de honore sibi exhibito cogitasse, qui animarum flebat excidium. Haudquaquam tamen otiose hoc factum putemus, quod honori et laudibus

externis fletum ipse conjunxit. Sæpius enim ante Jerusalem ingressus est, et quandocumque voluit, compassionem potuit et fletum tristitiamque advocare. Neque enim ei quomodo nobis dominabantur passiones, sed ei serviebant. Igitur quando voluit sensit, quando noluit a se iterum repulit. Quod ergo hoc tempore lamentum super Jerusalem accepit, non propter se, sed propter nos fecit. Illi enim quid conferre aut nocere poterant laudes humanæ? Sed vidit quid nobis noceant.

Quamobrem ipse fecit, quod nos facere docuit, si quando in gloria aut plausu hominum fuerimus constituti, ne gloria nos mundana extollat. Debemus namque tunc tristitia ad memoriam revocare, quam viles scilicet simus, quam fragiles, quam mortales, quam paucis recte cogniti, qui non meliora, quam par est, de nobis sentiant, quam continue rebelles et ingrati simus Deo. Quod certe si faceremus, parum tunc nos delectarent favor et honor mundanus. Scriptum namque est: *Prosperitas stultorum perdit eos*. Et rursus, ne prosperitate justitia nostra labefactetur, admonet nos Ecclesiasticus dicens: *In die bonorum ne immemor sis malorum*. Docuit quoque in hoc suo fletu, Jerusalem non soli gaudio intendere dicens: Si cognovisses et tu, quæ tibi ventura sunt, mecumque ea expenderes, non gauderes adeo ut soles, sed mecum etiam feres. Deinde docuit nos in nulla fortuna, felicitateve gaudere terrena. Nihil enim in hoc mundo ex omni parte est beatum, sed omnia amaritudinibus mixta. *Risus enim dolore miscebitur, extremaque gaudii luctus occupat*. Quare scitum est illud Boetii dictum: *Anxia res est humanorum conditio bonorum, et quæ vel nunquam tota proveniat, vel nunquam perpetua subsistat*. Huic census exuberat, sed est pudori degener sanguis. Hunc nobilitas notum facit, sed angustia rei familiaris inclusus mallet esse ignotus. Ille utroque circumfluus vitam cœlibem deflet. Ille felix nuptiis, orbus liberis, alieno censum nutrit hæredi. Alius

Laudatus
ab aliis ne
extollatur,
quid agere
debeat.

Prov. I, 32.

Eccli. xi,
27.

Luc. xix,
42.

Prov. xiv,
13.

Luc. xix,
39.

Phariseos
quem in
laudibus
Christi
torserint.

Joann. ix,
24.

Matth.
xii, 35.
Marc. vi, 3.

Luc. xi, 15.

prole lætatus, filii, filiæve delictus mœstus illacrymatur. Idcirco nemo facile cum fortunæ suæ conditione concordat. Inest enim singulis quod inexpertus ignorat et expertus exhorreat. Quapropter nullis fortunæ blanditiis, nullis mundanæ felicitatis auspiciis, est fidendum. Qui hodie sanus, cras mortuus est. Qui hodie dives, cras in egestate est. Qui dominabatur paulo ante, nunc servit.

Oliva mystice quid.

Vide præterea, quod rami olivæ præferuntur Domino Jesu, quod quam juste, quamque congrue fiat, significatio mystica declarat. Oliva namque et pacem et misericordiam significat. Siquidem dum diluvio facto, Dominus terræ voluisset reconciliari, antequam Noe exire auderet arcam, columbam emisit ex arca. Quæ rediens, in ore portavit ad Noe ramum viridum olivæ, quo pacatum Dominum Noe intellexit. Sic hoc etiam die, quum dies accederet suæ passionis, qua inter Deum et hominem perpetuam facturum erat pacem Christus, nos ex ingenti sua misericordia et compassione ab æterna damnatione redempturus, Spiritu Sancto ordinante, præferebant ei ramos olivarum, quo insinuaretur illum advenire, qui mediator esset Dei et hominum, Christus Jesus : adesse quoque jam tempus, quo pro nobis seipsum oblaturus hostiam Deo, in sanguine suo perpetuam nobis compararet pacem. Itaque nos simus hi, qui Christo hos portant olivarum ramos, ut quantum in nobis est, cum omnibus hominibus habeamus pacem, e medio aufere quidquid dissidiorum, discordiæve proximis nostris posset præbere ansam. Itaque hoc potissimum sacro tempore cum omnibus decet nos redire in gratiam. Neque enim hoc tantum nos curare oportet, ut nobis, sed ut proximis quoque nostris nobiscum tranquilla pax sit. Hoc est, non solum his qui in nos peccaverunt, oportet nos indulgere, charitatem impendere, sed hos etiam qui nobis infensi sunt debemus nobis reconciliare. Deinde egenis cunctis, id est, illis, qui pane, consilio,

auxilio, opeve alia quacumque nostra indigent, simus compassivi et misericordes, idque non solum lingua, sed opere etiam et veritate, subveniundo, consolando, suadendo, et quæcumque pietatis officia exhibendo. Hoc facientes, ante Christum ramos olivarum portamus.

Quod si pariter veterem exuimus hominem, ea damnantes quæ olim quærebat, contemnentes ea quæ dileximus et quibus cum delectatione inhæsimus, nobis eadem subtrahentes, tunc vestes nostras exuimus ut per quæ peccavimus, nosipsos commodumque nostrum quærentes, nunc item Christo nos subjicientes eidem per illa serviamus. Est præterea aliud, quod possit per vestes significari, puta temporalia bona. Vestis enim, quam induimus, nec infimum, nec supremum corporis tegit. Sic temporalia nec principium nec finem vitæ hominis consolantur. Nemo enim aliter quam nudus egreditur de utero matris, nemo aliter quam nudus in terram revertitur. Omnia igitur temporalia, neque principium, neque finem vitæ nostræ tegunt. Illa igitur exuere debemus et ad pedes Christi, hoc est, infirmis Christi membris, puta pauperibus, calamitosus, ac miseris substernere.

Cæterum, de ramis quoque non illud solum, quod diximus, intelligi potest, sed est alia quoque significatio, quæ vobis taceri non debet. Scitis filii multos in Ecclesia Dei fuisse sanctos Dei homines, qui secundum naturam non aliter fuerant quam homines ut nos sumus, mortales, passibiles, et fragiles : secundum vero dona Dei, moribus nobiles, perfecti et virtutibus insignes. Hi itaque in regno Ecclesiæ fuerunt ut arbores electæ, de quibus frondes virtutum ad imitationem eorumdem sunt nobis desecandi. Legimus Abraham illum magnum Deo placuisse, atque non solum frondes sed et fructus suavissimos germinasse. Amputemus nobis inde ramum obedientiæ, quo ad arduissima quæque propter Deum inveniamur semper parati. Ramum mansuetudinis a

Coloss. 9.
Vestes uere mistic quid.

Genes. VIII, 10, 11.

Job 1.

Moyse et David petamus. Ramum patientiæ accipiamus a Job viro recto et simplici. Sic in Novo quoque Testamento a sanctis Apostolis mundi contemptum, a virginibus castitatem, ab aliis quoque sanctis vendicemus nobis ramos virtutum, quas obviam Domino venientes ante ipsum feramus. Nemo sanctorum sit, cujus legimus vitam, a quo virtutis aliquid ad ædificationem non suscipiamus. Hoc modo tanquam in nemore Ecclesiæ, in silva virtutum deambulantes, virtutes et virtutum exempla coacervemus, quæ in usum et profectum nostrum vertentes, tanquam ramos de arboribus cæsos, Christo portemus in honorem.

Filii charissimi, videat unusquisque vestrum malam suam consuetudinem quam emendare studeat et cavere. Audistis, quomodo laudes Christo cecinerunt, et hosanna. Sic vos quoque Christum laudate, Christum adorete, a Christo salutem petite et misericordiam. Scurrilitas, impudicus sermo, aut inhonestus, os vestrum non exeat. Neque enim decet, ut os, quod Deum laudare debet, obscœnis aut malis sermonibus polluat. Verum, quid dicam de his, qui tota die blasphemant ad singula verba sua, ad singula mendacia testem Deum invocant, addentes: Per Deum vivum, per Deum sanctum? Estne hoc contra præceptum Dei: *Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum?* Et contra verbum Christi: *Nolite jurare omnino, neque per cælum neque per terram; neque aliud quodcumque juramentum?* Desuescite, filii, ab hac mala consuetudine. Quomodo in vobis mala hæc consuetudo crevit et roborata est, ita iterum deficiat, et pereat omnino. Bonasit ad hæc voluntas, et omnia erunt facilia. Faciat semel homo sibi legem firmam, nullo unquam pacto, et propter rem nullam velle jurare. Statuat simul quoque sibi pœnam tolerandam, quotiescumque ex improvviso, aut per malam consuetudinem juraverit. Quæ, inquis, erit pœnitentia? Toties dare nummum in eleemosynam, aut subtrahere tibi usum rei alicujus deli-

catæ, aut orare toties orationem Dominicam. Quam pœnitentiam adeo observes, ac si ita agendi Deo votum fecisses, quotiescumque legem fueris tuam, non jurandi scilicet, transgressus. Faciet enim hæc pœna tibi instituta solvenda, ut propositi tui fias memor, nec jures.

Verum quid de illis dicemus, qui tota die blasphemant Deum et sanctos, per Christi passionem, per vulnera, per corpus, per sanguinem imprecantes, jurantes et maledicentes? Deinde per sanctum Vitum, per sanctum Hubertum, per sanctum Valentinum, dire execrantur? et hoc receptissimum apud nobiles est, quasi nobile et militare sit blasphemare Deum et Sanctos, et nobilior sit, qui dirius maledixerit, aut in Deum sanctosque magis fuerit impius. O miserrimos vos et ignobiles, si hæc maxima est virtus vestra, quæ nobilitat vos, ut vix decem proferatis verba absque blasphemia in Deum et sanctos, absque maledictione, absque juramento, absque imprecatione et execratione mala. Væ vobis et miseræ nobilitati vestræ. Melius evenisset vobis ut nunquam essetis nati. Rogo igitur et moneo vos, ut abstineatis corrigatisque linguas vestras inflammatas a gehenna. Diabolus, credite mihi, sedet in linguis vestris. Neque enim sic impie execrando et maledicendo possitis loqui, nisi diabolus esset vobiscum. Verum non creditis, quia fortasse Deus singulare cælum pro hujusmodi blasphemis domicellis, (ut sic vos nominem) construxit. Quum veneritis, percipietis. Revera enim sicut vivitis, ita moriemini. Ite igitur, quia hic nobis non vultis credere de hortantibus vos a turpi, lascivo, voluptuoso, maledico, ebriosoque vestro modo vivendi. Experiamini igitur quid vobis eveniat, et relinquit nobis causam plangendi vos. Neque enim grandis nobis spes erit de felicitate vestra, nisi vera præcedat conversio quæ luceat in vita vestra: quandoquidem in peccatis vestris moriemini. Quando enim benefacietis, qui nunquam didicistis benefacere, qui necdum

Blasphemia in Deum et sanctos ejus quænam hodie sit in abusone.

Jac. III, 6.

Joann. VIII. 24.

Consuetudo mala quanto studio in melius vertenda.

Ephes. V, 3, 4.

Exod. XX 7.

Matth. V, 34.

Jac. V, 12.

statuitis vos corrigere? Iterum igitur dico :
Ex testa parentum vestrorum male nati,
male educati, male vivere assueti, male
etiam (nisi singulari vos miraculo Deus
mutet) moriemini.

Blasphe-
miis et ex-
ecrationi-
bus qui-
nam hoc
tempore
magis de-
diti sint.

Hæc non omnibus vobis, filii, dico, sed
divitibus, nobilibus, sceleratis, concubina-
riis, maledicis, et his qui in continuis pec-
catis viventes, sese non corrigunt. Vos
autem, filii, qui semper estis pavidi, qui
pro conscientia vestra vigilatis, qui deli-

ctorum fugitis occasiones, qui Deum of-
fendere timetis, Dominum nostrum Jesum
Christum cum palmis et olivarum ramis,
in civitatem cordis vestri introducite, illi
honorem et laudis confessionem offerte,
illum nunc in passione et morte ipsius
agnoscite, eique compatientes adstate, ut
dignetur vos etiam in morte vestra agno-
scere, atque ab æternis vos incendiis libe-
rare, qui est cum Patre et Spiritu Sancto
benedictus in secula, Amen.

EXEGESIS IN PASSIONEM DOMINI

JUXTA QUATUOR EVANGELISTARUM NARRATIONEM, SENSUM ORTHODOXORUM
PATRUM LUCULENTER REFERENS : ATQUE AD COMPASSIONEM,
GRATIARUM ACTIONEM, ET IMITATIONEM QUEMQUE VEHEMENTER EXSTIMULANS.

PRÆFATIO

DEDIT IN MORTEM ANIMAM SUAM, ET CUM SCELERATIS REPUTATUS EST, ET IPSE PECCATA
MULTORUM TULIT, ET PRO TRANSGRESSORIBUS ROGAVIT. ISAÏÆ LIII.

CHARISSIMI filii, licet passionem Domini nostri Jesu Christi quotidie dignum sit cogitare, tamen hodie maxime cum omni devotione tenemur rememorari, compati Christo, et gratias agere, quando universalis Ecclesia, tristitiam et compassionem repræsentans, ejus memoriam agit in omnibus quæ agit, scilicet in Missa, in cantu, in pulsu, in signis, aliisque ritibus et cæremoniis. Omnia etenim membra corporis, languente capite, dolent. Et nos, si membra Christi sumus, non possumus non dolere, ipso dolente, non possumus non compati, ipso patiente : maxime cum non pro se, sed pro nobis, id est, pro liberatione et salute nostra patitur quidquid patitur. Si ergo ei non compatimur, signum est quia membra ejus non sumus, nec de spiritu ejus vegetamur. Sol et luna hodie obscurantur, terra tremit, petræ scinduntur, et etiâ creatura suo creatori compatitur irrationalis : et homo (pro quo creator patitur) rationalis, non compatitur ? Cogitet unusquisque, si ego fecissem malum propter quod pater meus, vel mater mea occisa esset, nonne pro morte ejus merito dolerem ? Et si non dolerem, nonne

et similiter morte dignus essem ? Verum jam malum feci ego propter quod non solum Pater meus sed et Deus meus occisus est, quomodo ergo non dolebo ? Quapropter de hac die intelligitur quod in Levitico scribitur : *Omnis anima quæ afflicta non fuerit die hac, peribit de populo meo.* Non ergo est hodie licitum ridere, propter fletum Christi. Quia qui hodie non compungitur circa passionem Christi, timendum est quod per totum annum non compungatur, id est, timendum est quod non sit de illorum numero qui redemptus sit passione Christi, hoc est, cui proficiat virtus passionis Christi.

Non tantum tamen hodie solum memores esse debemus eorum quæ pro nobis passus est Dominus, sed quotidie. Quia dignum est, ut quotidie de illo cogitemus cujus fructum quotidie percipimus. Talis est passio Christi, quæ nos in susceptione baptismatis, quando ad fidem ingredimur, ab omni peccato nos purgat, Christo incorporat, contra tentationes roborat, ad virtutes instruit, meritum conquirat, et in morte, id est, in exitu ab hoc mundo, ad æternam felicitatem nos educit. Unde et

Lev. xxiii, 29.

Passionis Christi fructus.

Matth. xxviii, 45, i.

homo per meditationem Dominicæ passionis majorem utilitatem consequitur quam per aliqua alia exercitia corporalia in Dei acceptatione, teste Alberto Magno, qui in tractatu de missa dicit : Simplex recordatio vel meditatio passionis Christi plus valet, quam si quis per annum jejunaret in pane et aqua qualibet sexta feria, vel disciplinaret se qualibet hebdomada per annum usque ad effusionem sanguinis, vel quotidie legeret unum Psalterium. Unde hortatur Bonaventura : Si vis, inquit, homo, de virtute in virtutem, de gratia in gratiam, de bono in melius proficere, quotidie quanta potes devotione, mediteris Domini passionem. Nil enim in anima ita operatur universalem sanctificationem sicut meditatio passionis Christi. De hujusmodi autem utilitatibus et dictis sanctorum persuadentibus ad meditandum possent multa dici, sed temporis angustia non admittit; quia restat nobis adhuc diu historiam Dominicæ ejusdem passionis recensere et declarare.

Hoc tantum dicere expedit quod etiam in thematis præscripti verbi insinuat, quod in meditatione Dominicæ passionis tria querere debemus, sive triplicem finem intendere : scilicet ut ad compassionem nos excitemus, ut ad imitationem provocemur et instruamur, et ut ad devotionem et charitatem affectum nostrum inflammemus. Ut autem hæc prosequi valeamus pro gratia impetranda dicamus ad honorem amarissimæ passionis Dominicæ, et tristissimæ dolorosissimæque matris ejus, unum Pater noster, et Ave Maria.

Dedit in mortem, etc. ut supra dixi, filii charissimi, quod utilissimum sit passionem Dominicam quotidie meditari; hodie autem omnino necessarium et quod in ejus meditatione tria debemus intendere ac querere : Primo, debemus meditando passionem Domini, elicere compassionem. Ad sentiendam autem compassionem erga Christum et compassionis devotionem valent hæc sequentia : Primo pensare amarissimum excellentissimumque dolorem

passionis ejus. Fuit autem dolor ejus duplex, scilicet in corpore et in mente : externus et internus. Uterque commemoratus in præallegatis verbis : dedit in mortem animam suam; ad quam utique per multas passiones pervenisse intelligitur : ecce dolor corporalis. Et cum sceleratis reputatus est, in quo famæ ablationem, et ignominiam, et per consequens spiritualem dolorem, sicut in aliis multis sensit. De utroque dolore intelligitur, quod in Threnis in persona Christi dicitur. *O vos omnes qui transitis per viam, attendite, et videte si est dolor sicut dolor meus*, quasi dicat, non.

Secundum omnes enim communiter doctores dolor Christi fuit maximus, super omnes dolores hujus vitæ. Rationes sunt, primo, propter nobilitatem et teneritudinem complexionis ejus. Secundum Joannem Chrysostomum, ea quæ fiunt a Deo per miraculum pretiosiora et meliora sunt his quæ fiunt per naturam. Quia ergo Christus fuit miraculose formatus in utero virginis per Spiritus Sancti virtutem, ideo melioris fuit et delicatioris complexionis, et sensus vivacioris præ hominibus totius mundi. Quanto autem aliquid nobilius, pretiosius, tenerius, delicatius est, tanto facilius læditur, tanto gravius et acrius affligitur, cum cruciatur. Sicut differentia ista patet in rustico laboribus attrito, et nobili in homine et bestia : in oculo et calcaneo. Cum autem nemo in æqualitate teneritudinis et nobilitatis et perceptibilitatis possit Christo æquari (quia tenerior fuit in calcaneo, quam tu in oculo, et clavus magis afflixit Christum, quam ignis Laurentium) ideo nullus etiam dolor ei comparari potest.

Secundo, propter satisfactionem peccatorum totius humani generis. Quia non pro uno peccato, nec pro uno homine, sed pro totius mundi peccatis satisfacere voluit et satisfecit : non secundum quod sufficiebat secundum dignitatem suæ personæ, quia, ut sic, una gutta fusa sanguinis suffecisset. Secundum ergo quod

Albertus Magnus.

Meditatio Christi passionis quantæ sit energiæ.

Bonavent.

Tria meditatione passionem Domini necessaria.

Compassionem per quædam adjuvari.

D. Christ fuerit plex.

Thren 12.

D. Christ fuerit ximus.

Joan Chrys.

congruebat et requirebatur, scilicet secundum demerita hominum, per viam justitiæ voluit pro nobis satisfaciendo nos liberare, et non per potentiam, ponderando omnia peccata totius mundi et passionis suæ dolorem quasi in statera. Unde dixit Isaias :

Is. LIII, 6. *Posuit, scilicet Deus Pater, iniquitates omnium nostrum super eum.* Satisfecit itaque pro omnibus et omnium nostrum peccatis, pro omnium miseriis, pro omnium pœnis et tristitia et dolore, quæ homo debuit habere pro exulatu hujus miseriæ.

Dolorem Christi maximum quam lauxerint. Tertio, dolor maximus fuit, quia multa accidentia habuit valde dolorem suum gravantia. Primo, acerbissimus fuit propter generalitatem, quia in omnibus membris doluit. Secundo, quia sine culpa, scilicet propria, sed aliena. Idcirco, quia tu causa fuisti omnis passionis ejus, merito dolere debes. Tertio, quia in vilissimo loco. Quarto, in sceleratorum consortio. Quinto, in festino tempore. Sexto, coram populi multitudine. Septimo, turpissima mortis conditione. Octavo, quia omnes dolores, et omnes pœnas universaliter et singillatim sensit. Nos si plura haberemus vulnera, hoc quod acrius nos molestat oblivisci facit cæterorum vel non sentire, sicut magnus dolor dentium facit oblivisci doloris in pede. Christus autem distincte et experimentaliter novit et apprehendit omnium membrorum dolores singulos; et ideo maximum dolorem habuit immitigabiliter propter suæ personæ majestatem, quia scilicet Deus et homo. Et ideo in omnibus quæ auditis de Christo, cogitate quod non solum homo mitissimus, humillimus, pulcherrimus, graciosus, piissimus, dulcissimus, et amantissimus, sed etiam Deus est reverendus, metuendus, adorandus, omnipotens, creator, et judex noster qui salvabit aut damnabit nos. Causas autem interni doloris et tristitiæ, infra dicam, quum opportunum fuerit.

Quoniam modo Christus in omnibus suis verbis et factis nos docuerit. Secundo, in passione Domini debemus videre et attendere gestus, mores, et virtutes Domini nostri Jesu Christi ad imitandum, quia quidquid in terris dixit et

fecit Christus disciplina et morum perfectio fuit. Et ideo quando auditis aut cogitatis quod Christus dixit aut fecit hoc vel illud, inspiciatis quomodo se habuit exterius, et interius : quomodo stetit humiliter parum loquens, cum disciplina, leniter et pie absque rancore, absque invidia, quietus et tranquillus corde, diligens omnes, cupiens omnibus bene et faciens, atque compatiens. Idcirco in verbis allegatis supra ad excitandum in nobis imitandi studium dicitur, quod pro transgressoribus, Is. LIII, 12. hoc est, pro crucifixoribus oravit, dans nobis exemplum veræ charitatis.

Tertio, Dominicam passionem cogitando, debemus affectum nostrum ad devotionem et amorem erga Christum inflammare. Ah hoc valet quod cogitemus quod omnia quæ sustinuit, non propter se, sed sine culpa propria pro nobis, ad delenda scilicet peccata nostra, ad acquirenda nobis merita et gaudia cœlestis gloriæ, toleravit. Unde et Isaias de eo dicit : *Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra.* Et, *Disciplina pacis nostræ super eum, et livore ejus sanati sumus.* Unde in themate dicitur : Peccata multorum tulit, non solum multorum, sed omnium. Quia quantum in se est, pro omnibus satisfecit. Ad excitandum tamen majorem charitatem, debet unusquisque Domini passionem cogitare, ac si pro se solo Dominus passus esset. Et revera, quia et si non nisi unus fuisset peccator qui redemptione indiguisset, æque crucem pro eo et mortem, sicut pro multis sustinuisset. Aut si unus adhuc superesset cui passio tolerata non sufficeret, Christus denuo rediret, et iterum semel ut ante moreretur, ne salutis remedium cuiquam deesset.

Nunc vero, quia secundum morem Ecclesiæ congruit vobis prædicari passionem, distinxi totam passionem in articulos LXX ut eo facilius retineatis, quæ circa hujusmodi articulos sic distincte dicuntur. Ad quemlibet etiam articulum aliquid morale vel instructorium quod ex gestis Domini

Imitari uti
debeamus
Christum
patientem.

Is. LIII, 5.

Meditans
passionem
Christi
quam
charitatem
erga ipsum
excitet.

elicitur annexui. Et licet summarie in tot articulos distinxerim Domini passionem, nihilominus tamen ut magis condescendam vobis, ordinabo et referam articulos singulos ad Horas canonicas, secundum quas gestæ sunt, ad aliquas paucas, ad aliquas plures, secundum quod circa unam horam plura evenerunt quam circa aliam. Sicut ad primas Vesperas quatuor, ad Completorium septem, ad Matutinas decem et octo ad Primam quinque, et sic de aliis Horis.

Antequam tamen procedatur ad distinctionem Horarum, præmittenda sunt quædam, quasi præambula et introductoria in ipsam Domini passionem : Post quæ subnectuntur duo articuli, de quibus non constat, qua hora factum sit, quod circa illos geritur.

PRÆAMBULA

PASSIONIS

DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI.

Pharisæorum et aliorum in Jesum invidia.

PRÆDICANTE Domino nostro Jesu Christo poenitentiam, dum propter nimiam dulcedinem doctrinæ ejus et propter innocentem, benignam amabilemque ejus conversationem, sed et obstupendam miraculorum ejus coruscationem et variam beneficiorum exhibitionem, fama ejus undique divulgaretur, et populi ubique, relictis Pharisæis, ad eum confluerent ; Scribæ, Pharisæi, et principes Judæorum, quia erant inanis gloriæ cupidi, invidebant illi : et potissimum, quia hypocrisim et iniquam eorum simulationem Dominus arguebat et contraria operibus eorum malis docebat. Idcirco cœperunt ei ubique detrahere, opera et verba ejus mendaciis pervertere,

Joann. xi,

ipsum blasphemare, persequi, quæstionibus tentare, prædicationem ejus callide observare, et ex omni parte quærere si quid possent invenire ubi possent eum accusare et tanquam injustum diffamare et punire. Sed Dominus, qui eorum occultas machinationes et versutas cogitationes noverat, ita prudenter et innocenter in omnibus se habuit quod ipsi amplius confundebantur et omnis eorum subdola cogitatio frustrabatur. Unde ipsi majori invidia furebant contra ipsum, et tunc maxime, postquam Dominus Lazarum quadriduanum mortuum de monumento resuscitavit, qui scilicet Lazarus erat nobilis et nominatus miles de regia stirpe : quia hoc miraculum erat celeberrimum et omnibus notum et in multorum præsentia Judæorum factum, propter quod multi credebant in ipsum.

Ex tunc igitur Judæi, collecto concilio, statuerunt et definierunt conclusive Christum interficere. Et hoc concilium creditur factum in sabbato ante Dominicam in passione : propter quod ab Ecclesia tunc incipitur in canticis expressa memoria de Christi passione, et dimittitur Gloria Patri. Habito hoc concilio et definitione facta de Christi interfectione, Dominus Jesus recessit in aliam regionem in civitatem quæ dicebatur Ephrem, ubi morabatur cum discipulis suis. Hoc faciebat Jesus non ex timore nec ex impotentia præservandi se a morte (quia nihil poterat fieri in eum contra voluntatem suam) sed voluit declinare furorem persequentium se nobis in exemplum : ut etiam nos, quando fieri expedit, declinemus adversarios nostros, ne demus eis occasionem amplius irascendi et per consequens gravius peccandi ex præsentia nostra, quia furor inimicorum nostrorum facilius vel citius vincitur, seu placatur cedendo et tacendo, quam renitendo et disputando.

Mansit autem Dominus paucos dies illic, quia appropinquabat dies passionis suæ, et ideo rediit versus Jerusalem et, ante sex dies Paschæ Judæorum, in sab-

Joann. 47-53.

Sabbatum ante Dominicam in passione. Passio concilii contra sum conclusionem daorum

Fugit quidam Chris doctus

Joann. XII.
2. bato Palmarum, venit in Bethaniam ubi fuerat Lazarus mortuus quem suscitaverat. Illuc ergo veniens Jesus, intravit domum Simonis leprosi, id est, qui fuerat leprosus, et per Jesum a lepra mundatus. Hic erat cognatus Marthæ et domus ejus erat vicina domui Marthæ : vel forte spectabat ad possessionem Marthæ, quæ erat domina illius castelli. Ibi fecerunt ei cœnam, quia multum gavissæ erant de reditu ejus quem super omnia diligebant. Martha autem illa nobilis domina ministrabat, et Lazarus unus erat ex discumbentibus. De hoc Lazaro dicitur, quod pos resurrectionem sui nunquam riserit, sed post ascensionem Domini incredibili abstinence et castigatione corporis seipsum afflixit; quia viderat pœnas horrendas inferni.

Lazari
ancti vita
ost susci-
tationem
morte. Cum autem Dominus esset in cœna, ferventissima et fidelissima ejus amatrix Maria Magdalena (quæ non poterat satiari in dilectione et veneratione ejus : imo omne quod facere poterat in honorem sui dulcissimi Magistri hoc nimis parvum adhuc ei videbatur) mercata est unguentum nardi spicati pretiosi, quod illius naturæ est quod refrigerat, et confortat hominem : propterea divites utebantur ejusmodi in illis regionibus propter calorem nimium et siccitatem terræ. Magdalena itaque conjecturabat Dominum debilem, quia videbat eum frequenter pallescere vel ex fatigue itineris vel ob memoriam mortis sibi instantis, quam ex relatione (ut Augustinus dicit) Lazari resuscitati imaginabatur. Et ideo accessit ex more suæ devotionis ad pedes ubi quondam invenerat gratiam in hac eadem domo Simonis, et lavit illos, capillisque capitis suis tersit. Dehinc fracto alabastro, id est, vase marmoreo aperto, effudit unguentum super caput ipsius recumbentis. Deinde unxit et pedes, et domus impleta est ex odore unguenti. Non putandum est quod unguentum fuerit spissum sicut apud nos unguenta conficiuntur : sed tenue admodum aquæ rosacæ. O cogitate quantum

placuit hæc devotio, hoc opus pietatis benedictæ Virgini Matri Jesu quia et ipsa plena erat pietate et compassione, et libenter ipsamet fecisset tale quid; sed pauper erat nec emere poterat, ideo forsitan hæc et similia cogitabat elevata mente ad Deum : Gratias vobis et sempiterna laus, cœlestis Pater omnipotens, sempiternæque Deus, qui dedisti in cor hujus filiæ vestræ, ut ipsa sic honoraret, sic amaret filium vestrum, et meum; permaneatque quæso merces illius vobiscum in æternum.

Videntes autem discipuli indignati sunt, murmurantes, et dicentes : ut quid perditio hæc? Potuit enim istud venundari multo et dari pauperibus. Non par ratio, nec similis fuit intentio murmurantium Apostolorum ad reprehendendum hoc opus pietatis. Nam cæteri Apostoli præter Judam murmurabant solum contra Magdalenam, quia sciebant quod Dominus de tali honore non curaret, nec talia medicinalia affectaret. De pauperibus vero et de danda elemosyna sæpe mandaverat : ideo arguebant mulierem ex compassione ad pauperes. Judas autem murmurabat ex infidelitate et avaritia, quia putabat totum perditum quod fiebat ad honorem sui Magistri. Et licet verbotenus, ad colorandam nequitiam suam, videbatur habere sollicitudinem pro pauperibus, tamen nulla erat sibi cura de pauperibus, sed quia ipse oculos habebat, furabatur ex his quæ mittebantur elemosynaliter Christo, et sustentabat inde uxorem et liberos suos. Quia ergo istud unguentum potuisset vendi, (sicut ipse taxavit) trecentis denariis et pecunia venisset in manus suas, unde potuisset furari decimum denarium, ita quod habuisset inde triginta denarios (qui quæstus jam sibi periit) ideo murmurat non solum contra Magdalenam, sed etiam contra Dominum iratus, et amissio hujus pecuniæ fuit sibi occasio quod vendidit Jesum.

Sed quid faciebat devota mulier Maria Magdalena, quando discipuli murmurabant contra eam? Humiliter tacebat, sic enim facere solebat. Nam et ante quando

Matth.
XXVI, 8, 9.

Murmur
Apostolo-
rum quale
fuerit.

Murmur
Judæ
unde pro-
dierit.

Joann. XII,
6.

August.

Luc. VII,
48.

Unguen-
tum hocce
quale
fuerit.

Simon contra eam murmurabat quia laverat lacrymis pedes Jesu conversa ad ipsum, et quando soror sollicita in ministerio Domini murmuravit contra eam quiescentem ad pedes Domini, similiter tacuit. Et ideo Dominus etiam nunc, sicut semper excusavit eam, dicens quod bonum opus operata esset in se, et quod unxisset se ad sepulturam. In quo ostendit in proximo affuturam sibi passionem et mortem. Hoc verbum, scilicet quod esset unctus in sepulturam, fuit gladius scindens cor virginis Mariæ, quæ non poterat audire de morte Filii.

Dominica
Palmarum
quid Christi
egerit.

Sequenti die, in Dominica scilicet Palmarum, ivit Dominus mane ad Jerusalem, et cum appropinquasset civitati, præmissis duobus discipulis, qui adducerent sibi asinam, intravit civitatem. Antequam autem venerat usque ad civitatem, exierunt ei obviam turbæ quæ convenerant ad diem festum Paschæ cum ramis palmarum et olivarum, (quia audierant de miraculo resuscitationis Lazari) sternentes vestimenta sua in via et facientes Domino honorem qualem nunquam ante fecerant. Clamabant enim, et laudabant eum, dicentes : *Benedictus, qui venit in nomine Domini, Hosanna filio David.* Benedictum quod venit regnum David Patris nostri. Dominus Jesus autem non multum lætatus fuit in tali honore, quia ipse videns civitatem, flevit super illam, non solum ob excidium urbis et murorum futurum sed magis propter peccata inhabitantium : et quod tantum facinus perpetraturi erant, occisuri Dominum suum, regem et creatorem. Intravit itaque Dominus in civitatem, sedens super asinam, et statim intravit templum, prædicans usque ad vesperam. Et post tantum honorem (quod dolenter dicendum est) non fuit in tota civitate qui reciperet eum ad hospitium, vel qui daret ei manducare. Prohibuerant enim principes sacerdotum, ne quis confiteretur eum esse Christum : et quod non reciperent eum, alioquin fieret extra synagogam. Sic Dominus de sero cogeatur redire

Matth. xxi.
9.

Bethaniam adhuc jejunos, et sine cibo.

Eatis et vos cum eo, et compatiamini ei, quod ille, qui cuncta creavit, et omnibus creaturis alimenta ministrat, non habet qui det ei buccellam panis. O Deus, ubi nos manebimus, qui sumus tam solliciti quomodo repleamus ventrem nostrum? Cogitate de beata Virgine, quæ ante receperat consolationem de mane, quando audivit, cum quanto honore introductus fuerat filius suus in urbem : sed quando jam redit jejunos, intelligebat quod talis honor fecerat majorem invidiam in Judæis contra eum.

Sequenti mane, quando redire voluit Jerusalem, potuit mater dicere ad Filium : Charissime Fili, ego adverto quod Principes et Scribæ insidiantur tibi ; rogo te igitur, noli amplius redire inter eos, sed mane nobiscum. Cui respondit Jesus : Carissima mater, oportet me facere voluntatem Patris et perficere opus propter quod veni. Sunt enim adhuc quos me oportet attrahere ad agnitionem Patris mei. Quare tristaris pro me? Quare times? Tu scis tamen, quod nemo potest mihi aliquid facere contra voluntatem meam. Tu scis propter quid veni. Tempus meum breve est. Oportet me loqui et prædicare, quod loquendum est. Cui Mater suffusa lacrymis : Ego, inquit, nihil cupio contra voluntatem Patris, aut tuam : nec intendo te retrahere a salvatione animarum. Sed velim ut saltem per istos dies paucos nobiscum maneat, si non possum te semper habere. Interim forsitan ira Judæorum quiescet et tunc iterum prædicabis. Respondit Jesus : Carissima mater, esto contenta. Ego vivus et sanus adhuc redibo. Et sic iterum ivit ad Jerusalem cum discipulis suis, prædicans in templo usque ad vesperum. Et nemo invitavit eum ad prandium : sed jejunos rediit iterum Bethaniam.

O quis est tam duri cordis, qui non compatitur piissimo Jesu, cui pro tanta charitate sua, nemo est qui respondeat, nemo qui gratias agat, nemo qui recognoscat? quem post tantum laborem prædicationis, post

Feri
post
Palm
quid
Chri
Orat
rie a
lium
sum.

v et.

Coll
um J
Matr
ejus.

tantam fatigationem totius diei esurientem et jejunum, nemo est qui vel modico pane refocillet; nemo qui vel dicat: Magister, per totum diem prædicasti, veni et comede. Sed quasi ignotus egreditur de sero pauper et famelicus, cujus est coelum et terra. Sed dicit forsitan quis: quia fuit Deus, non esuriebat. Verum est, si voluisset, potuisset non esurire: sed non utebatur remedio divinalis potentie sue ad consolationem suam. Imo esuriit et sitiit, fatigabatur, patiens calorem et frigus ut cæteri homines, tamen differenter, quia patiebatur non nisi volens; nos vero patimur nolentes. Redit ergo Jesus hoc sero feria secunda rursus in Bethaniam. Cogitate quomodo Martha sollicita est in domo ut Dominus reficiatur. Maria vero Mater Jesu loquitur interim cum Filio plena mœrore, interrogans eum, et Dominus respondet. Magdalena interim sedet ad pedes ejus, diligenter auscultans quia nunquam poterat satiari in verbis Christi, quæ fuerunt ei melle dulciora.

Feria tertia, Dominus redit in Jerusalem, et rogat beata Maria Apostolos, ut interrogent et scrutentur consilia Judæorum. Rogat illos ut si quid sinistri audirent contra Jesum, in bonum interpretentur. Ad quod libenter annuunt, quia Apostolis cæteris, præter Judam, erat maxima dilectio ad Jesum; et maxime timebant, et dolebant de discessu ejus. Sed quum de sero redisset jejunus, et Apostoli nuntiarent Matri quia Judæi omnino conspiraverant in mortem ejus, rogavit Mater Jesum, ut feria quarta maneret in Bethania. Cujus precibus annuit Jesus, et mansit ibi in domo Marthæ. Judas vero erat plenus cogitatione iniqua, et maxime turbatus, propter effusum unguentum, quod ablata sibi fuerat occasio furandi. Quum itaque Dominus maneret in Bethania, accepit inde opportunitatem ad complendam malitiam suam; quia cognovit per suggestionem, et instinctum diaboli quod tunc Judæi conveniebant in illo die, quomodo vel quando Jesum interficerent. Timebant

enim hoc facere in die festo propterurbationem populi. Simulavit ergo Judas quasi pro necessitate se oportere ingredi civitatem, vel alicubi alio: sed intendebat vendere Dominum.

Et licet alii Apostoli nihil suspicarentur mali, eo quod magistraliter celare noverat malitiam suam, tamen non potuit fieri quin aliquid deprehenderet domina Maria: quia erat etiam docta ex prophetis, quod Christus Filius suus erat tradendus per unum, qui reputabatur singularis amicus ejus. Et diabolus qui regebat Judam inquietabat eum, nunc huc nunc illuc ire, interdum occulte ad Judæos loqui et redire ad Jesum. Ex quo beata domina studebat etiam Judam singulariter blanda lenitate alloqui, beneficia, et dilectionis signa exhibere, et interdum ipsum admonere per dulcia sed potentia verba, cum dulci benignitate, sed honestissima gravitate; si forte resipisceret et placaretur, et deponeret conceptus iniquos. Hoc enim pie credi potest de Beata Virgine: quoniam et Filius ejus, quantum in se fuit, conabatur eum revocare a malo proposito, etiam post sui venditionem aggrediendo eum beneficiis, scilicet lavando pedes ejus, dando illi corpus suum, monendo, comminando et hujusmodi, ut infra dicitur.

Potuit ergo benedicta Domina, (sicut venerabilis Gerson ponit) in hunc modum alloqui, tentans si forte durum cor ipsius posset mollificare. Vides, o Juda carissime, quomodo Judæi conspiraverunt in mortem magistri tui, filii mei, quo pacto quæerunt eum perdere. Scivisti (aderas enim) quomodo nuper tulerunt lapides ut jacerent in eum, quando vix vivus evasit e templo. Nunc, precor te per socialem omnium nostrum convictum, et per, si quid ipse totus bonus et nos omnes bene unquam de te meruimus, roga Judæos ea quæ ad pacem sunt. Is enim et redis ad eos. Ostende nihil esse in Filio meo dignum morte, qui infirmos eorum curavit, qui doctrinis erudit, qui solum Dei honorem et gloriam vivendo prædicandoque quæsivit. Cur in

Mariam matrem Jesu studuisse Judæi proditoris malitiam conceptam lenire.

Joann. XIII, 5.

Luc. XXII, 19, 22.

Joann. Gerson.

Verba B. Mariæ ad Judam proditorem.

Joann. VIII, 59.

Ibid. x, 31.

hujus morte peribimus omnes? Scis quod ex ejus vita pendet mea. Quin etiam tu ipse qualem alium Dominum vel Magistrum habiturus es in quo plus benignitatis, gratiæ et favoris expectas? Elegit te in Apostolum, in fratrem, in amicum : pavit te, ministravit tibi, potestate miraculorum cum auctoritate prædicandi dotavit te, dispensatorem suum constituit te : denique majora sunt quæ promittit.

Responsio
Judæ.

Sed quid respondebat putatis ad hæc, similiaque verba et ad pios gestus Virginis versutus ille et pseudoapostolus? qualem faciem ostendit? Facile fuit ei fingere falsam promissionem. Versipellis enim erat, nequam : et simulare potuit pietatem in verbis, qui plenus erat dolo et iniquitate. Quid mirum si putavit se decipere posse Dominam Mariam, ut malitiam cordis sui non posset agnoscere, quando etiam putavit nequissimam simulationem suam in osculi proditione Christum non posse intelligere? quando putavit, quod per signum falsum amicitiae crudelissimam ejus traditionem magistro posset detegere (ut infra sequitur.) Dicebat enim ei : Ave Rabbi, interim osculans eum : quasi Dominus osculum attenderet, et pravitatem cordis sui non intelligeret. Sic etiam nunc Matri potuit ficto pietate respondere : carissima Domina, nihil mali timeatis Filio tuo, carissimo magistro meo. Non enim aliquid mali veniet ei. Neque putetis quod tam male affecti sunt illi Scribæ et Pharisei. Et prædicationibus Ipsius liberioribus contra ipsos, sunt nonnihil commoti : sed cito cessabit illa commotio cordis eorum. Sed tamen si mali aliquid illi machinati fuerint, hoc ipsum tibi protinus notum faciam, illique usque ad mortem adsistam fideliter, illumque defendam quantum poterō. His similibusque verbis vulpinis et simulatoriis ab illo nequam proditore prolatis, beatissima Virgo Maria non quidem omnino simpliciterque fidem adhibens (quandoquidem spiritus ejus nondum quiescere ad plenum potuit) sed tamen aliquo

modo ab extra videbatur, animo æquiore et contenta magis.

ARTICULUS PRIMUS.

JESUS A DISCIPULO PROPRIO EST VENDITUS.

INTEREA Judas avarus et nequam, dolens adhuc de ablata occasione illius furandi scilicet triginta denarios de pretio unguenti, et volens illos recuperare, consideravit Judæos conspirasse, quomodo Jesum occiderent et tractare inter se quomodo hoc fieri posset sine tumultu. Et videns se opportunitatem habere exequendæ propriæ voluntatis pravæ, eo quod Dominus jam non erat Jerosolymis, sed mansit in Bethania, perrexit Jerosolymam solus, quasi aliquid negotii habens, et vere magnum negotium habebat et tractabat. Invenit autem principes et seniores Judæorum, et Scribas tunc congregatos in consilio contra Jesum, ad quos intravit, non rogatus, non vocatus, sed propria sua malignitate instigatus, et dixit illis : *Quid vultis mihi dare, et ego vobis eum tradam?* Ego scio quid tractetis, videlicet quomodo occidatis magistrum meum ; ego novi etiam quid timeatis, scilicet tumultum populi. Quid ergo dabitis mihi et ego tradam eum vobis sine turbis? Et notate quam vilem æstimavit Dominum Judas : Non dixit : Tantum mihi dabitis, sicut solet fieri pro re cara vel pretiosa, sed : Quid vultis mihi dare? Quasi diceret : Ego constituto in voluntate vestra quid detis mihi : quia non magnipendo, non pretiosum facio magistrum meum. At illi promiserunt, et pacti sunt pecuniam se daturōs. *Et constituerunt ei triginta argenteos.* Si minus constituissent, minus accepisset. Pensate quantam tristitiam inde habuit piissimus Dominus, quantam ignominiam sustinuit et quantum dolorem suum hæc auxit, quod ipse qui est summum bonum et infinitæ bonitatis, vilipensus est adeo et

Matth.
xxvi, 48,
49.

pro tam vili pretio venditus, et hoc a discipulo suo, præsertim cum talis vilipensio redundet in Patrem quia filii ignominia, dedecus est sui patris.

Venditio
risti
id my-
ce.
Timoth.
, 10.

Sed quid debemus discere ex hoc Articulo? Primo, quam verum sit quod Apostolus dicit: *Radix omnium malorum est cupiditas*. Ecce in quantam cæcitatem cordis venit Judas ex cupiditate pecuniæ, ut videlicet magistrum suum, auctorem vitæ traderet in mortem. Videte quanta peccata veniunt ex avaritia. Unde furtum, latrocinia, prædationes, odia, usuræ, innumerabilia mendacia, et fraudes, iurationes falsæ ementium et vendentium, nonne ex avaritia? Secundo instruimur ut nos non vendamus Christum. Ecce quomodo detestamur et maledicimus Judam, quod Christum vendidit, et nos sæpe Christum vendimus. Quomodo? In omni peccato, præsertim mortali. Intendite quæ dico. Quisquis est sine peccato mortali, quisquis charitatem habet, Deum habet: quia *Deus* (inquit Joannes in epistola) *est charitas*. Ecce habes charitatem, habes Deum in anima tua. Anima tua est hospitium in quo Christus habitat. Advertit hoc ille pessimus mercator, imo spoliator humani generis inimicus, vult tecum mercari, ut tibi tollat Christum, non ut ipse habere (ipse tamen non cupit eum, quia non diligit eum, nec potest habere eum) sed vult tibi tollere ut tu non habeas. Quare? Ex invidia. Scit enim magnum bonum esse habere Deum, et quia ipse non potest habere hoc bonum non favet tibi ut tu habeas.

I. Joann.
v, 8.

Quomodo hæc facit? Proponit tibi species rerum, delectationes creaturarum illicitas Deoque contrarias et cum quibus Deus non potest esse, ut cum illas admiseris, Deus a te fugiat. Verbi gratia: Proponit tibi speciem mulieris, suadet tibi delectationem peccati, quam forte aliquando expertus es, aut si adhuc virgo es, suadet tibi ut experiaris. Incendit curiositatem in te, id est, magnum desiderium sciendi. Quid tamen sit in hoc peccato luxuriæ pro

Curiositas
in virgini-
bus quam
periculosa
sit.

quo homines adeo insaniunt (o quot virgines in utroque sexu ita perierunt, magis ducti curiositate, volentes experiri, quam tentatione carnis, id est, libidine) quando sic tibi suadet, et ex officina sua varias species peccatorum tibi proponit, quasi species mercantium, secundum varias concupiscentias tuas, quid aliud facit quam quasi dicat: Depone a te Christum, exclude Deum a corde tuo, et ego dabo tibi illam et illam delectationem peccati pro illo? Si jam tu adeo fatuus es, et consentis ei et peccas, quid aliud fecisti quam quod vendidisti Christum Deum et Dominum et creatorem tuum pro una modica delectatione peccati, quæ ad momentum vix durat et transit et finitur? Ecce qualem negotiationem fecisti. Comparasti brevissimam delectationem peccati (quæ in suo initio extinguitur et finitur) ab hoste tuo crudelissimo qui interfecit animam tuam; comparasti etiam tibi æternas miseras, æternum ignem, poenam nunquam terminandam: et pro illis dedisti Dominum Deum tuum, qui vitam præstabat animæ tuæ, et voluit te introduxisse ad regnum sempiternæ beatitudinis ubi nulla est miseria sed sempiterna lætitia.

Negotiatio
omnium
damnatis-
sima.

Si jam interrogarem unumquemque vestrum, utrumvis ex duobus quod pretiosius, dignius, et utilius est, an hoc quod vilius, indignius, deploratius? Omnes diceretis: Quod melius et dignius est. Quis aliter diceret? Si iterum interrogo, quid est melius, Deus cum regno suo cælorum, an luxuria cum inferno? quis est qui non dedignetur talem quæstionem, et dicat: Quæ comparatio Dei ad luxuriam? Ecce quomodo tunc contemnitur, et venditur Deus quasi vilior, et luxuria eligitur, et præfertur quasi melior. Nonne hoc est Christum Deum tuum vendere, quando ipse reprobat et luxuria eligitur? Sic est de unoquolibet peccato mortali. Hinc videtis modo, quod non semel venditus est Christus: sed quotidie venditur pro turpissimis peccatis quæ nefas est nominare.

ARTICULUS SECUNDUS.

JESUS A MATRE SUA EST LICENTIATUS.

Pia Vir-
gis Mariae
perpassio.

JAM dixi ante, carissimi, Dominum Je-
sum quarta feria remansisse in Bethania
cum matre et cæteris amicis. Quid au-
tem tunc fecerit vel dixerit, non est
scriptum in Evangelio. Pie tamen creditur
et sentitur a doctoribus ac devotis, quod
passionem suam prædixerit Matri, sicut
Matth. xx, prædixerat ante discipulis, quodque præ-
18, 19. monuerit et consolatus sit Matrem blande,
et quod Mater rogaverit eum, si possibile
sit alium modum eligat humanæ redem-
ptionis, quam moriendo. Si tamen a Patre
sic decretum sit, ut scilicet morte sua
mundum vivificet et salvificet, se non
contradicere : sed hoc rogare obnoxius
sibi concedi ut cum moriente possit mori,
et cum sepeliendo, sepeliri. Jesum vero
respondisse hoc fieri non debere nec expe-
dire, ut ipsa moriatur : sed oportere su-
perstitem relinqui in consolationem disci-
pulorum, in firmamentum fidei, et funda-
mentum Ecclesiæ novi Testamenti.

Divortium
Christi a
sua Matre
quam fu-
erit triste.

Quinta igitur feria, cum Dominus Jesus
disponebat ire Jerosolymam ut comederet
ibi Pascha et inciperet passionem suam,
valedixit Matri suæ. Cogitate vos cum
quali tristitia, cum quibus lacrymis. Si
tam triste est divortium insano et cæco
amore amantium se (hoc sciunt qui in ta-
libus sunt experti) quam tristis putatis fue-
rit separatio talis Matris, et talis Filii sic se
amantium? Putatis quod Maria non fle-
verit, quod non intimos gemitus de corde
suo virginali emisit pro Filio suo, pro
magistro suo, pro Domino suo, pro Deo
suo, pro creatore suo? Hic omnia erat ei
suus Jesus, caro ipsius et sanguis. Adeo
certum est, ut si etiam velim dicere con-
trarium, vos non crederetis mihi. Sed
forte incidit cuiquam quod Dominus Jesus
occulte recesserit a Matre et ei nihil dixe-
rit. Ego credo quod hoc ridiculum sit
etiam cogitare, Dominum ita indiscretum

ac immodestum fuisse, ut contra eventum
talis calamitatis et tristitiæ, quæ Matri
accessura erat ex passione sua, non præ-
moneret eam et solaretur. Si curam illius
habuit patiens et jam pene moriens in
cruce, quomodo non curasset eam ante
passionem et tunc cum in tali specie ultra
ipsum non esset visura? Vidit namque
eum postea in cruce sed non ut modo : ve-
rum sicut non habentem speciem neque
decorem, ut leprosum et percussum a Deo,
ut novissimum virorum, virum scientem
dolorem et infirmitatem. Sed dicit quis :
an etiam fleverit Jesus valedicendo et re-
cedendo a Matre. Ego non audeo dicere
ipsum non flevisse (licet non sim certus).
Nos scimus ex Evangelio ipsum valde
amare flevisse pro morte Lazari, quem
tamen parabat resuscitare : unde et qui
adstabant videntes ipsum flentem, dice-
bant : Ecce quomodo amabat eum. Pie
igitur æstimandum est quia plus amavit
Mariam quam Lazarum, ex naturali affe-
ctu Filii ad Matrem (quia vere homo erat
et passiones naturales habebat, sub impe-
rio tamen rationis, et sine peccato) quod
recedendo fleverit. Quantumcumque ta-
men triste fuerit illi a Matre recedere et
separari eundo ad passionem, non tamen
propter hoc voluit deserere obedientiam
sibi a Patre injunctam : sed potius voluit
Matrem deserere et exponere illam mœ-
rori et tristitiæ, quam redemptionem no-
stram prætermittere.

Ex hoc habemus documentum quod
Deum debemus diligere super omnia, et
præ omnibus, quod nullus debet esse amor
ad parentes, nulla amicitia ad socios, quæ
sit contra Deum. Nihil debet fieri, nihil
omitti propter amicum, quod sit contra
voluntatem Dei. Unde ipse Dominus Jesus
dicit in Evangelio : *Qui amat patrem suum,
vel matrem suam plus quam me, non est me
dignus.* Nos vero tenemur diligere etiam
inimicos propter Deum et tamen jubemur
propter Deum odire parentes et amicos, si
impediunt nos in via Dei, vel sunt contra-
rii nobis, ut propter ipsos negligamus Dei

voluntatem, ad complacendum illis et non contristandum eos. Quod nequaquam fieri licet.

Vesperæ primæ hic incipiunt, quæ continent articulos quatuor.

ARTICULUS TERTIUS.

JESUS MANDUCAVIT PASCHA CUM DISCIPULIS SUIS.

QUINTA feria, cum Jesus valedixisset Matri, præmisit duos discipulos Jerosolymam parare Pascha. Qui cum nescirent ubi deberent parare, indicavit eis introeuntibus in civitatem obvium futurum hominem amphoram seu lagenam aquæ portantem, hunc deberent sequi in domum quam intraverit et dicere domino domus (qui occultus erat discipulus Domini Jesu): *Magister scilicet noster dicit: Tempus meum scilicet patiendi prope est. Apud te facio Pascha cum discipulis meis.* Ac si diceret: Volo ut pares mihi necessaria ad comestionem agni Paschalis, locum, cibum, et cætera necessaria. *Euntes autem discipuli, fecerunt sicut dixit illis Jesus.* Et ostendit eis ille paterfamilias cœnaculum grande stratum, sicut Jesus prædixerat discipulis. Ibi, id est, in monte Sion, paraverunt Pascha. Appropinquante vespere, Dominus intravit civitatem cum aliis discipulis, et pervenit ad locum ubi parabatur Pascha. Adspicite nunc Dominum in aliqua parte domus sedentem, et salubria cum discipulis loquentem interim quod paraverunt Pascha. Vespere autem facto, cum parata essent omnia, intraverunt cœnaculum Dominus Jesus et discipuli ejus cum eo. Non solum Apostoli tunc fuerunt præsentēs, sed etiam alii septuaginta duo minores discipuli. Omnes lavant manus, et defertur eis agnus Paschalis assus, panis azymus, vinum et jus lactucarum agrestium. Hæc enim necessaria erant ad esum agni, sicut Dominus præ-

ceperat per Moysen filiis Israel, quando exierunt terram Ægypti.

Hoc Pascha erat figura veri agni, id est, Domini nostri Jesu Christi qui tali die erat immolandus pro nobis et etiam manducandus a fidelibus suis in sacramento sub specie panis. Licet enim Dominus non sit mortuus in quinta feria ad vesperam, tamen incepit passionem suam hac nocte qua agnus immolabatur et celebris erat apud Judæos et etiam instituit Sacramentum sui corporis et sanguinis, ut sequetur infra. Judæi etiam dies suos a vespera usque ad vesperam numerant, ita ut a sero quintæ feriæ, quando luna oritur, usque ad vesperam sextæ feriæ computant unum diem: et ideo quidquid inter duas vespertas factum est, ad unum diem computari potest. Benedictione igitur data a Domino, comedunt omnes. Scribit Comestor in Scholastica historia, Dominum nunquam legi comedisse carnes, nisi agni Paschalis propter observantiam legis. Sed est hic dubium quomodo Evangelista dicit Dominum discubuisse, id est, sedisse ad mensam, cum lex præcipiat ut stantes et erecti comedant agnum. Dicendum secundum Theophylum, quod primo stantes comederant agnum secundum ritum legis: deinde sedentes, alium vel alios cibos comederunt. *Edentibus autem illis agnum Paschalem, dixit Jesus: Desiderio desideravi, id est, valde desideravi, hoc Pascha manducare vobiscum, antequam patiar, id est, moriar. Quare? Ut finiam vetus Testamentum et incipiam novum, ut perficiam opus redemptionis vestræ.*

Cucurrit post nos Dominus Jesus omnibus diebus vitæ suæ, in siti ferventissimi desiderii salutis nostræ. Et ista sitis, sine desidesium fuit protelatum ad triginta tres annos. Discamus et nos patientiam habere si aliquando bona nostra desideria protelentur apud Deum: quia qui facit nos desiderare et velle bonum, scit quomodo et quando debet exaudire et quando expedit nobis. Habemus ex illo articulo etiam aliquod documentum: Documentum scilicet

Die quonam Dominus Jesus passus sit.

Judæi quomodo dies suos numerant.

Petrus Comestor.

Theophyl.

Luc. xxii, 15.

Documenta: Domini patientia et paupertas.

Luc. xiv, 3, 14.

Matth. xvi, 18.

Luc. xxii, 3.

Exod. xii, 8.

cet veræ paupertatis cujus nobis exemplum magnum hic dedit Dominus, quia ita pauper erat quod nec domicilium nec habitaculum habebat ubi Pascha servaret, nec unde agnum et cætera emere potuisset. Idecirco etenim discipuli missi ab illo, antequam indicasset eis locum, interrogabant eum. Ubi vis paremus comedere Pascha? Ac si dicerent: Tu mittis nos parare Pascha, et scis quia non habemus locum vel cibum, nec tu habes. Væ nobis qui dicimus quod vitam Christi et paupertatem volumus imitari et tamen in operibus nostris nihil simile videtur: quia vita nostra valde contraria est vitæ Christi, studia nostra non tendunt post eum. Notandum quod multa requirebantur ad esum agni, ut habetur in Exodo: quæ Dominus observavit, et illa mystice intellecta instruunt nos quomodo debemus verum agnum comedere cujus ille agnus in lege fuit figura. Primo comedebant agnum typicum cum azymis panibus, id est, sine fermento, et significat quod nos sine fermento malitiæ, cum sinceritate et munditia cordis agnum Christum debemus sumere in Sacramento. Secundo, cum lactucis agrestibus, id est, cum contritione cordis et amaritudine pœnitentiæ. Tertio, accincti renibus: per quod significatur, quod debemus habere castitatem. Quarto, calciati pedibus: per quod significatur, quod affectus nostri non debent inhærere terrenis. Quinto, tenentes baculum in manibus, id est, quod debemus vigilare esse, et diligenter nos custodire contra tentationes inimicorum nostrorum. Sexto, comedentes festinanter, id est, ferventer per spiritua-lem aviditatem et devotionem.

ARTICULUS QUARTUS.

JESUS LAVIT PEDES DISCIPULORUM
SUORUM.

DISCUMBENS sic Jesus Magister cum discipulis, Dominus cum servis, Pater cum filiis, tanquam amicus et socius

familiariter, voluit ostendere majorem humilitatem et se exhibere ut servum, ad ostendendam suam magnam humilitatem et ad confundendam nostram superbiam. Quid ergo fecit? Recitemus textum ex Evangelio Joannis, quia valde pulcher est: *Sciens Jesus, quia venit hora ejus, ut trans-eat ex hoc mundo ad Patrem: cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos.* Quid est, in finem? perseveranter, et usque in mortem. Non quod morte terminaret dilectionem, sed in tantum dilexit quod dilectio perduxit eum usque ad mortem. *Et cæna facta, scilicet agni Paschalis, cum diabolus jam misisset in cor, ut traderet eum Judas Simonis Iscariotæ.* Non est intelligendum, quod diabolus possit immittere cogitationes malas, sed suggerit et intentat et potest præsentare species rerum et phantasias ut inde sumamus occasionem cogitandi, desiderandi, etc. Et ideo principium omnis tentationis est ex nobis, et ipse suggerit et suadet quando percipit cogitationes nostras per aliqua signa exteriora. Non enim potest scire cogitationes nostras nisi per signa. Ipse tentat nos, ab intra species objiciendo et persuadendo et alliciendo quod sit bonum, sicut faciunt mali homines ab extra: verumtamen voluntatem nostram non potest cogere: et ideo non potest nos dejicere, nisi nosipsos dejecerimus et arma nostra ei tradamus: hoc est, nisi suggestioni consentiamus. Sed de hoc satis.

Sciens itaque scilicet Jesus, quia omnia dedit ei Pater in manus, scilicet persecutores, traditorem et omnia, et quia a Deo exivit, et ad Deum vadit, non nos deserens, sed omnia Patri acquirens, et reducens. Quamvis ergo hæc sciret, suam sublimitatem, scilicet potestatem et majestatem, quod esset Dominus dominantium, Rex regum, Dei Filius, creator universorum, non tamen suam exhibet sublimitatem, sed humilis servi implet officium et humilitatem. Quid fecit? *Surgit a cæna.* Videte, eo surgente, quomodo surgunt discipuli etiam,

Exod. xii,
8-11.

Phase com-
medendi
ritus mystice quis
sit.

I. Cor. v,
8.

Cog-
nes
dial-
tant
sug

De
quo
tent
min

Jes
dis-
cru-
ped

46.

nescientes quo velit ire aut quid velit facere. Descendit autem Jesus in locum alium inferius sub cœnaculo (Nam Palestini in superiore parte domus habent cœnacula, et in inferiori cubicula). Sic erat etiam in illa domo ubi Dominus erat, sicut scripserunt qui viderunt locum. Superius enim habebat cœnaculum ubi cœnavit, et inferius erat alius locus veluti camera ubi lavit pedes discipulorum, ubi etiam, post resurrectionem suam, discipulis januis clausis apparuit. Ita duo loca erant post resurrectionem Domini facta duæ capellæ quas tenebant canonici regulares. Cui loco contiguum est cœmeterium bonorum virorum, ubi sepultus est Stephanus, Gamaliel, Nicodemus, Abiba, David, Salomon, et boni reges alii. Sed quomodo jam est, quum ille locus sit sub potestate infidelium, nescio. Cum ergo Dominus descendisset, jubet sibi afferri aquam, *deponit vestimenta sua, et linteo se præcinxit*. Nihil omisit quod pertinet ad officium humilitatis. *Deinde misit aquam in pelvim lapideum* (ut scribit Ludolphus) *cæpit lavare pedes discipulorum suorum lutosos, quia discalciati erant et extergere linteo quo erat præcinctus*.

Venit ergo ad Simonem Petrum. Petrus videns quid facturus erat Dominus, expavit, dicens : *Domine, tu lavas mihi pedes*? Tu rex cœlorum, Dominus Angelorum, Deus deorum, tu Filius altissimi, speculum sine macula majestatis Dei, lavabis mihi misero homini, pauperculo piscatori, misero peccatori pedes? Tu, cui flectitur omne genu, cœlestium, terrestrium et infernorum, flectis genua ante defectuosum vilemque peccatorem? Absit hoc, non convenit hoc. *Dixit ei Jesus : Quod facio, tu nescis modo : scies autem postea*. *Dixit ei Petrus : Non lavabis mihi pedes in æternum*. Non possum tolerare, non possum videre quod tanta Majestas se inclinat, et humiliatur ante me indignam creaturam. Petrus faciebat bona intentione, tamen indiscreta quia non debebat contradicere vel resistere Domini voluntati, qui non

potuit errare. Petrus tenet hic speciem ignorantis discipuli vel subditi, qui indiscrete loquitur vel resistit contra factum superioris sui, cujus ignorat rationem. Et quia nescit vel non intelligit, judicat sæpe irrationabile esse quod tamen est rationalissimum et optime gestum. Et idcirco periculosum est valde prælatum suum judicare vel murmurare, quia prætendunt multa sæpe bene et ad diversa respicere habent et in occulto sciunt sæpe multa quæ non possunt vel debent dicere, de quibus nos non advertimus nec cogitamus. Hoc transeat. Quid respondit Dominus Petro? *Si non laverò te, non habebis partem mecum*. Id est, si persistis in inobedientia et pertinacia tua, contrarius voluntati meæ, non habebis partem mecum. *Respondit Petrus : Domine, non tantum pedes sed et manus et caput*. Si sic necesse est, licet grave mihi sit te videre inclinatum et humiliatum ante pedes meos, tamen molestius longe est a te separari. Si ergo non sufficiunt pedes, lava et manus et caput, id est totum corpus.

Dicit ei Jesus : Qui lotus est, non indiget, nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus, scilicet præter pedes. Quare pedes non sunt mundi? quia pedibus calcamus terram et non potest fieri quin aliquid pulveris adhæreat pedibus quibus calcatur terra, quod oportet ablui. Et licet hoc etiam ita veritatem habeat secundum litteram, Dominus tamen dixit et intelligi voluit spiritualiter. Qui lotus est in baptismo, non indiget nisi ut pedes lavet. Per caput hominis, intelligitur intentio et voluntas : per manus, operatio : per pedes vero, affectus et modus sensualitatis intelliguntur : qui dum in hoc mundi pulvere gradiuntur ex toto mundi esse non possunt. Licet ergo Apostoli, quantum ad conversationem, intentionem et opera, erant mundi : tamen quamdiu audiunt desideria haberent sive affectiones terrenas a quibus habebant mundari : quomodo dicebat magnus Apostolus raptus ad ter-

Petrus recusans lotionem pedum suorum, quorum personam gerat.

Judicare superiores quam sit periculosum.

Quid sibi vult lavare pedes, manus, etc.

Lavare manus, caput et pedes mystice quid sit.

Joann. xx, 9.

Ludolphus Carthus.

Luc. i, 32.

Sap. vii, 26.

Philipp. ii, 10.

Rom. VII, 23. tium cœlum (Paulum dico) : *Sentio aliam*

Ibid. 18. *legem in membris meis repugnantem legi*

Ibid. 19. *mentis meæ. Item : Scio, quod non habitat in*

carne mea bonum. Item : Non quod volo, hoc

ago, sed quod nolo hoc facio. Habebat ergo

id est, sentiebat, Apostolus adhuc terrenas

vel peccataliquas concupiscentias. Nolebat

concupiscere et tamen concupiscebat. Ergo

habebat adhuc pulveris aliquid in terra,

licet alias mundus esset. Sed quid ipse

Rom. VIII, I. dicebat ? *Nihil damnationis est his qui sunt*

in Christo Jesu, hoc est, qui sentiunt concu-

piscentias sed non consentiunt. Et vos

mundi estis, sed non omnes. Sciebat enim

qui traditurus erat eum. Duo sunt quæ

Duo quæ-
nam sint
quæ mun-
dent a pec-
catis.

Luc. XI, 41. *mundant a peccato, eleemosyna, et cha-*

ritas. De eleemosyna scriptum est : Date

eleemosynam, et omnia munda sunt vobis.

I. Petr. IV, 8. *De secundo : Caritas operit multitu-*

dinem peccatorum. Neutrum illorum ha-

bebat Judas, sed contraria. Non eleemo-

synæ largitionem quia fur erat, nec chari-

tatem quia proditor erat. Ergo non erat

mundus.

Documenta hujus
articuli
duo quæ.
I.

Humilitas.

Habemus autem ex illo articulo, quan-

tum pro nunc sufficit dicere, duo docu-

menta. Primum exemplum, sive docu-

mentum, est maxime humilitatis, subje-

ctionis fraternæ et charitatis obsequiosæ.

Postquam ergo Dominus omnium lavasset

pedes, etiam proditoris, tersisset et oscu-

latus esset, resumpsit vestimenta sua, et

ascendit ad locum ubi prius cœnauerat.

Et cum recubisset iterum, dixit : Scitis

quid fecerim vobis ? Vos vocatis me magi-

ster et Domine, et bene dicitis. Sum etenim.

Si ergo ego lavi pedes vestros, Dominus et

magister, quanto magis et vos debetis alter

alterius lavare pedes ? Si ergo Dominus ve-

ster sum, præceptum meum hoc servate. Si

magister sum, doctrinam hanc meam custo-

dite. Ego non solum hoc feci ob pedum cor-

poralium emundationem, sed propter humi-

lilitatis eruditionem. Nec solum in lavandis

pedibus hanc legem vobis statuo, sed volo

ut in omnibus attendatis exemplum meæ

humilitatis, et discatis quomodo debeatis

vos vobis invicem inferiores facere, et

humiliter et charitative servire. Aliud documentum est, quod Dominus discipulos mundos esse voluit etiam a pulvere pedum ante sumptionem corporis et sanguinis sui. Per quod indicavit, quantam munditiam requirat a nobis et quantam diligentiam adhibere et nos præparare debemus, ut, pura conscientia, ad hoc venerabile Sacramentum recipiendum, accedamus.

ARTICULUS QUINTUS.

JESUS CORPORIS ET SANGUINIS SUI SACRAMENTUM INSTITUIT.

CŒNANTIBUS autem eis, scilicet Jesu cum discipulis suis, hoc est, cœnam agni typici consummantibus et perficientibus, *accepit Jesus panem, non fermentatum et elevatis oculis ad Patrem gratias agens pro veteribus terminatis et novis inchoandis, benedixit, ac fregit, scilicet post consecrationem, deditque discipulis suis, dicens : Accipite et comedite : Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur. Similiter accipiens calicem, et item gratias agens, benedixit et dedit illis, dicens : Accipite et bibite ex eo omnes. Hic est sanguis meus qui pro vobis effundetur.* Istis verbis Sacramentum hoc instituit, et tacite Testamenti veteris cæremonias destituit, quia signum et figura sunt inania alicujus venturi quando jam præsens ostenditur et habetur quod figurabatur. Istis verbis jam dictis, scilicet, hoc est corpus meum, etc. Et hic est sanguis meus, etc. mutavit Dominus panem in carnem, et vinum in sanguinem suum. Et creditur tunc illis verbis dedisse efficaciam et virtutem in posterum ut cum proferuntur eadem a sacerdote super debitam materiam et cum intentione consecrandi fiat transsubstantiatio.

Sequitur, et dicit : *Hoc facite in meam commemorationem.* Hic dedit Apostolis potestatem, et successoribus eorum cele-

Lotionis
pedum di-
scipulo-
rum ratio
quæ.

Lu-
19.

brandi hoc Sacramentum et frequentandi. Significavit etiam causam institutionis, scilicet in sui memoriam. Et ideo admonemur memores esse semper cum magna gratiarum actione, et devotissima hujus celeberrimi Sacramenti veneratione, maxime charitatis et dignationis divinæ, quod nobiscum voluit permanere et permanebit usque ad consummationem seculi, tam verus, perfectus, et in nullo minor quam est cum beatis in cœlo : nec aliqua differentia in eo est majoritatis vel minoritatis nisi qui beati vident eum fulgentem in sua propria specie sicuti est : nos vero sub aliena specie latentem, eundem tamen Deum qui in cœlo, et qui in Sacramento est. Ecce ille voluit nobiscum manere, cum peccatoribus ingratis, contemptoribus, transgressoribus, suum nomen blasphemantibus, et tantam irreverentiam sibi facientibus, et indigne scienter eum summentibus. Quod major contumelia est, quod ponitur in immundam conscientiam, quam si poneretur in cloacam, cæteris paribus.

ARTICULUS SEXTUS.

JESUS TRADITOREM SUUM CHARITATIVE CORRIPUIT.

QUUM autem hæc, id est, superiora in lotionem pedum et institutione Sacramenti, *Jesus dixisset, turbatus est spiritu.* Quare? Super lapsu, periculo et damnatione sui discipuli, qui in tam detestabile crimen ceciderit venditionis, videlicet innocentis sanguinis magistri sui, pro quo magis dolebat magister pius et misericors, compatiens illius infelicitati, quam pro seipso morituro. Et quia studuit eum ante per beneficia et signa familiaritatis et affabilitatis emendare, scilicet lavando ejus pedes et osculando, et (ut quidam doctor dicit, ut credo Augustinus) lacrymando tunc, et cibando illum corpore et sanguine suo : nec profecit, quia cor illius indurue-

rat : adhibet nunc etiam verba reprehensionis palam ostendendo se nosse peccatum ejus, sub generalibus tamen verbis, et tacito ejus nomine, ne alii eum notarent. Unde *dixit Dominus : Amen amen dico vobis, unus ex vobis me tradet.* Audientes hæc discipuli turbati sunt et unus inspexit alterum, non audentes comedere : Quilibet formidabat pro conscientia sua : quia licet nihil mali sibi conscii essent alii discipuli, præter Judam, tamen credebant magis verbis magistri sui quam propriæ conscientiæ. Sciebant enim necesse esse verum et faciendum indubitanter quod Dominus veritas ipsa dicebat. Unde quilibet eorum dicebat : *Numquid ego sum Domine ? Ait illis Jesus : Qui intingit mecum manum in paropside, hic me tradet.* Ex hoc nondum clare intellexerunt, quia minores discipuli comedeant in alia mensa, et soli Apostoli cum Jesu, ex una scutella. Ideo solum intellexerunt quod non ex minoribus discipulis, sed ex Apostolis aliquis traditurus erat Dominum.

Subjunxit Dominus : *Væ homini illi, per quem filius hominis tradetur. Bonum esset ei, si natus non fuisset homo ille.* Apostolis igitur interrogantibus quilibet pro se, quis esset, compulsus fuit etiam Judas interrogare, ut non notaretur et dicere : *Numquid ego sum Rabbi ? Dicit illi Jesus : Tu dixisti.* Credendum est Dominum hæc dixisse silenter ut alii non audirent. Petrus autem zelosus pro Domino, cupiebat scire, quis esset. *Innuvit ergo discipulo, qui recubuit super pectus Jesu, id est, Joanni, ut interrogaret Dominum. Interrogat igitur Dominum Joannes, dicens : Domine quis est, qui tradet te ?* Jesus revelat illi tanquam familiari, et qui scripturus erat Evangelium, *dicens : Cui intinctum panem porrexero, hic me tradet. Et cum intinxisset panem, dedit Judæ Simonis Iscariotæ. Et dixit Jesus : Quod facis, fac citius.* Hoc non dixit imperando, sed ostendendo, quia sponte, et cum magna siti ac desiderio expectabat suam passionem, quam cupiebat accele-

haritas
risti in
c Sacra-
mento
anta.

Matth.
VIII, 20.

Joann. XIII.
et Matth.
XXVI.

August.

rari, propter redemptionem nostram, et liberationem patrum ex limbo. *Cum ergo buccellam Jesus Judæ tradidisset, post buccellam introivit in eum Satanas*, hoc est, ampliorem potestatem et damnationem in eo accepit, quia per malam voluntatem Judas se magis illi subjecit, *et exivit continuo*, ad quærendam cohortem, quæ caperet Jesum.

Defendus
ut sit pro-
ximorum
lapsus in
peccata.

Ex isto articulo multa habemus documenta : Primum, quod debemus spiritualiter tristari de alterius scilicet proximi nostri casu in peccatum, sicut Christus turbatus est propter lapsum Judæ. Secundum, quod debemus omnibus modis conari quod resurgat et emendetur qui cecidit, monendo, orando pro eo, reprehendendo, aliisque modis. Et licet hoc ad omnes, maxime tamen spectat ad prælatos, qui sunt pastores animarum. Unde Dominus Jesus præbuit se exemplum, quadruplici

Judam tra-
ditorem uti
Christus
studuerit
quadrifa-
riam cor-
rigere.

via tentans Judam revocare : Primo beneficiis ut emolliretur, scilicet lavando ei pedes et dando ei corpus suum et sanguinem. Non enim exclusit eum a generali communione, propter occultum peccatum : sicut etiam nulli sacerdoti licet negare petenti Sacramentum in publico, licet sciat eum esse in mortali peccato occulto et indigne sumpturum. Secundo, Dominus voluit Judam retrahere pudore : Unde dixit in generali : *Unus vestrum me tradet*. Tertio, timore : Unde comminatus est, ei dicens : *Væ homini illi, per quem filius hominis tradetur*. Quarto, affectus ostensione, et blanda allocutione, quum dixit revertenti et osculo prodenti se : *Amice, ad quid venisti?* Ex hoc debent discere prælati, quod non uno tantum modo aut via, sed qualitercumque possunt, tentare debent et conari ut revocetur qui declinat ad perditionem. Tertium documentum est, quod occulta peccata non sunt revelanda, sicut Dominus non revelavit peccatum Judæ discipulis, nisi Joanni submissa voce, qui scripturus erat hoc Evangelium, et tenuit in secreto, nec revelavit Petro interroganti. Et de hoc satis pro nunc.

Prælati
quanto stu-
dio revo-
care debe-
ant ovem
errantem.

Cum autem exisset Judas a cætu, et conventu sanctorum discipulorum, quorum Abbas erat Dominus Jesus, scribit Evangelista, quod erat nox. Et hoc bene conveniebat filio tenebrarum, ut ambulet in tenebris exterioribus qui plenus erat interioribus. Incipiente igitur et accedente nocte, et nos volumus hic terminare vespere, id est, ea quæ Dominus gessit circa tempus vespertinum : et quæ sequuntur annumerare volumus Completorio.

Completorium primum hic incipit, habens articulos septem.

ARTICULUS SEPTIMUS.

JESUS DISCIPULIS PRÆDICAVIT.

QUUM Judas exisset, incepit Jesus dulcissimum sermonem, totum plenum igne dilectionis, et melle dulcedinis, in quo consolatus est discipulos, quasi ultimum vale cum illis loquens, et admonens ut non tristarentur de illius passione, quæ jam instabat, nec turbarentur de sua persecutione eventura. Hunc sermonem solus Joannes scripsit, quia super pectus Domini recubuit, ex quo nisi paucissima tangam, cæteris omissis propter passionem : Dixit ergo Jesus discipulis suis : *Filioli, adhuc modicum vobiscum sum*. Ecce nominat eos filiolos, ex teneritudine et dulcedine amoris, quia in separatione amicorum, amor plus solito fervescit et corda eorum magis liquescunt erga se mutuo. *Mandatum novum do vobis ut diligatis invicem sicut dilexi vos. In hoc cognoscent omnes, quod mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad invicem. Non turbetur cor vestrum propter ea quæ videbitis me passurum, neque formidet, scilicet ea quæ vos estis passuri. Si diligitis me, mandata mea servate. Qui habet mandata mea, et servat ea, ille est qui diligit me. Qui autem diligit me, diligitur a Patre meo et ego diligam eum, et manifestabo ei meipsum, Non relinquam vos orphanos : Veniam ad vos.*

Chr
d

F
cur
stus
stol
cet.

Joan

nvitat
sus di-
pulos ad
tentionem.

Deinde præmonuit eos ad patientiam. *Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit. Si de mundo fuissetis, mundus quod suum erat diligeret. Quia vero de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus.*

pann. xv,
vi.

Mementote sermonis mei, quem ego dixi vobis : Non est servus major domino suo.

Si me persecuti sunt, et vos persequentur. Si sermonem meum servaverunt, et vestrum servabunt. Absque synagogis facient vos, sed venit hora, ut omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo. Sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum. Amen amen dico vobis : plorabitis et flebitis vos, mundus autem gaudet, vos autem contristabimini : sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Hæc locutus sum vobis, id est, ad hunc finem, ut pacem in me habeatis, id est, non quærat is eam in mundo, quia ibi nihil nisi tribulationem habebitis : sed in tribulatione vestra quærat is pacem in me. In mundo pressuram habebitis : sed confidite, ego vici mundum.

Post hæc, sublevatis oculis in coelum, oravit pro se, dehinc pro discipulis, et ultimo pro omnibus qui credituri erant in eum. Oportet nos hæc relinquere, quia tam multa sunt et copiosa ad explanandum, ut si his vellemus immorari, non sufficeret tempus ad passionem vel incipiendam. Sunt etiam specialia documenta tot ibi, ut vix tribus verbis prolatis, doctrina dulcissima inveniatur. In generali tamen pro toto sermone hoc possumus accipere documentum, quod tristes et tentati, sunt semper sermonibus consolatoriis et dulcibus fovendi, quia sufficit eis propria tristitia, quæ non est exaggeranda, sed lenienda.

ARTICULUS OCTAVUS.

JESUS EXIVIT AD MONTEM OLIVARUM.

Matth.
xxvi, et
Luc. xxii.

HYMNO dicto, id est, gratiis et laude Deo Patri exhibitis, *Egressus est Jesus, secundum consuetudinem in montem Oliva-*

rum, quia consuevit hac via transire in Bethaniam; et quia sæpe pernoctavit in monte, causa orationis in horto quodam, ad quem etiam modo exivit, ut scilicet Judas possit eum reperire in tali loco sibi optime noto et a turbis separato, ubi posset capi sine tumultu populi. In quo ostenditur, quam voluntarie pati voluit Dominus. Secuti sunt autem eum discipuli ejus. Ibi dixit Jesus ad eos : Omnes vos scandalum patiemini in me in hac nocte. Scriptum est enim : Percutiam pastorem et dispergentur oves gregis. Petrus hæc audiens, dixit : Et si omnes scandalizati in te fuerint ego nunquam scandalizabor. Similiter et omnes dixerunt. Dominus respondit Petro : Antequam gallus cantet bis, ter me negabis. Petrus dixit : Et si oportuerit me mori tecum, ego te non negabo, Ego paratus sum tecum ire in carcerem, et in mortem. Petrus dixit hæc ex corde, et ita sibi pro tunc videbatur : sed post, aliter evenit. Ipse nimis præsumebat de seipso, quia nondum expertus erat propriam fragilitatem, ideo permisit eum Dominus cadere postea, ut disceret quid esset. Habemus hic bonum documentum, ut ad patiendum, sive laborandum, sive operandum offeramus nos spontaneos pro honore Dei, sicut Dominus fecit : sed tamen cum humilitate, ut non confidamus in nobis ipsis, sed in sola miseratione et confortatione divina, ne præsumentes cadamus sicut cecidit Petrus.

Quanta cum humilitate resignare et offerre nos Deo ad ipsius in nobis perficiendum beneplacitum debeamus.

ARTICULUS NONUS.

JESUS CÆPIT CONTRISTARI

ET MÆSTUS ESSE.

Cum pervenisset Dominus ad locum ubi traditorem suum volebat expectare, dixit octo discipulis suis in primo ingressu horti : Sedete hic, donec vadam illuc et orem. Orate, ne intretis in tentationem, id est, ne capiamini a tentatione. Et assumptis Petro et Jacobo et Joanne : illi fuerunt cum eo in monte quando

Anima Jesu tristis usque ad mortem.

Matth. xxvi et Luc. xxii.

Matth. xvii, 1, 2.

coram eis transfiguratus est et viderunt claritatem ejus et ideo merito admittebantur videre infirmitatem passionis ejus, etiam erant ei cæteris familiares; *cœpit contristari et mæstus esse*, pavere et tædere. In Domino Jesu fuerunt etiam naturales passiones, tamen sine peccato, scilicet timor, tristitia, fames, sitis : sed differenter a nobis, quia tales communiter in nobis præveniunt rationem et voluntatem, nec subjiciuntur rationi vel voluntati, ut possimus habere, quando volumus vel non habere quando nolumus. In Christo vero sequebantur rationem et voluntatem. Unde non tristabatur nisi volens, non esuriebat nisi volens : volens timebat, volens gaudebat et ita de aliis. Et ideo non dicit Evangelista, contristatus est, sed cœpit contristari.

Passiones naturales quales fuerint in Christo.

Christus uti propter multas causas fuerit tristis usque ad mortem.

I.

Peccatorum multitudo.

Sequitur, *Et ait illis : Tristis est anima mea usque ad mortem*, id est, tanta, quantum vivens potest sustinere. Non mirum. Propter multa enim tristabatur Dominus, quæ jam in unum conveniebant, et piissimum cor ejus graviter affligebant : Primum fuit peccatorum multitudo. Contristabatur enim pro peccatis totius mundi. Ego si non nisi unum peccatum mortale commissem, deberem infinitam tristitiam habere quia infinitum bonum offendi, id est, Deum. Quantam tunc tristitiam debeo habere, si forte centies millies Deum offendi mortaliter? Certum est quod infinitam tristitiam non possum habere, sed si tantam habeo quæ meæ possibilitati competit, reliquum supplevit Dominus Jesus sua tristitia. Cum ergo tot peccata fiunt quotidie in una civitate, in una provincia, in toto mundo, quot in anno, quot in mille annis, quot in annis ab Adam usque in finem mundi quandoquidem jam circa septem millia annorum fluxerunt ab origine mundi et quot adhuc restent, Deus scit. Pro peccatis totius mundi doluit Dominus Jesus et pro singulis, quia in speculo suæ divinitatis singula vidit facta et futura.

II.

Secundo doluit propter ingratitude

Judaici populi, quibus tot singularia beneficia contulit præ gentibus totius mundi et adeo duri et ingrati, ut pro gratiarum actione ipsum parabant interficere. Tertio, pro perditione Judæ. Adeo nobilis est una anima, ut totus mundus deberet dolere et plorare, quando una anima damnatur. Præeligendum esset ut totus mundus desineret quam una anima periret. Si nos debemus tantum dolere pro perditione et damnatione unius animæ, quantum putatis doluit ille cujus omnes sunt animæ, qui omnes creavit, pro omnibus sanguinem suum fundere disposuit! Quarto, pro multitudine damnandorum. Jam dixi, quod doluit pro Judæ damnatione. Si pro una anima tantum doluit, quantum pro innumerabilibus quibus scivit passionem tantam, charitatemque tantam non profuturam ex eorum culpa? et suum laborem et dolorem in illis perdi ac frustrari? Quantam hominum multitudinem præscivit, qui passionis suæ oblituri, nec unquam dicunt : Gratias tibi Deus, quia pro me passus es. Imo quam multos scivit, qui etiam per passionem et crucem ejus juraturi et blasphematuri erant. Tristabatur de scandalo, et dispersione discipulorum suorum; tristabatur etiam naturaliter maxime de morte sibi imminente, et ineffabilibus tormentis ac poenis : quæ tamen secundum rationem et voluntatem rationalem desideranter suscepit : secundum sensualitatem tamen, quia verus homo fuit, expavit mortem.

Hic consolamur ut si in adversitatibus nostris subrepat nobis tristitia et pusillanimitas, et libenter essemus liberati ab infirmitate vel passione, non debemus propterea desperare vel existimare nos alienos a Christo, dum tamen secundum rationem et voluntatem sumus resignati in beneplacitum divinum, ut nihil velimus secundum rationem consensum voluntatis, quod sit contra Deum, sed facimus de necessitate virtutem, ut sensualitate etiam murmurante amplectamur Domini voluntatem in eo quod citra voluntatem Domini

Jacobi
ing
do.

Pe
Juda
Ani
nobi
pret
quar

Mul
dam
rum.

In
sit
trist
cons
quid
opus

T
dun
bus
salu
nob

- I. esset molestum. Monemur ex hoc quoque Articulo, etiam tristari pro quibus est Dominus contristatus, maxime pro nobis ipsis, pro peccatis nostris propriis et alienis, quæ causa fuerunt tristitiæ Domini et totius passionis. Item tristari debemus jam propter ingratitudinem nostram, tam multis beneficiis a Deo receptis. Item, ut tristitia nostra Deo sit accepta et nobis proficua, debemus eam unire tristitiæ Domini Jesu, et sic illi offerre et hujus Articuli memoriam repræsentare.
- II.
- III.

ARTICULUS DECIMUS.

JESUS AD PATREM ORAVIT.

CUM Dominus tristitiam suam discipulis revelasset, voluit nobis exemplum dare, instruendo nos quid facere debeamus in tristitiis et angustiis nostris : Quid fecit? separavit se etiam ab illis tribus discipulis ad orationem iturus, quasi cum illis non potuisset orare. Unde dixit illis : *Sustinete hic et vigilate mecum. Et progressus ab eis pusillum, quantum est jactus lapidis, et positus genibus, procidit in faciem suam*, id est, super terram, orans et dicens : *Mi Pater, si possibile est, transeat a me calix iste*, id est, transfer hunc calicem a me. Si ita inquam, possibile est ut nihilominus redemptio generis humani fiat per alium modum. *Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu*. Angustia mortis et passio non placebat Christo; per se et similiter loquendo, secundum humanum affectum voluisset non pati. Conditionaliter vero, quia Pater volebat et humani generis salvatio hoc requirebat, libenter mortem sustinebat. Et dicebat : Non sicut ego volo, sed sicut tu. Notate hic in Christo duas voluntates : unam, qua secundum humanum affectum voluisset non mori, alia qua voluit Patri obedire et nos redimere. Primam calcavit : secundam statuit et prætulit, quando dixit : Non volo

sicut ego volo; sed volo sicut tu vis. Sic etiam sancti Martyres libenter mortui sunt pro Christo propter amorem ejus; tamen secundum naturam et sensum carnis non delectabat eos mori. Voluissent enim potius non mori; sed quia hanc voluntatem non moriendi Deo subjecerunt, superaverunt; et quod naturaliter fugiebant, propter Deum elegerunt: ideo maxime meruerunt. Ex quo patet, quod timor mortis vel affectus naturalis vivendi, quem tamen Christo subjecerunt, non nocuit eis sed multum profuit, quia occasio fuit seipsum vincendi. Si enim delectabile illis fuisset mori, secundum sensum carnis, sicut est comedere, quid meruissent? Ita potestis etiam applicare ad Christum.

Habemus hic doctrinam, ut tempore tentationis, tribulationis, angustiae, et in omni adversitate seu tristitia, recurramus ad orationem. Quia oratio est sicut clipeus contra omnia adversa. Et Dominus permittit nos sæpe incidere adversitates et tentationes ut discamus fugere, et ab istis exterioribus nos recolligere ad Deum. Qualis autem oratio nostra debet esse, discimus ex eodem exemplo Christi : Primo solitaria, quia talis est purior et quietior quando scilicet homo sequestratus est ab omni homine impediendo se. Hoc Christus fecit ad instructionem nostram, licet alias non indigebat : quia non poterat impediri ejus oratio. Secundo, humilis : ideo Christus in faciem humi prostratus, oravit. Tertio, devota et fervens. Hoc ostendit Christus, quando dicit : Mi Pater. Quarto, recta ut voluntatem suam orans resignet et nihil velit nisi quod placeat Deo, sicut Christus fecit. Quinto, charitativa, id est, cum dilectione proximi, sicut Christus ter surrexit ab oratione, et visitavit discipulos, sollicitudinem gerens pro illis. Sexto, perseverans, sicut Christus ter eandem orationem oravit, rediens a discipulis.

Martyres sancti quæ ex voluntate pro Christo mortui sunt.

Ad orationem quando nobis recurrendum. Oratio nostra exemplo Christi orationis qualis fieri debet.

I. Solitaria.

II. Humilis.

III. Devota.

IV. Recta.

V. Charitativa.

VI. Perseverans.

Matth. XVI, 39.
Luc. XXII, 1.

Voluntates duas fuisse in Christo.

ARTICULUS UNDECIMUS.

JESUS DISCIPULOS VISITAVIT.

CUM Dominus Jesus in oratione con-
sisteret, recordatus suorum discipulorum,
quantumcumque ad Patrem pro seipso
intentus, intermisit orationem et curam
habuit suorum discipulorum. Cum ergo
surrexisset ab oratione *et venisset ad eos,*
invenit eos dormientes. Et dicit Petro qui
se putabat fortio-rem aliis, qui dixerat :
Si omnes fuerint scandalizati etc. *sic : Si-*
mon dormis? ubi est nunc pollicitatio tua,
ubi fortitudo tua? *Non potuisti una hora*
vigilare mecum? quomodo ires pro me in
carcerem et mortem? Deinde dicit ad om-
nes. *Vigilate et orate, ne intretis in tentatio-*
nem. Spiritus quidem promptus est, caro au-
tem infirma. Et iterum secundo abiit et oravit,
eundem sermonem dicens : Pater mi, si non
potest transire calix iste, nisi bibam illum,
fiat voluntas tua. Et venit iterum ad disci-
pulos suos, et invenit eos dormientes. Erant
enim oculi eorum gravati. Et relictis illis,
iterum abiit et oravit, eundem sermonem
dicens : ut supra. Docemur hic, quantam
dilectionem debemus habere et curam pro
fratribus tentatis, quando Christus in re
tam seria ter ab oratione cessavit, respi-
ciens ad discipulos et hoc maxime requi-
ritur a Prælati.

Matth.
x xvi.

Marc. xiv,
37.

Cura
quanta ha-
benda et
dilectio er-
ga fratres
tentatos.

ARTICULUS DUODECIMUS.

JESUS EST AB ANGELO CONFORTATUS.

CUM Dominus Jesus tertio redierat ad
orationem, *apparuit ei Angelus de cælo*
confortans eum. Talis confortatio Angeli,
forsitan nihil aliud fuit quam assistentia ;
sicut amicus amicum, vel etiam servus
Dominum suum, sua præsentia nititur
consolari. Et si forte aliqua verba conso-
latoria dixit, hoc fuit ex humilitate Do-
mini Jesu, qui non refugit etiam consolari

Luc. xii,
43.

Conforta-
tio Domini
Jesu quo-
modo in-
telligatur.

a servo. Legitur alias, quando in deserto
fuit tentatus a diabolo et esuriit, accesse-
runt Angeli et ministrabant ei. Illic ergo
Angelus ministrat, hic confortat Domi-
num. Quid ergo per hoc intelligitur, nisi
duæ naturæ in Christo? Quod Angelus
ministrat Christo ad divinam naturam
referendum est; quod confortat humanæ
naturæ attribuendum est.

Habemus hic documentum : Quod enim
Christus orans voluit confortari ab Angelo,
non ideo voluit quasi egeret, sed voluit
ut disceremus in tribulationibus nostris
refugium et auxilium quærere a Deo per
orationem humilem, cum resignatione
propriæ voluntatis. Et si Dominus non
exaudit nos secundum hoc quod petimus
(quia forte non expediret nobis,) ipse exau-
diet nos ad salutem nostram, sicut ipse
novit et sicut etiam nos in principio Do-
minicæ orationis illi commendamus : si
tamen recte oramus, dicentes : Fiat volun-
tas tua sicut in cælo et in terra. Et nihi-
lominus mittit occulte consolationem ali-
quam spiritualem in oratione (si tamen,
ut dixi perseveremus in oratione, et fidu-
cialiter ei committimus causam nostram
et nos) quam fortiores erimus ad susti-
nendum, laborandum vel resistendum se-
cundum quod accidit tentatio.

ARTICULUS TERTIUS DECIMUS.

JESUS SANGUINEM SUUM SUDAVIT.

QUUM Dominus Jesus tertio ad oratio-
nem rediisset et confortatus esset ab
Angelo, *factus in agonia prolixius orabat.*
Agon est certamen contra mortem, vel
mortis anxietas. Vel potest dici reluctatio
sensualitatis et rationis. Iste agon prove-
niebat ex hoc quod sensualitas, in sua
infirmirate relicta, permittebatur agere et
pati secundum quod ei proprium erat :
quæ valde horrebat mortem et instantem
penam cum magna anxietate, sicut na-
turæ proprium est. Rationalis vero volun-

con-
tion
doc
In
tion
stit
qui
gru
re.

Luc
43.
Ag
sit.

tas, secundum quod sibi proprium est, ferventissime mortem pro salute humana desiderabat : Unde causabatur agon sive colluctatio, ita ut ex fervore orandi, ex apprehensione imminentis periculi et vehementi anxietate sensualitatis inflammabatur et corpus, ut apertis poris efflueret sudor sanguineus et rubicundus. Iste sanguis fuit naturalis et verus sanguis : sed effusio sudatio sive ejus, fuit supernaturalis et insueta. Peristam sudationem, sicut dicit Bernardus, Christus quasi dicitur flevisse ex omnibus membris.

Ex isto Articulo docemur quantum attententi et ferventes debemus esse in orationibus nostris : quando Dominus Jesus attentus adeo fuit ut sanguineum sudaret sudorem. Et quia nos in oratione sanguineum sudorem non emittimus, saltem pro sanguine lacrymas emittamus. Placent enim Deo, maxime in recordatione sue passionis lacrymæ effusæ. Unde cuidam sanctæ personæ et ut creditur Mechtildi, Dominus revelavit, dicens : Dico tibi, quod si quis recordatione passionis meæ lacrymas fuderit cum devotione, tam gratanter suscipere eas volo ac si ipse pro me sit passus.

Surgens autem Jesus, iterum venit ad discipulos suos et compatiens eorum infirmitati : dixit : *Dormite nunc et requiescite.* Et ipse interim pro eis et coram eis vigilabat et eos custodiebat, sicut pater filios, sicut pastor oviculas. Vere bonus et pius est, et suos in finem usque dilexit. Hic jam terminatur Completorium, et dormire quis devote potest cum discipulis sub custodia Domini.

Matutinæ hic incipiunt, habentes Articulos octodecim.

ARTICULUS QUARTUS DECIMUS.

JESUS INIMICIS SUIS OBVIAM PROCESSIT.

Cum discipuli ad aliquam moram dormissent, licet parvam, Dominus Jesus præsentiens adventum Judæ et eorum qui

se capturi erant, ne discipuli dormientes ex improvise illorum aggressu sive incursu turbarentur, excitavit et præmonuit illos dicens : *Sufficit, scilicet quod dormistis.* Marc. xiv.

Ecce venit hora, ut tradatur filius hominis in manus peccatorum. Surgite, eamus illis obviam. Hoc dixit ad tres : deinde ivit etiam ad alios octo qui longius requiescebant, suscitans eos, et dicens : *Ecce qui me tradet prope est. Et adhuc eo loquente, ecce turba multa cum gladiis et fustibus, missi a Principibus sacerdotum, et Scribis, et Senioribus populi. Et qui vocabatur* Matth. xxvi.

Judas, unus ex duodecim, antecedebat eos.

Dederat autem traditor eis signum dicens : Quemcumque osculatus fuero, ipse est, tenete eum et ducite caute, id est, ne labatur vobis ex manibus vel rapiatur ab amicis.

Jesus autem sciens omnia, quæ ventura Joann. xviii.

erant super eum, processit eis obviam et dixit eis : Quem quæritis? Responderunt

Jesum Nazarenum. Ecce non potuerunt

Jesum non solum non capere, verum etiam

nec cognoscere, ut disceremus quia sponte

se Jesus tradidit in mortem. Dicit eis ergo

Jesus : Ego sum. Ut ergo dixit Jesus, ego

sum, abierunt retrorsum, et ceciderunt in

terram. Ecce ostendit se eis et non pos-

sunt eum tangere : imo nec ferre vim

duorum verborum. Ecce duo verba Chri-

sti quibus se indicavit, scilicet : Ego sum,

tam potentia fuere ut totum illum exerci-

tum prostrarent in terram, et etiam Ju-

dam. Quid factum esset, si voluisset se

vindicare vel illis prohibere? Si ita terri-

bilia sunt verba Christi nec ferenda ab

impiis, quando se dedit in mortem, id est,

voluit capi, judicari et occidi, quam gravi-

ter audienda sunt verba ejus, et quam

formidanda quando veniet judicare et ma-

los vindicare? Quomodo fierent illa verba :

Ite maledicti in ignem æternum, qui para-

tus est diabolo et angelis ejus? Cum autem

surrexissent a terra, interrogavit eos ite-

rum : Quem quæritis? Et iterum responde-

runt ei : Jesum Nazarenum. Tunc dedit

illis Jesus licentiam agnoscendi et capien-

di se dicens : Dixi vobis, quia ego sum. Ibid. 7.

Si ergo me quæritis, sinite hos abire, id est, concedo vobis potestatem super me, sed non super discipulos meos : quia nondum tempus est ut moriantur. Ecce signum charitatis : se dedit ad patiendum, tamen ne quid discipulis mali fieret, prohibuit.

Patien-
tiam, vo-
luntatem-
que patien-
di discere
debemus
ex hoc ar-
ticulo.

Pax no-
stra in quo
vere con-
sistat.

Pax vera
in solo Deo
quærenda.

Joann. xvi.
33.

Discamus ex hoc Articulo patientiam, et bonam voluntatem habere ad patiendum omnia quæ Dominus super nos permittit, et non fugiamus, ubi agnoscimus voluntatem Domini : quia quo fugiemus etiamsi fugere volumus? Ubi non est Dominus Deus? Ubi non est tentatio? Pax nostra non consistit in non sentiendo adversitates, sed patienter tolerando. Pax nostra non stat ab extra, sed in corde nostro. Si nos ipsos vincimus, tunc omnes inimicos nostros superavimus. Non enim habemus majorem inimicum, qui possit nobis nocere quam proprium cor nostrum propriamque voluntatem. Ille potest nobis nocere, cætera omnia etiam totus mundus non potest nobis nocere, si tantummodo cor rectum habuerimus ad Deum, et voluntatem conformem cum ipsius voluntate. Idcirco vigilandum est semper, tentatio semper expectanda, semper pugnandum contra peccata, semper toleranda adversa : quia etsi una recedit tentatio, immediate sequitur alia. Aliam pacem non habemus, nisi in Deo : quia sicut ante dixi, imo ego non dixi sed nuntiavi quod Christus dixit discipulis in cœna : in mundo pressuram habebitis, sed pacem habeatis in me. Si pax esset non sentire adversa, nullas pati contumelias, inimicitias, etc. tunc nullus sanctorum, nec Christus pacem habuisset. Sed non est ita. Quomodo est tunc? Sicut jam dixi ut pacem habeamus cum Deo, et in Deo in corde nostro, in voluntate nostra, et foris patienter sustineamus adversa et non solum foris, sed etiam intus timores, tentationes, pugnas, quibus repugnandum est.

ARTICULUS QUINTUS DECIMUS.

JESUS OSCULO TRADITUS EST.

CUM Jesus inimicis suis, ut prædixi, licentiam se capiendi dedisset, *Judas confestim accedens ad Jesum dixit : Ave Rabbi. Et osculatus est eum.* Dominus Jesus pro consuetudine habuit venientes ad se discipulos dum obfuerant osculo recipere. Cæterum videte hunc nequam quantam infidelitate obcæcatus fuerat quo credidit Dominum latere suam nequitiam. Veniebat enim cum armatis et præcedens ad Dominum, osculabatur eum : exhibens falsum signum pacis et charitatis, quam si ipse nihil mali haberet in corde nec pertineret ad turbam armatam, sed casualiter sic ante hortum convenissent, et hac simulatione putabat se illudere Domino et decipere illum ut non posset dolum ejus et malitiam advertere. O quare non meminit quoties Dominus Jesus cogitationes cordium Judæis, Scribis et Pharisæis manifestavit : quod ipse est inspector cordium et nihil potest illi esse occultum. Dominus Jesus humiliter inclinavit se ad eum, et dulciter dedit ei osculum, et benigne affatus est eum, dicens : *Amice, ad quid venisti? Juda, osculo filium hominis tradis?* Non putes peccatum tuum me latere. Ego novi quare venisti, ego scio quid est in corde tuo. Si adhuc pœnitere volueris, fili mi, recipiam te ad pœnitentiam, et peccati tui non recordabor, et lavabo te sanguine meo, quem tu vendidisti.

Charissimi filii, audita tanta mansuetudine piissimi Jesu, magni Domini, creatoris mundi super nequissimo traditore, quis non emolliatur in corde suo erga suum (si quem habet) inimicum? Quis non recipiet hic documentum? quis non videt exemplum, quomodo oporteat injurias oblivisci, offensam dimittere, et inimicum suum magis velle lenitate et charitatis officio

placare, quam se mali retributione vel verborum asperitate vindicare? Habemus hic bonum exemplum dilectionis inimicorum. Cogitate quid nos faceremus, si proditorem nostrum haberemus ante nos in ipso actu et exercitio proditoris suæ, et potestatem haberemus in illum sicut Christus. Quid faceremus? In frustra utique decerperemus. Et quid Christus fecit, jam audistis. Osculatus est eum et dulciter eum allocutus est.

ARTICULUS SEXTUS DECIMUS.

JESUS HOSTEM SUUM CURAVIT.

Luc. XXII, 9. DOMINO Jesu per osculum tradito, *videntes hi qui circa ipsum erant, quod futurum erat, quod vellent irruere in Jesum, interrogaverunt Jesum dicentes: Domine si percutimus gladio? Petrus zelo accensus, non potuit expectare responsum: sed eduxit gladium, et percussit pontificis servum, cui nomen erat Malchus, qui majori furore se ingessit ad apprehendendum Jesum: et amputavit auriculam ejus dexteram. Sed et Dominus Jesus increpavit Petrum, et mandavit ut gladium reduceret in vaginam, quia qui gladium accipit, cui non est commissus, sed sua auctoritate accipit vel utitur, dignus est ut gladio pereat. Calicem (inquit) quem dedit mihi Pater, non vis ut bibam illum? An putas quod non possum rogare Patrem meum, et exhibebit mihi plusquam duodecim legiones Angelorum? Non ergo opus haberem duodecim Apostolis, si vellem pugnare aut me defendere. Legio continet sex millia, sexcenta sexaginta sex. Et cum attigisset auriculam ejus, scilicet Malchi, sanavit eum.* Iste Malchus crudeliorem et minatiorem se ostenderat contra Jesum, sed Dominus Jesus pro malo (ut consueverat) retribuit bonum. Et quid mirum? De fonte aliud non fluit nisi quo plenus est. Et ipse Christus fons est et origo totius bonitatis, nec aliud fluit nisi pietas, charitas, mise-

ricordia, benignitas, etc. Ipse servavit quod ante docuit, scilicet: *Benefacite his qui oderunt vos.* Et Apostolus ejus Paulus. *Noli, inquit, vinci a malo, sed vince in bono malum.* Item: *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: Si sitit, potum da illi. Hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput ejus.* Hæc faciamus et nos, quia hæc est doctrina quam habemus ex hoc Articulo.

ARTICULUS SEPTIMUS DECIMUS.

JESUS VOLENS CAPTUS EST.

IN illa hora (ut dicit Evangelista) dixit Jesus ad turbam et ad magistratus et seniores populi et ad principes sacerdotum, quamvis isti non venerant in propria persona, tamen Evangelista sic refert ut ostendat illorum voluntate et jussu hoc gestum esse, quia servos suos miserant, ad quos dicit Jesus: *Tanquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus comprehendere me, cum quotidie fuerim vobiscum in templo, et non extendistis manus in me.* Quasi dicat: Ergo nec modo possetis. *Sed hæc est hora vestra vobis concessa, et potestas tenebrarum, id est, diaboli qui vos concitat et instigat. Tunc cohors et tribunus qui eis præerat, manus injecerunt in Jesum et tenuerunt eum.* O quam duri silices, qui videntes tantam Domini potentiam in sui prostratione, non sunt animo moti: videntes tantam charitatem et beneficentiam in curatione Malchi, non sunt ædificati: audientes tantam benignitatem in ipsius allocutione, non sunt emolliti, sed peiores effecti, sic omnibus impiis, quanto magis condescenditur quantoque plus indulgetur, tanto amplius indurantur. Cogitate nunc quomodo in ipsum irruunt. Nullus est qui non velit aliquam singularem contumeliam facere. Nullus est qui nolit se de prostratione sui in ipso vindicare. Omnes clamant, omnes sæviunt. Alius trahit supra, alius infra, alius percutit, alius trudit,

Mansuetudinem Christi imitandam erga hostes nostros.

Matth. v, 44.

Rom. xii, 20, 21.

Luc. xxii, 52.

Ibid. 53.

Matth. xxvi, 50.

Captio Jesu quam fuerit crudelissima.

alius illudit, alius maledicit : et miserabiliter atque crudeliter tractant Dominum, veluti agnum mansuetissimum cui evellitur lana.

Captivare
uti debeamus
sensus
nostros.

Ex captivitate Christi monemur captivare nos in obsequium ejus, si volumus esse grati. Captivemus ergo omnes sensus nostros, id est, refrenemus eos ab illicitis.

Oculos.

Captivemus oculos, ne videamus illicita vel provocantia ad concupiscentias luxuriæ, gulæ vel avaritiæ. Ita captivaverunt sensus suos quædam sanctæ virgines, ut etiam præter manus vel pedes nudam propriam carnem in corpore nunquam videre voluerint ob amorem castitatis.

Aures.

Captivemus aures, ut non audiamus rumores seculares qui semper fere maculant conscientiam et gignunt vanas cogitationes. Non audiamus detractiones, verba

I. Cor. xv.
3.

impudica, quia dicit Apostolus : *Corrum-punt bonos mores colloquia mala.* Captive-

Manus.

mus manus ab illicito tactu. Captivemus totam voluntatem nostram sub voluntate superioris nostri in voluntatem Dei. Captive-

Volunta-
tem.

Corpus.

mus totum corpus nostrum, in servitutem Dei.

ARTICULUS OCTAVUS DECIMUS.

JESUS VOLENS FUIT LIGATUS.

POSTQUAM Jesum mitissimum agnum rabidi canes comprehenderunt, et contumeliis et verberibus repleverunt quantum voluerunt : *ligaverunt eum.* Non omnes capti ligabantur, sed qui majoribus criminibus erant obnoxii et mortis rei et talem æstimabant vel æstimari volebant Dominum Jesum. Compatiamini piissimo Jesu, habeatisque viscera miserationis super eo. Ecce in cujus potestate, in cujus manu sunt omnia, et nisi ipse teneat nihil in mundo subsistit, permittit se ligari et tractari ab illis, quibus dat vivere et esse, qui ante ipsum sunt pulvis et cinis.

Joann.
xviii, 12.
Ligari qui-
nam soliti
fuerint rei.

Documen-
tum de ser-
vicio Dei.

Discamus ex hoc Articulo nos ligare scilicet omnes sensus nostros, corpus no-

strum, animum nostrum, omnesque vires et passiones ipsius ad serviendum Deo, ut propositum nostrum bonum sit, stabile et firmum, et non inveniamur ita inconstantes. Habeamus omnia membra nostra ligata, ut nihil loquamur, nihil faciamus quo Deus offendatur aut proximus lædatur. Multi nostrum indigerent ligari in lingua : Nos sumus nimis prompti et incontinentes ad loquendum, quidquid nobis in buccam venerit. Patres nostri posuerunt vinculum pro lingua, scilicet silentium : et si rumpitur hoc, reficiatur cum virga. Sed nil curamus. Habeamus aliud melius vinculum, timorem Dei qui est certe optimum vinculum contra omnia peccata. Quando etiam cogitamus hunc Articulum, rogemus ut Dominus Jesus nos a vinculis peccatorum liberet, et vinculis charitatis insolubiliter liget.

ARTICULUS NONUS DECIMUS.

JESUS FUIT DERELICTUS A SUIS DISCIPULIS.

Cum discipuli vidissent crudelitatem hostium, mansuetudinemque Magistri sui, quod permetteret se adeo indigne et pœnose tractari sine aliqua resistantia vel contradictione, *relicto eo omnes fugerunt.* Cogitate, quanto dolore cor Jesu torquebatur, cum filii sui, discipuli sui, fratres sui, ita eum relinquentes, fugiebant, quibus chariores non habebat (Matre excepta) in hoc mundo. Unde etiam per beatum Job pro speciali dolore conquestus est, quod per istos dies cantandum est : *Fratres mei se elongaverunt a me, et noti mei quasi alieni recesserunt a me.* Pensate tristitiam discipulorum fugientium, sicut orphani sine patre : nescientes quo deberent ire : quia dulcissimus Magister auferebatur ab eis.

Habemus autem hic primo documentum ut videamus ne fugiamus a Domino. Ille fugit, qui propter aliquod temporale commodum, vel tentationem aliquam relinquit

justitiam aut veritatem. Et generaliter in omni peccato mortali, fugitur a Deo. Secundo consolamur, si forte in necessitatibus nostris deserimur ab amicis quos putabamus fideliores, quia et Christo hoc factum est.

ARTICULUS VIGESIMUS.

JESUS DUCTUS EST AD ANNAM.

IN hoc Articulo considerare habetis quibus contumeliis, verberibus, injuriis, clamore, armorum strepitu et clangore mansuetissimum agnum trahebant et impellebant, quando captum et ligatum eum *duxerunt ad Annam*. Fuit autem hæc ductio violenta, ignominiosa et dolorosa. Violenta quia tractu et verberibus. Licet enim Dominus sponte ibat sicut agnus ad victimam, nihilominus tamen non ducebant, sed potius trahebant eum, unus sursum, alius deorsum, alius detrorsum, alius sinistrorsum : ita ut Dominus sæpius cecidisse credatur, nec se juvare potuisse, quia ligatas habuit manus et cum surgere cito non poterat super terram tractus putatur. Isti enim direptores, quidquid ex industria doloris et confusionis excogitare poterant, Domino inferebant. Secundo fuit ignominiosa, quia ducebatur ut latro, scilicet vincitis manibus (ut multi scribunt) post tergum. Tertio dolorosa, quia multos dolores passus est in corpore et in corde.

Nonies legitur Dominus Jesus ductus a media nocte, quando fuit captus, usque ad meridiem quando fuit crucifixus. Primo fuit ab horto, quando captus fuit et ductus ad Annam : Et hæc est ductio de qua nunc loquimur. Secundo, duxerunt eum ab Anna ad Caipham. Tertio, a Caipha ad Pilatum. Quarto, a Pilato ad Herodem. Quinto, ab Herode iterum ad Pilatum. Sexto, milites duxerunt eum intro in prætorium ubi illuserunt ei corona spinea eum cruciantes. Septimo, Pilatus eduxit eum foras, portantem coronam spineam. Octavo, eduxit eum ad locum

ubi sedit pro tribunali. Nono, fuit ductus ad locum Calvariæ ubi fuit crucifixus. Has novem ductiones representant homines devoti hodie quando novem Ecclesias, vel novem altaria visitant et deberent etiam cogitare, quid in qualibet ductione Dominus Jesus passus esset, et quid ab una usque ad aliam. Qui autem non vult vel non potest visitare tot Ecclesias, deberet vel posset tot Pater noster dicere et tot genuflexiones vel prostrationes facere : et sic Domino Jesu pro singulis gratias agere. Possent hic multa moraliter dici, sed maneamus cum passione Domini.

ARTICULUS VIGESIMUS PRIMUS.

JESUS FUIT PRÆSENTATUS ET EXAMINATUS ANTE ANNAM.

INTERIM quod Dominus fuit in horto captus, congregaverunt se Scribæ et Pharisei in domo Caiphæ qui erat Pontifex anni illius et ad quem ducendus erat Jesus. Sed quia in via, domum Annæ præterire habebant qui ducebant Jesum, et quia *Annas erat socer Caiphæ*, ad reverentiam illius *duxerunt primo Dominum ad Annam*. *Anna ergo Pontifex interrogavit Jesum de discipulis suis, et de doctrina ejus*. Ad primam interrogationem Jesus nihil respondit, quia discipuli fugerant, et non poterat multa bona pro hoc tempore dicere de illis nec voluit malum dicere.

Et in hoc habemus documentum, quomodo debemus semper custodire famam proximi nostri ut non loquamur mala de ipsis. Ecce quantum irascimur alteri, si quis de nobis male loquitur : ergo non debemus alteri facere quod nobis nolumus fieri. Ad secundam quæstionem de doctrina, *Dominus Jesus respondit : Ego palam locutus sum mundo. Ego semper docui in synagoga, et in templo, quo omnes Judæi conveniunt, et in occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas, id est, cui non credis, Interroga eos,*

Ductiones
hasce novem qui
mystice
honorentur.

Joann.
xviii, passim.

Responsum cur Christus non dederit pontifici de discipulis suis.

Fama proximi quantum studio conservanda.

ductio hæc
iam fuit
violenta.
Jerem.
22.

Ignominiosa.

Dolorosa.

Ductus uti
verit
Christus
ionies
gnominio-
e.

qui me audierunt, quid locutus sum illis.
Ecce hi sciunt, quid dixerim ego.

ARTICULUS VIGESIMUS SECUNDUS.

JESUS FUT ALAPA CÆSUS.

Joann.
xviii,
passim.

Cum hæc respondisset Jesus pontifici, ut habitum est proximo superiori Articulo unus ministrorum assistens, et volens complacere domino suo, et ulcisci suum dominum de Jesu, tanquam Jesus male et superbe respondisset pontifici, et pontificem arguisset stultæ interrogationis; idcirco, ut dixi, ad placendum domino suo, *dedit alapam Jesu, dicens: Sic respondes pontifici?* Ista alapa tam valida fuit ut Jesus inclinaretur ad terram. Hæc sola alapa suffecisset (dicit Ambrosius) pro redemptione generis humani. Pensate quantum dolorem et quantum contemptum sustinuit bonus Dominus, magnus Dominus, creator cœli et terræ a vilissimo vermiculo, ab indigno stabili servo, quantam ingratitude pro beneficio præstito. Nam ille Malchus fuisse dicitur, cujus sanaverit Christus auriculam in horto. Sed quid fecit Jesus? Numquid mandavit igni de cœlo, ut cremaret istum blasphemum? Numquid dixit terræ ut aperiret os suum et deglutiret eum in infernum? Non. Potuisset quidem hoc facere, sed noluit. Quare hoc non fecit? Noluit uti sua potentia, sed patientia. Noluit se vindicare, sed percussorem suum benigna allocutione placare. *Dixit Jesus illi leniter. Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo.* Ecce Dominus acceptat judicari vel iudicium subire cum servo, quem magis potuit punire. Non sic modo faciunt divites. Ipsi nec quærent nec faciunt iudicium et justitiam: sed opprimunt etiam innocentes per potentiam: hoc ipsi videbunt. Dominus dixit: Si male locutus sum, etc. *Si autem bene locutus sum, quid me cædis?* Quid hac responsione benignius, quid hac benignitate dulcius? Sic lenitate verborum placat servum, ut tamen illi suum ostendat peccatum.

Alapa Jesu data quam fuerit crudelissima et atrocissima.
Ambros.

In divites pauperum oppressores.

Quid nos discimus hic, nisi quod de acceptis injuriis non solum non debemus nos vindicare, sed etiam injuriantes lenitate verborum placare? sicut Christus fecit. O quanta est superbia nostra, quando etiam nos offendimus, erubescimus priores veniam petere et fratrem reconciliare. Ecce Dominus et creator mundi percussus a servo gregario, et prior studet illum placare sive pacare. Nos interdum, quando contumeliam proximo fecimus, non solum non petimus indulgentiam, sed etiam gloriamur quod illum confudimus, quod bene expedivimus: Et hoc valde malum est, quia quoties quis gaudet de peccato facto, etiamsi non iterat opus, iterat tamen culpam et reatum toties quoties illi peccatum placet ex consensu rationis.

Habemus etiam documentum hic, quod injuriantibus nobis possumus ostendere eorum peccatum et reprehendere, sed non ex ira vel impatientia. Quia quando est ira in corde, tunc pro illo tempore neminem debemus corripere: Correptio enim fraterna ex charitate debet procedere non ex furore vel passione. Debemus tam leniter, dulciter et humiliter loqui inimico vel irato, ut verba nostra cor ipsius emolliant et iram extinguant, non autem magis accendant.

Tertium documentum habemus hic, quod verba Evangelii non sunt semper intelligenda et servanda ad litteram, sicut verba sonant; alioqui in isto facto ipse Christus non fecisset quod docuit, vel me non servasse Evangelium. Quid est hoc? Ipse prædicaverat, et jusserat: Si quis percusserit te in unam maxillam, præbe ei et alteram. Ecce ipsemet percussus est et tum non præbuit alteram, sed magis percussorem corripuit. Num transgressus vel prævaricatus est suam doctrinam? Minime. Ipse fecit quæ docuit: Ista verba de præbendo aliam maxillam, et alia multa similia in Evangelio non sic intelligenda sunt, quod oporteat ea servari semper, secundum effectum et exhibitionem exteriorem ut verba sonant, sed secundum

Injuriam in nos injuriose congestam non esse vindicandam per nos.

Corripere nos contumelia afflicientes quomodo et quando debeamus.

Verba Sanctæ Scripturæ non semper ad litteram accipienda vel intelligenda.

Matth. v. 39.

Maxillam unam percipienti præbendam esse et alteram, quomodo intelligendum.

præparationem animi, ut paratum habeat animum talia ferre, vel agere si requiratur. Sensus ergo iste talis est : Si quis te percusserit ad unam maxillam, id est, si quis tibi injuriam fecerit, tam patienter ferto, ut etiam paratus sis æquanimiter majora sustinere, si inferantur. Et sic fecit hoc in loco etiam Christus, patienter sustinuit alapam in maxilla, et paratus fuit etiam aliam pati, si percussus fuisset; paratus fuit majora sustinere, sicut et fecit, quia non longe post totum corpus flagellis et verberibus exposuit. Et ideo Sacra Scriptura non semper est intelligenda in sensu quem facit, sed in sensu in quo fit. Unde aliquis posset facere secundum verba Evangelii, et tamen non servaret mandatum Evangelii. Verbi gratia : Aliquis percussus ad unam maxillam posset secundum verba Evangelii etiam aliam porrigere, et tamen tacitus in corde ira excandescere et de vindicta occulta cogitare. Ille profecto non servaret præceptum Evangelii, quia non habet patientiam veram sed tantum simulatam, quia oportet respicere ad intentionem præcipientis.

ARTICULUS VIGESIMUS TERTIUS.

JESUS FUIT DUCTUS AD CAIPHAM.

ANNAS non diu tenuit Dominum Jesum in domo sua, quia ad illum non spectabat principaliter examinare Jesum. *Ideo misit eum ligatum ad Caipham* qui erat dolosior iudex, sicut ex vi vocabuli patet. Nam Caiphas intrepertatur sagax vel investigator, et ipse sagaciter et subdole valde interrogavit Jesum, si posset capere eum in sermone, ut patebit. *At illi comprehendentes Jesum eumque tenentes, duxerunt eum ad Caipham Principem sacerdotum, ubi omnes Sacerdotes, Scribæ, et seniores convenerant.* Accipiunt inquam eum veluti rabidi canes et impetuose ducunt ad Caipham. Pontifices Judæorum non habebant iudicium sanguinis, sed examinabant causas et tunc reum et cau-

sam ejus præsentabant Judici præsidi, id est, vicario Imperatoris. Et ideo forte duxerunt Jesum ad utrumque pontificem ut coram utroque damnatus, magis diffamaretur et crederetur reus a Pilato. Nam etiam Annas damnavit eum, id est judicavit reum mortis, ex hoc quod misit illum ligatum ad Caipham.

Habemus hic exemplum magnæ humilitatis et patientiæ quod dignatur duci de Judice ad Judicem veluti esset malefactor vel magus. Hoc exemplum præstitit et præstabit adhuc sanctis Martyribus consolationem et confidentiam, ut non timeant duci ante reges, et præsides et tyrannos propter nomen Domini : sicut Dominus eorum ductus est pro illis et pro nobis omnibus. Nondum enim completus est numerus Martyrum, sed erunt adhuc multi qui occidendi sunt in fine seculi, in ultima persecutione, tempore scilicet Antichristi propter fidem.

ARTICULUS VIGESIMUS QUARTUS.

JESUS FUIT TER NEGATUS A DISCIPULO.

LEGIMUS ex Evangelistis Petrum ter Dominum negasse : Sed ubi tres illas negationes perfecit, dicendum est pro concordia Evangelistarum, quod semel vel bis fecerit eas in domo Annæ, reliquas in domo Caiphæ : hoc scilicet modo : Cum Dominus Jesus captus fuerat in horto et discipulis fugientibus, Petrus et Joannes, qui cæteris ferventiores erant, reversi sunt, sequentes eum a longe ut viderent quid futurum esset de dilecto Magistro suo. Cum ergo Jesus introductus esset in domum Annæ, *Joannes introivit cum eo in atrium pontificis, quia erat notus pontifici. Petrus autem ad ostium foris stabat. Exiit ergo Joannes, et dixit ostiariæ, et introduxit Petrum. Dixit ergo ancilla ostiaria Petro : Numquid et tu ex discipulis es hominis istius ? Respondit Petrus : Non sum. Et : O mulier, non sum : non novi illum : nescio quid dicis.* O Petre, magna est fragili-

Paratus ut sit semper noster animus majora sufferendi.

Sensus Sacra Scripturae quomodo capiendus.

Humilitas et patientia Christi.

Joann. XVIII. 24.

Caiphas quid interpretetur.

Matth. XXVI. 57.

Matth. XXVI, Marc. XIV, Joann. XVI, passim.

Negationes tres Petri ubi et quando factæ sint.

tas tua, ubi nunc sunt verba quæ dixeras te paratum esse ire in carcerem, et mortem cum Magistro tuo? Ecce una muliercula, ecce ancilla una et ostiaria interrogat, et non audes confiteri: quid faceres, si milites et armati te apprehenderent?

Stabant autem servi et ministri calefacientes se ad prunas, quia frigus erat. Stabat autem Petrus in medio eorum, calefaciens se. Timens ergo Petrus ne agnosceretur exivit. *Et cum vidisset eum alia ancilla dixit: Et hic cum Jesu Nazareno erat. Dixerunt ergo ei: Numquid et tu ex illis es? Petrus cepit jurare, quod non novisset hominem. Et statim gallus cantavit.* Creditur hoc factum esse in domo Annæ, et post pusillum, quasi intervallo unius horæ scilicet interim, quod Dominus ductus est ad Caiapham et Petrus fuerat secutus, et iterum stabat cum ministris - calefaciens se. *Dixerunt: Vere tu ex illis es, scilicet discipulis Jesu, Nam et Galilæus es, et loquela tua te manifestum facit. Et cognatus illius, cui abscondit Petrus auriculam, dixit: Nonne ego te vidi in horto cum illo? Et iterum cepit Petrus se etiam anathematizare, quia non novi hominem, quem dicitis.* Ecce quomodo Petrus continuando peccatum, augmentavit etiam peccati gravitatem. Primo similiter negavit: Secundo negat cum juramento: Tertio cum juramento negat, et cum sui maledictione. Cum ergo ter negasset, continuo gallus secunda vice, cantavit, *Et conversus Dominus, scilicet ad misericordiam, respexit Petrum, scilicet oculo miserationis et illuminationis. Et recordatus est Petrus verbi Jesu, quod dixit: Priusquam gallus cantet, ter me negabis. Et egressus foras, flevit amare, quod tam dilectum Dominum negasset, etc.* dicatur ex Itinerario Clementis, quomodo fugit in galli cantum.

Habemus hic plura documenta. Primum, ut non confidamus in nobis ipsis, sed timeamus: cum princeps omnium Apostolorum et caput fidelium, tam graviter et tam faciliter cecidit. Ergo caveamus a superbia et præsumptione, qua fit ut nos

Dominus derelinquat ut discamus quid sumus ex nobis et quid possumus, certe nihil: sed sive non peccare sive benefacere a Deo est, cum consensu arbitrii nostri. Secundum, ut discamus quod societas multum promovet hominem sive ad bonum, sive malum. Nam quamdiu fuit Petrus in coetu Apostolorum non negavit Christum, sed quando venit in coetum curialium, ibi negavit. Adhuc ita est ut boni efficiantur mali in curiis principum. Nam cum electo electus eris, et cum perverso perverteris. Tertium, ut si quis ceciderit in peccatum, pœniteat et doleat, nec desperet sed sumat exemplum spei et pœnitentiæ in Petro resurgente, cui post lapsum et resurrectionem emendato, commissa est tota Ecclesia. Sed diceret quis: Quare Dominus tamen Apostolum permittit cadere super quem fundaturus erat totam Ecclesiam? Dicendum, quod Petrus perficiendus erat toti Ecclesiæ. Ut ergo non esset nimis durus vel incredulus et indiscretus, sed sciret compati et misericordiam habere cum infirmis et imperfectis, voluit Dominus ut hoc disceret suo proprio exemplo, ut in seipso experiretur infirmitatem propriam et inde disceret, quomodo tolerare et curare deberet alienam.

ARTICULUS VIGESIMUS QUINTUS.

JESUS FALSA CONTRA SE TESTIMONIA PERTULIT.

PRÆSENTATUS (ut prædictum est) Dominus Jesus in domum Caiaphæ ubi congregati fuerant Principes, et Scribæ, et Seniores populi in consilio, stetit in medio eorum sicut agnus inter lupos. Nam, *Principes sacerdotum, et omne consilium quærebant falsum testimonium contra Jesum, ut eum morti traderent. Et non invenerunt, etiam cum multi falsi testes accessissent: Et convenientia testimonia non erant.* Magna laus est Domino Jesu, quod etiam inimici ejus nihil falsum com-

Societas sive ad bonum, sive ad malum quid valeat.

Ps. xvii, 27.

Desperare neminem debere de quocunque peccato.

Petrus cum permissus sit cadere in negationem.

Negatio Petri quam gravissimum fuerit peccatum.

Confidere neminem debere suis viribus.

Matth. xxvi, Marc. xiv passim.

ponere potuerunt, quod speciem haberet mali, eo quod in cunctis tam innocenter et prudenter se habuit. *Novissime autem duo falsi testes venerunt, et falsum testimonium ferebant adversus eum, dicentes : Quoniam nos audivimus eum dicentem : Possum destruere templum hoc Dei manufactum, et in triduo aliud non manufactum reædificare.* Per hoc voluerunt probare quod fecisset se Deum, vel sibi potentiam divinam attribuisset, quia homini puro non fuisset possibile. *Et non erat conveniens testimonium eorum,* quia mutaverant verba, et sensum. Dominus Jesus nec eadem verba nec in eodem sensu locutus est quo illi proposuerunt. Nam Christus hoc dicebat de templo sui corporis. Illi vero intelligebant de templo materiali Salomonis. Secundo etiam calumniantur in ipsis verbis, dum quædam addunt et quædam mutant. Salvator enim dixit, non præcipiendo sed prædicendo : Solvite templum hoc, id est, solvetis. Ipsi aiunt : Ego dissolvam templum hoc manufactum. Vos, inquit, solvite, non ego. Quia illicitum est ut ipsi nobis inferamus mortem. Deinde illi vertunt : Et post triduum, aliud non manufactum ædificabo, ut proprie de templo Judaico dixisse videretur. Dominus autem ut ostenderet se de spirituali templo sui corporis locutum, non dixit ædificabo sed excitabo illud.

In hoc Articulo, primo edocemur execrari nos debere omne mendacium, omnemque dolum et simulationem. Nam quicumque hæc sectantur, veritatem negant, et Deo resistunt. Secundo monemur iniquarum accusationum esse patientes. Nunquam enim prorsus iniqua est nostri accusatio. Si enim in eo quo accusamur, non deliquimus, in alio quo nemo nos accusat, Deo peccavimus. Nunquam igitur innocentes sumus, quamvis hoc ipsi ignoremus. Christus vero innocens fuit totus in omnibus. Ideo absque grandi injuria, absque blasphemia, levissimi cujusvis peccati non potuit accusari. Tertio, debemus summe falsum testimonium vitare, eo quod falsum testimonium proferens, multis

fiat obnoxius. Primo scilicet Deo, quia contra veritatem loquitur. Deinde Judici, quem mentiendo fallit. Tertio innocenti, quem mentiendo impedit aut lædit. Quarto sibi ipsi quia *os quod mentitur occidit animam.* Quinto exigitur ab eo restitutio et satisfactio, quæ tamen perraro fit.

ARTICULUS VIGESIMUS SEXTUS.

JESUS INIQUE BLASPHEMIÆ ACCUSATUR.

Et exurgens summus sacerdos in medium, interrogavit Jesum, dicens : *Nihil respondes ad ea, quæ isti adversum te testificantur, et quæ objiciuntur tibi ab his?* Testimoniis cum nullis posset Caiphas criminandi locum invenire, ad aliam se fraudem versipellis iste convertit. Sciebat namque omnia falsa esse testimonia quæ fuerant adducta, quibus nil fidere posset : et superbia simul ac ira exagitatus, surgit et ad loquendum provocare Jesum contendit, callide occasionem quærens ut ipsum in multorum præsentia in sermone cape-ret, aut quippiam inveniret unde eum accusaret. *Jesus autem tacebat, et nihil respondit.* Quare tacebat ? quia mendacia sola et incongrua testimonia producebant, indigna prorsus ad quæ responderetur. Sciebat præterea calumniandi eos duntaxat quærere opportunitatem : et quidquid dixisset, paratos ad subvertendum. Atque ideo occasionem eis præstare noluit calumniandi majorem. Docere quoque nos voluit, dum ab importunis accusamur hominibus mendaciter, dumque respondendo nihil proficimus, nisi quod tunc gravius irritantur adversarii, sustinere debemus atque tacendo pati.

Hoc modo cum nihil adhuc, licet a Pontifice admonitus, Jesus responderet, iratus Pontifex quod nil audisset accusatione dignum, exurgens in medium, quia furor illum de sede expulerat, stans in faciem Christi, ait illi : *Adjuro te per Deum vivum, ut dicas nobis, situes Christus Filius Dei vivi benedicti.* Non desiderio veritatis

Templum dissolvendum uti Christus seipsum prædixit.

Mendacium omne quanto studio sit fugiendum.

Accusationes iniquæ quoniam animo ferendæ.

Testimonium falsum proferens quibus multis obnoxius.

Matth. XXVI, Marc. XIV, passim.

investigandæ, Dominum Caiphas adjurat, sed ut locum inveniat contumeliæ, audiatque unde Christum queat accusare. Ideo tanta urget Christum auctoritate divini nominis, cui Christus si non reverentiam daret respondendo, argueret eum rebellem, superbum ac Deo contumeliosum : si responderet, quod non dubitabat responsurum, blasphemiam illi crimen imposeret. Hæc versutia Judæorum semper fuit, Jesus ancipitibus laqueis quæstionibusque dolosis circumvenire, unde illum sperabant se non posse extricare. Dominus igitur Jesus, licet Caiphæ versutam non ignoraret malitiam, ne divini nominis parvipendere videretur auctoritatem, *Dicit illi Jesus : Tu dixisti, quia ego sum.* Ego hoc de me non jacto, sed tu dixisti quomodo est, quia scilicet ego sum. Ne tamen divinam tantum me putes confiteri naturam, audi et humanam : *Verumtamen dico vobis*, non tibi o Caiphæ soli, sed omnibus : *Amodo videbitis Filium hominis sedentem a dextris virtutis Dei.* Amodo videbitis, hoc est, non jam statim post hæc verba, sed post hoc tempus in fine mundi videbitis Filium hominis sedentem in æquali potestate ac Majestate Dei Patris. Videbitis autem eum, *et venientem in nubibus cæli*, hoc est, ad judicandum vivos et mortuos.

Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua dicens : Blasphemavit. Judæorum erat consuetudo, si quippiam sibi vehementer inimicum audirent et unde vehementer tristarentur, scindere vestimenta sua : quemadmodum dum blasphemiam audirent, quasi graviter contristati ob sermonis indignitatem, ac Dei contemptum, scindebant vestimenta sua. Hoc modo Caiphas simulator et hypocrita pessimus, quasi læsum se adeo vehementer propter verba Christi quem blasphemum judicabat, fingeat, ut vestimenta scinderet, clamans : Blasphemavit. *Quid adhuc egemus testibus ?* Vide quoque iterum, quomodo hic Caiphas nesciens, prophetat. Nam sacerdotale vestimentum scindens, quid aliud indicat quam quod legis velamentum abji-

cit ? Et dixit : Quid adhuc egemus testibus ? pro nihilo laboramus. Quod quærimus, ecce jam palam audistis. Miser tu, et licet princeps, nequam tamen : tu bis blasphemias, qui Christo Dei Filio detrahis. et negas quod Dei est, qui (licet ilia tibi rumpantur) verus Deus est, et imponis eidem quod nisi pessimorum est nebulonum, crimen blasphemiam.

In hoc præsentī Articulo, jubemur iram refrenare, ne foras per verba aut facta erumpat. Nam ira viri, justitiam Dei (juxta divina eloquia) non operatur. Igitur dandus est locus iræ, ut non proximis nostros per furorem aut impatientiam iritemus aut scandalizemus. Solet præterea plus ædificare alios verba injuriosa patienter perlatā, quam superba nostri ipsorum excusatio aut justificatio : quorum alterum patientiæ, alterum superbiæ et impatientiæ indicium est. Credo etiam, nisi Caiphas ira ac furore repletus fuisset, in blasphemia vocem non erupisset.

Ira quanto sit studio refrenanda.

Verba injuriosa quam patienti animo ferenda sint.

ARTICULUS VIGESIMUS SEPTIMUS.

JESUS UT REUS MORTIS DAMNATUR.

Ecce nunc audistis blasphemiam. Quid vobis videtur ? Qui respondentes omnes, condemnaverunt eum et dixerunt : Reus est mortis. Cum Pontifex Dominum judicaret ut blasphemum, blasphemus ipse pessimus, alios interrogat, qui intererant concilio : Quid vobis videtur ? At illi respondentes, dixerunt : Reus est mortis. Vide quam perversum judicium. Ipsi accusatores, ipsi testes, ipsi sunt iudices, ipsi absque ordine ullo juris mox proferunt sententiam mortis. Cogitate, filii, quanto mœrore Christi potuit cor tunc vulnerari, quando innocens morti adjudicabatur et pro blasphemio habebatur. Si vel sceleratis ac impiis hominibus, qui propter facinora sua morti obnoxii sunt, grave et molestum est audire se damnari reos mortis, quid arbitramini Jesus Dei

Matth. xxvi, 66. Marc. xiv, 64.

Damnatio hæc quantum animam Christi affligerit.

Vestimenta scindendi Judæis mos unde.

Vestimentorum Caiphas scissio mystice quid.

Filius benedictus senserit, quando nil morti dignum egerit? Et hoc quoque hic attende, quia omnes clamaverunt nullo excepto. Quam dolendum est, ne unum quidem in tanta inventum multitudine, qui in iustitiam argueret, innocentiam tutaretur, iniquis reclamaret, pro Christo loqueretur.

Christum
in suis
membris
iniquè
condemna-
ri.

Heu quam multi adhuc sunt nostro tempore, a quibus Dominus Jesus in suis membris judicatur et reus mortis proclamatur, dum illi iniquitatis et sceleris arguuntur a quibus iniquitas omnis longe abest, nempe ad Deum toto ex corde conversi, præterea iudicio mortis feriuntur, dum innocentes ad mortem rapiuntur et expetuntur.

Discamus hic non formidare iudicia humana, sed hoc cavere, ne in iudicio rei inveniamur divino. Quid enim nobis iudicia possunt nocere humana? Si innocentes, si bene nobis conscii fuerimus, si nec nos conscientia de aliquo peccato reprehenderit, quis nobis nocere poterit? Quid mirum si de nobis inique sentiant homines, si nos iudicent, si detrahant, qui pleni sumus peccatis? Ecce innocentissimus et qui speculum est sine macula, in quem non cadit peccatum, ut blasphemus, et

Judicia ho-
minum
quando
non timen-
da.

Quando de
nobis sen-
titur vel
judicatur
male quid
agendum.

perinde ac reus mortis damnatur. Quandoque igitur de nobis male sentitur, quando judicamur inique, quando nobis detrahitur perperam, recurramus ad conscientiae testi- onium. Et si verum est quod dicitur, quid ægre ferimus? Irascamur igitur nobis malum operantibus, non malum de nobis quod fecimus dicentibus. Porro si falsum est quod dicitur, gratias agamus Domino Deo, qui nos custodivit ab eo quod perperam de nobis dicitur: admoneamurque quam sint alia item multa, quorum juste accusaremur, nobis et Deo cognita. Ea itaque quæ patimur, vel in una re innocentes deputemus ad alia illa centum millia in quibus nemo nos accusat, quamvis non innocentes sed reos. Nihil igitur consultius, quam omnes linguas et infirmas et nequam et maledicas sustinere: quia nemini possunt nocere, neminem ma-

Linguas
omnes ma-
ledicas nec
unum inno-
centi pos-
se nocere.

lum efficere. Semel dixi: si totus alicui detraheret mundus, et de aliquo male, sive ex errore, sive malevolentia sentiret, si alioqui innocens esset, non posset mille te facere linguis malum: Imo dico citius ipsum meliorem redderet, si omnia clypeo patientiæ exciperet, et reum omnium malorum totius mundi coram Deo se proclamaret et omnia propter sua sibi accedere fateretur peccata.

ARTICULUS VIGESIMUS OCTAVUS.

JESUS FACIE CONSPUITUR.

Et viri qui tenebant illum, illudebant ei, cædentes eum: et cæperunt quidam conspuere eum, et expuerunt in faciem ejus. Luc. -xxii, 63.
Marc. xiv, 65.

Postquam Principes Jesum morti esse obnoxium damnaverant, ministri dominis suis placere gestientes super innocentissimo Jesu, non aliter atque lupi feroces super agno mansuetissimo irruerunt: adeo, ut quidquid in eum quisque exco- gitare poterat, faceret. Primo itaque viri, qui tenebant eum, illudebant ei tanquam fatuo et mortis reo, et expuerunt in faciem ejus; non sputo tenui ac nudo tantum, sed phlegmate putentissimo Christi faciem teneram polluebant: Ita enim sordibus faciem ejus elegantissimam ac gratiosam impleverant, ut non aliter atque leprosus appareret. Quo impleri cœpit illud Isaïæ: *Non est ei species, neque decorem. Vidimus eum, et non erat adspectus.*

Facies
Christi
qualibus
sputis de-
fectata fu-
erit in do-
mo Cai-
phæ.

Is. iv, 2, 3.

Et nos putavimus eum quasi leprosum, et percussum a Deo, et humiliatum. Spuere alicui in faciem, apud Judæos maximus erat contemptus. Quapropter quem vehementer vilem æstimabant atque ignominiosum, in hujus faciem expuebant. Et notandum quod Evangelista non simpliciter dicit spuebant, sed expuebant, quasi ex- imo pectore potentia extraxerunt phlegmata et in faciem Domini injecerunt. Nec unus tamen, sed plurimi. Considera neminem

Spuere
alicui in
faciem
quid.

adeo esse stupidum qui aliena non horreat phlegmata : quorum si tanta copia (quomodo Christo) ejus faciei injiceretur, ut pene suffocari posset, quid molestiæ sustineret ille? O quanta est horum ingratitude pessima, Christi faciem adeo indigne tractantium, pro qua eorum patres tanto tempore reclamantes ostendenda. *Ostende* (inquiunt) *nobis, Domine, faciem tuam et salvi erimus.* Hæc facies plena est gratiarum, plena decoris et elegantiae, hæc cunctis desiderata est gentibus; utpote salvifica, amabilis, vitam dans et salutem omnibus. Fuit autem hæc sputio vehementer Christo gravis, utpote qui tenerrimam nobilissimamque habebat complexionem, cujusmodi nunquam homo aliquis habuit. Porro quo aliquid est tenerius ac nobilius, tanto etiam facilius ac gravius læditur.

Ps. LXXIX.
4.

Conspitio
hæc
quam fue-
rit Christo
gravis.

Spuere in
Christi fa-
ciem my-
stice qui
dicantur.

Quisque ex hoc loco pro sui informatione observare debet ut non in faciem Domini spuat. Sputum namque, quisquis sacram Eucharistiam indignus præsumit suscipere. Sumit autem indignus, quicumque scienter cum peccato mortali Corpus Domini sumpturus accedit, sumit enim polluto ore qui cum foetente et inquinata conscientia sumit, ut sunt omnes qui in peccato mortali vitam degunt, aut qui de peccato mortali non poenitent, aut occasiones peccandi non pro virili vitant. Hi inquam omnes, si ad Christi Corpus sumendum vadunt, Christo in faciem spuunt. Sputum item in faciem Christo, qui sordidis cogitationibus conscientiam suam, quam Deus inhabitare cupit, polluit; (in hac enim Dei facies et imago relucet), aut qui praelatos suos Dei vicarios contemnit, et eis in faciem resistit, aut qui Sacrae Scripturae verba et monita deridet. Prælati namque et prædicatores sunt veluti os et vultus Domini, quia verba Christi enuntiant. Unde qui eis resistit, Christo resistit, cujus illi vicem gerunt.

ARTICULUS VIGESIMUS NONUS.

JESUS ALAPIS IN FACIEM CÆSUS EST.

MINISTRI autem alapis eum cædebant et alii palmas in faciem ejus dederunt, et percutiebant faciem ejus. Palmas dare est extensas manus, seu alapas in faciem alicujus dare. Gravis est autem ejusmodi poena, quandoquidem omnes sensus sunt in facie hominis, maxime Christo qui nobilissimæ tenerrimæque (quæ facillime lædebatur) fuit complexionis. Major igitur est dolor cædi in faciem, quam cædi in collum aut humeros. Unde verisimile est, Christi faciem (ob maximam ejus teneritudinem et verberum violentiam) non potuisse cædi absque cruenta effluxione sanguinis ex naribus et ore. Judæi enim quærebant Christum replere doloribus. De hac injuria Propheta in Christi persona loquitur, dicens: *Faciem meam non averti ab increpantibus et conspuentibus in me.*

Certum est quoque, multo plures quam Evangelistæ scripserunt, Christo irrogatas esse contumelias. Nam Evangelistarum non fuit institutum, omnia scribere quæ ad compassionem, devotionemve aliquid juvissent audientium, sed historiam tradere communem, sine circumstantiarum varietate expressa. Quare quique Christi devoti amatores apud semetipsos cogitare merito deberent, non suffecisse hisce desperatis hominibus tantum verberasse Christum in faciem, quinimo crudelissime convitiis, contumeliis, injuriis, flagellis etiam et duris verberibus, poenis, insuper exquisitissimis cruciatibus Christum Jesum affecisse. Quippe qui nulla (ita eos diabolo patre ipsorum agitante) erga Dominum compassione, nulla misericordia moti, omnem cordis sui inexplibilem nocenti sitim in eum evomebant. Verum major erat Domini nostri patientia, quam ipsorum insania. Potuisset namque uno eos momento, pro hac illata injuria, interemisse si vo-

Marc. xi
65, Matth
xxvi, 67.

Palmas
in faciem
alicui dare
quid.

Is. xi, 6

Quænar
alia Chri-
sto hic il-
lata fue-
rint.

luisset, sed Dei patientia eorum expectabat poenitentiam, qui non occidere sed vivificare, non damnare sed salvare venerat. Illi autem quid? Christi hac nimia patientia, mansuetudine, et benignitate graviter abusi sunt, et unde debuissent compungi inde indurati sunt magis.

Faciem
Christi
quinam
mystice
cædant.

Quid hic docemur? Non cædere in faciem Christi. Interrogas forte qui cædant. Audi. Hi cædunt, qui ut in superiori Articulo commemoratum est in faciem Christi spuunt, qui Christi vicariis, qui suis Prælatiis (hi enim sunt in corpore Christi mystico capita, erga alia inferiora membra, hoc est erga subditos suos) in faciem obsistunt, qui eos confutare atque ignominia moliuntur afficere, aut contumeliis

In prælatos
nostros quo-
modo peccamus.

exacerbare. Cujusmodi sunt qui absque rubore, absque timore, absque reverentia Prælatos suos corripunt, illis obloquuntur, eorum bona conantur commentitiis quibusdam verbis, aut sinistris judiciis, suspicionibusque famam denigrare, et in hoc præterea gloriantur quasi bene egerint, dicentes: Quam bene confutavi prælatum meum. Ego illi silentium imposui, nec audebat ultra mihi respondere ullum verbum: hoc et hoc modo expedivi eum. O miser quid dicis? Attende quid tibi regius dicat Psalmista: *Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate?* Audi quid tibi

Ps. xxi, 3.

Matth.
xxv, 40.

Dominus loquatur: *Quod uni, inquit, ex minimis meis fecistis, mihi fecistis*, sive bonum, sive malum id fuerit. Hoc est, ita volo remunerare si bonum, aut vindicare si malum est, ac si mihi fecissetis. Si hoc de minimis dixit, quanto magis hoc de majoribus et superioribus nostris ab ipso nobis constitutis intelligendum est, quibus obedientiam et reverentiam (teste Scriptura) debemus? Iis enim a Christo dictum est: *Qui vos audit, me audit: et qui vos spernit, me spernit*. Ipsi quoque sunt dii nostri in terra, quomodo scriptum est: *Diis non detrahes, et principi populi tui non maledices*.

Obedien-
tiam et re-
verentiam
uti debeamus
superioribus
nostris.

Luc. x, 16.

Postremo hoc observandum erit nobis, ut nobis injuriam inferentibus non irasca-

mur, non maledicamus, non nos more quorundam vindicemus, sed Christi exemplo inimicis nostris nos benevolos, benignos, ac affabiles exhibeamus. *Nam cum malediceretur, non maledicebat: cum pateretur, non comminabatur*. Ita et nos quoque tanquam Dei ministri et veritatis sectatores faciamus. Si enim omnia de manu Domini acciperemus, retineremus utique pacem nostram imperturbatam semper cum omnibus, nec homines nos posse lædere arbitraremur.

I. Petr. ii, 23.

ARTICULUS TRIGESIMUS.

JESUS VELATUR ET COLAPHIS CÆDITUR.

Et *velaverunt faciem ejus, et colaphis eum ceciderunt, et interrogaverunt, dicentes: Prophetiza nobis Christe: quis est qui te percussit?* Primo hic venit nobis consideranda Judæorum miseranda cæcitas, quod Christi faciem velant, quam Patres eorum tantopere in limbo videre desiderant, clamantes: *Ostende nobis, Domine, faciem tuam et salvi erimus*. Item: *Veni et ostende nobis faciem tuam, qui sedes super Cherubim, appare, etc.* Ecce post multa annorum curricula venit, et faciem suam gratiosissimam Judæis ostendit. At illi sceleratissimi, ac omni iniquitate pleni, male regem gloriæ tractarunt, faciemque ejus velarunt, non ut ille eorum scelera non videret, sed quia ipsi cæcutientes, nec in Moysen poterant faciem intendere, quanto minus in Christum? in quo omnes thesauri sapientiæ et scientiæ Dei sunt absconditi, et omnis plenitudo gratiæ habitat corporaliter. Immunditia enim eorum, avaritia, ambitio et invidia eos excæcaverant: quare dulcissimæ faciei gratiam, neque optabant neque sentire poterant, ut quidam opinantur secretiores Dei amici, ideo operuerant ne aliquando moti commiseratione, ab ejus vexatione desisterent. Itaque cum esset ita Christus

Matth. xxvi, 68.

Marc. xiv, 65.

Ps. lxxix, 2-4.

Exod. xxxiv, 30.

Colos. ii, 3, 9.

Velationis
Christi faciei
causa
quæ.

Jesus vili, ac sordido quodam linteo tectus, alii in collum, alii in genas, alii in caput Christi percutiunt, dicentes : Prophetiza nobis, Christe : quis est, qui te percussit ? Propheta, inquit, magnus es tu, et cordium tibi secreta patent, dic : Quis te percusserit ? cum omnes percussissent. Nam si hoc nescis, haudquaquam Propheta es. Hujusmodi ludibriis in Christum per totam noctem sæviebant.

Quam indignissima Christus hoc in articulo pertulerit.

Attende hic Christi ineffabilem patientiam, expende hic Christi dignitatem, potentiam, sapientiam, altitudinem ac majestatem, in cujus manu cælum subsistit et terra, sine quo nulla habet creatura perseverantiam. Hic tamen talis et tantus, illudi sibi permittit ab hominibus vilissimis, pessimisque nebulonibus. Numquid non mirum est, quod ignis de cælo non venerit, et perdiderit hosce crudelissimos latrones ? verumtamen qui zelo movemur severo in hos nequam pessimos, videamus ne illis deteriora faciamus. Contemptu enim atque irreverentia Dominum in faciem cædimus, cordis immunditia vultum ejus conspuimus, temeritate quoque ac delinquendi impudentia oculos ejus velamus : quia frontosi in ejus conspectu, ac si non videret nos, peccare non erubescimus.

Quoties hac nocte fuerit Jesus percussus.

Sequitur : Et colaphis eum ceciderunt. Ex quibus verbis, non solum poena, aut læsio pensanda sunt ; sed ipsa quoque injuria ac contumelia indigne Domino Jesu irrogata. Fatuis namque hujusmodi fiebant percussiones. Illusio igitur divinæ fit majestati, qua tam ignominiose, ut fatuus tractatur. Hinc asserunt quidam Dominum Jesum in hac nocte quadragesies percussum. Judæorum vero, qui congregati fuerant in domo Caiphæ, judicantium Christum, dicunt fuisse numerum septuaginta septem, et hi omnes conspiraverunt in necem Salvatoris nostri Jesu Christi.

Velare Christi oculos mystice qui dicantur.

Hic præsens locus pulchrum nobis proponit documentum, nec scilicet Dei velamus oculos. Sed qui velant, inquis ? Ausculta : Qui absque verecundia delinquant,

qui Dei timorem amiserunt, Dei reverentiam abjecerunt, quibus denique et apud homines frons facta est meretricis, ut nesciant erubescere. Hi cum sint impudentes et absque honestate, libere et sæpenumero ad majorem sui damnationem impune peccant : atque ideo Deo, quasi non videret aut non curaret, peccatis illudunt, quando tamen scriptum est : *Qui plantavit aurem, non audiet ? aut qui finxit oculum, non considerat ?* Item : *Scrutans corda et renes Deus.* Ubique igitur et omni tempore Deum reverea : ur : et etiam soli, propter divinam præsentiam, honestatem observemus. Attendamus faciem Christi, ubique nos videntem, et cogitationes nostras, imo non solum cogitationes, sed intentiones etiam, atque intentionum medullas intuentem, penetrantem atque discutientem. Est tamen impudentia nihilominus singulare vitium, hominem dehonestans, superbum et frontosum reddens. Item hic discant puellæ adolescentes, mulieresque velare se, et ea quæ ad amorem alliciunt carnalem abscondere, non auro, aut pretiosis lapidibus ornato incedere capite, non facie colorata, non oculis lascivientibus et vagabundis, sed ad terram usque demissis, atque in omnibus pudicitiam ostendere moribus ac vestimentis. Postremo Christum colaphis cedere prohibemur. Cædunt autem colaphis, quicumque verbis Christum confitentur, factis negant : qui sancta verba loquuntur, pia prædicant : qui devotos se in publico simulant, in occulto pravis insistunt operibus, ejusmodi sunt hypocritæ : hi blandiuntur Christo in faciem, a tergo cædunt.

Jer. III.

Ps. xcii.

9.

Ps. vii.

Impudentia quam sit vitium detestandum.

Mulier ex hoc loqui uti suam velationem discant.

Colaphis qui mystice Christum cædunt.

ARTICULUS TRIGESIMUS PRIMUS.

JESUS FERT MULTA.

POSTQUAM Dominus noster Jesus Christus (ut supra tractavimus) facie esset consputus, colaphis et alapis cæsus, con-

tumelia ac gravi injuria affectus, sordido ac foetido linteo opertus, non destiterunt furiosi illi ac rabidi canes adhuc Dominum gloriæ novis quibusdam atque occultis affigere pœnis et modis. Nam

Luc. xxii, 65. referente Evangelista, *et alia multa blasphemantes, dicebant in eum.* Non solum dicebant, verum actu probabant. Quæ?

Hieron.

Expresse non legimus. Sed vide ne ejusmodi adeo sint verecunda, ut Evangelistæ quoque scribere erubuerint. Dicit enim S. Hieronymus, nunquam plene omnia, quæ in hac nocte passus est Christus, ante extremum judicii diem, manifestari. Verisimile est enim multo plura Christum, atque verecundiora passum, quam ea quæ scripta sunt, cujusmodi Prophetæ nonnulla insinuarunt ad nostram instructionem et ædificationem ut est :

Is. l. 6.

Nocte illa tenebrosa quænam Christus pertulerit.

Corpus meum dedi percutientibus, et genas meas vellentibus. Unde quidam eliciunt, genas Christi ex petulantissima Judæorum vesania unguibus laceratas et vellicatas, barbam sanctissimam extractam, capillos capitis evulsos, corpus suum tenerrimum atque elegantissimum pedibus ac calcibus conculcatum, atque hoc modo ignominiosissime regem gloriæ, et Dominum Angelorum, per totam noctem usque mane, fuisse tractatum. Expenderant quippe hanc noctem in pœnis, in opprobriis et in blasphemiiis, nec his ullo poterant modo satiari. Uno clamante quod Samaritanus esset, quod dæmonium haberet, quod nisi in virtute Beelzebub non ejiceret dæmonia : Altero, quod insanus, quod vorax, quod amicus publicanorum esset : Tertio, quod illiteratus, et fabri filius, quod legis transgressor, quod vini potator, et multa hujusmodi blasphemiarum genera, innocentissimo Domino injuste et falso objecerunt.

Compassio ad Christum.

Nunc igitur et nos et quotquot Jesum diligimus, eamus cum interno dolore visum, quantis in angustiis, et afflictionibus dulcis Jesus, cœli gaudium, tum erat, et aliquam illi compassionem impendamus. Cujus cor sibi a lacrymis temperet, Domi-

num ac Salvatorem suum tam misere affligi videns? O speciosus forma præ filiis hominum, quam modo deformis est? ut

Ps. xliv, 3.

speculum claritatis æternæ, cujus pulchritudinem elementa mirantur, obductum est et deturpatum, ut nulla ei species, neque decor remanserit. Unde Propheta exclamat, dicens : *Vidimus eum, et non erat ei species. Et nos reputavimus eum quasi leprosum, et percutsum a Deo, et humiliatum.*

Is. liii, 14.

Adeo namque sacra Christi facies plagis intumuerat, sanguine obducta, phlegmatibus repleta, unguium laceratione dissecta, ut nemini rectius posset illuminatus iste Propheta illam comparari quam leproso.

Facies Christi quibus affecta fuerit.

Quis, obsecro, est qui non horreat faciem leprosi? Inde conjice qualiter Christus apparuerit. Sunt præterea, qui hosce occultos attendentes Christi cruciatus, eos offerunt summa cum devotione et cordis mœrore Deo Patri, pro suis occultis et ignotis peccatis, quod quam pergratum illi esse, dubium non est.

Porro quod ad nos attinet, hoc observemus, ne nos Christum a novo cruciemus, ne opprobria a Judæis perfidis illata renovemus: quod fit, dum illi ingrati sumus pro tanto amore, quo tanta opprobria pro nobis sustinere dignatus est, dum illius mandata, consilia et monita contemnentes, sponte ac deliberata voluntate in peccata ruimus nec de his ex corde pœnitentes consuetudinem malam facimus : et ex consuetudine mala, peccandi mortem introducimus in animam. Mors autem animæ gehennæ nos facit obnoxios, a qua nos liberet Christus Jesus Dominus noster.

Opprobria quænam mystice Christo irrogentur.

Hora prima hic incipit, continens in se articulos quinque.

ARTICULUS TRIGESIMUS SECUNDUS.

JESUS FUIT PILATO PRÆSENTATUS.

MANE autem facto, et ut factus dies est, convenerunt omnes principes Judæorum, et seniores plebis, et consilium

Matth. xxvii, 1.

inierunt adversus Jesum, ut eum morti traderent. In nocte in primo concilio in quo non omnes præsentes fuerant, damnaverant reum esse mortis : inde seniores et principes iverant dormitum usque mane, relinquentes Jesum inter ministros pessimos illudendum. Sed mane, omnibus præsentiis, concilium ineuntes, tractabant, quomodo eum Pilato præsenterent et in quo accusarent eum, ut perducerent eum a vita ad mortem. Duxerunt ergo eum in concilium suum dicentes : Si tu es Christus, dic nobis. Et ait illis : Si vobis dixerō, non credetis mihi. Si autem et interrogavero, non respondebitis mihi, neque dimittetis. Ex hoc autem erit filius hominis sedens a dextris virtutis Dei. Dixerunt autem omnes : Tu ergo Filius Dei es ? Qui ait : Vos dicitis, quia ego sum. At illi dixerunt : Quid adhuc desideramus testimonium ! Ipsi enim audivimus ex ore ejus. Et surgens omnis multitudo eorum cum universo concilio, vincientes Jesum vinctum duxerunt illum, et tradiderunt eum Pontio Pilato præsidi.

Marc. xv.
Luc. xxii.

Ductio hæc
qualis,
quamque
fuerit po-
nosissima.

Patientia
et obedientia
Christi
quanta ex
hoc articulo
clare-
scat.

Accusato-
res nostri
ante tribu-
nal quanam
erunt.

Hæc ductio Jesu erat prædictis gravior, quia ducebatur ad præsidem gentilem, cui concessa erat plena potestas interficiendi. Ducebatur autem tanquam pessimus latro, judicatus ad mortem, vinctis manibus post tergum (sicut multi scribunt) licet consuetudo habeat pictorum ut pingant quod manus ligatas habeat ante se. Habuit etiam in collo longam catenam quam vix poterat portare.

Discamus hic miram patientiam et obedientiam Christi. Ipse permittit se duci, et vadit quo volunt, de iudice ad iudicem. Habeamus etiam ex hoc Articulo memoriale, quomodo præparemur ad adventum districti iudicis nostri et cogitemus quid possimus respondere pro objectis. Habebimus enim multos accusatores, qui comitabuntur nos, et clamabunt ante iudicem : diabolum, cui obedivimus : Deum, cujus præcepta contempsimus : Angelum, cujus directionem et instructionem recepimus : propriam conscientiam, cujus remorsum et offensam non audivimus vel non curavimus.

ARTICULUS TRIGESIMUS TERTIUS.

JESUS FUIT INIQUE ACCUSATUS.

ADDUCUNT ergo Jesum a Caipha in Prætorium. Erat autem mane. At ipsi non introierunt in prætorium, ne contaminarentur, sed ut manducarent Pascha. O quam justi, o quam conscientiosi fuerunt isti hypocritæ. Faciebant sibi conscientiam quod polluerentur, si intrarent domum ubi super sanguinem judicabatur, et quod ipsi sanguinis innocentis effusionem procurabant hoc non fuit illicitum. Pilatus ergo exivit ad eos foras, et dixit eis : Quam accusationem affertis adversus hominem istum ? Responderunt, et dixerunt ei : Si non esset hic malefactor, non tradidissemus eum tibi. Hoc dicebant, volentes Pilatum terrere et se generalibus accusationis verbis absolvere, quia singulares non habebant : sperantes quod Pilatus his esset contentus. Quasi dicerent : Quid necesse est ut interrogas ? Sufficit hoc pro accusatione illius quod tradimus eum tibi. Non est in conscientia nostra, innocentem præsentare iudici. Dixit ergo eis Pilatus : Accipite eum vos, et secundum legem vestram eum iudicate, si non est necesse ulterius interrogare. Si debeo vobis sine illius discussione vel examinatione credere, tunc iudicate vos eum. Non indigetis me. Dixerunt ergo ei Judæi : Nobis non licet interficere quemquam ; ut sermo Jesu impleretur, quem dixit, significans qua morte esset moriturus.

Joan.
xviii.
Luc. xxii.
passim.

Cæperunt autem accusare eum in tribus, quæ magis videbantur esse contra Imperatorem, cujus vicarius erat Pilatus super hanc provinciam Judææ, dicentes : Hunc invenimus subvertentem gentem nostram, et prohibentem tributa dari Cæsari, et dicentem se Christum regem esse. Introivit ergo iterum Pilatus in prætorium a turba, ut liberius posset loqui cum Jesu, et vocavit Jesum ad se. Jesus autem stetit ante præsidem, et interrogavit eum præses, dicens ei :

Tu es rex Judæorum? De tertia accusatione interrogavit, quia de prima non curavit, et secundam falsam esse scivit. *Respondit ei Jesus: A temetipso hoc dicis, an alii dixerunt tibi de me!* quasi diceret: Suspicas hoc quia vidisti aliquid in me quo videar me sublimare, vel extollere in regem? an quia alii dicunt talia de me? *Respondit Pilatus: Numquid Judæus ego sum?* ut sciam quis futurus sit rex Judæorum. *Gens tua et Pontifices tradiderunt te mihi:* Non est sine causa. *Quid fecisti?* *Respondit Jesus: Regnum meum non est de hoc mundo,* et ideo nihil est contra Imperatorem, qui princeps mundi est. *Si regnum meum esset de hoc mundo,* hoc est, si temporalis vel mundanus rex essem, ministri mei decertarent utique pro me, ut non traderer Judæis. Nunc autem regnum meum non est hinc. *Dixit itaque ei Pilatus: Ergo Rex es tu?* si aliud regnum habes quam hujus mundi. *Respondit ei Jesus: Tu dicis, quia rex sum ego. Ego ad hoc natus sum, et ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate, audit vocem meam. Dicit ei Pilatus: Quid est veritas?* Interrogavit de veritate, sed responsum non accepit, vel quia non meruit audire, vel quia statim exivit ad Judæos foras qui impatienter expectabant, timentes ne Jesus se excusaret, et Pilatus illum dimitteret. *Et cum hoc dixisset, iterum exivit Pilatus ad Judæos, et dicit eis: Ego nullam invenio causam in hoc homine. At illi invalescebant, et accusabant eum in multis, dicentes: Commovet populum docens per universam Judæam, incipiens a Galilæa usque huc.* Hæc verba quia difficultatem non habent, ideo transendum ad alia.

Accusati
et injurias
calumnias-
que passi,
quid agere
debemus.

Habemus hic documentum, quomodo quærelas et accusationes aliorum magis tacendo et tolerando debemus superare, quam importune excusando, defendendo, vel refellendo. Si autem falsum improperaretur nobis, et quod esset scandalosum, possumus et debemus excusare vel rationem reddere. Alias de parvis defectibus se

multum excusare et se mundum ostentare, magis (ut fere semper evenit) ad superbiam quam ad conscientie serenitatem spectat. Et audientes plus scandalizantur de superbia nostra vel impatientia qua nos excusamus, quam fuissent scandalizati, si tacuissemus et credidissent nos reos. Plus inquam ædificantur homines de humilitate et patientia nostra quibus aliorum accusationes toleramus, quam de superba excusatione. Plus ædificantur de humili poenitentia, quam de superba justitia sive innocentia.

Excusare
sese sem-
per cujus
vitii indi-
cium sit.

ARTICULUS TRIGESIMUS QUARTUS.

JESUS FUIT MISSUS AD HERODEM.

AUDIENS autem Pilatus quod Jesus Galilæus esset de potestate Herodis qui erat Luc. xxiii, passim.

rex super Galilæam, gavisus fuit quod per talem occasionem liberaretur ipse a judicio sanguinis super innocente: et ideo misit Jesum ad Herodem, qui etiam illo tempore Jerosolymis erat. Pensate, quo furore et crudelitate recipiunt Jesum, vindicantes se in eo, et eo amplius sævientes in eum quo minus voluntatem suam apud Pilatum obtinuerunt. *Herodes autem viso Jesu gavisus est valde: Erat enim ex multo tempore*

Jesus ad
Herodem
ducitur.

cupiens videre eum, non ex devotione, sed ex curiositate: non ut suæ saluti provideret, sed ut vanitati et novitate, cujus studiosissimus erat, faceret satis. Curiosus namque et vanus animus, non nisi vanitatibus hujus vanissimi mundi oblectatur. Heu quanti et hoc nostro sunt miserando seculo, qui omne suum, non nisi mœstissimo vanitatis studio, tempus infructuose nimis expendunt, quorum nec oculi visu, nec aures satiantur auditu. Hi revera non de verorum Dei servorum sunt numero. quibus summa cura incumbit ut omni loco et tempore, verbo et facto, Domini Dei sui honorem promoveant, ac temporis diligentem, juxta Christi monita et consilia, rationem habeant, verum de socie-

Cur Jesum
videre cu-
peret He-
rodes.

Servis Dei
veris quæ
cura maxi-
me sit ha-
benda.

tate hujus Herodis, qui videre audireque cupiebat Jesum, non ut ejus verbis adhiberet, aut ex monitis ejus vitam suam corrigeret, sed eo quod multa audierat de eo et sperabat signum aliquod videre ab eo fieri; et hoc totum, non religiosi ac pii, verum dissoluti ac curiosissimi animi indicium erat. Quis enim nescit, hoc tempus non fuisse miraculorum aut signorum, quando omnia non solum Christi facta, verumetiam verba, ac gestus sinistre interpretarentur? Aut forte Christum latuit quod Herodes quæsit?

Herodes
quid inter-
rogaverit
Christum.

Quid vero quæsierit, pro certo nescitur, nisi forte an ille fuerit iste puer Jesus, quem pater suus quærebat perdere, vel an ipse sit verus Messias, in lege promissus: an denique vera sit fama quam de ipsius audierat miraculis, sitque ipse is de quo Joannes prophetavit: *Interrogabat autem illum multis sermonibus. At ipse nihil illi respondebat.* Optimo, imo divino hoc existimandum est factum concilio, quod Jesus nil Herodi responderit. Quare? Nam non ambiebat, imo devitabat Herodis favorem Jesus, ne fortasse si aliquod miraculum in ejus conspectu fecisset, aut lenibus ei sermonibus respondisset, absolutum eum ab omni quærimonia Judæorum dimisisset.

Respon-
sum cur
non dede-
rit Jesus
Herodi.

Quod utique Jesus non voluit, qui venerat adimplere voluntatem Patris sui, non suam: Innuens per hoc, contra Dei voluntatem non esse quærendam nec gloriam hominum, nec favorem principum. Stabant autem Principes sacerdotum, et Scribæ, constanter accusantes eum. Eadem quippe pertinacia et animi obstinatione, qui paulo ante Jesum apud Pilatum accusaverant, jam denuo apud Herodem accusant, non timentes perverse agere contra Deum, nec iniquissimis accusationibus et judiciis Dei Virtutem et Sapientiam (contra omnem justitiam et æquitatem) lædere, et inhonorare. Quod utique impietas ac crudelitas maxima est. Porro Jesu nullum signum pro sui liberatione faciente, magis eum contemptui habuerunt.

Hic pulchrum nobis exemplum derelin-

quendi ac abnegandi nosipsos proponitur instar Christi Jesu, qui adeo nude, pure et integre se sub Patris sui cœlestis, etiam horum nefariorum hominum voluntate submisit et reliquit, ut nihil omnino juris sibi ipsi super se servaret. Nam cum a judice ad judicem duceretur, multisque falsis criminibus accusaretur, nusquam legitur aliquid respondisse quo impatientiæ notaretur: sed magis omnia pro nostri redemptione ac Patris sui cœlestis honore pertulit, quæcumque iniqui illi latrones ex diaboli instinctu ipsi irrogarent. Ita et quemlibet Christi ministrum oportet esse propria voluntate, propriaque electione nudatum et destitutum, ac si nunquam quid sit velle, perspectum habuisset, patiaturque se miti ab uno ad alium, a summo ad infimum, ultro citroque, foras et intro, sitque semper sponte obediens et subditus, quamlibet molestum et asperum sensui vel judicio suo sit quod illi imponatur.

Abnega-
tionis st-
hic nobi-
præferti
exemplu-

Volunt-
propria
nudare s-
uti quisq-
debeat.

ARTICULUS TRIGESIMUS QUINTUS.

JESUS SPERNITUR AB HERODE ET EXERCITU SUO.

SPREVIT autem illum Herodes cum exercitu suo. Videns vero superbissimus Herodes Jesum, neque signum ullum facere, neque responsum aliquod edere, turbatus, sprexit eum et derisit cum exercitu suo a quibus Dominus Jesus contumelias et probra multa perpessus est. Indicavit proinde ipsemet Herodes per hanc irrisionem quale de Christo in occulto judicium ferret, nempe quod esset merito ab omnibus despiciendus tanquam stultus et insanus, qui suæ salutis esset immemor, nec oblatam acceptaret suæ liberationis occasionem. Unde furiosi illi lictores, magis ira et odio accensi, cœperunt acrius in Jesum invehi, novisque pœnis et cruciatibus affligere, neque aliquem suæ vesaniæ modum ponere: et hoc vel maxime, suggerente ipsis patre ipsorum diabolo,

Luc. xxii.
11.

cujus ministerium adimplere satagebant.

Humilitas
et patientia
Christi
ineffabilis. Attendamus quæso hic Christi ineffabilem humilitatem et patientiam, ut contumelias hasce omnes patientissime ac humillime sustinuerit, nec de hisce omnibus injuriis alicui, præterquam Patri suo cœlesti, cujus adimplere voluntatem sitiebat, conquestus sit : quandoquidem omnes, juvenes et senes, pusilli et magni, divites et pauperes, in eum pro libitu suo insurgerent, pœnasque illi semper augerent et renovarent. Quis enim capere poterit quanta crux, quanta denique afflictio in corde Jesu fuerit, quando perpendit horum impiorum hominum nimiam ingratitude, animorumque obstinationem, quodque ex mera invidia, et amaro zelo, tantummodo hæc mala in ipsum cogitarent ? Præterea dolorem auxit non minimum, quod adeo animo deliberato et integro voluntatis consensu diabolo consentirent, neque ulla sana consilia admitterent, per quæ diaboli machinationes et insidiæ dissipatæ, tandem ipsi ad agnitionem veritatis pertingissent. Sed sicut dici plerumque solet : Difficile est canem veterem assuescere loris ; ita nec hi obstinati et excæcati Judæi, quamvis plurima a Christo beneficia essent consecuti, adhuc tamen non poterant malitiam suam inveteratam, imo nolebant potius, relinquere.

Superbia
vanaque
gloria
quanto
studio con-
temnenda. Hic monemur, pro nostri informatione, pro virili superbiam calcare, vanam gloriam ab hominibus non quærere, sed exemplo Christi humilitati studere, nostri ipsorum aspernationem appetere, nec aliorum contemptum et ludibria, si qua nobis inferantur, timere : utque per hæc efficiamur veri imitatores Christi Jesu, qui omni honore et gloria hujus fallacissimi mundi contempta, sustinuit crucem et ignominiam maximam.

ARTICULUS TRIGESIMUS SEXTUS.

JESUS AB HERODE SPRETUS
AD PILATUM REMITTITUR.

HERODES autem, quum nullum miraculum vel verbum a Christo obtinere posset, sprexit illum, ut dictum est, cum exercitu suo. *Et illudit eum indutum veste alba, et remisit ad Pilatum.* Vestis ista, qua Jesum indutum legimus, stultorum et fatuorum fuisse indumenti genus quidam referunt, ideoque voluisse Herodes videtur Jesum hac indui, quasi nil inter fatuum et Dominum Jesum interesset, sed mentita est plane iniquitas sibi. Non enim hujus mundi Sapientiam acceperat benedictus Jesus, verum eam quæ ex Deo est, quæ ipse erat, quam coram vano et curioso Herode, more mundanorum hominum ostentaret. Sic cæca sunt judicia impiorum hominum, ut secundum faciem judicent et eos damnent, quos merito servare deberent, eosque servant quos juste punire æquum esset. At cum jam sua iniqua desideria in Dominum Jesum explesset Herodes, satisque irrisisset cum exercitu, ad Pilatum remisit. Hoc in loco Herodes in necem Domini videtur consensisse. Nam suæ ditionis hominem innocentem debuit absolvere, non alteri judicandum remittere. Denuo hic crevit Judæorum ferocitas et Jesu patientia, eo quod non sicut optaverant apud Herodem res ipsis cesserat. Tunc demum iram, quam in corde habebant, omnem evomebant in Jesum, et quod paulo ante in occulto latuit, jam foras in publicum prodit.

Videre est hic, o amatores Christi Jesu fideles, spectaculum miserandum et omni lacrymarum fonte plangendum, quod nulli moti misericordia aut humanitate, tam dire ac crudeliter hi rabidi canes Christum Jesum tractaverint, ac omnis obliti pudoris tam valido clamore a conspectu Herodis contemptum et vilipensum rapuerint,

*Luc. xxiii,
11.*

*Ps. xxvi,
12.*

*Herodem
in Domini
Jesu mor-
tem con-
sensisse.*

Quæ quan-
taque in
hac pro-
cessione
Christus
pertulerit.

multaque injuria affectum Pilato rursus præsentaverint. Sed quis intellectus capiet, quæ opprobria, quæ scommata, quas derisiones in hac processione Dominus noster pertulerit? Tu autem, o anima devota, acerbo cum dolore Jesum sponsum tuum, cœli gaudium, Patris sapientiam, regem gloriæ, tam turpiter tamque sordide confusum et conspurcatum attende, ut jam non sit speciem hominis habens, sed abjectus vermiculus: nec solum ut sceleratus et reus morti adjudicatus, sed etiam (ubi supra dictum est) instar deliri, in veste stulti derisus ab omnibus. Quis ergo tam ferreo erit pectore, quem hæc non emolliant? Pudeat nunc vos, o superbi homines, qui erecta cervice, superbia tumidi inceditis. Erubescite qui sapientes estis in oculis vestris et extollimini ultra id quod estis, stercus, cinis, esca vermium et vasa testea, plena omni immunditia. Et Dominus universorum, in quo omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi sunt, uti insipiens deridetur, et vos ipsis quoque brutis animantibus irrationabiliores, quæ pro sua conditione laudant Deum creatorem suum, sapientes et sancti ab hominibus haberi vultis. Si quondam Angelis in cœlo peccantibus propter superbiam non pepercit, arbitramini quod vobis parceret? Neutiquam. Magna enim ira Dei imminet peccatoribus et his qui duro corde sunt, nec gratiam in tempore gratiæ quærunt. Quocirca dum vos Judex sustinet, revertimini ad cor et convertetur unusquisque a via sua pessima et agat pœnitentiam. Hæc namque via est, qua gloriam perditam in Paradiso recuperare possumus, et Deum quem peccando offendimus nobis reconciliare. Nec patiamini obsecro pro magna salute vestra ut quis vos ab hac via impediatur, non hominum societas, non amicorum familiaritas, non commoda vitæ præsentis, non fallacia hujus mundi gaudia, non cujuscumque rei solatium, ne forte ab æterna hæreditate, quæ nobis in cœlis promissa est, excludamini. Hominum enim familiaritas, quæ arte quadam hu-

mana et studio placendi parta est, sæpe numero justitiæ Dei derogat et Deo Optimo Maximo nos inimicos facit.

Et facti sunt amici Herodes et Pilatus in ipsa die. Nam antea inimici erant ad invicem. Fortasse quod aliquos Pilatus qui de Herodis potestate erant judicaverat, et inde Herodis indignationem incurrerat. Sed jam videns Pilatus opportunitatem se habere reconciliandi sibi Herodem si Jesum ad eum judicandum mitteret, eo quod Herodes magno tenebatur desiderio videndi Jesum et probandi num vera essent quæ de ipso hominum opinio ferebat, cum concilio et Judæorum potestate ad Herodem eum misit. Et facti sunt amici Herodes et Pilatus. Sic modo quos nulla potuit, aut virtus, aut justitia reconciliare, consensus in Christi persecutione concordat. Hinc summe cavendum nobis est ne cujusquam nobis amicitiam conciliemus, per quam Dei familiaritatem et favorem amittamus. Multo enim melius est, ut omnes homines nos odiant quam Deum offendamus. Hic quoque docemur omnem mundi gloriam fugere, nullius amicitiam, nec parentum, nec amicorum Dei amicitiam antepone, opprobria et contumelias libenter pro gloria Dei appetere, et magis gaudere in tribulatione et nostri ipsorum aspernatione quam in honoris exhibitione. Ita enim Magister et legifer noster suos docet: *Mundus gaudet, vos autem contristabimini, sed, ait: Tristitia vestra vertetur in gaudium.* Multoque melius est ire in domum luctus, quam in domum convivii. Hic finitur Prima.

Hora tertia hic incipit, quæ habet Articulos octo.

ARTICULUS TRIGESIMUS SEPTIMUS.

JESUS UT LATRONE VILIOR REPROBATUR.

POSTQUAM ad Pilatum Dominus Jesus rediit, advertit Pilatus quod Dominum Herodes damnare noluerit, eam ob rem quod ipsi Herodi magis fatuus quam mor-

Is. v, 21.

Coloss. II, 3.

II. Petr. II, 4.

Familiaritas hominum quantum homini imponat.

Amicitiam hominum quam perculose aliqui venentur.

Joann. XVI, 20.

ti reus videretur. Tunc et ipse similiter coepit laborare quo Jesum innocentem de manibus Judæorum eriperet et illæsum abire sineret, simul Judæorum animo revolvens consuetudinem, quod instante festo Paschæ, unum vinctum aut damnandum ad mortem, quemcumque vellent petere, sibi concessum esse, nec huic etiam petitioni posse quemquam licite resistere : et hoc, ob memoriam suæ liberationis ex Ægypto. Tunc Pilatus ad Judæos, ut secundum morem suum peterent unum ex vinctis, Christum (quem sciebat ex invidia sibi oblatum, innocentem) vel Barabbam, latronem seditiosum, homicidam et Judæis exosum : sperans citius Christum quam talem latronem petendum.

Luc. xxiii,
13-16.

Pilatus ergo convocatis Principibus sacerdotum, magistratibus et plebe ait : Obtulistis mihi hominem hunc quasi avertentem populum, scilicet ab obedientia regni. Et ecce ego coram vobis interrogans, nullam causam invenio in homine isto ex his, in quibus eum accusatis. Sed neque Herodes, qui tamen insidiatus fuit eidem, ante ejus captivitatem. Nam remisi vos ad illum, et ecce nihil dignum morte actum est ei. Emen datum ergo illum dimittam. Quasi diceret : Cum causa mortis non habeat homo iste, nec innocens injuste occidi debet, emendabo illum, hoc est verberibus et plagis affligam, ut et vos pacati sitis, et ille humiliatus non attentet amplius provocare vos.

Ad hæc autem obsistebant vehementer Judæi, accusationes aggravantes, ut sequitur : *Et cum accusaretur a Principibus sacerdotum et Senioribus, nihil respondit. Neque enim tempus tunc erat defendendi se sed patiendi, patientiæque nobis exemplum relinquendi : Isaia attestante : Tanquam agnus coram tondente se obmutescet, et non aperiet os suum. Tunc dicit illi Pilatus : Non respondes quidquam ? Non audis quanta adversum te dicunt testimonia ? Vide in quantis te accusant, quasi dicat : Quid taces, qui tanta sapientia præditus crederis, ut nullus tibi comparari*

Matth.
xxvii, 12.

Is. l.iii, 7.

Marc. xv,
4.

Matth.
xxvii, 13.

queat ? Quare te non excusas, cum et ipsa innocentia tua præstet tibi ausum et fiduciam respondendi ? Cur ea quæ tæstificantur adversum te, non refellis ? *Jesus autem amplius non respondit ei ad ullum verbum, ita ut miraretur Pilatus præses vehementer, quia sine ulla controversia unico se verbo excusasset, aut levissimo nutu ex manibus hostium suorum se exemisset, modo id placuisset Patri suo cœlesti. Sed qui venerat non suam facere voluntatem verum Patris sui, maluit hostium odium et malitiam tacendo quam respondendo declinare. Per hoc docens nos qua ratione agere debeamus cum injuste ac innocentem ab inimicis in judicium rapiamur.*

Matth.
xxvii, 14

Joann. vi,
38.

Tunc alia demum via (ut supra dixi) Pilatus aggressus est Jesum liberare, comparans eum cum vilissimo ac scelestissimo latrone. *Per diem autem festum solemnem consueverat præses dimittere populo unum vinctum, quem voluissent. Habebat autem tunc unum vinctum insignem, qui dicebatur Barabbas. Erat autem Barabbas latro, qui cum seditiosis vinctus erat : et erat propter seditionem quamdam factam in civitate et homicidium, quod in seditione fecerat, missus in carcerem. Et cum ascendisset turba, coepit rogare sicut semper faciebat illis. Congregatis ergo illis, dixit Pilatus : Est consuetudo vobis, ut unum dimittam vobis in Pascha. Quem vultis vobis dimittam de duobus ? Barabbam an Jesum, qui dicitur Christus ? Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum summi sacerdotes. O Pilate, quid agis, quid moliris ? Numquid comparandus est Salvator cum latrone ? vita cum morte ? Jesus noster cum tuo homicida ? Sed in hoc excuso te. Scio enim quia bona intentione facis ut eo citius Jesum nostrum de manibus Judæorum eripias, et cui non dignantur parcere propter innocentiam, vel saltem propter latronis vilitatem et malitiam parcant. Sed nihil efficis. Decretum est enim apud eos ut moriatur Jesus et vitæ donetur Barabbas. O scelus ! O impietas ! Quem vultis vobis dimitti, o perfidi Judæi ?*

Matth.
xxvii,
Marc. xv,
Luc. xxiii,
Joan. xviii,
passim.

Barabbamne homicidam, an Jesum regem vestrum? *Principes autem sacerdotum, et seniores concitaverunt turbam, et persuaserunt populis ut peterent Barabbam: Jesum vero perderent. Exclamavit autem simul universa turba, dicens: Tolle hunc, et dimitte nobis Barabbam.* Nolebant eum nominare præ invidia, sed dicunt: Tolle hunc, scilicet Jesum. Quid est Jesum? Salvatorem. Tolle hunc Filium Virginis, Filium Dei, qui infirmos nostros curavit, dæmonia ab obsessis fugavit, mortuos nostros suscitavit, regnum cælorum prædicavit, ut crucifigatur. Barabbam vero qui viventes occidit, seditionem excitavit, dimitte liberum. O bone Jesu, quam exosum habent te Judæi. Veni ad nos et mane nobiscum Domine. O fratres, non dubitetis cor Jesu vehementer afflictum, cum tantam ingratitude populi et odium videret contra se, cum cerneret se viliores et abjectiores latrone haberi. *Iterum autem locutus est præses Pilatus ad Judæos, laborans pro Jesu, et volens dimittere eum. Sed illi iterum clamabant, et succlamabant dicentes: Crucifige, crucifige eum. Ille autem tertio dixit: Quid enim mali iste fecit? Ego nullam mortis invenio in eo causam. Corripiam ergo eum, si forte contra legis cæremonias deliquit, et dimittam.* Bene incipiebat Pilatus, si constans mansisset.

Humilitatem quam tantam et nostri contemptum hic discere nos oporteat.

O fratres mei, quid docemur in hoc Articulo, nisi ut profundissima humilitate superbiam nostram deprimamus? Erubescimus locum inferiorem, erubescimus inter pauperes annumerari, erubescimus cum despectis aut parvis sociari. Volumus inter magnos reputari, honorari, præferri. Et ecce creator noster, Deus noster, patitur se non modo peccatori sed latroni comparari et ut homicida inferiorem iniquioremque rejici. O si hunc Articulum cordibus nostris imprimeremus, non foret nobis adeo amarum despici vel non reputari. Nihil tale adhuc de nobis dictum est, nihil clamatum, licet pessimi sumus peccatores et omni opprobrio digni, quale contra Dominum ab omni culpa innocentem. Secundo disci-

Invidia quænam mala in homine efficiat.

mus hic quid invidia facit, quomodo mentes hominum excæcat, judicium rationis perturbat. Videte si non etiam modo mali, quantumlibet sanctos, quantumlibet justos, si peccata eorum cœperint corripere, persequuntur et quandoque occidere nituntur. Quomodo isti quandoque coram suo Judice clamant contra bonum et utilem prælatum (quia eorum pravis voluntatibus et moribus resistit) crucifigatur, hoc est, absolvatur: Et si dicatur, Quid mali fecit? non invenimus causam absolutionis, reclamant: Absolvatur: et præficere volunt sibi unum Barabbam, id est, eligunt sibi unum secundum affectiones suas, qui forsitan animas eorum magis occidere novit, quam vivificare. Simili modo sit in aliis casibus: quia ubi invidia ibi cæcitas. Tertio monemur Christum præ omnibus eligere, præ omnibus diligere, chariorem omnibus æstimare. Et tamen in omni peccato mortali viliores æstimamus Christum Deum nostrum ea re propter quam peccamus, sit cibis in peccato gulæ, vel fractione jejunii, sit inhonestæ mulier in peccato luxuriæ. O quanta injuria, o quantus contemptus est Christo præferre turpissimum concubitus. Et sic de aliis.

Electus est omnibus dilectus quam de beat nobis fore Christus Deus noster.

ARTICULUS TRIGESIMUS OCTAVUS.

JESUS NUDATUR VESTIBUS, SCILICET AD FLAGELLANDUM.

PILATUS autem videns Judæorum obstinatam iram contra Dominum, et durum æstimans innocentem crucifigere, cogitavit ad placandos Judæos Christum punire, ut sic castigato et afflicto compassi vitam dimitterent. Et ideo fecit Jesum a militibus apprehendi, et vestibibus ad flagellandum nudari. Stabat enim adhuc mansuetissimus agnus, ut remissus fuerat veste ludibrosa amictus. Hæc denudatio non parvæ contumeliæ, nec mediocris fuit

Joann. xii. 1.

Nudatio
Christi
quam fu-
erit illi
pœnossi-
ma et gra-
vissima.

Gen. III, 10.

injuriae, affligens verecundum cor pudicissimi Jesu. Licet enim non de infecta illa radice Adæ natus sit Dominus, de qua erubescibilis facta est nuditas nostra, ut habetur in Genesi, post peccatum, abscondente se primo parente, et dicente : *Vocem tuam, Domine, audivi, et timui, eo quod nudus essem, et abscondi me* : Quia tamen naturam nostram et infirmitates nostras (ut dixi) absque peccato tamen suscepit, denudari erubuit et tanto amplius aliis pudicis virginibus, (sicut de Agnete, Barbara, et quibusdam aliis legimus, quæ magis timuerunt et doluerunt nudari, quam mori), quanto sua pudicitia incomparabilis fuit omnibus virginibus.

Nuditas
duplex
quæ cuivis
esse debeat
fugienda.

Docemur hic nuditatem tam corporalem quam spiritualem erubescere. Pudici enim est animi non solum ab aliis nolle nudum se videri, sed etiam ne propriam quidem nuditatem velle conspiciere. Inde est quod apud antiquos monachos, et adhuc in ordine nostro abstinemus a balneis. Spiritualis nuditas est veste carere bonæ conversationis et a bonorum operum tegumentum esse alienum.

ARTICULUS TRIGESIMUS NONUS.

JESUS FLAGELLIS CÆDITUR.

NUDATUM Dominum vestimentis, ad columnamque magnam ligatum, fecit Pilatus crudelissime a militibus binis et binis sibi mutuo succedentibus, *flagellis cædi*. Posset hic Articulus in duos dividi : quia complectitur ligationem et flagellationem. Primo enim fuit Domino non solum injuriosum, sed etiam pœnosum ligari ad columnam. Injuriosum, quia tanquam magum vel tanquam impotentem, quem vincula tenerent et qui solvere se nequireret, Dominum æstimabant. Pœnosum fuit, quia in omnibus quæ circa Dominum agebant, studiose quærebant, nec quidquam horum prætermittebant quo Dominum affligerent. Secundo in eodem Articulo

Joann. xix,
1.

Ligatio
Jesu ad
columnam
quam fu-
erit pœno-
sa et inju-
riosa.

considerare nos convenit flagellationem Domini nimis fuisse afflictivam. Fuit enim Dominus cæsus (secundum aliquos doctores) virgis, flagellis, et uncis ferreis, id est, scorpionibus, et non ad brevem moram, sed a duobus vel quatuor militibus robustis usque ad sui fatigationem, et subinde aliis succedentibus : adeo ut corpus ejus nobilissimum et tenerrimum, non solum cæsum, sed vulneratum esset et laceratum adeo ut non esset a planta pedis, usque ad verticem capitis in eo ulla sanitas, sicut scriptum est de eo per Isaïam. *Disciplina pacis nostræ super eum, et livore ejus sanati sumus*. Disciplina, inquam, quam nos accipere pro peccatis nostris debueramus et supportati sumus, castigavit eum Pater coelestis castigatione crudeli, et nos paci illi, quæ debebat esse inter nos et ipsum, restitueret. Ideo dicitur : *Disciplina pacis nostræ scilicet cecidit super eum*. Et secundum Psalmistam quæ non rapuit, exolvit. O gravis disciplina. Pensate peccata nostra quanta sint, pro quibus Filium Dei tantam oportuit sumere disciplinam. Ubi sunt qui disciplinam cum cauda vulpina volunt accipere, non cum cauda equina, vel hericino clavo, pelle hericii vestito ?

Habemus hic magnum documentum patientiæ, considerantes quam humiliter et prompte flagella Dei subire pro peccatis propriis nos convenit, nec murmurare, cum Dominus, qui peccata nostra vindicare debuit, pro nobis flagellatur, magnumque fit amoris divini indicium in hac vita flagellari et Domino suo servum conformari, sicut ipse in Apocalypsi testatur : *Ego quos amo arguo et castigo*. Si tu habes clenodium pulchrum aut dilectum, non sinis illud inquinari, sed mox ut pollutum fuerit aut macula super id ceciderit, lavas, limas, tergis, etc. Sic etiam facit Dominus : Purgat enim et mundos esse vult quos diligit. Item magnæ sapientiæ est orare Deum, ut in præsentī tempore, dum sumus in curia misericordiæ, nos pro peccatis nostris flagellet, flagellatisque manum sustentet ne deficiamus, aut in

Flagellatio
Jesu quam
fuerit pœ-
nosissima.

Is. i, 6.
Ibid. LIII,
5.

Ps. LXVIII,
5.

Flagella
Dei quam
libenter
patienter-
que subire
debeamus.

Apoc. III,
19.

Orare
Deum hic
pro flagel-
lis divini
correctio-
nis quantæ
sit sapien-
tiæ.

impatientiam cadamus, et non servet nobis malorum nostrorum retributionem in futurum, ad curiam scilicet justitiæ, ubi exigetur a nobis usque ad minimum quadrantem. Sic rogavit Mauritius Imperator, ut habetur in speculo Vincentii.

ARTICULUS QUADRAGESIMUS.

JESUS INDUTUS PURPURA, SPINIS
CORONATUR.

FLAGELLATO Domino et per totum corpus vulnerato cruentatoque, milites sug-gesserunt Pilato ut quia regem se nominaverat, sicut rex coronaretur. *Con-gregata ergo universa cohorte ad triste spectaculum, milites Præsidis suscipientes Jesum, duxerunt eum intro in atrium præ-torii, exuentes eum, acceperunt clamydem coccineam, quasi pro purpura regali, circumdederunt ei, et induerunt eum purpura. Et plectentes coronam de spinis, rigidissimis marinis, quæ etiam calceos penetrant, imposuerunt capiti ejus, pro diademate regali, secundum Hieronymum. Caput ejus densitate spinarum usque ad cerebrum confixum fuit, ita ut sanguis ex capite extractus, frontem, genas, et collum perfunderet. Hoc faciebant autem milites, vel ad placendum Judæis vel spe acquirendæ pecuniæ, si durius tractarent Dominum. Si vobis una spina digito vel pedi imprimeretur, quanta pœna, quantus sequeretur clamor? Cogitate inde quid acerbatis et pœnæ Dominus sustinuit: spinis opertus sicut pileo in capite. Ut autem derisioni nil deesset, posuerunt in dextra ejus arundinem pro sceptro regali, volentes per hoc significare inanitatem regni, et potestatis ejus.*

Potest Articulus iste in tres dividi, scilicet pro eo quod purpura indutus, spinis coronatus, et arundine derisorie fuit honoratus. Oportet nos, fratres, purpura, id est, veste charitatis amictos esse, ut spinæ tentationum et tribulationum fiant nobis in

coronam. Tunc autem fient nobis in coronam, quando adversitas patienter toleratur, et quidquid nos contra Deum trahit vel alligit, repellitur et superatur. Quotquot enim homo spinas tentationum in hac vita tolerat et superat, tot gemmas pretiosas ad coronam suam comparat. Oportet tentationes tolerare et superare, hoc est, oportet tolerare et non tolerare. Oportet tolerare, quod tentamur, licet non debeamus desiderare nec occasionem dare propter periculum. Oportet, inquam, tolerare quod impugnamur, id est, non murmurare, non desperare, et hoc est patientiæ. Oportet non tolerare, id est, non consentire, ad hoc quod contra Deum tentamur, sed resistere et superare. Verbi gratia: Oportet sustinere, id est, non murmurare contra Deum, si luxuria nos impugnat, licet omni modo teneamur occasiones hujus tentationis vitare. Non tamen oportet ita tolerare ut non resistamus, fugiamus occasiones. Ad vitandum autem requiritur, ut manu considerationis tangamus arundineum baculum, id est virtutis nostræ vacuitatem, imbecillitatem et nihilocitatem, quatenus non in nobis, sed in Domino confidamus. Quia qui in se confidit, qui non se arundinem recognoscit, periculose pugnat: quia nil restat ei nisi ut vincatur. O quot, qui aliquid videbantur esse, confidentes in se et præsumentes, in profundum ceciderunt, quando alii gravissimis tentationibus involuti et implicati, in sola Dei virtute et bonitate firmiter sperantes et de sua virtute diffidentes, evaserunt et virtutum exempla facti sunt.

ARTICULUS QUADRAGESIMUS PRIMUS.

JESUS CORONATUS MULTIPLICITER
ILLUDITUR.

QUIA Judæi accusaverant Christum quod falso se Deum seu Dei Filium dixisset, et temerarie Christum, id est, regem Judæorum nominasset, ideo milites

Matth.
xxvii,
Marc. xv,
Luc. xxiii,
Joan. xix,
passim.

Hieron.
Coronatio
Jesu quam
pœnosissi-
ma fuerit.

Purpura
charitatis
nos oportere vesti-
ri.

Spinæ ac-
versitatur
quando no-
bis fiant i-
coronam.

Tentatio-
nes quo-
modo fe-
rendæ sint.

Baculum
arundine-
um manu
accipere
quid sit sp-
ritualiter.

Præsum-
ptio sui
quam sit
periculo-
sa.

Milites qui hic dicantur.

Matth.

xxvii,

Marc. xv,

Luc. xxiii,

Joan. xix,

passim.

Articulos plures hic comprehendendi.

I. Timoth. 1, 17.

Quanta quamque indigna et penosa hic Christus pertulerit.

Derideri Christum a nobis quid mystice.

(non a militia nobilitatis, vel generositate sanguinis, sed potius a malitia, crudelitate et a militando sic dicti stipendiarii carnifices, operarii iniquitatis, quibus nil pro pecunia acquirenda videretur injustum) dupliciter irriserunt. *Et genu flexo ante eum, illudebant, et cæperunt salutare eum.* Salutabant eum derisorie ut regem, dicentes : *Ave rex Judæorum.* Adorabantque illum genibus flexis ut Deum. Sed quo animo, statim indicarunt. Nam inter hujusmodi honorationes illusorias, *conspuerunt in faciem ejus. Et dabant ei alapas. Acceperuntque arundinem, quæ instar baculi rigida erat, et percutiebant caput ejus.*

Continentur hic plures Articuli in uno. Nam Salutatio derisoria, Adoratio, Consputio, Alapizatio, capitis cum arundine Percussio, quæ uno simul hic Articulo connectuntur, in quinque dividi possunt, dum vel tempus suppetit, vel suggerit devotio.

O fratres, non oporteret hic leviter transire tantam Domini et creatoris injuriam, quam a vilissimis nequam tolerat, a creaturis indignissimis. Siquidem ipse Deus et cui soli debetur omnis honor et gloria, ipse verus rex, et Dominus cœli et terræ, creator universorum, distributor omnium; sine cujus nutu, non solum nihil possidere, sed nec vivere, nec esse possumus, hic alapis cœditur, hic conspuitur, huic spinæ arundine percussæ capiti intruduntur, impellunturque usque ad cerebrum. O fratres, cogitate dolorem super dolorem, cogitate patientiam super patientiam. Si canem vel catellum tanta videremus pati, concuteretur cor nostrum compassione. Christus patitur et non compatimur? Deus pro nobis patitur, et ridenti ore, siccis oculis præteribimus? Ante etiam legimus Dominum consputum et alapizatum: sed id factum fuit in domo Caiaphæ a Judæis: hoc autem factum est in domo Pilati a militibus, ad placendum tamen Judæis.

Monemur ex his Dominum non derisorie adorare vel salutare. Tunc deridemus eum adorantes, quando ab extra magnam devotionem aut humiliationem ostendi-

mus, et intus aridi, acediosi, superbi invenimur. Inclinamus profunde corpus, sed cor manet erectum. Os loquitur cum Deo, et cor nostrum aversum est ab eo et conversum ad mundana. Rogamus Deum ut intendat orationi nostræ, et nos ipsimet non attendimus. Petimus multa, et ipsi phantasiis implicati, nescimus quid petimus. Quomodo ipse exaudiet nos, quando nos ipsos non audimus? Nonne esset derisio loqui cum rege pro ardua causa, aut aliquid petere magnum ab eo, et interim vertere ei dorsum et ludere cum catto? Nonne diceret rex: Si non magis serio est tibi petitio tua, quare illudis mihi? Sic etiam Deo illudimus, loquentes cum eo, petentes non parva aut modica, scilicet, regnum cœlorum, et interim ludimus cum cattis, id est, cum cogitationibus et rebus imaginatis, vertendo ei dorsum cordis nostri. Si vero tempore orationis, genuflexionis, prostrationis, adorationis, etiam impuris cogitationibus delectamur, aut peccandi voluntatem concipimus, quasi Deum salutamus et interim in faciem ejus expuimus, aut alapas damus.

Illudere Deo mystice qui dicantur.

Conspuere Deum, illique alapas dare quoniam mystice dicantur.

ARTICULUS QUADRAGESIMUS SECUNDUS.

JESUS ILLUSUS, VIDENDUS PRODUCITUR.

Cum milites nequam omnem suæ crudelitatis vim in Christum exercuissent, flagellatum et sic miserabiliter illum et afflictum produxit Pilatus foras ad Judæos, ut vel sic Judæorum ejus passionem et humilitatem videntium, furor mitigaretur. Unde sancti Evangelistæ consequenter dicunt: *Et postquam illuserunt ei, exiit iterum Pilatus foras, et dixit eis:* *Ecce adduco eum vobis foras, ut cognoscatis quia in eo nullam causam invenio.* Sciebat enim Pilatus quod ludibria ejus libenter videbant, sperans post tantam ejus afflictionem et ignominiam, ipsum de susceptione regni non suspectum haberi, nec ultra ejus sanguinem sitiri. Dixit ergo

Joan. xix, passim.

ad illos ut jam dictum est : *Ecce adduco eum vobis foras ut cognoscatis, quia nullam invenio in eo causam.* Emendatum ergo eum dimittam. Ecce quid sequitur miserabile : *Exivit ergo Jesus, portans spineam coronam et purpureum vestimentum* cum sceptro arundineo. Mirum quod Jesus præ vulnerum dolore et passionis labore, stare vel ambulare potuit. *Dixit ergo Pilatus : Ecce homo.* O lamentabile spectaculum : *Ecce homo.* Quasi dicat. Ita tractatus est ut speciem hominis amiserit. Unde etiam Isaias prædixit in spiritu, passionem ejus præcognoscens : *Vidimus eum non habentem speciem neque decorem, unde nec reputavimus eum. Vidimus eum quasi percussum, et humiliatum a Deo, ut virorum novissimum et leprosum, etc.* Et idcirco mirum est quod aliquid de cætero timetis.

Habemus hic iterum documentum, non in vestibus gloriari, aut nosipsos ostentare, quia Christus illusus in vestibus est. Maxime autem hoc spectat ad religiosos, quorum habitus despectus et humilis est et quasi illusorius hominibus mundanis. Unde etiam sunt rasi et coronam portant parvam in memoriam coronæ spineæ Christi. Videte tamen, qualis abusus, instrumentis humilitatis uti ad superbiam : quæ illis instituta sunt et ordinata ad humiliationem ipsorum, in illis superbire. Si fatuus quæreret fatuitatis cappam de panno serico, quid opus est, diceretis fatuo tali, panno serico? Sufficit ei ad demonstrandam hominibus suam fatuitatem pannus lineus aut laneus. Nam sericum si lino præfert, fatuus non est. Sic monachus talia vestimenta portare debet quibus se monachum significet, id est, ex quibus appareat quod sit contemptor seculi, sine cura sui vivat, nihil temporale diligat, nihil de his quæ admirari solet mundus, discernat vel appetat. Quanto ergo vilior, abjectior, et grossior habet vestem, tanto magis et melius hoc significat, quod esse debet. Unde et Statuta nostra præ cæteris omnibus religiosis aiunt nos ad attritionem, paupertatem et

vililitatem vestium, et cætera hujusmodi adstringi. Si ergo quis pulchritudinem vestium concupiscit, delectatur et quærit : pulchritudinem dico, id est, curiositatem, nobilitatem, in panno teneritudinem, etc. (nam munditia vestium non reprehensibilis sed laudabilis est, et in veste hispida etiam servari potest), delicatus est, mundanus est, monachus non est, contemptor seculi non est, et apud sapientes homines sicut irreligiosus contemnitur et monstrum reputatur, qui vult, velut is, qui seculum contempsit, et tamen facto ostendit se non esse, quod vult videri.

Religiosum virum quænam ostendant.

ARTICULUS QUADRAGESIMUS TERTIUS.

JESUS CRUCIFIGI POSTULATUR.

Quum ergo pontifices et ministri, sic Jesum flagellis laceratum, vulneribus plenum, sanguine cruentatum, vestibus illulum *vidissent*, nulla miseratione moti, majori invidia exarserunt, magnis vocibus *clamantes : Crucifige, crucifige eum.* Non parvum dolorem aut mœrorem fecit Christo sic miserabiliter afflictum coram inimicis suis derisoribus ostendi, qui pœnas ejus insatiabiliter æstuabant. Fuit autem clamor eorum validus. Unde quidam Evangelistarum dicit : *Invallescebant voces eorum.* O bona Maria, quousque de te tacebimus? Quid fuit in corde tuo, quando a longe tales voces in altum ferri, et filium non solum ad mortem sed ad ignominiosissimam mortem audiebas exquiri? Fuit autem hora tertia quando sic Judæi clamaverunt. Unde et Marcus scribit, hora tertia Dominum crucifixum, cum tamen milites sexta hora crucifixerunt Dominum, secundum alios : per hoc intelligi volens, hoc fecisse Judæos hora tertia linguis quod milites fecerunt sexta manibus. Imo Judæi magis crucifixerunt et occiderunt linguis quam illi manibus : quia nisi clamassent, non fuisset crucifixus Dominus

Joann. XIX,

Luc. XXIII

Marc. XV passim.

Is. LIII, 2-4.

Habitus monachorum cur sit despectus et humilis.

Corona in capite religiosorum quid mystice.

Vestes quales monachi ferre debeant.

ut ex præcedentibus et sequentibus patet.

Audiens clamores eorum *Pilatus* quasi indignatus, *dicit eis : Accipite eum vos, et crucifigite. Ego enim non invenio in eo causam.* Non dixit hæc verba concedendo eis facultatem, sed execrando vel improperando eis eorum malitiam qui contra innocentem clamabant. Tunc Judæi ad aliam accusationem se convertunt, *dicentes : Nos legem habemus, et secundum legem debet mori, quia Filium Dei se fecit.*

Lev. xxiv, 16. In lege habebatur de blasphemo occidendo. Sed Christus confitendo se Dei Filium non blasphemavit, sed veritatem dixit. *Quum autem Pilatus hunc audisset sermonem, magis timuit, scilicet illum occidere Filium Dei.* Facilius ei persuaderi poterat ut crederet Deum vel Dei Filium, quia multos deos gentiles credunt. *Et ideo iterum ingressus in prætorium, ut solus cum solo loqueretur, et examinando, eum interrogat : Unde es tu? Jesus autem responsum ei non dedit.*

Tacere cur voluerit, interrogatus.

Sæpius ad interrogata tacuisse legitur Dominus in sua passione, ne vel passionem suam impediret, vel quia responsione non erant digni vel non capaces. *Dicit ergo ei Pilatus : mihi non loqueris? Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, et potestatem habeo dimittere te? O Pilate, hæc verba tibi desecant collum, quia sententiam contra teipsum tulisti. Si potestatem habes dimittendi, sicut etiam habes : ergo quem sciebas innocentem, non morti adjudicare sed dimittere debuisti impunitum. Respondit ei Jesus : Non haberes potestatem adversus me ullam, nisi tibi datum esset desuper. Propterea qui me tradidit tibi, scilicet Judas ex avaritia, et Judæi ex invidia, majus peccatum habet : Et exinde Pilatus quærebat, id est, omnino se talem exhibuit, dimittere eum.*

Ultra exempla et documenta generalia patientiæ et humilitatis Christi quæ in omnibus Articulis relucet, non habemus hic specialia, nisi ut discamus refrenare linguas nostras et cavere a detractiois vitio, quia quidquid inde male sequitur,

Lingua a detractio-
ne quanto
studio
coercenda.

cujus occasionem detrahendo dedimus, rei erimus. Sicut Judæi dicuntur crucifixisse Dominum, et rei sunt, non quia manibus, sed quia linguis id procuraverunt.

ARTICULUS QUADRAGESIMUS QUARTUS.

JESUS AD TRIBUNAL JUDICIS EST ADDUCTUS.

CUM Pilatum Judæi cernerent omnino quærere liberationem Jesu, quantum poterant opposuerunt se reclamantes, *et clamabant dicentes : Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. Omnis enim qui se regem facit, contradicit Cæsari. Pilatus autem cum audisset hos sermones, et minas Judæorum de Cæsaris indignatione, timuit de se conqueri vel suspectus apud illum haberi ab officioque deponi. Adduxit Jesum foras, et sedit pro tribunali in loco qui dicitur Lithostrotos, hebraice autem Gabbatha.* Ante disceptando et perquirendo cuncta audierat, nunc formam judicis servans, sedit pro tribunali, statuens ante se Jesum. Cogitate, boni fratres, cogitate mansuetudinem Domini, humilitatem omnipotentis. Licet in manu sua habeat cælum et terram et omnia quæ in eis sunt, tamen ante judicem gentilem permisit se statui, et judicare velut malefactor et mortis reus. Dum autem hæc fierent, *erat parasceve Paschæ hora quasi sexta quæ apud nos est meridies.*

Et sedente Pilato pro tribunali, misit ad eum uxor sua dicens : Nihil tibi et justo illi. Non intromittas te de illius morte. *Multa enim sum passa per visum hodie propter illum.* Diabolus videns ultra quam humanum esse solet patientiam Christi, perpendit quod forte ipse Christus esset qui humanum genus esset redempturus. Unde pœnitere cœpit quod Judæos in illius necem instigasset. Cupiensque illius mortem, quam ante paraverat, impedire, ad Pilati accessit uxorem, per varias somniorum delusiones eam terrens ut a Christi damnatione mariti animum revocaret. Spera-

Math. xxvii, 19.
Diabolus quomodo per mulierem Christi mortem impedire conatus sit.

bat enim facile liberationem nostram impedire per mulierem, per quam damnationem ante intulerat. Ecce quidquid diaboli per se non potest, per mulieres exequitur. Fugiamus mulieres : fugiamus monstra diaboli. Sint mulieres honestæ quarumcumque sint vel religiosæ, nihilominus fugiendæ : quia per illas quandoque plus tentat diabolus, dum earum familiaritas incautius admittitur quasi sanctarum, de quibus nulla mali oriatur tentatio. Nam inhonestas cito contemnimus et fugimus : honestas vero quasi sub specie spiritualis amoris, vel quasi sorores amare volumus :

Per mulieres quam diabolus efficiat.

De mulieribus vitandis.

Nota decipulas diaboli per etiam honestas mulieres.

Gal. III, 3. O, o, caro est ibi : Spiritu quidam incipiunt, dicit Apostolus, et carne consummant. Et si quandoque corporis non amittunt castitatem, tamen cor vulneratum est, adeo quod ad breve tempus non possunt ab invicem abesse. Hoc non est signum spiritualis sed carnalis amoris, quia divinus amor non carnis præsentiam acquirit in dilecto, nisi in quantum ad informationem alicujus necessitas urgeret. Sed redeamus ad Christum.

Ipse stabat ante præsidem tacens sicut Is. LIII, 7. agnus qui coram tondente se obmutescit, nec aperit os suum. *Dixit ergo ad Judæos Pilatus de Jesu sic humiliter stante : Ecce rex vester quem adeo timetis.* Confusio est vobis talem sic flagellatum et male tractatum timere. *Illi autem clamabant : Tolle, tolle,* scilicet eum a conspectu nostro, quia Sap. II, 15. gravis nobis est ad videndum, *Crucifige eum : dicit eis Pilatus : Regem vestrum crucifigam ? hoc est vobis ignominie.* *Respondunt pontifices : Non habemus regem nisi Cæsarem.* Hic renuntiaverunt Judæi et abdicaverunt a se omnem libertatem, et perpetuæ servituti se Imperatoris subjecerunt.

Tribunal contra nos ipsos statuere, judiciumque ferre uti debeamus. Documentum habemus ejusmodi ex hoc Articulo, sicut Christus propter peccata nostra judicari, et ante tribunal sisti voluit, sic magis nosipsos debemus judicare, et tribunal in mente nostra statuere, facta, cogitationes, verba et affectus nostros ibi discutere, examinare, punire et cavere,

unde Apostolus : *Si nosipsos judicaremus non utique judicaremur.* I. Cor. 31.

Hora sexta hic incipit, habens Articulos quatuordecim.

ARTICULUS QUADRAGESIMUS QUINTUS.

JESUS AD MORTEM DAMNATUS EST.

VIDENS autem Pilatus quia pro Christo liberando nihil proficeret, sed magis, tumultus fieret, et rebellionis crimen contra Cæsarem sibi impingeret, *Accepta aqua, lavit manus suas coram omni populo,* quasi in signum innocentie. Non fuit innocens, quia justum damnare non debuit. Potius enim omnem honorem amittere, et exilium aut mortem sustinere debuit, quam contra conscientiam justum et innocentem morte damnare. Lavando ergo manus dixit Pilatus : *Innocens ego sum a sanguine justis hujus. Vos videritis. Et respondens universus populus dixit : Sanguis ejus super nos et super filios nostros scilicet vindicetur.* Tunc Pilatus ferens sententiam, *volens populo satisfacere, adjudicavit fieri petitionem eorum. Dimisit autem illum Barrabbam, quem petebant ; Jesum autem flagellatum tradidit voluntati eorum, ut crucifigeretur.* O tristis sententia quam Dominus humiliter accepit sine ulla contradictione, demisso capite, ac si omnium reus esset malorum. O quantus luctus piissimæ Matris ejus et amicorum flentium super iniqua sententia, super morte innocentis Domini carissimi magistri, quia (ut creditur) signum dabatur quod sententia damnatus foret et statim educendus ad mortem. Et hoc forte per præconem vel tubam, vel cornu, vel buccinam fiebat sicut modo pulsatur campana. Magna autem e contrario erat lætitia Judæorum, quod desiderium suum obtinuissent et de Christo se (qui omnia bona illis et beneficia contulerat) vindicare poterant.

Monemur hic cogitare et pensare in quanta mala homines ambitio præcipit

Ma xxvii,

Luc. xx

Damn Jesu q modo blicata erit.

Ambi in qua mala h minem præcip

et excæcat. Ecce quanta peccata homines faciunt, ut honores aut officia acquirant vel ne amittant. Iste Pilatus multum laboravit pro liberatione Domini quem cognovit justum esse. Verum quando minabantur ei de absolutione sua propter offensam Cæsaris, contra conscientiam consensit iniquitati damnando justum. Docemur etiam hic, non multum curare pro Deo vel justitia sustinendo iniqua hominum judicia, vel quod male de nobis sentiant, quando Christus talia sustinuit. Debemus tamen facere quantum in nobis est, et non dare occasionem hominibus male de nobis judicandi et in nos peccandi ne etiam per hoc peccatis eorum dedisse occasionem inveniamur. Sed cum facimus quod debemus, et etiam informati de innocentia vel bona intentione nostra alii adhuc scandalizantur, murmurant, judicant et contemnunt, peccatum eorum super illos venit, et nos de patientia coronābimur, quia non tenemur omnibus placere, nec debemus appetere, nisi quantum pro pace et caritate exigitur. Unde Apostolus: *Si hominibus placerem, id est, placere quærerem, Christi servus non essem.*

Gal. 1, 10.

ARTICULUS QUADRAGESIMUS SEXTUS.

JESUS SUIS REINDUTUS VESTIBUS

CRUCEM BAJULAVIT.

CONDEMNATUM Dominum ad mortem, milites susceperunt et chlamyde et purpura exuerunt, et induerunt eum suis vestimentis. Ita Domini facies alapis cæsa, consputa, sanguine cruentata fuit, ut propria specie destituta, faciliter agnosci non posset. Idcirco vestibus propriis eum reindui fecerunt Judæi ut ab omnibus agnosceretur, ad confundendum eum. Cogitate hic quam humiliter benignus Dominus coram omnibus se purpura exuit, et nudus ac vulneribus plenus, stans ante oculos derisorum, contumeliosorum tortorumque, tunica sua se induit. Interim datum est signum, ut ante dixi, et per totam

Infamatio
Christi per
totam civi-
tatem.

civitatem mox rumor percrebuit, quod damnatus esset Jesus, et jamjamque educendus. Colligitur undique populus, cujus tunc maxima multitudo ad diem festum, non solum Judæorum sed et Gentilium confluxerat expectans et videre gestiens Dominum. Interim pessima verba sparguntur contra famam boni Jesu, sicut fieri solet contra damnatum, ubi omnes quæerunt causam damnationis, et Judæi studiose quidquid excogitare poterant ad infamandum Dominum non omittebant, et suam invidiam zelo falso colorandam non omittebant. Quæ omnia Christus, qui etiam occulta cordium intuetur, noverat. Audientes autem hæc etiam pauci amici, maxime piissima Mater ejus dolorosissima, secabantur cordibus de tanta injuria dulcissimi magistri ac Filii Dei.

Producitur interea mansuetissimus agnus bajulans super dorsum suum maximam et longissimam crucem, ut inquit Evangelistæ: *Et eduxerunt eum et crucifixerunt illum;* quam crucem illi imposuerunt, quam ^{Joann. xix, 17.}

nemo alius præsertim Judæorum tangere voluit, ut maledictam. Fecerunt autem, et hoc ad infamandum Dominum procurantibus Judæis, ut duo latrones simul cum Christo educerentur interficiendi, ut ipse quasi eorum socius crederetur fuisse in scelere, quibus junctus est in educatione. Denique ut latronibus sceleratior æstimaretur, imposuerunt Domino suam portare crucem et non latronibus, ac si cum latronibus Domino mors non sufficeret infligenda, scilicet bajulatione crucis singulari singularis culpa in eo puniretur.

Latrones
duo cur-
cum Chri-
sto educti
sint.

Habemus hoc loco exemplum admirandæ et stupendæ patientiæ. Quid restat nobis nisi ut sequamur illum, patiamurque cum illo? Sequamur illum per imitationem virtuosæ conversationis, sicut monet Joannes in Epistola: Qui dicit se Christi esse debet sicut ille ambulavit et ipse ambulare. Patiamur etiam cum illo quidquid ipse super nos vel malitia hominum vel diaboli procurante, vel aliter qualitercumque venire permiserit, patienter ferentes. Omnia

Christum
crucem
suam feren-
tem uti se-
qui debeamus.

I. Joann.
II, 6.

non secus quam de manu ejus suscipiamus, ad omne beneplacitum ejus semper resignati. Ad hanc crucem invitat nos Dominus dicens: *Quicumque vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam et sequatur me.* Hæc autem crux, secundum *Luc. ix, 23.* Augustinum, quam post Christum ferre debemus, non lignum patibuli est, sed vitæ justæ virtutisque propositum. Tota igitur vita hominis Christiani, si secundum Evangelium vivat, crux est atque martyrium, quia consistit vel in sui afflictione et mortificatione, vel in alienorum malorum et injuriarum perpessione. Unde et Apostolus: *Quicumque volunt, inquit, pie vivere in Christo, persecutionem patientur.* Et, *Gregor.* S. Gregorius, ferre contumelias, odientem se diligere, martyrium (hoc est crux) est in occulta cogitatione. Religiosi tamen singulariter crucem professionis suæ, jejunia, abstinentias, vigiliis, disciplinas, paupertatem, obedientiam, castitatem, etc. devote et hilariter portare debent, non in angaria, id est, coacti et metu pœnæ, sicut Simon portavit post Jesum, ut jam sequitur.

Vita tota christiani hominis ut sit quædam continua crux.

I. Tim. iiii, 12.

Crucem qualem religiosi portare debeant.

ARTICULUS QUADRAGESIMUS SEPTIMUS.

JESUS IN CALVARIAM CRUCIFIGENDUS
EDUCITUR.

Joann. xix, 17. Et bajulans sibi crucem, exivit in eum, qui dicitur Calvariæ locum: *Hebraice Golgotha.* Cum igitur dorsum suum sauciatum dulcissimus Jesus cruci supposuisset, qui præ labore, fatigatione et virium exhaustionem ex præcedentibus passionibus et pœnis etiam liber ire vix poterat, curvus et depressus sub cruce incedebat. Nam trabs crucis humeris imposita, inæqualis aut nodosa (quia non curaverant eam dolare vel curiose parare propter festinationem) propter incessum Christi, tractum, impulsus, etc. hinc inde agitata (quia posterior ejus pars in terra trahebatur ad minus aliquanto tempore) vulnera pristina quæ in flagellatione sustinuerat multa, inter scapulas in unum vulnus conquassavit.

Crucis bajulatio quam fuerit Christo dolorosissima.

O quantum dolorem Dominus Jesus sustinuit in isto itinere; sæpe in pœnis et laboribus multis ambulavit, sed tale iter nunquam fecit. Unde et deficientibus viribus, ulterius incedere non valebat. Nihilominus impii canes percutiebant eum malleis, trahabant funibus vel catena (sicut a quibusdam scribitur, quam imposuerunt collo) trudebant hinc inde, et ad procedendum festinanter urgebant. Credendum est inter has ærumnas sæpius sub cruce corruisse, quia vestis longa erat et manibus crucem tenebat. Calcando igitur vestem, et ipsius trahentibus hinc indeque impellentibus, juvare se non poterat: sed in faciem cadebat (ut aliqui scribunt) ex naribus et ore cruenta, id est, sanguinem emittens. Impiissimi tamen canes nullam faciebant misericordiam, nulla compassione movebantur, sed quidquid excogitare poterant injuriosum, faciebant. *Exeuntes autem, cum ducerent illum, invenerunt, et apprehenderunt hominem quemdam Cyrenensem, nomine Simonem, venientem de villa, patrem Alexandri et Rufi. Hunc angariaverunt ut tolleretur crucem ejus. Et imposuerunt illi crucem portare post Jesum.* Hoc non compassionis affectu sed crudelitatis animo faciebant, sitiennes mortem et sanguinem ejus, ut citius ad interfectionis pervenirent locum.

Corruisse Christum sub cruce sæpius.

Luc. xxi, Marc. x.

Sequebatur autem illum turba multa populi et mulierum, quæ plangebant et lamentabantur eum. Omnes enim finem ejus videre cupiebant, eo quod fama ejus per universam terram exierat: et propterea hæc ignominia magis cor Jesu penetrabat. Sponte tamen hæc omnia elegit. Varii autem affectus erant et studia eum sequentium. Alii ridebant, alii gaudebant, alii deridebant, alii improperebant et convitiabantur. Alii lapides et lutum in eum projiciebant. Alii autem occulti amici, occulte dolebant: sed propter Judæorum metum non se manifestare audebant. Mulieres tamen, quæ se continere minus poterant, devote plangebant et flebant. Inter quas, nulli dubium, erat Mater sua moestis-

Studia sequentium Christi: portantes suam crucem fuit diversa.

Mari secuta Christum bajulantes crucem suam.

simā. O quid cogitare aut dicere poterat, videns Filium suum adeo derelictum, adeo afflictum, ut vix agnoscere posset. Ipsa sola perfecte novit et pensavit laborem et dolorem ejus: et Dominus Jesus etiam contra novit dolorem et mœstitiā Matris. Unde *ad omnes simul* (inter passiones suas) *conversus ait*: *Nolite filiæ Jerusalem flere super me*, id est, super mortem meam, *sed super vos ipsas flete, et super filios vestros*, hoc est, super peccata vestra, quæ mihi occasio sunt patiendi. *Quoniam ecce dies venient in quibus dicent*: *Beatæ steriles et ventres, qui non genuerunt, et ubera quæ non lactaverunt*; hoc prædixit de obsidione et destructione Jerusalem in ultionem mortis Christi, tempore Titi et Vespasiani quando tanta fames fuit in civitate, ut matres proprios filios comederent. Et hoc complebitur magis ante diem extremum. *Tunc incipient dicere montibus, cadite super nos, et collibus, cooperite nos. Quia si in viridi ligno*, id est, in me, *hæc faciunt, in arido*, id est, in peccatoribus, *quid fiet*: hoc est, si ego qui arbor sum sancta et lignum fructiferum, tanta patior, quanta patientur peccatores, qui ligna sunt arida, et ad nihil apta nisi ad comburendum?

Qualium virtutum nobis hic Christus præstiterit exemplar.

Ecce, charissimi fratres, præstitit nobis hic piissimus Dominus maximum exemplum obedientiæ, mansuetudinis et patientiæ. Videtis quomodo non solum Patri obediens fuit usque ad mortem, sed etiam tortoribus crudelissimis, immitibus canibus obedivit, permittens se duci et reduci de iudice ad iudicem, de loco ad locum, de poena ad poenam, de passione ad passionem, nunquam renitens, nunquam contradicens, cum tamen uno nutu potuisset terræ mandare, ut omnes simul in momento suos absorbuisset inimicos. In omni ergo molestia, in omni gravamine, in omni temptatione sinus memores, quid pro nobis Deus noster sustinuit, et dulcorabitur omne quod alias esset molestum.

In omni molestia quid nobis agendum sit.

ARTICULUS QUADRAGESIMUS OCTAVUS.

JESUS EXPOLIATUR SUIS VESTIBUS.

CUM tandem inter multos gemitus, inter multas pœnas venisset Dominus Jesus ad montem qui vocatur Calvariæ, quasi fatigato ex isto itinere, *dederunt ei vinum myrrhatum bibere cum felle mixtum*. Bonum vinum aromaticum quod datum erat a bonis matronis Christo (sicuti semper solebat morte puniendis dari) eberunt nequam pessimi, et vinum acetosum cum felle Domino propinaverunt. *Et cum gustasset noluit bibere, et non accepit*. Deinde expoliaverunt eum vestimentis laneis: quæ dum vulneribus cruentis agglutinata erant, violenter abstraxerunt et omnia vulnera renoverunt, cujus renovationis gravior erat dolor quam primæ inflictionis. Stabatque Jesus sic nudo et lacero corpore, et cruentis vulneribus, et roseo perfundebatur sanguine. Cogitate vos verecundiam Domini nudi sic stantis coram omni multitudine plebis. Cogitate quomodo tunica integra per caput extrahebatur super coronam, quæ motaolvebatur et impingebatur, et novis doloribus Dominum indesinenter afficiebat. Aut, si forsitan deposita fuit ei de capite, usque dum extraheretur vestis, nihilominus in depositione, et reimpositione, denuo (ubi antiquis nova infligebantur vulnera) immensus et indicibilis dolor excitabatur. Scribitur a quibusdam: dum Dominus Jesus sic nudus staret, Maria mater ejus, sciens ejus verecundiam, et cognoscens beneplacitum, quod factura erat, retro accessit, et peplo cinxit eum circa pudentia. Notate hic paupertatem Domini Jesu, quod omnibus expoliatus, totus ab omnibus quæ mundi sunt alienus, nudus voluit crucifigi, ut nobis exemplum relinqueret voluntariæ paupertatis.

Marc. xv, 23.
Luc. xxiii, 33.

Matth. xxvii, 31.

Vulnera Jesu omnia renovantur.

Mariam Virginem Christi nuditatem texisse.

Nuditas et paupertas Christi ineffabilis, quid nos hic instruant.

O fratres et filii, quæ est paupertas nostra? ut nil nobis desit. Volumus omnia habere, non solum quibus indigemus, et quæ sunt ad necessitatem, sed quæcum-

que concupiscimus, et quæ sunt ad curiositatem, superfluitatem, et oculorum voluptatem. Sed hoc non est Christum imitari. Non oportet nos esse nudos: tamen multa nobis subtrahere possemus, in quibus nihil est nisi concupiscentia, et immortificatus amor. Verbi gratia: Alius vult habere cochlear de argento vel de stanno, non est necessitas, quia multi etiam reges satis comedunt e ligno. Alius de tali nobiliori ligno, etc. Quod totum nihil est nisi curiosum. Alius mappam vel mantile de tali panno, floribus texto. Et hoc stultitia est, sufficit enim qualiscumque pannus pro tergendis manibus. Alius cambire vult cultrum ob hoc duntaxat, quia concupiscit alium, qui manubrium vel capulum habet de sandalio vel buxo. Stultitia ecce qualis. Quid utilitatis, si sandalicum est, etc. Oportet in talibus frangere nos et relinquere propter Christum.

Curiositas et superfluitas rerum quomodo nutrienda.

ARTICULUS QUADRAGESIMUS NONUS.

JESUS IN CRUCE EXTENDITUR.

Extensio Christi in cruce quam fuerit potissimum. PARATA cruce, et nudato Domino dorso tenus, truserunt eum super crucem, expandentemque brachia, manus et crura super crucem, dum foramina nimis distarent, extenderunt eum ita atrociter, ut omnia membra ejus potuissent numerari. Revelatum est cuidam devotæ personæ scire cupienti, quæ major poena fuisset Domini in ejus passione, et dictum est illi, quod in hac extensione: et tam gratum fore Domino, si in passionis, id est, extensionis ejus memoriam unum Pater noster diceret, ac si omnia membra ejus unguento suavissimo deliniret.

Membra nostra sensusque omnes uti Dei obsequio impendere debeamus.

Documentum habemus hic ut pro gratiarum actione, sicut omnia membra nostra exhibuimus ad offensam Dei et servitium diaboli, et sicut omnibus membris occasionem passioni Christi dedimus (quia si non peccassemus, non opus illi fuisset pati pro nobis,) ita omnia membra nostra offerre et extendere debemus in obsequium

Christi. Ad hoc hortans Apostolus: *Obsecro, inquit, vos, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum*, id est, cum discretione, sine destructione corporis. Unde et Joannes Cassianus in Collationibus Patrum docet, ut religiosæ personæ membrorum suorum primitias Deo offerant, hoc est, antequam ad aliqua extendant manus, os, pedes, primum illis Deum laudent geniculando, prosternendo, manus et oculos in cælum levando, corpus jejuniis, vigiliis, castitate afficiendo. Hoc est contra pigros, qui non libenter surgunt de lecto. Cogitate de lecto Christi, quomodo jacet non molliter.

Rom. x. 4.

Cassian.

ARTICULUS QUINQUAGESIMUS.

JESUS CRUCIFIGITUR.

Jesus extendendo crucifigitur, id est, crucifigendo extenditur, quemadmodum Evangelistæ subsequenter insinuant dicendo: *Ibi crucifixerunt eum. Tunc cum eo crucifigunt hinc et hinc duos latrones unum a dextris, et alium a sinistris: medium autem Jesum. Et impleta est Scriptura quæ dicit: Et cum iniquis reputatus est. Cogitate quantum doloris sustinuit Jesus, dum clavi (ut quidam sentiunt) obtusi per palmas manuum et pedum, ubi nervi colliguntur, violenter impellebantur, adeo ut secum cutem et carnes ad foramina traherent: et manibus et pedibus circa clavorum loca intumescantibus, pro eodem tempore sanguis effluere gestiens, exire non poterat, donec cum cruce Jesus elevaretur, et tunc laxatis membris vulneribusque ampliatis, quasi quatuor flumina decurrentia, crucem et terram rigabant. Mone-mur ex hoc Articulo cruci affigere carnem nostram cum vitiis et concupiscentiis, clavis scilicet præceptorum justitiæ, ut nunquam recedamus a Christo. Unde et Apostolus dicit: *Christo confixus sum cruci*. Et S. Augustinus orat se clavo charitatis configi, et affigi cruci inseparabiliter. David*

Luc. xxi. 33.

Marc. x. 27, 28.

Is. l.iii, 1.

Crucifixus Jesu quomodo contigerit.

Cruci mistic quomodo affigantur.

Gal. ii,

August.

etiam nominat timorem clavum, orans :

Petr. cxviii, Confige, inquit, timore tuo carnes meas.

ARTICULUS QUINQUAGESIMUS PRIMUS.

JESUS PRO CRUCIFIXORIBUS ORAVIT.

INTER omnes quas sustinuit injurias piissimus Jesus, inter omnesque poenas ad inimicos invictam tenuit charitatem, pro malis reddens bona. Cum enim malediceretur, non maledixit, cum torqueretur, non se vindicavit: sed tortoribus suis cordialissime compatiens, etiam apud Patrem excusavit orans pro eis, ac dicens: *Pater, dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt.* O qualis misericordia! O pietatis abyssum! Membra extenduntur, rumpuntur nervi, juncturae et compages solvuntur, manus et pedes clavis fodiuntur, blasphemiae irrogantur: et omnium adhuc injuriarum immemor, quasi nullos sentiret dolores, ac si alius torqueretur, clamavit: *Pater, dimitte illis.*

Quid discere possumus hic nobilius, quid videre magis eximium, quid imitari magis fructuosum quam ut inimicis nostris compatiatur? quia se magis lædunt quam nos: imo nobis, si volumus, ad patientiæ coronam proficiunt. Oremusque pro eis, non detrahendo aut malum reddendo vindicemus nos: sed excusando, benefaciendo, nos humiliando vincamus et emolliamus malitiam eorum vel iram, ut simus filii Dei, (sicut Christus verbo prædicavit, et exemplo semper monstravit), *qui solem suum oriri facit super bonos et malos, et pluit super justos et injustos.*

ARTICULUS QUINQUAGESIMUS SECUNDUS.

JESUS IN CRUCE LEVATUR.

CRUCIFIXUM Dominum et sicut cordam extensum, magnis clamoribus et tumultu, in aera cum cruce elevarunt, ut ab omnibus posset videri, ab omnibus subsan-

nari. Scribitur autem a quibusdam, crucem foveæ seu foramini parato sic immisam, ut in altum levaretur, et incidere violenter et impetuose permetteretur: ob hocque omnibus membris crucifixi Domini concussis, omnibus vulneribus et poenis renovatis et ampliatis, sanguinem copiosius profluxisse.

Cogitare convenit hic quantum dolorem Domino intulit crucipendentia talis, dum tota moles corporis tribus duntaxat clavis sustentaretur, et sine refrigerio, sine doloris interpolatione, sine requie Dominus esset. Nam si manibus parcere voluisset, pedes tanto majorem ferebant dolorem, quando uni durius clavo innitio portuisset. Si pedibus relevamen præstare voluisset, manus tanto acriori distendebantur dolore, quæ totam corporis molem duobus clavis hærentes portabant. Nec etiam capiti ullam poterat præstare requiem spinis obsito; quocumque se vertebat, quocumque reclinabat, spinæ motæ acrius pungebant. Itaque nullum refrigerium, sed continuus cruciatus Domino fuit.

Accipiamus hic occasionem rogandi Dominum, et toto posse ad hoc nitamur ut a terra, id est, a terrenis actibus cum Christo levemur, ut tota cogitatio nostra, affectio, locutio, amor et conversatio sit in cruce: imo in Christo, ut in vulneribus ejus habitemus; et sic alienati a corpore et mundo mortui, nihil sciamus nisi Deum, nisi in quantum corporalis necessitas, obedientia vel fraterna charitas mandant.

ARTICULUS QUINQUAGESIMUS TERTIUS.

JESUS INTER LATRONES MEDIUS
PONITUR.

CRUCIFIXERUNT autem cum Domino Jesu etiam duos alios latrones, unum a dextris, et alium a sinistris: ut jam ante dictum est, *medium autem Jesum*, cupientes per hæc Domini innocentiam infamare, ut quia mortis causam non habebat, ex hoc

Pendentia Jesu in cruce quam fuerit ineffabiliter poenosa.

Levari cum Christo in cruce quomodo mystice debeamus.

Matth. xxvii, 38. Joann. xix, 18.

saltem spectaculo malis pejor judicaretur, et his quibus junctus erat in supplicio socius fuisse crederetur et magister facinorosis : et ideo in medio quasi capitaneus et princeps latronum crucifixus est. *Et impleta est Scriptura, quæ dicit : Et cum iniquis reputatus est.*

Is. LX, 12.

Famæ nostræ læsionem quomodo cum Jesu patienter feramus.

Docemur autem hic patientiam habere, si quid contra famam nostram quandoque machinantur mali homines, exemplo Christi. O quam longe fuit ipse a facto, cujus tamen infamiam sustinuit. Nos tamen nunquam a culpa immunes injuriam sustinemus, quia etsi hanc quam sustinemus infamiam aut injuriam, non ex ea, quæ nobis injuste imponitur, culpa meruimus, tamen vel alia digni incidimus : ideo nunquam sumus omnino innocentes.

ARTICULUS QUINQUAGESIMUS QUARTUS.

JESUS TITULO FUIT SIGNATUS.

Titulus cur cruci Jesu superpositus fuerit.

Mos fuit Romanis damnatorum causam super crucem scribere, ut legerent prætereuntes. Hoc tamen forsitan non omnibus fiebat, sed malefactoribus insignibus. Unde et super crucem Domini Jesu titulum, causam crucifixionis continentem, poni petierunt et obtinuerunt Judæi, et non super latronum cum eo crucifixorum, in omnibus quærentes infamari innocentissimum Dominum. *Scriptis autem et titulum Pilatus et posuit super crucem. Erat autem scriptum : Hic est Jesus Nazarenus rex Judæorum. Hunc ergo titulum legerunt multi Judæorum, quia prope civitatem erat locus ubi crucifixus est Jesus. Et erat scriptum Hebraice, Græce et Latine.* Scripsit ergo, inquit Evangelista, Pilatus, sed non sicut ipsi volebant titulum, et super crucem Domini Jesu poni fecit. Jesus de Nazareth rex Judæorum. Judæi legentes hunc titulum, ad sui confusionem judicabant scriptum, (ut scilicet crucifixus esset quia erat rex Judæorum) ideo corrigere tentabant. *Dicebant ergo Pilato Pon-*

Joann. XIX, 19-22.

tifices Judæorum : Noli scribere, Rex Judæorum, id est, quod sit rex Judæorum, vel ideo crucifixus sit quia sit rex Judæorum, quia hoc esset ei aliquis honor et nobis confusio : Sed scribe, *Quia ipse dixit, Rex sum Judæorum*, id est, quia se exhibuit regni invasorem, et temerarie, cum non sit, regem se nominavit : ideo ut tyrannus crucifixus sit. Pilatus autem licet tituli mysterium nesciret nec veritatem intelligeret, tamen Deo sic ordinante et in corde nescientis disponente, mutare noluit, *Respondit Pilatus : Quod scripsi, scripsi*, id est hoc ratum et fixum manebit, quia verum est. Per hoc notatur divinitus fuisse procuratum, ut talis titulus super caput ejus poneretur, ut per hoc Judæi agnoscerent, quod nec occidendo facere potuerunt ut eum regem non haberent. Unde iste titulus immutabilis fuit, non quia Pilatus scripsit, sed quia Dominus ipsemet dixit. *Rex sum Judæorum. Et stabat populus exspectans.*

Documentum hic habemus, ut quantumcumque a diabolo visibiliter vel invisibiliter impugnatur, hunc titulum ei opponamus : quia enervat vires ejus, et ipsum permaxime fugat, ut habetur ex certis revelationibus. Item hic discimus, quod non est consilium contra Deum, non est sapientia contra Dominum : quia licet multa facerent Judæi, et quidquid possent tentarent, ut non rex Judæorum vel Christus diceretur Dominus Jesus : tamen vellent nollent, etiam a gentibus et a judice confitebatur, et scribebatur rex Judæorum, sicut verum fuit. Item hic discimus, si quandoque veritas impugnatur et opprimatur ad tempus, tamen novissime et finaliter prævalet et clarescit.

Tituli cis Christi videntes quanta

Consilium divinum per neminem potest labefactum.

ARTICULUS QUINQUAGESIMUS QUINTUS.

JESU VESTIMENTA PARTIUNTUR.

MILITES ergo cum crucifixissent eum, *Joann. 23. acceperunt et dividerunt vestimenta ejus,*

sortem mittentes super eis, quis quid tolleretur. Et fecerunt quatuor partes: unicuique militi partem. Est ergo verborum sensus, quod quum milites crucifixissent Dominum, diviserunt inter se vestimenta ejus, facientes quatuor partes, cuilibet suam partem; et tunicam, quam non diviserunt, sed miserunt pro ea sortem, cujus esset futura: quia inconsutilis erat, more pauperum in Palæstina, et ad modum chirotecarum, vel birretorum, vel ciliciorum opere textili et reticulato facta. Hanc fecit Maria mater ejus in infantia ejus, quæ cum eo crevit: et desuper contexta per totum, id est ab extra de panno aliquo per totum aliquid fuit appositum, ad eam magis fortificandam et conservandam. Dicit hoc loco D. Joannes Chrysostomus: Evangelista occulte vestis vilitatem insinuat. In Palæstina enim erat quoddam genus vestium propter pauperes, ex multis pannis contextum, quasi unus pannus super alium. *Dixerunt ergo scilicet milites ad invicem: Non scindamus eam, sed sortiamur de illa, cujus sit, ut impleretur Scriptura, et quod dictum est per Prophetam, dicentem: Diviserunt vestimenta mea sibi, et super vestem meam miserunt sortem. Et milites quidem hæc fecerunt: Et sedentes servabant eum.*

Documentum habemus hic ut servemus concordiam, unitatem, et idipsum velimus omnes, et non sint in nobis schismata. Nam tunica Domini inconsutilis unitatem Ecclesiæ seu cujuscumque sanctæ congregationis significat. Ille ergo tunicam Domini scindit, qui dissensiones facit, discordias seminat.

ARTICULUS QUINQUAGESIMUS SEXTUS.

JESUS A PRÆTEREUNTIBUS ET SCRIBIS EST ILLUSUS.

PRÆTEREUNTES autem blasphemabant eum, moventes capita sua et dicentes: Vah, qui destruis templum Dei, et in tri-duo illud reædificas, Salvum fac teip-

sum. Si Filius Dei es, descende nunc de cruce. Similiter et Principes sacerdotum deridebant illum, illudentes ad alterutrum cum Scribis et Senioribus, et dicebant: Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere. Si rex Israel est, descendat nunc de cruce ut videamus, et credamus ei. Se salvum faciat, si hic est Christus Dei electus. Confidit in Deo, liberet eum nunc, si vult. Dixit enim quia Filius Dei sum. Illudebant autem ei milites, et dicentes: Si tu es rex Judæorum, salvum te fac. Fraudulenter, ut dicit Hieronymus, erant Judæorum prædictæ promissiones, dicentium: descendat de cruce, etc. Majora enim miracula fecerat: quia plus est mortuos de sepulchro resurgere, quam vivum de cruce descendere. Christus autem mortuos plures suscitavit, et ipsemet de sepulchro tertia die resurrexit, nec adhuc crediderunt ei. Potestis hic cogitare, quam injuriosum sit vel cuilibet morituro, vel ad mortem damnato illudere: quanto magis innocenti et quam maxime Christo Filio Dei.

Cogitate quam dolorosum et vulnerativum sit infirmo vel patienti, sibi in doloribus non credi, vel non compati (hoc enim quandoque doloribus corporalibus plus affligit) quanto magis, si in doloribus etiam se consideret despici, vel injuriari, vel derideri? Maxime vero si ab his sit quorum causa vel pro quibus calamitatem vel dolorem sustinet. Ad propositum: Christus Filius Dei innocens in se, ab his subsannabatur, blasphemabatur, etc. quibus corpus et animam dederat, et quos servabat, pascebat, eorumque infirmos curavit, prædicavit, docuit, pro peccatis eorum, et pro salute eorum patiebatur, pro errore ipsorum et cæcitate Patrem paulo ante rogaverat, et adhuc illudunt et subsannant persequentes eum lingua et manibus. Monemur hic propter obtreptantium vel deridentium linguas, a cruce pœnitentiæ non recedere, et ab omni opere bono incepto non desistere, sicut Christus non descendit, sed ad mortem usque in cruce perseveravit.

Hieron.

Morituro vel infirmo non credere, sed magis illis injuriari quam sit gravissimum.

A cruce pœnitentiæ bonorumque operum propter aliorum malitiam non descendendum.

Joannes Chrysost.

Ps. xxi, 19.

Tunica Christi inconsutilis quid mystice significet.

Matth. xxvii, Luc. xxiii, passim.

ARTICULUS QUINQUAGESIMUS SEPTIMUS.

JESUS AB ALTERO LATRONE BLASPHE-
MATUS EST, ET AB ALTERO CON-
FESSUS.

Matth. IDIPSUM autem et latrones, qui crucifixi
xxvii, erant cum eo, improperebant et conviti-
Luc. xxiii, abantur ei. Unus autem ex his qui pen-
passim. debant latronibus, blasphemabat eum di-
cens: Si tu es Christus, salvum fac te-
metipsum et nos, etc. Dum enim Scribæ et
alii, ut præcedenti Articulo commemora-
vimus, Domino illusissent blasphemantes,
blasphemavit etiam sinister, qui cum eo
pendebat, latro, dicens ad Jesum: Si tu es
Christus, salvum fac teipsum et nos. Hoc
improperium gravius fuit præcedentibus,
quia a vilissima, scelerata et damnata
persona, videlicet a latrone, mox pro suis
sceleribus morituro. Respondens autem al-
ter latro increpavit eum dicens: Neque tu
times Deum, eo quod in eadem damnatione
sis. Et nos quidem juste: Nam digna factis
recipimus. Hic vero nil mali gessit. Et con-
versus dicebat ad Jesum: Memento mei, Do-
mine, cum veneris in regnum tuum. Et dixit
illi Jesus. Hic secundum verbum protulit
Dominus in cruce. Amen dico tibi: Hodie
mecum eris in Paradiso. O quanta liberali-
tas, quanta benignitas Domini Jesu, ad
unum verbum tanto latroni pepercit, et
plus quam petivit donavit.

Instruimur hic bonam confidentiam ha-
bere in Deum, et in nullo peccato de ejus
misericordia desperare, si modo peccasse
dolemus et peccata peccatorumque occa-
siones vitare proponimus. Item instruimur
hic, injuriam Dei et contemptum nunquam
sustinere, sed quoad possumus reniti,
exemplo dextri latronis, qui adversus si-
nistrum blasphemantem se opposuit.

Injuriam
Dei nun-
quam ani-
mo pati-
enti feren-
dum.

Verbum
secundum
Christi in
cruce.

Desperan-
dum uti
non sit de
ullo pecca-
to.

ARTICULUS QUINQUAGESIMUS OCTAVUS.

JESUS MATREM DISCIPULO SUO
COMMENDAVIT.

STABAT autem juxta crucem Jesu Mater
ejus, et soror Matris ejus Maria Cleophæ,
et Maria Magdalena, etc. Cum Jesus pen-
dens in cruce vidisset matrem suam stan-
tem sub cruce, matrem singularem, et
præ cæteris matribus etiam naturaliter
plus filium diligentem, eo quod ei, quidquid
de natura nostra habuit, ipsa sola sine
viro eidem donavit: sed et spiritualiter
magis amantem, quia Mater Dei et cha-
ritate plenissima fuit. Cum ergo hanc vi-
disset Jesus, commota sunt omnia viscera
ejus super Matre dilectissima, fidelissima
et compatiensissima, cujus animam et ma-
ternum cor gladius compassionis trans-
verberavit. Compatiebatur enim compa-
tienti sibi. Sciebat namque ipse angustias
materni cordis. Noverat etiam dolorem
omnem ejus, et quod dolores, quos in sua
parturitione non senserat, nunc gemina-
bantur in ejus passione. Unde et ipse ge-
minum passus est dolorem: suum videlicet
et maternum, id est, crucis et Matris.

Dixit ergo, cum eam vidisset et discipu-
lum quem diligebat, Matri innuens cum
capite de discipulo: Mulier ecce filius tuus.
Non dixit mater, ne si blandus loqueretur,
cor ejus præ amoris et doloris vehementia
scinderetur. Deinde dicit discipulo: Ecce
mater tua. Et in hoc verbo consolationem
habemus non modicam, quia non solum
Joanni, sed et cuilibet nostrum in persona
Joannis dictum est de Maria: Ecce mater
tua. S. Maria, deprehensa es, non potes
te negare matrem. Habebis nos, proteges
nos, juvabis nos, et merito tuo salvabis nos.
Et ex illa hora accepit eam discipulus in
sua. O fratres, clamemus ad eam quotidie:
Monstra te esse Matrem. Sed proh dolor!
ipsa reclamare potest: Monstra te esse fi-
lium. Ipsa quidem se monstrat semper esse

Joann.
25 -

Com-
sionis
lorosis
mæ be-
simæ
riæ erg
crucem
Filiam
causa.

Com-
sionis
Christi
ga ma-
causa.

Mulie-
cur C-
stus v-
verit n-
tram.

V-
Christi
tertium
cruce
quanta
dulced
et co-
lationi

Matrem, sed nos operibus nostris abnegamus ejus nos esse filios.

ARTICULUS QUINQUAGESIMUS NONUS.

JESUM SOL OBSCURATUS CONFITETUR.

Matth. xxvii, 45. Luc. xxiii, 45.
 CRUCIFIXO igitur Domino *a sexta hora*, quæ nobiscum est duodecima, *usque ad horam nonam*, quæ est apud nos tertia post meridiem, *factæ sunt tenebræ* non naturales, sed miraculosæ, *super universam terram et*, contra consuetudinem naturalis cursus, *obscuratus est sol*, cupiens attestari suo Creatori et quasi compatiens, noluit lumen in passionem ejus præbere. Discamus hic quantam nos compassionem ei debemus impendere, quando tantam irrationabilia ei exhibuerunt.

Hora nona hic incipit, continens in se Articulos sex.

ARTICULUS SEXAGESIMUS.

JESUS DERELICTUM SE CLAMAVIT.

Matth. xxvii, 46. Ps. xxi, 2.
 ET *circa horam nonam*, crescentibus in Christo semper doloribus, et ipse nullam inveniens consolationem nec locum quo caput spinosum reclinaret, cum etiam sensualitas nullam consolationem aut refrigerium acciperet a divinitate et humanitate sic in sua naturali infirmitate relicta, suspensaque omni gaudiorum redundantia a superiori rationis portione in sensualitatem, *clamavit Jesus* ad Patrem *voce magna dicens : Eli, Eli, lamma sabac-thani ? hoc est : Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me ?* Non est intelligendum quod divinitas humanitatem deseruerit, vel ab ea separata fuerit. Deum enim quem invocabat, semper secum habebat quia nunquam desinebat esse Deus, sive anima conjuncta corpori esset, sive separata. Sed loquitur hic humanitas, ut suæ pœnæ ostenderet magnitudinem. Ita enim graviter dolebat ac si non Dei Filius, sed inimicus esset. Et ideo penitus videbatur

derelictus, nullum juvamen recipiens ab eo. Multi quippe Martyres multa et ardua sustinuerunt : omnibus tamen aliquid consolationis et refrigerium aliquod ministrabatur, ut possent tolerare. Et in quibusdam adeo abundabat divina consolatio, ut immania tormenta pro nihilo duce-rent, et non in pœnis sed in deliciis esse viderentur. Christum vero Pater cœlestis totaliter dolori subjecerat, ut doleret quantum dolere poterat, non levius sentiens, propter hoc quod Deus erat.

Indicavit autem per hunc clamorem maximam sui doloris acerbiteriam et multitudinem. Patiebatur namque exterius in toto corpore, in omnibus membris, ex omni parte sensuum, ex omni genere tormentorum. Intus vero propter maternam compassionem, quæ omnes Christi dolores in se transformaverat, et cuncta quæ filius patiebatur ab extra in carne, ipsa patiebatur in mente. Quæ compassio erat excedens omnium Martyrum sustinentiam. Item propter discipulorum lapsum, qui omnes a fide exciderant ; propter Judæorum item excæcationem, et obstinationem propter etiam sui pretiosissimi sanguinis et passionis frustrationem sive perditionem in tam multis et ingratissimis : quod excedebat omnem dolorem. Propter hæc omnia Christus ineffabiliter patiebatur. Hæc autem verba Christi prædicta non fuerunt quæ-rulationis, sed orationis verba.

Unde et hic nos erudimur, in tribulationibus derelicti, ad Deum confugere, et omni humano solatio destituti, auxilium divinum quærere, per humilem orationem et firmam confidentiam ; etsi etiam sensibilibus auxiliis non percipimus divinum, longanimitate expectare, et Domini Jesu derelictionem cogitare. Nunquam tamen eos deserit sperantes in se, tametsi dissimulare ad exercitationem nostram videatur : nec aliquando non audit. Nam etsi quod petimus, non eo quo petimus, tamen congruentiori modo, vel idem vel aliud melius tribuet.

Martyrum consolatio in pœnis unde fuerit.

Christus in quibus patiebatur pendens in cruce.

Mariæ compassio erga Christum quanta fuerit.

Constitutis in afflictione et desolatione quid agendum.

Christus humanam sui in cruce monstravit derelictionem in pœnis.

ARTICULUS SEXAGESIMUS PRIMUS.

JESUS SITIENS ACETO POTATUR.

Matth. xxvii, Marc. xv, Joann. xix, passim. Cum, ut in præcedenti Articulo commemoratum est, clamasset Jesus: *Eli, etc. quidam de circumstantibus illic*, non intelligentes vocem, dicebant: *Ecce Eliam vocat iste*. Putabant enim quod Eliam pro sui liberatione invocaret. *Postea sciens Jesus quia jam omnia consummata sunt, dixit: Sitio*. Sitebat Jesus, id est, maxime æstuabat desiderio salutis nostræ. Sitebat id est desiderabat, ut nos fontem vi-

Verbum Christi quintum in cruce quanti fuerit desiderii indicium hominum salvandorum. vum cœlestis gratiæ sitiremus. Et quamquam ista sitis spiritualiter intelligatur de ingenti amore et desiderio quæ habuit ad salvandos nos, vere tamen etiam corporaliter sitebat Christus maxime. Nam propter sanguinis effluxionem nimii et humorum exsiccationem ex præcedentibus pœnis, totus aruit. Unde siti asperissima fatigatus, dixit: *Siteo: Vas ergo positum erat acetum plenum. Et milites accedentes, et spongiam plenam aceto hyssopo circumponentes, acetum obtulerunt ori ejus. Et continuo currens unus ex eis, acceptam spongiam implevit aceto, et imposuit arundini et dabat ei bibere, dicens: Sinite: Videamus si veniat Elias ad deponendum eum.*

Christum bis potatum in sua passione. Obiter hic notandum venit, quod bis potatus fuit Christus in sua passione. Primo, secundum Matthæum et Marcum hora sexta, antequam scilicet crucifigetur, quando dabant ei myrrhatum vinum cum felle mixtum bibere. De quo secundum Matthæum gustavit, sed bibere noluit. Secundo, juxta omnes Evangelistas, hora nona, quando pependit in cruce, cum dederunt ei ex vase pleno aceto, in arundinis calamo cum spongia acetum hyssopo circumponentes ad bibendum: quod, secundum Joannem, accepit, et statim subjunxit: *Consummatum est*. Hanc duplicem potationem multi Dominicam passionem tractantes, inadvertenter tangunt quasi

unam, non bene considerantes sacram historiam passionis.

Ecce, filii charissimi, quomodo potentissimus cœli et terræ Creator, cujus sunt omnia et a quo omnia, in tanta paupertate moritur, ut nec guttam aquæ habeat. Ecce misericordissimus pro salute totius mundi patiens, non tantam misericordiam consequitur, ut potum aquæ quis ei porrigat: sed acetum felleum, ut et siti non careat, et tamen gustum illi amaricet. Volebant impiissimi filii diaboli ex uno duplicare tormentum. Sitebat, audiunt, et refrigerare ipsum nolunt, sed potus amaritudine, quem sumere nequiret, affligere: Ideo acetum et fel propinant. Sciens autem Jesus quid propinaretur sibi, cum vitare omnino potuisset, id est non gustare, tamen et ipse nihil nimium sibi existimans, quod pro nostra salute et nostri amore faceret, amaritudinis poculum ita non recusavit, ut gustaret quod sufficebat ad gustum cruciandum, et non acciperet, id est non trajiceret, hoc est ne sitim extingueret. Potuisset enim vel amaro poculo sitim extinxisse, sed utrumque voluit, scilicet et sitim tolerare et amaritudinem gustui inferre.

O fratres filiique charissimi, hæc est ultima cœna quam Dominus, de hoc mundo transiens, accepit. Simus hujus memores, quotiescumque gula nos tentat, quotiescumque abstinentia onerosa videtur, quotiescumque jejunium gravare videtur. Revocemus tunc ad mentem felet acetum quod Dominus gustavit et aliud pro siti sua non habuit, et delicatum cibum et potum horrebimus. Quomodo non erubescendum est nobis, quia ori nostro ac linguæ nostræ nihil negare volumus? Quærimus aut paramus quidquid sensualitas concupiscit delicatum vel inordinatum, cum Dominus noster in cruce pro nobis moriens jejunit: et maxime sitiens, fel et acetum pro sua ultima valedictione gustavit. Estne æquum ut ipse pro nobis ploret et nos rideamus? ut ipse in cruce tribus clavis sustentetur undique vulneratus, sine ulla

Pauper Christi cruce quantacrit.

Acetum felleum Christi potatus fuerit.

Cœna suam ultimam quam consumpsit Christus amarissimam.

Ex cœna ultima Christi marissimum quid ducendum.

requie alicujus membri, et nos dormire velimus et delectationes quærere usque ad satietatem? Ipse fel gustat et acetum, non habens guttam aquæ in siti sua, et nos tam studiose quærimus quod bene sapiat, et bibimus ad genarum usque colorationem? Bibimus quod alii sobrii nos odore percipiunt antequam vident. Oh, non sumus hujus regis milites, qui in cruce mortuus est. Isti autem, scilicet delicati et bibuli, non sunt de quibus dicit Apostolus: Qui carnem suam cum concupiscentiis crucifixerunt: de quorum paupertate, abstinentia patientia et, sensuum mortificatione in libris legimus, oculis vero ut videamus, nescio ubi quærere debemus. Et de his satis.

ARTICULUS SEXAGESIMUS SECUNDUS.

JESUS CLAMAVIT COMSUMMATUM EST.

Cum omnia in Christo completa essent, quæ de ipso scripta erant in Lege, Prophetis et Psalmis, et nihil restaret nisi mori, cum accepisset acetum, dixit: Consummatum est. Dicendo autem hæc verba, intelligitur Christus omnes præcedentes passionem et poenas, in spiritu quasi ad unam summam collegisse, et Deo Patri obtulisse pro humani generis salute. Ita etiam nos debemus in fine orationum nostrarum et operum nostrorum bonorum, laborem et opus, etc. omnia Deo offerre. Cui ut magis placeant, in unione operum et meritum Christi debemus illi præsentare, ut edocta est sancta Mechtildis a Domino.

ARTICULUS SEXAGESIMUS TERTIUS.

JESUS CLAMORE VALIDO EXSPIRAVIT.

DUM Dominus Jesus omnia propter quæ venerat consummasset, et injunctam sibi a Patre obedientiam perfecis-

set, appropinquans morti, et venis jam ex sanguinis effusione exhaustis, viribus corporis undique deficientibus, coepit oculos languescentes deprimere et facie pallescere. Et quia in sua potestate habebat ponendi animam suam, nec quisquam ei tollere poterat, sed quando ipse volebat ponebat, cum adesset hora, quam ab initio præfixerat, caput suum versus Matrem modice inclinavit, quasi ultimum ave vel vale ei impendens, et doloribus plenus, inque angustiis mortis constitutus, hoc signo Matri, ac si corpus suum laceratum et tam crudeliter undique perfossum ac dissipatum, commendaret, innuit: rursusque erigens se, Patrique se commendans, et clamans voce magna, valido clamore, dixit: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Et hæc dicens, rursus inclinato capite emisit spiritum et exspiravit.

Pater noster.

Ecce, charissimi filii, totam passionem Dominicæ seriem usque ad hunc Articulum audistis, quomodo Dominus noster Jesus Christus post multos labores, multas fatigationes, multas passionem, multas poenas, multa opprobria, multa vulnera, multa itinera peracta, post crucem denique et omnem pene sanguinis sui effusionem, cum sibi placebat, advocans mortem, clamore validissimo tradidit spiritum. Adeo autem validus fuit clamor iste ut, ad infernum usque auditus, cælum et terram tremere fecerit. Unde non naturalem sed miraculosam, id est, non omnibus communem, sed Christo propriam constat fuisse vocem hanc, quia homo longa passione afflictus omnibusque viribus destitutus et morti ex talibus cruciatibus vicinus, naturaliter anima egrediente, non sic posset clamare, sed id factum est hic sola divina, quæ in Christo erat, virtute.

Admonemur autem hic primo, ut studeamus commori Christo, id est, mori mundo, vitiis et peccatis, id est, non permittamus ea in nobis vivere, si cum Christo vo-

Verbum Christi septimus in cruce quale fuerit.

Luc. xxiii, 46.

Clamor Christi expirantis quam validus fuerit.

Mori cum Christo quomodo debeamus.

Joann. xix, 30. Verbo suo sexto in cruce quid Christus indicavit.

Intentio nostrorum operum quomodo Deo offerenda.

Jesum quomodo se disposuerit ad mortem.

Mortis formido unde veniat.

Parare quomodo quisque se debeat ad mortem.

lumus vivere. Secundo, disce hic, quisquis christianus es, mori, dum vivis. Jam enim tibi de morte cogitandum est, dum sanus es. Curandum tibi est, ne inveniatur in te propter quod mori formides. Si enim mori formidas, teipsum interroga. Scrutare quid in te sit, quare mori formides? Si amor alicujus rei, quæ Deus non est, vel aliud in causa est, quare mori metuis, illam abjicias a te, teque liberum facito a causa hujus timoris: et in hunc statum mentis teipsum constitue quo non formides mori. Tertio, jam in vita, dum sanus es, sæpius præmeditare mortem, ne mors unquam inopinata tibi advenire possit, quin semper inveniaris paratus. Nunquam in eo statu perseveres, nunquam dormire præsumas in eo statu quo non audeas mori. Dum sanus es, Deum invoca, pro sana felicitque morte Deum ora, offerens eidem passionem suam pro peccatis tuis, et præcipue illius pretiosissimam gravissimamque mortem, ut cum ad illam horam qua exeundum est veneris, assuetus sis doctusque ad Deum te convertere, Deum invocare, teque illi in ejus manus offerre.

ARTICULUS SEXAGESIMUS QUARTUS.

JESU MORTEM CREATURÆ IRRATIONABILES PLANGUNT.

Matth. xxvii,
Marc. xv,
Luc. xvii,
passim.

MORTUO Christo, apparuerunt multa miracula, testantia divinitatem et injustam Christi occisionem. Nam, *ecce velum templi scissum est medium in duas partes a summo usque deorsum, petra scisse sunt. Terra mota est et monumenta aperta sunt et multa sanctorum corpora qui dormierant, surrexerunt; et exeuntes de monumentis, post resurrectionem ejus, venerunt in sanctam civitatem, et apparuerunt multis. Centurio autem, et qui cum eo erant, custodientes Jesum, viso terræ motu, et his quæ fiebant, et quia sic clamans, expirasset, timuerunt valde dicentes: Vere hic homo Filius Dei, et justus erat. Et omnis turba*

eorum qui aderant ad spectaculum istud, et videbant quæ fiebant, *percutientes petora sua, revertebantur.* Stabant autem noti ejus a longe. Et erant ibi mulieres, quæ secutæ eum erant a Galilæa ministrantes ei, de longe hæc aspicientes: Inter quas erant Maria Magdalena, et Maria Jacobi minoris, et Joseph Mater et Salomæ et mater filiorum Zebedæi, et aliæ multæ mulieres, quæ simul cum eo ascenderant Jerosolymam. Hæc omnia debent nobis esse ad timorem, compunctionem et ad compassionem, quia nos omnium malorum horum rei et causa sumus, quia, ut S. Bernardus dicit, qui Christo non compatitur, qui ad clamorem ejus non movetur, durior est petra, terra obscurior, sepulchro foetidior.

Uti quisque Christo morienti compatitur et commori debeat.

Bernardus

ARTICULUS SEXAGESIMUS QUINTUS.

JESU LATUS MUCRONE TRANSFIXUM EST.

QUIA *Parasceve* erat, id est sexta feria ante magnum sabbatum, quod solemni-
nissimum festum erat Judæorum, *ut non remanerent in cruce corpora sabbato, (erat enim magnus dies ille sabbati) roga-
verunt Judæi Pilatum ut eorum, scilicet crucifixorum, quia adhuc vivebant aliqui, scilicet latrones, crura frangerentur ne evadere possent et de cruce tollerentur, quia prohibitum erat eis in lege suspensos in ligno permanere usque mane, scilicet alterius diei, ne pollueretur terra. Et ut hoc servaretur, conscientiosi erant illi hypocritæ sicut circa alia minima: circa magna vero cæci erant, scilicet quod justum et Dei Filium occidissent non considerabant. Venerunt ergo milites, et primi quidem fregerunt crura et alterius qui crucifixus erat cum eo. Ad Jesum autem cum venissent, ut viderunt eum jam mortuum, non fregerunt ejus crura, sed unus militum lancea latus ejus aperuit: et continuo exivit sanguis et aqua. Naturalis hic sanguis et verus et aqua vera fuerunt: sed effluxio*

Joann. xi
passim.

Deut. xx
23.

non fuit naturalis (quia sanguis congelatur statim post mortem) sed miraculosa; licet autem Jesus hujus vulneris non sentiret dolorem, pertulit tamen ignominiam et injuriam. Ipse quidem vulnus in corpore; sed beata Maria vulneris dolorem accepit in mente.

Et qui vidit testimonium perhibuit, et verum est testimonium ejus. Et ille scit quia vera dicit, ut et vos credatis. Facta sunt enim hæc, ut Scriptura impleatur: Os non comminuetis ex eo. Et iterum alia Scriptura dicit: Videbunt in quem transfixerunt. Hoc autem Christi vulnus adeo fuit magnum, ut post Christi resurrectionem Thomas Apostolus manum imposuerit. Quod autem sanguis et aqua effluerunt, significat duo Sacramenta, Eucharistiæ scilicet et baptismatis, per idem vulnus sicut per ostium vitæ nobis emanasse.

Recepit autem Christus hac perfossione atque lateris sui apertione et grande et profundum vulnus. Et apud devotissimos quosque pro constanti habet cor Christi lanceam militis tetigisse ac vulnerasse. Voluit enim Christus, in maximæ suæ charitatis indicium suum nobis cor aperire, ut cuncta quæ passus pro nobis fuerat, ex hujus cordis amore intelligeremus prodixisse. Visis igitur doloribus Jesu externis, corporalibus et afflictivis, postremo voluit ut misericordissimi, fidelissimi amantissimique cordis sui perspiceremus et amorem, qui ad universa se quæcumque pro nobis egit, quæcumque pro nobis passus est, quæcumque denique nobis est largitus, impulerat. Voluit præterea nobis cor suum aperire, ut in tentatione refugium, in moestitia solatium, in persecutione protectio, in adversitate securitas, ut ignorantibus instructio, amantibus suavitas atque (ut simul omnia dicam) quibuscumque introeuntibus in illud saluberrimum cordis vulnus gaudium, salus, æternaque esset felicitas. Iste autem miles fertur Longinus fuisse, habuisseque debilem visum seu in oculis dolorem: guttam quoque Dominici

sanguinis unam de latere Christi fluentis, ad ejus forte pervenisse oculos, qua fuerit sanatus. Hic conversus postea, fidelium factus est Episcopus.

Hoc ergo vulnus porta est paradisi, janua vitæ, fons gratiæ. Illic debet esse habitaculum animæ nostræ, munitio nostra et salus nostra. In omni tentatione, antequam præliari incipiamus, illuc fugiamus, et inde pugnemus, quia extra hoc vulnus nullam victoriam sperare debemus, et tentatores et inimici non audent castrum illud invadere. Item hic monemur ut indesinenter corda nostra rogemus lancea charitatis perfodi, amore divino vulnerari, ut poenitentiae et amoris lacrymæ nobis jugiter fluant.

Quandoquidem jam, quantum divina gratia adjuvante, potui passionem Domini nostri Jesu Christi in sexaginta quinque Articulos distinctam, quemadmodum in hujus tractatus præfatione quoque præfatus sum, utcumque explicaverim: restant tamen aliquot adhuc Articuli, qui a devotis hominibus solent historiæ passionis Dominicæ annumerari: utpote tres pro Vesperis secundis; item duo pro secundo Completorio, sicque ex integro supputantur Articuli septuaginta, quos in multorum gratiam huic loco adjicere necessarium duxi.

Vesperæ secundæ hic incipiunt, quæ habent Articulos tres.

ARTICULUS SEXAGESIMUS SEXTUS.

JESUS DEPOSITUR DE CRUCE.

Post hæc autem (ut inquit Evangelistæ) cum jam sero factum esset, quia parasceve erat, quod est ante sabbatum, Ecce venit quidam homo dives ab Arimathæa, civitate Judææ, nomine Joseph, nobilis decurio, vir bonus et justus: qui et ipse discipulus erat Jesu, (occultus tamen propter metum Judæorum), et exspectans

Vulneris hujus fructus quis esse debeat.

Lancea charitatis ut corda nostra transfigat.

Sacramenta quænam effluerint ex latere Christi.

Cor Christi hac fossione fuisse transforssum.

Cor suum cur Christus transfigi voluerit.

Miles hic quis fuerit, quomodoque a cæcitate fuerit liberatus.

Matth. xxvii,
Marc. xv,
Luc. xxiii,
Joann. xix,
passim.

regnum Dei. Magna commendatio viri hujus. Justum enim et virtutibus decoratum decuit esse, qui omnis boni initium et fontem manibus suis contrectare deberet. Unde Beda inquit : Magnæ quidem Joseph iste dignitatis apud seculum, sed majoris apud Deum meriti fuisse laudatur : ut et per justitiam meritorum sepeliendo corpore Dominico dignus foret, et per nobilitatem potentiæ secularis, idem corpus accipere posset. *Hic non consenserat concilio et actibus eorum, et audacter accessit ad Pilatum, et petiit ut tolleret corpus Jesu.* Secundum leges Imperiales, non poterant deponi de cruce aut sepeliri corpora damnatorum. Hic Joseph, quamvis esset discipulus Jesu, ante mortem tamen ejus non audebat publice confiteri eum, ne extra synagogam ejiceretur. Dederant enim Judæi mandatum ut si quis confiteretur Christum, extra synagogam fieret. At contempto nunc illorum mandato, Joseph morte et sanguine Christi confortatus, nihil timuit, sed palam ad Pilatum accedens, corpus Jesu de cruce deponere petiit : et quod petiit, sine aliqua difficultate obtinuit.

Pilatus autem mirabatur si jam obiisset tam cito. Ex hoc loco conjicitur multa a militibus in Jesum fuisse tentata, quæ non jubente Pilato, sed Judæis procurantibus et milites pecunia corrumpentibus, Christo inflicta sunt. Nam si Pilatus scivisset quanta sustinisset Christus, nequaquam miraretur tam cito obiisse Christum : imo potius miraretur quomodo tam diu vivere potuisset. Putant enim quidam nequaquam voluntate Pilati factum, ut Christus clavis cruci affigeretur, sed fumnibus pro mitigatione legis voluerit eum ligno alligari. Sequitur : *Et accersito Centurione, interrogavit eum si jam mortuus esset. Et cum cognovisset a Centurione, permisit Pilatus et donavit corpus, et jussit reddi Joseph,* tum propter petentis reverentiam, (quia vir dives et justus erat), tum propter Christi innocentiam sibi notam, quia plurima in morte ejus facta miracula audierat,

Hujus ergo viri imitemur devotionem, imitemur fidem, imitemur et reverentiam, quam sacro corpori Jesu exhibuit, ut sicut ipse dignus inventus est Christi corpus de cruce deponere, ita et nos digne Christum de sacro altari deponere, hoc est, suscipere mereamur. Perinde enim, imo et plus est Christi corpus sumere de altaris, quam de ara crucis. Nam ille accepit eum in brachiis et manibus, sed isti accipiunt eum in ore et cordibus. Deinde magno cum timore ac summa reverentia Christum de cruce deponere debemus cum hoc sancto viro Joseph, ac sacra Christi vulnera maximo cum dolore cordis contrectare, cogitantes propter nostra scelera et gravissima peccata hæc illi injuste afflicta, et gravius infligenda, si quod absit, nostram pravam vitam non corrigamus. Nam quamdiu peccator in peccatis perseverat, Christum in cruce distentum dilaniat et crucifigit, eoque peccata nostra in causa sunt, quod Christus crucifixus est. At mox ubi per pœnitentiam ad Deum convertitur, ipsum de cruce solvit et deponit et inter brachia sua recipit, sicut fecit Joseph, qui in deponendo Jesum de cruce inter brachia sua eum complexabatur. Hujusmodi namque peccatori converso paratus est Deus omnem indulgere offensam, nec unquam sua illi improperebit peccata, modo non ad vomitum (ut quorundam, heu ! ingratorum moris est) revertatur. Quod si fecerit, dubium non est, quin majorem sibi in justo Dei judicio acquirat damnationem.

Docemur postremo in hoc Articulo, ne quorundam impiorum sic malevolorum hominum suasionibus falsis de cruce pœnitentiæ semel pro laude Dei assumpta, descendamus, sed laborem rigoremque disciplinæ, ac mortificationem veteris hominis sustinere, donec aut post mortem naturalem a Deo, aut post spirituales, puta jam emortui mundo et nobis ipsis, aliorum judicio et manibus, hoc est Dei amicorum, deponamur.

Beda.

Joann. 1x,
22.Crucifigi
quonam
modo vo-
luerit Pi-
latus
Christum.Corpu
Christi
quomod
de cruce
mystice
deponatVulne
Christi
quomod
mystice
tractantProv.
xxvi, 1.Luc. 24.
47.

ARTICULUS SEXAGESIMUS SEPTIMUS.

JESUS SINDONE INVOLVITUR.

CONCESSO autem jam sacro Jesu corpore *Joseph*, properavit festinus ad locum crucifixionis, secum portans necessaria ad deponendum Dominum instrumenta, et mercatus sindonem, venit et tulit corpus *Jesu*. Et deponens eum, accepto corpore, involvit depositum illud in sindone munda. Sindon ista fuit pannus lineus, candens et mundus, et designat Christi innocentiam et liliosam castitatem ac puritatem, ut qui rubricatus fuerat sanguine passionis, candidaretur sindone innocentissimæ castitatis. Venit autem et *Nicodemus*, qui venerat ad *Jesum* nocte primum, ferens mixturam myrrhæ et aloes, quasi libras centum. Iste *Nicodemus*, sicut et *Joseph*, occultus erat Domini *Jesu* ante passionem discipulus, nec audebat se propter metum *Judæorum* manifestare, ne extra synagogam expelleretur. Verum qui non audebat confiteri viventem, nunc non solum confitetur, sed obsequium etiam præstabat defuncto. Est quidem hæc laudabilis viri confessio et omnibus modis commendanda, sed adhuc magnum quid ipsi defuisse videtur. Quid est hoc? Vera de Christi resurrectione fides. Nam attulit secum myrrham et aloem: quasi corpus ejus muniri indigeret a putredine, cum tamen de eo scriptum sit: *Non dabis sanctum tuum videre corruptionem*. Hoc unguento *Judæis* mos erat corpora defunctorum sepelire, quia hanc habet virtutem, ut vermes a corporibus arceat, nec ea corrumpi sua amaritudine sinat. Hinc est quod putabat Christi corpus hac unctione custodiri oportere, ne in cineres redigeretur.

Acceperunt ergo corpus *Jesu*, scilicet de cruce. Ante omnia tamen adorantes Christum, maximamque illi exhibentes reverentiam ac venerationem, ut vero Deo.

Deinde Mariam ut veram Dei Matrem alloquuntur, et ex ordine causam sui adventus exponunt. Tunc illa cognita quod ad deponendum dilectum Filium suum venissent, quasi ex gravi somno evigilans, revixit spiritus ejus, et blande ac dulciter allocuta est eos, benedictionem eis dans, et quodcumque poterat auxilium et consilium impendebat eis, donec Christo de cruce deposito, in suum eum gremium reciperet et pro voto suo omnia ipsius sanguine rubricata vulnera oscularetur. *Magdalena* autem secus pedes Domini sui sedebat, ubi quondam gratiam invenerat, plorans, ac alta ducens suspiria. Sequitur: et ligaverunt illud in linteis cum aromatibus, sicut est mos *Judæis* sepelire, ne forte (ut dixi) putresceret.

Hoc in loco magno nobis studio agendum est, ne immundi coram oculis Domini appareamus, nec conscientia immunda Christum gloriæ recipiamus, nec vacui, hoc est verarum virtutum expertes, a Christo inveniamur, admoniti hujus devotissimi viri *Nicodemi* exemplo, qui in mundissima sindone Christi corpus involvit, condiens illud cum aromatibus myrrhæ et aloes. Unde si digne voluerimus Christum recipere, necessarium nobis fuerit præ omnibus cordis puritati studere. Felix namque talis est anima, quæ se incorruptam ac puram Domino Deo suo servat.

ARTICULUS SEXAGESIMUS OCTAVUS.

JESUS A MATRE ET AMICIS SUIS
PLANGITUR.

Hic modo considera quam flebile fuerit videre Christum gloriæ de cruce deponi, clavos durissimos ex sacris manibus et pedibus extrahi, sindone, more mortali, sacrum corpus suum involvi. Deinde meditare quam flebilis mox sit exortus piissimæ matris, piarum mulierum, cæterorumque Domini *Jesu* amicorum ibi præsentium, planctus, intuentium Christi cor-

Mariæ virginis erga corpus Christi devotio quanta.

Mariæ Magdalænæ erga Christi corpus pietas.

Sindone munda Christus quomodo mystice involvatur.

Marc. xv, Joann. xix,

Matth. xxviii, Passim.

Sindon quid mystice significet.

Joann. ix, 22.

Ps. xv, 10.

Zach. xii,
11.

Mater
Christi
quas lac-
rymas fun-
derit ad
ipsius cor-
pus depo-
situm de
cruce.

Planctus
Beate Ma-
riæ qualis
fuerit.

Angelo-
rum fletus
ad exequi-
as Christi.

August.

pus adeo factum indecorum, adeo vulneribus sauciatum, adeo lividum et cruore ob-
situm, hominis ut nullam haberet speciem. Quem planctum Propheta longe ante in-
tuens, ait : *In illa die erit planctus magnus in Jerusalem.* Quis quæso non plan-
geret, quis a lacrymis se contineret, tam triste ac lugubre contuens spectaculum ? Pia namque Mater suum natum in gremio tenens consolari super morte ejus non poterat, tamque ubertim lacrymas fundebat, ut ipsa quoque sacrata vulnera Filii sui perfundere et rigare videretur. Et credo si coram eam intuitus esses, putasses haud dubie, quod ejus caro cum spiritu in lacrymas resoluta fuisset. Et quod magis mirandum, lapis quoque in quo corpus ejus positum erat, lacrymis madebat, et in perpetuam rei memoriam, adhuc lacrymæ in eo apparere dicuntur, qui lapis in ingressu sancti sepulchri esse memoratur. Et quamvis nulla lingua lamentationes, planctus et fletus, quos beatissima Dei Genitrix virgo Maria super corpus Filii sui fecerit, enarrare sufficiat : hoc tamen certo certius tenendum, nihil eam quidquam inhonestum, indecorum aut rationabile admisisse, quia dolor ejus non ad rationem superiorem pertingebat. Magdalena vero pedes Domini quos alia vice lacrymis compunctionis rigaverat, tunc multo amplius undis lacrymarum compassionis largiter lavit. Aspiciebat ipsa pedes sic vulneratos ac perforatos, desiccatos et sanguinolentos, et flebat amarissime, ita ut pene præ dolore deficere videretur. Similiter et cæteri qui ibi aderant vehementer flebant.

Sed quid mirum si homines fleverint, quando nec illi cœlestes spiritus suas poterant continere lacrymas ? Ait namque Augustinus : O quis Angelorum vel Archangelorum ibi non flevisset ? Ibi contra naturam auctor naturæ immortalis Deus, mortuus homo jacebat. Videbant Christi corpus sic male tractatum ab impiis, sic laceratum jacere : Mariam totam cruentatam sic amarissime flere, et nullo modo suas poterant lacrymas refrenare. Sicut

enim possibile fuit per assumptum hominem mori, sic possibile fuit Angelos bonos in morte Domini sui dolere. Plange ergo et tu quisquis es, qui Christi vestigia sequi desideras, et clama cum S. Bernardo : O bone Jesu, quam dulciter cum hominibus conversatus es, quam magna et abundantissima eis largitus es ! quam dura et aspera pro eis passus es, dura verba, duriora verbera, durissima crucis tormenta. Et penitus si in Salvatorem tuum intendere volueris, nullum in eo membrum invenies, quod non singularem quemdam dolorem et afflictionem senserit. Vide quid in quolibet sensu, quid in qualibet parte corporis sustinuerit : In capite spinas, in auribus opprobria, in oculis fletum, in ore fel et acetum, in facie alapas et sputa, in collo colaphos, in naribus foetorem, in manibus et pedibus clavos durissimos, in dorso flagella, in pectore lanceam. Jam ad te redi, et cogita quam vicissitudinem amoris dilecto Domino Deo tuo rependas, qui tanta passus est pro te. Et certe si nequeas sanguinem amore ipsius fundere, vel saltem vitia tua in te occide, pravis desideriis resiste, et membra tua, ne eis abutaris, coerce, et sufficiet illi. Ex hisce paucis plura collige.

Completorium secundum hic incipit, continens in se Articulos duos.

ARTICULUS SEXAGESIMUS NONUS.

JESUS A VIRIS SANCTIS SEPELITUR.

Quum nox appropinquaret, nec planctus ille propter instans Sabbatum longius durare posset, et quia serotinum tempus erat, quo mulieribus, potissimum autem verecundiæ virginis congruebat non diutius extra civitatem manere, Dominum Jesum aromatibus conditum, sindone involvunt, atque a Matris oculis lacrymantis abscondunt. Quod cum pia Mater videret aliter fieri non posse, dulciter eum deosculans, omne obsequium quod ei

possibile erat, impendebat corpori Filii sui, et summo honore illud viri illi venerabiles, Joseph scilicet et Nicodemus, accipientes, portaverunt ad monumentum : Domina tenente caput, Magdalena pedes, et cæteris corpus gestantibus. *Erat autem in loco, ubi crucifixus est Jesus, hortus; et in horto monumentum novum ipsius Joseph, quod erat excisum de petra, in quo nondum quisquam positus fuerat.* Non magno caret mysterio, secundum Hieronymum, quod Christus in monumento exciso in petra conditus fuit. Nam si ex multis lapidibus fuisset ædificatum, suffossis tumuli fundamentis, ablatus furto diceretur. Si etiam sepulchrum fuisset in terra, inquit D. Augustinus, dicere poterant perfidi Judæi : Suffoderunt terram, et furati sunt eum. Quod autem in alieno sepulchro ponitur, paupertatem Christi nobis commendat. Unde S. ait Anselmus : Pauper ita fuit Christus, ut non in sua, sed in aliena domo nasceretur : et vivens in hoc mundo, non haberet ubi caput suum reclinaret : nec moriens, unde nuditatem suam tegeret : nec mortuus, unde involveretur : nec sepulchrum, aut locum, ubi poneretur. *Ibi ergo propter Parasceven Judæorum, quia juxta erat monumentum, posuerunt Jesum, mille millibus Angelorum sanctorum exequias decantantibus, qui omnes, ut sanctus Augustinus ait, ad sepulchrum Domini sui conveniant. Illi cantabant laudes, Maria autem dabat gemitus et suspiria cordis. Et advolvit Joseph lapidem, saxum magnum, ad ostium monumenti, et abiit, ne iste locus bestiis esset pervius, aut aliquis veniens posset occulte rapere corpus Christi, quia per illud ostium erat sepulchrum ingressus. In quo patet virtus resurgentis, quem non poterat retinere magnus lapis. Et tollitur omnis in resurrectione ejus suspicio : quia nec ab aliquo potuit fieri violentia, furtum, aut fictio. Et dies erat Parasceves, et Sabbatum illucescebat.* Ideo quantum poterant sepulturam Domini accelerabant, quia in Sabbato tale quid facere non licebat. Sequitur : *Erant autem ibi*

Maria Magdalena, et Maria Joseph, et altera Maria, et subsecutæ mulieres, quæ cum ipso venerant de Galilæa, sedentes contra sepulchrum, hoc est, non longe a sepulchro, a regione sepulchri, et aspiciebant, et viderunt monumentum, et quemadmodum positum erat corpus ejus. Hoc devotissimæ mulieres hæ ex ardenti fecerunt amore, præterea, quia brevi intendebant reverti ad ungendum corpus Domini, ideo observabant, qualiter aptius possent introire sepulchrum. Ergo ut et tu, quicumque desiderio flagras Dominum Deum tuum in corde tuo sepeliendi, digne sepelias, multa tibi necessaria sunt. Primum est, ut ante etiam dixi, munditia et puritas cordis, et corporis, quod signatur per sindonem mundam, in qua involvere te eum oportet, quia mysterium ejus clausum et occultum est. Secundum, unges eum cum aromatis, per ferventem devotionem, recordando jugiter ipsius amarissimam passionem. Tertium, ut ponas eum in monumento novo, hoc est, corde tuo, per gratiam Jesu Christi innovatum, et ab omni vetustate peccati purgatum. Quartum, ut diligenter monumentum claudas, ne scilicet ingrediatur peccatum. Nam si peccatum ingrediatur Christus egreditur. Et si Christus te deserat, plane miser et miserabilis es. Et nisi resipueris, ac per pœnitentiam Christum revocaveris, salus tua periclitabitur, et tu ipse in magnam deduceres calamitatem.

Sepeliendi
mystice
Christum
modus
quotuplex.

ARTICULUS SEPTUAGESIMUS.

JESU SEPULTO MULIERES UNA CUM MATRE JESU IN JERUSALEM REVERTUNTUR.

Post Domini Jesu sepulturam, ejus Mater a Joanne est monita, juxta piam catholicamque plurimorum sanctorum Patrum sententiam, quatenus propter noctem instantem cum aliis mulieribus in civitatem reverteretur. Tunc illa, ut veram nobis obedientiæ formam monstraret, Joan-

ni monenti consensit, et quomodo melius poterat, primo tamen ad monumentum genua flexit, ipsumque amplexando benedixit, et cum abeuntibus abibat. Nam cruciata genitibus, fatigata doloribus, afflicta plorantibus, vix quibat stare pedibus. *Et reverentes*, scilicet mulieres in Jerusalem, *paraverunt aromata et unguenta*, isto adhuc vespere sextæ feriæ, quamdiu secundum legem licuit operari. Unde elicitur quod in istis mulieribus fides fuerit de Christi resurrectione permodica. *Et Sabbato quidem siluerunt secundum mandatum*, hoc est, ab omni exteriori opere quieverunt, juxta legis præceptum. Illicitum quippe erat quidquam Sabbato manibus operari; Domino dicente: *Memento ut diem Sabbati sanctifices*. Itemque: *Nihil operis facietis in eo*. Intransitibus deinde illis civitatem, multi videntes matrem filio orbatam, moti pietate super illius dolore ad luctum convertebantur amarum, et concurrunt undique bonæ ac honestæ matronæ et virgines, comitantes cum ea per viam, consolantes eam ut melius poterant. Undique fit ploratus magnus et fletus, quia dolor ejus multos faciebat dolere; inde est ut quotquot eam plorantem cernerent, et ipsi plorarent. Cum tali ergo planctu pia Mater usque ad domum Joannis deducta est, cui appropinquanti, humiliter se eis piis mulieribus inclinans, gratias egit, et dimisit eas. Joannes autem memor verborum Domini sub cruce: *Ecce mater tua*, etc. eam in sua custodia retinuit, et plus quam propriam matrem dilexit: omnem illi humanitatem et benevolentiam exhibens, et dubia si qua habebat de Christi incarnatione et passione, ei exponens, superque his informari desiderans. Nunc ergo, quid restat, nisi ut nos piissimæ Matri ita affectæ, ita mœrenti, ita graviter laboranti (ut veri filii) compatiamur. Si autem quis non compatitur, revera non est vivens gratiæ filius, sed abortivum insensibile ac mortuum, et indignus plane, qui lac gratiæ ex maternis ejus sugat uberibus. Utinam et nos vere peccata nostra defleremus, et ab omnibus

operibus mortis resurgeremus, ut possemus cum Christo resurgere, et in novitate vitæ ambulare. Rom. 4.

Attamen cum hæc ipsa Passio, quam Deo donante jam exposuimus secundum septem Horas Canonicas distincta sit, pro legentium majori utilitate ac profectu, placuit super Horis singulis quasdam breves meditationes adjicere, ex quibus liquido amorem Domini nostri erga nos cognoscere valeamus. Cum itaque prima nocte surrexeris, ob reverentiam illius amoris, qua Christus se vinctum tradidit in manus malorum hominum, et ex hoc obediens factus Patri suo usque ad mortem, dispone in corde tuo obedire te velle ad omnia, quæ tibi ab eo aut vicariis ejus injunguntur. Hora prima, ob reverentiam humilitatis, qua coram indigno iudice, velut agnus mansuetissimus stetit, subicias te omni creaturæ propter ipsum, et ad quælibet vilia et indigna sis opera paratus. Hora tertia, ob amorem quo contemni conspui et opprobriis variis se affici passus est, teipsum contemne, vilipende et opprobria libenter sustine. Hora sexta, crucifiges tibi mundum, teque mundo, cogitans qualiter Dominus Deus tuus, omnium creator, pro amore tui crucifixus sit. Hora nona, morere mundo, et omni creaturæ, videlicet, ut amara mors Domini Dei tui, adeo in corde tuo dulcescat, quatenus quidquid Deo minus est, tibi insipidum fiat. Hora vesperearum, Dominus Deus tuus de cruce fuit depositus, et tu recale cum gaudio qualiter post mortem et omnes labores tuos felici requie requiesces in sinu ejus. Ad Completorium, memor sis unionis illius, qua spiritus unus cum ipso effectus, ipso in summa lætitia perfrueris: quæ unio hic in via incipit per voluntatis tuæ et ipsius concordiam, in omnibus tam adversis quam prosperis, et in futuro complebitur, per æternam gloriam in cœlis, ubi unus eris cum ipso Christo, sicut ipse cum Patre et Spiritu Sancto unus, verus, ac individuus Deus est, nunc et in æterna secula, Amen. Passio. minica. quomodo sub h. Canonicis rumina. da. Philip. 8. I. Petr. 13.

Luc. xxiii,
56.

Exod. xx,
8.

Levit.
xxiii, 31.

Joann. xix,
27.

Compa-
tiendum
quatenus
sit Christi
matri.

SERMO

DE PRÆCIPUIS EFFECTIBUS VIRTUTIBUSQUE IN PASSIONE CHRISTI NOBIS EXHIBITIS.

CHRISTUS passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus, I. Pet. II.

Charissimi fratres ac filii, licet tota vita innocentissima Domini nostri Jesu Christi sit purissimum et lucidissimum speculum bene virtuoseque vivendi, tamen passio ejus est quasi summa et registrum omnium virtutum. In ipsa enim relucet perfectio omnium virtutum. Nam quidquid Dominus per totam vitam suam docuit et operatus est, hoc in passione sua summarie, compendiose et perfectissime monstravit, et nobis in exemplum reliquit. Nam sicut S. Augustinus testatur, non solum quidquid boni gessit Christus in terris, sed et quidquid mali sustinuit, totum disciplina morum fuit. Reliquit ergo nobis exemplum. Sed quale dicis exemplum? Exemplum humilitatis, paupertatis, patientiæ, mititatis, obedientiæ, pietatis, largitatis, charitatis et similibus.

August.

Paupertas
Christi
quanta.

Videamus ergo nunc primo de paupertate, quam Dominus Jesus in nativitate sua consecravit, et per totam vitam suam familiarissimam sibi fecit, quomodo eam in passione servavit. Non tamen hic loquor de paupertate invita, vel quæ ex sola necessitate accidit, sed de voluntaria et affectata paupertate, cum effectum penuriam sentiente, quæ vocatur alio nomine paupertas spiritus. Hanc Christus ab infantia tenuit, sicut dicit Apostolus, *Egenus factus est propter vos, cum dives esset*. Et S. Ambrosius: Recordare omnem vitam Salvatoris, a partu Virginis usque ad patibulum crucis: et non invenes nisi stigmata paupertatis. Sed omittamus pro nunc paupertatem, quam elegit in nativitate. Taceamus, quod non habuit locum ubi nasce-

II. Cor
VIII, 9.
Ambros.

retur, nisi vile stabulum, et arctum præsepium, cum tamen esset Dominus et creator omnium. Prætereamus denique, quomodo per totam vitam esuriit et sitivit, et de eleemosyna fidelium vixit, non habens agrum, nec domum, nec hospitium proprium: sed nec mater ejus, nec Apostoli, quia omnia reliquerant. Hanc solum paupertatem commemoremus, quam post Dominicam Palmarum, id est, in hebdomada passionis suæ, in monumentum reliquit. Ecce in die Palmarum cum susceptus fuerat cum magno honore, per totum diem prædicavit in templo usque ad vesperum, de sero circumspexit omnibus, sicut Evangelista testatur, et glossa supplet, si aliquis vellet eum invitare ad hospitandum, cum nemo esset qui eum reciperet, jejunus et fatigatus rediit in Bethaniam. Videte quod non solum non habuit proprium hospitium, sed nec alienum, nec panem in tanta necessitate. Similiter accidit ei in feria secunda et tertia quod mane veniens in civitatem, per totum diem prædicabat, et vespere adhuc jejunus rediit in Bethaniam. Sed notate ulterius: Dum secundum ritum legalem Pascha volebat celebrare, novum instituturus Sacramentum, non habuit domum vel agnum, aut cætera necessaria pro tanta solemnitate, sed misit duos discipulos ad quemdam amicum suum qui præparavit. Ipse quidem potuisset habere, si voluisset per seipsum. Unde enim alii habent, nisi ab illo? Sed qui aliis providet, ipse voluit pauper et mendicus esse, ad commendandam paupertatem.

Denique in passione ejus, dum erat nudus affixus in cruce, numquid non paupertatem exhibuit? Nonne paupertas ejus relucet maxime in septem? Primo, in nul-

Paupertas
in Christi
passione
in septem
relucet.

lius non solum pecuniæ, sed cujuscumque rei possessione, in tantum pauper, ut si minima re se potuisset liberare, et vitam suam redimere a morte, non habuisset. Secundo, in amicorum amissione quia non fuit qui pro ipso apud judicem staret, aut pro eo loqueretur. Tertio, in vestium nudatione, quia non habuit quo carnem suam operiret. Quarto, in terræ subtractione, quia in cruce fixus, non habuit de ea scilicet terra tantum ubi pedem figeret. Quinto, in cibi et potus sublatione, quia præter acetum et fel, non habuit quod comederet aut biberet. Imo communissimum quod omnibus superabundat hominibus, non habuit. Quid fuit hoc? Quod in maxima siti sua non habuit vel modicum aquæ, ut refrigeraret linguam suam. Sexto, tam pauper fuit, quod cum penderet in durissimo lecto, scilicet in cruce, non habuit locum quo caput suum reclinaret.

Matth.
VIII, 21.

Unde ipsemet dixit: *Vulpes foveas habent, et aves nidos: Filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet.* Septimo, pauper fuit a membrorum libertate, quia nullum membrum habuit liberum, quo se posset juvare, nisi linguam, aceto et felle ad ultimum etiam impeditam. Consideratis nunc, quod penes quem est omnium rerum affluentia, quantum ad Dominum, quia ipse est Rex regum et Dominus dominantium, Dominus et creator omnium, apud illum est et omnium rerum extrema penuria, quantum ad possessionem et usum, et

Job, 1, 21.

sicut nudus egressus est de utero matris in mundum, ita nudus regreditur de mundo, nihil terrenum aut temporale prorsus retinens, nihil habens. Unde in Threnis, dicit: *Recordare paupertatis meæ.* Sicut autem in vita dilexit paupertatem, ita etiam post mortem servavit. Nam in alterius linteo involutus, et in alieno fuit reconditus sepulchro. Quare? quia proprium non habuit. Advertitis modo (ni fallor) Christum facto, etiam si verbo tacuisset, pauperes prædicasse beatos, quando paupertatem præ omnibus mundi divitiis sic elegit, sic dilexit, sic usque in finem in

Thren. III,
19.

seipso servavit, quando Matrem suam, Apostolos et omnes amicos suos sola paupertate dotavit in vita, et post mortem nihil hæreditatis præter paupertatem reliquit.

Quid ad hæc nos dicemus, qui sub paupertatis titulo abundamus? Væ nobis, non dico pro divitiis, sed etiam pro paupertate nostra, qui virtutis nomen quærimus et paupertatis nolumus sentire horrorem. Delicata est nimis paupertas nostra, qui sic esse volumus pauperes, ut nullum sentiamus defectum. Nec solum cupimus quæ sunt ad vitæ necessitatem, sed etiam quæ ad curiositatem utinam mentiar si dixerō voluptatem. Quidquid videmus vel audimus concupiscimus. Ad hoc adspiramus, laboramus, quærimus, habere volumus, et procuramus. Quare hoc? Quia temporalia nondum perfecte reliquimus, eo quod amorem eorum adhuc in cordibus nostris circumferimus. Affectu visibilium ita stringimur et ligamur, quod ad ea bona, quæ supra nos sunt, adspirare nequimus. O charissimi, quam tolerabilis est paupertas nostra! Quid minus habemus, quam hi, qui vivunt in proprietate rerumque abundantia? Numquid non tam bene et sufficienter omnia vitæ necessaria habemus, sicut et ditissimi hujus seculi? Numquid non quietius et sine cura nostra vivimus, quam hi, qui toto tempore vitæ suæ curis et sollicitudinibus anxiantur? Non simus ergo ingrati, et utinam non simus ingrati. Utamur necessariis tantam non utentes, id est, pro sola necessitate, non ex desiderio, nec pro delectatione. Sustentemur creaturarum usu, non ligemur affectu, semper cum gratiarum actione, paucis contenti, et sine murmuratione.

Secunda virtus quam Christus docuit in passione, fuit humilitas. *Humilitatem ejus quis enarrabit?* Etenim cum in forma Dei esset, ut inquit Apostolus, *non rapinam arbitratu est esse se æqualem Deo: sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitu*

Pauper-
tis solo-
tulo qu-
nam po-
culose e-
bunden

Humili-
Christi
quanta.
Philip-
II, 6, 8.
Humil-
tio Chri-
quanta
in quib-
splendu-
erit.

inventus ut homo. Humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Humiliavit et exinanivit semetipsum usque ad incarnationem, usque ad mortalitatis humanæ participationem, usque ad diaboli tentationem, usque ad populi derisionem, usque ad sputa et vincula, alapas et flagella. Et hoc si parum est, aliquid de genere mortis ejus addendum est, non cujuscumque, sed crucis,

Luc. II.

passim.

quæ ignominiosior est. Non dicam modo de humilitate ejus in nativitate, quod noluit in palatio, sed in stabulo nasci, quod voluit ante ora jumentorum poni, pannis involvi, ut peccator circumcidi, ut peccator et servus in templo redimi, tantaque fuit ejus humilitas, quod ante bovem et asinum in nativitate sua voluit in præsepio reclinari : sed major fuit, quod in cruce inter duos latrones voluit elevari. Nec de humilitate ejus conversatione dicam. Quis enim illam satis explicaret ? Sufficiat hoc pro humilitatis testimonio, quod hanc virtutem quasi singularem nobis commendavit, et se in exemplum posuit, dum diceret :

Matth.

II, 29.

Humilitatem in passione sua quam exhibuerit Jesus.

Joann. XIII, 31.

Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Modo de humilitate ejus duntaxat, quam in passione demonstravit, dicamus. Quomodo placet vobis illa humilitas ? Cum enim sciret (ut dicit Joannes) quod Pater ei dedisset omnia in manus, et quod a Deo exivit, et ad Deum vadit, id est, cum sciret, quis et qualis, et quantus esset, non potentiam, sed humilitatem exhibuit. Quam ? Deposuit vestimenta sua, linteo se præcinxit, curvavit genua sua ante pedes discipulorum, imo etiam et primo ante pedes crudelissimi traditoris sui, volens eum humilitate sua placare, lavit pedes ejus et singulorum, extersit et osculatus est. O tremenda majestas, o stupenda humilitas : Quis poterit satis te admirari ? Vere, Domine Jesu, sic est, ut dixisti : Quia non venisti ministrari, sed ministrare ; et quod in medio es discipulorum, non sicut qui recumbit, sed qui ministrat. Sed procedamus ulterius. Egreditur in hortum et orat. Videte quam humiliter

orat, procidit in faciem, non contentus flexis genibus orare. Ex hinc videte conditiones passionis suæ, quas elegit. Accusationes falsissimas contra se audiens, humiliter tacuit, cum in potestate sua foret sic vel sic mori, derisiones, opprobria, subsannationes dissimulavit, locum passionis elegit despectissimum, scilicet in monte Calvariæ, ubi cadavera mortuorum jacebant : genus mortis ignominiosissimum, scilicet crucis, quæ ita abjecta erat, quod nemo Judæorum volebat tangere tanquam maledictam. Consortium despectissimum, quia in medio latronum : quia pati inter bonos et honestos haberet aliquid alleviationis, eo quod solus non pateretur, et innocentia ejus testaretur ex consortio bonorum. Christus vero elegit cum latronibus crucifigi, et tanquam princeps in medio eorum. Denique propositus a Pilato Judæis cum alio latrone omnibus exoso, ipse voluit illum latronem tanquam justiore se dimitti. Se vero tanquam iniquum reprobari et damnari : licet enim omnia Judæi illi opprobria ingererent innocentem, ex invidia et malitia, tamen nihil potuissent prævalere contra eum, nisi ipsemet voluisset suscipere. Ex eo tamen nihil ipsi fuerunt excusati, quia Dominus voluit pati : quia voluntas Domini Jesu non imposuit illis necessitatem crucifigendi. Alia intentio fuit illorum, qua Christum voluerunt occidere, alia intentio Christi, quare voluit occidi. Sed redeamus ad Domini humilitatem. Nihil abjectionis fuit, quod illi impiissimi in Dominum non exercuerunt ; nihil contumeliarum et opprobrii quod non irrogarent ; nihilque tam vile et despectum, quod humilitas ejus, scilicet Christi Jesu, pati non affectaret. Hanc ejus humilitatem plus admirabimini, si consideretis quis ipse est, qui sic se humiliavit, quanta majestas, quanta sublimitas, summus, æternus, infinitus, immensus, Omnipotens et gloriosus Deus. Ratione enim unionis Verbi cum humanitate in unitate personæ, quidquid passionis et vilitatis irrogatum fuit humanitati,

Humilitas Jesu quomodo consideranda.

dicatur etiam sustinuisse divinitas, licet secundum se impassibilis sit ipsa divinitas. Et ideo quod tanta majestas, tanta sublimitas, cui cœlum et terra se inclinant, voluit tam vilia, tot indigna, tantaque ludibria pati, vilificari, conculcari et tam miserabiliter tractari, ita ut speciem suam etiam amitteret, ineffabilis et stupendæ fuit humilitatis. Quod præviderat Isaïas, dicens : *Non est ei species neque decor, et vidimus eum, et non erat aspectus, et desideravimus eum despectum et novissimum virorum, virum dolorum et scientem infirmitatem, et quasi absconditus vultus ejus, et despectus : Unde nec reputavimus eum. Et reputavimus eum quasi leprosum, et percussum a Deo et humiliatum.* Hanc Bernardus. ejus humilitatem considerans devotus Bernardus exclamat : O humilem et sublimem, o altissimum, et novissimum, o opprobrium hominum, et gloriam Angelorum. Nemo sublimior et nemo despectior. Esto vilis quantum poteris, nunquam Christo vilior eris. Ipse siquidem Rex regum et Dominus dominantium fuit vilissimo pretio venalis expositus, a vilissimo populo vilissima passus, in vilissimo loco crucifixus, et vilissimo crucis supplicio traditus, et inter latrones positus, cum iniquis et vilissimis hominibus deputatus, et modo vilissimo est tractatus. Etenim tanquam malefactor bonus Dominus capitur, tanquam furiosus mansuetus vinculis constringitur, tanquam pestifer Salvator accusatur et arguitur, et tanquam fatuus Dei sapientia irridetur, tanquam homicida vita hominum morti damnatur, tanquam leprosus et immundus mundator criminum extra mœnia ejicitur, tanquam latro crucifigitur, tanquam flagitiosus confutandus ab omnibus, et intuendus ab omnibus nudatur, et confusione indutus ab omnibus, fustigatur, et tanquam vermis vilissimus summus Dominus conspuitur, abjicitur, occiditur et conculcatur : Hæc Bernardus. Postremo, accedit ad ipsius humilitatem, quod in illo festo Paschali, quando omnis populus Judæorum gaudebat, et in aspectu

tantæ multitudinis collectæ ex omnibus terris et quæ convenerat ad diem festum, voluit tanquam pessimus latro judicari, qui erat innocens et agnus sine macula, opprobriosissima quoque morte diffamari, de quo ante tam magna fama fuerat, quod surrexisset novus Propheta in populo, ut vere impleretur in eo quod dixerat per David in Psalmo. *Ego autem sum vermis et non homo, opprobrium hominum et abjectio plebis. Omnes videntes me, deriserunt me, locuti sunt labiis, et moverunt caput.*

Tertia virtus est illa eximia patientia, quam per totam passionem suam nobis in exemplum exhibuit, quod inter tot verba dura, duriora verbera, durissimaque tormenta, cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur : tradebat autem se judicanti injuste. Sed sicut Isaïas prædixit, dicens : *Sicut ovis ad occisionem ducetur, et quasi agnus coram tondente se obmutescet, et non aperiet os suum : non se defendit, non se vindicavit, non se excusavit. Sed quid fecit ? Dicat Jeremias : Dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobriis. Dicat et ipse Christus per Isaïam : Corpus meum dedi percutientibus, et genas meas vellentibus. Faciem meam non averti ab increpantibus et conspuentibus in me.* Hanc ejus patientiam melius caperetis, si dolorem passionis ejus cognosceretis, si agnoscere et pensare possetis, quam afflictivos, penosos, diros, variosque sustinuerit cruciatus. Percurrite passionis ejus seriem, quot ictus, quot verbera sustinuit in catione, quoties trusus, impulsus, tractus, a iudice ad iudicem ductus, cæsus, consputus, colaphizatus. Legitur in revelationibus sanctorum, quod in catione Christus fuit percussus super os suum triginta vicibus, et postea sine numero. Item projecerunt eum in terram septies, alapas sustinuit centum et duas, colaphos centum et viginti, consputiones septuaginta tres. Item, quantum putatis ipsum dolorem sustinuisse in sui flagellatione, quando totum corpus ejus tenerrimum fuit virgis, flagris et scor-

Is. LIII, 3, 4.

Ps. xxi
8.

Patien
Christi
eximia.

I. Petr.
23.

Is. xiii

Thren.
30.

Is. I,

pionibus sive catenulis aduncis diutissime cæsum, ita ut nulla pars corporis remaneret illæsa : quando non solum cutis vulnerabatur et patefiebat, sed etiam caro dilacerabatur. Item in coronæ impressione, quando aculei per verticem usque ad cerebrum pertingebant. Si vos in pede vel in manu non possetis modico tempore spinam unam tolerare, quid fieret si multas haberetis in capite? Quid anxietatis putatis ipsum habuisse, quando bajulavit crucem suam supra dorsum vulneratum in flagellatione? et ipse ita exhaustus viribus fuit in passionibus per totam noctem, quod mirum fuit ei unum passum pedis potuisse locare. Legitur in revelationibus devotorum, Christum quinquies cecidisse sub cruce, et crucem super eum. Item, quando fuit nudatus ad crucifigendum, et vestis lanea fuit ex vulneribus extracta, quibus impacta fuerat, et sic omnis dolor pristinus gravius renovabatur, qua fuerat ante in flagellatione. Item quid putatis eum doloris habuisse, quando præcipitatus fuit super crucem, et perforata una manu, et cruci affixa clavo grosso et obtuso, trahente secum in foramen carnem, cutem et nervos, dum alteram ad foramen nimis distans funibus traxerunt, et similiter pedes deorsum? Sicque totum corpus ejus in pellis modum distenderunt, membrorum juncturam dissolverunt, compages et nervos ossaque distraxerunt, ut omnia membra ejus possent dinumerari, sicut prædixerat David in persona ejus : *Foderunt manus meas et pedes meos, dinumeraverunt omnia ossa mea*. Si ossa, quanto magis membra? Item, quando eum sic extensum erexerunt cum cruce, et ipse sic pependit cum tota mole corporis in tribus duntaxat clavis per tres horas in cruce, quid sustinuit? O quomodo movet vos hoc? Certe si hoc non movet vos ad compassionem, estis duriores lapide. Si hoc spectaculum flebile non excutit vobis lacrymas, tunc exaruitis. Cum itaque Dominus tales cruciatus ferret, quid fecit? Numquid vindicavit se? Minime. Sed nonne potuit totam machi-

nam mundi in pulverem redigere? utique. Sed noluit. Et mirum est, quod non fecit pro tanta contumelia et injuria sibi creatori omnium a suis perfidissimis vilissimisque vermiculis illata. Sed numquid in tanta pœna murmuravit? Quid dixit? *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*. O novam melodiam, o novum et dulcem et inauditum patientiæ sonum, quem nova illa chorda super citharam crucis extensa personuit. Ecce charissimi, videte admirabilem patientiam, quæ tanto major est, quanto majora et difficiliora sunt, quæ patitur.

Dolor autem quem Christus in passione sua habuit, maximus dolorum omnium fuit in hac vita; si omnia comportarentur quæ passi sunt martyres sancti (quamquam gravia passi sint) non potest tamen omnis dolor eorum comparari dolori Christi. Magnitudo autem hujus doloris ex multis causabatur. Primo, quia debuit satisfacere pro omnibus miseriis et defectibus hujus vitæ, quos homo per peccatum incidit, et hominem inde liberare ac sanare. Item, debuit satisfacere pro peccatis totius mundi, quia Pater imposuit illi omnia peccata, quæ facta sunt et fiunt, et futura sunt, a primo homine usque ad novissimum hominem, et hæc peccata punivit supra dorsum ejus, hoc est, tantam pœnam et dolorem illi imposuit, quantum scivit deberi pro unoquoque peccato. Cogitate nunc quot peccata fiunt in una civitate, solum in una die. Quot fiunt tunc in uno regno? quot fiunt in toto mundo? quot autem fiunt et facta sunt et fient ab initio mundi usque in finem, quis novit cogitare? Et tamen Deus novit in pondere, numero et mensura : hæc omnia posuit Pater super Filium, et Filius sponte suscepit super se, et unumquodque solvit, hoc est, pro unoquoque peccato tantum dolorem et pœnam sustinuit, quantum Pater sive divina justitia taxavit. Quanta autem pœna fuerit infligenda pro peccato mortali in hac vita, Deus solus scit. Et post hanc vitam si peccatum remanet

Luc. xxiii, 34.

Dolorum Christi magnitudo ex multis causabatur.

Sap. xi, 21.

mortale, certum est quod debetur ei pœna æterna. Pro singulis igitur peccatis Christus satisfecit, licet non omnes percipiunt illum fructum passionis. Et hoc non est ex defectu passionis Christi, nec ex insufficientia satisfactionis Christi, sed ex propria illorum culpa. Et quamvis Christus potuisset sufficienter satisfacere pro peccatis totius mundi, etiamsi nisi unam guttam sanguinis effudisset, ratione nobilitatis suæ, id est, ratione divinæ naturæ humanitati in unitate personæ unitæ, tamen noluit uti hac potestate, id est, noluit humanum genus redimere potentia, sed iustitia : nec attendit quantum virtutis et valoris haberet passio sua ex divinitate sibi unita, sed quantus dolor sufficeret æque secundum iustitiam commensurando pro populi iniquitate. Et hæc ratio fuit, quare non solum contentus fuit dolore, qui intrinsecus sibi ab inimicis inferebatur, sed etiam per seipsum auxit, id est, assumpsit quæ augerent passionem ejus, ut quasi in statera fieret sufficientissima persolutio, et æquiparatio passionis suæ contra peccata singulorum. Sequitur ergo, quod ex quo Pater imposuit ei peccata totius mundi et singulorum, imposuit ei etiam dolores et pœnas debitas, quas singuli pro peccatis suis deberent tolerare. Unde Isaias bene dicit : *Vere languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. Omnes nos quasi oves erravimus, unusquisque in viam suam declinavit, scilicet per diversa peccata : Et posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum.* Pro quanto igitur pluribus peccatis habuit satisfacere, tanto majores dolores oportebat eum (secundum quod voluit) sustinere.

Secundo, dolor Christi fuit maximus ratione complexionis nobilissimæ et tenerri-
mæ dolorisque perceptibilissimæ : quia habuit corpus formatum a Spiritu Sancto ex nobilioribus et purissimis guttis sanguineis de corde virginis Mariæ, et ideo

quanto nobilius fuit corpus et in tactu vivacius cæteris, tanto etiam majorem accepit dolorem quoties fuit læsum.

Tertium quod Christi dolorem reddebat majorem, fuit quod passus fuit generaliter et specialiter in singulis membris ; unde verificatum est in eo illud Isaiæ : *A planta pedis usque ad verticem capitis non remansit in eo sanitas.* In toto enim corpore suo fuit ita plagis, livoribus et vulneribus affectus et obiectus, quod non remansit in eo nec una portiuncula illæsa, quantum acus pungere posset, sed omnia erant vulnerata, percussa, conquassata, etc. Legitur revelatum, Christi vulnera fuisse quinque millia quadringenta et septuaginta quinque. Unde qui quotidie quindecim *Pater noster* legeret, post annum completum quodlibet vulnus salutasset unum *Pater noster*. De hac passione singulorum membrorum dicit devotus Bernardus : Caput angelicis tremendum spiritibus densitate spinarum pungitur, facies pulchra præfiliis hominum sputis Judæorum deturpatur, oculi lucidiores sole caligantur in morte, aures quæ in cœlo audiunt angelicos cantus, audiunt peccatorum insultus, os quod docet Angelos, felle et aceto potatur, pedes quorum scabellum adoratur, cruci clavo affiguntur, manus quæ formaverunt cœlos, sunt in cruce extensæ, et clavis affixæ, corpus verberatur, lancea latus ejus perforatur. Et quid plura ? Non remansit in eo, nisi lingua, ut pro peccatoribus exoraret, et ut Matrem discipulo commendaret. Passus itaque fuit Christus in omnibus membris, præcipue quoque in membris maxime sensibilibus, sicut in manibus et pedibus, in quibus est magna nervorum abundantia, in quibus maxime viget sensus tactus.

Quantum quod aggravavit passionem, fuit, quod ipsi tam innocenti sine macula, et sine demerito, tamque nobili, et tam digno inferebantur tam vilia, a personis vilissimis, in vilissimo loco, sicut dixi supra de humilitate.

Quintum, quod in passione sua fuit de-

relictus ab omnibus, ab Apostolis, quia fugerant : ab amicis, quia non audebant eum confiteri : imo dubitabant, videntes eum tam opprobriosa pati, et tam viliter mori, quia etsi aliqui compatiebantur ei, et adstabant ut Mater sola fidelis, tamen non poterant eum juvare. Fuit etiam derelictus a Patre. Quod sic intelligitur, quia in nullo humanitas fuit confortata in passione, nec adjuta ad levius patiendum, nec minorem poenam ratione divinitatis sensit, sicut legitur de martyribus, qui tantum sæpe fuerunt ab intra consolati, quod exteriores poenas non attenderunt, vel ut delectabiles acceperunt. Sic non fuit in Christo, quia fuit infirmitas humanæ naturæ sibi relicta ad patiendum, quia non habuit alleviantem consolationem defluentem a torrente divinitatis, sed habuit aliam confortationem quamdam, seu virtutem a divinitate sibi unita, quæ non minuebat dolorem, sed potius augebat. Quam? quod habuit virtutem non moriendi, sed perseverandi in tormentis : quod potuit sæpe dolorem mortis sentire, et tamen (quamdiu voluit) vivere. Hæc virtus confortativa non fecit eum dolorem minus sentire, sed prolixior, alioquin fuisset mortuus in tantis poenis, antequam venisset ad crucem. Non enim fuisset possibile puro homini tanta pati, et ideo clamat ad Patrem : Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?

Sextum, quod præter dolores, qui sibi ab extra inferebantur, habuit dolores, tristitias, et anxietates internas non leviores. Quantas putatis eum habuisse in mente tristitias et dolores tempore passionis exhibere, quando ita anxius fuit ante passionem in horto, quando adhuc nullus hostium fuit præsens, quod sudorem sudavit sanguinem ex sola imaginatione passionis futuræ? Hæc autem anxietas et dolor cordis ejus causabatur ex multis. Primo, propter ingratitudinem Judæorum, quos pro populo peculiari elegerat, et multa beneficia concesserat, et de eorum stirpe carnem assumpserat, quod in illis

tanta ingratitudo et tantum scelus inveniretur, quod Dominum et creatorem suum occiderunt. Et multo amplius propter ingratitudinem futurorum christianorum, pro quibus singularissime patiebatur, quod tam paucos scivit futuros, qui talia beneficia retractarent, et sibi gratias agerent. Tristabatur maxime propter frustrationem suæ passionis, quia cum esset excellentissimum, sufficientissimum, et superabundantissimum pretium pro mille mundis (si essent) tamen ex toto mundo tam paucos scivit futuros, qui fructum suæ passionis perciperent : sed tantus labor, tantus dolor, tantusque amor fieret inanis et vacuus ex defectu illorum. Hic dolor considerationis humanæ ingratitudinis, paucitatis salvandorum et multitudinis damnandorum fuit sibi major quam dolor flagellationis vel mortis cruciatus. Sumite exemplum : Aliquis emit agrum, et per totum annum colit multo labore. Et quando tempus est ut metat fructum, prævenit inimicus et incendit agrum, vel tempestas consumit, et ipse privatur fructu, major fit ipsi dolor de frustratione laboris, quam de labore, id est, plus affligit eum, quod totum laborem expendit frustra et in nihilum, quam labor de se fatigaverat. Sic Christus magis dolebat, quod frustra et sine fructu patiebatur. Non enim auro vel argento, aut cæteris corruptibilibus redemit nos, sed suo pretioso sanguine inestimabiliter digno. Unde dicit Bernardus, vel secundum alios Philippus Cancellarius Parisiensis, in persona Christi : O homo, vide quæ pro te patior. Non est dolor, sicut quo crucior. Ad te clamo, qui pro te morior. Vide poenas, quibus afficior, vide clavos, quibus confodior, vide lanceam, qua transfigor. Et cum sit tantus dolor exterior, extat interius plangit gravior, cum te tam ingratum experior. Et iterum Bernardus in quodam sermone : O homo, nonne satis pro te vulneratus sum? Numquid pro iniquitate tua afflicti sum? cur addis afflictionem afflicto? Magis gravant me vulnera tui peccati, quam vulnera cor-

Ingratitudo humana quantum Cor Jesu afflixerit.

Philippus Parisiensis.

Bernard.

Luc. xxii, 44.

Dolores Christi interni ex multis causantur.

poris mei. Denique Dominus maxime doluit propter dispersionem discipulorum, propter scandalum et dubitationem amicorum. Item propter passiones et tribulationes electorum, et martyrum futurorum pro nomine suo.

Maximum vero dolorem habuit pro desolatione et mœrore dulcissimæ Matris sibi fidelissimæ adstantis et compatiens. Maria etenim sola fidelis in charitate, et fide perseverans immobilis atque perfecta, majorem dolorem in anima sua habuit post Christum omnibus hominibus. Nam dolor ejus et compassio erga filium ex multis

Compassionis dolor in Maria ex multis augebatur.

conditionibus augebatur. Primo, quia mulier. Mulieres enim molliores et magis compassivæ sunt, quam viri. Quanto magis illa mulier, quæ est Mater pietatis et misericordiæ, clementior et misericordior, etiam erga ingratos peccatores, quam cæteræ erga filios suos. Multo ergo Mater compassa est proprio filio. Secundo, quia unigeniti Mater erat. Illum solum habebat filium, et nullum alium, in quo posset consolari. Tertio, augebat compassionem præsentia, quia omnia videbat quæ ille patiebatur: et ideo quidquid Christus patiebatur in corpore, hoc Maria patiebatur in mente. Unde dicit S. Hieronymus:

Hieron.

Quot læsiones in corpore Christi, tot vulnera in corde Matris. Quot clavi perforantes, quot ictus percutientes et carnem rumpentes, tot sagittæ per oculos intrantes, et totum cor et animam virginis vulnerantes. Quarto, quia immensum amorem habebat erga eum. Secundum enim doctores, ipsa plus dilexit Christum, quam omnes creaturæ simul, tum quia Mater ejus erat, et ille amor etiam naturalis erga filium suum major erat, quam cæterarum matrum erga filios suos. Quare? quia cæterorum parentum amor erga filios vel filium est divisus in patrem et matrem, eo quod de utroque nata sit proles. Mariæ vero virginis solius secundum carnem fuit filius Jesus. Ipsa sola vestierat eum carne, et ideo sola habebat amorem patris et matris. Item quia cognovit eum innocen-

Amor Mariæ erga Filium cur major fuerit quam cæterarum matrum erga filios.

tem (*quod peccatum non fecit, nec est inventus dolus in ore ejus*) summe sapientem, bonum, pulchrum, et secundum corporalem ætatem juvenem: quæ omnia majorem excitant compassionis dolorem. Quanto enim plus dilexit, tanto magis pro eo doluit, quod deberet ille unicus suus a se auferri tam vili et contemptibili morte. Item cognovit eum Filium Dei. Sciebat enim illum ex se sine libidine, et sine vitio conceptum, et sine dolore genitum, sciebat quantas gratias ab eo recepit, et ideo dilexit eum plus quam omnes aliæ creaturæ non solum tanquam suum filium corporalem, sed etiam creatorem. Et compassa est ei, quod tanta majestas, tam vilis, et tam acerba sustineret. Cognovit enim plene passionis ejus gravitatem aggravantes occasiones.

Item augebatur ejus dolor, quia non poterat eum in ultimis necessitatibus et anxietatibus juvare, in nullo poterat eum consolari, vel relevare, vel saltem attingere, ita ut cruciatio maxima siti, et clamanti non potuit haustum aquæ porrigere, et hoc fuit immensus cruciatus virginali cordi ejus. Hanc compassionem ejus sciens Jesus in cruce, æque multum doluit pro matre, sicut pro seipso, vel plus. Sic e contrario Mater sciens Jesum sibi compatiens, etiam amplius pro eo cor ipsius secabatur. Et sic alterutrum aspiciabant, alterutrum vulnerabant, alterutrum passionem sibi communicabant, et neuter alterum juvare poterant: non ex defectu potentiæ Christi, sed ex voluntate. Voluit enim sibi Matrem adstare, non ad consolationem, sed ad majorem dolorem, quia (ut prædixi) non erat contentus bonus Jesus his, quæ inimici sibi licet crudelissime inferebant, sed etiam ipsemet propriam passionem maxime augmentabat ad plenioris satisfactionem, ut secundum justitiam solveret singula peccata ab initio mundi usque ad finem, et pro pœnis inferni, quæ debentur unicuique mortali peccato, satisfaceret. Ex quibus omnibus nunc potestis conjicere aliquantulum, quam magnus

I. P. 22.

Thren. i. 12. fuerit dolor Christi ab intra et extra, quod nulla poena in hac vita potest ejus passioni comparari. Dico notanter quod in hac vita, quia non sustinuit poenas inferni, quæ sunt majores: et ideo potuit dicere illud Threnorum. *O vos omnes, qui transitis per viam, attendite et videte, si est dolor similis dolori meo.* Quanto ergo major fuit dolor Christi, tanto eximior patientia ejus probatur, qui tam æquanimiter cuncta sustinuit.

Mansuetudo Christi in sua passione. Quarta virtus, quam Christus in passione sua nobis in exemplum exhibuit, est illa ineffabilis mansuetudo, sive mititas, quam semper tenuit erga nequissimos et impios persecutores suos. Hæc enim mititas, seu mansuetudo, quæ facit hominem non solum patienter ferre, quæ sibi inferuntur, sed etiam inferentes et odientes se diligere et æquanimiter portare, hæc est virtus quæ mitigat iram, quæ reddit hominem lenem et dulcem. Hanc Christus maxime ostendit in passione sua, quia nihil asperum, nihil turbulentum, nihil durum inter quascumque injurias tortoribus suis respondit: sed potius (cum uno nutu potuisset omnes in nihilum redigere) pro illis, sicut scitis, oravit. Hanc maxime demonstravit in traditore suo, cujus scelus licet bene sciret, tamen non vitavit ipsum, non privavit Apostolatu, nec dispensatoris officio, sed signa charitatis et beneficia, non solum sicut cæteris, sed plus quam aliis impendit. Unde ante alios discipulos primo ei pedes lavit, non sine lacrymis dedit ei corpus et sanguinem suum, et in ipso momento signoque iniquæ traditionis ejus præbuit illi osculum, dicens: Amice, ad quid venisti? quasi diceret: Charissime fili, licet peccatum tuum sit magnum, tamen si paratus fueris poenitere et redire ad me, libentissime tibi indulgebo, servabo te amicum ut ante, nihil tibi improperabo, omnis injuriæ non recordabor amplius. O charissimi fratres, utinam ipse daret nobis imitari hujus virtutis exemplum, et a se discere, sicut monuit, quia mitis est et humilis corde, ut non cito inflammaremur ad

iram propter levem etiam auram unius verbi. O quam longe abest nobis vera mansuetudo.

Quinta virtus est obedientia, qua tam sponte ad omnia, quæ sustinenda erant, semetipsum obtulit, ita ut alio loco diceret: *Meus cibus est, ut faciam voluntatem Patris mei, qui in cælis est.* Et ut Apostolus dicit: *Factus est Patri obediens usque ad mortem.* Et ne parum videretur usque ad mortem, subjunxit, *ad mortem crucis*, id est mortem vilissimam, contemptibilissimam et maledictam. Ipsius insuper obedientia notatur, quod cum potuisset effugere noluit, quin potius elegit tempus et locum opportunum, ubi potuisset capi, scilicet in horto, ubi solus esset sine turbis, sicut ipsius desiderabant inimici. Item quia processit suis inimicis obviam, et cum non cognoscerent ipsum, obtulit se. Non ergo involuntarie, sed cum summo desiderio sustinuit passionem propter humani generis redemptionem, unde dixit: *Baptismo habeo baptizari, et quomodo coarctor, quousque perficiatur?* Et post cœnam in montem Oliveti, cum ex præconsideratione imaginaria instantis passionis et horrore mortis, quam sensualitas naturaliter timebat, Patrem oraret, et totus sudaret sanguinem, tamen sponte se resignavit, dicens: *Non mea Pater, sed tua voluntas, fiat.*

Sexta virtus est pietas et compassio. Hujus virtutis magnum exemplum præbuit, qui plenus est pietate et misericordia. Numquid non grandis pietatis fuit indicium, quod ipse tristis circa instantem passionem discipulos suos tam longo consolatus est sermone? et cum jam avellendus erat ab eis, tam dulciter et prolixè prædicavit eis, quasi satiari non posse videretur cum eis loquendo. An non pietas quod in oratione positus seriosissima, et anxietatis agone orationem discontinuans seu interrumpens discipulos mœstos ter dignatus est visitare, excitans illos et monens ad orandum, ne malæ aliquid tentationis in absentia ejus corda illorum dejiceret? et

Obedientia Christi.

Joann. iv, 34.

Philipp. ii, 8.

Luc. xii, 50.

Luc. xxii, 42.

Pietas et compassio Christi.

Thren. i. 12.

Mansuetudo Christi in sua passione.

Matth. xi, 29.

cum tandem videret præ timore et tristitia illos non posse vigilare, indulsit illis somnum, et stans et vigilans super illos, custodiebat eos. Nonne pietas fuit, quod Malchum, cujus auriculam Petrus amputaverat, eo quod præ cæteris furiosius se ad capiendum Jesum ingesserat, protinus sanavit? quod proditorem osculatur, tentans si posset malitiam cordis ejus charitate emollire? Denique quod Petrum se negantem respexit, et ad fletum poenitentiae amarissimum commovit? Quod item portans crucem, et præ dolore et fatigatione vix spiritum trahere sufficiens inter sævientium manus et verbera, plangentes se devotas mulieres respexit, et consolatus est? Quod immanissimos in sui super crucem extensione dolores perferens pro crucifixoribus suis non solum oravit, sed etiam excusavit dicens: quia nescirent, quid facerent? Denique, quod latroni veniam petenti et regnum promisit? Quod insuper Matrem tam pie commendavit, et nos Matri sub nomine Joannis, plus sollicitus (ut semper solebat) pro nobis, quam pro se?

Pietatis
forma in
dispositio-
ne corporis
Christi.

Hanc pietatem voluit etiam nobis demonstrare in figura sive in dispositione corporis sui in cruce, ne desperemus ad eum accedere, eo quod mortis ejus causa exitimus. Habet enim hæc dispositio corporis sui formam pietatis. Unde Bernardus: Quis non rapiatur ad spem vel fiduciam impetrandæ salutis, dum ejus in cruce considerat corporis dispositionem, videlicet caput inclinatum ad osculandum, brachia extensa ad amplexandum, manus apertas ad largiendum, latus apertum ad diligendum, pedes clavis affixos ad nobiscum commanendum, totiusque corporis extensionem ad se totum nobis impendendum?

Largitas
Christi.

Septima virtus est summa largitas, qua omnia sua, suos et se totum exhibuit nobis, et pro nobis expendit. Dedit enim se nobis in socium, in fratrem, in amicum, in cibum, in pretium et in præmium. Unde canitur in hymno: Se nascens dedit so-

cium, convalescens in edulium, se moriens in pretium, se regnans dat in præmium. Unde Bernardus: Totus expensus est agnus in usus nostros. Vide nunc quanta in passione sua et cruce de se et de suis fecit xenia largitatis. Etenim corpus dedit crucifixoribus, dorsum flagellatoribus, faciem cædentibus et conspuentibus, genas percutientibus, barbam vellentibus, cor redire volentibus, vestes dedit lusoribus, sanguinem reis, sudorem infirmis, fontem lateris immundis, lacrymas perditis, discipulo Matrem, Simoni Cyrenæo crucem, paradysum latroni, animam Patri, vitam morti. Et alius quidam devotus dicit: Vere largus est ille dispensator qui carnem suam dedit in cibum, et sanguinem in potum, animam in pretium, vulnera in remedium, brachia in refugium, crucem in clypeum, cor in amoris indicium, aquam in balneum, sudorem in medicamentum, clavos in salsamentum, spineam coronam in ornamentum, verba in documentum, vitam et mortem utrumque in exemplum. Hi sunt duodecim fructus ligni vitæ, et duodecim panes in mensa propositionis. Ecce charissimi, totum se dedit nobis, nihil sibi reservans tantum ut sint qui velint recipere. Quam putatis districte exiget a nobis, si hæc tam pretiosa dona vel neglexerimus vel contempserimus.

Octava virtus est immensa charitas, quæ mater est et regina omnium virtutum. Hæc ipsum plene et potestative possedit, ex cujus inæstimabili fornace progrediens zelus ardentissimus animarum, ipsum de coelis eduxit, in hoc exilium mundanum adduxit, tuniculam nostræ carnis et mortalitatis paupertatem extremam induit, cum peccatoribus conversari fecit, tanquam medicum cum infirmis, pro nobis jejuna, vigilare, et in orationibus pernoctare, prædicando discurrere, fatigari, esurire, sitire, frigora et caumata sustinere, contumelias, blasphemias, opprobria, ludibria, contradictiones in verbis, insidias mortis, et tentationes in factis, tandem et ipsius mortis supplicium sustinere, et

Bern.

Is. L.

Apo.

2.

Char.
Christi
immo

pro nobis animam suam ponere, et a sacratissimo corpore suo separari. Unde ait Joannes : *In hoc cognovimus charitatem Dei in nobis, quoniam ille pro nobis animam suam posuit. Majorem autem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis.* Revera, dulcissime Jesu, tu majorem habuisti, qui tuam beatissimam animam pro inimicis actualiter nequissima voluntate persequentibus posuisti, pro te deridentibus, blasphemantibus, et crucifigentibus exorasti : et plus iniquitatibus eorum, quam tibi ipsi compatiens, longe plus de ipsorum ingratitude et damnatione, quam de passionis tuæ supplicio doluisti. Charissimi fratres, nunquam legitur Dominum flevisse super doloribus suis, contemptu sui aut super injuria : sæpius tamen flevisse invenitur super nobis, fundens lacrymas compassionis et gemitus charitatis. De hac charitate dicit Bernardus : Nescivi quod tantum me diligeret Deus. Amplius mihi vilis esse non debeo, qui Deum pro me crucifigi et mori conspicio : qui tantum ei placui, ut pro me mori eligeret, ne me perderet.

Bernard.

Hujus autem charitatis magnitudinem si vultis scire, perpendite et considerate, quis sit ipse qui diligit : quales sint, quos diligit. Ecce ipse immensus, infinitus, æternus, omnipotens, summus Deus, qui omnia scit, omnia potest, nullius eget, dignatur cogitare, curam habere, et diligere infinites plusquam pater vel mater carnalis filium ; quos ? pauperes, infirmos, vermiculos terræ, pessimos, ingrattissimos, obduratos peccatores, contemnentes se et sua præcepta. Hi sumus nos et cæteri, quibus quando dicit, faciatis hoc : sine timore vel ejus reverentia faciunt contrarium, qui non sunt digni, ut miculam panis accipiant ab eo. Hos diligit, non solum pascens et custodiens, sed et mortem sustinens pro peccatis eorum in se commissis, et quæ potius debebat vindicare et punire quam nostri misereri. Et revera ipse vindicavit peccata nostra, ipse sufficienter punivit, sed non in nobis. Ubi tunc ? Super semetipsum, ut

nobis parceret. Et hoc, charissimi, est charitas, quod ipse voluit debita nostra exsolvere : non solum sufficienter, id est, quantum congruebat : sed superabundanter, quantum placebat immensæ ejus erga nos charitati. Suffecisset etenim ad redemptionem nostram unica gutta sanguinis ejus pro nobis fusa. Sed non sufficere sibi videbatur, ad satiandam in se, et monstrandam nobis suam dilectionem, nisi totum effunderet sanguinem, quem habebat, ut non reservaret sibi unicam guttam. Legitur revelatum, et habetur etiam in Alano de Rupe, quod si quis quotidie centum Pater noster, et tot Ave Maria legeret, et hoc continuaret per quindecim annos, tunc salutasset unamquamlibet guttam Domini sanguinis uno Pater noster et Ave Maria. De hac charitate dicit S. Bernardus : Considera Filium Virginis deturpatum sputis, lividum plagis, confixum clavis. Attende cœli rectorem stantem in cruce, pallidum morte, deformem carne. Ne pertranseas Dominum Angelorum, virum percussum a Deo et humiliatum, virum quasi leprosum, et omnibus detrimentis expositum. Considera apud eum copiosam redemptionem. Et vere copiosam, quia per quinque partes corporis ejus, unda sanguinis emanavit, cum tamen ad redemptionem totius orbis una gutta sanguinis sufficeret. Sed ideo data est gratis copiosa, ut virtus gratitudinis in beneficio redundante claresceret. Et hoc egit, ut tibi ostenderet quantum te diligeret, qui non aliter quam sic moriendo a morte te voluit liberare. Præterea, sicut idem S. Bernardus dicit : Extensione brachiorum et membrorum ostendit, quod tantum nos dilexit, quantum diligere potuit ; (cujus dilectionis formam puer parvulus, dum fari incipit, interrogatus ab aliquo quantum eum diligit : postquam respondit plura, ad ultimum extensis brachiis et manibus, quantum potest, et inclinato capite in modum crucifixi, dicit : Tantum vos diligo) ; quasi diceret : Totum me expono amori vestro, et exhibeo vobis quidquid sum,

Sanguinis
guttas
quot fuderit
Christus.

Bernard.

I. Joann.
III. 16.Joann. xv,
13.

Charitatis
Christi
magnitudo
consideranda.

quidquid possum. Tantum vos diligo, quod exprimere nequeo verbo, ideo quod indicabile est, exprimo signo. Postremo, ad suæ charitatis ostensionem voluit sibi latus perforari et aperiri cor, ut videamus unde procederent hæc tam mira indicia charitatis et quod ab extra non potuit ostendere tantam charitatem, quantam ab intra habebat. Fecit enim sicut amicus loqui solet ad amicum. Qui cum affectum dilectionis et benevolentiae, quem habet erga illum, ipsi cupit innotescere, dicit: O utinam videretis cor meum, scilicet quantum vos diligam et faveam. Sic fecit Christus, ostendendo nobis cor suum.

Ecce charissimi mei, hæc sunt octo virtutes, quas nobis in passione sua Dominus in exemplum reliquit. Quarum septem etiam per septem verba docuit in cruce vivens: et octavam etiam invenimus. Nam primo cum oraret pro crucifixoribus, et quos potuisset vivos facere absorberi a terra in infernum, non vindicavit se de eis, sed apud Patrem excusavit, quid aliud quam mansuetudinis et mititatis præbuit exemplum, ut non indignemur contra injuriantes nos, sed magis oremus pro eis? Item cum latroni in ultimo vite poenitenti et petenti sui reminisci, statim regni sui promitteret consortium, nonne largus fuit? Nam quam cito latro dicebat: *Domine, memento mei*, Dominus respondit: *Amen dico tibi; quia hodie mecum eris in Paradiso*. Quantæ deinde pietatis exemplum monstravit, quando in tantis angustiis passionum pressus, tam diligentem habuit suæ Matris curam, quam sub cruce videbat sibi tam fideliter assistentem, et usque ad mortem sibi condolentem? unde commendavit eam discipulo Joanni dicens: *Ecce mater tua*. Deinde discipulum, et nos omnes in persona discipuli commendat Matri dicens: *Mulier, ecce filius tuus*. Sed non debet vos movere quod nominat eam mulierem potius quam Matrem, quia hoc fecit non ex duritia cordis, sed ad parcendum doloribus Matris. Si enim blandius fuisset ei locutus nominando eam Matrem, crepuisset

cor ejus præ dolore. Patientiam vero maximam indicavit magnitudo dolorum ejus, quos dolores in isto verbo satis patefecit, dum ad Patrem clamavit. *Eli, Eli, etc.* Quod verbum ante etiam exposui, quia non intelligitur, quod divinitas sit ab humanitate separata, sed quia nullum refrigerium, nullam poenarum alleviationem præstitit patienti. Paupertas nimia et miseranda patuit in hoc verbo, cum diceret: *Sitio*. Quia in tanta siti, quam patiebatur (quia per effusionem sanguinis et humorum exaruerat) acerrime, non habuit modicum aquæ: sed acetum propinaverunt ei, quod tamen cum gustasset, noluit bibere, ut scilicet linguam gustando amaricaret, et tamen sitim non extingueret, et sic inde poenam sibi sponte duplicavit. Obedientiam testatus est in verbo consequente, cum dixit: *Consummatus est*: id est, ego omnia complevi quæ scripta sunt de me, et quæ mihi Pater injunxit, usque ad mortem. Humilitati vero possumus applicare ultimum verbum quod opprobrium crucis inter duos latrones sustinens, et Patri se humiliter commendans, lacrymabiliter et valde clamavit: *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum*. Et sic ignominiosissima morte expiravit. Postremo charitatem magis signo voluit demonstrare quam verbo, quia ineffabilis erat. Signum ejus ante dixi, quia permisit sibi cor perfosso latere aperiri, ac si diceret: Ecce omnem sanguinem in cæteris membris effudi, et nunc fundo quod supererat, scilicet sanguinem et aquam; omnia membra pro vobis laceranda dedi, et animam insuper in mortem dedi, quid restat, nisi ut cor meum, quo vos dilexi, aperiatur, ut non solum ad me accedatis ad crucem, sed etiam per illud vulnus quasi per ostium in cor meum introeatis?

Cæterum, nolo ut putetis Christum solum has virtutes exhibuisse, quas enumeravi, sed omnes perfectissime in omnibus et singulis actibus. Quanta ibi fuit justitia, quanta misericordia? (ut de reliquis omnibus taceam ob temporis brevitatem) quod potius quam peccatum dimitteret impuni-

Latus cur
sibi perforari volu-
erit Chri-
stus.

Nota se-
ptem vir-
tutes in
septem
verbis.

Luc. xxiii,
42, 43.

Joan. xix,
27.

Ibid. 26.

Mat.
xxv.

Joan.
xix.

Ibid.

Luc.
46.

Exemplum
misericor-
diæ et cha-
ritatis Dei
erga nos.
e. Thomas.

tum, tanta voluit pati, quæ audistis: et potius quam nos damnaret, ipsemet voluit pro nobis pati. Major etenim fuit misericordia, secundum S. Thomam, per quam voluit nostri misereri pro nobis satisfaciendo, quam simpliciter dimittendo. Unde potestis notare misericordiæ et charitatis ejus exemplum. Si esset rex aliquis magnus unicum habens filium, inter servos vero suos haberet unum, qui committeret crimen, scilicet læsæ majestatis, scilicet quod vellet dominum suum in mortem tradere, vel interficere, vel aliquid tale morte dignum perpetrare: quapropter rex confestim servum carceri manciparet (sicut justitiæ lex juberet) interficiendum, licet alias servum diligeret et doleret quod in tale periculum, mortisque damnationem cecidisset. Si tunc unigenitus regis compatiens calamitati servi, rogaret patrem pro servo, ut parceret vel dimitteret ei peccatum et pœnam mortis quam meruerat, responderetque pater se velle, ut servari possit servus in vita: sed hoc juste fieri non posse, quia lex juberet tale peccatum morte expiari, filius autem replicaret dicens: Ecce, pater, ego offero me tibi ad satisfaciendum pro servo, ego volo ire in carcerem et mori pro servo, tantum servus maneat in vita: pater vero diceret: Bene, sic fiat, ego puniam peccatum servi super te filio meo, et servus liberabitur. Ecce qualis charitas, qualis misericordia tam patris quam filii erga servum, quis sufficit enarrare? Tanta est, quod non potest quis admirari satis. Et multo major quam si servus gratis fuisset liberatus, quia jam non solum est servatus a morte, sed etiam emptus per mortem filii regis. Quomodo ille servus potest regratiari regi vel filio? Quicumque audierit talem amorem regis erga servum, diceret eum factum insanum præ amore, quod daret filium pro servo. Et quisquis videret innocentem filium regis mori ex charitate pro servo, nonne lugeret maxime et fleret super eum? Ecce sic est etiam, et multo amplius in proposito. Deus propter nimiam

charitatem suam qua dilexit nos, *proprio Rom. VIII, 32. Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Et Filius dedit in mortem Is. LIII, 12. animam suam, et cum sceleratis reputatus est. Et tamen quasi nemo est qui cum dolore et compunctione talem charitatem retractet: qui Deo devote gratias agat, et beneficium ejus immensum recognoscat, quive patienti pro se filio compatiatur. Quantum putatis ille servus (de quo prædixi) regem offenderet, et quanta pœna dignus foret, qui postquam sic esset a morte liberatus per unigenitum regis, si beneficium hoc parvipendat, aut si domino suo iterum infidelis existat. Nam sic ingratus dominum et mandata ejus contemnit. Ecce hoc nos facimus quotidie post tantam charitatem nobis exhibitam, Dominum Deum nostrum ita cervicosa præsumptione offendimus et contemnimus, sine quo ad momentum non possumus vivere, et tamen non ulciscitur se de nobis, sed quotidie expectat pœnitentiam nostram, paratus nos recipere semper, quancumque desideramus, paratus etiam esset mori (si necesse foret), quotiescumque expediret, iterum pro nobis. O quanta est misericordia Dei super peccatores etiam ingratos et induratos, et quos nunquam convertendos noverit, quod sustinet, et omnibus benefacit, etiam contemptus et injuriatus. Nos autem, charissimi, simus grati Deo, vel nunc incipiamus. Meditemur quotidie quilibet juxta suam vocationem et possibilitatem, passionem ejus, quia nihil est, quod facere possumus, quod Deo magis placeat et nostræ salutis profectuique plus expediat, quam passionem Christi meditari, quia tempore etiam passionis ejus fuit unus de majoribus doloribus, quod scivit passionem suam neglegendam, id est, non recogitandam ab his, pro quibus patiebatur. Sed forte aliqui dicunt se nescire vel non posse meditari. Applicetis voluntatem ad hoc studium et incipiat: Dominus Jesus juvabit vos, si non statim sentiretis devotionem, nihilominus perseveretis, quia velle esse devo-

Meditatio
passionis
Christi
quid frugis
conferat.

tum et studere ad hoc, sæpe majoris est meriti, quam esse. Si tamen sunt adeo simplices aliqui, offerant Pater noster, quæ ex debito legunt vel alia in Articulos, scilicet in angustiam, et in captivitatem, accusationem falsam, consputionem, etc. et petant virtutes quæ in tali Articulo reluctant a Domino Jesu sibi dari. Vel saltem accipiant figuram passionis ante se, id est, crucifixum, et pensent quid in quolibet membro passus sit. Huic membro sive illi

dolori offerant unum vel plura Pater noster pro gratiarum actione. Quod si fecerimus, sentiemus quotidianum profectum in gratia Dei et virtutibus, et post finem passionis nostræ, id est, post finem miseræ vitæ nostræ, perveniemus ad requiem æternæ gloriæ. Quam mihi et vobis omnibus concedat Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et Sancto Spiritu vivit et regnat Deus per infinita secula seculorum, Amen.

SERMONES DE TEMPORE

PARS ÆSTIVALIS

PARS ÆSTIVALIS

IN SANCTISSIMA SOLEMNITATE RESURRECTIONIS DOMINI

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

EXPURGATE vetus fermentum, ut sitis nova conspersio, sicut estis azymi. Etenim Pascha nostrum immolatus est Christus. Itaque epulemur, non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ et nequitiae, sed in azymis sinceritatis et veritatis. *I. Corinth. V.*

INTER Corinthios delictum detestabile ab uno magno peccatore fuerat admissum, de quo Paulus Corinthios, quia illum non corripuerunt, objurgat, existimans hanc peccandi impunitam licentiam aliis fore in scandalum, quo facilius peccarent. Error namque aut delictum unius non raro universæ nocet communitati. Quæ enim est illa bonitas aut misericordia, uni parcere, et omnes in discrimen adducere? Ante hanc itaque lectionem Apostolus Paulus dixerat: Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpat? Sequitur igitur nunc: Expurgate vetus fermentum, et ex congregatione vestra, eum qui graviter deliquit, ejicite. Separate eum, antequam ex una ovis morbidus grex totus corrumpatur. Vocat illum vetus fermentum, quia postquam ad gratiam baptismi conversus fuerat, et in sanctam vitæ novitatem regeneratus, jam demum ad prioris vitæ vetustatem, perinde ac canis ad vomitum reversus est. Expurgate præterea

ex vobis ipsis pravitatem antiquam ac vobis solitam, quæ est ad peccandum pronitas, concupiscentia inveterata atque corruptio, ut sitis nova conspersio¹. Consersio seu azyma fere idem sunt, puta farina per aquam in massam, absque fermento conglutinata. Hanc esse nos vult conspersio-nem, id est, congregationem mundam, donis gratiarum et irrigatione Spiritus Sancti conglutinatam. Ut sitis, inquit, nova conspersio, sicut estis azymi, absque fermento corruptionis jampridem facti per baptismum, quod vetus homo vester mortuus est, ac Christo consepultus. Etenim Pascha nostrum immolatus est Christus. Olim Judæis lex Mosaica agnum jubebat Paschalem comedere in memoriam suæ liberationis de captivitate servituteque Ægypti, quo nostra figurabatur redemptio. Siquidem *agnus Dei* ille verus, qui *Joan. I, 29.* tollit peccata mundi, qui etiam de seipso per Jeremiam dicit: *Ego quasi agnus qui* *Jerem. XI,* *portatur ad victimam,* in cruce pro nobis ^{19.}

immolatus est, qui est Pascha quoque nostrum, per quem transimus a vitiis ad virtutem, de veteri mala conversatione ad novitatem vitæ, deque exilio hujus peregrinationis ad patriam. Quomodo igitur Judæis lex jubeat agnum, seu typicum suum Pascha comedere cum azymis panibus, id est, absque fermento, ita nos Pascha nostrum, id est, corpus Christi absque fermento peccati comedere necesse est. Propterea enim sequitur: Itaque epulemur in altari sacramento corporis Christi alendi, non in fermento veteri iniquitatum no-

Math.
xxvii, 46.

strarum, neque in fermento malitiæ, qua ex certa scientia aut dedita opera peccatur, aut nequitiae, qua fraudulenta simulatione ac circumventionem proximus læditur, sed in azymis epulemur sinceritatis et veritatis, hoc est, in puritate, sanctimonia, ac integritate vitæ. Vult itaque nos ab omni vetustate peccati, qua ante baptismum tenebamur captivi, ab omni quoque vitiorum corruptione fore, permanereque liberos, ac mundos, multo magis quam eos esse necesse est, qui phase Domini legale celebrabant.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM SOLEMNITATIS PASCHÆ, MARCI ULTIMO.

SEXUS devotior hic, ut crebro alibi nobis commendabilis prædicatur. Siquidem Apostolicis viris domi residentibus, piæ ac devotæ quædam mulieres ad Domini sepulchrum profectæ sunt: idque hodie prima luce, et valde mane. Longa enim erat illis exspectatio, atque molestia vehementer amantibus. Et quia ardentius cæteris amabant, ideo præ aliis quoque Christum et ante alios inveniebant. Multum enim refert quo amore, quo modo, quo desiderio, quo denique studio quærat Christus. Omnes quidem quærimus, sed non æque quærimus omnes. Nam si vos omnes et vestrum singulos quosque interrogarem: Quid hic facitis, aut quem quæritis, et quare hic estis? quid aliud mihi responderetis, quam Jesum quærimus crucifixum? Neque enim in hac sancta festivitate quempiam nobiscum ingredi templum puto, qui non quærat Dominum Jesum. Quærimus autem Salvatorem in ea forma, et in eo schemate quo redemit et salvavit nos, hoc est, crucifixum, spinis coronatum, flagellis laceratum, non habentem speciem neque decorem. Sic, filii, quotidie si quæritis, bene quæritis. Sed dicitur vobis: *Surrexit*,

Mulieribus cur apparuerit Christus.

Math.
xxviii, 6.

non est hic. Non prohibetur vobis, ne ita quæeratis Jesum, sed ut sciatis eum etiam a morte surrexisse, hoc est, sciatis eum non solum passum propter delicta vestra, sed surrexisse etiam propter justificationem vestram. Surrexit, non est hic, qui pro vobis passus est; qui vos sua passione redemit, qui suo vos sanguine lavit. Hodie surrexit a morte redivivus, et non est posthac ut ante erat, mortalis, passibilis, aut potens dolere. Hujus resurrectionis hodie nobis est festivus dies, sicut præteritis diebus passionis. Sed audiamus Evangelium.

Maria Magdalene, et Maria Jacobi et Salome emerunt aromata, ut venientes ungerent Jesum.

Cum sanctæ mulieres, quæ fuerant cum Beata Maria juxta crucem et sepulturam Domini, observassent diligenter locum sepulture Dominicæ, vidissent quoque Dominicum corpus aromatibus conditum, cogitabant secum tractantes quomodo ipsæ quoque suæ exercerent devotionis officium in demortui corpus, pia quidem hac et devota

sollicitudine, etsi minus justa ac fidei, metuentes ne putresceret in sepulchro jacens. Putabant enim, etsi fortasse divinitas in eo fuisset vivente, illam tamen ab eodem recessisse in cruce, ipsumque reliquisse morientem. Quod Christum quoque (ut ipsæ intellexerant) in cruce putabant conquestum, quando dixerat : *Deus meus, Deus meus ut quid dereliquisti me?* Quare eum ut hominem tantum æstimabant mortuum, cuius volebant ungere, ne in cinerem redigeretur mortuum corpus : quamvis illum jam semel scirent unctum per viros timentes Deum. Sed nihil amanti existimatur factum, quod ipse non fecerit. Quapropter his sanctis mulieribus tametsi scirent unctum a Nicodemo et Joseph Dominum, non erat satis factum, nisi sua quoque fuissent usæ devotione. Atque ideo cum in sabbato magno nihil auderent emere propter celebritatem, in fine tamen diei, hoc est, in vespere ipsius sabbati, quo terminabatur solemnitas, quæ inceperat vespere præcedenti diem sabbati. In secundo itaque vespere, quando jam transiret sabbatum, et licebat aliquid operari, emerunt mulieres illæ sanctæ aromata, ut venientes ungerent Jesum. Tempus enim devotioni earum nimis fiebat prolixum. In fine itaque diei sabbati præparabant se, et summo mane exibant, cum jam adhuc tenebræ essent, hoc est, in aurora, aut diluculo, cum partim tenebræ, partim lux se diffunderet, ita ut tunc circa monumentum essent oriente sole, portantes secum aromata sua. Non satis commendare possum devotissimas has mulieres, inter quas præcipua et unica fidelissimaque Christi fuit amatrix ac discipula Magdalena, quandoquidem viris Apostolicis silentibus et pene desperantibus, hæ non quiescunt, nec ab amore deficiunt, sed impendere obsequia sua voluerunt mortuo, quæ libenter et suavius fortasse impendissent vivo. Habet hic sexus misericordiæ et pietatis plus quam est invenire in viris. Quare non insipienter dicit Sapiens : *Multi homines misericordes : virum autem fidelem*

quis inveniet? Dilexerant quidem mulieres hæ sanctissimæ Christum in vita, sed nihil de amore ejus amiserunt eo moriente. Verum dicit quis, quæ fuerunt mulieres hæ? Joannes unam quidem tantum, solam Magdalenam scilicet narrat. Marcus præterea duas sorores beatæ virginis Mariæ recensens, narrat tres. Porro Lucas Joannam quoque adnumerat, quæ uxor Cusæ fuerat procuratoris Herodis, et reliquas, quæ cum eis erant. Unde plures fuisse conjiciuntur, nisi quod fortasse hæ tres hic enumeratæ simul venerint ungere Jesum : aliæ vero plures se, aut associaverint, aut tardius venerint. Hinc tamen liquet devotissimas fuisse has mulieres, nullam tamen habuisse fidem resurrectionis Christi. Alioqui si resurrecturum credidissent, quomodo aromatibus tentassent condire?

Et valde mane una sabbatorum, veniunt ad monumentum, orto jam sole. Et dicebant ad invicem : Quis revolvat nobis lapidem ab ostio monumenti? Et respicientes, viderunt revolutum lapidem. Erat quippe magnus valde.

Valde mane una sabbatorum, prima scilicet die sabbati, hoc est, prima die post sabbatum, veniunt ad monumentum, orto jam sole potest hoc quoque intelligi, quando sol incipiebat lucem diffundere. Dum itaque in itinere adhuc forent constitutæ, recordantes sepulchrum clausum ac signatum magno advoluto lapide, sciscitantur inter se, et dicebant ad invicem : Quis revolvat nobis lapidem ab ostio monumenti? Venimus, inquit, ungere Dominum, et clausum est sepulchrum magno lapide, quem nos amovere impotes sumus. Quid igitur faciemus? Num gratis huc venimus? Quare hoc domi non præcogitarunt? Quia amor nil sibi putat impossibile, nec hæsitat deliberans. Itaque quomodo amor difficultates occursuras non præmeditatur, ita ipsæ domi constitutæ nihil eorum cogitaverunt, quæ illas remorari possent,

Joann.

xx, 1.

Marc.

xvi, 1.

Luc. xxiv,

10.

Ibid. viii. 3.

Luc. xxiv.

2, 3.

Exod.

ii. 8.

Prov. xx,

6.

ut frustra ad ungendum venirent, sed hoc tantum mente tractabant, quomodo aromatibus illum ungerent. Porro in itinere constitutæ tunc primum recolebant lapidem monumento advolutum, quo non remoto, non potuissent ingredi sepulchrum. Et sic inter loquendum respicientes viderunt revolutum lapidem. Angelus enim Domini descenderat de cœlo, et accedens revolvit, hoc est, removit lapidem de ostio monumenti, et sedebat super eum. Removit autem, postquam Dominus resurrexerat, et clauso prodierat sepulchro, quo sepulchrum ostenderet vacuum, Christumque resurrexisse. Erat quippe magnus valde, quare non mirum fuit, ut inter se trepidantes interrogarent mulieres, quisnam tantum sibi deponeret lapidem. Quippe quarum vires non fuerunt tantæ, ut ipsæ amovere eundem præsumerent.

Et introeuntes in monumentum, viderunt juvenem sedentem in dextris coopertum stola candida, et obstupuerunt.

Et introeuntes in monumentum, hoc est, in speluncam seu domunculam, in qua sepulchrum Domini excisum erat in petra, viderunt juvenem, id est, Angelum Domini qui specie juvenili, utpote magis accepta et gratiosa sese exhibuit, sedentem a dextris, hoc est, a dextra parte sepulchri: fausta enim erat et accepta nuntiaturus, ideo merito in dextera sedet: coopertum stola candida, id est, alba et fulgida veste.

Ibid. 3. Ita enim et Matthæus scribit: *Et erat aspectus ejus sicut fulgur et vestimenta ejus candida sicut nix.* Aspectum, inquit, habuit sicut fulgur. Evangelista alius dicit Angelum sedisse super lapidem; hic vero dicitur in dextera parte sedisse monumenti. Qui vult, potest dicere eundem fuisse Angelum, qui primo visus sit sedere super lapidem ad sepulchrum venientibus, et is, qui inventus ab introeuntibus est sedere ad dexteram partem sepulchri. Augustinus propterea quod Maria apud Joannem refertur duos Angelos vidisse, unum

ad caput, et unum ad pedes, ubi fuerat positum corpus Jesu, dicit tres fuisse Angelos, duos in sepulchro sedisse, ut Joannes dicit, et tertium, ut Matthæus dicit, sedisse in domuncula sepulchri, aut super lapidem. Nec obstat, quod stetisse dicuntur a Luca, quia fieri potuit, ut primo quidem visi sint sedere, dehinc colloquendo mulieribus assurrexisse. Erat, inquit, aspectus ejus sicut fulgur, utpote vultum quasi igneum, lucidum, atque terrificum, id est, angelica majestate gravem ostendens.

Qui dicit illis: Nolite expavescere, Jesum quæritis Nazarenum crucifixum: Surrexit, non est hic, ecce locus, ubi posuerunt eum.

Familiares est Angelis bonis, pavidos aut sua præsentia territos consolari et illuminare, quemadmodum diabolo assumptum est, eos qui ex se terri sunt, magis tertere, et obscuriores reddere. Jesum quæritis Nazarenum crucifixum. Vos quidem eum quem vidistis in cruce pendentem et mortuum, a cruce vero solutum hic sepe- liri, quæritis. Sed surrexit a morte, non est hic per præsentiam humanitatis corporalem, qui per divinitatem nusquam deest. Ecce locus ubi posuerunt eum. Venite, propius accedite, explore et cernite locum, in quem posuerunt eum, ut videntes illum vacuum, prorsus sitis certæ illum resurrexisse.

Sed ite, dicite discipulis ejus et Petro.

Devotiores erant hæc feminae viris, ideo præ viris etiam meruerunt consolari, et Christi resurrectionem non solum ante alios videre, sed aliis etiam nuntiare. Mituntur autem ad Petrum singulari expressione nominatum, quo consolationem in sua poenitentia ille reciperet. Quod nisi factum fuisset, inter Apostolos comparere ausus non fuisset. Videte igitur quomodo solitam pietatem suam Dominus Jesus non obliviscitur. Sed quos diligit, in finem diligit eos. Nam ad eum qui gravius præ

cæteris se offenderat, mittit præ cæteris ei suam resurrectionem nuntians, quo illius fiduciam vehementius excitaret.

Quia præcedet vos in Galilæam. Ibi eum videbitis, sicut dixit vobis.

Hæc intelliguntur esse verba Christi, quæ deberet Maria Apostolis nuntiare. Præcedet vos in Galilæam, ibi eum videbitis, sicut dixit vobis, quia de seipso non sonat, ut Christus mandaret, sicut dixit vobis, sed potius sicut dixi vobis. Verum Mariam voluit quasi propriis verbis utentem sic loqui. Ibi eum videbitis, sicut dixit vobis. Quæras fortasse, ubi illum viderint in Galilæa. Respondendum, in monte Thabor, ibi se manifestavit omnibus. Quam apparitionem putant quidam esse, de qua Apostolus loquitur Paulus : *Deinde visus est plus quam quingentis fratribus*. Potuit enim fieri, ut tam multi brevi hoc tempore adunati fuerint discipuli, qui in morte Christi dispersi, audita ejus resurrectione, iterum se simul collegerunt, atque se Apostolis conjunxerunt. Si quæris, ubi prædixerit Christus discipulis, quod præcedat illos in Galilæam : Dico quando exiturus ad montem Oliveti, monuit suos, quod omnes forent scandalum passuri in illa nocte, ait scriptum esse : *Percutiam pastorem, et dispergentur oves gregis. Postquam autem resurrexero, præcedam vos in Galilæam*. Gaudeamus igitur nunc, filii charissimi, et redemptori nostro gratulemur, quia vicit mortem, vicit diabolus, destruxit infernum, redemit captivos, abstulit inimico nostræ damnationis chirographum : restituit nos Patri, faciens nos filios et hæredes cœlestis regni. Hæc ille omnia in passione operatus est, et in gloriosa sua resurrectione triumphans perfecit. Sit itaque gaudium nostrum, quod injunctam sibi a Patre obedientiam tam feliciter consummavit, de hoste triumphavit gloriose, atque nos non minus potenter, quam misericorditer, non vi imperando, sed doloribus et passionibus pro nobis sol-

vendo, ab hostis manu eripuit. Hujus igitur gratiæ et beneficii memores, posthac in Rom. vi, 4.
novitate vitæ ambulemus.

Charissimi, recolite semper posthac, quod in hac sacra Quadragesima pœnituitis de peccatis vestris, jejunastis : aut quicumque filii estis Dei, saltem voluntatem bonam jejunandi habuistis, et si id licuisset præ valetudine, aut laborum gravamine, crebrius jejunassetis. Estis item peccata vestra confessi, sumpsistis Euchari- stie Sacramentum, Domini corpus et sanguinem. Quamvis enim ex calice sub vini specie non sumpsistis Domini sanguinem, sumpsistis tamen cum ejus corpore, quia non sumpsistis mortuum et exangue corpus, sed sumpsistis verum ac vivum ejus corpus, idipsum scilicet quod habet cum sanguine, cum anima, cum divinitate, in quo tota est Trinitas concomitanter, quia nunc impossibile est unum esse, ubi aliud de his jam dictis non comitetur. Estis de Gal. iv, 5.
inferno et potestate dæmonis liberati, estis Deo reconciliati, et filii ejus facti. Numquid jam in hac lætiori festivitate, et diebus per annum sequentibus, ad peccata, ad diaboli servitutem, et ad vestri captivitatem (ex qua liberati estis) ultro redibitis? Num ad volutabrum luti tanquam sues redibitis? Numquid sicut ad vomitum canes revertemini? Numquid ad impudica cubilia? II. Petr. II, 22.
Numquid ad ebrietates et computationes? Prov. xxvi, 11.
Numquid ad blasphemias et juramenta, Rom. xiii, 13.
ad fraudes et mendacia, et ad infernalium peccatorum vestrorum stipendia redibitis? Absit, absit. Lavistis pedes vestros, an iterum inquinabitis eos? Minime. Filii charissimi, ut igitur in sinceritate et in sanctimonia vitæ ambuletis, sint vobis omnia in mundo suspecta, maxime autem vestra (quam toties estis experti) infirmitas, vestra inconstantia, vestra levitas. Quare nullo credatis pacto vobisipsis, non credatis etiam ulli hominum, qui non ad sanctiorem vos hortatur vitam: fugite occasiones, fugite societates et hominum conventus. Vivatis sobrii in domibus vestris, et lætemini cum proli- bus, cum uxore et familia vestra juxta fa-

Luc. xiv, 12-13. ciem sanctorum. Ibi colloquamini aliquid boni, quod in prædicatione audistis, et eis legite (si scitis) aliquid ex libris non hæreticorum, sed ex pio aliquo catholico et bono libro. Parcite impensis, ut non faciatis magnifica convivia, nec ad eadem invitati facilliter eatis. Si placent tamen convivia aut recreationes humanæ, invitetis homines egenos et peregrinos, pupillos et viduas, mœstos et afflictos, et eos qui non habent ut iterum vos invitent, aut unde vobis retribuunt. His omnibus faciatis consolatio-

nem, atque in Domino cum illis gaudeatis, instituatisque omnem vitam vestram ac familiam ad pietatem, ad sanctimoniam, ad Dei timorem, ad præceptorum ejus observantiam, ut sic omnes in vobis homines ædificentur, videntes vos cum Christo resurrexisse. Vosque in tempore hoc læti cum in ejus gratia, in ejusque vivatis amicitia, et tandem feliciores et quieti moriamini, adjuvante vos in omnibus Domino nostro Jesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM SOLEMNITATE

TRIPLICITER PASCHA NOSTRUM CHRISTUS NOS CONSOLATUR TRIPLICI TRANSITU.

Pascha diversimode accipitur.

PASCHA nostrum immolatus est Christus. I. ad Corinth. V.

Exod. xii, passim. Pascha non semper in Sacra Scriptura æque uniformiterque accipitur. Significat enim interdum festivitatem ipsam, quam olim Judæi celebrabant quotannis per septem dies ob memoriam egressionis suæ de terra Ægypti. Deinde significat agnum quoque, qui in eadem solemnitate immolabatur comedendus, quomodo discipuli acceperunt, quando Christo dicebant: *Ubi vis paremus tibi Pascha*, id est, agnum ut manduces? Hoc modo in epistola hic quoque Paulus accipit, dicens: *Pascha nostrum immolatus est Christus*. Ac si diceret: Pascha quidem cujusmodi fuerit apud Israelitas ac Judæos, non ignoratis. Verumtamen Pascha illud fuit figura tantum Paschatis nostri. Et idcirco quid nostrum sit Pascha in veteri illo olim figuratum, ut sciatis, audite. Pascha nostrum immolatus est Christus. Hoc ipse Christus quoque subindicat, ubi discipulis suis ante biduum passionis suæ dicit: *Scitis quia post biduum Pascha fiet, et filius hominis tradetur ut crucifigatur?* Scitis quia post biduum agnum juxta legem manducabimus immolandum? Scitis

Pascha futurum? Scitote tunc etiam agnum verum, qui in illo typico agno figurabatur, hoc est, me pro vobis immolandum. *Tradetur enim tunc filius hominis et crucifigetur*, hoc est, mactabitur et immolabitur in redemptionem et in cibum hominum. Dicit igitur Paulus: *Pascha nostrum immolatus est Christus*. Non est, inquit, nobis et pro nobis immolatus agnus, ut juxta legem immolabatur, nec sumus liberati a servitute Ægypti et Pharaonis, sed est pro nobis verus agnus immolatus Jesus Christus Dei Filius, sumusque liberati a servitute diaboli et peccatorum. Hic agnus quem nos comedemus, immolatus pro nobis est in ara crucis. Hic est agnus de quo Baptista Joannes dicit, digito illum monstrans: *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*. Istius agni carnes quotidie offeruntur modo in Ecclesia, non ut quotidie patiatur Christus, sed ut illius qui semel passus est, obtulitque semetipsum pro nobis, eadem oblatio iteretur, hoc est, ante conspectum Dei Patris offeratur pro nobis quotidie. Neque enim alium nos offerimus Christum, nec alia est oblatio nostra, quam nos Deo pro peccatis nostris offerimus,

Joan. 29.

Matth. xxvi, 2.

quam eadem hæc quam ipse obtulit pro nobis, et in qua Pascha illud vetus cessavit. Nam ante, qui comederunt carnes agni legales, hoc faciebant in memoriam ac gratiarum actionem liberationis suæ, ac transitus de terra Ægypti in terram repositionis. Qui vero carnes veri atque immaculati agni edunt, hoc modo faciunt in Christi commemorationem, hoc est, in rememorationem charitatis et beneficiorum ejus: præcipue autem illius, quo per transitum Christi, id est, per passionem ac mortem ejus, nos quoque transimus de tenebris ad lucem, de morte ad vitam, de vetustate vitiorum ad novitatem gratiæ, de servitute peccati ad libertatem spiritus. Pascha illud typicum quod nostrum figurabat Pascha, durabat septem diebus, nostrum vero durat per omne tempus vitæ nostræ. Itaque Pascha nostrum immolatus est Christus. Agnus occisus et immolatus in sanctificationem nostram pro nobis est Christus Jesus.

Hunc agnum, filii, his diebus comeditis. Sed videte quemadmodum monuit vos, ut sui memoria, suæque dilectionis imitatio semper maneat vobiscum. Nolite hoc oblivisci, quod ex sola charitate, non ex debito, non pro suo commodo, sed pro vestra salute, gratis propter vos passus et mortuus est. Pascha igitur vestrum, quo epulemini, quo gaudeatis, immolatus est Christus. Secundo vobis advertendum est, quod Pascha transitus dicitur. Hoc modo Christus est Pascha nostrum, hoc est, transitus noster, quia ipse est virtus nostra et causa, ut per ipsum transeamus securi, ubi alioqui haudquaquam essemus securi. Est autem triplex hujusmodi transitus, quorum nullum absque singulari adjutorio gratiæ divinæ possumus peragere.

I.

Primus est transitus a culpa ad gratiam. In hoc tria occurrunt, quæ nobis timorem generant pariter et difficultatem. Primum est, quod per se non potest homo transire, scilicet a culpa ad gratiam. *Sine me*, inquit, *nil potestis facere*, quanto minus ejus gratiam aut amicitiam obtinere?

Verum consolatur e diverso, quod alibi dicit de ingressu divitum in regnum cœlorum: Quod impossibile est apud homines, possibile est apud Deum. Nempe apud illum omnia possible sunt, et non est ei impossibile omne verbum. Ex illius igitur ope possumus quod alioqui non possemus. Sic enim dicit Ecclesiastes: *Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere, quem ille despexerit.* Magnum namque chaos firmatum est inter statum culpæ et statum gratiæ, quod solus Deus dissolvere potest. Idcirco in Isaia dicit: *Ego sum qui deleo iniquitates tuas propter me.* Tanto autem a se distant intervallo status gratiæ et culpæ, quanto cœlum distat a terra. Siquidem status culpæ, seu iræ Dei, in quo vivit peccator, est porta inferni. Status vero gratiæ est porta regni cœlestis. Vide jam quantum distent, nempe tantum, quantum infernus scilicet a regno cœlorum. Non fit ergo transitus a culpa ad gratiam, nisi divina virtute. Quomodo enim nulla creatura seipsam potest creare, ita nulla quoque potest seipsam recreare, aut a spirituali morte resuscitare. Secunda difficultas est, quia nisi transeat, perire illum necesse est, cum sit in manibus hostium. *Qui enim amat periculum, peribit in illo.* Tertia est difficultas quod, illum ad quem et cujus ope debet transire, fecit homo sibi inimicum. Divinam enim justitiam offendit omnis peccator, et hanc sibi contrariam habet. Est tamen interim transire ad ejus gratiam volenti hæc consolatio, quod justitiæ misericordia Domini conjuncta est, quæ in hac vita principatum obtinet, quemadmodum justitia post hanc vitam judicium suum habet. Itaque Domini misericordia hic reos ac transire volentes absolvit, ibi autem justitia sistit reos, et digna illis retribuit. Verum de hac Dei justitia etiam nunc nobis imminente Psalmus ait: *Nisi conversi fueritis, gladium suum vibrabit, arcum suum tetendit, et paravit illum. Et in eo paravit vasa mortis, etc.* Præveniamus igitur faciem Domini oportet, ejus quærendo misericor-

Luc. XVIII, 24-27.

Ecclesi. VII, 14.

Is. XLIII, 25.

Ecclesi. III, 27.

Ps. VII, 13-14.

Luc. XXII, 19.

Exod. XXIII, 15.

I. Petr. III, 18.

Transitus triplex.

A culpa ad gratiam transeundi quænam sint difficultates. Joann. XV, 5.

diam in tempore opportuno, quo hostibus nos a tergo insequentibus, et mari nobis in faciem occurrente, Domini misericordia mare dividat, nosque transire faciat liberos, hostibus in mari submersis. De hoc transitu intelligimus, quod Apostolus dicit, Pascha nostrum, id est, transitum nostrum esse immolatum Christum. Vere enim immolatus est, vere in cruce ut serpens æneus pro nobis suspensus est, ut illum intueamur, et intuentes sanemur, et ut illum manducantes, eidem incorporemur. In hujus enim intuitu discimus, quo transire debeamus, quomodo ve ei assimilari ac conformari debeamus transeuntes.

II.

A vitiis ad virtutes. Secundus transitus est de vitiis ad virtutes per desertum pœnitentiæ. Huic transitui quoque non desunt difficultates. Quis enim est qui dignos faciat fructus pœnitentiæ? Quem ita pœnitet, ut Angelis in cœlo de se gaudium faciat? Quanta item est difficultas assuetis desuescere, delicata sibi subtrahere, amata deserere, et interdum licita sibi negare? Quanta item molestia est carnem affligere, peccata mortificare, desideria illicita persequi? In omnibus itaque quæ in hoc nobis transitu occurrunt, puta quo a vitiis transeamus ad virtutes, occurrunt difficultates, labores, timores, scrupuli, caligines, errores. Sed aspiciat agnum nostrum immaculatum, quomodo ille transierit. Pascha enim nostrum, id est, transitus, cujus amore nos transimus, et qui transire nos docet, cujusque amore transire nos decet, immolatus est Christus. Inter immolandum autem, dum sicut agnus ducitur ad victimam, exemplum nobis dedit humilitatis, patientiæ ac obedientiæ, ut transeundo sequamur vestigia ejus.

III.

A statu gratiæ ad statum gloriæ. Tertius transitus est a statu gratiæ ad statum gloriæ, per torrentem mortis. Non pauca sunt autem in hoc transitu, quæ formidanda occurrunt. Primum enim quod terret nos, est incertitudo salutis. Nescit enim homo an amore odiove dignus sit. Et sæpenumero fit, ut via videatur homini bona aut recta, juxta sapientis senten-

tiam, cujus tamen novissima ducant ad interitum. Terret itaque quia incerti sumus nec securi de salute nostra. Securi quidem sumus per fidem, nos transituros: si tamen fidem hanc cum spe et charitate conjuxerimus. Nihilominus metuiamus tamen. Quis enim est, qui gloriabitur se mundum habere cor? Quis est qui jactabit se habere fidem, spem, charitatemque certam? Neque enim unum tantum, sed omnia necesse est implere Domini præcepta, omnem possidere virtutem, eum qui salvari cupit. Nam si una deest homini virtus, nulla adest. Si unum homo Dei præterierit præceptum, si legem in uno offenderit, factus est omnium reus. Eam ob rem, si deest charitas, non potest adesse fides, si deest fides, non potest adesse charitas. Nam *si fidem habuero ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum*. Potest quidem fides in homine aliqua esse absque charitate: sed non potest fides esse salvans absque charitate. Est enim in peccatore fides, sed mortua fides. Nam si in illo, qui introductus fuerat ad prandium regis, nuptias filio suo facientis, non habente vestem nuptialem, fides non fuisset, ad prandium seu ad nuptias non intrasset. Per fidem introitus est in Ecclesiam. Habuit ergo fidem, sed mortuam, quia non habuit charitatem. Quot igitur hoc modo sunt alii, qui item credunt et contremiscunt, non minus quam dæmones? qui tamen non magis salvantur, quam dæmones. Ergo non absque timore mors potest expectari, nisi superabundans Dei gratia hominem ne timeat stabilierit. Est præterea difficultas alia non parum molesta. Nam qui in gratia quoque ad mortem venit, tametsi consolari per spem possit seipsum, qua confidat in Deo, ut illius gratia protegente in fine non seducatur, nec excidat a charitate, nequaquam tamen est certus. Occurrunt enim tunc tentationes graves, concomitantur peccata et mala opera accusat propria conscientia, expectatur purgatio acerbissima, quæ omnia præsertim quando instant, formidantur. Non est igitur hic

Jac. II, 10.

I. Cor. XIII, 2.

Fides mortua quæ sit.

Matth. XXII, 11.

Jac. II, 19.

Exod. XIV, 22 et seq.

Num. XXI, 9.

A vitiis ad virtutes. Matth. III, 8.

Luc. XV, 10.

Jerem. XI, 19. I. Petr. II, 21.

A statu gratiæ ad statum gloriæ.

Eccl. IX, 1.

Prov. XVII, 12.

I. Petr.
III, 18.

Is. LIII, 5.

Exod. XII,
3.In Paschæ
solemnita-
te quam
nobis præ-
stent ma-
teriam
flendi.

quoque alia consolatio nobis, filii, quam quia Pascha nostrum immolatus est Christus. *Christus pro nobis mortuus est, justus pro injustis, ut nos offerret Deo, mortificatus quidem carne, vivificatus autem spiritu.* In cruce namque factus est ipse nobis redemptio, quoniam *vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra.* Hanc ejus passionem et mortem Patri offeramus oportet pro nobis. Nunquam enim tranquilli aut securi morimur nisi in fiducia bonitatis, et spe meritum ac passionis Christi moriamur. Postremo, hic advertendum est, quod, ut supra dixi, Pascha vocatur hic agnus occisus, qui olim in lege agnus fuit de grege segregatus, figurans Christum agnum mansuetissimum, qui pro nobis in die Parasceves Patri suo fuit pro nobis immolatus, quem vos etiam sacramentaliter sub specie panis comedistis. Ne enim in timore essetis magno, ipse se adeo exhibuit amicum, ut vobis seipsum in cibum traderet, et nihilominus sua vos morte liberaret. Omnem igitur superiorem, quem dixi, timorem exuere studeamus, (si tamen semper bonæ fuerimus voluntatis ad ipsum), propterea quia Pascha nostrum immolatus est Christus.

Quum enim hoc recolimus, filii, quod Christus pro nobis mortuus est, duo nobis occurrunt: Unum quod nobis materia est flendi: alterum, quod est gaudendi occasio. Flendi materiam nobis præbent abundantissima peccata nostra, et ingratitude: propterea enim quod peccatis nostris induximus super piissimo Domino Jesu tantas calamitates, pœnas, tristitias et dolores, quæ omnia sustinere illum oportuit, si nos charitate sua immensa redimere debebat, nonne flere inconsolabiliter debemus? Ipse patitur, et quidquid patitur, propter nos patitur. Num et passiones ejus irridebimus? Num iterum peccando pœnis ejus insultabimus? An non convertendo nos ad ipsum, nec eundem redamando charitatem ejus parvipendimus? Hoc minime nos decet. Sed flebimus cum flente, sustinebimus

cum patiente, congemiscemus cum gemente, ut ejus passio et dolor nobis quoque sit dolor, dolentes compatientesque passionem ejus intueamur: quandoquidem scimus ea quæcumque patitur, pro nobis illum pati. Hoc modo studiose cogitemus immolationem Christi ejusque charitatem. Aliud est quod gaudendi est nobis quoque in passione Domini materia, et hoc bifariam. Siquidem autem ipsi gratulabimur seu congaudebimus patienti seu passo, aut nobis. Si ipsi, grandis certe nobis gaudiorum occurrit et materia et occasio. Nam gratulemur ei oportet quod Ecclesiam quam sibi desponsavit, hanc pretioso sanguine suo redemit, quod Patris implevit obedientiam, quod mortem vicit, quod tristia superaverit omnia, quod de diabolo ac morte triumphavit, ac tandem victoriosus sibi gloriam obtinuit. Si vero nobis ipsis gratulamur, exultabimus quidem, quod per ejus passionem ab inferno redempti sumus, quod filii Dei ex filiis diaboli efficimur, quod hæredes efficimur regni cœlestis, quod ex potestate liberamur diaboli, et cunctis bonis per Christum implemur. Dixi igitur, tam gaudendi quam tristandi nobis evenire ex meditatione passionis Christi materiam. Verumtamen quia tem-

Gaudendi
materiam
quæ nobis
in hoc
festo præ-
stent.

Eccl. III, 4.

introducitur, et quando fidem quam ad hostem ejusque obsequium. Quod a nobis
amicum quondam habuit quis, illiusque avertat Jesus Christus Dei Filius in æter-
dona ab eodem recepta, ad illius convertit num benedictus, Amen.

N. B. *Pro Feria secunda solemnitatis Paschæ Paraphrasin in Epistolam, et Exegesis in Evangelium una cum suo Sermone, require in Tomo secundo de Festivitatibus sanctorum.*

DOMINICA IN OCTAVIS PASCHÆ

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

OMNE quod natum est ex Deo, vincit mundum : et hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra. Quis autem est qui vincit mundum, nisi qui credit quoniam Jesus est Filius Dei ? Hic est qui venit per aquam et sanguinem, Jesus Christus ; non in aqua solum, sed in aqua et sanguine. Et spiritus est qui testificatur, quoniam Christus est veritas. Quoniam tres sunt qui testimonium dant in terra : Spiritus, aqua et sanguis : et hi tres unum sunt. Et tres sunt qui testimonium dant in cælo : Pater, Verbum et Spiritus Sanctus : et hi tres unum sunt. Si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei majus est : quoniam hoc est testimonium Dei, quod majus est, quoniam testificatus est de Filio suo. Qui credit in Filium Dei, habet testimonium Dei in se, *I. Joannis V.*

REGENERATIS ac novæ Ecclesiæ filiis non inutiliter legebatur olim hæc Epistola Joannis, quæ docet in vera fide perseverantiam. Nam hæc maxime testatur adoptionem filiorum Dei. Dicit igitur : Omne quod natum est ex Deo per fidem, non eam quæ dæmonibus communis est, qui credunt et contremiscunt, sed per eam fidem, quæ per dilectionem operatur, vincit mundum, hoc est, vanitates impietatesque, et tam adversa quam prospera mundi. Non tamen hoc ita est intelligendum, ut quisquis fidem habuerit, non possit peccare. Nihil enim aliud est vincere mundum, quam non mortaliter peccare. Nam si peccat, jam non vincit mundum, sed vincitur a mundo. Quod vero multi qui erant aliquando fide et charitate Deo conjuncti atque ex Deo geniti superentur a mundo, manifestatur in Apocalypsi, ubi manifeste dicitur : *Sed habeo adversum te pauca, quod charitatem tuam primam reliquisti. Memor esto itaque unde excideris. Et* Apostolus ait. *Qui stat videat ne cadat.* Ideo recte intelligenda sunt hæc verba :

Omne quod natum est ex Deo, vincit mundum. Aut, Qui natus est ex Deo, non peccat, ut dicatur verum esse, ut quis quatenus est ex Deo natus, non peccat. Quamdiu enim in sua generatione persistit, non vincitur a mundo, nec peccat. Verum si mutatur, aut si hanc deserit, peccat. Aut ita : Qui natus est ex Deo per æternam prædestinationem, non peccat, scilicet peccatum ad mortem, id est, in quo moriatur. Vincitur tamen peccato ac mundo interdum ad tempus. Quem tamen generatio Dei conservat ut in peccato non moriatur, sed finem ac terminum vitæ suæ claudat in victoria mundi, sicut Filius Dei. Et hæc est victoria nostra, qua mundum vincimus, fides nostra, non ea quæ sine operibus mortua est, sed quæ per dilectionem operatur. De qua scriptum est : *Sancti per fidem vicerunt regna, operati sunt justitiam.* Hæc fides (inquit) est victoria nostra. Quod Apostolus Paulus quoque insinuans, *Sumentes, inquit, scutum fidei, in quo possitis tela nequissimi ignea extinguere.* Et Petrus ait : *Diabolus tanquam leo rugiens circumit*

Jac. II, 19.

Mundum
vincere
quid sit.

Apoc. II, 4

*I. Cor.
X, 12.*

*II. Joann.
III, 9.*

*Hebr. XI,
33.*

*Ephes. VI,
16.*

*I. Petr.
v, 8.*

quærens quem devoret, cui fortes resistite in fide. Hanc fidem in vobis tenete, hoc credite, diaboli malitiam nihil posse prævalere, qui estis in Christo, Dei curam et continuam protectionem super vos esse, Deum orantes vos exaudire, per fidem quoque invocatum vobis adesse. Hæc est victoria qua mundum et diabolus per fidem omnes vicerunt Sancti. Quis est autem

Gal. v, 24.

qui vincit mundum cum suis vitiis et concupiscentiis nisi qui credit quoniam Jesus est Filius Dei! Qui enim hoc non credit, non potest vincere mundum, imo non potest non vinci a mundo. Ergo nemo vincit, nisi qui credit in Dominum Jesum. Nec tamen dicitur, quod omnes qui credunt, vincant, sed quod nemo vincit, nisi credat. Cupienti igitur vincere fides necessaria est, licet sola necessaria non sit. Est enim necessaria quoque spes et charitas, et obedientia mandatorum Dei, aut loco illius humilitas pœnitentiæ. Non est autem quod objicias multos credere, nec tamen mundum vincere. Nam sunt, inquis, qui confidentur se nosse Deum, factis autem negant. Dicendum non de omni fide, sed de ea quæ vivit per charitatem, per eandemque operatur, Joannem loqui Apostolum.

Tit. I, 16.

Sequitur : Hic est qui venit per aquam et sanguinem Jesus Christus. In aqua enim baptismatis seu regenerationis, et in effusione sui sanguinis, Jesus, id est, Salvator ad nos veniens, salutem nobis advexit. Non in aqua venit tantum, ut erat baptismus Joannis, corpus quidem abluens, sed non dans remissionem peccatorum, sed venit in aqua et sanguine, aquis tactu suæ innocentissimæ carnis virtutem regenerandi tribuens, idque in sacramento baptismi, quo pariter redemptionis suæ virtutem ac passionis meritum nobis applicavit. Itaque venit Christus in aqua, qua peccato inquinatos ablueret. Venit in sanguine, quo redimeret solveretque captivos. Et Spiritus Sanctus est qui testificatur quoniam Christus est veritas, verus homo, verusque Dei Filius, vere innocens, verus redemptor, et salvator. Quando,

inquis, Spiritus Sanctus id testificatus est? Quando Christo baptizato descendit Spiritus Sanctus corporali specie in ipsum. Quod Baptista quoque Joannes indicat dicens : *Ille qui me misit baptizare in aqua, ille mihi dixit : Super quem videris Spiritum descendantem, et manentem super eum, hic est, qui baptizat in Spiritu Sancto. Et ego vidi, et testimonium perhibui, quia hic est Filius Dei.* Tres enim sunt, qui Christo divinitatis testimonium dant in cœlo, Pater, Filius, et Spiritus Sanctus. Pater enim testimonium dedit, quando vox ejus cœlis apertis super Jesum baptizatum audita est dicentis : *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Et in monte Thabor, dum glorificaretur coram tribus discipulis Jesus, vox similis Patris audita est. Porro Filius testatur, quando Verbum testatur propriæ divinitati, et hoc tam operibus quam verbis. De operibus ipse loquitur dicens : Hæc sunt, subaudi signa et miracula, quæ testimonium perhibent de me, quia fecit quæ nemo alius facere potuit. Verbis testatus est, quando dixit : *Ego et Pater unum sumus.* Spiritus Sanctus demum testatur Christi divinitatem, quando scilicet in discipulos in die Pentecostes venit, eorum linguas et corda animavit ut testimonium perhiberent universo mundo. Et hi tres, scilicet Pater, Filius et Spiritus Sanctus, unum sunt, non unitate tantum naturæ, sed sunt etiam unum testimonii conformitate. Et tres sunt qui testimonium humanitatis Christo dant in terra, Spiritus, aqua et sanguis. Spiritus nempe quem emisit Jesus moriens in cruce, testabatur Christum verum et non phantasticum hominem esse. Aqua vel lacrymarum quam flens super morte Lazari, vel super Jerusalem futuro excidio effudit, vel quæ de latere ejus post mortem emanavit, hominem esse verum testatur. Sanguis denique cum dolore effusus idipsum testatur. Et hi tres unum sunt, id est, idipsum concorditer testantur. Si testimonium hominum accipimus prophetarum de Christo nobis loquentium atque testantium, testi-

Luc. III, 21, 22.

Joann. I, 33.

Matth. I, 17.

Ibid. xv, 5.

Joann. I, 25.

Ibid. 30.

Act. II, 4.

monium Dei majus est, verius et excellentius, atque magis propterea credendum. Quoniam hoc est testimonium Dei, quod majus est hominum testimonio, quoniam Deus Pater testificatus est de Filio suo, hoc est, testatus est Jesum esse Filium suum. Qui credit in Filium Dei, testimonium Dei Patris, id est, fructum testificationis ejus habet in se, ut sit ex adoptione filiorum unus.

Porro qui non credit in Filium, ut Filius sit Dei Jesus, sua incredulitate mendacem facit (quantum ex se est) Patrem. Sequeretur enim ut si Pater mendacio attestatur perhibens testimonium Jesu, quod Dei sit Filius, Pater ipse mendax efficitur. Atque ideo non credit in Filium, mendacem facit

Patrem (quem falsitatem putat testari) non credens testimonio, quod testificatus est Deus Pater de Filio suo. Et hoc est testimonium quod nos perhibemus Apostoli de Dei Filio, quoniam vitam æternam dedit nobis Deus per ipsum. Quæ vita æterna est in Filio ejus, hoc est, in cognitione, visione, et fruitione Filii ejus. Itaque qui habet Filium per fidem et charitatem, habet quoque vitam, quandoquidem hæc est vita æterna, ut cognoscant te verum Deum, et quem misisti Jesum Christum. Qui non habet Filium per fidem et dilectionem, non habet vitam quæ a morte servat, et cum Christo in sua immortalitate vivere facit.

Joann.
xvii, 3.

EXEGESIS EVANGELII

DOMINICÆ IN OCTAVIS PASCHÆ, JOANNIS XX.

Matth.
xviii, 20.

Joann. xx,
19.

Litaniæ
cur insti-
tutæ sint.

CUM in mortali adhuc corpore Dominus noster Jesus Christus suis adesset discipulis, consolatus est eos, atque in illis nos, dicens: *Ubi duo vel tres congregati sunt in nomine meo ibi in medio eorum sum.* Hoc hodie eis, ut alias semper invisibiliter, in specie visibili commonstravit. Siquidem Apostolis congregatis haud dubium in nomine Domini, adfuit Jesus in medio, dicens: *Pax vobis.* Adeo autem constat semper firme ac indubitato servare suam promissionem Deum, ut patres nostri preces generales, Litanias et processiones instituerent multas, non aliam ob rem, nisi ut orantium simul multorum colligatur consensus, et quod fortasse uni (sunt enim multa quæ singulares impediunt ne exaudiantur orationes) negaretur, non possit negari multitudini. In multitudine namque non desperandum est esse multos, qui Dei sint amici, et qui orantes repulsam non mereantur. Accedit quod ubi multitudo est adunata, persona

figuratur Ecclesiæ, quæ in rebus licitis et salutaribus non potest non exaudiri. Quamobrem dicunt eruditi viri, in processionebus (tametsi singularium hominum devotio id non mereatur) generalibus, ubi pro re precanda aut deprecanda multorum in unum coit consensus, celeriore apud Deum fieri exauditionem. Nam multitudo in re licita consentanea exaudiri meretur, tametsi separatim in illa paucissimi sint qui merentur exaudiri. Pari hic modo et multo magis electi Domini discipuli adunati meruerunt a Domino visitari et consolari consolatione, quam præcipue nobis optat Deus, ut sit nobis pax. Hoc autem tunc factum est, cum de ejus resurrectione tractarent Apostoli, et Cleophas ac ejus socii audirent narrationem. Stetit Jesus in medio eorum dicens: *Pax vobis.* Itaque ut dicit Joannes Evangelista:

Luc. xxiv,
33-36.

Cum sero esset die illo, una sabbatorum, et fores essent clausæ; ubi

erant discipuli congregati propter metum Judæorum.

In hoc Evangelio Christi apparitiones narrantur duæ: quarum altera in die Paschæ sero ingruente nocte facta est, altera post octo dies, hoc scilicet die. Cum enim sero esset una sabbatorum, inter Paschalem solemnitatem quæ per unam hebdomadam durabat, cujus dies singuli erant festivi, et sabbata dicebantur. Una igitur sabbatorum, hoc est, altera die post magnum sabbatum, quod infra illam hebdomadam occurrebat, solemnus propter hebdomadam Paschalem, reliquis sabbatis quæ singulis hebdomadibus occurrunt per integrum annum. Una igitur sabbatorum, hoc est, die Dominica, qua Dominus surrexerat, cum sero factum esset, et duo ex Emmaus discipuli rediissent, invenissentque undecim simul hic congregatos, narrantes quod Dominus surrexisset vere, apparuissetque Simoni, narraverunt ipsi quoque quomodo sibi in specie peregrini apparuisset Dominus, et quomodo eum in fractione cognovissent panis: tunc subito stetit Jesus in medio eorum, qui fuerat clausis januis ingressus, et dicit eis: Pax vobis. Hoc enim idem Evangelium quod Joannes hic scribit, Lucas quoque refert, et lectum est feria tertia proxima superiori. Verum cum Lucas dicat congregatos undecim, Judas vero tunc abierit in locum suum, suspensusque crepuerit medius, quomodo fuerunt Apostolorum undecim (demptis aliis extra numerum Apostolorum præsentibus, scilicet Cleopha et socio ejus, et pluribus ut creditur aliis) quando Joannes Thomam hic narrat defuisse? Qui si defuit tunc, remanserunt tantum decem Apostoli. Dicendum Thomam quidem adfuisse inter undecim unum, quando Cleophas cum socio ex Emmaus redierunt, et narraverunt quæ sibi acciderant. Quibus tamen Thomas non credens, nec aliis decem Apostolis de Simone narrantibus, exivit, antequam Christus illis appareret. Aut fortasse melius

dicitur, quod Lucas dicendo undecim, collegium voluit aut congregationem nominare Apostolorum, quod nomen collegii aut universitatis nihilominus illis erat, tametsi unus aut alter abesset. Sicut apud Canonicos dicitur Capitulum congregatum: et apud monachos conventus, et in Academia universitas, tametsi aliqui desint. Hoc modo Apostoli vocabantur undecim, non quod ita exacte fuerint tunc numerati, sed quia collegium eorum constabat ex undecim. Vult igitur dicere totum collegium simul fuisse Apostolorum, cum dicit undecim, quamvis aliquis defuerit, quia major pars sibi nominis vindicat integritatem. Cum itaque sero factum esset una sabbatorum, et fores, scilicet domus, essent clausæ, in qua erant discipuli congregati propter metum Judæorum. Metuebant discipuli, nondum confortati ex alto, eos qui corpus poterant occidere, ideo clausos et absconditos, quantum poterant, se servabant.

Venit Jesus et stetit in medio, et dixit eis: Pax vobis.

Stans Jesus in medio discipulorum, qui Dei mediator est et hominum, tanquam Magister, Pater, et Dominus omnium. Non autem immemor suorum est verborum, quibus Apostolis mandaverat: *In quamcumque domum intraveritis, primum dicite: Pax huic domui.* Hoc modo ipse quoque ut facilius agnosceretur pacem illis optat. Voluit pariter illos suorum esse memores verborum, quæ illis dum ad passionem esset iturus, dixit: Nempe, *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis.* Sicut igitur abiens pacem eis commiserat, pacemque dederat, ita rediens, loqui mox ut est exorsus, pacem eis optat. Est enim revera pax bonum non mediocre Christianis omnibus appetendum. *Beati enim pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.* Atque ideo Augustinus in libro de Civitate Dei, dicit: Tantum est pacis bonum, ut etiam in terrenis rebus

Luc. xxiv,
33.

Ibid. 18.

Act. 1, 25.

Matth.
28.

Luc. x,

Joann.
xiv, 27.

Matth.
9.
August.

Pacis bonum quam sit maximum et quid. atque corporalibus nihil gratius soleat audiri, nihil desiderabilius concupisci, nil melius inveniri, nil melius possideri. Cur bellum a bonis geritur, nisi ut pax habeatur? Hinc bestię silvas repetunt, hinc volucres ad æra se sustollunt, pisces ad profunda maris se demergunt, reptilia in visceribus terrę se abscondunt, ut pacem habeant.

Pax triplex. Est autem quantum hic dicere sufficit, in hac vita pax triplex, scilicet temporis, pectoris et æternitatis. Temporis pax est, nullam sentire persecutionem, nullam molestiam, nullam perturbationem, et in omni tranquillitate constitui. Sic pacem habere in hac vita non bonum est signum. Timendum est enim habenti, ut aliquando mereatur audire, quod dives audivit epulo: *Fili, recepisti bona in vita tua*. Hanc pacem Christus suis hic non solet dare amicis, nec ipse eam in hac vita habuit: Propterea enim dixit: *In mundo pressuram habebitis. Si me persecuti sunt, et vos persequentur*. Et cum Apostolis in ultimo dixisset sermone: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis*, mox subjunxit: *Non quomodo mundus dat, ego do vobis*. Mundus enim temporalem optat et promittit pacem, hanc Christus non promittit. *Non veni*, inquit, *pacem mittere, sed gladium*. Non igitur hac pace nos Christus salutat, ut quietem a tribulatione et molestia habeamus, sed ut tribulationem et molestiam in quiete pectoris, in pace cordis et animi tranquillitate sustineamus. Vult enim ut in omni perturbatione externa internam tranquillitatem et pacem cordis possideamus. Tertia est pax æternitatis. De hac scriptum est: *Dabo pacem in finibus vestris*, id est, in singulis viribus atque potentiis animæ. *Dormietis*, in jugi fruitione summi et perfectissimi boni, *et non erit qui exterreat*. Itemque: *Sedebit populus meus in pulchritudine pacis, et requie opulenta*. De hac pace Augustinus: Quis, inquit, non desideret hanc pacem, ubi amicus non exit, inimicus non intrat? nullus tentator, nullus ibi est seditiosus, nullus

fatigans? Hęc pax civitatis est cœlestis Jerusalem.

Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus et latus. Gavisi sunt ergo discipuli, viso Domino. Dixit ergo eis iterum: Pax vobis.

Refert Lucas Dominum dixisse antequam ostenderet eis loca clavorum in manibus: *Pax vobis: ego sum, nolite timere*. *Conterriti enim fuerant et conturbati, existimantes se spiritum videre*, spiritum scilicet Jesu, quem in cruce emittens Patri commendaverat. Hunc putabant sibi apparere in specie aliqua corporali assumpta. Verum dicit quis: Quomodo fuerunt conterriti, cum dicat Joannes paulo post in hodierno Evangelio: Gavisi sunt discipuli viso Domino? Dicendum, ad apparitionem Christi subitam fuerunt conterriti, sed ubi eis ostendit manus et pedes, cicatrices scilicet vulnerum suorum gavisi sunt vehementer. Et quamvis dicat Lucas: Illis autem non credentibus, sed præ gaudio mirantibus, videaturque mirum quomodo non credentes gaudere potuerint, dicendum, id simul stare potuisse, ut ad præsentiam Domini gavisi fuerint valde, nihilominus tamen non perfecte crediderint, sed timuerint, ne fortasse Dominus non esset, qui appareret. Optabant maxime veram esse Christi resurrectionem et verum suum magistrum qui apparebat, et ideo præ magno gaudio in hac spe veritatis simul timebant ne vane gauderent, aut ante tempus frustra exultarent, puta ne aliqua specie fortasse fallerentur. Sed obstat quod Petro semel apparuit, qui hæsitare amodo non potuit. Ad quod dicendum, Petrus, etsi crederet, subito tamen, quia sero erat, et in colloquutione mutua erant Apostoli occupati, foresque clausæ, potuit in principio obstupescere, videns foribus clausis apparitionem fieri, de qua non suspicabatur. Potest etiam dici majorem partem Apostolorum exterritam, puta non plane credentes, licet aliqui timuerint præ desiderio Christi, non esse solidum suum

Luc. xxiv, 36-37.

Ibid. 41.

Luc. xvi, 25.

Joann. xvi, 33. Ibid. xv, 20.

Ibid. xiv, 27.

Math. x, 34.

Levit. xxvi, 6.

Is. xxxii, 18.

August.

gaudium, sed falli (quod nolebant) se posse. Verum itaque est eos primo exterritos, eosque mox gavisos, et imperfecte adhuc credentes timuisse ne Dominus non esset. Gaudii igitur magnitudo causa fuit timendi. Sic nobis quotidie contingit, ut ad quod maxime gaudemus et quod maxime optamus metuimus ne aut non sit, aut non eveniat, aut ne fallamur. Illis autem sic constitutis, dicit eis iterum : Pax vobis.

Luc. xxiv,
38-40.

Et, secundum Lucam : Quid timidi estis, et cogitationes, scilicet timidæ, ascendunt in corda vestra? Videte manus meas et pedes meos, quia ego ipse sum. Palpate et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet. Deinde ostendit eis manus et pedes. At ut procul omnis abesset suspicio, ambiguitas et timor : Habetis, inquit, aliquid quod manducetur? nullum signum indiciumve prætermittens, quo probaret se verum corpus habere, quod in cruce fuisset vulneratum, quod palpari posset ac tangi, licet posset et non tangi, quod viveret et comederet. Quapropter plenissime resurrectionis suæ volens ostendere veritatem : Habetis, inquit, aliquid quod manducetur? At illi obtulerunt ei partem piscis assi, et favum mellis. Et cum manducasset coram eis vere et non fecte, ad ostendendam naturæ veritatem, non quod post resurrectionem necessarius foret ciborum usus. (Neque enim propterea dicitur comestio, quod convertat cibum in comedentem. Hæc enim non est comestio, sed effectus comestionis. Absque enim hac conversione seu incorporatione cibi in comedentem, dicitur vera comestio, quæ post resurrectionem fuit in Christo. Cibus enim quem comedit, convertit in spirituales, id est, in aeream materiam, seu vaporem.) Tunc aperuit illis sensum, inquit Lucas, ut intelligerent Scripturas. Porro Joannes, Cum iterum dixisset Christus : Pax vobis, adjungit Christum adjecisse : Sicut misit me vivens Pater, et ego mitto vos.

Christus
quomodo
post resur-
rectionem
comederit.

Sicut misit me Pater, et ego mitto

vos. Hæc cum dixisset, insufflavit, et dixit eis : Accipite Spiritum Sanctum : Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis : et quorum retinueritis, retenta sunt.

Sicut misit me, inquit, vivens Pater, et ego mitto vos. Ea charitate qua ego a Patre missus sum ad conversionem mundi, (*Sic enim Deus dilexit mundum, ut Filium suum daret unigenitum, ut omnis qui credit in illum, non pereat, sed habeat vitam æternam*), mitto etiam vos ad prædicationem mundique conversionem. Sicut me Pater misit ad persecutiones, ad pressuras et dolores sustinendos, ita mitto vos quoque ad eadem ferenda. Quæ bona ego recepi a mundo, eadem vobis relinquo. *Non est discipulus super magistrum. Si me persecuti sunt, et vos persequentur.* Hoc cum dixisset, insufflavit et dixit eis : Accipite Spiritum Sanctum, indicans prædicationis officium quod commiserat illis absque Spiritus Sancti gratia digne neminem posse exequi. Non sunt tamen putandi Apostoli Spiritum Sanctum ante non habuisse, sed credendum Spiritum Sanctum quem ante habuerunt, nunc copiosius, hoc est, cum potioribus pluribusque donis receperunt. Siquidem jam insufflando Christus dedit eis quoque potestatem ligandi atque solvendi. Porro in die Pentecostes iterum dans illis Spiritum Sanctum, dona adhuc sua auxit copiosius, ut scilicet omnium linguis loquerentur, ut signa facerent, ut mortuos suscitarent, et ut nihil pro Christi subeundum amore formidarent. Quorum remiseritis peccata remittuntur eis, et quorum retinueritis, id est, retinenda judicaveritis, retenta sunt. Hoc etiam hodie sacerdotibus collatum est, si tamen juxta leges Ecclesiæ, et juxta merita demeritave pœnitentium aut ligant aut solvant. Nam si suo moti arbitrio temere aliter quam fieri debeat, facere tentaverint idque scienter, graviter delinquant, audientque de se dici : Interfecerunt animas quæ non moriuntur, et

Joan.
16.

Lu.
40.
Joan.
20.

E.
XIII.

vivificabant animas quæ non vivunt. Videte quomodo suis hic Apostolis Christus auctoritatem præbet animas solvendi atque ligandi, quomodo rex aliquis terrenus præfectis suis potestatem dat, eos qui rei sunt in carcerem ponendi, indeque educendi juxta subditorum merita.

Thomas autem unus ex duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis quando venit Jesus. Dixerunt ergo ei alii discipuli : Vidimus Dominum. Ille autem dixit eis : Nisi videro in manibus ejus fixuram clavorum, et mittam digitum meum in locum clavorum, et mittam manum meam in latus ejus, non credam.

Numerum recenset Apostolorum eo modo, quo tunc erat, antequam Dominus ivit ad patiendum : tunc enim duodenarius erat. Propterea enim dicit : Thomas autem unus ex duodecim, qui dicitur Dydimus, (quod dubium aut geminum esse volunt), non erat cum eis, quando venit Jesus. Auditis enim Cleopha ac socio ejus, mox discesserat. Quod absque divina non est factum dispensatione, ut per hoc daretur occasio, quo resurrectionis suæ veritas evidentius probaretur. Sed dicit quis : Ubi igitur Spiritum Sanctum et potestatem ligandi et solvendi Thomas accepit, si absens fuit ? Dicendum, post octo dies fuisse hoc a Domino suppletum in eo, quod alii acceperant Apostoli. Dixerunt ergo illi alii discipuli, scilicet revertenti : Vidimus Dominum. Ille autem non solum non credens, sed rem etiam impossibilem æstimans dixit : Nisi videro in manibus ejus fixuras clavorum, et mittam digitum meum in locum clavorum, et mittam manum meam in latus ejus, non credam. Hæc videtur dixisse, propterea quod ab Apostolis audierit, Christum tenuisse fixuras et cicatrices vulnerum. Haudquaquam Apostolus ille spernendus est, propterea quod præ cæteris Apostolis ad credendum tardior fuerit. Multo enim

magis profuit nobis illius ad credendum tarditas, quam Magdalenæ velocitas. Ipse enim egit, ut multæ, in quibus nos potuissimus dubitare, ambiguitates elucidarentur nobis. Quamobrem non ex duritia aut fidei modicitate hoc illi accidit, sed ut dixi, per dispensationem. Nam cum Dominus Jerusalem redire vellet, ubi paulo ante illum lapidare voluerant, dicens : *Eamus in Judæam iterum*, dixisse ille solus legitur, similiter præ cæteris : *Eamus et nos, et moriamur cum illo*. Quod revera verbum non parvæ fidei ac devotionis fuit. *Gregor.*

Et post dies octo, iterum erant discipuli ejus intus, et Thomas cum eis. Venit Jesus januis clausis, et stetit in medio, et dixit eis : Pax vobis. Deinde dicit Thomæ : Infer digitum tuum huc, et vide manus meas, et affer manum tuam, et mitte in latus meum : et noli esse incredulus, sed fidelis. Respondit Thomas, et dixit ei : Dominus meus et Deus meus. Dixit ei Jesus : Quia vidisti me, Thoma, credidisti : Beati qui non viderunt, et crediderunt. *Joann. xi, 7.*

Et post dies octo, id est, octavo die, iterum erant discipuli ejus intus, et Thomas cum eis. Venit Jesus januis clausis, et stetit in medio discipulorum, et dixit eis : Pax vobis. Deinde dicit Thomæ (propter hunc enim solum ne illum amitteret, venit) : Infer digitum tuum huc, scilicet in locum clavorum, et vide manus meas clavis perforatas : et affer manum tuam, ponens in latus meum, et noli esse incredulus, sed fidelis. Quasi dicat : Quia dixisti : Nisi mea vulnera tangeres, te non crediturum. Vide quid quantumque faciat Dominus clementissimus Salvator noster pro una anima, quam salvet. Respondit Thomas et dixit ei : Dominus meus, et Deus meus, scilicet tu es. Dixit ei Jesus : Quia vidisti me, Thoma, credidisti. Vidisti hominem et credidisti Deum. Beati

qui non viderunt et crediderunt. In hoc posteriorum fides commendatur, qui non viderunt Christum in carne, sed ex aliorum prædicatione cognoverunt.

Multa quidem et alia signa fecit Jesus in conspectu discipulorum suorum, quæ non sunt scripta in libro hoc. Hæc autem scripta sunt, ut credatis, quia Jesus est Christus Filius Dei, et ut credentes vitam habeatis in nomine ejus.

Non omnia Joannes quæ egit Dominus Jesus signa aut miracula scripsisse se fateatur, aut alios Evangelistas. Multa enim plu-

ra, quam scripta sunt, acta sunt. Ubi et hoc est advertendum, si signa et mira Christi opera non omnia scripta sunt, quanto minus scripta sunt ejus omnia verba eruditoria? quæ certe mensuram excederent voluminis, si eadem scripta omnia forent. Hæc autem, inquit, scripta sunt, hoc est, tot scripta sunt, quot sufficerent ad probandum Dominum Jesum verum esse Christum et Dei Filium, et ad fidei opus esset roborationem, ut credatis, quia Jesus est Filius Dei. Et ut credentes vitam habeatis, scilicet æternam, quæ sola vera est vita, in nomine ejus. Quod ipse nobis largiatur Jesus Christus in secula benedictus, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

DE PACE MULTIPLI, ET CUM QUIBUS QUOMODOVE SERVANDA SIT PAX.

STETIT Jesus in medio discipulorum suorum, et dicit eis: Pax vobis. Joannis XX.

Solent homines cognosci a nobis ex voce, ubi etiam non videntur, cum quibus aliquanto tempore viximus. Proinde cum Petrus de manu esset Herodis per Angelum ex carcere ereptus, et nocte ad januam pulsaret domus Mariæ matris Joannis, qui dicebatur Marcus, ubi multi erant discipuli congregati, puella quædam nomine Rhode, ad videndum quis pulsaret, processit. Quæ Petri voce audita, illico eum ut agnovit præ gaudio recurrens ad eos qui intus erant, ante nuntiavit Petri præsentiam, quam aperiret. Novit itaque ex voce quem oculis nondum viderat. Hoc modo Christus ut cito ex voce a suis agnosceretur, voce usus est solita. Nam ingrediens mundum, pacem fecit per Angelos nuntiari his, qui bonæ sunt voluntatis. Evangelizans per mundum pacem annuntiavit. Per Apostolos denique, quamcumque intrarent domum, jussit habitatoribus

offerri optarique pacem. Mundum tandem egrediens Apostolis reliquit tanquam sui memoriale pacem, dicens hoc esse signum, quo ab omnibus agnoscerentur discipuli, si dilectionem, quam pax generat, et rursus ex eadem generatur, habuerint ad invicem. Novissime autem rediens, quo ipse certius agnosceretur esse, qui per passionem et mortem eos reliquerat, illos salutans: Pax, inquit, vobis.

Est autem pax multiplex, nec omnis pax est bona. Est enim primo pax quædam inordinata, cum obedit qui debet imperare: sicut ubi dominus obedit servo, maritus uxori, ratio sensualitati, spiritus carni. Sic Adam obedivit Evæ. Propterea audivit a Domino: *Quia obedisti voci uxoris tuæ, maledicta terra in opere tuo.* Quapropter recte Apostolus dicit: *Si secundum carnem vixeritis*, hoc est, si caro vobis imperaverit, et vos carnis obedieritis desiderii, *moriemini*. Est pax alia simulata, quam habent qui loquuntur pacem cum

Act. xii,
11, 14.

Luc. ii, 14.

Matth.
x, 12.

Joan.
xiii, 3

Pax
multiplex.

G.
iii, 17

Rom.
13.

Ps. xxvii, *proximo suo, mala autem in cordibus eorum*. Hujusmodi pacem Judas coluit erga Christum, et Joab ad Amasam. Tertia est pax quæ est concordia malorum et peccantium consensus. Verumtamen nulla harum trium, vere loquendo, est pax.

Pax quid sit. Pax enim omnium appetituum est consensus in bono atque concordia. Ubicumque igitur est pax, ibi est concordia, at non e diverso. Inter malos enim concordia esse potest, sed haudquaquam pax. Sola enim

Ps. cxviii, 165. *pax est diligentibus legem tuam, Domine.*

Et non est pax impiis, dicit Dominus. Concordia nominat tam in bono, quam in malo consensum, ideo concordia bonorum ut est bona, ita malorum est perniciosa. Duo igitur si consentiant, concordēs sunt. Vide autem in quo consentiant. In malo, inquis. Ergo neuter habet pacem, licet concordiam, ut dixi, habeant in malo. Porro inter bonos et malos nulla est concordia, nec utrobique pax. Bonis enim pax esse potest, malis vëro esse non potest, nisi boni fiant. Est ergo vera pax omnium appetituum consensus. Habes in te multos appetitus, si omnes in te justitiæ ac virtuti consentiant, habes pacem in te. Si unus fuerit appetitus in te, qui a virtute dissentiat, non est pax in te. Vide igitur quam inique calumnientur bonos iniqui, ubi simul in congregatione vivunt. Iniquis enim boni debent non consentire in malo: ideo non est quoad hanc partem inter eos concordia. Si jam conquerantur se non posse habere cum cohabitatoribus concordiam, nihil mirum. Num malis consentiendum est in malo? Ipsi potius bonis consentiant, et erit concordia. Quod vero mali clamant, ut solent, sibi nullam esse pacem, dicendum: Numquid malis propterea non est pax, quia cum bonis habitant? Amice, boni non auferunt tibi pacem, licet a te sancte discordent. Pacem tu ideo non habes, quia malus es. Esto bonus, et habebis pacem, et erit tibi cum bonis concordia.

Malus cur veram pacem non habeat.

Quando igitur tibi pacem deesse conquereris, teipsum accusas, quod bonis non consentis, nec in teipso consentis virtuti

ac justitiæ. Nulla igitur culpa hic est bonorum. Haudquaquam enim in hoc, quod in te pax nulla est, ipsi tibi debent consentire, ut pacem habeas. Nam tuis illicitis boni non consentiunt, et a bono, si quod in te est, non dissident. Nam si in malo tibi consentirent, concordia posset fieri quæ est malorum, non pax. Pax ergo solorum est bonorum.

Possumus tamen dicere generalius de pace loquendo, cum tribus nobis pacem esse servandam. Primo cum hominibus, quod admonet Apostolus, dicens: Quantum in vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Quare dicit, quantum in vobis est? quia non ex uno solo stat ut inter duos pax maneat. Tibi ipsi servare potes pacem, adeo ut etiam proximi desideriis malis adversans, aut pro justitia contendens, pacem intra te habeas, neminem optans ex te lædi, neminem perturbari, tametsi vel Dei injuriam vindices, aut tua tibi ablata judicio reposcas. Nam tu in pace constitutus, justa juste agens, non læsisse pacem diceris, si alium sua perturbet iniquitas. Ita igitur juberis cuncta agere, ut tu pacem habens etiam aliis eandem relinquo. Quod si aliena te iniquitas agere compellit quæ justa sunt, licet alius propterea perturbetur, tu non illi, sed ipse sibi aufert pacem. Secundo, debemus servare pacem nobiscum. Hoc in te, fili, non potest esse, nisi continuo sis adversarius privato amoris et propriæ tuæ voluntati, et nisi sis consentiens justitiæ et omni virtuti. Ad hanc pacem perfecta vitiorum mortificatio necessaria est; ad hanc pacem, perfecta sui abnegatio atque resignatio in Dei perfectissimum beneplacitum est necessaria. Ad hanc Paulus hortatur ubi dicit: *Pacem sequimini, sine qua nemo videbit Deum.*

Pax servanda cum tribus.

I. Cum hominibus. Rom. xii, 18.

II. Nobiscum.

Hebr. xii, 14.

Interrogas fortasse, quæ sint, quæ con-ducant, quæ promoveant aut generent hanc pacem. Primum est generale, habere propositum firmum, quo nolis peccare. Non enim est, inquit Psalmista, pax ossibus meis a facie peccatorum meorum.

Sex quædam pacem pectoris generantia.

Ps. xxxvii, 4.

Peccatorum enim spinæ, quæ per pœnitentiam deletæ non sunt, pungunt et lacerant, nec pacem quietam conscientiæ sinunt. Secundum, quod pacem juvat non vulgariter, est, ut quam primum in te senseris delictum, illud confitearis Domino, humilians te coram eodem, teque accusans ingratitude, ores illum tam pro venia delicti, quam pro gratia majori, donec ad sacerdotem opportuno venias tempore, cui pariter delictum confitearis. Miram enim operatur pacem et consolationem Sacramentum hoc confessionis, conscientiam revelans ac pacans. Nonne David humiliter dicens : Peccavi Domino, mox audire meruit : Transtulit quoque Dominus peccatum tuum ? Tertium, quæ tibi præceperit Deus cogitare semper, ut in lege Domini sit semper voluntas tua, et timens Deum nihil negligas. Quartum, ne animum tuum curis et rebus terrenis immoderate implices. Propterea Marthæ dicitur : *Martha, Martha, sollicita es et turbaris erga plurima*. Gregorius quoque dicit : Quid laboriosius, quam terrenis desideriis insistere ? quid quietius quam nihil in hoc mundo appetere ? Occupatio namque omnis temporalis distractio est cordis, et perturbatio mentis. Quintum est simplicitas mentis, ut aliena non investiges, non explores nova : imo adeo de illis te non intromittas, ut etiam ea, quæ tibi nihil ad salutem, nihilve ad pacem conducunt, nescire studeas. Curiositas namque sciendi nova seu aliena et alienæ vitæ investigatio nimium turbant. Sextum est patientia, seu in silentio mansuetudo. Qui enim integram optat pacem possidere, multa dissimulet, multa nesciat, multa tacens transeat, multa videns non videat, multa sciens non intelligat necesse est, quo minus turbetur, pacemque servet ac tranquillitatem mentis. Nam qui omnia volunt excusare, de omnibus rationem reddere, ad singula respondere, seque defendere, non possunt diu in pace versari. Tu igitur in silentio, mansuetudine et patientia, posside animam tuam. Committe te Deo, et omnia

excusationum negotia atque responsum, quam diu tacere tibi et sustinere licet, eidem relinque : quia Dominus tunc pugnabit pro te, et tu tacebis.

Tertio pacem servare debemus cum Deo per integram plenamque nostri subjectionem, per abyssalem nostri abnegationem, per resignationem et egressionem nostri perfectam. Hæc pax secundum Augustinum, est a voluntate Dei non dividi, et in eis quæ solius Dei sunt, delectari.

Ut igitur veram pacem pectoris, quam Christus nobis optat, in hac vita possideamus, videamus cujusmodi habuerint conditiones Apostoli, quando Christus ad eos januis venit clausis ; inde instructi nos illis quodam modo satagamus conformare. Primum est, quod fores erant clausæ domus, in qua residebant Apostoli. Quo significatur januas nostras, si nobis intus debeat annuntiari pax, custodiri portis clausis debere. Quæ sunt portæ domus nostræ, in qua residet anima ? Corpus nostrum domus est animæ. Sensus nostri sunt portæ domus. Per has enim perinde ac per portas domus ingreditur et egreditur, quidquid ab anima intus recipitur aut emittitur. Quidquid per sensus exteriores recipitur, hoc in interioribus sensibus imaginando, æstimando memorandoque versatur, et ex his ad affectiones aut aversiones cor inclinatur. Ex corde autem oriuntur proceduntque omnia tam bona quam mala. Propterea Sapiens dicit : *Omni custodia præserva cor tuum*. Hoc est : Vide ut portæ omnes domus tuæ sint clausæ, atque contra hostes munitæ, ne quidquam te ingrediatur animæ tuæ inimicum. Inimicus enim noster diabolus, non aliter atque castrum nos obsidet. Ne igitur te ingredi possit, portas clausas tene. Si enim vides mulierem ad concupiscendam eam, scito diabolus intrasse per portam oculorum. Si carnalia, si detractoria te delectat audire, per aures intravit diabolus. Si impudice tangis quidquam, diabolus per tactum intravit. Si iuras, blasphemias aut maledicis, diabolus per os in te introiit, et in lingua tua

III. Reg.
xii, 13.

Luc. x, 41.

Gregor.

Cum

Au.

P.
veran
sider
quid
cere
beat.

Pr
23.

Ma
28.

Idioma
diaboli-
cum quid
sit.

sedet per te loquens. Idioma enim infernale ac diabolicum est blasphemare et maledicere. Hoc enim idiomate cuncti loquuntur damnati. Quemadmodum in Dei regno e diverso omnes beati suo loquuntur idiomate, quod est laudare Deum, benedicere Deum, et rogare Deum. Qui tamen non pro se rogant, sed pro nobis. Jam expende ad quod regnum pertineas, Christi an diaboli. Hoc enim ex idiomate tuo dignosces. Gallus galliceloquitur, Germanicus alemanice, Hispanus hispanice. Verum de hoc satis. Dixi sensus sub custodia arcta continendos, ne inimicus quispiam introeat, qui zizaniam in te seminet. Pone frenum ori tuo, et quidquid pudet dicere, pudeat et cogitare, et non liceat intueri, quod non licet concupisci. Eva si non curiose aspexisset ligni vetiti fructum, non comedisset. Quidam denique pepigit fœdus cum oculis suis, ne cogitaret de virgine, haud dubium sciens intuitum sequi cogitationem. Propterea alius in Threnis lugens conqueritur, dicens : *Oculus meus deprædatus est animam meam.*

Secundum est quod discipuli erant congregati. Sic et tu tametsi in abditissimo specu lateas, charitate omnibus sis junctus. Ubi cumque etiam in sancto opere congregatio fuerit simul, cum qua vivis sive hæc sit in templo, sive in labore, sive in oratione, sive in prædicatione, tu noli te subtrahere, noli deesse. Omnis enim congregatio in bono opere collecta, Spiritus Sancti habet influxum (ut sanctus Bonaventura dicit, monachis suadens semper manere cum conventu) cujus non est particeps, quisquis seipsum segregaverit, tanquam membrum a corpore congregationis separatum. Majorem enim gratiam suscipit, quisquis aliis, (quando debet esse), hoc est, congregationi sociatus fuerit in oratione, in laude divina, in operatione, aut labore obedientiæ et similibus, quam qui segregat se pro illo tempore, tametsi bonum interim operetur aliquid ex propria voluntate. Quando ergo esse debetis cum aliis in templo, aut in prædicatione, aut

alio bono exercitio, interim nihil præferatis aliud, licet alioqui bonum, ex propria voluntate. Studio enim devotionis alio tempore potestis vacare in solitudine, quando non adest opus cui ex obedientia teneamini interesse. Alioqui, si adesse debetis, et non estis, absentia vestra a communi congregatione neminem non scandalizat. Sitis ergo ut membra cum corpore tempore debito, et sitis soli in oratione etiam tempore debito, ut pro loco et tempore fructum et orationis et boni operis utrobique referatis. Sitis ergo ut membra in corpore mystico non separata, sed unita ut quemadmodum Apostoli, flatum Christi, hoc est, Spiritum Sanctum recipiatis, et pacem.

Tertium est, quod timebant. Erant enim propterea foribus clausis propter metum Judæorum. Et vobis quidem timendum est, non ab hominibus, sed a propria malitia, infirmitate et ignorantia, ne aliquid cogitetis, ne dicatis, et ne faciatis quidquam, quo Deum offendatis. Ad hoc enim hortatur nos Scriptura : *Fili, accedens ad servitutem Dei, sta in timore et præpara animam tuam ad tentationem.* Et iterum : *Qui sine timore est non poterit justificari.* Itemque : *Si non in timore Domini tenueris te instanter, cito subvertetur domus tua.* Propterea verissimum est, quod divus inquit Bernardus : In veritate comperi, nil ita efficax est ad gratiam Dei promerendam, conservandam et recuperandam, quam si omni tempore inveniaris non altum sapere, sed timere. Hæc itaque dicta, non ut credatis, cum ista etiam feceritis, mox sublimem illam imperturbatamque possideatis pacem, sed ut sciatis hæc communia, ut præcedant, necessaria esse, sine quibus ad pacem non potest perveniri. Illa autem superiora, quæ dixi ad pacem conducere, vicinius accedunt, ut conferant tranquillitatem his maxime, qui in his rudimentis sunt ante imbuti. Dominus igitur Jesus Christus, filii charissimi, det nobis omnibus, conservet, et in dies augeat suam pacem : Qui cum Patre et Spiritu Sancto est benedictus in secula, Amen.

Timendum quidnam solummodo sit.

Eccli. II.

Ibid. I, 28.

Ibid. XXVII, 4.

Bernard.

Job xxx, 11.
Gregor.

Gen. III, 6.

Job xxxi, 1.

Thren. III, 51.

Bonavent.

DOMINICA PRIMA POST OCTAVAS PASCHÆ

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

CHRISTUS passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus. Qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus. Qui cum malediceretur, non maledicebat : Cum pateretur non comminabatur : tradebat autem judicanti se injuste. Qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui, justitiæ vivamus : cujus livore sanati estis. Eratis enim sicut oves errantes, sed conversi estis nunc ad pastorem et episcopum animarum vestrarum. *I. Petri, II.*

AD imitationem nos hortari cupiens Christi beatus Petrus Apostolus, ob oculos nostros ejusdem statuit passionem. Nihil enim adeo nos ad imitationem Christi exstimulat, quam ejus passionis contemplatio. Illuc igitur nos invitat, quo fructum illius capiamus. Itaque dicit : Christus passus est pro nobis, vel ut peccata nostra nobis auferret, quomodo Joannes dicit, *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi* : vel ut Deo nos Patri reconciliet. Cum enim adhuc inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem ejus : vel ut gratia sua nos justificet, ducens nos ut dux et legifer noster per vias justitiæ, quo ipse præcursor pro nobis introiit in æternam hæreditatem. Ideo sequitur, et dicit beatus Petrus : Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, et imitandi præmonstrans formam, juxta quam sequamini vestigia ejus. Cujusmodi, inquis, reliquit nobis exemplum Christus? Nempe tribulationum, non deliciarum, contumeliarum, flagellorum, dolorum, opprobriorum, spinarum, crucis, vul-

nerum ac mortis. Exemplum nobis reliquit humilitatis, patientiæ, mansuetudinis, ut sequamur vestigia ejus per viam, qua præcessit nos. Qui enim dicit se in Christo manere, debet sicut ipse ambulavit, et ipse ambulare. *Qui peccatum non fecit.* Neque enim ut Deus peccare potuit, et homo ab exordio incarnationis suæ tanta est confirmatus gratiarum plenitudine, ut æque nulli subjacere posset peccato. Nec est inventus dolus in ore ejus. Quod adversariorum suorum quoque testimonio probatum est, dicentium : *Magister, scimus quia verax es, et viam Dei in veritate doces.* Qui cum malediceretur a Judæis, dicentibus illum dæmonium habere, et in principe dæmoniorum ejicere dæmonia, potatorem esse vini et voracem, non maledicebat, sed pro malis bona, pro maledictione reddidit eruditionem et benedictionem. Siquidem in passione tanquam agnus coram tondente se obmutuit.

Cum pateretur, non comminabatur occisoribus suis, quin potius pro eis ardentem ad Patrem oravit. Tradebat autem judi-

Joann. I,
29.

Rom. V, 10.

I. Joann.
II, 6.

Matth.
XXII, 16.

canti se injuste. Siquidem ex timore humano Pilatus, quem innocentem sciebat, et sæpius pronuntiaverat, injuste morti adjudicavit. Judæi quoque reum mortis judicavere, atque minis importunis a Pilato, ut damnaretur, extorsere. Tradebat autem se judicanti injuste, quia patienter tulit, nihil resistens, sed permittens in se hominum malitiam, crudelitatemque sævire. Tradidit præterea semetipsum, quomodo scriptum est : Tradidit in mortem animam suam, ad obediendum placendumque Patri, qui propterea illum misit in mundum, ut sua morte mundum reconciliaret. Qui peccata nostra pertulit, quæ non rapuerat exsolvens, in corpore suo super lignum crucis extenso. Quomodo

Is. LIII, 12. Isaias quoque prædixerat : *Dominus posuit in eo iniquitatem omnium nostrum*, ut nos peccatis mortui justitiæ vivamus, id est, ut peccata nostra in nobis ita moriantur, ut ne vitia, passionesque malæ quidem in nobis manifestentur, unde peccatum adhuc in nobis vivere deprehendatur, sed

servi inveniamur justitiæ, quæ vitam suam in nobis manifestet. Itaque quoniam omnium portavit iniquitates, *sicut ovis ad occisionem ductus*, ideo pro nobis doluit. Et ipse quidem vulnerabatur propter peccata nostra : nos vero ejus livore sanati sumus : Ille pro nobis peccatorum nostrorum pœnas, qui peccatum non fecit, luit. Ille solvit, nobis parcitur. Quia disciplina pacis nostræ, qua nobis parcitur, peccata tamen puniuntur super eum. Eratis autem aliquando ante conversionem, sicut oves errantes, gradientes per abrupta vitiorum : sed per fidem et charitatem nunc conversi estis ad pastorem et episcopum animarum vestrarum, Dominum puta Jesum, qui pascit animas et corpora nostra, estque super nos vigil, dum visitat nos. Quamobrem vocatur episcopus aut juxta aliam literam visitator. Nam et in epistola ad Hebræos a Paulo rectissime vocatur sacerdos et pontifex, qui non hostias et munera, sed semetipsum obtulit pro nobis Deo.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, JOANNIS X.

Laudibus
cur nemo
propriis
consentire
debeat.

EGO sum pastor bonus. Verba sunt hæc Christi de seipso loquentis, et ad nostrum profectum se laudantis : Qui enim laudibus non eget, nec laudibus fit sublimior aut major, seipsum tuto laudare potest, quo nobis suam ostendat majestatem atque perfectionem. Verum nobis hoc non licet. Neque enim Christi omnia sunt nobis imitanda, præsertim ea quæ illi ex divinitate conveniunt. Aut enim præteritam suam vitam cogitat homo, et inveniet plangendi atque dolendi nimiam materiam, aut meditatur futuram, et inveniet causam timendi. Nusquam igitur causa est seipsum laudandi, aut alienis consentiendi laudibus. Dicit itaque Domi-

nus : *Ego sum pastor bonus*. Occasionem ad hæc verba veniendi narrat Joannes, quod ante dixerat se ostium ovilis, et pastorem solum intrare in ovile ovium per ostium, cujus est voluntas servare oves. Nam si per ostium non intrat, manifestum est eum esse non pastorem, sed furem : cujus est studium, non oves pascere aut fovere, nec ovium bonum quærere, sed proprium. Deinde cunctis pastoribus seu prælatis et animarum rectoribus seipsum in exemplum constituens in hæc verba quæ proposui, sermonem continuans, ait :

Ego sum pastor bonus.

In hoc Evangelio Dominus noster Jesus

Pastores
quosnam
hic nomi-
net Chri-
stus.

Christus docere nos vult, eum qui curam suscipit animarum pastorem esse debere, non mercenarium, non sua quærere com-
moda, sed animarum sibi creditarum pa-
stum, tutelam, quietem, et incrementum,
pro ovibus periculis ac laboribus se expo-
nere, in periculo oves non derelinquere,
ne qua pereat ovis, ne infirmetur, ne aber-
ret, ne denique seducatur, magna cura vi-
gilare. Quod a nullo fieri pastore, nisi ab
eo qui diligit oves, potest.

Ezech.
xxxiv, 8.

Jam vero, si qui sunt qui pastoris ha-
bent officium, qui lac, lanam et reliqua
quæ ex ovibus veniunt, commoda dun-
taxat quærunt, si oves juxta Ezechielis
sententiam, non pascunt, sed semetipsos,
si nullam curam impendunt gregi, et oves
an pereant, an devorentur, parvipendunt,
hi non pastores, sed mercenarii sunt.
Neque enim oves, sed ovium diligunt
commoditates. Deinde subditos nominat
Christus in hoc Evangelio oves, quia ut
oves vult eos esse mites, innocentes, tra-
ctabiles, patientes, non se vindicantes,
pastoris vocem per reverentiam agno-
scentes, eum audientes, sequentesque per
obedientiam. Quare si rebelles, duri, liti-
giosi, inobedientes ac irreverentes pasto-
ribus fuerint, non oves certe, sed aut hædi,
aut hirci, aut certe lupi dicendi sunt, a
sinistris in judicio condemnandi. In ex-
emplum igitur boni pastoris seipsum Do-
minus Jesus constituit dicens : Ego sum
pastor bonus. Quod autem boni sit pastoris
indiciu atque officium, mox adjungit.

Oves quo-
modo fide-
les hic di-
cantur.

Bonus pastor animam suam dat pro
ovibus suis.

Charitatis
regula
quænam
sit vera.

Animam suam, id est, vitam suam morti
exponit pro spirituali salute animarum
sibi creditarum. Hæc enim regula est
charitatis, ut quod vilis est, semper ex-
ponatur pro digniori. Quod enim melius,
pretiosius, atque dignius est, pluris habend-
um est, quam quod vilis est. Propterea,
cum omnes pecudes simul viliores sint vita
hominis, satius est omnes bestias morti
exponere, quam unius vitam hominis. Ite-

rum quia unius animæ salus præferenda
est corporali vitæ multorum, ideo pastor
suam debet potius vitam corporalem morti
exponere, quam sinere ut anima aliqua
pereat, si id potuerit cavere. Nemo enim,
præsertim pastor aut prælatus, suam pel-
lem plus debet diligere, quam animam sui
proximi aut subditi.

Mercenarius autem et qui non est pa-
stor, cujus non sunt oves propriæ,
videt lupum venientem, et dimittit
oves, et fugit : et lupus rapit et di-
spergit oves.

Mercenarius et qui non est pastor, id
est, qui non pro amore divino, sed pro tem-
porali lucro oves pascit, utpote cujus oves
non sunt propriæ, sed operarius tantum
est, laboris sui præcipue mercedem quæ-
rens, et ideo dilectionis affectum ad oves
non habet : hic quomodo animam pro
ovibus poneret, qui nollet pro his nummum
expendere? Non est igitur pastor, sed mer-
cenarius.

Mercen-
arius qu-
hic vo-
tur.

Verum diceret hic quis : Si oves signifi-
cant animas gubernandi gregis Dominici,
nullus erit pastor præter Christum, cujus
oves sunt propriæ, ergo omnes erunt
mercenarii? Dicendum omnes bonos pa-
stores ejusdem esse voluntatis, cum pri-
mo pastore pastorum, id est, cum Chri-
sto, quem plus amant quam seipsos : ideo
etiam quæcumque diligunt, propter ipsum
diligunt, adeo ut quidquid ille amat, hoc
ipsi diligunt propter ipsum quem in his
diligunt, nec eadem aliter atque sua æsti-
mant, imo sæpenumero plus quam sua di-
ligunt. Hoc modo oves pastoribus bonis
omnes sunt propriæ. Mercenarius igitur a
pastore distinguitur, quia pastor amat
ovem, mercenarius vero mercedem. Mer-
cenarius itaque videt lupum venientem, id
est, diabolum, ejusque ministros, homines
animarum corruptores, sive tyranni sint,
sive hæretici, aut qui animas ad peccata
seducunt, et eis male consulunt seu perver-
tunt : et dimittit oves et fugit. Fugit non

Lupi
hic dica-
tur.

Gregor

locum mutando, sed solatium, patrocinium atque defensionem non offerendo. Et lupus, diabolus, aut malus ejus minister, rapit oves, id est, sibi subjicit. Tollit enim eas de possessione veri pastoris, et ab unitate gregis dispergit. Sed objicitur Christum de ovibus dicere : *Non rapiet quisquam eas de manu mea.* Dicendum hoc Christum dicere de ovibus suis prædestinatis. Quas etsi ad tempus aliquod lupus rapiat, tamen, quia sunt veræ oves, de faucibus illius tandem exiliunt, et ad ovile, hoc est, ad unitatem fidei ac charitatis revertuntur. Itaque dispersionis ovium causa est negligentia prælatorum. Quamobrem per Ezechielem Dominus loquitur : *Dispersæ sunt oves meæ, eo quod non esset pastor.*

Prov. xi, 14. Sapiens quoque ait : *Ubi non est gubernator, ibi corruebat populus.*

Mercenarius autem fugit, quia mercenarius est, et non pertinet ad eum de ovibus.

Causa, quare mercenarius gregem deserit, est, quia pastor non est, nec oves diligit. Si enim diligeret, non aliter eas quam quia Christi sunt oves in ipso, et propter ipsum diligeret, quo certe non judicaret ad se nihil, sed multum, imo tantum pertinere de ovibus, quantum ad se pertinere novit fidelem esse Christi ministrum, a quo creditum sibi gregem accepit. Vide tamen hic quam expresse loquitur et distincte Dominus, instruens nos quando non liceat pastorem fugere, tunc scilicet, si deserit et relinquit oves. Nam si solus pastor persecutionem patitur et non oves, quæ absque periculo sunt, et illis provisum interea est de pastu per alium, licet pastorem fugere, et fugiendo se in aliud tempus ad ovium profectum servare. Hoc modo S. Athanasius fugit, et fuga sua plus fidei et Catholicæ Ecclesiæ profuit, quam si martyrium esset passus. Hoc modo Paulus quoque fugiens, in sporta demissus de muro in Damasco, se ad maximam frugem Ecclesiæ servavit. Dicit itaque Christus,

mercenarium esse eum, qui relinquit oves, et fugit. Ubi enim non esset alius, qui Dominicum gregem pasceret, pastori fugere non liceret, ne oves fugiens relinqueret, et periculo exponeret.

Ego sum pastor bonus. Et cognosco oves meas, et cognoscunt me meæ. Sicut novit me Pater, et ego agnosco Patrem : et animam meam pono pro ovibus meis.

Ego, inquit, sum pastor bonus, non ut ille qui non intrat per ostium, sed ascendit aliunde in ovile, utpote fur et latro, ad occidendas, non ad pascendas oves veniens, quia quod paulo ante hoc Evangelium legitur : *Ego veni, ut vitam habeant oves, et ut abundantius habeant.* Nec sum ut mercenarius, qui lupum venientem fugiens deserit oves, quia adeo cum ovibus persevero, ut animam quoque meam ponam pro ovibus meis. Denique ideo sum pastor bonus, quia cognosco oves meas, et cognoscunt me meæ, propter assiduam visitationem meam. Cognosco, id est, diligo. Quas enim reprobant, non novisse dicitur. Et quas novit, adeo novit, ut eas in libro vitæ scriptas habeat. Ideo Moysi dixit : *Novi te ex nomine.* Fatuis autem virginibus dicit : *Nescio vos.* Sicut novit me Pater, et ego agnosco Patrem, id est, sicut amat me Pater et ego amo Patrem : subaudi, ita ego nosco et diligo oves meas, et ipsæ amant me, cujus signum est quod sequitur. Et animam meam pono pro ovibus meis, scilicet ex amore.

Et alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili. Et illas oportet me adducere, et vocem meam audient. Et fiet unum ovile, et unus pastor.

Alias oves præter eas, ad quas sum missus domus Israel, habeo. Ubi? Inter gentes scilicet, quæ item de numero ovium sunt mearum per prædestinationem æternam, tametsi nunc sint lupi, quæ non

Joann. x, 28.

Ezech. xxxiv, 5.

Prov. xi, 14.

Pastori quando fugere liceat.

Act. ix, 25.

Exod. xxxiii, 12. Matth. xxv, 12.

sunt ex hoc ovili, id est, de synagoga Judæorum. Et illas oportet me adducere, oportet, non per absolutam necessitatem, sed per immobile beneplacitum, adducere, hoc est, convertere per Apostolos meos, et per illustrationem Spiritus Sancti. Propterea alibi dicit: *Multi venient ab Oriente et Occidente, et recumbent cum Abraham et Isaac et Jacob in regno cælorum.* Et vocem meam audient, per Apostolos. Prædicatio enim Apostolorum vox erat Christi: in illis enim Christus loquebatur. Et fiet unum ovile, hoc est, ex duobus populis Judæorum et gentium una fiet Ecclesia. Hæc enim Ecclesia una est, et unum corpus mysticum Christi, quod ab uno capite Christo gubernatur, uno Spiritu Sancto vivificatur, una lege dirigitur, uno baptismi fonte purificatur, uno pane reficitur, ab uno Patre regeneratur, ad unam patriam graditur, et sub uno vicario pastore, qui dicitur Summus Pontifex, in terris regitur. Eam ob rem Christus lapis dicitur angularis, quoniam sicut in lapide angulari duo parietes junguntur, ita in Christo tanquam in angulari lapide duo populi conjuncti sunt. De quo Apostolus inquit Paulus: *Ipse est pax nostra, qui fecit utraque unum.* Et unus pastor, universæ scilicet Ecclesiæ, ut non sit Judæorum Deus tantum, sed et gentium. Hoc jam quidem impletum est, sed perfectissime adhuc implebitur circa finem mundi, quando post Antichristi persecutionem ejusdem perfidia per Enoch et Heliam detecta, universus convertetur mundus ad Christum. Videant autem nunc qui sunt animarum Pastores constituti, quam rationem sint reddituri pro grege sibi commisso. Animadvertant quam grave erit iudicium his qui præsent. Expendant secum, an quispiam unquam suorum subditorum perierit sua negligentia, hoc est, ideo perierit, quod neglexerit illum revocare, instruere, confortare, consolari, et quidquid Pastoris attinet officium, illi exhibere. Si negligentem se invenerit, gemat, et doleat, sciatque illius sanguinem

de sua manu requirendum. Videat præterea ne scandalo quempiam lædat. Est enim positus in exemplum maxime gregi suo, cujus vita esse debet ut liber vitæ, ut quid liceat, quid non liceat, quid perfectum sit, aut imperfectum, ex illius contemplatione discatur. Non levis est vestra commissio, Pastores, non facilis commissi jactura, nec vilis thesaurus, quem maxima sollicitudine custodire vos oportet, cui tot pericula imminet, hostesque insidiantur innumeri: et nihilominus hujus ratio districta a vobis exigitur. Attendite igitur (ut Apostolus monet) vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Pastores, Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo. Primum vobis maxime necessaria est humilitas ne honor, potestas, externaque dominatio vos in superbiam elevet. Nunquam enim bene regitur, ubi superbe, austere, et nimis imperiose regitur. Necesse est vos coram subditis etiam frequenter humiliari, ubi fructus hoc animarum expostulat, et ubi subditi de vestra humilitate ædificantur. Quanto enim major es (scriptum est) humilia te in omnibus. Sit tamen hæc vestri humiliatio hujusmodi, ne vilescat simul auctoritas. Deinde non obliviscendum est multa vobis licere, sed non omnia ædificare. Quapropter potissimum quid animabus et conscientiis subditorum conveniat, quid illos vulneret, prospiciendum est, ut tantum ea licere permittatis, quæ animas non offendunt ovium. Est igitur summe vobis necessaria privati amoris extinctio, ne vos, ne etiam vestra, sed quæ animarum sunt, hoc est, quæ Dei sunt, tantum pure quæeratis. Nunquam enim ea, quæ animarum commissarum vobis sunt, fideliter quæretis, si plus æquo quæ vestra sunt amatis. Tertio, opus est vobis continua oratione, non tam pro vobis, quam pro ovibus creditis. Propterea omnia cum Deo, quæ circa subditos agenda sunt, ante tractetis, cum ejusdem consilio, et adipsius honorem cuncta statuentes. Quarto, opus est vobis vigilantia maxima

Matth.
VIII, 11.

Ephes. II,
14.

Pastorum
animarum
quam pe-
riculosus
status.

Sap. VI, 6.

Ezech. III,
18.

Pastori
vita qua
debeat es
exempla-
ris.

Act. XX,
28.

Humilitas
quanta
pastoribus
sit neces-
saria.

Virtutes
pastori
maxime
quæ neces-
sariæ.

Amor
privati ex-
tinctio
pastoribus
quam ne-
cessaria.

Oratio
quatenus
pastores
incumbent
semper de-
beant.

Zelo quan-
to opus sit
pastoribus.

et zelo, ne per remissionem vestram, aut nimiam indulgentiam disciplina et lex Domini prætermittatur, negligatur, aut aboleatur et pereat. De hoc enim districtam estis Deo rationem reddituri. Magis autem vobis curandum est, ut quæ perierunt refoventur, quæ neglecta sunt restaurentur, et virtutum studia, exercitiaque sancta reflorescant. Nemo vestrorum subditorum in peccatis sinatur jacere, sed erigatur, si lapsus est moneatur, et si necesse fuerit corrigatur et compellatur. Severitas hæc quomodo esse debet ne contemnatur matura, ita ne odiatur, sed fructum faciat, sit etiam benigna, hoc est, videant ac sentiant subditi hanc procedere de charitate, non de crudelitate. Itaque cujusmodi esse debeat pastor. Gregorius Magnus docet, sic scribens in Pastoralis : Oportet ut sollicite metiri se studeat, quanta tenendæ

Gregor.

rectitudinis necessitate constringitur, sub cuius æstimatione populus grex vocatur. Sit ergo Prælati cogitatione mundus, actione præcipuus, discretus in silentio, utilis in verbo, singulis compassione proximis, præ cunctis contemplatione suspensus, bene agentibus per humilitatem socius, contra delinquentium vitia per justitiæ zelum erectus, æternorum et spiritualium curam in exteriorum sollicitudine non minuens, exteriorum sollicitudine non relinquens. Dominus noster Jesus Christus et pastoribus nostris hæc donet, nosque bonis pastoribus dignos efficiat, (peccata enim populi sæpe merentur ut detur eis pastor non bonus); atque nos cum pastoribus nostris tandem ad pascua coelestis perpetuæque amœnitatis introducat. Qui cum Patre et Spiritu Sancto Deus est benedictus in secula, Amen.

Pastor
animarum
qualis esse
debeat.

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUOMODO CHRISTUS NOS PASCIT ET PASCITUR, ET DE LUXU CLERICORUM.

Ps. xciv, 7.

EGO sum pastor bonus. Christus Dominus noster pastore est noster, nos autem populus ejus et oves pascuæ ejus. Ipse revera bonus est Pastor, et officium boni gessit pastoris. Nec solus tamen pastor est, sed alios quoque qui erga illum sunt oves, reliquis ovibus pastores constituit. Voluit enim quosdam sibi ad hoc pastorale officium adscire, qui rectores secum, et sub illo essent animarum, omnia ad illius nutum ac regulam dirigentes. Non ut sine illis non pascat gregem suum, nec quod oves deserat ipse, si forte a pastoribus aliis deserantur, sed quia, omnia per media facit congrua, et hominem vult humilitatis gratia subdi homini : ideo etiam homines imposuit nobis super capita nostra, puta prælatos, rectores, præpositos, episcopos, et pastores, quibus humiliter obediamus loco Dei, sicut ipsi vice Dei pro nobis vigi-

Pastores
cur quos-
dam volu-
erit Chri-
stus esse
animarum.

Ps. lxxv,
12.

lant, nos dirigunt, pascunt et ducunt et arcent. Juste igitur dicitur Dominus ipse princeps pastorum, qui pastores alios tanquam suos vicarios nobis ponit, et ipse pastoribus eisdem, et ovibus seipsum pastorem quoque constituit. Dicitur igitur Christus Pastor primo bonus, quia nos multipliciter pascit. Verum, quantum hic sufficit, de triplici tantum pastu dicamus.

Christus
curdicatur
Pastor
bonus.

Primo pascit nos corporali cibo. Propterea Psalmista dicit : *Oculi omnium in te sperant, Domine, et tu das illis escam in tempore opportuno.* Pavit parentes nostros in paradiso, concedens eis omne lignum fructiferum in paradiso ad edendum. Pavit filios Israel celesti manna in deserto. Pavit Heliam, mittens ei corvos, qui quotidie ei ferrent carnes. Pavit Daniele in lacu leonum adducens prophetam Abacuc, qui ferret prandium Danieli multis miliari-

Pascit nos
Christus
tripliciter.

I.
Cibo cor-
porali.
Ps. cxliv,
15.

bus in Babylonem. Hos horumque similes in veteri ac novo Testamento pavit mirabiliter cibo exiguo, aut sine ullo cibo sibi dilectos reficiens, qui homines universos pascit et reficit. Et quid dico omnes homines, cum pascat etiam bestias, volucres, orbemque universum? *Respice*, inquit, *volatilia cæli, quæ neque serunt, neque metunt, neque congregant in horrea : et Pater vester cælestis pascit illa*. Numquid ingrati jam erimus pastori huic nostro. De suo nos pascit non de nostro. Creavit nos, ut haberet quos pasceret. Nam creavit mundum propter nos, ut esset quo nos pasceret, qui etiam sine ullo cibo nos pascere posset. Creavit nos, ut haberet in quos bonitatis ejus infinitæ plenitudo emanaret. Quare igitur cum nihil in mundum intulerimus, sed omnia nobis a Deo invenimus præparata, omnia nobis donata, claudimus viscera charitatis fratribus et proximis nostris, ut esurientibus illis nos comedamus, aut comedentibus nobis illi esuriant, quibus non communicamus de his quæ dona Dei sunt, et nobis collata sunt, non ut soli his utamur, sed nostris quoque participemus proximis? Numquid soli habitabimus super terram? Numquid nos plenitudinem eructabimus, et fratres nostros inediam et famem pati sinemus? Fili charissime, attende quam facilia tibi dederit præcepta Deus. Non tibi præcepit, ut omnia des aliis, puta pauperibus, simulque tu cum illis egeas, tametsi ad perfectionem anhelantibus id consuluerit, nec ut dimidium bonorum tuorum des pauperibus, sed hoc tantum, quod superest, ut des egeno. Cum tu jam satiatus fueris, quod superest, si Dominus quempiam miserit egenum, da illi : ut se ille quoque reficiat. Pro magno hoc beneficio accipe, si ad te venerit a Deo missus egenus. Quem enim tu parvipendis egenum, hic est Christus, quia in hujus persona venit ad te Christus, a te petens et mendicans. Da igitur ei vel modicum de his, quæ ille tibi dedit. An putas tibi deficiet? Non potes deficere, quamdiu Christum pascis. Credisne qui hodie tibi de-

dit, cras iterum dabit? Confide illi, quia et cras dabit. Noli timere anxius pro crastino. Nam ut anxius non sis, te in oratione docuit pro quotidiano, non pro perpetuo pane orare. Quomodo enim tibi deficere potest, quando id quod das, Christo das, imo eidem quod ipsius est, et tibi dedit paulo ante, reddis? Mirare potius quod dignatur a te accipere. Attende ejus misericordiam. Primum tibi dedit, unde dares egeni. Egenum ad te mittit, ut inveniat in te quod coronet. Denique ne putes indigno, aut ingrato te dedisse, ipse tibi id acceptum refert, dicens : *Quidquid uni ex minimis meis fecistis, hoc mihi fecistis*.

Hoc cum sit omnibus, præcipue tamen pastoribus est dictum, qui animarum pretium comedunt, qui eleemosynis pauperum saginantur. His enim non aliter de Christi patrimonio licet vivere, quam frugaliter, sobrie, et ad sustentationem sui corporis, non ad luxum et voluptatem. Quod si ita fieret, pauca forent sacerdotia, pauca beneficia ecclesiastica, quorum unum non sufficeret uni, si compotationibus, si comessionibus, si epulationibus, si denique suis (ut cum venia piarum aurium dicam) impudicitis carere vellent, quin adhuc in pauperum, viduarum, orphanorum, peregrinorumque necessitates eroganda multa superessent. Jam vero ubi luxu vivitur nimio, multa in pretiosarum vestium usum, multa in epularum apparatus, multa in vinorum habendam varietatem, non pauciora ad inutilem familiam, ad equos et canes præterea alendos, aliaque id genus multa (inter quæ ancillam cubiculariam computo) plurima sunt necessaria. Quare non uno, sed multis opus sit beneficiis, donec quod pauperibus piis est defunctorum testamentis legatum puta per Ecclesiarum ac collegiorum ministros erogandum, ad superfluos usus profundatur, et impiissime consumatur : imo donec miseri prælati, infelicis plurium beneficiorum Canonici, aut sacerdotis ad sulphureos ignes anima cum ingenti dæmonum comitiva solemnissime deducatur. Non hæc, filii,

Matth. xi,
26.

Pauperibus
quomodo sub-
venien-
dum.

Matth.
34.

Ibid.
xxv, 40.

Patrinio
Christi
quod uter-
dum.

Cle-
rum qu-
rundam
volupta-
et luxu-
quam
xius.

in contemptum Cleri dicimus, nec in aliorum multorum bonorum ministrorum Ecclesiæ derogationem accipi volo, qui nobiscum has ineptias, moresque aliorum deflendos odiunt, sed optarem, ut qui ex nobilibus, aut comitibus Clero velit sociari, ob pietatem ac sanctimoniam, non propter opes et turpem quæstum id fieret, sed ut clericus sobrie, pudice, pieque viveret. Porro si venationibus, scortationibus, epulationibus, ebrietatibus, computationibus, in militari et seculari habitu vacare voluerit, ad hæc male suo patrimonio domi utatur. Hujusmodi sacerdotia, beneficiaque Ecclesiastica, quæ in alium sunt usum, et aliis conferenda, sibi non vindicent, cleri statum (qui esse debet sanctimonia) suis corruptissimis moribus non inquinent, Dei plebem non scandalizent, nec in cleri ac religionis odium, vulgus mala sua vita provocent, minorique tandem damnatione inter profanos; quam in clero constituti, plectantur. Videre certe est in horum adeo multis, quod sanguineis lacrymis foret plangendum, puta tantam deformitatem, turpitudinemque ut præstaret videre mores pagani, quam helluonum quorundam, qui in clero se recensent. De his loquor, qui (ut quotidie cernere est) adeo perditæ vivunt, adeo jurant, adeo per sanctos execrantur, in quorum ore impudicitia, turpilquium, gloriatio de peccatis suis (ut alia taceam) continue versatur, ut magis eligendum viro esset sensato, in statu Judæ proditoris, aut Pilati, quam horum satraparum mori. Hoc, inquam, reprobis illis et malis sit dictum, non bonis, nec statui cleri aut sacerdotio propterea qui sanctus est, sit derogatum. Advertendum est tamen et cavendum hic concionatori, nec hæc in simplicem plebem effundat, ubi nullus sequitur fructus, sed ubi loquendum est coram his qui nebulonum aut helluonum magis vitam ducunt quam clericorum, id dicatur, ut erubescant.

Vos quoque simul moneo, filii, quo exemplis eorum malis non moveamini ad scandalum, nec facilius eos, aut irreverenter

propterea, maxime sacerdotes, tractetis, contemnatis, aut judicetis. Habent judicem suum, eorum vita vobis non est posita ut eam imitemini, sed eruditio Catholica. Meminisse vos oportet, quod Christus de Scribis et Phariseis dicit: Quæ vobis dicunt, facite: quæ autem faciunt, facere nolite. Mementote vos comparatos ovibus; ideo conditiones bonorum ovium vobis usurpate. Ovis namque innocentiam habet, neminem lædit, neminem mordet. Patientiam quoque exhibet nec clamat. Est denique ovis animal sobrium, et edulio non pretioso sustentatur. Postremo multæ est utilitatis. Hæc omnia decent subditum et bonum Christianum. Præterea, ut ovis obedit, agnoscitque ac sequitur suum pastorem, sic vestrum est non in pastoris vitam (si mala est) livido oculo intueri sed eidem compati, et eum excusare, quantum potestis, providentiam divinam, qua vobis datus est pastor, doctor et pater, attendere, et ejus monita salubria reverenter accipere, illique propter divinam ordinationem, ut præposito vestro honorem impendere. Ubi si pastor bonæ ac sanctæ est vitæ, cum majori est reverentia tractandus et amore. Juxta illud Pauli: *Qui bene præsumt, duplici honore digni sunt.* Verum de hoc satis.

Dixi Christum boni officium pastoris exhibere, qui nos corporali pascit alimonia, nec tamen alimonia tantum nos fovet, sed aliis quoque corporalibus beneficiis, puta amictu, potu, solatio, medicina, consilio humano, atque omnibus in hac vita necessariis. Nam vitam ipsam quis alius nobis donat, quam ipse Dominus Deus noster? Et quid de temporali hac vita est mirandum, quando et majora, et plura beneficia nobis contulit alia, puta quod ab æterna nos damnatione eripuit, quod suo nos corpore et sanguine cibavit, quod pro nobis moriendo nos adoptavit, quod denique regni cœlestis nos sibi fecit cohæredes.

Secundo Dominus Jesus pascit nos Dei verbo. Hæc enim spiritualis est nostra alimonia et refectio. Sive autem hoc ver-

Matth.
xxiii, 3.

Ovium
proprietates
imitabiles quæ.

I. Tim. v.
17.

II.
Dei verbo.

Clericorum quorundam quam deflenda deformitas.

Mores per-versos clericorum non imitandos.

bum sit prædicatum, sive lectum, sive inspiratum, cibus est animarum. Unde scriptum est : *Cibavit eos Dominus pane vitæ et intellectus id est, verbo Dei*: Neque enim (ut Salvator ait) *in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei*. Sic pastores gregem reficere debent Dei verbo. Quod Dominus promiserat olim : *Dabo, inquit, vobis pastores secundum cor meum, et pascent vos scientia et doctrina*. In hoc genere pascendi, annumerandum quoque est, quod sanctissima sua vita et conversatione nos Christus dum erudit, pascit. De quo intelligitur illud Psalms : *Pavit eos in innocentia cordis sui*. Et quod in Cœna suis dixit discipulis, quando eorumdem laverat pedes : *Exemplum dedi vobis, ut et vos ita faciatis* : quid aliud quam pastio seu refectio erat? Hoc modo pastores boni, non tam verbo quam exemplo bono pascere suum debent gregem. Cujus Christus nos admonens : *Luceat, inquit, lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui est in cœlis*. Itaque quod cœperam dicere, Christus verbo Dei multipliciter nos pascit. Alium enim lamentis pascit pœnitentiæ, alium amoris lacrymis inebriat, alium reficit cōsolatione,

alium spe ac desiderio confortat æternæ patriæ. Nec extra ejus pascua sunt, quos metu terret gehennæ, quo utiliter eos arceat ad quærenda pascua vitæ.

Tertio, pascit sacramentali refectione. Dedit enim nobis corpus suum in cibum, et sanguinem in potum.

Secundo, est Christus Pastor bonus ex dilectione, quia animam suam ponit in mortem pro ovibus suis. Ipse enim dilexit et lavit oves suas in sanguine suo, et pro grege suo mori dignatus est. *Majorem, ipse inquit, dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis*. Hoc pastores ejus vicarii, ubi necesse foret, pro salvanda anima quoque debent. Sed quotus est hodie, qui uno velit aureo animam a morte servare, aut qui non minus curet seu tristetur, si peccato mortali pereat anima, quam si argenteus illi perierit nummus? Hujusmodi sunt non pastores, ut Christus inquit, sed mercenarii, qui lac et lanam ovium quærun, non ovium salutem. Dominus noster Jesus Christus nos pascit, nos dirigat, nos protegat, nosque foveat sua gratia, ut inter suas mereamur oves numerari et haberi : qui est benedictus in secula, Amen.

Eccli.
xv, 3.

Matth. iv,
4.

Jerem. iii,
15.

Ps. lxxvii,
72.

Joann. xiii,
15.

Matth.
v, 16.

III
Refect
sacram
tali.

Apoc.

Joann.
i3.

DOMINICA SECUNDA POST OCTAVAS

PASCHÆ

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

OBSECRO vos tanquam advenas et peregrinos, abstinere vos a carnalibus desideriis, quæ militant adversus animam, conversationem vestram inter Gentes habentes bonam; ut in eo quod detractant de vobis, tanquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos considerantes, glorificent Deum in die visitationis. Subjecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum : Sive regi, quasi præcellenti : sive ducibus tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum. Quia sic est voluntas Dei, ut beneficientes obmutescere faciatis imprudentium hominum ignorantiam. Quasi liberi, et non quasi velamen habentes malitiæ libertatem, sed sicut servi Dei. Omnes honorate, fraternitatem diligite, Deum timete, regem honorificate. Servi subditi estote in omni timore dominis, non tantum bonis et modestis, sed etiam dyscolis. Hæc est enim gratia in Christo Jesu Domino nostro. *I. Petri II.*

HORTATUR nos beatissimus Apostolorum princeps, omnesque Christianos, ut suæ nobilitatis, dignitatis, excellentiæque per Christi gratiam sibi collatæ sint memores, qui per Christum obtinuerunt, ut genus vocentur ac sint electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, ne a tanta nobilitate, quam ex adoptione Dei habent per Christum, moribus degenerent. Hoc autem non severe præcepit nobis, sed per charitatem et per Deum obsecrat, dicens : Charissimi, obsecro vos tanquam advenas, utpote propter originale peccatum de paradiso in hoc exilium detrusos, atque in hoc mundo alienos seu hospites, ad patriam vero cœlestem peregrinos. Neque enim hic manentem habetis civitatem, sed futuram inquiritis. Obsecro, inquam, vos tanquam eos,

qui vere estis peregrini et advenæ in hoc mundo, licet quantum attinet ad electionem Dei, sitis cives sanctorum et domestici Dei, abstinere a carnalibus desideriis, puta ne illis consentiatis, sed mortificetis, refrenetis, et de cordibus vestris eadem ejiciatis. Quod Paulus quoque monet, dicens : Spiritu ambulate, et desideria carnis non perficietis. Abstinete igitur a carnalibus desideriis, quæ militant adversus animam. Scriptum est enim : *Fornicatio et ebrietas et vinum auferunt cor.* Itemque : *species decepit te, et concupiscentia subvertit cor tuum.* Itemque : *Caro concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem. Hæc enim sibi invicem adversantur: ut non quæcumque vultis, illa faciat.* Sequitur : Conversationem vestram inter Gentes habentes bonam, neminique

Eph. xi,
19.

Galat. v,
16.

Osee iv,
11.
Dan. xiii,
56.

Gal. v, 17.

I. Petr.
ii, 9.

Hebr. xiii,
14.

scandalosam, quia sitis sine querela, simplices filii Dei in medio nationis pravæ atque perversæ, ut in eo quod detrahunt vobis tanquam malefactoribus, ex bonis operibus vos considerantes, glorificent Deum in die visitationis, tum scilicet cum videbunt vobis præmia, sibi vero ac malis omnibus supplicia conferenda. Tunc enim videbunt impii gementes præ angustia spiritus justos, quos hic deriserunt, magna constantia adversus se triumphantes. Eam ob rem dicturi sunt de illis : *Hi sunt quos aliquando habuimus in derisum et in similitudinem improprietatis. Quomodo nunc computati sunt inter filios Dei? Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam.* Sequitur : Subjecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum. Quod nunc absque labore, aut absque negotio ullo fit, si superiores vos alterutrum arbitramini, si supportaveritis vos, et per charitatem servieritis invicem. Hoc namque magister humilitatis Christus nos docuit. Nam lotis discipulorum pedibus, dixit discipulis : *Si ego magister et Dominus vester lavi pedes vestros, quanto magis vos alter alterius debetis lavare pedes?* Aut subjecti estote omni humanæ creaturæ, puta cuivis in genere et ordine suo. Sive regi, tanquam præcellenti, sive ducibus, aut præfectis, tanquam ab eo missis, hoc est, substitutis, ad vindictam malorum, laudem vero bonorum, hoc est, ad arcendos puniendosque malos, fovendos vero ac defendendos

bonos : quia sic est voluntas Dei, ut in omni subjectione et obedientia benefacientes, obmutescere faciatis imprudentium hominum ignorantiam, qui quod nesciunt, judicant, et inique vobis tanquam malefactoribus detrahunt. Obediendo namque in licitis, tolletis iniquis detrahendi et materiam et occasionem. Quasi liberi estote, nulli servientes peccato (*omnis enim qui facit peccatum, quod Salvator ait, servus est peccati*), et non velamen malitiæ habentes libertatem, ut sub velamine libertatis, qua vos a peccati servitute, a servitute quoque legis Mosaicæ Christus liberavit, putetis vobis permissum principibus non obedire, aut nulli legi humanæ obtemperare : sed ita estote liberi, ut servi sitis Dei. Omnes homines honorate. Reddite omnibus debita, cui honorem, honorem, etc. Fraternitatem, hoc est, omnes proximos, potissimum Christianos, qui ex Christo et Ecclesia in baptismo regenerati vobis sunt fratres, diligite. Deum timete ut filii casto timore eum diligentes. Regem, quia est Dei minister divina auctoritate ad reipublicæ regimen institutus, honorate. Servi subditi estote in omni timore dominis vestris, non tantum bonis et modestis, sed etiam vitiosis, et absque disciplina viventibus. In his tamen quæ Deo sunt contraria non est obediendum. Siquidem Deo magis oportet obedire, quam hominibus.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, JOANNIS XVI.

DOMINUS noster Jesus Christus, suis est discipulis quædam verba locutus post ultimam cœnam, cum esset iturus ad passionem, quibus voluit eos præmonere de futura eorum tristitia, quia in ejus passione erant contristandi, ploraturi super

magistri calamitate, quam incidisse eundem videbant, et super sua desolatione. Optimum enim et nobilissimum quod in hoc mundo habuerunt, erant aliquo modo amissuri, atque ideo non immerito ploraturi. Nam quidquid in mundo charum,

Sap. v,
3-5.

Joann.
34.

Joann. XIII,
14.

Rom.
7.

Act. v.

quidquid in mundo habuerant pretiosum, parentes, conjuges, bona temporalia, et si quid aliud habebant, amore Christi omnia reliquerant. Quare Christus prævidens eorum tristitiam fore magnam quando jam et hunc amisissent, cujus amore ante alia omnia reliquerant, præmonuit eos dicens : *Plorabitis vos et flebitis : mundus autem gaudebit*, quod suum expleverit desiderium me occidendo. Verumtamen, non diuturnus erit hic planctus, quia post modicum iterum me videndo resurrexisse, consolabimini. Post multa itaque alia instructionis et consolationis verba quæ prædixerat, insinuat hic eis futuram et tristitiam et lætitiā succedentem, hoc modo :

Modicum et jam non videbitis me, et iterum modicum et videbitis me, quia vado ad Patrem.

Modicum
quomodo
intelligen-
dum.

August.

Quum hæc Christus verba loqueretur, paulo post erat capiendus, et cruci affigendus. Quapropter illud modicum temporis spatium, quod ab illo tempore, quo hæc loquebatur, usque ad ipsius mortem intercedebat, in quo adhuc illum erant visuri, (juxta mentem Augustini), vocabat modicum. Modicum igitur tempus restabat, post cujus expletionem eum non erant visuri, scilicet tempore illo, quod a morte usque ad ipsius interfluebat resurrectionem. Illo ergo tempore, quod similiter erat modicum, hoc est, inter mortem et resurrectionem, expleto, iterum erant eum visuri et gavisuri. Alii per hoc quod dicit modicum, non ipsum tempus, quod ab hac hora usque ad suam interfluxit captivitatem, qua erant fugiendo Christum relicturi, volunt significatum, sed quod post mortem sequebatur usque ad ejus resurrectionem, quod erat modicum, quo non viderunt Apostoli Christum, et iterum modicum, puta a Pascha, usque ad Ascensionem ejus, erant Christum aliquando visuri. Utraque tamen expositio fere nihil differt ab altera, sed in eundem coit sensum.

Dixerunt ergo ex discipulis ejus ad invicem : Quid est hoc quod dicit nobis : Modicum et non videbitis me, et iterum modicum et videbitis me, quia vado ad Patrem ? Dicebant ergo : Quid hoc est quod dicit nobis modicum ? Nescimus quid loquitur.

Hæc verba non intelligebant Apostoli, vel quia mœrore erant eorum animi perturbati, propterea quod amissuros se audiebant magistrum dilectissimum. Hoc enim adeo eos reddebat stupidos, ut quid diceretur, minus intelligerent. Vel quia contraria videbatur eis loqui. Videbitis et non videbitis. Unde suspicabantur, ne fortasse (ut solebat) parabolice loqueretur. Mussitabant igitur inter se, vel conferendo clanculum paucis verbis alterutrum, vel in seipsis taciti mussitabant, quod non intelligerent, quod in verbo modicum velit dicere. Erant enim eis hæc verba obscura, antequam implerentur. Pro ejus tamen reverentia, licet cuperent, non tamen illico audebant eum interrogare.

Cognovit autem Jesus, quia volebant eum interrogare, et dixit eis : De hoc quæritis inter vos, quia dixi : Modicum et non videbitis me, et iterum modicum et videbitis me. Amen, amen dico vobis, quia plorabitis et flebitis vos. Mundus autem gaudebit, vos autem contristabimini : sed tristitia vestra vertetur in gaudium.

Ostendit antequam sibi loquerentur Dominus Jesus, quod eorum cordium occulta cognosceret, et ideo quod ex ipso libenter interrogassent, respondendo præveniens dissolvit : Amen, amen dico vobis, plorabitis et flebitis vos. Mundus autem gaudebit, vos autem contristabimini : sed tristitia vestra vertetur in gaudium. De primo hoc modico tempore loquitur, quo Christus captus, flagellatus, impie et crudeliter tractatus, tandem crucifixus est et mor-

Apostoli
quando
plorave-
rint et fle-
verint.

tuus. Tunc enim fleverunt Apostoli ex compassione Christi poenas et mortem : fleverunt quoque suam desolationem, suamque fugam, qua infideliter eundem reliquerunt, nec post mortem viderunt, usque ad tempus resurrectionis. Tunc etiam mundus gaudium habuit. Mundus, inquam, id est, homines mundani et Christi inimici

Ps. LXVIII,
5.

gavisi sunt, quod eum quem odio habuerunt gratis, juxta suam voluntatem (ut putabant) exterminaverant. Observa tamen quod non solis Apostolis hoc dictum est, sed cunctis etiam Christifidelibus et amicis : nec pro tempore illo tantum, quo Christus mortuus jacuit in sepulchro, verum pro omni tempore hujus vitæ inter electos et reprobos hoc prænuntiavit fore discrimen, ut sui quidem discipuli et amici quos post hanc vitam gloria foret coronaturus æterna, hic tribulationes, contemptum, adversitates, pressuras et angustias cordis, desolationes, mundique odia sentirent, et pacem mundi, hoc est, tranquillitatem externam, neque hic haberent, neque sibi quærerent, sed pacem cordis, quæ pax est consensus voluntatisque unio cum Deo, in dies et quærerent, et firmius tenerent, et felicius possiderent. Hoc itaque insinuare voluit, ut sui electi non ad præsentia respicerent gaudia, sed per lacrymas et tristitias ad æterna contenderent. Quomodo et Psalmographus, *Qui seminant, inquit, in lacrymis, in exultatione metent. Euntes ibant et flebant, mittentes semina sua. Venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos*

Ps. CXXV,
5-6.

Joann. XVI,
33.

suos. Christus quoque : *In mundo, inquit, pressuram habebitis, sed confidite, quia ego vici mundum.* Vici, inquit, mundum, non pro me tantum, sed pro vobis membris meis, ut et victoria mea sit victoria vestra, et victoria mea vobis prosit, vobisque, qui in me estis, imputetur. Et iterum : *Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit.* Et odii causam plenius explicans, addit. Si de mundo fuissetis, mundus quod suum erat, diligeret. Quia vero de mundo non estis, sed ego

Ibid. xv,
18.

elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. Itaque electos suos milites amicosque suis insignit armis, suis signis suisque coloribus, quibus ex ipsius esse familia cognoscantur, vestit. Quo, inquis, genere vestis ? Tribulatione, pressura, tristitia, persecutione et his similibus, cujusmodi veste, cujusmodi diademate Christum quoque coronavit mater sua, hoc est, gens Judaica. Hoc igitur modo suos quoque quos amat, vestit. Ad nullam rem paratior est Jesus, quam suis quos habet in hoc mundo, gravamina atque dolores tam corporum quam animorum impertiri, modo ea ferre possint, ut eis ad fructum et coronam, quam ipse intendit, proveniant. Utinam nos essemus, in quos hæc omnia superiora quadrarent. Dicit igitur Christus : Vos Apostoli, vos mei omnes electi plorabitis et flebitis, persecutiones et odia patiemini : vos autem nemini persecutionem, nemini injuriam inferetis, sed pro contumelia reddetis benedictionem, pro calumnia gratiam, pro malis bona, et pro odio dilectionem. Sed quid, Domine, de non electis ac reprobis interim ? Mundus gaudebit. Hi qui filii lucis non sunt, sed tenebrarum, quibus paratus est ignis æternus cum diabolo ac angelis ejus, hic florebut, gaudebut, dominabuntur, alios prement, abundabunt et consolabuntur : verum hæc quidem brevi tempore, quia in hoc solo vitæ curriculo. Quod autem vitam hanc sequitur, æternum erit supplicium. Nobiscum enim agitur dissimiliter, quia dissimiliter vivimus. Qui enim hic bona sua recipiunt in vita sua, non gaudebut post mortem : et qui dolores et calamitates patienter hic sustinent, post mortem ad refrigerium ibunt. Falco avis est nobilis, et in manibus principum quiescit, delicate nutritur, multaque ei cura servitur. At ubi mortuus fuerit, in fimum abjicitur. Porro gallina in vita vili nutritur cibo, occisa coquitur, et in argenteis discis principibus comedenda offertur. Hoc modo nobiscum quoque agitur, ut qui hic læti sunt et deliciis saginantur, post mortem cruciabun-

M
suos
busna
armis
signia
Christi

Cant.
11.

Matth.
xxv, 4

Gau
mundi
quam
cito f
endum

Discrimen
quantum
sit inter
filios Dei
et filios
diaboli.

tur: hi vero, qui hic affliguntur, horum tristitia vertetur in gaudium, quod nemo auferet ab eis. Propterea his qui hic gaudent, Dominus dicit Jesus: *Væ vobis divitibus qui habetis hic consolationes vestras.* Itemque: *Væ vobis qui ridetis nunc, quoniam lugebitis et flebitis.* Nolite igitur invidere, filii, his qui terrena sapiunt, qui mundi quæerunt gloriam, qui carnis voluptates, nolite eos æmulari, quia non eritis semper vos despecti, non eritis semper tristes, non eritis semper absque honore, non semper ærumnosi et miseri. Plorabitis quidem, et ad modicum hic contristabimini tempus, sed tristitia vestra vobis vertetur in gaudium. Absterget enim Deus omnem lacrymam ab oculis vestris, et non erit vobis amplius luctus aut clamor, sed nec ullus dolor, quoniam priora hæc omnia transierunt. Hi vero qui hic dixerunt: *Venite et fruamur bonis quæ sunt, et utamur creatura tanquam in juventute celeriter, vino pretioso et unguentis nos impleamus, et non prætereant nos flos temporis, coronemus nos rosis antequam marcescant: nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra... Ubique relinquamus signa lætitiæ, quoniam hæc est pars nostra, et hæc est sors nostra, etc.* Ubi hæc vita et hæc illorum (ut putabant) felicitas finita fuerit, quid dicent? Videntes justos, quorum hic abstulerunt labores, et quos aliquando habuere in derisum, stantes in magna gloria, timore concutientur horribili, et plangent se infelicitate, dicentes: *Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam, et finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, et inter sanctos sors illorum est? Ergo erravimus a via veritatis, et justitiæ lumen non luxit nobis, et sol intelligentiæ non est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis et perditionis, et ambulavimus vias difficiles: viam autem Domini ignoravimus. Quid profuit nobis superbia, aut divitiarum jactantia quid contulit nobis? Transierunt omnia illa tanquam umbra.* Hoc igitur in summa putemus nobis dictum,

hoc pro monumento nobis inscribendum, et a Christo relictum, videlicet esse discrimen hoc inter filios Dei, et filios diaboli, quod filii Dei in hoc mundo pressuram habent et tribulationem, filii autem tenebrarum sua hic expleant desideria. Debent igitur filii lucis omnia, quæ occurrunt sibi, molesta vincere, quomodo Christus vicit, non repugnando, sed sustinendo. De Christo enim scriptum est: *Quum malediceretur, non maledicebat, quum pateretur, non comminabatur. Tradebat autem judicanti se injuste.* Verum (ut Evangelii verba continuemus) Christus mox adjicit similitudinem, qua tristitiam consoletur Apostolorum, dicens:

1. Petr. II, 23.

Mulier cum parit, tristitiam habet, quia venit hora ejus. Cum autem peperit puerum, jam non meminit pressuræ propter gaudium: quia natus est homo in mundum. Et vos igitur nunc quidem tristitiam habetis.

Mulier quum parit, tristitiam habet, quia venit hora ejus, hoc est, tempus doloris et tempus pariendi. Cum autem pepererit puerum, quod suavius gaudiosiusque est, quam peperisse femellam, jam non meminit pressuræ, propter gaudium, quia natus est homo in mundum. Si, inquit, subsequens gaudium de partu pueri, tametsi magnus præcesserit dolor et tristitia in pariendo, poterit obliterare omnem parientis, quam paulo ante sensit, tristitiam, quomodo non vestrum gaudium, quod de resurrectione mea habebitis, tollet a vobis omnem mœrorem? Tantum enim erit gaudium vestrum, ut oblivio vos capiat omnis prioris tristitiæ, ut jam non de hoc quod lætitia vos afficit, cogitetis. Hoc est ergo, quod dicit:

Iterum autem videbo vos, et gaudebit cor vestrum: et gaudium vestrum nemo tollet a vobis.

Sive de resurrectione, qua apparuit

Luc. VI.
24-25.

Tristitia
electorum
Dei quam
brevi finietur.

Apoc. XXI.
4.

Sap. II,
6-9.

Ibid. V,
4-9.

Apostolis, sive de hora mortis nostræ, qua electi recipimur ad Deum, intelligatur, utrumque bene intelligitur. Sed dubium habere potest, quod dicit : Gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Nam si de novissimo gaudio beatitudinis intelligatur, haud dubium est illud a beatis nunquam amittendum aut tollendum. Sed Apostolis, qui in Christi resurrectione lætati sunt, quomodo scriptum est : *Gavisī sunt discipuli viso Domino*, videtur non mansisse semper illud gaudium, ut nemo illud dici possit eis abstulisse : quandoquidem multa et varia passi sunt post Christi ascensionem, et Spiritus Sancti missionem. Dicendum igitur, Christum non dixisse, Apostolos nihil post suam resurrectionem, et post illam lætitiā ex ejus præsentiā receptam passuros, sed resurrectionis suæ gaudio tunc eos adeo roborandos, ut inter tristia quoque nihilominus in Domino gauderent. Libenter enim postea adversa ferebant, adeo ut Jacobus : *Omne gaudium, diceret, existimate, fratres mei, si in varias tentationes incideritis*. Cæsis enim Apostolis, dum denuntiaretur, ne posthac loquerentur aliquo modo in nomine Domini, quid refert de illis Lucas ? *Ibant, inquit, Apostoli, gaudentes a conspectu concilii quoniam digni habiti sunt, pro nomine Jesu contumeliam pati*. Itaque adeo non fuit illis gaudium, quod ex resurrectione Christi acceperunt ademptum, (scientibus sibi vitam quidem, quam cum injustis habebant communem, a tyrannis tolli posse, Christum vero, in quo est vita æterna, nunquam

sibi adimi posse), ut persecutiones non solum non fugerint, sed his etiam, ubi hoc ad gloriam pertinebat Christi, ultro sese objecerint, et pœnas pro Christo quidam eorum etiam ut epulas optaverint. Quis igitur sancta illa lætitiā Dei electos carere, aut privari, vel per tormenta crederet, quando Tiburtium martyrem prunas ardentes pro rosis duxisse, et Laurentium ignem rorem æstimasse legit ? Quapropter vere Christus suos consolatur : Et gaudebit, inquit, cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Ipse enim erat gaudium eorum, quod semper amabant, quod inter flagella et carceres, inter plagas et in morte possidebant. Nemo hoc gaudium tulit ab eis, quia pro quo tristitia graviusque patiuntur, et hic eis præsens semper est in corde, et post hanc vitam eos reficiet in æterna felicitate. Ad hoc gaudium nos quoque aspiremus, ut in hac vita adeo amemus Christum, ut ejus amore nihil hic possit tam grave nobis occurrere, quod non alacri animo de ejus manibus suscipientes patienter feramus. Sit nobis gaudium pro Christo lacrymari, hoc est, vel pro nostris, vel pro alienis peccatis, pro Christique contemptu tristari. Sit nobis voluptati pro Christo jejunaire : divitias putemus, paupertatem Christi amore ferre. Nihil hic habere gaudii, nihil delectationis corporalis, summum gaudium ducamus, ut aliquando ad illud verum, unicum, sempiternumque gaudium pertingamus, quod est in Christo Jesu Domino nostro in secula benedicto, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUOD GAUDIUM SIT MUNDI. QUODVE SANCTORUM, QUÆ ITEM TRISTITIA BONA, QUÆ MALA.

MUNDUS gaudēbit, vos autem contristabimini, Joannis XVI.

Quomodo non omne gaudium bonum, nec omne est malum, ita nec omnis tristi-

tia bona, nec quævis est mala. Itaque de gaudio primum dicamus : Mundus, inquit, gaudebit. Satis datur intelligi, non esse hoc pium Sanctorum gaudium, quando

Joan. XI,
20.

Jac. I, 2.
Gaudium
quale ha-
buerint
Apostoli
in adver-
sis et per-
secutioni-
bus.

Act. V, 41.

Mundi dicit, mundus gaudebit. Mundum enim hic nomine quid hic intelligitur. vocat eos, qui mundum, hoc est, qui divitias, luxum, delicias, honores, et id genus alia, quæ mundi sunt, amant. Et quamquam gaudium nullum sit verum mundo, quia nec recte gaudet, nec gaudii veri ratio illi qui in Deo non gaudet, convenire potest: dicuntur tamen gaudere filii hujus mundi, quandoquidem pro gaudio ducunt, dum quod amant, adipiscuntur. Itaque filii hujus mundi gaudent in vitiis suis, et in malitia sua. Superbus gaudet in honoribus, in potestate, in prælatione, in veneratione sibi exhibita. Avarus gaudet in opibus cumulandis, incontinens in rebus venereis, iracundus consolationem accipit, dum sui furoris æstum alicui maledicendo refrigerat, gulosus dum servit ventri, invidus dum alienam conspicatur infelicitatem, acediosus postremo, si otio aut ignaviæ indulgere potest. De his omnibus scriptum est: *Lætantur cum malefecerint et exultant in rebus pessimis*. Lætantur quum faciunt mala, lætantur quum opprimunt et impediunt bonos, lætantur si via eorum mala fortunatur, lætantur quoque quum Sanctorum prosternitur propositum. Commune est tamen impiis omnibus gaudere, aut in concupiscentia oculorum, aut in concupiscentia carnis, aut in superbia vitæ, sicut sanctus Joannes dicit: *Omne quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ*.

Cæterum, quantum a vero gaudio distet mundanum, facile dignoscitur. Gaudium namque mundi est vile, quia plerumque in rebus est illicitis: Quare Augustinus recte dixit interrogans: Quid est seculi lætitia? Quasi diceret: Quid est inebriari, scortari, comessationibus operam dare? Et sibi ipsi respondens: Nihil est, inquit, nisi impunita nequitia. Quamobrem etiam nihil judicat infelicius felicitate peccantium. Salomon quoque: *Vidi, inquit, cuncta, quæ fiunt sub sole, et ecce universa vanitas et afflictio spiritus*. Secundo mundi gaudium est breve. Quodcumque enim, seu quantumcumque sit, non potest esse diuturnum. Habemus

hoc de divite illo in Evangelio, qui divitias multas congregaret, in quibus sibi ducebat quiescendum dicens: *Anima mea habes multa bona reposita in annos plurimos. Requiesce, comede, bibe, epulare*. Cui responsum est: *Stulte, hac nocte animam tuam repetunt a te, quæ autem parasti, cujus erunt?* In Job quoque dicitur: *Tendent tympanum et citharam, et gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos, et in puncto ad inferna descendunt*. Porro gaudium sanctorum, est lætitia casta, lætitia sancta, exultatio in Deo. Neque enim de creatura concipitur, sed de creatore. Hoc Psalmista considerans: Lætificabis eum, inquit, in gaudio cum vultu tuo. Quapropter nunquam potest esse gaudium verum, et in Deo, nisi sit tibi conscientia munda et integra. Omnia igitur si vis te accusent, omnia premant, sola sit conscientia libera, sola conscientia non te accuset, et esse potes semper lætus. Mundus, inquit, gaudebit, suo videlicet more, in rebus vanis atque caducis, in vitiosis et noxiis, in impudicis et inhonestis.

Vos autem contristabimini. Non omnis est tristitia laudabilis et bona, non omnis item mala. Est denique quædam tristitia, quæ in se nec bona est, nec mala, sed pure est naturalis, utpote melancholica, ad quam homo vel suapte natura inclinatur, ut sit tristis. Hæc tamen in sua natura non diu impermixta manere potest. Accedit enim mox aut ad virtutem aut ad vitium. Hæc tamen viro devoto esse potest (si eadem bene voluerit uti, et moderate admittat, quantum satis est, non ut invito dominetur) salubre instrumentum ad compunctionem. Quod nisi fiat, trahetur paulatim in vitia (ut germina quæ inde oriuntur, satis indicabunt) iræ, invidiæ, suspicionum, temerarii judicii, acediæ, et similium: ut in desperationem et hujusmodi gravia, puta scrupulositatem, perplexitatemque præteritorum nimis molestam. Quemadmodum enim lætitia naturalis, nisi labore et dedita opera convertatur ad bonum, germinabit et vitia, ut

Luc. xii,
19, 20.

Job xxi,
12, 13.

Gaudium
sanctorum
quod sit.

Ps. xx, 7.

Tristitia
naturalis
quæ sit.

sunt levitates, joci, risus et alia id genus permulta, ita facit quoque tristitia. Naturalia enim nostra tametsi, ut dixi, quatenus naturalia sunt, nec bona sunt, nec mala: ex innata tamen nobis corruptione, ex mala quoque consuetudine (nisi vigilantissimo regantur studio) insolescunt vehementer, declinantque ad malum. Quisquis ergo hanc in te passionem sentis, studeas ea ad tuam uti salutem. Cogita de peccatis tuis, exerce te ad contritionem simul, tamen semper ad divinam respiciens benignitatem: illam interim ama, illam prædica, illam admirare, ut te assuefacias feliciter tristari, quandoquidem ad tristitiam invitari ex inclinatione naturæ. Quare maximopere est curandum, ut salubriter tristeris.

Tristitia sanctorum bona quæ. Est igitur tristitia alia sanctorum bona, lugere scilicet de quo lugendum est. Neque enim super omni est adversitate miseriæ lugendum.

1. Quidquid contra Dei fit honorem, est lugendum, quidquid contra ejusdem fit aut factum est beneplacitum, merito doleri, et plangi debet. Peccata igitur tam propria debemus lugere, quam aliena. Hæc tristitia sanctorum est. Nostra enim peccata nos separant a Deo. Plangenda igitur peccata sunt, tam propterea, et hoc præcipue, quia exhonora-
vimus offendimusque Deum, (ibi enim charitas operatur tristitiam), quam quia nocuimus nobis, virtute, Dei gratia et felicitate nos spoliando. Propter aliena quoque peccata tristandum est, partim quod his offenditur Dominus, cui honorem super omnia tenemur zelari: partim quod proximo compassionem debemus, qui sibi ipsi delinquendo damna intulit multa. Si enim proximo charitate impellente compatendum est patienti damna corporalia, quanto magis est condolendum (cum anima multo sit quam corpus dignior) pro damnis spiritualibus? Si pro sanitate corporali, aut re alia quavis amissa, cum proximo ploras, si felicitatem idem amisit æternam, non plorabis? Plangis, inquit Augustinus, mortuum, magis plange impium, plange

August.

infidelem: plangis quia corpus deseruit, et ab eodem recessit vita, ejus anima? magis plange, quia ab anima recesserit vita ejus Deus. Itaque quum aut te, aut proximum tuum peccasse cognoscis, merito tristaris.

Tristantur iterum sancti ex consideratione defectuum suorum, propriæque infirmitatis toties expertæ. Eam ob rem cum nihil possint sibi boni confidere, lugent. Sive enim proposuerint, sive juraverint etiam, non est robur, non est virtus, non est constantia in voluntate hominis. Nisi enim Deus te regat, nisi teneat, quid es? Inde igitur oritur tristitia, quod propter tuam mutabilitatem, propter tuam corruptionem, propter assuefactionem malam, propter infirmitatem tuam magnam, propter tentationem multiplicem, et propter pronitatem et inclinationem ad malum nimis proclivem, semper habes timere, ne iterum cadas, ne Dei gratiam amittas, ne tibi contingat, quod te sanctoribus fortioribusque vides contigisse. Expertus enim es teipsum satis, quod nihil ausis tibi promittere, nihil te possis consolari, ex tua bona voluntate aut bono proposito, quo constantem perseverantemque te in bono inventum iri confidas. Vide Apostolorum fere maximum Paulum non uno in loco contra seipsum conquerentem (quod certe non risu, sed cum lacrymis putandus est facere) et dicentem: *Scio quod non habitat in me, hoc est, in carne mea bonum. Nam velle adjacet mihi: perficere autem non invenio. Non enim quod bonum volo, hoc facio: sed quod nolo malum, hoc ago. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Augustinus quoque: Terret me, inquit, vita mea, quia nisi sterilitas est in ea. Nam dicit: Nunc hoc, nunc illud. Post hoc: Nec hoc, nec illud.

Tertio, sancti tristantur ex dubia discussione conscientie, quia nullam habent assecurationem aut certitudinem, nisi eam quæ communiter omnibus est ex Christo, per spem nostræ redemptionis, quam cito tamen aut faciliter possumus negligere, aut non uti. Nescit itaque homo, utrum

Rom. 18, 19

Aug.

Eccl.

Prov. xvi, 25. amore an odio dignus sit. Quandoquidem est via, quæ videtur homini recta, novissima vero ejus ducunt ad interitum.

IV. Quarto, tristantur sancti compassione. Recolentes enim Domini Jesu passionem, injurias, persecutiones, dolores et mortem, tandemque quod horum omnium ipsi causa eidem fuerint, dolent atque tristantur. Si enim flagitiosis, et pro suis sceleribus patientibus compatimur, quomodo virtuti ac studio pietatis deditis, aut propter pietatem innocenter patientibus, quomodo, inquam, Domino nostro Jesu Christo, pro nobis, non pro se patienti non compatiemur? Hoc igitur modo omnibus ejus membris etiam corporaliter infirmis compatiendum est. In hujusmodi sancto luctu et tristitia fuit David sanctus, faciens Psalmum illum quinquagesimum: Miserere mei Deus, propter gravem offensionem Dei amovendam, quam in adulterii reatu contraxerat. Luxit nihilominus alienum peccatum. Nam filii sui Absalonis, ex filio facti accerrimi persecutoris, mortem graviter luxit, non quod mortuus est sed quia in peccatis gravibus atque sceleribus mortuus est. Samuel luxit etiam regem Saulem usque ad diem mortis suæ, eo quod hunc inobedientem sibi Deus abjecerit.

I. Reg. xv, 35. Tristitia mala quæ. Est tristitia tertia, quæ noxia est et mala. Hæc est tædium in divinis fastidiumque humanæ conversationis. Hanc comitatur interdum desperatio. Contra hanc tristitiam assumendus fervor, excitanda devotio, et contra suam quoque inclinationem introducenda frequentandaque sunt exercitia pietatis. Si enim tristis hujusmodi solus in melancholia sibi dimissus fuerit, nisi pura valde fuerit ejus conscientia, aut singularis protectio divina, ad grave periculosumque facinus vix illum non temptabit inimicus. Ubicumque igitur mala fuerit conscientia, ibi tristitia hujusmodi multo omnium maxime est periculosa. Horrendum est de hujusmodi tentationibus, quæ sive ex irregulata irrationabilique tristitia, sive ex ea tristitia, quam facinorosa parit præcedens vita,

nascuntur, loqui: ne hi qui solitarie vivunt, aut pusillanimes, aut melancholici et manici aliqua ex parte sunt, sibi ipsis cogitationes periculaque faciant delinquendi. Satis est Apostolum Paulum dixisse: *Seculi tristitia mortem operatur*, cum tamen alibi de pœnitentium tristitia gloriatur bona: *Si contristavi*, inquit, *vos in epistola, non me pœnitet: gaudeo non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad pœnitentiam, contristati enim estis secundum Deum.* Est præterea tristitia mala, quæ oritur ex invidia et torquetur felicitate aliena. Est etiam tristitia mala ex privato amore, et ex immortificatione propria, aut quia aliquid fit, quod contra suam voluntatem aut quod contra judicium suum ac consilium fit. Hoc modo contristatus fuit Achitophel, quia consilium Cusi melius videbatur et magis probabatur quam suum. Contra hanc tristitiam non sanius est consilium, quam, mortificato proprio amore, mortificata omni propria ac suiipsius quæstione, Domino Deo se resignare, atque exuendo omnem proprietatem sive judicii, sive consilii, sive voluntatis, paratum et resignatum se offerre in omne beneplacitum Dei. Hæc resignatio generat pacem et lætitiâ cordis, malamque omnem propulsat tristitiâ. Consultissimum proinde est, omni tempore esse resignatos, atque in omne Dei beneplacitum nos abnegemus, ut id quod tolerandum est, toleretur libenter propter Domini voluntatem, nostraque voluntas in omnibus subjiciatur Deo. Quando ergo tristitia super nos venit, memores simus promissionis Christi, qua dixit: *Mundus gaudebit, vos autem contristabimini.* Quasi diceret: Mundi est in præsentiarum gaudere, quia dura nimis eos tristitia post hanc vitam obruet. Vos autem, amici mei, quos post hanc vitam lætitia manet sempiterna, hic contristabimini, hoc est, tristitia patiemini, eritisque tam pro vestris peccatis et defectibus, quam pro alienis gementes et afflicti. Sed tristitia tamen vestra vertetur in gaudium.

I. Cor. vii, 10.

Ibid. 8-9.

Alia tristitia mala quæ.

II. Reg. xvii, 14.

Remedium adversus tristitiam malam.

Joann. xvi, 20.

Non in hoc solum quod terminabitur in æternam lætitiā futurā, sed quod etiam hic vertetur in gaudium, quo amici mei hic gaudeant in adversis, lætentur cum pro mea gloria passi fuerint, sitque eis desideratum mei amore constrictari. Hoc gaudium centuplo est nobilius atque suavius gaudio mundano, quod gaudii nomine indignum est. Hoc gaudium spiritus est in hoc exultantis, quod aliquid habet agere, patire, quo suum ostendat erga Deum amorem. Memor esto Davidis, persecutionem filii sui et maledictionem Semel humiliter ferentis: quomodo nudis pedibus nudoque capite incedebat fugiens et flens, quam humili ac resignato animo in eandem se submitit tribulationem, nec virum sibi maledicentem puniri consensit,

sed de manu Dei omnia hæc sibi juste intellexit evenire. Flebat, inquam, sed ex resignatione atque humillima sui ipsius submissione in illam tribulationem, quam suscepit patiens ac mitis, nec murmuravit, sed mente gavisus ac spiritu Deum laudavit. Hoc est ergo gaudium quod suis hic dat amicis Deus, ut licet tristitia ferant, in tristitia tamen non sunt tristes, hoc est, gravati non sunt, sed alacres et fervidi. Quibus non solum post hanc vitam sed hic etiam tristitiam illorum vertit in gaudium Deus. In gaudium, inquam, huiusmodi quod non auferetur, hoc est, quod hic quidem aliquo modo incipit, sed post hanc vitam perficitur, largiente id Domino nostro Jesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

DOMINICA TERTIA POST OCTAVAS PASCHÆ

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

OMNE datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Voluntarie enim genuit nos verbo veritatis, ut simus initium aliquod creaturæ ejus. Scitis, fratres mei dilectissimi : Sit autem omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum, et tardus ad iram. Ira enim viri justitiam Dei non operatur. Propter quod abjicientes omnem immunditiam, et abundantiam malitiæ, in mansuetudine suscipite insitum verbum, quod potest salvare animas vestras. *Jac. I.*

HORTATUR nos Apostolus Jacobus ad veram nostri cognitionem et humilitatem, qua cognoscamus nihil, quod a Deo non receperimus, quantumlibet sit illud, boni nos habere. *Quid enim habes*, inquit Paulus, *quod non accepisti* ? Dicit igitur : Omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum. Quod Patrem dicit luminum, creatorem vult dicere Angelorum, qui lumina sunt regni cœlestis et astra. Verum, quod dicit datum optimum et donum perfectum, dubium non est ubi optimum fuerit, ibi esse quoque bonum et melius. Ubi perfectum, ibi esse aliquid etiam, quod minus fuerit perfectum. Dona igitur Dei cum varia sint ac multa, et in multiplici quoque differentia, omnia tamen quæ habemus bona a Deo nobis donata sunt. Sequitur : Apud quem non est ulla, mutabilitas. Quidquid enim agit aut vult adeo est excellenter bonum, ut melius non possit esse, ideo stabilitas apud eum est

pax, serenitasque æterna, quæ nulla possit mutatione, nulla præteritione suggestioneve, nulla denique vicissitudinis obumbratione perturbari. Neque enim propter merita nostra, sed gratuito et pro voluntatis suæ bonitate ac liberalitate nos regeneravit de tenebris ad lucem, in adoptionem filiorum Dei, verbo veritatis propter nos incarnato et nobis prædicato, ut simus initium, id est, principatum habentes, ac veluti primitiæ creaturæ ejus, utpote reliquis creaturis digniores et excellentiores. Scitis hæc omnia, fratres mei dilectissimi, nempe ex Deo quidquid sumus, nos esse, et nobis per Osee a Domino dictum : *Perditio tua ex te Israel, ex me tamen auxilium tuum*. Scitis præterea qua dignatione vos regeneravit in filios adoptionis Deus. Quamobrem decet erga illum qui in nos contulit beneficia, esse nos, quomodo illi placeamus, et quomodo ei serviamus, sollicitos. Sit igitur omnis homo velox ad audiendum quæ salutaria sunt,

*I. Cor. IV,
7.*

Os. XIII,

^{9.}

ut percipiat non quæ curiosa sunt, sed quæ audire necessario oportet. Sit autem tardus ad loquendum. Loquendo namque periclitatur homo, quam audiendo citius. Parce igitur et tarde et ubi necessitas utilitasve ut exigit, est loquendum. Siquidem ubi innocentia damnatur, ubi negatur veritas, ubi opprimatur justitia, non est tacendum. Alioqui in multiloquio otioso non deest peccatum. Fit denique unusquisque tardus ad iram. Vide tamen quia non dicit omnino non irascendum, sed tardos nos esse debere ad iram. Ut tunc duntaxat ira aut severitate utamur, quando alia consilia aut remedia, quibus a peccato extrahendus peccator foret, juvare non possunt. Cur autem ad irascendum tardi esse debeamus, ratio est: Ira enim justitiam Dei

Prov. x.

non operatur. Quare? Quia cum sit justitia implere Dei mandata, (implere vero Dei mandata, absque proximi charitate nemo possit; charitati vero ira repugnat), recte dicitur iram non operari Dei justitiam.

Propter quod abjicientes omnem immunditiam tam carnis quam spiritus, omniaque inquinamenta vestra, et abundantiam malitiæ, id est, tam pravitatem quæ intus in animo est, et tunc abundat, quando in signa, in verba, in operaque foras erumpit, in mansuetudine, non in contentione aut disputatione, suscipite verbum quod a Christo in Apostolos et inde vobis insitum, hoc est, seminatum aut plantatum est, quod servatum salvare potest animas vestras. *Beati enim qui audiunt verbum Dei, et custodiunt illud.* Luc. 28.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, JOANNIS XVI.

COLLEGERAT sibi Dominus Jesus discipulos, per quos colligi quoque volebat plures alios, et per hos item alios: et hoc modo usque in finem mundi est collecturus sibi discipulos, filios scilicet suæ adoptionis, quos hic ministros postea vero cives et cohæredes regni sui, participesque fieri beatitudinis suæ constituit. Hos ab æterno elegit, hos prædestinavit, hos vocavit, hos denique ut salvi fiant, justificat. Dicit enim alibi: *Volo, Pater, ut ubi sum ego, et illi sint mecum.* Et denuo: *Et ubi ego sum, illic et minister meus erit.* Quando igitur vicinum instabat tempus quo per mortem abiret ad Patrem qui miserat illum, de mundo, et quia non multo post erant eum in hac mortali specie discipuli deinceps non visuri, prædicit charissimis quos tunc habebat in mundo, suum recessum, quo non desperent eum sequi, esseque cum eo, ubicumque fuerit ille. Ad hoc invitat suos non solum Apostolos,

verum nos etiam ut sequamur, promittens nobis consolatorem atque ductorem, qui doceat et dirigat nos, Spiritum Sanctum. Dicit itaque:

Vado ad eum, qui me misit, et nemo ex vobis interrogat me: Quo vadis.

Quasi diceret: Vos, filioli mei, qui de hoc mundo non estis, quia a me electi primum, elegistis me sequi, ut ubi ego sum, ibi et vos sitis. Jam a vobis juxta hanc formam visibilem recedo, qua hactenus me vidistis in hoc seculo. Non me, ut modo cernitis, posthac habebitis, non me ita videbitis semper. Vado autem quidem per passionem et mortem, paulo post vero per resurrectionem et ascensionem. Vado, inquam, ad Patrem, et nemo ex vobis interrogat me quo vadis? Interrogaverat quidem ex me Petrus, dicens: Domine Joann. 19.
Ibid. xi 3.
Ibid. xi 36.

Ephes. iii, 6.

Rom. viii, 30.

Joann. xvii, 24.

Ibid. xii, 26.

quo vadis? cum abiturum ad passionem paulo ante me indicarem. Cui respondi: Quo vado, non potes me sequi modo. Neque enim infirmitate adhuc gravati sequi me potestis, mortem propter me et mecum nunc excipiendo. Veniet tamen tempus quo aliquando postea sequamini, puta ubi præcessero, et Spiritum Sanctum, cujus virtute roboramini omnes, misero. Jam vero de ascensione loquens mea, qua iturus sum in cælum, vobis dico hanc adeo vobis fore manifestam, ut nemo tunc sit futurus qui me, quo vadam interroget. Quomodo enim dubitaretis, aut quomodo interrogando aliquid disceritis, quod oculis ipsi tunc palam videbitis?

Sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum, sed ego veritatem dico vobis: Expedit vobis ut ego vadam.

Quia hæc quæ paulo ante prædixi, locutus sum vobis, puta ea quod post meum abitum persequentur vos, absque synagogis facient vos, eritisque mundo adeo exosi, adeo abominabiles, ut quisquis interfecerit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo, tristitia implevit cor vestrum. Putatis enim quod ex meo recessu manebitis prorsus desolati. Verum tamen tristitiam hanc a vobis pellite. Neque enim propterea quod a vobis abeo, eritis miseres, nec recipietis damni aliquid, sed potius commodi adferet multum meus abitus. Nam licet inviti tristesque id audiat, non possum tamen non dicere vobis veritatem, quod expedit etiam vobis ut vadam. Nam quamdiu vobiscum sum hic præsens corporaliter, neque Patris neque etiam mei veram capietis notitiam. Dulcis est vobis mea præsentia corporalis, quare ut filii ad matrem, ad me in omnibus curritis, nihil interim discentes rogare Patrem in Spiritu, nec ad cœlestia et ad Patrem vestrum vos orando erigitis, sed ad me tantummodo, quomodo ad hominem homines, curritis confugitisque. Expedit igitur vo-

bis ut hæc forma servi, quam sensualiter diligitis, auferatur a vobis, ne semper lacte isto contenti infantes maneatis.

Si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos

Nisi abiero a vobis, nisi in qua requiescitis carnalem meam vobis præsentiam subtraxero, Paracletus non veniet ad vos. Quamdiu carnaliter me esuritis, tamdiu spiritus capaces non estis. Apostoli in Christi præsentia corporali toti quiescebant, et in illum omnem sui transferebant curam gaudentes in suavissima illius allocutione, conversatione et eruditione. Volebat autem Dominus Jesus eos habere perfectiores, ne secundum humanitatem tantum se amarent, et in hac sociali conversatione fiderent sibi, hoc est, Christo: sed (ut factum est post ejus ascensionem) discerent recurrere ad Deum, suas illi necessitates et sollicitudines offerentes, orantesque crescerent in spiritu. Voluit eos fieri ambiguos in agendis, recurrere ad Deum, sese illi commendare, illi fidere, illum rogare, ab illo exaudiri, atque Christum quoque non, ut ante, carnaliter cognoscere, hoc est, secundum carnem, sed spiritualiter. Erat enim Christus dulcis, mitis, benignus, amabilis, secundum humanam conversationem et juxta humanum modum amandi illum suavissime diligebant Apostoli, illique inhærebant: quare altius se ad puriorem divinitatis contemplationem erigere non poterant. Eam ob rem dixit, quod verum erat, necessarium fore ut illis Christus sub specie subtrahatur humana, ut jam non secundum carnem, sed secundum spiritum cognoscerent ac diligerent Christum, non tanquam hominem, sed tanquam Deum. Sed videndum hic, si Christi visibilis aspectus, ejusque conversatio quamlibet sancta, tamen adhuc humana, erat Apostolis occasio, qua impedirentur recipere Spiritum Sanctum, quomodo non impediet nos vel proprius amor, et aut naturalis aut sensualis erga

I. Cor. II.

Bernard.

creaturas, quo minus spirituales efficiamur. Si, inquam, ut verbis divi utar Bernardi, Apostoli carni divinæ adhærendo ejus quæ sancti sanctorum erat, Spiritu Sancto repleti non poterant, quid tu qui carni tuæ quæ sordidissima est, ita conglutinator es, vis recipere Spiritum Sanctum? Delicata certe est divina consolatio, nec datur admittentibus alienam. Sed dicit quis: Christus non potuit Spiritum Sanctum dare in his terris? Potuit quidem, sicut et in die Paschæ fecit, sed non decuit ut in illa plenitudine daret, qua dedit in die Pentecostes. Nam circa Apostolos obstabat impedimentum, quod eorum erga Christum amor, quum ambularet inter eos, erat sensualis quodammodo, idcirco minus capax ad recipiendum Spiritum Sanctum, præsertim in ea plenitudine, qua post Domini ascensionem illum receperunt. Decebat quoque ut non daret Spiritum Sanctum Dominus Jesus, nisi passione consummata post resurrectionem, cum jam sederet Christus in sede regni. Quomodo enim daret Apostolis Spiritum Sanctum nondum fuso sanguine quo erant redimendi ac adoptandi? Sequitur itaque:

Si autem abiero, mittam eum ad vos.

Hoc est, faciam vos spiritualiter vivere, et de me veram fidem habere. Cognoscenda hic est gratia Domini nostri Jesu Christi, et pro magno est beneficio habendum, si quando terrenas nostras consolationes nobis adimit, si delinquendi tollit occasiones. Videmus namque quanta sit malitia nostra, quanta delinquendi pronitas. Heu quantum fallimur, et cupientes de mundo aliquid habere, et spiritu nihil amittere. Certe mundus et caro hic in regione sua versantur: spiritus autem hic peregre conversatur. Non est hic ejus patria. Quare cum tres habeat hostes, puta dæmonem, carnem, mundum, et horum quivis extra divinam protectionem quam spiritus sit validior, quando jam ubi tres hic domi sunt, ubi roborentur tanquam in regno suo, spiritui adversantur, quæ spes, nisi

divina adesset et gratia et protectio, spiritui esset victoriæ? Roborat autem Deus spiritum ut hostes hos tres in ipsorum proprio regno conterere et prosternere valeat, modo sibi ipsi non desit. Aufert enim occasiones unde caro insolescit, mittit infirmitates, persecutiones, captivitates, passionisque, quibus carnis atteritur petulantia. Subjugat hunc hostem spiritui. Viribus enim exhausta caro afflictaque quid rebellare potest? Deinde alium hostem enervat, quo spiritus confortetur. Nam paupertatem et contemptum dans homini, quo vana gloria superbiaque prosternatur, quid aliud facit, quam ut mundum faciat spiritui subjugari, aut (ut verius loquar) ut faciat a spiritu mundum contemni? Si itaque hac commoditate uti voluerit spiritus, ut ea quæ sibi in sui erectionem Deus administraverit, ipse quoque in robur sui convertat, facile duobus his hostibus prævalebit. Quibus certe evictis non haberet hostis tertius diabolus, quo læderet spiritum, carne subjugata, mundoque spreto. Utitur enim ille incitamentis suis ex carne et mundo, quibus impugnare aut fallere spiritum molitur. Nos vero cum debere-mus omni vigilantia corpora nostra mortificare, cum omnia quæ sunt mundi, a nobis, id est, ex animo nostro deberemus proscindere, sumus amatores carnis nostræ et mundi, blandimur carni, et mundus nobis blanditur: idcirco manemus semper in pugna, nunquam victores. Manet nobis nostra infirmitas, nec nobisipsis vim inferre possumus. Cæterum quomodo gratias non agemus Deo nostro, si ipse, licet per tristissima quæque, nobis, hoc est, spiritui subjugat carnem, mundumque reddet a nobis alienum? Et quid interea magis sperare nobis licet, quam ut subjugatis et in captivitatem redactis his, Spiritus Sanctus detur nobis? Consultissimum igitur est Deo semper resignatum esse, ejus se providentiæ committere, de ejus manu cuncta suscipere, et quidquid ille super te permiserit, utilissimum credere. Certissimum namque est adipisci posse

Spiritus
hominis
ut habeat
tres ho-
stes.

neminem perfectionem, qui in deliciis vivit, qui carnis et creaturarum amore tenetur, et qui in externo adhuc homine moratur. Omnino ut juxta interiorem vivat hominem necesse est, quisquis ad perfectionem anhelaverit. Est enim interna vita piis omnibus adeo necessaria, ut sine illa spiritalis vita nec esse, nec possit amari. Impossibile est quoque uni adhærere, qui multis intendit.

Et cum venerit ille, arguet mundum de peccato, et de justitia, et de judicio. De peccato quidem, quia non crediderunt in me. De justitia vero, quia ad Patrem vado : Et jam non videbitis me. De judicio autem quia princeps hujus mundi jam judicatus est.

De tribus arguet mundum Spiritus Sanctus. Primo arguet de peccato infidelitatis, hoc est, de omnibus peccatis. Nominando enim cunctorum peccatorum radicem et scaturiginem, infidelitatem scilicet, omnia nominat peccata. Neque enim ullum peccatum deleri potest, aut non argui, ubi est infidelitas. *Sine fide enim impossibile est placere Deo*, et quamdiu infidelitas manet, omnia peccata manent. Quia, inquit, non crediderunt in me. Non credendo autem omnia eorum peccata manent super eos. Secundo arguet mundum de justitia, non de justitia quam homines mundani sunt operati, sed de justitia Christi, quam videntes non sunt imitati. Christus enim docens eos justitiam, hoc est, juste vivere, non est auditus. In hoc autem manifestata est Christi justitia ejusque prædicatio esse vera, quoniam ad Patrem vadit, a quo haudquaquam foret cognoscendus, si mendax, aut iniquus esset propheta. Modo vero justus invenitur, quia ad cælum ascendit gloriosus. Potest etiam dici mundum argui de justitia credentium, quos noluerunt impii imitari credendo aut bene vivendo, sed magis despiciere et ridere. Arguet tertio mundum de judicio, quod non expa-

vent, cum ex principe suo diabolo jam merito discerent quantum timore deberent, quem vident jam judicatum. Unde suum æque habent expectare judicium cum illo.

Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo. Cum autem venerit Spiritus ille veritatis, docebit vos omnem veritatem.

Adhuc multa habeo vobis dicere de credendis, de regimine Ecclesiæ, de mysteriis docendis atque tradendis, de statu futuri seculi, et de consummatione seculi. Verum non potestis portare modo. Estis enim inepti, pleni tristitia et formidine ad audiendum. Accedit quod quamdiu vobis non est eruditio necessaria, parum attenditis. Veniet tempus cum ego vobis subtractus fuero, tunc in vos intrabunt ambiguitates, orienturque in cordibus vestris quæstiones, quibus solvendis necessarium erit, ut vobis adsit Spiritus Sanctus, qui est Spiritus veritatis, hoc est, doctor et fons veritatis, et ille tunc docebit vos omnem veritatem. Nec sua tantum, nec a Patre et a me difformia, sed eadem, et quæ tam Pater quam ego docemus, docebit. Pro his igitur omnibus necessarium est ut vadam, pro vobis patiar, vos redimam, vobis resurgam, coram vobis in cælum ascendam, indeque Spiritum vobis Sanctum mittam, qui vos illuminet, confortet, dirigat, mundumque arguat, hoc est, vos impleat, vobisque scientiam, animum et discretionem arguendi mundum tribuat. Vos enim estis, per quos mundum arguet Spiritus Sanctus. Quapropter ante vobis dixi non timere aut præmeditando anxari quid loquamini. Dabitur enim vobis Spiritus, dabitur vobis os et sapientia, cui non poterunt contradicere omnes adversarii vestri. Ad obtinendum igitur Spiritum Sanctum et nos, charissimi, ad interna confugientes, et delicta nostra lugentes vivamus casti, pii, simplices, et tam ab omni affectione mala puri, quam ab inutili occupatione liberi.

Recessus
Christi cur
fuerit nec-
cessarius.

Luc. XXI,
14.-15.

Infidelitas
quale sit
peccatum.

Hebr. XI,
6.

De qua
justitia ar-
guendus
sit mun-
dus.

De quo ju-
dicio ar-
guendus
sit mun-
dus.

Non enim loquetur a semetipso, sed quæcumque audiet loquetur, et quæ ventura sunt, annuntiabit vobis.

Quomodo Spiritus Sanctus non est a semetipso, sed a Patre et Filio, ita quoque potestatem, scientiam, et quidquid habet suscipit a Patre et Filio. Dicitur igitur : Non enim loquetur a semetipso, hoc est, non vos illuminabit per allocutionem internam virtute ac scientia non recepta, sed a Patre Filioque sibi communicata. Cave tamen ne putes propterea minorem Spiritum Sanctum quam Patrem et Filium, quoniam sanctæ Trinitatis una est natura, una essentia, una virtus, unaque potestas. Loquetur vobis, id est, Ecclesiæ. Quæ enim hic de Spiritu Sancto promittit, non solum Apostolis, sed universæ Ecclesiæ promittit, cui usque in finem mundi loquetur per inspirationem, quæcumque audit a Patre et Filio ab æterno processione suæ a Patre et Filio. Nunquam igitur deseret Ecclesiam suam cui inter ambigua revelat veritatem. Nec dubitandum est de ejus veritate, quandoquidem non alia quam Pater et Filius loquitur. Spiritus vero malignus ex proprio loquitur, quia quidquid loquitur, ex mendacio loquitur, qui est mendacii pater. Et quæ ventura sunt, annuntiabit vobis. Ostendit Apostolos futuros prophetas. Nonne Apostolo Joanni, imo in eo universæ Ecclesiæ futura (quæ Apocalypsis ejus testatur) annuntiata sunt? Quam multa item Petro et aliis Apostolis, puta de vocatione et purificatione gentium, de novissimis quoque temporibus revelata sunt? Quam multa denique Paulo de ultimo adventu Christi,

de Antichristo, de judicio, de cœna quoque Dominica, et ritu Eucharistiam sumendi revelavit Spiritus Sanctus? Aliaque aliis multa, quæ non scribendo, sed loquendo nobis tradita sunt, et per successionem antecessorum nostrorum ad nos usque venerunt.

Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, et annuntiabit vobis. Omnia quæcumque habet Pater, mea sunt. Propterea dixi : Quia de meo accipiet, et annuntiabit vobis.

Spiritus Sanctus Christum clarificavit (quomodo de eo hic Christus prædicit) implens Apostolos, desertosque eos faciens, ut absque timore loquerentur, in ejus nomine signa facerent et miracula, quibus Evangelicæ ejus prædicationi et divinitati attestarentur. Ille, inquit, de meo accipiet, essentiam et sapientiam bonitatemque a me procedendo eandem habens, et annuntiabit vobis, puta omnia quæ vobis scitu necessaria sunt, quæve ad regimen pertinent Ecclesiæ. Omnia quæcumque habet Pater, mea sunt. Eadem enim et ipse habeo, quia nobis una est essentia, una Deitas, et una natura. Cum igitur ab utroque procedat Spiritus Sanctus, dixi propterea, quod ille de meo recipiet, et annuntiabit vobis. Itaque charissimi, ut sua præsentia nos dignetur Spiritus Sanctus, simus puri et immaculati corde, et casti corpore, viventes in dilectione et obedientia Domini nostri Jesu Christi qui est benedictus in secula, Amen.

SERMO PRIMUS IN EADEM DOMINICA

QUÆ SIT CHRISTI VIA AD HOMINEM, HOMINISQUE RURSUS AD DEUM.

VADO ad eum qui misit me, Joannis XVI.

Nulli dubium esse potest missum esse

Dominum ad oves, quæ perierunt domus Israel, ac minime ambiguum, Salvatorem in mundum venisse ad salvandos eos

Sancti
Spiritus
divinitas
et majestas
et æqualitas
cum
Patre et
Filio.

omnes, quotquot vel ex gente Judæorum vel paganorum prædestinati sunt ad vitam. Cur enim venit medicus, nisi ut sanet ægrotos? Cur venit Salvator, nisi ut salvet eos scilicet qui pereunt? Missus igitur est Dominus in mundum Salvator, *non ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum. Venit ut salvum faciat populum suum a peccatis eorum.* Itaque ad nos venit Christus, et propter nos venit, ut nos ad se reduceret. Nusquam nobis bene est, nisi cum illo. Nulla enim res esse qujeta potest nisi finem ad quem creata est, et quem naturali instinctu quærit, adepta fuerit. Cum finis itaque sit hominis esse cum Deo, non satiabitur unquam, quamdiu cum illo non fuerit. Christus autem misericordissimus videns hominem suo privari fine, nec posse hunc obtinere eundem, quo ad Deum suum perveniat, venit ipse ad hominem, ut hunc doceret modum et viam veniendi ad Deum. Ostendit ei vivendi modum in seipso, quem imitetur qui cupit salvari. Nec viam modumque sequendi solum ostendit, sed juvat præterea infirmitatem nostram, allicit volentes, ducit euntes, excitat nolentes, titubantes regit ac tenet, hæsitantes trahit. Postremo seipsum exhibens viam, *Ego sum, inquit, via, veritas et vita. Nemo venit ad Patrem, nisi per me.* Videamus igitur quo ivit. Illuc enim tendere nos oportet, si volumus sequi. Nempe ad Patrem ivit, ibi invenimus eum. Sed quomodo, dicis, illuc pervenimus? Certe ambulando ejus vias, quas nobis præmonstravit. Ab his haudquaquam recedendum est nobis. Scrutemur igitur quæ sint viæ ejus, et interrogemus de semitis ejus. Viæ enim ejus, viæ pulchræ, et semitæ ejus pacificæ. Prima itaque est via Christi munditia et puritas. *Candor est enim lucis æternæ, et speculum sine macula.* Proinde non ambulat nisi vias mundas, et nemo illum sequitur, nisi qui munda graditur via. Nam *via ejus sancta vocabitur*, et alienus non transibit per eam, sed ambulant per eam qui liberati et redempti fuerint a Domino. Ergo immundus et luxurio-

sus non sequitur Christum. Qui peccata sua non lavat lacrymis, qui peccata sua non odit ac detestatur, qui non confitetur, qui non erubescit, qui non damnat et qui se corrigere non statuit, non ambulat post Christum. Quicumque enim hujusmodi est, adhuc in sordibus est. Qui item delinquendi prævaricandique habet propositum, non sequitur Christum. Qui obscenis quoque ultro oblectatur cogitationibus, non sequitur Christum. Quem ergo sequitur, non sequens Christum? Eum scilicet, qui obscenis omnibus delectatur spurcitiis, scilicet diabolus. Neque enim alia est via, nisi hæc duæ, quarum altera post Christum, altera post diabolus respicit. Gloriatur enim et diabolus suos se habere amicos, sui imitatores, et quidem habet valde multos. Est enim immunditiæ amator diabolus. Idcirco se mitti rogavit in porcos. Diligamus nos munditiam, sanctimoniam, castitatem et puritatem cordis. *Beati enim mundo corde, quoniam ipsi non solum post Christum ambulabunt, sed etiam Deum ipsi videbunt.* Videbunt, quia secuti Christum munditiam cordis dilexerunt. Observa tamen diligenter, quod nominat munditiam cordis. Siquidem exterior corporis munditia nihil prorsus facit ad sanctitatem, tamen si ad vanitatem conferat plurimum. Certe qui pollutum cor gerit sub externa munditia externoque cultu corporis, similis est (quomodo Phariseos Christus comparat) sepulchro dealbato. Non tamen de his hic loquor, qui tentationes carnales, immundasve cogitationes sustinent inviti, sive id in carne, sive in corde tantum agatur. Quamdiu enim resistunt, quamdiu non acquiescunt delectationibus seu peccatorum, seu cogitationum, quæ non ex solo actu cogitandi, sed ex rebus oriuntur cogitatis, quamdiu vel tentationibus vel tentationum importunitate tædioque resistenti non vincuntur, ut jam repugnare desistant, nihil habent damnationis, quia labor et pressura in resistendo, hoc est, in defendendo se, ne consentiant scilicet, tollit vulnera lævia. Maxime autem eadem

Puritatis
Christi
quinam
repugnent.

Matth.
VIII, 31.

Ibid. v, 8.

Ibid. xxiii,
27.

Cogitationes
obscenæ
quando
non nocent
animæ.

Joann. III,
17.

Matth. I,
21.

August.

Finis hominis
quis sit.

Joann. XIV,
6.

Viæ Christi
quæ sint.

Prov. III,
17.

Puritatis
Christi viæ
quæ sit.

Sap. VII,
26.

Is. XXXV,
8.

sanat charitas, quæ conflictum pugnamque hanc sustinet propter Deum. Consolare igitur, quisquis in pugna versaris contra huiusmodi carnis insultus, aut contra cordis obscenas phantasias, quas pateris invitus. Quidquid enim in cogitatione volutetur, quidquid sentiatur in carne, quamdiu repugnas, quamdiu non tanquam victus ac consentiens non cessas repugnare, nulla est tibi damnatio. Displiceat quod improbe se ingerit rationi, rationalisque voluntas ab illo dissentiat, quidquid etiam appetitus sensitivus qui non est voluntas rationis, optet, et erit virtutis exercitium, non exterminium. Potest fieri ut levia quædam peccata in prælio hoc, ceu vulnera parva contrahantur: charitas tamen qua pugnam pugnaeque pressuram pro virtute, et ne Deum offendas, sustines, cito hoc absorbet, teste Gerson. Ad Elisabeth quoque de Schonaugia virginem revelationibus claram angelus in libro viarum Dei interrogatus, pro his qui non sponte carnis stimulos experiuntur in tentatione, et moleste ferunt ardorem qui corporis sui munditiæ adversatur, nulla tamen repugnatione hunc prævalent evitare, an illis hoc reputetur in peccatum? loquens, respondet: Si moleste ferunt tentamenta huiusmodi, neque animo eis consentiunt, leviori poenitentia culpæ suæ quam sic contrahunt, veniam consequentur, et magnam mercedem adipiscent. Cuidam etiam gravi carnis tentatione impugnato, virgine hac pro eo sciscitante, Angelus respondit: Gaudium sit ei, non tamen sine tristitia, pro eo quod Dominus tale ei aliquid imponere dignatus est, per quod ad mercedem magnam præparatur. Non sit tamen sine tristitia, quia in tali tentatione non omnino culpa evitatur. Hæc ibi. Vides igitur quia in huiusmodi tentationibus, etsi culpæ leviaeque vulnera contrahantur, quæ hominem humiliant, fabricatur tamen nihilominus hæc patienti et in agone pugnanti corona magna pro labore et pressura, quam impugnatus resistendo et affligendo sese pertulit, quæ levia illa vul-

nera cooperiat. Hæc dico, ut nemo ex pusillanimitate, aut resistendi tædio, seu desperatione victoriæ a pugna deficiat, victumquesese hostibus nequissimis tradat.

Secundo, Christus ambulavit viam charitatis. Siquidem sic *Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam*. Propter nimiam etiam charitatem suam qua dilexit nos Deus, misit Deus Filium suum in similitudine carnis peccati. Itaque charitas est via, qua Christus ad nos venit, qua etiam ad Patrem rediit. Ad nos enim tanquam ad filios, infirmitatibus nostris condolens, descendit, quos cupit sanare. Ad Patrem quem infinita charitate diligit, et diligitur, rediit. Sicut enim (teste Ambrosio) sine via nullus pervenit quo tendit, ita sine charitate nemo ambulare potest ad Deum. Quamobrem dixi charitatem esse viam, qua et ad nos Deus, et nos ad Deum imus. Hortatur autem nos Dominus Jesus propterea tam frequenter ad dilectionem, quod sciat discereque nos velit, præ omnibus esse nobis necessariam charitatem, nec ullam esse posse virtutem, nullum posse impleri præceptum absque charitate, quomodo neque charitas consistere potest absque observantia Dei mandatorum. *Manete, inquit, in dilectione mea*. Itemque: *Si præcepta mea servaveritis, manebitis in dilectione mea, sicut et ego præcepta Patris mei servavi, et maneo in dilectione ejus*. Itemque: *Si diligitis me, mandata mea servate. Qui mandata mea servat, hic est qui diligit me*. Nemo autem præcepta servare potest Christi, nisi qui diligit Christum. Neque enim actum illum solum corporis et externum expetit Deus, sed viventem charitate, internum, qui ad sui honorem et beneplacitum fiat. Sine autem charitate non potest impleri Christi præceptum.

Tertio fuit Christus viam poenalitatis, quemadmodum Apostolus dixit: *Nonne oportuit pati Christum, et sic intrare in gloriam suam?* Hanc viam ut ambulemus, commendavit eam nobis et exemplo et

Gerson.

Tentationes carnales quando minus noceant.

Chri
via q
fuerit
Joan
16.
Eph

Chri
via q
vocet

Am

Joan
9, 10

Ibi
15,

Poe
tis C
via a
fuerit
Luc.
26.

Luth. VII, 3-14. præcepto : *Intrate per angustam portam, quia lata et spatiosa est via, quæ ducit ad perditionem. Et iterum : Quam angusta est porta, et arcta via, quæ ducit ad vitam : et pauci sunt qui inveniunt eam.* Videte modo, universus pene mundus quam spatiosam ambulet viam, nemoque per angustam contendat portam intrare. Sunt qui magis volunt vocari quam esse Evangelici. Nam si esse vellent, quare hic non sunt Evangelici? An Evangelium est desideriiis carnis indulgere, nemini obedire, suæ voluntatis petulantia uti, nulli petenti tribuere, aliena rapere, fratrem contumeliis et irrisionibus afficere, divinas prohibere laudes, Ecclesiæ jejunia temerare? Si Evangelica sunt hæc, tunc juxta Lutherum hæc Evangelica sunt, cujus sunt imitatores qui carnem sequuntur, de spiritu loquuntur tantum, in quorum ore frequens est nomen Evangelii et verbum Dei : porro ab eorum vita in universum abest, quippe quæ cum Evangelio Christi ex diametro pugnat. Siquidem Christus qui se dicit viam, veritatem et vitam, omni petenti se jubet tribuere : ei item, qui auferre vult pallium, adeo vult non repugnari, ut jubeat non prohibere tunicam quoque : et cædenti te in maxillam unam juberis præbere nihilominus alteram. Proximos adeo noluit irritari aut irritari, ut odientes etiam ac inimicos mandet diligere, iisque benefacere. Christus obedivit Patri, cum venisse se dicat non ut voluntatem faciat suam, sed Patris sui : obedivit matri, dum subditus scribitur fuisse parentibus. Subdidit se quoque Cæsari, tributum et didrachma solvens. Quid multa? Obedivit legi, obedivit in passione et tortoribus et judici, mansitque obediens usque ad mortem. Hæretici nostri neque prælatis Ecclesiasticis, neque Summo Pontifici, atque adeo ne Ecclesiæ quidem vel propter se in concilium vocandæ parere volunt, quamvis in Evangelio vel invitati audiant : *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi quasi ethnicus et publicanus.* Via itaque hæreticorum nostri ævi, lata ac nimis est spatiosa, quo vero hæc per-

duxerit suos viatores, paulo post miseri videbunt.

Quarto, Christus ivit viam paupertatis, sicut ipse de se testatur : *Vulpes foveas habent, et volucres cæli nidos ; Filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet.* Vide jam tu qui palatia tibi extruis, qui ædes amplas habens, angustaris, qui Christianus propterea diceris, quod vias imiteris Christi, quomodo tua vita conformis est Christo? Ipse non habuit quo caput suum reclinet, et te nisi multa habeas palatia, domus licet sumptuosa angustat. Hæccine vita est arcta quæ ducit ad vitam? Ipse esurit et sitit, et tu crapulam ructuas? Ipse nudus propter te pendet in ligno, et tu serico et pretiosis vestiris? Habet ergo Christus multos qui Christi nomine gloriantur, paucissimos vero qui Christi gloriantur vita : pauciores qui Christi cruce gloriantur, hoc est, qui Christi optent passionibus conformari. Revelato itaque, quo Christus iret, ad Patrem scilicet, de hoc quod tam pauci se sequerentur, pene est admiratus, cum Apostoli non interrogarent eum quo iret. Quapropter in Apostolis quosdam figuratos intelligens, quos ignavia acediaque foret obsessura, quibus objicit negligentiam minimumque amorem : *Vado ad eum* inquit, *qui me misit et nemo ex vobis interrogat me quo vadis?* Quasi nobis omnibus impropere diceret : Ego in mundum veni, et quamdiu in mundo sum, lux sum mundi. Omni tempore quo hic fui, nihil aliud ago, quam ad Patrem vado, ad Patrem vos duco, et in meipso vobis viam monstro, ut me sequamini, mecum ambuletis : et tamen nemo vestrum est, qui me interroget quo vadam, hoc est, nemo est vestrum qui de viis virtutum interroget, nemo sollicitus est, ut exploret qua sit via eundem ad Patrem, nemo me consulit, nemo sciscitatur, quomodo sit ambulandum, ne devietur, ne aberretur. Omnes volunt esse ubi ego sum, verumtamen non omnes ambulare volunt, ubi ego ambulo. Quamobrem minime nobis satis est esse Christianos, non satis

Paupertatis Christi via quanta sit.

Matth. VIII, 20.

Lutherus imitatoresiales habet.

Matth. XVIII, 17.

Joann. XI, 5.

audivisse Evangelium, nisi et juxta Christi vitam vivendo Evangelioque obediendo Christianos nos esse ostendamus. Sit igitur, filii, omne studium nostrum, ut Christi imitemur vitam, mortificemus desideria nostra. Quæ? Superbiendi, invidendi, stomachandi, comessandi, ludendi, inebriandi, ridendi, fabulandi. Sit vita nostra jugis compunctio perpetuaque oratio. Vivendum in continuo gemitu pro delictis nostris quotidianis, nihilominus tamen in spe divinæ miserationis quiescendum. Fundendæ quoque sunt lacrymæ, sed non quæ

Desideria
quæ quomodo
mortalificanda.

amaricent, non quæ perturbent, non quæ pusillanimitatem nutriant: sed potius quæ nutriant alacritatem, foveant amorem, omnemque mœrorem propulsent. Tristandum quidem de peccato, sed exultandum multo amplius de divina bonitate, de ejus misericordia, de ejus quoque benignitate, in quam sperantes, quotquot bonæ sumus voluntatis, non possumus ab ipso falli, nec possumus seduci, reddente nobis etiam ultra quam sperare possimus divina misericordia quæ promisit. Cui sit laus, honor et benedictio in secula seculorum, Amen.

SERMO SECUNDUS IN EADEM DOMINICA

QUAM VARIUS SPIRITUI SANCTO ARGUENDI SIT MODUS.

QUUM autem venerit ille, scilicet Spiritus veritatis, arguet mundum de peccato, et de justitia, et de judicio, Joannis XVI, 8.

Promiserat Apostolis nobisque omnibus Christus daturum se Spiritum Sanctum. Cujus receptio quum fiat nobis occulta, voluit tamen Dominus Jesus eatenus nobis fore illam quasi per signa quædam manifestam, ut in nobis inveniantur ea, quæ solet in eorum cordibus, quæ inhabitat Spiritus Sanctus, operari. Quæ, inquis, operatur Spiritus Sanctus in cordibus, quæ inhabitat? *Ipse arguit mundum de peccato, de justitia et de judicio.* Vide ne in te sit mundus. Si vanitates, si rumores seculi, si gaudia pereuntia, si fabulationes et jocos diligis (ut peccata gravia taceam, quibuscum nihil commercii habere potest Spiritus Sanctus) in te haud dubium est mundus. Si deinde voluntate uteris propria, non prorsus resignatus Deo, sed pro te ipso zelaris, Dei honorem non sitiens, nec pure quærens illum, per amorem proprium in te est mundus, quia tu ipse pro quo zelaris et quem in te ipso amas, est in hac parte mundus. Itaque si jam in te non

Mundus
quando sit
in nobis.

sentis Spiritum Sanctum hæc arguentem, si quietus et tranquillus vivis, et defectus tuos conscientia tua dissimulans tolerat, si non judicium in te sentis, asperrimum atque amarissimum signum est in te non esse Spiritum Sanctum. Quoniam si esset, procul dubio monstraret tibi exorbitantias tuas, ostenderet defectus, impropere negligencias, exprobraret ingratitude, ante oculosque tuos poneret omnia delicta, pro his te reprehenderet, judicaret, damnaret; nihilominus ad spem quoque erigeret, consolaretur et illuminaret.

Inter hæc tamen sciendum, mille defectus non adeo esse graves periculososque homini bonæ voluntatis, qui propter eodem animum suum discruiat, affligit, et seipsum dijudicans plangit, impugnat, punitque in seipso, quam unus de hujusmodi defectus homini est negligenti, non timorato, et ei quem non judicat arguitque conscientia ejus, hoc est, quem non arguit Spiritus Sanctus. Et fere omnes quotquot mundo vivunt homines, et qui juxta naturam suam vivunt, hoc est, ea quæ conveniunt eidem indulgent studiose, de hac

De
quina
minu
riculi
beant

reprehensione nesciunt interna. Ideo neque absque periculo vivunt, neque sine periculo moriuntur. Sciendum præterea, non uno modo Deum arguere mundum. Aliquando enim arguit inspirando, et quasi intus nobis loquendo, dure increpans et accusans nos aut negligentiam, aut transgressionis, aut duplicitatis, aut impuritatis.

Inspiratio-
ne quomo-
do Spiritus
Sanctus
arguat.

Signo quo-
modo Spi-
ritus San-
ctus ar-
guat.

August.

Aliquando arguit signo, puta, dum alios peccatores castigans te admonet, ut confestim te corrigas, antequam censura sua divina ad te perveniat, quam in proximo tuo jam vides. Exemplo namque aliorum te terret atque emendat. Vides cædi, vides submergi innocentiores, corrige te, quia justius tibi hæc ultio quam illi evenisset. Quapropter Augustinus super Psalmo CXLVIII disputans: Quare (inquit) aliquando percutiunt fulmina montem, et non percutiunt latronem? Quia fortè adhuc latronis conversionem quærit, et ideo percutitur mons qui non timet, ut mutetur homo qui timet aliquando. Et tu quum das disciplinam, terram feris ut infans expavescat. Et Deus aliquando ferit et quem vult hominem. Sed dicis mihi. Ecce cædit innocentiores, et dimittit sceleratiores. Noli mirari. Undecumque mors pio bona est. Unde autem scis illi sceleratiori, si se mutare noluerit, quid pœnarum in occulto servetur? Nonne mallent fulmine incendii potius interire, quibus in fine dicitur: *Ite maledicti in ignem æternum?* Corrigit igitur Deus signo, quippe qui peccatorem aut justum puniens, alium interim magis vitiosum terret ut compungatur, corrigat se et divinam ultionem, quam in proximo vidit, evadat.

Matth.
xxv, 41.

Flagello
quando
Spiritus
Sanctus
arguat.

Hebr. xii,
6.

Tertio arguit flagello, hoc est, tribulatione, anxietate, infirmitate, paupertate, et aliis id genus adversitatibus. His enim mundi amatoribus, vias præcludit, atque spinis sepit, ut sua desideria aut non possint obtinere, aut non valeant perficere. Impedit enim conatus malos et iratus flagellat filium quem recipit, quo faciat meliorem. Solent enim sæpenumero calamitates et ærumnæ ad mentem reducere de-

merita sua, nimirum causas patiendi cœlestisque vindictæ, quibus miseri se agnoscant, agnoscentes infelicitatem et infelicitatis suæ causam redeant in se, et ex se, ubi nullam inveniunt consolationem confugiant ad Deum. Habemus exemplum in filiis Jacob, qui fratrem suum Joseph ex invidia vendiderunt in Ægyptum, patrique ejus seni illum a fera pessima devoratum mentiti sunt. Cujus facinoris nunquam tamen pœnituerunt, nisi quando idem Joseph frater eorum in Ægyptum venditus, ac post a rege exaltatus, in fame constitutos fratres eosdem, quos ipse non agnitus ab eis agnoscebat, tribulatione ficta involvit. In qua dum sic essent obstricti, ut exitum desperarent, inter se dixerunt, memores facinoris quod in fratrem suum Joseph olim commiserant: *Mérito hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum, videntes angustiam animæ ejus, dum deprecaretur nos, et non audivimus. En sanguis ejus exquiritur.* Videat, cui placet, in Genesi. Hoc tantum nunc dico, quod calamitates et miseriæ sunt castigationes et flagella, quibus arguitur mundus, hoc est, aut mundus, id est, mundi amicus de peccatis arguitur: aut mundus arguitur, qui plus æquo in cordibus etiam justorum amatur. Objicitur enim a Spiritu Sancto viro timenti Deum, ubi plus hæserit, plus amaverit, plus implicatus fuerit quam par est mundo, culpa ejus, idque per modum humiliationis et improprietatis, qua sibi culpa detegitur ac revelatur.

Gen. xlii,
21, 22.

Est quartus modus arguendi, quo arguit Deus, beneficio. Legimus de multis, qui consideratione nimiorum beneficiorum Dei ex facinorosa et pestilenti vita conversi ad Deum redierunt. Dum enim in peccatis constituti, hoc ipsum quo Christum, quantum in ipsis erat, denuo crucifigebant, expenderent, quam turpiter, quamque ingrate ac nequiter agerent contra Deum, qui eos minime juxta peccata sua, sed misericordissime respiciens, cumulat quotidiæ beneficiis et dilectionis suæ indicis

Beneficio
quomodo
arguat
Spiritus
Sanctus.

fovebat, displicuit illis vita propria, cœperunt suam ingratitude malitiamque detestari, accusare, arguere, flere, punire, mutare, et pie vivere: nimirum hæc intra se agente arguenteque Spiritu Sancto.

Quomodo
arguat
mundum
Spiritus
Sanctus de
peccato.

Potest tamen aliter intelligi, quod Spiritus Sanctus arguet mundum de peccato, quia eos quorum corda obsidet et implet, fortes constantesque facit, ut pro veritate non timeant loqui, pro justitia non metuant se potentibus opponere, iniquitatem denique non palpare, sed reprehendere damnareque audeant. Ad hoc autem, dum Dei electos idoneos facit prædicatores Spiritus Sanctus, ut audeant arguere mundum, mundique minas rideant æque ac promissa, Spiritus Sanctus dicitur arguere mundum: quia per electorum suorum verba loquitur, per eorum consultationes excitat, docet, roborat, et perducit ad finem beatum. Quando igitur correptio fraterna debitis fit circumstantiis ex charitate, operatur eam Spiritus Sanctus. Neque enim fructuosa erit correptio in corde delinquentis, nisi operante eam Spiritu Sancto.

Correptiones
quomodo
debeant
fieri.

Non igitur debent leviter fieri correptiones. Quas tamen qui faciunt, tam prælati quam proximi, caveant eos quos corripunt, judicare, hoc est, contemnere, aut se in animo delinquentibus præferre, aut certe sibi videri se meliores. Potest quidem prælatus subditum ut iudex, et juxta inventa delicta judicare, justo tamen modo: sed non debet in animo eum quem judicat, contemnere, et peccatorem judicare. Sperandus enim est per gratiam aut resuscitatus, aut mox resuscitandus. Porro quibus ex officio discutere et aliena peccata judicare non incumbit, caveant ullam judicare rem omnino, nisi evidentissimum agnoverint id esse mortale peccatum. Hic enim nemo debet malum dicere bonum. Est tamen compatiendum fratri, est etiam intentio pie excusanda delinquentis. Hinc interdum Spiritus Sanctus, in cujuspiam mente habitans, delinquentem arguit in lenitate charitatis et benignitatis per hominem: idque tempore non quocumque,

Is. v, 20.

sed eo quo correptionis speratur fructus. Est enim interdum aut in corripiente, aut in delincente impedimentum, quare correptio inutilis fit in delincente, qui non omni tempore ad agnoscendam culpam, ad correptionis ruborem, ad compunctionem denique est idoneus, nec omni tempore æque patiens. Expectandum igitur tempus, quo utilissime fiat. In arguente est quoque nonnunquam impedimentum, quod correptionis salubrem excludit finem, puta ira, invidia aut odium. Siquidem ubi ex ira, et verbis aut asperioribus aut amarioribus correptio videtur procedere, impatienti hæc animo toleratur. Propterea jubet Paulus in spiritu lenitatis arguere propter fratris infirmitatem, et seipsum observare, ne displicentia, superbia, aut fastuoso supercilio ad infirmiorum quempiam spernendum judicandumve tentetur. Deinde observandum, si correptio etiam austerioribus egeat verbis, ut cum ira (sunt enim interdum delinquentes duri, inciviles, desides ac ignavi, quos benignitas minus movet) hanc fieri oporteat, non tamen convenit, ut prodeat ex ira. Scriptum est namque: *Est correptio mendax in ira contumeliosi*. Mendax dicitur correptio, quando non quærit aut non obtinet finem debitum (quæ est emendatio) cujus gratia correptio fit. Non ergo maledictionibus, exasperationibus, exprobrationibusve contumeliosis fiat correptio, quia ut quidam sanctorum dixit: Non alius alium ejicit diabolus, hoc est, nemo vitio aut passioni, iræ, odii, invidiæ, superbiæve subditus, potest huic passioni serviendo, hoc aut aliud vitium in proximo sanare, maxime si de hujusmodi fuerit apud corrigendum vitio notatus. Tunc enim perparva sequetur ex correptione sanitas et ædificatio. Debet ergo correptio prodire ex charitate et pietate, nec propterea qui corripitur, est æstimandus vilior, nec verbis probrosis tractandus, unde in cordibus vilipendatur aliorum, aut unde exaspereatur magis. Siquidem alienum a vero est medico pro uno vulnere curando tria alia infligere. Ad correptionem hanc obligan-

Cor
nes
ten
et m
fieri
ant.

Gal.

Ecc
28.

tur prælati, quam interdum eis non licet intermittere, tametsi apud delinquentem correptionis fructum minimum sperent. Oportet enim non solum propter delinquentis emendationem correptionem fieri, sed etiam propter censuram disciplinæ et rei publicæ salutem, ne veniæ facilitas et dissimulatio aliis quoque incentivum præbeat delinquendi. Debent, inquam, correptiones ab his, quibus ex officio incumbit, fieri, ne hi qui sani adhuc sunt, contagione inquinentur peccantium, dum quod non vident corrigi, ipsi quoque præsumunt imitari: Ideo Apostolus: *Peccantes*, inquit, *coram omnibus argue, ut cæteri timorem habeant*. Beati tamen quibus hæc cura commissæ non est. Qui omnia simplici oculo intuentur, qui boni consulunt omnia, quia ex sui mortificatione detractorem aut derisionem malunt sustinere, quam aliquem verbo aut contristare, aut in contentionem trahere. Itaque dixi Spiritum Sanctum per eos quos implet arguere mundum, hoc est, peccatores, arguere etiam quos inhabitat: et hoc de peccato. Semper enim repugnat peccato, et nullam pacem sinit delinquentibus Spiritus Sanctus. Si perperam aliquid agens mox vulneraris, et si propterea læsionem sentiens doles, si dolens pœnites, si denique pœnitens omnino cavenda similia statuis, nec in minimo quiescere potes, donec te Deus liberet a peccato, signum est bonum Spiritus Sancti inhabitantis.

De justitia
quomodo
arguat
mundum
Spiritus
Sanctus.

Is. LXIV,
b.

Secundo arguet mundum de justitia. Omnes justitiæ nostræ quid sunt, nisi panus menstruæ, et abominationes apud Deum? Arguit itaque nos de justitiæ impuritate, insufficientia et imperfectione. Qui in suis justitiis, operibus, exercitiisve sibi placent, eademque tanti faciunt, ut ne illa (quæ tamen arbitraria sunt) pro-

pria sua intermittant, negligunt charitatis, obedientiæ et necessitatis opera, neque bonum neque utile salutareve existimantes quidquam propter ea, quæ sibi utilia statuerunt; in his hominibus parum proficere potest Spiritus Sanctus, quia immortificati seipsos Deo non relinquunt, nec Deo aliter quam juxta consuetudinem, quam sibi ipsi statuerunt, servire volunt.

Arguit tertio Spiritus Sanctus mundum de judicio. De quo judicio? De hoc, quod alius alium temere judicat, nemo seipsum. Nostros enim defectus cæcutientes præterimus, in aliorum errata juxta plus oculati. Et hoc est quod grande adfert impedimentum nobis et devotionis et charitatis. Abstinete igitur (per Deum vos obsecro) a judicio alieno. Qui judicare vult, seipsum judicet. Si suspiciones et phantasie opinionum iniquarum renitentibus et nolentibus inciderint, nolite eas confirmare, nolite recipere, abjicite. Incidisse non nocet, modo displiceant, modo rejiciantur, modo eis non consentiatur. Habeat Dei servus quasi in pacto ac fœdere cum Deo, neminem velle judicare. Hoc est, assuescat firmam de nemine sententiam admittere, tenere, definire, aut pro vero concludere, esse eum malum, reprobum, aut lethaliter peccasse. Hujusmodi, inquam, judicium in cor servi Dei nunquam veniat. In hujusmodi cogitatione nihil unquam concludendum, sed judicio relinquendum divino. Pie timere possumus, compati debemus, prudenterque exhortari proximos, non autem eos judicare, hoc est eorum animos: licet eorum evidentia crimina, quæ videmus mala, non laudanda, sed damnanda sint. Hoc si fecerimus, magna nobis semper erit pax et tranquillitas in cordibus nostris. Ad laudem Domini nostri Jesu Christi, qui est benedictus in secula, Amen.

De judicio
quando
arguat
mundum
Spiritus
Sanctus.

DOMINICA QUARTA POST OCTAVAS PASCHÆ

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM.

ESTOTE factores verbi, et non auditores tantum, fallentes vosmetipsos. Quia si quis auditor est verbi, et non factor, hic comparabitur viro consideranti vultum nativitatis suæ in speculo. Consideravit enim se et abiit, et statim oblitus est qualis fuerit. Qui autem perspexerit in legem perfectam libertatis, et permanserit in ea, non auditor obliviosus factus, sed factor operis, hic beatus in facto suo erit. Si quis autem putat se religiosum esse, non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum, hujus vana est religio. Religio munda et immaculata apud Deum et Patrem hæc est : Visitare pupillos et viduas in tribulatione eorum, et immaculatum se custodire ab hoc seculo.
Jac. I.

IN hæc tempora respexisse putandus est Apostolus Jacobus, quando hanc scripsit epistolam. Siquidem passim jam omnes Scripturas legere volunt, adeo ut arator quoque et faber in lingua habeat vernacula, quod ex Scripturis legat. Quamvis autem legere cupiant omnes, audireque verbum Dei videantur, nulla tamen recipitur apud illos devotio, nulla charitas : nec ideo legunt, ut eadem faciant. Studium igitur hoc hominum vanitatem, curiositatemque habet, non charitatem. Nam si haberet charitatem, non foret illa otiosa, sed operaretur ea, quæ didicit Dei esse mandata Deo beneplacita, invenirenturque ibi fructus spiritus, non opera carnis. Dicit itaque : Estote factores verbi divini, et non auditores tantum, fallentes vosmetipsos, quasi sufficiat audivisse verbum Dei, aut salvaret fides mortua ac informis, puta credere Christum sic docuisse, ubi

tamen nihil aliud sequitur. *Non enim, ut Paulus ait, auditores legis justi sunt apud Deum sed factores legis justificabuntur.* Et a Christo dicitur. *Servus qui cognovit voluntatem domini sui et non fecit plagis vapulabit multis.* Et idem hic Jacobus : *Scienti bonum et non facienti peccatum est illi.* Sequitur : Quia si quis auditor est verbi, et non factor divinæ jussionis, comparabitur homini, vultum suum corporalem intuenti in speculo, cujus dum contemplatur similitudinem, seu imaginem, mox postquam abierit, oblitus est qualis fuerit. Nam hujusmodi contemplatio corporalis, quemadmodum est vana et infructuosa, ita vanum est quoque audire divinam Scripturam, audire verbum Dei, ejusque præcepta, et opere nihil horum implere, nihil inde fieri meliorem. Qui autem perspexerit se in lege perfecta perfectæ libertatis, et tam ipsam legem, quam seipsum, hoc est,

suam imperfectionem, atque dissimilitudinem ad legem Evangelicam comparans, penitus perlustraverit, atque in hujusmodi legis meditatione permanserit, esuriens et sitiens justitiam, non obliviosus auditor, sed opere, quod lex jubet Evangelica, executor factus, hic beatus in opere suo erit. Vide quia hic legem Evangelicam ad differentiam legis antiquæ vocat legem libertatis. Profecto non aliam ob rem, quam quia lex Evangelica est lex charitatis et gratiæ, qua sponte, liberaque voluntate servitur Deo. Lex enim vetus timoris erat, quæ cogebat per pœnas. Quapropter, ut Apostolus ait, ad perfectum nihil ducebat. Evangelica vero lex, ut dictum est, veræ libertatis, aut perfectæ libertatis. Quod Apostolus confirmat Romanis scribens: *Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis.* Ubi autem iste spiritus, ibi et libertas: qua libertate Christus nos liberavit. Vide præterea quomodo Lutheranos prævidens Jacobus, tam manifeste explicet, quam velit dicere libertatem Evangelicam, non eorum, qui libertate abutuntur in occasionem carnis, servi miseræ corruptionis et peccati. Quorum libertas non Christiana est, sed prorsus impia omnique servitute humana abjectior turpiorque. Ideo dicit Jacobus, non obliviosus auditor, sed factor operis. Qui legem Evangelicam perspiciens, et se tanquam in speculo videns, atque juxta legem tanquam ad normam se vivendi componens, propter mun-

di curas non mox iterum fuerit legis oblitus, sed legem in se vivendo expresserit, hic beatus in facto suo erit: non propterea quod legem audierit, sed quod moribus in se eam præstiterit. Proinde Salvator: *Si hæc scitis, inquit, beati eritis, si feceritis ea.* Vult autem præterea ostendere, non usquequaque religiosum quemvis dicendum, quamvis legem videatur servare perfectæ libertatis, nisi etiam linguam suam ab impudico, a turpi, a detractorio, contumelioso, et ab omni malo verbo refrenaverit. Propterea sequitur: Si quis putat se religiosum esse, aut Dei servum devotum, non refrenans linguam suam a mendaciis, perjuriis, aliisque malis sermonibus, frustra se religiosum putat, seducens cor suum, ne videat periculum suum atque peccatum. Quare hujus vana est religio? quia non operatur ei salutem. Religio munda et immaculata apud Deum et Patrem nostrum cœlestem hæc est: Visitare pupillos et viduas, utpote parentum aut maritorum solatio orbatos, in tribulatione eorum, eosdemque consolari, juvare, atque pro virili per opera misericordiæ illis succurrere. Quod Christus quoque suadens: *Quidquid, inquit, uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.* Et nihilominus immaculatum se custodire ab hoc seculo, hoc est, cavere hominum vitiosorum, ac mundi amicorum corruptiones, quæ mundi sunt, ea non appetere, neminemque scandalizare.

Joann.
xiii, 17.

Math.
xxv, 40.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, JOANNIS XVI.

INEFFABILIS est Dei bonitas, quæ non solum dona sua nobis largitur, sed offert etiam, imo hortatur ut petamus, simul promittens, si quid petierimus Patrem in ipsius nomine, dabit nobis Pater. Jubet

autem ut petamus, quia delectat eum nobis bene facere, delectat eum seipsum nobis et sua dona communicare. Posset quidem dare nobis non rogatus, sed non expedit nobis, ut omnia recipiamus non orantes,

Hebr. vii,
19.

Rom. viii,
15.

Luthera-
norum li-
bertas
qualis sit.

quia indignis, ac quasi invitis dona sua largiretur. Quamobrem vult rogari non ob aliud quam ut desiderio nostro excitato, digne accipiamus, quæ ipse præsto est nobis dare. Dicit ergo :

Amen, amen dico vobis : Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.

Quod Christus nos hortatur ad petendum, promittitque nos non gratis esse petituros, sed desideriis nostris, si tamen justa fuerint, hoc est, si his circumstantiis fuerint vallata, quæ infra dicentur, se satisfacturum : non alia hujus est ratio, quam quod bonus est, et in æternum misericordia ejus. Diligit enim nos, et nobis dare vult non solum sua dona, verum etiam seipsum. Quod ut non minus juste, quam misericorditer faciat, vult rogari a nobis. Est enim non tam misericordiæ quam justitiæ potissimum, liberalissimum, ditissimum atque clementissimum munus dare oranti, quomodo justissimum quoque est, egenum, miserum atque orantem a divite exaudiri. Deus autem cum sit æque justus et misericors, quomodo non facit justitiam sine misericordia, ita nec misericordiam facit nisi cum justitia. Quantæ autem sit misericordiæ quærere etiam et constituere sibi occasiones miserendi, atque facere sibi causam, propter quam sibi congruat juste misereri, vos, filii, expendite. Hoc namque loco idipsum nobis omnibus generatim facit, ut interim taceam quæ cum hominibus multis agit singulariter. Nam suadet nobis ut orantes petamus, hoc est, ut ad miserendum et juste dandum ipsum cogamus. *Dives est namque in misericordia* in omnes qui invocant illum : neque pauperior ubi dederit, neque ubi negaverit ditior. Quamobrem ne gratis nos rogasse, et nihil accepisse causemur, adjunxit juramentum, Amen, amen. Quo verbo utitur, ac si diceret : Vere, vere, aut in veritate ita dico vobis. Voluit enim hoc jurandi modo securos reddere nos, et confidentiam no-

stram excitare, ac credere impossibile futurum, ut quidquam salutiferum, aut saltem salutis, et profectui nostro spirituali non contrarium nobis negetur. Quantum enim confidimus, tantum impetramus : ideo non solum ut oremus nos invitat, sed etiam ut fiduciam habeamus. Fiducia enim est quæ impetrat a Deo. Quapropter postulet, inquit Jacobus, in fide nihil hæsitans. Quid autem nos vermiculi auderemus petere, quid auderemus præsumere petendo, nisi Dominus ipse majestatis nobis mandaret, dicens : *Petite et accipietis*, simulque juraret nobis daturum Patrem, quidquid in nomine Filii peteremus ? Dicit itaque :

Amen, amen dico vobis : Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Ac si diceret : Vere, vere dico vobis : Si quid petieritis Patrem meum in nomine meo, hoc est, si quid per me rogaveritis Patrem, audiet vos Pater. Advocatum enim me habebitis apud Patrem, et Mediatorem. Pater dabit vobis quæcumque rogatis illum in nomine meo. Spiritus Sanctus Paracletus reget, diriget et consolabitur vos, Ego autem ero mediator, faciamque ut quidquid in nomine meo petieritis, fiat vobis. In nomine, inquit, meo, id est, secundum nomen meum. Non potest autem quid in nomine meo recte peti, quod non petitur ad salutem. Jesus enim nomen mihi est, quod Salvator aut salutare dicitur. Non igitur recte Salvator dicerer, si contra rationem salutis exaudirem. Præbet autem aliunde quoque orandi fiduciam, cum dicit : *Petite et accipietis*, ut gaudium vestrum sit plenum. Ac si diceret : *Petite*, ut vestrum gaudium sit plenum, et accipietis. Gaudium in hac vita nunquam est plenum, *sed satiabor* (inquit Psalmista) *cum apparuerit gloria ejus.* Illud igitur gaudium petite, quod plenum sit, quod omnia satiet desideria vestra, quod omni vos bono repleat, gaudium quod nemo tollat a vobis, quod nusquam invenitur alibi, quam in Deo, et in æterna beatitudine. His autem verbis inferre nobis nititur spem,

Ps. cxxxv
1.

Eph. ii, 4.

Ps.
25.

fiduciamque petendi minora, quando jubet perfectissima petere. Minora sunt autem omnia æterna beatitudine. Quando igitur beatitudinem dandam promittit, atque petendam jubet, quod non faceret, nisi exauditus: quanto magis credendum est nos pro minoribus ab illo exaudiendos? Tantum abest, ut præsumptionis, si ab eo vel grandia peteremus, arguamur. Tertio erigit fiduciam addens et hæc: *Ipse enim Pater amat vos*. Quasi diceret: Haudquaquam ad petendum segnes vos esse convenit, quandoquidem Pater ipse meus amat vos: Amor autem ejus non sinit eum, ut gravate ferat si rogetur; imo hoc vobis potius persuadeatis, quod nihil sit vobis negaturus cum amet vos. Quid diffiditis amanti? *Sic enim dilexit mundum ut Filium suum unigenitum daret vobis*, in vestræ redemptionis pretium, *ut omnis, qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam*. Quomodo ergo non omnia vobis donabit cum illo? Itaque amor Patris causa est, quare nihil, quod tamen salutiferum sit, vobis neget. Securi igitur petitis, securi confiditis, quando amantem rogatis, quando amanti, qui imponere vobis nescit, confiditis.

Verum redeamus ad ordinem verborum: Si quid petieritis Patrem meum in nomine meo, dabit vobis. Inculcare vult eis, quidquid impetrare velint esse petendum in sui nomine, sese mediatorem inter Patrem et eos constituens, se mediatorem agnosci cupiens adeo necessarium ut dicat: *Nemo venit ad Patrem nisi per me*. Nemo quoque possit impetrare quidquam a Deo, nisi per nomen suum. Neque enim sub cœlo aliud nomen datum est hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri, quam nomen nobis Jesu. Non tamen putandum est in hoc literaliter nomine, tametsi suavissimum sit in pronuntiando, hoc est, in quinque his litteris, tantam inesse virtutem, sed in eo, cujus est hoc nomen. Quapropter cum in nomine Jesu petimus, per eum petimus cujus est hoc nomen, puta qui propter nos est incarnatus, captus, flagella-

tus, crucifixus et mortuus. Vult igitur Dominus Jesus dicere: Qui petit in nomine meo, hoc est, qui petit per virtutem ac merita passionis meæ virtutumque mearum, exaudietur. Hinc manavit nobis ecclesiastica ista orandi regula, ut omnes fere orationes ecclesiasticæ concludantur: Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, hoc est, per virtutem et merita Domini nostri Jesu Christi.

Usque modo non petistis quidquam in nomine meo. Petite et accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum.

Apostoli huc usque nihil petisse dicuntur in nomine Jesu, quod bifariam potest intelligi. Primo, vel quod nihil rogarunt Apostoli in nomine Jesu. Multa quidem petierunt, non tamen in nomine Jesu ea petierunt, quia nesciebant ita petendum. Neque enim fidem habuerunt satis explicitam de Christo, adeo ut quem credebant Dei Filium, intelligerent etiam eundem esse Dei et hominum mediatorem, aut ut crederent ipsius nomen orationis nostræ oportere esse vehiculum, quo pertingerent ad Deum. Secundo potest intelligi, quod cum gaudium perfectæ beatitudinis rogare debuissent, non petierunt, quod vel ad comparisonem hujus beatitudinis esse posset aliquid. Quidquid enim extra beatitudinem petitur nihil petitur: quia in comparatione beatitudinis, omnia alia coram eo sunt *Is. xli, 17.* quasi non sint, et quasi nihilum et inane reputata sunt. Petite, inquit, ut gaudium vestrum sit plenum, et accipietis. In quo autem gaudium nostrum plenum esse poterit, nisi ut veniamus et appareamus ante faciem Dei? gaudium namque mundi, gaudium quod de creatura non de creatore percipitur, est vanum, incertum et deceptorium. *Risum namque, inquit Ecclesiastes, reputavi errorem: gaudio dixi: Quid frustra deciperis?* *Eccles. ii, 2.* Intelliguntur propterea ex verbis Domini his: Petite ut gaudium vestrum sit plenum, ea petenda quæ ad Dei visionem conducunt, in qua sola gau-

Joann. iiii, 16.

Rom. viii, 32.

I. Tim. ii, 5.

Joann. xiv, 6.

Act. iv, 12.

In nomine Jesu petere quid sit.

Ps. xli, 3.

Eccles. ii, 2.

Orationi
conditio-
nes neces-
sariæ quæ-

dii est plenitudo. Neque enim omnia quæ petimus promittit exaudienda, sed ea quæ sub certis conditionibus indicantur petenda. Cum enim dicit: Quidquid petieritis, subauditur, pro vobis, hoc est, unusquisque pro se petens exauditur, non tamen pari modo auditur semper pro alio petens. Contingit sæpenumero eum, pro quo tu petis, non esse conversum ad Deum, aut indignum ineptumque qui recipiat. Contingit illum duro quoque esse corde, utpote qui pro se non precetur, nec optet sibi bonum. Contingit denique illum obicem sibi ponere, ne exaudiri pro illo oratio facta queat, puta quod in actu aut voluntate sit lethaliter peccandi. Unde scriptum est:

Ps. LXV. 18. Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus.

Est alia conditio, ut oratio perseveret. Habemus parabolam de eo, quem cum suis pueris in cubile receptum, amicus quidam fatigat pro panibus sibi accommodandis, et negantem, improbitate perseverantiæ suæ, ut surgat, et det sibi quotquot habet necessarios, vincit. Sic Deo nostra importunitas, atque improba perseverantia adeo placet, ut vinci se patiatur ac cogi. At vero quomodo is exaudiendus, qui postquam oraverit, iterum a suo proposito labitur, vel non credens se exaudiendum, vel acediosus non vult redire ad orationem? Quomodo, inquam, Deus perseverabit audiendo, quando tu interim non perseveras orando? Desideria quandoque utiliter differuntur et preces, antequam exaudiuntur, idque propterea, ut ipsa dilatio magis accendat desiderium. Nam si dilatione desideria sancta non crescunt, desideria nunquam fuerunt. Tertia est conditio, ut ea quæ petuntur, pie petantur ex habitu pietatis, aut ut ordinentur ea ad pietatem et religionem, ut scilicet propterea petantur, sitque orantis intentio, ut placeatur Deo. Sit quoque id quod petitur de horum numero, quæ Deo placent.

Quarta est conditio, ut res quæ petitur sit salutis necessaria. Neque enim omnia quæ nobis necessaria non sunt, quamvis petantur a Deo, tribuuntur: sed tamen ne

frustra oretur, dabit nobis Dominus alia, quæ magis salutaria, et nobis sunt meliora. Multa namque petuntur, quæ non exaudiri est majoris misericordiæ, et salubrius negantur, quam exaudiuntur ab eo, qui quam pater nos plus diligit. Quod nobis a Christo non tacetur, ubi dicitur: *Si ergo vos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater vester de cælo dabit spiritum bonum petentibus se?* Atque ideo quæ certo non sunt necessaria, sub conditione sunt petenda, hoc est, si placuerint Deo. Quid enim prosit scit medicus non ægrotus. Est quinta conditio, quæ orationem ornat, humilitas. Quanto enim oraveris humiliter, tanto citius et perfectius exaudieris. Hæc autem humilitas in hoc manifestatur, quod orantis mens in vera sui cognitione, atque in sui annihilatione fundata est, atque nihil se meruisse, nisi pœnas et damnationem sciens in sola Dei miseratione nititur, *quoniam bonus, et quoniam in æternum misericordia ejus.* Hoc namque modo recte oratur in nomine Jesu, quando et petitur, et speratur hoc ex ipso solo, cujus gratia ipse nomen sibi elegit Salvatoris, hoc est, quando vere agnoscimus nihil nobis boni deberi ex nostris, sed ex ipsius meritis. Opera enim nostra si bona sunt, ideo bona sunt, quia ipse, ut Scriptura refert, eadem operatus est in nobis. Non igitur nostra, sed sua in nobis opera coronat. Nempe ea quæ in nobis et nobiscum, hoc est, cum assensu arbitrii nostri, non sine nobis operatur. Sexta debet esse conditio, ut sit attentata. *Populus, inquit, hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me.* Quapropter si æternam vitam (inquit Gregorius Magnus) ore petimus, non tamen corde desideramus, clamantes tacemus. Et e converso, si corde petimus, silentes clamamus. Ita enim Moysi quoque dictum est: *Quid clamas ad me?* cum tamen Moyses sileret ore, mente tamen orabat. Est postremo omnium maxime necessaria fiducia impetrandi. Quocirca tam sæpe Dominus, vel excitat, vel laudat fidem

Luc.
13.

Ps. c.
1.

Is.
12.

Ma.
xv, 8
Greg.

Exod.
15.

orantium. Verbi gratia, paralytico dixit: *Confide, fili, remittuntur tibi peccata.* Item in Marco, cuidam: *Si potes, inquit, credere, omniaabilia sunt credenti.* Et sæpius: *Fides tua te salvum fecit.* Et: *Sicut credidisti, fiat tibi.* Multum namque ad impetrandum prodest fides. Ideo beatus Jacobus orantem hortatur, dicens: *Postulet autem in fide, nihil hæsitans.* Sequitur:

Hæc in proverbii locutus sum vobis.

Venit hora, cum jam non in proverbii loquar vobis, sed palam de Patre meo annuntiabo vobis.

Quæ hic proverbialia dicit, non de his tantum verbis, quæ modo in hoc sermone ultimo post cœnam locutus est, intelligitur, verum de omnibus ejus sermonibus prioribus atque operibus, quandoquidem Christi opera non minus atque ejus nobis verba loquuntur. Vocantur autem proverbialia sermones obscuri et impliciti, quibus tectum aliquid aut opertum significatur. Dicit itaque: Omnia quæ hactenus docui, hæc tanquam in proverbii locutus sum, in quibus nonnihil latet quod manifeste non dicitur, sed ceu clam intelligitur. Verum nunc venit hora, atque nunc instat post resurrectionem (tunc enim aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas) aut post Spiritus Sancti missionem, quando Spiritus veritatis eos docebit omnia, palam de Patre meo annuntiabo vobis.

In illo die in nomine meo petetis. Et non dico vobis, quia ego rogabo Patrem de vobis.

In illo die in nomine meo petetis, cujus usque modo nescivistis virtutem et efficaciam, adeo hactenus nihil petistis in nomine meo. Tunc autem petetis, postquam Spiritus Paracletus inducet vos in omnem veritatem. Tunc enim intelligetis me in Patre, et Patrem in me: tunc me verum Deum et Patrem adorabitis, et invocabitis æque ut Patrem. Et non dico vobis, quia ego rogabo Patrem de vobis, hoc est, illo

die non rogabo Patrem. Neque enim tunc erit necesse. Ipsi enim eritis idonei rogare Patrem in nomine meo, ut meo tunc intercessu non egeatis. Quod tamen sic intelligitur, non ut Christus non sit interpellans pro nobis, quomodo dicit Joannes: Advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum, sed quia est etiam cum Patre exaudiens. Quod Apostoli primo intellexerant tunc, quando palam de Patre ejus annuntiaturus erat.

Ipse enim Pater amat vos, quia vos me amastis, et credidistis quia ego a Deo exivi.

Non ita intelligendum est, nos ideo a Patre amari, quia amamus Christum. Neque enim fides aut amor noster causa est quare diligimur, sed e diverso potius nos Deum ideo amamus, quia ipse prior dilexit nos, et nobis vult bonum hoc, quod est amare Christum. Elegit enim nos ante mundi constitutionem, quemadmodum ipse dicit quoque: *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos.* Ipse enim Pater amat vos, quia me amatis. Quum excideritis ab amore meo, etiam decidetis ab amore Patris. Quamvis enim amor Patris quo vos diligit, sit causa quare me amatis: amor tamen vester quo me diligitis, signum est quod vos Pater amet.

Exivi a Patre, et veni in mundum.

Iterum relinquo mundum, et vado ad Patrem. Dicunt ei discipuli ejus: Ecce nunc palam loqueris, et proverbium nullum dicis. Nunc scimus quia scis omnia, et non est opus tibi ut quis te interroget.

Exivi a Patre et veni in mundum. Humiliavi meipsum formam servi accipiens, et in mundo esse cœpi, secundum humanam naturam, qua ante non fueram, (hoc enim est in mundum veni). Iterum relinquo mundum, et vado ad Patrem, humanam naturam cœlis invehens. Dicunt ei discipuli ejus: Ecce nunc palam loqueris, et

I. Joann.
II, 1.

Ibid. IV, 6.

Eph. I, 4.

Joann. XV,
16.

Matth. IX,
1.
Marc. IX,
22.
Matth.
VIII, 13.

Jac I, 6.

Luc. XXIV,
45.

Joann. XIV,
11.

proverbium nullum dicis, quomodo aliis solebas dicere temporibus. Credebant Apostoli a Deo venisse Christum ac missum, sed de ejus generatione, qua a Patre exisset, nondum plene noverant, nisi modo, propterea dicunt palam eum nunc loqui. Et quia quod anteolvebatur in cordibus eorum ambiguum, ipse eis dixerat: dicunt ei non opus esse, ut quis eum interroget. Novit enim vel non interrogatus omnia quæ ego cogito, quod me scandalizat, aut in quibus hæsito, et potest me non interrogantem ab omni dubio liberum et informatum reddere. Ignorantiam enim meam agnoscit. Est tamen mihi opus, ut interrogationem Christum, si scire voluero, hoc

est, si eruditione sua me non prævenierit.

In hoc credimus, quia a Deo existi.

Quare nunc tandem credunt Apostoli Christum a Deo exisse? Fortasse quia illis non interrogantibus, audire tamen cupientibus revelavit, et satisfecit Christus dubiis eorum. Dei enim solius est mentium secreta cognoscere, et tacitis auditorum cogitationibus occurrere. In hoc itaque experimento probamus te a Patre exisse, qui cum Patre omnia secreta cordium pervestigas, cujus oculis omnia sunt nuda et aperta. Cum quo et Spiritu Sancto Dominus ipse Jesus sit benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUOMODO SIT IN JESU NOMINE ROGANDUM : SANCTI UTI SINT INVOCANDI : DE IPSORUM VENERATIONE ET PRÆCONIO : ITEM DEUS CUM SIT IMMUTABILIS, QUOMODO EXAUDIET.

AMEN, amen dico vobis : Si quid Patrem petieritis in nomine meo, dabit vobis. Joannis XVI, 23.

Quam necessaria sit nobis fervens continuaque ad Deum oratio, docet nos infirmitas atque multijuga nostra ignorantia. Experimur quotidie, quanta sit nostra imbecillitas in tentationibus, quanta desidia in operando, quanta ad virtutes tepiditas, quanta in concupiscendo malitia, quanta denique ad omne malum pronitas nostra, ut interim taceam pericula, adversitates, metus et infirmitates, quibus undique circumdamur et jactamur quotidie. Postremo, quis enumeret quas hostium fraudes et insidias patimur, adversus quas nulla ex nobisipsis est victoria, nulla potentia ad resistendum? Hæc omnia ad obtinendum salutis portum nobis difficultatem ostendunt, qui non aliter in hac vita atque in mari magno, inter procellosas tempestates, navigamus. Est tamen una

nobis relicta consolatio, sicut rex Josaphat dicebat : Quum nesciamus quid agere debeamus, hoc nobis residuum est, ut manus nostras ad Deum levemus, hoc est, ut ad Patrem nostrum tanquam in hoc exilio orphani suspirantes confugiamus, ipsum orantes, et nostri curam illi committentes. Nemini est autem formidandum, ne ad se fugientem repellat abjiciatve Deus, qui est refugium pauperum, adjutor in tribulatione, nec timendum ut nolit nos audire, quandoquidem se exauditurum promittit, dicens : Amen, amen dico vobis : Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Clare hic docet nos Dominus, quomodo et in cujus nomine, hoc est, in cujus meriti interpositione sit nobis rogandus : nempe in ipsius nomine, in nomine Jesu, in nomine Salvatoris. Unde enim aliter nobis emanaret salutiferum quid, quam a Salvatore? Non igitur in nomine tuo, non in nomine meo, non

II. P.
xx, 1.

In no
Jesu
gandu

Sancti
quomodo
invocandi
int. in meritis tuis, est rogandus Pater : sed in nomine dilecti Filii ejus, hoc est, ut illi opponamus vitam, passionem, virtutes et merita ejus. Invocemus super nos ejus sanguinem et mortem. Quod ubi fecerimus, non potest nobis negare Pater quidquam. Quare? Quia non potest negare Filio suo quidquam, cujus videt in nobis insignia passionis, cujus videt supra nos merita, cujus denique videt supra nos invocatum nomen. Per hunc enim non solum rogamus eum, sed etiam compellimus.

Et quomodo
rogandum. Verum dicis, quare in nomine Sanctorum, quare in nomine Angelorum non rogamus Deum? Rogamus quidem intercessionem Sanctorum, sed non pari modo ut in nomine Jesu, qui non solum interpellat pro nobis, quod et sancti faciunt post eum, licet id non faciant in se, hoc est, in suo nomine aut merito, (hoc enim non allegant, neque præsumptuose jactant), sed in nomine Christi Jesu, hoc est, in virtute Jesu (de litterali enim hoc solo nomine non loquimur) extra quam non est vel Angeli, vel Sancti nomen, quod nos salvare, aut salutiferum quid ex se tribuere possit. Si quidem extra Deum omnia imperfecta, imo omnia nulla sunt. Non quidem negamus sanctorum invocationem et intercessionem, quam necessitatibus nostris non parum contulisse sæpenumero experti sumus.

Sancti
quid apud
Deum pro
nobis possint. Nec diffitemur eos, quatenus cum Christo unus spiritus sunt, pro nobis apud Deum orando multa posse, a nobis quoque, ut nostris tepidis orationibus suas ferventissimas adjungant, rogandos : sed propter rudes quosdam et crassos homines, qui non distinguunt creaturam probe a creatore, dixerim sanctos extra Christum, hoc est, Petrum in nomine Petri, et Paulum in nomine Pauli, nihil esse: in nomine autem, hoc est in virtute Jesu Christi (cui omnis salus et virtus adscribenda est) multum esse. Hoc modo dico me non rogare in nomine Petri, nomine Jesu excluso : quia ita neque Petrum cognosco in nomine Petri, neque Paulum in

nomine Pauli. In nomine autem Jesu eos veneror, ut amicos et filios Dei excelsi, cujus habent in se gratiam, cujus sanguis et virtus, cujus charitas et dona in eis refulgent abundantius. Quemadmodum ergo sancti hic viventes in terris, si quid rogabant Deum, vel pro se, vel pro aliis, utique in nomine Jesu rogabant, ita ne modo quoque aliter orant, quam in nomine Jesu pro nobis. Porro sancti hic in terra constituti, si quid rogati fuerunt, nonne per nomen Jesu interpellabantur, hoc est, ut ejus amore, ejus intuitu, illud bonum quod acceperant a Deo, egenis communicarent? Sic hodie et nos quoque rogamus et rogamur, et alter alteri se humiliat, alter alterius opem flagitatis, per nomen Christi. Rogamus Deum et Patrem in nomine Jesu; rogamus homines ubi aliquid salutiferum petimus in nomine Jesu. Neque enim petentes adscribimus hominibus, sed Christo, tam rogando quam accipiendo, quidquid boni aut salutiferi rogamus. Neque in hoc quidquam latet hæreticum, Sancti namque neque vellent quidem suo nomine honorari, suove nomine prædicari. Quid enim in eis honoraremus, nisi quomodo homines in seipsis honoramus? Nunc vero dico eos non in seipsis tantum, sed in Deo, et Deum in ipsis, honorandos. Hoc modo Christiane honorantur. Invocandi sunt ergo nobis sancti, ut pro nobis orent, sed pio modo, non ut quidquam ex seipsis tribuant. Putare nihilominus debemus eorum merita esse merita Christi, quæ ipse operatus est in eis, cum eorum tamen liberæ voluntatis (quam Deus cogere non vult) assensu et conatu, eisque, hoc est, sanctis Christum donasse, ut haberent merita et præmia. Cooperando enim hominibus sanctis virtus divina, illorum opera facit, ut sint merita, imputatque ad merita, et hæc coronat in eis ut merita. Vide igitur quanta sit Dei misericordia et benignitas circa nos. Cognosce etiam quod sancti non aliter volunt honorari quam in Deo et propter Deum, hoc est, ut Deus honoretur in illis. Attende postremo quomodo Litanias legit et

Sancti in terra constituti quomodo rogarint Deum.

Sancti quatenus honorandi sint.

Deus quidnam in sanctis suis coronet.

Litania-
rum in Ec-
clesia u-
sus ad quid
valeat.

instituit Ecclesia. Cum enim dicit : Fili, Dei, non subjungit : Ora pro nobis, sed : Miserere nobis. Cum dicit : Sancte Petre, non dicit : Miserere nobis, sed : Ora pro nobis. Christo, hoc est Deo, dicimus : Propitius esto, Parce nobis, Domine. Christo dicimus : Ab insidiis diaboli, libera nos, Domine. Neque enim facultatis est sanctorum, vitia nobis auferre, aut virtutes donare, nisi in virtute et nomine Jesu, et nisi ministerialiter Deo et jubente et dante. Ideo et quando pro nobis orant nunc beati, non aliter juxta hunc modum orant, quam olim pro seipsis miseri, hoc est, non in nomine suo, sed in virtute nominis Dei. Propterea legitur de viginti quatuor senioribus, quod deposuerunt coronas suas, et prociderunt in facies suas, adorantes Deum. Quid est coronas deponere, quam Christo coronas et merita sua accepta referre, faterique eadem Christi esse? Credimus autem sanctos a Deo justius exaudiri quam nos, utpote Dei amicos, qui puri et immaculati, sive per pœnitentiam a peccatis exuti, et in sanguine Agni loti, inventi sunt Deo fideles usque ad mortem. Nos autem quomodo calamitatibus et miseriis, ita peccatis quoque et transgressionibus pleni, nostras iniquitates et infidelitatem agnoscimus : ideo causam nostram malam, tantquam patronis post Christum secundariis, atque intercessoribus, et judicis amicis, committimus. Sunt enim in statu fruitionis amicitie divinæ. Quare justissimum est amicis nihil negari ab amico, hoc est, nihil beatis negari a Deo. Credendum est tamen eos nihil rogare, nisi quod Deus vult rogari. Vult autem Deus omnes homines salvos fieri, et ad cognitionem veritatis venire. Ideoque et libenter suscipit preces sanctorum suorum, pro nostra salute fusas. Et quanquam nemo cogi possit, ut interventionem sanctorum imploret, neque temere faciat, qui in spiritu humilitatis et in animo contrito, ipse ad Deum accedens, veniam imploret, multum tamen contulerit, præsertim tepidis et imperfectis hominibus, sanctorum ferventes

preces suis frigidis jungere, ut sic adjuvetur infirmitas sua apud Deum, qui occasionem nobis benefaciendi libenter accipiat.

Cæterum, cogitare quis vestrum hic posset : Cum Deus verax, constans et immutabilis sit, quid facit oratio, quia immutare non potest Deum? Neque enim de nolente facit volentem, et quidquid voluerit Deus, fiet, ideo superflua videtur oratio. Respondendum, nequaquam esse superfluum orationem, nec esse etiam propterea mutabilem Deum. Quod ut plenius intelligatur, aliquid ex historia sancta, puta ex Genesi recenseamus, causa exempli. Ibi enim legimus Isaac a Deo promissum, semen ejus multiplicandum ut stellas cœli. Quando ergo promittebatur ei a Deo, an Deus id facturum erat, an non? Absit ut promittere Deum dicamus non servaturum. Absit, inquam, ut absque voluntate implendi sentiamus eum promittentem. Absit postremo ut eum a voluntate mutabilem sive mutatum dicamus. Ergo quod promiserat, voluit, et quod voluit, servavit, hoc est, implevit. Jam igitur audi : Post hanc promissionem Dei Isaac uxorem duxit sterilem. Abiit Isaac ad rogandum Dominum pro uxore sua, eo quod esset sterilis. Quem exaudivit Deus, et dedit conceptum Rebecce. Jam vide quid necessitatis hic fuit Isaac orare pro uxore sterili, cum ei promissum a Deo jam ante fuerat semen ejus multiplicandum ut stellas cœli. Si promissio erat vera divina, si implenda, quid necesse fuit Isaac orare? Nam si verax est Deus, si stabilis, constans ac immutabilis est, jam necesse erat quod promiserat fieri. Quare ergo tunc oravit Isaac Dominum? Num Dominus sue sponsionis aut est oblitus, aut implere non potuit? Haudquaquam. Sed quomodo ab æterno hoc prædestinaverat futurum, ita etiam Deus hoc ipsum revelaverat Isaac implendum, puta ut semen ejus sicut stellæ cœli multiplicaretur. Quomodo ergo prædestinatum erat et certo futurum, ut semen ejus multiplicare-

Apoc. IV,
10.

Sancti cur
a nobis in-
vocandi.

I. Timoth.
II, 4.

Orati
homi
non e
super
am.

Gen.
4.

Ibid.
21.

tur, ita prædestinata quoque fuerunt et media et modus, quibus prædestinatio principalis impleretur. Oratio igitur Isaac non mutavit Deum, nec fuit otiosa aut superflua, sed necessaria, quasi pro re per orationem impetranda. Non igitur recte objicitur, quod nihilominus Deus esset idipsum, quod orabat Isaac, sine oratione facturum. Non ita est sentiendum. Nam quia scribitur, Exaudivit Deus orationem ejus, haud dubium ostendit, nisi Isaac orasset, Rebecca ejus sterilis mansisset. Quomodo enim exaudisset Isaac orationem Deus, pro sterili uxore precantis, si hæc absque mariti oratione fecunditatem obtinisset? Sed dicis, inde quod Deus prædixit, necesse erat, tametsi Isaac non orasset, ut Rebecca conciperet, ideo superflue oravit. Haudquaquam. Scivit Deus ab æterno semen Isaac multiplicandum, scivit sterilem Isaac uxorem Rebeccam futuram, scivit Isaac virum sanctum pro uxore precaturum sterili, scivit se exauditurum, ut prædestinatio impleretur: Ideo quomodo finis præstitutus et prædestinatus fuit, ita etiam media sunt præstituta et prædestinata, quæ si intermitterentur, et hoc ipsum fuisset præscitum a Deo, nec finis tunc præordinatus foret nec prænuntiatus. Verbi gratia: Non prædicatur a Deo seges multa futura, nisi et colonus prævideatur araturus. Si itaque araturus est et culturus agrum, potest sequi seges uberrima futura, potest etiam seges impediri. Quæ si minime fuerit impedita, potest certe futura prædici ab eo, qui futura scit, quæ tamen si colonus agrum non araverit, neque esset, neque prædiceretur seges copiosa futura. Potuit hoc modo multiplicatio seminis Isaac prædici a Deo, potuit sterilitas uxoris Isaac, Rebecæ scilicet, præsciri, potuit nihilominus quæ prænuntiata a Deo fuerat seminis multiplicatio, vera impleri, quia prævidebatur Isaac oraturus et Rebecæ sterilitatem deprecaturus, ut nullum esset impedimentum, quin divina prædestinatio impleatur. Non igitur erat superflua oratio, qua im-

petrabatur fecunditas Rebecæ, quia sine ea neque sterilis concepisset, nec Isaac promissio facta fuisset. Impletur igitur finis, si media impleantur. Nec prædicatur implendus finis, ubi media quibus ad finem perveniri oportet, prævidentur a Deo non implenda.

Sed objicitur ab alio fortasse: Si oratio habet efficaciam impetrandi, tunc Deus ut homo mutatur. Legimus enim in Scriptura Sacra aliquid, ut futurum a Domino prænuntiatum, quod tamen facta oratione non fuit, quomodo interminatum fuerat, impletum. Verbi gratia: Ninivitis per Prophetam Jonam a Deo prænuntiatum fuit excidium civitatis. Ubi tamen poenitentia regis et incolarum, orationeque eorundem ad Deum facta, mansit Ninive incolumis. Aut igitur Deus fuit mutatus ad preces et poenitentiam incolarum civitatis, ut non faceret quod voluerat, aut non fuit verax, ut diceret futurum quod non erat futurum. Dicendum, licet circa nos fiant mutationes in rebus hujusmodi exterioribus, Deus tamen stabilis manet et immutabilis. Sumus enim nos mutabiles, ideo sententia divina circa nos bene mutatur, Deo remanente immutabili. Verbi gratia: Ninivitis sententia fuit per Jonam nuntiata, quam tum Ninivitæ cum nuntiaretur, juxta sua opera dignam commeruerant. Qui tamen ubi se mutaverant, sententia quoque circa eos mutata fuit, ut non fieret quod alioqui fuisset futurum, hoc est, ut non periret civitas. Propterea tamen Deus non est mutatus in sua voluntate. Sed dicis: Quomodo tunc est verax? Dixit enim subvertendam civitatem, quæ non est subversa. Dic Deum prædixisse sententiam dignam operibus Ninivitarum, et insinuas quid meruissent: nempe excidium civitatis. Scivit tamen eos poenitentiam acturos, ideo nunquam fuit mutatus in aliam voluntatem, quam ante habuerit. Nunquam enim voluit Ninivitas damnare, quos scivit per poenitentiam revocandos, licet sententiam inferendam, quam meruissent, si non poenituissent, illis indica-

*Jon. III,
passim.*

*Deum esse
immutabilem.*

Is.
xxxviii,
passim.

vit. Simile est de Ezechia rege Judæ, cui Deus terminum vitæ prænuntiavit. Oravit Deum Ezechias, et addidit Deus adhuc quindecim annos vitæ Ezechie. Circa Ezechiam facta est mutatio, quia certissimo fuisset moriturus, nisi adjiciente Domino plures annos supervixisset. Deus autem mutatus non fuit, ut quod primo voluisset, deinde mutatus nollet, sed immutabilis ipse circa res mutabiles ægroto adesse mortem nuntiat. Ipse tamen quomodo scivit ægroto vere adesse mortem, ita scivit et voluit eum hac vice non mori, sed oratione sibi longiorem vitam impetrare. Prædixit igitur, quod sciebat nisi subveniretur, futurum prænuntiabat ei, non juxta hoc quod erat facturum in eo miraculum, sed juxta hoc quod naturali ei fuisset cursu naturæ (nisi Deus aliter providisset) eventurum. Vere igitur impetravit Ezechias oratione sua longiorem vitam, quia nisi orasset, Deus annos ei plures vitæ non adjecisset. Verum oratio-

nem futuram Ezechie cognovit, et se illum servaturum in vita scivit. Unde stante hoc quod mutatio circa Ezechiam facta est, nihilominus in Deo mutatio nulla facta est, sed quod voluit Deus, semper voluit, et volens mansit.

Orate igitur semper Deum, filii, nec de prædestinatione disputate, sed Dei providentiæ vos committite. Adeo grave periculum super vos non potest venire, a quo Deus non possit vos liberare. Mutate vos in meliorem vitam, quia adeo deploratæ non fuistis vitæ, a qua divina misratio, si pœnitueritis, non vos liberet. Si igitur volueritis de peccatis pristinis pœnitere, si pro venia peccatorum Deum rogare, si futura peccata volueritis cavere, si denique Dei servare decreveritis mandata, signa habetis, quod scripta sunt nomina vestra in libro vitæ. Quod nobis omnibus largiatur Dei Filius Dominus noster Jesus Christus in secula benedictus, Amen.

N. B. *Paraphrasin in Epistolam et Exegesin in Evangelium in festivitate Ascensionis Dominicæ, cum suo Sermone require in secundo Tomo de Festivitatibus Sanctorum, in utraque parte.*

DOMINICA POST ASCENSIONEM DOMINI

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

ESTOTE prudentes, et vigilate in orationibus. Ante omnia autem mutuam in vosmetipsos charitatem continuam habentes, quia charitas operit multitudinem peccatorum. Hospitalis invicem sine murmuratione. Unusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei. Si quis loquitur, quasi sermones Dei : si quis ministrat, tanquam ex virtute quam administrat Deus, ut in omnibus honorificetur Deus per Jesum Christum. *I. Petri, IV.*

POSTQUAM præmonuerat eos, qui luxuriis et peccatis operam dant, Petrus Apostolus, detertere eos cupiens a vitiis, per expectationem divini judicii, quod futurum est in novissimo die, quo reddent rationem operum suorum, nihilominus credentes monet nunc vigilare, prospicereque, quod recte inculcateque vivant, quandoquidem incerti sunt, quando vivendi terminus illis sit imponendus. Quamobrem cum Dominus pulsaverit, quamcumque hora veniens, illos inveniat oportet vigilantes, et qui pulsanti confestim aperiant, paratique occurrant. Dicit igitur : Estote prudentes, cognoscentes caventesque pericula tentationum ex carne et mundo, insidiasque diaboli intelligentes : quas quomodo elabi aut vincere studeatis, vestra sit meditatio. Et vigilate omni hora hostium tentamenta suspecta habentes. Nec tantum opus est ut vigiletis, sed ut vigiletis etiam in orationibus. Prudentia enim et vigilia vestra ad hoc quamvis sit necessaria, ne ab inimicis capiamini, non tamen sufficit, nisi adjutorium etiam vobis

adsit divinum. *Nisi enim Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam.* *Ps. cxxvi, 1.*

Ideirco vigilate in orationibus, ut habitetis in adjutorio altissimi, et in protectione Dei cœli commoremur, quem invocatis. Ante omnia præcipue mutuam in vobismetipsis charitatem continuam ac indeficientem habentes. Absque enim observatione charitatis nihil prodest, quidquid aliud exercebitis, aut quæritis ad salutem. Hoc modo Paulus quoque monet, dicens : *Super omnia charitatem habete, quod est vinculum perfectionis.* *Ibid. xc, 1.* Hæc enim operit multitudinem peccatorum, ut ubi illa a Deo infusa fuerit, ibi recedat necesse est mortale peccatum. Cujus charitatis quanto ardor in Deum fuerit major, tanto quoque plus de pœna peccati absumit. Sequitur :

Estote hospitales, ut scilicet advenas, et peregrinos hilariter recipiatis, humaniterque tractetis. Ad hoc ipsum Paulus quoque Hebræos hortatur, dicens : *Charitas fraternitatis maneat in vobis, et hospitalitatem nolite oblivisci.* *Coloss. iii, 14.* Quis enim potest profiteri se diligere proximum suum, cui

Hebr. xiii, 1-2.

I. Joann.
III, 17.

I. Cor. XII,
passim.

Ibid. XIII,
5.

tempore necessitatis nihil consolationis, aut beneficii impendit? Si enim diligeret, necesse foret ostendere, quomodo aut quantum diligeret. Non igitur diligamus verbo aut lingua, sed opere et veritate. Qui enim dicit se diligere fratrem suum, et tempore necessitatis clausurit viscera sua, ut illi non subveniat, quomodo Dei est charitas in illo? Estote sine murmuratione, ut ea quæ agere aut pati oportet, benigno atque tranquillo animo recipiatis. Unusquisque sicut accepit gratiam a Deo, (varia enim sunt dona Dei) illam administret alteri per communicationem charitatis. Neque enim quæ sua sunt tantum charitas quærit, imo quomodo nemo sibi soli natus est, ita nemo sibi soli gratiam donumve a Deo accepit, sed in usum et communicationem accepit multorum. Et ideo unusquisque

hoc ipsum quod a Deo accepit, administret in utilitatem, non tantum suam, sed etiam aliorum, omniumque sicut decet dispensatores multiformis gratiæ Dei. Si quis loquitur, ita loquatur ad proximorum ædificationem, ut ejus sermones ita accipiantur, tanquam sermones Dei. Si quis ministrat Deo serviens, aut proximorum subveniens necessitatibus, ita ministret, ut suis hoc viribus non adscribat, sed virtuti quam subministrat Deus. Neque enim, ut Baptista Joannes ait, potest a se homo facere quidquam, nisi datum ei fuerit de cælo. Ut in omnibus honorificetur Deus, ejusque gloria atque honor quæretur, per Jesum Christum. Cui est honor, et gloria, et imperium, utpote ei qui præsidet, omnia regit in secula seculorum, Amen.

Joan.

27.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, JOANNIS XV ET XVI.

Joанн. XV,
24.

IN præclaro illo sermone, quem post cœnam suis fecit discipulis Dominus Jesus, ostendit se odio haberi, et persecutionem pati ab his, quos salvare cupiebat, hoc est, a Judæis. Nec excusandos voluit pro ignorantia, quoniam tanta locutus fuisset, tot ostendisset eis virtutes, tot signa, ut nulli posthac fuerit illorum excusationi locus, quin ad credendum, si modo voluissent, vincerentur. Sed oderunt, inquit, et me et Patrem meum. Hoc significare volens, ut quomodo nominis Christi tunc eos invidia a salute retinebat in cæcitate captivos, ne converterentur, ita post mortem suam non perituram hanc invidiam, quin Apostolos quoque odio nominis Christiani persequerentur. Et quomodo Evangelium in Christo spreverint, ita etiam idipsum prædicantibus Apostolis sint impugnaturi. Non autem propterea formidandum esse Apostolis, quandoquidem ad-

futurum sibi scirent Spiritum Sanctum, qui ita consolaretur eos, ut absque animi tunc dejectione hæc mundi odia animo intrepido ferrent atque nihili ducerent. Dicit ergo:

Cum venerit Paracletus, quem ego mittam vobis a Patre, Spiritum veritatis, qui a Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me.

Varia sunt nomina Spiritus Sancti, quia variae ejus operationes, multiplicia dona, variaque beneficia. Hic enim eum nominat Spiritum Sanctum, nominat Paracletum, nominat Spiritum veritatis. Alibi quoque vocatur Spiritus bonus, et Spiritus rectus, Spiritusque principalis. Porro Isaias hunc juxta septem ejus dona, quæ confert homini, eum nominat Spiritum sapientiæ et intellectus, Spiritum consilii et fortitu-

No.
Spiri-
Sancti
ria.

Is. x.

Paracletus
ur dicatur
Spiritus
Sanctus.
s. XLIII,
1.
dinis, Spiritum scientiæ et pietatis, et Spiritum timoris Domini. Prætermis-
his nominibus, hoc tantum dicendum est
modo, quare Spiritus Sanctus Deus vocatus
sit Paracletus, id est, consolator. Primo,
propterea quod mitigat tentationes, quo-
modo per Isaiam dicitur : *Quum transieris
per aquas tecum ero, et flumina non operi-
ent te et in igne non combureris*. Sive enim
a sinistris, sive a dextris insurgant tenta-
tiones, sive tribulationum aquæ, sive ten-
tationum, et persecutionum incendia ur-
geant, utraque mitigat Spiritus Sanctus.

I. Cor. x.
13.
Fidelis enim, ait Paulus, *Deus, qui non
patietur vos tentari supra id quod pote-
stis, sed faciet etiam cum tentatione pro-
ventum, ut possitis sustinere*. Secundo,
vocatur Paracletus, quod in adversis læti-
tiam infundat, ut adversa non solum non
gravent, sed etiam delectent. Quis enim
exultare, ac Deum laudare in ardenti fecit
fornace tres pueros, tutosque servavit ab
igne, nisi Spiritus Sanctus? Aut unde san-
ctis martyribus tanta constantia, gaudium
et fortitudo, ut inter immanes cruciatus
psallerent, et tormenta nihili penderent?
Eccli.
XIV, 27.
nisi ab eo, qui dicit : *Spiritus meus super
mel dulcis*, qui tribus pueris futurorum
martyrum suorum speciem gerentibus fe-
cit medium fornacis, quasi ventum roris
flantem. Volebat igitur suos Apostolos
securus reddere Christus contra timorem,
vel in hoc, quod prænuntiavit eis futura
adversa, (quandoquidem jacula prævisa
minus feriunt) vel quod inter adversa dan-
dus sit eis consolator, qui tristia temperet
graviaque faciat dulcia.

Spiritus
veritatis
quis sit.
Joann.
XIV, 6.
Rom. VIII,
9.
Gal. IV, 6.
Dicitur quoque Spiritus Sanctus hic Spi-
ritus veritatis. Et quamvis Pater sit veri-
tas, Filius sit veritas, et Spiritus Sanctus
sit veritas, unus tamen est Deus, et una
veritas, eaque Christo magis proprie tri-
buitur, juxta illud quod ipse dicit : *Ego sum
via, veritas et vita*. Spiritus itaque veri-
tatis, Spiritus est Christi, sicut scriptum
est : *Qui Christi Spiritum non habet, hic
non est ejus*. Et alibi : *Deus misit Spi-
ritum Filii sui in corda nostra clamantem* :

Abba, Pater. Potest etiam dici Spiritus
veritatis, quia eos quos implet, veraces,
et pro veritate loqui facit, vel quia verita-
tem docet. Quum ergo venerit ille Spiritus
veritatis, dicit Apostolis Jesus, ille testi-
monium perhibebit de me, vel propterea
quod vos docebit, quod vobis os et sapien-
tiam dabit, quod denique vobis loquendi
et testificandi animum, fiduciam et effica-
ciam præstabit, aut ideo quod auditores
præparabit excitabitque, inspirando, at-
que ipsorum emolliendo, et penetrando
corda. Hoc modo testimonium Spiritus
Sanctus Christo perhibuit, Petro loquente
in die Pentecostes ad populum. Nam Apo-
stolos omnes, quos paulo ante impleverat,
maxime autem Petrum, animavit, adeo ut
surgens mox eos, qui Christum negave-
rant, ejusque fundi procuraverant sangui-
nem, increpatione leni et mansueta argue-
ret, compungeret, et ad tria millia ad
Christum converteret, qui adorarent, quem
jam nuper in cruce suffigi curaverant, et
ejus bibere cuperent sanguinem, quem
non timuerant effundere. Vides quid Spi-
ritus Sancti plenitudo in Petro, cæterisque
omnibus potuit subito operari, qui ante
fuerant adeo meticulosi, ut nullo auderent
modo libere Christum confiteri?

Act. II,
passim.

Et vos testimonium perhibebitis, quia
ab initio mecum estis.

Ea enim quæ vidistis et audistis de me
prædicabitis, ut in omnem terram exeat
sonus vester. Simile est, quod in Actis re-
fertur Apostolorum, ubi Christus dixisse
fertur : *Accipietis virtutem supervenien-
tis Spiritus Sancti in vos, et eritis mihi
testes in Jerusalem, et in omni Judæa et
Samaria, et usque ad ultimum terræ*.
Hoc autem non ignaviter, sed egregie
Apostoli Spiritu Sancto repleti præstite-
runt. Siquidem ad concilium vocati Ju-
dæorum, et quare Jesu nomen contra
suum edictum prædicare fuerint ausi, in-
crepati, ingenue responderunt : *Obedire
oportet Deo magis quam hominibus*. Et

Ps. XVIII,
5.

Act. I, 8.

Ioid. v,
29.

incipientes illi testimonium ferre, quem prædicabant Jesum : Deus, inquit, patrum vestrorum suscitavit Jesum, quem vos interemistis, suspendentes in ligno. Hunc principem et Salvatorem Deus exaltavit dextera sua, ad dandam pœnitentiam Israel, et remissionem peccatorum. Et nos sumus testes horum verborum, et Spiritus Sanctus, quem dedit Deus omnibus obedientibus sibi. Vos, inquit, testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis, id est, qui opera, signaque mea omnia vidistis, omnia verba audistis. Hujusmodi enim testes habere debuit Christus, qui non ab aliis relata, sed qui tam visa quam audita Christi, et sermones, et virtutes prædicarent. Eam ob rem Petrus, cum in locum Judæ proditoris Apostolum foret surrogaturus, non quemlibet duxit eligendum, sed *oportet*, inquit, *ex his viris, qui nobiscum sunt congregati in omni tempore, quo intravit et exivit inter nos Dominus Jesus, incipiens a baptismo Joannis, usque in diem quo assumptus est a nobis, testem resurrectionis ejus nobiscum fieri unum ex istis*, haud dubium qui eis quæ vidisset et audisset, posset attestari.

Hæc locutus sum vobis, ut non scandalizemini. Absque synagogis facient vos.

Hæc locutus sum vobis, scilicet, quæ paulo ante prædixi de odio mei, ut cum videritis etiam his majora mihi inferri, puta crucem et mortem, non scandalizemini, hoc est, non propterea vos credatis deceptos, aut succubuisse me pœnis, ut præstare quæ promiserim, nequeam. Pari quoque modo vos scandalizari non oportet cum vos persecuti fuerint. Tantum enim est mundo mei nominis odium, ut in morte mea nequaquam illud sit extinguendum, sed vos etiam persequentur per invidiam mei, et quia mei estis discipuli. Non igitur tunc scandalizemini, sed cogitate quid prædixerim vobis : *Si vos odit mundus,*

scitote quia priorem me vobis odio habuit. Absque synagogis facient vos, hoc est, e synagogis ejicient vos, ut homines vita, conversatione, seu hominum consuetudine indignos, et quasi homines qui ad congregationem non pertineant, aut dignos, quibus hominum interdicta sit omnis amicitia. Extra synagogam ejicere, nihil erat aliud, quam hodie est excommunicare. Refert autem hoc, quasi rem tristem Apostolis futuram, qui quamvis non magnopere curarent Judæorum synagogas, hæc tamen contumelia male eos habebat, (quæ fiebat non sibi tantum, sed magis Christo) ut pro invidia ipsius, ceu indigni communi judicarentur hominum consuetudine. Nec tamen hoc solum erant Christi et Apostolorum hostes facturi, sed acriori præterea persecutione debacchaturi erant in eos, quasi in homines pestilentes, exitiosos et vita indignos, adeo ut dum hujusmodi interficerent, tantum aberat, ut sese in hoc delinquere putarent, verum ut etiam obsequium Deo se in hoc contulisse gauderent. Fere enim omnis plebs Apostolorum persecutionem putabat justam, et paucissimi ex turba injustam sciebant, credentes omnes qui ad Christum converterentur, relinquere Deum et legem : ideo absque scrupulo peccati Apostolis, tanquam legis subversoribus, quibus poterant viribus, repugnabant. Idcirco sequitur :

Sed venit hora, ut omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo.

Putabant persecutores fidei Christianæ, præsertim Judæi, pro lege, pro templo, et subinde pro Deo juste sese zelari. Hujusmodi fuit Paulus, tunc vocatus Saulus, qui acceptis epistolis a Judæis superioribus ad Damascum, si quos hujus viæ, hoc est, sectæ Christianæ inveniret viros, victos perduceret in Jerusalem, zelator paternarum traditionum suarum et legis, præ omnibus cœtaneis suis. Unde legitur,

Act. I, 21-22.

Joann.
xv, 18.

Act.

Gal.

quum lapidandus foret Stephanus, Saulum doluisse super cæcitate (ut putabat) Stephani, qui a templo, a lege, a Deo quoque propter hominem crucifixum recederet, et pro Stephano, ne hanc illi imputaret Deus simplicitatem, orasse. Quamobrem, quia errori non defuit in Saulo pietas, idem ipse revera a Deo hallucinans, meruit illuminari, et Stephano, quem trucidabat, conformis in fide fieri, ut quod tunc expugnabat, postea constantissima assertionem prædicaret. Hujusmodi tamen zeli haudquaquam fuisse credendi sunt Pontifices et Pharisei, quos ignorantia prorsus nulla excusari Dominus Jesus asseverabat, quoniam odio habuerunt eum et Patrem ejus. Cujus odii instinctus incitamentum quare Christum et omnes credentes in eum persequerentur fuit, quod sequitur :

Et hæc facient vobis, quia non novērunt Patrem neque me.

De reliquis ex plebe Judæis hoc intelligendum est, qui Christum ex errore et ignorantia persecuti sunt. Sed numquid propterea, quia intentionem habuere bonam hæc facientes, puta ne legem, templum, gentem amitterent et locum, non peccaverunt? Imo maxime. Neque enim intentio bona semper excusat, sed oportet ut sit etiam recta, quomodo non quælibet actio, quæ fit propter bonum finem, est licita (quia fas non est furari ut detur elemosyna), sed oportet etiam ut per media

procedatur licita, quorum si unum fuerit nefarium, actio universa erit illicita.

Sed hæc locutus sum vobis, ut cum venerit hora eorum reminiscamini, quia ego dixi vobis.

Ideo vobis hæc nunc prædico, ut cum patiendi advenerit tempus, reminiscamini, quia dixi vobis hæc gratia mei vos passuros. Id enim magnam vobis adferet consolationem, quod non velut peccantes aut scelerati patiemini, sed propter me et Patrem meum. *Beati enim qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Beati quoque vos eritis cum maledixerint vobis homines, et persecuti vos fuerint, et dixerint adversum vos omne malum mentientes propter me. Gaudete et exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis.* Docemur hic haudquaquam tristari, sed gaudere magis in quacumque tribulatione, quam innocentes et absque culpa sustinemus. Quantæ enim est consolationis innoxium pati? Quanti vero est gaudii pro Deo pati? Quapropter in omni pressura respiciamus ad eum cujus patimur amore, cujus intuitu delectemur pati, adeo ut, si etiam possemus, nollemus pressuram evadere passionis, quam pro ejus amore amplectimur, de cujus manu eandem suscipimus, qui est benedictus in secula, Amen.

Matth. v,
10-12.

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUOS CONSOLETUR SPIRITUS SANCTUS, ET QUI CHRISTO TESTIMONIUM PERHIBEANT.

CUM venerit Paracletus quem ego mittam vobis a Patre, Spiritum veritatis, qui a Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me. Joannis XV, 26.

Cum Dominus Jesus Paracletum, id est, consolatorem Apostolis promittit, Spiri-

tum Sanctum putat, quem nemo non optat suscipere. Quandoquidem, nemo tristis non cupit consolari, nemo dubius non optat instrui aut dirigi, nemo in tentatione aut periculo constitutus non appetit adjuvari, aut liberari. Consolatur enim generatim

omnes, qui se invocant, Spiritus Sanctus, in quacumque constituti sint adversitate.

Quinam
nunquam
recipiant
Spiritus
Sanctum.
Sap. I, 4.

Sunt autem aliqui qui Spiritum Sanctum nunquam recipiunt, puta qui perseveranter vivunt in peccatis. *In malevolam namque animam non intrabit Spiritus sapientiæ, nec habitabit in corpore subdito peccatis.*

Horum culpa levis non est quandoquidem qui non conatur se de peccato erigere, qui sponte sub iugo servit peccati, justum est eum in peccato perire. Vide autem quam sit reprehensibilis peccator, qui in peccatis perseverat. Posse enim ad fontem gratiæ currere, quo ab omni se lavaret sorde peccati, nec tamen se mundare curat. Posset ignem inferni in se exstinguere et negligit, quin potius concupiscentiæ ignem irritat et infernali igni pabulum in dies administrat. Hi sunt qui diligunt tenebras,

Joann. III,
19, 20.

et odiunt lucem. Hi nolunt venire ad lucem, ne arguantur opera eorum. Elegerunt enim vivere juxta sensualitatem ut bestiæ nihil sibi negantes eorum quæ carnem delectant. Studiose namque quærunct voluptatem : sæpenumero tamen in aliis honestatem, pudicitiam et virtutem venerantur. Hi si ita post adultam ætatem perseverant, vix ad Deum convertuntur, nisi carcere aut magna infirmitate, calamitate, aut ignominia gravi fuerint vehementer humiliati. Et ex his nonnulli adeo efficiuntur reprobi, ut in malitiis gaudeant, lætenturque cum male fecerint, et exultent in rebus pessimis. Peccandi enim assiduitate adeo corrumpuntur, ut peccare optent etiam impotentes. Nunquam enim illis deest mala voluntas, qua etiam inepti ad peccandum insaniunt. Horum vita magis

Prov. II,
14.

Quinam
ex infirmi-
tate pec-
cent.

est diabolica quam humana. Sunt alii qui non perseverant in peccatis, licet frequenter ex infirmitate peccent. Quippe qui ante et post ruinam bonæ sunt voluntatis, et virtutem diligunt, quamvis tentatione accedente infirmiores sint, quam ut resistant satis. Hi peccatores se agnoscunt, contra vitam suam continue litigant, se reprehendunt, et multa proponunt, quamvis ut dixi, naturæ et malitiam et infirmitatem

nondum plene vincere possint. Non prorsus non possunt volentes, sed quia infirma est eorum voluntas, nec perfecte volunt, ideo a tentationibus vincuntur. Neque enim sapiunt quod Dominus dicit. *Regnum cælorum vim patitur, et violenti* hoc est, qui sibi violentiam inferunt, *rapiunt illud.* Nemo enim sui peccati causam auctoremve facere potest Deum, quasi eum qui hujusmodi homini prava naturalia peccandique necessitates, quæ vinci non possint, dederit : quia nemo nisi volens peccat, cum adeo sit, Augustino teste, voluntarium peccatum, ut si non fuerit voluntarium, non sit peccatum. Certum est autem pronos esse sensus hominis ad peccandum, sed adest nihilo secius homini divinæ gratiæ auxilium semper paratum, quo infirmitatem roboret spiritus, et voluntatem confortet, ut non habeat homo, si modo sibi ipsi deesse nolit, unde se juste excuset. Hos, qui sic sæpius cadunt et sæpius resurgunt, quia mox post lapsum peccati remedia quærunct, Spiritus Sanctus sæpe visitat, et mundum in eis atque peccatum arguit. Et revera magna est Dei misericordia super nos, magna bonitas Dei, qui toties ab eis desertus non deserit, toties contemptus non contemnit, sed offensus offendentem sibi reconciliat hominem, iratus indulget et ignoscit. Justus atque delictorum ultor Deus miseretur, benignitate ac misericordia sua ad pœnitentiam te, o homo, reducere contendens. Pro hac sui reductione David orans : *Erravi,* inquit, *sicut ovis quæ periit, quære servum tuum, Domine.* De hujusmodi hominibus non est usque adeo desperandum. Pie enim potest confidi, qui in vita toties resurgentes pœnituerunt, nec diu unquam in peccato jacuerunt, nec etiam dedita opera ad peccandum se ingesserunt : qui, inquam, præmeditatione diutina ad peccandum peccandi occasiones invenire aut sibi statuere non laboraverunt, nec ubi ceciderunt, in occasionibus sibi datis consenserunt manere, licet eisdem occasionibus datis male sint usi ad peccandum, quod

de his, inquam, confidi potest, ut etiam circa mortem eorum sit pœnitentia vera. Nemo tamen sibi hoc promittat, nemo super hoc peccet, quia in potestate est hominis cadere et suam occidere animam, a seipso autem non habet quo resurgat, nec seipsum potest resuscitare. Tertii sunt, qui bona semper a Deo sunt præditi voluntate, qui peccatum quodcumque scienter et ex proposito nolunt: quidquid vero Deo noverunt bene placere, ad hoc semper inveniuntur parati. Hos regit illuminatque Spiritus Sanctus, ducens eos de virtute in virtutem. Filii enim sunt Dei, filii adoptionis, filii lucis, et filii gratiæ. His est consolatio in persecutionibus et exultatio in adversis, quia sciunt, licet ad modicum hic patiantur pro Christo, regnabunt tamen cum eo in æternum. Et ut agnoscas quid velim, quando dico eos pati pro Christo: Is patitur pro Christo, qui hoc quod patitur Christi amore suscipit, patiendique intentionem refert in Christum. Non igitur oportet, ut is qui te persequitur, in Christum referat persecutionem suam, quasi te odio persequatur, quia tu es Christianus. Si te persequitur malus, quia Christianus es, aut quia justus es, certe pro Christo pateris. Sed si propterea etiam non persecutionem pateris, quia Christianus es, sed quia persecutor tuus invidia odiove torquetur tui, et tu ejus injurias calumniasque Christi amore patienter sustinueris, non reddens malum pro malo, æque pro Christo pateris. Cum itaque Paracletus, id est, Spiritus Sanctus in corde fuerit hominis, inde testimonium perhibet Christo, quia hominem facit testimonium ferre Christo. Omnis namque Christianus testimonium debet ferre Christo. Est autem duplex testimonium. Primum est oris confessio. Hoc modo Martyres multi, qui latine testes dicuntur, testimonium perhibuerunt Christo. *Qui me, inquit, confessus fuerit coram hominibus, confitebor et ego eum coram Patre meo.* Itaque quisquis pie sentiens de Christo, hoc quod recte credit, confitetur, nihil a veritate disce-

dens, nihil propter hominum aut favores aut minas quod enuntiandum fuerit, subticens, hic testimonium fert Christo. Alterum testimonium est operis, quo quis fidei veritatem operibus probare contendit. Vivit enim ut ejus vita quoque clamet Christianum, operibus se monstrat credere, operibus se diligere Deum ostendit, quandoquidem quæ illi præcepit Deus, cogitat semper, et quæ illi sunt beneplacita, facit. Multo namque plus et verius prædicat is, qui bene et sancte vivit, quam qui sancte loquitur. Siquidem de quibusdam scribitur: Confitentur se nosse Deum, factis autem negant. Et Christus non modo de fide, sed de charitate loquens: *Qui, inquit, servat mandata mea, et facit ea, hic est qui diligit me.* Testimonium igitur Christo perhibemus, ejusque Evangelium esse verum ostendimus, cum Evangelii veritatem, Christique eruditionem operibus et moribus nostris alios docemus. Docemus, inquam, Christi et præcepta et vitam fuisse sanctam, quando devoti eamdem imitari satagimus. Quomodo enim fortius probabo Christi sanctam esse utilissimamque eruditionem dicentis: *Discite a me, quia mitis sum et humilis corde,* quam ut opere ac moribus me exhibeam humilitatis, mansuetudinisque studiosum, dum nihil terrenæ gloriæ me appetere, dum honores fugere, dum ad contumeliam tacere me commonstro, hoc est, dum exemplo meo, quomodo sit Christi imitanda humilitas, doceo? Neque enim otiose Christus monuit: *Sic luceat, inquit, lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum qui in cælis est.*

Itaque Christo ejusque prædicationi Evangelicæ sancti quam maxime testimonium perhibent. Christus enim monuit docens ad perfectionem necessarium, omnia relinquere et dare pauperibus. Huic verbo Evangelico multisque aliis testimonium perhibuere sanctus Franciscus, sanctus Benedictus, Antonius, Dominicus. Siquidem de contemnendo seculo, de tole-

II.
Operis.

Tim. I, 16.

Joann. XIV,
21.

Matth. XI,
29.

Ibid. v, 16.

Spiritus
sanctus ut
omnes
bonæ vo-
luntatis
illuminet.

Pati pro
Christo
quis dica-
tur.

Testimo-
nium du-
plex.

I.
Oris.

Matth. x,
32.

randis contumeliis, quam egregie testimonium perhibuit Christo Romanus Alexius! Quam gloriosa sunt testimonia sanctorum virginum, Agnetis, Barbaræ, Catharinæ aliarumque omnium, quæ præbuerunt Christo testimonium, bonum sanctumque astruentes ejus esse consilium quo et castraverunt seipsas propter regnum Dei! Neque enim dilexerunt solum, sed custodierunt etiam et munditiam cordis et corporis sanctimoniam, propterea nunc Deum vident. Sic pariter omnes

Testimonium quoniam non perhibeant.

Sancti testimonium præbuerunt Christo. Vos autem fornicarii, adulteri, raptores, vos deceptores et fallaces, vos monachi desertores et mundani Christo testimonium non fertis, sed quantum in vobis est, eum mendacem facitis, quia aliter quam præcepit, aliter quam docuit, vivitis. Si vera, si bona sunt quæ dedit præcepta, si sancte utiliterque consuluit, quare (cum nemo sibi non velit bonum) eadem non servatis? Cur aliter vivendo, ejus verba, sermones et voluntatem spernitis? Non ostendit se credere aut timere Deum is, qui tam perditis vivit moribus, ut nullum sit in eo vestigium, quo divinam se præsentiam omnia contemplantem revereri comprobet. Nihil de inferno credere putandus est, quisquis aliam non gradi se viam cernit, nisi quotidie ad infernum. Non cælum sperat aut appetit, qui nisi de terrenis nihil aliud cogitat. Nec Dei verbo præceptisve Evangelicis assentit, cujus vita ex diametro cum illis pugnat. Redite igitur, prævaricatores, ad cor. Videtis in quantas ex

Is. XLVI, 8.

prava vita et peccandi assiduitate homo tenebras cadat? Si non videtis, perspicite quo veniunt qui falluntur hæresi nunc Lutherana emergente. Expellere virgines et monachos de monasteriis, bona eorum ad se rapere, calices et templi ornamenta auferre, apud illos licet stante Evangelio et verbo Dei inoffenso. Summum pontificem, cui certum est Christum in Petro commisisse pascendas oves suas, maledicentis turpissimis insectantur, contemnunt atque non obediendum ei autumant.

Lutheranæ hæresis impietates quantæ.

Quid horum ex Evangelio? Contrarium iis sonat verbum Dei: *Super cathedram*, inquit, *Moysei sederunt Scribæ et Pharisei: quæ dicunt facite, quæ faciunt facere nolite*. Quamdiu recta docent, non est obstrependum eis. Sese nolunt hujusmodi hæretici judicari, judicantes Ecclesiæ universæ pastorem, et omnes a sua perfidia dissidentes. Et quid Evangelio consonat quod Dei prohibent laudes, quæ aliud non sunt, quam Dei Verbum et Scriptura Sacra? Amatoria vero carmina et cantiones impudicas obscenasque non prohibent.

Rident, subsannant, contumeliis et verberibus interdum, gravissimisque injuriis afficiunt, si quem monachum, si quemque rosaria, hoc est, qui signa salutationum Angelicarum, atque earundem legendarum numerum gestet, inveniunt. Odiunt agentes opera et officia pietatis, Ecclesiastica omnia statuta abjiciunt, ritusque antiquissimos ab Apostolis ad nos derivatos.

Postremo (quia omnes impossibile eorum foret recensere excæcationes, imo impietates) quam Evangelicum est hoc, quod prostibula Veneris apud eos patent et meretricari neminem prohibent: in templis vero Psalmos cani Davidicos, et officium agi divinum non sustinent. Admittunt ut mulieres ad prostituendum se in lupanariis tradant, vetant ne puellæ in monasterio se Deo virgines consecrent. Quid, pro nefas! turpius, quid magis cæcum, quid magis excogitari posset impium? Ad quid venit homo, qui de peccato ruit in peccatum, quem deseruit Spiritus Sanctus, qui sinitur ire in adinventionibus suis? Heu in quanto periculo ambulat, qui sine Deo ambulat? Propterea, filii, *servite Domino in timore, et exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam, nequando irascatur Dominus, et pereatis de via justa*. Attendamus hic, quæ signa electis suis, quibus se Dei filios agnoscant, reliquerit: *Absque synagogis facient vos*. Et, *Venit nunc hora, ut omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo*. Persecutiones, contemptum, mundique odia

xx

II,

Jo

xvi

vobis reliquit. Hæc sunt, quæ hic habere debetis, cujusmodi et ipse pro vobis habuit. Nec est, inquit, discipulus major magistro suo nec servus melior domino suo. At vero cum vita præsens finita fuerit, discernet mirabiliter inter vos qui hic vixistis in luctu, et inter eos qui hic vixe-

runt juxta desideria sua, Dominus noster Jesus Christus. Qui utinam det nobis Spiritum suum, quo doceamur et inducamur in omnem veritatem : ipso nos consolante, qui cum Filio et cum Patre unus Deus benedictus in secula, Amen.

IN SANCTISSIMA SOLEMNITATE PENTECOSTES

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

CUM complerentur dies Pentecostes, erant omnes discipuli pariter in eodem loco. Et factus est repente de cœlo sonus, tanquam advenientis spiritus vehementis, et replevit totam domum ubi erant sedentes. Et apparuerunt illis dispertitæ linguæ, tanquam ignis, seditque super singulos eorum. Et repleti sunt omnes Spiritu Sancto, et cœperunt loqui variis linguis, prout Spiritus Sanctus dabat eloqui illis. Erant autem in Jerusalem habitantes Judæi, viri religiosi ex omni natione, quæ sub cœlo est. Facta autem hac voce convenit multitudo, et mente confusa est, quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes. Stupebant autem omnes et mirabantur, ad invicem dicentes: Nonne ecce omnes isti, qui loquuntur, Galilæi sunt? Et quomodo nos audivimus unusquisque linguam nostram, in qua nati sumus? Parthi et Medi, et Elamitæ, et qui habitant Mesopotamiam, Judæam et Cappadociam, Pontum et Asiam, Phrygiam et Pamphyliam, Ægyptum et partes Libyæ, quæ est circa Cyrenen, et advenæ Romani: Judæi quoque et proselyti, Cretes, et Arabes, audivimus eos loquentes nostris linguis magnalia Dei. *Act. II.*

Pentecoste
qualis in
lege solem-
nitas.

Exod.
xxxI, 18.

IN veteri lege olim solemnitas Pentecostes quinquagesimo die post Pascha servabatur, hoc est, post Phase immolatum, modo et more Judæorum. Illi enim Pascha seu Phase comedebant quinta feria ad vesperam, et inde quinquagesimo die, qui item ad feriam quintam cadebat, servabant Pentecosten septem diebus, quo legis divinæ dationem susceptionemque rememorabant. Tunc enim a Domino Moses Dei digito conscriptam accepit legem in tabulis lapideis. Nos vero Christiani, qui propter Dominicam resurrectionem Pascha in Dominica servamus, quinquagesimo post hunc die servamus quoque Pentecosten, missionem Spiritus Sancti

recolentes, quem Apostoli hoc die et alii multi credentium receperunt, qui legem gratiæ Evangelicæ ac charitatis electis suis scribit in tabulis cordis carnalibus. Itaque dum complerentur, hoc est dum agerentur dies Pentecostes, seu cum adhuc durarent, erant omnes discipuli in eodem loco. A die namque Dominicæ ascensionis in cœlum, residebant Apostoli discipulique in loco illo simul, ubi cœnam Dominicam fecerant, ubique Christus a mortuis resurgens apparuerat, ostendens eis manus et latus. Præceperat enim illis Dominus ascensurus in cœlum, ut sederent in civitate exspectantes quousque virtute induerentur ex alto. Erant quoque feminæ inter eos

Luc.
49.

Deo devotæ, quæ Christum olim secutæ fuerant prædicantem, inter quas beatissima virgo Maria Jesu Mater, ut sol splendens inter astra, rutilabat. Illis itaque in oratione sedentibus seu quiescentibus, factus est subito sonus quidam de cœlo, tanquam advenientis spiritus vehementis, hoc est, non aliter quam si ventus audiretur impetuosus cum grandi tonitru et vehemens, et replevit sonus ille totam domum, ubi Apostoli residebant. Apostolis autem et his qui simul aderant, qui simul centum et viginti fere numero erant, apparuerunt linguæ igneæ multifariam divisæ, seditque Spiritus ille Sanctus ac vehemens, qui in his exterioribus signis in discipulos missus ac invisibilis advenerat, supra singulos eorum : significans per externam apparitionem et quietem, quam suaviter cordibus eorum illapsus insideret, quemadmodum olim in Christum in specie columbæ descendit, seditque super eum. Neque enim erant hæc signa externa Spiritus Sancti, sed sub his signis visibilibus invisibilis invisibiliter illabebatur. Adduntur autem hæc visibilia signa, quibus Spiritus Sancti prædicantiumque proprietates significantur, puta ut Apostoli significantur legem igneam, id est, charitate ardentem, igneo corde, et fervente spiritu, linguis quoque Dei amore ignitis ad accendendos alios prædicare. Et repleti sunt omnes Spiritu Sancto. Non dubium est ante quoque hanc horam plenos fuisse Spiritu Sancto Apostolos. Quapropter intelligendus est Spiritus Sanctus non modo cœpisse Apostolorum credentiumque fieri inhabitator, nec sua dona nunc inchoasse, sed multiplicasse, auxisse atque cumulasse. Impleti quippe Spiritu Sancto, cœperunt loqui variis linguis, et omnium gentium idiomata proferre intelligereque, quomodo illos non docuerat ars aut usus aut studium, sed quomodo Spiritus Sanctus dabat eloqui illis. Habitant autem tunc in Jerusalem viri nonnulli religiosi, hoc est, pii ac Deo devoti. Judæorum enim multi ex omni pene natione quæ sub cœlo

est, qui olim ex Israel et Juda in captivitate abducti fuerant, et in Assyrios, in Medos, in Chaldæam, in Ægyptum, in alias quoque nationes translati. Hi autem nonnulli saltem ex ipsorum posteritate nati redierunt Jerusalem, regis Persarum Cyri facultate sibi redeundi accepta, ubi veri Dei erat templum ac cultus, et pro devotione ibi habitaverunt. Facta autem hac voce, vel apostolorum loquentium variis linguis mirabiliter resonante: aut facta hac voce, hoc est, sono spiritus vehementis, qui circa templum audiebatur, convenit multitudo undique accurrens, et mente turbata est ac admirans, in stuporem versa quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes. Apostoli enim una Hebræa (quamvis omnium callerent donante Spiritu Sancto linguas) loquebantur : quæ tamen in singulorum auribus juxta modum patrii sui idiomatis sonabat. Uno itaque Apostolo loquente linguam Hebræam, putabant singuli illos sua propria lingua loqui, quia ita suis hæc auribus insonabat ut propria. Stupebant autem omnes, et mirabantur colloquentes. Nonne omnes hi qui colloquuntur, puta Apostoli, Galilæi sunt? Et quomodo illis loquentibus audimus unusquisque linguam nostram in qua nati sumus? Videlicet Parthi, et Medi et Elamitæ, ex regione Elam sic dicti. Et qui habitant Mesopotamiam, Judæam, qui scilicet de tribu erant Judæ aut Benjamin. Cappadociam, Pontum et Asiam, Ægyptum et partes Libyæ, quæ est circa Cyrenen, et advenæ Romani, Judæi quoque sic nati, et Proselyti, id est, ex alia natione, hoc est, ex Gentibus ad Judaismum conversi. Cretes quoque et Arabes, audivimus eos loquentes nostris linguis magna ac mira opera Dei, puta Christi resurrectionem gloriosamque ascensionem. Circa harum autem Gentium nationumque aut distinctiones, aut situs terrarum præter nomina hic prætereundum judicavi, quia nulla inde vobis sequitur utilitas, tametsi vos docerem quæ hæc illave regio foret. Nam cum omnia audissetis, nihil audisse-

Idiomate
quoniam
Apostoli
loqueban-
tur.

Matth.
1. 17.

Spiritus
sanctus
r appa-
uerit A-
postolis in
linguis ig-
neis et a-
is signis.

tis, nihil quod ædificaret, reciperetis. Hoc igitur satis sit dictum, quo totum intelligatis, nempe ex omnibus, hoc est, ex valde multis variarum linguarum nationibus viros ibi adfuisse, qui dum Apostolos audirent, suis illos, hoc est, auditorum lin-

guis quas intelligebant, putabant locutos fuisse, puta ut Parthi Parthicam, Medi linguam Medorum, Mesopotami illius populi se audire putarent linguam. Quod quomodo fieret, ignorantes stupebant.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM SOLEMNITATIS PENTECOSTES, JOANNIS XIV.

Joann. XIV,
19.

IN ultima cœna quam cum discipulis suis Dominus servavit, cum diceret hæc verba: *Adhuc modicum, et mundus me non videt: vos autem videtis me* (loquebatur autem de visione fidei, et cognitione divinorum) *quia ego vivo et vos vivitis*, vita scilicet gratiæ et supernaturali, quæ vita mundi, id est, amatoribus et filiis hujus mundi deest, nec invenitur ab eis. In illo die (inquit) vos cognoscetis, quia ego sum in Patre meo, et vos in me et ego in vobis. Hoc erat futurum post receptionem Spiritus Sancti, cujus virtute induti, tantaque plenitudine charitatis confirmati fuerunt, Christoque uniti, ut ab eodem haudquam poterant excidere. Tunc enim cognoverunt Christum, quia ejusdem, ut ante dixi, potestatis esset cum Patre, et semper secum maneret. Ubi, inquis, aut unde eum cognoverunt? Inde certe, quod continuam ejus sentirent auxiliorum præsentiam, viderent suos inimicos reprimi, se florere signis et virtutibus, audenterque Christo testimonium ferre, per suam prædicationem in dies plures ad Christum convertere, et inter nullas molestias sese contristari. Hæc certissima divinæ præsentiae erant indicia. Hæc verba audiens Judas, non ille Iscariotes, sed Christi consobrinus ex humilitate admiratus causam, quare discipulis tantum suis se Dominus esset manifestaturus, non mundo, Dominum interrogavit, dicens: *Domine, quid factum est*, id est, quæ est causa, *quia manife-*

Ubi Apostoli cognoverint Christum glorificatum.

Joann. XIV,
22.

staturus es te ipsum nobis, et non mundo? Christus autem causam dicturus hujus manifestationis, quare discipuli discernantur a mundo, infert quod sequitur Evangelium:

Si quis diligit me, sermonem meum servabit, et Pater meus diliget eum.

Ut ante dixi, cum Thaddæus interrogavit quare mundo se non esset manifestaturus, sed Apostolis tantum (quamvis non ut Judas putabat, de Apostolis tantum Jesus loqueretur, sed de omnibus in se credentibus), respondit dilectionem esse causam, ut sequentia indicant verba, quam mundus non habens, Christum videre non potest. Dicit igitur: Si quis diligit me, sermonem meum servabit. Si quis diligit me dilectione supernaturali et infusa, quæ est charitas, sermonem meum, id est, Evangelicam eruditionem retinebit memoria, ut sciat, velit, implereque studeat voluntatem meam. Qui enim alium diligit, voluntatem suam illius conformat voluntati. Propterea paulo ante hæc verba præsentis Evangelii dixit: *Qui habet mandata mea et servat ea, hic est qui diligit me.*

Vide quam aperte loquitur Christus contra hæreticos, qui bona opera damnant aut nullius esse momenti perhibent, cum dicat eum, qui sua servaverit mandata, esse qui diligit se. Servare autem mandata Dei, quæro, operane sint bona? Si bona, ergo sunt necessaria. Omni igitur vigilan-

Jo.
XIV,

Ope
na c
rial
tici
præ
Chr

tia Dei sunt mandata observanda. Scriptum namque est : *Serva mandata Dei et legem quasi pupillam oculi tui*. Non igitur diligamus lingua, sed opere et veritate. Et Pater meus diligit eum. Quem diligit Filius, diligit et Pater et Spiritus Sanctus. Et qui diligit unam in Trinitate personam, totam diligit beatissimam Trinitatem. De dilectione autem hic Christus loquitur prædestinatorum, quos omni tempore et semper diligit Deus, etiam dum in peccatis sunt (vult enim eis bona tam gratiæ quam gloriæ) secundum prædestinationis intuitum : quando autem convertuntur et ipsum quoque diligunt, diligit eos, impendens eis dilectionis beneficia atque effectum.

Et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus.

Ad nos divinæ personæ veniunt, cum novum in nobis operantur gratiæ gratum facientis effectum. Veniunt ad nos, ut verbis utar Augustini, subveniundo : venimus nos ad illas obediendo. Veniunt illuminando, venimus nos intuendo. Veniunt impellendo, venimus nos cupiendo. Observa quod licet Pater et Filius tantum nominetur, non tamen excluditur hic Spiritus Sanctus, tametsi, ut dixi, nulla ipsius hic mentio fiat, quia nominato Patre et Filio, necesse est etiam intelligi Spiritum Sanctum. Et mansionem apud eum faciemus, id est, morabimur ac manebimus apud illum. Neque enim apud omnes manet, ad quoscunque venerit Deus. Nam ut beatus Gregorius ait, in quorundam cordibus venit, et mansionem non facit, quia per compunctionem quidem respectum Dei percipiunt, sed tentationis tempore hoc ipsum quod compuncti fuerant, obliviscuntur : sicque ad perpetranda peccata redeunt, ac si hæc minime planxissent. Ille autem vere amat, cujus mentem delectatio prava ex consensu non superat.

Advertendum tamen hic est, quia ad eum qui diligit Deum et Christi sermones servat, dicitur Deus venire, hoc non intelligi debere de primo adventu Dei, quo

ex peccatore justificatur homo, quia hoc modo non venit ad diligentes. Nemo enim ad Deum nondum conversus Deum diligit. Primus ergo ejus adventus, quo impium et peccatorem ad vitam suscitatur, non est venire ad diligentes, sed ad non diligentes. Nemo enim prior diligit Deum, imo nemo potest diligere Deum (quod est justificari) nisi prius in ejus mentem tota Trinitas venerit. Non ergo ad eum venit aut diligit, qui suos sermones servat, primo scilicet adventu, quo peccatorem in gratiam recipit, quia illo venit adventu in hominem, antequam diligit homo : sed quando dicit : Ad eum veniemus, hoc est intelligendum de eo in quem jam ante venit, in quo jam est, quem etiam fecit ut diligeret : in illum, propterea quia jam diligit, cum Patre veniet, et mansionem faciet, hoc est, diligentem se potioribus bonis cumulabit. Sic Spiritus Sanctus hodie in discipulos venisse dicitur, in quibus ante fuit, propter plurimum donorum cumulationem, quibus ante præditi non fuerant, et nunc illis implebantur.

Qui non diligit me, sermones meos non servat. Et sermonem quem audistis non est meus, sed ejus qui misit me Patris.

Sermonem Christi servare, est illum diligere, revereri, meditari, non in memoria tantum tenere, sed vita ac moribus hunc exprimere : puta ut in tua vita, ut in opere tuo ac veritate, atque adeo ut re ipsa ostendas, quam profunde in cor tuum Dei intraverit sermo, quamque menti tuæ ille tenaciter hæreat. Lutherani Dei sermonem probe servant, ut disputent, ut citent in prædicatione, sed in vita eorum ac opere sermo Dei longe est ab eis. Nihil enim in eis ibi est Evangelicum. Et sermonem quem audistis, non est meus, id est, non est a me secundum id, quod homo sum : sed ejus qui misit me Patris, hoc est, illum a Patre meo nascendo accepi. Ostendit satis hic probationem dilectionis exhibitionem esse operum. Nam ut Gregorius

Deus uti
primo ad
mentem
hominis
veniat.

Sermonem
Christi
servare
quid sit.

Probatio
dilectionis
ut sit ex-
hibitio o-
peris.

rov. VII, 2.
I. Joann.
II, 18.

Pater et
Filius quo-
modo ad
nos ve-
niant.
August.

Gregor.

Gregor. ait : unusquisque vestrum si requiratur an diligit Deum, tota fiducia et secura mente dicit : Diligo. In ipso autem lectionis exordio audistis quid veritas dixit : Si quis diligit me, sermonem meum servabit. Probatio ergo dilectionis, exhibitio est operis.

I. Joann.
II, 4. Nam et Joannes in epistola sua dicit : *Qui dicit, quia diligo Deum et mandata ejus non custodit, mendax est.* Amor enim Dei nunquam est otiosus, ut Gregorius ait : Operatur enim magna si est. Quod si operari renuit, amor non est.

Gregor.

Hæc locutus sum vobis, apud vos manens. Paracletus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, et suggeret vobis omnia, quæcumque dixerò vobis.

Hæc, inquit, quæ hactenus docui vos, locutus sum vobiscum corporaliter atque visibiliter vobiscum manens. Nam quod supra dixit : Ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus, non de corporali et externa, sed interna et spirituali mansione intelligitur. Hæc locutus sum vobiscum manens, quorum nunc plenam non potestis omnium accipere cognitionem, quia ad hoc minime estis idonei : expedit propterea vobis ut hinc recedam, et Paracletum vobis mittam. Paracletus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, scilicet quæ vobis ad salutem sunt necessaria, et ea quæ docendis per vos sunt necessaria. Et quæcumque dixerò, id est, quæcumque a vobis fieri postulavero, quæ vel modo dico vel dixi, et tempore opportuno ut ita faciatis postulavero, suggeret, id est, ad memoriam reducet vobis. Nisi enim intus sit qui doceat, frustra admovetur doctor, qui instruat foris.

Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis. Non quomodo mundus dat, ego do vobis. Non turbetur cor vestrum neque formidet.

Pacem relinquo vobis, id est unionem et tranquillitatem animorum. Pacem meam do vobis, id est, dabo vobis. Loquitur enim de pace beatorum, quæ jam erat in Christo, cujusmodi nemo alius hanc pacem habuit vivens super terram. Aut ita : Pacem relinquo vobis cordis abiturus ad Patrem, pacem meam quam ego jam habeo nec unquam amitto, do, id est, dabo vobis, vos adducturus ad Patrem. Quod ut intelligerent, addit : Non quomodo mundus dat, ego do vobis, hoc est, non carnalem pacem, quæ est nullam sentire molestiam, do vobis, sed meam pacem, quæ est ex nulla temporali molestia perturbari. Illam autem pacem cœlestem, quæ est nihil discordiæ in anima sentire, omnia quæ in nobis sunt perfecte subdi Deo, plene impleri Deo, plene absorberi Deo, ad nihilque aliud extra illum moveri, in futura patria habebimus. Porro in hac vita pax pectoris est quædam tranquillitas ordinis, ut caro subjecta sit spiritui, sensualitas rationi, et ratio Deo. Idcirco anima quæ ab ægritudine passionum non est libera, non habet tranquillitatem pacis : sed de pace plus aut minus habet, quanto se didicerit mortificare ac vincere. Non turbetur cor vestrum neque formidet a perturbationibus mundi, adversitatibusque vobis occurrentibus.

Audistis, quia ego dixi vobis : Vado et venio ad vos. Si diligeretis me, gauderetis utique, quia vado ad Patrem, quia Pater major me est. Et nunc dixi vobis priusquam fiat, ut cum factum fuerit credatis.

Audistis ex me antehac sæpius, quia vado et venio : abiens quidem hinc, nec tamen vos relinquens. Vado igitur per passionem a vobis ex hoc mundo, ut non appaream vobis deinceps in hac mortali ac visibili specie : et venio ad vos. Non ita tamen vado, ut vos relinquam omnino, et visitatione mea vos destituam, sed invisam vos sæpius. Si diligeretis me amore veræ amicitiae, perfecto et spirituali, gauderetis

*Spiritus
Sanctus
quænam
doceat.*

*Pax
di qu*

*Pa
lestis*

*Pa
ctoris
sit.*

utique, id est, gratularem mihi propter glorificationem corporis mei, quia vado ad Patrem, unde juxta humanitatem novo modo gaudebo per ascensionem et sessionem meam ad dexteram Patris: quia Pater major me est, non quatenus divinitatem, sed quantum humanitatem meam attinet. Et nunc dixi vobis, priusquam fiat, quod mihi futurum scio in passione et resurrectione: ut cum factum fuerit, credatis; non ea tantum quæ videtis, credatis facta, sed per hæc quæ prædixi vobis futura, et postea videbitis impleta, credatis me veracem, Christum et Dei Filium.

Jam non multa loquar vobiscum. Venit enim princeps hujus mundi et in me non habet quidquam.

Estis tristes, estis perturbati, et propterea inepti ad retinendum: idcirco jam non multa loquar vobiscum: tempus enim non sinit ut diu loquar. Siquidem non longe abest ut rapiar a vobis ad mortem. Venit enim princeps mundi hujus, non creator aut factor, sed hominum mundanorum ac pravorum dominator, instigator et rector. Ipse enim, quomodo scriptum est, rex est super omnes filios superbiæ. Venerat autem diabolus, Christo hoc loquente, ad cor Judæ, ut traderet Christum, ad Judæos quoque ut illum occiderent. Volunt quoque nonnulli Christum ubi in deserto tentatus vicit diabolum, etiam postea non usquequaque caruisse tentatione diaboli, quin postea quoque an Christus foret, diabolus illum tentaverit, præsertim cum de illo scriptum legatur: Et consummata omni tentatione diabolus recessit ab eo ad tempus. Sed in me non habet quidquam, utpote peccatum nullum in me inveniens. Non ergo moriar propter peccatum, cui debetur mors, nec quasi ex debito mortis.

Sed ut cognoscat mundus, quia diligo Patrem. Et sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio.

Non, inquam, moriar, ut qui sententiam

in se habet mortis a Deo propter prævaricationem hominis latam. Nihil enim in me prorsus habet inimicus. Quapropter nemo etiam tollet animam meam, sed ego ultro ponam eam in mortem. Quare igitur morieris? Ideo ego moriar, et hoc inde sequitur, ut agnoscat mundus, quia diligo Patrem: et hoc adeo ut ex ejus dilectione, et pro ejus voluntate meipsum dem in mortem, quo illi obediens inveniar. Hoc est, ut sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio. Observa autem hic in præsentī Evangelio, tria potissimum promitti, quæ Dei maxime desiderant servi. Primum est Dei amor, quem nobis promittit, cum Spiritum promittit Sanctum, qui est amor Patris et Filii. Qui enim Spiritum Sanctum recipit, quomodo non simul Dei recipiet amorem?

Ut vero Spiritum Sanctum recipiamus, primo necesse est ut habitationem ei exhibeamus mundam ac sanctam. Quid enim faciemus minus Deo, quam quod homini solemus potenti facere? Magno enim aliquo ad nos veniente homine mortali, mundamus ante ejus ingressum domum, et inde quidquid illum posset offendere ejicimus, quidquid fœdum apparet tegendo ornamus. Tergat igitur sordes pravi operis, qui Deo præparat domum mentis. Sunt autem tria quæ odit Spiritus Sanctus, quæ operæ pretium est ut in nobis si Spiritum Sanctum desideramus, non inveniantur. Primum est duplicitas, dolus ac simulatio, quæ in unum tendunt. Ibi enim deest veritas, ubi aliqua harum est pestium. Scriptum enim est: *Spiritus Sanctus discipline effugiet fictum*. Secundo, odit carnalitatem cum suis omnibus obscœnitatibus. Non enim nisi munditiam flagitat. Et propterea sequitur: *Et auferet se a cogitationibus, quæ sunt sine intellectu*. Si a cogitationibus recedit otiosis, quomodo habitabit cum immundis? Mundum igitur et sanctum ei faciamus locum oportet. Tertium est quod detestatur, peccatum, sicut scriptum est: *In malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpo-*

Joann.
x, 18.

Tria in
hoc evan-
gelio pro-
mitti.

Ad Spiritus Sancti
receptionem
nec necessaria
quæ.

1.
Munditia
cordis.

Gregor.
Tria quæ
odit Spiritus
Sanctus.

1.
Duplicitas.

Sap. 1, 5.

2.
Immunditia.

Sap. 1, 5.

3.
Peccatum.

Sap. 1, 4.

Princeps
hujus mundi
ut dicitur
sit diabolus.

Joh. xli, 25.

Luc. iv, 13.

Sap. 1, 5. *re subdito peccatis.* Et iterum : *Spiritus Sanctus corripitur*, id est, expelletur a *superveniente iniquitate.* Secundo, ad Spiritus Sancti receptionem necessaria est profundissima humiliatio. Hac enim sola hono-

II. Humilitas. ratur. Unde scriptum est : *Magna potentia Dei solius, et ab humilibus honoratur.*

Eccli. III, 21. Is. LXVI, 2. Et alibi : *Super quem requiescet Spiritus meus, nisi super humilem et quietum, et tremantem sermones meos ?* Quamobrem

Ps. CIII, 10. non incongrue Psalmista dicit : *Qui emittis fontes in convallibus*, hoc est, fluentia gratiarum in cordibus emittis humilium.

Gen. 1, 2. Inde etiam hoc intelligitur : *Spiritus Domini ferebatur super aquas*, id est, super corda mollia ac mansueta. Contra vero principi hujus mundi diabolo antiquo serpenti dictum est : *Super terram gradieris*,

Ibid. III, 14. id est, in hominibus terrenis atque rebus caducis tantum deditis requiesces, qui cibi tui erunt, quia terram comedes. Superbos quoque inhabitat quam libenter, quando-

Job xli, 25. quidem rex est super omnes filios superbis. Idcirco vocatur a Paulo princeps

Eph. II, 2. aeris hujus. Omnes enim superbi nihil sunt, sed tantum ut uter vento ac aere inflati sunt. Tertio ad receptionem Spiritus

III. Pax mentis. Sancti necessaria est pax et tranquillitas mentis. Siquidem *in pace factus est locus ejus.*

Ps. LXXV, 3. Secundum quod Dei servis desideratum hic promittit, est quod Dei amor in illis maneat, quum dicit : Et mansionem apud eum faciemus. Quæris fortasse, quomodo Dei servabis amorem? Vide quomodo ignis naturalis servatur ne extinguatur, pari modo tibi ignem Spiritus Sancti conservari necesse est. Nam ignis materialis primo conservatur absconditus atque obvolutus cinere. Hoc modo amor Dei, seu ignis Spiritus Sancti, mortis memoria et compunctionis exercitiis est abscondendus. Decet enim amantem fervido amore interdum redire ad sui cognitionem ad meditandam suæ conditionis vilitatem, ingratitude et mortalitatem : quo alio iterum tempore in sublime ferventiores amoris flammæ emittat. Secundo, servatur et nutritur per

lignorum appositionem. Hoc modo Dei amor in nobis nutritur per bonorum operum multiplicationem. Hæc enim opera bona dico, quæ ex charitate generantur, quæ amoris divini flamma accendit. Quæ quanto sunt frequentata et plura, tanto Dei amor magis ignescit. Tertio ignis servatur, excitatur, renovaturque per flatum. Pari modo ignis, id est, fervor divini amoris duobus modis sufflatur, atque ad majorem incendii vim excitatur. Primo per desideria sancta. Desideria enim sancta atque continua nihil aliud sunt amoris, quam folles igni. Unde Ecclesiasticus : *Si sufflaveris, quasi ignis ardebit.* Secundo, inflammatur hic ignis, crescitque per Christi insufflationem, hoc est per copiosorem collationem amoris sui. De hac insufflatione, legimus in die Paschæ, quod foribus clausis ad discipulos intraverit, atque eis insufflaverit, et dixerit : *Accipite Spiritum Sanctum.* Tertium est quod Dei servi vehementer desiderant, scire scilicet, an Dei habeant amorem, hoc est, an sint in Dei gratia, aut statu salutis. Quod cum nemini scire possibile sit, sed absconditum cunctis atque incertum, hic tamen signum dat, quo facilius fieri potest conjectura, majorque spes haberi, Dei nos habere amorem, si hoc in nobis invenerimus signum. Dicit enim Dominus : *Si quis diligit me sermonem meum servabit.* Quod unusquisque in se an inveniat, discutiat se. Quia si non invenerit, certus potest esse se Dei non habere amorem, quamvis incertus maneat, tametsi invenerit, consolationem tamen spei hanc habet, se esse in Dei amore. Sunt tamen alia quoque signa præsentis Spiritus Sancti, si recolere volumus, quibus speciebus super Christum apparuerit Spiritus Sanctus. Prima est species nubes lucidæ, in qua Spiritus Sanctus se manifestavit super Jesum in ejus transfiguratione. Nubes autem in se continet aquæ guttas stillantes. Quo significatur compunctio, lacrymarumque vel pro peccatis vel ex amore Dei profluvium et distillatio. Secunda est species columbæ

quæ
dice
sint

E
xxvi

Joan
22.

Ibi
23.

Tr
cies
quil
par
Spi
San
mys
qui

xxv

Matth. III, super Christo baptizato, in qua Spiritus Sanctus apparuit: qua significatur innocentia ac simplicitas, dolo ac felle carens, viventis in iustitia, æquitate ac charitate ad omnes homines. Tertia est species ignis, in qua hodie super discipulos apparuit. Qua significatur fervida supernorum appetitio (ignis enim semper tendit sursum) quæ in

homine esse non potest, nisi simul ibi quoque sit temporalium mundanarumque rerum contemptus. Dominus noster Jesus Christus sua nos gratia visitet, nobiscum maneat, nosque in sua charitate non solum roboret, sed et confirmet. Qui cum Patre et Spiritu Sancto est benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

CUJUSMODI DEBET ESSE PRÆPARATIO, CUJUSMODI HOSPITIUM QUOD DIGNETUR
SPIRITUS SANCTUS.

ACCIPIETIS virtutem Spiritus Sancti supervenientis in vos. Act. I, 8.

Sublimia atque acuta de Spiritu Sancto investigare aut loqui, vobis quidem (ut reor) generaret audiendi fastidium, meum vero etiam excederet ingenium. Hoc magis nostri debet esse studii, Spiritum Sanctum recipere, quam subtiliter de eo disputare. Ad quod cum etiam non fuerit necessario nostra impendenda instructio, non inutiliter tamen sit exhortatio. Itaque non docentis, sed cohortantis partes acturi, auscultemus quid nobis promittatur. *Accipietis virtutem Spiritus Sancti supervenientis in vos.* Promissum Spiritum Sanctum, charissimi, in discipulorum corda hodie Dominus infudit. Et quod olim discipulis, hoc quotidie usque ad consummationem seculi facit credentibus. Proinde, quisquis Sanctum desiderat Spiritum, mundet et paret ei habitaculum: quandoquidem sic amat Spiritus mundus atque cor mundum: cujus delicie sunt esse cum filiis hominum. Expellat omne peccatum, et quidquid illi noverit displicere abiciat. Colligat animi sui vires omnes, et cogitationes curasque rerum mundanarum, præsertim inutilium abigat, purificet affectus, et se quantopotuerit studio, gratum Domino hospitium exhibere contendat. Potest autem digne parationissimilitudo accipi ab

his, quæ videmus circa terreni alicujus hospitii magni susceptionem fieri, qui quanto est potentior, quanto nobilior, quanto dignior, tanto majori cura, tantoque nobilior, mundius ac speciosius ei paratur hospitium. Placet domino terreno, illucque libenter divertit ubi ejus adventus vehementer desideratur, ubi invitatur crebrius, ubi accessus ipsius vigilanter observatur, ubi occurrentibus multis passim hilariter excipitur, ubi denique monitis ejus obtemperatur: et postremo ubi in pace, tranquillitate ac reverentia magna susceptus colitur. Expedi tibi, o anima, quæ sponsa vis esse Dei, ut talem sponsum hospitem ad te venientem digne suscipias, ejus adventum ferventibus suspiriis desideres, crebris nuntiis invites, domus tuæ familiam probe instituas, quæ cuncta boni hospitii jura observet, ne quod tanti hospitii oculos queat offendere, intra te reperiatur. Principio tibi necessarium est, ut hospitem hunc ardentem desideres. Hujus desiderii manifestandi gratia, aut potius exercendi duos mittas nuntios, scilicet humilitatem, hoc est, propriæ vilitatis cognitionem, et orationem ad eum invitandum. Porro ad cordis tui portam duos constituas custodes, qui hospitii hujus adventum observent atque advigilent, ut præter ipsum alium admittant neminem. Hi sunt circumspectio vigilans, et discre-

Hospitium
quomodo
Spiritu
Sancto pa-
retur.

Custodes
duo ad
cordis por-
tam pe-
nendi qui
sint.

Spiritus
Sanctus
quod in
nobis po-
tissimum
amet.

Prov. VIII,
31.

Spiritus
Sancti ad-
ventum
desiderans
quomodo
se præ-
paret.

tio prudens. Hi custodiant cor tuum, ne intret quem hospes ille nolit, ne appareat ibi quod hospes, id est, Spiritus Sanctus aversatur, ne etiam rursus quod diligit ille, excludatur. Siquidem neminem vult ille de familia sua, hoc est, de virtutibus, bonis inspirationibus, et donis suis excludi, neminem de hostium, id est, carnis, mundi ac diaboli partibus admitti. Utrobique si negligentia admissa fuerit, aut non veniet, aut longius, si præsto fuerit, recedet. Legimus Isboeth filium Saulis interfectum, propterea quod ad portam regiæ suæ ancillam constituerit ostiariam, quæ somno oppressa, locum dedit hostibus latrunculis domum latenter introeundi, et regem interficiendi. Sic enim legitur: Venientes filii Remmon Berothitæ, Rechab et Baana ingressi sunt fervente die domum Isboeth, qui dormiebat super stratum suum meridie, et ostiaria domus purgans triticum, obdormivit. Ingressi sunt autem domum latenter, assumentes spicas tritici, et percusserunt eum in inguine Rechab et Baana frater ejus, et fugerunt. Quod

II. Reg. iv,
5, 6.

Ostiaria
triticum
purgans
et obdor-
miens my-
stice quid.

glossa mystice exponens: Ostiaria, inquit, triticum purgat, cum mentis custodia discernendo virtutes a vitiis separat: quæ si dormierit, in mortem domini proprii insidiatores admittit, quia si discretionis sollicitudo cessaverit, ad interficiendum animum malignis spiritibus iter pandit. Qui ingressi spicas tollunt, quia bonarum cogitationum germina auferunt, atque in inguine feriunt, quia virtutem cordis delectatione carnis occidunt. In inguine enim ferire, est vitam mentis carnis delectatione perforare. Non enim Isboeth inopinata morte succumberet, si non ad ingressum domus mulierem, id est, ad mentis aditum mollem custodiam deputasset. Fortis enim vigilque sensus præponi cordis foribus debet, quem nec negligentiae somnus opprimat, nec ignorantiae error fallat. Unde bene Isboeth dicitur, qui custode femina hostilibus gladiis nudatur. Isboeth enim vir confusionis dicitur. Vir confusionis est, qui forti mentis custodia non est munitus,

Isboeth
quid in-
terprete-
tur.

quia dum virtutes se agere æstimat, subintrantia vitia nescientem necant. Tota ergo virtute muniendus est mentis aditus, ne eam hostes invadant, et penetrent foramina neglectæ cogitationis. Hæc ibi. Unde liquet quam necessarium sit per ignaviam non dormire, per negligentiam cordis custodiam non deserere, sed velut ad portam vigilantem circumspectionem et prudentem discretionem custodes cordis ponere, quæ cogitationes, affectus, omnesque instinctus discutiant, et quid a limine cordis propulsandum, quid introducendum sit discernant. Vigilandum est igitur omni tempore, quia et hospes ille qui pro sua bonitate, pro suæ charitatis largitate advenire dignatur, vel non invitatus pulsatur: ubi si neminem se intromittentem aut vigilantem invenerit, recedit. Fratres, heu quam sæpe hoc hospite pulsante ad nostri cordis januam, nemo est qui aperiat, nemo invenitur domi. Dormit ancilla ostiaria, aut prorsus non est qui portam custodiat constitutus. Patet liber omnibus in cordis hospitium introitus et exitus. Eam ob rem cui soli debuerat servari hospitium, abscedit, utpote qui secretum diligit, nec tumultui se cogitationum admiscet. Sponsus est animæ et præ omnibus vult unus amari. Est aliud præterea, quod ad hospitium bonum pertinet, videlicet ut parata sit ibi familia ad obsequendum hilariter hospitali nostro de quo loquimur, et de quo canit Ecclesia: Dulcis hospes animæ. Illi devotio sancta expectabunda occurrat, et ad amplectendum ejus beneplacitum, omnimodis sese paret. Obedientia quidquid gratum cognoverit exequatur, amor cum hospite familiare ineat colloquium, cujus præsentia vegetatur. Puritas affectionum et intentionum cordis, silentium et pacem et quietem in universa domo constituent. Consideratio reverentiam, laus impendat gratiarum actionem. Hæc est, o anima, domus tuæ familia, quam ad cultum et obsequium sponsi tui instituas. Interim considerandum quoque, quod quamvis multis et miris plerumque modis mentibus

F
spi
qu
ord

illabatur humanis Spiritus Sanctus, qui in millia quidem et millia possent distingui, si possent etiam explicari: quippe cujus visitationes adeo sunt occultæ, ut ne a nobis quidem sæpenumero possint agnosci, tria tamen in Evangelio legimus circa adventum Spiritus Sancti signa visibilia, quibus quomodo animam invisibiliter ingreditur, ediscimus. Legimus namque ingentem sonitum, hoc est, quasi quamdam tremefactionem, legimus item linguas igneas, legimus speciem columbæ, quibus suæ præsentiae adventum et operationem significavit Spiritus Sanctus.

Itaque fratres quoties sentimus tremorem et terrorem cordis super peccatis nostris nondum emendatis, item super justitia Dei tremenda et inevitabili, super inferni poenis horribilibus, quoties, inquam, corde concutimur, sonitum audimus, quo corda nostra pulsat Spiritus Sanctus: adsit tunc circumspectio vigilans, et intelligat: adsit discretio prudens, et pulsanti aperiatur. Occurrat devotio hilariter, paret se obedientia, et dicat: *Domine, quid me vis facere? Paratum cor meum, paratum cor meum. Vias tuas, Domine, demonstra mihi, et semitas tuas doce me. Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu.* Hoc modo ad cor Pauli Sanctus Spiritus accedens pulsavit, hunc sonitum Paulus audivit equo dejectus. Ita complures alii Spiritum Sanctum hospitem acceperunt. Quapropter, charissimi, quidquid adversi nobis occurrerit, quidquid corpus molestaverit, quidquid angustiaverit mentem, sit infirmitas, sit exilium, sit captivitas, sit egestas, senectus aut alia quævis calamitas, sonus est magnus, nec parum saluber, quo corda nostra pulsat Spiritus Sanctus, desiderans intromitti. Absit nos ita dormire, ut Spiritus Sancti aut nuntiorum ejus pulsus non audiamus. Absit ita mundi ebrios nos esse amore, ut quid pulsus ille insinuet haud intelligamus. Absit ita obstinatos esse, ut contra pulsantem divinam providentiam nos excitare cupientem, etiam aut murmuremus, aut recalcitemus.

Altero modo venit Spiritus Sanctus ad cordis nostri hospitium pulsans per linguas igneas, utpote per sacræ lectionis aut prædicationis aut correptionis verba, illuminans mentem juxta ac inflammans. Hoc modo quam sæpe corda hominum visitet Spiritus Sanctus, quam sæpe animos mutet, ad eorum quæ auribus hauriuntur aut mente voluntur, amorem et desiderium invitans, testantur omnes historiæ tum canonicæ, tum aliæ sacræ. Verum quam gravi plerumque somno hospitii nostri familia omnis dormiret, hinc liquet, quod non sine grandi mœrore ac tædio animi nonnunquam spiritualia audimus. Frigida enim tunc nobis est tam lectio quam aliena prædicatione, ac veluti fabula auditur, quidquid contigerit audiri.

Tertio, ad quorundam venit hospitium Spiritus Sanctus in specie, id est, in similitudine columbæ, emollens eos beneficiis et prosperitatibus temporalibus, veluti blanditiis quibusdam ad sui amorem alliciens, nihilque felleum, nihil austerum objiciens, sed benignum se exhibens, et secum faciens omnia suavia ac tranquilla. Hoc modo permulti præventi benedictionibus dulcedinis in innocentia perstiterunt, multi etiam ex facinorosis actibus ad correctiorem vitam sanctimoniamque redierunt. Sic cuidam, ut legitur, Ecclesiastico non admodum laudatæ vitæ tessaris ludenti, oblata fuit canonica ipsius electio ad Episcopatum. Qui semetipsum erubescens, et divinam erga se bonitatem stupens, adeo est compunctus, adeo in alterum virum illico mutatus, ut non sine grandi cunctorum admiratione, qualem hujus officii dignitas poscebat, episcopum integerrimum præstaret. Alteri non minus lubrico dum insinueretur ejus electio ad Episcopatum, adeo divinam admiratus est bonitatem, adeo se convertit ad Deum, ut relicto mundo relictisque omnibus, cœnobiticam assumeret religionem.

Itaque, charissimi, emundemus hospitium Spiritui Sancto dedicandum, vigilemus ad tanti hospitis adventum. Pulsat

II.

Linguae igneæ quid mystice.

III.

Columbæ species uti insinuet Spiritum Sanctum.

Spiritui Sancto ut aperiendum hospitium cordis.

caro et aperimus, pulsat mundus et vigiles occurimus, pulsat et ingredi tentat inimicus et consentimus, pulsat Spiritus Sanctus, et desides sumus? Vult se nobis donare Deus et dissimulamus, imo contemnimus, quia vilissima ei antefерimus, et immunda terrenaque plus amamus. Dixi jam quomodo triplici pulsat modo. Bonæ ejus inspirationes sunt pulsus ad ostium cordis, quæ interdum sine exteriori evidenti immutatione aut signo infunduntur, quomodo solo flatu, aut ut textus habet, insufflatione Christi, super discipulos legimus Spiritum Sanctum illis datum. Cæterum sunt qui jam aperuerunt, qui introdu-

xerunt, qui hospitem habent Spiritum Sanctum secum cœnantem. His magnopere curandum est ut retineant, non aliud amittant, cum quo ipse nihil habeat commercii. Siquidem simplex est, purus et sanctus, ideo disciplinæ effugit fictum, et aufert se a cogitationibus quæ sunt sine intellectu. Detestatur mendacium, utpote Spiritus veritatis, discordiam non sustinet, utpote Spiritus pacis, fugatur odio Spiritus charitatis, expellitur quocumque mortali peccato, utpote Spiritus sinceritatis et sanctitatis. Qui utinam regat et dirigat nos, et ad gaudia perennitatis introducat, Amen.

S
San
quæ
deto

IN SOLEMNITATE SANCTISSIMÆ TRINITATIS

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

O ALTITUDO divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei! Quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ ejus! Quis enim cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit? Aut quis prior dedit illi, et retribuetur ei? Quoniam ex ipso, et per ipsum, et in ipso sunt omnia. Ipsi honor et gloria, in secula seculorum, Amen. *Ad Rom. XI.*

MULTA ad Romanos Paulus scribens, tractaverat de fide, de gratia, de merito, de lege, de prædestinatione, unde a curiosis multæ possent fieri quæstiones, quare scilicet Jacob elegit, Esau vero odio habuerit? Cur aliorum miseretur, alios indurat, seu indurari sinat. Alium hic corripit tanquam Pater, alium impune sinit peccare et perire. Deinde, quare primum Judæos et postea Gentes elegerit, novissime tandem iterum omne genus Judæorum ad se convertet. Harum omnium ac similium quæstionum ne quis solutionem quærat, una generali admiratione, tacens omnem aliam responsionem singularem, cuncta hæc ambigua solvit, et dicit: O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei, quæ absque justitia et ratione æqua nihil agit! Si enim unus passer in terram absque Dei providentia non cadit, quomodo majora atque humana reguntur absque sapientia et providentia Dei? Hanc autem nobis scrutari, aut hujus invenire rationem nobis est impossibile. O igitur altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, nun-

quam non justa, sed tamen quomodo justissima sint et reverenda, nos pro maxima parte latet. Et quam investigabiles viæ ejus quas ambulat! Nemo enim secretas illius justitiæ regulas perscrutari potest, nemo invenire, nemo penetrare. Quis enim cognovit sensum Domini? Nemo profecto, quia secretorum ejus nemo conscius est hominum. Aut quis consiliarius ejus fuit Deum instruens? Aut quis prior dedit illi, qui per hoc meruerit, ut retribueretur ei? Nemo enim dare potest, quod non accepit. A quo autem accepimus omnia, aut cujus sunt quæ habemus omnia, nisi Dei? Quoniam ex ipso, id est, ex Patre, et per ipsum, id est, per Filium, et in ipso, id est, in Spiritu Sancto sunt omnia. Aut, ex ipso sunt omnia, tanquam e creatore, per ipsum verbum seu sapientiam omnia sunt, id est, gubernantur, in ipsa bonitate Spiritus Sancti omnia conservantur. Ipsi gloria sit. Cui ipsi sit gloria? Ipsi ex quo omnia, et ipsi per quem omnia, et ipsi in quo omnia, ut idem intelligatur unum, quoad substantiam, trinus autem distinguatur in personis.

PARAPHRASIS IN ALTERAM EPISTOLAM

JUXTA QUARUNDAM RITUM ECCLESiarUM.

GAUDETE, perfecti estote, exhortamini, idem sapite, pacem habete: et Deus pacis et dilectionis erit vobiscum. Gratia Domini nostri Jesu Christi, et charitas Dei et communicatio Sancti Spiritus sit cum omnibus vobis, Amen.

II. Cor. XIII.

Joann. I, 12

GAUDETE de gratia Domini nostri Jesu Christi, qui vos vocavit potestatemque dedit filios Dei fieri. Gaudete quoque de secura vestra conscientia, quæ vos non reprehendit; nec aliquid retinetis in ea

Matth. V, 48.

mali. quod vobis placeat repositum. Perfecti estote, non ut nihil vobis adjici ultra possit in virtutibus incrementi (hoc enim modo Deus solus est perfectus) sed ut perfecti sitis, quibus nihil ad salutem et justitiam desit, quod sit vobis necessarium. Exhortamini alius alium, quo promoveat fratrem suum unusquisque ad meliora.

I. Cor. 7, 10.

Idem sapite, ne in vobis dissensiones inveniuntur et schismata. Pacem habete inter vos, supportantes invicem in charitate, pacemque habete cum Domino Deo, ne ab ejus voluntate dissentiat. Quod si feceritis, Deus pacis et dilectionis auctor atque

Ephes. IV, 2.

largitor, erit vobiscum. Gratia Domini nostri Jesu Christi, qua nobis gratis peccata nostra donavit; charitas Dei, qui sic mundum dilexit, ut Filium suum daret unigenitum in mortem, ut omnis qui credit in illum non pereat, sed habeat vitam æternam: et communicatio Sancti Spiritus, qui tam Patri in dilectione, quam Filio in misericordia, et gratia nobis impertienda communicavit, cooperans nostram salutem, sit cum omnibus vobis. Hæc enim Trinitas salutis nostræ perfectio est. Charitas namque Patris misit nobis Filium suum, Filius seipsum nobis tradidit in redemptionem et pretium, auferens a nobis chirographum delicti, et sententiam mortis. Spiritus Sanctus, ut hanc gratiam percipiamus possideamusque salutis, sui communicatione facit.

largitor, erit vobiscum. Gratia Domini nostri Jesu Christi, qua nobis gratis peccata nostra donavit; charitas Dei, qui sic mundum dilexit, ut Filium suum daret unigenitum in mortem, ut omnis qui credit in illum non pereat, sed habeat vitam æternam: et communicatio Sancti Spiritus, qui tam Patri in dilectione, quam Filio in misericordia, et gratia nobis impertienda communicavit, cooperans nostram salutem, sit cum omnibus vobis. Hæc enim Trinitas salutis nostræ perfectio est. Charitas namque Patris misit nobis Filium suum, Filius seipsum nobis tradidit in redemptionem et pretium, auferens a nobis chirographum delicti, et sententiam mortis. Spiritus Sanctus, ut hanc gratiam percipiamus possideamusque salutis, sui communicatione facit.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM SOLEMNITATIS SS. TRINITATIS, JOANNIS III.

HODIE octavæ sunt Pentecostes, quibus memoria adhuc recolitur munificentiae et donorum Spiritus Sancti, quæ potissimum nobis in regeneratione nostra spirituali infunduntur, hoc est, in baptismo in quo renascimur, in fide, et in nomine

sanctæ Trinitatis, cujus hodie solemne festum servat Ecclesia, et Evangelio satis congruo utitur, in quo memoria fit Spiritus Sancti, et regenerationis nostræ. In hoc Evangelio invenitur Trinitatis personarum in divinis assertio, sicut dixi. Si-

quidem Pater significatur cum sua potentia, in hoc quod dicitur : Nemo potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo. Exprimitur Filii persona cum sua sapientia, ubi dicitur : Rabbi, scimus quia a Deo venisti magister. Exprimitur Spiritus Sancti persona cum sua bonitate, ubi dicitur : Spiritus ubi vult spirat. Sic ergo dicit sanctus Joannes :

Erat homo ex Pharisæis Nicodemus nomine, princeps Judæorum.

Describitur nobis Pharisæus quidam ac princeps, legisque doctor, qui de secta erat Pharisæorum, Nicodemus nomine. Hic occultus erat discipulus Domini, qui viderat signa et miracula Domini : unde intellexit aliquid, quam in alio puro homine, plus esse in Christo. Non tamen palam audebat confiteri Christum, propter metum Judæorum, ne extra synagogam fieret. Erat enim illorum unus, de quibus Evangelista dicebat : Verumtamen ex principibus multi crediderunt in eum. Et ipse erat princeps non summus, sed de principibus unus, puta rector, atque Doctor Judaicæ plebis. Propterea mox sequitur : Princeps Judæorum. Hic itaque excellentiam potestatis et sapientiæ mirabilem Jesu sentiens, considerabat magis informari.

Hic venit ad Jesum nocte, et dixit ei : Rabbi, scimus quia venisti a Deo magister : Nemo enim potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo.

Nicodemus, inquit, nocte venit ad Jesum. Quare nocte? Ideo profecto, quia Judæorum metuebat invidiam ac persecutionem, ut interdum non auderet Christum accedere. Vel, quia doctor erat legis, erubescere palam a Christo discere. Hic Nicodemus fuit, qui favore Christi locutus est ipsum excusans, aliisque principibus dicens : Numquid lex nostra judicat quemquam, nisi prius audiat illum? Hic etiam Christum sepelivit. Itaque cum esset cum

Christo sic eum alloquitur : Rabbi, scimus quia a Deo venisti, missus scilicet magister veritatis. Beatus quem non pecunia, sed sapientia et studium veritatis facit magistrum. Nemo enim potest hæc signa facere quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo, id est, nisi Dei fuerit amicus, cui divina virtus cooperetur, quemque orantem exaudiat. Miracula non semper testantur sanctitatem, alioqui non diceretur : Discite a me operarii iniquitatis, his qui sunt Christo dicturi : Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, et in nomine tuo multa signa fecimus? Testantur tamen veritatem doctrinæ. Nisi enim quis veritatis sit prædicator ac doctor, Deus ejus mendacio non attestabitur, nec illum miraculis glorificabit ad alios seducendos. Observa quod Nicodemus confitetur Jesum amicum Dei, a Deo missum, sed nondum credit Filium Dei. Vide tamen quam benigne Dominus eum recepit quomodo imperfectionem fidei ejus non arguit, aut exprobrat, sed dissimulat. Verum ignorantiam cupiens erudire, miro modo per obscura verba ejus ingenium ac pietatem exercens erigit. Docuerat enim ipse Dominus lignum fumigans non extinguendum, nec calamum quassatum confringendum. Videte etiam quod Dominus non mox se confitetur Dei Filium sed ubique se magis ostendit Dei Filium virtute quam sermone. Satis sibi videbatur astruere, quod nihil doceret, nihil ageret contrarium Patri : quis autem esset, quidve posset, re ipsa loquebatur.

Respondit Jesus et dixit ei : Amen, amen dico tibi, nisi quis natus fuerit denuo, non potest videre regnum Dei.

Non ad ea verba quæ ille loquebatur, Jesus respondit, sed ad ejus animum intentionemque Nicodemi, qui propterea venerat, ut disceret a Christo, quomodo oporteret eum salvum fieri. Ad hoc igitur Dominus respondit : Amen, amen dico tibi, nisi quis natus fuerit denuo, scilicet per

Matth. VII, 22, 23.

Nicodemi fidei imperfectio quanta.

Is. XLII, 3.

Nicodemi
votio
ga Christi
im.

ann. VII,

id. XIX,

spiritualem regenerationem, qua esse aliquid spirituale incipiat habere ac deiforme, quomodo ex naturali corporalique generatione olim esse recepit corporeum ac naturale (hoc autem esse spirituale recipimus in baptismo), non potest videre regnum Dei, id est, scire secreta Ecclesiæ et divinitatis. Verum de hac spiritali generatione nihil intelligens Nicodemus, disputare cœpit contra verba Christi. Non enim erat de numero illorum, qui audientes verba Christi nec intelligentes, scandalizati sunt et abierunt: quia quod non intelligebat, ut intelligeret, apud magistrum veritatis instituit.

Dicit ad eum Nicodemus: Quomodo potest homo nasci cum sit senex? Numquid potest in ventrem matris suæ iterato introire et renasci?

Non intelligens Christum Nicodemus, putabat illum de carnali loqui generatione. Extra enim hanc nondum aliam didicerat. Ideo ad hæc verba Jesu expavescens quærit, dicens: Quomodo potest homo nasci, cum sit senex? De seipso loquitur interrogans, quia pro seipso tantum erat sollicitus cum esset senex. Corporali enim regeneratione nec infans posset renasci. Numquid potest homo in ventrem matris suæ iterato introire, et renasci? Quasi diceret: Hoc tam absurdum, quam impossibile foret. Volens Jesus lucidius loqui et tollere obscuritatis verborum ambiguitatem, sermonem suum manifestius iterat.

Respondit Jesus: Amen, amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei.

Hic cujusmodi nativitatem loquatur, lucidius explicat, nempe eam quæ est spiritalis, ex aqua, quæ sola quidem et sine verbo nihil nisi corpus lavaret: verum accedente verbo, accedenteque Spiritu San-

cto in baptismo, in aliam vitam, et alium vivendi modum, seu in aliud vivendi genus renovat hominem. Quocirca sciendum triplicem esse nativitatem. Primam ex parentibus, quæ carnalis est, qua cum dolore matris omnis infans in mundum nascitur plorans, tametsi de Zoroaste (quem Cham filium Noe fuisse autumant) legatur, quod mox natus riserit. Hic artis magicæ fuisse refertur inventor, rex Bactrianorum a Nino rege Assyriorum, qui in Genesi Assur vocatur, postea occisus. Prima itaque vox hominis post hanc nativitatem est ploratus. Nascitur etiam homo curvus, quasi quadrupes more bestiarum. Unde merito humiliari deberemus. Est enim miserior omnibus pullis bestiarum homo. Bestiolæ enim aliæ mox natæ, gradi, aut repere, et edere incipiunt. Homo nisi alieno fultus auxilio, nihil horum potest. Secunda nativitas est spiritalis, qua in vitam spiritualem regeneramur in baptismo. Aqua enim elementaris tenet locum seu speciem matris. Spiritus Sanctus tenet locum patris. Verbum autem Sacramentale est quasi semen divinum, Augustino dicente: Accedit verbum ad elementum, et fit Sacramentum. Nec otiosum nobis videatur in aquam mergi, quandoquidem Petrus eos quoque qui Spiritum Sanctum receperant, jussit nihilominus baptizari. In aqua enim dum mergimur, vetus homo noster sepelitur, et emergentibus nobis, novus homo, qui secundum Deum est, resurgit. Consepelimur itaque, ut Apostolus ait, Christo per baptismum. Tertia nativitas est cœlestis, qua nudi egredimur de utero Ecclesiæ per mortem, et in novitatem gloriæ renascimur, liberati ab omni miseria et angustia præsentis vitæ. Primam solam nativitatem Nicodemus meditabatur, qua per generationem carnalem homo esse acquirit humanum et corporale: ignorabat vero aliam esse vitam, scilicet gratiæ, aut aliud esse spirituale, quod assequimur in baptismo. Idcirco Dominus plenius ei distinguit, dicens inesse homini oportere duplicem vitam, seu duplex esse.

Quod natum est ex carne caro est: et quod natum est ex spiritu spiritus est. Non mireris quia dixi tibi: Oportet vos nasci denuo. Spiritus ubi vult spirat, et vocem ejus audis; sed nescis unde veniat, aut quo vadat.

Quod natum est ex carne, caro est, id est proles genita a carnali parente, caro est, et generatio carnalis habet esse carnale, et quod natum est ex spiritu, id est, quod spiritualiter natum est, spiritus est. Non mireris, non sit tibi adeo hoc rarum aut alienum, quia dixi tibi: Oportet vos nasci denuo. Objectio enim tua loquitur de carnali generatione, ego de spirituali loquor. Spiritus, id est, ventus ubi vult spirat, id est, flat illuc quo inclinatur, et vocem ejus, id est, sonum audis, et nescis unde veniat aut quo vadat. Ac si diceret: Esse spiritualement nativitate dico, nec tamen eam propterea non debes credere, quia non capis hanc generationem, quum nec intelligas ventum quem audis, unde veniat, aut quo vadat, id est, ubi incipiat, aut terminetur. Aut aliter: Spiritus Sanctus ubi vult spirat, id est, gratiam suam ubicumque voluerit, libere effundit, et vocem ejus, id est, Sacram Scripturam in qua tibi loquitur, et intus operatur, audis: aut vocem ejus, id est, internam allocutionem, quam intus percipis audis, sed nescis, unde veniat, aut oriatur, nec quo vadat, id est, ubi terminetur. Quasi dicat: Multa sunt, quæ percipis esse, quorum tamen originem et finem nescis, hoc scilicet sciens, quod sunt; alia, quæ quomodo, aut unde sint, nescis.

Sic est omnis, qui natus est ex spiritu.

Cujus nativitatis principium, id est, Spiritum Sanctum, et finem, id est, æternam felicitatem nescis. Quasi dicat: Tametsi videas eum qui in baptismo renascitur, et aquam verbaque sacramentalia quibus regeneratur: non tamen vides Spiritum San-

ctum regenerantem, a quo renascentia hæc oritur, nec ad quid illum renascentia, seu spiritualis nativitas perducatur, scis. Quomodo ergo in illis quorum originem et finem nescis, licet scias ea fieri, ita credas oportet spiritualement nativitate, quamvis ejus nativitatis occultum myterium, id est, regenerandi principium et finem non capias.

Respondit Nicodemus, et dixit ei: Quomodo possunt hæc fieri?

Non reprehendit hæc vera non esse, sed quæ credebat vera esse ea optabat intelligere. Erat enim totus in lege eruditus, sed circa litteram solam versari adeo fuit assuetus, ut ad spiritualia capienda minus propterea idoneus esset. Et ideo Dominus, ut magis reddat capacem, duriuscule loquitur ad humiliandum eum. Erat enim magister in lege, et idcirco aliquid erat in oculis suis et aliorum, (quod satis indicat, quod nocte quasi verecundus ad discendum ad Dominum venit) ideo a Domino humiliabatur. Nemo enim ex spiritu nascitur, teste Augustino, nisi humilis fuerit.

Nasci ex spiritu quis dicitur.

August.

Respondit Jesus et dixit ei: Tu es magister in Israel, et hæc ignoras? Amen, amen dico tibi, quia quod scimus loquimur, et quod vidimus testamur, et testimonium nostrum non accipitis.

Tu qui es magister in Israel constitutus, merito hæc ignorare non deberes, qui baptismi Sacramentum sub figura in transitu maris rubri, et in tot ablutionibus veteris testamenti toties legisti. Amen, amen dico tibi, quod scimus nos, scilicet Pater, Filius, et Spiritus Sanctus, aut nos Messias, Rex et Christus, loquimur: et quod vidimus oculo scilicet interiori, testamur, id est, constanter asserimus, et miraculis testamur ego et renati Apostoli, de his putata, quæ ad salutem scitu necessaria sunt: et testimonium nostrum non accipitis, id est, verbis prædicationis nostræ non cre-

Exod. xiv, 22.

ditis vos pharisæi et principes. Non loquitur autem hæc verba singulariter Nicodemus qui credebat, licet in fide cupiebat informari, sed de populo toto Judæorum.

Si terrena dixi vobis, et non creditis, quomodo si dixero vobis cœlestia credetis?

Nicodemum ut Christus exerceat ad humilitatem.

Vide, quomodo Nicodemum de altitudine humanæ sapientiæ ad humilitatem, de littera ad spiritum ducere nititur. Multipliciter enim illum humiliat exercetque, ut capacitatem spiritus, utque divinæ eruditioni reddat idoneum. Si, inquit, terrena dixi vobis et non creditis (terrena non solum ea putat, quæ hic de vento et spiritu, sed quæ etiam ante locutus est, quam Nicodemus accesserat ad Judæos) quomodo si dixero vobis cœlestia, credetis? puta de invisibilibus Dei, de Trinitate personarum et divinitatis unitate, de Filii æterna generatione? Sunt tamen quædam cœlestia et secreta, quæ ad Christum pertinent; hæc Christianum non oportet ignorare, ut sunt personæ unitas in Christo sub duabus naturis, ejusdem passio qua eramus redimendi, item Dei amor erga nos, qui Filium suum pro nobis dedit in mortem, ne pereamus. De his Nicodemum instituit. Propterea sequitur:

Rom. VIII, 32.

Et nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, Filius hominis qui est in cœlo.

Naturæ duæ quomodo in Christo sint intelligendæ.

Pro verborum horum intellectu rememorandum est Christum unam duntaxat esse personam in duabus naturis. Quare quidquid vel alterius naturæ gratia, hoc est, aut humanæ aut divinæ, huic convenit, toti Christo propter identitatem personæ tribuitur. Verbi gratia: Dormire Christo convenit ratione humanæ naturæ tantum, non ratione divinæ, toti tamen Christo tribuitur, ut vere dicam Christum, qui in una persona est Deus et homo, dormisse: et iterum dicam eundem mortuos suscitasse, quamvis hoc ei ratione divinitatis, illud ra-

tionem humanitatis tantum conveniat. Idem igitur crucifixus est, et creavit mundum. Idem in navi dormivit, et imperavit ventis. Idem lacrymatus est, et Lazarum de monumento resuscitavit, quia Filius Dei, et Filius hominis unus est. Unde dicimus: Jesus creavit mundum, et Deus pro nobis mortuus est, quia humana et divina conveniunt eidem personæ ratione duarum naturarum. Hoc modo, quia Filius Dei descendit de cœlo, dicitur etiam Filius hominis descendisse. Descendit autem Filius Dei de cœlo non mutando locum quia qui ubique est, non est in loco: sed de cœlo in mundum descendisse dicitur, quia novo modo ibi esse incepit, per humilitatis assumptionem scilicet, propter hanc unitatem identitatemque personæ. Dicitur etiam Filius hominis de cœlo descendisse, quomodo Deus dicitur pro nobis crucifixus. Dicitur quoque in cœlo esse Filius hominis, quia Deus cui in unam personam est unitus, est in cœlo. Ut igitur sæpius dixi tanta est unio duarum naturarum in Christo, ut humana divinis, et divina humanis conveniant. Sed dicis: Quomodo nemo ascendit in cœlum, nisi Filius hominis? Respondendum primo: Hoc verbum ascendit, si intelligatur præteriti esse temporis, aut præsentis, sic ante passionem ejus nemo ascendit, aut nemo ibi esse potuit, præterquam ipse. Nobis enim omnibus clausum erat cœlum. Quomodo autem ipse ibi erat, jam dictum est, quia ratione Deitatis ibi erat Christus, qui causa humilitatis creberrime se Filium vocat hominis. Secundo dicendum hoc esse verum si intelligatur virtute propria ac merito. Nemo enim præter ipsum merito proprio, sed omnes merito Christi, cujus sumus membrâ ascendimus. Ideo potest tertio modo verum esse, si per Christum acceperimus mysticum ejus corpus, id est, tam caput quam membra: Ipse enim caput est, omnes vero electi ejus sunt membra. Tunc enim præter Christum nemo ascendit in cœlum: omnes autem nos in ejus corpore sumus membra, qui cum eo, et per eum, et in eo ascendimus. Hoc præ-

Mat.
24-
Joan.
35,

Fili.
min
moc
catt
des
se d

Asc
nen
in
nisi
um
nis
do
lig

Ep

stat nobis baptismus, in quo Christo renascendo incorporamur. Ibi enim virtus passionis et meritorum Christi nobis communicatur. Sunt autem verba quæ recte Nicodemo informando conveniebant, quo intelligeret, quis esset hujus regenerationis in baptismo fructus, quæve efficacia aut operatio, et quo perduceret nos. Idcirco etiam de passione sua mox subjungit, cujus virtute operatur baptismus. Decebat enim Christum, ut qui de sua majestate Nicodemo aliquid insinuaverat, insinuaret etiam de suæ passionis humilitate. Propterea sequitur:

Et sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis, ut omnis qui credit in ipsum non pereat, sed habeat vitam æternam.

Similitudinem passionis suæ qua in cruce erat exaltandus, quantum ad modum suspendendi, intuendi, sanandique pertinet, per figuram explicat, dicens: Sicut

Moyses exaltavit, id est, in altum suspendit serpentem æneum in deserto. In Numeris legimus populum Israel, quum tædere cœpisset itineris ac laboris, murmurasse contra Deum et Moysen, ac dixisse: *Anima nostra nauseat super cibo isto levissimo*, etc.: quomodo miserit Dominus ignitos serpentes in populum: a quibus cum alii fuissent interempti, alii læsi, alii pœnitentes venerunt ad Moysen rogantes, ut oraret Dominum pro amotione serpentum. Quo orante, dixit Dominus: *Fac serpentem æneum et pone eum pro signo: qui percussus aspexerit eum, vivet*. Itaque sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari, id est, in cruce levari oportet Filium hominis. Oportet hac scilicet conditione stante, si redimi atque sanari genus debeat humanum, ut omnis qui credit in eum (quod est fide Christum intueri) non pereat, sed habeat vitam æternam. Hanc nobis largiatur Dominus noster Jesus Christus, cum Patre et Spiritu Sancto in secula benedictus, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUÆ SCIRE, QUÆ ITEM CREDERE DEBEAMUS, ET QUAM SIT DEO GLORIOSIOR NOSTRA FIDES, QUAM SCIENTIA.

BENEDICAT nos Deus Deus noster, benedicat nos Deus. Psalmo LXVI, 7, 8.

Charissimi filii, hodie sanctæ et in divi-
dæ Trinitatis, hoc est, unius Dei, et in divi-
nitate trium personarum distinctarum agi-
mus solemnitate. Quarum scilicet per-
sonarum licet sit realis distinctio, ut qui
sit Pater, non sit Filius, et qui Filius,
non sit Spiritus Sanctus, et Spiritus San-
ctus neque Pater sit, neque Filius: om-
nium tamen trium personarum una est
essentia, una natura, una divinitas, una
potestas, una virtus, una potentia, una
majestas. Quod si inquiritis, quomodo hoc
capere possitis, ut tres sint personæ re-

aliter distinctæ, quarum una non sit alia,
et tamen tres sic distinctæ personæ, non
sint nisi unus Deus, una potentia, una vir-
tus, etc. fateor nescio vobis explicare, nec
vos potestis intelligere. Benedicatur igitur
Deus, cujus tanta est majestas, tanta po-
tentia, tam immensa bonitas et virtus, ut
a suis, non solum hominibus, verum etiam
ab Angelis capi, seu comprehendere non
possit. Quidquid igitur de divinitate intel-
ligere non possumus aut capere, quomo-
do aut quare sit, non debemus tamen
ignorare, sed credere, quia sit. Benedictus
enim Deus nihil imposuit nobis sciendum,
quod intellectu capi, vel nimis difficile, vel

impossibile sit, sed humiliter credendum. *Sine fide enim impossibile est placere Deo.* Voluit autem Deus nos magis credere, quam scire mysteria sua, ut paulo post dicemus.

Sciendum igitur primo hominem esse ab aliquo, sub aliquo, ad aliquid, et super aliqua. Homo, inquam, est ab aliquo, quia nihil est principium, seu causa sui ipsius. Res etiam nulla potuit facere seipsam. Antequam enim fieret, non erat; sed quod non est, quid potest facere? Omne ergo quod esse incepit, ab alio incepit. Et illud unde? Ab alio. Et illud unde? Ab alio etiam. Hoc tamen non procedere potest in infinitum, sed necesse tandem est invenire aliquid quod, a nullo inceperit, sed semper fuit, quod principium fuerit, et causa aliorum, hoc est, quod esse aliis dederit, et a nullo acceperit. Et hoc philosophorum quidam vocabant primum principium, primam causam, ens entium: nos vocamus Deum, qui omnia creavit, et ipse a nullo creatus, sed est æternus. Si enim Deum aliud aliquid creasset, hoc quod ipsum creasset, foret Deus, non quod est creatum. Deus igitur est, a quo omnia sunt. Non potest autem esse nisi unus Deus, quia cum Deus debeat esse Omnipotens, si duo essent, alter non esset Omnipotens. Si enim alter alterum nolit esse, aut hoc posset obtinere, aut non posset. Si obtineret, ut alter non sit Deus, aut ut destrueretur, qui periret, non esset Omnipotens, quia se salvare non posset. Si autem prior non obtinere posset, ut alter periret, jam ipsemet non esset Deus, quia non Omnipotens esset, et se potentior habere. Quapropter, sicut dixi, necesse est omni homini, ut sciat se esse sub Deo, et a Deo. Alioqui quomodo honorabit eum, qui fecit illum, si nesciat a quo factus est? Debet præterea homo scire Domini et creatoris sui majestatem, quo digne reveatur illum: diligenter se eidem subiciat, illique fideliter serviat, ne ingratus inveniatur. Tertio, scire hominem oportet, Dei et creatoris sui voluntatem, alioqui non poterit servire Deo. Quar-

to, scire hominem convenit Domini Dei sui justitiam in eos, qui illum contemnunt, misericordia vero in eos, qui serviunt illi: credere quoque remunerationem omnium operum, tam bonorum, quam malorum futuram a Deo. Quinto, cognoscere homini est necessarium, ad quid sit creatus, nempe ut Deum cognoscat et diligat, Deo serviat et obediat in hoc mundo, tanquam in exilio constitutus, desideret, expectetque venire ad patriam, in qua perpetua est felicitate donandus. Non igitur peregrinatio pro patria est habenda, aut amanda. Nam, ut Gregorius ait: Qui peregrinationem pro patria appetit, inter dolores dolere nescit. Sexto, est homini necessarium cognoscere super quæ positus est. Debet enim cognoscere talentum, aut talenta aliqua sibi data: debet quoque, in cujusmodi sint usum expendenda, et quis fructus hisce talentis quærendus sit, non ignorare. Qui enim hæc nescit, dispensationem sibi creditam fideliter quoque exercere nescit. Hoc non ignoravit servus fidelis et prudens, quem Dominus super familiam suam constituit: cui Dominus in fine ubi ratio foret ab eo exacta, dicit: *Euge serve bone et fidelis, quia in modico fuisti fidelis, supra multa te constituam. Intra in gaudium Domini tui.* Omnium autem rerum, omnium bonorum, omniumque sumus donorum Dei dispensatores, ac ministri. Quamobrem in omnibus quoque ministerium nostrum solum debemus cognoscere, non nobis usurpare dominium. Hæc, inquam, cognoscere atque scire debemus per fidem. Deo enim credere tenemur. Sic enim Hilarius dicit: Soli Deo de se credendum est. Et quid mirum ut Deo, qui se Patrem nostrum fatetur invisibilem, credamus, quando parentem etiam carnalem, sive pater, sive mater sit, aliter non possumus cognoscere, aliter non scire nisi credendo? Quis enim hominum suum patrem aut matrem aliter novit unquam? Pater tuus se dicit tuum parentem, credere te oportet. Deus se dicit tuum creatorem, et negabis? Est autem iste per fidem co-

Hebr. xi,
6.

Quænam
scire debe-
at homo.

I.

Quod non
possit esse
nisi unus
Deus.

II.

III.

IV.

Gr

V

xxv,

Hil

gnoscendi modus Deo gloriosior, quo ea quæ nescimus, quæ intellectu capere non possumus, quæ etiam difficilia, aut penitus vel impossibilia vel absurda nobis videntur, credimus: et hoc propter Deum, hoc est, propterea credimus, quia Deus dicit, quem sentimus veracem, et qui nos fallere non possit, quia veritas est. Ei enim plus credimus, quam intellectui nostro. Nam magis libentiusque adscribimus intellectui nostro errorem, ignorantiam, et intelligendi impossibilitatem, quam Deo falsitatem.

Summa igitur ratio credendi est ipse Deus, ut quod aliter non crederemus, ubi ratio quoque nulla nobis esset alia credendi, hæc nobis sufficiat ad credendum, quia Deus dicit. Quemadmodum ratio alia nobis esse debet obediendi, aut nulla, aut non potior, quam ipsemet Deus, cui obtemperare velimus: ideo, quia Deus noster est, creator noster, solus bonus est, et in æternum misericordia ejus. Itaque in hoc honoratur Deus, quod nude atque simpliciter ei creditur.

Secundo est nobis ille modus felicior, quia magis meremur, imo sola fide meremur. Nam homo qui assentit his tantum quæ sensui sunt manifesta, quid laudis aut meriti habet? Porro, qui suum intellectum captivum ducit in obsequium Christi, ut quæ etiam non capit, credat, quæ non intelligit, astruat, et his quibus intellectus humanus contradicit aut repugnat, ipse per fidem assentiat, ea propugnet atque confirmet, laude ac merito est dignus. Fides enim (ut Gregorius ait) non habet meritum, ubi humana ratio præbet experimentum. Propterea Abrahæ fides commendatur, qui contra spem in spem credidit, puta quod ex vetula vetulus, juxta verbum Domini generaret.

Videte præterea Abrahæ fides quanta fuerit. Promissionem acceperat in semine suo, quod per lineam Isaac esset descenditurum, benedici omnes gentes: item quod semen ejus possessorum esset terram illam omnem, in qua peregrinabatur. Post

hanc itaque promissionem cum jam haberet filium, per quem sperare poterat promissionem eandem impleri, jussus est Domino Isaac filium suum immolare. Cujus voci Abraham obedire volens, eduxit Isaac suum natum in montem, atque paravit se ad eundem immolandum, in spem contra spem credens. Spes enim ejus erat, quod in semine ejus benedicerentur omnes gentes. Spes quoque erat illi, quod ejus semen foret terram promissionis obtenturum: quam spem ex promissione accepit. In hanc spem credidit, ita scilicet esse futurum, quomodo erat promissum: et hoc contra spem, quia hæc spes ruere jam videbatur, et deinceps fore nulla, ubi immolasset filium suum. Obedire tamen nihilominus Deo voluit, et contra spem credidit, vel in morituro, seu immolando filio implendum, quod erat promissum. Porro, quomodo impleretur promissio hæc, Deo commisit. Satis erat ei propter hanc obedientiam immolandi filii a spe non excidere. Beatior autem adhuc multo fuit beata Maria, quæ credidit etiam virginem se parituram. Itaque, filii charissimi, credamus unum esse Deum, a quo omnia facta sunt, Omnipotentem et sempiternum qui creavit nos, qui pascit nos, qui redemit nos, qui gubernat nos, qui salvos nos fecit, id est, qui in statum nos constituit salutis, cujus præceptis si obedierimus, salvabit nos. Hic Deus cum sit trinus in personis, hoc est, aut sit Pater, aut Filius, aut Spiritus Sanctus, non tamen nisi unus est Deus. Pater certe est Deus, Filius est Deus, et Spiritus Sanctus est Deus, non tamen tres sunt dii, sed unus est Deus. Omnium enim trium personarum ita distinctarum, ut una non sit alia; est una natura, una essentia, una potestas, una majestas, una eademque divinitas. Quod quomodo hoc fieri possit, nolite velle investigare, quia non capietis, sed credite ita esse, et fides hæc salvabit vos. Non oportet vos scire quomodo sit, sed oportet vos credere quod ita sit. Nam in Scriptura sancta sic legimus: *Audi, Israel, Deus tuus Deus unus est.* In novo tamen testa-

Gen. xxii, passim.

Abraham uti in spem contra spem crediderit.

Luc. i, 45.

Joann. i, 3.

Deut. vi, 4.

I. Joann. V, 7. *Ibi tres sunt* (inquit Joannes) *qui testimonium dant in cœlo: Pater, Verbum, et Spiritus Sanctus.* Quapropter filii credatis unum Deum, et tres personas in divinitate, ita ut singulæ sint Deus, nec tamen tres dii, sed unus tantum Deus. Qui plus capere non potest, hoc credidisse satis est circa Trinitatem, reliqua credat in fide Ecclesiæ.

Regula generalis contra omnes dubitationes. Imo hoc sit tibi pro regula generali, contra omnes dubitationes, contra omnes scrupulos, contra omnes ignorationes, contra fluctuationes quascumque, quibus tentaris aut impugnaris, non disputare, nec velle perscrutari, sed simpliciter circa hanc responsionem manere: Ego credo quidquid sancta Ecclesia credit. Ipsa non fallitur, sed novit quod credit. Quidquid illa credit, credo etiam

Ad SS. Trinitatis cultum nos inducunt quæ. ego. Major sit et potior tibi cura, quomodo Trinitatem sanctam unum Deum veneris, quam ut discutias. Ad hujus tamen cultum et venerationem non pauca nos inducunt. Primum, quod inducit nos, est debitum.

I. Debitum. *agnoscat, amet, et laudet creatorem suum, sicut dicit Isaias: Populum istum formavi mihi, laudem meam narrabit.* Secundo, allicit meritum. Scimus enim id Deo vehementer placere, gratum esse eidem, ad

II. Meritum. *meritum nobis computari, atque non irre-*

muneratum dimitti, quidquid in ejus retulerimus honorem, ipso dicente: *Quicumque honorificaverit me, glorificabo eum.* Tertium, quod nos invitat, est exemplum, ipsum enim honorat omnis creatura. Si quidem de supremis et cœlestibus creaturis scriptum est: *Cœli enarrant gloriam Dei.* De inferioribus quoque alibi: *Omnis spiritus laudet Dominum.* Inter quæ nec bruta, nec pisces, nec volucres a Dei veneratione sunt aliena habenda. Quando enim sua naturalia, atque conditiones ab omnium creatore sibi inditas exercent, quid aliud quam conditoris sui potentiam, sapientiam ac bonitatem laudant? Quartum, quod ad Dei venerationem et cultum nos trahere debet, est officium. Hoc enim in cœlesti patria nostrum erit officium et exercitium, Deum scilicet laudare perpetuo ac delectabiliter. Propterea Psalmista dicit: *Beati qui habitant in domo tua, Domine, in secula seculorum laudabunt te.* Vos igitur, filii, Trinitatem quia non potestis perfecte capere, hanc amate, illi servite, illam adorate, illi vos commendate, atque per omnia, et in omnibus placere illi studete. Quod vobis omnibus largiatur Jesus Christus Dei et Virginis Filius, cum Patre et Spiritu Sancto unus Deus in secula benedictus, Amen.

N. B. Pro solemnitate Sanctissimi Sacramenti Eucharistiæ, in Epistolam Paraphrasin, in Evangelium Exegesisin, una cum suo Sermone, offendes in secundo Tomo de Festivitatibus Sanctorum.

DOMINICA PRIMA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

DEUS charitas est, et qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo. In hoc perfecta est charitas Dei nobiscum, ut fiduciam habeamus in die iudicii : quia sicut ille est, et nos sumus in hoc mundo. Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem : quoniam timor pœnam habet. Qui autem timet, non est perfectus in charitate, nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos. Si quis dixerit : Quoniam diligo Deum, et fratrem suum oderit, mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt quomodo potest diligere ? Et hoc mandatum habemus a Deo, ut qui diligit Deum, diligit et fratrem suum. *I Joann. IV.*

NON ab re esse videtur in prima Dominica de charitate nos instrui, quandoquidem virtutum omnium est potissima charitas, multoque maxime necessaria. Dicit igitur Joannes : Deus charitas est. Non sublimius prædicare potuisset charitatem, quam dicendo illam esse Deum. Loquitur autem de charitate increata, quæ est Deus. In Deo enim realiter idem sunt amans et amor, seu charitas, sapiens et sapientia : quamvis alia quoque sit charitas creata virtus theologica, et a Deo homini infusa. De utraque autem ea quæ sequuntur verba intelligi possunt : Qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo. Si Deus est charitas, non dubium esse potest, eum manere in Deo, quisquis in charitate manserit. Sic etiam, qui charitatem habet infusam (quatenus charitas est virtus theologica, et a Deo infusa) iterum, qui manet in charitate, id est, qui in se habet charitatem, manet in Deo, quia habet quod illum agglutinet, inhærereque

faciat Deo. Quomodo autem manet in Deo, sic etiam Deus manet in illo, ipsum inhabitans, in ipsoque per gratiam suam operans. In hoc perfecta, inquit, est charitas Dei nobiscum, ut fiduciam habeamus in die iudicii non formidantes illum diem, nec Christi adventum aut mortem, quam impii et mali timere merito habent. Iusti enim cupiunt dissolvi, et esse cum Christo. Atque ideo Dominus illos a signis venturi iudicii, a fineque mundi non vult terri, dicens ubi de signis quæ finem mundi terribiliter præcedent Apostolis loquebatur : *His autem fieri incipientibus, levate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra.* Est enim sanctis hic mundus captivitas. Ideo eisdem quoque, aut mors, aut finis mundi, eorum est ex captivitate redemptio. Est igitur fiduciam habere in die iudicii, non timere, ne veniat dies iudicii. Verum, si objiciatur viros perfectos quoque mortem, aut iudicium Dei timere : dicendum, perfectos quidem

Luc. xxi, 28.

Perfecti
quomodo
dicantur
timere
mortem
aut iudicium.

timere, dum considerant quid ex seipsis sunt, dumque considerant infirmitatem, et vilitatem suam. Porro, si consideraverint quid sint ex Deo, Spiritu Sancto nonnunquam illis testimonium perhibente, quod filii sunt Dei, et tunc non timent, habentes non ex se, sed ex Deo, unde fiduciam habeant: quia ille bonus est, et in æternum misericordia ejus. Facit tamen non-nihil ad fiduciam hanc bona vita, non ut in illa colloceamus fiduciam nostram, sed quod diffidentia careamus, non habentes in nobismetipsis quod sentiamus testimonium atque argumentum damnationis, aut malæ conscientiæ. Sed sicut ille est, ita et nos sumus in hoc mundo, hoc est, sicut ipse est in cœlo totus benignus, pius atque charitate perfectus super ingratos et malos, ita nos sumus in hoc mundo erga inimicos nostros, pii et misericordes, servantes Domini præceptum, dicentis: *Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos, et orate pro persequentibus et calumniantibus vos, ut sitis filii Patris vestri, qui in cælis est, qui solem suum oriri facit super bonos et malos, et pluit super justos et injustos.*

Matth. v.
44, 45.

Timorem
cujusmodi
excludat
charitas.

Timor non est in charitate, præsertim perfecta, excepto timore filiali, atque reverentiali, qui sanctus est, permanens in seculum seculi: sed perfecta charitas prorsus ejicit, atque excludit omnem alium timorem servilem, mundanum, aut carnalem, quandoquidem timor pœnam habet. Qui enim serviliter timet, hujus conscientiam rodit et affligit timor, et pœnam nihilominus meretur futuram. Qui autem timet Deum timore servili aut initiali, non est perfectus in charitate, neque enim peccatum dimittit, aut Dei custodit beneplacitum aliter, nisi quia pœnam timet, quemadmodum Poetarum quidam ait: Oderunt peccare mali formidine pœnæ.

Horatius.

Oderunt peccare boni virtutis amore. Nos ergo diligamus Deum quoniam ipse prior dilexit nos. Justissimum autem est amantes redamari. Scimus autem nos non solum dilectos esse a Deo, antequam illum diligere, sed etiam cum nondum essemus, cum adhuc inimici essemus, *dilexit nos, et lavit nos in sanguine suo.* Si quis autem dixerit: Quoniam diligo Deum, et fratrem suum, hoc est, quemcumque hominem oderit odio iniquo, scilicet non vitia tantum, sed personam odiens, mendax est. Neque enim odisse potest proximum diligens Deum, nec diligere Deum potest odiens proximum. Una enim est charitas, qua Deus diligitur ac proximus. Quomodo enim diligit Deum, qui transgreditur præceptum ejus? *Hoc est autem, inquit, præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut hoc est, eo modo, quo ego dilexi vos,* puta prior, gratis indignos, non diligentes, et ad hunc finem ut salvemini. Eo modo vos quoque diligatis vos mutuo oportet. Qui enim non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt, quomodo potest diligere? Si juxta cognitionem loquimur, quia nihil amatur nisi cognitum, verum est hominem faciliorem habere occasionem, quare diligatur quam Deum, quandoquidem de homine habemus cognitionem quam de Deo multo majorem. Verumtamen si ad bonitatem spectetur, quæ potissima est causa et ratio diligendi, incomparabiliter habet plures ut diligatur rationes Deus quam homo. Et hoc, inquit, mandatum habemus a Deo, ut qui diligit Deum, diligat et fratrem suum. Siquidem Christus, quod n agnum esset mandatum in lege interrogatus: *Diliges, inquit, Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, etc.* adjiciens, *hoc est primum et maximum mandatum. Secundum autem est simile huic: Diliges proximum tuum, sicut teipsum.*

Jo
11

x
3

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, LUCE XVI.

IN hac Dominica status nobis proponitur utriusque cum præsentis tum futuræ vitæ nostræ, quo electi reprobique dissimiliter vivunt. Quod licet oculis quotidie cernamus, puta quam dispar sit mortalium vita hæc præsens, nobis tamen hoc hodie in Evangelio nihilominus recitatur, simulque commonstratur, quam dispar eorundem, qui conformiter non vixerunt, fuerit exitus. Non tamen hic de exitu naturali, hoc est, de morte est loquendum, quam nonnulli pii duram sentiunt, plerique vero impii levem, sed de retributione et iudicio, quo digna meritis, aut præmia, aut supplicia nos sequuntur. Nam natura, aut potius Deus naturæ auctor, cunctis mortalibus eundem dedit ad hanc vitam corporalem introitum, et exitum tam bonis quam malis, divitibus et pauperibus. Sumus enim quoad nascendi modum, omnes pares, par omnium est nativitas, nec dissimilis ortus nostræ conditionis. Quare recte Sapiens dicit: *Unus introitus ad vitam est omnibus similisque exitus*. Concipimur enim æque omnes in fœtore et immunditia, per angustam et immundam portam eximus, et vox nostra prima omnium est fletus. Sic rursus dum eximus mundum, dum morimur, tremuli ac pallentes morimur omnes, morientesque ingenti torquemur cruciati. Putrescimus inde, rodimur vermibus, fœtemus et in pulverem redigimur. Nemo hanc legem evadere, nemo mutare potuit unquam. *Nemo*, ut idem sapiens ait, *ex regibus aliud habuit nativitatis initium*. Quod enim ex natura est, hoc ea ex parte simile ac uniforme est omnibus. Quapropter quatenus ad vitæ introitum attinet, nihil in regis, nihil in pastoris filio natura secernit. Porro vitæ mediæ non æqua est

omnium conditio. Alii etiam in paupertate, alii in rerum opulentia vivunt, alii incolumes, alii sunt ægroti, alii hic semper felices, alii item semper miseri, alii dominantur, alii subjiciuntur, alii premunt, alii premuntur, alii sceleratam agunt vitam, alii inculpatam. Itaque quomodo hæc vita in operibus, studiis, exercitiis, Deique donis dissimiliter transigitur, ita retributio post hanc vitam expectatur omnium maxime inæqualis. Hoc nobis Evangelium ob oculos ponit hodiernum, dicens :

Vitæ mediæ quam dispar sit hominum conditio.

Homo quidam erat dives.

Contra eos, qui divitiis suis abutuntur, qui cum debuissent his ad misericordiam hic usi fuisse, et in necessitates erogasse proximorum, quo et ipsi misericordiam a Deo consequerentur, non inconvenienter hæc respicit quadratque parabola. Cum, inquam, de iniquo mammona amicos sibi comparare debuissent, qui in æterna eos tabernacula reciperent, ad lætitiā, ad voluptatem, ad gloriam denique non Dei, sed suam, et ad luxum male usi sunt, terribile ponit Christus exemplum de divite quodam epulone. Neque enim parabola, sed historia credenda est, quandoquidem cum mendicum producit in medium (ut audietis), nomen ejus quoque exprimit, dicens: nomine Lazarus. Cujus nomen cur magis exprimatur, quam divitis, paulo post dicitur: Erat itaque, inquit, homo dives. Divitiæ non sunt peccatum, nec malæ sunt, licet male agendi ei, qui divitiis abuti pronus est, magnum administrent fomentum. Legimus enim de sanctis multis, qui excellenter divites fuerunt, puta de Abraham, Isaac et Jacob, Job et simili-

Divitias non esse malas ex se.

orum
ram-
ntroi-
hunc
lum
sque
t
lis.

vii. 6.

Opes terrenas in medio esse inter bonum et malum.

bus: et hoc potissimum in veteri testamento, qui tamen Deo placuerunt, atque Dei facti sunt amici. Opes igitur terrenæ in medio sunt inter bonum et malum, quæ ut occasio malorum ac damnationis sunt reprobis, ita bonis sunt adjutorio virtutis. Non tamen ignoro corruptionem humanam vitiosam, infectam, et ad mala suapte consuetudine adeo semper proclivem, ut cum de terra sit, et ex terrenis opibus quoque tam facultas, quam occasio ei suppetitur, raro fieri posset ac difficulter, ut divitiis omni ex parte quis bene utatur.

Marc. x. 23. Neque enim frustra Christus ait: *Quam difficile qui pecuniam habent in regnum Dei introibunt*: et Salomon non minus divitias, ut rem periculosam, quam mendicitatem deprecatur, sciens alterum noxium,

Prov. xxx. 8. alterum molestum. *Divitias*, inquit, *et paupertatem ne dederis mihi, sed tantum victui meo tribue necessaria*. Divitias ideo deprecatur, quia inflant, et superbix quoque adjiciunt animum, nam causam subjungens, dicit: Ne forte satius illiciar ad negandum, et dicam: Quis est Dominus? Ex seipsis itaque divitiæ non reprehenduntur, nec malæ sunt, nisi male utentibus. Porro, amor divitiarum et cupido

I. Tim. vi. 9. vitiosa sunt. Propter quæ Apostolus: *Qui volunt*, inquit, *divites fieri in hoc seculo, incidunt in tentationem, et in laqueum diaboli, et desideria multa inutilia et nociva, quæ mergunt homines in interitum et perditionem*. Vide tamen, quia non dicit, qui divites sunt, sed qui volunt divites fieri, quemadmodum non subjungit etiam:

Ibid. 10. Radix enim omnium malorum sunt divitiæ, sed: *Radix omnium malorum cupiditas*. Extollentia quoque, præsumptio et superbia, quæ divitias comitantur, mala sunt. Et ideo cum Christus dixisset, difficile est, ut divites introeant regnum Dei, discipuli vero propter hæc verba obstupissent, mentem suam declarans, et moderatus eadem repetivit verba, dicens: *Quam difficile est confidentes in pecuniis introire in regnum Dei*. Cui sententiæ subscribit ad Timotheum Paulus quoque dicens: Di-

Marc. x. 24.

vitibus hujus seculi præcipe, non sublime sapere, neque sperare in incerto divitiarum, etc. Proinde ex Joanne Apostolo vos, filii, commonefaciens: *Nolite*, inquam, *diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in illo*. Nolite divitias diligere, nolite avare quærere, nolite tenaciter retinere, nolite in divitiis confidere, nolite superflue uti. Usus enim divitiarum utrinque est malus et damnabilis, sive tenaciter nimis servantur, ut pauperibus inde nulla sit consolatio, sive prodige profundantur ad luxum.

Qui induebatur purpura et bysso, et epulabatur quotidie splendide.

Tribus hic modis dives deliquisse astruitur per abusum divitiarum, quare juste reprehenditur. Primus abusus fuit, quod ad ostentationem convertit divitiarum usum, quærens gloriam in his et ostentationis fastum. Siquidem refertur bysso et purpura vestitus. Quorum certe alterum ad ostentationem foris, puta purpura, alterum ad carnis molliem intus pertinebat. Utrobique igitur deliquit, qui et ad gloriam inanem pretiosis utebatur vestibus foris, et ad luxum carnis utebatur mollissimis intus. Si enim pretiosis uti vestibus ubique reprehensione careret, non laudasset Joannem Baptistam Dominus, quod vestimento usus fuerit ex pilis camelorum. Nam de Joanne turbis loquens: *Quid existis*, inquit, *videre? Hominem mollibus vestitum? Amen dico vobis: qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt*. Hoc est filii hujus mundi sunt, nimirum prudentiores filiis lucis, licet non semper et ubique sed in generatione tantum sua: filii certe hujus mundi, et (ut verbis utar Scripturæ) conquisitores hujus seculi discunt hic prudentiam carnis, quia in regione sua sunt. Sed apparebit post, cum hæc vita desierit, quam stultam Deus declaraverit sapientiam illorum. Observata tamen hic, quod non prohibetur pro eminentia, aut digni-

stori-
 ti ve-
 s cui
 do li-

tate status, melioribus interdum uti vesti-
 bus si tamen moderate, et absque osten-
 tatione id fiat. Hic enim ostentatio et luxus
 damnatur. Quocirca manifestatur alter
 quoque abusus, quo rerum affluentia hic
 dives peccavit. Secundus fuit abusus divi-
 tiarum, quod ad carnis oblectationem mol-
 libus utebatur vestibus, epulabaturque quo-
 tidie splendide. Quo sane voluptuosa ejus
 epulatio, qua carnem saginabat, splendi-
 dusque simul ciborum apparatus, quod
 jactantiæ erat et vanæ gloriæ, vehementer
 reprehenduntur. Cibus namque pretio-
 sus, aut bonus, seu delectabilis potest
 sumi citra culpam, et juxta Salvatoris
 sententiam, hominem interiorem, quod
 intrat in os, non coinquinat, cum etiam
 secundum Apostolum, omnis creatura Dei
 bona sit, et nihil rejiciendum, quod cum
 gratiarum actione percipi possit, modo
 sumatur ad necessitatem, et ad corporis
 sustentationem, non ad ambitionem et
 ostentationem, non ad voluptatem in desi-
 deriis carnis, non ad superfluitatem et lu-
 xum, sed sobrie, temperanter ac modeste,
 juxta sui status conditionem. Neque enim
 ad æqualem, aut uniformem edendi mo-
 dum omnes sunt inducendi, quin liceat
 aliquibus meliori uti cibo. Unde damna-
 bile non est his qui in eminentiori sunt sta-
 tu constituti, et qui a tenerioribus annis
 pretiosis educati sunt cibis, aut quos valedi-
 tudo excusat infirma, delicatioribus uti ci-
 bis, modo desit ingluvies, et edacitas, quam-
 vis consultissimum sit, ut cum timore Dei
 his modeste utantur, lugeantque suam,
 aut necessitatem, aut conditionem, quod
 viliori, aut communiiori hominum edulio,
 aut non possint, aut non liceat eis susten-
 tari. Sed quam felices, o filii, æstimandi
 sunt hi, qui ex devotione aut virtute, su-
 perfluis abstinent, pretiosissima quæque
 sibi interdiciunt, sibi delicata subtrahunt,
 paucis et vilibus contenti! Hoc genus ho-
 minum olim in eremis et desertis locis,
 aut monasteriis inveniebatur, et adhuc
 hodie, tam in monasteriis probe institutis,
 quam in plebe inter devotos ac pios homi-

th. xv,
 im. iv,
 ica-
 s uti
 s qui
 liceat

nes inveniuntur, qui abstinentiis carnem
 suam macerant, et juxta Apostolum cum
 suis concupiscentiis eandem crucifigunt,
 idque illius amore, qui jejunium et famem
 pertulit, acetum et fel gustavit, quæ carni
 sunt duriora mollioribus prætulit, et pro
 nobis sæpenumero in oratione et jejunio
 pernoctavit. Hujusmodi homines non re-
 quirendi sunt apud nostros Lutheranos,
 qui Joannem Baptistam quoque si inter
 eos viveret hodie, pilis camelorum vesti-
 tum, vino et omni re quæ inebriat, absti-
 nentem, atque locustas tantum et mel syl-
 vestre comedentem persequerentur, et seu
 hominem, qui sua, imo (ut illi dicere so-
 lent) diaboli inventa præferret Christi
 Evangelio, quia Christo deficeret, et in
 suis fideret operibus, qui cœlorum regnum
 suis comparandum operibus putaret, et
 qui redemptione Christi se haud egentem
 existimaret, a se fugarent, calumniaren-
 tur, instarent et urgerent, si quo fortasse
 modo vestimentum hirsutum ac pilosum
 ei detrahere, si eremum et abstinentias
 interdicare, et si ad latam carnis viam
 illum reducere possent. Tertius abusus
 divitiarum in hoc sepulchro hic notatur,
 quod ex his, quæ sibi superfluebant, pau-
 peris ac mendici inopiam non sublevabat.
 Heu, charissimi, quam inutilis, quam su-
 perflua, quam denique perniciosa quotidie
 a multis fit profusio divitiarum, quæ in
 convivia ad ostentationem, ad gloriam,
 ad fastumque et apparatus, et ad anima-
 rum destructionem exhibetur. Ibi unum
 prandium, seu convivium ingenti aureo-
 rum numero vix redimitur. Ubi quatuor,
 aut quinque horis prandetur: ubi corpori
 morborum varietas comparatur, vita adi-
 mitur, et quod pauperibus foret erogan-
 dum, dilapidatur. Ex pauperum namque
 faucibus quidquid tam inutiliter consumi-
 tur, non aliter atque cibus extrahitur.
 Quot enim ex splendidis hujusmodi con-
 viviis, quæ ad apparatus, non ad neces-
 sitatem instruuntur, aut eorum pretio ale-
 rentur uno die pauperes? Deliquit igitur
 graviter hic epulo, qui ad ostentationis

Gal. v,
24.

fastum prodigus, ad miserendum vero subveniendumque pauperi, et durus et tenax fuit. Hoc enim sequitur :

Et erat quidam mendicus, nomine Lazarus.

Non ratione caret, quod divitis nomen tacetur, pauperis vero et mendici nomen exprimitur. Certe non est hæc mundi consuetudo, ut nomina et casæ mendicorum sciantur : notissima autem sunt omnibus et nomina et palatia divitum. Hos mundus loquitur, hos prædicat, hos honoribus extollit : pauperes nemo respicit. Verum quamdiu hoc durabit ? In hac vita tantum.

Ps. XLVIII,
18, 19.

Siquidem cum interierit dives, secum non sumet omnia, nec descendet cum eo gloria ejus, quia anima ejus in vita ipsius benedicetur. Et hæc opinio felicitatis duntaxat est apud homines. Nam Deo aliud longe est judicium. Divites enim hic æstimantur aliis hominibus feliciores, utpote quorum filii sunt sicut novellæ plantationes, filix vero compositæ et circumornatæ ut similitudo templi : promptuariæ eorum plenæ : eructantia ex hoc in illud. Boves eorum crassæ, ut oves fætosæ et reliqua divitiarum felicitatisque terrenæ, quæ Psalmista enumerat, illis abundant. Unde, *Beatum, inquit, dixerunt, cui hæc sunt : sed magis beatus est cujus Dominus Deus ejus.* Itaque beati hic divites nuntiantur, quia vocaverunt nomina sua in terris suis,

Ibid.
XLVIII, 12-15.

Ibid. xv, 4.

Is XL, 17.

Joann. x, 3.

verumtamen Deo sunt incogniti. Non enim novit eos Dominus, nec memor erit nominum eorum per labia sua : neque enim nomina eorum invenit scripta in libro vitæ, ideo sunt ei quasi non sint. Pauperes vero qui sunt cives regni sui, novit, et vocat eos nominatim. Hujusmodi hic erat Lazarus, cujus miseria hic quoque cum egestate describitur.

Qui jacebat ante januam divitis ulceribus plenus, cupiens saturari de micis quæ cadebant de mensa divitis : et nemo illi dabat. Sed et canes veniebant et lingebant ulcera ejus.

Vide quomodo diviti epuloni, superbo, ambizioso, duro, immisericordi atque in deliciis viventi opponitur e diverso pauper hic Lazarus, mendicus, ulcerosus, egenus atque ab omnibus derelictus. Cui satis ad poenam fuisset, si infirmus fuisset ac ulcerosus tantum, alioqui dives : aut si opes defuissent, paupertas eum satis cruciaret licet sanum. Jam vero scribitur pauper fuisse et mendicus : quo intelligitur procul dubio necessitate atque paupertatis angustia pressus. Jacebat autem ad divitis januam, quia stare aut ambulare non poterat. Erat enim ulceribus plenus, unde dolores quoque semper illi aderant. Cupiebat quoque minima, puta saturari de micis cadentibus ex divitis mensa, sed nemo illi dabat. Egebat itaque et esuriebat, sed non erat qui reficeret. Audiebat quotidie symphoniam et chorum lætitiæque familiaris in domo divitis, se vero adeo videbat despici et relinqui ab omnibus, ut humaniores erga se inveniret canes, quam homines. Illi enim quod natura illis indiderat, hoc pauperi admoventes ministrabant, puta linguam medicinalem. Hominum vero nemo adeo fuit misericors, qui vel micas egeno daret. Tractari blande videbat canes, se contemni.

Vide quam cumulativè ea, quæ ad miseriam simulque ad exercitium et probationem virtutis aderant Lazaro, quamque studiose hic enumerantur, ut sciamus unde ejus meritum crescebat : et e diverso unde divitis impietas augebatur, ut subinde perspicuum fieret, quam juste pauper reciperetur ad coronam, et quam juste dives detruderetur ad gehennam. Cogebatur itaque egenus Lazarus, infirmus et esuriens divitem hominem videre pecuniosum, se in paupertate constituto : cogebatur gloriose vestitum cernere, se frigescente : Videbat illum splendidis epulis convivari, se famem patiente. Rogabat denique pro micis tantum, sed non erat qui illi eas largiri aut tantillo compati voluisset. Hæc Lazarus sustinens sustinebat. Sed in corde quid ? Nonne tristi-

Lazari mendici quanta diligentia Evangelista miseria enumeret.

Gregor. tiam ? Nam (ut verbis utar Gregorii) qualem putas tunc in animo suo tentationem sustinuit pauper ? Si enim in divite hæc omnia non vidisset, minorem tentationem sustinuisset. Jam vero ante oculos suos divitis omnia videbat læta, dum se quavis sentiret carere consolatione. Videbat divitem illum cuncta mundi felicia comitari, arridere ac blandiri ei omnia : se hic fieri in dies infeliciorem, et ex con-
Lazari mendici crux interior quant fuerit.
 titutu felicitatis alienæ ærumnas sibi fieri, quas patiebatur, infestiores. Sic omnibus his confluentibus crescebat Lazaro cum tribulatione profectus : quomodo diviti quoque supplicium futurum multiplicabatur : quia impietatem suam ex præsentia cumulat pauperis. Si enim præsens ille pauper non fuisset, si ante divitis non jacuisset januam, si non rogasset fame et infirmitate consumptus, si non minima quæque et vilissima petisset : si denique non adeo fuisset infirmus, ut alibi eleemosynam stipemque mendicare valeret, vel modicam immisericordiæ suæ excusationem habere potuisset dives. Jam vero nihil est quod illum excusare possit, quia nihil de pauperis necessitatibus illum latuit, cui abundavit etiam, quo consolari illum potuit, sed cordis duritia præpeditus noluit. Itaque hoc modo status erat divitis ac pauperis in hac vita contrarius. Spectemus nunc, cujusmodi fuerit post hanc vitam status utriusque.

Factum est autem ut moreretur mendicus, et portaretur ab Angelis in sinum Abrahæ. Mortuus est autem et dives, et sepultus est in inferno.

Vides nunc cujus status erat præferendus, dum ambo hic viverent. Ubi nunc epulonis gloria, voluptas, opes et potentia ? Quis in vita ipsius ejus locum non elegisset ? Quis illum beatum non diceret ? Et ubi nunc miseria est pauperis ? Quis olim ejus calamitosum vivendi genus appeteret ? Quis illum non infelicem diceret ? At modo quid ? *Justa sunt judicia tua, Domine, et*

omnes viæ tuæ, misericordiæ et æquitas. Misericordia ante satis prærogata est, nunc tempus erat ut juxta æquitatem uterque operibus suis digna reciperet stipendia. Exaltasti apud te illum quem hic depresseras, et quem mundo exaltaveras, humiliasti. Concesseras ei bona multa, quibus redimere potuisset peccata sua, *Dan. IV, 24.* regnumque eleemosynis comparare cælorum. Admoveras ei præterea pauperem, cujus calamitas illum rogaret provocaretque ad miserandum. Sed quia intelligere noluit, nec bonis inspirationibus acquiescere, tandem cogeatur justitiam quoque sentire. Videte, charissimi filii, cujus nemo non horrebat olim calamitatem et statum, id est, Lazari, quam gloriose est nunc coronatus ? Numquid semper eris Lazare miser ? numquid semper despectus ? numquid semper infirmus et egenus ? Aut tu semper eris, o dives, hic felix ? Minime. Sed quemadmodum audistis, factum est, Deo et divitis voluptati et miseriis pauperis finem imponere volente, ut moreretur mendicus, et portaretur ab Angelis in sinum Abrahæ. Humana illi hic defuerant obsequia, quare nunc illi ab Angelis quoque servitur. O felix anima, quæ hic, nisi a canibus, nemine alio visitabar, nunc vero tibi non unus sufficit Angelus, sed Angeli occurrunt multi, qui te portent. Quilibet enim Angelus animæ tam felici optat ministrare. O filii, magna hujus olim fuit calamitas, sed hanc videte quantus sequitur honor. Ubi nunc paupertas, ubi mendicitatis saccus, ubi ulcera, ubi famis et frigoris angustia ? Ablata est omnis miseria, et angelis illum portantibus requiem accipit in sinu Abrahæ. Sinus Abrahæ ante Christi passionem, quies erat illa secreta Sanctorum Patrum in limbo, nunc vero cœlestis est patria sanctorum, quæ idcirco Abrahæ dicitur sinus, quia pater idem est credentium. Qui enim ex fide sunt, hi sunt filii Abrahæ.

Mortuus est autem et dives, et sepultus est in inferno. Hic voluptatibus et hujus mundi gaudiis dum hic viveret, erat se-

Lazari mendici gloria quanta.

Sinus Abrahæ quid sit.

Rom. IX, 7.

Epulo sepultus in inferno quomodo dicatur.

pultus : nunc ad ima descendens inferni, tenebris et flammis perinde ac sepulchro obvolvitur.

Elevans autem oculos suos cum esset in tormentis, vidit Abraham a longe, et Lazarum in sinu ejus.

Vides quia in pœnis constitutus dives oculos levavit, ut videret consolationem felicitis mendici, quem olim ipse felix despexerat? Juste igitur, quia tunc oculos levare ut miseretur noluit, nunc levare cogitur et videre unde magis crucietur. Quod Gregorius considerans, de illo divite ait : Oculos quos illi hic culpa clauserat, ibi aperuit pœna. Vidit igitur ad majorem suam pœnam Lazarum in sinu, id est, in quiete et certa expectatione æternæ beatitudinis quiescere. Justum enim erat oculos suos immisericordes puniri, in hoc quo hic noluerunt misereri.

Et ipse clamans, dixit : Pater Abraham, miserere mei, et mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.

Sæpius et diu Lazarus ad divitem olim clamaverat, quo vel tacente ejus calamitas, inopia et ulcerosa infirmitas satis clamabant. At auribus clamaverunt surdis : et ideo etiam gratis. Evenire igitur illi, quod Sapiens ait, necesse erat : *Qui obturat aures suas ad clamorem pauperis, et ipse clamabit, et non erit qui exaudiat.* Rogavit autem damnatus hic dives sui misereri, non quod doleret de culpa (obstinatus enim, ut omnes damnati, erat, quare de peccato non dolebat sed de pœna quam cupiebat mitigari. Itaque non rogabat sui miserere pœnitens de suis patratisscleribus, sed de comparatis suppliciis, neque Deum offendisse, sed semetipsum læsisse dolebat. Vide quoque quia dives patrem vocat nunc Abraham, quem olim tamen imitari nolebat. Ille enim misericordia, pietate, hospitalitate et clemen-

tia fuit insignis. Quem si fuisset imitatus, recte patrem vocasset Abraham. Modo vero cum degener sit ab Abrahæ virtute, non incongrue responderi potest ei : Si filius es Abrahæ, opera facere debuisses Abrahæ. Vide præterea, quia magis cruciari se querebatur in lingua. Nec mirum, quia putatur etiam plus deliquisse in gustu ac delectatione ciborum, in lætitia jocandi aliisque delictis linguæ. Per hæc autem gravius quis punitur, per quæ gravius peccat. Vide ad tantam inopiam divitem redactum, ut qui minima negaverit, putamicas panis, ad petenda minima perductus est, quæ illi quoque negata sunt, ut sequitur :

Et dixit illi Abraham : Fili, recordare quia recepisti bona in vita tua, et Lazarus similiter mala. Nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris.

Dives hic ab Abraham filius vocatur generatione tantum seu propagatione carnis, non imitatione virtutis. Cui dicitur, quod multa receperit bona in vita. Nemo enim adeo est malus, qui non aliqua bona faciat, tametsi adeo digna non sint, ut æternam felicitatem mereantur, utpote non ex charitate, sed in peccatis operata. Quia tamen de genere fuerunt bonorum, Deus adeo justus est, ut illa irremunerata non sinat. Dat igitur operum hujusmodi auctori temporalia bona in mercedem. Hoc modo putandus est dives aliqua bona egisse, pro quibus hic divitias, delicias, sanitatem, honores et id genus similia receperit. Lazarus quoque non adeo fuisse perfectus creditur, quin aliqua admiserit mala, licet damnatione æterna propter Dei misericordiam non digna, quæ hic in illo purgata sunt. Quamobrem hic sua mala, et ille sua bona in hac vita recepisse dicitur. Quæ bona illum ad pœnam miserunt, sicut hunc mala, quæ perpersus est, exaltaverunt ad coronam.

Et in his omnibus inter nos et vos chaos magnum firmatum est, ut hi

Gregor.

Prov. XXI,
13.

Epulo in
inferno
quomodo
roga-
verit
sui misere-
ri.

Joann. v
39.

Grego

Epulon
divitem
pro qui-
busdam
bonis su-
hic re-
pisse me-
cedem.

qui volunt hinc transire ad vos, non possint, neque inde huc transmeare.

Chaos
magnum
quid sit.

Chaos hoc magnum quod inter electos et reprobos interstat, est distantia, inæqualitas ac disparitas meritorum quod rigore divinæ justitiæ immutabiliter firmatum est, ut electi in bono confirmati, et reprobi in malo maneant obstinati. Hi igitur (dubium non est) ad electos non possunt accedere. Sed quod electi ad damnatos per compassionem quoque singularem non accedant, facit quod cum Deo in voluntate sunt uniti, ejusque adeo consentiunt justitiæ, ut damnatis nihil possint, nihil velint compati, aut esse auxilio.

Et ait : Rogo ergo te, pater, ut mittas eum in domum patris mei, habeo enim quinque fratres, ut testetur illis, ne et ipsi veniant in hunc locum tormentorum.

Invidia
damnato-
rum qualis
sit.

Pro suis hic rogat, non quod illis optet salutem. Invidia enim damnatorum adeo est obstinata, ut quomodo nemini, ita ne suis quidem optent bonum. Sic et beatorum tam perfecta e regione est charitas, ut nemini non velint bonum. Damnati igitur cum suis salutem non optent, quare, inquis, tunc hic pro suis fratribus relictis orat ? Dicendum, non propter illorum salutem hoc ipsum precari, sed ne per illorum damnationem majorem ipse acquirat pœnam, quippe qui illis occasiones, exemplum malum, et bona reliquerat temporalia, irritamenta ad peccandum. Unde non pro illis, sed pro se magis hanc denuntiationem optabat, ne graviori succumbere cogeretur supplicio. Quamvis etiam verisimile sit, ut inter eos qui salvandi sunt, damnati salvari optent magis

suos, quam alienos, stante generali ad omnes nihilominus illa invidia, quia neminem velint salvari

Et ait illi Abraham : Habent Moysen et Prophetas, audiant illos. At ille dixit : Non, pater Abraham, sed si quis ex mortuis ierit ad eos, pœnitentiam agent. Ait autem illi : Si Moysen et Prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent.

Diviti hic roganti, ut ad suos fratres hic Lazarus mitteretur, negatum est : sed ad Scripturam omnes remittimur Sacram, cujus tanta est auctoritas, ut nedum homini, sed etiam ne Angelo quidem de cœlis venienti, si aliud quid, quod Scripturæ esset contrarium, docuerit, credendum est. Sed quidquid vel Angelus vel homo contra Scripturæ, juxta ecclesiasticam catholicamque elucidationem explanatæ, assertiones evangelizaverit, anathema sit. Major est certitudo Scripturarum, quæ auctoritate Ecclesiæ receptæ sunt, quam cujusvis mortui revelationis. Nam si ex mortuis resurgenti vellent hujus fratres credere, maxime crederent Christo, qui ex mortuis resurrexit. Verum sicut Scripturæ, sicut Moysi et Prophetis non credunt, ita nec Christo ex mortuis. Charissimi, commonefaciat nos exemplum hoc, sive historia, quo sobrie, juste ac pie vivamus in hoc seculo, peccatorum nostrorum purificationem tam humiliter quam patienter sustinentes. Optemus magis hic cum Lazaro egestatem et infirmitatem pati, quam (sicut de Moyse loquitur Apostolus) cum divite temporalis peccati habere jucunditatem. Quod nobis largiatur Jesus Christus in secula benedictus, Amen.

Scripturæ
Sacrae au-
ctoritas
quanta sit.

Gal. 1, 8, 9.

Tit. II, 12.

Hebr. XI,
25.

SERMO PRIMUS IN EADEM DOMINICA

QUAM MULTIPLICITER A MALIS BONI DISCERNANTUR, UTQUE QUADRUPLICITER
PECCETUR CIRCA DIVITIAS.

FACTUM est ut moreretur mendicus et portaretur ab Angelis in sinum Abraham: mortuus est autem et dives, et sepultus est in inferno. Lucæ XVI, 22.

Proponitur nobis, charissimi, hic comparatio quædam duorum hominum non æque hic feliciū, nec post hanc vitam pariter feliciū, divitis scilicet et pauperis, cujus utraque conditio in Evangelio describitur. Introducitur enim dives quidam fulgens purpura et auro, splendide epulans et pretioso amictu honoratus, comitiva stipatus famulorum, alacer et sanus: et e diverso egenus, mendicus, ægrotus, ulcerosus, famen patiens, et omnium interim auxilio destitutus. Ponite hæc duo spectacula ob oculos vestros. Interrogo vos, utrum horum duorum aestimatis feliciorē? Qui timet Deum non dubito, quin mox Lazari (sic enim hic pauper vocatur) conditionem et statum probabit. Sed ego iudicium quod secundum rationem quidem dicitur seu datur post auditam sententiam non requiro, sed audire cupio electionem et optionem vestram, cujus vitam hic et statum dum uterque viveret, si electio vobis et arbitrio vestro concederetur, eligeretis. Quis dubitat, quin cum divite malletis hic esse felices, quam cum Lazaro pauperes? Audistis jam ex Evangelio quid utrique acciderit, et propterea fortasse inter spem metumque fluctuaret electio. Sed ego interrogo, ac si utriusque nesciretis finem, sed utriusque præsentem intueremini tantum conditionem, ut hodie multorum, quorum nescitis finem, contemplamini: cujus, inquam, optaretis amplecteremini conditionem? Quis dubitat dicturos vos omnes, divitis: in cujus statu æque salutem vobis promitteretis, quomodo indubitato

dum viveret, sibi ipse promisit. Quis enim divitem illum cernens, omnibus quæ mundus miratur plenum, gaudentem ac gloriosum non honoraret, non genu ei flecteret, non gaudii illius particeps fieri cuperet, nihilominus sperans, ut dixi, cum omnibus his futuram felicitatem? Neque enim de eo legitur, quod aliena rapuerit, sed tantum, quod concessis sibi bonis immoderate fuerit usus, (cujusmodi hodie homines prædicantur liberales et honesti) et quod egeno auxilium nullum impendens eleemosynam fecerit: contra quod quoque nostri temporis divites glossam et excusationem non ignorarent. Erat itaque diviti illi palatium amplum, erat familia multa, erat divitiarum copia, erat honor. Ab omnibus enim agnoscebatur, ab omnibus honorabatur, nominabatur, magnificabatur. Quis e diverso ulcerosi, miseri, calamitosi, egeni, mendicique hominis ærumnas aut optaret aut eligeret? Imo quis non omni eas qua posset virtute, fugeret? Sed audite, filii charissimi, quam cæcum est nostrum iudicium, quam vana præsumptio. Audite quid Evangelium dicat: Factum est ut moreretur mendicus, etc. quæ sequuntur. Eligite modo si vultis statum divitis. Dicite nunc quid ex divitiis vestris expectatis? Quomodo non tremitis, o divites, qui habetis consolationem vestram in hoc seculo? Quomodo non timetis, qui ridetis nunc, qui epulamini et gaudetis, audientes hoc iustum Dei, sed absconditum iudicium? Quid habetis quod vos excuset, quod illum excusare non potuerit, sperantes non simile vobis iudicium eveniat, quandoquidem in culpa (si vere hanc nosceretis) parum estis dissimiles?

Gregor.

Epuloni
divitis fe-
licitas hi
fuerit.

Luc. VI,
24, 25.

Divitum
pericula
quanta.

Quam
multiplici-
ter Deus
bonos dis-
cernat a
malis.

I.
In nomine.

Matth.
xxii, 7.

Eccli.
xli, 7.

Matth. xxv,
12.

Ibid. vii,
22, 23.

Ps. xv, 4.

Luc. x, 20.

II.
In donis.

III.

In vitæ
egressu.

Joann.
x, 14.

Is. xi, 10.

Advertite autem quantum discrevit Deus inter divitem et pauperem. Primo, eos discrevit in nomine. Siquidem apud illum pauper nomen habet, dives nomine caret. Pauperem enim noscit ex nomine, divitem non cognoscit ex nomine. Quia et divites hic nomina sua magnificent ac nominari volunt in terris, Dei nomen interim obliviscentes : ideo Deus etiam nomina eorum delet de libro vitæ. Non ergo divitem novit quomodo fatuas virgines non novit, quibus dum ad clausam regni cœlestis januam pulsarent dictum est : Nescio vos. Quomodoque his qui in Christi nomine prophetasse et multa signa fecisse se jactabant, responsum est : Nescio unde sitis. Discedite a me operarii iniquitatis. Hoc itaque divitis nomen (quia vitam ejus non probavit Deus) non ostendit se scire. De impiis enim dicitur in Psalmo : *Non ero memor nominum eorum per labia mea*. Mendici vero nomen expressit, quod scriptum tenebat in libro vitæ : *Gaudete inquit, et exultate, quia nomina vestra scripta sunt in cœlis*. Discrevit igitur in nomine eos, dicens : Homo quidam erat dives. Eterat mendicus quidam nomine Lazarus.

Secundo discrevit eos in donis. Diviti enim temporalia bona (ut filiis hominum solet) dedit, quibus si vellet, uti posset, et eleemosynam abscondere in sinu pauperis, ut pro se oraret. Ipse Dei abusus est donis in superbiam. Porro pauperie a Deus dona, quæ suis charioribus hic solet dare amicis, dedit inopiam, infirmitatem, ulcera, impotentiam, mendicitatem, famem ac desolationem. Hæ fuerunt divitiæ et gemmæ pauperis. His nobilis factus est et generosus, his conformem sese exhibuit regi suo.

Tertio, discrevit eos in vitæ egressu. Nam pastor bonus cognovit ovem suam, quandoquidem in vita quoque ab ove agnitus est, et ejus vox audita, idcirco sepulchrum fecit ei gloriosum. Nam fecit eum portari ab Angelis in sinum Abraham. Mortuum quoque divitem pastor illius diabolus seu suum parochianum agnovit, siquidem sepelivit eum in infernum.

Quarto, discrevit eos post mortem. Siquidem Lazarus sedit, quomodo per Isaiam promissum fuit, in pulchritudine pacis, in requie opulenta et in tabernaculis fiduciæ. Dives sedit in cruciatu gehennæ ardentibusque flammis.

Quinto, discrevit eos in expectatione. Siquidem Lazarum post Christi passionem ex limbo in felicitatem transtulit æternam, ubi nullus ei dolor aut gemitus, ejus omnia desideria exaudiuntur et satiantur, ubi nihil ad fastidium illi adest, nihil abest ad desiderium et felicitatem, præstolatur o geminam gloriam, ut corpore resumpto per resurrectionem in utroque gaudeat beatus. At vero dives hic continuis inefficientibusque punitur incendiis, et corporis quoque post judicium expectat, cremationem flebilem. Qui in inferno positus ad Abraham clamans, rogando multa petivit, sed ex omnibus (ut Evangelium testatur) ne unum quidem impetravit. Ut igitur dixi, quis est qui non paveat, quis hæc legens non tremat judicia Dei? Eum namque quem omnis homo beatum ac felicem hic prædicabat, cui nemo non optabat fore similis, recipit infernus. Is vero qui hic contemptus et ulcerosus fuit, ab Angelis portatur in sinum Abraham. Agite nunc divites, plorate et ululate in miseriis vestris quæ advenient vobis. Divitiæ vestræ putrefactæ sunt, et vestimenta vestra a tineis comedentur. Aurum vestrum et argentum vestrum æruginavit, et ærugo eorum in testimonium vobis erit, et manducabit carnes vestras, sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in novissimis diebus. Sed dicit quis : Numquid non Abraham quoque dives fuit? In ejus tamen sinu Lazarus hic requievit. Quare ergo divitibus tantum periculi est? Dico vobis, filii, quod Christus dixit Judæis : Si Abraham estis filii, opera Abraham facite. Si per Abraham aliorumve sanctorum divitias vos excusari vultis, opera Abraham faciat. Abraham hospitalis fuit egenis tribuens. Job quoque divitiarum suarum peregrinos et pauperes fecit participes, ut ipse de se confitetur, dicens :

IV.
Post mortem.

V.
In expectatione.

Jac. v, 1.

Gen. xv,
passim.

Joann. viii,
39.

Gen. xviii,
2-8.

Job xxxi, 32. *Ostium meum viatori patuit, foris non mansit peregrinus, etc.* Hoc modo vos sancto-

Divitiis quomodo ad Dei gloriam utendum sit. rum opera facite. Non ametis divitias, nolite velle esse, aut fieri divites. Si Deus has vobis dederit, utamini illis sobrie ad Dei gloriam, non ad contumeliam: utamini illis ad pauperum sustentationem, et ad pios usus, ut sitis juxta Pauli admonitionem

I. Tim. vi, 18. divites in operibus bonis, prout bene agere, facile tribuere et communicare. Nam quomodo divitiæ non obsint, docet nos

Ps. lxxvi, 11. *Psalmus, dicens: Divitiæ si affluent, nolite cor apponere.* Ideo cum *Job* nec gaudeatis ad divitiarum accessum, nec si etiam vos rursus deseruerint, tristemini. Nemo enim cum dolore amittit, quod non amat. Quod enim quis cum dolore amittit, convincitur diligere.

Peccatum quadruplex circa divitias. Itaque sciendum contingere ut quadrupliciter pecces circa divitias. Primo peccas si divitias modo illicito coacervas, aut coacervatas possides. Teneris enim ad restitutionem quidquid aut fraude, aut violentia, aut usura, aut per potentiam, aut per supplantationem proximi obtines. Hujusmodi namque oportet restitui, si salvari cupis. Et quid prodesse tibi possunt ea quibus occidis et perdis animam tuam? Vos potentes, divites et præfecti, qui pauperes premitis, sicut si quis uvas torquet in torculari, recorde-

I. mini quomodo rex Israel Achab a Naboth petivit vineam illius, daturus pecuniam pro ea. Quam cum ab eo impetrare (nolebat enim hæreditatem suam vendere Naboth) non posset, Jezabel uxor regis Naboth interfici jubet, zelans pro viro suo ne desiderio suo frustratus animo affligeretur, sed vineam obtineret. Indignatur super hoc Dominus, Prophetam ad regem misit, qui illi nuntiaret, qua plaga ipsum, uxorem atque omnem ejus posteritatem propterea esset deleturus. Animadvertite igitur vos præfecti et judices, quorum est defendere pupillos et viduas, advenas, pauperes et peregrinos quomodo Deus respicit et judicat. An ignoratis, quibus simulationibus, astu et dolis hæreditates a veris hæredibus tollitis, ut vobis vindicetis? An

Deus non videbit, aut non judicabit? Et vos negotiatores, an fraudes, figmenta, perjuriam, imposturas, mendacia vestra ignorat Deus? An putatis, quæ hoc modo, aut per usuras, aut illicito quovis alio quæstu acquiritis, vestra sint? Videbitis quæ modo non creditis, in fine vitæ vestræ, quantum illi et illi debeatis, quibus ea quæ injuste usurpastis, non restituistis. Et quid tunc hæc vobis proderit agnitio, quam nulla potest sequi emendatio?

Rogo igitur vos per mortem Domini nostri Jesu Christi quam sustinuit pro vobis, ut modo, hoc est, hodie quidquid apud vos est, quod non esse vestrum debito ordine, aut certum, aut suspectum, aut dubium est, illud vobis faciatis alienum, et quibus pertinet, restituatis. In hoc genere iniquus fuit dispensator villicus divitis, qui bona domini sui dissipavit, et donavit in commodum suum quibus voluit, propterea laudatus, non ex hoc quod inique fecit, sed quod sibi juxta humanam prudentiam, quæ stultitia damnabilis est apud Deum, callide ac temporaliter providit. Hoc modo non consulo ut temporaliter, sed ut æternæ vestræ saluti provideatis, et sitis secundum Deum sapientes, restituatisque quidquid vestrum non est, quidquid juste non habetis, et quidquid a regno Dei vos posset excludere. Satiusest vobis pauperes intrare in regnum cælorum, quam divites mitti in gehennam. Secundo peccatur, divitias aut bona temporalia, a vobis retinendo. In horum sunt numero qui semper colligunt, quibus tam deest quod habent, quam quod non habent. Cujusmodi dives quidam in Evangelio legitur, qui multa congregaverat bona, adeo ut horrea dilatanda ampliandaque decerneret, sibi ipsi dicens: *Anima, habes multa bona in multis annis reposita, etc.* Hoc modo dives ille hodiernus deliquit, adeo durus, adeo tenax et inclemens, ut non posset pauperi sua vel superflua communicare. Tertio peccatur, temporalia in illicitos superfluosque usus exponendo. In hoc genere delinquentium est recensendus, qui portionem suam hæreditariam a

Bona in
justa restituenda
esse.

Luc. xv, 1-8.

Rom. vii, 6.

II.

Luc. xii, 19.

III.

Luc. xiii, 30.

IV.

patre acceptam dissipavit, atque cum meretricibus consumpsit. In hoc quoque delicto epulo ille hodie notatus, innocens non fuit. Convivabatur enim splendide. Siquidem de illo scriptum non est, quod reprehensus fuerit, quod bono tantum usus fuerit cibo, sed quod quotidie epulabatur splendide, ut intelligas ibi abundantiam, luxum et ostentationem. Quarto peccatur, temporalia bona seu divitias nimis amando. De hoc genere divitum erat qui ad Christum veniens interrogabat, quid ut salvus fieret, esset factururus. Qui cum Dei mandata iustus esset servare, et ille se omnia servasse

jactaret, adjectum est a Domino: Unum tibi deest: *Si vis perfectus esse, vade et vende omnia quæ possides, et da pauperibus et habebis thesaurum in cælo.* At ille tristis abscessit. Quare tristis abscessit? Quia ut sequitur, habebat possessiones multas, a quibus ægre patiebatur se avelli. Amabat enim eas: quare tristitia illi erat ab his dividi. Dominus noster Jesus Christus nobis misericordiam suam largiatur, ut sic transeamus per bona temporalia, ut non amittamus æterna. Qui cum Patre et Spiritu Sancto unus Deus vivit et regnat in secula benedictus, Amen.

Math.
XIX, 21.

SERMO SECUNDUS IN EADEM DOMINICA

QUOD IN DEI SEMPER TIMORE SIT VIVENDUM, ATQUE HOC MUNDO PARCE UTENDUM.

MORTUUS est autem et dives, et sepultus est in inferno. Lucæ XVI, 22.

Divitiæ
quare ho-
minibus
nocivæ.

Non in suggillationem cujuspian hic quidquam dicturus sum, sed ad omnium exhortationem: quandoquidem hujus Dominicæ Evangelium hæc habet verba. Sciendum igitur, quamvis divitias habere neque virtutis neque vitii sit, facit tamen corruptio nostra, tametsi opes juste acquisitæ sint, ut his aut vix aut difficillime uti possint, qui habent eas, absque delicto. Aut enim tenacitas se admiscet, ut ubi ad pietatem, sive in Dei cultum, seu in animarum commodum liberaliter deberent erogari, tenacius retineantur, aut ubi ambitio et ostentatio nobis imperant, tam inutiliter quam absque ratione profundantur, aut certe voluptas ex divitiis superbiaque, non necessitas nutritur atque fovetur. Itaque varia sunt divitiarum pericula, e quibus occasiones innumeræ generantur delinquendi. Una res est tantum, qua divitiæ saluti conferunt animarum, nempe ut contemnantur. Si has didiceris contemnere, atque propter Christum non amare,

tunc non nocebunt divitiæ. Primo igitur si absque periculo vis esse divitiarum, discere easdem non amare, discere in illis non gaudere, discere in illis consolationem non recipere. Gratias age Deo tuo, qui a mendicitate te servans, absque grandi tuo labore te pascit. Cum videris egenum, ex animo illi compatere, et te illi tanquam civi regni cælorum humilians, cogita propterea illi temporalia non esse data bona, quod recepturus sit a Deo æterna. Tibi vero metue, ne propterea fortasse tu temporalia receperis a Deo bona, quod dicendum tibi sit in novissimo: Fili, recepisti bona in vita tua, sisque de numero illorum qui hic receperunt mercedem suam. Propter divitias non optes honoratior haberi, nec sinas ut quasi famulus sacerdos te sequatur, aut ad mensam tibi serviat. Affabilis esto ad omnes homines quasi illis similis: maxime autem pauperibus te exhibe communem, nec aliquid in te appareat, unde aliis præferaris quasi gloriosior. Esto divitiarum tuarum dominus non servus, ut absque retractione cordis eas elargiri (ubi

Dives quomodo possit esse absque periculo divitiarum.

Math. vi,
16.

expedierit, aut ubi religio Deive timor postulaverit) queas. Teipsum vero dispensatorem temporalium bonorum, non possessorem arbitrare: ideo nulla sit tibi tristitia, nulla lætitia, sive minuantur pecuniæ sive augeantur. Itaque noli gaudere propter affluentiam temporalium rerum, in Deo tamen et in ejus benignissima misericordia tibi gaudium sit, qui tibi indigno tantum dedit, et te ministrum suum constituit super bona sua, in pauperes, peregrinos, infirmos egenosque distribuenda. Propter administrationem vero temporalium bonorum tu quoque udus electorum sis, mercedem pauperum (quandoquidem recipis ex divitiis cunctis necessaria tantum) cum pauperibus accepturus. Noli quoque tristari, si tollantur tibi temporalia bona, sed recale ea tua non esse, nec amanda, sed cum Job dicito: *Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placet, ita factum est. Sit nomen Domini benedictum.*

Job 1, 21.

Prohibus
ne paren-
tes nimium
timeant
pro divi-
tiis.

Eccli.
xxx, 24.

Noli nimium sollicitus esse pro tuis prolibus. Si timuerint ipsi Deum, sufficiet eis, quidquid eis justorum bonorum reliqueris. Qui enim te pascit, pascet quoque et filios tuos. Si vero impios reliqueris filios, tunc digni non sunt ut aureum habeant nummum. Absit igitur a te, ut propter proles aliquid aut facias, aut intermittas, quod a Domino in te fuerit arguendum. Charior sit tibi anima tua, quam proles tua.

Ante omnia igitur miserere primum animæ tuæ placens Deo; filiis tuis, si fuerit in potestate tua, tantum relinque, ut non egeant. Pauperibus et egenis, si tibi multum fuerit, abundanter tribue: si parum, et hoc libenter in Dei amorem, et propter Dei amorem impende. In usu temporalium bonorum ut ad gloriam Dei necessariis utaris, superflua, curiosa, ostentativa et voluptuosa devita. Potius cogita quam multos inde alere possis egenos ex his quæ superflue alii inutiliterque consumunt. Postremo, ut Deum timeas, atque præ oculis habeas, semper versetur in corde tuo quod diviti dictum est damnato,

semper, quando ad voluptatem, luxum, gloriamve sive ciborum sive vestium incitaris, hæc vox sonet in corde tuo: *Fili, recordare quia recepisti bona in vita tua, propterea nunc cruciaris.* Responde igitur tibi ipsi: Absit a me, ut bona mea hic recipiam. Ego ex omnibus bonis et donis Dei aliud non quæram quam necessitatem et gloriam Dei. Scio non me hic posse habere felicitatem, sed futuram expectare. Quod ut melius possis, audi quid Ezechiel ex persona dicat Domini de Sodomitis, qui celesti fuerunt igne consumpti: *Hoc fuit iniquitas Sodomæ, superbia, saturitas panis et abundantia et otium: et manum egeno et pauperi non porrigebant.* Similia leguntur quoque de divite epulone, bysso purpuraque vestito et quotidie convivante.

Certissima autem divinæ justitiæ regula est, ut sicut nullum bonum irremuneratum, ita nullum malum remanet impunitum. Deinde, quod nemo tam invenitur bonus, qui non aliquid habeat quo delinquat: nemo tam justus, qui non aliquando peccet. Sic nemo tam est pravus, qui non interdum æqui bonique nonnihil agat. Cæterum sicut bonis delicta exigua bonitatem non adimunt omnem, ita pravos modica bona non efficiunt justos. Qui ergo boni sunt pro levioribus peccatis hic temporaliter affliguntur. Quam afflictionem quo æquiori animo mortales ferant, eo citius purgantur, et regnum consequuntur beatum. Qui vero reprobi sunt, paucorum (quæ hic gesserunt) bonorum retributionem hic quoque accipiunt temporalem: et pro peccatis magnis, quæ hic expiari nequeunt sine charitate, poenas dabunt postea sempiternas. Hic jam eligat quisque, utrum velit aut temporaliter hic lugere ac pati incommoda, et tandem ab his non modo liberari, verum perpetuis etiam bonis frui, aut bonis delectabilibus hujus vitæ affluere, frenoque nullo obedire ac disciplina cohiberi, et tandem carcere perpetuo inferni obstringi. Hujus enim rei causa Dominus Jesus historiam hanc recenset, duorum vitam dissimilem, exitum quoque et præ-

Eze-
xvi, 49.

Regula
vinæ jus-
tiæ cert-
sima quæ

mium dispar utriusque describens. Non est ut aut ore, aut ita vivens opere dicas : Ad patriam cœlestem tendere volo, nec tamen temporalia hæc gaudia non amare. Contradicit namque tibi Christus : *Nemo*, inquit, *potest duobus dominis servire*. Aut

enim unum odio habebit, et alterum diligit, aut unum sustinebit et alterum contemnet. Quem unum certe si obtinere volueritis, necesse est ut hæc mundi gaudia non amettis. Quod nobis largiatur Jesus Christus in æternum benedictus, Amen.

DOMINICA SECUNDA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

NOLITE mirari, fratres, si odit vos mundus. Nos scimus quoniam translatus sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non diligit, manet in morte. Omnis qui odit fratrem suum, homicida est. Et scitis, quoniam omnis homicida non habet vitam æternam in se manentem. In hoc cognovimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit, et nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui habuerit substantiam hujus mundi, et viderit fratrem suum necesse habere, et clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? Filioli mei, non diligamus verbo neque lingua, sed opere et veritate. *I. Joann. III.*

IN hac epistola, quæ Dominica hac legenda nobis præscribitur, præmonitio sit nobis, ne exterreamur adversitatibus, persecutionibus ac mundi odiis, quibus Dei servos mundus premit, necessaria, recordantes illius Apostolicæ sententiæ: *Omnes qui pie volunt vivere in Christo, persecutionem patientur*: ejusque, quam hic Joannes dicit: Charissimi, nolite mirari si odit vos mundus. Cum enim vos quidquid est mundi contemnatis, illi diligant qui filii sunt seculi et amici magnifaciantque, necesse est ut dissentiat. Dissentiones autem et discordias sequuntur odia et persecutiones. Proinde Apostolis Salvator ad passionem iturus, prædixit: *Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit. Nam si de mundo essetis, mundus quod suum est diligeret. Quia vero de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo propterea odit vos mundus.* Sequitur: Nos scimus quia translatus sumus de morte culpæ ad

vitam gratiæ, quia diligimus fratres. Christo nobis hoc signum constituyente, quando dicebat: *In hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad invicem.* Itaque in hoc, inquit Joannes, certum signum habemus in nobis, quod translatus de morte sumus ad vitam, quando quidem diligimus fratres spirituali amore in Deo. Hoc securius quam nos dicere potuerunt Apostoli, qui se in gratia Dei confirmatos per Spiritus Sancti plenitudinem receptam, noverunt. Nos autem pie quidem sperare possumus; nemo tamen certo scire potest, an amore odiove dignus sit: nisi quod signum habemus ex charitate fraterna, ad sortem nos pertinere electorum. Cæterum e diverso, qui non diligit Deum ac proximum per charitatem, manet in morte, hoc est sub damnatione, nisi converterit se, perpetua. Omnis qui odit fratrem suum, homicida est. Qui non diligit, dixit, manet in morte. Cum vero

II. Tim. III.
12.

Joann. xv.
18, 19.

Joann.
35.

Ecc. I.

non diligere sit minus adhuc quam odisse, quomodo odians non maneat, si non diligens manet in morte? Igitur qui odit fratrem suum, non solum manet in morte, sed etiam homicida est. Primo, propriam suam animam necans. Deinde, etiam infirmiore proximum ad odium rancoremve provocans. Si ille quoque in anima moriatur, ipse suo illum odio necavit. Et scitis quoniam omnis homicida non habet vitam in se manentem. Est enim obnoxius æternæ damnationi, utpote in culpa constitutus mortali. In hoc cognovimus charitatem Dei erga nos, quoniam ille animam suam pro nobis posuit, quum non deesset sapientiæ ejus alium invenire modum, quo nos redimeremur, nisi summam illam ostendere voluisset charitatem, qua majorem nemo habet, ut animam suam poneret pro amicis suis: imo etiam pro inimicis posuit illam. Et nos debemus pro fratribus animas, id est, vitam corporalem nostram

ponere. Vita namque nostra corporalis, seu corpus nostrum, ut res vilior debet a nobis aestimari quam anima proximi nostri, ita ut vitam nostram corpusque nostrum demus potius in mortem, quam proximum nostrum etiam inimicum nostrum sinamus mortale peccare delictum, ubi id monendo cavere possumus. Qui habuerit hujus mundi bona temporalia, videritque fratrem suum necessitatem ex penuria evidenter pati, et clausit ei viscera pietatis, nihil illi tribuens neque subveniens, quomodo charitas Dei manet in eo? Minime manet in illo; quippe qui non habet charitatem, utpote durus et avarus atque immisericors. Filioli, non diligamus verborum blanditiis, nec promissionibus tantum linguæ, sed opere præstemus charitatem ac veritatem. Opera nostra atque adeo res ipsa, quantum diligamus vel inimicos nostros, charitatem in nobis manifestet.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, LUCE XIV.

DOMINICA superiori proxima descriptus nobis est status duorum hominum, neque hic in vita neque post mortem æque se habentium. Alter enim horum hic vixit felix, post mortem miser: alter hic miser fuit, post mortem felix, quo disceremus mundum contemnere, non fidere terrenis, nec abuti concessis rebus. Amatores enim suos hoc modo beat mundus, ut perpetuo eos faciat infelices. Hodie vero proponitur nobis, quam misericorditer sumus vocati tam ad gratiæ quam ad cœlestis gloriæ cœnam, quæ etiam sint quæ avocent nos, unde impedimur ne veniamus. Itaque dicit Evangelium:

Homo quidam fecit cœnam magnam.

Antequam hæc diceret verba Christus

monuerat quomodo essent convivia servanda. Vocandos enim ait convivas pauperes, et qui non habent unde retribuunt, sed retribuatur nobis in resurrectione justorum. Ad hæc quodam dicente: *Beatus est qui manducabit panem in regno Dei*, dixit Jesus: Homo quidam fecit cœnam magnam. Quis iste sit homo, dubium non est quin sit Dominus noster Jesus Christus, verus Deus et verus homo in una persona. Vocatur autem homo, dum clementia et humana ejus benignitas in parabolis est describenda: dicitur etiam quidam homo, quod singularitatem significat. Est enim Christus revera homo singularis et ab aliis discretus. Est enim solus ex omnibus de Spiritu Sancto conceptus; hominis, hoc est, Mariæ Virginis, et non viri filius. Est

Luc. xiv, 15.

Christus
uti dicatur
homo quidam.

Luc. i, 35.

etiam ab omni peccato alienus : nec homo tantum, sed etiam Deus. Hic fecit cœnam

I.
Cœna duplex quam electis exhibet Deus.

magnam. Duplicem cœnam Christus suis exhibet electis. Prima cœna est gratiæ, quam Deus facit homini revertenti a peccato. Hujus habemus parabolam Evangelicam de eo, qui patrimonium suum accep-

Gratiæ.

Luc. xv, 23.

Vitulus saginatus et occisus quid mystice significet.

tum peregre profectus consumpsit inutiliter et in peccatis. Quo revertente pater occidit vitulum saginatum, et convivium fecit ad gratulandum revertenti ad se filio. Vitulus saginatus et occisus Christus Dominus noster est, omnium virtutum et gratiarum plenus, hic suæ passionis nos reficit gratia. Per hanc enim redemptionis nostræ efficitur participes et incorporamur

Rom. viii, 17.

Christo, ut ejus simus membra, Dei filii et hæredes. Ex illo enim spiritualis gratia in omnia membra diffunditur, quæ vivificat nos, impinguat, recreat et confortat. Eam

Matth. xi, 28.

ob rem Christus clamat : *Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego*

Apoc. iii, 20.

vos reficiam. Itemque : Ego sto ad ostium, et pulso. Si quis audierit vocem meam et aperuerit mihi januam, introibo ad illum, et cœnabo cum illo. Ejus cœnare est suæ

Cœnæ primæ cibi qui sint.

gratiæ nos participes facere. Itaque cœna gratiæ cibos habet suos. Quæris qui cibi sint? Cognoscere seipsum, detestari propria peccata, odisse propria vitia, amare virtutes, inquirere et diligere beneplacitum Dei. Vocatur autem cœna ideo, quia est ante ingressum requiei, ante dormitionem mor-

Cœna hæc cur dicitur magna.

Joann. vi, 56.

tis necessaria animæ refectio. Dicitur quoque cœna magna, quia maximus et Omnipotens est, qui cœnam exhibet. Est etiam magna propter cibi nobilitatem. Caro mea, inquit, vere est cibus. Dicitur præterea magna, quia magna charitate nobis est para-

Ibid. xv, 13.

ta. Majorem namque dilectionem habet nemo, quam ut animam suam ponat quis pro

II.
Gloriæ.

Apoc. xix, 9.

amicis suis. Est alia cœna gloriæ cœlestis, de qua scriptum est : Beati qui ad cœnam nuptiarum agni vocati sunt. Vis hujus cœnæ audire præparationem? Apostolus ait : *Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Dominus diligentibus se.* Dicitur etiam beatitu-

do cœlestis cœna, quia post laborem recipitur cœna, ita refectio gloriæ post omnia certamina, consummatisque laboribus et meritis hujus vitæ percipitur. Deinde sicut post cœnam instat requies, nec reditur ad laborem, ita percepta beatitudine cœlesti, non reditur ad hujus vitæ certamina ac laborem.

Amodo enim dicit Spiritus, ut requiescant a laboribus suis. Est præterea cœna magna

propter domus convivii amplitudinem, de qua scriptum est : *O Israel, quam magna*

est domus Dei, et ingens locus possessionis

ejus. Secundo, magna dicitur propter convivarum multitudinem. *Multi enim, Christo*

teste, venient ab oriente et occidente, et recumbent cum Abraham et Isaac et Jacob in

regno cœlorum. In Apocalypsi quoque : *Vidi,*

inquit Joannes, turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat. Tertio, propter

ministrantium nobilitatem dicitur magna,

figuratur enim in convivio Assueri regis,

qui singulis mensis ministros præposuit de principibus suis, hoc est, de Angelis suis.

Hi enim omnes sunt administratorii spiritus, etc. Quarto, dicitur magna propter fer-

culorum abundantiam, dignitatem et pretiositatem. Dominus enim Deus ipse pretiosissimus est cibus hujus convivii. *Hæc est,*

inquit, vita æterna ut cognoscant te solum Deum verum, et quem misisti Jesum Christum. Quam magna multitudo dulcedinis

tux, Domine, quam abscondisti timentibus te. Si magna est timentibus te, quanta est

regnantibus tecum? Revera, ut iterum Psalmista dicit : *Melior est dies una in atriis tuis*

super millia. Et sanctus Augustinus : *Tanta est, inquit, jucunditas vitæ æternæ, ut si*

etiam non liceret in ea manere, nisi unius diei mora, propter hoc innumerabiles anni

deliciarum hujus vitæ contemnerentur. Quinto, est magna cœna quia omnium desideriorum plena est satietas absque fastidio. Interim enim semper nobis deficit ali-

quid, nec plena unquam est nobis aut requies aut felicitas. Sed tunc, ait Psalmista,

satiabor, cum apparuerit gloria tua.

Et vocavit multos.

Beati cœlestis cur appell

Apoc. 13.

Bar. iii, 24

Mat. viii, 1

Apoc. 9.

Esth.

Heb. 14.

Joan. 3.

Ps. 20.

Ib. Lxi 11.

Aug.

Vitæ æternæ jucunditas q

Ps. 15.

Vocat hominem Deus multis modis.

Matth. XI, 28.

Ibid. III, 2.

I.

Psalm. LXXXIV, 9.

Ibid. xciv, 8.

Vox Christi qua continue vocat hominem quæ.

II.

Litteræ Christi quæ sint.

Nuntii Christi qui sint.

Joann. xx, 21.

Luc. I, 16.

III.

Deus uti nos vocet manu et nutu.

Luc. XIII, 2-5.

Vocatio Dei multiplex est, qua nos invitat ad cœnam. Primo, vocat nos voce, dicens: *Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego vos reficiam*. Et iterum: *Pœnitentiam agite, appropinquavit enim vobis regnum cœlorum*. Est autem vox non solum quæ auditur cum sono, sed est etiam vox quædam inspirationis, qua nos Christus vocat pene continue. De qua ait Psalmista: *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus*. Et iterum: *Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra*. Semper enim divina adest homini inspiratio, instinctus bonus, atque interna Dei allocutio sancta, ubi tamen est auditus, nec divinæ vocis contemptus. Secundo vocat per litteras seu per nuntium. Litteræ Christi nostri Domini sunt ejus Evangelium et Sacra Scriptura. Nuntii ejus sunt sancti prædicatores. Quibus in persona dixit Apostolorum: *Sicut misit me Pater et ego mitto vos ad prædicandum*. Et ideo dicit alibi quoque: *Qui vos audit me audit, et qui vos spernit me spernit*. Tertio, vocat nos manu, nutu aut signo. Manu vocare, est beneficiis invitare. Bonitatem enim suam nobis sæpenumero ostendit in beneficiis præsentibus, ut futura eo securius cœlestia speremus. Nutu vocare, est quando aliena videmus aut prospera aut tristia, unde discimus Deum iratum aut placatum, significaturque nobis in eventu alieno, quid nostræ conveniat saluti. Nam si hominem in peccatis viventem subito inveneris aut inopinante mortuum, quid tibi hic loquitur eventus tristis, nisi ut vitam tuam corrigas, a peccato contineas, nulloque tempore in peccato inveniariis perseverare mortali, ne tibi similia deteriorave contingant? Quapropter Christus cum sibi nuntiatum fuisset quorundam Galilæorum sanguinem mixtum esse a Pilato cum sacrificiis eorum, dixit: *Putatis quod hi Galilæi præ omnibus Galilæis peccatores fuerint, quia talia passi sunt? Non, dico vobis: sed nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis, sicut illi decem et octo, super quos cecidit turris in Siloe, et occidit eos: Putatis quia*

et ipsi debitores fuerint præter omnes homines habitantes in Jerusalem? Non, dico vobis, sed nisi pœnitentiam habueritis similiter omnes peribitis. Signo denique vocat, id est, tribulatione. Scimus namque propterea a Deo tribulationem nobis mitti, qua redeamus ad ipsum, sicut scriptum est: *Imple facies eorum ignominia, et quærent nomen tuum, Domine*. Idcirco dum tribulationem aut infirmitatem sentimus, intelligamus oportet nos a Domino moneri atque revocari. Faciamus igitur quod faciebat Psalmista: *Tribulationem, inquit, et dolorem inveni, et nomen Domini invocavi*. Est enim calamitas (ut dixi) quævis signum, quo terret nos Dominus, ut filios, quos ne pereant cupit revocari. Minatur enim nobis, terret nos, quia præservari nos vult a periculo peccatorum, quomodo mater filium arcet a flumine, a casu, a sectione, hoc est, a cultro seu gladio. Hoc modo nobis multifariam loquitur Deus, et vocat nos etiam per creaturas.

Et misit servum suum hora cœnæ dicere invitatis ut venirent, quia parata sunt omnia.

Servus hic missus chorus est Apostolorum, prædicantiumque ordo. Qui omnibus clamans nuntiat: *Pœnitimini et credite Evangelio*. Itemque: *Pœnitentiam agite*. Et: *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt*. Transit enim mundus et concupiscentia ejus. Itemque: *Præterit figura hujus mundi*. De reliquo qui uxores habent, sint quasi non habentes, et qui gaudent sint tanquam non gaudentes. Hæ voces quid sunt, nisi servi Domini, id est, cujuscumque boni prædicatoris vox et clamor, vocantis ad cœlestem cœnam? Hora cœnæ est ultima ætas mundi. Nos enim, Paulo teste, sumus in quos fines seculorum devenerunt. Et in fine mundi cœna hæc, quando duplicem stolam tunc omnes accipient electi, exhibebitur. Potest nihilominus applicari, quod de hora cœnæ dicitur, ad hominis ætatem, ut hora cœnæ dicatur,

Deus ut nos signo ad se vocet.

Psalm. LXXXII, 17.

Ibid. xciv, 3, 4.

Servus missus quis sit.

Marc. I, 15.

Matth. II, 2.

I. Joann. II, 15, 17.

I. Cor. VII, 29-31.

Hora cœnæ quæ sit.

I. Cor. X, 11.

Prov. X, 21.

quando homo jam senescit. Tunc enim sæpenumero electos suos qui a rectitudinis via hallucinati sunt, ut respiscant revocant, inducens eis recordationem suæ justitiæ et timorem, finis vitæ celerem expectationem, mundi gaudiorum fallaciam et vanitatem, et præsentis vitæ misérias et infelicitatem. Quod vero parata omnia dicit, intelligi debet per Christum, puta peccatorum remissio, chirographi peccati deletio, nostri reconciliatio, regni cœlorum apertio, donorum Spiritus Sancti communicatio, et quidquid aliud est, quod in salutem hominis fuerit necessarium, in Christi nobis morte paratum est.

Et cœperunt simul omnes excusare.

Excusatio hæc non de verbis intelligitur, sed de operibus. Omnes enim suam amabant impedimenta salutis. Quæ tametsi sibi quoque viderentur impedimenta, his tamen carere aut abstinere noluerunt, sed excusabant se quasi impeditos, qui venire nequirent. Hæc autem excusatio, vocante prædicatore aut divina inspiratione, quasi nuntio aut servo, nihil aliud est, quam divino instinctui aut humanæ exhortationi non acquiescere et non consentire. Et licet omnes hoc ipsum peccatores faciant, tamen tres tantum, perinde ac tria peccantium genera, aut tres peccandi status, qui se excusarunt, hic recensentur.

Primus dixit: Villam emi, et necesse habeo exire, et videre illam. Rogo te, habe me excusatum.

Per villam dominationem aliquam accipimus atque occupationem terrenam. Quamobrem significari hic intelligimus superbos et ambitiosos, quorum est se excusare. Hi enim superbiæ et ambitioni servientes, cito recipiunt impedimenta, per quæ divinæ inspirationi non acquiescant. Sunt autem de hujusmodi hominibus multi, qui pro tutela honoris sui (ut ipsi loquuntur) magis autem pro gloria, pro excellentia, et pro superbia sua zelantes, impedimenta animarum admittunt gravia, Dei quoque

præcepta negligunt, ne suas amittant divitias et dominationes, neve æstimatio eorum in modico lædatur aut minuatur. Et hæc impedimenta privatus eis amor persuadet quasi licita et necessaria, per quæ volunt et sibi persuadent etiamse esse excusatos. Rogare enim se haberi excusatum, est aliquam in medium ferre aut prætereundam causam, quare ad suam salutem sese non disponit. Omni enim superbo nihil adest familiarius, quam semper se excusare. Observa verba singula, et quomodo superbiæ vitium in singulis indicetur, invenies. Superbia enim facit ex consuetudine quasi necessitatem. Qui enim vanam gloriam diligit, quidquid loquitur pro sui excusatione aut defensione, eum loqui quasi urgens necessitas impellit. Ideo dicit: Necesse habeo. Quia vero a se digredi, et sui fieri immemor probatur superbus, dicitur etiam exire, scilicet a se putans se aliquid esse, cum nihil sit. Cum præterea aliis placere, aliis præferri cupit, tunc illum oportet videre, id est, studium excogitandarum viarum, quibus id obtinere possit, assumere.

Alter dixit: Juga boum emi quinque, et necesse habeo probare illa. Rogo te, habe me excusatum.

Juga boum quinque significant quinque sensus, qui juga propterea dicuntur, quia sensus omnes geminati sunt, ut visus in duobus oculis, auditus in duabus auribus, gustus in lingua et palato, olfactus in duabus naribus, tactus in duabus manibus, licet alioqui per totum corpus diffundatur tactus, et geminari possit, quoad tactum externum et internum. Juxta hunc igitur intellectum curiositas sensuum potest intelligi, qua interior homo ad exteriora sese effundit, suorum interiorum prorsus nescius, alienorum investigator curiosus. Potest nihilominus hic intelligi avaritia. Per juga enim quinque boum, quinque vult paria boum significari, quæ empta voluit probare, cujus occupatione retentus cœpit se excusare, ne ad cœnam

Colos. 11, 14.
Ibid. 1, 22.

Excusatio
quid in hoc
loco signi-
ficet.

Villa quid
mystice si-
gnet.

Super-
ex con-
tundine
efficiat

Gal. v.

Juga boum
quinque
quid vult
lint.

Curiosus
sensuum
quid fa-

Ps. CXL, 4. invitatus vitæ veniret, aut potius avaritiam suam, cum scriptum sit. *Non declines cor meum in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis.* Displicet enim hoc, ut per Jeremiam significatur, graviter Deo, illo per Prophetam dicente: *Ecce ego iudicio contendam tecum, eo quod dixeris: Non peccavi.*

Jerem. II, 35.

Et alius dixit: Uxorem duxi, et ideo non possum venire.

Conjugii
abusus
quando
fiat.
Gregor.

Quamvis uxorem duxisse illicitum non sit, tamen cum conjugii sit abusus frequentior, ubi copula conjugalis non ad prolem suscitandam, sed ad voluptatem admittitur, non mirum est, ut per rem justam (conjugium enim æque servatum non excludit a regno Dei) significetur res injusta, puta carnis voluptas seu luxuria. Videte autem quam egregie ad Evangelium alludit sententia quoque Joannis in epistola sua. Evangelium enim eos volens nominare qui præcipue mundi speciem tenent, nil aliud quam quod Joannes dicere videtur: *Omne quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ.* Observa quoque, quod is, qui uxorem se dicit duxisse, non rogat excusari. Voluptas enim carnis adeo est importuna, adeo eos quos capit semel, absorbet, ut honestatis et verecundiæ immemores non solum non excusent, verum etiam ultro confiteantur quasi necessitatem, desperando dicentes: Non possum continenter vivere. Quod quid aliud est, quam non possum ad cœlestem cœnam venire?

I. Joann. II, 16.

Voluptas
carnis
quam sit
importuna.

Et reversus servus, nuntiavit hæc domino suo. Tunc iratus paterfamilias, dixit servo suo: Exi cito in plateas et vicos civitatis, et pauperes, ac debiles, cæcos et claudos introduc huc.

Servi hujus denuntiatio, est prædicatorum sanctorum gemitus in oratione coram Deo plangentium, quod verbum Dei a se prædicatum non inveniat locum, ubi

requiescat, aut ubi faciat fructum. Idcirco paterfamilias iratus, non passione iræ ferventis, nec affectione vindictæ, sed voluntate et zelo tranquillo justitiæ, malum punire volentis. Quia vero prior invitatio seu legatio servi præcipue fuit ad principes synagogæ, Scribas et Phariseos atque seniores, qui, ut dictum est, excusarunt se iterum: nunc servus mittitur ad simplices et illiteratos, hoc est, ad plebem Judæorum, jubeturque cito exire et introducere ad cœnam cæcos, id est, indoctos et inscios, pauperes, id est, donis spiritualibus destitutos, et mundo despectos, debiles item ad bene operandum, et claudos, id est, instabiles. Sicut enim Gregorius dicit: Sæpe infirmi, et in hoc mundo despecti, tanto celerius Dei vocem audiunt, quanto in hoc mundo non habent, unde delectentur. Erat autem propterea cito eundem, quia pro salvandis animabus, non debet intervenire mora aut negligentia.

Ira patrisfamilias
quid.

Gregor.

Et ait servus: Domine, factum est ut imperasti, et adhuc locus est.

Quasi diceret: Quos vocari jussisti, et qui ex plebe Judæorum sunt convertendi, jam sunt ad fidem introducti. Intravit enim frequentia Judæorum ad Dominicam cœnam: sed locus est, quo adhuc recipiatur etiam numerositas Gentium. Ita enim factum est. Nam Paulo et Barnaba ad synagogas Judæorum intrantibus, et Dei illis verbum annuntiantibus, cum resisterent Judæi his quæ dicebantur a Paulo, dixit Paulus: *Vobis, scilicet Judæis, oportebat primum loqui verbum Dei, sed quoniam repulistis illud, et indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce convertimur ad Gentes vobis repudiatis, ut ad cœnam æternæ vitæ eas vocemus.*

Act. XIII, 46.

Et ait dominus servo: Exi in vicos et sepes, et compelle intrare, ut impleatur domus mea.

Mittitur hic chorus prædicatorum ad

populum gentilium, populum sine lege, rudem, et incivilem : ideo ad sepes et vicos ire jubetur, et eos compellere, hoc est, rationabili persuasione inducere, ut intrare ad cœnam dominicam consentiant. Compellere debent prædicatores populum ad salutaria, quomodo Apostolus ad quem-

II. Tim. iv,
2.

Compelle-
re intrare
quid sit.

dam horum ait : *Prædica verbum, inste opportune, importune; argue, increpa, obsecra in omni patientia.* Compelluntur autem, non quia nolentes intrant, sed quia eorum mutatur voluntas, Deo ad hoc media debita ordinante, ut velint jam quod ante noluerunt. Per infirmitates enim et adversitates illos plerumque inducit, ut salutaribus monitis assentiant.

Dico autem vobis, quod nemo virorum illorum qui vocati sunt, gustabit cœnam meam.

Per ingratitudinem indigni cœnæ cœlestis facti sunt, quotquot vocati venire noluerunt. Quamobrem postea cum libenter etiam intrare voluerint, non poterunt. Observemus igitur, filii charissimi, vocationem nostram, et in omnibus quæ nobis accidunt, advertamus quare nobis hæc miserit Deus : quæ sit item voluntas ejus beneplacens, et perfecta, ut hanc non negligamus, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

IN QUAM MULTIPLICI SINT GENERE, QUI A DOMINO VOCANTUR.

HOMO quidam fecit cœnam magnam et vocavit multos. Luc. XIV, 16.

Hæc est illa cœna, quam suo nobis sanguine præparavit Dominus et redemptor noster Jesus Christus, in cruce pro nobis moriens. Ibi enim pro nobis occisus est vitulus saginatus, in convivium nobis paratus in spiritualem cœnam præsentis vitæ, qua introduceremur in cœnam cœlestem. Hanc ad passionem iturus, discipulis quoque suis promiserat, dicens : *Vos estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis. Et ego dispono vobis regnum, ut edatis et bibatis super mensam meam.* Et iterum : *Vado parare vobis locum, etc.* De hac cœna quoque loquitur, ubi dicit : *Beati sunt servi illi, quos cum venerit Dominus, invenerit vigilantes. Amen dico vobis, quod præcinget se, et faciet eos discumbere, et transiens ministrabit illis.* Ut igitur breviter dicam, filii, cœna hæc vita est æterna, qua omnes electi epulantur, requiescuntque a laboribus suis, pleni gaudio, quiete, ac felicitate perpetua. Hæc

Luc. xii,
28, 30.

Joann. xiv,
2.

Luc. xii,
37.

Cœna Dei
quæ sit.

Apoc. xiv,
13.

autem cœna, hoc cœleste convivium, ut Augustinus ait, duobus instauratur ferculis, in absentia scilicet omnis mali, et in affluentia omnis boni. Quæ fercula juxta divi Bernardi sententiam, tam magna sunt, ut mensurari non possint, tam longa, ut non possint terminari, tam multa, ut non valeant numerari, tam pretiosa, ut non possint æstimari. Id enim quod promittit Deus, ut verbis utar Augustini, fide non capitur, spe non attingitur, charitate non comprehenditur, desideria et vota transcendit, acquiri potest, æstimari non potest. Illud enim est solum, verum et summum bonum, quod non de creatura, sed de creatore concipitur. Quod cum acceperis, nemo tollet a te, cui comparata omnis aliunde jucunditas mœror est, omne decorum fœdum est, omne postremo quod delectare potest, molestum est. Ad hanc cœnam vocavit generaliter omnes, qui neminem vult perire : singulariter autem multos, eos scilicet, quibus singularia dona, singulariaque contulit beneficia, atque

auxilia ad salutem. Beati igitur qui ad cœnam hanc nuptiarum agni vocati sunt, beatiores qui perveniunt, miserrimi plane qui venire renuunt. Sunt enim qui excusare se in Evangelio narrantur, quorum excusatio nulla est alia, nisi quod temporalia præferunt cœlestibus. Debet itaque christianus omnis vocationem suam intelligere, debet quæcumque sibi eveniunt, de manu Dei suscipere, Deo quod ad salutem sibi hæc miserit credere, sub ipsius potenti se humiliare manu, atque juxta vocationem suam Dominum sequi. Certissimum igitur, fili, tibi hoc sit, si Deo cupias servire, si ejus mandata et beneplacita facere, te secure fideliterque de ejus manu accipere quidquid tibi miserit ille, quidquid super te venire permiserit, quidquid dederit, quidquid subtraxeritve, sive consoletur, sive affligat, sive te attrahere sive projicere videatur; tu modo illi confide, et quod tibi evenerit, de manu illius accipe. Vide præterea et expende, quid tibi boni ex hoc possis procurare. Quidquid enim tibi a Domino mittitur, in salutem tuam mittitur. Tu modo eo sic utere, ut saluti tibi sit quod tibi missum est. Nec tuum est discutere per quem tibi Dominus mittat aut afflictionem aut consolationem, sed mittentis tu inspicere auctoritatem et providentiam, attende charitatem, et discere qui ex illo quod evenit tibi sit lucrandum. Hoc enim modo efficies, ut tentationes quoque et pericula omnia te vocent atque trahant ad Deum, quæ alioqui a Deo videbantur retrahere.

Observa tamen quod ad hanc cœnam intrare te oportet cum veste nuptiali. Quæ vestis sit nuptialis, nemini puto non esse notum, nempe charitatem. Sine hac enim, ne martyrism quidem prodesse potest ad salutem. *Hæc est autem*, inquit in epistola Joannes, *charitas Dei, ut mandata ejus custodiamus*. Qui autem servat mandata ejus, ut idem dicit, in illo manet, et ipse in eo. Christus quoque: *Si diligitis*, inquit, *me, mandata mea servate*. Deum enim diligere convincitur, quisquis ejus non ser-

vat mandata. *Non igitur diligamus lingua tantum, sed opere et veritate*. Qui enim fatetur se diligere Deum, nec mandata ejus observat, mendax est. Eam ob rem quum dives quidam Christum interrogasset, quid sibi foret faciendum, ut vitam possit ingredi æternam, hoc est, ut cœnæ illius sempiternæ fieret particeps, quid audivit? Profecto hoc tantum: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata Dei*. Scimus nisi Christi redemptione nobis non patere januam regni cœlestis. Scimus quoque Dei mandata nobis esse tradita, non ut eadem duntaxat sciamus, sed ut faciamus etiam. *Non enim auditores legis sed factores legis justificabuntur apud Deum*. Et nisi Dei obedierimus mandatis, extra statum nos constituimus salutis. Itaque Christi sanguinis redemptione nobis parata, cum nihil restet nobis aliud necessarium quo salvemur, hoc est, quo a morte transeamus ad vitam, nisi ut servemus mandata Dei (quæ servantes non peccabimus aliquando) cur circa alia inania, et infructuosa tam multa occupamur? Quare non omnem navamus operam, quare omni vigilantia non sumus solliciti, quomodo Dei perficiamus præcepta? Mandata enim Dei servare, sanitas animæ est. Mandata Dei servare, ad dies felicissimos perducit. Quis enim vestrum est, filii, qui non diligat dies bonos, et vitam longam? Adhuc semel interrogo: Quis vestrum est, qui non diligat dies beatos (beatos dies dico, ubi nulla est tristitia, nullus timor, nulla offensio, ubi pax, gaudium et securitas), et vitam, non dico longam, sed sempiternam? Neminem profecto scio, qui hanc non velit, qui non optet, aut qui pro hac non precetur: quandoquidem omnium laborum nostrorum est finis vita beata. Enumera jam hominum negotiatorum, militum, scholasticorum labores et incommoda. Quos si interrogavero, quare hæc faciant: respondent se hæc pati, ut dies aliquando bonos, et vitam obtineant quietam. Attendite, filii, si labores hic magni assumuntur propter quietem aliquando per-

I. Joann. III, 18.

Matth. XIX, 17.

Rom. II, 13.

Mandata Dei servantibus quantum beatitudo promissa sit.

Vestis nuptialis habenda quæ.

I. Joann. V, 3.

Ibid. III, 24.

Joann. XIV, 15.

fruendam, non diu duraturam, quanti sunt labores tolerandi propter dies bonos, et quietam vitam, imo propter felicem et beatam nunquam finiendam?

Ad cœnam
Dei voca-
torum ge-
nus tri-
plex.

I. Joann.
II, 16.

Referuntur autem in Evangelio in triplici genere homines ad cœnam vocati. Quidam enim vocati sunt, sed non veniunt. Quidam vocati veniunt. Tertii compelluntur ut intrent. Primi qui vocantur et non veniunt, sunt hi, qui in triplici quoque ordine hic enumerantur, quemadmodum in epistola sua Joannes eos insinuat, in tribus peccatis universa vitia comprehendens, cum dicit : *Omne quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ.* Sic Christus tres hic narrat vocatos, qui noluerunt venire, superbum scilicet et curiosum, seu avarum et luxuriosum. Ad hæc enim tria genera peccatorum alia quæcumque reducuntur. Neque enim hi soli non veniunt ad cœnam Domini, sed non veniunt etiam alii peccatores in peccatis perseverantes. Non enim mentitur Apostolus ubi Corinthiis scribens, dicit : *Nolite errare. Neque enim fornicarii neque idolis servientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque avari, neque ebriosi* (estne hoc etiam peccatum hodie, filii, esse ebriosum?) *neque maledici, neque raptores regnum Dei possidebunt.* Ad Galatas quoque scribens : *Manifesta inquit, sunt autem opera carnis, quæ sunt : fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitia, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, invidiæ, homicidia, ebrietates, comessationes, et his similia quæ prædico vobis, sicut prædixi quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.* Itaque hi omnes licet vocati, non tamen intrant (si ita inventi fuerint) ad cœlestem cœnam, hoc est, ad æternam beatitudinem.

I. Cor.
I, 27.

Secundi qui vocantur et veniunt, sunt pauperes, quo verum apparet quod Apostolus dixit : *Inferma mundi elegit Deus, ut confundat fortia.* Divites enim et potentes,

docti ac sapientes mundi, cum habeant unde in hoc mundo florent, utpote cæteris præstantiores, superbiunt, et parum de cœna futuræ vitæ cogitant, præsentibus contenti. Magis enim eos præsentis temporis opes, lætitiæ et honores consolantur, quam spes futurorum. Adeo enim his quæ vident inhiant, ut ad futura, quæ a prædicatoribus sanctis prædicantur, vix advertant. Pauperes vero quo majoribus calamitatibus premuntur, eo humiliores fiunt. Æque igitur peccatores intelligi possunt et qui vocati veniunt; et qui venire contemnunt. Sed hi peccatores sunt superbi, qui seipsos ignorant, elati et magni in oculis suis, et ideo sui vocationem contemnunt. Illi vero, quia seipsos peccatores esse cognoscunt, sunt humiles et veniunt. Peccatores itaque superbi respiciuntur, humiles eliguntur. Hi autem qui vocati veniunt, hic in quadruplici ponuntur differentia. Siquidem nominantur hic pauperes, cæci, debiles et claudi. Pauperes sunt, qui nihil a se præter peccata habere cognoscunt, in oculis suis vacui virtutibus, inopes gratiæ de suis viribus non præsumunt. Hi itaque quia humiles sunt, ad Dei cœnam idonei introducuntur. Debiles sunt, qui ex timore, ut Petrus, et fragilitate delinquant. Sunt quidam voluntatis plerumque bonæ, sed non adeo fortes, quin turbine tentationum accedente vacillent, aut succumbant. Hi quoque suam agnoscentes fragilitatem, dum ad Dominum clamant, et in adiutorio habitant altissimi, mox resurgunt, et ad cœnam veniunt. Tertii sunt cæci, qui per ignorantiam peccant. Inter quos se Paulus constituit, dum Timotheo scribit, se aliquando fuisse persecutorem, blasphemum et contumeliosum. *Sed ideo, inquit, misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate.* Quarto loco nominantur claudi, id est, claudicantes. Vellent hi quidem salvari, sed a delictis se continere non possunt, quia amor privatus in eis nimius est, nec sibi vim possunt inferre quemadmodum scriptum est : *Re-*

Pauperes
quoniam
sint vocati

Debiles
vocati
sint.

Cæci
vocati
qui

I. Tim.
13.

Claudi
quoniam
sint vocati

Matt.
XI, 12.

August.

Senec.

Necessitas
felix quæ.Osee 11, 5,
6.

Ibid. 7.

gnum cælorum vim patitur, et violenti rapiunt illud. Terti sunt, qui compulsus veniunt. Felix, inquit Augustinus, necessitas, quæ ad meliora compellit. Et Seneca: Infirmi meæ gratias ago, quæ coegit me non posse, quæ non debeo velle. Hi itaque compelluntur intrare, quibus amaritudines adversitatesque Dominus mittit, propter quas illis, aut peccare non libet, aut ex illis, ut non etiam possint, impedimentum obsistat. Itaque in hoc genere intelliguntur hi, qui peccare quidem volunt, sed adversitatibus impediuntur. Unde contingit sæpenumero, ut in se redeant, et malitiam suam arguant, et corrigant. Proinde in Osee peccatrix anima introducit, fornicatura a Deo suo, dicens: *Vadam post amatores meos, qui dant mihi panes meos, et aquas meas, et lanam meam, et linum meum, oleum meum, et potum meum.* Cui Dominus respondens: *Propter hoc,* inquit, *sepiam viam tuam spinis, et sepiam eam maceria,* hoc est, ego circumdabo te necessitatibus, et concludam angustiis et calamitatibus, ut ad iniquitatem tibi, tametsi velis malum agere, via non pateat. Propterea sequitur: *Et semitas suas non inveniet. Et sequetur amatores suos, et non apprehendet eos, et quæret eos, et non inveniet.* Sed quid, inquis, prodest illi vias habere a Deo sibi conclusas, nec ad amatores, cum quibus fornicaretur, posse venire, quamdiu pravitas in anima dominatur, nec malitia fuerit correcta voluntatis? Ad hoc, inquam, illi prodest, ut videns etiam in malis suis, qualem optat, se non habere felicitatem, tandem resipiscat, tandem det illi vexatio intellectum, tandem sentiat se a suis delectationibus derelictam, dum etiam viro suo, hoc est, sponso suo Domino Deo est destituta, cujus amore deberet foveri, custodia protegi, et vigilantia gubernari. Hunc vero quia jam reliquit, etiam se sentit derelictam, et jucunditate peccati carens (quam quæsierat), calamitatibus vero infeliciter pressa, nusquam, id est, neque a Deo, neque a mundo invenit consolatio-

nem. A mundi enim consolatione animam illam excludit miseria et calamitas; a divina peccatum, seu inquinata conscientia. Rediens igitur in seipsam suam planigit infelicitatem, suam insipientiam, suamque ingratitude et malitiam. Porro de sponsi bonitate confidens, redire ad illum decernit, dicens: *Vadam et revertar ad virum meum priorem, quia bene mihi erat tunc, magis quam nunc.* Videsne quomodo per hoc, quod viam ejus Deus spinis sepivit, per hoc quod ea, in quibus delectari solebat, amaritudinibus replevit, quod post concupiscentias suas eam abire non sinit, quod eam delinquere volentem virga corripuit, quod in camo et freno maxillam ejus constrinxit, illam ad sui cognitionem, ad resipiscentiamque reduxit? Vides jam quod absque vi illata, servata animi libertate hæc anima immutata est, et quæ in via erat perditionis ac inferni, ad Deum redire compulsata est? Similem quoque parabolam habemus Evangelicam de filio prodigo, qui a patre suo patrimonio accepto, in regionem profectus longinquam, totum hoc quod accepit, in meretrices turpesque ac superfluos usus profudit. Cum itaque consumptis omnibus, jam non solum quod luxui, verum quod necessitati etiam opus esset, non haberet, cuidam civi adhæsit, serviens illi in custodiendis porcis. Ubi ingravescente fame ad tantam est inopiam tandem redactus, ut de siliquis porcorum ventrem cuperet reficere esurientem, sed nemo illi dabat. Fames igitur et calamitas quam patiebatur, illum in se reduxit, ut videret insipientiam suam atque suum cognosceret errorem. Quocirca in se reversus dixit: *Quanti mercenarii abundant in domo patris mei panibus, ego autem hic fame pereor? Surgam igitur et ibo ad patrem meum, et dicam ei: Pater, peccavi in cælum et coram te. Jam non sum dignus vocari filius tuus, sed fac me sicut unum de mercenariis tuis.* Vides quid illi profuerit fames et calamitas? Numquid enim scelerum suorum, dum sumptus adhuc ad peccandum patri-

Osee 11, 7.

Luc. xv,
13.

Ibid. 17.

monium suppeditaret, illum pœnituit? Num ad patrem tunc sibi redeundum statuit? Minime. Cæterum ubi nihil ei non defuit, ubi miseriam expertus est, ubi infelix hic esse cœpit, pœnitens ad patrem salubri consilio statuit redire. Occasiones igitur dum divina misericordia nos convertendi quærit, dum per multa occurrentia vel adversa vel jucunda, ex nolentibus

Compelli
intrare
quinam
dicantur.

nos (salva nostra libertate arbitrii) volentes facit, dicitur compellere nos intrare. Beati qui sic compelluntur ut velint. Hujusmodi enim compulsio, non violentia aut coactio est, sed introductio, et blanda, felixque mutatio. Quam nobis Dominus noster Jesus Christus largiatur, qui est in secula benedictus, Amen.

DOMINICA TERTIA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

HUMILIAMINI sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in tempore visitationis. Omnem sollicitudinem vestram projicientes in eum, quoniam ipsi cura est de vobis. Sobrii estote et vigilate, quia adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret. Cui resistite fortes in fide, scientes eandem passionem ei, quæ in mundo est, vestræ fraternitati fieri. Deus autem omnis gratiæ, qui vocavit nos in æternam suam gloriam in Christo Jesu, modicum passos ipse perficiet, confirmabit, solidabitque. Ipsi gloria et imperium, in secula seculorum, Amen. *I. Petr. V.*

MULTA eruditione beatissimus Petrus hic nos instituit Apostolus. Primo enim ad humilitatem, quæ basis est universi spiritualis ædificii nostri, hortatur nos dicens : Humiliamini sub potenti manu Dei. Quasi dicat : Viles existimate vos, et nihil esse coram Deo, agnoscentes ingrati- tudinem vestram, desidiam, atque animi infirmitatem, sub Dei omnipotentia, virtute ac justitia, cui ut subjecti sitis, necesse est. Consistit autem humilitas vera primo in obedientia, ne te contra Dei erigas præceptum, ne contemnas illud, aut negligas. Deinde in vera pœnitentia, ut de peccatis tuis, nihil tibi blandiaris, te non excuses, sed vituperes ac judices. Quantum enim Deo displicet superbia peccatoris, tantum pœnitentis humilitas, atque verecundia ei placet. Tertio consistit humilitas in vera patientia, qua flagella pro peccatis tuis de manu Domini suscipias, patienterque feras. Flagellatus fuit Pharaon, et induruit : flagellatus est Nabuchodonosor, et ingemuit. Ille ad obstinatio-

nem, hic ad pœnitentiam. Ille ad damnationem, hic ad salutem proficiens. Quarto, sita est in reverentia, qua bene sentias, qua diligas, qua honorem denique tuis præpositis, ac superioribus exhibeas. Humiliamini igitur ultro sub Deo, et pro illius honore sub hominibus. Quod si feceritis, vosque subjeceritis, et ejus manum tuleritis patientissime, cum magno fructu id facietis. Itaque humiliamini, ut exaltet vos in tempore visitationis, quum scilicet advenerit ad judicandos vos, aut in morte singulariter, aut generatim in fine mundi, ut unicuique juxta merita sua retribuat. Proinde nunc humiles estote, ut tunc gloriosi inveniamini. Omnem sollicitudinem vestram projicientes in eum, non eam tantum, quæ est pro temporalibus rebus, sed omnem, puta pro quibusvis necessitatibus vestris. Sitque posthac una vobis duntaxat cura, humiliari scilicet per depressionem, ac mortificationem, per abnegationem, per pœnitentiam, per obedientiam, per patientiam, et per prælatorum

Humilitas
vera in
quibus
consistat.

I.
In obe-
dientia.
II.
In vera
pœnitentia.

III.
In vera
patientia.

IV.
In reveren-
tia.

Sollicitu-
do omnis
utin Deum
rejicienda.

Sap. vi, 8. vestrorum reverentiam, quoniam Deo ipsi cura est de vobis. Est enim humilium protector Dominus, sicut Psalmus dicit : *Ps.* xciv, 6. *Custodiens parvulos Dominus ; humiliatus sum et liberavit me.* Hujusmodi parvulus fuit Abraham, cui dixit Dominus : *Gen.* xv, 1. *Noli timere, Abraham ; ego protector tuus sum.* Et certe quanta fuerit Deo cura illo, Sacra testatur Scriptura. Siquidem in Hur Chaldæorum et dum peregrinaretur vel in Ægypto, vel in Palæstina, vel dum præliaretur contra quatuor reges, et numeratis vernaculis suis illos insequens, quam abduxerat prædam omnem de illorum manu excutiens recuperaret, num de Abraham cura Deo nulla fuit ? Itaque sequitur : Sobrii estote. Sobrietas pulcherrima est virtus, sita non tantum in restricto usu corporalis alimenti, sed omnium rerum etiam quæ pertinent ad voluptatem vel animi vel corporis. Nam sobrietas non in his tantum quibus carni, sed in his etiam quibus spiritui servitur, puta in lectione, scientia, meditatione et corporis afflictione, est necessaria : ut nihil immodestum, nihil non temperatum, nihil non rationabile ac discretum in nobis fiat. Estote igitur sobrii et vigilate per studia, exercitia, operaque bona, ne usquam offensioni divinæ, nec machinationi diabolicæ in vobis detur locus, quia adversarius vester diabolus, quem continue vobis quomodo habetis insidiantem, ita semper suspectum habere, atque contra eundem in armis esse vos decet. Hic tanquam leo rugiens circuit implacabili odio vos persequens, et occasiones, studia vestra, naturales conditiones, et occupationes vestras considerans, quærit quem devoret, seu quem per mortale peccatum perque amissionem gratiæ divinæ sibi incorporet. Cui fortes resistite in fide. Fortes decet ad resistendum hosti nos exhibere. Itaque fortitudo animi in pugna est necessaria, omnisque procul abjicienda tam ignavia, quam pusillanimitas. Resistite autem in fide, credentes e cœlo auxilium vobis affuturum. Quod in fide quoque imploretis a Domino, nec in

vobis confidatis, sed in Dei adjutorio : quo vos erigatis contra diabolum, cujus nulla est virtus, ubi illi fides restiterit. *Resistite igitur diabolo, et fugiet a vobis.* Nec vos molestia hujus tædeat, scientes vos non solos esse, quibus bellum est cum diabolo, sed vestræ fraternitati, hoc est, omnibus electis, qui in mundo sunt, passionem quoque hanc evenire. *Militia namque est vita hominis super terram. Et omnes qui placuerunt Deo, per multas tribulationes transierunt fideles.* Deus autem omnis gratiæ benignissimus collator : Nihil enim nobis debetur pro his, quæ nos soli hic absque Dei gratia gessimus, quam pœnæ et supplicia. Quippe qui a nobis ipsis nihil habemus aliud quam non esse, ab omni bono deficere, ad vitia, ad nostri destructionem, ad perditionem quoque proclives esse, et in peccata non tam labi quam ruere. Reliqua quæcumque bona sunt, a Deo sunt. Itaque Deus omnis gratiæ, qui vocavit nos in gloriam suam, ut adoptionis simus hic per gratiam ejus filii, atque bonorum cœlestium hæredes in Christo Jesu, seu per Christum Jesum, modicum quidem passos. Passio est introductio in gloriam, quandoquidem de Christo scriptum est : *Oportebat pati Christum, et sic intrare in gloriam suam.* De filiis quoque Zebedæi scriptum est, quod petentibus per matrem consessum cum Christo in ejus regno, responderit Christus : *Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum ?* Significans nimirum passionem necessariam ingredi volentibus in gloriam æternam. Dicit autem Petrus hic modicum quidem passos. Quare modicum æstimat ? Quia præsentis vitæ omnis afflictio modica et momentanea est comparata immensitati gaudii cœlestis. Sequitur : Ipse, hoc est, Deus, qui in vobis cœpit, perficiet, consummabitque gratiam suam in vobis operantem, ipse voluntatem vestram bonam confirmabit perseverantia. Ipse denique hanc roborabit ne deficiatis in tribulationibus. Ipsi gloria, quo omnes illum adorent, prædicent ac laudent. Ipsi imperium, cui omnes sese subjiciant in secula seculorum, Amen.

Sobrietas
in quibus
sita sit.

Jac. iv,

Job vii,
Judith vi
23.

Luc. xx
26.

Matth.
xx, 22.

II. Co.
iv, 17.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, LUCE XV.

PRIMA Dominica succedente Dominicæ S. Trinitatis Dominus nos ad timorem compungi voluit, saltem servilem: historiam de epulone narrans miseram, quo nos mundo non fideremus, temporaliaque disceremus contemnere, carere gaudiis, illicitisque quibuscumque voluptatibus. Sequenti post illam Dominica allicit nos ad cœnæ cœlestis desiderium, memores nos esse volens vocationis nostræ, et parata omnia quæ sunt nobis ad salutem necessaria, modo voluntas bona, studiumque veniendi accedat. In hac tertia Dominica nos peccatores invitatur ad accessum ipsius Salvatoris per pœnitentiam. Qua in re ne terreamur Dei justitia, misericordia nobis proponitur nostri Salvatoris, nuntiaturque gaudium fieri in cœlo super peccatore pœnitentiam agente. Tantum abest, ut peccator pœnitens non audiat, aut non mereatur veniam. De hoc est Evangelium hodiernum.

Erant appropinquantes ad Jesum publicani et peccatores, ut audirent illum.

Dominus noster Jesus Christus, non semel verbo, opereque, cur in mundum venerit, monstravit. Nempe, ut quæ perierant, oves resuscitaret, quod aberrasset reduceret, quod infirmum sanaret, et ut totum dicam, ut peccatores sibi reconciliaret. Dignatio misericordissima hæc fuit, non necessitas. Nemine enim eget Deus. Propter peccatores igitur eum venisse in mundum certissimo constat. Propter peccatores incarnatus est, passus est, et mortuus est. Et quid propter peccatores non fecit? Quid propter peccatores non toleravit? Verum propter quos peccatores,

inquis? Quandoquidem scriptum est: *Altissimus odio habet peccatores.* Numquid ^{EccI. XII, 3.} propter eos qui suas defendunt sordes, qui gloriantur in peccatis suis, et qui in transgressionibus præceptorum divinatorum perseverant? Minime. *Nemini enim mandavit* ^{Ib. xv, 21.} Deus, nemini consentit (tametsi non semper impediatur) *impie agere.* Siquidem scriptum est: *Altissimo odio est impius et impietas ejus.* Cum his itaque peccatoribus nullam habet Deus familiaritatem (novit enim qui sunt ejus) utpote induratis et reprobis. Novit cum quibus peccatoribus conversaretur: nempe his qui illum desiderabant, et quibus se poterat exhibere Salvatorem. Quod enim omnibus æque non se exhibet Salvatorem, ex ipsius impotentia non est, sed quia illum suis malitiis a se homines excludunt. Neminem enim ad bonum cogit, ne virtus non sit virtus, sed violentia. Sunt igitur alii peccatores qui odiunt peccata sua, qui se peccatores erubescunt, qui alios justos æstimant omnes, præter se. Oculos suos in se retorquent, sua peccata attendunt, seipsos accusant. De alienis peccatis nihil se occupant, nec judicant. De omnibus enim melius, quam de seipsis sentiunt, ideo se continue plangunt. Quamdiu tamen (quidquid fecerint) Christus ad eos non venerit, aut ipsi venerint ad Christum, tamdiu adhuc peccatores manent. Ad hos peccatores (quia sunt humiles et sibi cogniti) accedit Christus, cum his manducat et bibit, non ut foveat, palpete et lactet in peccatis, sed ut eos a peccatis eripiat, et super eorum gaudeat pœnitentia, faciatque inde convivium in regno cœlesti et gaudium. Eam ob rem Dominus tam exhibuit se affabilem, benignum, misericor-

Peccatores
quinam
recipian-
tur a Chri-
sto.

dem, pium, ac dulcem, ut peccatores hujusmodi humiles sumptis animis, resumptaque fiducia appropinquarent ad se. Appropinquabant autem non gressu corporis tantum, sed et mente. Nil enim pedibus tantum accessisse profuisset, si corde a longe, et a Christo alieni stetissent. Ad hanc accessionem admonet nos Psalmus, dicens : *Accedite ad eum et illuminamini, et facies vestrae non confundentur.* Certe non confundentur, quia nemini Deus peccata impropert, eadem corrigere volenti. Et Jacobus ait : *Appropinquate Deo, et appropinquabit vobis.* Fecerunt hoc Matthæus, Zachæus, Maria Magddalena, et reliqui innumeri, quibus illud Pauli quadrabit dictum : *Qui eratis aliquando longe, nunc prope facti estis.* Appropinquo igitur illa laudatur, ubi vita et moribus ad Christum acceditur, ubi totius vitæ agitur conversio ad Deum.

Et murmurabant Scribæ et Pharisei, dicentes : Quia hic peccatores recipit, et manducat cum illis.

Salvator, affabilis ac mansuetus viveret. Murmurabant autem Pharisei adversus illum, qui compati debuerant peccatoribus, et super his pœnitentibus (quod Angeli quoque faciunt) gaudere. Sed revera compertissimum est, quod magnus sentit Gregorius, falsam justitiam (cujusmodi pharisaica erat) habere indignationem, veram habere compassionem. Indignabantur falsi justi his, qui veri esse justi satagebant. Super iniquos enim, et verus, et falsus irascitur justus, dissimili tamen animo et mente. Justus enim verus irascitur ex zelo, ac amore justitiæ, falsus autem justus livore irascitur vindictæ. Spernit enim, cui irascitur, proximum suum. Justus sæpenumero durioribus increpat verbis delinquentem. Sed advertendum est, licet austerioribus verbis aggrediatur in corrigendo proximum, internam tamen illum servare dulcedinem charitatis. Intellige, fili, patrem tibi peccanti irascentem. Ideo enim tibi irascitur, ideo te arguit, ut a peccatis retractum te faciat meliorem. Porro mali non sciunt corrigere, quia finem correctionis non quærunt, nec ex charitate arguunt, sed ut dedecore, ignominiaque homines afficiant. Non igitur zelus rectus, sed superbia, arrogantia, et livor in Phariseis erat, qui peccatores despiciebant, se illis præferentes. Peccatorum namque consortia non ideo, ne illorum fallerentur paulatimque abducerentur erroribus fugiebant, sed quia eos ut se indignos despiciebant, atque cum quibus ipsi justiores non debeant conversari, illos spernebant. Eam ob rem Christum, aliosque justos inquinari ex conversatione familiari cum peccatoribus existimabant. Hujusmodi Simon ille erat, qui Dominum recepit convivio, in quo mulier peccatrix ad Dominum accessit, suis lacrymis pedes ejus lavans. Quod cernens Simon intra se cogitans, dicebat : Si hic esset Propheta, sciret utique, quæ et qualis est mulier quæ tangit eum, quia peccatrix est. Putabat enim Domino, ut se tangendum præberet peccatrici, non convenire : haud dubium,

Ps. xxxiii, 6.

Jac. iv, 8.

Ephes. ii. Appropinquo ad Deum laudabilis quæ.

Eccl. ix, 23. Ps. c, 5.

Conversari cum improbis quibuslibet sit.

Ira ju-
quid sit
quidve
tendat.

Murmura-
tio phari-
sæorum
contra
Christi
quid in-
tenderit.

Joel II, 13,

si ad suos mulier pedes venisset, calcibus eam repulsurus. Pharisei autem duas causas se habere putabant murmurandi, puta quod Christus peccatores reciperet, et cum illis manducaret. Grandis Phariseorum querimonia, quod juxta Prophetam, Dominus esset clemens et misericors, patiens et multum misericors, præstabilisque super malitia. Grande crimen, ac Phariseorum censura dignum, quod Dominus ad se redeuntes peccatores benigne susciperet, resuscitans de pulvere inopes virtute, et de stercore elevans peccatorum pauperes, ut collocet eos cum principibus populi sui cœlestis. Hoc modo frater quoque senior quum domum ex agro rediret, audiretque ob fratris sui reditum, qui luxu omne inhoneste patrimonium suum consumpserat, patrem convivantem, et omnem familiam gaudentem, invidit, atque (qui simul propterea gaudere debuerat) intrare noluit. Hoc modo Pharisei quoque non probabant, sed rem æstimabant indignam, quod cum peccatoribus manducaret Christus. Se vero, cum quibus ederet, haud dubium æstimabant dignos. Verum, cum superbiam eorumque livorem non ignoraret Christus, audi tamen quam benigne cum his lividis murmuratoribus agat. Neque enim eos dure objurgat, sed pie instruit per parabolam. Ideo sequitur :

Et ait ad illos parabolam istam, dicens : Quis ex vobis homo, qui habet centum oves, et si perdiderit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta novem in deserto, et vadit ad illam quæ perierat, donec inveniat eam ?

In hac parabola nihil vult dicere aliud, quam injuste illos murmurare super hoc, quod animas ipse diabolica fraude amissas atque abductas quæreret reducendas : quandoquidem qui centum habet oves, unam si perdiderit, requirit, reducereque satagit in locum et ordinem unde excidit. Quod quare non similiter est faciendum in animabus, si id sit de ovibus ? Homo

itaque ille Deus est, qui habet centum oves, id est, universitatem creaturarum, Angelorum et hominum. Per nonaginta autem novem indicat choros Angelorum, quibus si adhuc una addatur, fiunt centum. Sunt itaque Angeli oves per innocentiam, obedientiam et dilectionem. Est quoque natura humana ovis, sed quæ in primo homine seducta aberravit ac periit, ut Psalmista habet : *Erravi sicut ovis quæ periit*. Et Isaias ait : *Omnes nos quasi oves erravimus*. Hanc ovem perditam, nonaginta novem aliis in deserto, hoc est, in cœlo (ubi pascua sunt æternæ viriditatis) relictis, Dei Filius quæsivit. Hoc enim ipse fatetur, dicens : *Missus sum ad oves, quæ perierunt domus Israel*. Quomodo autem quæsivit ? Carnem assumendo humanam, prædicando, miracula faciendo, patiendo injurias, vitæ exempla monstrando, et nos sua morte redimendo. Quapropter in Ezechiele dicit : *Ecce ego ipse per me visitabo oves meas, sicut pastor visitat gregem suum in die quando fuerit in medio ovium suarum dissipatarum*. Charissimi filii, attendite, quantam in nos misericordiam erogavit Deus, quod qui Angelis peccantibus non pepercit, nobis non solum pepercit, sed pro nobis etiam delicta nostra solvit.

Et cum invenerit, imponit in humeros suos gaudens.

Invenit ovem perditam Deus, cum humanam naturam assumpsit, quam tunc in humeros suos imposuit, cum peccata nostra pertulit super lignum. Pro nobis enim omnibus ipse passus est, pro nobis vulneratus est, et ejus livore sanati sumus. Nam et Pater de eo dicit : *Propter scelus populi mei percussi eum*. Humeri ergo Christi, cornua sunt crucis, quibus nos unde excideramus ad patriam, hoc est, ad ovile cœleste reportavit. Hoc Isaias prævidens, dixit : *In brachio suo congregabit agnos, et in sinu suo levabit, fœtas ipse portabit*. Oves dispersas per varias peccatorum concupiscentias Christus congrega-

Angeli et
homines
cur vocen-
tur oves.

Ps. CXVIII,
176.
Is. LIII, 6.

Matth.
XV, 24.

Ezech.
XXXIV, 12.

Ovis per-
dita quan-
do reperta
fuerit.

Is. LIII, 5.
Ibid. 8.

Ibid. XL,
11.

Matth.
xxiii, 37.

vit, ut ipsemet dicit: *Jerusalem, Jerusalem, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum congregat gallina pullos suos sub alas, et noluisti?* Hæc enim congregatio nihil aliud est, quam justificatio peccatoris. In sinu suo agnos portare dicitur, cum ad se conversos in pace et tranquillitate fovet conscientiae. Tunc enim tranquilla tua potest esse conscientia, cum peccata tua damnas præterita, et futura execraris. Foetas ipsas quoque portat. Foetæ dicuntur animæ illæ, quæ ex nova conversione divina gratia impregnantur, ut multitudinem operum pariant bonorum. Quas portat, dum in suo eas servitio divina consolatione confortat, ut non sentiant laborem.

Et veniens domum, convocat amicos et vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam quæ perierat.

In sua ascensione Christus haud dubium magno studio omnes Angelos, hominesque simul ascendentes refecit: potissimum quod ovem perditam, id est, naturam humanam ad pascua cœlestia reduxit. Gratulandum enim maximopere est in peccatoris conversione. Primo, quod Christi imago reformata est. Secundo, quod fructus meritorum ac passionis Christi non est otiosus. Tertio, quod Angeli operam suam, hoc est, custodiam, protectionem et gubernationem, quam homini impendunt, non locarunt gratis, sed gaudium de anima habent salvata, et fructum suæ percipiunt restorationis. Advertendum quoque est quod dicit Dominus. Non congratulamini ovi, cui maxime videbatur gratulandum, sed congratulamini mihi, quia Deo est gaudium vita nostra, et cum nos ad cœlum reducimur, solemnitatem lætitiæ illius implemus. Nam et laborem suum quem pro nobis fecit moriendo, quasi nihil reputat præ amore nostri. Neque enim sibi dicit gratulandum, quia redemit, sed quia invenit ovem, minorem æstimans

suam vitam, quam ovem, ut quod comparaverat sanguine suo, invenisse se dicat, tanti faciens rem vel sic inventam.

Dico vobis, quod ita gaudium erit in cœlo super uno peccatore pœnitentiam agente, quam super nonaginta novem justis, qui non indigent pœnitentia.

Mirum hic videtur et dubium, an Deus præferat pœnitentiam innocentiae, quod dicit majus gaudium (repetitio enim sermonis ejusdem idem significat) fore Angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agente, quam super nonaginta novem justis, qui non egent pœnitentia. Sanctus Paulus conversus ad Christum dubium non est, quin gratissimam Deo fecerit pœnitentiam. Sancta Maria etiam Magdalena vas dilectionis et amoris, gratissimam quoque fecisse Deo pœnitentiam quis dubitet? Deinde gaudium magnum in sua pœnitentia, et in fervore novitatis vitæ assumptæ eam Angelis fecisse quis neget? Sed numquid majus fuit gaudium Dei, vel super Paulo, vel super eadem Maria Magdalena pœnitentibus, quam super puritate, innocentiaque, aut Joannis Baptistæ, aut beatissimæ Virginis Mariæ? Hæc enim ab omni peccato est præservata, ille a peccato in matris utero sanctificatus. Hunc igitur sensum haudquaquam voluisse mihi videtur Dominus intelligi, sed ut D. Gregorius astruit, solere multos inveniri innocentes, qui gravia peccata non admiserunt, atque ideo quo minus Deum offenderunt, tanto etiam fervore minori, minorique austeritate sibi imperare. Quia enim non multa illicita admiserunt, ideo licentius etiam licitis utuntur. Esse vero alios qui in multis deliquerunt, qui ferventiori cupiunt studio perdita recuperare, fracta restaurare, neglectaque supplere: illis, quia gravia non admiserunt delicta, sufficere videtur, quod a peccatis continent, et concessis rebus utantur. Porro his qui multa illicita fecerunt, non item ut ab

In peccatoris conversione gratulandum esse propter tria.

illicitis tantum abstineant, sufficere videntur, sed a multis etiam licitis se refrenant.

Gaudium fieri super peccatore magis, quam super justo, qui intelligendum sit.

Itaque in hujusmodi verum est, majus gaudium fieri super peccatore pœnitentiam ferventer agente, quam super justo tepide, aut non ferventer se erga Deum exercente. In summa igitur hoc intelligendum est, ut cæteris paribus (quod sanctus Thomas ait), semper præfertur, sive plus amatur innocens justus, quam pœnitens, aut a peccato conversus. Aliquando tamen conditiones mutantur, ut pœnitens resurgat melior, atque ferventior innocente, et tunc haud dubium præfertur. Certe non auderem ad omnia sanctam Teclam præferre S. Magdalenæ peccatrici, licet illa virgo innocens, hæc peccatrix fuerit. Creditur enim Maria Magdalena, licet post peccata pœnitens, ardentior fuisse in charitate, quam fuerit Tecla in sua virginitate. Sic enim dicit Gregorius Magnus: Sciendum est, quoniam sunt plerique justī, in quorum vita tantum est gaudium, ut eis quælibet peccatorum pœnitentia præponi nullatenus debeat. Hic ergo colligendum est, quantum Deo gaudium faciat, quando humiliter plangit justus; si facit in cœlo gaudium, quando hoc quod male gessit, per pœnitentiam damnat injustus.

Gregor.

Aut quæ mulier habens drachmas decem, si perdiderit drachmam unam, nonne accendit lucernam et everrit domum, et quærit diligenter donec inveniat eam? Et cum invenerit,

convocat amicas et vicinas, dicens: Congratulamini mihi, quia inveni drachmam quam perdideram. Ita dico vobis, gaudium erit coram Angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agente.

Eadem est parabola, eadem similitudo, ideo ex prioris parabolæ expositione facile sensus hic idem elucet. Hoc unum potest hic dici, per lucernam significari humanitatem Christi, quam Dei Filius in eo quod eam assumpsit, divinæ sapientiæ fervore accendit, divinæ sapientiæ splendore illuminavit, omnique virtute perfectissimam candidissimamque fecit. Hæc itaque sapientia incarnata inter homines conversando, domum, id est, synagogam evertit, prædicando, monendo, increpando, invitando, ut drachmam amissam, id est, animas imagine Christi insignitas, quas quærebat, inveniret et salvaret. *Venit enim Filius hominis quærere et salvum facere, quod perierat.* Charissimi, omnes nos erravimus, omnes peccavimus, et a pascuis cœlestibus excidimus. Cognoscamus animarum nostrarum pastorem, audiamus et sequamur ejus vocem. Valeat magis in cordibus nostris vox Christi, quam susurrium diaboli, carnis aut mundi. Nihil nos adeo trahat ad omnem obedientiam, quam purus Dei amor. Cui in omnibus optemus placere, qui est benedictus in secula, Amen.

Luc. xix,
10.

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUID SIT APPROPINQUARE DEO, ET ERUDITIONES QUÆ SINT IN HOC EVANGELIO.

GAUDIUM majus est Angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agente, quam super nonaginta novem justis qui non indigent pœnitentia, Lucæ XV.

Clementiam bonitatemque suam nescio

quomodo peccatoribus majorem potuisset insinuare Christus, quomodo ad spem potuisset veniæ eos magis erigere, quam quod fiduciam tantam prærogavit peccatoribus, cum eisdem conversando, cum eis mandu-

cando et bibendo, eosque benignissima morum suorum dulcedine, vultus venustate, verborumque suavitate alliciendo. Non se austerum exhibuit, quem fugerent timidi, sed perbenignum, ad quem confugerent etiam deplorati.

Atque ideo (quod prima est eruditio hujus Evangelii) legimus, quod sumpta benignitatis Jesu occasione appropinquantur ad eum peccatores et publicani. Juxta humanitatem Christi loquendo, dubium non est, corporali conversatione hoc hominum genus, quod conscientia gravabatur, accessisse ad Christum. Nam divinitatem pedibus accedere haud poterant, quæ ubique orbem terrarum implet. Quare Deo appropinquat nemo, nemo ab eo recedit, nisi ratione similitudinis, aut dissimilitudinis. Appropinquare igitur illi, est similem ei fieri. Ab eodem recedere, est dissimilem ei fieri. Ecce duas res habeo in manu, puta scripturam, picturamve in duabus chartis, non eodem magistro, nec æque graphice depictas. Volens dissimilitudinem artis indicare: de viliori pictura quid dico? Nihil hæc pictura ad illam appropinquat, maxime ab illa distat. Itaque cum utramque in manu juxta teneam, distare tamen eas a se dico, non propter locum, sed propter dissimilitudinem. Parum est autem, quod sinit nos appropinquare sibi, quandoquidem etiam appropinquat nobis, sicut scriptum est: *Appropinquate Deo, et appropinquabit vobis. Resistite diabolo, et fugiet a vobis.* Vult igitur nos sibi assimilari virtutibus. Neque enim vel in Christo omnis similitudo nobis est appetenda. Nam sunt quædam, quæ soli divinitati conveniunt, habentia excellentiam, potentiam, gloriam et magnitudinem. In his nihil nos movere debet ad appetitum similitudinis. Neque enim debemus omnia velle scire, quæ novit Deus, nec posse miracula facere nobis est appetendum, nec in gloria ei similis fieri, aut potentia. Ibi enim non oportet appropinquare, nec assimilari nos Deo. Sic enim Lucifer voluit appropinquare, et Deo fieri

similis: In cœlum, inquit, ascendam, ponam thronum meum a latere aquilonis, et similis ero Altissimo: sed in abyssum dejectus est. Itaque Deo soli gloria, nec nobis hanc licet appetere, nisi ad illius gloriam moderatis circumstantiis. Deo quoque soli competit vindicta. Ideo *mea est ultio*, inquit, *et ego retribuam*. Ideo ne hæc quidem a nobis est petenda. In quo igitur assimilaberis Deo, ut ei appropinques? Nempe ut sis mundus et sanctus. *Sancti*, inquit, *estote, quoniam ego sanctus sum*. Ut sis perfectus. Unde ait: *Estote perfecti, sicut et Pater vester cœlestis perfectus est*. Ut sis misericors. *Estote*, ait, *misericordes sicut Pater vester misericors est*. Ut diligas inimicos tuos, sicut alibi dicit: *Diligite inimicos vestros, et benefacite his, qui oderunt vos*, ut sitis filii Patris vestri cœlestis, qui solem suum oriri facit super bonos et malos, et pluit super justos et injustos. Christo igitur appropinquare, id est, virtutibus eidem conformari, utilissimum est studium, ac exercitium. Ibi nihil poteris periclitari. Exemplar est enim omnium virtutum. Fac igitur tu juxta exemplar, quod tibi in monte, scilicet Calvariae, monstratum est. Vidisti humilem inter latrones, sustine tu quoque tui contemptum, et noli te efferre. Vidisti patientissimum, nec exprobrantibus, et illudentibus respondere verbum. Et tu disce pati verba contumeliosa, et verbera dura. Oravit pro crucifixoribus. Tu quoque pro his, qui te offenderunt, ora. Gustavit fel et acetum, et tu quoque voluptuosis abstine, et non necessariis. Breviter, in omnibus operibus humanis, quæ de Christo legis, audito hanc vocem: Exemplum tibi dedi, ut et tu ita facias. Secundo, accedendum nobis est ad Christum oratione, amore et voluntate. Amor conjungit, atque præsentes sibi efficit eos, qui loco distant non exiguos. Oratio via est, qua nobis quotidie est eundum: et hæc eo est, ad impetrandum potentior, quo ante per amorem ei magis sumus vicini. Quid ultra? Omnia nobis est Christus, ideo in omnibus, quæ nobis aut

Appropinquare Deo quid sit.

Recedere a Deo quid sit.

Jac. iv, 7.

Deo in quibus assimilari debemus, et in quibus non.

necessaria, aut molesta sunt, ad illum accedere oportet. Quapropter Ambrosius item dicit: Omnis anima accedat ad Christum, quia omnia est Christus nobis. Si vulnere carere desideras, medicus est. Si febris æstuas, fons est. Si gravis iniquitate, justitia est. Si auxilio indiges, virtus est. Si mortem times, vita est. Si cælum desideras, via est. Si tenebras fugis, lux est. Si cibum quæris, alimentum est. Et hoc pro prima institutione sit dictum hujus Evangelii puta ut appropinquemus Christo, in imitatione vitæ illius ei conformari, assimilarive aliquo modo cupientes.

Secunda eruditio est, ut discamus quam sapienter Christus fecerit, cum peccatoribus manducans, ac bibens, nedum benigne. Neque enim magna caruit dispensatione, quod tam familiarem se illis exhibuit. Erant enim inter Judæos in multiplici opinione homines constituti. Quidam rigore vivebant, et hunc rigorem pro tempore et loco, puta ad commoda animarum, in conversionem peccatorum, ubi id ratio exigebat, relaxare non poterant. Erant enim nimis superstitiosi. Alii sapientiam curiosa investigatione querebant, alii miraculorum observabant novitatem. Omnibus his Christus misericordiæ suæ tetendit laqueos, quia capere voluit omnes, atque ideo retia eis salutaria, congruaque, quibus ut sagacissimus venator animas caperet, obtendit. Misit Joannem austeram agentem coram hominibus vitam, quo eos qui in austeritate vitæ aliquid fiderent, converteret. Traxit alios communiter vivendo, atque benignitate, ac mansuetudine alliciendo. Quo enim se non despici videbant peccatores, eo magis tanquam ad vere misericordem, qui peccata donaret, se convertebant. Alios attraxit prædicando, ut dicerent se nunquam audisse hominem locutum, ut Jesus loquebatur. Alios quoque miraculis invitavit, qui ejus opera videntes, dederunt gloriam Deo, et gaudebant in omnibus, quæ fiebant gloriose ab eo. Verum hæc Pharisei

omnia calumniis pervertebant. Quod Christus quoque conqueritur apud Matthæum: *Venit Joannes neque manducans, neque bibens, et dicunt, Dæmonium habet. Venit Filius hominis, et manducans, et bibens, et dicunt: Ecce homo vorax, et potator vini, publicanorum et peccatorum amicus.* Est tamen quoque alia ratio, quare adeo familiariter, communiterque cum hominibus vixit Christus. Quia enim omnibus venit, exemplum in se invitabile cunctis præbere debuit. Si enim nimis rigorosam, abstinentemque vitam duxisset, aut solitariam, quis illum potuisset imitari? Vitæ illius austeritas quosdam exterruisset, ne accedere illum fuissent ausi. Majori igitur fructu animarum communem exhibuit vitam, ubi alios alloquio, alios familiari aspectu, alios benigno accessu, alios in templo, alios in convivio ad se traxit, atque ad salutem convertit. Disce hic tu quoque, si centum lucrandi animas noveris vias, si centum artes et modos sciveris, quibus hominem a peccato speres reducendum, potius omnes experiri, omnem impendere conatum, nihil non motum relinquere, donec peccatorem ad Deum reducas. Prodest autem maxime nobilibus ingenii mansuetudo cum maturitate morum zelosa, et cum exhibitione charitatis. Recipitur enim libentius, quidquid cum mansuetudine mandatur, quidquid ad modum obsecrantis aut fideliter suadentis magis rogatur, quam præcipitur. Opus enim est illi, qui ex tua correptione fieri debet melior: Primo, ut te sentiat fideliter consulentem, utpote qui illi bene velis. Deinde, ut tam benigno etiam modo adhibeas consilium, ut non exasperetur magis, quam molliatur.

Tertia eruditio Evangelica nobis vetat judicare peccatores. Quod enim Pharisei sæpius contra Dominum murmurabant recipientem peccatores, non suam prodiderunt justitiam, sed superbiam et iniquitatem. Bis enim murmurantes, inique judicabant Pharisei hos peccatores poenitentes. Arbitrabantur enim iniquos et

Matth. xi,
19.

Vitam
communem
quare
Christus
duxit.

Correptionem
quoniam
faciant
fructuosam.

Judicare
temere
peccatores
quantum
habeat
periculi.

Sapientiam
quantum
Christus
exhibuit
cum
peccatori-
bus man-
ducando.

peccatores eos, qui ad Christum accedebant, qui erant justī. Jam enim conversi erant ad Christum, ideo justī. Secundo se justos ipsi putabant cum essent peccatores. Erant enim superbi, proximis se praeferentes, eosdemque spernentes. Atque ideo sinceram non potuerant cum illis habere compassionem. Ubi enim superbia est, ibi charitas non est. Quod ergo nos in illis perniciosum, injustum, ac noxium videmus, hoc nobis abstinendum est. Non igitur damnemus proximum, tametsi non recta in eo viderimus. Credendus enim potius est illico resipuisse, nec suae immemor fuisse salutis, ut malo perseveret in proposito. Filioli, pro generali vos regula doceo, moneo et rogo, quidquid audieritis, quidquid videritis, semper existimate proximum vestrum suam salutem nolle negligere: sed et si peccaverit, interim tamen poenituisse, et jam bonae esse voluntatis eum credite. Hoc sentite. hoc confidite de omni homine (nisi non solum verba, sed et opera ejus omnino aliud clament), scilicet eum esse poenitentem, et in statu salutis. Hoc namque in incerto, ambiguoque versatur, et quibuscumque omnino secretum est, imo nobis quoque ipsis absconditum, simusne boni coram Deo, an reprobī, sed Deo iudicium hujus relinquendum est. Nostrum vero erit bonis exhortationibus, beneficiis exemplisque virtutum omnes invitare, provocareque ad bonum. Iterum prospiciendum quoque nobis est, ne peccata in nobis spiritualia occulta foventes, aut non discutientes dissimulemus, puta pharisaicam superbiam, arrogantiam, invidiam et hujusmodi, quae nonnunquam sub virtutum quoque specie latent: quae dum non agnoscuntur, non eradicantur etiam. Idecirco quod aliis, hoc maxime etiam debemus nobisipsis curare, scilicet ut eadem caveamus. Graviora enim sunt vulnera, et plus habent periculi, quae sunt secreta, et interna, quam ea, quae adeo sunt manifesta, ut videri, tangique possint. Spiritualia quoque vitia pestilentiora sunt carnalibus. Sequitur igitur

Regula generalis contra temeraria iudicia.

Vulnera secreta esse periculosiora.

tur ex his omnibus, peccatores hoc modo a nobis esse tractandos primo, ut culpae, seu vitio demus correctionem, compassionem naturae, et gratiae gratulationem.

Quarta eruditio est sentire erga nos clementissimam benignitatem Dei. Vide enim eum qui requiri deberet, ipse quomodo nos requirat. Certe adeo, ut etiam laetitiam sibi et Angelis suis fieri testetur, si peccator redeat ad poenitentiam. Neque tamen hic tantum hoc astruit, sed in parabola quoque de filio prodigo seipsum nobis declarat, ubi narrat, quomodo pater filium miserum dum audierat revertentem, non solum non patrimonii profusionem illi exprobrat, nec convitiis infectatur, nec arguit dure, sed occurrens in amplexum, et osculum accipit revertentem, vestibus donat, symphoniam et chorum instituit, gaudioque illum diem dedicans, convivium exhibet, quod perditus ille filius redierit, et salvus sit. Quare autem illam parabolam de filio prodigo et ejus patre, aut de ove hic errante, ac patrefamilias reducente narrat, nisi ut ostendat similia se facturum cum peccatoribus ad se redeuntibus? Accedit huc quoque quod gaudium Angelis esse majus dicit de peccatore poenitentiam agente, quam de justo non egente poenitentia. Non tamen haec verba ita generaliter sunt intelligenda, quasi melior sit poenitens innocente, sed poenitentem illi praeferat justo qui se non egere existimat poenitentia, utpote malorum gravium sibi non conscius. Nam sunt justī et innocentes, qui levīa peccata (sine quibus in mundo hoc non vivitur) tantum plangunt quantum alii crimina. Quis negat hos gaudium facturos Angelis Dei licet justos, habentes tamen quod amare plangant. Siquidem quanto Deum ferventius diligunt, tanto eidem inhærent fidelius, eoque acriori, si vel paululum a rectitudine exorbitaverint, dolore torquentur. Postremo, discendum est hic trifurcā poenitentiam laudatam. Prima est enim purgans peccata. Hac lavit se mulier illa sancta Maria Magdalēna, quae ad Domi-

Ben
Dei
no
ta

Pe
lau
trif

num intrabat in convivium, non convivantium præsencia exterrita, quia ejus animo non insidebat de hominibus cogitatio, sed desiderium Salvatoris. Secunda est pœnitentia ornans, cujusmodi in Joanne reperitur Baptista. Hic enim non solum pœnitentiam sibi instituit, sed ad eremum, id est, ad locum pœnitentiæ congruum etiam puer relictis parentibus exivit. Tertia pœnitentia est conservans, ne peccetur. Hoc modo opera pœnitentiæ fecisse putatur Paulus, qui castigavit corpus suum, et in servitutem redegit, ne forte cum aliis prædicaverit, ipse inveniretur reprobus. Filii charissimi, effusio hæc paternorum viscerum divinæ misericordiæ super nos compungat excitetque nos, et ardentissimo vulneret amore. Cogitate quam injustum sit offendisse benignissimum Patrem. Num satis non est hactenus illum offen-

disse? Num satis non est peccasse? Num decet nos fidelissimum Dominum et Patrem nos requirentem, nos expectantem, ad nostrum reditum anhelantem gaudio privare, et ejus amoris illudere? Heu, filii, merito sola nos ejus charitas vulneraret adeo, ut totam vitam nostram, si quo modo imperfecta aut reprehensibilis est, in ejus cultum, honorem pariter ac amorem mutemus. Sit semel finis operibus nostris illicitis. Deinceps Deo nostro tantam non faciamus injuriam, ut ejus præcepta, ut ejus beneplacita negligamus: quia quo majorem nunc nobis misericordiam ad nostri reductionem prærogat, eo nos durius ad se non conversos damnat Dominus noster Jesus Christus judex, seculorum universorum judex venturus in æternum benedictus, Amen.

DOMINICA QUARTA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

EXISTIMO, quod non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. Nam expectatio creaturæ revelationem filiorum Dei expectat. Vanitati enim creatura subjecta est, non volens, sed propter eum qui subjecit eam in spe : quia et ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis, in libertatem gloriæ filiorum Dei. Scimus enim quod omnis creatura ingemiscit, et parturit usque adhuc. Non solum autem illa, sed et nos ipsi primitias spiritus habentes, et ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum Dei expectantes, redemptionem corporis nostri in Christo Jesu Domino nostro. *Ad Rom. VIII.*

ANTE lectionem hanc dixerat beatus Paulus, nos Christi fore cohæredes, et si tamen compassi fuerimus, Christo quoque conglorificandos. Ne tamen hoc videatur cuiquam grave, puta cum Christo pati, continuat : Existimo autem. Non dubitative loquitur, sed quasi humilitatis causa, verbo dubitationis, cum nihil hæsitet, utitur. Existimo autem quod haudquaquam sint condignæ passiones hujus temporis, quantumlibet sævæ aut duræ videantur, si respiciatur, aut si comparentur ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis. Nam omnem tribulationem, etiamsi equali et ignes adhibeantur, futuræ gloriæ meditatio, ubi mentem obsederit, levem ducet ac momentaneam. Si, inquam, placendi Deo appetitus menti humanæ insederit, ut jam conformari Christo in desiderio fuerit homini, tribulationem hujus vitæ omnem pro nihilo ducere illum facit. Nam expectatio creaturæ, id est, homo

expectans (dicitur enim homo creatura juxta illud Evangelii : Prædicate Evangelium omni creaturæ) expectat in se futuram revelationem filiorum Dei, hoc est manifestam felicitatem ac beatitudinis manifestationem. Hæc enim ubi adepta fuerit manifestabitur quod filii sumus adoptionis : Nunc quidem quod creatura sumus apparet, sed quod filii Dei sumus, nondum apparet : manifestabitur autem id per revelationem gloriæ cœlestis in nobis. Quod vero interim non apparet eam ob rem est, quia vanitati, corruptioni, ac mutabilitati nunc subjecta est creatura mortalis humana non volens. Non volens, inquam, quia non elegit has pœnalitates et ærumnas hujus vitæ : sustinet tamen patienter, propter eum qui eam hujusmodi pœnis et miseriis subjecit, idque in spe, quod non ad sui perditionem, sed ad sui salvationem ab optimo Deo et Patre his subjecta sit, unde ea levia et tolerabilia quæ suffert,

existimat. Sic Jacob duros sustinuit labores, amore et exspectatione Rachelis sibi conjungendæ, qui tamen labores, cum eos sustineret, non duri, sed leves, diesque septem annorum, quibus exspectabat, pauci videbantur præ amoris magnitudine. Sequitur: Quia et ipsa creatura mortalis liberabitur a servitute corruptionis, et a sollicitudine vestium, ciborum aliarumque necessitatum, quibus in hac vita propter corruptionem humanam servire cogitur, per generalem ultimam resurrectionem. Interim enim in hac vita non manifestat Pater quantum diligit filium, ne filius insolescat, sed sub disciplina nunc et sub flagellis illum continet quamdiu hic peregrinatur. Liberabitur autem, cum pertigerit in adoptionem libertatis filiorum Dei, quod erit in plena securitate, felicitatis æternæ. Interim (quod nobis compertum est) omnis creatura, id est, homo (in quo omnis creatura habet communionem, aliquidque in eo participat) ingemiscit pro calamitatibus multiplicibus, quas hic sustinet. Ingemiscit autem homo desiderio liberationis amoreque beatitudinis, et parturit interim

dolore et labore operans usque adhuc. Nam quomodo majoribus ac antecessoribus nostris idem gemitus pro eadem re fuit, ita nobiscum quoque is perseverat usque in præsens. Non solum autem creatura universa mortalis, id est, homo ingemiscit, sed et nos quoque ut Apostoli primitias spiritus habentes, puta qui Spiritum Sanctum et ante alios et abundantius accepimus, intra nos gemimus sub pondere laborantes præsentis vitæ, et cum gemitu desiderantes adoptionem filiorum in nobis plenam manifestari, tanquam redemptionem corporis nostri. Tunc enim et non ante nec aliter liberabimur a mortalitate, et a calamitatibus omnibus hujus corruptibilis vitæ. Interim vero adeo nemo vacat a gemitibus, adeo a suspiriis nemo est liber, ut nec mihi profuerit Paulo, quod in tertium sim raptus cælum, nec Petro, quod dulcedine divinæ degustaverit suavitatis in monte Thabor, nec aliis alia, quin cum gemitu præstolemur adoptionis jam factæ revelationem, atque redemptionem corporis nostri in Christo Jesu Domino nostro.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, LUCÆ VI.

NEMO, charissimi, si quid miseris possit suavius dici, quidve audiant libentius quam de misericordia. Quo enim magis quis eget, illud frequentius cogitat, avidius desiderat, libentiusque audit. Omnes autem nos peccavimus, et egemus gratia et misericordia Dei. Ex peccato enim primorum parentum nostrorum de paradiso in hanc miseræ vallem ejecti sumus, ubi neque foris, neque intus integram possidemus pacem. Cogitur enim vel inviti multa sustinere, complura sentire, quæ alioqui nolumus: puta infirmitates,

ærumnas, adversitates, tentationes, afflictiones, famem, sitim, æstum, frigora. Itaque quot modis affligimur, tot etiam nobis cupimus misereri. Quamobrem nihil nobis dulcius misericordia; hanc a Deo, hanc ab hominibus nobis cupimus impendi. Quam tamen quomodo obtineamus, legem nobis Christus insinuat, dicens: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur*. Omnes, inquit, desideratis vestri misereri, et misericordiæ vobis opera impendi. Sitis igitur ipsi quoque aliis misericordes, et misericordiam consequimini.

Misericordia Dei peccatoribus quam debeat esse dulcis.

Matth. v. 7.

Proxima igitur Dominica cum nobis significatum sit, quam pronus, quamque paratus ad misericordiam sit Deus, adeo ut perditos nos atque aberrantes a se requirat, gaudens inveniatur, inventos ad suam reducat nos domum, hodie legitur nobis Evangelium quo discimus, quomodo misericordia illa nos dignos faciamus, in proximos nostros eandem quam in nos erogat Deus exhibentes, ut hodie Evangelium docet. Itaque Christus dicit :

Estote misericordes, sicut Pater vester
cœlestis misericors est.

Misericordiæ laus
quanta.

Tanta laus est misericordiæ, ut ipsa non solum amicos, sed Dei nos etiam efficiat filios. Reddit enim hæc virtus nos conformes Deo, et quasi quædam signa sublimis naturæ nostris imprimit animabus. Omnem enim curam, dilectionem, misericordiam, quam a Deo petimus, quam speramus, quam recipimus, quamque expectamus, eandem vult nos in proximos quoque nostros effundere. Unde liquet, quantam a Deo misericordiam nobis optamus fieri, tantam ut effundamus in proximum oportere : quia eadem mensura, qua nos mense fuerimus, remetietur nobis. Hunc enim nos exhibere in proximum animum necesse est ; cujusmodi animum effundere in nos volumus Deum. Sciendum itaque misericordiam, compassionem, seu tristitiam esse de aliena miseria, cui subvenire, dum possumus, invitamur. Non est autem in Deo misericordia hoc modo, ut est quædam compassio aut dolor tristitiæ de alieno malo, nec ut sunt etiam passionibus reliquæ appetitus sensitivi in hominibus : sed est misericordia in eo, ut sonat misericordia actum voluntatis, quo volumus misero subveniri. Hoc modo est in Deo misericordia tanta, ut haudquaquam illi possit humana æquari. Quapropter cum dicitur, Estote misericordes sicut Pater vester cœlestis misericors est, hoc verbum, *sicut*, non æqualitatem mandat, sed similitudinem et imitationem, ut quomodo nobis miseretur Deus, misereamur nos

Misericordia quid
sit.

Misericordia quomodo sit
in Deo.

quoque nostris proximis, puta gratuito et immeritis, et a quibus nihil speramus retributionis.

Nolite judicare, et non judicabimini.

Nolite condemnare, et non condemnabimini. Dimittite, et dimittetur vobis. Date, et dabitur vobis.

Omnis misericordia proximo exhibita bonum est aliquod, quo ejus potest miseria sublevari. Ideo ad omnia generatim misericordia se extendit, quibus a miseria homo est levandus. Duas autem species Dominus ponit miserendi, in quibus singulis datur beneficium, et ad has aliæ omnes reducuntur. Prima species est, ut proximo des aliquid, puta aut eleemosynam aliquam corporalem, ut est esca, cibus, vestis, etc., aut spiritualem, puta instructionem, consilium, consolationem, etc. Hoc indicatur per verba : Date et dabitur vobis. Date, inquit, temporalia, et dabuntur vobis cœlestia. Rogat te mendicus. Quid ? Panem. Rogas tu quoque Christum mendicus. Quid ? Regnum cœlorum. Num audebis tu negare homini panem, qui a Deo poscis regnum cœlorum ? Dato igitur tu panem proximo, ut tibi regnum a Deo non negetur cœlorum. Quod si nolueris, qua fronte audebis petere a Deo tanta dona tantaque beneficia ? Constituit itaque tibi legem, ut tantum tibi expectes a se dandum, quantum tu paratus es egeno dare. Hoc tamen non intelligitur juxta mensuram dati, sed juxta mensuram charitatis, hoc est, bonæ voluntatis. Majora enim Dei sunt dona, quæ retribuit, imo et quæ prærogavit, quam tu egeno possis dare : sed intelligendum ita est ut quo plura et majori charitate benefeceris pauperi, eo plura nobilioraque dona recipies a Deo. Non igitur diligamus verbo et lingua, sed opere et veritate. *Si enim quis*, inquit Joannes, *habuerit substantiam hujus mundi, et clauserit viscera sua ab eo* (puta ut illi necessaria non tribuat), *quomodo charitas Dei est in illo ?* Cum ergo beatius sit dare quam

Miser species
duæ quæ
sint.

I.
Eleemosyna.

Aug.

I. Jo.
III, 17.

accipere, propterea quod illud charitatem habeat, hoc necessitatem, non sitis, filii, segnes, non sitis tenaces, non sitis denique formidolosi ad tribuendum necessaria egentibus. Non audias pusillanimitatem cogitationem: Fortasse adhuc ipse egebo. Humana hæc cogitatio est non divina, de futuris cogitare cum pusillanimitate. Non potest tibi (crede mihi) perire, quidquid Christo dederis, præsertim in aliquo membrorum suorum egenti.

II.

Miserendi species altera quæ sit.

Altera est species beneficii, cessare a malo, aut non inferre malum. Si enim potes proximo tuo malum inferre, habes fortassis simul et copiam et causam quare id facias: pro Dei tamen amore, non vis, cum possis, aut cum ira suadeat quoque ei malum inferre. Jam beneficium proximo contulisti. Carere enim malo, bonum est. Verbi gratia: Quando non detinet quis vinctum cum possit, quando non ulciscitur, quando injuriam non retaliat, in hoc præstat beneficium. Bifariam autem contingit, ut non inferas malum. Aut enim malum est in opere quod inferre possis (ut dixi) expetendo vindictam, sumendo supplicium, privando gratia, favore, aut beneficiis tuis. Et hoc prohibuit Dominus, quando dixit: Dimittite et dimittetur vobis. Aut est in cogitatione, ut cum male inceperis sentire de proximo, unde ejus æstimatio, ejusque fama apud te periclitatur. Magnum enim est cuius malum, male de se audire, male judicari, contemni aut sperni. Sic e regione magnum est beneficium, de se bona sentire, sua opera æque interpretari, non condemnari aut abjici. Hoc Dominus malum prohibens, et mandans bonum: Nolite, inquit, judicare, ut non judicemini, nolite condemnare ut non condemnemini. Sciendum tamen hic primo non prohiberi omne iudicium. Est enim iudicium de manifestis, ut si videam hominem ex alieno agro metentem, hoc judicare possum quod vidi, id est, quod in alieno agro messuit. Siquidem hoc mihi est manifestum. Verumtamen de occulto non possum judicare illum, aut de eo quod

Malum non inferri ut contingat bifariam.

nescio. Neque enim propterea illum debeo judicare furem, quod in alieno agro messuit, quia animum ejus furandi, unde fur esse dicendus est, non possum videre. Potest enim fieri, ut animo furandi messuerit ex alieno agro, quod tamen quamdiu nescio, si judicavero furem, temere judico. Potest autem fieri ut jussu illius cujus est ager, aut ejusdem permissione, aut per errorem ibi messuerit (quod magis cogitare debeo); tamen quamdiu veritas me latet, non debeo proximum judicare ultra quod mihi est manifestum. Hic sæpe delinquitur, ut homines factum aliquod videntes, cor etiam quod non vident, ac intentionem præsumant judicare. Videntes enim apparens malum, mox pronuntiant temere, quod ex odio, quod ex ambitione, quod ex vana gloria, et hujusmodi id genus vitio, hoc factum dictumve sit, quod temerarium est judicare, et hic prohibitum, sicut hic prohibita omnia sunt alia hujusmodi judicari, quæ bono animo maloque fieri possunt. Semper enim bono potius animo facta putari debent opera hujusmodi, et charitate excusari, quam in deteriore deputari partem. Itaque non judicare hoc modo (ut dixi) est misereri. Facis enim illi bonum, quem non judicas. Sciendum quoque Dominum non prohibere hic iudicium, quod fit a potestate, utpote ab eo qui auctoritatem ex officio habet iudicandi, ut iudex ordinarius, qui juxta causarum merita aut demerita cogitur judicare, et aut condemnare reum aut insontem absolvere. Est præterea tertio advertendum, quamvis incerta omnia ac dubia in meliorem sunt partem interpretanda, et sentiendum de omnibus bene, quantum est possibile, quantumque excusatio admitti potest, nemoque iudicandus temere: tamen quando remedium est peccato adhibendum, quando occasio delinquendi excludenda, quando item custodia animabus statuenda, ita omnia sunt hæc exhibenda remedia, et pericula cuncta aut præscindenda aut procludenda, ac si de gravioribus ac deterioribus, quæ evenire possent, homo foret

Temerarium iudicium quod.

Iudicium cuiusmodi non prohibuit Christus.

Occasionem peccandi quantumpe-re præscindendæ sint per superiores.

suspectus. Absque enim hoc quod judicetur homo, debet custodiri, regi, arcerique ne peccet, non quasi is qui credatur velle, sed qui sciatur posse peccare. Hoc enim non est judicare, sed prudenter timere, et periculaprævidendo cavere. Nam quod ad arcas et ad ostia seræ adhibentur, non quempiam est furem judicare, sed posse quempiam furem data occasione effici, credere. Deinde dicit: Nolite condemnare. Nolite si etiam peccantem cernitis, eum condemnare, id est, inter peccatores tanquam damnandum habere. Potest enim fieri ut ubi ceciderit, mox pœniteat, justiorque quam ante fuit resurgat. Non est igitur, qui peccator fuit, damnandus, aut pro peccatore semper habendus. Et non condemnabimini, Deo vos ex peccatis resuscitante. Dimittite injurias vobis illatas.

Damnare
temere
quid.

Coloss. III,
12.

Induite, inquit beatus Paulus, viscera misericordiæ, supportantes invicem, et donantes vobismetipsis, si quis adversus aliquem habet querelam. Et dimittetur vobis. Idem in Ecclesiastico habetur: Relinque proximo tuo nocenti te, et tunc deprecanti tibi solventur peccata tua. Videsne quomodo in tuum arbitrium suam Deus posuerit infinitam misericordiam? Date consilium et auxilium egenti, et dabitur vobis hic gratia et consolatio, et post hanc vitam gloria æterna.

Eccli.
XXVIII, 2.

Mensuram bonam et confertam et coagitatam et supereffluentem dabunt in sinum vestrum.

Pauperes in quos opera misericordiæ contulistis, sua oratione dabunt, hoc est, dari vobis a Deo impetrabunt mensuram bonam, etc. Nam et Cornelio Centurioni dictum est: *Orationes tuæ et elemosynæ tuæ ascenderunt in memoriam in conspectu Dei.* Dabunt autem vobis mensuram bonam et confertam, ut copiosius sit præmium seu retributio vestra quam opus. Nihil igitur metuatis minus vobis reddi a Deo, quam vos ejus dederitis amore egenis: quia pauperes, quibus dedistis, imo loco pauperum ego (cui fecistis quidquid uni ex minimis meis fecistis) reddam

in sinum vestrum, in gremium cordis vestri mensuram bonam, hoc est, non minorem, sed justam, ut competit vobis, confertam, id est, cumulatam, et coagitatam, hoc est, compressam et superfluentem. Vult per horum verborum exaggerationem quam magna sit multitudo bonorum, quam immensurabilisque æterna felicitas, quam præparavit Deus diligentibus se, significari.

Eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis.

Æquitatis hujus primam partem Christus pronuntiat, dicens: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Alteram vero e diverso beatus Jacobus inferens, dicit: *Judicium sine misericordia ei, qui non fecit misericordiam.* Eadem igitur mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis. Quod ita est intelligendum: Si bonum ac justum feceris, justum ac bonum tibi retribuetur. Si malum feceris proximo, malum iterum accipies. Si malum feceris culpæ, malum tibi reddetur pœnæ. Non enim hic sensus est verborum, ut si iniquum inferas quid proximo, Deus tibi iniquum aliquid propterea aut inique retribuatur. Deus enim injuste non judicat, nec iniquus est vindex malorum, sed tu si proximo injuriam intuleris: si judicaveris, si condemnaveris, si auxilium negaveris atque consilium, si denique consolationem ejus necessitati subtraheris, ipsa temeritas tua atque malitia revertetur tibi in sinum tuum, ut eo ipso quo feceris alteri malum, tibi malum compares.

Matth.

7.

Jac. II, 1

Dicebat autem illis et similitudinem: Numquid potest cæcus cæcum ducere? Nonne ambo in foveam cadunt?

Similitudo est et veritas, sed in se ipso veritas, ad alia autem nihilominus similitudo. Quadrat autem in eos, qui antequam sunt instructi, magisterium affectant. Nam

Act. x, 4

Cæcus
quomodo
dicatur
cæcum du-
cere.

Ps. II, 6.

ita dicit : Numquid cæcus potest cæcum ducere? Ac si diceret : Qui seipsum nescit, qui sui curam non habet, qui animam suam propriam non diligit, quomodo potest, quæ tibi convenient, scire? quomodo potest tui curam habere? quomodo te potest diligere, qui se ipsum non diligit? cum scriptum sit : *Qui diligit iniquitatem, odit animam suam*. Si igitur is, qui iniquitatem diligit, seipsum odit, quomodo idem te potest in Deo diligere? Nemo autem te non diligens, salutaria tibi providebit. Ergo cæcus, ignarus, sui negligens, tibi cæco ducatum potest quidem promittere, sed præstare nequaquam. Ridiculum certe est cæcum cæco dari ducem, multo autem id periculosius, si cæcus ipse velit esse dux cæci. Hanc ad Apostolos et ad omnes prælatos dixit similitudinem, innuens quo timore acquiescendum sit, ut quis prælationem in alios accipiat, cum abjiciatur hic, quisquis non possit ignorantes docere, cæcos ducere, aut lapsos erigere. Est autem maxime in eos dictum, qui affectant præesse, non in eos qui prælationis fugiunt onus, utpote suæ infirmitatis conscii. Nihilominus tamen si divina ordinatione, superiorumque compellantur auctoritate, debent obedire. Hos enim Deum timentes, Deum quærentes, atque omnia quam maxime possunt, in Dei beneplacitum ac honorem dirigere satagentes, non deserit Deus, sed quidquid humana illis deest eruditione, hoc divina illis inspiratione infunditur.

Non est discipulus super magistrum.

Perfectus autem omnis erit, si sit sicut magister ejus.

Omnes sumus discipuli, discentes aut ex inspiratione et lumine divino, aut ab hominibus. Si itaque per magistrum intelligitur homo, non est discipulus super magistrum, in eo scilicet, quod discipulus est, et in quantum est discipulus, ac in his, quæ didicit a magistro. Porro si quid magisterio didicit divino, in hoc hominis non

fuit discipulus : ibi potest etiam magistri hominis fieri magister. Ultima igitur perfectio discipuli est erga magistrum suum ut sit sicut ejus magister, in his quæ ab illo didicit. Neque enim ea potest ab eodem discere, quæ illemet ignorat, qui debet docere. Est ergo sensus, ut sit hoc quoque in prælatos dictum qui male vivunt : Non est discipulus super magistrum. Non potest a te, inquit, discere subditus tuus aut discipulus, ut sit contemptor seculi, pius, castus, ac virtuti deditus, qui exemplo tuo virtuti contraria doces. Quomodo enim tu illi dices, non furandum, qui furaris? Non ebrietati studendum, qui calicibus perpetuo studes epotandis? Non igitur quam tu melior effici potest, quicumque se tuum discipulum gerit. Nam si melior fit, ex alio hoc habet magisterio, non tuo. Quod si de Christo hæc verba intelliguntur, sensus est, ut alibi dicit : *Non est servus major domino suo. Si me persecuti sunt, et vos persequentur.* Joann. XIII, 16. Ibid. x, 20. Ego qui sum magister vester, passus sum me judicari, condemnari, nec ulcisci tamen id volui, sed pro malis reddidi bona. Quomodo ergo tu, qui discipulus meus es, et ex vita mea discere te oportet (*exemplum enim dedi vobis, ut et vos ita faciatis*), quomodo, inquam, tu non vis dimittere injurias? Perfectus autem eris discipulus, si vita tua mihi conformis fuerit. Mei enim imitatio tua est perfectio.

Quid autem vides festucam in oculo fratris tui : trabem autem quæ in oculo tuo est non consideras? Aut quomodo potes dicere fratri tuo : Frater, sine ejiciam festucam de oculo tuo : ipse in oculo tuo trabem non videns?

Per festucam, modicum et veniale vult dicere peccatum, quod si videris in tuo fratre, quomodo non vides etiam interim in tuo oculo esse trabem? Aut quomodo præsumis festucam ex alieno educere oculo, trabem in tuo habens! Per trabem enim

Festuca
mystice
quid signetur.

Per trabem quid mystice signetur.

grande aut lethale peccatum vult intelligi. Non igitur convenit ei qui peccator est, alium corrigere minorem peccatorem. Verbi gratia : Ex ira fortasse quispiam peccavit in verbo leviter, non refrenans passionem suam. Tu vero hoc graviter iudicas, condemnas et corrigis motus odio adversus delinquentem. Nonne recte tibi dicitur : *Medice, cura teipsum?* Et quomodo alium doces, teipsum non doces?

Luc. IV. 23.

Rom. II, 21.

Quomodo alium vides, teipsum non vides? Quomodo alium in modico delinquentem corrigis, teipsum non corrigis? Correctio certe fieri debet ex charitate. Ordinata vero charitas incipit a seipso. Tu vero fratrem non diligis, quem odis. Quomodo enim diligeres proximum, qui non diligis teipsum? Nam si trabem de oculo tuo non educis, quomodo teipsum diligis? Aut quomodo (ut dixi) credam ut diligas proximum, non diligens teipsum? Quid autem proficit homo, si lucretur universum mundum, et detrimentum sui faciat?

Luc. IX, 25.

Hypocrita, ejice primum trabem de oculo tuo, et tunc perspicies, ut educas festucam de oculo fratris tui.

Hypocritam nominat eum qui justum se

fingit, ceu qui aliena curare queat vulnera, ipse sanus, cum graviora in se habeat interim vulnera, licet ea cæcus non videat. Recte igitur hypocrita dicitur, qui gravi censura sævit in leve peccatum proximi, sua vero graviora peccata dissimulat. Monetur ergo seipsum ante corrigere, odium et livorem in corrigendo alio abjicere (hoc enim infectus vitio, nemo potest de fratris festuca recte judicare); monetur intentionem lucidam et oculum simplicem habere : et ita, quomodo fratris ejiciat festucam, curare. Quapropter, charissimi, cavete superbiam, cavete invidiam, cavete odium, cavete iram quoque. His enim passionibus servientes, neminem corripetis utiliter. Sincera igitur sit charitas in te, sit ad fratrem compassio in delicto constitutum, sis tu quoque non æque in eodem delicto aut majori oportet, si volueris, salubris ut fiat delinquenti correptio tua. Alioquin eum quem velis esse emendatum, si in eodem aliove manifesto tenearis peccato, haudquaquam corripas; sed obseca et invita, ut tecum se corrigat; Dominus autem charitatem tuam videns utrique gratiam dabit se corrigendi, qui est benedictus in secula, Amen.

Corre
ut salu
delinqu
ti fiat,
lis esse
beat.

SERMO IN EADEM DOMINICA

IN QUIBUS SIMILES DEO ESSE NOS CONGRUAT, ET IN QUIBUS MISERICORDES IN PROXIMUM.

ESTOTE misericordes, sicut et Pater vester misericors est. Lucæ VI, 36.

Ex magna misericordia oritur, quod Dominus nobis mandat misericordiam. Nihil enim nobis, qui miseri sumus, et misericordia egemus, est utiliusquam misereri, ignoscere, compati, et miseris subvenire. Quo fit ut misericordiam suam Deus quoque largiatur nobis. Siquidem misericordiæ nobis impendendæ ut Deo justa sit ratio,

mandat ipse nobis dicens : *Estote misericordes.* Si enim fuerimus misericordes in proximos nostros, fiet ut nos quoque misericordiam a Deo consequamur. Sunt autem multa in hodierno Evangelio, quæ nos instruunt ad pietatem. Primum est quod nobis præcipitur esse misericordes. Nemo potest esse misericors in Deum, quia Deo cum sint divitiæ, sapientia potentiaque infinita, ipse non potest esse

Instru
nes hu
Evangel

miser, nec bonorum tuorum eget. Nihil illi prodest, si illum honoraveris, nihil si contempseris, obest. Nihil illi confers serviendo, nihil subtrahis deserendo. Tibi prodest aut obest, si illi servias, aut si non servias. Nam ipse æque sine te, atque tecum est felix. In proximum igitur tuum ut sis misericors, oportet. Ad illum te misit, in quem quod in Deum non potes, exerceas. Hac misericordia in proximum, misericordiam tibi Dei comparare licet. Nemo enim est hominum cui non desit aliquid. Neque enim in hac vita mortali quisquam esse beatus potest, nec tam dives uspiam in hac vita reperitur, qui nulla re egeat. Imo sæpissime contingit, ut pauper præstare possit, quod dives non possit. Adeo varia sunt Dei dona, adeoque multifaria distributa. Dicit itaque: Estote misericordes. Estote, ut omnium erga vos animos esse velletis.

Misericordiam cuiusnam exhibere præcipimur.

Miserendi modus quis sit.

Primo tamen hic observa, quod modum quoque adjungit miserendi et similitudinem. Sicut, inquit, Pater vester cœlestis misericors est. Cruciatur quis amore adulteræ, fortasse illam obtinere non potens. Non ejus Deus miseretur, ut adjuvet ejus desiderium, nec patrocinatur peccato. Non miseretur latronis esurientis, aut in nemo errantis, ut illum ad latrocinium rapi namve ducat. Nec aliis conatibus anxiiisque concupiscentiis peccatorum, ut perficiantur, subvenit: sed ad salutaria ducens aut reducens hominem, in hoc ipsius miseretur. Præstat sæpe beneficium indignis, sed non ad hoc ut peccent, sed ut peccatis absterneant. Sæpe etiam negat ne peccetur. Quomodo tu febres calidas patienti, aut peste correpto, non misereris amico, ut noxium potum porrigas, sed illi licet roganti ministrare recusas. Scis enim ei esse venenum aut noxium.

Pari modo nullius miserearis ad consentienda promovendaque peccata. Sed quomodo Deus nostri miseretur, ita tu in rebus tantum licitis proximi miserearis. Sic enim Christus ait: Si vos, cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris,

quanto magis Pater vester cœlestis bona dabit petentibus se? Justas itaque preces quomodo exaudit Deus, datque nobis salutaria, sic tu in licitis tantum miserere proximi tui: quandoquidem in pravis desideriis locum non habet misericordia, ut illis consentias, sed hæc ibi misericordia est, ut eadem arguas illisque repugnes.

Sciendum quoque nomine misericordiæ hic significari turbationem animi, seu compassionem, quæ impenditur his, qui in aliqua sunt afflictione, quibus prodesse optamus, quo eleemosyna, omniaque pietatis ac misericordiæ opera, tam spiritualia quam corporalia comprehenduntur.

Opera corporalia misericordiæ sunt, ut cibum præbeas esurienti, potum sitienti, vestias nudum, suscipias hospitio peregrinum, infirmum visites, in carcere constitutum redimas. Quibus additur ex Tobia,

ut mortuum sepelias. Opera misericordiæ spiritualia sunt, ut cum afflicto compassionem habeas, offendentem injuriam dimittas, peccantem corrigas, ignorantem instruas. Hæc sunt opera, charissimi, præsentis vitæ Deo acceptissima, adeo ut pro his impletis in judicio extremo coronemur, pro neglectis vero damnemur. Recole verborum, quæ in Matthæo de his operibus scripta sunt. Ibi enim loquens de extremo judicio Christus dicit: *Cum autem venerit Filius hominis in majestate sua, et omnes Angeli cum eo, tunc sedebit super sedem majestatis suæ, et congregabuntur ante eum omnes gentes, et separabit eos ab invicem sicut pastor segregat oves ab hædis. Et statuet oves quidem a dextris, hædos autem a sinistris. Tunc dicet Rex his qui a dextris sunt: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Esurivi enim, et dedistis mihi manducare. Sitivi, et dedistis mihi bibere, etc.*

quæ ibi sequuntur usque illic: *Tunc respondebunt ei justi dicentes: Domine, quando vidimus te esurientem et pavimus te, aut sitientem et dedimus tibi potum? etc. Et respondens Rex dicet illis: Amen dico vobis, quamdiu fecistis uni de his fratribus meis*

Misericordiæ nomen quid hic significetur.

Opera misericordiæ corporalia quæ.

Opera misericordiæ spiritualia quæ.

Matth. xxv, 31-44.

Misericordia in quibus proximo sit exhibenda.

Matth. VII, 11.

*minimis, mihi fecistis. Tunc dicet his qui a sinistris erunt : Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus. Esurivi enim et non dedistis mihi manducare, et cætera quæ sequuntur. Unde evidentissime liquet, quam placeant Deo misericordiæ opera, quando hæc in judicio rememoranda, tunc referuntur, quasi hæc sola sint, propter quæ facta Dominus det justis et redemptis regnum cælorum : his vero qui eadem omiserunt, propterea daturus sit æternum supplicium. Et quamvis hæc sola non sint quæ fieri oporteat (sunt enim alia idem multa quæ nobis Evangelium facienda tradit), ita tamen recensentur, ita nobis obijciuntur, ut stante ipsa redemptione nostra per Jesum Christum Dominum nostrum consummata, significantur hæc nobis occasio fuisse, quare coronemur aut damnemur. Neque enim tunc a sinistris nemo erit, qui hic fidem Christi et Evangelium receperit. Erunt proh dolor ! multi, imo plures quam a dextris (*multi enim sunt vocati, pauci vero electi*), qui crediderunt, pro quibus redemptionis nostræ per Christum, non minus quam pro electis effusum est pretium, qui baptizati sunt : imo juxta verba Christi, erunt quidam a sinistris, qui in Christi nomine prophetarunt, dæmonia ejecerunt, et multa signa fecerunt (non absque fide), nihilominus tamen damnabuntur, quia non fecerunt opera misericordiæ : ut intelligas quantum absit a veritate, ut sola fides ad salutem sine operibus sufficiat his, qui cum operari valeant, nolunt.*

Secundo, observa in operibus misericordiæ oculum esse simplicem habendum, ut propter gloriam Dei tantum proximo subvenias, ex misericordia illi compatiens, et nihil aliud quæras. Deinde non ad hos tantum misericordes nos esse oportet, ad quos natura nostra nos inclinatur, ut sunt consanguinei, amici et ii qui nobis benefaciunt : sed ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei, et his, qui sua reliquerunt, qui suis pro virtute spoliati sunt, et

qui Christo Domino nostro serviunt, non suo ventri. Hæc est autem hic magis laudata seu Deo accepta charitas, quæ aliam non habet miserendi rationem, quare scilicet proximo benefaciat, nisi Deum. Qui enim Deum diligit, diligit et fratrem suum propter Deum. Itaque hominis ut miserearis, Deus solus est causa miserendi. Ideo enim misereor, quia scio quod is cui misereor, Dei filius est, frater meus est, cælestis civis est, mihi cohæres est, mercatus quoque Christi sanguine est. Hanc ob causam misereri fratri, diligereque fratrem, optima est miserendi ratio : et hæc nusquam clarius fulget, quam in dilectione inimicorum.

Secundum, quo in hoc Evangelio instrui-mur, est, ut sciamus in quibus debeamus esse misericordes aut in quibus benefacere debeamus proximo. Ubi tamen ignorandum non est, misericordiam a lege naturæ quoque homini esse inditam, tametsi Christus hic eandem non jussisset. Est enim lex naturæ mortalium cunctorum animis inscripta, ut quod sibi velint fieri homines, hoc faciant aliis quoque : et ne aliis inferant, quod ferre ipsi recusant. Itaque tria Dominus jubet, quæ maximo opere nobis fieri optamus omnes.

Primum est quod tibi vis, puta, ut sit consultum famæ et opinioni tuæ. Gravate existimatio iniqua, quam proximus habet de te. Tu igitur quia invitatus hanc sustines, noli ipsum quoque existimatione iniqua gravare. Prohibuit enim hoc Dominus, dicens : *Nolite judicare et non judicabimini*. Judicium hic Christus firmam sententiam nominat, qua sentis quasi certus de bonitate aut iniquitate proximi. Temerarium autem hic judicium vult prohiberi de proximo, ubi clarissima non est certitudo peccati, ubi intentio potest excusari, et ubi bono idipsum possit animo fieri. Nam hujusmodi manifesta peccata, quæ bono animo fieri non possunt, ubi ex certis indiciis cognoscuntur, non illicitum est ea judicari peccata. Neque enim vult Christus ut dicam malum bonum, quomodo

Matth.
xx, 16.

Oculum
simplicem
in miseri-
cordiæ
operibus
esse ha-
bendum.

In quibus
benefacere
debeamus
proximo.

Trium
nam hanc
insinuat.

Luc.
37.
Judicium
quod fieri
tur in
um quod
modo
telligitur
dum.

Judicium dicere non debeo bonum malum. Judicium
temerarium quo judicas fratrem
igitur temerarium quo judicas fratrem
peccare mortaliter, seu de peccato mortali,
peccatum tibi adduxit mortale. Si de ve-
niali fratrem judicas, venialiter quoque
delinquis. Mensura enim qua mensus fu-
eris, tibi remetietur. Quapropter ut verbis
utar divi Augustini, si suspiciones (quæ
sunt ubi quis dubitare de bonitate incipit
proximi, nihil tamen judicio concludit aut
definit) vitare non possumus, quia homines
sumus: judicia tamen, hoc est, definitivas
sententias continere debemus. Ad idem
pertinet quod Christus hic dicit: Nolite
condemnare et non condemnabimini. Nam
qui non judicat, non etiam condemnat.
Optimum igitur consilium et remedium
est, in quibuscumque alienis rebus fir-
missimum tenere cum Deo pactum, nolle
scilicet judicare, sed indiscussa omnia
in incertoque, ut sunt, relinquere, et æque
ac si nihil vidisset audissetve, quoad
charitatem, erga eundem se proximum
habere.

Secundum est, quod peccata tua seu
injurias, quas in alterum committis mul-
tas, quomodo dimitti vis tibi atque ignosci,
pari modo tu aliis quoque dimitte. Cur
animi rancorem servas? Cur temetipsum
affligis? Redi in gratiam cum proximo
tuo, quia nihil dulcius charitate. Non fal-
leris, sed certam pro te sententiam tenes, ut
si dimiseris proximo, dimittet tibi Deus quo-
que peccata tua. Non igitur absque causa
posuit in oratione, quam te docuit orare,
atque remissionem peccatorum a se pete-
re, conditionem, quam si servaveris, haud
dubie misericordiam impetrabis. Sic enim
juberis orare: *Dimitte nobis debita nostra,
sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.*
Vides quam tibi conditionem apposuerit.
Dimitte, inquit, nobis, sicut dimittimus.
Jam si proximo non dimittis, quid aliud
oras, quam contra te? Ac si dicas: Dimitte
mihi peccata, sicut ego peccata dimitto.
Ego vero quia non dimitto fratribus, te
quoque rogo, ut mihi non dimittas. Vides
quam sit tibi necessarium remittere pec-

cata aliena? Habes præterea, de hoc pa-
rabolam de servo nequam, cui grande a
domino debitum, quia rogavit sui mise-
reri idem servus, est dimissum. Hic unum
ex conservis inveniens sibi debentem,
coegit tribulatione ut solveret. Eam ob
rem a domino revocatus, audivit: *Serve
nequam, omne debitum dimisi tibi, quia
rogasti me: nonne et te misereri oportuit
conservi tui sicut et ego tui misertus sum?*
Et jussit eum in carcerem detrudi, donec sol-
veret omne debitum. Addensque Domi-
nus Jesus dixit: *Sic faciet vobis Pater meus
cælestis, si non unusquisque vestrum remit-
tat fratri suo ex cordibus vestris.* Hoc est
non simulatorie, sed vere et in sinceritate
dimittat. Alio quoque loco dicit: *Benefacite
his qui oderunt vos.* Quod certe excelsius
est aliquid et perfectius, quam dimittere
offensam.

Tertium est, quod tibi subveniri postu-
las, atque necessaria dari, quando eges,
pari modo tu quoque esto liberalis ac
promptus in subveniendo alienis miseriis.
Da libenter et hilariter eleemosynam, ut
omnia tibi sint munda. Absconde eleemo-
synam in sinu pauperis, et ipsa orabit pro
te. Sicut enim aqua extinguit ignem, ita
eleemosyna resistit peccatis. *Beatus igitur
qui intelligit super egenum et pauperem.*
Siquidem de nobilissimis exercitiis hoc
unum est, quamvis parum a divitibus fre-
quentatum. Eleemosynam hic voco omnem
subventionem, qua consulis succurrisque
egeno. Ad hanc cum Tobias senior suum
fuisset exhortatus filium, tandem subjun-
git: *Præmium enim tibi bonum thesaurizas,
scilicet per eleemosynam, in die necessita-
tis. Quoniam eleemosyna ab omni peccato
et a morte liberat, et non patietur animam
ire in tenebras.* Verum ne dicant avari:
Si dedero, meipsum necessariis privabo et
mendicum efficiam. Haudquaquam. Scri-
ptum namque est: *Fæneratur Domino, qui
miseretur pauperis.* Scitum est illud Salo-
monis quoque: *Alii dividunt propria, et
ditiores fiunt: alii rapiunt non sua, et sem-
per in egestate erunt.* Neque enim mentiri

Math.
xviii, 32.

Ib. v, 44.

Eleemosy-
næ laus et
efficacia
quanta.

Ecclesi.
xxix, 15.

Ibid. iii,
33.
Ps. xc, 1.

Tob. iv,
11.

Prov. xix,
17.

Ibid. vi,
24.

Remittere
peccata
aliena
quam sit
necessa-
rium.

Act. xx,
35.

potest hic veritas : *Date et dabitur vobis. Beatius enim dare quam accipere*, quia illud est charitatis, hoc necessitatis. Et in

Prov.
xxviii, 27.

proverbiis Salomonis : *Qui dat pauperi, inquit, non indigebit, qui despicit deprecantem, sustinebit penuriam*. Placeat igitur, filioli charissimi, vobis consilium Danielis, quod regi dedit Nabuchodonosor, qui dum propter peccata videret imminere malum, dixit : *Placeat tibi consilium meum, et peccata tua eleemosynis redime et misericordiis pauperum*. Hoc modo tibi quoque dico,

Dan. iv,
24.

Tob. iv, 7. fili, quod Tobias suo dixit olim filio : *Ex tua substantia fac eleemosynam, et ne avertas faciem tuam ab ullo paupere. Ita enim fiet ut nec a te avertatur facies Domini*. Postremo, nonne Tobiae Cornelioque dixit Angelus, orationes eorundem et eleemosynas ascendisse in conspectu Dei?

Prælati
quænam
necessaria
sit scientia.

Tertium, quod nos ex hoc Evangelio instruimur, tam prælati quam subditi est, ut prælati sint docti, subditi obedientes. Prælatos enim, qui aliis præsumunt, aliosque docere debent, vult esse doctos illuminatosve, ut videant et discernant, quæ subditis convenient. Alioqui, contingit, tam subditis quam doctoribus seu prælatis, ut in foveam cadant, cæcum cæco ducente. Quum enim, teste Gregorio, pastor per abrupta graditur, necesse est, ut ad præcipitium grex sequatur. Non autem de scientia quæ inflat, hic loquitur : sed de

sapientia spirituali, qua hoc quod docetur, etiam a docente amatur. Quando namque in vita prælati quod docet conspicitur, tunc ejus præcepta esse bona, tunc ejus eruditio creditur salutaris, quia prior ipse, quæ docet, facit. Subditos vero vult esse obedientes et humiles, ut agnoscant se non esse super magistrum, sed sub magistro : tuncque demum perfectos, si fuerint quomodo eorum est, aut esse debet magister, puta sermone et opere præstantes.

Quartum et ultimum, quo nos instruit Christus, est nimium curiosos non esse in explorandis et corrigendis alienis peccatis. Ante omnia enim in nostra delicta oculatos nos esse oportet. Quæ si recte judicaverimus, nullius ad nostra momenti videbuntur peccata aliena. Nostra igitur peccata defleamus, et excusemus aliena. Non sine magna necessitate, deliberatione, nec sine animi sinceritate, proximorum delicta corripiamus, idque in spiritu lenitatis, memores sententiæ, quam Christus Judæis adulteram lapidandam offerentibus dedit. Qui sine peccato est vestrum, primus in eam lapidem mittat. Estote itaque, filii, misericordes in invicem, sicut Pater vester cœlestis misericors est, cujus per misericordiam estis filii. Præstante hoc vobis Domino nostro Jesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

Curio
nimia
explor
dis ali
peccat
cavendo

Joann.
7.

DOMINICA QUINTA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

OMNES unanimes in oratione estote, compatientes, fraternitatis amatores, misericordes, modesti, humiles; non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto, sed e contrario benedicentes: quia in hoc vocati estis, ut benedictionem hæreditate possideatis. Qui enim vult vitam diligere, et dies videre bonos, coerceat linguam suam a malo, et labia ejus ne loquantur dolum. Declinet a malo et faciat bonum: inquirat pacem, et persequatur eam. Quia oculi Domini super justos, et aures ejus in preces eorum. Vultus autem Domini super facientes mala. Et quis est qui vobis noceat, si boni æmulatores fueritis? Sed et si quid patimini propter justitiam, beati. Timorem autem eorum ne timueritis, et non conturbemini. Dominum autem Christum sanctificate in cordibus vestris. *I. Petr. III.*

MULTA hic Petrus Apostolus utiliter ad institutionem veri docet Christianismi. Admonet enim nos primum, ut simus unanimes in eodem spiritu et fide orantes: Unanimitas autem omnibus pariter Christianis est necessaria. Unus namque est spiritus Christi, qui regit, fovet, nutrit, atque diffunditur in omnes. Sicut enim varia ac multa membra in unitate corporis uno spiritu vivunt, reguntur ac servantur: ita in una fide et charitate membra omnia corporis mystici, spiritus Christi unus connectit et vivificat. Qui enim Christi spiritum non habet, hic non est ejus, id est, non pertinet ad hanc fidelium unitatem, qua sibi invicem, et Deo per fidem et charitatem cohærent. Sequitur: Estote compatientes ut tanquam unius corporis membra alter alterius sentiat dolorem atque afflictionem, ne membrum in

corpore sit stupidum ac mortuum: sed aliena perinde atque sua sentiat, cujusmodi Paulus fuit membrum dicens: *Quis infirmatur et ego non infirmor? Quis scandalizatur et ego non uror?* ^{II. Cor. XI, 29.} Fraternitatis amatores, subaudi, estote: ut non solum homines singulos, sed ipsam etiam congregationem in charitate unitam ametis, optantes ac satagentes, ut hæc unio in Christo fidelium semper augeat, qua nemo, quæ sua sunt tantum, sed quæ multorum, quærat. Misericordes, quod ex fraternitatis amore ut emanet necesse est, qua alter alterius inopiam suppleat, et donet alter alteri, si quid adversum illum habuerit. Modesti, ne illis qui vestra ope egent, quibusve subvenitis, sitis duri aut inclementes: sed verecundiæ illorum consulentes, communiter cum illis familiarique charitate vivatis. Humiles quoque estote,

Malum pro
malo red-
dere ratio
multiplex
nos prohi-
bet

ne de pluribus aut potioribus a Deo bonis receptis superbiatis, ne de aliis sentiatis viliter. Non reddentes malum pro malo, quod belluarum est ferocium, nec maledictum pro maledicto referatis. Ab hujusmodi enim abstinere multiplex debet vos ratio urgere. Primo, ne illi, cujus mores tu improbos detestaris, efficiaris similis. Secundo, ne contentionibus serviens, te ipsum dehonestes. Tertio, ne adversarium tuum ad audendum majora in te provocas. Quarto, ne repugnando malum tuum augeas, puta, ut qui in rebus aut fama damnum fueris passus, malum reddendo aut maledictum, in anima quoque te ipsum lædas. Quinto ne impatientia tua quemquam scandalizes. Intuentes enim te cum altero rixantem, utrumque ut duos gallos compugnantes otiosi spectabunt, ridebunt utrumque et contemnent. Sexto, ne graviori vulnere quam ille tu te ipsum lædas, amittens patientiæ virtutem, pacem pectoris, tranquillitatem cordis, lædens charitatem, multisque despicabilem atque exosum te reddens. Septimo (quod potissimum est) ut cœlesti tuo magistro Domino nostro Jesu Christo obedias, dicenti: *Benefacite his qui oderunt vos*, eique te conformes, qui cum malediceretur, non maledicebat. Non igitur reddatis malum pro malo, nec maledictum pro maledicto; sed e diverso potius benedicatis maledicentibus vobis. Quia ad hoc vocati estis per fidem, ut benedictionem hæreditate possideatis æternam. Idque fiet, cum dicetur vobis: *Venite, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi*. Qui enim vitam diligit beatam et æternam, appetitque dies videre bonos, qui dabuntur nobis post hanc vitam (in hac enim vita dies nostri, utpote peregrinationis et exilii, boni esse non possunt), ille coerceat linguam suam a malo, ne loquatur noxia illicitave. Quod Apostolus quoque monet dicens: *Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat*. Et labia ejus ne loquantur dolum. Non loquatur pacem cum proximo suo, cum sit malum in corde ipsius. Non

sit dolus in lingua illius, ut aliud os proferat, aliud pectus tegat. Declinet autem a malo et faciat bonum. Hæc enim duo, duæ sunt partes justitiæ. Inquirat pacem, quam cum omnibus, quantum in se est, maxime autem cum Deo possideat, et sequatur eam: tam per viam justitiæ, quam per patientiæ viam eandem servans. Quia oculi Domini sunt super justos, qui per patientiam æquanimiter tolerant malos, non reddentes malum pro malo. Vultus autem Domini super facientes mala. Legimus S. David Semei maledictionem sustinuisse pessimam, dum fugeret a facie Absalon. Qui tamen noluit ejus maledicentiam a suorum ulcisci quopiam, dicens: *Sinite eum maledicere*. Reddit enim mihi Dominus benedictionem pro maledictione hac, puta, non ulta, nec retaliata, sed patienter tolerata. Unde in Psalmo quoque dicit: *Audivit Dominus, et misertus est mei*. Ita enim contigit. Misertus Dominus David restituit eum in regnum suum, et maledicentiam iniqui in caput illius non ulciscente David restituit. Ergo quomodo Dominicæ misericordiæ respectus est super justos, ita ultionis et judicii divini respectus est super iniquos, ut perdat de terra memoriam eorum. Non est ergo quod timeatis aut trepidetis ut pusillanimes, nec unde inconstantes efficiamini in adversitatibus. Quis enim vobis nocere poterit, si æmulatores virtutis atque imitatores boni fueritis? Calamitates quidem et persecutiones habebitis ferre, sed quando hæc vobis nocebunt, cum diligentibus Deum omnia vobis cooperentur in bonum? Quisquis igitur sub persecutione deficit, non eum qui persecutionem intulit, sed se qui persecutionem ferre, cum illi hæc nisi bonum operari non posset, recusavit, accuset. Itaque adeo vobis hi qui beneficientibus mala irrogant non nocent, ut etiam si quid propter justitiam patiamini, sitis beati, Salvatore teste, qui dicit: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum*. Sequitur: Timorem autem eorum quæ ini-

Matth.
v, 44.
I. Petr. II.
23.

Matth.
xxv, 34.

Ephes. IV,
29.

Ps.
11.

M.
10.

qui possunt inferre, tanquam vobis adversa, ne timueritis, Salvatore quoque dehortante : Nolite timere eos qui corpus occidunt, etc. Nec conturbemini, pacem vestram amittentes propter adversitates transitorias. Dominum autem Jesum Christum in cordibus vestris sanctificate, agnoscentes

ejus majestatem : cui in sanctitate et innocentia cum laude et gratiarum actione serviatis, quæcumque vobis patienda occurrunt in ejus gloriam referentes, scientesque quia ipse novit pios de tentatione eripere, iniquos vero in diem judicii reservare cruciandos.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, LUCÆ V.

CERTARE videbatur cum turba Dominus Jesus, alterutrumque videntur se mutuo provocare aut invicem contendere, dum Christus a studio non cessat benefaciendi ac prædicandi, turbæ insurgunt, urgent, importuneque insistent Christi audire sermonem. Non gravatur hac turbæ importunitate Dominus, nec fatigatur, sed placet illi insatiabilis hæc fames, proponitur autem nobis hoc Evangelium post illud, in quo erga nos nuper misericordiam Christi didicimus, in quo instructi quoque quomodo hanc ad nos proximis miserendo debeamus derivare. Discamus hic turbæ devotæ exemplo ardentem sitire et esurire verbum Dei. Itaque dicit Lucas Evangelista :

Cum turbæ irruerent in Jesum, ut audirent verbum Dei, et ipse stabat secus stagnum Genesareth.

Turbæ desiderium hic ferme impetuosum insinuat audiendi verbum Dei (cum dicitur : Cum irruerent turbæ. Tanta fuit fames, tanta hominibus fuit esuries verbi Dei, ut ubicumque Christus foret, turbæ sequerentur, ipsumque adeo urgebant ad mare, ut navim intrans inde hominibus in littore stantibus prædicaret. Immiserat namque Deus eis famem (ut Propheta dicebat) non panis et cibi, sed famem audiendi verbum Dei : Beati plane qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam ipsi

satiabuntur. Nemo tamen cibum hunc esurit, nisi qui illum gustaverit. Esuries autem hæc justitiæ, non hic satiatur, sed in futura vita. Quo enim hic plus reficitur, plus esurit homo. Ideo præ magno desiderio, audiendi Christum, turbæ comprimebant et impellebant, adeo ut locus Christo in terra deesset standi. Sed non mirum. Quis enim illum non cuperet audire, cujus verba sapientia plena, plena eloquentia, plena suavitate, plena eruditione, plena benignitate totum cor rapiebant audientis? Quis non videre desideraret eum, cujus plena erat facies gratiarum, quæ corda intuentium in gaudium invitabat? Tristitia omnis abscessit, ubi Christi eos faciem contingebat contemplari. Tam pulchrum itaque, tam sanctum, tam suavem, tam eloquentem, tam denique perfectum omnium virtutum exemplar non libenter videre, sanæ non esset mentis. Propterea dicebant quidam ad capiendum Jesum a Judæis missi : Nunquam sic locutus est homo, ut ille loquitur. Fames hæc sancta est, fames hæc divini verbi signum est sanitatis, quomodo cibi fastidium est signum infirmitatis. Sed dicis : Quid faciebat illi turbæ, ut ita curreret post Christum? Et ego te quoque interrogo, quid fit ferro, quod trahitur a magnete? Si magnes potest trahere ferrum, quomodo non posset homo trahi a Deo? et quid mirum est hominem trahi a Deo, cum Christus nemi-

Joann. vii,
46.

nem dicat ad se venire, nisi quem Pater traxerit? Sed quare, inquis, Pharisei non similiter irruerunt, ut verbo utar Evangelico, in Jesum ad ejus audiendum sermonem? Dicendum, Pharisei sibi satis videbantur docti, nec se eruditione Christi existimabant egere. Siquidem se lumina esse putantes (cum essent tenebrae) ad lumen non venerunt, sed in tenebris manebant. Qui autem in tenebris ambulat, et tenebras amat, odit lucem. Certe multi ex turba in tenebris fuerant, sed tenebras suas non amabant, ideo lucem requirebant, hoc noluerunt agere Pharisei. Tu autem vide hic quam libenter hanc turbæ importunitatem Dominus piissimus patitur. Adeo namque sitienter serviebat profectui animarum, ut cibum propterea quandoque sumere differret. Siquidem discipulis aliquando cibum afferentibus atque dicentibus: Rabbi, veni ut manduces. Ego, inquit, cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Hoc dicebat propter adventum turbæ ex civitate venientis, quam erat docturus, ut alibi et in alio Evangelista legitur. Hic vero stabat secus stagnum Genesareth, quod alioqui mare vocatur Galilææ.

Et vidit duas naves stantes secus stagnum. Piscatores autem descendebant, et lavabant retia.

Naves dum
quid si-
gnet my-
stice.

Duas naves circumcisionem et præputium intelligimus. Ex utroque enim populo Judæorum et Gentium, aliquos erat vocaturus, qui utrobique noverat suos, in unam Ecclesiam, in qua tanquam in navi, erat eos per hujus maris turbines ac tempestates, ad littoris, hoc est, ad patriæ ducturus tranquillitatem. Piscatores vero (qui juxta litteralem intellectum Petrus erant et Joannes) descenderant et lavabant retia complicanda, qui nihil ceperant, gratisque sese fatigaverant per noctem. Piscatores itaque sunt Doctores sancti et Prophetæ, qui sine Christi gratia gratis laboraverunt, propterea quod neminem, donec ipse veniret, salvum poterant facere. Retia horum, studium est prædicationis,

quod nonnunquam laxatur, nonnunquam lavatur et plicatur. Non enim omne tempus prædicationi est idoneum, sed alio tempore lucrandis est animabus insistendum, alio item tempore sui vacandum custodiæ.

Ascendens autem in unam navim, quæ erat Simonis, rogavit eum a terra reducere pusillum. Et sedens docebat de navicula turbas.

Non otiosum est, quod Petri naviculam Dominus ingreditur. Ejus namque navis Ecclesiam, in qua transfretari, in qua dum procellosum hoc mare navigamus, salvari nos oportet, significat. Vide autem quam recte dicat: Intravit in unam navim. Neque enim nisi una duntaxat est Ecclesia, quæ a Spiritu Sancto sanctificatur, movetur, vivificatur, et regitur. De qua in Canticis scriptum est: *Una est columba mea, perfecta mea. Una est matris suæ, electa genitricis suæ.* Hæc Ecclesiæ (tametsi multi eam hæretici dividere voluerint) unitas a Christo usque ad nos derivata est: nempe per Petri naviculam significata, et a Petro, ejusque successoribus gubernata. Unde mirum est, cum semper a tempore Christi interim nonnisi una permanserit Ecclesia, quæ nunquam etiam non fuit, quomodo Neochristiani, seu Lutherani, qui intra annos triginta cœperunt, possint se Ecclesiam dicere, quæ tamen etiam apud illos una non est, sed dissecta. Numquid ante triginta annos Ecclesia non fuit? Nonne hæc eadem per universum orbem terrarum diffusa, eadem semper fuit? In hanc itaque Christus intravit, in hac Christi Spiritus docet. Habent hæretici quoque naves suas scissas tamen ac diruptas, in quibus non Christi, sed satanæ spiritus prædicat ac regit. Si itaque Christum audire vis prædicantem, ad navem accedas Petri oportet. Ex ea enim tibi Christus loquitur. Non prætereundum autem est, quod Dominus rogaverit Petrum navem reducere a terra pusillum. Qui imperare debuit, rogat. Vide Christi benignitatem, humilitatem, man-

Nav
tri u
quid

Cant

Ecc
semp
unan
taxat
se.

Lut
quam
surd
clesi
men
vindi

suetudinemque. Creator creaturam, Dominus servum, magister discipulum, Deus hominem pro tantillo obsequio obsecrat.

Ut cessavit autem loqui, dixit ad Simonem : Duc in altum, et laxate retia vestra in capturam.

Sermonem suum miraculo confirmare voluit, Petroque pro labore et charitate, qua illi naviculam accommodaverat, atque a terra paululum abduxerat, dare mercedem. Ideo illi dixit : Duc in altum, hoc est, longe a terra in profundum duc navem. Et ad reliquos simul : Laxate, inquit, retia vestra in capturam. Significare volens Petro et ejus successoribus singulariter navis directionem, hoc est, Ecclesiæ regimen, seu gubernationem esse commissam, reliquis vero, tanquam inferioribus retium laxationem, hoc est, prædicationem. Retia enim tendicula sunt prædicationum, quibus capiuntur animæ. Hæ enim ex libris Moysi, ex Prophetis, ex Psalmis, ex Evangelis, ex Canonicisque Scripturis, ut retia, connectuntur, quibus animæ captæ ad littus pertrahantur. Dicit itaque Petro Dominus : Duc navem, id est, Ecclesiam in altum, hoc est, in sublime disputationum, ad investiganda, extrahendaque profunda Scripturarum. Dubia enim et ambigua interpretandi, atque solvendi in Scripturis soli Petro, atque ejus successoribus tradit Christus auctoritatem. Sunt qui navim, id est, Ecclesiam duci intelligunt in altum secularis dignitatis, quando prædicatione Sanctorum, Imperatores, Reges, Principes, Doctores atque mundi lumina ad Christum convertuntur.

Et respondens Simon dixit illi : Præceptor, per totam noctem laborantes nihil cepimus. In verbo autem tuo laxabo rete.

Præceptorem Christum Petrus agnoscit, non solum voce, sed etiam opere. Ad ejus enim vocem mox obedit, qui ante ex propria voluntate et consilio suo dum tentaret, nihil capere potuit. Ostendit itaque

Simon vere Simonem, id est, obedientem esse, atque sua obedientia, quam dignus erat futurus Christi discipulus, præmonstrat. Calefactus namque ex prædicatione Jesu, propter ejus verbum laxare vult retia. Quamvis enim expertus jam esset hoc in loco, et tempore hoc, non esse pisces qui capi possent, magis tamen Christi voluit inhærere verbo, quam suo consilio : imo credidit plus verbo Christi, quam suæ experientiæ : sperans tametsi paulo ante nihil capiendum reperisset, propter verbum tamen Jesu sine piscibus laxaturus retia non rediret. Sed hoc, quoad litteram. Mystice vero si ejus accipiuntur verba, verissimum est per totam noctem Mosaicæ legis nullum piscem captum. Nemo enim opus fecit, quo aperire, aut sibi, aut aliis potuit regnum cœlorum. Est tamen nihilominus quoque alius sensus spiritualis. In nocte enim laborat, quisquis bonum extra gratiam Dei in tenebris peccatorum mortalium operatur. Hujusmodi enim operibus nullis redditur præmium æternæ beatitudinis. Nox enim peccati mortalis est sterilis.

Et cum hoc fecissent, concluserunt piscium multitudinem copiosam. Rumpebatur autem rete eorum. Et annuerunt sociis qui erant in alia navi, ut venirent et adjuvarent eos. Et venerunt et impleverunt ambas naviculas, ita ut pene mergerentur.

Vides quam fructuosa fuerit humilitas, quam frugifera obedientia Petri, quæ meritum multitudine ditatur, ubi voluntas propria inaniter laboraverat ? Salutaris sit necesse est hæc prædicatione, locuplesque animarum captura, quæ in verbo Jesu, pro ipsius obedientia, ad gloriam Dei, non ad suum quæstum perficitur. Vide hic statum præsentis Ecclesiæ. Boni malique pisces capiuntur, quibus ad littus (ut Evangelica habet parabola) tractis, boni eligantur, mali rejiciantur foras. Hæc discretio in fine mundi fiet. Jam enim mixti

Retia
Apostolica
quæ sint.

In nocte
quis labo-
ret.

Rete Ec-
clesiæ
quando
rumpatur.

sumus cum malis boni, malique cum bonis. Sed littus indicat rete quid militantis Ecclesiæ trahebat. Propterea hic refertur, quod rete rumpebatur. Abundantia enim malorum per schismata et hæreses rete scindit, pacemque et prædicationis rumpit unitatem. Per aliam navim, in qua erant, qui advocabantur socii, Ambrosius Judæam intelligit, ex qua erant Jacobus et Joannes. Ex hac itaque navi altera, scilicet Judæa, quotquot fuerunt conversi, simul adunati sunt gentibus conversis, et pisces a Petro captos ad littus perducere juverunt. Idem enim Apostolis studium prædicationis piscationisque animarum sive ex Gentibus, sive ex Judæa convertendarum fuit, unaque cura cunctos per fidem Christo adducere. Tanta autem fuit conversorum multitudo ex utroque populo circumcisionis, scilicet et præputii quasi duabus navibus adunata, ut pene submergerentur. Periclitabatur itaque navicula minabaturque submersionem, sed evadebat. Nunquam enim deserit Deus Ecclesiam suam, sed ad finem usque regit atque perducit.

Quod cum videret Simon Petrus, procidit ad genua Jesu, dicens : Exi a me, quia homo peccator sum, Domine. Stupor enim circumdederat eum, et omnes qui cum illo erant in captura piscium, quam ceperant ; similiter autem et Jacobum et Joannem filios Zebedæi, qui erant socii Simonis.

Ex evidentia miraculi didicit Petrus magnæ esse sanctitatis et auctoritatis Christum. Quare se illius præsentia indignum agnoscebat. Aliquid enim sublimius, quam ante, de eodem nunc sentiebat. Nihilominus tamen ante miraculum hoc Dominum esse Christum credebatur. Quod liquet ex Joannis Evangelio, ubi narratur frater ejus Andreas illi dixisse : Invenimus Messiam, qui dicitur Christus : et duxit illum ad Jesum. Viso tamen hoc miraculo et fides et devotio in eo crevit. Quo autem

Christi excellentiam magis agnovit Simon, eo etiam magis in illo sui crevit cognitio, eoque illi sua vilitas e regione collocata magis manifestabatur. Unde quod Christum a se recedere rogavit, non indevotionis, sed profundissimæ fuit humilitatis. Nam spiritualement Christi præsentiam, gratiæque illius adjutorium maxime desideravit : sed illa se indignum judicans, Dominum rogavit : Exi a me, Domine, quia homo peccator sum. Hoc modo Centurio quoque excellentiam Christi, suamque e regione tum infirmitatem tum vilitatem attendens : *Domine, inquit, non sum dignus* *Ma* *ut intres sub tectum meum.* Singularis itaque reverentiæ, devotionis ac humilitatis erga Christum fuisse cognoscitur Petrus, qui ad genua ante illum procidit : quod tamen aliorum nemo fecisse hic legitur, licet omnes stupor de miraculi magnitudine circumdaret. Quo etiam satis manifestum est, quam nihil sibi, quam nihil suis meritis, sed Christi totum hoc, quod factum erat, pietati adscripsit.

Et ait ad Simonem Jesus : Noli timere, ex hoc jam eris homines capiens.

Qui ex captura piscium exterritus es et paves, noli timere, noli esse pusillanimis, quia non solum te non deseram, sed faciam etiam te verum, egregiumque piscatorem, non pisces, sed animas capientem. Est enim piissimo cordi Jesu familiare, ut cor contritum humiliatumque non despiciat, sed consoletur et confortet. Ideo prædicit Petro, ipsum consolando, ad subliorem paulo post, hoc est, ad Apostolatam eum assumendum, et Ecclesiæ prædicatorem futurum. Hoc enim dicere voluit, dicens illum animas capturum, et prædicationis sagena piscaturum homines juxta illud Jeremiæ : *Ecce ego mittam piscatores multos, et piscabuntur eos.* Fuit itaque Petro promissum, quod postea impletum est, ut esset piscator hominum, non nummorum, ut hodie quidam sunt prælati. Nam divitias si ipsius nosse volueris, audi in Actis illum loquentem : *Argentum et* *Act.*

aurum non est mihi, quod autem habeo hoc tibi do. In nomine Jesu Christi Nazareni surge et ambula.

Et subductis ad terram navibus, relictis omnibus secuti sunt eum.

Vocatio
Petri quorundam-
que aliorum tri-
plex.

Trinam legimus vocationem Petri, et quorundam aliorum Apostolorum. Prima fuit ad solam notitiam Christi. Nam ut refert Evangelista Joannes, Andreas qui primo notitiam acceperat Jesu, adduxit quoque Petrum fratrem suum ad Christum, dicens illi: Invenimus Messiam, qui dicitur Christus. Sed uterque rediit ad propria. Secunda fuit ad familiaritatem, quod facto hoc miraculo contigit. Relictis enim omnibus secuti sunt Salvatorem. Redierunt tamen post unum aut alterum diem ad propria. Tertia fuit ad Apostolatam, quam scribit Matthæus, quæ alia quadam die post hoc miraculum facta est. Et tunc ad propria non rediens, cum Christo mansit. Simile fere aliud huic miraculo post Christi resurrectionem scribit Joannes, ubi Simonem Petrum, cum quibusdam aliis Apostolis abiisse refert piscatum, qui nocte illa nihil prendiderunt. Mane autem Jesu in littore stante, et ut in dexteram navigii rete mitterent hortante, illico ceperunt centum quinquaginta tres magnos pisces. Sed cum tanti (inquit) essent pisces, non tamen est scissum rete, nec periclitati sunt. Porro hic rumpebatur rete, atque pene submersi sunt. Itaque significatur in præsentis miraculo, per piscium captionem

Ecclesia militans, in qua mali bonis miscentur, in qua varia etiamnum occurrunt pericula, doctrinarumque oriuntur sectiones, sectæ, hæreses et schismata, quod est rete prædicationis rumpi. At vero in secunda ultimaque piscium captionem, quæ post resurrectionem contigit Christi, nihil periculi narratur, imo palam dicitur: Cum tanti essent pisces non tamen scissum esse rete. Quo certe significatur Ecclesia triumphans cui prorsus abest omnis scissura omneque periculum.

Nunc igitur, filii, in navi Petri (in qua Christus docet) constituti, in sancta orthodoxa Ecclesia vos esse intelligite. Hæc enim illa una est navis, in quam Christus intravit, in qua quotidie adhuc docet et prædicat, quam Petro ducendam gubernandamque, atque ejus successoribus commisit. Nempe una ac eadem, quæ ab Apostolis usque in nos est derivata, non alia, cujusmodi multæ fuerunt hæreticorum, quæ interierunt, et ultimo ante paucos annos unam sibi hæretici nostri fecerunt, quam tamen mox in multas sectas sibiipsis repugnantes dividerunt atque contrarias. Hos, filii, devitate, harum sectarum prædicatores fugite, in navi sancti Petri, imo Christi, Christum docentem audite, ut per rete Evangelicæ prædicationis ad littus, et per obedientiam quam præstare vestris debetis prælatis trahi mereamini, et a Domino nostro Jesu Christo inter electos pisces ad coronam asservari, eodem largiente Domino nostro Jesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

Rete
Ecclesiæ
quando
dicatur
rumpi.

SERMO IN EADEM DOMINICA

DECEM, QUÆ IN HODIERNO NOS EVANGELIO ÆDIFICANT, DOCERI.

QUUM irruerent turbæ in Jesum, ut audirent illum. Lucæ V, 1.

Laudabilem turbæ appetitum, laudabilem esuriem sitimque ad audiendos Domini ser-

mones, ad eruditionem sanctam ab eodem accipiendam hodierno in Evangelio audivimus, quæ delectata Christi verbis, Christi moribus, Christi signis et miraculis, ejus

Documen-
ta hujus
Evangelii
decem.

denique cunctis operibus, non poterat ab eodem separari. Est autem hoc ignaviæ nostræ vehemens reprehensio, qui ad verba Christi fastidiosi, tepidi, frigidi et negligentes sumus. Quocirca ut excitetur in nobis devotio, dicam quam multa in hoc sint Evangelio, quæ excitant, ædificant erudiuntque nos ad bonum.

I. Primum in hoc Evangelio, quod nos instruit, est turbæ appetitus insatiabiliter desiderantis verbum Dei. Sequebatur enim Dominum quocumque ibat, sive in civitates, sive in deserta, sive ad mare, et ejus sermone refici cupiebat. Et nobis nihil utilius sane, nihilque honestius contingere potest, quam ut ardenti fervore quæramus sequamurque Christum, et illi adhæreamus serviamusque. Filii, quidquid aliud quærimus, temporale est, perituum, fallax et nihil, quod esse quidem apparet, sed nihil est nisi vanitas, et imago alicujus boni. Propterea Psalmista clamans, dicit: *Filii hominum, usquequo gravi estis corde*, puta ad sequendum Dominum? *Ut quid diligitis vanitatem, et quæritis mendacium?* Quæritis magni esse in oculis hominum. Vultis quoque filios vestros fore magnos in mundo. Ad hoc enim nitimini et laboratis, ut quanto vos in pretio habet mundus, habeat eos quoque. Verum equidem vobis dico: Quomodo vos estis decepti, sic filios vestros quoque decipietis. Numquid enim tunc felices atque beatos fecistis filios vestros, dum opes, honores et reliqua, quæ in mundo præeminere homines faciunt, illis procuratis, et retibus diaboli, quibus ad inferna trahantur, eos involvitis? Hoc eos docete, ut Deum timeant, Deum diligant, ad audiendum Dei verbum sitientes accurrant, Dei custodiant mandata, ut pauperum misereantur, ut egenis indigentibusque omnibus libenter subveniant, tunc eos optime ditastis, et ad honores cœlestes promovistis. Docete illos, et vestris operibus ostendite eis, ut thesaurizent sibi thesauros justitiæ atque virtutum, quos fures non tollant, nec tineæ demoliantur, nec ærugo consumat. Hæc fa-

cientes, cum filiis vestris salvi eritis. Itaque hoc est irruere in Jesum, ipsum sitire, ipsum amare, ipsius sequi vestigia, ipsum desiderare ac rogare ut habeas propitium, ejus optare gratiam, illi inhærere, et ab eo non dividi. In summa dicam: *Qui ex Deo est, libenter Dei verbum audit*. Si libenter audit, quærit hoc, et irruit ad audiendum. Quod si non libenter auditis, signum est quia ex Deo non estis.

Secundum, quod hic ædificat ac instruit, est benignitas Redemptoris, quod turbam videns importunam, ac verborum ejus sitibundam, adeo ut irrueret in eum, non est gravatus. Studebant enim propius semper accedere, quo melius perciperent quod avidè audiebant. Interea tamen quum impellerent Dominum retrocedere, usque ad stagnum, seu mare, non ipse inique tulit hominum importunitatem, nec labore ac tædio fatigabatur, sed in naviculam ascendens, abductus paululum a terra, docebat turbas. Non igitur piissimus Jesus molestia, non tædio, non assiduitate vincitur prædicandi, sed devotioni acquiescens turbæ, prædicationem terra marique continuat. Invitat hoc suo exemplo omnes prælatos et docet, quanto oporteat fervore et insinenter populis prædicare, quanto zelo lucrandis animabus insistere, et circa animarum lucra quam nullo, aut tædio, aut fatigatione vinci. Non igitur seipsos debent quærere, nec sibi, vel licitis occupationibus ad privatum commodum vacare, aut semper otio contemplationis insistere, sed ea curare, quæ sunt subditorum, animabus sibi creditis invigilare, sermonis pabulum illis afferre, exemplo bonæ actionis non minus quam verbo plebem roborare.

Tertium, quod hic ædificat, est Christi humilitas rogantis Petrum, ut a terra abduceret paululum navem. Non imperat, non jubet, sed rogat Creator et mundi Redemptor. Quare autem hoc facit, nisi quia nos cum superbi sumus, magis volumus rogari, quam rogare? Nam etiam alieno si cogamur obsequio uti, si subsidium nobis necessarium fuerit proximorum, vix tamen

I.
Sitis turbæ
audiendi
verbum
Dei.

Ps. iv, 3.

Proles uti
instituendi
sint.

In J
quom
salub
irruer

Joann
47.

II
Benig
Redem
ris nos

Pr
quanto
lucran
anima
debeat
insiste

II
Hum
tis Cl
exemp

vel ipsa necessitas cogit nos, ut humiliati pro obsequio rogemus. Nolumus enim aut indigentiam nostram agnoscere; nolumus quam inopes, aut indocti, aut impotentes simus, agnosci; nolumus nos humiliare. Erubescimus nos inferiores cognoscere his quos rogamus. Nolumus tandem nos debitores gratitudinis atque reddendæ charitatis constituere, nec pro acceptis beneficiis obligatos nos agnoscere. Christus tamen cum esset Deus, et Dei Filius, cum esset omnipotens et summus, cui Angeli denique gaudent servire et obtemperare, a piscatore paupere obsequium rogare non erubuit.

IV. Quartum, quod hic nos instruit, est obedientia Petri. In multis enim hic reperitur Petrus obediens, et Christo devotus. Nam primo accommodavit Domino (quod devotionis et charitatis fuit) navem. Deinde ad petitionem Domini reduxit a terra paululum navem. Tertio, rete ad verbum Domini laxavit, atque ad piscandum se paravit. In qua obedientia concurrunt multa, quibus ipsa commendatur, atque seipsa clarior ac perfectior efficitur. Est namque difficilis, est prompta, est simplex, estque fidelis.

Difficultatem multa faciunt obediendi. Primum est operis infructuositas. Hoc modo probata fuit sanctæ Euphrasiæ obedientia, quæ iussa grandia saxa portare de loco uno ad alium, atque inde in priorem locum reportare, nihil tamen murmuravit propter operis inutilitatem, sed studiosissime implevit. Hoc modo B. hic Petrus potuisset obedientiam recusare, et objicere infructuositatem. Nemo enim libenter gratis, et ubi nullus responderet fructus, operatur, quia non habet quo consoletur laborem, proinde et qui arat, in spe, scilicet messis, debet arare. Petrus vero per experientiam didicerat non adesse pisces, infructuosumque noctis laborem exantlaverat, quare detrectare potuisset laborem, ne et illum gratis perderet. Verum infructuosum non credidit Christo obedire. Nam etsi nulli pisces caperentur, sciebat tamen

obediendi studium absque merito præmiique non esse. Secundum quod facit difficultatem est, dum fatigato jam laboribus denuo imponitur opus. Post laborem enim nemo non optat quietem. At Petrus nunquam adeo potuit fatigari, ut pro Christo illum vel iterandi laboris pigeret: tanti enim jam faciebat Christum, ut illius obedire voci nullum æstimaret esse laborem. Tanto ad Christum fervebat amore, ut non timeret (si ita Christus sineret) pro Christo etiam gratis laborare. Si enim is qui diligit hominem, laborem non sentit (quamvis laborans) quem ob illius gratiam fert, quomodo qui pro Deo laborat, gravabitur? Semper enim per amorem respicit in illius beneplacitum, cujus gratia laborat, cupit illi placere, ejus optat gratiam et favorem, ejusque honorem zelatur. Amor itaque non sustinet pigrum et acediosum, qui sua commoda quærit et requiem, non ea quæ sunt Christi. Tertium, quod obediendi generat difficultatem, est proprium consilium et superbia, cui nihil nisi propria placent. Contra consilium autem proprium quempiam aliquid efficere, difficultas est magna. Non enim tunc creditur prælato, sed sapientior esse sibi videtur is, qui hujusmodi est, et qui debet obedire, quam qui præcipere. Difficultas hæc quoque Petrum non impedivit. Siquidem consilio et prudentiæ humanæ licet esset contrarium id, quod Dominus jubebat, puta ubi per noctem totam piscando gratis laboraverant, nihilque ceperant, mox redire ad eundem locum, et denuo velle piscari. Verumtamen hanc suam prudentiam, suumque consilium contempsit Petrus, magis credens, majoremque fiduciam habens in verbis Christi, quam in suo ingenio, labore et experientia. Vicit itaque Petrus omnem obediendi difficultatem. Unde sequitur ejus fuisse obedientiam (quod secundo loco posueram) promptam. Nam nihil moratus, mox Dominicis verbis paruit. Quod enim dixit: Præceptor per totam noctem laborantes nihil cepimus, non id dixit propterea quod gravate obediret, sed ut indicaret quam obe-

Consilium proprii cerebri quantam mala homini insecrat.

Obedientia devotioque Petri erga Christum.

Obediendi difficultatem quæ faciant.

diret confidenter, ac si diceret: Licet expertus sim nunc laborem piscandi infructuosum, verumtamen quia tu jubes, jam mihi non erit otiosum piscandi onus, nec infructuosa, nec vacua ad me redibunt retia. Hic apparet quoque quam simplex fuerit Petri obedientia et fidelis, credentis minus propriæ experientiæ, quam Christi verbis, credentis pisces, qui dum suo consilio suaque industria piscaretur, non aderant, mox propter verbum Domini adfuturos.

v. Quintum, quod in hodierno instruit

Discretio
in regendis
animabus
necessaria.

Evangelio, est quod Dominus voluit navem a terra reducere pusillum. Quo virtus discretionis innuitur, quam prælati discere debent in animabus regendis, ut non nimis maxime in principio urgeant ad ambulandum oves, sed exemplo Jacob paulatim sinant eas progredi. Paulatim enim longius eas a terrenis abstrahent, estque prudentiæ ac discretionis, ne nimietate in initio aut impetu oves lædantur ac impediuntur magis quam promoveantur. Debet enim præiatus non in extremis versari, nec ad illa urgere, sed regia debet ambulare via, hoc est, in medio virtutum, ne quid minus, et ne quid nimis. Non erit impetuosus, sed prudens, ad dissimulandam ad expectandamque temporis opportunitatem, vigil quo possit tempore utilissime animorum mederi languoribus. Paulatim enim instituendi, seu noviter instituti spiritu crescunt, crescunt fide, crescunt aliis quoque virtutibus, desinente interea in illis privato amore ac propria voluntate, qua paulatim tandemque sentiant quod non sentiebant, credant quod non credebant, rogent quod rogati facere recusabant. Quod enim a terra reduci jubet navem non procul sed pusillum, docet salvandum statum communem fidei quibus permittit ut hoc mundo utantur tanquam non utentes, ut gaudeant tanquam non gaudentes: et cum omnia habeant, nihil tamen sint animo possidentes, hoc est, nihil terrenum sic diligant, quo cordis possessionem, aut animi testentur inhæSIONem.

Sextum, est fides Petri. Credidit enim se pro obedientia (quæ mundi sapientibus stulta videri poterat) non deridendum, quem fides roborabat adeo, ut crederet fieri non posse, quo hæc Christi jussio foret inanis, aut absque fructu. Ideo dixit: In verbo tuo laxabo rete.

Septimum, quod ædificat, est charitas et assistentium adjuvantiumque benignitas. In alia namque navi socii mox ubi nutu tantum sunt vocati accesserunt, ut Petro subvenirent parati. Placet Deo vehementer charitas, quæ est in proximum. Quamobrem opera misericordiæ ac charitatis, tanquam ea quæ sunt gratissima Deo, aliis operibus quæ respectum proprii habent commodi, essent, ubicumque id fieri possit, merito præferenda.

Octavum est Petri humilitas ac reverentia erga Christum. Trepidabat enim propter suam indignitatem, quam in oculis suis habebat Petrus, Christi vero majestatem et potentiam expavit. Ideo ad genua ante Dominum procidit, rogans ut a se exiret, et a se peccatore (cujus præsentia foret indigna et contumeliosa Deo) recederet, quasi diceret et rogaret, ne se tantum humiliaret Christus et vilificaret, ut cum homine peccatore familiariter conversaretur. Docet autem in hoc nos reverentiam habere semper magnam ad prælatos nostros. Nisi enim sublimiter senseris de prælato tuo ac bene, non potest tua esse obedientia simplex atque perfecta.

Nonum, quod instruit, est quod Christus Petrum pusillanimum confortat, ac erigit humilem. Nam consolatur eum, dicens: Noli timere. Nec solum consolatur, sed majora etiam illi promittit beneficia. Eru- dit autem Christus prælatum, quam esse debeat consolatorius cum omnibus, tamen præcipue humilibus et pusillanimitate de- jectis. Nocet enim non parum, imo vehementer impedit servum Dei pusillanimitas, nisi fuerit homo maxime acquiescens, et non pertinacis ingenii, voluntatis aut consilii, qui possit ac velit consulere præla- tum, seu patrem animæ suæ in omnibus,

illumque audire, illicredere et obtemperare. Debet igitur prælatus, præcipue eos qui timent et qui trepidant, consolari ac confortare, ne spiritu deficiant.

X.
Piscatio
Christi.

Decimum est, quod nos hic ædificat, propter quod etiam hæc omnia fiebant, quia relictis omnibus secuti sunt Salvatorem. Itaque jam de piscibus captis nihil cogitabant, quia ceperat eos Salvator, quos tanto post se, tamque fervido tractu abducebat amoris, ut corpore quoque illum sequeretur. Itaque, filii, hæc est piscatio Christi, capere et abducere post se animas : et hoc modo piscatus est piscatorem Petrum.

Prædicationes sæpe
sine fructu
fieri propter
diversas causas.

Sunt autem post Christum alii quoque piscatores, quorum principem constituit pro se Petrum, ejusdemque vicarios, prælatos Ecclesiarum ad homines attrahendos Christo. Sed conqueruntur horum quoque multi, et dicunt : Per totam noctem laborantes nihil cepimus. Quod tamen aliquando ex culpa accidit piscatorum, aliquando ex vitio piscium, quod piscator nihil capiat. Primo, id esse potest ex defectu temporis, puta si in tempore non debito piscatio fiat, quo scilicet pisces se, aut ad ima abscondunt, aut ut delitescant, suis latibulis se continent. Hoc modo prædicator gratis laborat, quando non sunt inter auditores aliqui prædestinati ad vitam. Gratis, inquam, laborat, quia piscem nullum capit. Non tamen omnino gratis, quia erit merces operi ejus. Sive tamen ceperit pisces, sive nullos ceperit, sciat animarum piscator nihil ibi esse suum, nisi ut sanam prædicet doctrinam, et quos docuerit verbo, exemplo non destruat. Nam ut aliquem capiat feliciter piscem, ut impium aliquem ad Deum convertat, non hominis, sed Dei opus est, licet hominis ministerio peragendum. Sunt etiam qui prædicant in nocte ignorantie nulla eruditione suffulti. Sit itaque prædicator studiosus observator temporis, ut tunc maxime prædicet, quando plebs magis parata idoneaque fuerit ad recipiendum. Sciat quoque quibus retibus omni tempore debeat

uti. Interdum enim facili persuasione, interdum terroribus, interdum blanditiis convertuntur auditores : et super hoc vigilandum est inter remedia, quod magis sit efficax. Secundo, contingit ex defectu loci, fortasse quod illo in loco nemo est, qui prædestinatus sit ad vitam, ideo nemo convertitur. Si enim in loco piscatur non satis profundo, ubi locus est arenosus, et parum aquæ, ibi nihil piscium capitur : et ubi profunda hominis Dei gratia non penetrat, inanis est omnis prædicatio. Tertio, piscari contingit otiose ex retium seu instrumentorum defectu. Retia enim si rupta fuerint, pisces elabuntur. Retibus ruptis piscantur hi, qui quod verbis affirmant, factis negant : aliud prædicant et aliud operantur. Quarto, contingit piscationem esse otiosam propter pisces, qui non possunt capi. Aut enim sunt pisces, nimis magni, aut nimis parvi, aut nimis astuti, aut nimis lubrici. Hoc modo homines in potestatibus, divitiisque constituti, vix convertuntur, quia nimis sunt magni, et difficultas est magna illis annuntiare veritatem. Ideo enim quia ab omnibus timentur, quia multum nocere possunt, raro eis veritas dicitur : nam etsi quis dixerit illis veritatem, hanc non recipiunt.

Retibus
ruptis quis
mystice
piscetur.

Piscium
genera
quatuor
cur
mystice
capi non
possint.

Alii pisces sunt nimis parvi, hoc est, pusillanimes, et hi capi difficulter possunt, quia omnia etiam tuta timent. Unde scriptum est : *Qui observat ventum, non seminat*, et qui pusillanimis est nimium, non agit opera bona. Nusquam enim vult lædi, nusquam audet laborare, tuta timet, et suspecta habet omnia. Tertii sunt pisces nimis astuti, qui quæerunt ubique elabi. Homines itaque dolosi et nimium astuti, raro per prædicationem capiuntur. Habent enim glossas suas, quibus sese excusant, et Ecclesiæ præcepta eludunt. Quarti pisces sunt nimis lubrici, ut anguilla, quos quanto strinxeris fortius, tanto citius elabuntur : hoc modo homines seipsos amantes, et carnis desideriis servientes, male evadunt rete prædicationis. Tot enim

Eccl. xi, 4.

peccatis serviunt, quot in se peccandi concupiscentias sentiunt. Nam qui multis variisque desideriis suis satagunt satisfacere, semper ut occasionem habent delinquendi, ita et excusandi, atque correptionem elabendi. Eam ob rem prædicationem declinant Evangelicam, fugiunt correptiones, noluntque venire ad lucem, ne arguantur opera eorum.

Quomodo itaque Christus per suos piscatur, et retibus prædicationum verbi Dei capere quærit animas : sic diabolus quoque sua retia extendit, quibus incautos capiat et abducat. Et quid dicemus ? Nonne major pars hominum in mundo ejus retibus capitur ? sicut scriptum est : *Cadent in reticulo ejus peccatores*. Quæ sunt, inquis, retia diaboli ? Omnia illa quæcumque non sunt Dei, quæ mundi sunt, quæ temporalia sunt, quæ transitoria et corporalia sunt, quæ ab hominibus hic amantur, quæ carnem delectant, retia sunt quibus diabolus animas piscatur, et quæ homini dum insidiatur in abscondito tendit. Nihil potest facere homo, in quo illi rete diabolus non oppandat, quo opus destruat bonum impediatur, ut hominem evertat.

Ps. cXL, 10.

Retia
diaboli
quæ sint.

Vigila igitur tu, quia et vigilanti et dormienti tibi retia tendit, sive comedas, sive bibas, non dormitat pestifer ille piscator, sed insidiatur semper quærens quem capiat. Habet generatim retia, quæ cunctis mortalibus novit illiciendis idonea, novit quo fallat modo. Habet et retia cuivis homini singularia, quibus imponat incautis, juxta cujuscumque naturales conditiones, consuetudines, exercitia, occupationes et statum congruentia. Propterea, filii, vigilate in orationibus, et estote prudentes ac circumspecti, nihil vobisipsi confidentes, sed fiducia vestra sit in Deo. Habitare in adjutorio Altissimi, et in protectione Dei cœli commoremini. Antequam faciatis quidquam, antequam in rem aliquam incertam aut periculosam consentiatis, primo per orationem ad Deum confugite, Deum pro illuminatione vestri, pro directione, pro custodia a peccato, et pro liberatione a periculo invocate. In hoc mundo quoque non astuti ac dolosi, sed puri, simplices, ac innocentes vivere satagite, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

Quo
diabo
tia ev
valeat

DOMINICA SEXTA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

QUICUMQUE baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus. Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem, ut quomodo surrexit Christus a mortuis per gloriam Patris, ita et nos in novitate vitæ ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis ejus, simul et resurrectionis erimus. Hoc scientes, quia vetus homo noster simul crucifixus est, ut destruaturs corpus peccati, et ultra non serviamus peccato. Qui enim mortuus est, justificatus est a peccato. Si autem mortui sumus cum Christo, credimus, quia simul etiam vivemus cum illo. Scientes, quod Christus resurgens a mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Quod enim mortuus est peccato, mortuus est semel: quod autem vivit, vivit Deo. Ita et vos existimate vos mortuos quidem esse peccato, viventes autem Deo, in Christo Jesu Domino nostro. *Ad Rom. VI.*

HORTATUR Apostolus nos Paulus ne post baptismum a peccatis abluti, atque in novitatem vitæ regenerati, pristinis vitiis ac peccatis iterum involvamus, dicens: Quicumque baptizati sumus in nomine Jesu, in morte Christi baptizati sumus. Ibi enim peccatis nostris parata medicina, qua sanaremur, applicata est. Ibi peccatorum nostrorum, puta ex virtute mortis Christi, recepimus expiationem. Quemadmodum igitur Christus pro nobis mortuus est, et nihilominus tamen vivit, ita nos quoque mortui esse debemus peccato, vivere autem Christo. Haudquaquam autem mortui essemus peccato, adhuc in illo perseverantes. Consepulti denique sumus cum Christo per baptismum in mortem, dum quemadmodum mortuus ipse tribus diebus in sepulchro ja-

cuit, ita nos tribus vicibus baptismo immergimur, ut ibi sepeliantur tanquam in sepulchro peccata nostra, lateantque in mortem. Unde quomodo Christus resurrexit a morte per gloriam Patris, ita et nos spiritu resurgentes, deinceps in novitate vitæ, non in operibus mortuis ambulemus. Quomodo enim Christus primum mortuus est et sepultus, deinde resurrexit, ita nobis quoque primum in morte Christi, quæ aufert peccata mundi, necesse fuit peccatis mori et cessare a delictis, cum Christo resurrecturis in novitatem vitæ, qua deinceps non dormiamus iterum in morte peccatorum nostrorum, sed vivamus Christo in novitate vitæ ambulantes, et de bono ad meliora semper proficientes. Præterea, quomodo Christus ad vitam resurrexit immortalem, ita ad vitam

nos gratiæ resurgamus peccato posthac nunquam intermorituram. Si enim, hoc est, quia enim de ritu veteri vitiorum tanquam de terra mala arbores evulsæ in Christi morte sumus complantati in terram bonam, id est, in vitam gratiæ, ut fructum qui maneat, afferamus: et hoc ad Christi mortis similitudinem, qui dum arbor est vitæ, propter nos tamen corpore mortuus est, et in sepulchro quasi hyemis tempore sub terra radix plantæ latuit, in resurrectione vero tanquam tempore veris reffloruit: ita nos quoque non in terra, sed in aquis baptismi, ubi virtus mortis Christi est nobis applicata, mortui sumus non corpore, sed peccato, resurrecturi in ipso ad novitatem vitæ, ut quomodo in Christo sumus complantati ad similitudinem mortis ejus, ita ex succo quoque gratiæ ejus, ex radice hujus vitalis ligni resurgentes vivamus per ipsum. Hoc scientes, quia vetus homo noster, id est, vita prior quam in peccatis duximus, crucifixus est, dum in fide Christi crucifixi a peccatis resipiscimus, recepitque peccatum finem ac interitum sui. Ad modum enim Christi crucifixi, vetus hic homo noster, homo peccati, figitur in cruce pœnitentiæ, continentiaque salutaris cum Christo, ubi membra sua ad priores actus iniquitatis non licet illi deinceps movere, aut retrahere, quo sic destruaturs vitiosa conversa-

tio nostra, seu corpus peccati, quod aliud quam peccare non noverat, ut ultra non serviamus peccato. Qui enim mortuus est cum Christo, eo modo et intellectu, ut supra dictum est, justificatus atque liber factus est a peccato, ut illi peccatum non noceat, nec illum impediat etiam. Si autem cum Christo mortui sumus peccato, ut ultra in nobis peccatum non vivat, credimus nunc simul etiam vita gratiæ, et posthac gloriæ vivemus cum ipso. Scimus autem quod Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur, nec iterum ejus a corpore anima separanda est. Neque enim est ejus resurrectio ut Lazari aliorumve, qui ad vitam mortalem sunt resuscitati, quia mors Christo ultra non dominabitur, propterea quod immortalis resurrexit. Atque ideo quod mortuus est peccato, non suo, quia non habuit peccatum, sed nostro (posuit enim in eo Pater iniquitates omnium, Et ipse vulneratus est propter iniquitates nostras), mortuus est semel, puta in die Parasceves. Quod vero post resurrectionem vivit secundum humanam naturam, vivit Deo, id est, ad gloriam et honorem beatissimæ Trinitatis, quæ illum suscitavit ex mortuis. Ita et vos existimate vos mortuos quidem peccato in baptismo, viventes autem Deo in obedientia voluntatis ejus per gratiam ipsius, quæ nobis data est, in Christo Jesu Domino nostro.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, MATTHÆI V.

SÆPENUMERO Christus dixit verbo, Sopereque ostendit, quod non venerit legem solvere, sed implere: et nunc quoque in his præsentis Evangelii verbis clarissime ostendit, quam perfecta sit sui Evangelii justitia supra legem, quando quidem, ut dicit Apostolis suis, nisi major fuerit illorum omniumque qui per illos

credituri sunt, perfectio, quam Scribarum ac Phariseorum, non eos intraturos in regnum cœlorum. Legitur autem non incongrue hoc Evangelium post illud, quod proxima præcessit Dominica, in quo ad nostram ædificationem turbæ sitientis Dei verbum recensetur devotio. Hic vero utiliter non nisi justitiam esurientibus pro-

ponitur, quanta Christianorum esse debeat justitia, ut fervore excitato, illam mox æmulentur apprehendere et observare. Dicit itaque :

Nisi abundaverit justitia vestra plus quam Scribarum et Phariseorum, non intrabitis in regnum cœlorum.

Per justitiam hic non una exprimitur virtus singularis, sed generatim pro omni accipitur virtute et probitate, ut justitiæ nomen æquitatem vitæque rectitudinem significet. De qua justitia Hieronymus dicit : Vera justitia nihil est aliud, quam non peccare. Non peccare autem necessario simul comprehendit Dei præcepta servare. Quomodo enim non peccaret Dei præcepta transgrediens? Secundum Augustinum vero, justitia est pulchritudo animi, qua homines pulchri sunt in conspectu Dei. Hujus (juxta eundem) duæ sunt species, scilicet declinare a malo et facere bonum. Hoc modo Noe dicitur justus inventus coram Deo. Abraham quoque orans pro Sodomitis Dominum : Si decem, inquit, fuerint in civitate viri justi inventi, etc. In Ezechiele quoque dicitur : Si justus recesserit a justitia sua, etc. Itaque hæc justitia, hæc rectitudo vitæ, quæ omnes includit virtutes, major sit necesse est in Apostolis et prælatis Ecclesiæ, quam in Phariseis, qui erant prælati synagogæ, major in populo Christiano, quam Judaico, major in sacerdotibus et monachis, quam in plebe, alioqui non intrabunt hi (qui esse debent perfectionis majoris) in regnum cœlorum. Nisi, inquit, justitia vestra, scilicet Evangelium profitentium, abundaverit et perfectior sit, quam Scribarum et Phariseorum, non intrabitis. Quapropter videndum, in quibus Phariseorum justitia fuerit, quam esse debuit, minor.

Primo, erat minor in judicando. Perverso enim ordine judicabant. Nam alios accusabant graviter, severeque judicabant, seipsos vero aut dissimulabant, aut leviter judicabant, cum e diverso sibiipsi

esse debuissent duri, aliis propitii, sicut scriptum est : *Justus in principio accusator est sui*. Erant igitur Pharisei peccatores, sed seipsos non judicabant. Peccatum vero quod non plangitur, non doletur : ideo peccata eorum in illis manebant. Secundo, Phariseorum justitia erat in cognitione, non in affectione. Sciebant enim quid esset faciendum, non tamen item hoc amabant. Hoc hodie multis etiam gravibus viris contingit, qui sciunt quid facto opus sit, non tamen idipsum facere possunt. Sunt in conciliis utiles, non tamen quod laudant, quodque suadent, æque affectant. Tertio, erat Phariseorum justitia minor, quia docebant quod rectum erat, non tamen idipsum faciebant. Quamobrem Christus de illis nos præmonuit, dicens : *Super cathedram Moysi sederunt Scribæ et Pharisei. Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt facere nolite. Dicunt enim et non faciunt*. Quarto, minor erat in æstimatione. Inique enim comparabant legis præcepta, et suas seniorumve traditiones. Nam superstitiones traditionum multas observabant, legis vero præcepta Deique mandata, propter illas transgrediebantur. Quinto, minor erat quam esse debuit Phariseorum justitia in perfectione justitiæ ; cujus duæ sunt partes, puta declinare a malo, et facere bonum. Putabant enim se non obligari, nisi ad opera externa, nullam in animi affectibus culpam agnoscentes. Illicitum sciebant mœchari, affectum autem, concupiscentiam et voluntatem mœchandi habere latentem, quamdiu nihil prodiret in opus, non æstimabant peccatum. Item, non concupiscere uxorem aut rem alienam, de externa duntaxat exhibitione, qua molitur quis impetrare quod prohibitum est, intelligebant. Unde studium externum, aut conatum in verbis, osculis, et hujusmodi ad concupiscentiam adulterii pertinentibus damnaabant, non autem solam concupiscentiam, aut voluntatem malam latentem. At Evangelica justitia prohibet aliena opera judicare, seipsum vero accusare

Prov.
xxviii, 17.

Matth.
xxiii, 2, 3.

Justitiæ
partes duæ
quæ.

Hieron.

Justitia vera
quid sit.

Gen. xviii,

2.

Ezech.
xxiii, 18.

Justitia
Phariseorum
in quibus
fuerit
minor.

damnareque laudat : sicut legimus de publicano, qui de templo exivit magis iustificatus, quam Phariseus, quia seipsum condemnando judicaverat, cum e diverso Phariseus se quidem commendaret, publicanum vero damnet. Itaque hæc pharisaica est justitia.

Justitia
Evangelica
quæ sit.

Matth. v,
28.

Porro Evangelica justitia est bonum agnoscere et amare, docere et facere, majora quoque facere, et minora non relinquare. Evangelica insuper justitia non solum opera, sed et voluntatem malam damnat animorum. *Qui viderit, inquit Christus, mulierem ad concupiscendam eam, jam mæchatus est eam in corde suo.* Quapropter recte Dominus dicit : Nisi justitia vestra abundaverit plus quam Scribarum et Phariseorum, non intrabitis in regnum cœlorum. Intelligitur autem hoc dictum non de Phariseis malis, odio invidiæque plenis (illorum enim nulla fuit justitia), sed de his qui dici poterant iusti, hoc est, de Phariseorum justitia, et de consuetudine eorum generali.

Audistis, quia dictum est antiquis : Non occides. Qui autem occiderit, reus erit iudicio.

Prohibitum est antiquis patribus, scilicet occidere. Quod non de brutis aut plantis (quæ etiam aliquam habent vitam) intelligendum est, sed de hominibus. Irrationabilia namque omni tempore licet occidere, hominem vero aut alium aut seipsum occidere illicitum est. Non tamen agit contra hoc præceptum, qui ordinate et ex auctoritate occidit. Quo, inquis, ordine, aut cujus auctoritate licet occidere ? Divina. Deus enim solus Dominus est vitæ et mortis : omnia ipsius sunt, et in manu ejus sunt omnes fines terræ, quia ipse fecit nos, et non ipsi nos. Quare si voluerit contere omnia, quis contradicet ei ? Itaque Deo jubente occidere licet. Potest enim Deus hominem tibi occidendum committere. Neque tu peccas si Deo obedieris, et hominem (tametsi innocens fuerit) propter solum ejus præceptum occideris.

Quo ordine et cujus auctoritate licet occidere.

Ps. xciv, 4.

Ibid. xcix,
3.

Tua enim illum auctoritate non occidis, sed divina ut occidas jubente. Propterea Abraham adeo non deliquit occisurus Isaac innocentem filium suum Deo jubente, ut etiam vehementer laudatus, et apud Deum sit exaltatus propterea. Facturus tamen id erat Deo jubente, quod alioqui juste facere non potuit : nempe jugulaturus innocentem. Quis enim diceret patri licere occidere filium suum ? Prorsus nemo. Non est enim pater dominus vitæ filii sui, nec eripere illi debet quod non dedit. Deus vero potest innocentem occidere, quia et noxius et innocens Dei est. Quomodo ergo per seipsum potest occidere hominem, ita potest occidendum per alium committere. Bifariam autem hoc præcipit Deus. Aut enim eum qui debet occidere singulariter propterea jubendo alloquitur, quomodo Abraham, aut generatim præcipit, ut Sauli : *Vade, inquis, percutite peccatores Amalec.* Aut mandat hoc per legem, ut est illud : *Maleficos non patieris vivere.* Et crebro habetur in lege de lapidatione criminisorum. Minister autem legis est is, qui a Deo constitutus est iudex et vindex malorum. *Omnis enim potestas a Deo est.* Qui vero occiderit absque iudicio legis, reus erit iudicio. Iudicium non semper sententia, quæ post allegatorum discussionem datur, intelligitur, sed etiam est ipsa ventilatio causæ atque discussio, ubi inquiritur, reusne sit qui iudicatur an absolvendus. Qui igitur occiderit, reus erit iudicio, quo discutitur scilicet, an per legis sententiam plecti meruerit, qui reus accusatur, an dimittendus. Non enim omnis qui occiderat, occidebatur : sed absoluebantur etiam quidam, juxta divinæ legis sententiam.

Ego autem dico vobis : Omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.

Videtur, inquit, quomodo legem non veni solvere, sed implere. Lex jubet non occidere : quod vos quantum ad externa opera attinet, duntaxat prohibitum intelligitis, vindictæ tamen appetitum, occi-

dendive animum haudquaquam damnatis, aut esse peccatum agnoscitis, quamdiu foras nihil eruperit vindictæ. Ego vero legem impleo, quia quod lex jubet, hoc ego quoque jubeo, non occidendum scilicet. Nihilominus et hoc quod legi deerat, hoc est, quod non exprimebatur in lege verbis, impleo sive perficio : damnans et interdicens non solum homicidium, sed etiam occidendi animum, malam voluntatem, vindictæque appetitum. Ego itaque dico vobis, omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio, hoc est, discussione, qua patefiat an deliquerit necne. Quidam textus inveniuntur, ubi adjecta sunt hæc duo verba : *sine causa*. Qui enim ex causa irascitur, non est propterea iudicandus. Unde qui vitio irascitur non personæ, volens illum emendari non affligi, nec ultionem expetens sed correctionem, juste irascitur nec sine causa. Qui vero sine causa irascitur, puta ex passione et vitio animi, reus erit iudicio. Hic tamen nostra lectio non habet : *sine causa*, ne passioni locus detur excusandi, sed commotio et simul omnis ira truncetur. Ira enim viri justitiam Dei non operatur. Quapropter de passionibus, quando sint peccata, hoc sciendum est, aut passionem esse malam de se, id est, suapte natura, ut est invidia, quæ repugnat charitati, et est peccatum, cum ex suo genere sit mala : et hoc modo ira non est peccatum, quia ex suo genere non est mala, cum possit esse et bona ac utilis. Ira enim ut etiam est appetitus vindictæ non semper est mala, sed potest esse licita. Nam si appetas ut quis puniatur delinquentium, qui commeruit, et hoc quantum commeruit, id est, non ultra demeritum, nec ab alio quam ab eo qui auctoritatem habet puniendi, utpote in potestate constituto juxta ordinem legis ; petis insuper non aliter id fieri, nisi ad finem honestum ac bonum, puta ut melior fiat is, qui peccavit, cæterique peccare timeant : hoc modo ira, vel ut est vindictæ appetitus, non est illicita. Ut enim Chrysostomus ait : Si ira non fuerit, nec do-

ctrina proficit, nec iudicia stant, nec crimina compescuntur : quia patientia irrationabilis vitia seminat, negligentiam nutrit, et non solum malos, sed etiam bonos invitat ad malum. Alio modo ira, aut alia quælibet passio, ut est passio inordinata ac immoderata, tunc est mala, quemadmodum passio quæcumque esse potest mala, propterea quod aut est nimia, aut irreformata, aut rationem perturbet. Quando ergo vindicta ex zelo justo et modo licito appetitur tantum, et iræ motus sub disciplina cohibetur ac freno, ita ut rationi subjecta eandem non præcedat, sed sequatur, atque ab ea dirigatur, vocatur ira zeli, et est bona. Porro ubi injustum quid appetitur, et ira passio est, ac vitium rationem aut præcedens aut ita sequens, ut tamen non secundum rationem sed secundum passionem iræ iudicium fiat, tunc ira noxia est, illicita, inordinata ac mala.

Qui autem dixerit fratri suo : Raca, reus erit concilio. Qui autem dixerit : Fatue, reus erit gehennæ ignis.

Raca significat indignantis animi motum, quo non solum quis irascitur, sed iram suam etiam externe gestibus aut voce indicat : tunc ira fit in gradu aliquo gravior. Tertio, ira si præterea eo processerit, ut contumeliam addat, dicatque fratri suo : Fatue, aut simile quid injuriosum, adhuc gravius peccat. Ponit itaque Dominus tres gradus iræ, quibus singulis tres quoque suppliciorum a regione gradus opponit, ita ut supplicium gravius gradui iræ gravioris quoque respondeat. Verbi gratia : Est ira quandoque sola, animique commotio seu conceptus rancor, huic debetur iudicium, hoc est, ira hæc discutenda est, an deliquerit necne, discernendumque vitiumne sit an zelus. Scriptum namque est : *Irascimini et nolite peccare*. At ubi ira verbis furorem spirantibus, gestibusque ostenditur (quod non raro offensionem læsionemque generat proximi), huic debetur concilium, quo tractandum

Ira quando sit bona et quando mala.

Raca quid signet.

Iræ gradus tres qui sint.

Ps. iv, 5.

Passiones animæ quando int peccatum.

Joannes Chrysost.

est, quo supplicii genere puniendus sit, qui deliquit. Primus gradus incertitudinem habet peccati. De hoc enim investigatur an deliquerit.

Secundus gradus pro constanti relinquit hominem deliquisse, sed quam peccarit graviter, adhuc incertum est, sed tractandum consultandumque ut peccato supplicium æquum opponatur. Tertius sequitur gradus, quando ira non solum verbis et gestibus sese prodit,urbationem commoti animi indicans, verum etiam proximo contumeliam adjicit ac contemptum, ut si quis alium adorsus dicat factum ira stimulante, reus hic dicitur æterni ignis. Sic enim habes : Qui dixerit fratri suo, fatue, reus erit gehennæ ignis. Vide valde justam judicis æquissimi sententiam, qua severitate nobis prohibuerit contemnere proximum, aut contumelia eundem afficere. Sciendum tamen, contumeliosum verbum aut probrosum dicere fratri non ex contumelia, id est, non animo inferendæ contumeliæ, sed studio corrigendi, atque a peccato errore retrahendi, non est illicitum. Charitas enim durius tunc agit, quo videt languorem delinquentis majorem. Et fortasse qui corrigendus est, non recipit aut non satis auscultat seu acquiescit, nisi severioribus arguatur verbis. In ira igitur hujusmodi si forte verbum probrosius, aut exasperans effutieris in fratrem aut subditum, illico lenitate aliqua verborumque dulcedine, aut charitatis signo vulnere medearis, quo ex amoris et zeli fervore reprehensus id intelligat emanasse, nec contumeliam putet, quæ cum verbis signisve charitatis permixta ac temperata est. Optimum autem corripendi canonem tibi institues, si neminem, donec ira quiescat, corripias, ut correptionem præcedat compassio, et si reprehensionis tunc adhibenda fuerit austeritas, mitigetur hæc oleo charitatis. Parum enim aut nihil fructus adfert correptio, quæ cum austeritate incipit, et desinit in severitatem. Correptio si esse debeat fructuosa, is qui correptus est a te,

placatus emendatusque recedat, gaudeatque se tibi maxime autem Deo reconciliatum. Quapropter correptionis finis sit misericordia, et arguentis ira terminetur in benignitatem.

Si ergo offers munus tuum ad altare, et ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adversum te : relinque ibi munus tuum ante altare, et vade prius reconciliari fratri tuo, et tunc veniens offeres munus tuum.

Videte quam salubriter urget nos Dominus ad observandam charitatem erga proximum. Neque enim odio vult nos laborare proximorum, nec sinit, ut quem offendimus fratrem, implacatum irreconciliatumve relinquamus : adeo ut sacrificium nostrum quoque, sive id fuerit oratio, sive decima, hostia aut oblatio, haudquam speremus acceptum Deo, nisi charitatem habuerimus ad proximum, eandemque si læserimus, in proximo reformemus : alioqui sciamus, inquit, munus nostrum non respectum iri, nisi læsum reconciliaverimus fratrem. Itaque dicit : Si offers munus tuum ad altare, sive materiale id fuerit altare, sive altare cordis, hoc est, animus offerendi, et recordatus fueris, quod frater tuus habet adversum te. Si recordatus fueris quod tu læseris illum, aut injuriam contumeliamve illi irroga-veris (tunc enim habet quid expostulandum adversus te : nam si ille te offenderit, ipse non habet adversus te, sed tu habes adversus illum), relinque ibi munus tuum ante altare, id est, ante offerendi propositum, et vade prius reconciliari fratri tuo. Non præsumas offerre Deo munus, quia non acceptum illi erit quidquid obtuleris, antequam te humiliaveris proximo, rogataque venia illum tibi reconciliaveris. Hoc tamen intelligitur, si præsto est quem offendisti. Nam si præsens non est quem offendisti, interim doleas oportet, et corde humiliato a Deo petas veniam, rogaturus

Probrosu-
sum
verbum
quando a-
liis inferre
liceat.

Canon
corrigendi
optimus
quis sit.

a proximo quoque, cum ad illum veneris quem læsisti. Potes autem et magno merito tuo eum placare, atque tibi reconciliare, qui te offendit, tametsi non tenearis. Hoc difficile fore scio superbæ, quæ vult aliquid esse, videri ac haberi : porro humilitati facillimum est. Sæpe enim opinionibus fallimur, et familiaris nimirum est nobis amor privatus seu proprius : unde fit, ut nostra semper plus æquo excusemus, severius vero quam oportet judicemus aliena. Inde etiam nobis usu venit, ut putemus nos non offendisse (quod in contentionum fit studiis), magis autem ab altero offensos, cum tamen revera coram Deo aliter judicetur, ubi aut uterque noxius est, aut alter, isque plerumque qui minus esse putatur. Nam si duos discordare ac mutuis concertare disceptationibus contingat, utriusque etiam videatur non se, sed alterum contentionis ansam ac materiam præbuisse, videaturque utrique non habere se, pro quo veniam petat ab alio, nec sibi causam esse ut quem reconciliet, sed iudicet se potius reconciliandum. Uter jam quæso hic alterum debet prævenire ac reconciliare? Uterque enim sibi innocens videtur. Quis igitur se prior humiliabit? Discesserunt enim a se mutuo, et suo iudicio neuter est reus. Dicendum, veniam prior petet perfectior : perfectior autem est humilior. Si laudem dixerō perfectionis

et perfectorum præconium, nemo non optat perfectior, imo perfectissimus inveniri. Ecce igitur, fili, quo probes te esse perfectiorem aut perfectionis zelatorem, confitere te fuisse imperfectiorem, fratremque offendisse tuum. Agnosce, inquam, tu prior imperfectionem tuam, tuam culpam confitere, veniam prior pete, reatum et offensionis causam tibi imputa, et fratrem tuum stude lucrari, te illi humilians et veniam petens. Si verbo læsisti, verbo iterum placa fratrem : si illum gravasti injuria, beneficio iterum consolare ; si contempsisti illum, honore afficias iterum, atque iterum te humilies. Quomodo vulnus intulisti, ita iterum opponas remedium. Nec erubescas de tui humiliatione, quia non sumus hic, o filii, ut alter altero se ostendet aut innocentiores aut sanctiores, sed quoniam in via delictorum sumus, nihil idcirco nobis aliud arrogemus, quam delicta nostra, quæ non frontose ac temere excusemus, sed humiliter ac verecunde agnoscamus confiteamurque et offendentibus ex animo ignoscendo, et ab offensis humiliter veniam petendo. Tunc enim inconcussam aut saltem reparatam resarcitamque semper tenebimus charitatem, concordiam, et cum omnibus hominibus mutuam pacem, largiente id nobis Domino nostro Jesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUIBUS DEBEAMUS IRASCI, ET QUAM MULTIPLEX SIT IRA.

NISI *justitia vestra abundaverit plus quam Scribarum et Phariseorum, non intrabitis in regnum cælorum.* Matth. V, 20.

Justitiam hic vocat, quomodo Augustinus eam describens : Justitia, inquit, est virtus, tribuens unicuique quod suum est. Tribus autem, filii, debetis, quibus si reddideritis quod debetis, eritis justī. Debetis

enim aliquid Deo, debetis proximis, debetis et vobisipsis. Reddere quod debes, et ordinate te habere ad illum cui aliquid debes, ut illius caveas offensam, ut impendas charitatem, beneficium, curam seu obsequium.

Primo autem sibiipsi debet homo curam, et hoc ex parte hominis utriusque, hoc est, tam animæ quam corporis. Utrumque

Tribus
est homo
debitor.

I.
Quidnam
sibi ipsi de-
beat homo.

August.
Justitia
id sit.

enim regendum curandumque suscepit a Domino sibi commendatum. Nec levis utriusque hæc cura putanda est : plerumque enim contraria exposcunt. Quare non modica discretionem vigilandum est, ut uni ita cura adhibeatur, ne alteri suum jus debitumve præripiatur. Itaque corpori debemus refectionem et disciplinam. Quorum primum huc pertinet, ne corpus viribus subtractis deficiat : alterum, ne aucta petulantia lasciviat et spiritui insultet, utrumque certe periculosum est et extinctio spiritus. In eundem namque finem tendunt, corpori nimium indulgere, et nimium subtrahere. Nec tamen carebit periculo, tametsi medium attigeris, ut neque minus, neque nimium curæ corpori adhibeas, nisi etiam curam quam facis, non feceris in desideriis, id est, ex amore et concupiscentia carnali, serviens delectationi, non necessitati. Est igitur corpus ita regendum, ut refrenetur ab illicitis, ut cohibeatur a superfluis, ut moderetur in licitis, ut affligatur in delectabilibus, ut consoletur in adversis. Non minor, sed major est cura adhibenda animæ, cujus vel puritatem custodire, vel purgationem quæere homini necesse est, peccata sua accusando, castigando et plangendo, Deum item rogando, abnegando et mortificando seipsum. Hæc omnia debes tibi ipsi.

II.

Proximum nostrum minus modice lædenda sit.

Deinde debes proximo ne illum lædas. Fit autem læsio trifariam, in corde, ore et opere. Corde lædis proximum judicando, contemnendo, condemnando odiendoque. Ore lædis, famam ejus conspurcando, detrahendo, convitiando, lacescendo etc. Opere lædis, dum afficis injuria, aut faciendo quod illi est molestum, aut subtrahendo negandove quod illi est necessarium. Denique proximus læditur in rebus, in amicis et in aliis quibuscumque, si illi tollas quæ diligit, aut si inferas quæ sunt odiosa. Justitiæ igitur legem serves oportet, quam natura dictat, faciens alteri quod tibi fieri velis, et cavens facere alteri, quod tibi nolis fieri.

III.

Deo quædam nos debere.

Tertio, debes Deo subjectionem et obe-

dientiam ut præcepta facias, vites prohibita. Docet itaque nos Christus hic legem Evangelicam esse meliorem atque perfectiorem lege Mosaica, quo simul indicatur quoque legem Moysi non fuisse malam : alioqui non diceretur lex Evangelica melior, si illa non fuisset bona. Monet quoque nos supra justitiam Pharisæorum oportere extendere, nec illorum nobis sufficere perfectionem, si regnum voluerimus intrare cælorum.

Primò itaque justitia Pharisæorum fuit onera gravia alligare, quæ ipsi digito nolissent attingere, sicut illis exprobravit Christus. Secundo, justitia illorum fuit docere et non facere, quod Christus quoque reprobatur, dicens : *Super cathedram Moysi sederunt Scribæ et Pharisei. Omnia quæ dicunt vobis, facite : quæ autem faciunt, facere nolite.* Tertia erat Pharisæorum justitia, Dei præcepta negligere, traditiones vero seniorum præferre. De quo Christus quoque illos arguens : *irritum, inquit, fecistis mandatum Dei propter traditiones vestras.* Quarto, majora et graviora legis transgredi et pro minoribus zelari. Quapropter Christus illos avversatus, ait : *Væ vobis, Scribæ et Pharisei, quia decimatis anethum et mentham et cuminum, et reliquistis quæ graviora sunt legis.* Quinto, facere omnia propter homines (quod Christus arguit quoque), ut videantur ab eis. Hujusmodi, inquit Christus, justitia ad ingressum non sufficit regni cœlestis. Oportebat, inquit, majora facere, et minora non relinquere. Oportebat facere et docere, oportebat in omni re oculum habere simplicem, et nullam quærere gloriam ab hominibus. Oportebat, cum facis eleemosynam, tuba non præcinere. Oportebat, cum jejunas, faciem non extenuare. Oportebat nescire sinistram quod facit dextra. Nec aliis dare mandata convenit, seipsum vero excutere. Paulus diu non usus est libertate, qua alios tamen docebat libere uti, ut de Evangelio viveret, sed panem manibus lucrabatur, licet evangelizans, ut suo alios ædificaret

exemplo : sibi gravis, aliis indulgentior.

Nec sancti tantam discipulis imposuere vivendi austeritatem, quantam observabant ipsi, in seipsos rigidi, in alios propitii. Voluit igitur Dominus graviora non relinquere, ut leviora servarentur, nec prorsus leviora abjicere : sed illa fieri, et ista noluit relinquere. Non ergo traditiones aliter reprehendit, nisi quod propter illas legem Dei, mandata, misericordiam et iudicium posthabebant. Num et hodie boni religiosi, qui regulas quasdam seu statuta Evangelio adjecerunt, propterea Evangelium relinquunt, ut regulas suas servent? Haudquaquam.

Quin potius ideo regulas (quas propter Evangelii observantiam sibi instituerunt) servant, ne ab Evangelio deficiant.

Verbi gratia : Servant silentium, quia Christus in Evangelio non monachis tantum, sed cunctis dicit Christianis, de omni verbo otioso rationem reddendam. Ne igitur Christo non obediant, ne Evangelicum quid spernant, statuerunt silentium. Qui enim silet, otiosa non loquitur. Qui regulam servat monasticam, Evangelium non transgreditur. Hoc modo alia omnia illis quamlibet multa et varia instituta sunt, ut de culpis poeniteant, ut delicta caveant, ut servent Evangelium, ut carnem fatigent, petulantiam et lasciviam doment, ut mortificent vitia, obtineant virtutes, mundi gaudia, mundi vana contemnant, voluptates abscindant, animi puritatem assequantur, Christi investigent beneplacita, eisdem obtemperant, Deoque plene per humilitatem et resignationem sese subiciant et inhæreant per amorem. Hæc numquid Evangelica non sunt? Propterea igitur quæ ex regulis suis custodiunt monachi, ideo servant ac faciunt ea, ut illa jam dicta Evangelica facilius obtineant. Quod certum non contra Evangelium, sed pro Evangelio est militare. Sic Phariseorum traditiones quoque Christus non reprobabat, sed quod propter illas legis transgrediebantur præcepta, damnabat. Servent itaque monachi sua instituta, jejunent, abstineant, macerent se, obediant, vivant ab homini-

bus abstracti, sint muti, vigilant, psallant, orent. Quid hic auditur mali? Quid auditur in his quod Christus non docuerit, aut quod pugnet cum Evangelio? Noli prohibere eum qui benefacit (quomodo scriptum est), quin potius si potes et tu benefac. Si monachi plusquam tenentur ex Evangelicis præceptis operentur, quid tua refert? An pati non potes, ut se monachi castrant propter regnum cœlorum? Aut non potes sustinere, ut delicias carnis propter Dei amorem sibi monachi subtrahant? Torquetne cor tuum hoc, quod in utroque sexu neque nubant neque nubantur, sed perseverent virgines, sintque sicut Angeli Dei in cœlis? Quid tibi displicet, quod propria non habent? An Apostolorum credentiumque ignoras in exordio Ecclesiæ omnia fuisse communia? Nemo enim tunc quidquam dicebat suum, sed erant, inquit Lucas, omnia illis communia. Quid invides illis quod imitari non vis? Scio quid invides, nempe quod Christi sequuntur vestigia, quod vivunt, quod tibi impossibile videtur, puta in candidissima castitate, in Evangelica abnegatione, et in voluntaria paupertate. Quæ cum illi profiteantur, præcipue tu eadem imitari non valens, imo nolens, quia tamen gloriam eis invides, ideo calumniaris, detrahis, persequeris, idque propterea quod in illis Evangelica est veritas in opere, cujus tu tibi vindicas duntaxat nomen, cum tamen interim sic tibi vivere placeat, ut nihil in te possit inveniri Evangelicum. Porro si objicias monachos inveniri in quibus nihil reperiatur Evangelicum, hos non prohibeo, sed hortor obsecroque reformandos, arcendos, non fugandos aut delendos. Sed de hoc satis.

Interea tamen hic nihil mirandum est, quod in lege sua Dominus Evangelica et arctius et perfectius jubet servari præcepta sua, quam olim in veteri testamento jussit. Interim enim majori multo obligatione obstricti sumus: quare justum est ut majori devotione, majori fidelitate, majorique strenuitate illi serviamus, qui pluribus quotidie beneficiis sibi nos astrinxit. Inte-

Prov. III, 27.

Act. IV, 32.

Præcepta sua cur Deus arctius in novo testamento servari jussit.

Regulæ instituta-ue omnia monastica quomodo Evangelio minent.

Silentium eligio-om quod debet.

In calum-atores monastici instituti.

rim enim pro nobis incarnatus est, passus est, mortuus est, interimque innumera nobis contulit beneficia, quare merito nos eis arctius quoque ad serviendum obstricti sumus. Deinde cum felicior nobis detur promissio quam antiquis, puta regni cœlorum quod nullo pacto in veteri testamento fuit auditum, sed promittebatur diuturnitas vitæ, felicitas terrena, pax, tranquillitas, et rerum temporalium opulentia, non mirum est, ut magis ardua etiam a nobis præcepta exigantur; quamvis in veteri quoque testamento non defuerit Sacræ Scripturæ eruditio ad perfectionem stimulantis. Nam Michæas ait: *Væ qui cogitatis inutile.* Et Zacharias: *Malum vir fratri suo non cogitet in corde suo.* Quo manifestum est non solum opera, sed et cogitationes malas a prophetis damnari. Scimus præterea multos sub lege aut extra legem fuisse repertos, qui Evangelicam observarent perfectionem. Nam quis neget David Evangelicum fuisse virum? Recole quid passus a Saule David fuerit, quomodo se non fuerit ultus, quæ beneficia pro malis retribuerit, quantum se hosti et persecutori suo humiliaverit atque substraverit, quanta item benignitate Semei maledicenti sibi pepercerit, ignoverit atque remiserit: et invenies in eo perfectionem plane Evangelicam. De Job quoque viro recto et simplici id ipsum quis dubitet? Quis illum virum (ut alios interim taceam patriarchas atque prophetas) Evangelicum, Evangelicamque in eo viguisse perfectionem neget?

Irascibilis vis cur data sit homini.

Ira bona ac necessaria quæ.

Secundo admonet Dominus non irasci: subintelligitur autem sine causa. Nam ira data est homini, ut ubi irascendum est, irascatur, et quomodo irasci justum est, ita tamen ne delinquat. Quocirca advertendum est iram appetitum esse vindictæ, et hanc quandoque esse bonam et necessariam, interdum tolerabilem, aliquando malam. Bona ac necessaria est ubi quando irascendum est, quis irascatur. Nam si tibi irasceris propter peccata tua, eademque ulciscens in teipso ac puniens persequeris, si tibi ipsi delinquenti negligentive indi-

gnaris, si juxta Apostolum, teipsum dijudicas, juste ac sancte, ut Psalmista jussit, irasceris et non peccas. Si etiam aliena scelera detestaris, modo id zelo fiat justitiæ, juste irasceris. Hæc ira judicibus, principibus ac potestati non solum licita, sed maxime est etiam necessaria. Nisi enim hi vindices sint malorum, opprimuntur interea innocentes et pauperes Deusque contemnetur. Sunt enim ex male agentibus multi, qui temporalem magis pœnam metuunt, quæ hic a principibus judicibusque, quam quæ a Deo æterna infligitur. Hac ira, hoc zelo Phinees fuit commotus, qui Judæum quemdam cum muliere Madianitide fornicantem occidit. Cui tamen propterea adeo Dominus non est iratus, ut iram propterea etiam averterit Domini a filiis Israel. Pari modo Mathathias cernens Judæum ad jussum regis idolis immolantem, dolore contristatus est, contremueruntque omnia ossa ejus, inflammataque ira irruens occidit illum. Cujus certe zelus profuit genti Judæorum, adeo, ut resumptis animis cunctis tandem inimicis suis efficerentur fortiores. Hæc ira haudquaquam hic prohibetur, modo ut justum juste fiat. Est autem maxime his qui in magistratu sunt necessaria. Qui enim illa caret, cum debeat irasci, peccat. Eli quia non est, quomodo oportuit, satis filiis suis iratus, a Domino punitus est. David quoque quia Amnon filium suum Thamar violantem non satis dure corripuit, molestias propterea multas expertus est, filiumque planxit eumdem postea interemptum. Achab quoque rex Israel, nonne quia pepercit regi Benadab Syriæ, iratus propterea Dominus per Michæam illi denuntiavit, dicens: *Quia dimisisti virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima ejus, et populus tuus pro populo ejus?* Vides quia defuit Achab zelus et indignatio contra peccatores, id est, homines non secundum quod sunt homines, sed secundum hoc quod sunt peccatores, nec eum qui dignus erat perimi, cum a Domino illum haberet sibi traditum in manu, peremit, iratus est Do-

minus in Achab, atque sicut illi minatus est, ita ab eo supplicium sumpsit. Est igitur ira placans Dominum, ut est in Phinees: est ira excitans ad zelum atque ædificans, ut in Mathathia: est ira zelans atque honorem Deo tribuens, ut in Elia, qui occidit prophetas Baal. Hanc iram, id est, zelum Christus quoque exhibuit, quando in templo de funiculis flagello facto eiecit ementes et vendentes de templo. Hac ira zelatus quoque est Petrus in Ananiam et Saphiram, ut in Apostolorum Actis legitur. Est igitur ira quædam sancta et bona, quæ Dei irreverentiam, contemptum inobedientiamque execratur. Hæc stante nihilominus mansuetudine sævire potest. Nam de Moyse nonne legimus, quod erat vir mitissimus omnium qui morabantur in terra, nihilominus tamen erat iratus, hoc est, zelosus? Mansuetudinis namque fuit et charitatis, quod pro populo sibi commisso oravit tanto fervore, ut se deleri de libro vitæ peteret præ nimia dilectione populi, nihilominus tamen scelus idololatriæ videns, viginti tria millia virorum Levitarum manibus interfecit. Itaque, hoc est irasci et non peccare, sine livore, non ex odio, non ex crudelitate, non immodeste aut nimis severe, sed ex zelo Dei, aut ex zelo animarum, quæ peccando seducuntur aut corrumpuntur, iram, disciplinam censuramve exercere.

Est alia ira tolerabilis aut venialis, et hæc quadrifariam contingit. Est enim quædam ira, quæ sæpenumero in nonnullis absque vindictæ appetitu commovetur. Hæc ira ad impatientiæ magis pertinet rationem quam ad iram, estque, nisi tam vehemens sit ut ratione perturbet atque sui impotem faciat, venialis. Est alia, quæ est naturalis, vehemens impetuosaque passio quædam, subito et ad levissimam quamcumque ferverescens occasionem. Hæc si præmeditata non fuerit, sed ex abrupto fuerit exorta, et antequam ad discussionem rationis irascendi pervenerit causa sævierit, venialis est. Debet autem ratio hominis esse vigil, ne quæ in sensualitate excitata est, passio-

nis vitiosæ consentiat, neve illicitum quid verbo aut opere faciat, quod ex hac passione manaverit. Est tertia quoque quæ ex passione coloreve iracundiæ commovetur, præmeditato licet animo, et cum appetitu quoque vindictæ, exigue tamen nec admodum nocivæ. Hæc quoque propter imperfectionem fere semper venialis est. Quarta est, dum quis cum appetitu quoque vindictæ irascitur, si tamen alio non optet modo vindictam, quam juxta ordinem et legem juris, hic quoque nisi aut exorbitantia, aut in sinceritate defectus aliquis adfuerit, venialiter peccat. Hanc iram Christus dividit in duas species, ut vel sit ira sola, vel sit ira quæ in signum, verbum motumque indignationis erumpat, et juxta hoc ex supplicio contra posito gradus constituit, ut ea quæ cum sono motuque indignationis fit, gravior habeatur quam ea quæ in seipsa intus continetur atque immoritur. Tertia ira est lethalis, quæ progreditur usque ad contumeliam aut injuriam gravem, de qua Christus unum posuit exemplum de eo, qui fratrem suum dixerit ira stimulante fatuum, aut probroso eum verbo alio contemptivo despexerit. Nunquam enim assentit Dominus, nec impunitum relinquit ut contemnamus proximum. Prospice igitur tibi dum irasceris, aut dum sentis vel passionem, vel ulciscendi cupiditatem et cave ne scienter aut consentiens iram tolere, ne iræ obedias, ne fratrem contempnas, ne lædas aut offendas, ne denique aliquid facias, imo ne in te deprehendatur aliquid unde fratrem tuum contristes aut offendas. Sed passionem fac in te perire in semetipsa, aut juxta verbum Psalmistæ: *Desine ab ira, et derelinque furorem; noli æmulari ut maligneris.* Neque enim sufficit, ut intra te iram contineas, ne hæc erumpat, ne sæviat, ne quem lædat, sed occidere etiam in te necesse est furorem, ne quod est in te malum, maneat, crescat indureturque. Nisi enim conceptam iram iterum elimines, quæ perseverat cito ira in odium mutatur. Quod ne fiat, neque in te, neque in proximo tuo, monuit Christus

Ira lethalis quæ sit.

Ps. xxxvi, 8.

tolerabilis aut venialis

reconciliationem accelerandam offensi fratris, quod tertio loco in fine commonefacit Evangelii.

Quanto studio frater contristatus et offensus placandus sit.

Tertium itaque est, quod monet Dominus, ut nihil credamus, quicquid obtulerimus, Deo interea gratum aut acceptum eidem a nobis fieri, quamdiu fratrem reliquerimus ex nobis contristatum, et placare illum contempserimus, aut nobis reconciliare. Hoc autem ideo Christus monet, quia nos vult omnes esse charitatis studiosissimos, sine qua, ut reliqua alia nobis minime subveniunt, ita ante omnia nobis conandum est, ut hanc integram veramque ad omnes non solum ipsi servemus, sed quantum in nobis est, ut alii erga nos quoque in pace et charitate vivant quieti, provideamus. Videtur difficile ac grave non irasci, sed additur, si lapsus fueris, etiam quomodo resurgas. Quanta igitur res est quæ hic jubetur, quam ardua, aut quam gravis, ut aut non offendas proximum, aut si offenderis, ut iterum ab eodem humiliter veniam petas,

ipsum places, atque offendenti te hilariter veniam tribuas et ignoscas? Esto humilis, et nihil hic erit tibi grave. Scimus enim, ut Joannes dicit, quoniam Dei mandata gravia non sunt nisi superbis atque confidentibus in se. In teipso hoc expende. Nosti contumeliam aut injuriam irrogare, nosti proximum contemnere, nosti illum contristare, et nescis illum placare, reconciliare, honorare, ac te illi humiliare? Etiam si Christus hoc non præcepisset, naturæ lex te doceret, placare scilicet eum, quem offendisses. Deinde si Christus quoque non mandasset injuriam dimittendam, tua necessitas, qua peccata tibi dimittenda flagitas, sententiam tibi ferret, ut pari modo tu quoque miserearis proximi, ignoscens illi quomodo tui velis misereri, tibi que ignosci. Det nobis Dominus noster Jesus Christus adimplere quod jubet, ut semper mansueti, et nihilominus justi misericordes inveniamur ad sui laudem et honorem, qui est benedictus in secula, Amen.

DOMINICA SEPTIMA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

HUMANUM dico propter infirmitatem carnis vestræ. Sicut enim exhibuistis membra vestra servire immunditiæ et iniquitati ad iniquitatem : ita nunc exhibete membra vestra servire justitiæ in sanctificationem. Quum enim servi essetis peccati, liberi fuistis justitiæ. Quem ergo fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis ? Nam finis illorum mors est. Nunc vero liberati a peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem vero in vitam æternam. Stipendium enim peccati mors est : gratia autem Dei, vita æterna, in Christo Jesu Domino nostro. *Ad Rom. VI.*

HUMANUM et leve vobis aliquid quod ferre possitis, dico. Non enim loqui vobis possum ut spiritualibus, ferventibus et perfectis, sed ut adhuc carnalibus : ideo quod virium vestrarum mensuram non excedat, injungo. Sicut olim ante conversionem exhibuistis membra vestra servire libidini, immunditiæ, luxuriæque qua polluistis corpora vestra, et sicut eadem exhibuistis servire iniquitati cum injuria proximorum, trahenti ad iniquitatem aliam majorem (iniquitas enim generat iniquitatem), ita nunc servi facti Christi, post agnitam veritatem exhibete membra vestra ad serviendum justitiæ et virtutibus, ad obtinendam sanctitatem. Justum enim est eadem membra, quibus olim ad Dei contemptum, ad Deique contumeliam abusi fuistis, nunc in ministerium, in obsequium et in honorem convertere Christi. Cum enim servi essetis peccati, satisfacientes concupiscentiis et illicitis desideriis vestris, liberi interim alienique fuistis a Domino justitiæ. Nulla enim virtus,

nulla honestas, non lex neque justitia imperabat vobis, quia divina spreveratis præcepta, ideo male liberi fuistis. In peccatis itaque et vitiis vestris viventes, quem fructum, aut quam utilitatem habuistis tunc in quibus nunc cum sanæ estis mentis, propter illorum turpitudinem erubescitis ? Nam finis illorum vitiorum atque malorum operum est mors, id est, æterna damnatio. Itaque de servitute peccati fructum habuistis ignominiam et confusionem, et in fine habituri eratis mortem æternam. Verum nunc liberati baptismo per virtutem passionis Christi a peccato, cui olim serviebatis, et nunc servi facti Deo, habetis fructum vestrum, hoc est, charitatem vobis a Deo infusam, et bona opera in sanctificationem, quæ est virtutum consummatio, finem vero laboris vestri, quem in Dei servitio sustinetis, habetis vitam æternam. Stipendium enim peccati est mors. Hæc enim sola, tam ea quæ est naturæ, quam quæ inferni, debetur peccato : gratia autem Dei vita æterna.

Videsne cum rectius inferre putaretur, postquam dixisset : Stipendium vero justitiæ vita æterna, non tamen sic (ne humano merito plus tribuens daret nobis superbiendi occasionem) sed aliter intulit, nempe ita : Stipendium peccati mors, gratia autem Dei vita æterna? Stipendium vera peccati est mors, sic recte etiam justitiæ veræ debetur vita æterna. Sed absit ut tibi arroges justitiam veram. Si enim tibi arrogas, non justitia, sed ut Pharisæo illo, superbia est. Vera enim justitia ex te non est, sed ex Deo est. Quid enim habes,

I. Cor.
IV, 7.

puta boni, quod non accepisti? Quapropter si accepturus es vitam æternam, justitiæ quidem stipendium est, sed tibi gratia est, quomodo et tibi ipsa justitia gratia est. Si enim ex te esset justitia, recte tibi deberetur vita æterna, cum justitiæ debeatur vita æterna. Jam vero non ex te, sed ex Deo est justitia tua : ergo ex gratia Dei est, si tibi donetur vita æterna. Neque enim habes alia merita quam Dei munera, quibus cum vita æterna redditur, gratia pro gratia redditur, in Christo Jesu Domino nostro.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, MARCI VIII.

VARIIS divinitatem suam probat argumentis Dominus noster Jesus Christus, nec uspiam aliquid intermisit, quod in commodum salutemque fuerit nostram. Fecit miracula non solum multa, sed et varia. Sanavit infirmos, et hoc a variis languoribus. Convertit aquam in vinum : hodie vero, ut alio tempore quoque fere similiter, ex septem panibus quatuor hominum millia refecit. Cum enim sequeretur illum turba maxima, quam fame afflictam et esurientem formidabat relinquere, ne deficerent in via longe a patria distantes (ea enim quæ secum in via assumpserant cibaria, consumpserant), misertus ipse est benignissimus Dominus turbæ et refecit eos. Nullum tamen hic miraculum est, quod Dominus turbæ miseretur, utpote qui totus est pientissimus : sed quod ex septem panibus quatuor millia satiavit virorum. Quid enim mirum ut semel misereatur, qui nunquam non miseretur? *Opera enim Domini universa misericordia et veritas. Misericordia quoque ejus plena est terra*, quia a fonte olei nihil aliud manare potest quam oleum : et a fonte misericordiæ quid emanabit nisi

misericordia? Quod ergo miseretur, neque rarum, neque mirum est : quod vero ex misericordia hoc modo præstat beneficium, miraculum est, et virtutis tantum divinæ. Itaque ait Marcus Evangelista :

Cum turba multa esset cum Jesu, nec haberent quod manducarent, convocatis discipulis suis, ait illis : *Miserereor super turbam.*

Turba multa erat cum Jesu, puta, ut ex fine Evangelii liquet, quatuor millia hominum. Hi attracti dulcedine verborum, vultus morumque Christi, simul ac miraculorum gloria, secuti fuerant Salvatorem in desertum. Et quamvis cibaria sumpserant, haud dubium itineri necessaria, hæc tamen infra biduum consumpta sunt. Neque enim putabant se longius progredi, aut tam diu Domino commorari. Verum salubriter eos seduxit Dominus, atque secum detinuit suæ eruditionis suavitate : adeo ut ejus dulcedine capti, ab eo ægre possent separari. Quærebant enim ante omnia regnum Dei. Dulcior eis erat refectio animæ quam corporis. Ideo usque in tertium jam diem pervenerant, nullam

Ps. XXIV,
10.
Ibid. XXXII,
5.

sollicitudinem habentes de cibo. Atque ideo Dominus, quod promittit alio loco, voluit reipsa ostendere, quod scilicet omnia adjiciantur his, qui primum quæerunt regnum Dei. Itaque Dominus Jesus sciens ciborum inopiam, procurandique cibaria impossibilitatem, nihilominus tamen inter hæc turbæ quoque attendens necessitatem, convocatis discipulis quasi de remedio cum illis consulturus, dicit : Misereor super turbam. Quare discipulos convocat, cum Apostolorum neque egeat, neque usus fuerit auxilio? Dicendum, Dominum Jesum omnia propter nos fecisse. Convocat idcirco discipulos, cum illis tractaturus, quo instrueret praelatos, tametsi sciant quid sint facturi, non contemnere aliorum et subditorum maxime consilia, sed illis deferre honorem, eos interrogare, patienterque eos audire : et sic tandem quod optimum noverit, aut suasum fuerit, agere. Misereor, inquit, super turbam. Quod homini naturale est, nemo non absque difficultate facit. Nihil autem libentius vult Deus, quam misereri et parcere. Siquidem quomodo igni ex sua natura competit calefacere, ita Deo proprium est congruitque ejus naturæ, misereri et parcere. Neque enim Pontificem habemus, qui non possit compati infirmitatibus nostris. Nec scimus alium qui adeo sit pronus, adeoque velit ex intimo cordis nostri misereri, sicut ipse : quippe cum nos simus opera manuum ejus, et oves pascuæ ejus. Dicit itaque suapte compassione : Misereor super turbam.

Quia ecce jam triduo sustinent me, nec habent quod manducent. Et si dimiserō eos jejunos in domum suam, deficient in via. Quidam enim eorum de longe venerunt.

Vide piissimum cor Jesu, quam diligenter expendit, quam distincte enumerat necessitatem turbæ, periculumque ejus cupit avertere. Animadvertit quod secum triduo jam manserant se continuo secuti. Scie-

bat eis quoque cibum deesse, tam propter loci inconvenientiam, quam quia quæ portaverant secum absumpta erant. Videbat igitur in se totam repositam auxilii spem, ut miraculo subveniret. Et observa, quomodo hæc omnia explanat Apostolis quasi futuri miraculi prænuntians causam, hoc est, ipsam necessitatem. Voluit enim nos docere, non præsumere de singulari miraculo expectando, ubi humano modo adesse nobis potest remedium, quo utamur. Quod si defuerit, totos nos projiciamus in bonitatem Dei. Cum enim (ut inquit rex Josaphat) ignoramus quid facere debeamus, hoc nobis residuum est, ut manus nostras ad Deum in cælum levemus. Nullo enim pacto Deus noster nos deseret, ubi aliud a nobis aut a creatura auxilium habere non possumus. Aut enim eripit nos, aut subvenit, aut facit ut inter pericula simus absque periculo. Quod si tantum tibi esset periculum, aut etiam nihil aliud expectes, nisi subvenerit Deus, quam mortem, confide, fili, quia Deus te non derelinquet. Non tamen putes quod servet semper te Deus a periculo mortis, sed quod te a malo et periculo quod tu formidas, eripiet. Nam cum sis mortalis, oporteatque te alioqui mori cum placuerit Deo, si te modo permittat mori, vel ex fame, vel ex frigore, vel alia necessitate, nec te liberet, quomodo velles liberari, liberabit te ab alio malo graviore, et hoc per mortem, a qua, si sapiens fores, non cupies nisi ad Dei gloriam liberari. Qui enim tu scis, an magis tibi expediat vita quam mors? Cum ergo nescias, illi committe et crede eum facturum, quod tibi noverit utilissimum. Neque enim non novit, neque abnuit bona data dare filiis suis, præsertim confidentibus in se. Crede igitur, si in illum speraveris, ab omni malo a quocumque humana non poterit liberare industria, te liberabit. Quod si tibi salubrius fuerit pati, aut mori, quam ab horum utroque liberari, non liberans liberabit te. Non, inquam, liberans te ab hoc malo, quod malum æstimas, liberabit te a graviore malo, quod

Quantum
nos Deo
resignare
debeamus.

II. Par. xx,
12.

Discipulos
quare con-
vocaverit
Jesus.

Hebr. iv,
5.

ignoras. Innitere igitur plena confidentia super divina bonitate ejusque providentia : non tamen ita ut contempnas aut negligas quærere aut admittere consilia humana. Nam in hoc quoque, quod uteris remedio consiliove naturali, Deo te expedit ut committas, rogans illum, ut aut remedium suffragari tibi hoc faciat, aut remedii fructu te destitui, quomodocumque illi placuerit. Hoc si feceris, in cunctis diriget te Deus.

Et responderunt ei discipuli sui : Unde illos poterit quis hic saturare panibus in solitudine ?

Notatur hic discipulorum adhuc rudium imperfectio. Viderant enim miraculum de quinque panibus (quod ab hoc aliud fuit) et duobus piscibus, quantam scilicet turbam his Christus saturaverit. Viderant quoque paulo ante, quam multa signa et miracula in languidos fecerat, omnes sanans liberansque, a quacumque detinebantur infirmitate. Sed inter hæc vide, qua benignitate utitur Dominus Jesus erga illos. Neque enim eos ignorantiae aut imperfectionis coarguit, sed re ipsa ac miraculo, illos instituere vult, sibiipsisque eos ostendere. Volebat nihilominus docere, quam patienter eos qui ignorant aut imperfecti sunt, convenit nos quoque portare, ac magis dissimulanter quam torve aut dure eorum ignorantiam instruere. Nulla enim instructio melior est quam ea, quæ non cum impetu infertur, sed paulatim sensimque introducitur, dum errans aut ignorans eo perducitur, ut suum ipse errorem deprehendat. Hoc modo non raro Christus utitur ad discipulorum instructionem.

Instructio-
nis modus
optimus.

Et interrogavit eos : Quot panes habetis ? Qui dixerunt : Septem. Et præcepit turbæ discumbere super terram.

Vides quanta utitur similitudine prioris miraculi de quinque panibus et duobus piscibus ? Nam ut ibi hic eos interrogat

quoque, et uniformi utrobique utitur modo loquendi. Est etiam in utroque miraculo par et locus et causa. Per hanc igitur similitudinem et rei et locutionis Dominus discipulos excitare voluit, quo prioris recordarentur miraculi, quomodo semel in deserto quoque satiaverit quinque millia. At illi nihil considerantes, cogitabant tantum de humana providentia, quæ tamen illis non poterat subvenire. Sciebat et ipse Dominus indubitatam possibilitatem naturalem ad turbam tantam pascendam. Nihilominus tamen antequam miraculum exhiberet, dixit : Misereor super turbam, et cætera, provocare discipulos quoque volens ad misericordiam, ut pro esuriante turba rogarent memores prioris miraculi. Quod cum non intelligerent, interrogavit eos Jesus de panibus, quo tandem manifestum fieret, ex villa aut vico nullam esse alimoniam administratam, sed septem duntaxat in tanta turba mansisse panes. Discite hic, quantum desiderium, quantaque suavitas in turba fuerit verbi Dei, quæ adeo spirituali fuit refectioni intenta, ut corporalem oblita fuerit sumere cibum. Siquidem (ut dixi) in tanta multitudine non ultra septem inveniebantur panes. Est quoque non dissimulanter prætereundum, quod Apostoli ad gloriam Christi, ut in Evangelista Matthæo, qui idem hoc miraculum narrat, liquet, non erubuerunt suam confiteri ignorantiam suamque imperfectionem. Dicitur autem hic, quod turbæ discumbere sunt jussæ super terram. In priori enim miraculo circa festum Paschæ, quando quinque satiavit hominum millia, discubuerunt super fœnum. Tunc enim in calidis illis regionibus fœnum seu gramina secanda pro fœno multa erant in loco, quæ tempore nunc æstivo propter solis ardorem nusquam erant.

Et accipiens septem panes, gratias agens, fregit et dabat discipulis suis ut apponerent : et apposuerunt turbæ. Et habebant pisciculos paucos, et ipsos benedixit, et jussit apponi.

Dona Dei
benedicere
quid sit.

Vide quam studiose ubique suo nos exemplo instituit, ut eo maxime tempore, quando Dei dona sumimus, Deo gratias agamus, donaue ejus benedicamus: quod nihil profecto aliud est, quam ut oremus, ut sumptio illius rei quæ benedicitur, ad Dei gloriam, et ad utriusque hominis percipiatur salutem. Unde manifesta fit impietas hæreticorum dicentium cibos et aquam, sal quoque et id genus similia, quæ benedicere consuevit Ecclesia, non benedicenda, sed benedictiones has injuriam esse Creatoris, qui creavit omnia bona, et juxta Apostolum, omnem Dei creaturam esse bonam: ideo in contumeliam Creatoris inquit fieri, si benedicatur aliqua creatura, quasi ante benedictionem crediderimus hanc fuisse malam. Si itaque benedictio hujusmodi Dei injuria est, maxime injurius erit in Patrem suum Christus Dei Filius, qui postquam creata a Patre omnia dicta sunt bona, benedicere præsumperit quædam, tanquam meliora eadem sua benedictione factururus. Sed absit ut creaturam Dei putemus malam, quia nec Christus hoc arbitratus est, nec ita benedixit quasi qui male factam benedicens reformare voluerit. Sed hoc, quod benefactum est a Deo, benedicit ut ad usum nobis non proveniat insalubrem.

Creaturas
Dei quomodo
benedicat Ec-
clesia.

Hoc modo nos quoque benedicimus, non creaturam quasi malam corrigere præsumentes, sed hoc benedicens oramus, ut per usum creaturæ hujus benedictionem nos a Domino accipiamus celestem, nobisque ad animæ et corporis ejus sumptio proveniat salutem. Cæterum, quod quædam alia ut aquam benedictam, sal et similia, quibus magis ad devotionem quam ad corporalem utimur sustentationem, benedicimus, per virtutem orationis, nobis certum aliquid donari a Deo petimus, quod quisquis hac creatura usus fuerit, percipiat. Sunt igitur exorcismi in Ecclesiæ usu et benedictiones, puta ciborum, pomorum, cæreorum, frondium, herbarum et hujusmodi, non aliud quam orationes Ecclesiæ quas sacerdos minister

Benedictiones et
exorcismi
Ecclesiæ
quid efficiant.

nomine totius populi fundit ad Deum, et virtutem effectumque ac beneficium humilientibus se ad hujus creaturæ perceptionem, et in fide hoc ipsum, ad quod consecratum est, postulantis impetrat. Verbi gratia: Aqua benedicitur in Ecclesia ad repellendas satanæ (ubicumque respersa fuerit) machinationes, noxia quoque ac pestifera alia avertenda. Qua qui fuerit usus, hoc propter quod consecrata est aqua, et quod sacerdos in persona Ecclesiæ Deum rogavit, si tamen in fide usus fuerit, assequetur. Quod nisi foret, quomodo verum esset quod Christus dicit: Quidquid orantes petitis, fiet vobis? Itemque: *Quidquid Patrem petieritis in nomine meo, dabit vobis*: quando hoc quod Ecclesiæ nomine et in persona omnium petatum est, non auditur? Sunt ergo benedictiones harum rerum, ut dixi, orationes, quæ Deo humiliter porrectæ et in fide postulatae, ex fide quoque ut oportet in usum sumptæ, benigne a Domino exaudiuntur.

Aquam cur
et ad quid
benedicat
Ecclesia.

Marc. XI,
24.
Joann. XVI,
23.

Et manducaverunt, et saturati sunt.

Et sustulerunt, quod superaverat de fragmentis, septem sportas.

Manducaverunt et saturati sunt ex septem panibus, Domino eosdem multiplicante. Non crederentur autem qui manducaverant saturati, nisi de fragmentis quæ appetitum superaverant manducantium, ut comedere plus hac vice non possent, septem colligerentur sportæ plenæ. Sive sportæ ibi fuerint, sive non fuerint (habet enim quæstionem apud curiosos, unde sportæ venerint ad solitudinem seu eremum), tot fragmenta panum collecta sunt, ut sportas septem possent implere. Non est tamen adeo inconueniens, sportas ibi fuisse. Siquidem inter tot hominum millia non pauci, sed fere omnes aut viaticum secum acceperunt, aut de viatico aliorum, quod vicini amicive sumpserant, sustentati sunt. Unde enim usque in tertium diem fuissent Dominum secuti in solitudinem, nisi panes secum sumpsissent, quos comederent? Non ergo dubium est, multos

sumpsisse pro se et suis necessaria, ut duobus reficerentur diebus, aliisque non habentibus participarent. Si itaque quod necesse erat, cibos et panes secum sumpserunt, quid mirum, si cophinos aut sportas quoque habuerint, quibus necessaria secum deferrent? Puerilis igitur et ridicula est interrogatio, unde sportæ ad eremum venerint, cum non solum verisimile, sed necessarium videatur, sportas adfuisse apud eos, qui cibos portaverant pro his, quos ex uno pago, aut una familia, aut certe ex una domo familiaritas aut necessitudo contraxerat. Quamdiu igitur panibus ciboque occupatæ alio erant sportæ, portabantur cum turba usque in solitudinem. Porro cum tertia die omnes essent evacuatae, tu miraris unde venerint cophini aut sportæ? Certe potuit fieri, ut tantam multitudinem sequerentur, qui panes ferrent in sportis venales, suumque ex turba quæstum agerent. Quibus panibus omnibus usque ad septem consumptis, Christus eos, qui absque periculo jam non poterant reverti, misericordissime satiavit.

Erant autem qui manducaverant, quasi quatuor millia, et dimisit eos.

Evangelista Matthæus explicat quatuor millia, quia ista est libertas Sacrae Scripturae, ut minutias numeri parum curet. Sive enim in modico exsuperet, aut paulo minor sit numerus quam narratur, nihil contra veritatem est. Quia tametsi discrepantia aliqua in locis aliis Sacrae Scriptu-

ræ inventa fuerit, si modicissima (puta in numero aut loco) sit variatio, nihili pendenda est hujusmodi contrarietas. Neque enim in hujusmodi multum pensi habet Scriptura. Jam, filii, nobis videndum est, qui turbæ hujus devotionem imitemur triduo Dominum usque ad inediam sequentis. Sequamur nos quoque conversi ad Dominum, oportet. Sequamur autem in desertum, colligationem peccatorum peccandi-
que occasionem omnem relinquentes. In novitate enim vitæ hoc modo ambulanti-
bus, et noviter conversis, nihil tam est necessarium, quam abstractam ab hominum familiaritate, a sociali conversatione, ab inutili denique occupatione vitam agere. Sequamur autem triduo. Prima sit dies, qua gementes peccata nostra cuncta plan-
gamus, gemendo, confitendo, et pœnitentiæ opera faciendo. Secunda dies sit, qua propositum firmemus contra omne peccatum, contra omne malum, et contra hoc quodcumque non placuerit Deo. Tertia dies sit, qua studium imitationis vitæ Christi sumamus, ut quæ placita sunt ei, faciamus semper. His tribus diebus, filii, quibus non insipienter occupabitis totam vitam vestram, si Christum fueritis secuti, si illum fueritis præstolati, cibabit vos pane vitæ, reficiet cibo cœlesti : quo confortati, redibitis in patriam vestram, unde excidistis, perpetuæ felicitatis. Quod nobis omnibus largiatur piissimus Dominus noster Jesus Christus, qui cum Patre et Spiritu Sancto vivit et regnat Deus benedictus, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

SEPTEM DEI BENEFICIA MEDITATA, UT PANES CORPUS, ANIMAM REFICIUNT : QUADRIFARIAM-
QUE QUOMODO DOMINUM MISEREATUR ; ET DE OCTO HUIUS EVANGELII DOCUMENTIS.

CUM turba multa esset cum Jesu, nec haberent quod manducarent, convocatis discipulis, ait illis : *Misereor super turbam.* Marci VIII, 1, 2.

Non unum duntaxat, sed multa docet nos Dominus Jesus in quovis operum suorum. Ejus enim opera præ aliis operibus omnibus hoc habent, ut nullum sit quod

scandalizet, nullum sit quod non ædificet, nullum quod non loquatur et doceat. Quapropter nullum est miraculum Christi, quod non supra hoc, quod est miraculum, potentiæque divinæ signum, aliquid instruat, doceatque contemplantem, id quod modo in hoc quoque contingit miraculo. Nam juxta litteram historiæ Dominus Jesus quatuor millia hominum esurientium satiavit panibus septem. Nec tamen hoc adeo est insolitum potentiæ ejus divinæ. Siquidem quis alius seminis grana modica multiplicat in terram jacta, facitque ut cum incremento maximo reddantur in messe, nisi qui hodie ex paucis panibus hominum maximam multitudinem pavit? Quod ergo ex granis facit paucis quotidie, hoc jam pridem, et nunc iterum, ex paucis panibus fecit. Est tamen aliud quoque, quod aut hoc miraculum loquitur, aut in hoc miraculo juxta spirituales sensum intelligitur. Dominus enim Jesus in hunc mundum venit peccatores salvos facere, colligere dispersos, et reducere errantes. Veniens itaque cœpit prædicare, et confluxerunt ad eum turbæ multæ. Undecumque enim venerunt qui poscerent opem et consilium ab eo, omnes benigne recepit, misericorditer adjuvit, et sapienter docuit. Secutæ sunt igitur illum turbæ multæ, puta ex Judæis, ex gentibus, et ab initio nascentis Ecclesiæ usque in finem. Quotquot autem sequebantur illum, cum eo profecti sunt in desertum seu in solitudinem, quo segregati a conversatione generali hominum, subducerent se quoque omni occasione peccandi. Qui enim peccandi renuit vitare occasiones, non dicitur continere velle a peccato. Est igitur propter innocentiam vita abstracta ac solitaria quærenda. Est nihilominus alia causa propter quam quærenda est vita abstracta ac separata, puta ut ibi divinum instinctum liberius inspirationesque sacras percipiat homo. Neque enim in solitudine mundo servitur ut in civitate. Hoc tamen maxime de solitudine intelligitur cordis, quæ occupationes excludit mundi. Propterea in Osee

dicit Dominus: *Ducam eam in solitudinem, Os. II, 14. et loquar ad cor ejus.* Videns itaque turbas, miserebatur. Et nisi profecto misertus esset nostri, venissetque ad nos, perissemus omnes. Fuit igitur ejus adventus præcipue nobis necessarius, ut Apostolus ait: *Deus qui dives est in misericordia Eph. II, 4. sua, propter nimiam charitatem suam qua dilexit nos, cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos in Christo, cujus gratia salvati estis.* Quod autem dicit inter eos esse, quorum miseretur quosdam, qui de longe venerunt, significare vult nos peccatores graviores, quibus dicit Apostolus: *Vos qui longe eratis aliquando, nunc prope facti estis in sanguine Christi.* Tres autem dies, pœnitentiæ sunt exercitia, ut quidquid cogitando, quidquid loquendo quidquidve operando deliquimus, quasi tribus diebus flendo et gratiam Dei suspirando diluamus. Possunt nihilominus per tres dies, tres intelligi ætates hominum: Pueritia, Juventus et Senectus. In quibus si Christo quis inseparabiliter adhæserit, ad refectiorem cœlestis perveniet convivii.

Interim tamen in deserto pœnitentiæ reficiet nos septem panibus. Qui sunt, inquis, panes isti septem? Dico septem sunt beneficia Dei, quæ in mente dum recoluntur, reficiunt et satiant. Primum est, quod a Domino Deo nos esse creatos scimus: et hoc non otiose, sed ut hic ipsum diligamus, illi serviamus, nos illi subjiciamus. Ipsum, inquam, Deum et Creatorem nostrum, nos vero miseras ejus inutilesque creaturas intelligamus. Creavit autem nos, ut participes nos suæ æternæ beatitudinis faciat. Vide jam, fili, an non reficiat hic panis, quando meditatio tua circa hoc occupatur, ut sentias quanta dulcedine, quanto amore, quantaque misericordia te, cum non esses, ut esses, fecit. Et ad quid te fecit, nisi ut illum cognosceres, cognoscendo amares, amando illo fruereris? Vide igitur quanti habitus sis a Deo, qui tibi dedit esse, vitam, animam rationalem æternæ beatitudinis capacem. Secundus panis est quod te pretiosissimi Filii

Ibid.
Tres dies
mystice
quid.

Ætates hominum tres
quæ sint.

Panes septem mystice
qui sint.

Ad quid
Deus hominem
creaverit.

August.
Beneficium redemptionis
quantum æstimandum.

Miraculi
hujus sensus mysticus.

Vita solitaria
cur præcipue
quærenda sit.

sui sanguine redemit. Cum enim necdum esses, cum inimicus esses, cum mox natus filius æternæ esses damnationis, providit tibi quo damnationis hujus effugeres sententiam. Siquidem pro te passus, crucem et mortem sustinuit, cujus in baptismo te participem faciens sibi incorporavit, ut posthac omnia ejus merita sint tua, sisque filius ei adoptionis æternæ. Tertius panis est, ut mediteris quanta misericordia et benignitate te peccantem dissimulavit, sicut

Rom. II, 4. Apostolus dicit : An ignoras, o homo, quod benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Quot putas jam in inferno æterno supplicio damnatos, qui paucioribus quam tu peccatis Deum offenderunt? Unde tibi igitur, ut te peccata peccatis cumulate, tanto tempore tecum dissimularetur, tanto tempore parceretur, et hactenus pœnitentia exspectaretur? Si hæc recte meditaris ac expendis, omnia membra tua merito tremement dum vides singulari huc usque admirabilique misericordia ad pœnitentiam te servatum. Audi igitur vocem Dominicam, audi vocem Patris : Nolo mortem peccatoris, sed ut magis convertatur et vivat. Vide igitur ut huic misericordissimæ expectationi tuæ respondeas quoque, eo perfectius te ad Deum convertens, eo diligens illum ferventius atque humiliter, te, hoc est, ingratitudinem tuam deflens, quo tardior ad eum fueris reversus. Quam liberalis, quamque gratuita est super me misericordia tua, Domine, (ait sanctus Bernardus). Ego peccabam, et tu dissimulabas : ego non continebam a sceleribus, et tu ab ultione abstinebas : prolongabam ego multo tempore iniquitatem meam, et tu, Domine, prolongasti pietatem tuam. Quartus panis quem rumines quoque reficiaris, est quod quamvis ingratus, quamvis delinquentem, non tamen beneficiis suis Deus te destituit. Pavit te, a periculis eripuit et custodivit te, gratiam hominum, favores, tranquillitatem, sanitatem, et reliqua id genus beneficiorum munera innumera tibi tribuit. Si quid denique ei acceptum feceris, ad illum nunc conversus, non minus id gratum erit

illi, quam si nunquam peccasses. Postremo operibus tuis bonis ac virtutibus, non minus, quamvis deliqueris olim graviter, te pœnitente retribuet, quam daret innocenti, si ad operandum modo æqua te excitaverit charitas, quæ excitavit innocentem. Neque enim imputat Dominus peccatum, ut minus acceptum ferat quicquid a pœnitente quam quod ab innocente offertur, modo charitate id pari fuerit factum. Imo crede mihi, non minus amat Deus eum, qui post multa scelera ad ipsum redit pœnitens, quam eum qui nunquam peccavit. Quamvis de retributione futura (quandoquidem merita plerumque sunt dissimilia) hoc sentiendum est, unumquemque recepturum juxta opera sua, non ut in pœnitente peccata dimissa damnentur, sed ut bona opera in utroque juxta mensuram suam coronentur : mala autem aut hic aut post hanc vitam purgentur. Propterea hunc panem ruminans : Quid dicam, quidam inquit, o bone Jesu, de tua misericordia, qui non minus conversum peccatorem diligis quam innocentem? Quintus panis est, quod diligentibus Deum omnia facit cooperari in bonum. Vide et expende hic fidelitatem divinam. Sive enim agas, sive patiaris, si modo ad Deum toto fueris conversus corde, ipse faciet ut non solum bona, verum etiam peccata tua tibi occasionem operentur boni majoris. Sextus panis est, quem manducabis, si meditatus fueris Dei bonitatem et benignitatem erga te. Nam bonam voluntatem, ubicumque defuerit facultas operandi, pro opere suscipit Deus, computat atque coronat. Siquidem bonorum nostrorum non egens, bonam recipit voluntatem. Voluntas autem tunc bona est, si nullum bonum quod agere valet, imperfectum relinquat. Septimus panis est ultima refectio æternæ felicitatis. *Quam magna*, inquit Psalmista, *multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timētibz te. Perfecisti eis qui sperant in te. Inebriabuntur enim ab ubertate domus tuæ, et torrente voluptatis tuæ potabis eos.* Meditare igitur, quando post multas hujus vitæ miseras, post labores

Rom. II, 4.

Dissimularit uti Deus nos peccantes.

Ezech. XVIII, 23.

Bernard.

Beneficiis uti Deus peccantes non destituerit.

Ele om per bon

Bo ben Dei hon qua

Vo bon cen sit.

20. Ibi 9- B do qu ref

et sudores requies beata dabitur, quam dulcis erit vox illa: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi.* Interim autem, filii, hos panes septem in deserto hujus vitæ comedite, auscultateque ad Domini vocem dicentis: *Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos.* Hi enim panes septem probe masticati excitabunt et comedenti appetitum, et gustui saporem præbebunt.

Est itaque misericordia Domini super nos magna nimis, quippe qui quadrifariam miseretur. Primo namque miserendo non accipit nec respicit personam cujus miseretur, quia absque respectu et discrimine miseretur omnium, sicut scriptum est in Ecclesiastico dicente: *Miseratio hominis circa proximum suum, misericordia autem Dei super omnem carnem.* Sive enim peccator, sive poenitens, sive justus fueris, non te abscondes a calore dilectionis ejus. Diligit enim omnes, ideo miseretur omnium. Verum si dicis quomodo peccatores diligit, cum scriptum sit: *Altissimus odio habet peccatores:* Dicendum: Deus non diligit peccatores, juxta hoc quod sunt peccatores, nec propterea quia sunt peccatores, sed eos qui modo quidem peccatores sunt, ideo diligit ut divinam dilectionem erga se et misericordiam sentientes, fiant non peccatores: imo ut faciat eos non peccatores, hoc est, poenitentes. Nam, teste Augustino: Si Deus peccatores non dilexisset, de cœlis ad terram non descendisset. Quod ipse quoque testatur dicens: *Non veni vocare justos, sed peccatores ad poenitentiam.* Diligit itaque peccatores ut faciat justos, eos scilicet qui Dei misericordiam circa se intelligunt. Quamvis enim omnium Deus misereri cupiat, non potest tamen misereri nisi eorum qui ejus amant recipereque volunt misericordiam. Sunt enim qui præcludunt et abjiciunt Dei miserationem. Sunt qui superbiunt, qui sunt in oculis suis sani, licet vehementer sint infirmi. Sunt qui præsumunt de sua virtute, qui Dei misericordiam

non requirunt: quorum Ecclesiasticus meminit, dicens: *Non exoraverunt pro peccatis suis antiqui gigantes, qui destructi sunt, confidentes suæ virtuti.* Secundo, miseretur poenitentibus: Quomodo enim poenitentium non miseretur, quomodo eos non diligeret, quandoquidem Angelis Dei testatur esse gaudium in cœlo super uno peccatore poenitentiam agente? Tertio diligit justos, sicut ait in libro Proverbiorum: *Ego diligentes me diligo.*

Secundo, miseretur Dominus indesinenter, nec peccatis vincitur humanis, sicut scriptum est: *Misericordia autem Domini ab æterno et usque in æternum super timentibus eum.* Neque enim misericordia ejus principium habet neque finem. Et ideo Judith mulier sancta Oziam reprehendit, quod Domino tempus constituerat miserendi, dicens: *Hos quinque dies expectemus misericordiam a Domino.* In quibus scilicet si nihil recipimus auxilii a Domino, trademus nos hostibus. Reprobavit autem hoc Judith, dicens: *Vos qui estis, qui tentatis Dominum? Non est iste sermo, qui misericordiam provocet: sed potius qui iram excitet et furorem accendat.* Posuistis vos tempus miserationis Domini, et in arbitrium vestrum diem constituistis ei? Semper itaque miseretur Dominus, Habacuc propheta dicente: *Cum iratus fueris, misericordiæ recordaberis.* Tertio miseretur Deus abundanter, quia dives est in misericordia. Quod Anselmus explicat, dicens: Quid misericordius intelligi valeat, quam quod peccatori æternis tormentis deputato, et non habenti unde redimat se, Deus Pater dicat: Accipe unigenitum meum, et da pro te? Et ipse Filius: Tolle me, et redime te? Non defuit enim Deo modus alius nos redimendi, quam ut moreretur pro nobis. Sed Deo placuit ostendere charitatem suam erga nos immensam, quam evidentius monstrare non potuit, quam moriendo pro nobis, et nostra debita sua morte solvendo. Quarto, miseretur Deus convenienter. Neque enim ad peccata miseretur neque delinquentibus connivet.

Eccli. xvi, 8.

Prov. viii, 17.

Misereatur uti indesinenter Deus. Ps. cii, 17.

Judith vii, 23.

Ibid. viii, 11.

Hab. iii, 2.

Misereatur uti Deus abundanter.

Anselmus.

Misereatur quomodo Deus convenienter.

Miseretur quidem peccanti ut resipiscat, sed non ut in peccatis perseveret. Juste igitur et vere loquebatur sanctus Tobias, dicens : *Ipse castigavit nos propter iniquitates nostras, et ipse salvabit nos propter misericordiam suam.*

Tob. XIII,
5.

Documen-
ta hujus
Evangelii
octo.

Prov. XXVI,
12.

Ad pieta-
tem Chri-
stum quæ-
nam move-
rint.

Beneficia
quænam
Christus
turbis ex-
hibuit.

Matth. V,
1.

Luc. V, 1.

Math. XIV,
14.

Postremo, sciendum in hoc esse Evan-
gelio octo, quæ nos ædificant. Primum,
quod quasi consilium capturus Dominus
cum discipulis eos convocat, atque quo-
modo sit turbæ succurrendum, tractat.
Sunt enim qui citra injuriam aut igno-
miniam sui non fieri putarent, si alios
consulerent. De his in Proverbiis dicitur :
*Vidisti hominem sibi sapientem videri ?
magis spem illo habebit insipiens.*

Secundum, quod ad pascendam turbam
Dominum movit, non vanitas, sed pietas.
Misereor, inquit, super turbam. Pietatem
autem Salvatoris movere poterant multa.
Facile enim moveri poterat, qui suapte
natura pientissimus est. Primum quod ad
miserendum invitabat Dominum, erat tur-
ba, in qua multi ejus erant misericordia
digni, multi ei devoti, multi boni, multi
simplices et verecundi. Quare magis mo-
vebatur. Invenimus enim Christum turbis
sæpius beneficia impendisse. Verbi gratia :
Beneficium primo exhibuit instructionis.
De quo Matthæus : *Videns Jesus turbas
ascendit in montem, etc.* Et alibi : *Cum ir-
ruerent turbæ in Jesum, ut audirent illum,
etc.* Beneficium item exhibuit sanationis.
De quo item Matthæus : *Exiens, inquit,
Jesus, vidit turbam multam, et misertus est
ejus, et curavit languidos eorum.* Tertium
fuit beneficium corporalis refectionis, de
quo in hoc auditur Evangelio. Secundum
quod invitabat Christum ad miserendum,
est quod triduo Jesum sustinuerant, seu
cum eodem perseveraverant. Perseveran-
tia namque et rogandi importunitas impe-
trat citius. Unde habemus in Evangelio
exempla parabolica, de amico veniente de
via, de judice iniquo et vidua, qui omnes
perseverando quod petebant, obtinuerunt.
Tertium quod invitabat Dominum, erat
turbæ indigentia seu necessitas, quia non

habebat quod manducaret. Quartum quia
laboraverunt. Quidam enim de longe vene-
runt. Quintum, quia laboraturi erant, et
periculo exponendi, si Dominus non refi-
ceret eos. Ideo dicit : *Deficient in via, si
dimisero eos jejunos.* Sextum quia erant in
solitudine, ubi humano non poterant con-
silio mederi fami.

Tertium, quod ædificat, est numerus pa-
num mysticus. In prima refectione turbæ,
hoc est, in veteri testamento ex quinque
sunt panibus satiati, qui Moysi libros quin-
que significant : hic vero septem fuerunt,
tempus indicantes gratiæ, quo septem
donis jam Spiritus Sancti confortamur.
Quartum, quod ædificat, est quod discum-
bere hic jubentur super terram. In majori
enim æstimatione temporalia legis tem-
pore erant, utpote quæ Deo servientibus
remuneranda promittebantur. *Si volueritis
(inquit) et audieritis me, bona terræ come-
detis.* At in nova lege terrena omnia sua-
dentur contemni, sub pedibus esse, calcari,
relinqui, contemni, et pauperibus distribui.
Quintum, quod gratias egit, docens nos
dona Dei cum gratiarum actione percipere.
Sextum quod benedixit cibum, ut nos ci-
bum quoque benedicamus orantes, quo
ejus saluber sit usus. Unde de cibo Apo-
stolus loquens : *Sanctificatur enim, inquit,
per verbum Dei et orationem.* Septimum,
quod jussit apponi pisces, haud dubium
pro condimento refectionis : quo intelli-
gimus discretionem optimum esse in omni
opere bono condimentum. Aut septimum
est quod jussit ea, quibus turba erat refi-
cienda, per Apostolos apponi, quo cognos-
camus quidquid per prælatos nostros circa
nos agitur, ad salutem nostram pertinens,
haud aliter accipiendum esse nobis quam
a Deo. Neque enim in prælatis nostris hu-
manam debemus aspicere industriam, sed
providentiam contemplari divinam ut eos
diligamus revereamurque illisque obedia-
mus, quos nobis præposuit Dominus re-
ctores, patres, et promotores nostræ salu-
tis. Octavum, quod multiplicando panes
adeo turbam satiavit, ut plura quam es-

Mar-
3.

P
nume
mysti
quid
gnet.

Dis-
bere
terra
sticte.

Is. 1.

Gra-
sint
agenc

Bene-
cibum
debeo

I. Ti-
5.

Pisce-
sticte
signe

Turb-
scend
pone-
quid.

Mu-
catio-
num
insin

sent apposita, superessent : quæ colligi utpote in usum pauperum distribuenda, mandavit, volens nos beneficiis suis refectos non immemores fore pauperum, ut in Evangelio quoque monet, dicens : *Verumtamen quod superest, date eleemosynam, et omnia munda sunt vobis.*

Filii charissimi, accipiat exemplum devotionis ex turba illa, quæ toties continue sequitur Dominum præ desiderio audiendi verbum divinum. Audiatis igitur vos quoque cum desiderio verbum Dei. Detractiones et blasphemie hæreticorum, vesicas suas (quibus nihil præter aerem inest) inanes exsufflantium, non sunt verbum Dei. Scitur quid sit verbum Dei : Nempe quod

conforme est moribus et operibus Christi. Neque enim aliud docuit, et aliud fecit Christus : sed scriptum de eo legimus, quod cœperit Jesus facere et docere. Hoc igitur audite, hoc facite, et Dominus misericordiarum erit vobiscum. Timeatis Deum, et facite quæ placita sunt ei semper, et non invidebit, sed tolerabit consolationes vestras moderatas temporalesque. Saltem sit ipse præ omnibus charissimus. Habetis uxorum vestrarum, habetis prolium, habetis denique a servis et ancillis, ab obsequio, ab amicis, a cibis, et reliquis id genus consolationes vestras. Utamini illis sapienter et cum Dei timore, ne offendatis Deum qui est benedictus in secula, Amen.

DOMINICA OCTAVA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

DEBITORES sumus non carni, ut secundum carnem vivamus. Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. Quicumque enim Spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei. Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus : Abba, Pater. Ipse enim Spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filii Dei. Si autem filii et hæredes : hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi. *Ad Rom. VIII.*

ANTE verba lectionis hujus dixerat Apostolus Romanis : *Vos autem non in carne estis, sed in spiritu : si tamen Spiritus Dei habitat in vobis.* Qui si fuerit Spiritus in nobis, ex debito tenemur non servire carni, ut satisfaciamus consentiamusve ejus concupiscentiis, quamvis teneamur ejus infirmitatibus necessitatibusque in administratione victus vestitusque curam tanquam animæ instrumento administrare. Itaque debitores sumus non carni, ut secundum carnem vivamus. Non enim ita sumus debitores carnis, ut curam carnis faciamus in desideriis. Si enim, inquit, secundum carnem vixeritis, desideriis carnis acquiescentes, moriemini, ea scilicet morte, qua vidua in deliciis vivens mortua dicitur, et quæ damnationem recipit æternam. Si autem spiritu, id est, gratia et virtute Spiritus Sancti, aut ita : Si spiritu, id est, judicio rationis opera carnis mortificaveritis, vivetis vita gratiæ, qua intelligitis non substantiam, sed opera ac vitia carnis damnari. Sunt autem opera seu actus carnis, et sunt fructus

spiritus. Charitas fructus spiritus est, odium actus carnis. Charitate igitur si mortificatur odium, spiritu dicitur mortificari actus seu opus carnis. Ad hanc autem mortificationem suadet, excitat et impellit Spiritus Dei. Porro quicumque Spiritu Dei aguntur seu impelluntur, hi sunt filii Dei. Neque enim prorsus hi nihil agunt boni, sed ne nihil agant boni, aguntur a Spiritu Dei. Hoc modo vobiscum quoque agitur, quare desideria carnis vestra mortificantes filii estis Dei. Non enim accepistis spiritum servitutis iterum sicut olim sub lege (quod servorum erat) in timore. Lex enim vetus accepta fuit in timore, dum justitia non amabatur, propter quam lex servaretur, sed poena timebatur. Jam vero sub lege gratiæ non in timorem datur nobis Spiritus, sed in dilectionem, ne servi sed filii potius simus. Sed accepistis Spiritum adoptionis filiorum, in quo Deo clamamus : Abba, Pater. Duo hæc nomina sunt, sed idem significant. Alterum enim, puta Abba, Hebraice sonat patrem, alterum Latine ex Græco translatus, et signi-

ficare vult nobis tanquam filios adoptionis, Spiritu ad Deum affectuose nos agi, in quo charitate ardentibus dicamus : *Pater noster, qui es in cœlis*. Sequitur : Ipse enim Spiritus adoptionis testimonium perhibet, id est, nos cognoscere facit, ut consecuti remissionem peccatorum, deindeque bene agentes filii simus Dei. Tantum superest, ut quemadmodum imaginem portavimus terreni patris, ita portare satagamus cœlestis

Patris imaginem. Est itaque inter dona Spiritus Sancti unum hoc haudquaquam infimum, quod testimonium reddit spiritui nostro, quod Dei filii sumus. Si autem filii sumus Dei, sumus quoque hæredes Dei. Quorum enim nisi filiorum paterna est hæreditas? Sumus igitur hæredes quidem Dei, id est, bonorum ejus infinitorum sempiternæque beatitudinis, cohæredes autem Christi.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, MATTHÆI VII.

ANTE hujus præsentis Dominicæ Evangelii verba, ut idem Evangelista refert, præmonuerat nos Dominus, quod tendamus intrare per angustam portam in regnum cœlorum. Plurimi enim volent aut putabunt, inquit, se introituros, sed non introibunt. *Arcta enim, inquit, est via quæ ducit ad vitam et pauci ambulant eam*. Ne itaque putemus eos, qui simulant sanctitatem, esse qui contendunt angustam portam intrare, aut intrent, et propterea illis nimium confidamus, quasi his qui ambulent in veritate, recipiamusque impia eorum dogmata, quibus seducamur, monet nos non nimium illis tribuere, donec videamus, quem fructum eorum simulata opera pariant. Possunt enim ad tempus simulatores se palliare, sed non diu fieri potest, quin prodantur fructus : unde tandem vita et eruditio eorum ex Deo non esse deprehendatur. Dicit itaque Christus :

Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.

Prophetas hic non eos nominat, qui futura juxta prophetarum morem sub veteri testamento prænuntiabant, sed eos magis qui prophetarum oracula nobis exponunt, eorumque referunt sensum, et Sacram ni-

tuntur elucidare Scripturam. Horum enim quosdam præmonet vitandos, quos prophetas falsos nominat, et doctores falsos vocat doctores perversos, qui animarum corruptores, ut suæ impiæ doctrinæ adjiciant auctoritatem quo facilius imponant incautis, fictamque ostendant sanctitatem : sub nomine autem sanctitatis errores et hæreses seminant. Hos itaque jubet cavendos. Porro vestimenta ovium, opera et actus sunt boni verarum virtutum, quibus pii ac devoti conteguntur et ornantur. His tamen aut sub harum specie quoque involvunt se mali, dum jejunia abstinentiasque in ficta humilitate et devotione simulata ostentant. Non raro autem vitia sub virtutum specie palliantur : quod tunc fit maxime, quando intentio operantis fallax est et non sincera. Itaque opera virtutum cum bona fiunt intentione, vestimenta sunt ovium : cum fiunt mala ac subdola ad decipiendum, tunc vestimenta ovium induerunt lupi. Non tamen propterea sua odisse debent vestimenta oves, licet his etiam se lupi involvant. Verumtamen quomodo lupus, licet ovina tectus pelle, speciem mutat, non animalum : ita hæretici et perversi doctores quantamlibet sanctitatis fingant speciem, manent tamen corrupti et corruptores animalium. Videte autem quod vestimenta

Vestimenta ovium quæ sint.

Ovina vestis quænam appareant operibus.

hic vocat ea opera, quæ licet pia appareant, non tamen pio semper animo fiunt. Verbi gratia: Eleemosyna vestis est ovina, eam tamen induunt et mali. Dare enim potest eleemosynam impudicus mulieri, ut ad consentiendum malæ concupiscentiæ suæ eamdem inducat. Potest ambitiosus propter gloriam, ut videatur ab hominibus dare eleemosynam: potest aliud quid vitiosum alius intendere, quare opus faciat misericordiæ. Hæc igitur vestimenta sunt, quia boni malique eisdem tegere se possunt.

A fructibus eorum cognoscetis eos.

Ovium
fructus qui-
nam sint.

Fructus ovium, intelligi vult veras virtutes. Porro falsi prophetæ cum nullam ex se proferant veram virtutem, nullos bonos, sed multos ex se pariunt fructus malos. Quæ enim fucata sunt, cito panduntur, et fictio in suam naturam relabitur. Opera igitur eorum testantur illos, quia Christi gloriam non quærun, sed ut statuant suam sectam, ut acceptis fruantur beneficiis, utque cupitis non destituantur honoribus, aliaque huiusmodi, in quibus se respiciunt et quærun, penes quæ dignosci debent. Neque enim a veste cognoscendus est hæreticus (vestem intelligo opera laudata in Sacra Scriptura, quæ tamen non sanctificant facientem, cum malis bonisque sunt communia), sed in fructibus sunt discernendi. Oves enim juxta quod sunt oves, fructus faciunt qui a malis fieri non possunt: et mali fructus quoque suos fœdos post se relinquunt, qui bonorum prorsus esse non possunt. Et propterea S. Augustinus ait: Isti fructus a quibus huiusmodi mali et hæretici sunt cognoscendi, non sunt bona quæ exterius prætendunt. Talia enim cum bono animo fiunt, sunt vestimenta ovium oves tegentia et protegentia: cum vero malo fiunt animo, vestes quidem sunt ovium, sed lupos tegunt. Isti ergo fructus quibus agnoscimur, sunt illi de

Gal. v, 19. quibus Apostolus ad Galatas scribit: Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, etc. Quæ abscondunt

hæretici aliquando sub ovium vestibus: produntur tamen novissime, si diligenter observentur.

Numquid colligunt de spinis uvas, aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona bonos fructus facit, mala autem arbor fructus malos facit. Non potest arbor bona malos fructus facere, neque arbor mala fructus bonos facere.

Arbor bona est bonus homo seu voluntas bona, non propter esse bonum naturæ, quia illo modo omnis arbor et omnis anima seu voluntas est bona. Loquendum est igitur non de bonitate naturali, sed moralis. Dicit ergo: Cujusvis generis arbor suos profert fructus. Ex spinis nemo colligit uvas, quomodo nec in tribulis ficus quærimus. Sic e diverso nec vites proferunt spinas, nec ficulnea tribulos. Sed arbor bona quamdiu est bona, aut secundum quod est bona, facit bonos fructus, quamvis possit facere malos, sed tunc non est bona: et mala arbor fructus profert malos. Nam si bonos protulerit fructus, jam est bona. Neque enim Dominus dicit: Non potest arbor bona mala fieri, nec mala fieri bona: sed bona arbor non potest facere fructus malos. Cujus exemplum dat Augustinus, dicens similem hanc esse locutionem, et huic loco quadrare, si dixerō: Non potest nix esse calida. Si enim calefacta fuerit, non erit nix, sed aqua. Sic bonus homo potest fieri malus, et malus fieri bonus. Verbi gratia: Saulus cum esset malus, erat arbor mala: factus bonus, arbor erat bona. Cum malus esset, fructus malæ protulit arboris, puta sanctos in carceres con-jicere, occidi facere, persequi Dei Ecclesiam, quæ fuerunt mali fructus. Verum non longe post factus est bona arbor, bonos produ-cens fructus, ut sunt evangelizare, consolari tristes, arguere facinorosos, pro Christo pati, etc.

Omnis arbor, quæ non facit fructum

bonum, excidetur, et in ignem mittetur. Igitur a fructibus eorum cognoscetis eos.

Videtur quia non solum malorum operum fecunditatem damnat, sed sterilitatem quoque bonorum operum. Quisquis itaque Dei praecepta non custodit, quisquis Deo et Ecclesiae non obedit tametsi aliud malum non faciat, hoc illi ad damnationem satis erit, quia omnis arbor non faciens fructum bonum, excidetur per mortem aut animae aut etiam corporis. Excidi enim seu amputari a corpore Christi, est deseri a gratia Dei, puta ut jam non sis participes vitae corporis Christi, non sis participes spiritus corporis Christi: non vivificeris gratia Dei: quod in transgressione fit praeceptorum Dei. Si ergo arbor quae non facit fructum bonum, si homo qui non operatur cum debet bonum, in ignem mittetur, quid ei quaeso fiet, qui operatur malum? Si peccatum quod fit per omissionem boni tam graviter judicatur, quam grave erit iudicium his, qui non solum bona praetermittunt, sed etiam scelera committunt multa? Similis est sententia Salvatoris apud Joannem, dicentis: *Omniem palmitem in me non ferentem fructum, Pater tollet eum et in ignem mittet*. Heu, dilectissimi, quam vitanda est otiositas et infructuosa temporis consumptio. Quid dicent hic aleatores, helluones, bibones a mane usque sero in tabernis bibentes: quid otiosi, quid qui in noctibus et tenebris obambulant, et se aliosque ad luxum, ad voluptatem, ad otium perniciosum, ad nugas quoque fistulis, carminibus, cantiunculis, et hujusmodi vanitatibus provocant? Et tamen hodie haec (quia multo fiunt graviora et detestabiliora) quasi honestae recreationes, quibus transigitur tempus, dicuntur.

Ubi sunt nunc Neochristiani, qui in sola otiosa fide sperant, nihil boni operantes? Nullum enim Dei mandatum negligere possunt absque opere malo, id est, absque peccato: nec Dei ullum possunt implere

praeceptum nisi per opus bonum. Si ergo bona a nobis opera non requiruntur, tunc nulla quoque observatio mandatorum Dei a nobis exigetur. Cur ergo sunt nobis tradita Dei mandata? Cur tam multa benedicto suo ore nobis Christus praecepit? Fortasse ut soli Papistae haec Dei teneantur facere praecepta, non autem Lutherani, quibus sola fides sufficit. Et bene quidem. Sed et hoc quoque inde sequitur, ut Papistae Dei mandata servantes soli esse teneantur Christiani, non autem Lutherani, sed ut arbores steriles, imo pestiferae in ignem mittendi. Videant, videant, qui modo oculis plusquam cernentibus aut talpeis sinunt se falli, quia non mentitur, quae hic loquitur veritas: Omnis arbor quae non facit fructum bonum, excidetur, et in ignem mittetur. Ex fructibus igitur, inquit, cognoscetis eos. Videtur hic pro mercede, quae est fructus bonorum operum, fructus posuisse. Quamvis enim veri purique amoris non sit quaerere mercedem per respectum aut quaestionem sui, id tamen quaerere debemus, quod est merces, id est, Deum, quam clare Abrahæ Deus promittit, dicens: *Ego ero merces tua*. Itemque: *Ego protector tuus sum, merces tua nimis*. Deus igitur, sed et videre Deum, cognoscere Deum, amare Deum, frui Deo, merces est beatitudinis aeternae. Hanc mercedem licet maxime quaerere, sed non amore et respectu proprio debet fieri, propterea quod sibi faveat, quod sibi beatitudinem hanc velit, ut rem sibi deliciosam ac quietam. Quando igitur repetit: Ex fructibus eorum cognoscetis eos, videtur dicere: Qui non bene operatur, excidetur, et in ignem mittetur. Igitur ex fructibus eorum, hoc est, ex stipendiis eorum, et ex mercede eorum cognoscetis eos.

Non enim omnis qui dicit mihi: Domine, Domine, intrabit in regnum caelorum: sed qui facit voluntatem Patris mei, qui est in caelis, ipse intrabit in regnum caelorum.

Lutherani ut sint arbores steriles in ignem mittendi.

Gen. xv, 1.

Merces beatitudinis aeternae quam sit.

Persecutiones sanctorum tres quæ sint.

Matth. x. 23.

Ibid. v. 10.

Ibid. x. 28.

Persecutio hæreticorum quæ sit.

Persecutio hypocritarum quæ sit.

Luc. vi. 46.

Joel ii. 32.

Tres sunt persecutiones, quæ sanctis in hac vita inferuntur, de quibus nos præmonet Dominus Jesus. Prima est manifesta persecutio tyrannorum, quam Dominus aliquando declinandam permittit, dicens: Si persecuti vos fuerint in una civitate, fugite in aliam. Aliquando tolerandam monet: *Beati*, inquit, *qui persecutionem patiuntur propter justitiam*. Itemque: *Nolite timere eos, qui occidunt corpus*: sed eum timete, qui corpus et animam habet mittere in gehennam. Secunda est hæreticorum de qua nos in prima parte Evangelii hic commonefaciens docet, nobis contra eos esse vigilandum nec ut columbas oportere nos tantum esse simplices, sed etiam ut serpentes prudentes, qui ne incantatorem audiant, aurem unam ad humum vertunt, alteram cauda obturant. Sic nobis hæreticorum prædicatio declinanda est, lectioque vitanda, ne inficiamur aut capiamur. Tertia est hypocritarum et falsorum fratrum, qui unum erga nos simulant, et aliud interim quæerunt. Quomodo autem hi, qui speciem habent bonæ vitæ, propter dogma cavendi sunt nequitiae: ita hi qui in fide et eruditione sunt integri, fugiendi sunt, si moribus sunt corrupti. Utrique enim sunt contagiosi et inficiunt. Dicit igitur: Non omnis qui dicit mihi: Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum. Non satis est, inquit, per fidem solam et mortuam agnoscere me Dominum ac Deum, non satis est labiis tantum et ore me honorare, nisi opera quoque prodeant ex ea fide, quæ per dilectionem operatur. Propterea dicit alio loco exprobrans: *Quid vocatis me Domine, Domine, et non facitis quæ dico?* Sed objicit quis: Si non omnis qui dicit Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum, quomodo tunc verum est, quod per Joelem dicitur: *Omnis qui invocaverit nomen Domini, salvus erit?* Aut quomodo verum est illud Pauli: Nemo potest dicere Dominus Jesus, nisi in Spiritu Sancto? Dicendum Christum hic loqui de vocali dictione, quæ sola non efficit servum Christi. Necesse est enim ut dicens Christum

Dominum suum, et propterea Dei servus aut amicus constituatur, dicat hoc ex affectu, ex corde et amore, quod est reipsa dicere. Non enim dicere Domine, Domine, servum Dei constituit, sed exhibere se Christo servum, humiliatoque corde illum agnoscere Dominum, facit Dei servum, et intrare in regnum cœlorum. Hoc modo dubium non est eum, quisquis invocaverit nomen Domini, salvum fieri: et neminem dicere Dominum Jesum, puta corde, ore et veritate nisi in Spiritu Sancto. Nemo enim Domini Jesu est servus, nemo ei vere servit, nisi in Spiritu Sancto. Igitur non omnis qui mihi dicit Domine, Domine, inquit, intrabit in regnum cœlorum. Dixerunt enim fatuæ virgines ad januam sibi clausam pulsantes: *Domine, Domine, aperi nobis*. Sed dictum est illis: *Nescio vos*.

Sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est, ipse intrabit in regnum cœlorum. Satis ex teipso percipere hoc potes, quam vera sit hæc sententia. Tu enim habens servum tibi genua flectentem, nudantem caput, reverenterque loquentem, non tamen mox probas illum propterea, ut dicas fidelem servum. Sed plura adhuc expetis ab eo, putas, ut voluntatem tuam faciat, et ut honorem tuum et commodum zeletur. Sic Deo non sufficit ut templum intres, Missam audias, ores ore, cantes, jejunes, laneis utaris vestibus, des elemosynas, nisi sis ei quoque fidelis, ipsum diligens, ipsi obediens, ipsiusque zelans honorem. Bona quidem sunt hæc corporalia exercitia et poenentialia afflictivaque carnis, modo in Dei honorem et propter Deum tantum fiant. Nam si fiant quidem, sed honestatis causa, aut quia alios ita vides agere, nec Deus causa sit quare hæc facias, non recipies pro illis æternam mercedem. Satiùs tamen est ea fieri, aliaque opera bona, non ex vitiosa intentione, sed vel ex honestate, vel ex consuetudine, licet non ex charitate vera fiant, quam omnino intermittere: quia vicinior est adhuc Deo, qui licet totus non sit ad Deum conversus, quam ille qui totus alienus est,

et Deo suis sceleribus contrarius. Citius quoque ad ignem accedit, calefierique potest, qui licet juxta ignem non sit, parum tamen distat, quam ille qui totus ab igne fugit. Sic opera bona non sunt propterea omittenda, quamvis in peccato sit quis mortali constitutus. Possunt enim illi fore occasio, ut ab illis ad Deum convertatur. Illa tamen sola, nisi Dei fidelis fueris servus, ut ejus gloriam quæras, ei obedias, ejus gratiam habeas et amicitiam (quod est esse Dei filium et civem regni cœlestis), non introducent te in regnum Dei.

Rogo igitur vos, charissimi, deponite et separate omnia a vobis peccata. Separate a vobis omnia ad peccatum inducentia, abjicite cuncta, quæ sine peccato agi aut tractari non possunt: Sint homines, sint negotiationes, sint quæstus, sint officia, obsequia, honores, et alia quæcumque. Melius vobis erit pauperes, et indotatis prolibus intrare in regnum cœlorum, quam divites, et dotatis ditatisque liberis ire ad infernum. Nam si exercitio alicui, aut ei negotiationi, quæ sine peccato non potest fieri, vacatis, animam vestram perditis, et proles quoque vestras, quas bonis male partis ditastis, sicut divitiarum, ita et peccatorum, æternique incendii participes facitis et hæredes. Abscindite igitur omnia (quod dixi) a vobis peccata, cuncta quoque quæ ad peccandum vos inducunt, aut quæ sine peccato agi non possunt, et sic studeatis Deo placere, bona assidue opera agere, Dei servare præcepta, Dei zelari honorem, ejus amore incommoda, injurias et molestias sustinere, ne arbores inveniamini infructuosæ, autumnales, ac steriles eradicandæ, et in ignem mittendæ.

Non leve putetis excidi, quomodo leve putandum non est, in ignem mitti.

Duæ namque et distinctæ pœnæ sunt excidi, et in ignem mitti, sicut duo sunt a Deo separari, et flammis infernalibus cremari. De quibus vide quid sentiat Chrysostomus, dicens: Multi gehennam horrent.

Chrysost.

Ego autem casum gloriæ illius multo majorem pœna gehennæ esse æstimo. Intolerabilis est gehenna, etiam si ponat mille aliquis gehennas, nihil tale dicit, quale est excidere a gloria illa, odio a Christo haberi, et audire: Non novi vos. Numquid igitur,

Excidere a gloria quam sit infelicitissimum.

o filii, pro tam brevi momentaneaue delectatione peccati, tam immensum æternumque sine ulla spe liberationis sustinebimus cruciatum? Heu quam inanis est consolatio hæc quorundam desperatissima, dicentium: Quid si ad infernum venero? Inveniam ibi multo plures, non ero solus. Quomodo alii sustinebunt, sustinebo et ego. Proh filii, non ascendat hujusmodi cogitatio in cor hominis Christiani. Nihilo enim propterea inferni pœna erit tolerabilior, sed cruciatus eo major, quo fuerit in multos diffusior. Neque enim ibi societas minuet, sed vehementer augebit pœnam. Nec locum ibi habebit cujusdam prudentis sententia dicentis: Solatium est miseris socios habere pœnarum, quia gravis est ibi afflictio, intolerabileque odium inter eos, qui pœnas simul tolerant inferni. Dominus noster Jesus Christus nostri misereatur, et faciat nos in vinea sua arbores bonas et fecundas. Quod ut fiat, sua nos crebrius riget gratia, incrementaque nobis præbeat virtutum, qui cum Patre et Spiritu Sancto est benedictus in secula, Amen.

Consolatio desperatissima.

Inferni pœnam ex multorum societate non minui sed augeri.

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUOMODO LUPI AC FALSI PROPHETÆ SINT HÆRETICI, ET HODIE QUI SINT HÆRETICI.

ATTENDITE a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Matthæi VII, 15.

Prophetas
quosnam
Christus
hic vocet.

Nunquam ante hac tam necessaria nobis hæc fuit præmonitio Christi, ut modo. Quare in hæc potissimum tempora respexisse videtur Dominus Jesus, quando a prophetis falsis nobis cavendum monebat. Prophetas autem non eos vocat, qui in veteri testamento usque ad Joannem Baptistam fuerunt, sed legis doctores, et eos qui prophetarum scripta, qui veteris novique Testamenti explanare contendunt Scripturas, cujusmodi hodie sunt multi, in multas sectas et hæreses Ecclesiam scindentes, ut impletum jam videatur quod Salvator dixit: Multi in illis diebus surgent pseudoprophetæ, dicentes: Ecce hic, scilicet nobiscum, est Christus et Ecclesia. Quibus contradicent alii, dicentes: Non, sed ecce hic nobiscum. Videturne hoc impleri modo? Cum enim per universum orbem una pacata foret Ecclesia, ab Apostolorum tempore ad nos derivata, una fides, unum baptisma, una obedientia sub uno generali pastore et vicario Christi, successore scilicet sancti Petri Pontifice Romano, venit ante paucos annos monachus pestifer Martinus Lutherus, qui totam ferme Germaniam in multas Ecclesias, imo in sectas et hæreses multas divisit, eandem ab una ac vera illa Ecclesia universali separans. Non potest autem nisi una esse Ecclesia, a qua quisquis se separaverit, de corpore mystico Christi se ut membrum aridum præscindit. Sicut enim palmes, quæ in vite non manserit, arescit, ita nisi in Christo quis manserit, nisi in corpore Christi mystico,

Lutherus
quis fuerit,
quidque fecerit.

Ecclesiam
non posse
nisi unam
esse.

hoc est, in corpore et in unitate Ecclesiæ, in unitate perstiterit fidei, particeps Christi Spiritus, qui regit, nutrit, instruit fovetque corpus hoc Ecclesiæ et omnia ejus membra, non erit. Qui itaque se ab illo separaverit, membrum non est Ecclesiæ, membrum desinit esse Christi, proscissus est a corpore Christi, imo seipsum proscidit, nec recipit gratiam Spiritus Christi, qui Ecclesiam vivificat, sed arescit moriturque ut excisus palmes, nulli rei quam igni usui futurus.

Itaque, ut dixi, cum una per universum orbem esset Ecclesia, intra triginta annos quidam prosiliit apostata monachus, qui cum multis sibi similibus apostatis monachis se ab Ecclesia dividens, antiquas olim in conciliis Patrum damnatas hæreses restituit, quibus quædam adjiciens suæ impietatis figmenta, omnia instituta Ecclesiæ, ritus omnes Ecclesiasticos, officium divinum, et quidquid ab Apostolorum tempore per manus patrum nostrorum nobis traditum est, calumniatus est, temeravit, damnavit, delevit, abjecit, et sine lege, sine canone, colluviem pessimorum hominum apostatarum, fidefragorumque monachorum et monialium sibi adscivit, quos in nomine diaboli et suo conjunxit, ut simul crucifigerent carnes suas cum concupiscentiis suis, generarent filios et filias, semen iniquum, malitia, egestate et calamitatibus plenum.

Ex his suis discipulis in omnem Germaniam genimina misit viperarum, qui contra Ecclesiam, contra prælatos, contra Summum Pontificem, contra monachos, contra sacerdotum cœlibatum, contra Missæ sacrificium, contra invocationem Sanctorum, contra Ecclesiæ sacramenta, contra sanctos Ecclesiæ doctores prædi-

carent, imo ut rabidi furiosique canes, detractationibus mendaciisque impudentissimis omnem honestatem lacerarent, atque in omnia debaccharentur sacra. Qui principes quoque nonnullos dementans traxit eo, ut non magis ad animarum salutem, sed ad monachorum et clericorum bona temporalia inhiarent. Hi igitur sibi non Ecclesiam, sed synagogam Satanæ atque Antichristianam sectam ædificantes, sese

Lutherani
omodo
iam a suo
uthero in
jus defi-
entes, in-
r sese dis-
ntiant.

multiplicarunt. Ex quorum tamen apostolis et prædicatoribus multi, quomodo a vera catholica Ecclesia ante defecerant, ita a matre quoque sua adultera, hoc est, hæretica Lutherana Ecclesia deficientes, denuo aliam multa adhuc corruptiorem sibi Ecclesiam finxerunt: et ex his alii item multi sibi constituerunt aliam ab aliis difforem. Itaque varias inter se pugnantibus Ecclesiis et multas sibi erexerunt, non minus a se mutuo dissidentes, quam a vera Ecclesia orthodoxa et catholica. Quæ tamen omnes inter se in hoc uno

Hæretici
quo loco
nveniant

consentiunt, ut Ecclesiam illam, quam a Christo recipimus, et quæ in hæc tempora duravit, durabitque usque in finem, persequantur, lacerent et scindant. Eam ob rem, ut primo dixi, cum Lutherani dicant: Hic est Christus, nobiscum scilicet: e diverso Carolostadiani aut Zuvingliani pugnant, dicentes contra hæreticam suam matrem: Non vobiscum, sed nobiscum est Christus. Quibus Anabaptistæ repugnantes, aliam constituunt Ecclesiam. Et vix est civitas aut dominium exiguum, seu ditio aliqua, imo vix est pastor apud eos, qui alteri vicino in omnibus consentiat. Quoniam in rebellionem, superbia et carnali concupiscentia hæc ab initio hæreticorum Ecclesia fundata est. Ideo sicut cœpit, ita proficit, et ita perseverabit, ut ne inter hæreticos vigesimus quidem Luthero per omnia consentiat. Sed quotquot pene prædicantes tot inter eos sunt dogmata. Jam vide Ecclesiam Catholicam orthodoxam a Christo eandem hucusque manentem, in qua Christus, in qua Apostoli, in qua omnes quotquot fuere martyres, quotquot fuere

hæresis
theranæ
damen-
n cujus-
di.

cclesia
tholica
am faci-
ib hære-
orum
grega-
nibus di-
rnat.

confessores, quotquot miraculis, signis et prodigiis divinis fuerunt clari, quotquot sancti, quotquot doctores Ecclesiastici recepti, quotquot denique Ecclesiasticis et probatis conciliis interfuere, vixerunt: et tunc e regione statue perditissimorum, fidefragorum, apostatarum, aliorumque inde nascentium, et inter se acerbissime digladiantium, sectas infra triginta annos natas, et introeat, vel idiota, vel paganus privato affectu carens, et interrogetur ubi sit Christus, ubi Ecclesia: num alibi dicet, quam ubi semper fuit, et est, et erit? Hoc est, apud eos, quibus seipsum tradidit, et ex quibus Ecclesiam sibi constituit, quæ in præsentem perseverat diem? Nonne apud eam, quæ hactenus inter tot impugnaciones hæreticorum sola perstitit et una, et huc usque perseverat, perseverabitque usque in finem mundi? Quotquot igitur ab illa deficiunt, quotquot ab ea se separant, plane hæretici sunt.

Sed dicit quis: Olim hæretici se macerabant jejuniis, erogabant eleemosynas, faciebant orationes multas, atque hujusmodi ovium vestimentis se (ut ait Christus) contegebant. Hi vero non minus jejunia virtutumque odiunt exercitia, quam diabolus crucem. Quomodo sunt igitur ovium vestimentis induti? Dicendum, quum adhuc ferveret charitas in Ecclesia, quisquis habebat charitatem, quo eandem habuit majorem, eo majora perfectioraque fecit opera. Tunc ergo quasi viros perfectos simulabant se hæretici, in omni continentia et castitate, quo fallerent homines juxta exteriorem hominis faciem sanctitatem æstimantes: nunc vero cum refriguit devotio, refriguit charitas, et ad effrenem luxum prosilient omnia, etiam hæretici alium invenerunt modum se palliandi. Cum enim nolint piis vacare operibus, alia huic tempori magis congrua fallunt impostura, puta ut Scripturis perperam interpretandis utantur, nihil quod manifeste in Scriptura non habetur recipiant, bona opera externaque damnent, sola fide se asserant salvandos. Eos vero,

Quibus
ovium ve-
stimentis
occultave-
runt se olim
hæretici,
quibusque
hodie.

qui bona opera agunt, derideant, illis insultent, qui Ecclesiæ observant præcepta, illis exprobrent, quod suis operibus exanire velint Domini redemptionem, quod in operibus suis confidunt, hisque mercari velint regnum cœlorum : contra vero eorum fidem prædicent excellentissimam, glorientur quod nihil boni operis agunt, unde sibi mercedem sperent reddendam. Hoc modo de mundo qui nunc totus est carnalis, infinitum gregem, qui se sequatur, inveniunt. Attendite igitur, filii, ab illis falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium. Ovium sunt vestimenta hodie, Scriptura Sacra, verbum Dei, Evangelium juxta litteram : cujus nullam recipiunt vel Ecclesiæ, vel sacri doctoris expositionem, sed suam tantum, hancque adeo latam, ut quidquid detrahunt mordentque, dicant verbum Dei. Hoc itaque verbo Dei depravato abutuntur, sub hoc se fuco muniunt, omnemque idcirco Ecclesiasticam obedientiam explodunt. Hæc itaque Ecclesia Lutheranorum intra triginta annos nata, et aliæ inde Ecclesiæ Satanæ, quasi ex vipera pariente eruptæ, numquid Ecclesia seu Ecclesiæ (nihil enim fortasse apud eos refert Ecclesiarum, tum varietas, tum multitudo) dicendæ sunt ? Minime. Manendum igitur in ea Ecclesia, quæ fuit, est, et erit semper una et sola. Nam illorum hæresiarchas ex eorum fructibus cognoscetis. Qui enim fructus sunt eorum, nisi dolosæ circumventiones, impostura, rebellio, inobedientia, maledicentia, nulla castitas, sobrietas nulla, temeritas, animositas, derisio, persecutio, rapina, ad exilium relegatio, bene agendi prohibitio, cultus divini proscriptio, et totius Ecclesiastici status, ordinis ritusque ac omnium sacrorum exterminium ? adeo ut inter Turcas et Arabes præstaret vivere, quam inter perfidos hos corruptissimæ fidei Antichristianos. Credite mihi, clamant ore verbum Dei, clamant Evangelium, sed non fuerunt unquam hæretici, in quorum vita minus eluxit de verbo Dei, quam apud illos perditos homines ad ma-

lefaciendum natos. Ubi enim persuasum illis fuerit, ut peccata omnia eorum sint dimissa absque ulla confessione, et ut pro illis nullam poenitentiam teneantur agere, ut nullum sit quoque purgatorium, quod nondum purgati mudentur : sed cruenti etiam animarumcidæ, et quotquot fuerint scelerati, modo dicant : Deus, propitius esto mihi peccatori, licet in hæresi, in peccatisque suis obstinati maneant, illico ad æterna gaudia evolabunt, ea scilicet, quæ Mahumetus suis, quos dementavit, promissit. Attendite igitur, filii, cavete vobis a falsis illis prophetis, a seductoribus, ab Antichristianis, qui ore tantum laudant Evangelium, Christum ore ac verbis confitentur, vita autem et operibus negant. Ne patiamini vos seduci, ut latam viam perditionis, quam paulo ante hoc Evangelium Dominus cavendam monuit, ingrediamini. Quam revera illos amplecti, et arctam viam, quæ ducit ad vitam, execrari, nemo nisi totus cæcus non dicet. In manifesto eorum est vita plusquam pagana, sine cultu, sine devotione, sine affectione, sine Dei amore, sine pace, sine obedientia, et (ut dici solet) sine cruce, sine luce, sine Deo. Videte igitur, quam inanis et stulta eorum est gloriatio dicentium, aut per Lutherum, aut per ejus (ut ipsemet vocant) antesignanum Erasmum Evangelium in lucem venisse. Absit autem, ut ante non habuerimus Evangelium, a castis, sanctisque viris optime de Ecclesia meritis, Augustino, Hieronymo, Ambrosio, Hilario, Chrysostomo, cum innumeris aliis explanatum, quamvis hæc tempora poposcerunt in Scriptura diligentius versari, et scrutari eas penitus : quo vafriciei hæreticorum, qui Scripturas a genuino sensu ad suas impietates detorqueant, catholici doctores respondeant, atque eorum tumidam animositatem obtundant. Absit, inquam, ut Moria, Antibarbarorum puerorum Colloquia, multaque alia sint Evangelium. Absit etiam ut Lutheri blasphemias Evangelii nomine Christianus aliquis dignetur. Nobis nun-

Vestimenta ovium vera quæ sint.

Ex quibus fructibus hodierni cognoscantur hæretici.

Lutheranis nunquam fuisse hæreticos pestilentiores.

La 13

Ex ut ante nus ther

Ex opus ut r gner van

quam Evangelium fuit absconditum. Hoc ab initio in Ecclesia claruit semper.

Cæterum quod ipsi vocant Evangelium et verbum Dei, utinam semper sub scamno latuisset. Utinam temeritas tanta hominibus ad rebellandum, tam effrenis ad peccandum licentia nunquam prædicata, nunquam data fuisset. Sed oportebat hæreticos furari famam. Oportebat eos ita docere, quomodo vivunt, quo persuadeant plebi sic licere, et hoc per adulteratam Sacram Scripturam, et a vero ad impium sensum aliquem contortam, quo plebi indoctæ satisfaciant de turpi sua vita, et homines ad contemptum Ecclesiæ invitent.

onsuetu-
hæreti-
um om-
im quæ

Verum quia ut est omnium hæreticorum consuetudo, per fas nefasque sua impia dogmata quæerunt dilatare, et peccata nostra nunc exigunt, ut illi numerum peccatorum suorum impleant: nos vero Dei sanctorumque blasphemias, impietates Ecclesiæque contemptum videntes dolore torqueamur. Proficiant quidem ipsi semper in pejus, ut sordescant magis adhuc, et seducti alios quoque seducant. Itaque nos illos interim intelligimus, a quibustanquam a dolosis perversorum dogmatum fabricatoribus cavendum nobis Dominus monet. Ipsi arbores sunt malæ, quia jam eradicatæ excisæque, et quatenus fructum bonum attinet, steriles: seductionum vero et seditionum introductores callidissimi fecundissimique, qui tempore opportuno ab eo cui modo serviunt, superbix, inobedientiæ, detractionum, spoliis ac aliorum peccatorum suorum stipendia recipient. Neque enim illis proderit, quod dixerunt modo: Domine, Domine, quia non faciunt voluntatem ipsius. Quin etiam ab aliis ei (licet non minus propterea laudato) laudes et preces tollunt. Jejunia, vitiorumque prohibent mortificationes, opera bona studiaque quæ ipse in nobis et nobiscum operatur, ipsi damnant, atque ex diametro contra Christi pugnant Ecclesiam. Vos autem, filii charissimi, quidquid illi obgan- niant, rideant, obstrepant, sicut didicistis, sicut ab antecessoribus accepistis vestris,

Deum timete, Deum honorate, Deum diligite, Deo obedite, hoc est non solum præceptis ejus, quæ in Scriptura Sancta vobis mandat, sed et ubi præpositis, prælatis, potestatique vos subjecit, ibi subjecti estote magistris et prælatis vestris, imo sicut scriptum est, omni etiam creaturæ propter Deum. Non oportet ut omnia sint in Scriptura (quæ vobis a prælatis, aut dominis vestris jubentur) expressa, quandoquidem satis adstringit vos verbum Dei ad obedientiam, quod hominibus vos subjecit, illisque ut obediatis, præcipit.

I. Petr. II,
13.

Sed quare (inquis) hæreticos lupis comparat Dominus? Dicendum primo, quia lupus pastoris observat dormitionem, ut ovem stranguet. Hoc modo hæretici quoque utuntur, mortiferum semen suum seminantes dormitantibus prælatis. De quo habemus parabolam a Christo similem dictam de eo, qui bonum semen seminaverat in agro, in quo tamen paulo post apparuerunt zizania. Interrogatus itaque Dominus, unde zizania in bono crescerent agro et inter bonum semen, respondit: Cum dormirent homines, id est, cum non vigilarent prælati et domini, venit inimicus ejus, et superseminavit zizania. Permittit autem Dominus hoc fieri, ut pastores vigilantes teneat. Nam Augustinus: Ideo, inquit, divina providentia multos diversi erroris hæreticos esse permittit, ut cum interrogant nos ea, quæ nescimus, discutiamus pigritiam nostram, et divinas Scripturas revolvamus. Dicit autem et Apostolus:

Ambros.

Lupis cur
assimilen-
tur hære-
tici.

Matth.
XIII, 25.

August.

Oportet hæreses esse, ut qui probati sunt manifesti fiant. Secundo, quia luporum est studium gregem dispergere, non adunare, ut in Joanne habemus: *Lupus autem rapit et dispergit oves.* Alibique Christus: *Qui non colligit mecum,* inquit, *dispergit.* Vocantur autem hæretici hic non solum lupi, sed lupi etiam rapaces. Quia genuinum sensum Sacræ Scripturæ auferunt et abscondunt, erroneum autem sensum, quem sibi finxerunt, illius loco mendaciter supponunt, quia Scripturis non utuntur, nisi ubi illam ad errorum suorum possunt ver-

I. Cor. XI,
17.

Joann. x,
12.
Luc. XI,
23.

Lupi ra-
paces cur
vocentur
hæretici.

uthera-
um ex-
itia quæ

Gal. 1, 9.

tere confirmationem. Neque enim docere volunt, sed seducere: ideo ea, quæ in Scripturis sibi contraria sunt, tacent. Exponunt Scripturas quidem, sed quærunt, non quid dicat Scriptura, sed quid ipsi dictum velint, ut hoc inde extrahant, quod persuadere volunt hominibus. Sed vobis ore Pauli loquitur Ecclesia vera, Ecclesia Catholica, Ecclesia orthodoxa: *Licet nos, aut Angelus de cælo evangelizet vobis præter id, quod evangelizavimus vobis, anathema sit. Sicut prædiximus et nunc iterum dico: Si quis vobis evangelizaverit præter id, quod accepistis anathema sit.* Hæc ad cor verba, filii, recipite. Ecclesia mille quingentis et amplius annis hoc docuit, quod eadem nunc hodie quoque docet. Illud servate, et sive Lutherus, sive Œcolampadius, sive Zuinglius, seu alii pseudoapostoli Antichristi, qui in suis nunc præcursoribus, quæ facturus est ipse, præludit, vobis aliud evangelizaverint, quam hactenus ab Ecclesia vobis evangelizatum est, anathema sit. Et de hoc plus quam satis. Si interrogare nunc pergis, cur bonæ arbori Christus hominem comparaverit: Dico illum non levi aut vulgata id ratione fecisse. Primo

enim, nisi radicem arbor habeat integram ac sanam, et nisi humorem fomitemque habeat unde nutriatur (juxta illud Job: *Numquid virere potest scirpus absque humore, aut crescere carectum sine aqua?*) necesse est ut pereat. Radix hominis sancti, qui crescere debet et perfici, est charitas. Hæc si vivat in homine, nobiles fructus producit: non enim potest ignobiles producere, quippe quæ præstat arbori, id est, homini, folia, flores et fructus, hoc est, verba, consilia et opera secundum Deum, et in Deum ordinata. Si enim radix sancta, et rami. Si radix nutritur, fecundantur et rami. Radix autem, ut dixi, est charitas, qua operamur bonum, et unde habet opus ut vocetur bonum. Inde enim surgit arboris fecunditas. Inde folia, flores et fructus generantur. Hoc est, inde verborum utilitas oritur, inde prudentia in consiliis, inde sanctitas intentionis in opere lucet. Juste igitur arbori comparatur homo, cujus omnia virent ex radice charitatis. Quam nobis semper adesse, virere, crescereque faciat Dominus noster Jesus Christus, qui est benedictus in secula, Amen.

DOMINICA NONA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

NON simus concupiscentes malorum, sicut et illi concupierunt. Neque idololatræ efficiamini, sicut quidam ex ipsis, quemadmodum scriptum est : Sedit populus manducare et bibere, et surrexerunt ludere. Neque fornicemur ; sicut quidam ex ipsis fornicati sunt, et ceciderunt una die viginti tria millia. Neque tentemus Christum, sicut quidam eorum tentaverunt, et a serpentibus perierunt. Neque murmuraveritis, sicut quidam eorum murmuraverunt, et perierunt ab exterminatore. Hæc autem omnia in figura contingebant illis. Scripta autem sunt ad correptionem nostram, in quos fines seculorum devenerunt. Itaque, qui se existimat stare, videat ne cadat. Tentatio vos non apprehendat nisi humana. Fidelis autem Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere. *I. Cor. X.*

BEATISSIMUS Paulus Apostolus, ubi multa Dei beneficia, ad Corinthios scribens, Judæis exhibita recensuit, quæ in figura illis contingebant, ut beneficia Christianis eadem vere exhibenda significarent, tandem et jam Judæorum taxat ingratitude, qui post transitum maris rubri, post angelorum cibum illis præstitum, post potum spiritualem, ad promissam hæreditatem non pervenerunt, sed peccatis illorum exigentibus perierunt in deserto, volens significare Christianis quoque similia mala parata, si post baptismi gratiam, post Eucharistiæ, hoc est, corporis et sanguinis Christi sumptionem, si denique post alia beneficia permulta ingrati peccaverint. Judæorum enim bona a Deo recepta, et mala per ingratitude suam perpressa, nobis sunt

in figuram, et ut caveamus, nos commonefaciunt. Sequitur itaque hodierna lectio. Non igitur simus concupiscentes malorum, dehortante nos quoque Ecclesiastico, ac dicente : *Post concupiscentias tuas non eas.* Quod quidam Judæorum non fecerunt, qui cibos Ægypti, carnes scilicet, post manna per concupiscentiam petierunt. Nos vero concupiscentiis frenatis et profligatis juxta rationem vivamus, ne similes simus incredulis et rebellibus illis, qui tentaverunt Deum in cordibus suis, ut peterent escas animabus suis. Neque idololatræ, inquit, sicut quidam ex illis efficiamini, qui adoraverant vitulum aureum, dum Moyses foret in monte quadraginta diebus et quadraginta noctibus, quemadmodum in Exodo scriptum est : Sedit populus manducare et bibere, et surrexerunt ludere, hoc est,

Eccli.
xviii, 30.

Ps. Lxxvii,
18.

post esum et potum cœperunt in vituli honorem ludos et choreas ducere. Neque fornicemur, sicut quidam eorum fornicati sunt, puta qui cum filiabus Madian, de earum sacrificiis edentes et adorantes earum deos, fornicati sunt. Quamobrem in ultionem peccati ceciderunt in una die viginti tria millia. Occisi autem sunt hi qui peccaverunt, ab aliis fratribus suis filiis Israel, Moyses id jubente. Neque tentemus Christum, sicut quidam eorum tentaverunt. Tentando Deum etiam Christum secundum divinitatem tentaverunt. Christus enim Deus, et Patri cœternus est. Ideo ad Hebræos dicit

Hebr. xi. 1, 8. Apostolus : *Christus Jesus heri et hodie, ipse et ante secula.* Nam dum filii Israel castrametarentur in Raphidim, ubi non erat aqua, jurgati sunt contra Moysen pro penuria aquæ, et quod illos de Ægypto eduxisset in solitudinem, ubi non esset aqua,

Exod. xvii, 7. tentaveruntque Dominum, dicentes : Estne Deus in nobis, an non ? Propter perfidiam itaque hanc et diffidentiam, misit in illos Dominus ignitos serpentes, qui eos mordentes necarent, ut in Numeris legitur. Ideo dicitur hic, quod a serpentibus perierunt. Neque murmuraveritis, aut contra Deum, aut contra superiores, prælatos ac proximos vestros, sicut quidam Israelitarum murmuraverunt, et perierunt ab exterminatore, id est, ab Angelo percussiente, qui eos exterminavit de terra promissionis, non ut illos de terra quam ingressi essent ejiceret, sed ut ultione præveniente eos, ne ingrederentur, præpediret. Sæpenumero enim murmuraverunt contra Dominum et Moysen. Nam filii Core, Dathan quoque et Abiron, quos cum illorum filiis et habitaculis terra se aperiens deglutivit, universaque multitudo murmuravit, quorum magna sæpe turba prostrata est in deserto, donec ad unum omnes quotquot de terra Ægypti exierant in deserto, per quadraginta annos consumpti sunt, præter Caleb et Josue. Hi soli ex nu-

merosa illa multitudine qui egressi de Ægypto fuerunt, terram promissionis cum filiis eorum qui in itinere perierant in deserto natis, introierunt. Hæc autem omnia supplicia in figura illis contingebant, quæ nobis significarent majora tormenta parata, si illorum fuerimus imitati peccata. Scripta sunt autem propter nostram correctionem, unde a peccatis eorum exemplo deterreamur. Propter nos, inquam, in quos fines seculorum, ultimaque mundi ætas devenit, scripta sunt, qui hæc lecturi sumus. Itaque nemo sit securus, sed qui etiam se existimat stare (existimat, inquam, quia nescit an stet necne, et falli potest), videat tamen de futuro suo statu magis incertus, ne cadat. Itaque cavete, tametsi labi vos contingat, ne cadatis. Tentatio vos non apprehendat, hoc est, in consensu non pertrahat, nisi humana, puta quæ est de culpis venialibus, et primis motibus peccatorum graviorum, sine quibus levioribus hic non vivitur. Ideo autem sit tentatio vestra humana, ut inde sicut homines crescatis ad meliora, non quo vitiis, ut dæmones, succumbatis. Fidelis autem est Deus, et verax in promissione, qui dixit : *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi*, quia non patietur vos tentari supra vestras vires, sive naturæ sive gratiæ, sed faciet etiam cum tentatione proventum, hoc est, utilitatem in vobis operans, seu profectum spiritualem, dansque vobis gratiam fortitudinemque resistendi, ut possitis sustinere. Novit enim qui nostram quærit utilitatem, quando tentationis procellam sinat exurgere, novit quando et quomodo insurgentes debeat tempestates reprimere. Omnis namque tentatio, si opem non ferret Deus, vires nostras excederet. Juxta uniuscujusque igitur vires, tentationes et gravamina moderatur Deus, ut fortioribus majora det prælia, infirmioribus leviora.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, LUCE XVI.

RECTE post Evangelium proxima superiori Dominica nobis pronuntiatum, in quo non solum mala opera, sed sterilitas quoque reprobatur arboris, nec malefactores tantum, sed etiam arguuntur otiosi : hodie sequitur Evangelium, in quo consilium nobis datur, parabolicaque similitudo, quomodo prudenter nobis prospiciamus ipsi nunc, ne confutemur, damnemurque in egressu. Nunc igitur de ratione cogitemus reddenda, antequam rationis reddendæ tempus adveniat. Nihil enim Dominus noster salutare tacet, sed consilia addit consiliis, quia misericordiam suam super nos semper effundere quærit uberiorem : hoc unum cupiens quo nos semper inveniat dignos, in quos misericordiam, salutem, charitatem, dona beneficiaque sua effundat. Itaque dicit :

Homo quidam erat dives, qui habebat villicum.

Homo hic ves quis crit. Quis iste fuerit homo, tametsi quorundam sententiæ variare videantur, nihil tamen refert, cum idem maneat sensus. Nam alii dicunt Christum, alii Deum significari, æqua utrobique est expositio. Siquidem Christus cum sit Deus et homo, non minus propterea hic intelligitur, si quis per hominem velit intelligi Deum. De hoc Baruch scribit : Qui fecit stellas, hic Deus noster est. Et post hæc in terris visus, et cum hominibus conversatus est. Dicitur autem Deus Pater quoque homo, ut ibi : *Simile est regnum cælorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo*. Propter benignitatem enim divinæ clementiæ, qua nobis condescendit, nosque humaniter ac misericorditer tractat, non incongrue homo dicitur. Dicamus igitur :

Homo quidam, hoc est, Christus erat dives. Sed quomodo, inquis, Christus, qui extremam hic paupertatem pertulit, homo erat dives? Audi : Cum esset dives, inquit Apostolus, pro nobis egenus factus est, ut ejus inopia nos ditaremur. Quantum ad usum attinet rerum temporalium, et juxta humanam conversationem, nihil in hoc mundo Christus proprium habuit, cujus tamen mundus erat, et omnia quæ in eo sunt. Secundum divinitatem namque ei cum Patre eadem est opulentia, eadem majestas unaque plenitudo. Secundum divinitatem quoque dives est in thesauris corporalibus. Cujus enim sunt omnia, qui nullius eget, solus beatus et in se perfectus, quomodo hic dives dici non debet, si quispiam vocandus est dives? Ipse igitur solus est Dominus rerum temporalium : nos vero tantum ejus sumus dispensatores. Deinde, quomodo egenus potuit fieri juxta assumptam naturam humanam, nisi qui ante fuerit dives? sicut Apostolus dicit : Cum esset dives, pro nobis egenus factus est. Deinde in spiritualibus dives est, sicut Ephesiis scribit Paulus dicens : *Deus autem qui dives est in misericordia*. Est tertio dives in cœlestibus, ut Psalmus affirmat : *Gloria et divitiæ in domo ejus*. Itaque in exterioribus quidem et humanis usibus Filius hominis non habuit ubi caput suum reclinaret, licet id paupertatis et inopiæ non propter se, sed propter nos, ut spiritualibus nos per eum divitiis implemur, sustinuit.

Qui habebat villicum.

Villicus Dei seu Christi homo est, in spiritualibus quidem prælatus, in temporalibus princeps, in utriusque nihilominus qui-

Christus
quomodo
fuerit di-
ves.

II. Cor.
VIII, 9.

Eph. II, 4.

Ps. cxi, 3.

Villicus
Dei quis
sit.

libet Christianus. Accipitur autem hic villicus pro œconomo aut dispensatore. Omnes itaque nos sumus hujus divitis et domini servi ac dispensatores. Nemo enim non aliquod sibi ab eo commissum, ut negotietur, talentum accepit : quod unicuique idcirco ut illud multiplicet, commisit, non quo fiat ipse ditior, sed ut nos faciat ditiores, et pro fidelitate nos remuneret : si tamen non nostrum commodum aut utilitatem temporalem, sed illius quærimus honorem. Sumus enim ejus servi ac dispensatores seu villici. Nec tamen nos elegimus eum, sed ipse elegit nos, et posuit nos, ut eamus et fructum afferamus, et fructus noster maneat. Commisit nobis bona sua, naturæ scilicet dona, fortunæ quoque, quæ sunt temporalia et mutabilia, item et bona gratiæ : quæ omnia in alios dispenseamus, quibusque utamur ad gloriam ejus, et quæ ut ipse dicit, ponamus ad spiritualem usuram, ut lucrum nobis (ubi proximis eadem diviserimus, et ubi bonorum nostrorum, hoc est, bonorum a Domino acceptorum alios participes fecerimus) duplicatum ad nos redeat.

Et hic diffamatus est apud illum, quasi dissipasset bona ipsius.

Ut ante dixi, unusquisque est Domini villicus, quia nemo est qui non a Domino acceperit bona, nemo ejus bonis non utitur. Propterea solus ipse vocatur dives, qui a nemine aliquid accipit, omnes autem ab eo. Pro his itaque quæ tu recepisti, scilicet pro corpore, pro anima, pro utriusque hominis dotibus ac viribus, puta pro ingenio, memoria, robore, pulchritudine, pro nobilitate, honore, divitiis, pro amicitia quoque hominum et gratia inter homines conversandi, teneberis tempore opportuno rationem Deo reddere. Nihil enim habes quod non accepisti. Et ipse execrabitur juste, si suis acceptis donis ad sui contumeliam tu usus fueris. In temporali enim dispensatione humana totum est Domini, quidquid de negotiatione aut labore servi partum fuerit. Deus autem et Dominus

noster utilitatem omnem in his, quæ servis suis commisit, relinquit illis, modo ad honorem Dei, et juxta ejusdem beneplacitum hæc expendant. Sed villicum hunc quis diffamat apud Dominum ? Clamat certe contra nos diabolus, qui ab Angelo accusator vocatur fratrum nostrorum, hoc est, hominum, quos Angeli sancti non dedignantur agnoscere fratres. Accusant nos opera nostra ; diffamat tandem propria conscientia. Itaque diffamatur villicus, quod bona domini dissipaverit. Hoc Dominus sæpe in prophetis contra animam conqueritur adulteram, quod aurum et argentum, panem et vinum, aliaque monilia et pretiosa, quæ illi dederat Dominus, donabat ipsa amatoribus suis, cum quibus fornicabatur. Sic tu quoque si ad voluptatem, si ad gloriam propriam, si denique ad Domini tui injuriam ac contumeliam donis Dei fueris abusus, mox hujus rei fama, operumque tuorum clamor (ut in Genesi legimus de Sodoma), ad Dominum ascendens te accusabit.

Et vocavit illum, et ait illi : Quid hoc audio de te ? Redde rationem villicationis tuæ. Jam enim non poteris villicare.

Multipliciter hominem Dominus vocat. Vocat prædicatione. Nam dum verbum Dei audis, si compungeris, si vitam mutare discernis, si peccata deserere proponis, intra te est, in corde tuo quoque est, qui te vocat. Extra quidem vocat per Dei verbum, sive lectum, sive prædicatum, sive meditatum id fuerit ; intus per inspirationem.

Vocat deinde exemplo alieno, aut consolando, aut terrendo. Ante oculos tuos moritur homo qui bene vixit, qui Deum timuit, Dei honorem zelatus est, Dei servavit mandata. Moritur autem, sed prius de peccatis suis dolens confitetur, et in bona fiducia ad Deum emigrat. Vide quid tum cogitas. O quam jucundum foret sic bene ad mortem dispositum mori, et tranquille ab omni desperationis metu aut pusillanimitate ex hoc mundo egredi. Quam felix

Joann.
xv, 16.

Bona quod
tuplicia
Deus nobis
bis commiserit.

Pro quibus
ratio
reddenda
sit Deo.

Accusator
res
ante
qui

Dei
voce
min
præ
tion

Dei
mod
alien
emp

est, qui hic vixit, ut felix quoque moriatur. Utinam ego hujusmodi mortem felicem inveniam. Hæc cogitans tecum loqueris. Hic itaque vocat te Dominus : vocatio tui est ad meliorem vitam. Vides sceleratum alium juxta aleam occidi, aut juxta concubinam mortuum inventum, aut ebrietati mortem sociasse. Terroris, parum habens spei de illius salute, quem in peccatis suis (ut timendum est) impœnitentem vides obiisse mortem. Times tibi (quandoquidem paria meruisses) similia evenire. Statuis igitur te corrigere, meliorique quam antehac vita Deo servire. Et hic a Domino vocaris. Vocaris tertio infirmitate, paupertate, carcere, ignominia, et aliis incommodis multis. In quibus ut ad cor redeas, ut vitam in meliora mutes, ut ad Deum te convertas, tibi inspiratur. Hodie igitur, filii, id est, non ultra aut longius differendo, si Domini vocem, si vocationem hanc audieritis, nolite obdurare corda vestra. Sequetur enim ultima vocatio, postquam remorari aut dissimulare non licet diutius. Hæc autem vocatio ultima fit hora qua non putatis. Erit enim vobis incertum, quando Dominus venerit, an mane, an vespere, an in galli cantu. Ideo horam illam præmeditemini, præveniatis, ut in quacumque vigilia, sive hæc dicatur prima, sive media, sive ultima, Dominus venerit, hoc est, sive in pueritia, sive in juventute, sive in senectute vos Dominus vocaverit, inveniat vos vigilantes et paratos, ut pulsanti confestim aperiatis. Secundum Chrysostomum Deus vocat, quando timore mortis concutit hominem, huncque propria conscientia reprehendit. Dicit enim : Quotidie nobis talia exclamat Dominus, ostendens fruentem in meridie sospitate, postquam vesperascit exanimem : et alium inter prandia expirantem, et diversi diversimode ab hac villicatione discedimus.

Dicit itaque Dominus villico : Quid hoc audio de te ? Dissipas bona mea tibi in salutem data. Abuteris in tempore, ætate, viribus, pulchritudine aliisque donis meis,

quæ ad luxum et voluptatem tibi, et aliis in perniciem convertis. Redde rationem, hoc est, para te ad reddendam rationem villicationis tuæ. Siquidem posthac non villicabis, quia villicandi tempus jam finitum est, et in proximo est ut ex hac vita demigres. Videtis, filii, cujusmodi onus nobis incumbat. Dona Dei multa recepimus. (Quid enim habemus quod non sit Dei donum ?) De singulis rationem nos reddere oportet : Sed quid, charissimi, de operibus respondebimus, qui unam non possumus excusare cogitationem ? Et tamen discutimur etiam de cogitationibus et verbis otiosis. Si quid enim in nobis vel otiose dictum cogitatumve inventum fuerit, per pœnitentiam non deletum, de hoc a nobis exigetur certa indubitataque ratio : nec minima culpa carebit supplicio. Videbimus autem tunc infinitas culpas quas modo in nobis non videmus. Et hæc potissima est ratio quare etiam Deum timentes et pii homines, qui nihil temporale diligunt, hanc ultimam horam formident. Ad hanc rationem reddendam nihil prodest magis, nihil tam efficaciter succurrit, quam vera profundissimaque humilitas, quæ de se suisque omnibus operibus desperans, subjicit se Deo, et indignam se æstimat, non solum regno cœlorum, sed etiam gratia et quovis vel exiguo beneficio Dei. Nihil igitur in suis confidens meritis, misericordiam Dei unam postulat : huic credit, huic se committit, dicens : Misericordissime Deus, non est in me bonum, nec ratio quare salves me. Ex me quidem desperare possem, sed in te est unde non diffidere debeo. Una est namque ratio quare ad te clamo, quare in te spero. Misericordia tua est magna et infinita. Miserere igitur mei, Deus, obsecro, secundum magnam misericordiam tuam.

Ait autem villicus intra se : Quid faciam, quia dominus meus aufert a me villicationem ? Fodere non valeo, mendicare erubesco.

Timor periculaque sæpe incautos ad

Judicii
hora cur
etiam piis
timenda
sit.

Rationi
reddendæ
quid suffragatur
maxime.

Deus qui
cet ad se
irmita-

eus uti
cet per
tem.

ysost.

mentem reducunt. Sic contigit huic villico quoque, ut tunc tractaret quomodo evaderet, cum immineret periculum. Tu vero antequam in periculum incideris, illud præmeditare futurum, ac tibi prospice. Propterea hortatur nos Paulus di-

Gal. vi. cens : *Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes.* Christus quoque : *Ambulate,*
Joann.
xii, 35. inquit, *dum lucem habetis, et dum dies est.*

Ecccl. ix. Et Salomon : *Quodcumque potest manus tua instanter operare :* quia nec opes, nec ratio, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas. Ait itaque villicus intra se :

Quid faciam ? Non tractavit cum amicis, non doctores consuluit : quia in hac re amici nihil tibi prodesse possunt. Nemo in rem tuam tibi, sed omnes quod sibi proſit, consulunt. In teipso igitur, quomodo prospiciendum tibi sit, ut felicem horam invenias, considera. Aut enim ut te pares ad rationem reddendam, aut modo, quamdiu supplicandi tempus est, ut cum Domino tractes, veniam petens et misericordiam, necesse est. Deinde vide, quia non dicit : Quid dicam ? Omnis enim tunc eloquentia muta erit. Nulla juvabit excusatio, quia aperta et nuda erunt omnia coram Deo. Vidit igitur, quia nihil poterat tunc verbis excusari, ideo dicit : Quid faciam ? Fodere non valeo, id est, assuetus non sum dura pœnitentiæ opera agere, jejuna non valeo. Corporis me gravat afflictio, et totus pœnitentiæ rigor mihi contrarius est, ætas, complexio tenera et delicata, consuetudoque inolita me faciunt ad laborem, ad corporis exercitationem et ad fructus pœnitentiæ dignos ineptum. Mendicare erubesco. Ab aliis suffragia intercessionisque mendicare erubesco meritorum. Omnes enim ipsi egent misericordia Dei, et nemo est qui credere ausit ad salutem sibi non deficere sua. Accedit quod circa rationem reddendam tunc mendicandi tempus nullum restat.

Scio quid faciam, ut cum amotus fuero a villicatione, recipiant me in domos suas.

Sibi utile consilium prospexit, quo haberet ut sustentaretur amotus ab officio suo. Neque enim domino sed sibi utiliter consulit. Est igitur hæc similitudo non in omnibus imitabilis, sed in hoc tantum, quod in hac vita prospiciamus nobis, prudenterque videamus, ne undique maneamus exclusi et desolati. Est itaque hæc parabolæ significatio : Cum opera magna pœnitentiæ agere non sufficimus, misericordiis pauperum peccata nostra redimamus. Indicat enim nobis Dominus quam sapienter fecerimus, si de bonis suis (omnia enim nostra ipsius sunt) pauperibus largiamur, facientes eos amicos de mammona iniquitatis. Vocantur enim divitiæ iniquitatis, id est, inæqualitatis, quia inæqualiter sunt distributæ : Nempe ut unus abundet, alius egeat. De his itaque divitiis (licet sint Domini) utiliter nobis prospicimus, si mendicis eas erogamus, si nobis in pauperibus quærimus amicos, qui suis nos apud Deum juvent orationibus, atque adeo eleemosyna ipsa pro nobis clamet ad Deum, sicut scriptum est : *Abscondite eleemosynam in sinu pauperis, et ipsa orabit pro vobis ad Dominum.* xxxii

Convocatis itaque singulis debitoribus domini sui dicebat primo : Quantum debes domino meo ? At ille dixit : Centum cados olei. Dixitque illi : Accipe cautionem tuam, et sede cito, et scribe quinquaginta. Deinde alii dixit : Tu vero quantum debes ? Qui ait : Centum coros tritici. Ait illi : Accipe litteras tuas, et scribe octoginta.

Convocat villicus hic suos debitores, qui erant quoque debitores domini sui. Vocantur autem debitores Domini, quia omnia quæ possidenda hic recepimus quibusque utimur Domini sunt. Erant itaque hi, qui fuerunt convocati, debitores villici tanquam dispensatoris : sed erant etiam debitores domini, cujus bona tractabant. Sic qui tibi debent, sunt debitores tui,

Debitores
Dei qui-
am di-
antur.

puta pensionarii tui, juxta hoc quod tu œconomus es bonorum Domini. Dicuntur autem nihilominus debitores Dei, idque præcipue, quia quæ dispensas, omnia sunt Dei. Juxta hunc intellectum non inique fecisset villicus, qui sua bona sibi a Domino Deo ad dispensandum commissa, vel pauperibus dederit, vel pauperibus, quæ sibi debebantur, relaxaverit, quia ita potuit suis debitoribus relaxare. Vocantur autem hic (sicut dixi) debitores domini, quia bona quorum ille villicus erat dispensator, erant domini. Secundum spiritua-lem itaque sensum tibi licet, imo consulti-ssimum est de rebus, quarum te Deus dispensatorem, et in hoc mundo vice dominum constituit, eleemosynas dare, quia das quod potes et debes dare, non solum consentiente, sed et jubente Domino. Secundum autem litteram parabolæ, villicus ille non legitur ad hoc dispensationem accepisse, nec sui domini habuisse consensum, ut debita domini sui remitteret. Ideo citra domini consensum debita relaxans, sibi juxta seculi prudentiam benefecit, iniquus tamen est erga dominum, cui fecit fraudem. Nam debitoribus singulis, sive in oleo, sive in tritico partem, hoc est, unius plus, alteri minus dimisit, et in sui commodi usum hanc donationem sibi usurpavit. Dixit namque ei, qui centum debebat cados olei : Accipe cautionem, id est chirographum tuum, et sede cito, et scribe quinquaginta, mediam partem debiti relaxans. Ad alium vero se convertens, qui centum coros debebat tritici, ait : Accipe litteras tuas, et scribe octoginta, minus illi relaxans quam primo. Fortasse quia aut hic erat ditior, ille vero pauperior, aut quia in oleo misericordia, in tritico subventio significatur. Quo instruimur, majorem esse debere compassionem, quæ se ultra posse hominis extendit, quam subventionem erga proximum. Hæc enim, id est, subventio limites et facultates suas non egreditur, illa vero ad impossibilia quoque se extendit.

Et laudavit dominus villicum iniquitatis, quia prudenter fecisset : quia filii hujus seculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt.

Laudavit dominus villicum iniquitatis, non quod iniquitatem commendaret, sed quod ejus ingenium, ejusque probaret calliditatem, qua suam rem bene instruere novisset. Primum enim dissipaverat bona domini, deinde etiam, ne propterea pati haberet, furabatur etiam domino suo quæ donabat. Non igitur ejus furtum, sed prudens sollicitudo pro se excogitata laudatur, in admirationemque venit. Cæterum quia villici hujus hæc non fuit vera dicenda prudentia, cum esset injusta, tamen eam dominus laudat, invitare nos volens ad misericordiam, ut nos multo magis simus liberales ac misericordes et propitii in bonis Domini, donantes invicem et subvenientes, faciamusque nobis amicos de temporalibus bonis : ad quæ pauperibus distribuenda non solum consentit, sed hortatur etiam nos Dominus. Nihil enim damni sustinet divitiarum, quantumlibet in bonis ejus erogandis ad sui honorem et proximorum utilitatem fuerimus liberales. Dicit autem filios hujus seculi, amatores scilicet mundi, qui seculo placere et conformari gestiunt, prudentiores, id est, astutiores filiis lucis : sed hoc in generatione sua carnali et inter suos. Hoc autem ideo dicit, quoniam (ut fere semper videmus) in majori diligentia majorique solertia media invenire norunt ad sua mala implenda, confirmanda excusandaque, quam boni ad bona stabilienda.

Prudentiam villici alioqui injustam cur Deus laudet.

Et ego vobis dico : Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.

Divitias vocat mammonam iniquitatis. Solis enim, ut Augustinus ait, iniquis sunt divitiæ. Justi enim etsi temporalia habeant bona, non tamen ea arbitrantur divitias, quia non diligunt. Sola enim cœlestia tan-

Divitiæ cur iniquitatis mammona vocentur.

quam divitias amant. Facite igitur, inquit, vobis amicos de divitiis iniquitatis. Donate pauperibus, debita remittite, cibate esurientes, sitientes potate, vestiatis nudos, consolemini omnes, ut habeatis amicos, qui vos recipiant, id est, qui coram Deo testimonium ferant eleemosynarum beneficiorumque vestrorum a vobis acceptorum, rationemque quare sitis in æterna tabernacula recipiendi, et quare pro misericordia vobis reddenda iterum sit misericordia, Deo exponant, pro vobisque ut retribuatur

a Deo omnium largitore impetrent. Huic consilio, filii, acquiescite, quia et hinc emigrantes temporalia hic bona relinquetis. Nihil enim prosunt vobis post hanc vitam. Nunc igitur propter Deum in pauperes vestra miserationum viscera aperite, nunc bona hujus vitæ, quæ habetis, in indigentes dividite, ut misericordiam quia hic proximis vestris impenditis, misericordiam, quoque a Domino consequamini, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUARE PAUPERIBUS SIT TRIBUENDUM, RATIONES : ET DE PERICULO DIVITUM.

REDDE rationem villicationis tuæ. Lucæ XVI, 2.

Admonent hæc verba unumquemque nostrum, omni esse tempore sollicitum paratumque ad rationem vitæ suæ reddendam de omnibus operibus et negligentis, de bonis quoque ac beneficiis a Deo acceptis, quomodo cunctis his usus fuerit. Omnes, inquam, rationem reddemus, quomodo privato omni amore extincto Dei donis ad ipsius gloriam usi fuerimus, quomodoque in utilitatem verterimus ea proximorum. Sumus enim nos villicus ille, cujus hodie meminit Evangelium. Itaque tu a Domino suscepisti bona, et munera ego recepi, recepit alius quoque, tandem nemo est qui non recepit. Omnes igitur rationem reddere debemus. Recepimus dona corporalia, robur, ingenium, pulchritudinem, aliaque multa bona corporalia, de quibus rationem reddemus. Hæc enim villa est una, cujus omnes sumus villici. Sunt alia bona animæ quæ recepimus, scientiam, virtutes, animique dotes : et hæc alia est villa nobis commissa. Sunt tertio bona mundana ac temporalia, quæ recepimus : et hæc tertiæ villæ nobis dispensatio est commissa. Sunt postremo sin-

gularia multis dona data. Alii enim sunt prælati, alii subditi, alii rectores, quibus singularia multa sunt commissæ : et ab unoquoque, maxime autem ab his qui præsumunt, districta exigitur ratio. Villicorum enim quisque reddet rationem de ingressu, progressu et egressu. Si enim prælatus es, interrogaberis, discutieris, judicaberis quomodo ad prælationem beneficiumque sis ingressus : an electus, an per amicorum preces promotus, an intrusus. Item si per carnalem lineam, si per virtutem, si per amicorum et potentum timorem intraveris, aut si per munera. Deinde, quomodo gregem paveris, et perieritne ovicula tibi commissæ per tuam negligentiam. Inter omnia enim officia maximum est cura animarum. Accedit ad hæc cura salutis propriæ, cura animæ tuæ, vigilantiaque ne peccato consentias, ne obedias concupiscentiæ carnis, ne denique ex carne delicate nutrita opprimatur spiritus : et rursus ne ex carne nimis afflictæ devotio et spirituale quoque robur intereat. Hanc curam animæ unusquisque debet sibiipsi. Taceo quid debeant prælati animabus innumeris. In hac ratione autem reddenda si defeceris, non est solum quod metuas

Ratio pro quibus nobis Deo reddenda sit.

Bona corporalia quæ sint.

Bona animæ quæ.

Bona temporalia quæ.

sing
qua

anim
qua
gna
offi

absolutionem ab officio, aut carcerem, sed metuenda sunt etiam æternæ vitæ amissio, gehenna ignis, perpetuaque a Deo separatio. Itaque Deus Omnipotens dives ille est, cui dicimus : *Tui sunt cæli, et tua est terra, orbem terræ et plenitudinem ejus tu fundasti, aquilonem et mare tu creasti.* Tu ejus es villicus. Cura tibi animæ corporisque commissa est. Sine Deo nihil potes. Verumtamen qui creavit te, inquit Augustinus, sine te, non salvabit te sine te. Non imprudenter hic religiosi faciunt, qui suam curam periculumque abjicientes, Prælati ad omnia se subjiciunt, ejus ductu se regi permittunt, ejus obediunt voluntati. Quo fit ut seduci non possint a satana : utpote non seipsos regentes (et ideo proprius illos non seducet amor), sed Prælati obtemperantes jussionibus.

Hic villicus quum dissipasset omnia domini sui bona, confestim illius accusatio intravit ad dominum. Vocatus ut rationem redderet, præmeditabatur quid faceret, quo ex periculo liberaretur, et futuras non sentiret molestias. Ita nobis quoque providendum est, ut si non perfectam potuerimus rationem reddere de his, quæ a nobis exiguntur, inveniamus consilium evadendi. Post hanc enim vitam, nec fodere valemus, id est, operari, nec mendicare, quia tunc nulla oratio juvat, ubi misericordiæ præterierit tempus. Modo igitur quamdiu in vita sumus, operemur et mendicemus, aut saltem pauperum memores simus ad benefaciendum illis, ut ipsos intercessores faciamus pro nobis. Venit enim nox, in qua nemo operari potest. Ideo etiam Sapiens monet nos ad formicam accedere, disce-reque ab ea sapientiam, quæ cum nec ducem habeat nec præceptorem, parat in æstate cibum sibi. Itaque consultum nobis est, ut hunc imitemur villicum, facientes nobis amicos de mammona iniquitatis, qui in æterna nos impetrent recipi tabernacula. Vocantur autem hic divitiæ iniquitatis, vel quia inique partæ sunt, vel quia inique, id est, inæqualiter dispensantur, vel quia procurantur nimis solerter, vel

quia (ut in plurimum) his homines abutuntur. Has divitias comparemus a pauperibus, quorum est regnum cœlorum. Ideo enim tu recepisti divitias, ut eleemosynis et pecuniis Christi erogandis amore emas regnum cœlorum.

Vide autem quam juste pauperibus subvenire debeas, idque multiplici ratione. Prima, quia ea quæ possides, tua non sunt, nam si tua sunt, tolle ea, et accipe tecum. Quod tamen facere non possis in morte, omnia hic relinques. Nonne melius tibi foret, ut emeris tibi regnum cœlorum, profundendo, quantum tibi aut prolibus superesse potest, in pauperes, ut sis vir misericordiarum et pietatis ubique studiosus? Sed quid avaris superest? Deest enim illis tam quod habent, ut Hieronymus sanctus ait, quam quod non habent. Quam libero igitur corde dare deberes, qui scis te aliena largiri, quæ etiam invitus potes amittere. *Dominus dedit* (ait Job) et *Dominus abstulit*. Quanto magis autem ultro sunt ei offerenda? Secunda ratio, quia ut hæc dares, a Domino accepisti. Hæc igitur si ejus amore iterum erogaveris, plura recipies. Non enim te deseret, quem pietatis invenerit studiosum. Scriptum namque est : *Junior fui et senui, et non vidi justum derelictum, nec semen ejus quærens panem. Tota die miseretur et commodat, et semen illius in benedictione erit.* Siquidem cum nihil haberes, ipse dispensanda sua tibi bona commisit. Quanto magis augebit incrementa frugum justitiæ tuæ, ubi te viderit accepta bene administrare?

Crede mihi, nunquam vidi, nullum legi, neminem etiam audiavi unquam, qui ex misericordia, ea quæ habet in eleemosynam impartitur, hoc est, in subventionem egenis, passum inopiam, nisi fortasse eos, qui inopiam profiteri voluerunt, juxta consilium Evangelicum : *Si vis perfectus esse, vade et vende omnia quæ possides, et sequere me.* Quod sanctus pater Franciscus, alique multi fecerunt sanctorum. Refundit enim tibi Deus plura quam tu potes

Matth. v, 3.

Pauperibus subveniendum esse propter multas rationes.

Hieron.

Job i, 21.

Ps. xxxvi, 25, 26.

II. Cor. ix, 10.

Neminem unquam passum inopiam qui misericors in pauperes fuerit.

Matth. xix, 21.

erogare. Neque enim fallit, quod omnibus
Luc. vi, 38. ad litteram quoque est promissum : *Date,*
et dabitur vobis. Consilium igitur hoc ob-
Act. xx, 35. serva Evangelicum, et omni petenti te
Tob. iv, 7. tribue. *Beatius enim est dare quam acci-*
pere. Et Tobiae consilium filium suum in-
 stituentis ausculta : Hic enim : *noli,* inquit,
avertere faciem tuam ab ullo paupere. Sic
 enim Deus a te quoque faciem suam non
 avertet. Tertia ratio est, quia ea quæ das,
 illius sunt cui das. Quidquid enim tibi su-
 perest, non tuum sed pauperum est : das
 igitur illis quorum sunt. Verum adhuc
 sublimiori devotione contuendum est, qui-
 bus des. Christo enim das, quæcumque
I. Paral. das. Quod Salomon cognoscens : *Tua,* in-
xxix, 15. quit, *sunt omnia, et quæ de manu tua acce-*
Matth. *pimus, dedimus tibi.* Numquid igitur Chri-
xxv, 40. sto bona vilia ac terrena negabis ? Audi
 tamen lucidius, quomodo des Christo :
Quidquid uni ex minimis meis, inquit, *fe-*
cistis, hoc mihi fecistis. Da ergo pauperi,
 quia scis te dare Christo in paupere. Quar-
Ps. cii, 4. ta ratio est, quia gratis non das, nec Chri-
 sto das quia ille indiget, sed ad tuam das
 utilitatem, ut coronet te ipse quoque in mi-
 sericordia et miserationibus. Quapropter
 in fine quoque Evangelii hoc hodie nobis
 inculcans : Facite, inquit, vobis amicos
 de mammona iniquitatis, etc. Securus fa-
 cis, quandoquidem jubens hæc dicit : Nam
 quod villicus fecit de bonis domini, id do-
 mino suo non consentiente fecit. Tu vero
 Domini tui habes consensum, consilium et
 mandatum.

Sed dicit quis : Quid tribuam, qui nihil
 possideo, qui nihil quod dem, habeo ? Dico :
 Beatus es, fili, qui et ipse de illorum es
 numero, quorum se Christus unum consti-
 tuit, hoc est, pauper et inops. Verumta-
 men audi, si non defuerit tibi ad alios
 egenos et miseros compassio, non deerit
 tibi quoque munus, quod egeno tribuas.
 Nam habes animum dandi, habes bonam
 voluntatem, quæ sufficit, si aliud non ha-
 bes aut potes. Hæc voluntas tibi a Domino
 pro opere computatur. Beatior autem es,
 qui non solum es in pauperes misericors,

sed simul pauperibus aliis in egestate,
 divitibus vero clementibus in misericordia
 æquaris. Sunt præterea dona alia multa,
 e quibus difficile est, ut nullum habeas,
 quo proximo subvenias egeno. Habes enim
 fortasse aut scientiæ donum, aut pruden-
 tiam, aut robur ad serviendum, aliudve
 munus a Deo, quo infirmo egenove subve-
 nire queas. Hoc in consolationem proximi
 impende, et erit eleemosyna Christo haud
 non accepta. Quidquid enim ex charitate
 feceris erga proximum, eleemosyna est.
 Et quidquid proximo facis, Christo fecisti.
 Propterea tam magnam fertur sancta Eli-
 sabeth in infirmorum servitio consolatio-
 nem divinam sensisse. Ut enim lavaret
 pauperes, quum sterneret lectum ægrotis,
 quum operiret infirmos, quum cibaret fa-
 melicos, cum sitientes potaret, et hujus-
 modi sanctis intenta foret ministeriis, di-
 ceret ancillis suis : Quam bene nobis est,
 quod ita Dominum Jesum lavamus, vesti-
 mus, operimus, etc. Neminem enim in quo-
 vis paupere alium contemplantur, quam
 Dominum Jesum. Huic, quidquid homini-
 bus impertivit, fecisse se arbitrabatur.
 Quamobrem tibi quoque adsit voluntas
 bona, nec unquam deerit, quod pauperi,
 vel in obsequium, vel in solatium, vel in
 consilium, imo quod Christo impendas.

Videndum autem est postremo, in hoc
 esse Evangelio multa, quæ instruunt, tam
 ex domino, quam ex villico discenda. Pri-
 mum est, quod dives ille prudentia utitur,
 quod non cito malum credidit, sed ante
 discutiendum putavit, quam villicum re-
 pelleret. Ideo dicit : Quid hoc audio de te ?
 Quo docemur mala de proximis non liben-
 ter audire, nec faciliter credere. Secundum
 quod docemur, ubi diffamatio sit subditi,
 Prælatum maxime decere, ne dormitet, ne
 negligat dissimuletve inquirere veritatem.
 Quomodo enim non leviter sunt mala cre-
 denda, ita ubi infamia surgit, et homines
 loqui et mussitare cœperint de cujuspiam
 animæ periculo, vigilandum est, ne homo
 fortasse in periculo animæ constitutus
 etiam seipsum negligat, aut ne alii male

Nihil pos-
 sidentes
 quomodo
 etiam mi-
 sericordi-
 am exerce-
 re valeant.
 Gregor.

œdificati scandalum recipiant. Tertium est, non mox cum impetu et præcipitanter damnare, sed ad rationem ponere. Quapropter dives hic dicit villico : Redde rationem villicationis tuæ. Quarto, non omnia simul in homine abjicere et arguere, sed discernere et videre etiam, quæ excusari et laudari possunt, et his dare laudem : ea vero quæ reprehensione aut vituperio sunt digna reprehendere. Quintum quod fecerit de bonis divitis hic villicus sibi amicos, non reprehendit dives. Neque enim illi clementia displicet dispensatoris. Et nos quum liberalem habeamus Dominum, non debemus nos esse immisericordes. Sunt præterea in villico, quæ nos œdificant. Præmeditabatur enim villicationem suam non diu prorogandam, sed mox finituram. De fine igitur et de his, quæ post sui amotionem ab officio sibi possent evenire, cogitavit. Deinde præmeditatur, quia quidquid hic acquiritur licitum, aut laborando, sive operando, sive mendicando paratur : neutrum horum sibi convenire sentiens, ad aliud, ne omni destitueretur auxilio, sese consilium callidus convertit. Nos vero quia Domino didicimus idem consilium hoc placere, utamur eodem remedio contra futuram quam sumus reddituri rationem. Simus in alios misericordes, et inveniemus nos quoque misericordem Dominum.

Quam plangenda autem est cæcitas divitum hujus seculi, bone Deus, tot Evangeliorum obturato corde audientium excitatione ad misericordiam. Quare non creditis, o divites, quod sola sit misericordia, qua vos per angustam portam introire fiat possibile? Si enim camelo facilius est foramen acus transire, quam diviti venire in regnum cœlorum, deponat igitur camelus gibbum dorsi sui, et corpus suum extenuet, Christo capiti illud suo exiguo et humili conformans, et intrabit angustam portam. Et ut lucidius dicam : Camelus noster, dives scilicet, pondus et gibbum abjiciat temporalium bonorum, nihil in divitiis confidat, nihil sublime sapiat,

humilibus consentiat, non quærat ac amet divitias hujus seculi, utatur modeste bonis temporalibus tanquam non utens. Externuet divitias, occidens in se gibbum avaritiæ. Largiatur pauperibus, subveniat desolatis, et hujusmodi negotiationibus sibi acquirat regnum cœlorum. Tu dives, inquam, extenua cupiditatis ventrem et gibbum, quia cum amore divitiarum intrare per angustam portam non potes. Quod tunc fiet, dum in corpore tuo, id est, in omnibus actionibus, in uxore, in filiis, in familia temperanter et sobrie vivis, capitique tuo, id est, Christo qui hic exinanivit seipsum, et pauper propter te factus est, qui hic exiguus fuit et humilis, conformaris. Verum ergo timeo ne gratis loquar. Nemo enim ad eleemosynam tardior, nemo durior ad compassionem, nemo ad dandum parcior, nemo tenacior ad servandum, quam divites seculi, qui habent consolationes suas in hoc mundo. Qui si nullam aliam haberent consolationem, hoc pro consolatione ducunt, quod thesauros congregant pecuniarum, quod aurum et argentum, quæ nunquam satis diligere videntur, coacervant, domos multiplicant, comparant agros, et terrena quomodo-cumque possunt, colligunt. Nihil quidquid de misericordia Christus loquitur, eos, perinde ac si Christiani non essent, afficit aut movet. Propter gloriam tamen mundanam, et per ostentationem multas perdunt divitias, quas veluti pro suo honore probe locatas æstimant : pro Christo vero obolum dare eos gravat.

Mercedem mercenariis, quantum et ubi possunt, minuunt. De quibus Jacobus in Epistola sua quid dicat, audite : *Ecce merces mercenariorum vestrorum qui mesuerunt regiones vestras, quæ defraudata est a vobis, clamat, et clamor eorum in aures Domini Sabaoth introivit. Qui enim, ait Ecclesiasticus, effundit sanguinem, et qui fraudem facit mercenario, fratres sunt.* Si judicium apud te est, o dives, pauper ad justitiam obtinendam venire non potest, nisi muneribus tibi impleat manus. Si

I. Cor. vii, 31.

Philipp. ii, 7.

Luc. vi, 24.

Divitiæ quibus modis a multis injuste congregantur.

Jac. v, 4.

Eccli. xxxiv, 27.

Judicium divitum quale communit.

Villicus iste quomodo sit nitendus.

Matth. 7.

Divitum cæcitas am sit angustam.

Matth. 24.

Divitis ad melum impara.

Executo-
res testa-
mentorum
quomodo
delinquant

executor es testamenti, quod legatum est pauperi, non recipiet pauper illud : quia nunquam eris domi quæsitus a paupere, nisi leporem, salmonem, hujuscemodive aliud præmittat pauper. Si variis pauperibus eleemosyna facienda constituta est a defuncto, tu aliquamdiu pecuniis his uteris ad negotiationes tuas, quo ex eadem pecunia lucrum et quæstum tibi usurpes, antequam tribuas egenis. Unde fit, ut executiones sæpe testamentorum in tertium hominem transeant, prioribus mortuis, et testamenti executionem relinquentibus aliis non expeditam. Heu quam brevis erit hæc vita vestra, quam brevis potentatus, quam brevis consolatio, quam justa etiam vobis erit damnatio, cum redimere nunc illam possitis, sed non vultis. Modo enim quia nullum consilium sanum recipitis, plorabitis ululantes in miseriis vestris, quæ advenient vobis. Rogo igitur vos in visceribus Jesu Christi, rogo vos per mortem Domini Jesu Christi qua redempti estis, nolite pecunias vestras et bona alia, quæcumque temporalia atque caduca habetis, plus diligere quam animas vestras. Restituite si quæ bona habetis injusta. Si dubitatis, an sint injusta, aut quomodo sint restituenda, quia fortasse

nescitis cui (ut illis contingit qui in emendo ac vendendo imposturis omnes homines fallunt), interrogate virum bonum et doctum, aut pastorem vestrum, et illius sequamini consilium, caventes posthac omnem dolum, simulationem, iniquitatem et fraudem. Verum dicit quis : Si cuncta deberem restituere, quæ fortasse secundum Deum mea non sunt, medietatem bonorum non retinerem, imo et ipse simul egerem. Sive egeas, sive abundes, nunquam eris tutus in tua conscientia, si habes quod restituere teneris, et non restituis, aut si animo retinendi sic mortuus fueris, actum erit de anima tua. Noli, noli divitias arctius diligere quam animam tuam. Si etiam omnia quæ habes, tua non fuerint, relinque omnia, et nudus libera te. Habet Dominus si illum quæsieris, unde pascat te, qui pascit etiam volucres cœli, qui pascit quoque Tartaros et Paganos et hæreticos. Scito quia melius tibi erit, te pauperem, et divitiis propter restitutionem alienorum nudatum intrare in regnum cœlorum, quam multis opibus refertum mitti in gehennam ignis. A quo nos servet omnes Deus et Dominus noster Jesus Christus, cum Patre et Spiritu Sancto benedictus in secula, Amen.

Jac. v, 1.

Bona in-
justa quo-
modo sint
restituenda.

DOMINICA DECIMA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

SCITIS quoniam cum gentes essetis, ad simulacra muta prout ducebamini euntes. Ideo notum vobis facio, quod nemo in Spiritu Dei loquens, dicit anathema Jesu. Et nemo potest dicere, Dominus Jesus, nisi in Spiritu Sancto. Divisiones vero gratiarum sunt, idem autem Spiritus. Et divisiones ministracionum sunt, idem autem Dominus. Et divisiones operationum sunt, idem vero Deus, qui operatur omnia in omnibus. Unicuique autem datur manifestatio Spiritus ad utilitatem. Alii quidem per Spiritum datur sermo sapientiæ, alii autem sermo scientiæ secundum eundem Spiritum. Alteri fides in eodem Spiritu, alii gratia sanitarum in uno Spiritu, alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum. Hæc autem omnia operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult. *I. Cor. XII.*

C RESCENTE fide Christianorum paulatim linguarum gratia minuebatur ac rarecebat. Unde nonnulli contristati, qui hac gratia carebant, aliis eam habentibus coeperunt invidere, quasi linguarum gratia excellentior aliis esset charismatibus. Idcirco Apostolus eos ad pacem componens, ait : De spiritualibus, hoc est, de donis Sancti Spiritus propter quæ majores superbiunt, et minores invident aut diffidunt, nolo vos ignorare : quia cum essetis in paganismo idolorum cultores, ibatis ad simulacra muta (sicut Psalmista dicit : *Simulacra gentium argentum et aurum, opera manuum hominum. Os habent et non loquentur, oculos habent et non videbunt, etc.*), quomodo a maligno spiritu in vestram perditionem ducebamini. Itaque si diabolicus spiritus vos ducebat unus,

alios ad alia simulacra, et alios ad alia : cur non modo vos quoque unus Spiritus divinus ducat alios ad hæc opera bona, alios ad alia, imo illis hæc dona, aliis dona alia attribuat ? Unus enim Spiritus bonus est in omnibus vobis, cujus multiformia sunt dona, tametsi non omnes omnia, sed diversi diversa ab eodem recipiatis. Sequitur : Ideo vobis hoc manifesto, neminem in Spiritu Dei loquentem dicere anathema Jesu. Quasi diceret : Si quis dixerit anathema Jesu, hic non Spiritu Dei, sed satanico loquitur. Quisquis enim Spiritus Sancti instinctu gubernatur, ille nec mente, nec lingua, nec opere agit quidquam, unde Christus contemnatur aut inhonoretur. Est autem *ἀνάθεμα* interpretatum, sive perditio, sive detestatio. Nemo itaque in Spiritu Dei loquens dicit anathema Jesu.

Anathema
quid sonet.

Quia per Spiritum Dei abstinetur a malo, et fit bonum. Et nemo potest dicere cognitione, affectione, verbo et opere : Dominus Jesus, illum scilicet in Dominum eligendo, se vero illi in servum obsignando, puta ut dicat mente, dicat voce, dicat opere, dicatque veritate : Dominus meus est Jesus Christus, et ego sum servus ejus, nisi in Spiritu Sancto. Unde liquet contrarium non esse quod Dominus dicit : *Non omnis qui dicit mihi : Domine, Domine*, hoc est, non omnis qui voce nuda et informi hæc devotione dicit, *intrabit in regnum celorum* : sed qui me diligens, ac propterea meam implens voluntatem, reipsa me suum agnoscit et vocat Dominum, ille intrabit in regnum celorum. Hoc enim est, in Spiritu Sancto dicere : Dominum suum esse Jesum. Est præterea sciendum omnibus electis esse commune, ut Spiritus Sancti participes sint, quamvis gratiæ, quas ab uno Spiritu percipiunt, variæ et multiformes sint. Propterea sequitur : Divisiones vero gratiarum sunt, unus vero Spiritus. Pro quo sciendum, non parum interesse inter gratiam, quæ gratum faciens dicitur, et eam quæ dicitur gratis data. Nam gratia gratum faciens est forma spiritualis, sine meritis nostris nobis data, quæ habentem facit acceptum Deo seu gratum, operaque ejus reddit, ut sint bona, non solum moraliter, quomodo paganorum et philosophorum virtutes et opera præclara dicebantur bona : sed coram Deo hæc adeo usque reddit bona, ut præmio quoque, hoc est, ut felicitate æterna a Deo censeantur digna.

Matth. VII,
21.

Gratia
gratum fa-
ciens quid
sit.

Gratia
gratis data
quid sit.

Porro gratia gratis data, quodlibet donum est a Deo gratis homini concessum, naturæ excedens facultatem, quo alter alteri ad salutem cooperetur. Per hanc gratiam solam homo non justificatur : disponitur tamen ad gratiam priorem, hoc est, ad gratiam gratum facientem. Quæ gratia gratum faciens adeo nobis est necessaria, ut sine illa seducatur homo, et ad peccandum trahatur. Quod Paulus Corinthiis objicit, quia ad simulacra muta,

hoc est, ad idololatriam a spiritu malo, non aliter ac a lupo ovicula in sylva lanianda, ducebantur fallebanturque ab aruspibus, magis et dæmonum præstigiis. Id quoque ideo præcipue illis contigit, quod non habuerunt in se gratiam Dei gratum facientem, quæ illos protegeret, illuminaret ac dirigeret. *Non enim sufficientes sumus cogitare aliquid salutiferum ex nobis, tanquam ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* Qui per Osee quoque dicit : *Perditio tua ex te, Israel : in me tantummodo auxilium tuum.* Gratia igitur gratum faciens nobis, ne fallamur neve deviemus, est necessaria. Deinde est præterea adeo utilis, ut nemo illius instinctum sequens peccet : quia nemo in Spiritu Dei loquens, dicit anathema Jesu. Tertio iterum necessaria est, quia nemo potest dicere Dominum Jesum, nisi in Spiritu Sancto. Deinde loquitur Apostolus de gratiis gratis datis, quæ ad utilitatem et ædificationem dantur Ecclesiæ. Divisiones itaque gratiarum sunt, quia alius hanc, alius aliam accipit : idem tamen est Spiritus, qui has distribuit, ut quod uni datur, etiam alteri per subventionem et communicationem mutuam sit datum. Hoc enim modo (id est, quemadmodum corporis unius membra suos actus et dona æque sibi communicant et participant) Dei nos dona, et quidquid a Deo accepimus, invicem impartiri decet. Et divisiones ministrationum sunt, quo varia sint ministeria, varia ministrationum officia : sub uno tamen Domino Jesu, a quo ministeria omnia ordinantur in utilitatem membrorum Ecclesiæ, ut ab omnibus uni serviat. Dum suum unusquisque donum aut ministerium, quod habet, Dei famulis pro ejusdem amore exhibet. Itaque per ministrationes, seu ministeria Ecclesiastica, ordinum ac graduum munia intelliguntur, puta episcoporum, presbyterorum, diaconorum, etc. Et divisiones operationum sunt, quas agunt electi : idem tamen est Deus Pater, qui operatur bona omnia in omnibus. Neque enim in uno omnia operatur, ne ille dum aliis non

III,

Osa
9.

Rom
4.

eget, superbiat, sed in omnibus omnia, ut quæ in seipso quis non habet, habeat in alio, et ita maneat charitas. In omnibus itaque electis Dei est Spiritus Sanctus, quibus datur manifestatio ejusdem Spiritus, hoc est, unicuique datur donum gratiæ, per quod aliis manifestetur Spiritus Sanctus inesse ad utilitatem illius in quo est, et aliorum, ut de accepto dono multis prosit.

Nam alii quidem datur non tam sapientia, quam sermo sapientiæ, ut sapientiæ donum, quod habet in se, disserere possit etiam aliis. Datur autem hoc donum non per humanum ingenium, nec litterarum studio quæsitum, sed per Spiritum Sanctum. Alii datur sermo scientiæ, qua cognitionem quis recipit loquendi et instruendi circa actiones rerum temporalium. Differt itaque donum scientiæ a dono sapientiæ : hoc enim versatur in contemplatione cognitioneque divinorum, illud vero (ut dixi) versatur circa actiones humanas rerum temporalium : datur tamen æque secundum eundem Spiritum. Alteri datur fides, id est, constantia fidei in eodem Spiritu, ut quamvis illitteratus aut in-

idoneus sit ad fidem prædicandam, nullo tamen movetur metu ad confitendum Christum, et ad patiendum quoque pro fide ejus. Alteri gratia datur sanitatum, qua curet infirmos verbo et virtute Dei, idque in uno Spiritu. Alii operatio virtutum et gratia grandium miraculorum datur, ut sunt mortuorum suscitatio, aut illæsiō in igne seu tormentis. Alii discretio datur spirituum, qua bonum a malo spiritum discernat : seu cognitio sagax judiciumque rectum in discernendis his, quæ in aliorum cordibus aguntur. Alii dantur genera linguarum, quo variis linguis salutaria enuntiet. Alii interpretatio sermonum, quo visiones propheticas obscurosque sensus Scripturæ elucidet. Hæc autem omnia quamvis diversa et varia sint, operatur unus idemque Spiritus, cum Patre Filioque substantialiter unus Deus, dividens singulis; uni hoc, alteri aliud, sicut vult, ut enim ex membris singulis corpus Christi mysticum, id est, Ecclesia totum percipiat, quomodo totum corpus audit, videt, loquitur, et cætera, cum sint singularia tantum membra, quæ singulares pro cunctis et singulis membris hos actus habeant.

EXEGESIS EVANGELII

[EJUSDEM DOMINICÆ, LUCE XIX.]

NULLUM nobis legi potest Evangelium, quod non olei guttas nobis stillat, hoc est, quod non divinæ bonitatis ac misericordiæ nobis signa beneficiaque nobis insinuet. Superiore enim Dominica eos docuit, qui multis abstinentiis, jejniis, exercitiisque corporalibus se fatigare affligereque nesciunt, peccata sua eleemosynis redimere, et rationem quam sumus reddituri, omnes monuit præmeditari: hic vero ostendit, his qui vitam hic agunt in omni tranquillitate et pace, juxta seculi judicium felicem, quibus omnia juxta desideria

eorum et ex sententia illis in hoc mundo eveniunt, quam tristem habeant exspectare mortem, quamque calamitosum exitum. Adeo ut hæc ipse quoque Salvator noster præmeditans, ex compassione lacrymas uberes propterea funderet. Per istum autem fletum suum, infelicem nostrum exitum ab hac vita, sub figura nobis manifestat excidii civitatis. Quomodo enim huic civitati sanguinum, quæ sibi, id est, Christo, Prophetis, Apostolis, sanctisque omnibus duram opposuit cervicem, futuram prænuntiabat calamitatem : ita multo magis per

spiritualem significationem, malum et ex-cidium nostrum sempiternum nobis insinuatum intelligamus oportet. Dicit igitur Evangelista Lucas :

Cum appropinquasset Jesus Jerusalem, videns civitatem, flevit super illam, dicens :

Hæc historia Evangelica eo tempore facta cognoscitur, quando ultimo advenit Jerosolymam ante suam passionem. Nam quod eodem sero exierit in Bethaniam, crastinaque luce redierit, non ita accipiendum est, quasi ab Jerusalem recesserit, quia parum ab Jerusalem Bethania distabat ; quare etiam Bethaniæ constitutus, dici poterat Jerosolymis esse. Itaque in ultimo ejus adventu ad Jerusalem, ubi asinam et ejus pullum sibi adduci fecerat, et de monte descenderet Olivarum, videre poterat omnia civitatis ædificia. Et quanquam semper et civitatem et incolas civitatis, animosque intueretur incolarum, hic tamen dicitur, quod videns civitatem fleverit : quo indicaret Evangelista civitatis inspectionem illi occasionem præstitisse, aut potius occasionem sibi illum ex aspectu civitatis sumere voluisse, unde flendi illi materia occurreret. Non tamen passione aliqua præoccupatus creditur Dominus Jesus (suberant enim illi omnes affectus omnesque passiones, ut nisi vellet, et quando vellet, non sentiret), sed tristabatur quia voluit, et flevit quia voluit. Flevit autem propterea ut internam ejus compassionem agnosceremus. Sed quando flevit ?

Ibid. 8, 9 Tunc scilicet, quando maxima a populo illi fiebat reverentia, occurrente cum palmis et laudibus, atque divinos illi honores offerente. Nam sternebant ei vestimenta sua exeuntes in via, simulque ramos sternebant olivarum, clamantes Domino et Salvatori mundi, hosanna, id est, Domine, salvum me fac, obsecro. Id autem faciebat turba, quia miraculum illud audierat magnum, quod de monumento Lazarum quatruiduanum mortuum ac sepultum Dominus resuscitaverat. In hoc itaque magno honore, quem illi

turba occurrens offerebat, in communi omnium lætitia humilis Jesus nec de honore sibi gaudebat oblato, nec laudibus delectabatur hominum, sed salutem meditabatur animarum. Quo simul nos doceret, nihil in laudibus confidere hominum, quandoquidem et hi qui hodie Christo honores offerebant, paulo post contra eum clamabant atque ad mortem crucis illum postulabant. Voluit nos quoque intelligere omnem lætitiā hujus mundi esse brevem et aspernendam.

Quia si cognovisses et tu, et quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi ; nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.

Utitur Dominus Jesus gestu et modo mœrentium, qui tristitia et mœrore pleni truncatis verbis dolorem indicant cordis, et sententias exprimunt tristes. Verbi gratia, ut grandi mœrore obrutus quis dicat : Heu prævidebam. Utinam tunc locutus essem. Juste hoc evenit. Ubi multa ad sententiam rei et perfectum sensum pertinentia subaudiuntur quidem, sed non exprimuntur : pauca tamen effunduntur, unde concepti doloris vulnus, et quid velit dolentis animum conjiciamus. Hoc modo loquitur hic Dominus ut plura te subaudire oporteat : Quia si cognovisses et tu, urbs scilicet incredula et exultans, quod tibi est eventurum, pariter mecum fleres : nunc vero gaudes et lætaris, quia in hac die tua, hoc est, in tempore brevi vitæ tuæ quæ diei vix similis est, ea tibi eveniunt, ea amplecteris, in his gaudes, quæ sunt tibi ad pacem temporalem fallacem, atque ad jucundam quietem : ideo rides, exultas, tripudiasque nescia futurorum. Si autem scires quæ ego scio tibi ventura, fleres mecum, nec gauderes. Nunc vero quia nescis quæ abscondita sunt ab oculis tuis mala tibi ventura, ideo hæc te modo non contristant. Causa itaque præsentis lætitiæ ignorantia est futuri mali : quia non cogitas etiam Dei offensionem vel præteritam, vel præsentem, aut futuram, ideo non do-

Joann. XII,
1.

Matth.
XXI, 2.

Joann. XI,
43.

tru
qui
lito

les, non plangis, non te corrigis. Scriptum namque est: *Quia non cito profertur contra malos sententia, absque ullo timore filii hominum perpetrant mala.* Hæc futurorum ignorantia apud illos erat, qui dicebant: *Venite, fruamur bonis quæ sunt, et utamur creatura tanquam in juventute celeriter.* Quam tamen ignorantiam suam, imo temeritatem tarde nimis postea planxerunt jam in inferno constituti, et in judicio plangent extremo, dicentes: *Quid profuit nobis superbia, aut divitiarum jactantia quid contulit nobis?* Fleverunt itaque errorem suum, sed tardius quam oportebat, quia tempus præterierat miserendi.

Quia venient dies in te, et circumdabunt te inimici tui vallo. Et circumdabunt te, et coangustabunt te undique: et ad terram prosternent te, et filios tuos qui in te sunt.

Prænuntiat mala Dominus, quæ Jerosolymitæ erant peccatis suis exigentibus passuri per obsidionem et excidium civitatis. Sæpe præmoniti erant per prophetas, et per Christum, sed non pœnites tandem pœnas dare coacti sunt. Nam quotquot missi fuerant ad eos prophetæ, fere omnes ab illis sunt interempti. Quamobrem dicebat illis Christus: *Jerusalem, Jerusalem, quæ occidis prophetas, et lapidas eos, qui ad te missi sunt, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas et noluisti?* Quæ verba si bene discutiantur, videbis quantum hominis prævalet liberum arbitrium, præsertim in malo. Christus vult congregare Jerosolymitas, sed non potuit. Quare? Quia noluerunt eum sequi, noluerunt eum recipere. Ipse autem, licet posset, neminem vult cogere non volentem, quia unicuique suum relinquit liberum arbitrium. Potest itaque homo suo libero arbitrio abutens se impedire, potest obicem gratiæ Dei opponere: non potest autem ad salutis statum, aut ad Deum se convertere, et eandem obtinere, nisi Dei adjutus gratia. Cum ergo

Judæis obtulisset gratiam, vocans eos et convertere cupiens per multos nuntios ad illos missos, neminem illorum audierunt. Venit ipse tandem, ut in parabola habetur Evangelica de cultoribus vineæ, et occiderunt eum, non parcentes illi, quamvis Dei esset Filius eorumque Dominus. Itaque voluit eos congregare Christus, et ad misericordiam recipere, consentire ei noluerunt: ideo satis diu post omnia eorum peccata ad pœnitentiam expectati sunt. Verum cum nulla sequeretur pœnitentia, tandem calamitas ulciscens et exterminans super eos inducta est. Venerunt enim Romani, Vespasianus et Titus ejus filius missi a Tiberio Cæsare ad vastandam Judæam, quia rebellaverant. Non autem putandum est, quia Romani intulerunt Judæis cladem illam maximam, ultimumque gentis excidium, quod propterea a Domino non sit eis illata plaga. Quisquis enim minister fuerit justitiæ divinæ, et propter quaecumque etiam causam is qui minister est, id fecerit, aut quamvis Dei zelum ac notitiam habuerit, nihil refert. Novit Dominus æque peccatores punire, per quoscumque id fiat. Novit unicuique sua mala reddere in sinum suum per quæcumque vult media. Hoc modo enim olim afflixit Judæos rex Babylonis Nabuchodonosor tempore Sedeciæ regis, quos captivos abduxit in Babylonem; in quo minister ipse adeo fuit divinæ justitiæ, ut servum suum Deus illum vocaret, propterea quod eos qui castigandi erant, castigabat, quamvis Nabuchodonosor in hoc non divinæ voluntati aut ordinationi, sed suæ crudelitati sævire decrevisset. Dominus autem illum, quem prohibere potuisset, permisit ut suam impleret tyrannidem in Judæos, quo ea quæ Judæi in Deum commiserant peccata, affligente Nabuchodonosor castigarentur. Sic modo quoque sævitiam Romanorum vertit in Judæorum castigationem. Prænuntiat autem eis futuram calamitatem, additis simul lacrymis et prophetis testibus veritatis. Venient, inquit, dies quo circumdabunt te inimici tui vallo, id est aggere (tres enim Romani aggeres

Matth.
xxi, 33-41.

Joseph.
lib. VII, de
bello Ju-
daico cap.
1, et seq.

IV. Reg.
xxv, pas-
sim.

Jerem.
xxv, 9.

Nabuchodonosor uti
minister
fuerit di-
vinæ justi-
tiæ.

Matth.
ii, 37.

liberum
arbitrium
nisi
intum
eat.

Calamitas
quanta in
obsidione
Jerusalem
fuerit.

ad capiendam Jerusalem fecerunt), et coangustabunt te undique, ut nemo ingredi aut egredi sub obsidione poterit. Tanta tunc calamitas intus fuit obsessis, tanta improbitas famis, ut obsessi corrigias et calceamenta manducarint. Parentibus filii filiisque parentes ex ore cibum rapiebant. Matres quos genuerant inantes manducabant. Erant nihilominus in civitate latrocinia, pestis, fames, dissidia, factionesque civium et omne malum. Moriebantur ex fame homines, et mortuos sepeliebant jamjam morituri: nam inedia et fame consumpti, mox super cadavera sepelienda, in eundem tumulum erant ruituri. Congregata enim tunc fuit hominum multitudo ex universa Judæa, Galilæa et reliquis Israel quæ ad festum convenerant Paschæ, quanta ante hac nunquam. Hæc ibi universa hominum multitudo conclusa est, et infra muros coangustata. Hæc omnia illis Christus prædixit: Et ad terram, inquit, prosternent te Romani, ædificia destruentes, et filios occidentes.

Et non relinquent in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoveris tempus visitationis tuæ.

Obsidionis illud tempus sub Vespasiano et sub Elia Adriano significat, quorum prior civitatem destruxit, posterior vero universa etiam relictæ per Titum, et interim reædificari cœpta, funditus demolitus est. Causam autem hîc tantæ calamitatis significat. Eo quod non cognoveris tempus visitationis tuæ. Ac si diceret: Ideo hæc mala sustinebis, quia prophetas meos ad te missos occidisti, et me quoque occides ac Apostolos meos, renuens intelligere, quod ad salutem tuam omnes te visitare, reducere et instruere venerimus, tam grævia mala rependens pro charitate tanta et pro beneficiis, malitia te excitante. *Milvus*, ait Jeremias, *in cælo cognovit tempus suum, turtur et hirundo et ciconia custodierunt tempus adventus sui: populus autem meus non cognovit judicium Domini*. Et Isaias: *Cognovit, inquit, bos possessorem suum et*

Jer. VIII, 7.

Is. I, 3.

asinus præsepe domini sui, Israel autem me non cognovit. Scis ex libris tibi Messiam venturum. Ecce venit tibi, quomodo tibi venturus nuntiatus est per Zachariam: *Dicite filiæ Sion, Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam*. Quare non credis in eum? Inexcusabilis es, Judæa. Feci enim opera quæ nemo alius, et quæ homo solus non potuit facere: hæc testimonium perhibent de me, quod Filius Dei sum. Hanc autem calamitatem, quam passuri erant Judæi, in Daniele quoque legimus prædictam. Ille enim a Gabriele sibi scribit nuntiatum in hæc verba: *Scito ergo et animadvertite. Ab exitu sermonis ut iterum ædificetur Jerusalem, usque ad Christum ducem, hebdomades septem, et hebdomades sexaginta duæ erunt. Et rursum ædificabitur platea et muri in angustia temporum* (post reditum scilicet ex captivitate Babylonica). *Et post hebdomadas sexaginta duas occidetur Christus, et non erit ejus*, id est, Christi, *populus, qui eum negaturus est. Et civitatem et sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo*, scilicet cum Vespasiano et Tito. *Et finis ejus vastitas, et post finem belli statuta desolatio*. Hæc desolatio in hunc usque diem apud Judæos perseverat.

Et ingressus in templum cœpit ejicere vendentes et ementes, dicens illis: Scriptum est, Quia domus mea domus orationis vocabitur. Vos autem fecistis illam speluncam latronum.

Mox ubi intraverat civitatem Dominus, domum Patris sui accessit, a sanctuario scilicet incipiens purgationem facere peccatorum. Erant enim propter avaritiam Pharisæorum et sacerdotum in anteriori atrio templi omnia hostiarum genera constituta venalia, quo hi qui a longe venerant, nec hostias adducere propter itineris longitudinem poterant, sese haud excusare quin offerrent, possent. Posuisse præterea referuntur nummularios, qui pecuniam egenis mutuarent, aut cambirent,

Da
26

Ph
rur
ta

quo major esset quæstus hostiarum sacerdotibus. Contigit autem, ut assolet in hujusmodi negotiationibus, fieri contentiones, rixas, aut etiam fortasse percussiones. Quare Christus turpem hunc quæstum in loco sacro Dei honori dedicato execratus, mensas nummulariorum et cathedras columbas vendentium evertit. Bis Dominus Jesus hunc zelum contra hujusmodi negotiatores in templo exhibuit. Primo ejecit vendentes hujusmodi et ementes circa primum Pascha Judæorum, quo post suam prædicationem Jerosolymam ascenderat, et ubi jam aquam mutaverat in vinum, de quo scribit Joannes. Secundam ejectionem fecit in Dominica, quam nos vocamus in Ramis palmarum, de qua ejectione refert Evangelium præsens. Refert autem Joannes quod quasi flagellum de funiculis fecerit, quo illos ejecit. Unde miratur fortasse quispiam: Quomodo tantæ auctoritatis homines, tantaque populi multitudo, sacerdotes quoque superbi id sustinuerint ab homine (ut putabant) simplice et paupere? Dicendum: Dominus Jesus non solum ejecit eos ex templo, et nummulariorum æs effudit, cathedrasque evertit vendentium, ut homo: sed terruit eos etiam virtute divinitatis. Ideo etiam verisimile est, fulgorem tunc quemdam divinum in ejus vultu atque radium terrificum apparuisse, cujus aspectu terrentur iniqui, ab iraque compescerentur.

Et erat quotidie docens in templo.

Christus hoc die et sequenti, tertiæque die quotidie a mane usque ad vesperam prædicabat in templo, assiduitatem prædicandi circa finem exhibens vehementior.

Docuit autem nos hic Christus locis sacris, non contumeliam, sed reverentiam exhibere. Multifaria namque irreverentia loco fit sacro: Primo, in loco sacro male vivendo, ut faciunt religiosi quidam iniqui et mali sacerdotes. Unde scriptum est: *In terra sanctorum iniqua gessit, et non videbit gloriam Domini.* Secundo, exhibetur irre-

verentia, si profanis usibus locus sacer applicetur. Quocirca scribit Marcus, quod non sinebat Dominus Jesus, ut quispiam vas transferret per templum. Tertio, templum Dei pollueno. Unde Psalmista: *Polluerunt templum sanctum tuum.* Legimus Pompeium, qui in omnibus bellis fuit fortunatissimus, postquam ipse et ejus milites in porticum templi posuerunt equos suos, templum Domini profanantes, nullam posthac victoriam obtinuisse, sed hostibus semper succubuisse. Quarto, in loco sacro proximum lædendo, ut hominem ibi verberando, vulnerando, aut cuiquam res sibi alienas auferendo, quomodo Heliodorus pecuniam depositam alienam rapere moliebatur, sed insigni a Domino fuit plaga correptus. Quinto, fit contumelia loco sacro, ubi imagini, altari aut sacris vasis in altaris maxime ministerio deputatis fit contumelia. Quod Julianus fecit apostata, qui super pallas et corporalia et in calices minxit, alvumque purgans, fœdavit. Qui suo merito graviter mox punitus est a Deo. Huc locandi etiam hi sunt, qui Eucharistiam indigne aut sumunt, aut aliis ministrant constituti in mortali peccato. Hi enim non solum templo, sed etiam Domino templi injuriam ac contumeliam faciunt grandem. De hoc Paulus scribens ad Hebræos: *Irritam, inquit, quis legem faciens Moysi sine miseratione duobus aut tribus testibus moritur.* Quanto deteriora mereri putatis supplicia eum, qui Filium Dei pedibus conculcaverit? Christum conculcare, est ipsum irreverenter et indigne sumere.

Charissimi filii, præmeditemini futurum Dei judicium, incertam horam mortis, mortem ipsam certissimam, quæ rapiet vos, quocumque invenerit vos loco. Alius in lecto, alius in campo, alius in ludo, alius in aquis, alius in bello moritur. Propterea in omni loco, in omni tempore mortem habeatis suspectam. Nec inveniri ullo modo patiamini vos in statu, in quo si mors subito irrueret in vos, non possetis salvari. Hoc est, caveatis ut mortem corporis imo incomparabiliter magis mortem

Marc. xi,
16.

Psalm.
LXXVIII, 1.

Exemplum
de Pom-
peio tem-
pli Dei
profana-
tore.

II. Mach.
III, passim.

Juliani
apostatæ
in sacra
impietas.

Hebr. x,
28.

Mors sem-
per et ubi-
que homini
suspecta
habenda.

aristum
otiato-
expu-
e ex
plo.
ann. II,
15.

ver-
in lo-
acro
ifarie

xxvi,

animæ, caveatis mortale peccatum. Quod si incideritis, non patiamini, si fieri potest, ad momentum ut in illo perseveretis. Quapropter illico ad Deum festinate, misericordiam postulate, pœnitementini, lugete, castigatæque iniquitatem vestram, et firmo proposito, statutaque sententia vos renovate, quasi modo incipientes, quasi modo geniti, ut tanquam in novitate vitæ quasi nunc incipientes ambuletis. Si in gratia Dei reconciliati Deo mortui fueritis, nihil vobis aut genus, aut conditio nocebit mortis.

Justus enim quacumque morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. *Pretiosa enim in conspectu Domini est mors sanctorum ejus.* At vero contra, quomodocumque moriantur iniqui, est mors peccatorum pessima. Non igitur timeatis mortem, sed ut bonam habeatis vitam, satagite. Dominus autem noster Jesus Christus vos illuminet, vos confortet, vos regat et possideat, atque in regnum suum vos sempiternum perducatur, qui est benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

DE CHRISTI FLETU, QUOMODOQUE NOS TEMPUS VISITATIONIS ADVERTERE, ET MORTEM PRÆMEDITARI DECET.

VIDENS Jesus civitatem, flevit super illam dicens: Quia si cognovisses et tu. Lucæ XIX, 41.

Fletus
Christi
quid nos
doceat.

Non hac tantum vice Dominum flevisse legimus, sed sæpius: risisse vero nunquam. Quo indicare voluit tempus hoc vitæ nostræ tempus esse lacrymarum, non gaudiorum. Est enim in hac vita magis tristandum quam gaudendum, modo tristitia sit sancta et salubris Deoque accepta. Itaque Christus quinquies flevisse putandus est. Primo, flevisse creditur ex compassione miseriæ nostræ infans mox natus. Siquidem tunc flevisse dicitur more omnium infantium: quorum prima est emissio vocis ploratus. Christus igitur, quia naturæ nostræ veritatem assumpsit, conformasse se nobis, ut canitur in Ecclesia, creditur, ut illud Sapientiæ dicere possit: *Primam vocem similem omnibus emisi plorans.* Flevit autem miseriam humanæ conditionis, in quam homo cecidit per peccatum. Consideretur status noster, qui in paradiso nobis fuit datus, et consideretur status ille, in quem peccando cecidimus, quem et modo sustinemus, et videamus numquid non fletu digna sit miseria nostra. Olim omnia

Quinquies
Christum
flevisse.

Sap. VII, 3.

quæ in nobis erant quietæ subjectaque Deo, in pace et in tranquillitate creata, obediebant nobis: nulla creatura lædebat nos: eramus incorruptibiles et immortales, hoc est, potuimus non corrumpi, non lædi, non infirmari, non mori. Amavimus bonum, nec erroribus eramus aut ignorantibus et delictis subjecti. Sed heu experimur omnes, quomodo nos hodie sentimus ad bonum pigros, duos, rebelles, frigidus, ad malum pronos, ignorantes, concupiscentiis malis et tentationibus plenos, infirmitatibus subjectos. Et quis mala omnia quæ nobis occurrunt, enumerabit? Fleri et plangi possunt, enumerari non possunt.

Flevit itaque tunc Dominus Jesus, non propter se, sed propter nos: ipse enim peccatum non habuit, nec carnem peccati, nihilominus tamen pertulit humanas infirmitates, quæ sunt sine peccato, ut famem, sitim, calorem, frigus, pavorem, læsionem, vulnera, dolores et mortem, quia voluit, et quantum voluit, et quando voluit propter nos. Sic propter nos flevit, quo nobis flendum ostenderet. Quare flendum? Non quod calorem et frigora toleramus, non quod paupertatem, exilium, carceres,

persecutionem aut mortem sustinere habemus, sed quod in hac vita Deo non subditi sumus, quod continue peccando ipsum offendimus, quod in ignorantia et erroribus ambulamus, quod nulla nobis est constantia voluntatis bonæ, quod dona Dei in nobis destruimus, quod Dei abutimur beneficiis, quod nimia est nobis infirmitas animi, quod nulla fortitudo, nullus ad Deum amor, infinitaque alia, quæ ut plangantur operæ pretium est. De hoc fletu Christi dicit Bernardus. Flevit Christus, sed non ut cæteri. Sed cur non ut cæteri? Illi enim flent ex passione, sed Christus flet ex compassione miseriæ nostræ. Secundo flevit Christus ex dilectione. Flevit enim super Lazarum mortuum licet paulo post resuscitandum. Flevit autem videns amantissimam atque fidelissimam quoque suam discipulam, Mariam Magdalenam flentem. Quo discimus non illicitum esse, horum qui nobis amici fuere ac necessarij, mortem flere, modo non fuerit intemperantia immodestiaque, quæ præbeat in aliis utilioribus aut necessariis impedimentum. Tertio, hic flevit super civitatem. Flevit autem non quod murorum ædificiorumque destructionem aut urbis plangeret excidium, sed quia cæcitatem mortemque doluit animarum. *Ambulabant enim habitatores Jerusalem, juxta verbum Sophoniæ, ut cæci, quia Domino peccaverunt.* Satis enim erant per prophetas præmoniti, sed credere noluerunt. Nam excidium hoc quoque Michæas prædixit illis: *Sion quasi ager arabitur, et Jerusalem quasi acervus lapidum erit, et mons templi in excelsa sylvarum.* Docuit autem nos flere pericula animarum, puta tam peccata nostra propria quam aliena. Ad quod hortatur etiam Augustinus, dicens: Suntne in te viscera humanæ compassionis, qui plangis corpus a quo recessit anima, et non plangis animam a qua recessit Deus? Vellet quidem pientissimus Dominus non opus fore, ut virgam sentiremus, vellet nos omni esse tempore consolatos, si nobis ita expediret. Nos enim quamvis ratione præcellimus,

sumus tamen pecudibus circa ea quæ carnis sunt insipientiores. Quare ut pastor suum gregem minat, arcet, regit et custodit, ita nos Dominus ducit, protegit, cædit quoque et impellit nos ad bonum. Non est voluntas ejus ut moriamur in peccatis nostris, nec ut æterna nos plectat morte. Sed nostri cupit misereri, ideo virga nos visitat, ut ad viam reducat, a qua hallucinati sumus. Beneficium igitur est maximum, si a Domino corripimur, nec cum hoc mundo damnemur. Videtis enim quam paterne suos castigat filios, quando super obduratos quoque flet peccatores, quod justitia sua, et illorum meritis exigentibus cogitur eos abjicere atque damnare, qui tamen adeo multifariam invitati ad illum accedere, ut salvarentur, noluerunt. Naturæ divinæ proprium est, præcipueque competit ei misereri et parcere. Proinde, quando damnat aut punit reprobos Deus, quasi rem sibi alienam agit. Quod per Prophetam nobis insinuat, ubi de his qui se corrigere nolebant, cordeque obduraverant, Dominus dicit: *Heu consolabor super hostibus meis*, dolorem exprimens quod hostibus suis ultionem cogeretur inferre. Quarto, ut Augustinus refert, Christus super Judam flevit. Quamvis autem nulla certa hoc probetur Scriptura, potest tamen dici, quod aliquo modo hoc insinuat Evangelista Joannes. Nam quum Dominus Jesus dixisset post lotionem pedum discipulorum: *Ego scio quos elegerim, sed ut adimpleatur Scriptura: Qui manducat mecum panem, levabit contra me calcaneum suum*, sequitur paulo post: *Quum hæc dixisset Jesus, turbatus est spiritu, et protestatus est, et dixit: Amen, amen dico vobis, quia unus ex vobis tradet me.* Potest autem intelligi, quod ruina Prælatorum et magnorum propterea quod vehementer hæc non solum illis, sed omnibus etiam noceat, maxime flenda est. Gravem enim plagam ferit gregi, vehemensque infert scandalum, quando Prælatus, aut is qui in opinione habetur sanctitatis, in manifestum aut grave cadit

I. Cor. xi, 32.

Is. i, 24.

August.
Christum
super Judam
flevisse.

Joann. xiii, 18, 21.

Prælatorum
ruina
cur maxime
sit de-
flenda.

peccatum. Quinto, Christus flevit in cruce.

Quem fletum Apostolus Hebræis scribens :

Hebr. v, 7. Qui in diebus, inquit, carnis suæ, preces supplicationesque ad eum qui posset illum saluum facere a morte, cum clamore valido et lacrymis offerens, exauditus est pro sua

Documen-
ta Evange-
lii hujus
quæ sint.

reverentia. Sed ad hujus Evangelii fletum revertamur. Neque enim eruditione caret hoc Evangelium. Itaque Dominus Jesus flevit hic pro his qui ridebant, pro gaudentibus tristabatur, et pro his qui sui curam abjecerant, sollicitudinem agebat. Flebat pro his, qui ejus lacrymas deridebant. In hoc autem figurabat personam

Prælati
bonus ac
zelosus
quomodo
subdito-
rum pecca-
ta defeat.

boni Prælati, qui subditorum suorum cladem suam æstimans, peccata, pericula, damna, ærumnas, infelicitatem perditionemque eorum deflet. Maxime autem hic Prælati figuratur zelosus, qui post omnem diligentiam suam contemnitur, cujus monita spernuntur, cujus diligentia ac vigilantia deridetur, qui cum nullum ex se videt sequi fructum, non aliam habet consolationem, nisi ut pro subditis suis apud Dominum ploret. Flevit autem Dominus mala futura super Jerusalem, sed multo plus causam flevit, propter quam erant hæc mala urbi ventura. Quid enim nocuisset urbis excidium, quid demolitio et ruina murorum obfuisset, si non propter sua peccata et demerita, sed innocentes hæc paterentur? Secundo optat eos quoque suam infelicitatem et infortunatam fortunam agnoscere periculaque præmeditari, ut dum tempus est, possint ea si velint, præcavere. Nihil enim illis profuit Christum illorum flere damnationem : sed si ipsi quoque flevisent, potuissent Dei iram a se avertere, aut saltem ita reconciliare, ut si qua etiam paterentur, ad suorum peccatorum purgationem, ad æternamque salutem paterentur. Quomodo igitur sollicitudo et fletus nihil profuit Christi illis, qui seipsos non flebant, ita boni Prælati sollicitudo, nihil illis confert, qui sua sponte inique volunt. Prodest quidem Prælato, si, ut in Ezechiele habetur, Domino loquente, ad impium ejus denun-

Ezech.
xxiv, pas-
sim.

tiaverit iram, gladiumque venturum præ-
nuntiaverit, quia liberat animam suam
pastor, quod malum futurum illi prænun-
tiavit. Porro subditus præmonitus, si non
custodierit se, nec monentem audire vo-
luerit, morietur in peccato suo. Pastor
igitur animam suam salvabit, nec subditi
sanguis de ejus manu requiretur. Conso-
letur itaque pastor se, si non auditur, aut
si ipsius diligentia contemnitur, quando-
quidem neque melior neque dignior est
Christo, cujus sermo non semper fecit
fructum. Causam hujus dicebat Judæis :
Qui ex Deo est, verba Dei audit. Propterea
vos non auditis, quia ex Deo non estis.
Tertio etiam instruimur de tempore visi-
tationis nostræ, atque illud observemus.
Tota vita nostra hoc tempus complectitur.
Ideo nulla est hora negligenda, nullusque
dies, quandoquidem quotidie a Domino vi-
sitamur. Quidquid agit circa nos, quidquid
super nos venire permittit, visitatio est
Domini. Quare quæcumque tibi eveniunt,
non aliter quam a manu Domini accipias.
Et dum aliquid tibi acciderit novi, mox
cogita, sive triste id fuerit, sive lætum,
visitationem esse Domini. Intellige munus
hoc tibi missum a Deo, per quod magis
quam ante illi placere studeas. Certissi-
mum autem tene nullum unquam patrem
adeo fuisse sui filii amantem, nunquam
filio suo tam bene voluisse, nec filii adeo
desiderasse profectum quam desiderat Pa-
ter cœlestis, ut filii sui a se creati, a se
redempti sibi adoptivi, bene, juste,
pie ac sancte vivant. Quarto, frequens
nobis esse debet mortis memoria. Hujus
enim meditatio delectationes sensuales
aspergit et amaricat. Ea autem quæ de
excidio referuntur Jerosolymitano, spi-
ritualiter etiam contingunt homini mo-
rienti. Moriens enim aut moriturus illud
dicere potest Job : *In memetipso marcescit*
anima mea, et possident me dies afflictionis.
Siquidem homini, præsertim peccatori mo-
rienti, mirabilis occurrit angustia, varia-
que adversitas. Circumdabunt tunc ani-
mam egredientem inimici ejus vallo.

Vallus, seu agger ille, triplex est peccatorum angustia. Anguntur enim de peccatis cogitationum sive cordis, de peccatis item oris ac locutionis, et de peccatis operis et omissionis. Horum peccatorum, quæ olim non reputabat, accusatrix tibi nunc aderit conscientia, et ex omni parte animam circumdabit molestia. Erit autem tunc iudicium Dei, ut qui toties et tantum tempus visitationis suæ neglexit, contempsitque Dominum, post peccata sibi æque gratiam suam offerentem, ut in extremo quoque tunc nihil a Deo speret, nihil roget, nihil impetret. De hac animæ obsidione dicit Jonas : *Circumdederunt me aquæ usque ad animam, abyssus vallavit me*. Ad hæc circumdabunt dæmones peccatricem animam, ut in libro Sapientiæ scribitur : *Personæ tristes apparentes pavorem illis præstabunt*.

Angustabunt itaque miseram animam inter vitam et mortem, inter finem culpæ et initium poenæ, ut nesciat quo se vertat. Nam intus sentit conscientiam se accusantem, juxta se dæmones terrentes. Si etiam se convertere voluerit ad Deum non invenit eum, hoc est, non cogitat eum clementem, benignum et misericordem, sed durum et inclementem, quia a dæmonibus continue ad desperationem impellitur. Deinde, inquit, inimici ad terram prosternent te. Ad terram prosternitur homo moriens, quia corpus terræ traditur, anima vero peccatoris sepelitur in inferno. Unde in Jeremia dicit Dominus : *Dabo te in manu quærentium animam tuam et in manu eorum, quorum tu formidas faciem. Et filios tuos, qui in te sunt, inquit, ad terram prosternent*. Opera hominis sunt conceptæ proles in voluntate, et enatæ in actione ipsa. Mala igitur opera tua, gemina tua mala, et foetus tui sunt. Hi ad terram prosternentur, quia nihil in eis est, quod coelestia petat. Modo igitur quodcumque potest manus tua, instanter operare, quia nec opes, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud Inferos, quo tu properas. Est enim anima tunc pecca-

trix adeo ad terram prostrata, ut nihil aliud, quam pœnas et præsentis et futuras mortis formidolosa cogitet. Heu quo diverdet anima peccatrix aut quo effugiet? Apparere namque erit intolerabile, latere impossibile. *Non erit*, ait Amos Propheta, *fuga eis et qui fugerit ex eis non salvabitur*.

Et non relinquent in te lapidem super lapidem. Homo peccator hic contra Deum murum aut turrim Babel construit, dum unam cogitationem alteri conjungit, atque calce malæ delectationis non aliter atque lapidem lapidi conglutinat. Verum, quando illa advenerit hora, omnia disperdentur. Peribunt consilia, frustabuntur voluntates. Nihil jam restabit, nisi quod audient : Exite, exite obviam ei. Cui? Irato Domino, irato Judici, implacato Domino, a quo audient durum verbum abjectionis et maledictionis, quia dum sani essent, ab auditione mala timere nolebant. Noli igitur in illud tempus contritionis, pœnitentiæ, conversionisque exercitia differre, quia tunc tanta erit turbatio animæ tuæ, ut minime salubre quid tunc, si pœnitentiam usque in illam distuleris horam, possis cogitare. Scriptum namque de illa hora est : *Exibit spiritus et non revertetur ad terram suam*. In illa die peribunt omnes cogitationes eorum. Quidquid statuisti in vita, et in hanc horam distulisti, hac hora peribit, quia non est tunc tempus consultationis et deliberationis, sed reddendæ rationis. Nul- lum igitur aliud est consilium efficacius, ut si bene et tranquille velis mori, bene vivas. Jam igitur omni hora, omni momento Dei fidelis assiste, atque in ejus gratia persevera. Non potes habere certitudinem sisne in gratia Dei necne : quandoquidem nemo scit an amore odiove dignus sit ; sed sufficit tibi, ut nihil mali in te scias, quod contra Dei foret præceptum ; quodve extra gratiam Dei te constituat. Nam hæc in te si deprehenderis, paratum te esse oportet, quæcumque facienda facere, quæcumque subeunda subire, quo gratiam Dei recuperes. Charissimi, igitur nolite tempus vobis datum ad bene operan-

Amos ix, 1.

Turrim Babel quomodo constructuatur peccator.

Matth. xxv, 6.

Ps. cxlv, 4.

Consilium optimum quomodo homo bene possit mori.

Eccl. ix, 1.

Joann.
xii, 35.

Mortem
quis non
habeat ti-
mere.

Apoc. vii,
14.

dum negligere, nolite pœnitentiam ad vitæ finem differre. Modo ambulate dum lucem habetis gratiæ, modo dum tempus est gratiæ, Deo vos reconciliate, modo denique visitationem vestram respicite, atque divinæ inspirationi obtemperate, ut læti atque felices moriamini. Non habent timere mortem, qui in vita dum sani essent, dum adhuc peccare potuissent, sunt reconciliati Deo, exuerunt peccata sua et sordidas vestes veteres, resumpserunt novas, quas dealbaverunt in sanguine Agni. Non enim olim candida, dum in peccatis viverent, habuerunt vestimenta, quia in innocentia non perstiterunt, sed sordida. His itaque ablatis, his in cruore roseo Jesu Christi dealbatis ac mundatis, non habes, fili, timere mortem, sed confide et crede omnia peccata tua dimissa. Teipsum quotiescumque formidas, discute, interroga te, an peccatum diligas, placeatve quod fecisti, idque secundum rationem. Nam in sensualitate sola si phantasie iniquæ vol-

vantur, aut te impugnent, non erit propterea damnatio tibi, qui es in Christo Jesu. Nam si non placeat peccatum, sed optares illud nunquam te admisisse, pœnitetque te, quod unquam peccaveris, quodve unquam offenderis Deum : deinde propositum tibi constans est abstinendi ab omni peccato, præsertim mortali; tertio, parata voluntas ad obediendum Dei mandatis omnibus, et sequendam ejus voluntatem, secure potes te confidere esse amicum Dei.

Hæc enim tria in gratiam Dei constituunt hominem : Dolere de omni peccato, velle cavere et continere se ab omni peccato, et Dei præcepta diligere, nolleque transgredi, sed his obedire. Dominus noster Jesus Christus hæc nobis largiatur, ut nunquam in nobis hæc non inveniantur, ut sic in hac vita Christo soli vivamus, ne in morte ab eodem separemur, qui cum Patre et Spiritu Sancto est benedictus in secula, Amen.

DOMINICA UNDECIMA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

NOTUM vobis facio Evangelium quod prædicavi vobis, quod et accepistis, in quo et statis, per quod et salvamini : Qua ratione prædicaverim vobis, si tenetis, nisi frustra credidistis. Tradidi enim vobis in primis, quod et accepi, quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum Scripturas, et quia sepultus est, et quia resurrexit tertia die secundum Scripturas, et quia visus est Cephæ : et post hoc undecim. Deinde visus est plus quam quingentis fratribus simul : ex quibus multi manent usque adhuc, quidam autem dormierunt. Deinde visus est Jacobo, deinde Apostolis omnibus. Novissime autem omnium tanquam abortivo visus est et mihi. Ego enim sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus, quoniam persecutus sum Ecclesiam Dei. Gratia autem Dei sum id quod sum : et gratia ejus in me vacua non fuit. *I. Cor. XV.*

APOSTOLUS Corinthios intellexerat perperam a quibusdam pseudoapostolis instructos, aut seductos potius, ut de mortuorum dubitarent resurrectione, existimantes neminem resurrecturum. Quem errorem refellere cupiens Paulus Apostolus, eisdem scribit hoc modo : Hactenus de spiritualibus donis vobis disserui, modo vero commendo, clariusque vobis loquens idem manifesto Evangelium, quod non est vobis novum, quoniam jamdudum hoc vobis prædicavi. Quod recepistis quoque credendo, et mores ac vitam vestram secundum hoc Evangelium instituendo : in quo denique statis perseverando. Hoc autem dicit de his, qui adhuc in fide resurrectionis persistebant. Neque enim omnes erant seducti. Hoc autem suo more facit Paulus, qui humano ingenio suo et prudentia, quibus excellenter pollebat, vehe-

menter ad Christi gloriam utebatur, applicans consilia, reprehensiones et argumenta, quibus potuit modis prudentissime congruentissimeque ut efficaciter persuaderet. Ideo hic pari modo quoque captat benevolentiam ab his, qui erant adhuc in fide resurrectionis perseverantes, verba sua coaptans, ut haberent constantes unde gauderent : hi vero qui nutabant, torquerentur verecundia et emendarentur. Itaque Evangelium, inquit, vobis prædicavi, nec ab illo aliud nunc diversum doceo. Hoc enim illud est quod suscepistis, quod tenetis, in quo perseveratis, per quod et salvamini, id est, cujus tum fides, tum obedientia vos ad salutem perducit, si tamen fide et memoria retinetis, qua ratione, ad quem finem, quoque argumento hoc Evangelium prædicaverim vobis. Neque enim persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis

Act. xix,
11, 12.

vos ad hoc induxi, sed prædicatio mea fuit in virtute et signis. Legitur enim in Actis Apostolorum non modicas virtutes fecisse Paulum, adeo ut semicinctia Pauli atque sudaria deferrentur, et super languidos ponerentur, et languores recedebant, spiritusque nequam egrediebantur. Porro finis, inquit, ad quem vobis Evangelium prædicavi obtinendus est, ut vitam consequamini æternam. Quod haudquaquam assequemini, si resurrectio non fuerit mortuorum. Hoc enim tenetis me vobis prædicasse, hoc vos credidisse, nisi frustra credidistis. Frustra autem creditis, si alia quidem recipitis, resurrectionem vero mortuorum fide non expectetis. Quomodo enim non inutiliter creditis, quandoquidem fidei finem et fructum non attingitis? Aut quæ alia est spes credentium, quam quod mortui resurgant? Quod quisquis non sperat, frustra de reliquis sibi fidei partibus blanditur.

Is. lIII, 8.

Ps. xxxi,
17, 18.

Jon. II, 1.

Christus
quando ap-
paruerit
Petro.

Joann. xx,
19, 26.

Sequitur: Tradidi enim vobis inter præcipua fidei sacramenta hoc, quod et ego ab ipso Domino nostro Jesu Christo accepi, non per me finxi. Quoniam Christus non pro sua necessitate, sed pro peccatis nostris mortuus est secundum propheticas Scripturas: quarum ex multis una est Isaïæ dicentis: *Propter scelus populi mei percussi eum*. Altera in Psalmo: *Foderunt manus meas et pedes meos, dinumeraverunt omnia ossa mea*. Et quia sepultus est post mortem, et quia tertia die resurrexit etiam secundum Scripturas. Cujus resurrectionem Jonas in figura testatur. Quomodo enim in ventre ceti ille, ita Christus in terra, hoc est, in sepulchro tribus jacuit diebus et tribus noctibus. Tradidi quoque vobis, quod post resurrectionem suam visus est Cephæ, id est, Petro, cui primo in viris, ut Mariæ Magdalenæ primo inter mulieres apparuit. Quando apparuerit autem Dominus Petro, non exprimit Scriptura, nisi quod redeunti a sepulchro, ad quod cum Joanne festinato abierat, atque secum de visione Angelorum, de eorumdemque testimonio secum miranti appa-

ruisse illum conjectura sit. Et post hoc visus est undecim Apostolis tunc quando propter metum Judæorum januis erant clausis in die et in octavis Paschæ. Tunc quoque, quando, ut Matthæus refert, in Galilæa Christus apparuit Apostolis in monte. Deinde visus est plus quam quingentis fratribus simul. Ubi hæc apparitio facta sit, nullus Evangelistarum refert. Ex quibus multi vivunt adhuc superstites, qui testari possint, quidam autem dormiunt. Deinde visus est Jacobo minori, fratri scilicet Simonis et Judæ Thaddæi. Quæ apparitio æque ab Evangelistis taceatur. Deinde Apostolis omnibus in die Ascensionis, ubi primum recumbentibus undecim, deinde in monte Oliveti pluribus apparuit ascensurus in cælum, ubi refertur discipulos elevatis manibus benedixisse. Novissime autem omnium (inquit Apostolus) post Domini ascensionem, visus est et mihi in Damascum ad persequendos Christianos proficiscenti, sed tanquam abortivo, qui immature et violenter de utero ejicitur matris. Ita enim ego quoque, inquit, de synagogæ utero coactus sum per terrores et minas (quando dictum est mihi: Durum est tibi contra stimulum recalcitrare) exire. *Ego enim sum minimus Apostolorum* (quod a nobis tempore, non dignitate, quia post alios ultimoque vocatus est, debet intelligi) *qui non sum dignus vocari Apostolus*, propter vitam meam præteritam, qua apostolatu me reddidi indignum. *Persecutus sum enim Ecclesiam Dei*. Vide quam humiliter de se sentit Apostolus, cum plus, apostolatu accepto, omnibus aliis laboraverit, uberiolemque quam cæteri in Domini horrea reducerit frugem: ob oculos tamen suos priorem suam vitam ponens, qua veritati zelando per ignorantiam obstiterat. Quare vocat se non solum Apostolorum minimum, sed etiam Apostoli nomine indignum. Quo nimis mirum mentis nostræ duritia confutatur, qui male vitæ nostræ retroactæ nobis conscii, de peccatis nostris, post conversionem etiam nostram haudquaquam com-

pungimur. Paulus ea delicta quæ ante baptismum admiserat, adhuc plangit, nos ea quæ post baptismum assidue admittimus, vix plangimus.

Itaque ubi se ratus est Apostoli nomine vocari indignum, subjungit : Gratia autem Dei sum id quod sum. Quasi diceret : Per merita mea nil boni sum consecutus. Verum gratia Dei, id est, ex gratuito Dei munere datum est mihi esse id quod sum. Et gratia ejus in me non fuit otiosa, sed omni negotio, opere et labore plena, quia abundantius ac plus singulis laboravi. Non autem ego, scilicet solus laboravi, aut aliquid effeci, sed gratia Dei mecum. Non ego solus, nec Dei gratia (quantum attinet ad voluntatis executionem et opus) sola, sed gratia Dei mecum. Quo nonnullorum error arguitur, vel eorum qui cuncta tribuere volunt libero arbitrio, vel eorum qui gratiæ Dei totum committunt seu adscribunt. Sunt enim revera nonnulla, in quibus nos Dei gratia prævenit sine ullo arbitrio, modo aut conatu : non tamen sine nobis, aut sine assensu et conatu nostri arbitrii in nobis quidquam operis sola gratia consummat. Superna enim pietas primum agit in nobis aliquid sine nobis, ut subsequente libero nostro arbitrio bonum quod appetimus, agat nobiscum, quod tamen per impensam gratiam in extremo judicio ita remunerat in nobis, ac si solis id processisset ex nobis. Ex eo igitur quod divina nos pietas prævenit, ut innocentes nos faciat, dicit Apostolus : Gratia Dei sum id quod sum. Ex illo vero quod no-

strum arbitrium liberum per gratiam Dei excitatum et jam consentiens Dei gratia sequitur, adjicit Apostolus : Et gratia ejus in me vacua non fuit. Si enim Dei gratiam excitantem in se sensisset, et ad adjuvandum perficiendumque bonæ voluntatis conatum paratam neglexisset, hoc est, si Dei gratiæ non acquievisset, gratia Dei in Paulo vacua otiosaque fuisset. Jam vero quia vacua in eo non fuit, adjungit : Sed plus omnibus laboravi. Quod de se ne totum hoc intelligeretur, qui se ex se sine Deo nihil conspiciebat, adjecit : Non autem ego. Quia vero cum gratia Dei se esse aliquid invenit, adjecit : Sed gratia Dei mecum. Hoc est, non ego solus, nec Dei gratia sola : sed gratia Dei mecum, hoc est, nec ego sine gratia nec gratia sine me laboravi : sed gratia Dei, quæ sola præveniens me excitavit, operata est in me non sola, sed mecum. Bona itaque nostra et Dei sunt et nostra. Quia enim et ipse prævenit nos aspirando ut velimus, et cum assenserimus offerentes conatum nostrum, ipse adjuvando subsequitur nos : imo nobiscum et in nobis operatur, ne inaniter velimus. Præcipuum igitur quod est in bonis operibus, est Dei : minima vero portio bene operandi, est hominis : nec tamen sine Deo, sed cum Deo. Unde liquet, ut Dei gratia præveniente, et voluntate nostra subsequente, quod donum Dei est, ex liberalissima ejus bonitate fit meritum nostrum ab eodem nobis et nobiscum operatum, ab eodem nobis donatum, et ab eodem in nobis coronandum.

Gratia Dei quando sit vacua in homine.

Bona opera nostra quomodo sint Dei et etiam nostra.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, LUCÆ XVIII.

RECTO ordine posquam diu sumus moniti et instructi, quomodo peccata sint plangenda, corrigenda cavendaque, nunc docemur qua prudentia bonum fa-

ciamus, qua humilitate peccata nostra agnoscamus, qua denique sinceritate gratias agamus Deo, de gratia, de donisque ejus nihil nobis arrogantes. Ex nobis enim

tia Dei
coope-
r libe-
rbitrio.

Dona Dei
uti nobis
non debeamus
arrogare, sed
in ipsum
referre.

ipsis nihil aliud sumus omnes, quam peccatores ingrati atque rebelles. Quidquid aliud habemus, quidquid aliud sumus, ex Deo hoc nobis donatum est, ut in hodierna quoque Epistola de seipso Apostolus testatur. Quocirca quidquid ex hujusmodi gloriæ ac laudis nobis occurrit, totum illud Deo debemus in ejus gloriam referre, et de his nihil nobis vindicare. Inveniuntur enim homines vani, qui nusquam suam gloriam non quærunt. Quidquid dixerint, quidquid fecerint, omnibus mox narrant ceu suam prudentiam, suam justitiam, suam diligentiam, suumque studium jactitantes, quo simul pro favoribus, pro admiratione hominum, pro gloria humana opera sua iterum venditent. Hos aliosque qui non verbis foris, sua tamen existimatione intus apud se gloriantur, intuens Dominus arguit, quando dixit parabolam hujusmodi, uti indicat Evangelista, dicens :

Dixit Jesus ad quosdam, qui in se confidebant tanquam justī, et aspernabantur cæteros, parabolam istam : Duo homines ascenderunt in templum ut orarent, unus Pharisæus et alter Publicanus.

Parabola est hæc, non historia. Idcirco non oportet omnia in sensu hic quem verba faciunt, sed in sensu quo fiunt, intelligi. Vult autem sub nomine Pharisæi hic intelligi superbum justum, sub nomine Publicani humilem peccatorem. Est autem triplex genus superborum spiritu. Quidam enim a se putant habere quæ habent : unde sibi placent, inflantur, duri sunt ad alios, proximos suos contemnunt, quia Dei dona in suis oculis quæ habent, quotidie versantur, unde illis tumor, et aliorum ea non habentium aspernatio nascitur. Contra hos invehitur Apostolus, dicens : *Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?* Est igitur cum Jacobo revera confitendum : *Omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre lu-*

minum. Proinde nihil nobis adscribendum, nihil inde gloriandum, quidquid in nobis laude aut gratia fuerit dignum, sed cum Salomone confitendum : *Tua est, Domine, magnificentia, tua est potentia atque victoria, et tibi est laus. Cuncta enim quæ in cælo et in terra sunt, tua sunt.* Si ergo hæc agnoscimus, quanta stoliditas est nostra qui superbimus? Superbire namque est supra alium se extollere. Quid præfers te stulte super alium? Numquid propterea quod tu recepisti quippiam, quod alius non receperit? An Deo possibile non est illi eadem quæ tibi aut meliora dare? Et quid tu scis cujusmodi dona ipse secreto receperit? Aut numquid securus es, quod propter arrogantiam tuam quæ habes, non amittes? Aut quod alius te humilior, eadem aliave bona præstantiora non receperit? Non igitur de alienis bonis es ditior, non in veste aliena gloriosior : sed idem es, quisquis es ex teipso, ut appares et ut cognosceris a Deo. Tantus enim quivis est hominum, quantus est apud Deum. Propter dona itaque Dei noli extollere te contra fratrem tuum, quo in peccatis tuis, et in voluntate tua mala (si te illi sic compares) deterior es. Neque enim ex te, sed ex Deo es melior, si tamen es melior. Aliud genus est superborum, qui cognoscunt quidem a Deo se habere quæcumque habent, adscribunt tamen suis meritis quod habent dicentes : Quia hoc aut illud feci, reddidit mihi Deus hoc propterea beneficium. Inspiciens, quando tibi debitor factus est Deus? Aut quando tu illi gratum quid fecisti, nisi ex illius munere? Quidquid boni habes, a Deo non ideo habes, quia tu bonus es, sed quia bonus est ipse, qui tibi dona impartitur sua, ut tu quoque bonus fias. Propterea dicit ipse : *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos : et posui vos ut eatis, et fructum asseratis, et fructus vester maneat.* Neque enim ideo nos elegit, quia scivit futuros nos bonos : sed quia nos elegit, ideo sumus boni. Non igitur superbiat quis de aliqua virtute, quia superbia ipsa faciet, ut virtus non sit virtus. Qui

Superborum spiritus triplex.

I. Cor. IV. 7.

Jac. I, 17.

enim virtutes cum superbia congregat, nihil aliud facit, quam qui in ventum farinam portat. Tertium est genus superbiorum, qui a Deo cognoscunt se habere Dei dona, sciunt pariter gratis ea sibi collata: nihilominus gloriam, quæ Deo ex illis debetur, sibi usurpant, ac Deo subtrahunt. De illis hic ponit parabolam unius Pharisæi et Publicani ascendentium simul in templum orare. Pharisæi apud Hebræos erant, ut religiosi aut monachi fere sunt apud Christianos. Secta eorum quam profitebantur, non erat mala, bonaque multa habebant exercitia: sed ea vitiabat superbia, arrogantia, avaritia, et plerumque invidia. Publicani vocabantur, qui lucris publicis inhiabant illicitis: et ideo ubi Publicani nominantur in Evangelio, pro peccatoribus accipiuntur manifestis.

Pharisæus stans, hæc apud se orabat:

Deus, gratias ago tibi, quia non sum sicut cæteri hominum: raptores, iniusti, adulteri: velut etiam hic Publicanus. Jejuno bis in sabbato, decimas do omnium quæ possideo.

Pharisæus hic dicitur apud se orasse, quia non orabat apud Deum. Non enim humiliantis, sed stantis et erigentis se personam expressit, nec observavit, quod *justus* (ut in Proverbiis scribitur) *in principio orationis accusator est sui*. Neque enim se accusavit de peccatis, in quæ oculos retorquere noluit, sed potius opera bona, hoc est, ea quæ bonorum operum speciem habent (superbia enim ejus bona opera destruxit) recensuit. Quapropter magis simulatorie videtur orasse quam vere, ut ex ipsa oratione quoque, aut gloriam apud alios sibi conquireret, aut sibi placeret. At dicis fortasse: Quomodo superbus fuit, qui Deo gratias egit? Nonne liquet satis illum ea bona pro quibus gratias agebat, confessum esse a Domino se recepisse, et gratis absque merito? Alioqui quomodo egisset gratias Deo? Dicendum Pharisæum illum multiplici infectum fuisse

superbia. Primo, licet gratias egit Deo, a quo bona sua esse cognovit, superbivit tamen in hoc, quod bona illa sibi aestimabat data pro justitia et industria sua, non ex sola divina misericordia. Neque enim gloriaretur de his, nisi aliquid suum in illis agnosceret. Secundo, quia quamvis verbis gratias ageret, animo tamen et mente tumebat, ab hominibus cupiens laudari, atque de sua quoque gratiarum actione melior aestimari. Tertio, quia cum non videret quid in alienis ageretur cordibus, se tamen non solum extulit, sed etiam prætulit aliis, dicens: Non sum sicut cæteri hominum, raptores, adulteri, etc. Poterat Deo gratias agere, quod a rapina, quod ab adulterio, quod ab aliis quoque criminibus illum præservaverit Deus, quod in peccata gravia illum non permiserit cadere. Sed hoc ita fieri oportebat, ut per hanc gratiarum actionem seipsum humiliaret, agnoscens se reum omnium peccatorum, non solum quæ fecit, sed etiam eorum quæ, nisi fuisset præservatus, facere potuit. Quod si ex animo fecisset, non invenisset in se unde alteri præferre se posset. Jam vero cæteris se præferens, alios præsertim Publicanum despiciens et judicans, superbum et tumidum se monstravit. Contemptim enim putatur hæc verba dixisse: Non sum velut Publicanus iste: quem nesciebat tamen quis modo coram Deo esset. Neque enim tunc erat peccator, postquam dixit in corde suo: Deus, propitius esto mihi peccatori. Temere igitur judicabat Pharisæus servum alienum, quod tam Christus quam Apostolus nomine Christi prohibet, dicens: *Tu quis es, qui judicas alienum servum?* *Suo domino stat aut cadit.* Jactat autem se, aut saltem suo more gratias agit, quod jejundet bis in sabbato, hoc est, in hebdomada. Sabbatum enim quandoque pro singulari die, hoc est, pro septima die accipitur hebdomadæ, ut: *Memento ut diem sabbati sanctifices*. Quandoque pro tota hebdomada accipitur, ut hic. Tertio, accipitur pro qualibet die hebdomadæ, ut:

Pharisæus iste quam multiplici fuerit infectus superbia.

Quomodo gratias agere debuisset Pharisæus.

Rom. xiv, 4.

Sabbatum tribus modis accipi. Exod. xx, 8.

Luc. xxiv, 1. *Una die sabbatorum.* Decimas quoque, ait, do omnium quæ possideo. Quid opus hæc erat referre, nisi quia sibi placebat, et inaniter gloriabatur? Solebant autem decimas dare Pharisei de cunctis holusculis, aneto, cymino, mentha, et id genus aliis, quasi perfectam justitiam monstrantes.

Et Publicanus a longe stans, nolebat nec oculos ad cælum levare : sed percutiebat pectus suum, dicens : Deus, propitius esto mihi peccatori.

Vere poenitentis pulchra descriptio.

Vide pulchram descriptionem poenitentis et orantis. Primo enim a longe stabat Publicanus. Sciebat se longe esse a Deo. Quamobrem in templo a longe stabat, indignum se aestimans, qui propius aut vicinius ad sancta templi accederet. Ignominiam itaque suam aspiciens, nolebat ad cælum oculos levare, propterea quod Deum cælorum, Deumque qui in cælis habitat, offenderat, versus quem faciem convertere indignum arbitrabatur. Nimio itaque pudore compulsus, faciem levare non potuit. Percutiebat autem pectus suum, quasipuniens in semetipso quod male egerat, dicens : Deus, propitius esto mihi peccatori. Quam brevis hæc fuit oratio, quam cito tamen exaudita est, et quam fortiter impetravit? Est autem hæc oratio composita ab ipso Christo. Parabolam enim retulit hic, non historiam. Utere igitur hac oratione crebro, quia indubitatum est verbis suis Christum singularem etiam dedisse virtutem. Vide autem quam differenter se Publicanus in oratione habuit a Phariseo. In nullo enim ei similis fuit, nisi quod stetit. Differt tamen in hoc quoque, quod a longe stabat Publicanus : Phariseus autem præsumptuosus propius accedebat. Deinde ad alia nihil habuit commune cum Phariseo Publicanus. Siquidem verecundus oculos non audebat levare ad Deum, quem offendisse sciebat. Pectus tundeat, peccatorem se confitebatur, veniam et misericordiam postulabat.

Differentia orationis Pharisei ac Publicani quant.

Amen dico vobis : Descendit hic justificatus in domum suam ab illo.

Justificatus narratur hic Publicanus ab illo. A quo? Non a Phariseo. Hic enim qui per superbiam iniquus erat, neminem justificare poterat. Sed justificatus est Publicanus ab illo, hoc est, a Deo, quem invocavit, cui dixit : Deus, propitius esto mihi peccatori. Aut certe justificatus est ab illo, hoc est, præ illo Phariseo. Nam Phariseus immundus templum intravit, sed exivit immundior. Publicanus vero immundus intravit, sed mundus et justificatus exivit. Attendite tamen diaboli fraudem. Phariseum hunc permisit, et fortasse impulit (ita enim solet diabolus) ad facienda opera bona, unde se jactaret, unde gloriaretur, sciens nihil illi profutura omnia illa opera bona, nisi ad maiorem superbiam et graviolem ruinam. Quo enim plura agebat bona, eo semper fiebat superbior. Hoc modo multos incaute fallit diabolus, quos in uno retinet peccato : de quo tamen parum advertunt delinquentes aut curant, credentes se, quia multa alia faciunt bona, de hoc uno peccato non periclitari, nec advertentes, quod Jacobus inquit Apostolus : *Qui observaverit totam legem, in uno autem offendit, factus est omnium reus.* Siquidem ad hoc ut homo sit justus aut bonus, necesse est omnes conditiones bonas et virtutes ei inesse. Quarum si una defuerit, non potest esse bonus. Porro quod homo fiat malus, sufficit unam ei malam conditionem, quæ peccatum sit mortale, adesse, tametsi omnes alias videatur habere virtutes : nullam tamen habere virtutem credendus est, si vel unam non habeat. Nullam habet, si non omnes habet. Neque enim aliter juberis diligere Dominum Deum tuum, quam ex toto corde tuo. Atque ideo infinita licet egeris bona opera, non poteris justificari, si in uno perseveraveris peccato. Dicitur autem Publicanus hic justificatus exisse de templo. Quomodo? Numquid per opera bona? Minime. Neque enim habuit opera

bona, per quæ justificaretur. Si enim hæc habuisset, jam non fuisset peccator, sed justus : quia nemo opera habet bona sine gratia Dei, nec uspiam bona sunt opera, quæ a Deo coronentur, nisi ubi fuerit gratia Dei. *Non enim* (sicut Apostolus Paulus dicit) *ex operibus quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit*, hoc est, in statum salutis et gratiam suam nos recepit. Qui enim in peccato est, non potest opera facere per quæ justificetur, id est, per quæ ex filio iræ efficiatur filius adoptionis et gratiæ. *Sed gratia Dei*, inquit, *salvati estis per fidem, et non ex operibus*, præviis, scilicet ante fidem, puta antequam recepti estis in gratiam. Loquitur autem hic Paulus, de justificatione prima, quæ ex infideli fidelis, ex peccatore justus, ex filio diaboli efficitur filius Dei. Hæc ex nullis est operibus, quandoquidem et fidem nemo ex seipso habet, sed Dei donum est, et a Deo infusa virtus. Hoc modo Publicanus justificatus est ex Dei misericordia et gratia illum illuminante, quæ credidit peccata sibi dimitti, et propitium invenire (sicut oravit) Deum. Alia est autem justificatio, quando quis justificatus est, et Dei jam filius est factus, adeo ut Deus jam operetur in eo. Hic potest ex justo justificari, seu justior fieri, ut ex gratia Dei et bonis operibus majorem justitiæ gradum obtineat. Bona enim hominis opera, ut sint bona, a gratia Dei habent cooperante. De hac justificatione scriptum est : *Justus justificetur adhuc*. De hac justificatione etiam loquitur Jacobus in Epistola, quando hominem asserit justificari ex operibus. Hoc est, eum, non qui adhuc in peccatis est constitutus, sed qui per Dei gratiam et fidem jam justificatus est, per bona opera Deo cooperante justificari, hoc est, in justitia crescere, atque seipso fieri meliorem : licet hujus justificationis quoque præcipuum quod in ea est, sit Dei gratia.

Quia omnis qui se exaltat, humiliabitur, et qui se humiliat, exaltabitur.

Hæc sententia in omnes fertur, qui se exaltant, qui volunt esse magni : non in eos, qui aut prudentia divina, aut humana auctoritate in Deo fundata (cui resistendum non est) exaltantur. Deus enim potentes non abjicit, cum ipse sit potens. Ipse innumeros servos suos, qui nihil in oculis suis erant, et latere abjicique cupiebant, glorificavit et exaltavit. Quocirca hic neque magnus, neque vilis vituperatur : sed laudatur qui superbiam odit, qui humilitatem diligit, et qui Christi satagit esse discipulus, discens a magistro humilis et mitis esse corde. Tam odibilis enim Deo et hominibus est superbia, quam grata humilitas. Nemo cum superbo libenter conversatur. Scitur namque non diuturnam pacem posse stare, ubi regnat superbia. Invenit enim sibi invidentes, et qui ascendere cupiant ex adverso. Quapropter superbus odit superbum, superbus invidet superbo : quia possunt quidem dilectionem simulare, sed non possunt in veritate mutuo sibi exhibere.

Nemini autem potest humilitas esse odiosa. Nihil enim temporale diligit. Unde cum omnibus pacem facilius possidet humilis. Humilis tametsi defectuosus imperfectusque fuerit, portatur tamen ob omnibus. Humilitas enim illum excusat atque commendat. At vero superbus, solo nomine audito quod superbus sit, fugitur ab omnibus. Quapropter, filii, estote humiles, cognoscetes imperfectiones vestras. Neminem judicate, de aliis meliora quam de vobis ipsis sentite. Vosipsum semper reprehendite, et priora contemnentes, ad perfectiora anhelate. Deus autem qui superbis resistit, et humiles diligit, dabit quoque vobis gratiam suam, qui est benedictus in secula, Amen.

Matth. xi, 29.

Superbiam Deo et hominibus odibilem.

Humilitatem nemini esse odiosam.

Jac. iv, 6.

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUÆ ORATIO DEO PACEAT, ET QUAM STULTA SIT OMNIS SUPERBIA.

DEUS, propitius esto mihi peccatori,
Lucæ XVIII, 13.

Orationis
efficacissi-
mæ formu-
la.

Orationem brevem nos docuit piissimus Dominus, salutarem tamen. Quid enim brevius his quinque verbis: Deus, propitius esto mihi peccatori? Tantæ tamen sunt virtutis hæc verba, tantæ efficacæ, ut si ex animo et veritate, hoc est, si ex dolore cordis de suis peccatis pœnitens quis dicat, ut Omnipotentem ligent, ut immutabilem mutant, ut ab inferno liberent, gehennam deprecentur, vitamque obtineant æternam. Est enim infinitæ bonitatis Deus, qui nusquam magis inclinatur, ad nihil aliud celerius trahitur, quam ad parcendum et miserendum. Nunquam igitur de ore nostro, nunquam de corde nostro hæc verba recedant: Deus, propitius esto mihi peccatori. Est autem hæc oratio in Evangelio hodierno prædicata et cognita hujus esse virtutis, ut per eamdem homo Publicanus suis peccatis absolutus atque justificatus in suam rediret domum. Habet enim Evangelium hoc quæ ædificant multa. Primum namque est, quod duo homines ascenderunt oraturi in templo. Ascenderunt in templum ut orarent, non ut fabularentur de suis mercibus, ut de suis tractarent negotiationibus, aut ut novos audirent rumores, sed ut, inquit, orarent. Secundo, ostenditur oratio quæ fit commendabilis. Non enim uniformiter hi duo oraverunt. Itaque superbi oratio contemnitur, pœnitentis et humilis oratio acceptatur. Superbus quamvis Deo de acceptis bonis gratias agat, tamen alios contemnit pauperes et proximos suos, alios judicat, et se illis præfert. Cujus nullam potest habere occasionem, nisi quia de Dei donis sibi usurpat gloriam. Si enim vere gratias ageret, si

Evangelii
hujus do-
cumenta
quæ.

Oratio
quænam
Deo pla-
ceat, et
quæ non.

vere ex Deo se hæc accepisse cognosceret, nihil in his inveniret, cujus sibi gloriam arrogare posset aut laudem. Nihil, inquam, sibi adscribendum, nihil unde aut inaniter gloriari, aut unde alium posset contemnere, in se agnosceret. Si enim Pharisæus non superbisset, hæc ejus fuisset oratio: Gratias tibi ago, Domine Deus meus, quia a multis me defendisti servastique peccatis, quæ procul dubio, nisi tua misericordia super me protegens fuisset, obruissent me. Neque enim ego, quam alii qui peccant, sum fortior aut constantior, sed ubicumque ego non peccavi, tuæ id est gratiæ non meæ infirmitatis: in qua si relictus essem, omnibus forem peccantibus infelicior. Quantum igitur ex me est, in omnibus ego deliqui. Quantum vero non cecidi, id est gratiæ tuæ. Quod autem solius gratiæ tuæ est, quomodo mihi possum adscribere? aut quomodo possum inde gloriari? aut quomodo quempiam propterea alium possum contemnere? Verum adeo non sapiens fuit superbus. Revera enim superbia est simul stultitia. Siquidem in hoc superbo Pharisæo, multa quæ stultitiam indicant, fuere. Nam quod orationem facturum non ab humilitate, sed a jactantia incepit, quid aliud fuit quam stultitia? Si enim utiliter ei esset orandum, in humilitatem, hoc est, in sui cognitionem se primo debisset deprimere, quo compunctus utiliter orasset. Ipse vero divitias suas ostendit, qui ad mendicandum venerat. Longe aliter faciunt pauperes, qui non ea quæ habent, sed quibus carent, egestatemque suam indicant. Ea quoque sive sint plagæ, sive corporis vulnera, ostentant, unde homines moveantur ad misericordiam, compassionem, et ad tribuendum. Hoc modo coram

Deo sua mala narrasset, non quod Deo confessione manifestari possint incognita, sed quod seipsum cognoscendo atque expendendo in sui provocaret detestationem. Scriptum est enim: *Oratio humilantis se penetrat celos*. Inde enim orta illi esset compunctio atque devotio, ut quo se longius a Deo abesse conspiceret, eo appropinquare ei vehementius desideraret. Secunda fuit hujus Pharisæi stultitia, putare scilicet solem justitiæ nusquam alibi quam apud se lucere, quasi solus ipse foret justus. Sic enim loquitur: Quia non sum sicut cæteri homines. Potius cogitasset Dei gratiam in omni homine alio operari, præterquam in se. Sic olim Elias, licet dissimili animo, putabat præter se neminem in terra Israel superesse, qui coleret Dominum, dicens: *Altaria tua, Domine, suffoderunt, et prophetas tuos occiderunt: et relictus sum ego solus, et quærent animam meam, ut auferant eam*. Sed quid respondit illi Dominus? *Et derelinquam mihi in Israel septem millia virorum, qui non curvaverunt genua sua ante Baal*. Habet ergo servos occultos suos Dominus multos, quorum ut sanctitas nobis ignota est (neque enim videre corda possumus hominum), ita etiam judicare debemus neminem, sed omnes existimare nobis meliores. Ideo scribit Bernardus ad Fratres de Monte Dei, hoc est ad Carthusienses: Nolo ut arbitreris solem nusquam lucere nisi in cella tua: Ita enim faciunt quidam, qui alios propterea quod suo more non vivunt, despiciunt. Nihil enim illis præter sua placet. Tu vero noli quempiam judicare, si non faciat quod tu facis. Sunt enim varii ad serviendum Deo modi; puta illum alio modo, quem tu nescis, placere Christo eidemque servire. Tertia stultitia illius Pharisæi est, quod gloriabatur tanquam de virtutibus, quæ tamen virtutes non erant. Ac si de aureo quis gloriaretur nummo, qui tamen non aureus, sed cupreus esset. Hoc modo jactabat se non esse ut cæteros homines vitiosos. Quo justum se et mundum arbitrabatur, non intelligens ipsa superbia, qua

inquinabatur, fieri, ut nihil in eo esset virtuosum. Quascumque enim invenerit superbia virtutes destruit et inquinat. Erat autem Pharisæus de illis unus, qui in se confidebant tanquam justi, et aspernabantur cæteros, quod insipientissimum est. Quandoquidem sine Dei auxilio, sive ea loquamur quæ faciunt ad declinationem mali, sive ea quæ ad operationem boni promovent, nihil possumus juxta verbum Apostoli: *Non quod sufficientes sumus aliquid cogitare ex nobis tanquam ex nobis*. Quisquis aliud de se credit aut præsumit, stultus est et ruinæ proximus. Unde per Jeremiam dicit Dominus: *Eo quod fiduciam habuisti in munitioibus tuis, et in thesauris tuis, tu quoque capieris*. Nullam vult neque in nobis, neque alia in re quapiam nos habere fiduciam, nec vult nos gloriari, nisi in Domino Deo. Cæterum quas e diverso orandi conditiones Publicanus tenuerit, videamus. Neque enim otiose Christus adeo illum laudavit, ut etiam illum justificatum in domum rediisse nobis nuntiaret, nisi merita illum commendassent, et nisi, quam Pharisæus, sanctiorem castioremque nobis dedisset formam orandi. Publicanus itaque dum voluit orare, primo agnovit peccatum suum: cujus agnitio et dolor impulit eum ut oraret. Videbat enim se in malo constitutum, et nisi Dominus adjuvisset eum, hoc est, nisi misericorditer egisset cum illo, paulo minus habitasset in inferno anima ejus. Non igitur ex consuetudine, ut solent multi, non propter metum hominum, in quorum habebatur jam oculis ignominiosus, utpote Publicanus, sed stimulante compunctione, excitante se divina gratia cor suum voluit Deo, paucis quidem verbis, sed magno gemitu profunda que humilitate effundere. Agnovit ergo peccatum: cujus cognitio illum impulit currere ad templum, induxitque verecundiam, ut staret a longe, non audens propius aut interius intrare templum in conspectu Dei. Secundo, fuit ejus oratio humilis. Optima est hæc orantis conditio. Neque enim potest non exau-

Eccli.
xv, 21.

II. Reg.
i, 14.

Id. 18.

bernard.

uciam
re in
non
deo
i sit
am.

II. Cor. III,
5.

Jer. XLVIII,
7.

I. Cor. I,
31.

Conditio-
nes orandi
laudabiles
in Publica-
no hoc
quæ fu-
erint.

Ps. xciii,
17.

Luc. VII, 38. diri. Vide autem quam verecunda illius fuerit humilitas. Non audebat, inquit, oculos ad cœlum levare, erubescens coram Deo, quod tanto illum tempore contem-
 psisset. Simile aliquid in beata Maria Magdalena repertum est, quæ stabat retro secus pedes Domini Jesu, plena compunctione, plena verecundia, plena humilitate. Simili quoque modo Petrus Christo dicit
 Ibid. v, 8. in miraculo piscium: *Exi a me, Domine, quia peccator sum.* Et Centurio: *Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum.* Considerabant enim hi omnes suam parvitatem suamque vilitatem, et e diverso majestatem divinam.

Ibid. xv, 19. Tertio percussit pectus suum, fontem et scaturiginem peccatorum, unde malum omne prodierat. Ex corde enim, inquit veritas, prodeunt cogitationes malæ, adulteria, veneficia, comessationes, etc. Percutit igitur atque tundit cor suum tanquam originem, unde peccatum exierat, puniens.
 Ps. L, 19. Sciebat enim quod cor contritum et humiliatum Deus non modo non despicit, sed etiam juxta est his qui tribulato sunt corde: maxime si propter peccata sua, quibus Deum amantissimumque Patrem suum offenderunt, affligantur. Quarto, quia invocat Deum. Hic enim solus peccata dimittit. Quinto, quia nihil in sui excusationem adducit sed verecunde peccatum suum confitetur: nec quare sui misereatur, quidquam citat aut adducit, nisi quoniam ipse
 Ibid. xxxiii, 19. Dominus bonus est, et quoniam in seculum misericordia ejus. Esto, inquit, propitius. Ac si diceret: Nihil habeo petere, justum etiam non est me rogare te, quem toties offendi: nihil offerendum habeo, quam miseriam meam sanandam, qua hactenus te offendi. Hoc solum ad te clamare possum: Domine, miserere mei, quia peccator ego sum: vires meas peccando exhausti. Ideo cum tibi nunc servire deberem, inutilis et infirmus sum. Unum igitur mihi ad te, o Deus misericordiarum, relictum est verbum: *Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam.* Et: *Deus, propitius esto mihi peccatori.* Itaque cum nulla ha-

beam merita, nulla justitiæ opera: propter temetipsum, Deus meus, propitius esto mihi peccatori. Tu enim in Isaia promisisti nobis: *Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me.* Esto igitur propitius etiam mihi peccatori. Si nullius unquam peccatoris misertus es, non audeo rogare ut mei miserearis, aut ut mihi, quod nulli alteri, facias. Sed si cujuspiam, imo quia omnium misereris qui te invocant, rogo præcipue mei, qui omnibus sicut vilior, ita et infirmior sum, miserearis. Videte igitur cujusmodi fuerint arma Publicani istius, quibus pugnavit contra Deum. Vere efficacia, vere potentia, sed contra misericordissimum, quibus tamen simul potentissimus vince-retur, flectereturque justissimus. Observa autem hic, fili, quia Publicanus hic justificatus est, non quia habuit opera bona, sed quia non habens opera bona habuit humilitatem, contritionem, orationem et fidem: quomodo nec Pharisæus est reprobatus propterea quod alia habuit opera mala, sed quia in suis operibus superbiam habuit et arrogantiam, et alios quibus se præferebat, contempsit. Non igitur hic discamus non operari bonum, sed non præsumere de operibus bonis, quasi non egeamus misericordia Christi, sine qua omnis nostra justitia est injustitia. Et ut quantumlibet videamus proximos peccantes, non tamen eos judicemus, hoc est non contemnamus. Qui enim heri peccavit, qui scis an hodie in peccato persistat, an Dei interim amicus effectus sit? Itaque duo sunt nobis observanda. Primum est, non fidere in operibus nostris. Deinde, neminem judicare aut sperneré. Quidquid igitur potes, fili, ad Dei fac gloriam. Non solum quæ tibi præcepit Dominus, facito, sed quæ sit etiam Dei beneplacens et perfecta voluntas disce, et illam, tametsi non præceperit Deus, humanæ condescendens imbecillitati, facito. Multa enim sunt, quæ non præcepit Deus, quæ tamen Deo acceptissima sunt. Verbi gratia: Virginitatem aut cœlibatum non præcepit Deus propter continentię difficultatem, tamen si observas,

Deo rem acceptissimam facis. Quomodo enim beata Maria virginitatem (quæ olim in lege probrosa erat, utpote infecunda) elegisset, aut Joannes Baptista, aut sanctus Joannes Evangelista et reliqui, nisi hanc Deo placentissimam licet non præceptam cognovissent? Licet autem virginitas præcepta non sit, in Scriptura tamen veteri, maxime in Isaia, ubi de eunuchis suis Dominus loquitur, vehementer commendatur. In Evangelio quoque similiter Christus laudat eunuchos, qui se castrant propter regnum Dei. Non prohibuit Dominus nobis vinum bibere, aut carnes comedere. Qui tamen Dei amore sibi ipsi hanc delectationem subtrahit, atque a vino aut carnibus aut ab utroque sibi temperat (ita tamen ut non abstinens tempore quo Ecclesia esum carnium non prohibet, non judicet) Deo rem acceptam facit. Quomodo enim rem Deo non acceptam faceret, a carne aut vino ejus amore (si tamen vires hominis permittunt) abstinens, quando is, qui scyphum aquæ alteri Dei contemplatione porrigit, mercedem recipere æternam perhibetur? Quod ut evidentius manifestetur, ex Jeremia hic recitemus, quæ de Rechabitis leguntur, ad quos Jeremiam Dominus misit, dicens: *Vade ad domum Rechabitarum et loquere eis, et introduce eos in domum Domini, in unam exedram thesaurorum, et dabis eis bibere vinum.* Et hoc fecit Jeremias (ut sequitur ibidem), *introducens omnem domum Rechabitarum in domum Domini.* Quibus (ut de se refert Jeremias) *posuit coram illis scyphos plenos vino, et calices, et dixit ad eos: Bibite vinum. Qui responderunt: Non bibemus vinum, quia Jonadab filius Rechab pater noster præcepit nobis, dicens: Non bibetis vinum vos, et filii vestri usque in sempiternum. Et domum non ædificabitis, et sementem non seretis, et vineas non plantabitis, nec habebitis domos, sed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris, ut vivatis diebus multis super faciem terræ in qua vos peregrinamini. Obedivimus ergo voci Jonadab filii Rechab patris nostri in*

omnibus quæ præcepit nobis, ut non biberemus vinum cunctis diebus nostris, nos et mulieres nostræ, filii et filiæ nostræ, et non ædificaremus domos ad habitandum et vineam et agrum, et sementem non habuimus: sed habitavimus in tabernaculis, et obedientes fuimus juxta omnia quæ præcepit nobis Jonadab pater noster. Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, dicens: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Vade et dic viris Juda, et habitatoribus Jerusalem: Numquid non recipietis disciplinam, ut obediatis verbis meis, dicit Dominus? Prævaluerunt sermones Jonadab filii Rechab, quos præcepit filiis suis, ut non biberent vinum: et non biberunt usque ad hanc diem, quia obedierunt præcepto patris sui. Ego autem locutus sum ad vos de mane consurgens et loquens, et non obedistis mihi. Videtis hic, quod Dominus obedientiam commendat Rechabitarum, qui nullo præcepto divino jussi, sed tantum sui patris aut persuasionem aut præcepto inducti, has observantias, quas illorum pater eis, non contra Dei præceptum, nec etiam tanquam Dei præceptum, sed ut suum mandatum, quo tamen minus transgrederentur Dei præcepta, legisque servarent disciplinam, injunxit, sunt amplexi, et propterea hic laudantur.

Ubi sunt hi, qui dicunt Deo non placere, quidquid ipsemet verbis lucidis in Scriptura non præceperit? Ecce vides hic, quæ Rechabitæ observabant, non præceperat Deus, nihilominus tamen ei illa eadem placuerunt, quæ Jonadab filius Rechab suis filiis præcepit. Placuit quoque illi Rechabitarum obedientia. Quod ut perfectius intelligas, ex repromissione Dei illis facta audies eorum observantias Deo placuisse. Nam sequitur ibidem: Domui autem Rechabitarum dixit Jeremias: Hæc dicit Dominus Deus exercituum Deus Israel: Pro eo quod obedistis præcepto Jonadab patris vestri, et custodistis omnia mandata ejus, et fecistis universa quæ præcepit vobis, propterea hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Non deficiet

In blasphemias hujus seculi Lutheranos.

vir de stirpe Jonadab filii Rechab stans in conspectu meo cunctis diebus. Quid hic dices? Rechabitæ patris sui regulam licet a patre tantum sibi statutam aut jussam servantes a Domino apprime laudantur. Et Franciscani sui patris Francisci regulam ex Evangelio desumptam, et pro Evangelii observantia traditam, aliive monachi suorum patrum regulas pro Dei cultu et Evangelii observantia custodiendas, Evangelio aut quadrantes aut inde sumptas, arguentur? Dicunt enim Lutherani monachorum regulas hominum duntaxat esse inventa. Si inventa sunt hominum, vel ideo sunt quia certe per homines ut etiam lex vetus et novum Testamentum per homines scripta sunt. Non tamen inventa sunt hominum, ut absque Spiritu

Sancto, humano tantum spiritu sint scripta. Quidquid igitur, ut dixi, boni feceris, et quantum ultra quam præceptum est, te extenderis (quoniam charitas et proficiendi studium non habent mensuram, nec arctantur præceptis), Deo acceptum est. Tu saltem vide, ne quod possis, quidquam bonorum intermiseris aut neglexeris. Noli tamen in his fidere, noli jactare, noli de his gloriari. Noli etiam quæcumque tua opera æstimare ea sinceritate aut charitate facta, ut his meriti præmiive quidquam a Deo debeatur: sed pure in misericordia Dei, et in Christi meritis confide et requiesce. Quod omnibus nobis largiatur Dominus noster Jesus Christus benedictus in secula, Amen.

Regulæ
monacho-
rum quan-
ti facien-
dæ.

DOMINICA DUODECIMA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

FIDUCIAM talem habemus per Christum ad Deum : Non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est, qui et idoneos nos fecit ministros novi Testamenti : non littera sed spiritu. Littera enim occidit, spiritus autem vivificat. Quod si ministratio mortis litteris deformata in lapidibus fuit in gloria, ita ut non possent intendere filii Israel in faciem Moysi propter gloriam vultus ejus, quæ evacuatur : quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria ? Nam si ministratio damnationis in gloria est : multo magis abundat ministerium justitiæ in gloria. *II. Cor. III.*

ANTE hanc lectionem cum nonnulla scripsisset Paulus, quibus videri poterat seipsum commendare, ut plerique pseudoapostoli faciebant, qui commendatiis epistolis utebantur, hujus nunc rationem explicat in hac lectione. Quasi diceret : Diximus quia Deus semper per nos triumphat, et notitiæ suæ odorem per nos manifestat, Christique bonus odor Deo sumus. Quod non ideo ut nos commendemus ipsos dictum putetis, nec propterea quod viribus quidpiam nostris tribuamus, sed quod tantam fiduciam habeamus ad Deum (a quo quidquid boni nobis est datum, habemus, eique acceptum referimus) quare confidenter et secure sic loquimur. Non enim dicimus, quod ad hoc sufficientes simus, quo aliquid sanctum salutareve cogitemus ex nobis, tanquam ex nobis, sive ex proprio (tantum abest ut quidquid loqui item aut agere valeamus), sed omnis sufficientia nostra ex Deo est, a quo omne donum est optimum et omne datum perfectum, qui operatur in nobis et velle et

perficere. Qui et idoneos nos fecit ministros, non veteris Testamenti, ut pseudo volunt esse apostoli, sed Evangelicæ legis, et novi Testamenti gratiæ, quod in littera haudquaquam situm est docente, sed in spiritu adjuvante. Littera enim tantum docens et non præbens auxilium, tametsi in se bona sit, occasionaliter tamen occidit, dum facit scienter peccare. Spiritus autem vivificat, dum quæ jussa sunt, etiam facit implere. Nam et Christus non per externam Scripturam sed per internam illuminationem et unctionem legem suam tradidit Apostolis. Quod si ministratio mortis, id est, lex vetus, quæ prævaricatores per occasionem facit, dum jubet et non adjuvat, cujusque, ut dixi, littera occidit, litteris descripta in tabulis lapideis (quantum ad præceptorum Decalogum attinet), fuit in gloria, id est, splendorem habuit in suo latore Moyse, qui hanc ut minister tantum pronuntiavit, ita ut non possent filii Israel intueri in faciem Moysi propter claritatem vultus ejus, quam sortitus ex consortio et

Exod.
xxxv, 29,
30.

colloquio est Dei. Inde enim radii procedebant splendidi, reverberantes filiorum Israel intuitum. Quamobrem Moyses ponere cogeatur velamen super faciem suam, dum filiis loqueretur Israel : quæ tamen gloria seu claritas evacuatur, id est, finem accepit. Evangelica enim lege vulgata, veteris legis gloria cito finem sumpsit. Itaque si ministratio legis veteris, quæ quidem prohibebat multa, pluraque præcipiebat : subditum tamen legis, quo legem servaret obediretque, non adjuvabat ; quo sumpta inde homini occasione, peccatum magis faciebat quam tollebat. Si enim non fuisset prohibitio, non fuisset etiam transgressio. Ubi vero nulla est prævaricatio, ibi non est peccatum. Sine lege ergo peccatum non erat, quod per legem, id est, occasione legis, nostræque infirmitatis et

inobedientiæ fiebat. Quippe cum legem sine gratia observari, præsertim ad justificationem possibile non esset. Si ergo (iterum dico) ministratio mortis habuit gloriam, quomodo non magis ministratio spiritus, puta lex Evangelica per Spiritum Sanctum indita, non erit gloriosa, aut non habebit gloriam et dignitatem ? Nam si ministratio damnationis, id est, vetus lex, quæ sui transgressores mox damnat, nec ad poenitentiam exspectat, in gloria est, et si honor et dignitas est Moysi, per quem data seu promulgata ac ministrata est lex, multo magis ministerium justitiæ, hoc est, Evangelium et exhibitio novæ legis, seu legis gratiæ, veram justitiam docentis, et gratiam juste vivendi conferentis, abundat in gloria.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, MARCI VII.

Incarnatio-
nis Christi
ratio præ-
cipua quæ.

NON ad hoc præcipue Dominus noster Jesus Christus in hunc venit mundum, ut infirmorum corpora sanaret, beneficiaque erogaret corporalia, nec ut temporalem nobis afferret salutem, sed ut animas salvas faceret quæ perierant. Venit Evangelium suum nobis annuntiare, venit regnum prædicare cœlorum, quia venit peccatorum dare remissionem. Venit mundo prædicare, ut omnis qui credit in illum non pereat, sed habeat vitam æternam. Quod ut fieret, hoc est, ut mundus illum crederet Salvatorem, et ut æternæ vitæ crederetur promissio ejusque prædicatio esse crederetur non fallax, fecit signa, prodigia miraculaque multa : opera quidem, cujusmodi nemo potuisset facere alius (ut Nicodemus ait) nisi fuisset Deus cum eo. Si enim in Christo fuisset falsitas seu impostura, non potuisset signa illa facere. Alioquin (quod impossibile erat)

Deus, cujus virtute hæc faciebat miracula, testis fuisset mendacii et imposturæ. Signa igitur et beneficia corporalia, confirmatio fuerunt Evangelicæ prædicationis. Quamvis enim spiritualia sunt majora dignioraque, ut sunt animarum conversio, peccatorum remissio, quam depulsio morborum, sunt tamen corporalia beneficia notiora, utpote visibilia, per quæ homines invitati credant etiam ea quæ non videntur beneficia Christi spiritualia. Ita igitur loquitur Evangelium :

Exiens Jesus de finibus Tyri, venit per Sidonem ad mare Galilææ, inter medios fines Decapoleos.

Tyrus civitas fuit nota ex prophetis antiqua, omniumque opulentissima, cujus excellentiam non tacet Ezechiel Propheta. Hæc relicta fuerat de Chananæorum gente, nec per filios Israel ex Ægypto redeuntes,

Joann. III,
15.

Miraculo-
rum Chri-
sti ratio.

Joann. III,
2.

et terram promissionis occupantes deleta. Ad hanc omnia mundi pretiosa confluebant : et erat ibi negotiatio maxima, quia erat quasi insula maris. Quare tota regio quoque vocabatur Tyrus. Ab his finibus egressus Jesus, non legitur tamen intrasse civitatem aut ibi prædicasse, fortasse ne Judæis scandalum murmurandique præberet occasionem, quod se, id est, Judæis qui legem servassent, relictis iret ad gentes. Erat autem et justum aliquo

salubrem Jesu tactum muto sufficere ad salutem. Per hunc surdum et mutum, dæmoneque obsessum intelligimus peccatorem obstinatum et frigidum, cui ea præcludit loca diabolus, per quæ intrare metuit hujuscemodi, unde illi possit venire salus. Est tamen hoc nobis primo ad consolationem, quod hunc quoque audimus a Domino curatum. Pari quoque modo non raro peccatores obstinati et frigidi ad Deum convertuntur. Sunt enim qui ad objurgationes hominum, qui ad internas quoque inspirationes Dei obsurdescunt : nihilominus tamen sibi interdum relictis a Domino misericorditer respiciuntur, ut audiant qui non audiebant. Deinde alia nobis accedit consolatio, quod surdum hunc audimus curatum, licet non orantem. Neque enim ipse pro sui accessit liberatione Dominum rogans, sed per alios est adductus, et nihilominus tamen adjutus. Quo intelligimus quosdam ita peccato et mundo implicitos, ut ad Dei verbum sint prorsus surdi utpote carni et bonis temporalibus immersi, suam non cogitantes salutem : oratione tamen et compassione aliorum quandoque contingit, ut emendentur.

Quid mystice per hunc surdum mutumque designatur.

modo, ut Judæis primo annuntiaretur Evangelium, deinde et gentibus, ut factum est : quia ad filios Israel missus erat Dominus Jesus, ut ipsemet fatetur. Paulus quoque : *Dico*, inquit, *Jesum ministrum fuisse circumcisionis, ad confirmandas promissiones patrum*, quibus scilicet promissus erat venturus, gentes autem super misericordia honorificare Deum. Eam ob rem Christus discipulis quoque suis dixerat :

In viam gentium ne abieritis, et in civitates Samaritanorum ne intraveritis, scilicet ad prædicandum : *sed ite potius ad oves domus Israel*. Circa fines igitur Tyri ubi mixti gentibus aliquot erant Judæi, docuisse credendus est, sed non moram ibi fecit. Sidon quoque civitas est Chananæorum, Tyro minor. In his locis egressa mulier Chananæa, opem impetravit filiæ suæ plena fide : de qua in Dominica secunda Quadragesimæ audistis. Venit autem fines illos egressus inter medios fines Decapoleos, quos non ingressus est, sed venisse perhibetur in locum, qui medios fines Decapoleos trans mare longe positos respicit.

Et adducunt ei surdum et mutum : et deprecabantur eum, ut imponat illi manum.

Idem ipse qui fuit mutus, fuit quoque surdus : et hoc dæmone illum obsidente ut in Matthæo legitur : *Oblatus est ei dæmonium habens, cæcus et mutus*. Laudatur autem hic fides offerentium, quandoquidem nihil plus rogabant, quam ut infirmo Jesus imponat manum : credentes

Et apprehendens eum de turba seorsum, misit digitos suos in auriculas ejus et expuens tetigit linguam ejus, et suspiciens in cælum ingemuit, et ait illi : Ephphetha, quod est adaperire.

Quod a turba seorsum curandum surdum mutumque abducit Dominus, docere voluit vanam gloriam esse vitandam. Quamvis Dominus vanam gloriam nihil habuit timere, nobis tamen voluit docere timendam. Ideo a turba illum duxit seorsum. Verum dicit quis : Miraculum fiebat in ædificationem turbæ, ideo non debuit abscondi. Dicendum : Christus ostendit quantum in se erat, nolebat enim laudem et gloriam ex miraculo : et propterea, ut nos eundem semper habere animum doceret in operibus, quæ gloriam adducunt, sur-

Vanam gloriam esse vitandam.

Matth. 24.

Rom. 8.

Matth. x. 5.

id. xv.

id. xii.

dum hunc eductum extra turbam, et quasi secreto abstractum curavit. Nihilominus tamen postea miraculum sese loquebatur. Non enim potuit celare seipsum. Quomodo enim non manifestaretur miraculum factum, quando is qui paulo ante visus fuerat mutus, surdus obsessusque a dæmone, post breve temporis intervallum audiebat, loquebatur, carebatque dæmone?

Cæremoniis cuiusmodi usus fuerit Christus in expulsionē dæmonis.

Vide autem quibus utebatur cæremoniis ad dæmonis expulsionem, et curandis his omnibus infirmitatibus. Primo, misit digitos ad aurículas ejus. Deinde expuens, saliva sua tetigit linguam ejus, quo indicaret membra sui corporis tanquam instrumenta organaque fuisse divinitatis, per quæ divinitas illius operaretur. Tertio, suspexit in cælum, Patri suo cœlesti omnem virtutem adscribens, a quo ut homo sibi adesse sciebat adiutorium. Quarto, ingemuit, non ob difficultatem miraculi, sed huic misero omnibusque compatiens, qui sub tyrannide premuntur diaboli. Gemebat quoque propter significationem mysticam. Peccatores enim obstinati qui jam etiam frontosi sunt adeo ut neminem audiant, raro ac difficulter convertuntur.

Gemitus Christi quid mystice designet.

Joann. xi. 33.

Quamobrem ubi Lazarum quatrduanum suscitare voluit mortuum ex monumento (in quo significantur peccatores mole consuetudinis peccandi oppressi), simili modo turbatus est spiritu, fremens in semetipso, quo difficultatem hujusmodi peccatores resuscitandi monstraret. Quod tamen ita intelligendum non est, ut Deo difficile quidquam esse putemus, sed quia hujusmodi peccatores suo libero arbitrio Deo resistunt, gratiamque Dei impugnant : ideo Spiritus Sanctus locum non invenit accedendi. Quamobrem sancti Augustini sententia est, majoris esse negotii ac difficultatis Deo impium justificare aut convertere, quam cælum et terram creare.

Perversi cur difficile convertantur.

August.

Creare enim cælum et terram potest Deus sine ulla repugnantia. Non autem sic potest hominem justificare nisi etiam consentientem. Dedit enim homini liberum arbitrium, quod sinit illum quocumque vo-

luerit vertere. Si converterit illud homo ad bonum (minus quidem tunc est efficax, robustum aut potens), Deus tamen illud adjuvat, ut quidquid sua minus valuerit virtute, hoc perficiatur divina. In justificatione enim hominis, et in operatione boni, præcipuum est Deus : qui tamen in hac re nihil operatur nisi homine consentiente et cooperante. Qui enim creavit te (inquit Augustinus) sine te, non salvabit te sine te. Quod si liberum arbitrium homo converterit ad malum (ubi magis est efficax et potens), Deus non cogit, nec violentiam illi facit, vi retrahens illum, sed æque sinit illum, quo vult progredi juxta arbitrium suum, nisi quod illum invitat sæpe ad meliora inspirationibus sanctis. Quod si amplecti noluerit homo, permittit illum quoque obstinari in malo. Eam ob rem dixi in justificatione hominis impii, Deum quasi repugnantiam pati. Nunquam enim justificabit nisi volentem. Potest quidem ex nolente facere volentem, haudquaquam tamen nolentem justificabit, quamdiu quis nolens aut invitus repertus fuerit. Ob hanc itaque significandam difficultatem, qua convertendi impii Spiritui repugnant Sancto, ingemuit Dominus. Quinto, dixit Ephphetha, quod est tantum dictum, ac si diceretur : Adaperire, imperans auribus et linguæ, ut omni remoto impedimento suum libere exequerentur officium.

Et statim apertæ sunt aures ejus et solutum est vinculum linguæ ejus : et loquebatur recte.

Christi verbum erat virtus et operatio. Ejus dicere erat perfici et fieri. Ideo ad ejus vocem mox reserantur aures et lingua, et is qui mutus fuerat, loquebatur. Dixi autem supra per hunc surdum et mutum significari peccatorem obstinatum. Ex malitia enim diaboli fit, ut ea nobis claudantur, nostra voluntate aut consentiente aut dissimulante, per quæ magis ad nos solent intrare ea, quibus respiscere nos contingit.

Est itaque surdus, quisquis Dei non au-

dierit clamorem. Clamat enim ad nos Dominus multipliciter. Clamat in Scripturis : et hoc multifariam quoque facit. Siquidem interdum minatur, aliquando hortatur, quandoque etiam terret, quandoque consolatur, et sæpe promittit, non raro, quasi nostri egeret, pene rogat, ut nostri misereatur, nobis beneficiat nosque salvet. Clamat itaque Dominus per signa, per miracula, per beneficia : clamat per inspirationes, clamat per flagella. Ubique igitur clamat. Quid clamat ? ut deseramus peccata nostra, ut convertamur ad se ex toto corde nostro, ut poenitentiam agentes, ea quæ caduca et ad salutem infructuosa sunt, relinquamus. Hoc autem non solum per seipsum, sed etiam facit per homines, puta per Prælatos, per prædicatores, per alios viros Deum timentes. Qui dum nos a vitiis abstrahere nituntur, per eos Dominus nobis loquitur. Itaque si propter superbiam tuam ab homine correptus fueris, si reprehensus propter lapsum carnis, aut si ad vitiorum detestationem hortatus fueris, clamat ad te Dominus. Cujus si vocem audieris, erit tibi hæc in salutem. Cæterum Domini vocem hanc multiplicem non audire, est surdum atque in anima obstinatum esse. Hos tamen quoque non raro Dominus curat. Audi deinde qui sint muti spiritualiter. Qui Dei videt auditve injuriam, et tacet non contradicens, mutus est. Qui detractiones audit non repugnans sed consentiens, mutus est. Qui Deum orare laudareque negligit, mutus est. Qui erudire, qui consolari contemnit proximum, qui denique consulere renuit suo fratri quæ salutaria sunt, mutus est. Qui peccata sua abnuat confiteri, mutus est. Qui videt proximum suum delinquentem aut errantem, et non curat illum dehortari a peccato aut reducere, mutus est. Sed videamus nunc etiam quo curaverit illum modo, et quid Christus fecerit. Neque enim solo usus est nutu, aut verbo, aut voluntate, quamvis id æque potuisset : sed addidit etiam cæremonias aliquas, quæ ad nostram conducerent instructionem. Itaque

primum est, quod a turba separavit surdum. Ubi enim adduxerint prædicatores et Prælati peccatorem ad Christum (hi enim sunt qui surdum Christo adducunt, quod Moyses fecit orans Dominum et dicens : *Quiescat ira tua, Domine : esto placabilis super nequitia populi tui*) ; ubi ergo, ut dixi, adduxerint Domino, Christus illum apprehendit, juxta illud : *Apprehendi manum eorum, ut educerem eos de terra Ægypti*. Apprehensio enim hæc Christi est ad gratiam suam, sive ad perseverantiam. Nec solum apprehendit, sed a turba etiam seorsum abstraxit, hoc est, a malorum consortio separavit. Nocent enim vehementer noviter conversis seu convertendis exempla delinquentium ac malorum, nocent eorum sermones, quandoquidem ut Apostolus monet : *Corrumpunt bonos mores colloquia mala*. Et naturale pene est homini, cum quibus vivitur, moribus assimilari. Nam et Psalmista dicit : *Cum sancto sanctus eris, et cum viro innocente innocens eris. Et cum electo electus eris, et cum perverso perverberis* : Non potest dici, quantum noceat societas peccantium. Necesse igitur est, ut tecum ipse habites, ab hominum multitudine abstractus, si mundam incontaminatamque ab hoc seculo vitam agere cupis : idque maxime hodie, quando adeo corrupti sunt hominum mores, adeo honestas infirmatur, ut erubescere habeat qui non cum aliis peccantibus malefacit. Neque enim scortari, inebriari, alea uti, maledicere ac blasphemare hodie inhonestum reputatur, sed mundo videtur civile et humanum. Secundo, misit digitos in aures ejus. Per digitum Dei intelligi Spiritum Sanctum alibi significatur, ubi scriptum est : *Porro si in digito Dei ejicio dæmonia*. Ubi alius Evangelista loco digiti Dei habet : *Si in Spiritu Dei ejicio dæmonia*. Misit igitur Dominus Jesus in aures surdi digitos suos, quia gratiam ipse largitur Spiritus Sancti his qui convertuntur ad ipsum, ut suaviter audiant, quod cum fastidio audire solebant. Spiritus enim Sanctus est qui jugum

Exod.
xxxii, 12.

Jer. xxxi,
32.

Societas
mala quantum noceat.

I. Cor.
xv, 33.

Ps. xvii.
26, 27.

Vita solitaria cur hodie maxime necessaria sit.

Digitus
Dei quid mystice.

Luc. xi, 20.
Matth. xii,
28.

Ibid. xi,
30.

Confessio-
ne diabo-
lum expel-
li.

Saliva
Christi
mystice
quid.

Domini facit suave, et onus leve benevolentibus. Propter hanc causam quoque, ut sequitur, saliva tetigit linguam infirmi. Tertio, salivam suam expuit, qua muti tetigit linguam. Expuere est stomachum purgare. Stomachus conscientiae nusquam purgatur melius quam per evomitionem. Evomenda igitur sunt peccata tua per confessionem, quo diabolus mutus a te repellas. Nulla enim res est alia, quae tam valide hostem sternit, ut confessio. Porro per Christi salivam intelligitur donum sapientiae. Haec praebet operibus bonis exercitiisque sanctis saporem, ut gustui ea quae non conversis ad Deum erant amara, conversis fiant suavia, atque ut ita dicam sapida. Quod tunc fit, quando confessio sacramentalis relinquit animae consolationem, quando praebet oratio suavitatem gustui, ut jejunare spiritum delectet, corpus quoque de fervore spiritus participans, minorem sentiat in Dei servitio laborem.

Peccata
esse cum
spe veniae
plangenda.

Ps. xxxi,
5.

Quarto, Christus suspexit in caelum, et ingemuit. Quo poenitentem utrumque docet, et ingemiscere, et in caelum suspicere. Judas enim ingemuit, sed non in caelum suspexit, hoc est, doluit peccatum suum, sed non speravit veniam. Tu vero ita peccatum tuum plange, ut veniam non desperes. De venia namque quae peccatorum nulli negatur, innumera sunt testimonia Sacrae Scripturae, de Christi quoque benignitate non pauciora. Siquidem (ut unum saltem citem locum) scriptum est in Psalmo: *Dixi: Confitebor adversum me injustitiam meam Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei.* Non dicit: Confessus sum Domino peccata mea, sed tantum: Dixi, confitebor, hoc est, agnosco quidem peccatum meum quod confitebor Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei, propter hanc confitendi voluntatem. Confitemur Domino peccata nostra, omnem reatum et culpam nobis tribuentes, et rigida nos ipsos censura accusantes.

Et praecipit illis, ne cui dicerent.

Quanto autem eis praecipiebat, tanto magis plus praedicabant, et eo amplius admirabantur, dicentes: Bene omnia fecit: et surdos fecit audire, et mutos loqui.

Quod Christus miraculum taceri voluit, non fuit, ut gloriam timeret humanam, sed ne nobis deesset exemplum humilitatis, quo ostenderet in seipso, quod quantum in se erat, noluit manifestari aut praedicari miraculum. Praeceptum igitur hoc Christi nihil aliud fuit quam humilitatis ejus indicium; ideo conscientias auditorum non obligabat ad peccatum inobedientiae quia non praecipit ut omnino ita vellet fieri, sed indicavit, quae humana sua esset voluntas, qua non appeteret publicari. Hac autem ejus voluntate humillima intellecta, eo magis turba flagrabat fervebatque studio devotionis erga eum: et quo magis ille prohibebat, eo magis illum humilem exaltari, honoreque dignum turba aestimabat: ideo etiam eo majori praedicabat studio, non animo Christo non obediendi, sed zelo ac desiderio Christi gloriam non supprimendi. Indignum enim illis videbatur, imo obnoxios se fore peccato arbitrabantur, si Christi gloriae suo quidquam silentio subtraherent. Hac ratione non peccavit turba Christo non obediens, quia illum non animo prohibendi sed animo (ut res erat) se humiliandi, atque nudam voluntatem suam declarandi locutum ratum est. Qua in re sibi necessario incumbere turba putabat ut si Christus vellet se nimium humiliare, ipsa turba evulgaret in ejus gloriam miraculum. Aedificat nos, filii, studium humilitatis in Christo, aedificat nos quoque devotionis studium in turba. Simus itaque in nobis ipsis humiles, sed aliorum nihilominus honorem famamque zelemur. Quo et ab aliis nos optemus nesciri, et ut eo magis taceatur de nobis, alios cupiamus praeferrari ac honorari. Praestet hoc nobis Dominus noster Jesus Christus, qui est benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUAM SINT SURDORUM MUTORUMQUE VARIA GENERA.

ADDUCUNT Jesu surdum et mutum, et deprecabantur eum ut imponat illi manum, Marci VII, 32.

Ob Judæorum persecutionem Christus Dominus noster paululum declinasse perhibetur in fines Tyri et Sidonis, ubi nobilem prædam, mulierem scilicet illam Chananeam diabolo abstulisse legitur. Non igitur diu moratus ibi, dum rediit, in occasionem aliorum miraculorum incidit faciendorum. Quorum unum tanquam præcipuum Marcus hic refert de surdo et muto. Hujus miraculi ut ædificationem suscipiamus, inquirendum nobis est quid per surdum, quid rursus per mutum nobis voluerit significari. Surdus etiam vehementem vocem, sonumve, aut clamorem non percipit. Intelligitur igitur peccator qui seipsum ignorat, nec conscientie suæ cultum aut curam habet. Clamat enim in quovis homine synteresis vermisque conscientie, qui rodere ac pungere non desinit delinquentem, illum judicans, illum puniens, illum denique arguens. Nam si nullus etiam foret prædicator, si nullus doctor, nihilominus conscientie lumen ipsum nos continue docet, nos arguit, nos monet, et nos etiam juxta quod justitia exigit, consolatur. De hoc lumine dicit Psalmus :

IV, 7. *Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine.* Hunc autem clamorem, hunc vermem in inferno, ut poenam, præ aliis intolerabilem sustinent damnati. Seipsos enim vituperant, seipsos odiunt, seipsos damnant, quia in vita olim sua noluerunt clamorem audire obstrepentis conscientie. Itaque conscientia quasi duos habet præcones. Primus, antequam pecces, terrete, et dicit : *Non concupisces.* Item : *Qua-*
II, 17. *cumque hora peccaveris, morte morieris.*

Hic præco, id est, hæc vox ac præmonitio seu comminatio, quæ nobis infertur ante perpetrationem peccati, signatur per Angelum, qui Balaam ad maledicendum Israheli proficiscenti occurrens adversabatur, stans evaginato gladio adversus eum : qui illi quoque mortem est minatus si contra voluntatem Domini quidquam ageret aut loqueretur. Hic igitur præco clamat ne peccemus. Alter præco emittitur post peccati perpetrationem, et hic vocatur dolor. Sedata enim concupiscentia mala, meditatur peccator inestimabile bonorum dispendium, quod passus est. Inde oritur poenitentia et dolor, aut salubris in fide et spe, aut infructuosa per desperationem. Uno autem peccato commisso dissipatur bonorum universitas, ut si centum milleve haberes virtutes, per unius peccati mortalis admissionem ad unum omnes intereunt. Juste igitur peccatum vocatur mortale, quod animam, cunctaque bona et divitias animæ interimit ac tollit, conscientiamque solam et objurgantem ac rodentem seipsam relinquit. Hic nuntius signatur nobis per servum seu puerum Job, qui in calamitatibus singulis aliis pereuntibus evasit solus, ut calamitatem, ait ad Job, nuntia-rem tibi. Hoc modo vermis ille conscientie semper nobis insinuat damna peccati. In gravissimo autem periculo versantur, qui hanc in se synteresim et conscientie stimulum non sentiunt. Qui, inquam, ad illius clamorem surdi sunt, ut etiam absque timore peccent. Isti difficulter ad iter salutis reducuntur. Super illos ingemiscat Christus oportet, quo et illi super se ingemiscant.

Secundo, est surdus qui non audit Deum admonentem aut terrentem, quo affectum

Angelus
Balaam oc-
currens
quid my-
stice si-
gnet.

Num. XXIII,
passim.

Peccatum
cur juste
vocetur
mortale.

Job I,
passim.
Nuntius
B. Job ca-
lamitatem
suam nun-
tians, my-
stice quid.

conciat emendationis et compunctionis. Priorem conscientie stimulus non pungebat, hunc Dei respectus aut timor non invitat. Eam ob rem timendum quoque nobis est, quibus leguntur multa, prædicationes exhortationesque fiunt crebræ: sed aride recedimus consuetudine ut accessimus frigidi, ad meliora prædicatione aut lectione in nullo mutati. De huiusmodi per

Is. XLII, 19, 20. Isaiam Dominus loquitur conquerens: *Quis cæcus nisi servus meus? et surdus nisi ad quem misi nuntios meos?* Sequitur autem:

O Israel qui vides multa (in lege scilicet et prophetis), *nonne custodies ea*, videlicet ea quæ servanda præcipiuntur? *Et qui apertas habes aures, nonne audies*, id est, nonne obedies? Non ergo omnes qui corporis audiunt auribus, aures pariter habent cordis cuiusmodi Dominus postulat. Unde quibusdam inter quos surdi ejusmodi erant, qui cordis non audiebant aure, dicebat Dominus: Qui habet aures audiendi audiat. Aures igitur cordis requirebat.

Luc. VIII, 8.

Tertio surdus est, qui non audit, hoc est, qui non cogitat tubam illam, ad cujus sonitum omnes resurgemus mortui, de qua Thessalonicensibus scribit Paulus: *Ipse Dominus in jussu et in voce Archangeli*,

I. Thess. IV, 15.

qua scilicet mortui suscitabuntur, *descendet de cælo*. O quam læti tunc tubam illam audient, qui modo non sunt surdi ad illam premeditandam, et qui ad obediendum Deo patentes semper Deo offerunt aures. Heu quam infeliciter et tristes tunc audient, qui hanc novissimam tubam audire modo noluerunt! Heu quanta tunc erit ululantium infelicitas, quando illorum animæ ex pœnis et cum pœnis venientes sociabuntur denuo suis corporibus cum duplici tormento! Corpora enim damnatorum post judicium cum animabus punientur. Hanc tubam beatus audiebat Hieronymus, dicens: Sive comedam, sive bibam, sive aliud aliquid faciam, semper videtur insonare auribus meis terribilis illa tuba: Surgite, mortui, et venite ad judicium. Surdus quoque est qui tonitru divinæ sententiæ non audit, qua horribili terrore

Tubam novissimam læti audituri qui sint et qui tristes.

Hieron.

Dominus his qui a sinistris erunt, dicet: *Ite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus.*

Quarto, surdus est peccator, qui clamorem non audit Redemptoris nostri, scilicet istum, quo sanguis Christi pro nobis fusus ad nos clamat, quemadmodum ad Hebræos Apostolus dicit: *Accessistis ad mediatorem Testamenti novi Jesum, et sanguinis aspersionem melius loquentem quam Abel*. Manifesta historia ex Genesi narrat, quomodo Cain fratrem suum occiderit, interrogatusque a Domino, ubi Abel esset ejus frater, respondit Cain: *Numquid ego custos sum fratris mei?* Cui rursus Dominus: *Ecce, inquit, vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra*. Si sanguis Abel ad Dominum clamavit adversus Cain de terra, quomodo sanguis Christi non magis clamat adversum nos ingratos, pro nobis otiose effusus super terram? Quod enim gratis effusus sit, quod otiosus atque sine fructu maneat Christi sanguis, quod denique non æstimetur sanguinis tam pretiosi effusio, ex te, ex me, et ex omnibus nobis est manifestum, quotquot Redemptori nostro ingrati et inobedientes sumus. Clamat autem Christi sanguis primo contra nos, propterea quod pro nobis effusus sit. Siquidem peccata nostra occiderunt Christum. Deinde sacrosancto huic sanguini clamandi est occasio, quod propter nos quoque fusus sit, quia mundat nos ab omni delicto. Tertio, clamat Christi sanguis contra nos, propterea quod non solum spernitur, sed conculcatur etiam: quandoquidem nulla Deo refertur gratitudo ab his, pro quibus effusus est, sed eadem peccata, pro quibus Christus mortuus est, etiam idem ipsi denuo committunt, quo, quantum in se est, Christi sanguinem denuo fundunt. Quid igitur clamat sanguis Christi adversum nos? Hoc clamat, ne eadem aut similia aliaque peccata faciamus, cuiusmodi fuere pro quibus Christus est mortuus, ne Christi passionum contemptores, eadem, pro quibus est passus, iteremus.

Quinto, surdus est, qui clamorem non audit universitatis creaturarum, hunc scilicet clamorem, quo nos ad Dei incitant amorem. Quapropter non insipienter Augustinus dicit in libro Soliloquiorum : Domine, cœlum et terra, et omnia quæ in eis sunt, dicunt mihi undique ut amem te : nec cessant hoc dicere omnibus, ut sint inexcusabiles. Circumspice jam volucres cœli, bestias terræ, piscesque qui morantur in aquis, et omnia quæ in cibum, in alimoniamque tibi data sunt, aut in solatium : quid aliud ad te clamat, quam ut diligas benefactorem tantum, amatorem tantum, tam fidelem Patrem, tam misericordem Dominum, qui pascit, qui regit, qui creavit te ? Ligna clamant ut diligamus Deum, qui nobis providit, unde a frigoribus, a pluvia et vento nos defenderemus. Sol, luna, stellæ, imber et omnes creaturæ, tot radices herbarum, tot seminum herbarumque virtutes, quid clamant aliud, quæso, quam quod ad ministerium, usum ac solatium nostrum ipsa creata sunt, et propter nos consumuntur, et ut eundem redamemus, qui illa subiecit nobis ? Sanctus Bernardus se dixit magis inter fagos et nemora doctum, quam ex libris. Certe hoc ideo, quia ea quæ creaturæ loquebantur illi, ipse intellexit. Nihil enim aliud agunt, quam quod prædicant Creatorem suum. Sed hic, proh dolor, quoque creaturis licet utamur abundanter, nihil tamen ex creaturis ut deberemus ad Creatoris amorem trahimur. Nam et plerumque (quod deterius est) creaturis non solum non ad gloriam, sed ad contumeliam quoque utimur Creatoris.

Sexto, est alia surditas, quam diabolus auget, qua obturamus aures ad clamorem pauperis, cum tamen non pauper, sed Christus in persona pauperis clamans respiciendus sit. Attendendum quoque nobis foret, quod Sapiens dicit : *Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, clamabit ipse, et non exaudietur*. Aures habere patentes ad misericordiam, quam sit utile ac fructiferum monstrant Cornelius Cen-

turio vir religiosus, Tobias, et huiusmodi alii.

Septimo, surditas quædam est, quæ homini aures claudit ad vocem fratris veniam petentis, ne remittat injuriam, de quo pariter Scriptura dicit : *Homo homini servat iram, et a Deo querit medelam* ? Quasi diceret : Non accipiet, sed mensura qua mensus fuerit remetietur ei. Servandum igitur consilium Ecclesiastici dicentis : *Relinque proximo nocenti te, et tunc deprecanti tibi peccata solventur*. Expende verba : Relinque, inquit, proximo nocenti te. Non dicit, precanti aut roganti, sed nocenti te : et juxta Domini præceptum, diligas etiam inimicos tuos, benefaciens his qui oderunt te. Neque enim sufficit ut injurias remittas quoad externam reconciliationem, nisi etiam quod ad internam cordis pacem et tranquillitatem attinet, charitatem serves. Sunt enim qui foris peccata dimittunt, intus tamen eos qui se offenderunt non diligunt. Contra hos promulgatur sententia Christi de illo, qui conservi sui noluit misereri post misericordiam acceptam a domino : cui dicitur propterea, ut omnia etiam sibi dimissa inter tormenta redderet, quæ deberet, usque ad novissimum quadrantem, quia noluerit conservi misereri, sicuti ipsius erat a domino misertum, additurque : Sic faciet vobis omnibus Pater vester, si non unusquisque fratri suo remiserit ex cordibus vestris. Et de hoc satis.

Restat ut intelligamus etiam quæ sit mutitas, quæ hic reprehenditur. Est peccator primo mutus, qui sua non valet peccata confiteri. Claudit enim ei diabolus os, et facit mutum. Nec mirum. Possidet enim fortis armatus castrum suum, et portam, per quam foret ejiciendus, claudit. Nihilominus tamen curavit Dominus mutum hunc hodie, ejusque vinculum linguæ rese-ravit. Vinculum linguæ confessionem impediens, triplex est. Primum est pudor, ut accidit in peccatis turpibus, quæ vix in confessione nudantur. Imo propter revelandi difficultatem peccata quædam vo-

Eccli.
xxviii, 3.

Matth.
vii, 2.

Eccli.
xxviii, 2.

Luc. vi.
27.

Matth.
xviii, 28-35.

Vinculum
linguæ
confessionem
impediens
triplex quod.

I.
Pudor.

cantur muta, quia verecundum est illa nominare, seu de illis loqui. Proinde Apostolus ait : *Quæ in occulto fiunt ab ipsis, turpe est dicere.* Pudorem hunc confitendi vincere debet timor Dei timorque divini iudicii. Tunc enim manifestabuntur omnibus, et Angelis et hominibus omnia peccata nostra, et universa ignominia nostra pandetur. De hoc per Prophetam Nahum dicit Dominus : *Revelabo pudenda tua in facie tua, et ostendam gentibus nuditatem tuam.* Parva igitur est consolatio coram homine uno peccatum suum celare, et coram universo populo, imo coram Angelis Dei tandem confundi. Secundum vinculum

impediens eloquium in confessione, faciensque mutum, est ipsa impunitas. Vincit primo verecundia seu pudor, ne confitearis peccatum. Victus semel per pudorem, ut in confessione audeas Spiritui Sancto mentiri, peccatorum tuorum quædam confitens, et quædam confiteri renuens, minus Deum timebis, et sæpius posthac eris in confessione mutus. Primo enim cum timore tacebas tremulus vehementer, conscientia remordente. At ubi sæpius id feceris, hebetabitur in te aculeus conscientiae, ut audeas sacramento confessionis, imo Christo atque Spiritui Sancto fictione mendaci contumeliam facere, quia timor a te recedit Dei : crescet vero in te audacia et Dei contemptus. Quia enim, ut Ecclesiastes ait, *non profertur cito contra malos sententia, absque timore ullo filii hominum perpetrant mala.* Et alius : Ne igitur dixeris, Peccavi, et quid mihi accidit mali?

Sed audi quod sequitur etiam : *Altissimus est patiens, et redditor.* Quanto enim diutius expectat, eo punit gravius. Quod Valerius, quamvis paganus non ignorabat, dicens : Lento gradu ad vindictam procedit Deus : sed tarditatem supplicii gravitate compensat. Tertium vinculum quod

retinet linguam, mutamque facit, præsertim ad confitendum, est spes temeraria, inconsultaque præsumptio alio tempore confitendi et corrigendi te, quasi in tua sit libertate, cum velis posse peccare,

cum iterum velis, eadem peccata per dolorem pœnitentiæ posse delere. Si in tua habes potestate posse pro peccatis dolere quoties volueris, sit ideo etiam in tua voluntate abstinere a peccato, pro quo, ubi peccaveris, iterum dolere stulte proponis. Modo, inquam, dole, et pœnitendum aut dolendum quid non committe. In horum numero reperiuntur multi, qui ita ad extrema usque vitæ expectant, pœnitentiamque ac veram confessionem differunt, ut tunc confiteri, quando amplius non possent peccare, velint. Hæc confessio plerumque est necessitatis, non charitatis, quæ parum consolatur moriturum. Modo igitur vincula tua cuncta dirumpe, et calcatum diabolus evome, et sanaberis in anima. Porro differre ad mortem si volueris pœnitentiam, revera non habeo quo te consolari possim ut salveris. Audi sanctum Augustinum : Si quis positus in ultima necessitate accipit pœnitentiam, fateor vobis : Non ei negamus quod petit, sed non præsumimus quod bene hinc exit. Pœnitentiam dare possumus, securitatem non possumus. Numquid dico, damnabitur ? Sed nec dico, salvabitur. De eo loquitur, qui pœnitentiam suam ad mortem usque differt. Vis ergo a dubio liberari ? A pœnitentiam dum sanus es. Si sic agis, dico tibi, quia securus es. Tene certum, et dimitte incertum. Si enim peccata tunc vis deserere, quando amplius non potes peccare : non tu deseris peccata, sed peccata deserunt te. Non audere igitur aut nolle confiteri peccatum, est mutitas. Deinde est alia mutitas (ut ita dixerim) qua, ubi loquendum fuerit necessario, quis tacet, et quantum in se est, iniquitati consentit. Vides enim injuriam fieri proximo, vides irrogandam innocenti infamiam, audis contumeliam fieri justo, et cum prohibere possis aut emendare, ne denuo fiat, taces : silentium hoc est animæ inimicum, et mutitas peccatum habens. Vide tamen ut in excusanda propugnandaque cujuspiam innocentia, et ut injuriam depellendo, aut iniquo renitendo, mo-

Eph. v. 12.

Pudor
confitendi
quomodo
vincatur.Nahum III,
5.

II.

Impunitas.

Ecc. viii,
11.

Ibid. v. 4.

Valerius.

III.

Spes teme-
raria uti
faciat ho-
minem dif-
ferre con-
fessionem.

dum modestiamque serves, ne non solum nihil proficias, sed etiam magis exacerbes, charitatem offendas ac lædas. Ideo cum tranquillitate argue, cum mansuetudine proximum excusando tuere. Eodem enim tempore quo turbatus fueris nihil efficies in eo, qui tibi inique adversatur. Neque enim diabolus diabolum expellit, nec iratus sanabis iratum. Si igitur aliter non potes, expecta donec transeat ira tua. Simili modo tenemur loqui quoque, et mutos nos esse haud decet pro veritate, pro justitia, pro virtute, pro Deo. Sed hoc ibi,

ubi locutionis tuæ speratur fructus. Et hoc quoque necesse est, ut fiat modeste, cum conditionibus, circumstantiisque iustis ac necessariis. Est tertio mutitas, videre aliquem delinquere ex ignorantia, et illum non revocare, non instruere, et a peccato servare. Itaque hi surdi, hi muti sunt, quos Dominus curat. Curet ergo rogemus nos quoque piissima ejus misericordia, ut nihil in nobis resideat, quod suæ beneplacentissimæ displiceat voluntati, qui cum Patre et Spiritu Sancto est benedictus in secula, Amen.

qui pro
ritatis
fensione
ando de-
amus.

DOMINICA TERTIA DECIMA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

ABRAHÆ dictæ sunt promissiones et semini ejus. Non dicit : Et seminibus, quasi in multis, sed quasi in uno : Et semini tuo, qui est Christus. Hoc autem dico, testamentum confirmatum a Deo, quæ post quadringentos et triginta annos facta est lex, non irritum facit ad evacuandam promissionem. Nam si ex lege hæreditas, jam non ex promissione. Abrahæ autem per re-promissionem donavit Deus. Quid igitur lex? Propter transgressionem posita est, donec veniret semen, cui promiserat, ordinata per Angelos in manu mediatoris. Mediator autem unius non est. Deus autem unus est. Lex ergo adversus promissa Dei? Absit. Si enim data esset lex, quæ posset vivificare, vere ex lege esset justitia. Sed conclusit Scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex fide Jesu Christi daretur credentibus. *Ad Galat. III.*

CONTRA Galatas pugnat Paulus in hoc maxime, quod hi legem putabant veterem observandam tanquam saluti necessariam, male instructi a pseudoapostolis, post sanam eruditionem Pauli (qui ab illis recesserat, aliis quoque gentibus prædicaturus), errorem hunc illo interim absente prædicantibus. Quapropter in tota Epistola astruit legem Mosaicam nunc non esse necessariam, quia non per illam, sed per fidem Domini nostri Jesu Christi astruit, quod verum est, nobis dari Spiritum Sanctum, justitiam et salutem æternam. Hæc autem postquam Scripturarum probaverat auctoritate, tandem in hac lectione etiam humana consuetudine ac ratione confirmat, dicens : hominis testamentum conditum hæredumque institutionem in morte testatoris confirmari, ut testamentum sit ratum, immutabile ac firmum, adeo ut neque

deleri, neque mutari possit. Hoc esto, inquit. Quanto magis autem testamentum Dei Abrahæ et ejus semini Christo promissum, propter legem Moysi diu postea datam, par est non posse fieri irritum? Itaque dicit : Abrahæ divinitus dictæ sunt promissiones, et semini ejus. Nam in Genesi dictum illi legitur : *In semine tuo benedicentur omnes gentes*. Semen Abrahæ, de quo loquitur Scriptura, Christus est, ex Abraham secundum humanam naturam descendens, ut Matthæus habet : *Liber generationis Jesu Christi, filii David, filii Abraham*. Hac autem promissione Abrahæ prænuntiaturum fuit Christum ex ejus semine, hoc est, ex Maria nobilissima Virgine, post multas generationes ipsius filia, nasciturum. Factæ sunt quoque Abrahæ promissiones aliæ. Nam promissa est illi divinitus hæreditas, dum sub specie terræ

Chanaan ei promitteretur terra viventium. Sic enim illi dictum est a Domino: *Omnem terram quam conspicias tibi dabo, et semini tuo.* Non dicit pluraliter: Et seminibus tuis dabo terram hanc, quasi multis, sed quasi in uno semine, id est, in uno sit filio hæreditatis hujus promissio obtinenda. Ideo dicit: Tibi dabo, et semini tuo. Hoc enim ita Scriptura habet: Et semini tuo, qui est Christus. Semen itaque Abrahæ Christus, qui non populum duntaxat Judaicum, sed etiam Gentilem complectitur. Uterque enim populus uni est Christo spiritualiter per fidem incorporatus. Christus namque etiam mystice unum est Abrahæ semen, cum omnibus membris suis tanquam caput cum corpore suo, quod est Ecclesia. Unum ergo semen dictum esse vult Apostolus, quo ostenderet Galatas aliasque gentes in fide non esse inferiores Judæis: nec illis Judæos superiores, sed per fidem omnes semen unum, unumque esse corpus Christi. Elegit enim nos Deus ante mundi constitutionem in ipso. Hoc igitur dico: Lex, quæ data est Moysi a tempore hujus promissionis Abrahæ factæ post quadringentos et triginta annos in monte Sinai, non facit irritum hoc testamentum divinarum promissionum, non ab homine, sed a Deo confirmatum, ut propter legem, aut per legem sequentem evacuetur, impediaturve ab æterna hæreditate Abrahæ facta promissio: quæ tamen evacuaretur, si ex lege, aut per legem daretur benedictio et hæreditas regni cœlorum. Alioqui nec Abraham, nec patriarchæ percepissent benedictionem hæreditatis, qui ante legem fuerunt. Volebant autem pseudoapostoli promissionem illam Abrahæ factam irritam fieri per legem, dum conarentur astruere justificationem, et regni cœlestis hæreditatem, non per gratiam, quam Deus Abrahæ promiserat, sed per legis opera dari. Quo certe evacuaretur (si verum dicerent) divina promissio. Quod tamen dici non potest. Ideo sequitur: Nam si ex lege, seu ex legis virtute regni cœlestis daretur hæreditas, jam non daretur ex

promissione. Abrahæ autem per repromissionem donavit Deus hæreditatem. Legem enim non accepit, cui dictum a Domino est: *Ego protector tuus sum, et merces tua magna nimis.* Ex his autem jam dictis videri possit lex esse aut nulla, aut inutilis. Movet igitur quæstionem sibi Paulus, quam ab aliis movendam Paulus sensit, dicens: Quid igitur lex? hoc est, quæ legis utilitas, si cultores suos non justificat, nec regnum aperit cœlorum? Iterumque sibi respondens: Propter transgressores, inquit, qui legem prævaricantur naturæ, lex hæc Moysi scripta constituta est, est media inter promissionem et hæreditatem promissam: imo media inter legem naturæ et legem gratiæ, ut qui legem naturæ transgrediebantur, saltem timore cessarent transgredi. Propter prophetas enim et justos non est posita lex. Hi enim a transgressionibus ut arcerentur timore non erat necesse, quia legem servabant naturæ ex amore justitiæ. Itaque dicit: Lex ordinata est per Angelos, quia non per seipsum Deus, sed per Angelos loquebatur Moysi, et in manu mediatoris posita est in populo Judæorum, ad coercendas transgressionem legis naturæ, idque in manu mediatoris, hoc est, in potestate Christi, ut quamdiu vellet ille, maneret, et quando vellet, cessaret lex. Optimo autem ordine posita est inter legem naturæ, et legem gratiæ, ut homo convinceretur legem sibi videre gratiæ esse necessariam. Nam didicit primo, quod lex naturæ illum salvare non potuit: didicit deinceps, quod legem quoque scriptam implere non potuit. Siquidem nisi imbecillitatem suarum experiretur virium homo superbus, suo arbitrio sufficientiam arrogaret, legemque diceret supervacue datam, et Christum gratis advenisse. Quia vero Apostolus dixerat legem in manu mediatoris esse, quis ille sit mediator, subjungit: Mediator autem unius non est, neque enim nisi inter duos medius est. Hujusmodi autem est Christus inter hominem et Deum mediator, et ipse homo et Deus utramque natu-

Gen. xv, 1.

Tim. ii, 5.

ram divinam et humanam in se habens, hominem Deo reconcilians : duas quoque gentes, puta circumcisionis et præputii unum populum in se faciens. Et quamvis Christus inter Deum et hominem mediator sit ipse Deus homo, non tamen sunt duo dii, reconcilians et reconciliatus, sed Deus unus est cum Patre et Spiritu Sancto Christus. Lex ergo adversus promissa Dei? Paulo ante dictum est : Si ex lege esset hæreditas, jam non est ex promissione. Ideo sibi objiciens, et objecta refellens, loquitur disputans : Ergo lex est adversus promissa Dei? Absit. Neque enim adversatur his quæ Abraham Deus spondidit. Si enim per Moysen data esset lex, quæ hominem ab æterna posset morte liberare, quam primi parentis prævaricatione suisque peccatis incurrit homo, tunc

vere ex lege daretur justitia : qua regno cœlorum homo fieret idoneus absque fide Christi. Verum hoc non datum est legi veteri, sed legi Evangelicæ. Concluit enim Scriptura omnia hominum genera seu Judæos universos sub peccato. Scriptura, inquit, id est, lex scripta, quæ non dat spiritum sed est scriptura tantum, circumsepivit ac detinuit omnes Judæos sub dominio peccati, ut nulla ex parte possent peccatum evadere, dum neque sibiipsis, neque lex illis subvenire valeret : sed sicut languidi medicum et Salvatorem Christum expectabant, per quem liberarentur ac sanarentur : et ita promissio benedictionis et hæreditatis Abraham facta daretur credentibus, non ex legis operibus, sed ex fide Jesu Christi.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, LUCÆ X.

Beatitudo
viæ et bea-
tutudo pa-
triæ in quo
sita sit.

NON de ultima loquitur hic Dominus beatitudine, qua in regno cœlorum sancti Dei Deum videntes plena gaudent felicitate, ubi omnis exclusa est tristitia omnisque miseria : sed de felici loquitur statu præsentis vitæ, in quo constituti erant Apostoli, quo et ipsi et omnes Dei electi beati dicuntur : quia vivunt in gratia Dei et in charitate, qua regnum Dei mereri possunt. Inde ergo sunt omnes beati, quotquot Christum diligunt, quotquot illi inhaerent per amorem, quotquot illum vident et cognoscunt per fidem, expectantque per sanctam spem. Ad hunc modum in Psalmo quoque dicitur : *Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini*. Et alibi : *Beati quorum remissæ sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata*. Videamus igitur quid nobis Dominus loquatur ; neque enim Apostolis tantum, sed etiam nobis loquitur Dominus, dicens :

Ps. CXLVIII.
1.

Ps. XXXI.
1.

Beati oculi qui vident quæ vos videtis.

Nulli dubium est Apostolis grandem fuisse consolationem, qua suas pascabant animas videndo Christum, audiendo Christum, eum interrogando eique loquendo. Nam ad morum instructionem ipsius lucidum intuebantur virtutum exemplar. Ad amorem quoque habebant unde singulis pene momentis, ex verbis, ex gestibus et ex moribus Christi, ad ejus incitarentur dilectionem, spiritu renovarentur. Postremo, ad sui curam et protectionem Dominum et magistrum habebant secum, in quem omnem sollicitudinem suam transtulerant : de nulla re posthac solliciti aut metuentes. Non tamen de hac sola oculorum corporalium contemplatione, auditione aurium externa loquitur Dominus. Audivit enim et vidit hoc modo Dominum Judas, sed non inde fuit beatus aut melior.

Audiverunt Pharisei et viderunt Christum nihilo meliores facti, hi scilicet qui non dilexerunt eum. De quibus dicitur: *Si non venissem et locutus eis fuisset, peccatum non haberent. Nunc autem viderunt me, et oderunt et me et Patrem meum.* Intelliguntur hæc verba de oculis interioribus præcipue ac spiritualibus, quibus conjunctus est etiam aspectus exterior. Beati itaque fuerunt beatitudine spei ac meriti, qui Christum Dei unigenitum viderunt incarnatum, prædicantem, miracula facientem, oculis tam carnis quam spiritus: hoc est, qui Christi viderunt humanitatem visione corporali, et ejusdem divinitatem crediderunt oculis fidei.

Dico enim vobis, quod multi reges et prophetæ voluerunt videre quæ vos videtis, et non viderunt: et audire quæ auditis, et non audierunt.

Non infelices, sed multum felices fuerunt et reges et prophetæ quotquot in carne Christum optabant videre. Neque enim hoc optassent, nisi ante in Christum credidissent. Beatiores tamen illis, quoad hoc, fuere Apostoli, qui non fide tantum, sed oculis etiam corporalibus Christum viderunt. Antiqui autem justi in fide tantum eum viderunt, quomodo Isaias vidit eum puerum natum, dicens: *Puer natus est nobis, et filius datus est nobis.* Item vidit eum in passione: *Vidimus eum*, inquit, *despectum et novissimum virorum.* Abraham denique diem vidit Christi, ipso eodem teste nostro Salvatore, et gavisus est. Sed hæc omnia fuerunt in spiritu. Porro apostoli viderunt gratiosam præsentiam Verbi in assumpta humanitate, sicut Joannes dicit: *Et vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti a Patre.* Secundo, viderunt ejus conversationem in mirabili sanctitate, de qua Baruch: *Post hæc, inquit, in terris visus est, et cum hominibus conversatus est.* Tertio, ejus viderunt potestatem in miraculorum operatione. Unde tam de ipsis, quam de turba Christi operibus delectata refert Lucas: *Repleti sunt*

timore magno dicentes: Quia vidimus mirabilia hodie. Itemque: *Omnis plebs ut vidit, dedit laudem Deo.* Quarto, ejus gloriam viderunt Apostoli in Transfiguratione, quando Petrus dicebat: *Domine, bonum est nos hic esse.* Quinto, Christi pietatem viderunt in pauperum miseratione, quoniam sanavit infirmos et languidos omnes, ut scriptum est: *Virtus de illo exibat, et sanabat omnes.* Si denique pietatem ejus cupis scire, observa quid cum beata Maria Magdalena peccatrice egerit, quid cum Matthæo, quid cum Zachæo, quid cum adultera muliere, quid cum Petro Apostolo, quid denique cum latrone: et videbis pietatis bonitatisque immensum acervum suavissimaque nobis misericordiæ argumenta, quibus omnibus interfuere Apostoli, et ejus opera misericordiarum viderunt. Sexto, ejus viderunt fervorem in prædicatione. Siquidem diluculo ad prædicandum Joannes illum venisse in templum narrat. Ibat quoque de loco ad locum, de castello ad castellum, de civitate ad civitatem pedes, in aestu et pluvia, algens, esuriens, fatigatus et sitiens. Septimo, ejus viderunt patientiam et mansuetudinem in patiando, de quo Petrus ait: *Cum malediceretur, non maledicebat, etc.* Itemque Matthæus: *Jesus autem nihil loquebatur, ita ut miraretur præses.* Beati igitur oculi qui viderunt, quæ videbant Apostoli. Neque enim omnibus, qui hoc optabant, ita contigit.

Matth. XVII, 4.

Luc. VI, 19.

I. Petr. II, 23.

Matth. XXVII, 14.

Et ecce quidam legisperitus surrexit, tentans illum, et dicens: Magister, quid faciendo vitam æternam possidebo? At ille dixit ad eum: In lege quid scriptum est? Quomodo legis? Ille respondens, dixit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex omnibus viribus tuis, et ex omni mente tua: et proximum tuum sicut teipsum. Dixitque illi: Recte respondisti. Hoc fac et vives.

Hic legisperitus de arrogantibus tumi-

Fidem informem non sufficere ad salutem

disque Scribis unus fuisse videtur, qui Christo invidabant, Christo detrahebant, et qui Christum tentabant alliciebantque ut aliquid proferret legi contrarium. Verum Christus sapientior illo : utpote qui novit astutos comprehendere in astutia sua, ei respondit per illius verba et testimonia illum confutans. Observa tamen hic legisperitum adhuc prudentius locutum, quam Lutheranos : quia credidit non ignavis et otiosis, nudæque ac informi fidei sine ullis operibus dari regnum cœlorum. Siquidem

Fides salvans quæ sit.

Gal. v, 6.

Lutherani putant sola se fide emere regnum cœlorum. Ego autem non video esse fidem posse quæ salvet aliam, quam eam, quæ per dilectionem operatur. Hoc novit quoque legisperitus hic qui interrogans, dicit : Quid faciendo vitam æternam possidebo ? Non igitur quæsitit quid credere, sed quid operari deberet. Sed admirabili sapientia sua illum Dominus ad legem remittit, quo sibiipsi sententiam diceret, quam calumniari non posset. Dicit enim ei : In lege quid scriptum est ? Quomodo legis ? ac si diceret : Quid tibi ex lege videtur necessarium ad obtinendam vitam æternam, qui es instructus in lege ? quid lex monet faciendum ? Qui respondit : Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde

Deut. vi, 5.

tuo, etc. In Deuteronomio præcipitur Deus diligere ex toto corde, ex tota anima, et ex tota fortitudine. Et quod ibi dicitur ex tota fortitudine, hic dicitur pro illo, vel ex tota virtute, aut ex omnibus viribus tuis. Unum hic additur, quod in lege non habetur, scilicet ex tota mente tua. Dicendum igitur breviter, quid sit cor, quid anima, quid mens, et quid fortitudo, ex quibus diligendus est Deus. Scio non omnes in unam sententiam hic convenire, sed ab aliis aliter exponi, sicut unicuique visum fuerit. Dicendum igitur breviter, per cor, quod vitæ principium est et finis, intelligi voluntatem. Sicut enim cor principium omnium motuum corporalium est, ita omnium spiritualium motuum est principium voluntas. Ex voluntate autem movetur intellectus, qui hic dicitur mens : movetur

Cor hominis quid sit.

Diligendus quo pacto sit Deus.

appetitus sensitivus, qui hic anima vocatur : movetur quoque vis executiva, quæ hic dicitur fortitudo, aut virtus, seu vires. Itaque præcipitur nobis, ut intentio nostra ac voluntas tota feratur in Deum : quod est Deum toto corde diligere. Deinde ut intellectus subjiciatur Deo, credens quæ credenda jusserit Deus, et nullam aliam rationem credendi investigans, nisi quia Dominus dicit ; quod est ex tota mente diligere. Tertio, ut appetitus sensitivus reguletur secundum Deum, quod est ex tota anima diligere. Quarto præcipitur, ut omnes vires, hoc est, omnes actus tui plene Deo obediant, quod est ex omnibus viribus Deum diligere, puta ubi nulla vacat aut otiosa est vis seu potentia ab opere et obedientia Dei. Deinde additur ad ordinem diligendi : Et proximum tuum debes diligere sicut teipsum. Ubi advertendum est hoc verbum, sicut, hic significare similitudinem, non æqualitatem. Non enim tantum præcipimur diligere proximum quantum quisque se diligit ipsum, sed simili modo et genere charitatis, puta et ad illum finem ad quem teipsum diligis. Dilige quoque proximum, ut ei velis æternam felicitatem, et ea, per quæ ad illam attingitur, ut sunt virtutes, gratia et dona Dei. Sciendum quoque, per proximum hic non intelligi consanguineos, sed naturæ consortem, quemlibet scilicet hominem. Omnes enim ex eodem patre nati sumus.

Postremo si interrogas, an hac in vita hoc possit impleri præceptum ? dicendum : Eo modo impletur, quo datum est, et quo impleri potest juxta conditionem hujus vitæ, ut nihil unquam egisse inveniaris, quod sit præcepto, seu fini præcepti contrarium.

Bifariam namque hoc præceptum contingit et intelligi et impleri. Uno modo, ut ad finem pertingatur præcepti, seu præcipientis, quem intendit præcipiens, cujus rei gratia præcepit. Hoc modo in hac vita non possumus implere præceptum hoc, ut verba sonant, ut scilicet diligamus eum ex toto corde, et ut continuo motu dilectionis

semper feramur in Deum, inhæreamusque Deo, et ut omni tempore cor nostrum ad Deum, et ad nullam aliam creaturam sit inclinatum. Hic status est futuræ vitæ. Alio modo intelligitur hoc mandatum, ut possibile sit huic vitæ, in qua sic impletur, ut licet ad finem non obtineatur præcepti, seu intentionem præcipientis, nihil tamen agit servus contrarium huic fini. Verbi gratia : Militi præcipit dux ut fideliter pugnet, intendens victoriam. Pugna enim fit propter obtinendam victoriam. Itaque miles legitime pugnans, et victoriam obtinens, perfecte ducis implevit mandatum. Si vero victoriam non obtinet, nihil tamen facit victoriæ contrarium, nihil agit quo victoriam excludat, implet et satisfacit præcepto, licet imperfecte. Hoc modo qui contra Deum nihil agit, quo illum a se excludat, qui nullum admittit mortale peccatum, hic implet hoc dilectionis præceptum imperfecte. Qui vero totus et continue fertur in Deum, et stabiliter ei inhæret, hic diligit perfecte. Sed hoc est beatorum in patria. Cum autem sic respondisset, Christus illum laudavit, quod recte respondisset, monuitque eum ut quod sentiret faciendum, etiam faceret.

Ille autem volens justificare seipsum, dixit ad Jesum : Et quis est meus proximus ?

Ut aliqui putant, hic legisperitus animo tentandi Dominum primo accessit, sed tandem mutatus atque compunctus voluerit se justificare, hoc est, operam dare ut justificaretur. Verumtamen quod alii sentiunt magis placet : Legisperitum hunc tumidum fuisse et arrogantem et tentatorem Jesu, existimasseque in observatione legis non habere se similem. Eam ob rem inflatus voluit justificare seipsum, ac tanquam justum commendare, dixit : Et quis est meus proximus ? Poterat dicere Dominus Jesus : Omnis homo tuus est proximus. Sed tamen non ita respondere voluit, sed ex propria illius responsione illum

convincere studuit de errore. Erat enim apud Judæos error ille, ut nullum existimarent sibi proximum, nisi suæ gentis Judæum. Quem errorem ut confutaret, parabolam aut fortasse historiam inducit, qua ostendat quemvis hominem esse proximum nostrum, quem diligere debemus.

Proximi
qui apud
Judæos di-
cebantur.

Suspiciens autem Jesus, dixit : Homo quidam descendebat ab Jerusalem in Jericho, et incidit in latrones. Qui etiam despoliaverunt eum : et plagis impositis abierunt semivivo relicto.

Dominus Jesus locuturus quasi parabolam, qua humani generis describeret calamitatem, suspexit, id est, sursum vidit versus cælum, quasi lapsui nostro condolens, quo ab altitudine et nobilitate celestis status recidimus omnes. Spiritualiter enim per hominem hunc, primum hominem vult significari Adam, qui in Jerusalem, in civitate pacis, seu in visione ac gustu pacis constitutus, hoc est, in paradiso terrestri, in quo originali vivens justitia, fuit in magna pace : sed descendit per peccatum originale in Jericho, hoc est, in instabilitatem, miseriam et defectibilitatem corrui mundanam et in præsentis exilii locum paradiso ejectus : Descendens autem, hoc est, peccando corruens, incidit in latrones. Latrones sunt maligni spiritus, qui vitæ nostræ itinera obsident, et Dei donis, gratiaque nos spoliare contendunt, atque in æternam damnationem pertrahere. Ideo sequitur etiam : Qui etiam despoliaverunt eum. Spoliati sumus decore gratiæ Dei, donisque pulcherrimis, optimis atque suavissimis. Ab incorruptione enim, a pace, ab obedientia, a tranquillitate, a scientia, a rectitudine, ad omnem miseriam, atque ad ærumnas infinitas, hoc est, ad ignorantiam, ad infirmitatem, ad tædium et fastidium omnis boni, ad prinitatem peccandi, ad caliginem et ignorantiam et ad instabilitatem peccandi lapsi sumus. Spoliati enim admirabilibus do-

Homo iste
spirituali-
ter quissit.

Latrones
cur vocen-
tur spiritus
maligni.

Vulnera
animæ ex
originali
peccato af-
flicta qua-
tuor.

nis Dei, postquam etiam plagas et vulnera accepimus: abierunt latrones a nobis semivivis relictis, id est, non ad universum nos, quo nulla foret nobis reposita spes salutis, interemerunt. Quatuor autem sunt vulnera quæ lædunt animam inflicta nobis ex originali peccato. Malitia, hoc est, inclinatio prinitasque ad malum, in voluntate. Ignorantia in intellectu. Infirmitas in vi irascibili (pravitate enim nunquam satis resistimus), et concupiscentia insatiabilis delinquendi in vi concupiscibili. Hæc quatuor vulnera, hæc plagæ adeo nos extenuant, adeo vires nobis minuunt, ut pro media parte, vix nobis insit vita. Fuerunt enim iusti ad Dei gratiam recepti, Deoque, quantum ad suam attinet personam, reconciliati, non autem quantum attinet ad naturam. Ideo Joannes quoque Baptista, quamdiu natura humana non fuit reconciliata, quamvis sanctus, quamvis propheta, præcursor et martyr Christi, non regnum cælorum, sed tanquam adhuc semivivus lymbum, donec ab omni per Christum vulnerare sanaretur, intravit.

Accidit autem ut Sacerdos quidam descenderet eadem via: et viso illo præteriiit. Similiter et Levita cum esset secus locum, et videret illum, pertransiit.

Sacerdos
quid hic
designet.

Per Sacerdotem intelligitur tempus legis, in qua multa quidem instituta fuerant sacrificia, sed nullum quod hominem perfecte mundaret, reconciliaretve Deo. Per Adam enim intravit peccatum, et inde pertransiit in omnes. Unde omnes vulneramur, nec est qui faciat bonum: non est, inquam, qui sanus ex omnibus remaneat usque ad unum. Christus enim solus non potuit hoc vitio inquinari. Maria ejus benedicta Mater, tametsi inquinata non sit, potuisset tamen, nisi præservata foret, maculari. Porro per Levitam tempus intelligitur prophetarum, qui omnes nuntiaverunt Redemptorem et Salvatorem nobis venturum. Nullus tamen vel sibi vel aliis

Ps. XIII. 1.

Levita
quid hic
dicatur.

præstabat salutem. Omnes ergo præterierunt, homine semivivo, id est, qui perfecta opera vitæ agere non valuit, relictis.

Samaritanus autem quidam iter faciens venit secus eum: et videns eum misericordia motus est. Et appropians alligavit vulnera ejus, infundens oleum et vinum. Et imponens illum in jumentum suum duxit in stabulum, et curam ejus egit.

Samaritanus iste haudquaquam alius est, quam custodiens parvulos Dominus noster Jesus Christus. Samaritanus enim dicitur custos. Qui ergo ex nominis significatione custos dicitur, et ex beneficio et dilectione nemini non custodiam impertitur, recte huic semivivo curam custodiamque exhibuit. Cujusmodi autem, inquis, iter Dominus fecit? Joannes dicit: *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis*. Ejus ad nos descensio, ejus iter fuit. Ejus ad nos descensio, Incarnatio fuit. Cœpit enim nobiscum esse in forma qua ante non fuerat. Quare et ad nos dicitur venisse. Venit itaque secus eum, quia Christus in similitudine venit carnis peccati, non in carne peccati. Venisse quoque secus humanum genus dicitur, quia clementissima dignatione sua humano modo nobiscum vixit, et edens, bibens, dormiens, frigora, calores, famem, sitimque patiens, sese per omnia nobis absque peccato assimilavit. Misericordia motus quoque est. Quomodo misericordia non moveretur, *adjutor meus, Deus meus, misericordia mea*? *Revera misericordia est Domini, quod non sumus consumpti*. Alligavit quoque infirmi vulnera. *Sanabo* (inquit) *contritiones eorum*. Imo *ipse vulneratus est propter peccata nostra, et ejus livore nos sanati sumus*. Alligavit vulnera, quia curam ad illorum sanitatem adhibere cœpit. Alligavit vulnera ejus, quia læsionem virium per virtutes et spiritualium gratiarum dona reformavit: infundens oleum consolationis gustumque

spei, quo sentiret homo in se divinam miserationem, qua in adoptionem filiorum Dei reciperetur. Nec oleum duntaxat consolationis, sed austerioris quoque præcepti vinum infudit. Posuit autem vulneratum super jumentum suum. Jumentum Christi, caro est Christi. Super hoc jumento nos posuit, quia *vere languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit*. Deus enim *posuit iniquitates omnium super eum, et disciplina pacis nostræ super eum*. Et ut

Et altero die protulit duos denarios, et dedit stabulario, et ait : Curam illius habe : et quodcumque supererogaveris, ego cum rediero, reddam tibi.

Samaritanus noster Dominus Jesus Christus, ubi nos in corpore suo in stabulum, seu ovile Ecclesiæ induxit, atque per suam passionem et vulnera corporis nos in locum, ubi nostri cura ageretur, portavit, altero die, hoc est, tempore passionem suam sequente, duos protulit denarios deditque stabulario. In stabulario vel chorum Apostolorum, vel quemlibet Ecclesiæ Prælatum significat. Stabularius Pauli fuit Ananias, cui illum Christus commendavit. Itaque stabulario duos dat denarios ad sanitatem infirmi, curamque impendendos. Duo denarii sunt duo Testamenta, veteris scilicet et novæ legis. His regendus, his cibandus, potandus, fovendusque est infirmus. Et si quid, inquit, supererogaveris ex donis aliis et industria tibi data, præter ea quæ in lege veteri aut nova scripta sunt, quæ tamen ad illius sint salutem, et quæ in ejus verteris commodum aut utilitatem : de his (ut dixi) quæ a Deo accepti, cum judex vivorum et mortuorum

rediero, omnia reddam tibi. Beatus cui tu es debitor, Domine Jesu. Ex promissione enim tu te nobis constituisti debitorem. Vide hic quod Dominus dicat : Si quid supererogaveris. Est ergo quod homo supererogare possit, hoc est, gratum quid facere Deo, non coactus præcepto aut jussu Dei, sed devota voluntate impulsus, quæ nulla lege arctatur aut constringitur. Est, inquam, quod possit offerri gratum Deo, tametsi non sit præceptum, sed arbitrium, nec etiam ita lucide inveniatur illud expressum in Scriptura, modo non sit contrarium Scripturæ, quia contradicentibus Lutheranis omnibus Christus dicit : Si quid supererogaveris, cum rediero, reddam tibi. Hæc dicens denuo ad legisperitum conversus, interrogationem facit.

Quis horum trium videtur tibi proximus fuisse illi, qui incidit in latrones ? At ille dixit : Qui fecit misericordiam in illum. Et ait illi Jesus : Vade, et tu fac similiter.

Per hanc interrogationem et legisperiti responsionem conclusit eundem Dominus, quo intelligeret non solum Judæum aut amicum, sed omnem quoque hominem suum esse proximum : quandoquidem hic Samaritanus ratione compassionis ac beneficium non potuit negari illi fuisse proximus, qui incidit in latrones. In fine itaque Dominus illi dicit : Vade, et tu fac similiter. Quasi dicat : Quomodo fateris (et revera est) illi qui in latrones incidit, fuisse proximum eum qui in ipsum misericordiam fecit : ita tu quoque, si quis tua eguerit ope, omni homini te adiutorem præbe, intelligens super egenum et pauperem, quem tibi æstimes proximum. Hoc idem largiatur nobis Dominus noster Jesus Christus, ut quomodo scire, ita quoque implere valeamus ad ipsius laudem, qui est benedictus in secula, Amen.

Supererogare quomodo posset homo.

Proximum nostrum dici omnem hominem.

Ps. XL, 2.

SERMO IN EADEM DOMINICA

TRIFORMITER EST DEUS DILIGENDUS.

MAGISTER, quid faciendo vitam æternam possidebo? Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex omnibus viribus tuis, et ex tota mente tua. Lucæ X, 25, 27.

Charitas
quam sit
magna res.

Magna res, charissimi, est charitas, sine qua non potest homo salvari, cum qua non potest damnari. Qua habita habentur omnia : qua non habita desunt omnia. Neque enim servus Dei esse potest humilis eo modo, quo Christianus esse debet humilis, ut scilicet humilitas sit ejus accepta Deo ac meritoria, nisi habeat charitatem. Non potes, inquam, esse patiens, non potes esse mitis aut castus sine charitate. Sic nulla virtus est virtus sine charitate. Est igitur charitas omnibus nobis maxime necessaria. Describitur autem nobis hodie, cujusmodi esse debeat. Neque enim omnis amor est charitas. Diligunt enim se homines, ut homines, vel quia ex eadem gente, vel ex eodem sanguine nati, vel ejusdem artis, ejusdem professionis, in una domo familiares, aut ejusdem naturæ et voluntatis. Itaque varia hæc et multiplex ratio diligendi multiplicem quoque generat dilectionem. Una est ratio charitatis, diligere Deum in Deo, diligere ipsum propter ipsum et propter nihil aliud; hominem vero diligere propter Deum. Deus itaque causa et finis sit, quare Deus proximusque diligitur. Et hæc est charitas. Hæc charitas seu dilectio moveat os ad loquendum, manus ad operandum, pedesque ad ambulandum, quo impleantur præcepta Dei. Non enim recte præcepta Dei imples, nisi diligas. Hujus charitatis canon nobis præscribitur, quando dicit : Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et

Charitatis
ratio una
quæ.

Charitatis
canon quis
sit.

ex omnibus viribus tuis, et ex omni mente tua. Hic est scopus finisque perfectionis nostræ, ultra quem excedere non possumus. Quem etiam in hac vita nunquam attingimus. Semper enim habemus quo in perfectiora nos extendamus. Semper spatium nobis restat quo in charitate crescamus, quando dicitur, ex toto corde. Benignissimus enim Deus, qui est laudabilis, imo et amabilis nimis, mandata sua nobis præcepit custodiri nimis, ut semper inveniamus quod nobis desit, semper defectum nostrum plangamus, semper nobis restet quod nondum apprehendimus, ad quod anhelemus. Haudquaquam tamen transgressores judicabuntur præcepti in hac vita, si diligimus hic Deum, licet non ad illum scopum, nec ad mensuram nobis præfixam in hac vita, sed in futura vita pertingamus, dum tamen in continuo proficiendi et Deum magis diligendi desiderio perseveramus, dum crescere in charitate contendimus.

Itaque diligendus est Deus tripliciter : Primo integre, quod hic dicitur, ex toto corde. Quid est, inquis, Deum diligere integre, seu ex toto corde? Si de hac vita responderi oportet, quomodo hic mandatum hoc possibile est impleri, dicendum est : Sic dilige Deum, ut nulli rei sit magis cor tuum inclinatum, quam ad Dominum Deum tuum. Dilectio hæc ad salutem necessaria est, quæ si in te fuerit, sufficit quidem ad salutem, sed non sufficit ad perfectionem. Porro pro statu patriæ, est omnis motus animæ, omnes vires animæ, et quidquid in homine est, absorberi in Deum, ut nihil extra Deum sit, sed totum in Deo. Hic vero (ut dixi) diligere Deum ex toto corde, est nulli rei esse magis in-

clinatum quam Deo : nec in ulla re alia delectari, hoc est, quiescere, aut in ea dilectionis suæ finem ponere, quam in Deo. Non in cibo, non in potu, non in uxore aut liberis, nec in opibus aut honoribus. Nam si in aliquo horum occupatus fuerit amor cordis tui, non ex toto corde amas Deum. Dicit quis : Quomodo non possum delectari in cibo, in potu et in aliis, quorum sine delectatione non est usus? Velim nolim esurientem me delectat¹ cibus, tametsi aridus duntaxat foret panis. Dicendum, quod te delectat cibus, aut licitum aliud, nihil adhuc est periculi, quamdiu delectationem non quæris. Non præcepit Deus, ne cibus delectet, sed præcepit, ne tu delectationem aliam in creatura quæras, quam eam quæ est ex Deo, sive in Deo, sive propter Deum. Aliud est sentire delectationem, aliud amare; aliud est tolerare, aliud quærere delectationem. Itaque sentire delectationem nemo prohibetur : quandoquidem re uti delectabili absque delectationis perceptione, non est materiale, aut possibile homini sano aut bene (ut esse debet homo) ordinato. Quocirca re licenter uti potest delectabili, imo etiam ordinate eandem secundum Deum et infra Deum diligere potes, non quia delectabilis, sed quia necessaria tibi est : quia non dictum est tibi, ut nulla te res delectet, sed ut nulla te res æque aut magis delectet quam Deus. Quod tamen sane quoque est intelligendum. Multæ enim res magis delectant absque periculo quam Deus, puta pater, mater, uxor aut proles, sed hoc est juxta sensum carnis, non juxta judicium rationis. Nam licet uxor tua, quoad sensum dilectionis carnalis seu cordialis, quæ sentitur, suavior sit cordi tuo quam Deus, non est tamen præstantior in corde tuo, juxta dilectionem rationis, quandoquidem mille uxores milliesque offendere malles quam unum Deum. Impedit tamen amor hic creaturarum, etiamsi non sit contra Deum, vehementer Dei purum amorem. Amor enim Dei purus non est, quamdiu aliquid de amore creaturarum, quod propter ipsum

non fuerit, mixtum est. Pluma namque non adeo potest in altum volare, dum fece terrena aut luto est inquinata seu agglutinata, ut volat ab omni sorde feceque aliena ac libera. Idcirco sanctus ait Augustinus : Minus te, Domine, amat, qui tecum aliquid amat, quod propter te non amat. Circumcidendus igitur est amor Dei ab omni alio amore, juxta illud Deuteronomii : *Circumcidet Dominus cor tuum, et cor seminis tui, ut diligas Dominum Deum tuum in toto corde tuo*. Vult autem totum cor tuum habere² Deus, quia ut Augustinus ait, totum te exigit, qui totum te fecit. Et cui sanctius, cui utilius, quæso, cor tuum potes offerre quam Deo? Aurum et vas quodcumque aliud, quando offertur, purgatur, ut mundum decensque offeratur. Tu quoque Deo offeras oportet amorem mundum, et ab omni alio amore purgatum.

Secundo, diligendus est Deus fideliter, quomodo ipse fideliter dilexit nos. Quæsit enim utilitatem nostram. Nos vero, quia ejus utilitatem non possumus quærere, quæramus fideliter ejus gloriam, beneplacitum et honorem. Hoc autem applicari potest, ut dicatur Deus ex tota anima diligere, quandoquidem ex tota anima adeo fideliter dilexit nos, ut animam suam potius sineret a corpore suo separari, quam nostras a se animas dividi pateretur. Quare Deum quoque nostrum vita debemus habere chariorem : ut si alterum necesse fuerit, potius amittamus vitam quam Deum. Fidelis namque amor omne tormentum superat. Nam de hoc fidei amore a sponso dicitur : *Fortis est ut mors dilectio* : quia propter Christi dilectionem etiam mors ipsa contemni, hoc est, tolerari debet, ne alienus quispiam fiat a Christo. De hoc Paulus dicebat : *Quis separabit nos a charitate Christi? an tribulatio? an angustia? an fames? an periculum? an gladius?* Hoc modo loquuntur omnes qui Christo sunt fideles. Est enim fidelitas donum aliquod, quo discernitur inter bonos et malos. Cuncta enim alia exercitia pos-

August.

Deut.
xxx, 6.II.
Fidelitèr.Amor
fidelis qua-
lis sit.I.
Cant. viii,
6.Rom. viii,
35.Fidelitas
uti discer-
natur inter
bonos et
malos.

sunt facere tam boni quam mali. Possunt enim æque jejunare, possunt orare, possunt eleemosynam dare. Unum duntaxat est quo servus malus a bono discernitur, quia domino suo malus servus non potest esse fidelis. Quæ autem nostra est fidelitas erga Dominum Deum nostrum? Quantula est et quam cito deficit? Non igitur gloriamur de fidelitate amoris erga Christum, quandoquidem fidelitatem nostram bestię, puta canes superant. Illi enim dominos suos sequuntur per spinas et dumeta, per ignem et aquam, et dividi nolunt. Imo fugatus a domino et abactus, mox revertitur, et domini quærit gratiam. Quid nos huic bestię simile aliquando fecimus? Blanditur nobis, irascitur nobis Deus, perinde tamen nos blandientem despiciamus ut terrentem.

Canum
fidelitas
quantum
hominis
superet fi-
delitatem.

2. Secundo, fidelis amor non lassatur. *Lassati*, inquiunt quidam, *sumus in via iniquitatis*; at in amore Dei lassari nemo potest. Quicumque enim Deum diligit, minus eum diligit, quantumvis diligat, quam est diligendus. Imo quo plus quisquam diligit, eo minus sibi videtur diligere. Ignis enim divini amoris nunquam dicit (ut scriptum est), sufficit. Dicit Augustinus: Amantis anxietas non sinit eum dormire. Recte non sinit eum dormire.

Cum enim dormit amans, ut in Canticis dicitur, cor ejus vigilat. Amor de quiete fit inquietior. Quies, hoc est, otium amanti est afflictio. Qui enim gustu inebriatur amoris, ad omne opus hilarescit: sæpe quidem dolet, sed non sentit, laborat, sed non lassatur, deridetur, sed non advertit. Habes hujus similitudinem in Jacob patriarcha, dum esset junior, Rachel amabat filiam avunculi sui. Pro qua patri ut illam obtinere mereretur, septem annis servivit. Nondum tamen obtinuit, sed primo Lia illi apposita est, deinde Rachel. Pro qua septem aliis annis servivit. Cujusmodi autem ejus fuerit servitus, ipse postea exprobrans avunculo suo retulit: Die noctuque, inquit, æstu urebar et gelu, fugiebat somnus ab oculis meis: et alia

Quies
cujusmodi
amanti sit
afflictio.

Genes.
xxix, pas-
sim.

gravia, molestaque quæ ibi recensuit (ut Genesis habet), per viginti annos tolerata. Ubi tamen dicitur, quod bis septem anni quibus pro Rachel servivit, videbantur ei dies pauci præ amoris magnitudine. Quid ergo facit amor Dei? Num fatigat? Num lassat? Si enim hæc carnalis potest amor, numquid Dei amor eadem non potest? Si tot tantosque fert homo labores pro unius creaturæ desiderio et amore, indignus est Creator, cui tantus, imo cui major impendatur amor? An impotens fortasse est Dei amor aut insuavis, qui non possit quod seculi carnisque potest amor? Si pro lucro temporali, si pro delectatione carnis tanta sustinet homo, numquid pro æterna vita, numquid minora pro regno tolerabit coelorum? Si ut ea, quæ hic impure et plerumque inhoneste amat, obtineat homo, labores et ærumnas sustinet, nec tamen molesta se conqueritur pati, nec insuavia quæ patitur, ducit: quomodo gravia sunt, quæ pro Deo quis patitur? Non aliam hic video rationem, quare unum ferre suaviter se quis dicat, aliud gravate, nisi quia unum, hoc est, mundana diligit, aliud, id est, Deum non diligit. Sunt namque multa plura absque numero, quæ onera amoris divini dulcia faciunt et relevant, ut non sentiantur, quam sint in cupiditate bonorum temporalium, pro quibus hujus mundi amatores gravia et molesta ferunt non sentientes molestiam. Quapropter non insipienter beatus dicit Gregorius: Pœna interrogat si quis Deum veraciter amat. Qui enim perfecte amat, pœnam ac laborem aut non sentit aut non æstimat.

Tertio, amorem fidelem thesaurus nullus superat. *Si dederit*, inquit, *homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi nihil despiciet eam*, scilicet substantiam domus, præ nobilitate et excellentia dilectionis quam comparavit. Illud enim unicuique est thesaurus, quod quis maxime amat.

Quarto, amor extraneo non vult misceri amor Dei. Neque enim fas est neque possibile, ut terrena coelestibus, ima summis,

spiritualibus carnalia misceantur. Mulier suo viro fidelis non alium amat quam suum virum. Nam si amat alium, jam non amat suum. Et de anima peccatrice atque a Deo recedente, per Jeremiam dicit Dominus: *Quomodo si contemnat mulier virum suum, sic contempsit me domus Israel.* Nemo igitur duobus potest dominis servire: nemo Deum et diabolum potest audire. Nemo diligere potest Deum et diabolum, hoc est, delectationes carnis, voluptates et honores, quas ille offert. Pure igitur Deus diligatur oportet, et sine socio, propter se, et non propter aliud: ne illud aliud propter quod Deum diligimus, pretiosius quam Deum, imo pro Deo nobis faciamus.

Tertio, diligendus est Deus perseveranter. Quod quidam putant esse nobis dictum, cum ex tota mente jubemur diligere. Quod enim mente aut intellectu hæret, firmiter ac perseveranter hæret. Tota igitur mente et totis viribus diligit, qui nunquam non diligit. Tamen, filii charissimi, quomodo-que hæc verba exponantur, hoc vobis tenendum est, ut Deum ita bonum, ita potentem, ita sapientem, ita dignum æstimetis, ut pro nulla re creata illum relinquatis. Omnia quæ in mundo sunt, et universum mundum ipsum contemnatis potius et amittatis, quam ut Deum offendatis. Pœnas et mortem potius sustineatis, quam Deum offendere consentiatis peccato. Si mundum lucrari possitis universum uno peccato, potius mundum cum omnibus quæ in mundo sunt, sinatis perire et perdi, quam ut peccetis. Videte igitur, quanta esse debet vobis charitas, quanta fidelitas ad Deum. In omni actione vestra, in omni eventu, primum quod in omni re interrogetis, primum quod a vobis sollicitudinem exigit aut curam, sit, an offendatur Deus aut proximus. Si Deus offenditur, nulla sit cum eadem re posthac vobis communio. Si proximus offenditur, videndum iterum-que discutiendum, propter quid offendatur,

et si offensio tolli possit absque offensione Dei. Si enim quid egeris aut omiseris propter amorem proximi, aut ne offendatur proximus, et per hoc offendis Deum, non recte facis: sed omnino cavere te decet, necesseque est, ne in hoc quod offendis Deum, optes placere proximo. Omnino, inquam, cave, ne Deo offenso studeas homini placere: quin potius universo velis mundo displicere, atque infensum habere omnem hominem, ne tibi iratum habeas Deum. Porro si cum divina stare potest amicitia, ut caveas offendere hominem, omnibus id modis cura, ne proximum offendas, et Deum nihilo secius propitium, misericordem et amicum retineas. Filii charissimi, de divina dilectione quantum capere potestis, hoc vobis puto satis fore, ut discatis Dei mandata agnoscere et servare, discatis desideria vestra mortificare, atque in vobis eadem occidere, nullum illis tribuendo consensum, discatisque Deo in omnibus obedire, atque vos ejusdem beneplacito resignare. Hæc enim est charitas, ut Dei servetis mandata. Et Dominus: Si, inquit, diligitis me, mandata mea servate. Vivite igitur in fide sanctæ Ecclesiæ, et quæ ultra captum vestrum sunt nolite discutere, aut curiose rimari. Satis vobis sit scire quæ Ecclesia credit, et eadem credere. Quæ si quoque non ad plenum capitis, aut nescitis quid Ecclesia credit, nolite disputare, nolite contendere, sed generatim in omnibus asseverate ea, quæ credenda monet Ecclesia, eadem vos credite. Nolite Deum tentare, nolite experimenta in his quæ fidei sunt, petere. Omnia committite Christo et matri sanctæ Ecclesiæ, cujus estis filii et filiæ. Et hoc modo in simplicitate vivite fidei, quamdiu aliud a vobis Deus non requirit. Humiliter quoque semper de vobis, sublimiter vero de proximo sentite, atque in gloriam Dei quidquid agitis, dicitis ac cogitatis, dirigite: qui est benedictus in secula, Amen.

Amoris
Dei indi-
cia quæ-
nam sint.

Joann. xiv,
15.

Quomodo
in simplici-
tate fidei
sit viven-
dum.

Simplici-
tate fidei
quaten
inheren-
dum.

I. Cor. x,
31.

DOMINICA QUARTA DECIMA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

SPIRITU ambulate, et desideria carnis non perficietis. Caro enim concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem. Hæc enim sibi invicem adversantur, ut non quæcumque vultis, illa faciat. Quod si spiritu ducimini, non estis sub lege. Manifesta autem sunt opera carnis quæ sunt, fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitia, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, hæreses, invidia, homicidia, ebrietates, comessiones, et his similia : quæ prædico vobis, sicut prædixi. Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Fructus autem Spiritus est, charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Adversus hujusmodi non est lex. Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis. *Ad Gal. V.*

SUPRA paulo ante lectionem hanc Paulus Apostolus dixerat nos Christianos in libertatem vocatos, modo libertatem non usurpemus nobis in occasionem carnis. Quod quomodo fieri possit, nunc docet, dicens : Secundum spiritum ambulate, et ea quæ vobis per instinctum Spiritus Sanctus suggerit, quæve rectæ rationis iudicium præscribit aut dictat, facite : et desideria carnis non perficietis, id est, ita reluctandum est, ut carni delectationes suas, quas desiderat, negetis, quod est libertatem suam non dare in occasionem carnis. Caro enim, id est, appetitus sensitivus concupiscit adversus spiritum, hoc est, ea appetit quæ rationi repugnant. Spiritus autem, id est, appetitus intellectivus, ratio seu anima concupiscit adversus carnem, ea quæ illi molesta sunt,

puta castitatem corporis, vitiorum mortificationem, sui humiliationem, etc. Hæc enim duo, puta spiritus et caro, sibi invicem adversantur (quod grave et intestinum est bellum), ut non quæcumque vultis, faciat. Quæ enim vultis, nisi ut nullæ sint prorsus in vobis concupiscentiæ illicitarum malarumve delectationum ? Nemo sanctorum hoc non voluit, sed quotus fuit, qui hoc hactenus impetravit ? Nemo nisi ex singulari dono (ut Dei matrem excipiam) et gratia Dei ut a concupiscentiis sit liber, effecit. Si ergo non sinunt concupiscentiæ vos agere quod vultis, non sinatis eas quoque perficere quod volunt aut concupiscunt. Si, inquam, non potes facere, quin caro concupiscat adversus spiritum, per divinæ gratiæ adiutorium hoc facito, ne spiritus succumbat carni. Quod si Spi-

Opera
nis quæ
t.

ritu Dei ducimini, non estis sub lege. Quasi diceret: His qui ducuntur desideriis carnis, jure dominatur lex, eos coercens vel timore pœnæ. Mallent enim legem non esse, ut libere facerent quod clanculum desiderant. At is qui Spiritu Dei ducitur, non est sub lege, quæ timorem incutit, sed in charitate. Manifesta autem sunt opera carnis, unde cognoscetis num carne an spiritu ambuletis. Quæ sunt hæc? Fornicatio, ut est luxuria, quæ committitur cum scorto. Immunditia, hoc est, vitium contra naturam, vel inter ejusdem sexus homines, aut aliter. Impudicitia, quæ est libido, quæ expletur in osculis, tactibus, amplexibusque impudicis. Luxuria, quæ generale nomen explicat incontinentiæ vetitæ, et pro speciebus incontinentiæ aliis hic non singulariter nominatis accipitur. Idolorum servitus. Veneficia, hoc est, sortilegia quæ idololatriæ quoque genus est quoddam. Inimicitia, in quibus rancor aut odium servatur, quæ utraque ex privato oriuntur amore. Unde sequuntur quoque contentiones verborum, æmulationes, hoc est, invidentiæ, ubi eadem res a duobus pluribusve appetitur, et alius alium impedit, alterque alteri hanc præripere conatur. Iræ, rixæ, dissensiones animorum, quæ roboratæ ex pertinacia fiunt. Sectæ, invidiæ, homicidia, ebrietales, comessationes, inhonesta luxuriosaque convivia, quibus ventri, gulæ, ineptiis, lætitiæ mundanæ ostentationique servitur. Hæc scilicet et his similia, quæ sicut prædixi præsens olim, ita nunc absens per Epistolam prædico vobis opera esse carnis, id est, opera quæ secundum hominem fiunt, non secundum Deum, aut secundum spiritum, eaque mortifera, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequuntur. Qui talia, inquit, agunt, non qui talia quidem in se sentiunt, sed adversus ea confligunt. Aliud namque est agere vitia, aliud configere contra vitia, aut sentire. Qui enim adversus vitia habet conflictum, habet quidem vitia in se cum quibus pugnat, sed his tamen non consentiens, non propterea

excluditur a regno Dei. Deinde opera quoque spiritus enumerans, quæ in homine Spiritus Sanctus habitans operatur, et spiritui insunt rationali, dicit: Fructus autem spiritus sunt. Fructus recte vocantur hæc opera spiritus, quoniam ex bona arbore, ut fructus optimi ac suaves prodeunt, qui refectionem perpetuæ præbeant saturitatis. Fructus, inquit, spiritus sunt: Charitas, quæ est actus dilectionis divinæ fraternæque: ex cujus radice omnes aliæ virtutes vigent ac virent. Gaudium scilicet in Deo et in ejus benignitate. Pax, quæ est tranquillitas mentis, voluntatisque unio cum Deo. Patientia, qua æquanimiter tolerantur adversa. Longanimitas, quæ stabilis diuturna est inter labores, seu inter adversa animi expectatio bonorum divinorum promissorum. Bonitas, id est, dulcedo benevolentiae, et pia animi affectio. Benignitas, quæ ipsa quoque pia est affectio animi sua gratis offerentis, hilariterque quidquid potest propter Deum largientis. Mansuetudo, qua homo efficitur tractabilis, bonisque consentiens, lenis mitisque ac affabilis. Fides, id est, certitudo fidei. Aut fides est, qua veraciter credimus, quod non possumus videre. Aut fides, id est, fidelitas favorque constans et sanctus erga proximum, cui prodesse cupit, et quem promovere gaudet. Modestia, quæ tam in verbis quam in operibus modum tenet. Continentia, quæ ab illicitis obscænisque operibus se temperat ac frenat, et cum labore ac in luctamine ab obscæna delectatione se continet. Idcirco enim continentia vocatur. Castitas est, quæ in pace ac quiete constituta se continet, omnem illecebram carnis non tam impugnans quam execrans. Cujus consummatio est concupiscentiæ omnes motus toto animi horrore detestari, jugemque ac inviolabilem sui retinere puritatem. Adversus hujusmodi spirituales fructus, non est lex prohibens eos, aut his contradicens, quin potius fovens eos. Porro adversus opera carnis jam prædicta maxime est, ex diametroque pugnat lex. Qui autem sunt

Fructus
spiritus
qui sint,
et cur sic
recte vo-
centur.Castitatis
consum-
matio quæ
sit.

Servi
Christi
quomodo
carnem
suam cum
vitiis cru-
cificant.

Christi, carnem suam cum vitiis et concupiscentiis suis crucifixerunt. Non omnes, inquit, vitiis reluctantur : sed hi soli tantum, qui sunt ex parte Christi, qui possessio sunt Christi, qui denique membra sunt Christi, et qui passionis Christi vestigia secuti, carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis. Servi namque

Christi ad hoc nituntur, ad hoc conantur, ut vitia carnis subigant, et concupiscentiis, hoc est, mundi amor non consentiant. Reprimendo enim carnis voluptates, spernendo mundi gloriam, hominumque plausus ac favores, crucem sibi faciunt, cui præceptis justitiæ perinde ac clavis se quibusdam affigunt.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, LUCÆ XVII.

August.

Is. I, 6.

Ps. CVI, 20.

Joann. III, 16.

Luc. XIX, 10.

Ibid. VI, 19.

NON unum in Evangelio præsentis Dominicæ tantum, sed decem in decem viris miracula a Christo facta narrantur. Magnus enim advenerat medicus, quia magnus quoque languebat ægrotus. Ægrotabat non præstantia aut nobilitate magnus, sed universitate insignis. Universum enim genus languebat humanum. Fuit etiam ægritudo magna. A planta namque pedis usque ad verticem capitis non fuit in eo vel ulla sanitas. Non inveniebatur qui curare posset hunc infirmum, nisi qui creaverat mundum. Misit igitur Deus Verbum suum, et sanavit eos, et eripuit eos de interitionibus eorum. Magna infirmitas animarum, gravis morbus languorque vehemens nobilissima poscebat aromata et unguenta pigmentarii. Adeo autem gravia fuere vulnera tua, o homo, ut pro te sanando necesse fuerit Dei Filium vulnerari, necesse fuerit occidi, ut ex ejus sanguine tibi balneum, ex ejus cruore unguentum tuis vulneribus adhiberetur. Sic enim *Deus dilexit mundum, ut Unigenitum suum daret, ut omnis qui credit in illum non pereat, sed habeat vitam æternam.* Itaque venit Filius Dei quærere et salvum facere quod perierat. Siquidem de illo exibat virtus, et sanabat omnes. Hæc universitas languentium in perfecto numero signatur decem leprosum. Neque

enim ultra decem potest numerus procedere quin ad unitatem redeatur. Accipiamus itaque Evangelium.

Dum iret Jesus in Jerusalem, transibat per mediam Samariam et Galilæam.

Iter hoc versus Jerusalem, ultimus fuit Christi ad Jerusalem ante ipsius passionem accessus. Ibat enim Jerosolymam, ad civitatem scilicet, in qua noverat Judæorum populum contra se amaricatum, præcipue Pontifices, Scribas, Phariseos et legisperitos, suum sanguinem sitientes. Ad quem locum ultro ascendit, quicam ob rem in mundum, ut sua nos redimeret passione ac morte venerat. Accessit igitur locum eundem, ut Patris obedientiam sibi injunctam impleret, et quo nos quoque ad obedientiam et Dei et hominum, impigros currere et alacres doceret. Transibat autem per provinciarum duarum, Samariæ et Galilææ medium, in quibus non raro prædicaverat et signa fecerat.

Et cum ingrederetur quoddam castellum, occurrerunt ei decem viri leprosi.

Nemo a sanitate remotior seu longior est, quam is, qui se non cognoscit infirmum. Qui enim se infirmum nescit, quando remedium quæret ? Periculosior

autem multo est infirmitas animarum quam corporum : ideo major quoque cura esse nobis debet pro animæ quam corporis sanitate. Utinam autem vel tantum esset studium omnibus nobis pro animarum, quantum est pro corporum salute. Nam ubi modicum quid molestiæ quis sentit in corpore, aut in aliquo membro corporis, non quiescit requirens donec remedium obtineat. Quare id pari modo non facimus circa languorem animæ?

Venit Christus medicus medicorum in mundum, sanavit verbo omnia. Occurrerunt ei decem viri leprosi, petentes corporis sanitatem. Si medicus similis hodie inveniretur in mundo, qui leprosos omneque genus languorum aliud sanaret, nec pro sanitatis beneficio quidquam reciperet, quantus ad illum conflueret putatis quotidie languentium grex? Jam millies mille ægrotant animæ, imo lethalibus sunt morbis corruptæ, quibus si vellent, absque ullo negotio paratum inveniretur remedium et ex illis vix reperitur unus, qui quærere velit sanitatem. Itane animæ sanitas fastidio est? itane placet infirmitas? Itaque cum hic ingrederetur Jesus quoddam castellum, antequam intrasset, occurrerunt decem viri leprosi. Non poterant civitatem intrare leprosi, sed ab hominibus aliis separati morabantur. Audierant de vero medico, qui nullam non possit curare infirmitatem. Et dum accedunt, dum petunt, dum obediunt, non tam corporis quam animæ recipiunt sanitatem. Non fefellit eos fides, quam habuerunt in Christum. Pro sanitate corporis rogabant, et utriusque hominis invenerunt salutem.

Qui steterunt a longe, et levaverunt vocem, dicentes : Jesu præceptor, miserere nostri.

Steterunt a longe a Christo propter ejus reverentiam, quia morbus est foetidus, immundus et contagiosus. Stant quoque longe a Christo, qui sunt in anima leprosi et spiritualiter immundi : utpote peccatores manifesti, longe a Deo constituti, cla-

mantes præ magno desiderio obtinendæ sanitatis : Jesu præceptor, miserere nostri. Significantur autem per decem hos leprosos, peccatores manifesti, qui suo alios exemplo inficiunt, ut sunt hæretici, luxuriosi, ebriosi, aleatores et hujusmodi alii, qui sermone, opere et odore, hoc est, exemplo malæ vitæ inficiunt alios. Hi ut leprosi, quia sunt contagiosi, sunt fugiendi. Lepra enim carnis morbus est inficiens et contagiosus. Propterea qui hoc sunt infecti morbo, ab hominum consortio sequestrantur. Leprosi itaque spiritualiter si omnes illi sunt, qui vel exemplo suo alios inficiunt, quanto magis hi, qui dedita ad hoc opera alios seducere nituntur, consolationem in hoc recipientes, quod socios habeant peccatorum? Perniciosum igitur est valde, habitare in medio peccantium ubi de juramento, de execratione, de maledicentia, de impudicitia nemo erubescit. Necesse igitur est, ut scandalum sequatur infirmorum. Necesse est ut corrumpant bonos mores colloquia mala. Sunt quidem ad invidendum et detrahendum aliis nati, ut nihil probare possint alienum quin omnia carpant, cuncta vituperent. Qui præterea impudicus est, impudica loquitur, et impudica auditorum facit corda. Sunt alii murmuratores qui ad similia quoscunque possunt, pertrahunt. Quod fecerunt exploratorum plerique, qui in terram promissionis ad considerandam terram missi fuerant, terræ promissionis detrahentes : quo universum populum murmurare fecerunt. Quamobrem nemo eorum qui de terra Ægypti egressi sunt sub Moyse, permissus est a Domino intrare terram promissionis, duobus exceptis, Caleb et Josue : sed infra quadraginta annos perierunt omnes in solitudine. Consilium contra hanc lepram ac remedium aliud melius non est, quam ut linguæ hujusmodi pestilentes lepræ infectæ evitentur. Observa quod curationis quoque modus circa hos leprosos his significatur, idque maxime in tribus. Primo, quod occurrerunt Domino, velut hi qui infirmitatem suam erubescences agno-

Societas
malorum
quam sit
perniciosa.

1. Cor. xv,
33.

Murmura-
tionis le-
pra quam
sit perni-
ciosissima.

Remedium
contra le-
pram lin-
guæ.

animæ
nitas
am pa-
n cure-
ab ho-
nibus.

l. XIII,
sim.

leprosi
rituali-
quisint.

Lepra spiri-
tualis per
quæ tria
curetur.

verunt. Steterunt enim a longe et verecundi. Deinde clamaverunt, quo desiderii magnitudo insinuatur, orantes ad Dominum: Jesu præceptor, miserere nostri. Tertio profecti sunt jubente Christo obedientes ad sacerdotes illis se ostensuri. Hæc igitur tria, contritio, oratio et confessio, multum faciunt ad hoc ut spiritualiter leprosi mudentur.

Quos ut vidit, dixit: Ite, ostendite vos sacerdotibus.

Cur sacer-
dotibus
missi sint
leprosi.

Leptosos mittit sacerdotibus, quia in lege præceptum erat, ad iudicium sacerdotum mundum seu immundum a lepra pronuntiari. Non ergo sacerdotes faciebant ut quis mundus immundusve esset, sed auctoritatem habebant iudicandi, pronuntiandi et discernendi mundum ab immundo. Voluit igitur Dominus sacerdotum auctoritati deferri, non quod sua opera hominum subijci oporteret iudicio, sed juxta legem superioribus voluit homines manere subjectos, neve sacerdotibus legisque peritis scandali calumniandique præberet occasionem, quod absque iudicio sacerdotum mundos pronuntiasset. Voluit quoque novi Testamenti sacerdotum figurare officium, qui in confessione peccatorum discernendi funguntur auctoritate et scientia ad ligandum et solvendum, pronuntiantque quis mundus, quisve immundus sit. Neque enim ipsi quemquam faciunt mundum aut immundum, nec peccata ipsi dimittunt, sed Deus dimittit solus. Ipsi vero eos, quibus dimittit peccata Deus, absolvunt. Quod significatum est olim in Lazaro, quem Dominus quatrduanum a morte ex sepulchro resuscitaverat ligatum: quem commisit Apostolis, ut solverent et liberum ire sinerent. Adverte autem quod dicit: Ite, ostendite vos sacerdotibus. Hæc ostensio peccatorum facienda sacerdoti, quæso quando aut quomodo debet fieri nisi per confessionem? Facienda est igitur sacerdoti peccatorum confessio ab eo, quisquis deliquerit mortaliter. Nam quomodo in veteri Testamento sacerdoti

Joann. xi,
43, 44.

Confessio-
nem pecca-
torum quis
facere te-
neatur.

necesse erat ut ostenderetur plaga lepræ, ut possit judicare: ita in novo, si peccator debeat absolvi ac pronuntiari mundus a sacerdote, necesse est ut audiat primo peccatum ejus sacerdos: utpote illius iudex a Deo constitutus. Nemo enim iudicat de eo quod nescit: nec otiose Petro et Apostolis Christus dedit potestatem absolvendi et claves, quibus quomodo quæso uterentur aut quando, seu ad quid, si nemo confiteretur peccata sua? Vides quia in hoc quod Apostolis commisit auctoritatem, deditque Spiritum Sanctum ad discernendum et iudicandum, quorum remittere peccata, quorumve retinere deberent: hoc est, quos absolutione dignos, quosve indignos judicare deberent, etiam subditis tacite præceptum insinuavit, ut sua confiterentur peccata, sine quorum confessione nec absolvi possent, nec iudicari? Misit eos præterea Dominus ad sacerdotes, ut offerrent sacrificium, quod lege statutum erat, postquam a sacerdotibus visi iudicati que essent mundi. Postremo, ut sacerdotes viso evidenti hoc miraculo, vel crederent vel non crederent. Dominus autem noster Jesus Christus propensior semper erat ad pietatem, ideo illis magis credendi quam non credendi præstare voluit occasionem. Denique et ex iudicio sacerdotum necesse erat evidens monstrari factum miraculum.

Et factum est dum irent, mundati sunt.

Commendatur hic eorum obedientia simplex, quoniam ut jussi fuerant, mox abierunt: et obedientiæ fructus quoque illico eos secutus est. Siquidem dum irent, mundati sunt. Nam hoc certe erat futurum, si irent, ut mundarentur. Quare enim eos ad iudicium sacerdotum misisset, nisi ut mundi iudicarentur? Vides hic quod in contritione Deus mundat peccatorem et in proposito confitendi. Nam quia voluntatem habuerunt ostendendi se sacerdoti, et jam ad perficiendam hanc voluntatem erant in itinere constituti, mundati sunt. Nunquam enim ita alligavit Deus gratiam et misericordiam suam sacramentis, ut non

possit gratiam aut virtutem sacramenti dare etiam sine sacramento, puta ubi sacramentum baptismi aut confessionis non posset obtineri, aut ubi, ut hic, quis accinctus est animo atque in studio jam recipiendi. Hoc modo, ut in Actis habetur Apostolorum, multi receperunt Spiritum Sanctum, antequam fuerunt baptizati, quia credebant et parati erant ad baptismum quem etiam mox receperunt. Nemo tamen præsumat de singulari privilegio sibi faciendo, quasi sine sacramentis necessariis effectus possit consequi sacramentorum, ubi habere posset et negligeret. Itaque dum irent mundati sunt. *Dixi*, in-
 xxxi, 5. quit Psalmista, *Confitebor adversum me injustitiam meam Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei*. Deus enim per internam contritionem, per operationem suam internam ac gratiæ infusionem, hominem justificat, antequam veniat ad confessionem. Imo ad perfectam confessionem peccatorum opus foret aut deceret, ut antequam sacerdoti revelare inciperet peccata sua, jam per contritionem et internam Dei operationem esset justificatus.

Unus autem ex illis, ut vidit quia mundatus est, regressus est, cum magna voce magnificans Deum. Et cecidit in faciem ante pedes ejus, gratias agens. Et hic erat Samaritanus.

Quoniam hic qui rediisse dicitur, Christo gratias agens tam studiose, refertur fuisse Samaritanus, intelligendum est reliquos novem fuisse Judæos. Innuitur etiam aliud hic, quare non absque causa hic exprimitur fuisse Samaritanus, quemadmodum in superioris Dominicæ Evangelio hic, qui circa illum qui cecidit in latrones, fecit misericordiam, non otiose insinuat fuisse Samaritanus: nempe ut intelligamus non raro fieri, ut hi, quibus minus creditur aut confiditur, imo de quibus non sperabatur, misericordiam et charitatem erga proximos, et devotionem aut cultum erga Deum majorem exhibeant, quam illi qui ex pro-

fessione etiam magis ad hujusmodi obligabantur. Et ideo quando Scriptura hujusmodi refert, conditionem etiam illam, quæ bonis ac devotis est in laudem, duris vero aut negligentibus in probrum, simul enuntiat. Ad probrum enim sacerdotis et levitæ erat, quod prætereuntes non compassi fuerunt infirmo, nec vulnerato impotentique subvenerunt: cum Samaritanus (quod ad ipsius maximam erat laudem) subveniret compatiens. Hic vero cum Judæi novem alii pro beneficio receptæ sanitatis Christo nullas referrent gratias, ad illorum refertur probrum et ignominiam: ad commendationem vero Samaritani, quod redierit et humillime beneficium agnoverit, gratias Deo agens. Fit enim non raro, ut ubi compassionem, misericordiam et devotionem putes te invenire, non invenias. Ubi vero invenire te desperaveris, misericordiam et devotionem abundanter offendas. Discitur hic quoque, nihil referre apud Deum, de quocumque genere aut gente quis sit natus, modo bonam devotamque voluntatem exhibeat erga Deum.

Respondens autem Jesus, dixit: Nonne decem mundati sunt? et novem ubi sunt? Non est inventus qui rediret, et daret gloriam Deo, nisi hic alienigena.

Exprobrat hic Jesus illis novem licet absentibus ingratitude non haud vulgarem, quod mundati non redierint, ut hic fecit Samaritanus, ad agendas gratias Christo. Sed potest hic oriri dubium: Cum Christo finis curationis corporum, curatio fuerit animarum, idcirco teneatur fere ab omnibus, eos quos Dominus curaverit in corpore, sanaverit etiam in anima, quomodo hi novem leprosi arguantur de ingratitude, si conversi sunt, quia putandi sunt mortaliter deliquisse? Alioqui pro veniali peccato non crederetur Christus tanto rigore zelatus fuisse. Dicendum omnes primo in fide ad Christum venisse, omnes a Christo sa-

Curationis
 corporum
 Christo
 fuisse finem
 curationem
 animarum.

confes-
 i per-
 e quid
 ssa-
 1.

uc. x,
 35.

Leptosos
novem de-
cepto: fuis-
se a sacer-
dotibus ne
a Christo
se crede-
rent esse
mundatos.

Matth.
xxvi,
67, 74.

lutem animarum et corporum accepisse. Novem vero illos Judæos (ut quidam volunt,) a sacerdotibus fuisse deceptos, suadentibus sacerdotibus, ne crederent Christi hanc mundationem lepræ fuisse, sed observationi suam mundationem tribuerent legis, non virtuti Christi. Invidebant enim sacerdotes Christo ejusque miraculis et doctrinæ ubicumque poterant, detrahebant. Horum, inquam, suasionibus decepti a fide exciderunt. Curatio autem Christi etsi præstaret simul conversionem ad se et statum salutis his, qui sanabantur a Christo, non tamen eos qui beneficia ab eodem recipiebant, fieri necesse erat impeccabiles. Poterant enim a gratia iterum excidere: quod principi quoque contigit Apostolorum Petro, ut peccaret post conversionem relapsus in mortale peccatum, ter negans Christum.

Et ait illi: Surge et vade. Quia fides tua te salvum fecit.

Commendat fidem hujus Samaritani

Dominus Jesus, qua dignus fuit, ut illi beneficium utriusque hominis impartiretur, puta ut et a lepra mundaretur corporis, et in anima beneficium acciperet æternæ salutis. Quia vero ubicumque hoc verbum inveniunt in Scriptura Lutherani, quod fides salvum fecerit, gloriantur quod sine operibus illi salvi facti sunt. Dico illis tu, ne nimis cito glorientur. Neque enim ita erant jam salvi, quibus hæc verba dixit Jesus, ut aut jam essent beati, aut infallibiliter ad beatitudinem perducendi. Sed fides eos salvos fecit, id est, in statum salutis, quo poterant Christi misericordia (si vellent) salvari, constituit. Hæc enim justificatio hominis sine operibus fit præviis ex sola gratia Dei. A qua rursus iterum atque iterum creberrime homines peccando excidunt. Alii manentes ac perseverantes justificantur magis, id est, per bona opera et Dei gratiam cooperantem, justiores fiunt per Christum Dominum nostrum, qui est in secula benedictus, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

DECEM GENERA VITIORUM, DECEM LEPROSORUM CONDITIONIBUS SIGNIFICANTUR.

OCCURRERUNT ei decem viri leprosi.
Lucæ XVII, 12.

Audivimus hodie ex Evangelio decem occurrisse Christo leprosos et quod omnibus infirmis proprium est, pro sanitate ad Dominum clamasse. Fuit autem eorum oratio humilis: Jesu præceptor, miserere nostri. Pro misericordia postulabant, quia miseriam sentiebant. In his decem leprosis nobis significantur peccatores inverecondi, manifesti et contagiosi, qui alios inficiunt et seducunt.

Vitiorum
genera decem per lepro-
sorum
proprietates desi-
gnata.

Legimus in veteri novoque Testamento de leprosis decem vicibus, qui variis fuere temporibus, in quibus decem genera vitiorum significantur, quorum proprietates

seu conditiones leprosorum assimilantur conditionibus. Primus leprosus (quem non primum ideo dicimus, quod tempore fuerit prior, sed quod applicatione et ordine ad significandum nobis primus occurrit) fuit Ozias rex. Hic superbus ac præsumptuosus, ut secundus refert Paralipomenon Liber, cum temere vellet sacerdotis fungi officio, quod illi nequaquam licebat, accepit thuribulum et incensum offerre volens, percussus est a Domino lepra in fronte, qua usque ad mortem non caruit. In hoc nobis superbia significatur, quæ est gravis lepra animæ. Significatur autem nihilominus etiam proprietas lepræ prima, quæ est in cute intumescere. Superbus enim

omnis tumidus, omnibusque tam Deo quam hominibus est odiosus. Scriptum est

Ps. c. 7. enim : *Non habitabit in medio domus meæ qui facit superbiam.* Juste enim superbus ut leprosus devitatur, quandoquidem superbi mores nemini non sunt exosi. Est enim præsumptuosus. Unde Hieronymus dicit : Superbia plus audet quam potest.

Est autem superbia duplex, carnalis et spiritualis. Carnalis superbia ostentatur in vestibus, in cibis, in apparatu, in pompis, curiositate et vanitatibus. Hæc omnia inficiunt ut lepra : quia superbia dum invenit novitates, vanitates, curiositates, provocat alios ad sui imitationem. Spiritualis superbia, est animi extollentia in donis Dei, sane detestabile vitium, quod Deus nullo in loco non persequitur. In

superbia plex a sit. coelo nata est superbia, sed illam persecutus est Deus, atque e coelo profligavit. In paradiso fuit, et ibi ejecta est. In mundo fuit, sed sæpenumero graviter punita. Superbia spiritualis plus habet periculi quam corporalis : non enim facilius agnoscitur, et difficulter curatur, quia superbus errorem suum nec agnoscit, nec admittit remedium, utpote dum se nemo prudentior sibi videtur. Secundus leprosus fuit Giezi

leprosus. Elisæi discipulus, qui cupiditate deceptus, post Naaman Syrum cucurrit, et munera ab eodem clanculum, ut putabat ignorante Elisæo, accepit : quem tandem ad correctionem Elisæi Dominus percussit lepra. Vide Regum Judæ historiam. Significatur autem in eo lepra avaritiæ, cui altera lepræ conditio seu proprietas arridet, quæ est sitire, et pruritus pati. Utrumque hoc avaris familiare est. Avarus enim semper

avaritiæ nam quomodo insatiabilis. sitit, quia nunquam satiabitur pecunia, utpote cui tam deest quod habet, quam quod non habet. De quo præterea Ecclesiasticus ait : *Insatiabilis est oculus cupidi.* Sed quomodo, inquis, alios inficit ? Exemplo.

Quid enim non excogitat avarus, ut pecuniam augeat ? dolos, mendacia, sophisticationes, pondera injusta, stateram dolosam, mensuram iniquam, et alia id genus innu-

mera excogitat, quibus ad turpe utatur

lucrum : aliosque suo trahit exemplo, inducens ut similia agant : et quo suas merces pluris vendant, imposturas quoque committunt. Avarus aranæ comparari potest, quæ eviscerat se ad faciendam telam seu retia capiendis prædis idonea : quæ tamen tela, si vento forti perfletur, perit. Pari modo avarus labore, sudore, et virium defectione consumit seipsum, ut telam texat aranæ. Hujusmodi enim omnia sunt bona temporalia. Quam ubi ventus grandis perflaverit, hoc est, cum mors ingruerit, mox omnia absumit contexta. In morte enim avarorum nemo unquam secum quid tulit. Tertius est leprosus, de quo in Evangelio legitur Matthæi, quem tactu manus suæ Dominus curavit : et significat luxuriam, quæ est lepra animæ. Congruit autem luxuriæ conditio lepræ, quod foetet. In lege enim præceptum erat leproso, ut os haberet veste contextum, ne foetor quempiam malus exhalans inficeret : hoc est, ne in luxurioso verba impudica egredientia corrumpant pudicos. In hoc itaque significatur, ut dixi, luxuria, quia pro munditia Domino supplicat. Dominus quoque ejus lepram depellens imperat, et dicit : Mundare. Hic etiam, ut aliqui volunt, propterea non nominatur, quod sicut Paulus dicit :

Omnis autem fornicatio et immunditia nec nominetur in vobis. Quo significetur magis congrue in eo luxuria non nominanda. Quartum leprosum in Scriptura invenimus, Simonem scilicet leprosum, sed mundatum. Hic nobis lepram iræ significat. Consentit quoque proprietas seu conditio quartæ lepræ, quæ est adustum habere sanguinem. Ira quoque est ebullitio sanguinis circa cor. Ex ira autem oritur rancor, indignatio, aspernatio et murmuratio : quæ non defuerunt huic Simoni, ut ex Evangelio liquet. Verum quia ira lepra est, et hæc quoque inficit, idcirco ne inficiaris ira aliena, Scriptura monet : *Noli esse amicus homini iracundo, nec ambules cum furioso, ne forte discas semitas ejus, et sumas scandalum animæ tuæ.* Carbo ignitus facilius carbonem mortuum, si conjunctus

Avarus uti aranæ comparatur.

Matth. viii, 3.

Leprosus tactu curatus. Luxuria qualis sit animæ lepra.

Levit. xiii, 45.

Eph. v, 3.

Simon leprosus quos signat.

Matth. xxvi, 6.

Prov. xxii, 24, 25.

Ira cujusmodi sit lepra, quomodoque inficiat.

illi fuerit, resuscitat. Nam quemadmodum, ut scriptum est, *Sermo mollis frangit iram, ita sermo durus excitat rixas.*

Quintus leprosus fuit soror Moysi, quæ propter murmurationem adversus Moysen fratrem suum, percussa est plaga lepræ a Domino. Significat autem lepram invidiæ. Cui quadrat proprietas quoque quinta lepræ, quæ est habere cutem candidam foris, intus nigram. Invidia autem sub specie zeli se pallians foris apparet lucida, quasi habens virtutum candorem: sed in corde intus habet nigredinem. Invidia quoque morbus est (quare lepra vocatur) inficiens. Invidus namque se continere non potest, quin invidiam prodat detrahendo, obloquendo, vituperando, laudem minuendo, ejus scilicet, cui invidet. Sextum leprosum quartus Regum Liber indicat, ubi quatuor leprosi in obsidione civitatis Samariæ proficiscuntur ad castra Syriæ famem sustinentes: et invenerunt Syros turbatos, omnes fugisse ac reliquisse castra, omnibus divitiis plena. Comederunt igitur et biberunt satis, deinde regi nuntiaverunt Israel. In his significatur lepra gulæ cui haud parum convenit sexta conditio lepræ, quæ hominem facit pinguescere et inflari. Feruntur quoque leprosi avidi esse ciborum. Pinguescunt enim leprosi fortasse propter crassos humores, quos circumferunt indigestos. Referuntur autem quatuor ibi fuisse leprosi, quia gula circa quatuor versatur, in quibus gula agnoscitur. Puta nimium comedere, delicata nimis quærere, ante tempus legitimum cibum sumere et nimis effusum ac avidum esse super cibum. Provocat autem gulosus gulosum et inficit, ut quotidie cernitur in comessionibus et compotationibus. Septimus leprosus est Naaman Syrus. Hic a rege Syriæ missus venit ad Elisæum; in quo acidiæ lepra significatur. Alludit autem huc quoque septima conditio lepræ, quæ est, gravem, desidiosum, pigrum ac fastidiosum esse. Inficit quoque, nam unus piger alium a bono opere detinet. Imo si quispiam ab opere, obedientia aut obsequio alium audit

se excusantem et liberum relinqui, idem ipse quoque hoc ipsum tentat, quomodo laborem aut superioris sui evadat sive eludat mandatum. Significatur autem ideo per Naaman, quod illum tam parvi tæduit laboris, ut pro sui purgatione, juxta verbum Prophetæ, iret in Jordanem, lavaretur et mundaretur. Octavam lepram legimus in Moyse, cujus manus, dum in sinum mitteretur, extracta est leprosa: dum autem extra sinum manifesta teneretur foris non apparuit in ea lepra. Quo hypocritæ et simulatores significantur, quorum lepra est occulta in anima. Congruit autem ei octava proprietas lepræ, quæ est habere rubedinem in facie: quæ licet appareat, non est tamen pulchritudo, quia intuenti insuavis est et ingrata. Hanc spiritualement lepram monuit nos Dominus cavere, dicens: *Attendite a fermento Phariseorum quod est hypocrisis.* Nona lepra est ingratitude, et significatur in novem his leprosis, quorum hodiernum reminiscitur Evangelium, qui pro percepto beneficio Christo ingrati ad agendas gratias non redierunt. Consentit autem nona quoque conditio seu proprietas lepræ, quæ est vox rauca. Novem enim illis leprosis adeo fuit vox rauca, ut nullius laus aut gratiarum actio audita sit exhibita Christo. Decimam lepram accipimus in illo leproso decimo, qui rediens, gratias egit Deo. Et in hoc significatur decima lepræ conditio seu proprietas, quæ est, lepram infirmitatem esse incurabilem, et a Deo solo sanandam; ideo quisquis a lepra animæ, hoc est, a mortali peccato curatur, solius Dei beneficio curatur. Verum de his satis.

Nunc de istis decem leprosis quorum hodiernum meminit Evangelium, loquendum est, per quos ut alias ubique intelliguntur peccatores. Qui si purgari volunt, faciant hæc quæ leprosi hodie fecerunt. Primo enim habuerunt fidem leprosi, ex beneficio Christi credentes se recepturos sanitatem. Nisi enim fidem haberent, quomodo Christo occurrerent, aut quomodo ab eodem quærerent salutem? Quis com-

Prov. xv. 1.
Num. xii, 1, 10.
Maria soror Moysi leprosa.
Invidiæ lepra quomodo alios inficiat.

Leprosi quatuor quos signent.
IV. Reg. vii, 3, 10.

Gula qualis animæ lepra.

Gulæ species quatuor quæ.

Naaman leprosus quos signent.
IV. Reg. v, 1, 9.

Acediæ lepra quomodo inficiat.

mendat se medico, quem credit non posse sanare? Fides ergo fecit occurrere Christo leprosos. Et tu si in te sentis plagam lepræ, occurras oportet Christo. Quo? ad ostium cordis tui. Ibi enim stans pulsatur, et te expectans dicit: *Ego sto ad ostium et pulso. Si quis aperuerit mihi, intrabo ad eum, et cænabo cum eo.* Non oportet te igitur, ut Bernardus ait, o homo, maria transfretare, non transalpinare terram, sed usque ad ostium cordis et oris occurrere Deo tuo. Si enim in te est fides, ostendet te tibi peccatorem, ostendet tibi Deum summe justum omnipotentemque, qui nullum sinet inultum peccatum. Verum nihil juvat peccata vetera detestari, si non animum habueris firmum futura quoque peccata cavendi. Quamdiu enim voluntas manserit peccandi, nulla prodest confessio. Vide jam quid de sacerdotibus agatur concubinariis, cum monachis proprietariis, cum usurariis, et cum omnibus qui in officiis sunt constituti, quæ absque peccato exerceri non possunt. Qui etiam ad confessionem et Eucharistiam accedentes, haudquaquam vere poenitere possunt: quia illud, de quo dolere debent, confiteri, et abigere a se, ab his sequestrari recusant. Bona igitur aliena et non tua: bona item si illicite acquisita retines, si luxuriæ fomenta, concubinam asservas, si in officiis et quæstibus illicitis perseveras, et nihilominus confessioni seu Eucharistiæ confidis, falleris quisquis es, qui tibi sacramenta prodesse putas, quamdiu a te non recesserit voluntas delinquendi. Quam si dixeris deposuisse, in quem usum concubinam quæso tunc servas tecum? Cur odium non deponis? Cur bona injusta non restituis? Cur actionem illicitam aut officium, in quo absque peccato vivere te non posse sentis, non deseris? Cur si monachus es, in proprietate perseveras?

Secundo, habuerunt leprosi illi sui cognitionem, verecundiam et humilitatem. Steterunt enim a longe, agnoscentes se immundos atque leprosos. Hoc modo Publicanus in templo orans, stabat a longe,

non audens levare oculos in cælum. Maria quoque soror Marthæ verecunda retro secus pedes Domini accessit. Est enim confusio adducens peccatum, et est confusio adducens gloriam. Quapropter his qui non erubescunt peccata sua, per Jeremiam a Domino dicitur: *Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere.*

Tertium est quod habuere leprosi, lacrymosa oratio. Hanc enim Domino obtulerunt levantes vocem suam, et magno clamantes desiderio pro sanitate. Exclamat Augustinus, dicens: O si possem homines excitare, et pariter cum hominibus excitari, ut essemus tales amatores vitæ permanentis, quales sunt ipsi transeuntis: hoc est, ut tanto desiderio et fervore illam quæreremus, ad illam anhelaremus beatam vitam, quanto studio ac cura temporalem mundi amici tuentur ac amant. In clamore igitur leprosorum non respicitur vox, sed desiderii magnitudo. Propterea Moysi in silentio oranti dictum est a Deo:

Quid clamas ad me? Mente non ore clamabat. Clamabat desiderio et oratione. Itaque clamabant leprosi quoque, et salutiferum hoc nomen Jesu prætulerunt dicentes: Jesu præceptor, miserere nostri.

Et nobis quoque aliud sub cælo non est datum nomen, in quo, quam in hoc nomine oporteat nos salvos fieri. Cum ergo nihil sit infelicius peccatore in suis peccatis perseverante, ita ad salutem redire desideranti nihil tam salutare, quam suam turpitudinem et deformitatem agnoscere, suam flere miseriam, Dei offensionem, et mala quæ fecit lugere, se indesinenter despiciere, se plangere et contra se conqueri coram Deo, dicendo: *Circumdederunt me mala quorum non est numerus, comprehenderunt me iniquitates meæ, et non potui ut viderem. Complacere tibi, Domine, ut eruas me.* Hoc modo Esdras pro populo orans, omnium transgressionibus sibi imputat dicendo: *Deus meus, confundor et erubescere levare faciem meam ad te, quia delicta nostra creverunt usque ad cælum.* Verum ut intelligamus, quid vere poeni-

Luc. vii, 38.

Eccli. iv, 25.

Jerem. iii, 3.

August

Exod. xiv, 15.

Act. iv, 12.

Ps. xxxix, 14, 15.

Esdr. ix, 6.

Apoc. 20.

Bernard.

confessio
eucharis-
tici
pro-

Luc. iii, 13.

Humilia-
tio sincera
quantum
prosit pœ-
nitentibus.

III. Reg.
xxi, 19, 24.

tentibus prosit humiliatio sincera, quomodo Deum hæc placet, recolendus est Achab pessimus et idololatra, qui Jezabel uxore sua procurante occidit Naboth virum justum, vineamque illius, quam concupiscenti Achab ille vendere noluerat, possedit, audiens propterea Domini sententiam per Eliam sibi in hunc modum nuntiatam : *Occidisti et possedisti. Si Achab mortuus fuerit in civitate, comedent eum canes, si vero mortuus fuerit in agro, comedent eum volucres cæli* : et percutiet Dominus domum Achab, et cætera. Hæc audiens Achab licet malus, quid fecit ? Scidit vestimenta sua, indutus est cilicio, jejunavit, dormivitque in sacco. Et misericordissimus Dominus ad Eliam dixit : *Nonne vidisti Achab humiliatum coram me ? Quia igitur humiliatus fuit mei causa, non inducam malum super domum ejus in diebus ejus, sed in diebus filii ejus*. Videsne ad quod prosit humiliatio ? Si enim Achab impio divinam sententiam metuenti serviliter profuit humiliatio hæc brevis, quam assumpsit, quamvis de peccatis suis non doluit : nec propterea assumpsit ut lugeret quod Deum offendit, sed quia pœnam timens, eandem deprecari voluit : quanto magis proderit humiliatio vera, pœnitentia ac verecundia, qua se verus pœnitens, verusque humilis, in sui consideratione deprimat, seque pro peccatis suis affligit ?

Quantum, est sui ostensio coram sacerdote. Sacerdotibus enim dedit judicium, scientiam, et auctoritatem discernendi in-

ter lepram et non lepram, inter mundum et immundum. Qui sententiam nullam ferre possunt, nisi ostenso sibi morbo, quare vel immundi vel mundi debeant judicari. De hoc supra dixi in homilia, ideo hic transeo.

Quintum, quod leprosi habuerunt, fuit respectus Dei, sicut scriptum est : Quos ut vidit. Hic divinæ misericordiæ respectus adeo non parum justificandis peccatoribus confert, ut sit omnino etiam necessarius. Si enim respectus intuitusve basilisci usque ad cor hominis penetrat intima animæ vulnerans, inficiens ac interimens, quomodo respectus Dei non est majoris virtutis, ut plus possit salvare, quam possit basiliscus interimere ? Absit, ut tam parum aut tam inique de divina sentiamus misericordia. Simili respectu Petrus accepto exivit atrium foras, et flevit amare. Quare ? quia Dominum negaverat. Quod quantæ fuisset ingratitude, et quam nullo pacto id facere debuisset, tunc demum a Domino respectus cognovit. Hic enim respectus divinus facit hominem seipsum respicere. Itaque respectus a Deo homo ut seipsum jam discutiat, videat, sentiatque in tenebris se ambulare, potest se vere ad Deum convertere, Deum invocare, Deo confidere, atque quomodo deinceps immaculatus et mundus in hoc mundo vivere possit, providere. Quod largiatur nobis Dominus noster Jesus Christus, qui est benedictus in secula, Amen.

DOMINICA QUINTA DECIMA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

SI spiritu vivimus, spiritu et ambulemus. Non efficiamur inanis gloriæ cupidi, invicem provocantes, invicem invidentes. Fratres, et si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, hujusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans temetipsum, ne et tu tenteris. Alter alterius onera portate : et sic adimplebitis legem Christi. Nam si quis existimat se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit. Opus autem suum probet unusquisque, et sic in semetipso tantum gloriam habebit, et non in altero. Unusquisque enim onus suum portabit. Communicet autem is, qui catechizatur verbo, ei qui se catechizat, in omnibus bonis. Nolite errare : Deus non irridetur. Quæ enim seminaverit homo, hæc et metet. Quoniam qui seminat in carne sua, de carne et metet corruptionem. Qui autem seminat in spiritu, de spiritu metet et vitam æternam. Bonum autem facientes, non deficiamus. Tempore enim suo metemus, non deficientes. Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei. *Ad Gal. V et VI.*

SUPERIORI Dominica lectio Epistolæ eo loco finiebatur, quo Dominicæ incipit lectio præsentis. Ante enim hanc
v. 24. lectionem verba hæc leguntur : *Qui autem sunt Christi, carnem suam cum vitiis et concupiscentiis suis crucifixerunt.* Itaque hi qui Christi sunt, sic agunt. Nos igitur quia Christi sumus, carne crucifigamur, spiritu ambulemus. Per Christum enim ut spiritu vivamus, hoc est, ut Spiritus Sancti ductu, rationisque judicio regamur, ad hoc vivendi genus perducti sumus. Non igitur efficiamur inanis gloriæ cupidi. Hoc enim Christus quoque prohibet, dicens : Videte ne justitiam vestram faciat is coram hominibus, ut videamini ab eis.

Itaque non efficiamur inanis gloriæ cupidi, ad mutuam nos iram provocantes, aut mutuo invidentes. Deinde Prælatos alloquitur dicens : Fratres si vestrorum subditorum quispiam lapsus fuerit in aliquo delicto (vocatur autem delictum hic ex infirmitate, aut lapsus, aut præoccupatio), vos qui spirituales estis, hoc est, qui secundum spiritum vivitis, hunc non despiciatis, imo ne exasperetis quidem : utpote qui non ex malitia, nec ex consuetudine, sed ex infirmitate, ignorantia, subreptione, seu incircumspectione ac imprudentia peccaverit, sed instruite hujusmodi ad pœnitentiam, non in spiritu furoris, sed in spiritu lenitatis et mansuetudinis, ut tu qui Prælatus es,

consideres quoque teipsum, tuam infirmitatem attendens, interrogansque teipsum, si eadem tentatione fuisses circumvallatus, quid fecisses, aut quid facere posses tentandus, nihilominus metuens tibi ipsi, si alienæ durus fueris infirmitati, ne et tu tenteris. Vult itaque Paulus ex sua infirmitate quemquam intelligere, quomodo aliis misereri debeat et compati. Sic enim

Eccli.
xxxviii,
23.

Ecclesiasticus quoque monet: *Memor esto judicii mei: sic enim erit et tuum. Mihi heri, et tibi hodie.* Alter alterius onera portate, hoc est, sufferte vos invicem, et vobis

Jac. v, 16.

succurrite. *Orate pro invicem ut salvemini:* et sic adimplebitis fraternam charitatem, quæ est lex Christi, dicentis: *Hæc mando vobis, ut diligatis invicem.* Nam si quis existimat se aliquid esse, efferens se supra cæteros, quos contemnit tanquam infirmiores moribus aut virtutibus, cum tamen a seipso, et in se, et in eo, de quo gloria- tur, nihil sit, ipse seipsum a veritate seducit, credens id quod non potest esse. Hoc attendit qui dicebat: *Et substantia mea tanquam nihilum ante te.*

Psalm.
xxxviii, 6.

Electi
quid in se
attendant.

Electi enim Dei non attendunt bona quæ habent, aut quæ perceperunt, sed quæ necdum percipere valuerunt, quibusque adhuc carent, ut inde humiliantur, quomodo de receptis donis arrogantes superbiunt. Non igitur peccatum alienum quis examinet, sed opus suum probet unusquisque discutiens. Quod si bonum aut perfectum invenerit, tunc gloriam habebit in seipso tantum, hoc est, in conscientia sua, et non in ore alieno. Gloriam in seipso intus habere, nec pendere aliena ex laude, est cum prudentibus virginibus in vasculo suo oleum servare. Sed quam gloriam justus habet in seipso intus, nisi eam de qua Psalmista dicit: *Gloria mea et exaltans caput meum?* et de qua Paulus: *Qui gloriatur, in Domino gloriatur?* Eam igitur ob rem suum debet unusquisque opus, non alienum examinare, quia unusquisque onus operum suorum vitiorumque portabit congeriem, futuro judicio discutiendam. Quo onere tunc se plus minusve inveniet

Gloria
justorum
quæ sit.
Ps. iii, 4.

I. Cor. i,
31.

gravatum. Pergit inde Paulus ad aliam instructionem, dicens: Cæterum is qui catechizatur, id est, instruitur verbo salutaris doctrinæ et Sacræ Scripturæ eloquio, communicet, hoc est, communia faciat bona sua quæ habet, cibum, potum, amictum, et si qua sunt alia tam spiritualia, quam corporalia, impartiens ei qui se catechizat, hoc est instructori ac magistro suo. Dignus enim est operarius sua mercede. Et qui servit altari, justum est ut vivat de altari. Nolite errare, nolite putare, ut si coram hominibus avare excusaveritis vos, quod parum largiri possitis, parumque habeatis, coram Deo pariter quoque vos esse (qui novit omnia) excusatos. Deus non irridetur, Deus non fallitur. Quæ enim seminaverit homo, id est, opera quæ hic in vita egerit, hæc metet quoque in judicio, id est, horum suscipiet retributionem ac messem. Comparat enim opus semini, operationem seminationi, et messem divinæ retributioni. Hæretici qui negant operum bonorum retributionem libero hominis arbitrio (quod tamen arbitrium non ideo dicitur liberum, quod sine divino adjutorio aliquid possit, sed quod libertatem habeat divino instinctui assentiendi aut respuendi illum, nulloque modo ad horum alterum cogatur), quid hic dicent, dicente Paulo: Quæcumque seminaverit homo, hæc et metet, cum sit clarissimum ex superioribus quoque illum de operibus loqui? Quoniam qui seminarit in carne sua carnales concupiscentias sequens, desideriiisque carnalibus satisfaciens ac serviens, de carne quoque metet corruptionem, videlicet ut in præsentibus hujus vitii corruptionibus futurisque tormentis, totus conteratur. Qui autem seminarit in spiritu, carnis desideria et sensualitatem domans, de spiritu metet vitam æternam. Ad Romanos non dissimilia scribens: *Si, inquit, secundum carnem vixeritis, moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.* Sequitur hic: Bonum autem facientes, et in spiritu seminantes ab hoc benefaciendi tam studio, quam fervore, neque tædio, neque labore

victi deficiamus. Tempore enim suo, quo cunctis disposuit operibus reddere mercedem Deus, metemus gloriam æternam assecuturi plenam, indeficientem, perpetuam. Quocirca dum tempus habemus, quamdiu vivimus, quamdiu luce uti possumus divinæ gratiæ (ut Christus quoque monet, dicens: *Ambulate, dum lucem habetis, ne tenebræ vos comprehendant*), bo-

num operemur ad omnes, beneficia charitatis et misericordiæ illis impendentes. Nescimus enim quamdiu hoc tempus bene operandi nobis a Deo concedendum sit. Maxime autem operemur bonum ad domesticos fidei, hoc est, ad justos; et ad eos, qui eadem nobis fidei religione sunt conjuncti.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, MATTHÆI VI.

CUM duobus aliquando tribusve sit dominis serviendum, non mirum videri debet, quod Dominus duobus serviri in præsentis Dominicæ Evangelio dicat impossibile. Loquitur enim de dominis, quibus simul unoque serviendum est tempore, et qui contraria imperant. Hujusmodi non potest simul servire, quandoquidem voluntas eorum uniformis non est: quare necesse fuerit, aut uni, aut alteri displicere. Quod cum ita sit, et in hominis arbitrio sit constitutum, cui velit, servire, mirum certe debet videri, quare eam servitutem quis eligat, quæ durior, vilior, ignominiosiorque habetur, relicta digniore, nobiliore magisque fructuosa. Si enim Christi servitus ad diaboli servitutem conferatur, (quæ autem erit comparatio Christi ad Belial), quis dubitet Christi servitutem præferendam? Si inter spiritum et carnem comparatio fiat, si inter Deum et mundum, quis Deo et spiritui non magis judicet serviendum, quam carni aut mundo? Hæc quamvis non ignoremus, videte tamen quæ sit cæcitas nostra, quod aliud judicamus bonum, et aliud facimus eligimusque, quod judicamus malum. Sed fallit nos quoniam utrumque libenter obtineremus. Cui sententiæ stultæque opinioni Dominus hic adversatur, dicens:

Nemo potest duobus dominis servire.

Aut enim unum odio habebit, et alterum diliget, aut unum sustinebit, et alterum contemnet.

Ante hæc verba docuerat Dominus Jesus thesaurizandum nobis in cœlo, non super terram, ubi fures et tineas, aliaque hujusmodi formidare habemus, ne vel invitis nobis nostra aut demoliantur, aut prorsus auferant. Ne autem cupiditate seducti putemus et illa et ista nos posse quærere, præmonet nos utraque simul non posse quærere, puta cœlestia et temporalia. Contraria enim utrobique et dissimilia sunt studia, quæ utrisque conquirendis sunt impendenda. Ire ad forum, et interim ire ad templum, uno simul tempore haud potes, nec negotiationis agere exercitia, et interim orationi seu devotioni spiritus vacare licet. Alterum enim impedit excluditque alterum, ut simul fieri utrumque minime possit. Possent tamen duæ res fieri, quorum diversa licet sunt studia ac exercitia, non sunt tamen contraria, idque non uno tempore, ut sunt arare, fabricare, et orare, aut missam audire. Stare enim simul possunt hæc exercitia, ita tamen ut uni in utrisque serviatur Domino. Hoc modo, si quæ aliæ sunt occupationes, officia,

exercitiave, quantumvis disparia aut pugnantia, si tamen in his uni serviatur Domino, possunt in eodem esse homine simul, sed tempore distincto exerceri. Sed hic dicit Dominus, neminem posse duobus dominis servire, subaudi quorum alter non est subjectus alteri, nec ejusdem sunt voluntatis : quare etiam contraria necesse est tolerari eorum præcepta, et contrarias servitutes. Nemo, inquit, potest duobus dominis servire, Deo scilicet et diabolo. Aut enim unum odio habebit, puta diabolum. Hic enim amabilis non est, tametsi sustineatur ejus servitus, ut sequitur, propterea quod nostras diligimus concupiscentias, quibus satisfieri desideramus : et alterum, puta Deum, diligit. Aut unum, scilicet diabolum sustinebit. Non dicit diligit, sed sustinebit : et alterum, id est, Deum contemnet. Vide quia non dicit de Deo, quod illum quis odio habebit. Nemo enim odio Deum habere potest. Quod si quis contradicens, objiciat scriptum : *Oderunt me, et Patrem meum gratis*. Et in Psalmo : *Superbia eorum qui te oderunt, ascendit semper*, ubi dicitur Deus exosus. Dicendum Deum, quantum attinet ad illius naturam et bonitatem, non potest odio haberi. Est enim ipsa bonitas, quam nemo odisse potest secundum hoc, quod est. Porro juxta hoc quod facit Deus, prout quod punit, quod voluptuosa prohibet, quod adversitates mittit, inveniuntur in inferno, et in mundo scelerati, qui odiunt Deum. Vide etiam quia de diabolo loquens non dicit, aut unum diligit, sed aut unum sustinebit, id est, diabolum, quem diligere nemo potest. Sustinere autem (sicut dicit Augustinus) diabolum potest quis propter delectationes peccatorum quas amat, quibusque carere non vult : ideoque diaboli tolerare servitutum. Quomodo quis sub duro domino duram sustinet servitutum, non propterea quod dominum diligat, sed quia ancillam aut filiam in domo diligit, cujus amore duram fert servitutum. Quod vero dicitur, alterum, puta Deum, contemnet, quotidie experimur. Quis enim Deum

non contemnens peccat? Contemnit itaque Deum peccans, vel illum putans de humanis non curare, vel illum pium sibi adeo fingens, ut delicta non puniat, vel stulta se præsumptione consolans, quod uno verbo hoc, *Deus, propitius esto mihi peccatori*, veniam valeat impetrare. Quod certe verum est, si animo quo publicanus eodem quis oret : quamvis hoc absque respectu, et Dei dono singulari nunquam erit. Vel leviter de Deo sentiens, æstimans non tantum rigorem, ut prædicatur, esse justitiæ, aut prorsus Deum contemnet, vel non satis digna de Deo sentiens, vel omnino ejus præcepta abjiciens. Hujusmodi contemptus quotidie tam in nobis, quam in aliis experimur. Est tamen aliud contemnere, et ex contemptu (quod gravius est) delinquere. Nam contemptus est generalis in omni peccato transgressio. Nisi enim contemneret Deum, nemo peccaret. Cæterum, ex contemptu peccare dicitur is, qui vel divinis, vel Ecclesiæ, aut Prælati præceptis non obedit : puta quando contemptus in causa est, quare quis peccat. Quod sæpius contingit contra Prælatos in præceptis non pure divinis, quam contra Deum, verbi gratia : Si tibi Prælati præcipiat vel prohibeat quid, et tu Prælatum odians, aut non bene de eo sentiens, contra ejus præceptum feceris, nulla adactus ratione alia, nisi quia contemnens obedire, aut quia contemnens Prælatum, cui tantam subjectionem reverentiamque non vis exhibere, ut illi obedias. Hoc est, peccare non solum per contemptum, sed etiam ex contemptu, ut contemptus sit causa, quare delinquas, aut non obedias : quamvis alioqui sæpius possit contemni, id est, deserere præceptum tam Dei quam Ecclesiæ et Prælati, non ex contemptu, sed ex concupiscentia aut infirmitate.

Non potestis Deo servire et mammonæ.

Arguere vult avaritiam, quæ est secundum Apostolum idolorum servitus. Mammon enim ex Syriaca lingua (ut aiunt) vel

Joann. xv,
24.

Ps. lxxiii,
23.

Deus quomodo non possit odio haberi, et quomodo tamen a multis odiatur.

August.

avaritiam vel idolum divitiarum significat: non quod in diaboli situm sit potestate dare vel auferre divitias quibus velit (contrarium enim legimus in Job) absque permissione divina, sed quod per divitias (quibus fere semper abutuntur divites) aut nimis avare ac injuste eas conquirendo, aut tenaciter nimis retinendo, aut prodigaliter ac profuse in Dei offensiones non in subventionem pauperum, sed (ut dixi) in luxum, in voluptates, in gloriam et ostentationem sui expendendo. Non potestis igitur Deo servire et mammonæ. Vult enim purum habere servitium, et ex toto corde sine ulla admixtione alterius amoris cupit sibi servire. Est namque Deus tuus (quod tibi esse merito deberet suavissimum) zelotes, aut zelotypus, quia te totum et solus vult habere. Heu, quare huic ejus fidelissimo amoris zelo non respondemus? Verum hæc potius flendo expendamus, quam verbis tractando. Non potestis Deo servire et mammonæ. Non potestis servire cupiditati et charitati, non potestis servire spiritui et carni, non potestis servire Christo et mundo, eo scilicet modo, quo Christo dicitur vere quis servire, ut non solum faciat opera bona (quæ etiam mali servi possunt), sed ut diligat etiam, et ex charitate Deo opera faciat accepta, æternæque vitæ meritoria. Qui hoc modo Deo servit, spiritualia carnalibus, æterna temporalibus, Christum mundo præfert. Quomodo contra, qui divitiis, hoc est, qui cupiditati avaritiæque servit, quod est servire mammonæ aut dæmoni ad avaritiam excitanti, non potest servire Deo. Chariora enim temporalia terrenaque habet quam Deum. Dicitur autem hujusmodi servire divitiis, quia revera divitias non possidet, nec illis dominatur, sed possidetur et servit. Non enim bonorum hujusmodi se dominum gerit, ut aut egenis, aut in Dei cultum possit ea erogare, sed divitiæ et divitiarum amor illi imperant, quibus potius obtemperandum quam Deo consentit. O quam felix est, qui servit Deo! Quam honesta, quam jucunda, quam denique beata est hæc ser-

vitus, qua dominus quis mundi efficitur et omnium creaturarum. Libero enim corde contemnit omnia, nec quidquam sibi dominari aut imperare sinit præter Deum. Proinde Dei servitus vera est libertas. At vero divitias amare, et dominum nihilominus se putare temporalium rerum (quod est revera esse servum), quantas excitat angustias, quantas curas imponit, quibus sollicitudinibus mentem discruciat? Hic cogitur irasci, hic blandiri, hic adulari, hic timere, illic flere, hic fingere, ibi fallere, hic male audire, et in his omnibus nullam internam sentit consolationem divinam: quia hæc non pro Deo, sed pro mundo, pro caducis et perituris rebus sustinet. Quas ut avarus acquirat, discruciat; ne amittat, anxietur; si amiserit, doloribus et tristitiis scinditur. Inter hæc brevissimum est tempus, quo divitiis fruitur. Tandem quoque exul, nudus, miser, ab omnibusque, qui illum beatum dicebant, derelictus, avarus et mundi amator recedit, et mundo nondum satiatus, sine spe moritur.

Hoc tamen non de omnibus intelligendum est divitibus, sed de avaris, et de his, qui in divitiis suis contra Pauli admonitionem confidunt. Quia et Christus hic non dicit: Non potestis Deum et divitias habere, sed non potestis Deo servire et mammonæ. Aliud enim est habere, aliud servire. Nam Abraham, Jacob, Job, alii item multi in utroque Testamento habuerunt divitias, sed illis non servierunt, non dilexerunt: quia et cum amitterent, non sunt contristati (signum est enim amoris, qui rem possidet, si eandem non absque tristitia quis relinquit), sed rebus fuere locupletes, spiritu pauperes. Non potestis item mundo servire et Deo. *Dissipat enim (ut in Psalmo dicitur) ossa eorum Deus, qui hominibus pacent, confunduntur, quoniam Deus spernit eos.* Et Paulus: *Si hominibus, inquit, placerem, Christi servus non essem.* Quod intelligitur de his, qui placere quæ-
runt, et placere cupiunt hominibus propter se, ut et hoc ipsum quod est hominibus pla-

Servitus
divitiarum
quam sit
misera.

I. Tim
vi, 17.

Ps. lxxi, 6.

Galat. i,
10.

Zelotes
hujusmodi
Deus
ster.

Servus
risti ve-
quissit.

ammonæ
servire
d sit.

Servitus
quam
felix et
anda.

Placere
velle homi-
nibus quan-
do sit lau-
dabile et
quando vi-
tuperabile.

cere quærat, diligaturque propter ipsam vanitatem placendi, aliudve temporarium, quod sit extra Deum. Nam propter Deum velle placere proximo, pro ejus consolatione, pace et charitate, aut pro Dei promovendo honore, non modo licet, sed laudatur etiam, ut rursus Paulus admonet :

Rom. xv. 2. *Unusquisque autem vestrum placeat fratri suo ad ædificationem.* Hoc namque modo velle placere homini, oritur ex charitate. Illo vero modo, quomodo prædixi, ubi ipsum placendi studium propter seipsum quæritur, oritur ex vanitate et privato amore. Aut ita : Non potestis duobus dominis servire. Non potestis Ecclesiam audire orthodoxam catholicamque, hoc est, eam quæ a Christo, ad nos per principem Apostolorum Petrum ejusque successores est derivata gubernataque, et synagogam hæreticorum. Aut enim unam aut alteram deseretis. Non enim simul potestis sequi Christum et Lutherum. Si enim Christum diligitis, illum cum omnibus, qui modo in cœlis cum eo regnant sequemini. Hi enim omnes in vera una catholica hac Ecclesia, et sub obedientia Romani Pontificis mortui sunt, imo cum Christo regnant. Si vero vobis placet Lutherus, cum illo et omnibus fidefragis perjurisque monachis suis apostatis et hæreticis (in hac enim colluvie nullum invenietis sanctum, nullum alium apostolum, quam hujusmodi nebulones), ad inferna, quo omnes alii præcipitati sunt hæretici, ibitis.

Ideo dico vobis : Ne solliciti sitis animæ vestræ quid manducetis, neque corpori vestro, quid induamini.

Sollicitudo triplex nobis prohibita quæ.

Superfluum hic prohibet sollicitudinem, qua plus quam oportet quis temporalibus intendit, temporalia quærit, temporalia coacervat, non ad necessitatem aut utilitatem in Deum ordinatam, sed ut habeat, et ut possideat. Prohibet hic quoque sollicitudinem, qua nimium occupatur animus circa temporalia, si propter ea operibus bonis, aliisque debitis ac necessariis se subtrahat, aut si per hujusmodi externas

curas occupationesve ab his, ad quæ obligatur retrahitur seu impeditur. Tertio, prohibetur sollicitudo anxietatis diffidentis ac pusillanimitatis, quæ post omnem industriam laboremque, quibus necessaria solent procurari, et post omnem humanam navatam operam timet de futuris anxieturque, nec providentiæ confidit divinæ, sed curis discruciat, quasi necessaria sint adhuc sibi defutura, quod stultissima est sollicitudo anxietasque vana : quomodo e diverso absque labore et industria sua sperare sibi a Deo dari necessaria, ignavia, acedia, stultitia est, et vana, qua Deus tentatur, præsumptio. Nunquam enim de Deo est diffidendum aut timendum, quasi postquam quod in te est, feceris, necessaria sint tibi defutura. Et ideo Christus dicit : Ne fortasse putetis vobis excusationem fore, aut vobis hoc patrocinari, ut propterea quasi necessario serviatis mammonæ, quoniam vitæ necessariis, victu scilicet et vestimentis egetis. Cui cogitationi occurrens Dominus, dicit. Ideo dico vobis : Nolite solliciti, scilicet inordinate, esse quid edatis aut quibus induamini.

Nonne anima plus est quam esca? et corpus plus quam vestimentum?

Ut Dialectici loqui solent : A majori ad minus, locum sumit arguendi Dominus Jesus, probans non esse sollicitudinem gerendam, cum fecerimus quantum in nobis est, pro cibo, potu, vestimento, aliisque sine quibus non vivitur necessariis, cum videamus multo majora nobis esse donata a Deo. Nonne, inquit, anima dignior est esca? aut corpus numquid non præstantius est quam vestimentum? Hæc tamen absque sollicitudine vestra, imo cum necdum essetis, suapte bonitate vobis Deus donavit. Qui ergo majora vobis dedit, quomodo negabit minora? Accedit quod dans vobis corpus non ignoravit juxta statutum suum naturæ datum, vobis necessarium fore cibum et vestitum. Quando ergo corpus dedit vobis, quod oportet cibo sustentari et refici, vestibusque operiri, an

putatis eum oblitum aut immemorem fuisse, qui provideret, quæ corpori aut animæ sunt necessaria? Quæ si dare nollet, unde corpora reficeretis, cur eadem vobis creasset? Confidite igitur, quia minora vobis dabit, qui dedit majora, et qui præcipua dat, dabit et accessoria: si tamen ea, quæ ad hoc sunt necessaria, vos non per ignaviam præsumptionemve omiseritis.

Respicite volatilia cœli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea. Et Pater vester cœlestis pascit illa. Nonne vos magis pluris estis illis?

E diverso altero jam argumento Dominus idem, hoc est, anxiam sollicitudinem non habendam, probat per locum a minori ad majus, dicens volucres cœli pasci a Patre cœlesti, qui longe minoris sunt dignitatis aut æstimationis apud Deum, quam homo. Si ergo Deus volucres cœli pascit, quomodo homines non pascet? Adde jam, quod volucres propter homines creavit. Si itaque ea servat propter homines, quæ creavit propter homines, quomodo homines deseret aut non pascet, quos creavit ad imaginem suam, et in gloriam suam? Scriptum enim est in Psalmo: *Oculi omnium in te sperant, Domine, et tu das escam illorum in tempore opportuno: Aperis tu manum tuam, et imple omne animal benedictione.* Et iterum: *Qui dat jumentis escam ipsorum, et pullis corvorum invocantibus eum.* Fertur enim corvus non agnoscere, nec alere proles suas, quamdiu sunt implumes, utpote sibi nigro dissimiles. Et in Job: *Quis præparat escam corvo, quando pulli ejus clamant ad Deum vagientes, eo quod non habeant cibos? Cum itaque volucres cœli pascit, quomodo vos non pascet? Nonne vos pluris estis, id est, digniores, atque in majori æstimatione ac pretio apud Deum quam illi? Major erit illi cura de vobis, quam de volucribus cœli. Observa tamen hic, quod licet avibus et bestiis, præter instinctum*

naturalem nulla sit sollicitudo, colligunt tamen et quærunt quæ edant. Sunt quoque harum nonnullæ, quæ in nidos suos, aut cavernas terræ cibum pro hyeme futura colligant, sibi reponant, quantum possunt in æstate. Eam ob rem Sapiens pigrum admonet, dicens: *Vade ad formicam, o piger, et disce semitas ejus, et disce sapientiam. Quæ cum non habeat ducem, parat æstate cibum, et congregat in messe, quod comedat.* Unde colligitur, ut quomodo volatilia bestięque vadunt quæsitum, et congregant ea quæ comedant: sic homines necesse est, ut labore, industria providentiaque, non cura superflua, quæ sibi necessaria sunt, quærant. Quo facto Deo securi confidant. Scriptum est enim: *Homo ad laborem nascitur, et avis ad volatum.* Et primo nostro parenti dictum est: *In sudore vultus tui vesceris pane tuo.*

Prov. VI,
6-8.

Necessaria
quomodo
sibi homo
quærere
debeat.

Job V, 7.

Gen. III,
19.

Quis autem vestrum cogitans potest adjicere ad staturam suam cubitum unum?

Probat ipsum tertio nunc modo, vanam esse hominis non industriam, sed sollicitudinem illam inordinatam, immoderatamque ac anxiam curam. Quapropter dicit: *Quis vestrum sui corporis staturam sua sollicitudine potest facere majorem? Absque sollicitudine vestra contigit ut hanc acciperetis effigiem et staturam vestri corporis, quam hucusque Deus alimonia continua perduxit. Novit enim quod huic staturæ alimentum necessarium sit. Quod hactenus dedit, dabitque qui staturam vobis corporis hanc dedit. Quum itaque ne minimam quidem partem vobis conferre possitis, quo ultra staturam vobis a Deo datam vestro labore aut opera crescatis, quomodo possetis vos totum corpus ut crescat, ut vigeat foveaturque, nisi Deo et vires, et viribus necessaria suppeditante, sustentare?*

Et de vestimento quid solliciti estis? Considerate lilia agri quomodo crescunt. Non laborant, neque nent.

Gen. I,
28.

CXLIV,

Id.
VI, 9.

corvorum
cura in
dis
is quæ.

Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est, sicut unum ex istis.

Similitudo pulchra.

Sollicitudo superflua quam sit inutilis.

Necessaria quomodo sibi homo per industriam absque sollicitudine quærere debeat.

Naturæ operationem esse excellentiorem quam artis.

Eodem hic argumento, quo supra usus est de volucris cœli, et fortiori medio nunc probat sollicitudinem esse superfluum merito arguendam. Nam utrobique anxietatem illam cordisque pusillanimitatem arguit, qua nimis formidamus nobis ne deficiat, quod sit (ut revera est) hæc inutilis. Nam et si universum diem sollicitudine conteras anxiosa et laboriosa, nihil aliud tamen egisti, quam quod curis te afflixisti inutilibus. Es enim illi similis qui merces cum famulo mittit ad forum, et ipse interim domi residens curis anxietate plenis discruciat, ne famulus aliquid amittat, ne fallatur, ne pecuniam falsam accipiat, ne quid illi subripiatur, etc. Hi timores, hæc curæ, hæc sollicitudines, quid quæso ad rem faciunt? Numquid per diem in curis residens periculum avertet aliquod? Est igitur prorsus inutilis hæc sollicitudo. Taceo quod hæc curæ in nobis sæpenumero industriam et prudentiam impediunt magis quam promovent. Consultissimum hoc igitur nobis vult esse, industria nos uti et prudentia donisque aliis a se nobis ad hæc datis, quibus quæ nostri sunt officii facientes, acquiramus nobis necessaria. Deinde ubi ea quæ in nobis sunt, hoc est, ubi ea quæ ex parte nostra debuerunt fieri, expleverimus, sine sollicitudine simus expectantes Domini providentiam : et quidquid evenierit nobis, læti de manu Domini suscipiamus. Itaque de vestimento, inquit, quid solliciti estis? Accipite ex floribus aut liliis agri instructionem : quæ quantalibet mora brevi appareant, sunt tamen adeo decorata, ut Salomon in omni gloria sua ita vestitus non fuerit, sicut unum ex istis. Quæ enim natura operatur, multo sunt præstantiora, quam ea, quæ fiunt ex arte. Nam etsi ars imitari gestiat naturam, non tamen accedere aut æquari potest. Operatio enim naturæ semper excellentior est quam artis. Accipit autem ex liliis compa-

rationem, quoniam pulchritudo, odor, suavitas virtusque liliorum omni anno, suo tempore et in omni loco terraque uniformis est, quod divinæ providentiæ legem indicat, quam natura Deo obediens observat. Nec otiosum est, cum lilia deberent omni gloriosissimo comparari, Salomoni comparata sunt, quo satis indicatur hunc ex dono Dei gloriosissimum fuisse regem. Quidquid tamen sibi gloriæ Salomon adhibuit, in vestibus, in ornatu, in auro, argento et margaritis, hoc illi alienum atque mutuatum fuit. Porro lilia agri in seipsis hanc habent gloriam ex Creatore suo : quia pulchritudinem, odorem, virtutem saporemque non alienum aut mutuatum, sed suum proprium habent et genuinum.

Si autem fœnum agri, quod hodie est, et cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit, quanto magis vos modicæ fidei? Nolite ergo solliciti esse, dicentes : Quid manducabimus? aut quid bibemus? aut quo operiemur? Hæc enim omnia gentes inquirunt.

Si ea, inquit, quæ hodie sunt et cras nusquam apparent, Deus tam gloriose vestit, quanto magis vos qui creati estis, ut permaneat in vitam æternam? Si ea quæ propter vos in solatium et utilitatem vestram creavit, decorat etiam Deus, quanto magis quæ in victu vestitue vobis sunt necessaria, non negabit, licet minimæ sitis fidei? Nam si fidem haberetis, non adeo in vestra sollicitudine et anxiiis cogitationibus confideretis, ad nihil tamen vobis futuris, nisi quod corda vestra graventur, et confidentia vestra ad Deum minor fiat : sed ubi labore prudentiaque vestra essetis usi in pace et tranquillitate cordis, divinum exspectaretis subsidium, nihil diffidentes quin necessaria vobis cuncta accedant a Deo. Deinde quinto hæc probat media dicens : Hæc enim omnia gentes inquirunt. Ac si diceret : Quid formidatis, modicæ fidei, ne vobis cibus potusve aut amictus desit? Vobis, inquam, Dei servis

et Dei filiis. Non videtis quod et gentibus (quæ in hoc mundo vivunt sine Deo) nihil horum deest? Si autem gentes hæc acquirunt omnia, nec aliter nisi ex providentia Dei, quomodo ergo vos qui Dei estis filii et cultores deseret? Hæc autem temporalia gentes inquirunt, admittentes curam et sollicitudinem, quia Deum cui confidunt, nesciunt. Vos autem qui Patrem et Deum habetis in cœlis, non debet perturbare sollicitudo anxia. Nam species infidelitatis est, adeo sollicitum esse, quomodo gentes sollicitæ sunt.

Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. Quærite ergo primum regnum Dei et justitiam ejus, et hæc omnia adjicientur vobis.

Ultimum est argumentum, quo immoderatam vult sollicitudinem omnem excludi. Quod ille, qui providere nobis habet necessaria, in quem convenit nos quoque sperare, est Pater noster, qui filios suos deserere haudquaquam potest. Accedit quod scit nos omnibus his etiam indigere. Quod cum sciat, et paternum ad nos gerat animum, utpote Pater amantissimus et fidelissimus, non potest filiis suis non providere ea, quibus egent. Hoc igitur tantum agant, quo se filios exhibeant Dei, ut primum, id est, ante omnia, non ordine temporis, sed dignitate, quærant regnum Dei: ut præcipuum, quod quærant, sit regnum Dei et justitia ejus: sive per regnum Dei intelligitur beatitudo cœlestis, sive plena possessio, plenaque subjectio hominis in hac vita, de quo regno dicitur:

Regnum Dei intra vos est. Illud est regnum

quod præcipue, et ante omnia tanquam res dignior nobisque utilior est quærendum. Quod si honore ac merito suo, quo debet quæri, quærat, ut scilicet justitiæ, virtutibus et aliis quæ ad Dei sunt honorem necessaria, nihil præferatur, tunc adjicientur vobis, inquit, omnia, scilicet necessaria: quorum minor propter Deum et propter justitiam regni ejus debet esse cura. Adjicientur autem hæc omnia vobis, non otio vacantibus, sed humana utentibus industria, modo naturali, institutioneque divina, qua dixit homini primo: *In sudore vultus tui vesceris pane tuo*. Et in Psalmo dicitur: *Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es et bene tibi erit*. De quo Apostolus quoque gloriatur, dicens: *Ad ea quæ mihi opus erant, ministraverunt manus istæ*. Vos igitur filii, pro necessaria vestræ domus sustentatione laborate, operamini, prudentiam et industriam vestram juste ac licite exercete, ut necessaria vobis a Deo adjiciantur. Nihil de bonitate divina diffidite, tametsi penuriam aliquam patiamini: quia aut faciet Deus (modo vobis adfuerit bona et devota voluntas) ut hæc paupertas vos non cruciet, sed magis consoletur: aut ut corpora quoque vestra non graventur aliqua penuria, sed in illa lætiores, alacriores robustioresque sitis his, qui in deliciis vivunt, aut ut necessaria vobis affluant in tempore opportuno, modo quod in vobis est feceritis, et de justitia regni nihil omiseritis, quam alteri cuivis curæ præferentes, Domino et Patri vestro absque timore, diffidentia aut pusillanimitate confidatis, quoniam pascet vos qui pascit omnia, qui est benedictus in secula, Amen.

Necessaria
quibus
quomodo
adjiciantur.

Gen. III, 19.

Ps. CXXVII,
2.

Act. XX,
34.

gnum
quo-
lo pri-
n sit
ren-
l.

c. XVII,

SERMO IN EADEM DOMINICA

CUJUSMODI SERVITUS BONA, QUÆ ITEM SIT SOLLICITUDO NON IMPROBANDA.

NEMO potest duobus dominis servire.
Matthæi VI, 24.

Documen-
ta hujus
Evangelii
quæ sint.

II Cor. vi,
15.

Servos
cujusmodi
requirat
Christus,
et quales
diabolus.

Joann.
III, 19.

I. Reg. xi,
2.

Oculi ho-
minis duo
mystice
qui sint, et
cur dex-
trum ser-
vis suis
eruat dia-
bolus.

Inducere vult nos hoc loco Dominus ut se diligamus sincero ac toto corde, non diviso, ut pro quadam sit parte cor nostrum ad mundum, pro altera parte ad Deum : sed aut totum, aut nihil vult habere Deus, nec vult etiam quod sollicitudine nimia aut inordinata scindatur dividaturque animus. Sed ante omnia præcipue ac potissime quærat Deus, et justitia regni ejus. Primo igitur dicit Dominus Jesus : Nemo potest duobus dominis servire. Si per hos duos dominos Deum intelligimus et diabolum, non potest utrique servire. Quæ enim conventio Christi ad Belial? Christus enim Dominus est gloriosus et sanctus. Diabolus vero dominus est ignominiosus atque vilissimus. Hi itaque duo domini comparari non possunt, nec convenire. Contraria enim, quæ simul stare non possunt, exigunt servitia. Christus servi sibi in lumine. Ideo con-queritur, quod lux venerit in mundum, et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem. Erant enim eorum opera mala, quare ad lumen accedere recusarunt. Diabolus vero, ut is qui male agit et odit lucem, cupit sibi servire in tenebris, ne manifestentur et ne arguantur opera ejus. Mandat enim servis suis, quod olim Naas Jabitis mandaverat : *In hoc feriam*, dicens, *vobiscum pactum, ut eruam vobis oculos dextros*. Quare dextros? Quare non sinistros? Duos habemus oculos, quorum altero, hoc est, dextro, Deum, Dei leges, Dei voluntatem ac beneplacitum, Dei denique honorem, et animarum salutem respicimus, cum quo et præmia justorum et reproborum contemplamur supplicia. Hunc oculum cupit nobis diabolus erui, est enim illi exosus et contrarius, siquidem hoc

vigente ejus machinationes per Dei adjutorium nihil nobis nocebunt. Altero oculo (qui est sinister) contuemur, quid sit suave carni, quid honori, quid denique commodo nostro conveniat aut mundo. Est enim nihil aliud hic oculus, quam prudentia carnis, quæ mortem operatur. Hoc enim oculo terrena respicimus quemadmodum priori oculo contemplamur cœlestia. Dextrum itaque vult nobis diabolus oculum eruere, non sinistrum, quo cæci ad cœlestia simus, ad terrena prudentes.

Secundo, vult Deus sibi servire in puritate. Ipse enim est qui pascitur inter lilia. Qui in Psalmo quoque loquens, dicit : *Ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabit*. Et in alio Psalmo dicitur : *Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo?* Et respondens : *Qui, inquit, ingreditur sine macula, et operatur justitiam*. Diabolus vero, qui habitat in locis humentibus, nec in locis aridis sibi invenit requiem, spurcicias diligit peccatorum.

Tertio, vult Deus servos habere humiles. Quamobrem non gravatur seipsum constituere in humilitatis exemplum, dicens : *Discite a me, quia mitis sum et humilis corde*. Diabolus vero ministros petit superbos. Nam ipse est rex super omnes filios superbæ. Quarto, Dominus vult habere ministros concordēs. Quippe *qui unius moris facit habitare in domo*. Porro diabolus discordias amat, et eos qui discordiam seminant. Quomodo enim pacifici filii Dei vocabuntur, ita qui discordiam et dissensiones faciunt, filii diaboli nominantur. *Qui enim, inquit Christus, mecum non colligit, dispergit*. Quinto, quia Christus quos servos acceptat, docet contemnere temporalia, dicens : *Si vis perfectus esse, vade et vende omnia quæ habes, et da*

pauperibus, et veniens sequere me. Et item :

xiv, *Nisi quis abrenuntiaverit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. At diabolus servos suos facit colligere temporalia et terrena. Quod figuratum est in his, qui serviebant Pharaoni regi Ægypti, ubi dicitur : Dispersus est populus per terram Ægypti ad colligendas paleas. Quum igitur nemo duobus dominis possit servire,*

xod. 2. *necesse tamen sit, ut aliquem cui serviat, dominum habeat, beatus populus cujus*

xxliii, *Dominus Deus ejus. Et David : Mihi, inquit, adhærere Deo bonum est. Quare bonum ? Propter sex. Quorum primum est, quia qui Deum non habet, dominum agnoscit et colit, necesse est ut diabolus habeat pro domino suo hostem pessimum. Eam ob rem cum Petro dixisset et Apostolis, postquam alii quidam Christi verba non intelligentes scandalizati a Christo*

xxii, *recesserant, interrogans : Numquid et vos vultis abire ? Respondit Petrus : Domine, ad quem ibimus ? Verba æternæ vitæ habes. Sciebat enim nusquam a Christo se posse recedere, quin in manus intraret dæmonum. Secundum, quia ubicumque alibi servieris, servitus ipsa in hoc, quod est servitus, probrosa est, præsertim comparata potestati majori, aut digniori, excepto Dei servitio, in quo est servitus ipsa honori : quia ubi quis Deo servit, ibi efficitur a servitute molestissima dæmonis, vitiorumque carnis et mundi liber. Nihil autem suavius libertate spiritus, quæ est, bonum nullum coacte, sed suapte voluntate propter Deum agere velle, quod lex jubet, non pœnarum arceri metu, sed virtutis duci amore, non præceptis impelli, sed ultro ad Dei beneplacita festinare. In carne esse, at non secundum carnem, sed spiritu vivere, ita Deo servire, regnare est. Tertium est, quod benignus est Dominus præceptor, puta qui bonam voluntatem, ubi aliud sibi offerri non potest, recipit. Et*

vi, 9. *cujus (ut Joannes dicit) mandata gravia non sunt. Christus quoque ipse : Jugum, inquit, meum suave est, et onus meum leve. Denique ea, quæ præcipit, sunt honesta,*

xxv, 1. *levia ac utilia. Honesta sunt, siquidem præ cæteris legibus hoc habet lex Christiana, ut nihil habeat iniquum, nihil foveat inhonestum, nihil turpe admittat. Quin potius inhonesta, impudica et nefaria quæcumque non solum in operibus damnat, sed cogitationes etiam, et concupiscentias eorumdem prohibet. Leviasunt quoque, siquidem hominis bonam voluntatem Dei gratia roborat, adjuvat, portat, atque eidem cooperatur. Nihil importabile est, nihil impossibile ex omnibus his, quæ ab homine requirit Deus. Utilia vero sunt, quia eum, qui illis obedit, inducunt in regnum cœlorum et salvant. Si vis, inquit, ad vitam ingredi, serva mandata. Prodest autem Dei mandatorum observantia, non solum animæ sed et corpori. Nam quemadmodum ubi multæ sunt epulæ, ibi multa infirmitas, ubi luxuria, ibi hebetudo ingenii et enervatio virium, ita ubi sobrie casteque vivitur, ibi adjicitur longitudo dierum, et diuturnitas vitæ. Quid quod in crapulis vivitur, sine somno, sine quiete, sine appetitu comedendi, et est delectatio ibi sine delectatione ? Quartum est, quod Dominus noster, cui servimus, est fidelissimus potentissimusque noster protector, ut sub ipso nihil habeamus timere. Quintum, quod est idem fidelissimus retributor. De utroque dicit Dominus ad Abraham : Noli timere, Abraham, ego protector tuus sum, et merces tua magna nimis. In aliorum domino- rum obsequiis magnum foret acquirere pagum in mercedem. Verum hic apud Deum, servi ejus, licet opiliones, impetrant inmercedem etiam regnum cœlorum. Sextum est, quod sapientissimus est omnium gubernator. Præstat autem maxime habere Dominum sapientem quam stultum. Sapientia autem est æterna, increata et immensa Dominus noster, cui jucundissimum est servire, quoniam a fine usque ad finem attingit fortiter, et disponit omnia suaviter.*

xxvi, 1. *Nihil igitur probrosius atque servire alteri quam Deo. Nam si servis diabolo, servis inimico tuo crudelissimo. Quapropter stultitiam hujus servitutis Bernardus*

xxvii, 1. *Præcepta Dei quomodo sint honesta, levias ac utilia.*

xxviii, 1. *Matth. xix, 17. Mandatorum Dei observantia quomodo etiam corpori prosit.*

xxix, 1. *Gen. xv, 1.*

xxx, 1. *Sap. viii, 1.*

xxxi, 1. *Bernard.*

Servire
diabolo
quantæ sit
stultitiæ.

tibi exprobrat in hunc sensum, dicens in persona Christi : Quid causæ est, quod inimico meo vestroque libet potius servire, quam mihi? Non ille vos pascit, non creavit, et si parva hæc videntur, gratis non ille, sed ego vos redemi, non auro, non argento, non sole, non luna, non aliquo angelorum, sed proprio cruore. Quod si tam multiplici jure, difficile a vobis est impetrare, ut illum, cui propter beneficia præstita ineffabiliter debetis, diligatis, eidemque serviatis, saltem ideo mihi obtemperate, quoniam majora pluraque vobis polliceor, quam ille, gratiæ dona præsentia, futura gloria, cumulaturus. Daturus autem est diabolus servientibus sibi nihil aliud, quam quod ipse accipiet, gehennam ignis. Et pro hac, o filii insipientes, vos ei servietis? At quanto est mœrore plangendum, quod plures habet servos diabolus, quam Deus. Deinde si comparatio fiat ad Deum et mundum, Deo iterum, non mundo est serviendum. Est enim mundi blanda quidem, sed mendax promissio, est ejus merces fallax et tristis : quoniam decipit omnes confidentes in se. Qui enim honores amant, eosque adipiscuntur, quamdiu retinent? Qui vero divitias ambiunt, quanta eas obtinent difficultate, cum quanta sollicitudine custodiunt? quas tamen paulo post, vel per mortem, vel per ignominiam cum tristitia maxima amittunt omnia. Et quam putatis mortem inveniunt, qui in hujusmodi spem gaudiumque suum posuerunt? Gaudium suum amiserunt, spes eorum eos fefellit, exaruit flos. Una nocte, imo una hora omnibus divitiis suis spoliati sunt.

Mundus
quo pacto
decipiat
confidentes
in se.

Deut.
xxxii, 29.

Omnis divitiarum pompa uno momento perit. Utinam igitur qui mundum diligere vis, saperes et intelligeres ac novissima, provideres. Videres ex divite in morte quam subito mendicus et omnium fit pauperrimus. Exenderes deinde omnia, quæ in mundo sunt, et nihil invenires fixum, certum aut stabile. Nam sanitati et corporis robori quis audeat confidere? quandoquidem levis febricula, morbusve alius subito et insperate adveniens, totum mox hominem dejicit.

Sed numquid carni est serviendum? Minime. Qui enim carni servit, servit Domino, qui nunquam satiari potest. Quanto plus illi servieris, quanto fidelius, quanto diligentius denique, eo plus a te exigit, duriusque tibi imperat. Compertissimum est hoc nobis in his, quos gulæ luxuriæque cernimus inservire. Non ergo duobus possumus dominis, sed uni tantum decet nos Domino servire. *Væ enim duplici corde, et væ homini duabus viis ingredienti.* Prohibetur quoque arare in bove et asino, propterea quod unum sit animal mundum, aliud immundum. Samaritanis denique similes sunt, simul colentibus Deum et idola, qui servire cupiunt Deo et mammonæ. Hujusmodi Elias objurgans, *Usquequo, inquit, claudicatis in duas partes? Si Dominus est Deus, servite illi : si Baal, sequimini eum.*

Est præterea hic advertendum, aliud esse servire divitiis, et aliud servire Deo cum divitiis. Secundum enim potest cum Dei servitio stare, non primum.

Secundo, ubi ostenderat nos Dominus simul Deo et mundo non posse servire, commonstrat quoque vanam esse et superfluum sollicitudinem pro temporalibus. Quapropter sciendum sollicitudinem esse triplicem. Quædam enim est tolerabilis, ut dum homo quærit temporalia moderate, tempore opportuno ac licito, et ad debitum finem. Sunt enim temporalia moderate quærenda, quæ absque omni sollicitudine quæri non possunt. Porro moderata et non nimia sollicitudo haudquaquam est arguenda, ad quam Sapiens hortatur dicens : *Vade ad formicam, o piger, et disce sapientiam, etc.* Denique et quam non prohibeatur omnis sollicitudo, ubique ex Scriptura liquet. Quoties Paulus sollicitudinem in bonam partem accipit? *Sollicitudine, inquit, non pigri.* Et : *Solliciti estote servare unitatem spiritus in vinculo pacis.* Martha quoque sollicita ex devotione dicebatur a Domino, et turbata erga plurima. Est itaque sollicitudo quædam occupatio animi ad futura respiciens, pro acquiren-

dis conservandisque rebus necessariis, sine qua decenter vix rarissimus quisque vivere potest. Hæc sollicitudo moderata licita est. Est alia sollicitudo pro spiritualibus incrementis laudabilis. Hæc est interdum necessaria ex charitate, puta in egenorum subventione ac provisione. Est quoque laudabilis in Dei mandatorum observatione. De qua scriptum est: *Confortamini et estote solliciti ut custodiatis cuncta, quæ scripta sunt in volumine legis*. Itemque: *Indicabo tibi homo quid sit bonum, aut quid Dominus requirat a te, utique facere iudicium et justitiam, et diligere misericordiam, et sollicitum ambulare cum Deo tuo*.

Tertio, sollicitudo est vituperabilis, quæ ex inordinato temporalium amore provenit, et ex diffidentia provisionis divinæ. Hæc est illa sollicitudo, de qua in eodem Evangelista de his, in quibus Dei verbum nullum facit fructum Dominus loquens: *Sollicitudo, inquit, huius seculi, et fallacia divitiarum suffocant verbum*. Hanc sollicitudinem multifariam hic reprobat Dominus, ostendens eam esse inutilem, insipientem, avaritiæ, cupiditatis diffidentiaeque ministram. Tertio in hoc Evangelio docet præcipuam nobis curam habendam pro Dei beneplacito, pro regno cœlesti et pro ejus justitia, qua acquiritur, seu cui redditur regnum cœlorum. Pro temporalibus autem nullam nos decet ut habeamus curam anxiam, diffidentiam, aut timorem, quoniam temporalia hæc adjicientur nobis. Provideant itaque parentes sibi et filiis cibum, et unde vivant. Quandoquidem, ut Paulus ait: *Qui suorum maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit et est infideli deterior*. Provideant filiis hæreditatem spiritualem et temporalem. doceant proles Deum timere, doceant Dei regnum, Dei honorem, Dei præcepta, et justitiam virtutum quærere, zelari et implere. Tunc enim tam parentibus quam filiis adjicientur necessaria. Porro, si pomposas educatis proles in vestitu et apparatu glorioso, prolesque vestræ sentire cœperint placere id vobis, ut sint callidæ

astutæque, quod loqui et vivere noverint juxta prudentiam seculi, quod ad conqurenda temporalia efficiantur solertes: studebunt in his magis ac magis vobis placere, et Dei timorem projicient post tergum suum. Igitur eos docete, ut timeant Deum, ut divinis Ecclesiæque obediant præceptis. Liberos denique vestros, et omnem familiam vestram docete et compellite, quod nihil, quod ad salutem animæ sit necessarium, lucris quibuslibet temporalibus ponant aut relinquant, otia devitent, honestatem diligant et veritatem, sinceritatem in negotiationibus et æquitatem observent, neminem ulla impostura fallant. Et sperent in Deum, a quo haud dubie sentient, quantum de necessariis sibi adjiciatur. Hæc ubi fecerint, non contristentur parentes, si portionem exiguam hæreditatis filiis relinquant. Major et potissima sit illa cura, ut proles habeant probe institutas, et ad Dei timorem educatas. Hæc sollicitudo sanctorum est, ut si non opes habeant, virtutibus suas proles et Dei amore exornent. Fili, qui te pavit, licet sæpe inobedientem et ingratum Deo, quomodo non pascet tuas proles se timentes? Una igitur sit tibi et potissima cura, relinquere liberis tuis exempla timoris Dei, eruditiones sanctas, docuisse eos justitiam, et ad proximum æquitatem et misericordiam. Quod agentes maximos thesauros vestris prolibus relinquitis. Vos quoque duntaxat moderate temporalia quærat. Quæ si a Domino adjiciantur, et divitiæ si affluent, nolite cor apponere. Quum divitias habetis, nolite in his sperare, nolite diligere, nolite in illis gaudere. Si a vobis iterum recedunt divitiæ, nolite contristari. Hoc unum vobis sit, aut gaudendi occasio, si Deum vestris sentitis peccatis propitium: aut tristani, si eundem vobis inveneritis iratum. Dominus noster Jesus Christus omnibus nobis suam misericordiam et gratiam largiatur, ut quæ recta sunt, non solum sciamus, sed et faciamus, qui cum Patre et Spiritu Sancto est benedictus in secula, Amen.

Parentes
quænam
proles fa-
miliasque
suas docere
debeant.

Ps. Lxi, 11.

Gaudendi
tristandi-
ve quæ so-
la debeat
nobis esse
occasio.

DOMINICA SEXTA DECIMA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

OBSECO vos ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis, quæ est gloria vestra. Hujus rei gratia flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Jesu Christi, ex quo omnis paternitas in cœlo et in terra nominatur, ut det vobis secundum divitias gloriæ suæ, virtutem corroborari per Spiritum ejus in interiori homine, habitare Christum per fidem in cordibus vestris. In charitate radicati et fundati, ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis, quæ sit latitudo, longitudo, sublimitas et profundum. Scire etiam supereminentem scientiæ charitatem Christi, ut impleamini in omnem plenitudinem Dei. Ei autem qui potens est omnia facere superabundanter quam petimus aut intelligimus secundum virtutem, quæ operatur in nobis; Ipsi gloria in Ecclesia, et in Christo Jesu in omnes generationes sæculi seculorum, Amen. *Ad Eph. III.*

OBSECO vos, fratres, ne deficiatis a fide pusillanimes, nec scandalizemini, dolentes ob tribulationes meas, quas patior pro vobis, ut propterea aut mihi nimium condoleatis, aut vos similia passuros timeatis, aut quasi a Deo simus nos propterea projecti seu exosi, aut odiat nos, qui talia sinit nos pati, puta flagella, vincula et carceres: propter quæ ne erubescatis pro nobis, rogamus. Quæ res, scilicet pati me tribulationes pro vobis, hoc est, aut occasione vestri, aut ad ædificationem vestram, non vobis ignominiae aut probro est, sed est gloria vestra. Hujus rei gratia, ne deficiatis scilicet, flecto genua mea in orationibus meis pro vobis ad Patrem Domini nostri Jesu Christi, ex quo, ad cujusque similitudinem omnis paternitas in cœlis inter angelicos spiritus, et in terra inter homines nominatur. Deo enim soli

convenit esse Patrem omnium. Nuncupative autem tantum vocamus homines patres, quia et Christus ita nos docet: Patrem vobis nolite vocare super terram. Unus enim est Pater vester in cœlo. Hoc est autem quod pro vobis a Deo peto, ut det vobis juxta divitias et abundantissimam liberalitatem majestatis suæ, virtutem quæ roboremur per Spiritum ejus, id est, per Spiritum Sanctum, per Spiritum gratiæ ejus operantis in interiori homine vestro: et ut det vobis Christum habitare, atque sui formam vobis imprimere per fidem in cordibus vestris, juxta promissionem ejusdem Salvatoris: *Si quis diligit me, sermonem meum servabit, et Pater meus diliget eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus.* Hoc autem ideo det vobis, ut in charitate radicati ad modum arboris terræ profundius infixæ, quo ube-

rius fructificet. Et fundati hoc est, ad modum ædificii, quod supra petram contra tentationum ventos et perturbationum flumina fundatur, constabiliti cum omnibus sanctis possitis capere intellectu, quæ sit spiritualis latitudo charitatis ad omnes sine personarum acceptione, imo ad inimicos etiam se extendentis : et quæ ejusdem sit longitudo inter adversa longanimitèr perseverantis usque in finem : quæ item altitudo, sublimitasve illius ad Deum vos usque elevantis, Deoque vos unientis : et postremo quæ illius profunditas ad proximi compassionem, ad illorumque obsequia vos deprimentis. Demum hoc præterea oro vobis dari a Deo, ut scire possitis charitatem Christi, quam erga vos habuit et habet Christus : nempe tantam, ut superemineat omni scientiæ humanæ, et exsuperet omnem sensum : quia nemo in hac vita perfecte valebit investigare, aut plene cognoscere perfectionem, imo immensitatem charitatis Christi, quo implemini in omnem plenitudinem Dei, hoc est, ut sitis pleni Deo, qui in vobis sit

omnia in omnibus. Ei autem genua mea flecto pro vobis orans, qui potens est omnia hæc, quæ dixi, facere abundantius, quam petimus aut intelligimus. Aut ita : Ei autem sit gloria qui potens est hæc omnia quæ pro vobis oro, facere abundantius et liberalius conferre quam petimus, aut petenda intelligimus secundum virtutem gratiæ et omnipotentis suæ, quæ operatur in nobis. Ipsi sit gloria in Ecclesia, id est, ut ab omnibus agnoscatur, glorificeturque, qui sunt in Ecclesia. Aut : Ipsi, non nobis sit gloria in Ecclesia, ex consideratione mirabilium, donorum, operationum, beneficiorumque ejus quæ operatur in Ecclesia, in Christo Jesu per quem hæc omnia facit, et in omnes generationes seculi seculorum. Per seculum seculorum aut æternitatem, significat omnes ætates, tempora et perpetuitatem comprehendentes : aut in secula seculorum vult dicere a principio mundi usque ad finem, quod omnes generationes, omnes ætates, omniaque tempora complectitur.

Per seculum seculorum quid significatur.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, LUCÆ VII.

FINITO sermone in monte, cum in montis descensu Jesus sanasset leprosum, et hinc ingressus Capharnaum servum curasset Centurionis : postea ad civitatem ibat, quæ vocabatur Naim. Est autem hæc civitas Galilææ, non longe a monte Thabor distans. Ibant autem cum eo pariter discipuli ejus, non aliter quam stellæ sequentes solem, et filii imitantes Patrem. Ibat autem illuc sciens, quid esset factururus : quomodo viduam tristem operteret se, urgente ad hoc bonitate ac misericordia sua, consolari, defunctum ejus filium resuscitare, et turbam quæ miraculum videbat, in laudes excitare divinas.

Ibant autem discipuli ejus cum eo, utpote futuri miraculi testes, et turba copiosa, quæ Christum varias ob causas sequebatur, præcipue autem ex devotione. Itaque dicit Lucas Evangelista :

Ibat Jesus in civitatem quæ vocatur Naim, et ibant cum illo discipuli ejus, et turba copiosa. Quum autem appropinquaret portæ civitatis, ecce defunctus efferebatur filius unicus matris suæ. Et hæc vidua erat.

Multa hic enumerat Evangelista, quasi rationem redditurus futuri miraculi, quare

justum fuerit, ut misericordiam magnam suam Christus desolatæ impenderet mulieri. Siquidem ad portam veniens civitatis, vidit contra se efferri defunctum sepeliendum. Habebant enim veteres monumenta sua extra civitates, quo longius cadaveribus putrefactis non inficeretur aer in civitate. Narrantur hic multa tristia quæ compassionem exigunt. Primum est, quod defunctus efferebatur sepeliendus, quem mulier omnisquæ turba plangebat. Deinde additur, quod mulieris viduæ hic erat filius, quo ejus dolor præ aliis erat gravior.

Tertio additur, quod erat is unigenitus. Neque enim alium in quem respiceret, filium habuit. Tanto magis itaque doluit, quo præter hunc non habuit alium. Quarto dicitur vidua, quippe quæ marito ac filio orbata, nullam prorsus exspectabat consolationem. Itaque brevibus verbis ærumnæ molem universam explicat. Mater, inquit, vidua erat, quæ alium non sperabat filium: et hunc quem solum lactaverat, nunc mortuum amisit, qui alacritatis occasio fuerat matri, et loco defuncti patris solatium. Idcirco luctus matris fiebat ingens et mœror gravis. Accedebat quod is jam erat adolescens, in quo mater ejus omnem per illius infantiam et pueritiam navaverat operam, et jam major natu cum matri esse poterat et commodo et consolationi, e medio sublatus est.

Et turba civitatis multa cum illa.

Vides hic morem antiquissimum, quod funera comitabantur olim amici et turba multa. Quod si dicas Ethnicis id fuisse et paganis solitum: fuit quidem, fateor, sed non solis illis, quandoquidem et filiis Israel hoc fuit familiare. Nam cum Joseph et fratres ejus mortuum Jacob patrem suum sepeliendum in terram Chanaan ducerent, multi Ægyptiorum et optimates illos longius extra terram suam comitati sunt. Sic enim legimus: *Ierunt cum Joseph omnes seniores domus Pharaonis, cunctique majores natu terræ Ægypti, et facta est turba*

non modica. Quo simul laudatur mos ille vetustus, curam scilicet habere sepulchri: nec improbari debet, si defunctorum quandoque exuviæ deferantur ad alia loca sepeliendæ, in quibus viventes desideraverunt sepeliri, quandoquidem tam sanctus patriarcha Jacob sepeliri voluit cum majoribus suis Abraham, Isaac, Rebecca, et Lia uxore. Joseph quoque moriturus adjuravit fratres suos, prædicens illis futurum, ut Deus illos visitans educeret de Ægypto in terram Chanaan, et tunc sumite, inquit, ossa mea vobiscum, quod et Moyses diligenter effecit. Hæretici autem nostri in locis sacris nolunt sepeliri, sed in campo, sepultura nimirum asinina, agente id divina providentia, ne sepeliantur, ubi jace-re inter catholicos indigni sunt, sed sepultura suoapte judicio utantur campestri, qua hæretici debent et excommunicati ab Ecclesia sepeliri.

Quam cum vidisset Jesus, misericordia motus super eam, dixit illi: Noli flere.

Non tam exteriori oculo, quam interiori viduam desolatam respexit Dominus, totus effluens pietate et miserationibus. Ideo dicitur ab Evangelista: Misericordia motus super eam. Erat enim compatientissimus. Nam quia naturam humanam vere assumpsit, ideo omnes etiam affectus naturæ humanæ, qui illam comitantur, assumpsit. Proinde etiam tanquam homo Christus naturaliter fuit, maximeque compatiens et misericors. Nec mirum. Nam in cœlis Patrem habuit misericordiarum, Deum totius consolationis, in terris vero matrem virginem pulcherrimæ dilectionis, clementissimæ misericordiæ et pietatis. Dixit itaque Jesus flenti viduæ: Noli flere. Non potuit piissimum ejus cor ferre lacrymas mœrentis, sed ad consolandam eam festinabat. Ideo mox sequitur:

Et accessit, et tetigit loculum. Hi autem qui portabant, steterunt. Et ait: Adolescens, tibi dico: Surge.

Summa
hujus
Evangelii
qualis sit.

Funeris
sepeliendi
mos anti-
quissimus
quis.

Gen. 1, 7,
9.

Sepu-
chorum
curam h-
bendam
esse.

Gen. XL
29-31.

Ibid. L, 2
24.

Exod.
XIII, 19.

Sepultu-
asinina c-
utantur
hæretici
Lutheran

Misericor-
dissimus
compatie-
tissimus-
que cur-
fuerit
Christus

II. Cor.
3.

Eclli.
XXIV, 24

Loculum
defuncti
cur tetige-
rit Chri-
stus.

III. Reg.
xvii, 21.

Act. ix, 40.

Accessit, inquit, et tetigit loculum. Non opus erat ut loculum tangeret, potuisset enim solo verbo imperare. Tetigit tamen quo ostenderet humanitatem suam organum esse divinitatis. Vide autem quia cum Elias suscitare vellet filium viduæ, incubuit super eum ter, donec calefacta est caro pueri, deambulans aliquoties huc et illuc et orans, nec tam faciliter suscitare potuit defunctum, ut Christus. Petrus quoque Thabitam suscitans oravit, nec suo est nomine usus, sed invocato Christi nomine eandem suscitavit. Porro Christus multo majori utens potentia, non orando, sed sua virtute, imperandoque excitavit mortuum. Huic enim omnia vivunt, nec aliter mortuis quam vivis loquitur. Steterunt autem qui loculum portabant, sperantes fortasse quod futurum erat, expectabantque Domini voluntatem.

Et resedit qui erat mortuus, et cœpit loqui. Et dedit illum matri suæ.

Nihil est mirandum, quod ut Anna mater Samuelis in Cantico dicit: *Dominus mortificat et vivificat, deducit ad inferos et reducit*. Qui enim verbo, quum non essent, creavit omnia, potest eadem, quum fuerint collapsa, quoque restaurare. Imperavit adolescenti, surrexit adolescens, et in loculo resedit. Cœpit loqui, quo vere se vivere indicaret. Sed vide quid benignissimus Dominus fecit. Non jussit adolescenti ut sequeretur se, nec aliud quidpiam simile. Sed dedit illum matri suæ. Ab hac noluit eum avellere, in cujus consolationem illum suscitaverat. In quantas putas laudes, in quantum gratiarum actionis affectum desolata illa mater et vidua erupit? Sua enim lætitia alios omnes, qui aderant, in Dei laudem et in congratulationem hujus beneficii sui excitavit. Ideo sequitur:

Accepit autem omnes timor, et magnificabant Deum, dicentes: quia Propheta magnus surrexit in nobis, et quia Deus visitavit plebem suam.

Non fuit ille timor servilis, qui plebem invaderet, sed *timor Domini sanctus permanens in seculum seculi*: nempe timor reverentiæ et admirationis. Propter quem magnificabant turbæ Deum, confitentes eum omnipotentem, ejusque clementiam in subventionem consolationeque humanarum miseriarum laudantes. Laudabant quoque Christum, ut miraculi hujus ministrum. Quem quia perfecte nondum Dei Filium noverant, laudem ei tribuunt prophetæ. Prophetam magnum (ut putatur) intelligebant Messiam Christum, qui in lege per Moysen Judæis promissus fuerat a Deo. Hoc namque (puta quod de Christo loquebantur) subindicant verba quæ sequuntur: quia Deus visitavit plebem suam, utpote mittens quem mittendum promiserat, quemque audiendum et illi obtemperandum jusserat. Juxta sententiam Augustini, tres Dominus mortuos suscitasse legitur, non quod plures non suscitaverit, sed quod de tribus tantum suscitatis in Evangelio legimus. Potuit enim, si voluisset, plures resuscitare, ut fortasse suscitavit, et futurum est, ut in fine mundi resuscitet omnes: tamen de tribus tantum scriptum est mortuis suscitatis. Nec id otiose. Significant enim hi tres aliquid, quo debeamus instrui, de spiritali morte, quæ est peccatum. Per mortem enim corporis, mortem intelligimus animæ. Et per mortuum corporali vita destitutum, peccatorem intelligimus in anima mortuum. Sub triplici igitur differentia Christus mortuos tres corporaliter suscitavit. Primo, suscitavit filiam Jairi archisynagogi, quæ intra parietes nondum elata jacebat mortua. Hæc significat mortem animæ, eam scilicet quæ adhuc secreta et intus est, quasi intra parietes domus, in voluntate, nondum in opere. Verbi gratia: Statuit, nescio quis, per malam voluntatem mœchari, nondum mœchatus est, sed voluntatem habet mœchandi, jam mortaliter peccavit, quia scriptum est: *Qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, jam mœchatus est eam in corde suo*. In corde igitur et voluntate

Ps. xviii,
10.

Deut.
xviii, 15.

August.

Mortui
tres Christi
resuscitati
my-
stice quid.

Luc. viii,
54.
Filia archisynagogi
suscitata
quos si-
gnat.

Matth. v,
28.

jam deliquit, licet peccatum nondum prodierit in opus. Hoc (ut dixi) genus mortis in filia hac defuncta significatur. Quam Dominus Jesus (licet æque possit suscitare omnes, cum sit infinitæ virtutis) propter significationem quasi minori ostendit hanc negotio suscitandam. Dicebat enim: Non est puella mortua, sed dormit. Vere dormiebat Christo, qui eam potuit suscitare. Facilius enim ei fuit mortuum suscitare de loculo, quam tu suscitare posses dormientem de somno. Itaque peccatores in anima, in voluntatisque secreto mortuos Dominus Jesus resuscitat. Alterum suscitavit mortuum hic filium viduæ, qui elatus jam erat ad portam, aut extra mœnia civitatis. Jam enim omnibus erat manifestum illum esse mortuum. Significantur autem idcirco per hunc mortuum peccatores hi, qui etiam opere peccaverunt. Opere enim tunc mortuus elatus est. Verbi gratia: Cecidit quispiam in peccatum grande cujus ictu lethale vulnus accepit. Non potest anima hæc diutius vivere, quia ejus vita ab ea recessit Deus. Hæc igitur mortua est anima, et jam jamque ad sepiendum elata. Oret pro ea mater Ecclesia, congemiscant omnes, plangantque animam mortuam. Videat Christus fletum universorum, misereatur impii, suscitet eum, qui efferebatur mortuus, resurgat defunctus, et incipiat salutaria loqui. Tertium suscitavit Dominus mortuum Lazarum, et hunc quatruiduanum. Quarta enim tunc luce jacuerat in sepulchro mortuus, ut diceretur jam de eo: Fœtet. Hunc suscitavit Dominus Jesus lacrymans, ac fremens in seipso. Quo ostendit magni esse negotii suscitari quatruiduanum mortuum et sepultum. Non quod impossibile esset ei omne verbum, nec quod majoris sibi foret difficultatis resuscitare quatruiduanum mortuum, quam resuscitare una hora defunctum, sed quod voluit indicare peccatorem quatruiduanum mortuum, hoc est, eum qui multo tempore in peccatis jacuit mortuus, quemque pravæ consuetudinis moles ut saxum aut sepulchrum premit, graviter

ad vitam redire gratiæ: non quo illi Deus durior inclementiorque sit quam alteri, sed quod sua duritia et obstinatione, qua in peccatis obriguit peccator, gratiæ divinæ obicem ponat, nec divinæ illustrationi præbeat locum. Hic enim per Lazarum mortuum nobis significatur, ex monumento resuscitatum, utpote in peccatis jam suis mala consuetudine sepultus: quare nemini de illo jam spes reliqua fuerit, ut converteretur, quippe qui opinione et fama etiam fœteat. Hanc, inquam, difficultatem, ut hujusmodi peccatores converterentur, ostendit Dominus Jesus lacrymans, fremens, et spiritu turbatus in resuscitatione Lazari, non propter Lazarum, sed propter illos mortuos, qui in Lazaro significabantur. Significatum itaque est in nobis trifariam esse moriendi conditionem, quæ in tribus, quos Dominus Jesus suscitavit mortuis est expressa. Puta in uno qui domi secretoque jacebat mortuus, in altero qui extra domum elatus fuerat, et in tertio, qui jamdudum erat sepultus. Quomodo autem hos Dominus suscitavit, ita suscitavit eos quoque qui in anima per peccatum mortui sunt, aut in voluntate tantum ac consensu, aut in opere, aut in consuetudine et obstinatione.

Vos autem, filii, moneo, ut ab omni genere mortis quæ animam tangit, vos contineatis. Nolite circumferre vobis animam peccato mortali obnoxiam, Dei inimicam, gratiæ divinæ hostem, diaboli filiam, gehennæ ream, et inferni escam. Nunquam adeo sit in vobis obstinata voluntas, ut in peccato scienter vel uno momento perseveretis lethali. Ideo, filii, obsecro unumquemque vestrum per mortem Domini nostri Jesu Christi, quam pro vestra ille sustinuit salute, ut omni ad minus sero, antequam quispiam vestrum ingreditur lectum, sollicita discussione cor suum, hoc est, omnes, non solum actiones, verum etiam verba et cogitationes suas visitet, et penitus perspiciat, ut si aliquid infidele, injustum, petulans, impudicum, voluptuosum, ex privato amore natum, aut proximo injurio-

Luc. vii,
14.
Filius viduæ suscitatus quos significet.

Joann. xi,
43.
Lazarus suscitatus quos significet.

Lacrymæ Jesu in resuscitatione Lazari quid indicent.

Luc. i,
37.

Lazarus quatruiduanus quos designat peccator

Morti animæ conditio triplex.

Exhortatio ad mortem animam præcavendam.

Conscientia quod quicquid a culpa sua distat

sum seu molestum in se invenerit, illud antequam ingrediatur lectum, ad iudicium revocet: atque sicubi quid in verbo, opere, aut cogitatione perperam actum fuerit, illud corrigat damnando malam voluntatem, illamque revocando, et propositum e diverso constabiliendo bonum. Iterum dico, fili (unicuique vestrum loquor), sero antequam intraturus es lectum, discute cogitatus, affectus, intentionem, animique motus, quos habuisti in omni opere, verbo et voluntate, lustrando, investigandoque quid ad hoc agendum, quid ad illud dicendum, quid denique ad cogitandum te induxerit. Expende quid in die exacta abjeceris, quid recusaveris aut negaveris Deo aut proximo: deinde quid etiam egeris, aut quid egisse agereve volueris. Et si in mala te deprehenderis voluntate aliquid, scilicet in animo habentem constitutum, quod nefarium esset, mox ad genua, aut in faciem ad terram ante Dominum humilis et supplex procide, de peccato quod habebas

animo conceptum, veniam pete, et malam corrige voluntatem. Quod si jam cecidisse te inveneris aut deliquisse, nequaquam desperes, nec in mala voluntate dejectus maneat, sed lacrymas quascumque potes, in te excita, veniam humillime a Deo pete, gratiam ejus et misericordiam invoca, et tanquam modo genitus in Dei servitio statue cavenda cavere, amanda diligere, sectandaque imitari. Tertio iterum nunc dico: Non ingrediaris lectum, nisi eo te induxeris, ut doleas saltem de omni peccato, ut statuas ab omni cavere delicto præsertim lethali, et divino Ecclesiæ ac superioris tui cuicumque obtemperare præcepto. Hæc tria adeo sunt tibi necessaria, ut sine illis tibi non sit vita. Quæ si adfuerint, nulla erit tibi mors aut periculum. Dominus noster Jesus Christus faciat, ut hæc aliaque, quæ illi placent, semper nobis se donante adsint, qui cum Patre et Spiritu Sancto est Deus benedictus in secula, Amen.

Tria quædam ad mortem animæ præcavendam necessaria.

SERMO IN EADEM DOMINICA

UNDE MORS HOMINI ACCIDERIT. QUI ITEM SINT, QUI EFFERANT SPIRITUALITER MORTUUM AD SEPULCHRUM.

DEFUNCTUS efferebatur unicus filius matris suæ. Lucæ VII, 12.

Scimus omnes tam certum nobis esse mori, quam est incerta mortis hora. Proinde quantumvis vita proteletur, necesse est tamen mortem tandem accedere, vitamque finiri. Legimus quidem de veteribus Henoch, Mathusalem et Noe, hisque aliis, maxime qui præcesserunt diluvium, quam multi eorum octingentis, nongentisque vixerunt annis. Quibus tamen aut pluribus expletis, nusquam non sequitur, et mortuus est. Itaque quamlibet longæva fuerit ætas illorum, recepit tamen finem suum. Et tu si hodie mille vixisses annos, quid de omni vita tua, quid de tempore ac

aliis quæ præterierunt, haberes omnibus? Prorsus nihil. Non plus tibi de exacta ætate superesset morituro, quam esset infanti, qui quatuor duntaxat diebus vixisset. Sciedum autem triplicem esse mortem hominis, puta corporis, animæ, et utriusque. Quod si interrogaveris unde veniat mors hominum, cum scriptum sit: Deus mortem non fecit, dicendum quatuor esse quæ convenient ad hoc, unde causa seu occasio sumpta est mortis humanæ, quorum tamen nullum causa tota seu plena foret solum, sed hæc simul accidentia damnant ad mortem. Hoc sane tamen intelligatur, quandoquidem hominis inobedientia et prævaricatio non dubitatur præcipua mortis

Mors hominis triplex quæ sit.

Sap. 1, 13.

Mors unde acciderit homini.

Gen. v, 27.
Ibid. ix, 29.

Gen. iii, 19.

hominum esse causa. Itaque primum est justitia divinæ prohibitionis. Dederat enim primo nostro parenti Deus præceptum in paradiso, dicens : *Ex omni ligno paradisi comede : de ligno autem scientiæ boni et mali ne comedas. In quacumque enim die comederis ex eo, morte morieris.* Non autem tunc Eva creata erat, quando hoc dedit præceptum Deus. Unde colligitur, si Eva licet ex marito didicisset præceptum datum, tamen ad consilium serpentis suasa et inducta comedisset sola de ligno prohibito, nec Adam illi consensisset, mansissemus omnes in originali justitia incorrupti, juxta sententiam Augustini super Genesim, dicentis : Si vir non peccasset, humanum genus minime peccatis corruptum periisset. Jam fieri potuisset, ut Dominus non prohibuisset edere de ligno scientiæ boni et mali. Quod si ita factum fuisset, ut non esset prohibens, non fuisset etiam delinquens. Ubi enim non est lex, ibi non est etiam prævaricatio. Sine lege enim peccatum mortuum erat. Dicendum igitur, si Deus non prohibuisset, Adam prævaricari non potuisset. Verum hic objicere quis posset : Ergo Deus fuit causa mortis. Si enim non prohibuisset Deus, homo non peccasset. Dicendum, Deum constituisse hominem liberum in paradiso, ita ut omnia illi permetteret, uno solo præcepto dato quo esum ligni illius prohibebat, in quo quomodo obedientiam Deo exhiberet, probaretur. Non enim poterat subditus esse Deo, nullo accepto præcepto, in quo Deo obediret. Non igitur Deus causa fuit peccati, nec occasionem præbuit delicti, quamvis homo sibi occasionem sumpserit ruinæ. Nam quod ad probationem Deus instituerat hominis, homo sibi vertebat in ruinam : et unde sumere ex obedientia sibi debuerat occasionem coronæ, ibi prævaricando sibi occasionem sumpsit ruinæ. Quod ergo bonum erat, prævaricando fecit sibi malum homo. Non igitur causam Deus præbuit, quæ induceret ad peccandum hominem, sed homo sibi ipsi usurpavit transgrediendi temeritatem. Nam sicut

scriptum est : *Deus ab initio constituit hominem, et reliquit eum in manu consilii sui : adjecit mandata et præcepta sua, si volueris mandata conservare, conservabunt te in perpetuum. Apposuit tibi ignem et aquam, ad quod volueris, porrige manum tuam.* Itemque : *Ante hominem vita et mors, bonum et malum, quod placuerit ei dabitur illi.* Quapropter sicut Augustinus ait, non est Deus inventor mortis, sed judex. Mortis enim auctor peccator est.

Secundum quod accessit et cooperabatur homini ad mortem, fuit malitia diabolicæ fraudis. *Invidia enim diaboli mors intravit in orbem terrarum.* Dedita enim opera hostis noster primo circumvenit Evam fraude : deinde per Evam tentavit etiam virum. Tertium quod cooperatum est ad mortem, est stultitia femineæ conditionis. Varium enim et mutabile semper genus est femineæ. Itaque vidit mulier quod bonum est lignum, ad vescendumque suave, pulchrum item oculis, aspectuque delectabile, tulitque de fructu ejus et comedit. Non enim erat lignum malum in paradiso, quod prohibuerat Deus, aut fructus malus, sed omnia erant bona. A bono igitur Deus Adam abstinere præcepit, quo perfectior ejus foret obedientia. At ubi mulieri magis assentiri illi placuit quam Deo, a diabolo captus est. Quapropter sibi fecit ipse, ut lignum illud recte vocaretur lignum scientiæ boni et mali. Quamdiu enim præceptum non essent transgressi divinum, nihil nisi bonum sciebant. Quamdiu, inquam, Deo obediebant, obediebant illis quoque omnia, nec eos creatura aliqua lædebat : postquam vero Dei mandatum transgressi sunt comedentes de fructu ligni vetiti, per inobedientem hunc gustum, Adam cum omni posteritate sua, scivit per experientiam etiam malum. Sensit enim mox rebellionem carnis in se, concupiscentiam malam, et inclinationem ad peccata pronam ac vehementem. Quartum et hoc præcipuum, quod generavit mortem, fuit cupida assensio Adæ, ad acquiescendum

Gen. II,
17.

August.

Rom. IV,
15.

Deum
non fuisse
causam
peccati aut
mortis.

Ecclesi.
14-18.

August.

Sap. II.

Gen. III.

Lignum
paradis-
cur dict-
sit scien-
tiæ boni
et mali
gnum.

mulieri, quum illud sciret malum, et a Deo prohibitum, licet illud fortasse veniale speraverit. Unde revera Adam non est seductus, nisi in hoc quod venialem et levio-rem quam accidit, hanc transgressionem putabat. Mulier autem seducta est, quæ serpenti credidit. Itaque habes hic quatuor, quæ induxerunt nobis mortem, quam Deus Adæ, antequam peccaret, interminatus est. Parum autem fuisset, si Adæ peccatum fuisset personale tantum, quo solus ipse, non autem ejus posteritas damnationis et sententiæ divinæ particeps fuisset. Sed modo peccatum fuit quidem per illum commissum, et in eo nihilominus vitiata quoque est tota natura humana, et suæ transgressionis nos omnes fecit participes, quotquot de ejus semine propagati nascimur. Fuimus enim, dum peccaret, omnes virtualiter in eo : ideo peccatum per Adam pertransiit in omnes. Quod

Rom. v, 12. Apostolus dicens : *Sicut, inquit, per unum hominem peccatum intravit in hunc mundum et per peccatum mors, ita in omnes homines mors pertransiit.* Ista mors est amara peccatoribus et injustis, sicut *Eccli. xli, 1-3.* *Eccli. xli, 1-3.* *O mors, quam amara est memoria tua homini pacem habenti in substantiis suis.* Porro justis et Deum timentibus non est formidabilis. Propterea ibidem sequitur : *O mors, bonum est judicium tuum homini indigenti, pauperi et justo.* Est autem mors hæc sæpenumero meditanda. Facit enim delectationes carnis et mundi languescere, et in nulla re gaudere tem-
porali.

Mors ani-
mæ quo-
modo in-
feratur.

Ezech.
xviii, 20.

Est alia mors spiritualis in hac corporali morte significata, quæ est mors animæ, et illa infertur per peccatum, sicut scriptum est : *Anima quæ peccaverit, ipsa morietur.* Quomodo enim mors corporalis est separatio animæ a corpore, ita mors animæ est separatio animæ a Deo. Sciendum autem per corporaliter hic mortuum adolescentem significari mortuum in anima, qui cecidit in peccatum mortale opere et consensu, is scilicet, qui manifestus est peccator, et prodit elatus in publicum ut sepe-

liatur, id est, induretur. Hunc autem quatuor efferunt portatores ad sepulchrum obstinationis et indurationis. De quibus sepulchris loquitur Dominus, cum dicit : *Væ vobis, Scribæ et Pharisei, qui similes estis sepulchris dealbatis, quæ foris apparent hominibus speciosa, intus vero plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcitia.*

Itaque primus portator ad sepulchrum, hoc est, ad obstinationem, desperationem, obdurationem ac impoenitentiam, est consuetudo peccandi. Iterando enim peccatum conscientie hebetatur stimulus, et minus læditur, id est, in dies minorem sentit læsionem ac dolorem, sive vulnus. Inde fit, ut Dei timor paulatim in homine, totusque tandem pereat. Quo extincto sequitur caligo et cæcitas, ut non horreat peccator quodvis perpetrare malum. Secundus portator ad sepulchrum est peccati defensio. Cujusmodi Sodomitæ fuere pessimi : ubi peccatum adeo inoleverat, adeo erat commune, adeo denique propugnabatur, ut Loth viro justo impios illos roganti ne peccarent, responderent. *Ha-*

Portatores
spirituali-
ter mor-
tuum effe-
rentes qui
sint.

Matth.
xxiii, 27.

Sepul-
chrum ani-
mæ mor-
tue quod.
Consuetu-
do peccan-
di.

Peccati
defensio.

Gen. xix, 9.

bitare venisti, non leges dare : magisque reprehenderetur vitiorum accusator, quam patrator. Quamdiu enim peccator sua defendere nititur peccata, nullum habet animi pœnitendi. Tertius portator est persuasio ad malum. Sunt qui se peccatores agnoscunt ac gemunt, neminem tamen volunt alium in eadem peccata, aliave pertrahere. Dolent quod sese non valent superare, aliis tamen bene consulunt. Hi ad conversionem et pœnitentiam magis sunt vicini. Verum contra sunt alii quibus satis non est se peccare impieque vivere : sed corrumpunt alios etiam et seducunt, quos socios volunt habere peccatorum. Quibus tamen tanquam contagiosis et pestiferis non est acquiescendum. Hos quoque Sapiens prævidens hortatur cavendos, dicens : *Fili mi, si te lactaverint peccatores, ne acquiescas eis. Si dixerint : Veni nobiscum, insidiemur sanguini, abscondamus tendiculas contra insontem frustra, omnem pretiosam substantiam repe-*

Persuasio
ad malum.

Prov. 1,
10-16.

riemus et cætera quæ in Proverbiis sequuntur usque ad id : *Marsupium unum sit omnium nostrum*, deinde additur : *Fili mi, ne ambules cum eis, probibe pedem tuum a semitis eorum. Pedes enim eorum ad malum currunt*. Quartus portator, est gloriatio in peccato. De qua in Proverbiorum quoque libro dicitur : *Lætantur cum malefecerint, et exultant in rebus pessimis. Et horum cuidam dicitur in Psalmo : Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate?*

Gloriatio
in peccato.

Ps. LI, 3.

Portatores
alii qua-
tuor.

Pudor
confitendi
peccata.

Timor
faciendi
opera pœ-
nitentiæ.

Matth. XI,
12.

Job VI, 16.

Spes vana
diuturnio-
ris vitæ.

Possunt item alii quatuor portatores assignari, qui animam peccatricem ad sepulchrum impœnitentiæ efferunt. Nam primus est pudor confitendi. Obscœna enim ac turpia ac inverecunda peccata non audent confiteri, quæ ausi sunt in oculis Dei cuncta cernentis patrare. Sunt enim qui inter pocula audent sua turpia jactare, quæ non audent in secreto confessionis fateri. Hic pudor multos opprimit, ut loqui non possint, et sic in peccatis perseverant impœnitentes. Secundus portator est timor aggrediendi faciendique opera pœnitentiæ. Nemo sibi vim vult inferre, cum tamen Christus (ut scitis) dixerit : *Regnum cælorum vim patitur, et violenti rapiunt illud*. Sed continget nobis juxta Scripturam : ut qui timet pruinam, irruat super eum nix. Superbus libenter abrenuntiaret honori aut officio : sed timet humiliari aut vilior haberi. Avarus compatitur egeno, sed non potest a nummo separari, quem tribuat. Libenter quoque ageret pœnitentiam, sed non potest ablata aut non sua restituere. Manet igitur perseverans in peccatis suis. Pari modo luxuriosus vellet a turpitudine peccati desistere, sed gravate fert, ut voluptate careat, et formidat tentationibus uri. Gulosus vellet jejunare, sed timet pati famem. Hoc modo quia concupitis nolumus carere, et molestias fugimus ac gravamina, idcirco perseverantes in peccatis, portamur ad sepulchrum. Tertius portator est vana spes diuturnioris vitæ, promittens peccatoribus longum vivendi delinquendique spatium, quod ad pœnitendum nihil de tempore cogitent præsenti, sed

futura semper tempora pœnitentiæ tribuant. Dicunt enim illud Sapientiæ : *Venite, fruamur bonis quæ sunt, et utamur creatura tanquam in juventute celeriter*. Coronemus nos rosis, et cætera quæ nihil aliud sonant, quam modo quamdiu possumus, expleamus desideria nostra, et faciamus delectationes nostras : cum recedendum hinc fuerit, tunc a peccatis cessabimus. Quod nihil aliud est dicere, quam postquam diutius peccare non possumus, cessabimus, non advertentes scriptum esse : *Dies Domini sicut fur in nocte ita veniet*. Dicunt enim qui ejusmodi sunt, circa vitæ extrema se dicere velle cum latrone : *Domine, memento mei*. Dicunt scriptum : In quacunque hora ingemuerit peccator, peccatorum illius non velit Deus esse memor amplius. Ad timendum est eos fallendos, puta qui dicere cum latrone hæc verba possunt : Domine, memento mei, et cætera, non tamen pari corde, nec eodem spiritu, quo hæc latro dixit. Quid enim tibi hæc verba proderunt (quisquis es) dicere, si compuncto animo et contrito, humiliato, pœnitentique corde non dixeris ? Nemo igitur hæc verba ut latro salubriter dicit, nisi cui singulari fuerit id gratia datum e cælo. Quocirca dum sane vivitis, filii, audite Ecclesiasticum dicentem : *De propitiatu peccatorum noli esse sine metu, neque adjicias peccatum super peccatum, et ne dicas : Misericordia Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim et ira ab illo cito proximant, et in peccatores cito respicit ira illius*. Quartus portator est desperatio veniæ. Dum enim peccata peccatis cumulantur, dum non fit peccatorum per confessionem evacuatio, dum glorianur etiam in peccatis suis impii, nec abstinere volunt a peccatis, nec frangere vincereque sua prava desideria, fit ut tandem obruentibus simul omnibus peccatis, spem nobis tollant veniæ hostes nostri, qui donec nos pertraxerint ad peccandum, levia omnia et remissibilia mentiuntur. At ubi in profundum malorum duxerint, abducunt in despera-

Sap. II,
8.

I. The-
v, 3.

Luc. XXI,
42.

Eze-
xviii, 21
22.

Eccli. v
5-7.

Desperatio
veniæ.

tionem: peccata nostra etiam aggravantes, Domini vero misericordiam ab oculis et a corde nostro ubique avertunt.

Peccati
mortalis
periculum
quantum.

Rom. II, 5.

His itaque portatoribus defertur anima mortua ad impoenitentiam, ad sepulchrum desperationis et obstinationis. Vestrum autem est, filii, ut nunquam perseveretis in aliquo peccato mortali. Quando enim in mortali estis peccato, in potestate estis diaboli, et divina misericordia permittente, juste vos ille mox ad tartara secum sumeret, sed benignitas Dei, vos ad poenitentiam expectat. Verum, videte ne vobis thesaurizetis iram graviolem in die iudicii, perseverando in peccatis vestris et contumeliis Dei. Ah, filii, agnoscite misericordiam Domini nostri Jesu Christi. Non erit difficile ei vestri misereri. Pronior est ad miserendum, quam vos esse potestis ad petendum. Non erit quoque difficile vobis

salvari. Petite ex toto corde veniam a piissimo Domino nostro Jesu Christo Salvatore, pro peccatis vestris, et eadem lugeate. Stabilite voluntatem vestram ad non peccandum denuo, et pro gratia hac adjutorioque vobis a Deo conferendo, eundem indesinenter obsecrate, et procul dubio salvi eritis sperantes in eo. Si senseritis vobis displicere peccata vestra, et volueritis ab his deinceps contineri, et quanquam nota sit vobis fragilitas vestra, non tamen vultis denuo ad eadem scintilla et temere redire, sed Deo in omni ejus beneplacito servire: et si praeterea ad hoc perficiendum confiditis in auxilium divinae pietatis, credite mihi, Dei misericordia, si vos circa finem ita invenerit, salvabit vos in Christo Jesu Domino nostro, qui est benedictus in secula, Amen.

Salvari
quomodo
non sit ho-
mini diffi-
cile.

DOMINICA SEPTIMA DECIMA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

OBSECRO vos ego vinctus in Domino, ut digne ambuletis vocatione, qua vocati estis, cum omni humilitate et mansuetudine, cum patientia, supportantes invicem in charitate, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Unum corpus et unus spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestræ. Unus Dominus, una fides, unum baptisma. Unus Deus et Pater omnium, qui est super omnes, et per omnia, et in omnibus nobis. *Ad Ephes. IV.*

Eph. III,
19.

SUPERIORIS Dominicæ lectio in eadem Epistola ibi finiebatur, ubi hodierna die præsens nunc incipit. Scripserat namque Ephesiis divus Paulus, quantum rogaret Deum, genua sua flectens ad eundem pro illis, illisque ut implerentur omni plenitudine Dei, optaret. Verum quia sciebat non ita sua dona homini infundere Deum absque conatu, labore et desiderio hominis : idcirco hortatur nunc Ephesios his donis, quæ illis quotidie precabatur ipse, sese, qui dona hæc Dei cuperent, dignos idoneosque præstare. Itaque dicit : Obsecro vos ego vinctus in Domino. Dum hæc scriberet Paulus Ephesiis, Romæ tunc erat vinctus catenis, et in carcere seu custodia. Propterea dicit se vinctum, non propter furtum aut homicidium, sed in Domino et propter Dominum, hoc est, pro amore Domini. Sed vide quid obsecrat, id est, per sacra rogat : Obsecro, inquit, ut digne ambuletis vocatione, qua vocati estis. Ambuletis quomodo vocationem vestram decet, ut moribus sanctitateque vitæ, id quod Christi servum oportet, præstetis. Ambuletis autem ad cœlestem tendentes

patriam cum omni humilitate et mansuetudine. Vide quomodo humilitati mansuetudinem, hoc est, mititatem conjungat : quas quisquis Dei esse vult servus aut discipulus, non negligat oportet, cum Dominus dicat : *Discite a me quia mitis sum et humilis corde.* Cum patientia supportantes invicem, quo alter alterius onus juvet portare : in charitate, hoc est, non propter inanem gloriam, non propter cujuscumque importunitatem, nec propter quodcumque aliud, sed solum propter charitatem. Inter adversa, quæ vicissim suffertis, estote solliciti servare unitatem spiritus, unanimitemque voluntatis, ut sit vobis cor unum et anima una in Domino, in vinculo pacis, quo pax animorum, in exteriorique homine concordia, sit inter vos vinculum quoddam et nexus unitatis spiritus. Unum corpus estis mysticum in Christo, qui eodem spiritu vivitis. Unus enim Spiritus est Sanctus, qui vos vivificat, docet, ducit et regit, sicut multa membra ejusdem corporis corporalia anima una fovet, ejusdemque vitam præstat. Sitis igitur hoc modo vos quoque omnes in

Matt.
XI, 29.

Gal. vi,

Act. IV, 3

Christo unum corpus per fidei dilectionisque unitatem : et sit vobis unus spiritus, una mens, una voluntas, sicut omnes in una spe vocationis vocati estis, et quomodo simul unum Patrem habetis, ad unam patriam ambulatis, eandemque remunerationem exspectatis. Unus est Dominus noster Jesus Christus, qui in libertatem de servitute peccati vos liberavit. Una fides, qua ei servitur et qua colitur. Unum baptisma, nunquam scilicet iterabile, quodque idem est, sive a bono sive a malo id

servo ministretur. Unus Deus et Pater omnium. De quo Isaias dicit : *Pater noster es tu : nos vero lutum. Et factor noster tu, et opera manuum tuarum omnes nos.* Ita unus Deus et Pater omnium qui est super omnes exaltatus et supereminens, ubique et per omnia diffusus et in omnibus nobis omnia implens, omnia possidens, omnia gubernans, et per gratiam suam in omnibus nobis quotquot hanc unitatem servamus, quotquot unitate spiritus vivimus, habitans. Is. LXIV, 8.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, LUCE XIV.

NON uno duntaxat, sed variis tentabat modis Dominus Jesus Salvator noster animas, propter quas salvandas in mundum venerat, ad Patrem reducere. Ideo pro his orabat sæpius, pro his vigil noctu in monte, aut alibi solus orando frequens morabatur, pro his synagogam accedebat Judæorum, pro his de castello ad castellum prædicaturus ibat. Postremo ad convivia quoque eorum, quos sui novit observatores et sibi æmulos, ire non recusavit. Nihil enim omisit, quod ad animarum salutem prodesse potuit. Omnia autem faciebat propter electos. Unde est intelligendum, quod hi soli non erant in domo Pharisei qui Christum observabant, et qui livido animo Christum invitantes, aliquid invenire deprehendereve in Christo quæsierunt, quo accusarent eum : sed fuisse etiam ibi bonos, qui ex verbis Christi instruerentur, et ex ejus ædificarentur sermone. Propter quos præcipue ivit, alioqui fortasse ad solos malos non iturus. Dicit igitur Evangelista :

manducare panem, et ipsi observabant eum.

Non bono corde et sincera dilectione putamus hunc Pharisæum Dominum invitasse sed more suo pharisaico, qui erat magnam sanctitatem externa exhibitione ostentare, in consuetudine humana opera promittere justitiæ : latenter vero et in animo plenum esse odio, avaritia et hypocrisi. Hoc modo Phariseus quoque hic noster Dominum tractavit : Invitavit quidem illum ad prandium sed subdola id videtur mente fecisse, nam sequitur : Et ipsi observabant eum. In conviviis solet homo esse loquacior, liberior ac familiarior. Quare Christum quoque sperabant Pharisei in aliquo excessurum, quo illum notarent accusandum. Quamvis autem Christum observantes Pharisei, non sunt in eo ædificati (hoc enim non quærebant), non tamen Christus, sed invidia et odium eorum eos scandalizabant. Nos vero benignitate et patientia Christi instructi confortamur, ut illius exemplo adversarios, insidiatores ac calumniatores nostros non devitemus, ubi pro gloria Dei aliquid agendum : sed inter

Rom. VIII,
2.

Luc. VI,
12.

Matth.
IX, 35.

II. Tim. II,
10.

Mos Pharisæorum
quis fuerit.

Cum intrasset Jesus in domum cujusdam principis Phariseorum sabbato

Philipp. II,
15.

Panem
diversa si-
gnificare.

Paupertas
Christi.

Humilitas
Christi.

Sinceritas
Christi.

malos quoque discamus boni vivere, sicut luminaria in hoc mundo. Intravit autem Jesus domum illius Pharisæi sabbato manducare panem. Non de solo pane loquitur Evangelium, sed quomodo vetus quoque Testamentum per panem significat cibos alios quoscumque, ita hic quoque per panem manducandum, refectionem intelligit paratam. Utitur enim Scriptura nomine panis pro refectione, propter significandam sobrietatem, quæ in refectione quærenda est. Disce hic Christi Jesu paupertatem, qui nihil in hoc mundo tanquam proprium habere voluit, qui quasi egenus et vere pauper aliorum hominum est ministerio refectus, ad alienas ædes invitatus. Disce hic quoque Christi humilitatem, quia neminem sprexit, sed ad observatores et æmulos quoque suos accessit. Disce postremo Christi sinceritatem. Nam licet ad domum hujus esset Pharisæi invitatus, non tamen a veritate aut rectitudine declinavit, quo minus diceret aut taceret, quod erat dicendum, aut palparet dissimularetque veritatem.

Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum.

Non immerito quis suspicari hic possit hydropicum hunc Pharisæorum studio, qui quæreret sanitatem a Domino, procuratum, quamvis id nesciret infirmus, sed invidia Pharisæorum ita actum, ut tunc sabbato curandus veniret, quo observarent an sabbato curaret. Erant enim Pharisæi avidissimi laudis humanæ, et a vulgo æstimabantur (quia sic æstimari quærebant) singulari quadam sanctitate prædicti. Inde igitur, quia gloriam, hominumque opinionem amabant, invidia moti sunt contra Christum. Quem videntes turbæ longo intervallo anteire Pharisæorum sanctitatem, puta in sapientia, in eloquentia, in virtute miraculorum et fama, Christum neglectis Pharisæis sequebantur. Ideo observabant eum, quæstionibusque tentabant, simulantes humilitatem duplici corde. Quærebant autem hoc præcipue, ut in Christo quid-

piam invenirent reprehensibile, quo ejus denigrarent famam. Quo nos vehementer exultamus et gratulamur Christi perfectioni, quod ne ab adversariis quidem illius, licet multum insidiantibus et infestis, potuerit in eo inveniri quidquam, quod vel haberet mali speciem.

Quia vero diximus sæpius, quod Pharisæi observarint Dominum Jesum, dicendum triplicem esse observationem. Prima est humilitatis et charitatis, propterea quod alium observans optime sentiat de illo, et cupiens ejus operibus ac moribus instrui ac ædificari, ideo observet illum. De hujusmodi observatione fervidæ voluntatis, Paulus dicit : *Observate eos qui ita ambulat, sicut habetis formam nostram.* Alia est observatio, quæ fit per alium propter illius imperfectionem. Et hæc fit ut sicut magister suum observat discipulum : quem ubi in arte defecerit, quærit instruere, ita quisque observet alium in moribus, quem benigne erudire, corrigere, seu illum vult monere, ubi deficere aut perperam agere consideraverit. Et hæc observatio ex charitate venit. Tertia observatio contingit ex invidia, qua quispiam quærit et nititur invenire aut explorare aliquid, quo alium, cui non favet, confutet. Hæc est prorsus contra charitatem, utpote observatio invidiæ. In duabus enim primis aut is qui observat, aut ille qui observatur, quæritur fieri melior. In tertia fere semper latet invidia : hoc casu excepto, ut dum Prælatus observat suum subditum, pro quo rationem reddere tenetur, aut contra quem accusationes et querelas audivit : quia hæc observatio non pertinet ad tertiam, sed ad secundam conditionem. Non debet tamen Prælatum, ubi nihil accusationis nihilve suspectum advertit, ex sola curiositate investigare ac quærere quod corrigat in subdito : sed tunc solum debet corrigere quando aliquid denuntiatur aut percipit, aut quando admonetur, vel ab interna inspiratione, vel ab hominibus vigilare seu accusati alicujus vitii veritatem explorare. Scriptum enim est : *Non*

Christi
perfectio
quanta.

Observatio
triplicis
quæ.

Philipp.
17.

Quare
Christum
observa-
runt Pha-
risæi.

Prælatum
quando
alium ob-
servare de-
bet subdi-
tum.

Prov. xx
15.

quæras iniquitatem in domo justî, nec vases requiem ejus. Itaque qui nullius habet rei curam sibi commissam, non recte observat alium, nisi (ut supra dixi) id fiat ex singulari charitate, qua timet suo fratri confusionem, ignominiam aut ruinam. Itaque Dominus habens hydropicum ante se, cujus infirmitas orabat, dixit, ut sequitur.

Observatio charitatis quæ sit.

Et respondens Jesus dixit ad legisperitos et Phariseos, dicens: Si licet sabbato curare?

Responsio Christi ad cogitationes Phariseorum.

Quid responderit (inquis) Dominus, mirum est, qui nihil fuit interrogatus. Verum est, nil ad Phariseorum verba, sed ad eorum cogitationes et corda respondit. Novit enim quid in illorum ageretur cordibus. Sentiebat eos ad murmurandum, perperamque judicandum paratos, si sabbato curaret. Ideo quo minus illi scandalizarentur, qui ex cæcitate sua scandalum sibi sumebant, non ex Christi operibus, eorum respondit cogitationibus dicens, interrogando eos, antequam in sabbato curaret languidum, atque eos ne scandalizarentur præmonere, seu rationem reddere volens, dicit: Si licet sabbato curare? Licetne (inquit) hominem sanum facere miraculose atque potentia divina? et hoc in sabbato. Hoc enim modo curare nihil est contra sabbatum agere, cum sit opus divinum, pium, cum sit opus charitatis, quod ad Dei fiat honorem, quod Dei omnipotentiae contemplationem, devotionem, ac Dei amorem excitet. Hujusmodi opera a Deo non sunt prohibita, ut etiam præcepta sint fieri in sabbato, et ad hujusmodi sit opera institutum sabbatum sive celebritas sabbati, qua divinis operibus contemplandis vacemus.

At illi tacuerunt. Ipse vero apprehensum, sanavit eum, ac dimisit.

Non interrogavit Jesus Phariseos, quid liceret dubitans, sed eorum confutare cupiens errorem ac temerarium judicium, interrogavit. Ipse enim novit quid sentie-

bant. Verum nihil respondentes Pharisei, tacuerunt. Non enim habuerunt quid responderent. Nec latuit eos sapientia Christi, ut quidquid respondissent, aut imperfectum aut ineptum aut temerarium id fuisset. Tacebant igitur, sed retinebant nihilominus suam obstinatam cæcamque opinionem de Christo, quod curare hominem violatio esset sabbati. Atque ideo non verbis, sed opere quid liceret, Dominus illis ostendit. Siquidem infirmum manu apprehendens sanavit sine verbo, sine oratione, sola sua voluntate imperante. Sanatum vero dimisit, hoc est, abire fecit, quo viderent omnes perfecte illum curatum. Post hoc quia videt eos in cordibus suis murmurare, sequitur:

Et respondens ad illos dixit: Cujus vestrum bos aut asinus in puteum cadit, et non continuo extrahet illum die sabbati? Et non poterant ad hæc respondere illi.

Viso hoc tam grandi miraculo, nihil ædificati sunt Pharisei, sed fatue judicabant Christum violasse sabbatum. Atque ideo ad illorum cogitationes iterum respondens Dominus, dixit: Cujus vestrum bos in puteum cadens sabbato non extrahitur? Si licet jumento subvenire grandi cum labore in die sabbati, subvenire homini non licet? Quasi dicat: Avaritia excæcat vos vestra, qua res vestras perire non vultis, ut non videatis multo magis misericordiam faciendam homini, puta rationali creaturæ, quam jumento. His Phariseis similes sunt quidam pastores Ecclesiarum aut Prælati, quibus major est cura pro animalibus, pro jumentis et equis suis, quam pro animabus subditorum. Ægrotat equus, et quæritur remedium: periclitatur subditus, et dissimulatur. Quotidie vident subditos delinquere in ebrietatibus, impudiciis, blasphemis, et impiis jurationibus: et adeo non arguunt, ut etiam se inter illos quasi delinquentium capita constituent. Itaque quando e fauci-

Phariseis istis similes quisint.

bus diaboli extrahere animam alienam contenderent, qui suas proprias venditant diabolo animas, alienasque suo seducunt exemplo? Hoc dictum sit ad illos, qui plus dolent (si infirmetur) pro ove aut pro porco, quam pro anima subditi. Nostrum tamen, o filii, non est de aliis judicare. Nescimus bona eorum, etsi videamus mala. Nam quales sint adhuc futuri, ignoramus. Ingemiscamus igitur et compatiamur alienis peccatis. Quod autem ad Christi verba respondere non poterant Pharisei, mirum non erat. Conclusi enim erant ut aliter sentire aut contradicere non possent utentes ratione, licet eos ad alia stimulet invidia. Videbant enim omnia secreta sua Christo (quod ex verbis ejus senserunt) nudata et patefacta. His itaque in hoc confutatis, ad curationem spiritualis eorum hydropisis, hoc est, ad curandam illorum superbiam se convertit.

Dicebat autem et ad invitatos parabolam, intendens quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad illos: Cum invitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco, ne forte honoratior te sit ab illo invitatus: et veniens is qui te et illum vocavit, dicat tibi: Da huic locum, et tunc incipias cum rubore novissimum locum tenere.

Aviditate honoris et ambitionis querebant Pharisei primos accubitus in conviviis. Quos arguere volens Dominus Jesus, usus est parabola, intendens stimulare ambitionem, et ad humilitatem eos reducere. Admonet igitur eos honestatis, ne supremum quærant locum, unde postea cogantur descendere (quod turpe esset) ad locum inferiorem. Vult enim magister humilitatis mensuram nos nostram agnoscere, ne ingeramus nos ad honores, sed optemus potius nesciri, et non reputari. Quod si alii nos honorare voluerint, non est nobis importune nimis resistendum, nec pertinaciter abnuendum. Si enim in-

vitus fueris honoratus, nihil te lædit honor, in quo non delectaris. Laudatior igitur est, qui verecunde et humiliter aquiescit, indignum sese interim honore agnoscens, nec de honore quem tolerat magis quam acceptat, sibi quidquam adscribens, quam ille qui importune renitens alios contristat. Modestiam hanc Salomon quoque commendans circa honoris appetitum, eadem quæ hic Christus suadet, dicens: *Ne gloriosus appareas coram rege, et in loco magnorum ne steteris. Melius est ut dicatur tibi: Ascende huc, quam ut humiliteris coram principe.*

Sed cum vocatus fueris, vade et recumbe in novissimo loco: ut cum venerit qui te invitavit, dicat tibi: Amice, ascende superius. Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus.

Non putandus est Christus nos velle docere, quomodo efficiamur gloriosi, sed honestatem atque civilitatem docet. Quid autem hanc modestiam ac civilitatem sequatur, indicat dicens: Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus.

Non igitur nos humiliare debemus, ut gloriam inveniamus (quod est hypocritarum et adulatorum), sed quod justum et honestum est, honeste et juste faciamus. Ad Dei igitur honorem et contemptum nostri simus ferventes, et in nobisipsis tam in cognitione, quam in affectione humiles. De gloria autem nihil nobis vendicemus, sed fugiamus potius honores. Quod si (ut scriptum est) fugientes gloria nos sequatur, hoc ignorantiae et benevolentiae tribuamus hominum, qui aliquid nos existimantes, cum nihil simus, honore quærunt nos afficere. Debet autem nobis magis certa esse nostra notitia, quam ut aliena existimatione efferamur. Loquitur tamen etiam hic Christus, hoc modo Phariseos arguens, quod gloriam non solum indigne, sed etiam inepte et stolide quærerent, quasi diceret: Si gloriam hominum quæritis, imprudenter agitis, consti-

Responde-
re cur non
potuerint
Christo
Pharisei.

Mensuram
quomodo
suamagno-
scere de-
beat homo.

Prov.
xxv, 6,

Humili-
nos ipso-
cur deb-
mus.

tuendo vos in superiori loco, unde major vobis oritur ignominia. Despicit enim vos unusquisque advertens ambitionem vestram, poteritque fieri, ut turpiter humiliemini in omnium aspectu. Sed si gloriam quæritis, honestius facietis humiliter agendo, ut gloria magis vos, quam vos gloriam, quærat. Honestius enim audies ad honoratiorem locum te vocantem, quam ut audires de superiori ad viliorē te deducentem.

Quia omnis qui se exaltat humiliabitur, et qui se humiliat, exaltabitur.

Non dicit, Omnis qui exaltatur, humiliabitur, sed qui se exaltat, hoc est, qui magnus vult esse, aestimari ac præferri, hunc etiam sua temeritas humiliabit. Superbia enim in omni homine est detestabilis. Et qui se humiliat, exaltabitur. Non intelligendum est nec consultum, ut se quis humiliet propterea ut exaltetur, hoc enim duplex foret superbia. Non est autem dubium ejusmodi inveniri homines, qui propterea humilitatem fingant. Scriptum namque est: *Est qui nequiter se humiliat, et interiora ejus plena sunt dolo.* Hic bis est superbus, quia superbus est et fingens se humilem, cum non sit. Est etiam hypocrita. Moyses superbiam, quam sit exosa Deo, indicat dicens: *Anima quæ per superbiam aliquid commiserit, quoniam adversus Do-*

Humilitas ficta uti sit duplex superbia.

Eccli. xix, 23.

Superbia quam sit Deo exosa.

Num. xv, 30.

Evangelii hujus institutiones piæ quæ sint.

minum rebellis fuit, peribit de populo suo.

Fugite igitur superbiam, quoniam ubique in Sacra Scriptura eos maxime legimus, Deo et ejus justitia vindice, humiliatos. Adam quia per obedientiam Deo se noluit subicere, nonne humiliatus est? Dathan et Abiron qui Moysi imperium contempserunt, nonne terra deglutivit? Absalonem contra patrem suum David insurgentem, quomodo Deus humiliavit? Deinde vide Sennacherib, Holofernem, Nabuchodonosor, Nicanorem, Antiochum et superbissimos quosque, quibus sint ignominis et suppliciis detriti. Stat igitur in veritate, ut omnis qui se exaltat, humilietur, et qui se humiliat, exaltetur. Estote igitur, filii charissimi, viventes in humilitate, altiora et mensuram vestram quæ excedunt, non appetatis. Optetis esse magni, perfecti, sancti et sinceri in oculis Dei, non in oculis hominum. Diligatis sanctitatem, non appetatis magnitudinem. Optate ut inter omnes homines Deum maxime diligatis, ut sitis fidelissimi obedientissimique ejus servi. Et hoc ideo, ut illi propterea placeatis: non ut præ aliis excellentes sitis aut appareatis. Amat Deus devotionem, amat fervorem, amat charitatem, non amat singularitatem aut extollentiam. Dominus noster Jesus Christus hæc eadem aliaque cuncta, quæ a nobis requirit, nobis quoque largiatur, qui est benedictus in secula, Amen.

II. Reg. xviii.

In humilitate quomodo sit vivendum.

SERMO IN EADEM DOMINICA

DE MULTIPLICI GENERE CONVIVIORUM, ET DE INSTITUTIONE SABBATI.

CUM intrasset Jesus in domum cujusdam principis Phariseorum sabbato manducare panem, et ipsi observabant eum. Luc. XIV, 1.

Multa sunt quæ in hoc nobis Evangelio innuuntur, instruuntia nos ad pietatem. Nam quod Dominus intrat domum principis

Phariseorum manducaturus panem, monstrat non esse illicitum ire ad prandium, cœnam seu convivium, si tamen illud fuerit honestum et moderatum. Quantum autem Dominus se humiliaverit æmulis suis, ex hoc liquet, quod ad prandium non recuset ire Phariseorum: eorum scilicet,

qui invidi observabant eum. Omnia enim sustinuit propter animas.

Est autem nobis occasio hic quædam dicendi de conviviis, quæ sub multiplici contingunt differentia: quorum quædam

Convivium dilectionis naturalis quod.

Job 1, 4, 5.

Luc. xv, 23.

Convivium pietatis quod.

Tob. II, 2.

Pauperes cur potius ad convivia vocandi sint quam divites.

Christus quomodo ad mensam sit recipiendus.

probanda sunt, quædam vituperanda. Primo enim quædam sunt convivia ex naturali dilectione, cujusmodi convivia permisit exerceri in domibus filiorum suorum sanctus Job, qui filios suos benedicens, sollicitus erat, ne forte quidquam agerent, quo offenderent Dominum. Et hoc similiter laudatur in parabola de prodigo filio, cui pater ex naturali dilectione paterna instauravit convivium ad gratulandum ex perditione redeunti. Secundum est convivium, quod ex benigna exercetur pietate, cujusmodi sanctus Tobias contribulibus suis ac pauperibus non raro paravit convivium. Solus enim ægre manducabat vir religiosus, non ob aliud, nisi ut dona Dei egenis quoque participaret. Et tu relinque magnos divites optimatesque extra domum tuam. Illi enim in domo sua habent comedere. Qui si tecum prandent, tantum impensarum propter illos absumitur, unde viginti pauperes alios aut triginta refecisses, ne dicam centum. Nonne dulcius tibi foret, ut eisdem impensis servatis, imo nullo penitus alio sumptu exhibito, Christum loco divitum centies tecum haberes in mensa, quam ut ingentem adeo inutiliter in convivia profundas pecuniam pro gratia et favore hominum conquirendo? Sed, inquis, amicitia hominum egeo: non reprehendo. Utinam pro charitate aut necessitate fierent moderata et licita convivia. Sed aliud est convivium, pro quo ab hominibus recipis mercedem temporalem, aliud est, quod Christi contemplatione, aliud quod propter homines facis. Ut tamen dixi, honesta moderataque convivia non objurgo: ad alia autem (cujusmodi Tobias fecit, filioque suo facienda mandavit) etiam hortor et precibus invito. Cujusmodi, inquis, sunt? Ut de his, quæ cum tua familia, nullis aliis additis impensis, eras manducaturus, impartias simul uni alteri-

ve peregrino, aut pauperi, aut viris religiosi Deum timentibus, gaudeasque vere et ex animo læteris, Christum te habere in mensa tibi assidentem. Nam Christum certissime habes, si in paupere Christum contemplaris, si Christi amore pauperem pascis, si Christi denique nomine pauperi benefacis. Non te fallere potest veritas, dicens: *Quidquid uni ex minimis meis fecistis, hoc mihi fecistis*. Utinam assuesceres, utinam hunc tibi morem induceres, quem sancti quidam Dei amici sibi induxerunt, licet divites, quo solus prandium nunquam sumeres, ad mensam nunquam sederes, nisi pauperem aliquem virum, quem Dei amore tecum reficias, habeas. Eædem sunt impensæ, idem sumptus, eadem coquendi et parandi opera, quibus Christus reficeretur et servus. Quamobrem si vis jucunda habere vitæ extrema, hoc consilium amplectere, ut pauperem tecum, cui de cibis tuis impartias, habeas semper in mensa. Tertium est convivium, quod ex liberalitate et honesta amicitia offertur, cujusmodi discipuli duo euntes in Emmaus fecerunt Christo. Et hoc quoque laudabile est, ubi se offert occasio aut necessitas pro servanda charitate. Hoc modo non improbantur recreationes ac cœnationes licitæ vicinorum et artificum in diebus festis, ut simul tunc ad nutriendam inter se dilectionem donis Dei reficiantur. Non tamen opus est hic magnis impensis, quia ubi tenuitas est, ibi etiam juxta hoc sunt epulæ paratæ, ne magis comessatio quæretur, quam charitas. Solent enim pauperes suo modo convivari, ut vicinus ad vicinum suum, quem sibi paraverat cibum comportet, illeque quam Dominus dederit benedictionem amico ad se venienti apponat. Itaque si absque ebrietate, absque lascivia et gravibus impensis honeste de his quæ paraverat sibi comportatis vicini commundarent, non posset improbari, quia charitas in hujusmodi quandoque læsa redintegraretur fovereturque, nec tanta esset invidia inter ejusdem artificii professores. Verum, ut dixi, sobria, moderata, atque

Matth. xxv, 4.

Convivium liberalitatis quod.

Luc. x, 29, 30.

honestæ hæc debent esse convivia, non ad detrectationes, sed charitatis instauratio- nem instituta, in quibus Deo, non carni, non mundo, nec diabolo servitur. Quar- tum est convivium, quod ex honore, hoc est, quod animo honorandi exhibetur. Hoc modo Levi Christo exhibuit convi- vium. Hujusmodi convivium etiam si ho- mini exhibeatur, licitum est, puta ut quod Apostolus monet, cui honorem, honorem, id est, cui debes exhibere honorem, im- pendas honorem, modo nihil in hoc sit convivio, unde offendatur Deus. Quintum est convivium ex consuetudine, ut fit in nuptiis, ubi conjuges cum gaudio et festi- vitate quadam conjunguntur. Hoc convi- vium etiam sanctorum fuit, sicut legitur de juniore Tobia senioris filio, cui Angelus Raphael, ut Saram Raguelis filiam in uxorem acciperet, persuasit, propterea quod illi ex lege debebatur. Ubi pro utri- usque conjunctione narratur convivium in domo Raguelis servatum. Hujusmodi autem convivia aut solemnitates quam non displiceant Christo, quamdiu tamen hæc intra fines suos sese continent, palam est ex hoc, quod Christus in nuptiis ejus- modi interfuerit convivio, vinumque ex aqua mutaverit. Sextum est convivium, quod fit ex ostentatione magnificentiae. Et hoc modo rex Assuerus grande fecit convivium, ut in Esther legitur. Hoc mo- do hodie quoque sumptuosa nimis multa fiunt convivia, ad ostentationem solam pertinentia. Et hoc convivium non lauda- tur in Scriptura. Septimum est convi- vium ex voluptuositate, quale est convi- vium Nabal et epulonis divitis in Evange- lio : et hoc quoque reprehenditur in Sacra Scriptura. Octavum est convivium ambi- tionis, quod Adonias instante electione regis fecit, invitatis optimatibus de curia patris sui David, per quos ad se regnum ducere quærebat. Nonum convivium legi- tur Absalonis fuisse, quod erat malitiæ, in quo fratrem suum occidit Ammon. Ad hoc namque ordinavit convivium, ut Am- mon ubi temulentus esset, armatis obru-

tus occideretur in ultionem Thamar vio- latæ sororis suæ. Hæc quatuor ultima convivia fuerunt mala. Priora enim aut laudata, aut saltem toleranda. Vestrum erit, o filii, ex his secundum eligere convi- vium, quo Tobiam imitemini sanctum, ejusque antecessores, patriarchas sanctos.

Secundum quod in Evangelio nobis in- nuitur, est de violatione aut observantia sabbati. Cujus observatio quæ esse debeat ut sciatur, animadvertendum de observa- tione sabbati præceptum nobis a Deo esse datum : quod alio tamen modo in novo, alio in veteri Testamento observabatur. In veteri enim Testamento erat ut figura Christi quiescentis in sepulchro, et erat præceptum cæremoniale, quo post sex dies qui mortalibus concessi sunt ad operan- dum temporalibusque lucris insistendum, septimam Deus instituit diem, quæ esset requies et cessatio ab omni labore. Quæ requies, ut dixi, præfigurabat requiem Christi post laborem Passionis, et post ho- minis recreationem in sepulchro quiescen- tis. Sicut enim sexta feria creatus est ho- mo, ita rursus sexta feria recreatus, re- demptus, renovatusque est homo. Hoc mo- do in veteri lege, quantum ad hoc quod cæremoniale erat, transiit ut hoc modo nos non observemus sabbatum. Porro quan- tum ad alium modum pertinet, quod est morale præceptum, manet etiam in novo Testamento, quo jubentur abstinere ab om- ni opere servili, ut sunt quæ fatigationem inducunt, quatenus Deo quis libere vacare non possit, sive hæc sint in opere natu- rali, sive in occupatione terrena : cujus- modi est negotiatio venditionis, elocationis, judicia, quæstus pro rebus temporalibus, hastiludia, ludi illiciti, et reliqua id genus, tam externa, quam interna alia, quæ ani- mam detinent, ne se ad Deum levare pos- sit, nec eidem vacare aut conjungi mente. Ab illis omnibus est abstinendum. Qui au- tem non abstinent, a Deo puniuntur, et sæpe etiam in hac vita. Siquidem per ino- piam manent miseri, nec prodest eis ullus labor, ullus quæstus, ullumve lucrum, quod

Sabbatum uti alio mo- do in veteri testa- mento et alio modo in novo ob- servetur.

Gen. ii, 2.

Quiescen- dum a qui- bus sit ope- ribus in die festo.

Convivi- um honoris quod sit.

Marc. ii, 15.

Convivi- um consu- tudinari- um quod.

Tob. viii, 21.

Joann. ii, 1-10.

Convivi- um osten- tationis quod sit.

Esth. i, 3.

Convivi- um volu- ptatis quod sit.

I. Reg. xxv, 36.

Luc. xvi, 19.

Convivi- um ambi- tionis quod sit.

III. Reg. i, 9.

Convivi- um mali- gnitatis quod.

II. Reg. xiii, 27.

Festivitates ad quid institutæ et quomodo sanctificandæ.

Sabbatum cur in Dominicam diem mutatum sit in novo Testamento.

Ecclesiæ ejusque Prælati licitum esse necessaria institueret.

die quæerunt festiva et illicito modo. Est enim sabbatum maxime in novo Testamento institutum, ut tunc feriatuſ a laboribus homo, et a studiis lucrorum temporalium, tempore illo ad Deum se convertat, animæ suæ statum expendat, peccata quæ in se reperit, coram Deo plangat, cavendi posthac peccata voluntatem suam instauret, Dei præcepta, leges et beneplacita inquirat, monita sacra et Dei verbum audiat, missæ et oblationi altaris assistat, Deo se commendet, pro beneficiis acceptis Deo gratias agat. Ad hæc similiaque alia studia se convertat. Hæc enim sunt, ad quæ sabbatum, id est, festivitates sunt ordinatæ. Ab illis igitur operibus, quæ hæc impediunt sancta exercitia, ne fieri possit ut quis cor suum in habitaculum offerat Deo, abstinendum est. Hoc modo sabbatum aut sabbati præceptum perseverat etiam in novo Testamento. Nam licet non servetur dies sabbati, servatur tamen sabbatum, id est, requies et vacatio in alio die, puta in Dominica, quam ne cum Judæis videamur Judaizare, in sabbati locum nobis celebrandam instituit Ecclesia, cujus occasione interrogandi sunt hæretici nostri, qui nihil quod Ecclesia instituit volunt observari (quamvis sua faciunt statuta, et eadem observanda tradunt, quo ostendant se non esse Ecclesiam, quam non audiendam volunt), nisi Sacra cogantur Scriptura. Dicant igitur cum ipsi Dominicum diem observent nobiscum, quæ Scripturæ auctoritate hæc mutatio facta sit, ut sabbati festivitas verteretur transferretur in Dominicam. Quæ Scriptura, inquam, præcepit aut jussit hoc fieri? Nonne Ecclesia sine Scriptura Spiritu Sancto docta tantum hoc fieri jussit? Quod si unum potuit Ecclesia, aut si unum Ecclesiæ hoc licuit, puta mutare sabbatum, transferre festivitatem ejus in diem solis absque Scriptura, quare Ecclesiæ alia non pari modo quæ secundum Deum sunt, nec contra Scripturam pugnant institui licet? Potest revera hoc Ecclesia: quam qui non audierit, sit tibi, inquit Christus, sicut

ethnicus et publicanus. Potest, inquam, non solum Ecclesia, sed et Prælati Ecclesiarum: maxime autem qui est universæ Ecclesiæ pastor, salutaria instituere, cum illi maxime reliquisque pastoribus a Domino dicatur: *Qui vos audit me audit, et qui vos spernit me spernit.*

Si quæris quare sabbatum potius in Dominicam quam in aliam sit diem translatum, respondetur, diem illum insignibus operibus Dei esse decoratum. Quamobrem non injustum fuerit sabbati in illum solemnitatem transferri. Primo namque hac die, quæ apud paganos dies vocabatur solis, Deus creavit cælum et terram. Sumpsit itaque in hac die mundus exordium. Secundo, ut quidam autumant, arca Noe hac die stetit quiescens in montibus Armeniæ. Tertio, in hac die Dominus populum suum Israel eduxit de Ægypto in manu forti, ut quidam volunt. Quarto, hic primus fuit dies quo manna Deus pluit e cœlo escam filiorum Israel. Quinto hic dies est quo ex virgine natus est matre. Sexto eodem die circumcisis est pro peccatis nostris, primo fundens sanguinem. Septimo in illo die signorum suorum fecit initium, aquam in nuptiis mutans in vinum. Octavo, dicunt quidam hoc die Christum quoque baptizatum. Nono, satiavit quinque millia hominum Christus de quinque panibus et duobus piscibus. Decimo, introductus est Dominus Jesus cum honore et ramis palmarum in Jerusalem. Undecimo, hoc die Christus resurrexit. Duodecimo, hoc die Spiritum Sanctum misit. Ob tanta igitur beneficia, quæ nobis in die Dominico Christus exhibuit, ob tanta magnifica opera, quibus hunc diem Christus honoravit, recte meritoque in novo Testamento in diem Dominicum sabbati solemnitas est translata: quo etiam die resurrectio nostra atque lætitia perpetua significatur.

Si quæris, quibus operibus vitatur seu transgreditur festivitas sabbati aut Dominicæ, dicendum est: Primo, labore manuum, propter præceptum quod a servili jubet opere abstinendum. Excusatur

M. XVIII

Dom diei p gativ duod singi quæ.

Fes quit ribu tur, bus Fe tes bus um

tamen labor multiplex, juxta sententiam doctorum piorum. Primo si labor fuerit modicus, qui scilicet non diu nec vehementer impedire possit quietem in Deo. Ille enim labor, qui animi quietem et spiritus tollit libertatem, interdictus est a Deo. Secundo si labor fuerit necessarius. Est autem hæc quæ excusat necessitas, quando labor operative sine rei periculo præveniri aut differri non potest, ut in messe contingit, ubi fruges invehi necesse est interdum die festivo. Nam jacentibus segetibus in agro, aut fœno, dum imminet tempestas, licet, ne periculo exponantur et pereant, in die festo eadem invehere. Simile hoc observatur in vindemia, si frigus ingruerit, et in captura halecum. Pistores quoque, lanii, molitores et coci, quando necessarium est, aut ut aliter provideri non possit de alimentis hominum, puto excusantur, si in die festo sua faciant officia. Quamvis hæc omnia sint intelligenda, ut festivitati, quantum potest nihilominus tribuatur, et quam fieri potest, festo minus derogetur, quo mane scilicet audiatur missa et verbum Dei. Hic colliguntur quoque pharmacopolæ, medici, chirurgici, qui hominem juvant arte medicinæ, nec propterea violatur sabbatum. Quod Christus quoque confirmat, dicens Pharisæis in Evangelio hodierno: Cujus vestrum bos aut asinus in foveam cadet, et non extrahet eum die sabbati? Tertio excusari potest labor pietatis, ut si pro pauperibus aretur aut metatur gratis propter Deum pure et non spe ulla remunerationis aut favoris, nec aliqua affectione id fiat carnali aut sensuali, sed Dei puro intuitu. Quarto, propter publicam utilitatem, ut si labor tempore fiat quo est necessarius, ut fit tempore obsidionis, et in bellis quando muniri infirma, et reparari lapsa oportet. Quod et Machabæi fecerunt, statuentes pugnam non detrectare in hostes, ubi necesse foret, in die sabbati.

Secundo, fit transgressio festivitatis placitando. Neque enim in festis judicia debent servari, cum in his quoque diebus, quando legitima servantur jejunia, judicia et placita sint interdicta. Tertio, transgreditur festivitas in mercando. Non enim ad quæstum et lucri causa venales debent tunc merces exponi, nec requiri, nisi fortasse quia alio tempore non possunt inveniri aut haberi, aut quia jam sunt necessaria, ut infirmis et viatoribus contingit, qui eo tempore et loco quo possunt, coguntur emere. Secus est tamen de alimonia hominum, ut supra dictum est, pane, carnibus, vino, quæ post auditum officium divinum possunt vendi. Quarto, fit transgressio festivitatis in peccando. Et hoc modo, proh dolor, omnes festivitates nostræ profanatæ sunt, infectæ sunt, Deoque odibiles sunt. Nunquam enim plura fiunt peccata, quam in festivitatibus. Peccatum autem præcipuum est, quod requiem et festivitatem, quam anima debet habere in Deo, prorsus tollit et perimit.

Tertium quod nobis hic innuitur, est benignitas et pronitas Christi ad miserendum. Nam non obstante hoc quod Pharisæi inique essent Christum judicaturi, quod illum operaque ejus forent calumniaturi, nihilosecius hydropicum hunc curat et abire sinit, malens a Pharisæis inique judicari, quam misero non misereri. Quartum est Christi sinceritas arguentis Pharisæorum superbiam, arrogantiam et ambitionem, idque cum esset in eorum convivium invitatus: quo ostenditur quam noluit illis nefarie blandiri. Quintum, eruditio atque consilium de humilitate amplectenda, quo fit ut apud Deum exaltetur, quisquis se humiliaverit. Nec solum apud Deum, sed etiam apud homines humilantem sese sequatur gloria. Vestra autem gloria alia non sit, o filii, a vobis quærenda, quam nosse diligereque Christum, eique placere, qui est benedictus in secula, Amen.

Placitationibus festum diem violari.

Mercatura festum diem violari.

Peccando festum diem violari.

Benignitas Christi inquantia.

Sinceritas Christi inarguendo.

Gloriam fugientem sequi.

Gloria quænam sola quærenda sit.

DOMINICA OCTAVA DECIMA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

GRATIAS ago Deo meo semper pro vobis in gratia Dei, quæ data est vobis in Christo Jesu, quod in omnibus divites facti estis in illo, in omni verbo, et in omni scientia, sicut testimonium Christi confirmatum est in vobis : ita ut nihil vobis desit in ulla gratia, expectantibus revelationem Domini nostri Jesu Christi, qui et confirmabit vos usque in finem sine crimine, in die adventus Domini nostri Jesu Christi. *I. Cor. I.*

SI Pauli animus scribentis, et populi ad quem scribit animus conditionesque considerentur, nihil erit mirum, si in eadem Epistola Corinthios nunc laudat, nunc vituperat, nunc arguit, nunc obsecrat, omnia pertentans ut prosit, ut vincat, ut triumphet in Christo Jesu. In civitate unius populi, in plebis universitate possibile non est, quin offendas quod laude, quod item contra sit reprehensione dignum. Quapropter in hac lectione perfectis quos laudat loquens, paulo post ad imperfectos sermonem convertit, illos quoque in eadem Epistola reprehensurus. Hæc, ut dixi, ad ejusdem civitatis populum scribit unumquemque sibi manifestans, quo vel notatum ac reprehensum, aut laudatum et in bono confirmatum se sentiat. Itaque hic dicit : Gratias ago Deo meo pro vobis, semper exhilaratus in gratia Dei, quæ data est vobis. Aut, gratias ago Deo meo pro vobis, propter gratiam quæ data est vobis, non in Petro aut in Paulo, sed in Christo Jesu : quia in illo et per illum omnium bonorum donorumque spiritualium divites facti estis. (Nihil enim deest timentibus eum) in omni

verbo, hoc est, in dono omnium linguarum : quia et hujusmodi qui hoc donum habebant, inter eos erant. Aut in omni verbo, hoc est, in omni eruditione et exhortatione verbi, quia scitis eum, qui lapsus est, erigere et stabilire verbo Dei, et in omni scientia intellectuque Scripturarum sicut testimonium Christi, quo testatus est credentibus dona se uberiora daturum post resurrectionem et ascensionem suam, in vobis confirmatum et impletum est. Aut ita : Vos abundatis verbo et scientia, quo non solum vobis nihil desit in omni scientia, sed etiam alios possitis fulcire confortareque in fide : ita ut testimonium Christi, quod omni homini a vobis id poscenti debetis reddere de fide et spe, quæ est vobis in Christo Jesu, adeo in vobis confirmatum est, ut nihil vobis desit in ulla gratia ad vestram salutem, aut ad aliorum ædificationem vobis necessaria. Vobis, inquam, magno desiderio expectantibus revelationem Domini nostri Jesu Christi, in judicio extremo futuram, vobisque ad eandem anhelantibus, ac digne paratis, quam impii timent, et hanc futuram (si fieri

posset) nollent, qui sua gratia interim confirmabit vos usque ad vitæ vestræ finem, quo perseveretis in virtutibus, sine crimine ullo, aut lethali peccato : qui finis erit in die adventus Domini nostri Jesu Christi,

sive ad iudicium is sit universale in fine mundi, sive ad iudicium cujusvis animæ singulare per mortem hinc egredientis, et quoad animam suam iudicium recipientis.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, MARCI VIII.

QUOMODO Christus nunquam destitit docere et benefacere quibuscumque potuit sine acceptione personarum, ita tam Sadducæi quam Pharisæi nunquam desierunt Christum persequi, tentare et calumniari. Omni enim tempore et odio perpetuo insidiabantur ei. Nam antequam Pharisæi illum accederent, narrat Evangelista quod illum Sadducæi fuerant adorti, putantes illum posse sermonibus constringi ac concludi, ne quod responderet, haberet. Proponerant enim mulierem quæ post primi mariti mortem juxta legem nupsit germano defuncti : quo pariter mortuo alteri nupsit fratri, et ita succedentibus sibi maritis, accidit ut septem habuerit maritos fratres. Quibus omnibus defunctis, demigravit hinc tandem et mulier. Interrogant igitur, quem sit mulier illa post resurrectionem habitura virum ex his, quos olim habuit. Aut ergo septem fratres habitura est viros, arguunt, ubi resurrectio corporum creditur, quod deforme est, aut nullum : per hoc probatum esse volentes, nullam esse resurrectionem. Quibus Christus Dominus respondit, dicens : Erratis nescientes Scripturas neque virtutem Dei. In resurrectione enim neque nubent neque nubentur : sed erunt sicut Angeli Dei in cœlo, et reliqua quæ sequuntur. Cæterum, ubi Pharisæi consideraverunt Sadducæis impositum silentium, de quo ut de adversantium sibi incommodo seu confutatione licet credantur delectati, in Christi tamen persecutione fuere concordēs. Quapropter

illis recedentibus, Pharisæi convenerunt inter se ut Dominum accederent. Sic enim dicit Evangelista :

Accesserunt ad Jesum Pharisæi : et interrogavit eum unus ex eis legis doctor tentans eum : Magister, quod est mandatum magnum in lege ?

Multitudine quidem convenerunt, per unum tamen solum interrogant : qui si Christum vinceret, omnes viderentur victores. Si vero vinceretur, vel solus porteret ignominiam. Præter enim gloriam et opinionem hominum nihil quærere videbantur Pharisæi aliud. Verumtamen quod hic legis doctor dicitur Christum tentasse, cui Christus, secundum alium Evangelistam, dixerit : Non longe es a regno Dei, mirum est, quomodo non longe fuerit a regno Dei, qui Christum iniqua intentione tentaverit. Dicendum : Si idem est legis peritus, seu doctor, cujus apud alios quoque Evangelistas fit mentio, tunc mala intentione ad Christum tentandum accessit. At ubi Christum audivit respondentem, mutatus est, delectatusque in Christi responsione, laudavit Dominum, quod optime responderit. Cui deinde quoque Dominus dixit : Non longe es a regno Dei. Unde cognoscitur immutatus. Quemadmodum et hi qui missi fuerant a principibus sacerdotum et senioribus Judæorum, ut Jesum captum ad se adducerent, audientes Dominum populo loquentem mutati sunt. Redeuntesque infecto negotio, cum quare Jesum non ad-

Chrysost.

Marc. xii, 34.

Luc. xx, 20.

Joann. vii, 44-46.

duxissent, interrogati fuissent, responderunt : Nunquam sic locutus est homo ut loquitur iste. Posset tamen dici, quod ubi dicitur, tentans eum, non sit acceptum hoc verbum tentans in malam partem, sed tentare voluerit Jesum ut ignotum, et experiri, verene in illo esset perfectio tanta quanta dicebatur.

Ait illi Jesus : Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota mente tua. Hoc est maximum et primum mandatum.

Interrogaverat legis doctor de primo et maximo mandato, quod illud esset tantum primum, potissimum maximeque necessarium. Et respondit Dominus præceptum hoc esse dilectionis. Erat enim varietas opinionum hac de re disceptantium, quibusdam hoc, aliis aliud supremum esse mandatum dicentibus. Ideo hic legisperitus, cum illius esset opinionis, puta, præceptum charitatis esse primum atque præcipuum, volens experiri quid Dominus quoque sentiret, interrogavit. Responsum autem accepit : Diliges, inquit. Quare non dicit timebis ? Quia diligere magis perfectiusque est quam timere. Illud enim filiorum est, hoc servorum. Timor enim pœnam habet, quam charitas foras mittit : porro dilectio fiduciam præstat.

Non ignoro tamen quemdam esse timorem, qui conjunctus charitati, qui vocari solet timor reverentialis et sanctus, de quo scriptum est : *Timor Domini sanctus permanens in seculum seculi*. Hic namque timor etiam in futura vita non peribit. Ad cujus similitudinem et modum timent filii ingrati inveniri aut esse parentibus, timent offendere, timent contristare. Timent autem non propter se, id est, ne sibi propterea male contingat, sed timent propter parentes, ne quod illos contristet, ne quod illos molestat aut quod dedecet, faciant. Hic timor crescit cum charitate, tantum abest, ut minuat expellaturve.

Diliges, inquit, Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ut omnes cogitationes tuas in Deum reflectas. Ex tota anima tua, ut omnes affectiones tuas in Deum convertas. Ex tota mente tua, id est, ut omnes sensus tui Deo vacent. Alius enim est amor cordis, alius animæ. Amor cordis quodammodo sensualis atque carnalis, quia sensibilis est. Amor animæ non sentitur, sed intelligitur, quia amor hic in judicio animæ constituitur. Tantum enim diligit Deum, quanti æstimat illum. Qui credit apud Deum omne bonum esse, et extra Deum nihil boni, hic diligit Deum ex tota anima. Tota vero mente diligit, cujus omnes sensus Deo vacant. Aut ita : Corde toto diligit Deum, qui diligit tota voluntate : tota diligit mente, id est, intellectu. Diligit tota anima, qui memoria aliisque potentiis animæ diligit. Hoc est primum, præcipuum, et maximum mandatum. Majus est enim diligere Deum quam hominem, præsertim cum ille diligatur propter se : hic autem propter alium, hoc est, propter Deum.

Secundum autem simile est huic : Diliges proximum tuum sicut teipsum.

Adverte quod præceptum de diligendo proximo dicit simile præcepto de diligendo Deo. Simile, inquam, dicit, non par, quia minus est dignitate. Quadrifariam autem homo est proximus noster. Primo natura, quia eadem natura conditi sumus. Secundo origine, quia ex uno patre sumus progeniti. Tertio hæreditate : eadem enim hæreditas nobis omnibus promissa est, quotquot credimus in eum, et quotquot potestatem accepimus filios Dei fieri. Quarto proximus noster dicitur lege : eadem enim lex nobis præcipitur, eadem nos lex ligat omnes ad obediendum Deo. Hic proximus noster nusquam in Scriptura non declaratur diligendus. Nulla enim Scriptura necessitatem hanc nobis tacet. Nam in Levitico scribitur quod hic, et in Luca quoque habetur : *Diliges proximum tuum sicut teipsum*. Et in Joanne dicitur : *Hoc est præceptum meum ut diligatis invicem*. Adeo

Joann. iv,
18.

Timor
sanctus et
filialis
quis.

Ps. xviii,
10.

Proxim
nostrum
esse ho
nem q
drifaria

Joann
12.

Script
uti test
ubique
proxim
esse di
gendum

Levit.
18.

Joann.
12.

Quom
diligen
sit Deu
toto co
ex tota
ma et
tota me

autem vult proximum diligere a nobis Deus, ut se non aestimet amari, nisi diligatur et proximus. Unde in Epistola Joannes, *Si quis, inquit, dicit, diligo Deum, et fratrem suum odit, mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt quomodo potest diligere?* Deinde ratio quoque nos cogit ad diligendum. Aut enim proximus noster est bonus, aut malus. Si bonus, hac ratione quia bonus est, diligendus venit. Est enim filius Dei, ut Joannes testatur : *Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur et simus.* Est præterea Christo omni genere necessitudinis conjunctissimus. Quod ipse palam Christus fatetur, dicens : *Quicumque fecerit voluntatem Patris mei qui in cælis est, ipse meus frater, soror, et mater est.* Itaque qui bonus est, et Dei filius, Christique frater, soror et mater, quomodo diligendus non est? Porro, si malus est, adhuc tamen diligendus est triplici respectu. Primo, propter Deum. Si enim divitis filium diligis quando sanus est, quomodo non diligis quando infirmus est? Hoc modo tu Dei filium, Dei plasma, Christi fratrem, quem ignoras cujus sit apud Deum futurus meriti, dilige, et dum sanæ est mentis, et dum vesanæ est : non quia vesanæ est, sed quia Deus te et illum fecit. Quare tu etsi steteris etiam, non judices, non contemnas cadentem, sed compatiaris, sciens quod potens sit Deus erigere illum. Secundo, diligendus est propter seipsum. Majori enim compassione prosequendus, et majori est fovendus dilectione, dum infirmus ægrotat, quam quando exultat sanus. Tertio, propter teipsum. Plus enim lucraberis amando proximum te non diligentem, aut tibi contumeliosum, quam quando amas benevolum. Inde enim Dei efficieris filius, Christo dicente : *Diligite inimicos vestros... ut sitis filii Patris vestri qui in cælis est.*

In his duobus mandatis universa lex pendet et prophetæ.

Videtur unum (dicit aliquis) duntaxat

esse præceptum, dicente Apostolo : Qui diligit proximum, legem implevit. Dicendum : Ratio diligendi proximum, est Deus, quem ullus non potest non diligere, quisquis illius intuitu hominem diligit. Plus enim semper diligimus eum, cujus nomine ac merito, aut ob cujus gratiam diligimus alium. Nam qui servum diligit propter dominum, magis diligit dominum quam servum, quem diligit tantum propter dominum. Inde tamen simul quoque intelligere nos necesse est, non omnem dilectionem legem implere. Nam si aliter, aut alio fine diligis proximum, quam propter Deum, jam non legem implesti, nec præceptum observasti charitatis. Naturalis enim amor, socialis, civilis, inhonestus carnalisve nihil de charitatis implere potest præcepto. Quando igitur proximum diligere jubemur sicut nosipsos, non est intelligendus ille amor, quo nos perperam illiciteque diligimus, ut eodem diligamus et proximum : sed sicut nosipsos in Deo diligimus et propter Deum, ita etiam eadem charitate proximis optemus salutaria, quæ nobis optamus, aut optare debemus. Eadem illis faciamus, quæ juste nobis optamus fieri. Diligere enim alium, est ei bene velle. Voluntas autem bona haudquaquam otiosa est. Quare si vera est, procedit in opus. Et quia charitas est, fit etiam ut dilectio proximi malum non operetur. Plenitudo itaque legis dilectio est Dei et proximi. Siquidem omnium virtutum origo, regina, nutrix et finis est charitas, qua Deus amatur et proximus. Et quamvis duo sint præcepta charitatis : una est tamen charitas, qua Deus proximusque diligitur. Eo igitur amore quo Deum et quo nos secundum Deum diligimus, diligamus oportet proximum. Verbi gratia : Dicit Christus : *Qui amat animam suam, id est, qui diligit et fovet vitam sensualem, perdet eam.* Hoc modo male te amas, nec simili modo proximum te convenit diligere. Scriptum item est : *Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.* Hoc salubre est

Præceptum dilectionis utrum sit unum tantum vel duo.

Rom. XIII, 8.

Dilectio quænam legem impleat, et quæ non.

Proximum sic ut seipsum diligere, quomodo sit intelligendum.

Rom. XIII, 10.

Dilectio quomodo sit plenitudo legis.

Joann. XII, 25.

I. Joann. IV, 20.

Ratio uti cogat hominem ad diligendum proximum.

I. Joann. III, 1.

Matth. XII, 50.

Malos esse diligendos triplici respectu.

Matth. V, 44, 45.

Odium charitatis et hoc odium extendere se debet etiam ad proximum, ut scilicet illi negentur ea desideria, quæ sunt ei detrimentum animæ.

Ps. cix, 1.

Luc. xx, 44.

Congregatis autem Pharisæis, interrogavit eos Jesus, dicens : Quid videtur vobis de Christo, cujus filius est ? Dicunt ei : David. Ait illis : Quomodo ergo David in spiritu vocat eum Dominum, dicens : Dixit Dominus Domino meo, sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum ? Si ergo David vocat eum Dominum, quomodo filius ejus est ?

Quid sibi velit, quod dicit : Congregatis autem Pharisæis, fortasse miraris, cum sub initio Evangelii dicantur Pharisæi convenisse. Dicendum, quod antequam Dominus interrogaretur tentandus, convenerant Pharisæi (sed hoc erat latenter tantum) ut tractarent inter se, qua illum arte tentarent. Et quia putabant illum latere posse, quæ ipsi in silentio simul musitabant, signum est, quod nihil prorsus de divinitate ejus credebant, sed ne suspicabantur quidem. Solutio igitur eorum concilio et conventionem, paulatimque illis separatis, alius post alium accessit ad Christum, et interim legis doctor suam fecit interrogationem. Omnibus itaque congregatis ad Christum Pharisæis, qui tunc præsentibus aderant, interrogat eos Christus, quoniam (ut dixi) de Domino Jesu nihil augustius, quam de homine sentiebant, cujus esset filius futurus Messias Christus. Cui dum faciliter ac vere (quoad humanam naturam) responderent, David hunc esse filium (neque enim ignorabant David esse promissum, ut de semine ejus sederet super solium ejus) iterum objicit Christus, quomodo Davidis Christus possit esse filius, quem in spiritu seu spirituali ac prophetali intuitu David cernens, ait : *Dixit Dominus Domino meo*, hoc est, dixit Dominus Pater Domino meo Christo, *sede*

a dextris meis. Quæ verba si de divinitate intelligantur, sensus est : Esto mihi æqualis. Si de humanitate : Esto mihi vicinior in potioribus bonis meis præ omnibus creaturis et participibus tuis. *Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum*, hoc est, donec plene tibi omnes subjiciam inimicos tuos, qui te contempserunt : quod erit in die judicii, ubi potestate et virtute plenus apparebit Dominus Jesus judicaturus omnes suos inimicos cum diabolo ad ignem perpetuum. Itaque concludens : Si, inquit, filius est Davidis Christus, quomodo eum Dominum vocat ? Aut si ejus est Dominus, quomodo vocari potest filius ? Nemo enim in hominibus esse Filium judicat Patre majorem.

Nemo poterat ei respondere verbum, neque ausus fuit quispiam ex illa hora eum amplius interrogare.

Nihil ad hanc quæestionem, quæ supra captum eorum erat, respondere poterant. Nam Christum credebant expectabantque hominem tantum. Quare quomodo David suum illum vocaret Dominum non intelligebant. Nam si intellexissent, facilis fuisset illis responsio. Dixissent enim duas in Christo fuisse naturas, unam personam. Fuit enim Christus Deus et homo, unus Emmanuel. Itaque juxta naturam humanam quam ex David suo habuit patre, filius erat David. Juxta vero naturam divinam, qua Patrem habuit Deum, Dominus fuit David. Cum itaque non possent respondere (quod superbis solet mentibus evenire) ignominia ducunt se magna affectos, propterea quod indoctiores Christo non poterant respondere. Retrocedunt igitur, nec ausi sunt amplius eum interrogare. Potius Dei sapientiam agnovissent, Christoque se humiliassent, petentes ab eodem se illuminari. Sed rarum est aliquid, ut superbi et magni in oculis suis illuminentur. Propterea Christus confitetur Patri suo, quod cœlestis vitæ mysteria, Ecclesiæque ac fidei arcana absconderit quidem a sapientibus et prudentibus hujus seculi : revelaverit

Christi
quomodo
filius et
minus
Davidis

M
xi, 25.

autem ea parvulis, id est, humilibus.

Sap. I, I.

Intellectum suum
quomodo
captivum
tenere de-
beat homo.

Ad vos igitur pertinet, filii charissimi, sentire de Domino in bonitate, et in simplicitate cordis quærere illum. Quapropter subjicite intellectum vestrum in obsequium Christi, atque captivum tenete intellectum vestrum, ne aliter sapiatis, quam universa Ecclesia catholica sapit. Si quid vestrum exsuperat intellectum, ut capere nesciatis, quid credendum quidve sit tenendum, fidem vestram communi unique fidei societis Ecclesiæ. Atque constanter quod Ecclesia credit, credere vos astruite. Nolite discu-

tere, aut investigare velle, ut ea, quæ sunt fidei, intelligatis. Sed potius dicite: Quidquid Ecclesia credit, credo ego quoque et palam et tacite. Non tamen quæro rationem ut credam, quia satis est mihi annuntiatio per Christum, cujus ob honorem, ob reverentiam et auctoritatem credo, quidquid credi debet. Hoc modo omnes scrupulos et quæstiones curiosas abigite. Dominus autem noster Jesus Christus vos illuminet et dirigat ad salutaria, qui est in secula benedictus, Amen.

Quæstiones curiosas quomodo abigendæ sint.

SERMO IN EADEM DOMINICA

DE CHARITATIS ET AMORIS CARNALIS DIFFERENTIA, ET DE MODO ORDINEQUE DILIGENDI.

DILIGES Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Matth. XXII, 37.

I. Joann. III, 14.

Cum Joannes dicat Apostolus: *Qui non diligit, manet in morte*, quam necessaria sit charitas, inde liquet quod vitam non habemus spiritus, vitamque gratiæ, nisi diligamus Deum. Mortui, inquam, sumus in anima, quamprimum Deum non diligimus. Circa hanc dilectionem et diligendi modum multa hic dicenda sunt.

Diligere quemnam teneamur, et quo ordine.

Quando quis diligat Deum ex toto corde.

Affectiones cordis quatuor quæ, quomodo ad Deum convertendæ.

Matth. x, 28.

Primo namque considerata veniunt, quæ sint quæ teneamur diligere, et quo ordine. Itaque primum, præcipuum et maximum, quod diligendum est, est Deus, qui hic jubetur diligere ex toto corde, et super omnia. Tunc autem diligis eum ex toto corde et super omnia, quando omnes motus animæ tuæ ad Deum refers, continesque cor tuum ne ad ullam creaturam inclinatum sit contra Deum. Sunt autem quatuor affectiones cordis, quas in Deum esse oportet conversas, sicut timor, amor, spes et gaudium. Vis scire quomodo eas ad Deum converti oporteat? Primo, ut nihil timeas, nisi Deum. *Nolite, inquit, timere eos, qui occidunt corpus: sed eum time, qui potestatem habet*

mittere corpus et animam in gehennam ignis. Nam qui corpus occidunt, cum jam expleverint quod volunt, quid amplius facient? Nihil possunt ultra, quam quod hominem alioqui moriturum ex hac miseria, et ex ærumnis eripiunt multis. Vitam nobis auferre possunt temporalem quam nihilominus, ut debemus, Deo sumus resignaturi. Sed numquid propterea eos, qui potentatum habent in terris, timebimus, ut propter ipsos quid illiciti vel minimum contra Deum faciamus? Nequaquam, sed magis quam hominem timeamus offendere Deum. Quem ne offendamus, non timeamus quemcumque offendere hominem. Deo enim magis oportet obedire, quam cuivis homini. Occidat, qui vult occidere, spoliatus bonis, qui vult spoliare, modo Deo nos non spoliatus: et tunc semper triumphabimus divites. Melius est enim (ut Augustinus ait) Deo dilecto emori, quam offenso vivere. Secundo, ut nihil diligas, quam Deum, aut propter Deum. Quidquid amabile non est propter Deum, cujusmodi est peccatum, hoc noli amare. Quidquid vero amabile aut tolerabile est, aut amari licet, non debet aliter amari, quam in Deo, aut propter

Act. v, 29

August.

Deum. Tertio, spes tua reducenda est in Deum, ut nulla super te veniat tanta calamitas, nulla tentatio, quæ spem et confidentiam tuam exstinguat in Deum. Sed dic cum Job. *Etiam si occiderit me, sperabo in eum*. Quarto, gaudium tuum in solo Deo sit. De nulla igitur re alia post Deum gaudeas, nisi quæ te viciniorem facit Deo, aut quæ conjungit te Deo. De illo enim unde non places, sed displices Deo, non est gaudendum.

Secundum quod tenemur diligere, est anima. Animam tuam diligere debes, et animam proximi tui, tanquam Dei imaginem. Imago namque alicujus rei diligitur propter hoc, cujus est imago. Ita hoc modo anima propter Deum est diligenda, tanquam Dei imago, et sicut thesaurus pretiosus, pro quo Christus omnia dedit sua, ut illum compararet. Quomodo enim Deus omnem excellit creaturam, sic anima omnem corpoream dignitate superat creaturam. Imo totus mundus unius animæ pretio non potest æquari. Neque enim pro universo dedisset mundo Christus, quod pro anima dedit. Hæc itaque diligenda abs te est, ne ipsam inquines, neve sordibus polluas peccatorum. Si enim peccatis animam polluis, haudquaquam diligis animam tuam. Nam *qui diligit iniquitatem, odit animam suam*. Magis autem consentire te decet, ut omnia bona corporalia pereant, quam ut tua vel cujuspiam alterius anima pereat. Imo, ubi animam vel tuam, vel alienam a peccato servare aliter non possis, potius corporis est amittenda vita, quam anima. Qui enim aliter implemus Dei mandatum nisi ut vitam pro fratribus ponamus? Non juberis vitam tuam corporalem pro alterius vita corporali ponere, sed juberis pro anima fratris conservanda, aut eruenda a morte, corporalem vitam (si aliter illi subveniri non potest) in mortem tradere.

Tertio loco tenemur corpora nostra diligere, ne eadem destruamus. Tenemur ea in sanitate et integritate, quo ad Dei maneant servitium idonea, fovere et conser-

vare. Itaque si devotionem sentis spiritus ac fervorem, ita illum exerce, ita tempera, ita rege, ne destruas, sed regas, humilisque corpus tuum: quo destructo necesse fieret etiam, ut devotio periret. Bonum itaque corporis, hoc est vita corporalis, anteferenda est rebus caducis et externis. Quarto loco temporalia, ut utilissima bona, sunt diligenda, tanquam adminicula, sine quibus non vivitur, nec Deo potest servir. Possunt igitur eatenus diligi, quatenus ad amorem conducunt Dei.

Secundo sciendum est, quando dicitur: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, hoc præceptum non perfecte posse impleri in hac vita, nisi dicatur perfectum quando tantum ibi est de perfectione, quantum potest obtineri. Non enim potest obtineri tanta perfectio in hac vita, ut, juxta quod verba sonant, dilectionis præceptum in hac vita possit impleri. Quocirca hoc, quod in infimo gradu est perfectionis, videtur satisfacere præcepto. Verbi gratia, ut hic in charitatis præcepto dicamus prævaricationem te evitare, si nihil sit in corde tuo, quod contra aut supra dilectionem sit Dei. In hac namque vita ex parte cognoscimus, et ex parte etiam diligimus. Propterea non minor in nobis esse debet charitas, quam ut Deum diligamus super omnia, hoc est, nihil Deo æqualiter, nihil supra Deum, nihil contra Deum diligamus. Dicit enim Bernardus: Ego sane puto non ante perfecte impletum, ut diligas Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, quousque jam cor non cogatur cogitare de corpore, et anima jam desistat curæ corporis intendere, in administrando vires, potentias, motus et actus. Nec præceptum hoc ut dictum est, constituit nos transgressores. Nam quod minus habet imperfectio conversationis nostræ, supplet humilitas confessionis. Magis enim vult Deus sibi a nobis exhiberi humilem defectionem, quam superbam completionem. Propterea enim mandavit mandata sua custodiri nimis, ut videntes imperfectio-

Job XIII,
15.

Gaudium
hominis in
solo Deo
constituen-
dum.

Anima
cur et quo-
modo sit
diligenda.

Animæ
dignitas et
excellencia
quanta.

Ps. x, 6.

I. Joan. III,
16.

Corpus
suum qua-
ratione te-
neatur ho-
mo dilige-
re.

Bona to-
poralia
quatenus
diligent

Dilecti-
onis præ-
ceptum
utrum in
hac vita
possit im-
pleri.

I. C.
XIII, 12

Bernardus

Ps. cxv

id est, cum id quod debemus, non valeamus implere, fugiamus ad ejus misericordiam, dicentes: *Quoniam melior est misericordia tua super vitas*. Potest tamen nihilominus dici quod insufficiens imperfectaque expletio, hujus præcepti transgressionem non constituit, sed contemptus. Quamvis enim arduum, imo impossibile sit hoc præceptum in hac vita impleri, aut ad illius perfectionem attingi, transgressionis tamen culpam evadimus, si vel infimum gradum attigerimus charitatis. Sic enim dicit Psalmista: *Imperfectum meum viderunt oculi tui, et in libro tuo omnes scribentur*. Ac si diceret: Imperfectionem meam, qua non impleo charitatem, in illa, ut deberem plenitudine ac perfectione, viderunt oculi tui: non tamen mihi desperandum est, quoniam quisquis habuerit charitatem, licet non in plenitudine qua deceret habeat, nihilosecius tamen in libro tuo, hoc est, in libro vitæ omnes scribentur, qui vel infimum habent gradum. Est itaque impletio hujus præcepti in hac ultima sublimique perfectione ad salutem non prorsus necessaria. Alioqui nemo maneret in statu salutis, quia nemo hujus perfectionem in hac vita implebit. Diligamus igitur, filii, Deum, non verbo tantum aut lingua, sed opere et veritate. Vultis nosse an diligatis Deum? Interrogate corda vestra, interrogate linguam vestram, interrogate sensus, actus et corpora vestra, verene diligatis Deum. Videte, si in omnibus quæritis Deum, si cuncta referatis ad illius gloriam, ne de illorum sitis numero, de quibus dicit Apostolus: *Confitentur se nosse Deum, factis autem negant*. Et iterum alibi in Epistola Joannis: *Qui confitetur se nosse Deum, et mandata ejus non custodit, mendax est*. Et Christus dicit in Evangelio: Vos amici mei estis. Quando? Si feceritis, inquit, ea quæ præcipio vobis. Qui itaque esse vult Evangelicus, in hoc sit Evangelicus, ut Dei Evangelique præcepta perficiat. Porro si in vita tua caro tantum vivit, et carni tantum servitur, quid prodest tibi nomen Evangelicum, cum sis

carnalis totus? Quomodo ergo Christus dicit: *Qui habet mandata mea, et servat ea, ille est qui diligit me*, si tu sine mandatorum impletionem Deum diligis? Quæ, inquis, sunt mandata? Quæ hodie de dilectione Dei et proximi recensentur. Præcepta enim Dei sunt ea, quæ ad Dei pertinent cultum, in prima tabula Moysi scripta, de uno adorando colendoque Deo, de nomine ejus in vanum non assumendo, de sabbatoque sanctificando. Reliqua quæ in secunda tabula scripta erant digito Dei, erant quæ ad justitiam et dilectionem proximi pertinent. Quæ omnia (ut Apostolus ait) in uno verbo instaurantur: *Diliges proximum tuum sicut teipsum*. Qui enim proximum diligit, non occidit illum, non furatur, non cum illius uxore adulteratur, non illius rem concupiscit, et alia scelera nefariaque quæ charitas non tolerat, et lex vetat, non admittit.

Tertio, non est tacendum nonnulla esse, quæ considerata ad Dei inducere possunt dilectionem. Est enim justum pariter ac dignum diligi a nobis Deum. Primo, quia Deus ipse bonus est. Bonum autem solum est amabile et acceptum voluntati. Unde quidquid optat voluntas, non aliter illud appetit, optat aut vult, quam sub ratione boni. Deus igitur quum sit summe bonus, summe est amabilis et immenso diligendus amore. Proinde Christus: *Nemo, inquit, bonus, nisi solus Deus*. Secundo, hoc justissimum est, quia prior dilexit nos. Quod Joannes testatur in Epistola dicens: *Non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam prior ipse dilexit nos*. Et Jeremias: *In charitate perpetua dilexi te*. Adeo te dilexit, ut dilecta omnia relinqueret, et sua omnia in tuos usus effunderet. De quo iterum Jeremias: *Reliqui domum meam, dimisi hæreditatem meam, id est, Angelos cœlestes hæredes cœli. Et dedi dilectam animam meam in manus inimicorum*. Vide jam si diligis amicum qui pro te emisit lacrymas, quantum debes diligere Deum qui pro te effudit sanguinem? Si diligis qui rem aliquam vilem pro te exponeret, quan-

Ps. LXII,
4.

Joann. XIV,
21.

Exod.
XXXIV, pas-
sim.

Gal. V, 14.

Ad amo-
rem Dei
inducuntia
quæ.

I. Joann.
III, 18.

Deum an
quis dili-
gat unde
scire pos-
sit.

Tit. I, 16.

I. Joann. II,
4.

Marc. x,
13.

I. Joann. IV,
10.

Jerem.
XXXI, 3.

Ibid. XII,
7.

to magis is tibi est diligendus, qui pro te dedit in mortem animam suam? Quod pensans divus Bernardus, dicit: O quam vehementer amplexatus est me in cruce, in qua effluxit aqua de latere, manavit sanguis ex corde, recessit anima ex corpore.

Bernard.

Charitas
nostra
quanta de-
beat esse
ad Deum.

Quarto, si quæras quanta esse debeat charitas tua ad Deum, dicendum ex Bernardo: Modum ponere charitatis, est ponere modum sine modo. Primo namque cum sit Deus infinitus et immensus, ideo infinito est amore diligendus. Propterea enim nullus amori est præfixus terminus, finis aut mensura. Quamvis autem nulla creatura ad infinitum se possit extendere, cum sit omnis actio creaturæ finita et limitata: voluntas tamen, desiderium et affectus in creatura ad infinitum se potest extendere. Secundo, cum infinito nos Deus ipse quoque dilexerit amore, ideo absque mensura, et sine fine est diligendus. Tertio, quia infinita nobis bona tribuit: ideo infinitos ei tenemur offerre affectus charitatis. Ideo sanctus Thomas: Causa, inquit, diligendi Deum est divina bonitas, quæ est infinita. Non est modus in charitate ultra quem non oporteat progredi. Et Hugo: Quantum potes, tantum dilige. Mensura tua sit potestas tua. Quarto, quia infinita nobis ex Deo utilitas accidit. *Quam magna, inquit Psalmista, multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te.* Si timentibus te, inquit Augustinus, quid tunc diligentibus te? Servorum enim est timere, filiorum vero diligere.

Thomas.

Hugo.

Ps. xxx,
20.

August.

Amor car-
nalis et
amor divi-
nus quam
multiplici
mododiff-
rant.

Psalm.
cxxxviii,
8.

Quinto, pensandum est quam multiplici differant modo amor carnalis et amor divinus, licet in multis etiam assimilentur. Primus modus, quo amor carnalis a spirituali differt, est, quod qui diligit Deum, semper habet præsentem quem diligit. De quo non incongrue dicit Psalmista: *Si ascendero in cælum, tu illic es, et si descendero in infernum, ades.* Porro, amor carnalis minime habet quem diligit. Exerit enim se amor ille sæpenumero inutiliter ad ignorantes, ad eos qui redamare spernunt, et ad absentes. Secundus est modus, quod

amor carnalis non diligit confidenter. Qui enim alium diligit carnaliter, nescit an redametur. Multos enim (ut dixi) diligimus, qui nos e regione non redamant. Multos diligimus non amantes. Verum de Deo hoc aliter est. Jesum enim cum diligimus, non possumus ambigere, quin rursus nos quoque diligat ipse. Dicit namque in Scriptura: *Ego diligentes me diligo.* Tertio, amor carnalis diligit nescientes. Hoc enim amore diligimus eos quoque qui non sunt, aut quos nunquam vidimus, ex favore alicujus virtutis, vel gratulatione alicujus nobiscum similitudinis. Verbi gratia: Pugnax diligit pugnatem, iracundus iracundum, et in narrationibus quas audimus aut legimus, ubi sui quis audierit similem, mox natura arridente, illi plus, dum hujus adhuc rationem ignorat, sæpenumero afficitur. Itaque diligitur sæpe quis ignorans se amari. Verum de Deo secus est. Nemo illum diligere potest ignorantem. Omnes enim in homine animi motus intentionemque considerat. Minime igitur latenter potest amari. Quarto, in amore carnali contingit sæpe falli, ut putes te ad gratiam dilecti facere, gratiamque illius te propterea mereri, ubi contra impetras offensionem et indignationem. Favente namque licet animo tu feceris quid in gratiam amici: ipse tamen, quia cor tuum non videt, multifariam aliter hoc accipere, aliter interpretari, aliterque judicare potest. Hoc non habet Dei amor. Quidquid enim simplici et recto corde feceris, non rejicit, quia diligit simplicitatem et intentionem considerat sinceritatis. Quare non potest ei non placere, quidquid simplici illi corde obtuleris. Quinto, amor carnalis odit corrivalem: solus enim vult amare et amari. Idcirco invidet aliis simul amantibus. Sed aliter est in amore Dei. Quisquis enim Deum diligit, ille non solus cupit amare, sed quoscumque potest ut Deum diligant, hortatur, suadet, inducit atque invitat. Delectatur ac gaudet, quod secum multi ament Deum. Scit enim nihil sibi perire, nec minus a Deo propterea se amari. Sex-

Prov. v
17-

to, amor carnalis non potest sustinere præter se quempiam plus amari. At vero Dei amor, quamvis Deum super omnia amet, potest tamen bene sustinere alium sibi in donis, beneficiis atque in ipso amore præferri. Potest, inquam, sustinere, ut Deus alium plus quam se diligat. Scit enim Deum esse justum, et aliter non posse quam juste agere, nullique injuriam fieri, ubi omnes male operantes, et non nisi filii damnationis vivimus, et per misericordiam Dei solam sustinemur. Septimo, carnalis amor non sustinet se contemni, aut posthaberi, aut sibi alios præferri. At amor Dei, quia nihil quærit nisi Deum, cujus attendens excellentiam, suamque vilitatem, non miratur, nec ægre fert, si præferantur sibi alii. Satis illi est, imo in hoc consolatur se, quod Dei numeratur locaturque inter amicos, quamvis vilior aliis, aut inter viliores vilissimus. Octavo, differt amor Dei ab amore humano, quia amor Dei, hoc est, qui Deum amat, certus est se amari, nec Dei dilecti perdere posse amicitiam, nisi suo ipsius vitio. Nunquam

enim Deus deserit amantem nisi desertus. Nunquam prior ab amico recedit, sed expellitur et abjicitur contemptus. Verum amor carnalis, seu humanus prorsus alio se habet modo. Nam juxta arbitrium suum vel diligit, vel non diligit se amantem: nec qui dilectus est, amanti se respondet semper amore. Quapropter nulla amicitia melior, nulla suavior, nulla fidelior, nulla constantior, nulla securior, nulla denique felicior, quam ea quæ est in Deo. Hanc igitur solam quærite, filii, hanc amate. Felices, qui in Dei estis amicitia, qui in ejus gratia vivitis. Omnem creaturam potius deserite et contemnite, quam ut Christo displiceatis aut Christum non diligatis. Illum rebus cunctis anteferte. Ejus amicitiam quamdiu tenetis, nec diabolus, nec homo, nec quid universus adversum vos valebit mundus. Hoc vobis, charissimi, largiatur Dominus noster Jesus Christus, qui se diligi jubet, ut nostri juste misereatur, nobisque juste beneficiat. Qui cum Patre et Spiritu Sancto est benedictus in secula, Amen.

Amicitia
omnium
felicissima
quærenda
quæ sit.

DOMINICA NONA DECIMA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

RENOVAMINI spiritu mentis vestræ, et induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est, in justitia et sanctitate veritatis. Propter quod deponentes mendacium, loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo, quoniam sumus invicem membra. Irascimini et nolite peccare. Sol non occidat super iracundiam vestram. Nolite locum dare diabolo. Qui furabatur, jam non furetur. Magis autem laboret operando manibus suis, quod bonum est, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti. *Ad Ephes. IV.*

QUOMODO nusquam non alibi, ita hic quoque Ephesios admonet Paulus de exuendo homini vetere, et induendo novo. Dicit igitur: Renovamini spiritu mentis vestræ, hoc est, ad priorem novitatem, quam Adam pater vester olim habuit antequam peccavit, quando ad imaginem sui Creatoris fuit creatus, redite: quam novitatem mentis per peccatum amissam, in seipso Christus nobis reduxit. Renovari itaque spiritu mentis, est induere (ut alibi idem Apostolus monet) Dominum nostrum Jesum Christum, id est, ejus assumere similitudinem et vivendi formam. Propterea sequitur: Et induite novum hominem, cujus formam et imaginem in se vobis expressit Christus. Hujus conversationis conformitate vos perinde ac indumento contegite, quo nihil Christo dissimile aut contrarium in moribus vestris appareat. Itaque hunc novum hominem Christum induite, qui secundum Deum, id est, sola virtute Dei, et potentia Spiritus Sancti creatus est, in justitia vera, veraque sanctitate, absque ulla peccati contagione.

Eam ob rem ut illum induere, ad ejus similitudinem vivere, ipsiusque vitam in vobis exprimere possitis, hoc agite, ut deponentes omne mendacium, id est, desistentes mentiri, loquimini unusquisque veritatem cum proximo suo, quoniam sumus invicem membra, quorum alterum fallere non decet alterum. Quod si vetustatis et de pristinis moribus quidpiam in vobis deprehenderitis, irascimini vobisipsum. Agite pœnitentiam, et nolite deinceps peccare. Aut ita: Irascimini quidem motu iræ naturali, ac subito rationem præveniente (hoc enim permitto, quia ab hujusmodi ira non estis liberi), sed tamen nolite eo usque consentire huic passioni, nolite huic vitio tantum locum dare, ut propterea quidquam agatis, velitis, aut loquamini, quo peccetis. Sol non occidat super iracundiam vestram. Tantisper nolite iram servare, ut in crastinum vobiscum perseveret, sed ante vesperum, ante solis occasum iram abjicite, hoc est, quantocius, ubi iræ in vobis senseritis commotionem, ad tranquillitatem, animique serenitatem

Gen. I, 27.

Rom. XIII, 14.
Renovari
spiritu
mentis
quid sit.

redite. Aut ita : Sol justitiæ Christus Dominus non occidat, ac subtrahatur vobis per iracundiam vestram. Non adeo iram sinatis vobis dominari, ut lumen divinæ gratiæ aut intelligentiæ sol vobis obtenebrescat. Et quia ira malum cogitat, et quomodo perficiat, meditatur, vos nolite locum dare diabolo, qui per hujusmodi ostium in vos nititur intrare. Sinitis autem intrare, si ejus consenseritis suggestionibus, aut si ad iniquitates pristinas redieritis. Idcirco qui furabatur, aut aliud quid

peccati hujusmodi exercere solebat, jam non furetur. Nec aliena tollat : quin potius ipse quoque labore manibus suis, operans quod licitum ac bonum sit opus, unde non solum se honeste nutriat, sed habeat etiam unde tribuat egeno, aut necessitatem patienti. Est enim eleemosyna, non de male acquisitis, non de alienis, sed de juste acquisitis danda. Ideo hic dicit : Operetur quod bonum est, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti.

Eleemo-
syna unde
facienda
sit.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, MATTHÆI IX.

Matth.
VIII, 23-
26.

ANTE hoc Evangelium præsentis hujus Dominicæ scribit Matthæus, quomodo cum discipulis ascenderit Jesus in naviculam, et de Galilæa se contulerit in regionem Gerasenorum, in navique adhuc constitutus dormierit : orta vero tempestate a discipulis excitatus surrexerit, ventis imperaverit, factaque sit tranquillitas magna. De illa profectione habuimus Evangelium post octavas Epiphaniæ. Itaque cum esset in terra Gerasenorum, occurrerunt ei duo viri habentes dæmonia, sævi et crudeles, habitantes in monumentis, hominibusque infesti, adeo ut eadem via homines metuerent transire. Verumtamen occurrentibus illis, Jesus ejecit dæmonia ab eis. Porro dæmonibus petentibus, ut gregem intrarent porcorum, quo fieret miraculum evidentius, concessit : totusque illico grex porcorum præceps in mare currens, submersus est. Quamobrem cum hæc oppidani civitatis illius didicissent, ad unum fere omnes egressi, rogaverunt Jesum ex humilitate, quod creditur, a finibus suis ut recederet. Æstimabant enim indignos se tanta sanctitate. Potuit tamen nihilominus fieri, ut maluerint Jesu potentia carere, quam stare sub periculo amis-

sionis temporalium rerum per ejus præsentiam. Hujusmodi enim timorem colligebant ex miraculo gregis porcorum in mare mersorum. Hoc modo hodie sunt multi, qui a se remittere malunt, atque præsentia Jesu carere, quam suos porcellos, id est, illicitos quæstus relinquere. Itaque, inde descendens Jesus, redire statuit in Galilæam. Et hinc sequitur Evangelium hodiernum.

Ascendens Jesus in naviculam, transfretavit, et venit in civitatem suam.

Rediens Dominus ex regione Gerasenorum per fretum seu mare Galilææ, navicula transfretavit, et venit in civitatem suam. Si civitatem Christi Nazareth quis velit hic nominari, dicere posset primo quidem divertisse Jesum in civitatem Nazareth, quæ civitas Christi dici poterat, quia erat ibi conceptus et educatus, postea vero se contulisse in Capharnaum, ubi miraculum quod sequitur, fecerit. Nihil enim scribit hic Evangelista, nisi quod in civitatem suam venerit, et deinde miraculum in paralytico fecerit : quod tamen non e vestigio, sed inde abiens in Capharnaum facere potuit. Probabilius tamen

Nazareth
cur civitas
Christi vocetur.

Capharnaum cur dicatur civitas Christi.

videtur esse, quod communiter sentiunt doctores, ut Capharnaum hic dicatur civitas (ut textus habet) sua, hoc est, Christi, non aliam ob causam, nisi quod frequens ibi morabatur, multisque signis et miraculis illam nobilitaverit.

Et ecce offerebant ei paralyticum jacentem in lecto.

Marc. II, 3.

Audito reditu Jesu, paralyticum quemdam Capharnaitæ ad eundem curabant introferre, quem credebant a Domino piissimo sanandum. Erant autem viri quatuor portantes eum in grabato, sive in gestatorio lecto, ut pauperibus sterni solet. Cum vero ad domum venirent, ubi prædicabat Jesus, nimiam invenerunt populi multitudinem, adeo ut præ turba non potuerint Jesum accedere. Confortati igitur et excitati fide, ascenderunt super domum, et fracto tecto, seu aperto, submiserunt paralyticum funibus de alto ante pedes Jesu. Nihil enim dubitabant infirmitatem supplicaturam pro misero. Noverant quoque Dominum misericordissimum, et ad hujusmodi beneficia pronum.

Et videns Jesus fidem illorum, dixit paralytico : Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua.

Fides aliena quomodo prodest infanti- bus ad salutem.

Adverte quia Dominus Jesus dicitur vidisse, hoc est, attendisse fidem offerentium : ut intelligas non parum prodesse fidem alienam, maxime autem, ubi quis vel per ætatem aut insaniam, aut per infirmitatem sui parum compos est, ut queat habere fidem. Adeo autem huic profuit fides aliena, ut ab infirmitate per illam curaretur : quamvis verisimile sit infirmum quoque habuisse fidem ad Christum. Quomodo enim alioqui se permisisset per tectum submitti, nisi avidus sanitatis sperasset hanc se assecuturum a Christo ? Hoc modo infantibus et fatuis natis prodest fides parentum, sive offerentium ad baptismum, in quorum fide parvuli baptizantur, munda-ntur, filiique Dei ac cœlestis regni efficiuntur hæredes. Confide, inquit, fili.

Observa misericordissimum Dominum, ut miserum hunc hominem, quem Pharisei dedignarentur aspicere, filium vocat, ipsum erigens ad confidentiam erga se, et dicens : Confide, fili, nam recipies sanitatem, cui majora quoque quam est sanitas corporis, conferrentur. Remittuntur enim tibi peccata, quo sanitatem consequaris etiam animæ. Hæc autem verba dicens Dominus Jesus creditur displicentiam contritionemque peccatorum (sine qua adultis non remittuntur peccata) infudisse paralytico. Nemini tamen hic videatur mirum, quod homini paralytico et quærenti sanitatem peccata primum remiserit, quam ab ægritudine liberaverit corporis. Voluit enim nos docere peccata nostra haud raro multorum malorum, puta adversitatum infirmitatumque nobis esse occasionem et causam, Antequam igitur plenam illi contulit sanitatem corporis, et propulsata manifesta infirmitate, prærogavit illi animæ (quæ potior erat) sanitatem, instar medici boni, qui primo data purgatione vitiosorum humorum, sanitatem paulo post introducit.

Et ecce quidam de Scribis dixerunt intra se : Hic blasphemat.

Audierunt Scribæ et Pharisei Christum dixisse : Remittuntur tibi peccata tua. Quæ verba, tametsi alius quispiam dixisset homini, potuissent in meliorem partem interpretari, ut sensus esset : Remittuntur tibi peccata tua, scilicet a Deo. Verum nihil moderatum de Christo sentire poterant Scribæ et Pharisei, sed omnia ad calumnias verba ejus trahebant. Mox enim invidia stimulante Christum insimulabant præsumptionis arrogantique, qui sibi cum purus ac solus esset homo, divinitatem adscriberet remittendo peccata, quod esset blasphemia. Quis enim peccata potest, in-quiunt, dimittere, nisi solus Deus ? Credatis igitur, Scribæ, Christum Deum, et non erit ambiguitas aut murmur.

Sciendum hic, blasphemiam committi posse triformiter. Aut Deo attribuendo quod Deo non convenit, ut est peccare, igno-

Peccata nostra torum lorum occasio nem.

Marc.

Blasphemia mitti formi

rare, errare, impotentem esse, etc. Aut ab eo removendo, sive in eo negando, quod ei competit : ut negando eum summe bonum, omnipotentem, etc. Aut creaturæ adscribendo, quod solius est Dei. Et hoc tertio modo putabant Scribæ et Pharisei Christum blasphemare. Credebant enim eum solum hominem, qui quod Dei est proprium, sibi arrogaret. Legerant enim de Deo scriptum : *Ego sum qui deleo iniquitates tuas propter me*. Verum duplici argumento probare se voluit Dominus Jesus non blasphemare. Primo enim ostendit sibi in hoc ut sequitur, inesse divinitatem, quia notas sibi esse monstrabat aliorum cogitationes, quod nihilosecius solius erat Dei. Quis enim novit quid in corde agatur hominis, nisi solus Deus? Deinde quod recte dimiserit homini peccata, per sequens probat miraculum, quo eum ab infirmitate liberat, sanitatique restituit.

Et cum vidisset Jesus cogitationes eorum, dixit : Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris? Quid est facilius dicere : Remittuntur tibi peccata tua, an dicere : Surge et ambula?

Non credebant Scribæ et Pharisei Dominum Jesum aliud quam purum esse hominem. Idcirco scandalizabantur sæpius in Christi sermone et ejus operibus. Verumtamen scandalum hoc sibi ipsi sumebant. Fecerat enim Dominus Jesus, et ostendebat illis tot signa et virtutes, ut merito non possent dubitare, sed asserere etiam cogere, nisi invidia illos excæcasset, non humana, sed divina virtute illa fuisse patrata. Itaque Christus eorum cogitationes detegens, dicit : Ut quid mala cogitatis in cordibus vestris? Quasi diceret : Me dicitis blasphemantem, qui dico paralytico : Remittuntur tibi peccata tua, cum solus peccata remittat Deus. Si non creditis me potestatem habere dimittendi peccata, dicite mihi, qua potestate ego cogitationes cordium vestrorum cognosco secretas, cum æque Dei sit solius peccata

dimittere, et cordis intueri secreta? Quid est facilius, id est, minoris potestatis, dicere : Remittuntur tibi peccata tua, an dicere : Surge et ambula? Æquæ virtutis sane est utrumque. Utrumque enim divinitatem exigit virtutem atque potentiam infinitam, nisi quod in hoc differentia est : nam in corporali miraculo advertere potestis ejus potestatem, per remissionem autem peccatorum, cujusmodi, et an sequatur effectus, aut virtus, ignoratis.

Ut autem sciatis, quoniam filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, tunc ait paralytico : Surge, tolle lectum tuum et vade in domum tuam. Et surrexit, et abiit in domum suam.

Ut vobis certum sit licere filio hominis, hoc est, filio virginis (nullum enim habuit patrem in terris Filius Dei) absque blasphemia dimittere peccata, videbitis quod facturus sim miraculum, quo cognoscatis non humana virtute, sed divinitate muniti. Mandat itaque paralytico, dicens : Surge, tolle lectum tuum. Quare tolli lectum jubet? Ne phantasticum putetur miraculum : et ut lectum tollere possit atque portare, qui a quatuor viris huc fuerat portatus. Probat autem bifariam hoc miraculo se esse Deum. Primo, quia propria virtute illum infirmum curat, quod solius Dei est. Secundo, quia infirmum hunc sanavit in testimonium divinitatis suæ, quo murmurantes convinceret, non falso sibi divinitatem arrogasse, sed verum se dicere, nec blasphemare, si dicat se Deum, aut si etiam peccata dimittat. Hoc namque miraculum non potuit esse nisi a Deo, cum per naturam hæc infirmitas hoc modo, id est, tam subito et nullo adhibito medicamine, prorsus sit incurabilis. Et cum ipsum miraculum fieret in testimonium divinitatis Christi, quo probaret se vere esse Deum, veraque esse quæ prædicabat, ideo non potuit non verum testari. Alioqui Deus, qui in hujus rei testimonium et con-

Deum se
esse probat
Christus
bifariam.

Is. XLIII,
25.

Argumento duplici
probat
Christus
se non
blasphemare.

I. Reg.
xvi, 7.

firmationem verborum et operum Christi hoc fecit miraculum, adstruxisset (quod impossibile erat) mendacium, aut mentienti suffragium præstitisset.

Videntes autem turbæ timuerunt et glorificaverunt Deum, qui dedit potestatem talem hominibus.

Turbæ timebant videntes Jesum peccata dimittere, videntes eum secreta cordium manifestare, et in horum testimonium confirmationemque videntes eum non orando, sed imperando morbos incurabiles fugare. Fuit hic timor reverentiæ. Siquidem hinc mirabilem Christi perpenderunt sanctitatem dignitatemque. Et quamvis nondum crederent ipsum Deum, crediderunt tamen illum sanctissimum virum divina virtute plenum quomodo Nicodemus de illo sensit, dicens : *Scimus quoniam a Deo venisti, magister*, scilicet nobis missus. *Nemo enim potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi Deus fuerit cum eo.* Fatebatur Deum per illum operari, non fatebatur eum esse Deum. Sic turbæ præ illius reverentia et admiratione timebant, et glorificabant Deum, gratias et laudes illi offerentes, quod tantam potestatem, ut hæc tria, quæ paulo ante dixi, Christus potuisset, dedit hominibus, id est, Christo, quem hominem tantum putabant. Ex consideratione itaque sanctitatis Christi, ex consideratione magnitudinis ejus resilliebant in considerationem quoque suæ parvitatatis, vilitatis et iniquitatis : quare etiam divinæ justitiæ contra se rigorem non immerito formidabant. Et de hoc hactenus.

Cæterum, quod in Evangelio hoc et miraculo ante peccata dimiserit infirmo, quam illi corporis restituerit incolumitatem, non otiosum est. Haud dubium namque, si non aliud vel hoc significatur nobis, multa, quemadmodum Psalmista ait, flagella esse peccatoris, et misericordissimum Patrem se exhibere Deum, quando hic flagellat. Siquidem ego, inquit, quos amo, arguo et castigo. Et Paulus : *Flagellat autem omnem filium, quem recipit.* Quocirca et hic

paralyticus, et alii item multi quotidie doloribus infirmitatibusque exercentur, ut ab illis delectationes desideriaque separentur peccatorum. Quod cuicumque id fiat, salubriter fit, et gratias agat clementissimo Patri, qui non servat illi vindictam in diem extremæ ultionis. Est tamen advertendum, multiplicem esse causam infirmitatum aut tribulationum, quare infligantur mortalibus. Primo namque id contingit in ultionem ac purgationem peccatorum puta ut eruantur delinquentes a mala voluntate libidineque peccandi. Hoc in Osea per adulteram mulierem nobis insinuat, quæ relicto marito suo post amatores suos currerat, et per tribulationes, miseras ærumnasque compulsa ad primum redire statuit maritum, figuram in se exprimens animæ peccatricis, quæ relicto spretoque Deo, vadit post desideria, et post concupiscentias suas. Verumtamen sæpenumero misericordissimus Deus illi miseretur, et sepiam viam ejus spinis tribulationum et infirmitatum, ut etiam volens ire post peccata sua, non possit, donec in se tandem reversa ultro dicat : *Revertar ad virum meum priorem*, cui scilicet in baptismo desponsata sum, *quia magis mihi* (ut Propheta dicit) *bene erat tunc*, quando scilicet Deo obediens ei adhæsi, quam nunc, dum sequor concupiscentias meas, et dæmonum studia imitor, illis serviens. Hoc modo Nabuchodonosor ad sui est agnitionem per calamitates reductus, ut daret gloriam Deo, contra quem superbus se erexerat. Hoc modo Manasses in carcere pœnituit, deditque illi vexatio intellectum. Hoc denique modo Maria soror Moysi, quæ detraxerat fratri, lepra percussa resipuit, manifestam Dei plagam in se agnoscens. Hoc modo Ozias quoque rex præsumptionis atque temeritatis pœnas dedit : et quod speratur, correctus est. Secundo, contingit infirmitates aut supplicia dari ad ultionem peccatorum, ad exterminium scilicet hominis, et inchoationem æternæ pœnæ. Hoc modo Dathan et Abiron, quos rebelles, detractores contumacesque, Deo

Timor
reverentiæ
erga Christi-
stum.

Joann. III,
2.

Peccata
cur dimi-
serit Chri-
stus infir-
mo ante-
quam sa-
nitatem
restituerit.
Ps. xxxi,
10.

Hebr. XII,
6.

Infirm-
tum ac-
bulatio-
num ca-
multipli-

Ex
xviii,

Osee II

Dan.
30, 31.

II. Ps.
xxxiii,
13.

Num.
10, 15

II. Ps.
xxvi,
21.

Num.
31, 32

illis justa reddente, terra deglutivit. Hoc modo Herodes per elationem, aliisque facinoribus delinquens, percussus est a Deo, et corrosus vermibus expiravit. Similem exitum Antiochus habuit. Pharao quoque inter flagella non melior, sed durior factus, tandem male periit. Tertio, infirmitas inducitur ad gloriam Dei manifestandam. Hujusmodi accidit cæco a nativitate, quem Dominus illuminavit. Nam interrogantibus Christum ejus discipulis, an hic peccasset cæcus, an ejus parentes, quamobrem cæcus nasceretur : respondit Dominus Jesus, neque hunc, neque parentes ejus peccasse, seu peccando id commoveruisse, ut cæcus ille nasceretur, sed ut manifestaretur gloria Dei.

Quarto, infligitur adversitas ad humiliationem, cujusmodi Paulo Apostolo accidit, qui de seipso confitetur, dicens : *Ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, angelus Satanæ, qui me colaphizat* : quæ tamen tentatio, ut illi accidisse intelligeretur, non ad illius destructionem, sed ad ædificationem, sequitur mox : Propter quod ter Dominum rogavi, ut discederet a me, et dictum est mihi : Sufficit tibi, Paule, gratia mea. Nam virtus in infirmitate perficitur. Quid est virtus in infirmitate perficitur? Superbia aut complacentia propria ex bene actis rebus, seu in donis Dei humiliatur, ne bona quoque nostra et dona Dei nobis sint in animæ jacturam seu ruinam.

Quinto afflictiones, calamitatesque eveniunt homini, ad ostendendam illius innocentiam, ad patientiam commendandam.

Hujusmodi fuit Job, cujus innocentia, simplicitas perfectioque ut omnibus nota fieret, probari ac manifestari illum oportuit ad nostram ædificationem, quo nobis exempla quoque virtutum in eo latentium erumperent, atque ad imitationem nos invitarent.

Job 1, passim.

Quocirca vos, filii, estote patientes et mites absque murmuratione in omnibus adversitatibus, quæ veniunt super vos. Accipite eas de manu benignissimi Patris. Nolite infirmitates corporum importune deprecari, magis orate Deum, ut vobis patientiam et fortitudinem ad sustinenda adversa tribuat, quam ut a calamitatibus omnibus eripiat. Pro peccatis vestris eadem, quæ ille pro vobis passus est, eidem offerte. Quæ vos autem patimini, non tanti aestimetis, ut digna sint, quæ pro peccatis vestris illi audeatis offerre. Nimis enim est modica in his virtus. Quare, ut dixi, indigna judicate quæ pro peccatis vestris in satisfactionem Deo offeratis : sed, ut dixi, ejus satisfactionem sufficientem ac dignissimam illi pro vobis offerte. Si vero boni aliquid agere vos contigerit, aut mali pati quidpiam, hoc Deo ad ejus gloriam, ad ejus honorem, ad ejusque beneplacitum offeratis. Dives est enim Deus in miserationibus, hic tamen nos liberos nusquam citius a peccatis faciet, quam in sanguine suo, in morte sua, in vulneribus suis, in pœnis ac virtutibus suis. Hoc nobis omnibus piissimus Dominus noster Jesus Christus concedat, qui cum Patre et Spiritu Sancto Deus vivit benedictus in secula, Amen.

Adversitates cum patientia et mititate tolerandas esse.

Pro peccatis nostris quid Deo offeramus.

Eph. II, 4.

SERMO IN EADEM DOMINICA

DE PŒNITENTIA, CONFIDENTIA ET COGITATIONIBUS MALIS.

ASCENDENS Jesus in naviculam transfretavit et venit in civitatem suam. Matthæi IX, 1.

Dominus Jesus, qui Petro concessit, ut ambularet super mare, ipse navicula uti voluit, quo per fretum seu stagnum maris

Matth. XIV, 29.

transiret. Docere quoque in hoc nos voluit, qui in patriam nostram redire nitimur, ut hoc ævo, quo vivimus, et quo non aliter, quam in mari sumus, transfretantes navicula debeamus uti pœnitentiæ qua transvehamur ad patriam seu ad civitatem nostram. Hæc est civitas, cujus Apostolique Sancti non fuerunt hospites et advenæ, sed cives et domestici Dei : ad quam sumus nos quoque creati, ad quam sumus per Christum redempti, cujusque ut simus cives, sumus adoptati. Hæc est illa civitas, quam futuram inquirimus, non habentes hic interim aliam civitatem. Quia autem omnes peccatores sumus, ideo cunctis etiam nobis pœnitentia est necessaria.

Hæc pœnitentia in omni loco, in omni-que statu agi servarique potest, nisi quispiam sit status, officiumve aut ministerium, quod absque peccatis exerceri non possit : hunc statum relinquere oportet, sicut Matthæus telonarii reliquit officium. Quamvis autem pœnitentiam facere in omni statu licito (ut dixi) quis possit, difficile tamen est eandem, præsertim quoad dignos fructus pœnitentiæ, recte impleri in seculo, et in conversatione hominum, ubi centum inveniuntur ante, qui a pœnitentia retrahant, quam unus qui adhortetur. *Omnes enim qui pie volunt vivere in Christo persecutionem patientur.* Et hoc quidem olim ante mille quingentos annos ita scriptum est, quando fervebat devotio, quando ardebat charitas in omnibus. Quid hodie fit, ubi ex diametro sanctis institutis bene vivendi repugnatur? Quis volens sua pauperibus distribuere, et Christum pauperem sequi, non deridebitur, dehortabitur? et si perseveraverit, non ut insanus despicietur? Tanta est nunc malitia temporum, ut magis, qui abstinet mundo, reprehendatur ac subsannetur, quam qui servit. Quamobrem cum Dominus dicat : *Videant homines opera vestra bona, ut glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est* (quod tamen de operibus bonis necessariis, et ad quæ tenemur, maxime intelligendum est, non de singulis arbitrariis aut supererogatoriis,

quæ propria quis sibi devotione præscribit), hodie tamen tanta est hominum corruptio, tanta corruptorum multitudo, ut pene dicendum sit : Abscondita sint opera vestra bona coram hominibus, ne videant, et derideant, persequantur, scandalizentur et peccent. Dixi igitur inter homines difficulter pœnitentiam posse observari. Fuerunt eam ob rem ad pœnitentiam olim instituta monasteria, quo tam a gloria mundana, quam a mundi persecutione liberi pœnitentes Deo servirent. Sed hic status quoque hodie persecutionem patitur. Quem certe quisquis nunc quærit, quando contemptus est status ille mundo, majori est præconio laudandus, majorisque devotionis sperandus futurus, quam si olim quis monachatum, quando is tum erat status gloriosus, petisset. Ubi igitur monastice adhuc vivere licet, atque Deo servire, ibi tranquillo magis animo Deo servitur. Neque enim, ut apostatæ monachi quidam statui illi detraxerunt (qui impudenter illum quoque reliquerunt), ibi cæremoniæ solæ sunt. Nam in monasteriis bene institutis vigilatur, ut sit pax animi, fratrum concordia, charitas, corporum maceratio, mortificatio vitiorum, puritas cordis, salus animarum, et exornatio virtutum. Ibi namque certatim boni monachi pro virtutibus, puta pro humilitate majori, pro mansuetudine, pro devotione ac pietate in Deum contendunt, ibi magis proficere in dies conantur. Ibi se denique Deo ac propter Deum hominibus subijcere quotidie magis satagunt.

Ad hujusmodi aliquod monasterium tibi properandum foret, qui pro peccatis tuis pœnitentiam agere instituisti, aut qui vitam tuam omnem cupis Deo sacrificare. Quod si obtinere tibi non contingat, in domo tua ab illis hominibus separatus monachum age, fuge loca publica, et hominum quantum potueris cœtus, vive ab hominibus et curis abstractus : parum aut vix loquere, studio et orationi insiste : delectationibus sensuum repugna, ac voluptates, quæ necessariæ non sunt naturæ, proscinde. Et in hoc modo vivendi tan-

Navicula
pœniten-
tiæ nobis
ad patriam
esse trans-
fretandum.
Eph. II, 19.

Hebr. XIII,
14.

Marc. II,
14.

Pœniten-
tia cur in
seculo dif-
ficile pos-
sit recte
impleri.
II. Tim. III,
12.

Matth.
XIX, 21.

Malitia
istorum
temporum
quanta.

Matth.
V, 16.

Monas-
teria cur
lubrifica-
stuntur

Reli-
giorum
norum
qualis

Pœni-
tiæ fru-
dignos
cere vo-
tibus
agendu-
sit.

quam in navicula persevera. Bonum quidem est in monasterio ac religione vivere, in qua, ut divus Bernardus expertus dicit, homo vivit purius, cadit rarius, surgit velocius, incedit cautius, quiescit securius, irroratur frequentius, purgatur citius, moritur confidentius, remuneratur copiosius. Sed bonum est etiam, cui religionis monasticæ status aut non quadrat aut non conceditur, in domo sua abstractam vitam ab hominibus solitariamque agere, et sanctis exercitiis Deo vacare. Sit igitur prima hæc eruditio Evangelica, ut per poenitentiam transfretemus in civitatem et patriam nostram.

Secundo, instruat nos quod Christus monuit paralyticum ut confideret. Multa namque et magna impetrare potest confidentia ad Deum. Sciendum tamen confidentiam esse triplicem. Prima enim mala est confidentia, cum quis de Dei misericordia præsumens, aut tam faciliter eam sibi promittens, ut super misericordia divina peccet. *Quia* enim, ut Ecclesiastes habet, *non profertur cito contra malos sententia, absque ullo timore filii hominum perpetrant mala*. Hac confidentia multiplici modo fallit diabolus hominem. Aut enim Dei misericordiam tam magnam bonitatemque promittit, ut justus esse Deus desinat, vindexque malorum. Aut sibi ipsi pollicetur poenitentiam se facturum, gratiam Dei se impetraturum, emendaturumque omnia ante mortem. Hæc, inquam, omnia inanis, humana fallaxque præsumptio sibi pollicetur, quæ tamen nihil potest præstare, propterea quod in Dei dono et manu sint hæc omnia constituta. Nisi enim Dominus te ad poenitentiam induxerit, nisi contritionem infuderit, et gratiam emendandique contulerit voluntatem, frustra de te aliquid tibi, quod minime tuæ est facultatis, promittis. Mirum quoque est valde, quod tam stultam habemus confidentiam, cum millies, si volumus, ante oculos videmus, quam difficilis, quam imperfecta, quam desolata, quam diffidens, quamque raro vera sit poenitentia, quæ differtur

usque ad finem. Quid ergo speramus, aut quid præsumimus, cum aliter contingere fere cernimus in omnibus, quam imparati scilicet ad moriendum, quam inviti, quam tristes, et interdum amentes, et muti moriuntur? Si tibi, quod verisimile est, contigerit, ubi tunc erit præsumptio tua dicens: In fine ego poenitebo? Modo igitur hoc cogita, modo noli esse securus de peccatis tuis, sed libera te ab eis, ut in securitate vivas, quanta a bona conscientia potest haberi, et moriaris.

Cæterum male agere, et securum interim esse, stultitia est stultius. De his loquitur Ecclesiastes dicens: *Sunt impii qui ita sunt securi, quasi justorum facta habeant*. His certe nihil insipientius. Quid enim tam præsumptuosum, quam male vivere, et bonum finem exspectare? De his autem loquor, qui poenitentiam hic renuunt, qui converti ad Deum nolunt, emendationemque vitæ usque ad mortem, hoc est, usque dum peccare amodo non possunt, differunt. Ad hanc fiduciam pertinet promittere sibi vitam longam, persuadere sibi dies multos, singulare robur et sanitatem, credereque se diu victurum. Quapropter in Sapientiæ libro dicitur: *Spes impii quasi lanugo est, quæ a vento tollitur, et tanquam spuma gracilis, quæ a procella dispergitur, et tanquam fumus, qui a vento diffusus est, et tanquam hospitis unius diei memoria prætereuntis*.

Secunda confidentia est fallax et fraudulenta. Ea scilicet, quam quis habet in aliqua creatura, aut in aliquo dono naturæ, seu gratiæ gratis datæ. Scriptum namque est: *Maledictus qui ponit carnem brachium suum*, hoc est, qui confidit in homine. *Bonum enim est confidere in Domino, quam confidere in homine*. Quando in homine confidis, in quo confidis? In eo profecto qui seipsum dum miser est, juvare non potest. In eo, inquam, confidis, quem nescis an crastina sit luce futurus. *Benedictus itaque vir qui confidit in Domino, et erit Dominus fiducia ejus*. Nec glorietur sapiens in sapientia sua, nec vir fortis in robore suo,

Stultitia
hominum
maxima
quæ sit.
Ecclesi.
viii, 10.

Sap. v, 15.

Confidentia
fraudulenta.

Jer. xvii, 5.
Ps. cxvii, 8.

Jer. xvii, 7.

dum peccatores salvos facere. Et Christus: Filius hominis non venit in mundum, ut iudicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum. Et in Luca: Filius hominis non venit homines perdere, sed salvare. Tertio patiens Dei exspectatio. Unde Isaias: Propterea exspectat Dominus ut misereatur vestri. Et Paulus: An ignoras, quia benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit?

Tertio, confidas Deo pro ereptione in tentatione. Quapropter in Psalmo dicit Dominus: *Clamabit ad me et ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum et glorificabo eum.* Jacta igitur cogitatum tuum in Dominum, et ipse te enutriet. Augeri autem in nobis et crescere debet confidentia illa pariter ex tribus. Primo, ex hostium depressione, de qua Christus discipulis loquitur, dicens: *Confidite, quoniam ego vici mundum.* In Christo igitur confide et vinces, ejus victoria tua est, ejus virtus tua est, ejus innocentia salus tua est. Secundo, ex tui protectione. *Dominus enim protector vitæ meæ, a quo trepidabo?* Qui ad Abraham loquens: *Noli, inquit, timere Abraham. Ego protector tuus sum.* Tertio, ex divina bonitate. Adeo enim bonus est Deus, ut ultra vires tuas nolit te gravari, sicut Paulus dicit: *Fidelis Deus qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum ut possitis sustinere.*

Quarto, confidas Deo in gloriæ exspectatione, omniumque bonorum remuneratione. Idcirco Hebræos Paulus admonet dicens: *Nolite amittere confidentiam vestram quæ magnam habet remunerationem.* Hæc autem confidentia futuræ beatitudinis simili modo fulcitur ex tribus. Primo, ex conventionem seu promissione. Ita enim nobis Dominus promisit, nam interrogantise quid faceret, ut vitam æternam possideret, respondit: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Item de his quos in vineam conduxit Dominus in parabola Evangelica, dicit: *Conventionem autem facta ex denario diurno, misit eos in vineam suam.* Item ad Aposto-

los: *Vos qui permansistis mecum in tentationibus meis, sedebitis mecum in regno meo super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel.* Secundo, fulcitur augeturque ex nostra redemptione, hoc est, ex Christi passione. *Habemus enim, ut Paulus dicit, fiduciam in introitu sanctorum in sanguine Christi.* Quæ enim est alia fiducia nostra, aut quæ spes, quæve consolatio, quam in sanguine Christi, qui melius efficaciusque pro nobis ad Patrem clamat quam sanguis Abel? Tertio, fulcitur hæc confidentia ex oratione nostra. Siquidem *quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit.* Sciendum tamen confidentiam sanctam nobilissimum esse donum, quod nec fallere, nec falli potest, utpote bonitati soli divinæ innitens, quamvis nulla confidentia debeat dici sancta in eo, qui Dei mandata cum possit, non vult observare, nec in eo, qui Dei licet servet mandata, in obedientia tamen sua, hoc est, in sua perfectione confidit, huicque ininitur: sed tantum ille veram habet confidentiam, qui quantum novit, quantum potest, Deo placentia agit, in his tamen confidentiam suam non ponit, sed in meritis ac passione Christi tantum confidit. Pro hac confidentia debemus Dominum continuo atque perseveranter orare.

Tertio ac postremo instruat nos, quod Dominus reprehendens Scribas: *Ut quid, inquit, cogitatis mala in cordibus vestris?* Si cogitationes malæ non essent peccata, non eas Christus reprehenderet. Nam cum Pharisei discipulos Christi notarent, propterea quod non lavabant manus suas manducaturi, Dominus illos excusans, dicebat: non lotis manibus manducare, non coinquinat hominem: sed ea quæ de corde exeunt, hæc sunt quæ coinquinant hominem: et exempli gratia, multa quæ de corde exeunt coinquinantia hominem recensens, nominat etiam cogitationes malas. Sunt igitur cogitationes malæ cavendæ. Quæ, inquis, sunt malæ? Hæ scilicet, quorum opera si fierent, essent mala aut damnabilia, horum etiam cogitationes

Luc. XXII, 28, 30.

Hebr. x, 19.

Joel I, 32.

Confidentia sancta quam sit nobile donum et quis eam habeat.

Cogitationes malæ an sint peccata.

Matth. xv, 2, 18, 20.

Cogitationes quænam sint malæ,

Joann. XII, 47.

Luc. IX, 56.

Is. XXX, 18.

Rom. II, 4.

Ps. xc, 15.

Fiducia in Deo habenda in tentatione ex quibus tribus augetur.

Joann. XVI, 33.

Ps. XXVI, 1.

Gen. xv, 1.

I. Cor. x, 13.

Hebr. x, 35.

Beatitudinem futuram obtinendi fiduciam ex quibus tribus fulcitur.

Matth. XIX, 17.

Ibid. XX, 2.

sunt noxiæ et malæ, non quia sunt nudæ cogitationes tantum et phantasie, quantum attinet ad actum cogitandi, sed ut sunt peccatorum cogitationes, quarum res cogitatæ delectant, tametsi consensus repugnet ad operandum, non tamen repugnat in cogitationibus rerum cogitatarum ad delectandum, seu ad corde voluptuandum in illis. Prohibet autem adeo Dominus peccatum, ut nolit servos suos neque opere, neque lingua, neque affectu, neque delectatione consentire per rationem peccato. Iterum dico, adeo tibi Deus prohibuit peccatum, ut nolit non solum ut agas peccatum, sed etiam nolit, ut tu illud velis, optes aut diligas : imo nolit ut sponte sinas affectum tuum esse inclinatum peccato, aut ut in peccato, hoc est, ut in re cogitata quæ

peccatum est, sponte delecteris voluptue-
risque, ut fit sæpe in his qui carnalia me-
ditantur. Potest tamen fieri, ut tentatio
carnalis, aut in carne, aut in imagina-
tione et affectu te invitum molestat, imo
etiam secundum rationem invitum sensua-
lem appetitum tuum delectet, et sis ni-
hilominus absque periculo mortalis pec-
cati. Non potest autem (ut doctoribus san-
ctis placet) fieri, ut quis voluptatis aut de-
lectationis animi gratia in peccato mortali
cogitato (etiam si nolit illud facere) dele-
ctetur animo deliberato, et in delectationem
rei cogitatæ consentiat absque periculo
mortalis peccati. Quod a nobis avertat
Jesus Christus Dei Filius, in secula bene-
dictus, Amen.

DOMINICA VIGESIMA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

VIDETE quomodo caute ambuletis. Non quasi insipientes, sed ut sapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes, sed intelligentes, quæ sit voluntas Dei. Et nolite inebriari vino, in quo est luxuria : sed impleamini Spiritu Sancto, loquentes vobismetipsis in Psalmis et hymnis, et canticis spiritualibus, cantantes et psallentes in cordibus vestris Domino : gratias agentes semper pro omnibus in nomine Domini nostri Jesu Christi, Deo Patri subjecti invicem in timore Christi. *Ad Eph. V.*

Ambulandum quomodo sit caute et prudenter.

I. Thess. V, 22.

ANTE monuerat Apostolus Ephesios tenebrarum operibus non communicare, nec horum participes fieri : magis autem ea redarguere. Hic autem admonet, ut cauti ambulent atque prudenter, dicens : Videte, ac sagaciter vobis prospicite, quomodo prudenter et caute ambuletis, circumspiciendo vobis in omni loco et opere, quomodo tentationum insidias, peccatorumque evitetis occasiones, ne aut vestris, aut aliorum vitiis inquinemini. Non quasi insipientes, ut hi faciunt, qui quamvis nulla peccandi voluntate trahantur, a specie tamen mali non abstinere, quod est insipientiæ, dum aliis occasionem præbent scandali : sed ambuletis, inquit, ut sapientes, quorum conversatio tam in interiori, quam exteriori homine coram Deo et hominibus irreprehensibilis sit : recuperantes tempus aliquando infructuose transactum, aut redimentes illud, ne otiose transigendum amittatis, quo nunc eo sitis ferventiores, quanto olim negligentiores fuistis, quoniam dies mali sunt : Non quod dies in se sint mali, sed quod ex tempore homo

facillime sibi materiam occasionemve, nisi prudentissime circumspiciat, sumat delinquendi. Adscribuntur enim tempori, quæ fiunt in tempore. Inde est quod Christus dicit : Sufficit diei malitia sua. Et in Machabæorum libro : Videns Jonathas quia tempus eum juvat. Sequitur : Propterea nolite fieri imprudentes, indiscreti, aut non circumspecti, ne multa negligatis facienda, neve negligenda faciatis, sed intelligatis quæ sit voluntas Dei, quid a vobis ille requirat, quidve illi placeat. Non vinum moderate sumptum, sed ebrietatem vobis prohibeo, ex quo luxuria generatur. Ita enim dicit : *Nolite inebriari vino in quo est luxuria.* Idcirco quoque dicit Sapiens : *Luxuriosa res vinum, et tumultuosa ebrietas.* Quicumque his delectatur, non erit sapiens. Porro, luxuria ubi fuerit, ibi commorari non potest Spiritus Sanctus. Ideo monet, dicens : Sed impleamini Spiritu Sancto, qui vos divino salubriter inebriet amore, mentesque vestras ab amore temporalium ad æternorum desiderium transmutet. Applicat autem similitudinem ad

Tempori ea adscribi quæ fiunt in tempore.

Matth. VI, 34.
Mach. XII, 1.

Prov. xx, 1.

Ebrietas spiritus, sancta et sobria.

sanctam hanc ebrietatem spiritus, eorum consuetudinem qui calicibus student epotandis, interimque nugantur simul juxta vinum confabulantes et cantantes. Ideo impleamini, inquit, non vino in quo est luxuria, sed Spiritu Sancto, in quo sobria est ebrietas mentis. Colloquentes vobisipsis alterutrum in Psalmis, in hymnis ac laudibus Dei, et in canticis spiritualibus, quæ futura gaudia cœlestiumque bonorum memoriam præludunt: cantantes et psallentes in cordibus vestris Domino tanquam hi qui divino amore suavitatisque ejus memoria sunt ebrii, et gratias agentes Deo, non ad horam, sed semper pro omnibus ejus beneficiis, pro omnibus quoque hominibus, quorum consolatio et gaudium vestra debet esse consolatio et gaudium, sicut membra sibi gratulari unius corporis decet. Neque enim si oculus doluerit, et dolore recedente

sanitati fuerit restitutus, minus gaudebunt singula alia membra, quam si ipsa fuissent afflicta, et denuo liberata. Ideo monet pro omnibus nos gratias agere Deo Patri misericordiarum et totius consolationis, idque in nomine Domini nostri Jesu Christi, per quem hæc omnia nobis dantur, in quem quoque si agnoscimus hoc, resultat omnis laus et gratiarum actio, quam Patri offerimus per Filium seu per nomen Domini nostri Jesu Christi. Itaque hæc omnia agentes, estote ergo vos invicem quoque humiles et subjecti, alter alterum honore præveniens, alter alteri deferens, portans, dissimulans, tribuens, ignoscens, et minorem vilioresque unusquisque se omnibus sentiens in timore Christi, qui dixit: *Qui major est vestrum, sit sicut minister vester.* Et Ecclesiasticus: *Quanto major es, humilia te in omnibus.*

II. 3.

Rom. 10.

Mat. xxiii.

Ecclesi. 20.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, MATTHÆI XXII.

UBI Christus Dominus noster palmis, honoribus, ac laudibus in ultimo suo adventu Jerusalem advenerat, et illa die duobusque sequentibus a mane usque ad vesperam prædicationi intendens, multas diceret parabolas, quibus præcipue Judæorum ingratitude taxabat, gentis Judaicæ desertionem et electionem gentium, tandemque suæ necis meditationem ac machinationem pungens. Quæ omnia contra se intelligentes Sacerdotes summi, Pharisæi et Scribæ, ira debacchati sunt in eum libenterque occidissent, nisi timuissent plebem, quæ Dominum Jesum ut prophetam colebat. Inter multas itaque parabolas, quas ibi Dominus dixerat, una earum hæc fuit, quæ hodie recensetur ab Evangelista Matthæo, dicente Domino:

Simile est regnum cœlorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo.

Regnum cœlorum hic non pro futura beatitudine accipitur, sed pro Ecclesiæ præsentī militante: ac si diceretur: Negotium et status militantis Ecclesiæ assimilatur homini regi, hoc est, Deo Patri, qui propter clementiam suam homo dicitur: propterea vero quia gubernat omnia potenter ac sapientissime, vocatur rex. Hic fecit nuptias Filio suo, vel dum in utero virginis illi conjunxit naturam humanam, vel dum illi prædicanti desponsavit Ecclesiam, cujus et amore Christus mortuus est: vel dum animam quamcumque sanctam tanquam sponsam per fidem et charitatem illi conjunxit. De hac ultima desponsatione loquitur Dominus per Oseam, dicens: *Sponsabo te mihi in fide.* Hæ nuptiæ celebrantur in baptismo, ubi Deus conjungitur animæ: celebrantur etiam nihilominus, aut potius redintegrantur in conversione peccatoris. Habet enim anima post

Reg. cœlorum pro presenti Ecclesiæ sumptu

Nuptiæ quando celebrantur Filio

Os. ii.

baptismum peccans speciem adulteræ, quæ relicto viro suo fornicatur cum amatoribus alienis. Hanc tamen Deus benigne iterum recipit redeuntem, sibi que reconciliat, quamvis per prophetam dicat: Mulierem quæ semel spreverit maritum suum, et ab eo recesserit, denuo non redituram ad illum, hoc est, non iterum a priore marito recipiendam. Tu tamen, inquit, o anima peccatrix, tametsi me reliqueris et fornicata sis cum amatoribus multis, aliquotiesque reconciliata, iterum atque iterum reliqueris, revertere ad me, et suscipiam te: tantum abest, ut benignissimus animarum amator Deus animam spernat redire volentem, ut dicat etiam Angelis Dei fore gaudium super uno peccatore poenitentiam agente. Hæc autem nuptiæ celebrantur in thalamo conscientiæ tuæ ubi Deo anima tua desponsatur. Crede autem hoc Deo tuo, nunquam fuit aut erit tam castus tamque fervens amor sponsi ad sponsam, quam est Dei ad animam. Tui apud illum est jugis memoria. Ipse etiam Christus Filius ejus sponsus tuus ne tui oblivisceretur, hoc est, ne in ipsius venire oblivionem te putes, tibi dicit: *In manibus meis descripsi te*. Revera in manibus Christi descripti sumus, quia cicatrices quinque vulnerum quibus nos redemit, sibi tenuit, quæ et ipse memor esset, et Patri intuenda signa eadem ostenderet, quibus quanta pro hominibus passus esset, illum (ut sic loquar) admoneret.

Et misit servos suos vocare invitatos ad nuptias, et nolebant venire.

Per hos servos prophetas intelligit priores veteris Testamenti ad Judæos missos, qui clarius Christum quam lex prædicabant, et hortabantur plebem ad expectationem Christi, ut crederent in eum venturum, quomodo nos credimus in eum qui venit. Sed nolebant venire, hoc est, nolebant prophetarum monitis acquiescere. Judæi namque pro bona parte fuerunt semper duri, increduli ac inobedientes. Quam duritiam recte Stephanus illis ex-

probravit, dum Christo testimonium mox lapidandus ferret, dicens: *Dura cervix et incircumcisi corde et auribus, vos semper Spiritui Sancto restitistis, sicut et patres vestri, ita et vos*. Quem prophetarum non sunt persecuti patres vestri? Et occiderunt eos qui prænuntiabant de adventu justi. Moyses quoque Judæorum populo loquens, dixit: *Ego scio contentionem et cervicem tuam durissimam. Adhuc vivente me et ingrediente vobiscum, semper contentiose egistis contra Dominum: quanto magis cum mortuus fuero? Nolebant igitur venire*.

Iterum misit alios servos dicens: Dicitte invitatis: Ecce prandium meum paravi. Tauri mei et altilia mea occisa sunt, et omnia parata, venite ad nuptias.

Alii servi missi, sunt posteriores prophetæ et Apostoli seu successores Apostolorum. Hi dixerunt invitatis, hoc est, Judæis, qui per legem invitati sunt, quomodo rex mandaverat: Ecce prandium meum paravi, ecce mysterium Incarnationis homo factus perfeci, fidem institui, credenda ordinavi, sacramentum Eucharistiæ dedi, Scripturæ alimenta proposui, et gratiarum dedi charismata. Tauri mei, inquit, et altilia mea occisa sunt. Ut sancti quidam doctores exponunt, tauri patres sunt veteris Testamenti, qui inimicos suos severitate justitiæ persequabantur; altilia vero patres novi sunt Testamenti, qui veluti altilia gratiarum pinguedine satiati, et gratia contemplationis quasi pennis quibusdam sublevati, in altum volant. Hi, inquit rex, pro nuptiis filii mei sunt occisi, et propter fidem Incarnationis, tam hi qui sub lege fuerunt, quam qui tempore Evangelii vixerunt, propter prædicationem et fidem Incarnationis mortui sunt, et omnia parata sunt. Quidquid enim ad salutem homini est necessarium, puta adoptio, sanctificatio, baptismus, poenitentia, infusioque gratiæ, januæ cœlestis apertio, per

Adulteræ speciem habet anima peccatrix.

Luc. xv, 7.

Amor Dei ad animam fidelem quantus.

Is. XLIX, 16.

Vulnorum quinque cicatrices cur Christus servaverit.

Act. vii, 51.

Deut. xxxi, 27.

Tauri mystice quid.

Altilia quid.

Christi passionem ac meritum est consummatum, et vobis sumendus fructus, sumenda refectio, percipiendaque horum utilitas offertur, nihil restat nisi ut veniatis et ingrediamini. Venite igitur fide et moribus ad nuptias.

Illi autem neglexerunt. Et abierunt, alius in villam suam, alius vero ad negotiationem suam. Reliqui vero tenuerunt servos ejus, et contumeliis affectos occiderunt.

Sub triplici differentia monstrat eos, qui invitati erant, fuisse. Primi enim neglexerunt bona cœlestia, beneficia Dei parvipendentes. Pro nihilo enim, ut Psalmista ait, habuerunt terram desiderabilem. Alii, hoc est, qui secundo hic loco recensentur, magis cordi fuit cura rei temporalis. Quamobrem illorum quidam in villam, qua dominatio terrena significatur, abierunt, ut ambitiosi. Alii vero in negotiationem suam abierunt, ut avari, per quæ studia occupati nuptiis sibi possibile interesse non videbatur. Tertii fuerunt Deo magis ingrati, qui non solum noluerunt venire, sed etiam servos ad se missos, scilicet prophetas, occiderunt, et qui ad ipsos vocandos venerant, multi ex prophetis occisi sunt, sicut Christus alibi Judæis quoque improperat, dicens: *Jerusalem, Jerusalem, quæ occidis prophetas, et lapidas eos, qui ad te missi sunt*. De Apostolis quoque in Actis legitur, quod in carceres positi sunt, quod flagellati sunt, et quod ibant a conspectu concilii gaudentes, quod digni habiti sint pro nomine Jesu contumeliam pati. Præter autem prophetas qui ante Christum occisi sunt, interempti sunt quoque de novo Testamento a Judæis multi, puta Joannes Baptista, Stephanus, ex Apostolis Jacobus, alique multi, qui persecutionem passi aut occisi sunt, aut ut occiderentur, quod Paulo accidit, laboratum est.

Rex autem cum audisset, iratus est:

Et missis exercitibus suis, perdidit

homicidas illos, et civitatem eorum succendit.

Vox sanguinis innocentium occisorum nullo non tempore clamat in cœlum, ut occisio Abel testatur. Nihil enim Deum latet. Et ut dicit Sapiens: *Auris zeli audit omnia*. Et Psalmista: *Qui fecit, inquit, aurem non audiet?* Est autem effusio sanguinis innocentium de quatuor peccatis unum clamantibus ad Deum. Auditus itaque Dei ejus est cognitio aut consideratio. Iratus itaque rex non passione aut appetitu vindictæ, sed zelo et voluntate justitiæ, qua malum erat non impune dissimulandum, missis exercitibus suis (de futuris hic Christus tanquam de præteritis loquitur, quia per parabolam loquitur, cui secundum divinitatem omnia præsentia sunt) missis, inquam, exercitibus suis, Vespasiano scilicet et Tito, perdidit homicidas illos. Vide quia exercitus Romanorum nominat aut intelligi vult exercitus Dei. Hi enim, quantum Dei justitiam attinet, fuerunt exercitus Dei, quia servierunt justitiæ Dei, inferentes ultionem peccatorum his, quibus voluit et quando voluit Deus juxta providentiam suam. Et quamvis illi alia prorsus intentione hæc facerent, aliisque rationibus moverentur quare hæc facerent, et quare Judæam vastarent, Dei ulciscantis voluntatem ignorantes: Deus tamen in ultionem peccatorum illorum illam calamitatem Judæis, quam paterentur, ordinavit. Hanc calamitatem Judæorum piissimus Jésus præmeditans in die Palmarum urbem ingressurus, flevit super eam. Cujus rationem atque causam quoque assignans, ait: *Fleres et tu quoque, si prænosceres quæ tibi ventura sunt, propterea quod non cognoveris tempus visitationis tuæ*. Simili modo regem olim Babylonie Nabuchodonosor Dominus servum suum vocat, quia virga furoris ejus erat, qui castigaret eos qui castigatione erant digni: serviens tamen in hoc suæ tyrannidi atque crudelitati, Deo hanc in ultionem peccatorum vertente. Quod autem

Ps. cv, 24.

Matth.
xxiii, 37.

Act. v, 41.

Marc.
vi, 27.
Act. vii,
58, 59.

Ibid. xii,
2.

Ibid. ix, 23.

Gen. iv, 10.

Sap. i, 10.

Psalm.

xciii, 9.

Effusio

sanguinis

innocentium

uti clame

in cœlum

vindictam

Cur exercitus Romanorum vocentur Dei exercitus.

Luc. xi

44.

Jer. xx

9.

dicitur quod civitatem eorum succendit, hoc pariter in illo excidio Jerosolymitano accidit, quia civitatem simul cum templo Romani combusserunt.

Tunc ait rex servis suis: Nuptiæ quidem paratæ sunt, sed qui invitati erant, non fuerunt digni.

Nuptias dicit paratas, quia Christi sunt mysteria, quibus nos sibi desponsandos redemit, impleta, puta incarnatio, passio, resurrectio, et Christi cum Ecclesia conjunctio. Sed qui invitati erant, puta Judæi, non fuerunt, inquit, digni interesse his nuptiis, quia vocationem licet multiplicem acceperint, fuere tamen semper ingrati ac rebelles, et restitere lumini, ne illustrarentur. Quare prorsus tandem propter ingratitude sunt relictæ. De hac re in Actis Paulus quoque objurgasse Judæos legitur, dicens: *Vobis oportebat primum loqui verbum Dei sed quoniam repellitis illud, et indignos vos judicatis æternæ vitæ, ecce convertimur ad Gentes.* Huc enim adstipulatur, quod mox Evangelium dicit: *Ite ergo ad exitus viarum, et quoscunque inveneritis, vocate ad nuptias.*

Mittit servos suos, hoc est, Apostolos, in exitus viarum, id est, ultra terminos Judææ. Ante enim suam resurrectionem Apostolis prohibuerat, in vias gentium ne abirent, et civitates Samaritanorum ne introirent, sed ad oves tantum domus Israel. At hic videtur insinuare Christus, quod post resurrectionem suam Apostolis erat mandaturus: *Euntes in mundum universum, prædicate Evangelium omni creaturæ.* De hac autem Judæorum reprobatione ac derelictione videtur apud Isaiam Christus fuisse locutus, ubi dicit: *Hæc dicit Dominus, formans me ex utero servum sibi, ut reducam Jacob ad eum, et Israel non congregabitur:* per Jacob et Israel populum gentemque Judæorum ex Jacob natam significans. Voluit ergo Christus Jacob, id est, populum Judæorum congregare, uti testatur Dominus Jesus, dicens:

Jerusalem, Jerusalem, quoties volui te congregare, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, et noluisti. Jacob igitur, id est, gentem Judæorum voluit reducere, sed Israel, id est, idem populus congregari noluit. At vero de gentium vocatione conversioneque, quæ hic in eo significatur, quod servos suos ad exitus viarum mittit, adjecit Isaias: *Et glorificatus sum in oculis Domini, et dixit: Parum est ut sis mihi ad tribus Jacob, et fæces Israel convertendas? Dedi te in lucem Gentium, ut sis salus mea usque ad ultimum terræ.* Hoc est ergo dictum in Evangelio: Quoscunque inveneritis, vocate ad nuptias. Quasi diceret: Cunctis gentibus Evangelium Christi prædicate, et ad Christi misericordissimam refectionem spiritus eas studiose adducite. Per exitus enim viarum vel cujuscunque professionis ac conditionis homines, vel secundum Gregorium, in quacunque calamitate constitutos vult significari. Hi enim magis ut vocationi respondeant sunt idonei.

Et egressi servi ejus in vias, congregaverunt omnes, quos invenerunt bonos et malos. Et impletæ sunt nuptiæ discumbentium.

Vel inde liquet Dominum in hac parabola loqui de Ecclesia militante, non triumphante. Hæc enim non recipit malos. Porro illa, puta militans recipit bonos et malos. Quocirca non eadem parabola, quomodo nec par significatio esse videtur, quæ de cœna alibi dicta est, et quæ hic de prandio. Illa namque cœna convivium significat coeleste. De illa nemo refertur, qui intraverit, denuo ejectus, quia nemo malus illud convivium seu illam cœnam intrat. Hic vero referuntur et boni et mali vocati, atque ad prandium nuptiarum militantis Ecclesiæ introducti. Similem habes parabolam de sagena missa in mare, et ex omni genere piscium congregante, etc. Recipit itaque Ecclesia militans et bonos et malos: quos non tunc quando Ecclesia eos recipit, sed quando emittit, in fine

Matth. xliii, 37.

Is. xlix, 5, 6.

Per exitus viarum quinam designentur. Gregor.

Luc. xiv, 16-24.

Matth. xliii, 47.

Nuptiæ Christi quomodo sint paratæ.

Act. xiii, 46.

Matth. x, 5.

Marc. xvi, 15.

Is. xlix, 5.

Deus discernit. Dubitare etiam quis potest, quomodo de gentibus possit intelligi quod introduxerint bonos et malos. Quis enim gentium invenitur, antequam ad fidem veniat aut antequam convertatur ad Deum, bonus? Dicendum de bonitate naturali morali hoc intelligi: cujusmodi inter gentes inveniebantur multi, quod Paulus dicebat, qui legem non habentes, ea tamen quæ legis sunt facientes, sibi ipsis facti sunt lex. Erant enim inter gentes multi, qui bona indole pollebant, et virtutibus studio acquisitis. Hi suo modo dicebantur boni respectu malorum. Erant nihilominus inter gentes quoque nonnulli boni colentes Deum, ut Eunuchus Candacis reginæ, quem Philippus convertit ad fidem. Et idem de Cornelio Centurione sentiendum est, quem convertit Petrus. De Eutropo quoque, qui unus fertur ex illis fuisse gentibus, qui dixerunt Apostolis, Philippo et Andreæ: Volumus Jesum videre. Impletas itaque discumbentium nuptias dicit, hoc est, multitudinem et numerum ad nuptias vocatorum ex utroque populo significat impletum, atque Ecclesiam in universum orbem terrarum diffusam. Hoc autem perfecte continget in fine mundi, cum (ut Apostolus ait) gentium plenitudo intraverit, et omnis Israel salvus fiet.

Intravit autem rex ut videret discumbentes. Et vidit ibi hominem non vestitum veste nuptiali, et ait illi: Amice, quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? At ille obmutuit.

Intrat rex Deus Pater in nuptias, ut videat discumbentes, hoc est, ut videat Christianos positos ad mensam Evangelicæ doctrinæ. Intrat, non loci mutatione, sed judicio et meritorum discussione. Hoc autem maxime, quoad singulos, fit in morte. Tunc enim singulos judicandos discutit, atque unicuique juxta sua merita reddit. Et vidit, inquit, hominem non indutum veste nuptiali. Quæ vestis sit nuptia-

lis, Gregorius explicat, dicens hanc esse charitatem. Hanc enim vestem Dominus habuit, dum ad sociandam sibi Ecclesiam in mundum venit. Intrat igitur in Ecclesiam qui fidem habet: sed sine veste nuptiali intrat, quisquis charitatem non habet. Hac enim veste inter electos reprobosque discernitur. Itaque ubi hominem nuptialiter non vestitum vidit rex, dicit illi: Amice, quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem? Amice per fidem, et non amice per charitatem. Amice per naturalem bonitatem et non amice per gratiam. Omnia enim diligit Deus, quantum ad id quod sunt per naturam, sicut dicitur in libro Sapientiæ: *Diligis omnia quæ sunt, et nihil eorum odisti quæ fecisti*. Amice, quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? hoc est, quomodo inter fideles apparuisti, et sacramentis quoque communicasti Ecclesiæ, non habens charitatem? Sed ille ad hæc verba obmutuit. Quid enim impius respondere potest Deo, quem propria conscientia damnat? Neque enim erit tunc locus impudentiæ, nec ulla recipi excusatio potest.

Tunc dixit rex ministris: Ligatis manibus et pedibus ejus, mittite eum in tenebras exteriores. Ibi erit fletus et stridor dentium.

Non his ministris hæc dicet rex, quos ante miserat ad vocandos, seu introducendos ad nuptias: sed per ministros Angelos intelligit, qui executores divinæ sunt justitiæ. Ideo enim alibi Salvator dicit: *Exibunt Angeli, et separabunt malos de medio justorum, et mittent eos in caminum ignis*. Manus autem ligantur, cum bene operandi facultas tollitur. Pedes ligantur, cum desideria et affectus indurantur in malo. Post mortem enim omnes potentiæ bonorum operum productivæ in reprobis ligantur, id est, cessant operari, et obstinata manet voluntas in malo. In tenebras, ait, mittite exteriores. Quo verbo duplices indicat tenebras. Sunt enim tenebræ interiores, in quas delinquentes cadunt per

Rom. II, 14.

Joann. XII, 20, 21.

Rom. XI, 25, 26.

Ibid. II, 6.

Vestis nuptialis quæ sit.

Matth. 49.

Ma pede repr gent

T duplic quæ

culpam. Sunt tenebræ exteriores, in quas projiciuntur damnati per pœnam. Qui ergo mentis tenebras quas peccatum generat, cavere noluit, projici jubetur in exteriores ignium tenebras vel invitus. Ibi erit fletus ex tristitia et perpetua desperatione, et stridor dentium ex ira et impatientia damnationis.

Multi enim sunt vocati, pauci vero electi.

Si de Christianis hoc fuerit solis intelligendum, tunc est sententia plane terribilis. Hos enim certum est esse vocatos, et venisse, licet non omnes habeant vestem nuptialem. Porro si de universo hoc mundo intelligatur, ut nemo sit qui non sit vocatus, vel ad fidem Evangelicam, vel saltem (si ita dicere licet) ad conditionem aliquam vivendi, quo vel juxta secretum judicium Dei posset, si vellet, salvari, ut contingere posset multis in extremitate mundi constitutis, et a Christianis separatis, et qui nihil unquam de Christo audissent (sunt enim arcana Dei judicia multa nobis incerta et incognita, et misericordissimus est Pater noster omnium Dominus), ut contingit quoque novo mundo jam pridem invento, qui nescierant præter se alios homines esse in mundo. Itaque si (quod multi sunt vocati) intelligatur de universo mundo, non mirum est, comparatione facta ad hominum universitatem, paucos esse qui sint electi. At vero, si ut dixi, de solis est Christianis intelligendum, cum dolore et gemitu cordis est cogitandum, multos esse

vocatos, paucos vero electos. Vos, charissimi, ita vivite, ut nulla disceptatione vobis opus sit ad investigandum, quæ sit hujus verbi intelligentia, puta multi sunt vocati, pauci vero electi. Vivite puri et immaculati coram Deo. *Servite Domino in timore, et exultate ei cum tremore.* Quod si desperationis tentatio vos invaserit, huic ex hoc Evangelio e diverso opponatis, quod multis hic ad nuptias ingredientibus unus tantum narratur, qui absque veste sit nuptiali repertus. Quo succurri potest consolandis, et dici de universo mundo id intelligi, quod dictum est, paucos electos. Quamvis enim non unus tantum, sed plurimi credantur damnandi: ex his tamen qui introierunt ad nuptias, id est, ex his qui Christianam fidem susceperunt, indicatur in hoc uno pauciores esse inter Christianos numerum damnandorum, quam salvandorum. Hoc, inquam, potest pusillanimitas suffragari ad consolationem, maxime cum et in parabola de decem virginibus adultis et ratione utentibus scriptum sit, quinque fuisse prudentes, et quinque fatuas, quod medietatem salvandorum significaret secundum litteram, exceptis pueris, et ante usum aut sine usu rationis decedentibus baptizatis. Verumtamen hoc soli notum est Deo. Nostrum est sentire de Domino in bonitate, et habere bonam voluntatem ad illum, multumque ejus misericordiæ confidere. Quod largiatur nobis Dominus noster Jesus Christus qui est benedictus in secula, Amen.

Ps. II, 11.

Desperationis tentatio quomodo abigenda.

Matth. XXV, 1, 2.

Sap. I, 1.

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUÆ SINT QUÆ RETRAHANT A DEO, ET QUÆ SINT ELECTIONIS DEI SIGNA.

MISIT servos suos vocare invitatos ad nuptias. Matth. XXII, 3.

Haud dubium de Patre hoc omnium cœlesti intelligitur, qui Christo Filio suo

nuptias fecit, desponsando ei Ecclesiam, hoc est, omnium electorum animas. Ad quarum nuptiarum prandium, id est, ad paratam Evangelicam doctrinam, et sa-

Nuptiarum Dei prandium quod sit.

cramenta novæ legis, quæ sunt epulæ hujus convivii, invitavit multos : ad quos etiam ut venirent, misit servos suos, tam prophetas quam Apostolos, sed venire noluerunt. Sciendum igitur primo, Deum hominem dupliciter ad se vocare, vel occulte, vel manifeste. Servi autem occulti, seu nuntii Dei, sunt aspirationes sanctæ, quibus ad cor hominis loquitur Deus. Eam ob rem Psalmista dicit : *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus*. Et in Job : *Porro ad me dictum est verbum absconditum*. Verbum absconditum est divinæ inspirationis vox ad animam loquens. Exterior seu manifesta vocatio fit per prædicationem, per beneficia, per adversitates, et hujusmodi. Verum hic dicitur, quod qui invitati erant, venire neglexerant, quo indicatur multa suboriri impedimenta, quæ hominem remorantur a Deo. Quibus tamen victis, spretis atque contritis conjungere nos debemus Deo, impedimenta quæ cuncta disrumpere.

Inquirendum igitur quæ sint, quæ nos a Deo aut retrahunt aut impediunt. Et est dicendum, quinque inveniri. Primum est, propria voluntas. Nam hic dicitur, quia nolebant venire. Obedire nolens Deo satis indicat præferre se propriam voluntatem suam divinæ. De voluntate propria quandoquidem hic accipitur, ut non est subiecta, sed aliena et contraria Deo, dicit Bernardus : *Quid odit Deus aut punit, nisi propriam voluntatem ? Tolle propriam voluntatem, et infernus non erit*. Quomodo enim voluntas bona origo est virtutis, ita voluntas mala scaturigo est omnium vitiorum. Non potest autem dici voluntas bona propria, quia si est bona, jam non est propria, sed communis Deo et sanctis. Mala voluntas sola dicitur propria. Idcirco Ecclesiasticus monet : *Post concupiscentias tuas non eas, et a voluntate tua avertere. Si præstiteris animæ tuæ concupiscentias ejus, facient te in gaudium inimicis tuis*. Cavete igitur, filii, ne in vobis sit voluntas quæ non consentiat Deo, quia hæc est mala et propria. Quidquid enim

in nobis malum est, hoc nobis proprium est, quia non a Deo, sed a nobis est. Secundum est impedimentum negligentia. Ideo hic dicitur, postquam rex denuo misit servos suos, illi autem neglexerunt. Invenitur in hominibus quibusdam tepiditas, quæ Deo quoque nauseam provocat, ut scribitur in Apocalypsi : *Utinam esses calidus aut frigidus, sed quia neque es calidus neque frigidus, incipiam te evomere ex ore meo*. Nulla res adeo est homini pernicioiosa quam tepiditas, quia non habet hæc opera bona quæ Deo placeant, nec opera vehementer mala quæ dolorem poenitentiae inducant. Sunt enim fere omnes tepidi, grandium sive malorum sive bonorum sibi non conscii : quare nec stimulos quoque sentiunt conscientiae remordentis, nec fervorem amoris. Hi plerumque rarius convertuntur ad Deum, quam magni peccatores, cum nullum sibi suspicentur periculum. Verum non negligentibus, sed studiosis et operantibus provenit regnum cælorum. Neque enim paterfamilias aliis voluit dare mercedem, quam in vineam conductis et mercenariis. Ideo non dixit : *Voca negligentes aut somnulosos*, sed *voca operarios et redde illis mercedem*. Tertium impedimentum est superbia, ambitioque honoris seu potestatis. *Non habitabit*, inquit Psalmista, *in medio domus meæ, qui facit superbiam*. Nolite ergo, filii, honores, gloriam et laudes hominum quærere, quia inquietudinem in hoc vobis procuratis maximam cordis. Quot enim suspiciones, quot timores, quot adulationes, quot invidiæ monstra, quot denique plagas vulneraque ac passiones vobis inducitis, quot vitiis tandem vos servire necesse est, dum uni putatis ambitioni superbiæque vos servientes ? Imo et vix agnoscetis vos servos. Superbia enim se ipsam non judicat. Superbia sese non arguit, quin etiam injuriam sibi fieri putat superbus, si de se vel ab alio male audierit sentiri. Nihil igitur dulcius requie humilium. Nihil suavius pace humilium et mansuetorum. Quartum impedimentum

Vocari hominem a Deo dupliciter. Nuntii Dei qui sint.

Psalm. LXXXIV, 9. Job IV, 12.

Impedimenta hominem a Deo retrahentia quæ.

Voluntas propria quæ dicitur et quam sit periculosa. Bernard.

Ecclesi. XVIII, 30, 31.

Cupiditas est cupiditas. Ideo hic dicuntur alii abiisse in negotiationes suas. Nonne vides eos qui divitias seculi quæerunt, quomodo nullum tempus illis prolixum est, ubi de lucris et negotiationibus suis tractant? Pene dixissem negationibus Domini. Negant enim inter hujusmodi veritatem Christum. Porro opera sancta agere, et divino interesse officio, hoc eos gravat, et universum absumit tempus. Multa, inquit, alia habemus agere. Vere multa habetis agere, ne intretis ad nuptiarum prandium, aut ne intretis quomodo deberetis cum veste nuptiali, hoc est, cum charitate. *Multos, inquit Ecclesiasticus, perdidit aurum et argentum.* Christus quoque : *Quid prodest homini si lucretur universum mundum, animæ vero suæ detrimentum patiatur? Aut quam commutationem dabit homo pro anima sua?* Non tamen de omnibus divitibus loquor : sed de his qui quæerunt divitias, qui volunt divites esse aut fieri in hoc seculo. Dicis fortasse : Si mihi a parentibus relictæ sunt divitiæ, numquid propterea divitiæ mihi sunt impedimenta ne salver? Non sunt tibi impedimentum si volueris, sed sunt etiam occasio et auxilium ut salveris. Audi igitur consilium Psalmistæ quod facias : *Divitiæ, inquit, si affluant, nolite cor apponere.* Nolite in divitiis superbire, nolite exaltare, nolite propter illas quidquam, quod Deum offenderet, admittere, nolite illis aliter aut ad necessitatem (non ad voluptatem) aut ad Dei gloriam, aut ad proximi consolationem uti. Si ergo adsunt, nolite inde extolli. Si absunt aut a vobis recedunt, nolite contristari, sed dicite cum Job : *Dominus dedit, Dominus abstulit : sit nomen Domini benedictum.* Divitias si habes, ideo te habere credas ut earum sis dispensator, non servus. Non illæ imperent tibi, hoc est, earum amor non imperet tibi, non prohibeant tibi ne se, id est, divitias ad consolationem pauperum audeas exponere : sed imperet tibi Christi amor, ut in ejus honorem, ubicumque poteris, gaudeas easdem erogare. In hunc namque usum eas tradidit tibi Deus. Videt

te delicatum, qui ferre non potes multa jejunia. Ad orationem indevotus es, ad alia item mortificationum studia et exercitia ineptus. Quapropter in hoc tibi providit Deus, ut habeas quo a pauperibus, quorum est regnum cœlorum, illud compares. Iterum dico, fili, scito te divitiis justis (nam si injustæ sunt, ne ad horam quæso has retineas) a Deo et honoratum et oneratum, propterea ut his qui non habent necessaria, subvenias, atque sic pie dispensando pro te et pro tuis et pro consolatione pauperum temporalia bona, compares æterna. Hoc modo et non alio, fac prosit tibi divitias habere. Quantum impedimentum est malitia, quæ ex hoc quoque præsentī Evangelio, quantum non solum impediat salutem, sed etiam saluti, imo et Salvatori resistat, liquet. Nam dicitur : Reliqui tenuerunt servos ejus, et contumeliis affectos occiderunt. Quid miramini? Aspicite hæc vestra tempora. Videtisne hodie crudeliorem quoque exerceri malitiam? Nonne sanctorum vidistis corpora ac exuvias, quos olim et in vita, et post mortem Deus miraculis fecit gloriosos, aureis ablatis tumbis ac thecis, aut in cineres cremari, aut in paludes abjici? Quid plus fecit Dacianus aut Decius? Nonne vidistis eos qui nefariæ noluerunt sententiæ subscribere, et eos qui summo pastori Ecclesiæ dicunt obediendum, qui fatentur denique sancto Petro et ejus successoribus, non cuivis profano homini dictum : Pasce oves meas, occidi? Nonne qui veritatem loqui audent, trucidantur? Exosi habentur omnes quotquot loquuntur veritatem, persecutionemque patiuntur. Nec hi soli fugantur, qui prædicant veritatem Ecclesiasticam et Evangelium, juxta catholicorum patrum orthodoxorum sententiam, sed etiam illi non sustinentur, qui nemini verbis, sed opere tantum et vita prædicant, hoc est, qui non verbis contendunt, quomodo vivere oporteat, sed vitæ suæ exemplo id commonstrant. Cujusmodi monachi ferme ubique nunc persecutionem patiuntur omnes : persecutio

Matth. v, 3.

Malitia hominum quantum resistat Salvatori.

Joann. xxi, 17.

Cupiditas quomodo hominem retrahat a Deo.

Ecclesi. viii, 3.

Matth. xvi, 26.

Divitiis quomodo salutem uam utatur homo. Ps. lxi, 1.

Job i, 21.

Divitiarum quomodo quis ebeat esse dispensator non servus.

Ezech. ix, 6. tamen Ecclesiæ in illis non finietur. A sanctuario quidem persecutio et plaga Domini incipit, sed paulatim in persecutores hæc revolvitur. Beati autem qui nunc patiuntur propter iustitiam.

Matth.
v, 10.

D. Joannes
Roffensis
episcopus
quomodo
pro Chri-
sto passus
fuerit.

Beatus ille verus episcopus Joannes Roffensis, qui vero martyrio propter Christum passus et coronatus est. Beati ejus socii, qui veritatem Christi pluris quam hominum minas fecerunt. Quomodo, inquis, Roffensis aut socii ejus pro Christo passi sunt, cum pro Summi Pontificis statu magis occisi videantur? Pro Christo, inquam, non pro Pontifice passus est cum aliis Roffensis. Quia enim Christum Petro soli dixisse testatus est, ejusque successoribus: Pasce oves meas, quo Petrum ejusque successores Christus pastores constituit omnium ovium suarum, non quemvis regem, qui et seipsum subjectum summo debet se agnoscere pastori si vult inter oves Christi annumerari. Quod si inter Christi oves non vult agnosci, non mirum erit, ut neget pastorem, neget verba Christi, neget institutionem Christi, seque cum sit homo profanus, animarum puta interficiendarum se constituat pastorem, et temporalium (quod solum ei convenit) se constituat rectorem. Pro hac itaque veritate, Roffensis episcopus, vir Deo dignus, cum sociis suis passus est, ut sanguine suo testarentur illum ovem non esse Christi, quisquis Petrum aut ejus successorem, pastorem a Christo sibi constitutum negaret, contemneret, aut in illius se locum ordine inverso, neque vocatus a Deo, nec potestate accepta subrogaret. Mortuus est, inquam, Roffensis, ut testaretur hanc sententiam veram esse et Evangelicam, soli Petro ejusque in persona successoribus ejus dictam: Pasce oves meas. Ab illo pastore quisquis se subtraheret, ovem se Christi non esse luce clarius confiteretur. Qui enim non agnoscit pastorem ovium a Christo sibi constitutum, ovem se negat Christi.

Cæterum quisquis Petrum et ejus successores non agnoscere vult pastores,

agnoscat Vigilantii, Vuicleffi, Hussi, atque vetustorum hæreticorum successorem Lutherum. Qui, inquam, Ecclesiæ Christi ab Apostolis ad nos usque derivatæ non vult consentire aut communicare, in qua omnes sancti, omnes martyres, omnes miraculis insignes sancti doctores Ecclesiæ vixerunt, communicet et consentiat hæreticis: aut qui Spiritu non vult regi illo, a quo regitur et fovetur Ecclesia sancta, quærat alium sibi spiritum, quo hæretici solent regi, puta spiritum dissensionis et divisionis, qui spiritus est satanicus. Verum nunc de hac re satis. Veniet tempus quo non verbis, sed judicio de eadem re disputabitur, quo potentes tunc potenter tormenta patientur. Interim qui justi sunt, justificentur adhuc, et qui in sordibus sunt, sordescant adhuc. Itaque ut redeamus unde digressi sumus, eos, quos miserat servos rex ad invitatos vocandos quidam malitia ducti, non solum non audierunt, sed etiam occiderunt. Quo constat eos dedita opera fuisse malos. Posuerunt enim mala pro bonis, et odium pro dilectione servis Dei retribuerunt. Sed dubitare haud immerito quis potest: Cum hic Dominus multos dicat vocatos, paucos vero electos: scriptum vero sit nescire hominem, an amore odiove dignus sit, an quædam sint signa, quibus agnosci quis possit aut consolari, quod Dei electus sit. Dicendum, hoc nulli certo constare posse, in gratia aut Dei amore se esse: possunt tamen indicia quædam et nonnullæ conjecturæ esse, quibus consolari possit homo Deo devotus, sperareque se de numero esse electorum unum. Dicit enim Bernardus: Si nullum esset signum civium cœli et civium inferni in hac vita, quæ tunc poterit esse consolatio inter spem et metum anxia sollicitudine fluctuantibus? Non igitur sine testimonio consolationis electos suos dereliquit. Itaque primum signum est peccata in se detestari. Recte igitur dixit Hieronymus: Tunc peccatorum salus incipit, cum quis veraciter pro delictis ingemiscit. Contra vero lætari in delictis, sicut de quibusdam

Sap.

Apo

11.

Ps.

5.

Ecc

1.

Ber

Ele

Dei

quæ

H

Pec

rum

stati

quar

boni

dici

Prov. II, 14. Scriptura dicit : *Lætantur cum male fecerint, et exultant in rebus pessimis*, est pessimum signum. Secundum signum electorum est libenter de Deo audire, aut delectabiliter audire verbum Dei. Quod pro signo Christus quoque Judæis, quo se cognoscerent unde essent, dedit, dicens :

Joann. VIII, 47. *Qui ex Deo est, verba Dei audit. Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.* Hæc verba, filii, ad vos quoque applicate. Corda vestra excutite, an in templo vos delectet magis audire officium divinum et sermonem, seu prædicationem, quam de nugis, rumoribus seculi et profanis rebus vestris fabulari. Dicit autem Gregorius, certissimum esse signum prædestinationis, libenter audire verbum Dei. Perpendite cujusmodi sit affectus vester ad verbum Dei.

Tertium est signum, patiens adversitatum toleratio, ut sunt infirmitas, paupertas, etc. *Beatus enim homo qui corripitur a Domino.* Dominus quoque in Apocalypsi : *Ego, inquit, quos amo, arguo et castigo.* Et Paulus : *Flagellat autem omnem filium quem recipit.* Et iterum : *Quis enim filius, quem non corripit pater?* Quartum signum est, in tribulationibus emendari. Si quis ita miseras adversitatesque sustinet, ut sub his melior efficiatur, signum habet electionis Dei. Porro *cor durum male habebit in novissimo.* Hujusmodi autem fuit Pharaon, cujus cor ex plagis Dei non melius aut obedientius fiebat, sed in malitia potius indurabatur. Quintum est signum timentes Deum ac servos Dei honorare. Qui enim Dei servum aut amicum veneratur, propterea quia Dei amicus est, multo magis Deum amat ac veneratur, ob cujus gratiam hominem diligit aut veneratur. Infallibile autem est, quod Dominus dixit :

Math. XV, 40. *Quod uni ex minimis meis fecistis, hoc mihi fecistis.* Unde manifestum est eum, quisquis Dei amicos, propterea quod Dei sunt amici, diligit, multo magis Deum diligere. Sextum est humilitas. Christiana observantia et electi Dei omnes hoc habent, ut aliquid virtutum Christi suis studiis imitentur, suisque moribus expriment. Ma-

xime autem in humilitate Christi nonnihilo eodem participant omnes Christi discipuli. Timor enim Dei deprimit hominem in sui cognitionem, ut erubescat coram humili Christo Deo superbire. Si enim discipulus est Christi, non potest non aliquid didicisse ex magistro et eruditione Christi. Est enim Christus doctor et magister humilitatis, et cuncti illum humiles sequuntur, quomodo diabolus quoque rex est super omnes filios superbiæ. Septimum est, gravate audire mala de proximo, cum proximorum mala in bonum convertere seu excusare oporteat. Est enim hoc veræ dilectionis argumentum. Diligere autem salutis indicium est ac signum, sicut Christus dicit : *In hoc cognoscent omnes, quod mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad invicem.* Laudatissima igitur est consuetudo, absentibus neque detrahere, neque de illis detrahentes audire. Octavum est proximis in adversis compati ac subvenire. Scriptum namque est : *Jucundus homo qui miseretur et commodat, disponet sermones suos in judicio, quia in æternum non commovebitur.* Quid enim Dei misericordia tam dignum, quam hominis misericordia in proximum prærogata? Propterea beatos dicit Christus misericordes, quoniam misericordiam consequuntur. Psalmista quoque ait beatum, qui intelligit super egenum et pauperem, quoniam in die mala liberabit eum Dominus. Nonum signum est, injuriæ facilis dimissio. Qui libenter offensiones donat in se delinquentium, facile suis quoque peccatis a Deo veniam impetrat. Et ideo hortatur nos Paulus dicens : *Estote invicem benigni et misericordes, condonantes invicem.* Neque enim mentitur veritas, dicens : *Dimittite et dimittetur vobis.* Ecclesiasticus quoque idem consulens : *Relinque, inquit, proximo tuo nocenti te, et tunc tibi deprecanti peccata solventur.* Decimum signum, desiderare se fore meliorem. Generat enim hoc desiderium in animo aliquam præparationem aut congruitatem ad recipiendam gratiam. *Beati namque qui esuriunt et sitiunt justi-*

Job xli, 25.

Detractiones nolle audire, quam sit bonum signum.

Joann. xiii, 35.

Compati proximis bonum esse signum. *Ps. cxi, 5, 6.*

Math. v, 7.

Ps. lx, 2.

Injuriarum facilis dimissio, signum esse electionis.

Ephes. iv, 32.

Luc. vi, 37.

Ecli. xxviii, 2.

Desiderium vitæ melioris, signum esse bonum.

Math. v, 6.

Verbum Dei libenter audire signum esse electorum.

Joann. VIII, 47.

Gregor.

Job, v, 17.

Apoc. III, 19.

Hebr. XII, 5, 7.

In tribulationibus emendari quam sit bonum signum.

Ecli. III, 17.

Servos Dei honorare bonum esse signum.

Math. XV, 40.

Humilitas et sit electorum signum.

Passionem
Christi de-
vote reco-
lere præ-
destinatio-
nis esse
indiciū.

Mariam
venerari
quam sit
bonum si-
gnū.

tiam. Quid autem aliud est esurire ac sitire
justitiam quam desiderium profectus ma-
joris? Undecimum signum prædestinatio-
nis est, ad passionem et mortem Christi,
et ad beatam Virginem Mariam devotio :
puta ut libenter passionem Christi recolas,
vel saltem cum gemitu ejus sis memor.
Suave quoque et desideratum sit tibi de
hac cogitare, audire et loqui, suave sit tibi
eamdem venerari, meditari, et honorem
ei orando et gratias agendo exhibere.
Beatissimam quoque virginem Mariam
quotidie salutare, diligere et venerari, evi-
dens futuræ gratiæ misericordiæque apud
Christum inveniendæ est indicium. Non

enim sinit non remuneratum Deus, quid-
quid vel suæ passioni, vel ejus in honore
oblatum fuerit Matri. Imo et misericordis-
sima Dei Mater sciens propter peccatores
ad hanc gloriam et dignitatis præeminen-
tiam se venisse, non potest non precibus
suis nunquam repellendis apud filium suum
mortalibus, maxime autem sibi devotis
succurrere, et misericordiam obtinere. Vi-
dete nunc, filii, absque dissimulatione, quæ
in vobis ex signis hujusmodi insint, et pro
his quæ vobis non insunt, pariter Do-
mino supplicetis misericordissimo nostro
Jesu Christo, qui est benedictus in secula,
Amen.

DOMINICA VIGESIMA PRIMA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

CONFORTAMINI in Domino et in potentia virtutis ejus. Induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli : quoniam non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiae in caelestibus. Propterea accipite armaturam Dei, ut possitis resistere in die malo, et in omnibus perfecte stare. State ergo succincti lumbos vestros in veritate, et induti lorica[m] justitiae, et calceati pedes in praeparationem Evangelii pacis. In omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea exstinguere. Et galeam salutis assumite, et gladium spiritus, quod est verbum Dei. *Ad Eph. VI.*

POSTQUAM Ephesios multa instructione Paulus docuerat, tandem opus erat illos quoque erudire, quomodo contra adversarium excitarentur, et se pararent ad pugnam. Et qui inter illos suis viribus bonum se posse operari putaverant, nunc et voluntatem bonam et conatum et vires a Deo intelligerent postulanda. Dicit igitur : Confortamini, hoc est, efficiamini fortes contra adversarii insultus impugnationesque omnes : idque non in viribus vestris, sed in Domino, hoc est, eo fidei respectu, quo ad Dominum confugiatis, credentes eundem esse Dominum vestrum Omnipotentem, qui adesse et protegere vos velit. In hoc Domino confortamini, et in potentia virtutis ejus, quae ab illo procedit, cuique nemo potest resistere. Induite vos armaturam Dei. Induamini armis omnibus, quibus militatur Deo. Roborate animarum vestrarum vires virtutibus, quae contra

diabolum arma sunt praecipua, ut possitis stare, hoc est, resistere perseveranter, ac praevalere adversus insidias, fraudes, dolos tentamenta[m]que diaboli, quod haudquam potestis, nisi Dei auxilio et liberi arbitrii exercitio suffulti. Sola enim gratia, aut solo arbitrio nemo diabolo resistit. Neque enim nobis sola haec est colluctatio nec ea praecipua est, quae est adversus carnem et sanguinem, adversus homines carnales fragilesque, nec solum contra vitia carnis nobis pugnandum est, sed potius adversus principes et potestates tenebrarum harum, contra angelos apostatas de ordinibus et sedibus principatuum ac potestatum excidentibus : aut contra reprobos illos spiritus, qui tanquam nequiores minoribus aliis principantur et praesunt : adversus mundi rectores tenebrarum harum, id est, qui sunt principes mundi hujus, mundanorum scilicet hominum, juxta in-

Joann.
xii, 31.

Tenebræ
mundi hu-
jusquisint.

Ephes. v.
8.

Hostes
tam exte-
riores
quam inte-
riores, qui-
bus vincen-
di sint ar-
mis.

Resignatio
homini ne-
cessaria,
quæ.

tellectum quem Dominus significare volebat dicens : Jam princeps hujus mundi ejicietur foras. Diabolus itaque rector est ac princeps servorum suorum, impiorum hominum scilicet, quos captivos in peccatis et in tenebris vitiorum detinet, quotquot illius obediunt voluntati. Hi enim tenebræ sunt mundi, sicut quibusdam dicit Apostolus : *Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino*. Quando eratis, inquit, impii sub jugo et dominio diaboli, fuistis tenebræ : nunc vero diaboli jugo contrito, postquam Deo estis filii per adoptionem facti, estis lux et filii lucis in Domino. Contra rectores itaque mundi tenebrarum harum nobis decertandum est, et contra spiritualia nequitie in cœlestibus, contra dæmonum agmina nequitiis plena in aere illo caliginoso. Vult itaque Apostolus dicere : Tametsi nos homines persequantur, si occidant, rapiantque nobis bona et famam, non tamen nobis contra homines esse pugnandum, sed vigilandum potissime contra principes horum malorum, contra malignos spiritus, qui intus nos persequuntur, et capere moliantur. Propterea quosdam infirmos instigant, fallunt, seducuntque ad mala. Hi sunt, qui nos impugnant per seipsos et per homines, ut ad iram, invidiam, odium, desperationem, aliaque id genus peccata quæcumque nos præcipitent. Contra adversarios igitur interiores multo diligentiori studio est vigilandum satagendumque ut illos quam ut exteriores vincamus persecutores. Hi enim non repugnando, nec mala retaliando vincuntur, sed cedendo, sustinendo, se humiliando, diligendo atque benefaciendo placantur. Eisdem autem armis, hoc est, eisdem virtutibus vincitur diabolus, placatur etiam homo. Est autem nihilominus advertendum, neque hominem, neque diabolum posse aliquid adversum nos, nisi Deo id permittente, ut manifestum apparuit in Job, quem diabolus non potuit lædere, neque in rebus, neque in corpore, nisi data sibi facultate a Deo. Quapropter ad impatientiam nemo sub onere aut molestia, nemo tentationum

importunitate ad desperationem, nemo denique ad iram aut vindictæ appetitum permoveatur, sed resignatum Deo debet homo habere animum, cujus amore æquanimiter ferat, quod alioqui gravate esset laturus, adversarioque cuivis mente respondere : *Non haberes adversus me potestatem ullam, nisi datum tibi esset desuper*.

Hæc fides, hæc resignatio animi, qua de manu Domini tam mala quam bona recipiantur, est victoria quæ vincit mundum et diabolum. Sequitur : Propterea accipite armaturam Dei, qua solet Deus suos armare servos. Nec hostibus cedatis aut fugiatis, sed munite vos armis, quibus possitis hostibus resistere in die malo, et in hora tentationis, qua vos malum impugnat, aut in die malo, quo viget malitia vos impugnans, et ut possitis in omnibus perfecti stare, tam inter prospera, quam inter adversa, ne vos prospera extollant, nec dejiciant vos molesta. State igitur succincti lumbos vestros cingulo castitatis. In his enim viget viris luxuria. Propterea Dominus dicit : *Sint lumbi vestri præcincti*. State succincti lumbos vestros in veritate. Estote casti, non tantum in oculis hominum, sed in oculis etiam Dei, et induti lorica justitiæ bonarum actionum, et calceati, hoc est, calceis induti pedes. Per pedes significantur affectus, quos munire decet, ne terrena tangant, aut terra inquinentur. Ut sitis, inquit, præparati, expediti ac idonei ad annuntiandam gratiam Evangelicæ pacis. In omnibus sumentes scutum fidei, hoc est, pro scuto sit vobis fides catholica, in quo possitis scuto tela nequissimi ignea extinguere, hoc est, quo possitis vehementes tentationes ac impetuosas diaboli vincere aut reddere inanes. Et galeam salutis assumite (quæ est spes æternorum bonorum), qua omnia contemnatis terrena : et gladium spiritus seu spiritualem gladium assumite, qui sermo est divinæ prædicationis, dividens carnem a spiritu, resecans a virtute vitium, ac noxia cuncta, puta impietates et hæreses rescindens.

Joan.
xix, 1

Fides
bolum
mundu
que v
cens,

Luc.
35.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, JOANNIS IV.

Job XIV, 1.

MULTI vestrum, charissimi, arbitror, scriptum legerunt in Job : *Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis. Qui quasi flos egreditur et conteritur, et fugit velut umbra, et nunquam in eodem statu permanet.* Siquidem homo dum crescit, deficit : quantoque ejus extenditur vita, tanto eadem ipsa crescens minuitur. Prorogatio namque et cursus vitæ, quid aliud est, quam ejusdem decurtatio ? *Statutum est enim hominibus semel mori.* Unde quanto vivitur diutius, tanto ipsa vita brevior efficitur, tantoque ad mortem acceleratur. Verum antequam ad mortem veniamus, vita nostra multis aspergitur amaritudinibus, multisque atteritur molestiis, per quas ad se modo nos trahit Deus, aut jam tractos apud se, ne recedamus, custodit. Quamobrem decet nos paternum suum erga nos amorem intelligere, et corporum infirmitates, quæ sunt animæ sanitas, non abjicere, sed patienter amplecti. Meminisse enim nos Apostolicæ sententiæ oportet, quæ dicit : *Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi. Cum enim infirmor, tunc potens sum.* Itaque in hujus Dominicæ Evangelio regulus quidam et pater afflictus introducitur pro filio orans : qui tandem quoque est exauditus, et filius ejus sanatus. Sanatio autem unius infirmi multos ægrotos sanavit in anima : imo patrem quoque illius sanavit ab imperfectione fidei. Dicit itaque B. Joannes Evangelista :

Erat quidam regulus, cujus filius infirmabatur Capharnaum.

Quis iste fuerit regulus, varia est multorum opinio. In hoc tamen consentiunt

(puto) omnes, hominem non regiæ fuisse dignitatis, sed in potestate constitutum, unum ex terræ optimatibus et rectoribus, qui sed a Romanis, vel ab Herode constitutus, partem gubernaverit regni. Hic nuptiis interfuisse dicitur in Cana Galilææ, et agnito Christi miraculo circa mutationem aquæ in vinum, spem aliquam recuperandæ concepit sanitatis pro filio. Fuit itaque regulus ille unus ex rectoribus, satrapis seu præfectis terræ et fortasse in Capharnaum constitutus præfectus. Hic itaque condolens filii infirmitati, qui incipiebat mori, tentavit quidquid potuit, remedia undecumque petens. Hic cum esset memor miraculi in nuptiis facti, ad Jesum concitus se contulit, sperans se ibi remedii quid pellendæ mortis et infirmitatis ab eodem se accepturum, ut sequitur :

Hic cum audisset, quia Jesus adveniret a Judæa in Galilæam, abiit ad eum, et rogabat eum, ut descenderet et sanaret filium ejus, incipiebat enim mori. Dixit ergo Jesus ad eum : Nisi signa et prodigia videritis, non creditis.

Dicit quis : Cum Dominus regulum hunc taxare videatur ob fidei defectum, numquid credere non judicandus est, qui Dominum accessit, rogavitque ut sanaret filium ejus ? Si non credidit Christum posse sanare, cur illum accessit, et ut sanaret filium suum rogavit ? Verum excutienda sunt reguli verba, et videndum quid credidit, ubi dubitavit. Credidit Christum posse sanare, sed in hac fide duo fuere defectus fidei. Unus, quia putabat Christum non posse sanare, nisi adesset ho-

Fidei defectus duplex in regulo.

Regulus iste quis fuerit.

II. Cor. XII, 9.

mini sanando. Non credidit ut absens curare posset infirmum. Atque ideo Dominum rogavit ut descenderet. Alter defectus fuit, quod putabat eum mortuum non posse suscitare : ideo festinabat Jesum in domum suam adducere, antequam filius ejus moreretur. Hunc duplicem fidei defectum in eo videns Jesus, ait ad illum : Nisi signa et prodigia videritis non creditis. Non objurgat eum quod peteret signum, sed quod imperfecte crederet. Sciebat namque recipiendæ ac propagandæ fidei signa esse necessaria ac Christi miracula.

Miracula Christi necessaria fuisse propter tria.

Primo namque erant signa necessaria, quibus Christi prædicatio confirmaretur, propter difficultatem credendorum, quæ erant supra captum humanum. Contra quæ ratiocinationes multæ fieri possent humanæ, quæ ut excluderentur, miraculis opus erat, quibus ratio humana confiteretur atque credere virtute divina perspecta compelleretur. Nisi enim Christus miraculis signisque adstruxisset veritatem suæ prædicationis, nisi signis et prodigiis virtutem commonstrasset divinam, quis credidisset ei dicenti se Filium Dei ? Quod enim homo esset Christus, oculo poterat probari corporali. Quod vero Deus erat, non poterat persuaderi, nisi virtus in eo esse perspiceretur divina. Miracula autem operari ex potestate, sine oratione, et virtute propria, mortuis reddere vitam aut languidis sanitatem, naturam testantur divinam. Dixi igitur, nisi virtute aliqua divina, quam purus non posset operari homo, Christus probasset se Deum, quis dicenti se Deum, obligatus fuisset hoc ipsum credere ? Nonne et ipse hoc ipsum confitetur, dicens : *Si opera non fecissem quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent incredulitatis, scilicet Judæi ?* Nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Siquidem Christus ex potestate et imperando (ut dixi) fecit miracula, quod nemo sanctorum alius fecit. Sancti enim sive veteris, sive novi Testamenti fuerint, non suo, sed Christi nomine : non sua, inquam, virtute, sed Christi virtute : non

imperando, sed precibus impetrando facere miracula. Quocirca Christus dixit quoque : *Opera quæ ego facio, sunt quæ testimonium perhibent de me.* Opera quæ facit Lutherus et ejus socii apostatæ, pariter testimonium perhibent de illis, quod sunt pseudoapostoli, hæretici, Christo et Ecclesiæ rebelles, a Spiritu Sancto alieni, et satanæ discipuli, qui quidquid honestum est aut virtuosum oppugnant, quidquid vitiosum roborant. Revera enim Lutherani possent dicere : Licet nomen nobis arrogaverimus Evangelii, opera tamen nostra quæ facimus, testimonium perhibent de nobis, quod non Evangelici, sed carnales sumus. Secundum spiritum enim vivere, quamvis rarissime, imo fere nunquam, ne doceamus quidem, tantum abest ut faciamus, nisi quod quidquid loquimur, si detrahimus, si nugamur, si seducimus denique, modo repugnet Ecclesiæ, vocamus Dei verbum, vocibusque clamamus : Evangelium, Evangelium, non aliter quam Ephesii olim per duas horas clamabant : Magna Diana Ephesiorum. Clamantes autem nihil de Evangelio secundum spiritum, nisi ea quæ contentiones foveant, et detractiones seminant, proferimus, sed juxta spiritum loqui, et juxta carnem vivere docemus. Opera enim nostra sunt et in carne et in fraude. Quod si non creditis nobis, opera nostra testimonium perhibent de nobis, quod carnem diligimus, spiritum execramur. Secundo necessarium fuit, ut Christus faceret signa et prodigia ratione fidei (in qua ante erant) antiquandæ. Tunc enim non erat gens, quæ fidem aliquam non receperat, imò perfidiam et idololatricam, Judæis exceptis, qui veram habebant usque ad illa tempora fidem. De fide autem recepta quemvis eripere, et in aliam fidem introducere, non potest fieri, nec persuaderi quidem mortalibus, nisi opera hujusmodi videant, quæ divinitatem testentur, ut sint ultra potestatem humanam. Romani namque et aliæ gentes videntes per viam naturæ evenire abundantiam et caristiam, serenitatem et tempestatem,

Joann. 36.
Lutheri
norum
ra cuju
modi
hibeant
ipsis te
monium

Act. 28.

Idolatricam
origo, quæ

Joann. xv,
24.

generationem et defectionem, cœlestibus sideribus, puta, Soli, Lunæ, cæterisque planetis virtutem et divinitatem tribuerant (cum revera nihil essent ex se, sed tantum ministrantia lumina, eorumque virtus esset illis indita a Deo), et eadem ut numina divina cum aliis portentis, diisque suis multis colebant. A quo errore eos evellere, et aliam fidem persuadere nemo potuit, absque ostensione miraculorum. Porro Judæi fidem et legem habebant a Deo per Moysen sibi traditam, a qua fide, in qua erant nati, quomodo in aliam fidem, et in legis derelictionem potuissent induci nescio, si non vidissent miracula in Christi nomine (qui eis per Apostolos prædicabatur) fieri, quæ testimonium ferrent, non aliud nomen sub cœlo datum esse hominibus, in quo nos oporteat salvos fieri, quam nomen Domini nostri Jesu Christi. Ab assuetis enim difficile est avelli, et eam in qua natus es, fidem difficiliter relinquere, nisi cogaris miraculis. Quapropter videte hic, quæso, quorundam levitatem et petulantiam, qui fidem veram, antiquam, ab Apostolis nobis traditam, miraculis, signisque confirmatam deserentes, in quorundam apostatarum (quorum summa sanctitas est carnalis spurcitia) carnalem libertatem se tradiderunt, nihilo honestiores inde facti Mahumetanis. Hi Lutherani sunt hæresum multarum coacervatores et sectatores. Quomodo igitur dixi, ut fidem suam pristinam tam Judæi quam Gentes relinquerent, in Christum crederent, necesse erat id fieri per miracula, quæ homines dum viderent, crederent quæ alioqui non credidissent. Tertio, necessarium erat, ut fidem seu prædicationem fidei comitarentur miracula, propter persecutionem tyrannorum. Ubique enim prædicationi Evangelicæ contradicebatur. Verum sancti martyres signis et virtutibus, quo a tyrannis graviores patiebantur persecutiones, inventi sunt illustriores. His autem eorum vehementer perfidiam et idololatricam confutabant. Denique et hoc ipsum eis Christus ante promiserat dicens : *Signa*

autem eos qui crediderint, hæc sequentur : In nomine meo dæmonia ejicient, etc. Itemque : *Qui credit in me, opera quæ ego facio et ipse faciet, et majora horum faciet.* Adde jam quod hi qui fidem prædicabant, homines erant illitterati, simplices, inermes, absque humana potentia aut defensione. Illi vero quibus prædicabatur, reges erant et imperatores, philosophi, principes et rectores seculi sapientesque mundi. Quapropter ut illitterati converterent doctos, ut simplex doceret astutum, infirmus terre- ret potentem, necesse erat ut adesset virtus Dei potestasque miraculorum. Nam illud miraculo majus est, per piscatores simplicesque homines nemini formidabiles, conversos esse ad fidem reges seculi, potentes, principes, prudentes seculi, sapientes et philosophos. Verum quid illos convertit? Numquid persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis Apostolorum conversi sunt? Minime. Adeo enim dolosi au versuti non fuerunt Apostoli, ut hoc possent. Sed numquid mendaciis decepti sunt? Haudquaquam. Quid igitur? Audierunt verba Apostolorum simplicia quidem, et ab omni fuco aliena, quibus tanta inerat virtus, tanta veritas, ut illis nemo contradicere posset. Hoc enim illis a Christo promissum fuerat, dicente : *Dabo vobis os et sapientiam, cui non poterunt contradicere omnes adversarii vestri.* Addita præterea erat eis virtus miraculorum, qua in Christi nomine per eos signa et prodigia magna fiebant in populo.

Posset autem hic objici de lege Mahumetana, quoniam illa absque miraculis recepta est. Dicendum, longe aliud esse judicium de lege Evangelica, et de lege Mahumeti. Siquidem in lege Christi nihil est carnale, quia est lex spiritus, ne in minimo quidem legi naturæ repugnans, in ea est castitas, in ea omnis est virtus, omnisque honestas. Nec potest quidquam quod nefarium sit, quod injustum sit, quod impium sit, quod inhonestum sit, quodve dedeceat, in lege Christianorum inveniri. Quocirca hæc lex nemini persuaderi potest

Joann.
xiv, 12.

Act. iv, 12.

Luce. xxi,
15.

Act. ii, 43.

Mahumeti
lex qualis.

Lex Chri-
stiana
quam sit
sancta et
honestas.

Marc. xvi,
17.

Lutherana
hæresis in
quo Mahu-
metanæ le-
gi assimila-
tur.

humanis verbis, nisi his qui vivere desiderant secundum spiritum, quod paucorum est. Lex autem Mahumeti tota carnalis est, promissionem etiam habens carnalem, licet prorsus mendacem, Lutheranae sectæ partim dissimilem. Utraque enim carni servit, utraque spiritum odit, utraque licentiam carni præbet : licet Lutherana lex umbram quamdam fingat honestatis, omnem tamen libertatem carnis laxat. Et quia nemo est qui (si putentur licere) carnalia non amet, ideo quod hæc faciliter hominibus suapte natura ad hæc inclinatis suadet. Mahumetana olim Orientem Christo ademit : nunc hæresis Lutherana in qua omnia ejus intelligo genimina viperina ex uno parente paulatim orta et derivata, Christo tollit omnem Occidentem. Sed nimium digressi sumus. Revertamur ad Evangelium.

Dixit ad eum regulus : Domine, descende priusquam moriatur filius meus.

Quamvis imperfecta hujus reguli fuerit fides, fuit tamen singularis devotio ejus ad Christum. Quamobrem non exspectavit, donec ad civitatem suam veniret Jesus, sed longe adhuc constitutum adiit, et pro filio rogavit. Quem Dominus Jesus non solum exaudire volens ejus filium sanando, verum etiam ipsum regulum ab imperfectione fidei liberando, reprehendens exercuit eum. Verum cum ille hæc dissimulans sustineret, atque a precibus non desisteret, Dominus illi respondit :

Dicit ei Jesus : Vade, filius tuus vivit.

Matth.
viii, 7.

Non dicit regulo, quemadmodum dixerat Centurioni : *Ego veniam et curabo eum*, sed ut orantem quoque sanaret patrem, qui opinabatur Jesum absentem non posse curare, et ideo ut ad se descenderet, Jesum rogabat, ire noluit. Sed movit hic divus Gregorius quæstionem : Quare Dominus ad servum Centurionis accedere, licet non rogatus voluit, et ad filium re-

Cur
Centur
nis ser
Christ
ire vol
erit, et
ad filii
reguli.

guli ire noluit ? Nempe ideo, ut instrueret nos, qui homines intuemur ut homines. Secundum humanam enim rationem omnino videbatur nobis magis eundum ad reguli filium, quam ad Centurionis servum. Sed Christus ut monstraret quam studiosus humilitatis esset, quamque non esset acceptor personarum, sed æque omnes diligeret, ad reguli filium ire recusavit, ad servum Centurionis ire paratus fuit. Alia est præterea ratio. Nam Centurio perfectam habuit fidem, in qua nihil ædificari oportuit. Ideo ut illius nobis fidem quoque et devotionem manifestaret, *Ego*, inquit, *veniens curabo eum*. Sciebat enim quid esset responsurus Centurio : ideo ut nos quoque ejus tantam fidem sciremus, provocabat eum ad respondendum. Hic vero regulus habebat fidei imperfectionem, quæ in illo pariter erat curanda. Ideo ire Dominus ad filium ejus noluit, ne ejus errorem confirmaret. Sed absens curare voluit filium, quo præsentem curaret quoque patrem, existimantem opus esse ad curationem filii corporali præsentia Christi. Propterea constanter regulo hic Jesus dicit : Vade, filius tuus vivit.

Credidit homo sermoni quem dixit ei Jesus, et ibat. Jam autem eo descendente, servi occurrerunt ei, et nuntiaverunt dicentes, quia filius ejus viveret.

Aliquid in fide profecerat interim, dum Domino loquebatur regulus, quia jam credidit verbo Christi, et fide confortatus, rediturus in domum a Domino abscessit. Cui occurrerunt servi nuntiantes filium vivere, id est, esse incolumem, vel, quia lætum nuntium non est differendum : est enim semper desideratum et acceptum, ideo festinarunt servi mox, quod audire desiderabat, Domino nuntiare : vel quia superfluum videbatur servis, magistrum, seu Dominum Jesum fatigari, ut descenderet, cum jam filius, cujus gratia vocabatur Christus, incolumis erat. Putabant enim

Gregor.

cum suo domino descensurum Christum, cujus jam esset præsentia superflua propter filii sanitatem.

Interrogabat ergo horam ab eis, in qua melius habuerit. Et dixerunt ei, quia heri hora septima reliquit eum febris.

Ex hoc loco, Chrysostomo videtur quod perfecte non crediderit regulus iste, sed titubaverit : atque rei veritatem explorare volens, propterea interrogaverit, qua hora melius habuisset, ut inde disceret, an virtute Christi, an alia occasione aliqua naturali filius recuperasset sanitatem. Responderunt igitur illi servi ejus, quod hora septima illum reliquisset febris, hoc est, quod cum esset febris tunc correptus, subito illum reliquit febris perfecte, et sine ulla debilitate, aut morbi vestigio factus est, mansitque sanus. Pari modo socrus Petri febricitans curata est. Nam subito surrexit a Christo curata et ministravit mensæ.

Cognovit ergo pater, quia illa hora erat in qua dixit ei Jesus : Filius tuus vivit. Et credidit ipse et domus ejus tota.

Perpendite hinc (ut Beda dicit) quemadmodum in aliis virtutibus, ita in fide quoque esse gradus. Nam regulus initium habuit fidei, cum Dominum pro filii salute rogavit. Incrementum habuit, quando ser-

moni credidit Christi, domum revertens. Postremo nuntiantibus servis perfectionem obtinuit fidei, nihil posthac dubitans. Credidit autem, ut hic dicitur, non ipse tantum, sed domus ejus universa. Quo palam fit, quam utile sit patremfamilias habere bonum aut Deo devotum, quamque pestiferum sit malum impiumque habere dominum. Quomodo enim est paterfamilias, ita sunt ejus quoque ministri et familia tota. Profuit igitur familiæ domus, regulum credidisse in Christum. Nam hac occasione studuerunt etiam omnes qui in domo erant, fide se Domino conformare. Qui si impius fuisset, familiam quoque habuisset impiam. Estote igitur filii semper, quantum est possibile, cum bonis, ut participes sitis quoque in bonis eorum, et in virtutibus, et assuefiatis ad honestatem et ad virtutem. Juxta enim mores et vitam eorum cum quibus habitas, vita et animus tuus imperceptibiliter mutatur, ut cum lascivis fias lascivus, cum arrogantibus et superbis superbus, cum tumidis tumidus, cum inobedientibus rebellis. Et e diverso, ubi Dei timor est in patrefamilias aut uxore, ibi docetur participatque tota familia, ut discat timere Deum. Qui vobis, filii, misericordiam suam det et gratiam, ut illum præ oculis habentes, semper ei maneatis subjecti ac obedientes, in Christo Jesu Domino nostro, qui est benedictus in secula, Amen.

Conversari cum bonis quam sit utile.

SERMO IN EADEM DOMINICA

CUR PŒNÆ PECCATI ORIGINALIS POST BAPTISMUM MANEANT, ET QUARE FORMIDABILIS SIT MORS.

ERAT quidam regulus, cujus filius infirmabatur. Joannis IV, 46.

Hominibus cunctis naturaliter hoc insitum est, ut quærant sui integritatem et sanitatem : fugiant vero sui corruptionem, seu mortem. Hoc modo hujus infirmi pater per naturalem amorem et compassionem

remedium ægroto filio suo quodcumque potuit, ad sanitatem quæsit. Sed miraris fortasse, unde nobis accidant infirmitates, aut etiam ipsa mors. Dicendum ex originali peccato hoc nobis accidere, ut moriamur, ut pœnas, dolores, infirmitates, molestias, gravamina, famem, frigora et

Infirmitas et mors unde accidunt hominibus.

Fidei gradus.

quæcumque nobis sunt molesta, sentiamus. Quod si objeceris seu interrogaveris iterum : Quomodo Dominus omnia nobis peccata in sua passione dimiserit, et poenas peccatorum nobis ademerit : cur ergo nihilominus postquam sumus baptizati, poenis affligimur? Scriptum namque est :

Is. LIII, 4. *Vere languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit.* Si Christus nostros quos pati debemus dolores portavit, et si in baptismo nos recipimus efficaciam, virtutem et meritum passionis Christi, videtur quod poenas hujusmodi, quas per originale peccatum incidimus, iterum in baptismo exuimus. Respondendum hic per tres est considerationes. Prima, Christus omnem poenam peccatis debitam, in sua passione solvit perfectissime, quæcumque animam hominis post separationem a corpore ab ingressu regni cœlestis impedire, vel perpetuo, vel ad tempus posset. In baptismo namque ubi nobis virtus communicatur passionis Christi, omnis culpa tam originalis quam actualis, venialis quoque et mortalis aboletur atque remittitur. Tollitur præterea ibi omnis obligatio ad poenam, cui alioqui obnoxii essemus, tam inferni quam purgatorii. Eam ob rem dicit Augustinus : Per baptismum quidquid in homine factum, dictum et cogitatum est, totum aboletur, ut quasi factum non sit, habeatur. Secunda consideratio : per efficaciam passionis Christi et ejusdem virtutem non remittuntur poenæ temporales peccato originali debitæ, quas in hoc mundo sustinere habemus, ut sunt infirmitates, miseriæ et ærumnæ multæ, tandemque mors corporalis. Illæ enim poenæ terminantur in hac vita, et cum vita corporali : ideo nihil possunt hominem impedire aut prohibere post separationem nec perpetuo, nec ad tempus. In baptizato enim nihil impedit regni cœlestis ingressum, nisi peccatum post baptismum commissum. Nam priora peccata in baptismo sunt deleta. Tertia consideratio : Christus Dominus noster quamvis sua passione pro peccatis omnibus omniumque peccatorum poenis

pro nobis satisfecerit, ab his tamen poenis temporalibus, quas in hac sustinemus vita, ex ingenti misericordia sua nos liberos esse noluit omnino. Sciebat enim nobis nullo modo prodesse, ut ab his poenis et molestiis hic penitus essemus liberi. Proinde (ut videmus) quos habuit in mundo chariores, eosdem pluribus molestiis et calamitatibus subjecit. Conferunt enim hæc poenæ multum his qui eas, ut debent, ex obedientia suscipiunt, intelligentes eas in remedia animarum suarum a summo medico sibi impositas. Conficitur igitur infirmitates, calamitates, ærumnas quoque et adversitates, in utilitatem animarum nostrarum nobis relictas. Quas, inquis, pariunt utilitates? Multas, inquam, si patienter tolerantur : quarum aliquas recensere hic libet. Exempli igitur gratia ægritudinem seu infirmitatem accipiamus, in qua alias quoque intelligamus molestias. Prima autem hujus est utilitas, ut homo sentiens infirmitatem, præparet se ad exitum. Qui enim tunc se ad mortem, quando infirmus est, non parat, quando parabit? Beati igitur qui quotidie se parant ad egressum (nescit enim homo finem suum), ut cum Dominus pulsaverit, confestim aperiant ei. Est autem magna admonitio infirmitas corporalis, ut se homo paret ad mortem, ne quasi improvisus imparatusque moriatur. Scitum quoque illud est Senecæ dicentis : Mors ubique te exspectat, sed si sapiens fueris, ubique eam expectabis. Secunda est utilitas, quia a peccatis infirmitates alique incommoda patienter tolerata nos purgant. Misericordissimus enim Dominus infirmitates et calamitates nostras in expiationem nobis ordinat peccatorum. Adeo ut non raro in illis membris, per quæ peccavimus, etiam puniamur, ut in nobis impleatur illud : *Per quæ quis peccavit, per hæc et punietur.* Infligi autem poenas pro peccatis a Deo testatur Psalmista, dicens : *Multa flagella peccatoris, sperantem autem in Domino misericordia circumdabit.* Et David quia deliquerat : *Quoniam, inquit, in flagella paratus sum,*

Poenæ peccati originalis cur post baptismum mancant.

Baptismus uti tollat omnem culpam et poenam.

August.

Infirmitum adversitatumque utilitates quæ.

Eccl. 12. Luc. x. 36.

Seneca

Infirmitum uti purgant a peccatis

Sap. xi.

Ps. xxx. 10.

Ib. xxxv. 18.

et dolor meus in conspectu meo semper. In Evangelio quoque non longe a superiori Dominica lecto nobis referebatur de paralytico, quem Dominus curaturus hoc modo

Matth. ix, 4. affatur : *Confide, fili, quoniam remittuntur tibi peccata tua.* Quo satis indicabat peccata fuisse causam infirmitatis, et per infirmitatem illum iterum ad animæ redire

sanitatem. Tertia est utilitas, quia infirmitates ærumnæque hosti nostro lasciviam petulantiamque eripiunt. Est enim nobis familiaris noster hostis caro nostra, quem circumferre cogimur et nutrire, non tamen occidere. Nutrire, inquam, illum tenemur ad sobrietatem, ad necessitatem quoque, non ad petulantiam aut voluptatem. Itaque cum infirmitatibus carnem Dominus affligit, hanc rebellem spiritui subjicit. Nunquam enim caro non concupiscit adversus spiritum, præsertim sana et lasciviens. Eam ob rem, cum id in se quoque experiretur Paulus, ingenue fatetur se libenter gloriari in infirmitatibus suis,

II. Cor. xii, 10. *quandoquidem cum infirmor, inquit, tunc potens sum.* Quasi dicat : Cum infirmitas carnem meam domat, potentior atque liberior tunc in me est spiritus meus ad Deum. Quarta utilitas est, nam infirmitas a peccatis retrahit. Multa enim homini infirmo non libent, quæ alioqui male liberent, et ad peccandum inducerent. Multas aufert ægritudo delectationes, quibus, nisi infirmitas impediret, excederetur. Multa enim peccata homo faceret sanus, quæ non facit infirmus. Nec a peccatis tantum infirmitas retrahit, sed est etiam multorum occasio bonorum. Proinde Isaias dicit :

Is. xxvi, 16. *Domine, in angustia requisierunt te.* Quinta est utilitas infirmitatis, quia indicat gratiam Dei. Est enim idonea ad obtinendum Deum. Nam singulare esse credimus dilectionis divinæ indicium, infirmitates sustinere, juxta illud : *Ego quos amo, arguo et castigo.* Familiare namque est Christo suis amicis dare adversitates, sive hæ sint infirmitates, sive alia incommoda. Tu igitur sciens Deo id acceptum esse, pro ipsius optes amore aliquid susti-

nere. Omnem idcirco infirmitatem de ejus manu accipe, et in gloriam ejusque beneplacitum quidquid super te venerit sustine. Hanc tamen resignationem et patientiam nihil impedit, si remedia interim humana contra morbos infirmitatesque instituta, vel quæras, vel admittas. Quia nesciens Dei voluntatem, facere debes (dum infirmus es) ut homo; qui suam valetudinem incolumitatemque ad gloriam Dei expendendam, non debet negligere, sed ita remediis uti humanis, ut æque ad voluntatem, si Deus ita voluerit, paratus sit : et utrum sibi remedium hoc sanitatem recuperet necne, Deo id committat, Deoque suam voluntatem conformet. Sexta utilitas infirmitatis est, quod a futuris pœnis hominem liberat. Quidquid enim hic punit Deus, non puniet post hanc vitam. Castigatio autem quæ in hac vita datur homini, est incomparabiliter clementior, quam ea quæ post hanc est vitam expectanda. Justus autem est Deus, ut quidquid hic punitum est, non puniatur denuo. Ideo dicit Nahum Propheta : *Affixi te in præsentem, et amplius te non affligam.* Quapropter divus Augustinus non insipienter quoque fertur orasse ad Dominum : Hic ure, hic seca, saltem in æternum parcas. Septima utilitas est, quia infirmitas ad regnum cœleste introducit. Nam si *Christus passus est pro nobis, relinquens nobis exemplum, ut sequamur vestigia ejus,* quomodo nos nihil pro peccatis nostris sustinebimus? Quod si sustinemus (ut Paulus ait) conregnabimus etiam. Hoc in parabola Evangelica nobis insinuare Christus voluit, quando repudiatis his tanquam cœna sua indignis, qui venire noluerunt ad paratam cœnam, misit servos suos, ut introducerent pauperes et debiles, cæcos et claudos. Hi enim quos hic despicit mundus, et qui in mundo hic premuntur, magis ad cœlestis cœnæ introitum idonei fiunt. *Non sunt igitur condignæ passionibus hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.* Verum dicet hic quis : Quare fit ut nulla sit res, quæ adeo timeatur quomodo

Infirmitatem a futuris pœnis eripere hominem.

Nahum i, 12.

August.

Infirmitas uti ad regnum cœlorum ducat.

I. Petr. ii, 21.

Luc. xiv, 21.

Rom. viii, 18.

Adversitates dilectionis divinæ esse indicium.

1. Cor. xiii, 9.

Mors quid sit.

mors? Et timendane est mors? Dicendum, mortem nihil aliud esse, quam animæ a corpore separationem. Mors, inquam, est solutio conjunctionis animæ et corporis. Quæ conjunctio cum sit arctissima familiarissimaque, invitissime, si de naturali cursu loquendum est, partes separantur. Nulla quoque est creatura, quæ non contendat se tueri et repugnare naturaliter, ne intereat. Quia nihil est, quod sui appetat destructionem, unaquæque res manere et perseverare in suo esse cupit. Hoc videre possumus in omnibus creaturis, præsertim vitam sensibilem, vegetabilem, aut rationalem habentibus, quomodo quælibet suam tuetur vitam, sui fugit corruptionem, nec desinere aut perire vult : quanto magis homo, qui est creatura nobilis? Cum igitur animæ et corporis separatio, destructio atque solutio sit hominis, per quam altera pars, hoc est, corpus corrumpetur et pereat necesse sit, est homini horrore naturaliter sui desitio, sive separatio animæ a corpore, quæ est mors. Quia, ut dixi, cum omnis creatura, tum præcipue homo horreat sui corruptionem, et appetat non perire, sed permanere, atque quidquid hac in re sibi est contrarium, fugiat, secundum naturam horribile est homini mori. Secus est de virtute et gratia Dei. Quod enim natura horreat mori, perspicuum est ex Evangelio, quandoquidem Christus quoque pro nostra consolatione hanc passionem ultro sustinere voluit, ut quum iturus esset ad mortem, cœperit pavere, tædere, mœstus esse ac tristis usque ad mortem. Quid ultra? Cœpit Patrem rogare, ut a se auferret calicem hunc passionis et mortis, quo se verum hominem probaret, utpote qui ea, quæ veri sunt hominis, et conditiones naturæ humanæ in se sentiret. Secus autem est, si de gratia Dei loquamur. Nam multis sanctorum, præsertim in novo Testamento, et perfectis mors fuit in desiderio, et vita in patientia. Nam Paulus cupiebat dissolvi, et esse cum Christo : idque reputabat multo sibi esse melius, quamvis in

carne manere hic propter fratres magis foret necessarium. Itaque si Dei gratiam attendimus, si nostri redemptionem adoptionemque per Christum cogitamus, si egressum nostrum ad felicitatem in bona ac forti spe fiduciaque præstolamur, non erit horrore mors, præsertim secundum rationem. Legimus enim quosdam sanctorum naturaliter, aut juxta sensum carnis saltem timuisse mortem. Nam Ezechias rex non solum de bonis aut melioribus, sed de optimis etiam unus, cum illi Propheta dixisset : *Dispone domui tuæ quia morieris tu, et non vives*, contristatus vertit se ad parietem, et flevit, dicens : *Domine, memento quæso quomodo ambulaverim coram te in veritate, etc.* Sic Gedeon quoque cum vidisset angelum, expavit, putans se propterea moriturum, et Manue pater Samsonis. Eam ob rem, contra hunc timorem Dominus suos discipulos ac martyres futuros omnes confortans : *Nolite, inquit, eos timere, qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere.* Est igitur mors quidem omnibus juxta naturam formidolosa. His tamen qui in Dei sunt amore perfecti secundum spiritum non est formidolosa. Scriptum enim est : *Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus.* Cæterum, peccatoribus ac impœnitentibus multo maxime est formidanda, de quibus item scriptum est : *Mors peccatorum pessima.* Sunt tamen alia quædam, quæ terribiliorem hominibus, quam in se est, faciunt mortem. Solent enim (ut quidam tradunt) comitari mortem terrores ac aspectus teterrimi dæmonum, tentationesque graves, quibus nituntur in desperationem inducere morientem inimici. Verum de his quid sentiendum sit, puto incertum esse. Non dubium est tantum maxima tunc sollicitudine dæmones instare, ut infirmum fallant, seducant aut rapiant. Verumtamen Deus, qui hominem sub aliis tentationibus hic custodivit in vita, custodiet sperandum est, etiam in morte : tamen ut homo habitet in adjutorio Altissimi, et in protectione Dei cœli commoretur. *Fide-*

Mors cur naturaliter sit horrore.

Matth. xxvi, 37.

Philipp. I, 23.

Mors multis actis in derio.

Is. xxxvi, 1-3.

Matth. x, 28.

Ps. 15.

Ib. x, 22.

Mors terribilior rem facit q. sint.

Ps.

I. Cor. x, 13. *lis enim Deus, qui non permittit tentari hominem supra id, quod potest sustinere.*

Quare si tunc gravior improbiusque accesserit tentator, sperandus est quoque e diverso potentior futurus adjutor. Leguntur quoque nonnulli vidisse in fine aut circa finem, dæmonis præsentiam, vel ad sui purgationem, vel ad damnationis suæ inchoationem, sed an omnibus hoc contingat, incertum habeo. Postremo, hæc consolatio est timentibus Deum, circa mortem.

Timentibus Deum quoniam sit consolatio circa mortem.

Quantumcumque sit mors formidabilis, est tamen bonis finis tentationum, finis miseriarum, terminus peccandi, post quem non erit peccatum, sed præmium, consolatioque et gaudium. Est mors bonis janua paradisi, ingressusque regni cœlestis. Est porta qua de miseriis nostris exeuntes recedimus, et est porta, qua ad gaudiorum plenitudinem intramus. Quid quod ad patriam nostram pertingere, nisi per hanc portam, non possumus? Non est igitur timenda mors, sed obedienter ad Dei beneplacitum suscipienda, quo facies tibi mortem valde utilem, Deoque vehementer acceptam. Est quoque mors mansuete, imo et optato sustinenda. Introducit enim mors a miseriis ad vitam, quomodo scriptum

Mortem quomodo faciat sibi homo utilem.

II. Cor. v, 1. *Scimus quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod ex Deo ædificationem habemus, domum non manufactam sed æternam in cœlis.* Quapropter magis timeamus ne inveniamur inobedientes, ingrati atque rebelles Deo: nam his maxime formidabilis esse debet mors, qui nolunt converti ad Dominum.

Mors quibus debeat esse formidabilis et quibus non.

Hi vero, qui filii sunt Dei viventis, qui servare cupiunt Dei præcepta, non habenturbationis atque timoris causam. His enim cum per mortem sibi cœperit hæc vita temporalis deficere, dicitur a Domino: *Levate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra.* Quo significatur electis Dei vitam hanc esse captivitatem et carcerem: mortem redemptionem: post mortem vero reddi patriam, consolationem beatitudinemque æternam. Per mortem igitur a multis eripimur malis. Primo, a maligni-

tate mundi. Quapropter nos Scriptura hortatur, ut exeamus de medio Babylonis, redeuntes ad terram promissionis, lacte et melle manantem. Ibi enim non erit fraus, nec dolus, nec peccatum, nec impostura, cujusmodi mercimoniis mundus hic plenus est. Secundo, liberamur ab ejus vanitate.

Vidi, ait Ecclesiastes, cuncta sub sole, et erant omnia vanitas. Quid enim est aurum?

Vanitas mundi quanta.

Quid pretiosa vestis? Vestis quidem necessaria est: Sed quare pretiosa? Quare de serico? Quid magnum nomen? Quid honor? Quid potentatus? Quid divitiæ? Quid pulchritudo et voluptas? Omnia vanitas, et retia, quibus homo a mundo capitur, ad infernumque trahitur. Horum finem facit mors, reveraque monstrat, quam nihil fuerunt hæc transitoria, neminem adjuvantia, sed vanitas sola, et magis rerum sunt apparentiæ, imagines seu umbræ, quam res. Tertio, mors liberat ab inquietudine. Quid enim in hac vita est quietum? Aut quis regum seu divitum est, qui tranquillitatem hic possideat? Nulla hic est pax, nunquam deest querimonia.

Inquietudo hujus mundi vitæ quant.

Semper enim aut adest quod nolis, aut deest quod velis. Semper est quod formides, semper de quo doleas. Nihil est igitur mortalium vita, quam labor et afflictio spiritus. Verissimum quoque est illud Christi: *In mundo pressuram habebitis,* in me autem pacem. Illuc igitur nobis aspirandum, ubi est requies, gaudium et pax. Ab hac inquietudine, ab ærumnisque aliis multis per mortem eripimur solam. In futura namque beatitudine nullus est luctus, labor et dolor, quoniam hæc omnia transierunt. Quarto, liberat nos mors et educit ex tenebris, ex caligine, ignorantia, atque ex defectu veritatis, ad veram scientiam et verum lumen. Quamdiu enim hic sumus, quantumvis pro scientia laboremus multo sudore, tam parva est tamen hæc scientia ad veritatem, ut vix dici possit opinio. Taceo quod tam multa sunt, tam magna et ardua, de quibus certam hic nullam habemus scientiam, multa de quibus opinionem tantum: quæ tamen an ve-

Joann. xvi, 33.

Luc. xxi, 28.

A quibus malis liberetur homo per mortem.

ritatis aliquid contineat, ignoramus : innumera vero, quorum ignorantiam omnem confitemur. Non igitur sine causa dicitur :

I. Cor. I, 20. *Stultam fecit Deus sapientiam hujus mundi.*

Quomodo enim sapientia mundi stulta non est, quæ an sapientia sit, an recte per hanc homo sapiat aut erret, certus non est, nisi sit ibi experientia sensus? Quinto, liberat nos mors a periculis infinitis. Quamdiu enim in hac vita sumus, an amore odiove simus digni, ignoramus. Adde jam instabilitatem et infirmitatem nostram, quare nihil nobis audemus confidere, nihil

A quibus
periculis
eripitur
homo per
mortem.

promittere. Nam et de voluntate nostra et actione, an placeat Deo, et quamdiu placitura sit, nescimus. Deinde fragilissimi sumus, et indesinenter a nobisipsis quoque impulsimur, hoc est, a malitia, ab ignorantia et ab infirmitate nostra, ubique delinquimus. Sunt alia item innumera pericula, quibus continue labimur et peccamus, a quibus item sola nos mors eripit. Quam ut tranquillam, felicem et beatam sentiamus, largiatur nobis Dominus noster Jesus Christus, qui est benedictus in secula, Amen.

DOMINICA VIGESIMA SECUNDA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

CONFIDIMUS in Domino Jesu, quia qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet usque in diem Christi Jesu : sicut est mihi justum hoc sentire pro omnibus vobis, eo quod habeam vos in corde meo, et in vinculis meis, et in defensione, et in confirmatione Evangelii socios gaudii mei omnes vos esse. Testis enim mihi est Deus, quomodo cupiam vos omnes in visceribus Jesu Christi. Et hoc oro, ut charitas vestra magis ac magis abundet in omni scientia et in omni sensu : ut probetis potiora, ut sitis sinceri, et sine offensa usque in diem Christi Jesu, repleti fructu justitiæ, per Jesum Christum, in gloriam et laudem Dei. *Ad Philipp. I.*

PAULUS Apostolus Philippensibus scribens, suam sollicitudinem pro illis, zelum paternumque insinuat amorem. Ideo dicit: Confidimus in Domino Jesu, ut is, qui opus bonum in vobis cœpit per gratiam prævenientem, nunquam vobis defuturus sit per subsequentem et cooperantem : sed quod cœptum est in vobis bonum, perficiat ad finem, hoc est, usque in diem Christi Jesu, quo tunc unicuique juxta illud quod meruit retribuet. Quæ dies Christi cuilibet erit singularis in morte, universalis autem in novissimo die. Hoc namque ita sentio, sicut justum est me sentire de omnibus vobis. Neque enim justum foret aliud sentire de tam bonis filiis, eo quod habeam vos, non in solis labiis oris, sed in corde meo, et in vinculis meis. His enim vos compatimini, et propter me estis contristati et afflicti, quod hic Romæ sim vinctus, et carcere tentus. Ideo vos habeo quoque mecum in vinculis meis, quæ mecum vos in spiritu, et ex chari-

tate sustinetis : nec minus hæc vos quam me torquent. Habeo igitur vos in corde meo, et in vinculis meis, et in defensione, et confirmatione Evangelii, pro quo ego gaudens, vincula patior et carceres. Hujus autem gaudii, quod in tribulationibus habeo, et lætitiæ, quam in seculo futuro sempiternam exspecto, confido socios omnes vos esse et fore. Testis enim mihi est Deus, quanto affectu cupiam vos omnes, quam fideliter, quamque sincere omnium vestrum salutem desiderem, et consolationem in visceribus Jesu Christi. Et hoc ante Deum pro vobis, vosque oro, ut charitas vestra non deficiat, sed abundet magis ac magis crescens in omni scientia et discretionem, et in omni sensu prudentiæ, ut probetis potiora, hoc est, ut prudenter discernere valeatis, non solum inter bona et mala, sed etiam inter bona et meliora, ut sitis sinceri, integri ac mundi corde, sine offensa, innoxii erga Deum et proximum, usque in diem Christi,

hoc est, usque ad diem vitæ vestræ novissimum. Sitisque repleti fructu justitiæ, quæ

est abundantia bonorum operum, per Jesum Christum in gloriam et laudem Dei.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, MATTHÆI XVIII.

QUI debitis æreque alieno gravantur, si non fuerint solvendo, juste misericordiam ad hoc saltem postulant, ut illis concedatur solvendi dilatio. Nam ut omne debitum remittatur sibi, nemo est qui hoc exspectet. At vero Dominus non solum exspectat, aut præstolatur, nec partem donat debitorum, sed omne misericorditer etiam debitum dimittit, si tamen æque in proximos nostros fuerimus misericordes, quomodo nobis volumus misereri. Hoc cum in variis locis nobis inculcet, hic etiam illud ipsum in parabola nos docet, ut cujusmodi animum nos gerimus erga proximum nostrum, hujusmodi quoque in Deo inveniamus erga nos. Præmonuerat autem discipulos, ut concordēs viverent. Nam si duo vel tres consenserint super terram, pro quacumque re petierint, dabitur eis a Deo. Hinc Petro interroganti: *Quoties peccabit in me frater meus, et dimittam ei? usque septies? Non dico tibi*, inquit Jesus, *usque septies, sed usque septuagies septies*, hoc est, toties quoties peccaverit. Hanc sententiam confirmare volens, adjunxit parabolam hanc, dicens:

Simile est regnum cælorum homini regi, qui voluit rationem ponere cum servis suis.

Negotium, inquit, præsentis Ecclesiæ ac status similis est homini regi, qui rationem voluit ponere cum servis suis. Non alium regem quærere nos oportet, quam eum de quo Psalmista dicit: *Dominus regit me, et nihil mihi deerit*. Eum scilicet, in cujus vestimento scriptum legitur: *Rex regum et Dominus dominantium*. Et ite-

rum in Psalmo: *Quoniam hic est Deus, Deus noster in æternum, et in seculum seculi, ipse reget nos in secula*. Hic voluit rationem ponere cum servis suis. Debitores sumus omnes Dei: multa talenta accepimus, multa ex his amisimus, multa male expendimus, voluntatem Domini transgressi sumus in multis. Neque enim hoc solum a nobis exigitur, ut caveamus malum, sed etiam ut faciamus bonum. Hæc enim duo generalia sunt præcepta justitiæ: *Declina a malo, et fac bonum*. Voluit rationem ponere, hoc est, opera servorum suorum et studia discutere. Servi ejus sunt omnes mortales. Siquidem tenemur ei servire: Primo, ratione creationis. De quo Isaias ait: *Formavi te, servus meus es tu, Israel, non obliviscaris mei*. Factus est enim homo a Deo propter Deum, puta ut homo Deo, hoc est, suo Creatori serviret: mundus autem factus est propter hominem, ut homini serviret. Constitutus itaque homo in medio, habet cui serviat, ipse habet quoque a quo sibi serviatur. Utriusque servitutis solus ipse fructum recipit. Nam quum Domino servit, non Dominus hujus servitutis accipit fructum aut commodum, sed servus: nec ex servo juvatur Dominus, sed servus. Quod vero homini servit mundus, ex illo quoque nemo præter hominem juvatur. Ideo Paulus dicit: *Omnia vestra sunt, vos autem Christi*. Secundo, sumus hujus regis servi, quia ab eodem empti. *Empti*, inquit, *estis pretio magno. Non corruptibilibus auro sive argento*, inquit Petrus, *redempti estis, sed pretioso sanguine Agni immaculati*. Tertio, sumus ab eo quoque (ut in parabola operariorum in vinea

Matth.
xviii, 21.

Ps. xxii, 1.

Apoc. xix,
16.

Ps.
xlviii

Ib. xi
27.

Is.
21.
Se
tenet
homo
propt
tria.

I.
iii, 21

Ibi
20.
I. P.
18.

declarat) ad serviendum ei conducti. Pro-

Gen. xv. misit enim sese nobis dare mercedem. *Ego*, inquit, *ero merces tua*. Positurus itaque est rationem cum servis suis, vel generaliter in fine mundi, aut singulariter in cujusvis hominis morte. De hoc Ecclesiastes : *Cuncta*, inquit, *quæ fiunt, adducet Dominus ad iudicium, et pro omni errato, sive bonum sive malum expetetur ratio*.

Misericordia Christi Videte tamen misericordiam Christi. Prædicat nobis rationem a nobis exigendam. Excitat nos ad timorem et ad reddendæ rationis sollicitudinem. Deinde consilium quoque dat, quomodo si ad rationem reddendam non sufficimus, evadamus. Neque enim vult mortem peccatoris, sed consulit, hortatur ac monet etiam, quo convertatur et vivat.

Et cum cœpisset rationem ponere, oblatum est ei unus qui debebat decem millia talentorum.

Rationem quomodo ponat Deus quotidie cum servis suis. Quotidie rationem ponit cum servis suis Dominus, illos excitando, illis inspirando, ipsorum delicta et defectus eis ostendendo, et ad emendationem invitando. Cœpit rationem ponere, quia expergefecit in peccatis dormientes, ut ipsi quoque de suis peccatis pœnitentes cogitarent, et quomodo ea emendarent, quomodove debita solverent, meditarentur. Potest enim similis esse locutio, quomodo in Joanne de Spiritu Sancto dicitur : *Ille arguet mundum de peccato*. Et : *Ille testimonium perhibebit de me*. Quod ita recte intelligitur : Ille Spiritus Sanctus venturus in vos arguet per vos, id est, faciet vos arguere mundum de peccato. Et, ille testimonium perhibebit de me, quia vos testimonium perhibere faciet confortans vos, et metum auferens, dansque vobis os et sapientiam, cui non poterunt contradicere omnes adversarii vestri. Hoc, inquam, modo potest intelligi hic quoque, quod rex, id est, Deus, sive Christus cœpit rationem ponere, quia fecit servos suos in hac vita secum rationem ponere. Semper enim Dei servi cum vita sua rixantur, operaque illorum nemo magis,

quam ipsi, accusant. Itaque dum rationem Dominus seu rex exigeret, oblatum ei unus est debens decem millia talentorum. Non longe, quid verba hæc singula significant, quæramus, sed hoc nobis scitum est necessarium, significari hic peccatorem gravibus multisque criminibus obnoxium ad rationem reddendam positum.

Cum autem non haberet unde redderet, jussit eum dominus venundari et uxorem ejus et filios, et omnia quæ habebat, et reddi.

Non habuit ille prævaricator quo dominum suum placaret, reddens debita. Sic peccatores quid præter peccata habent, quibus Dei iram commeruerunt, aut quomodo poterunt placare Dominum, nihil bonorum operum habentes? Erat igitur a domino jussum, ut ipse cum uxore et filiis, et omnibus quæ habebat, venundaretur, donec solveret. Homo peccando venundat se diabolo, quia pro delectatione brevi vendit se illi in servum : vendit quoque Dei dona, quæ a Deo accepit in illius obsequium. Item, vendit æternam beatitudinem pro inferno. Cui vendit? diabolo. Non ut possessor fiat diabolus beatitudinis, sed ut ipse quod erat accepturus, amittat. Venditur autem non solum ipse peccator, sed et uxor ejus, id est, concupiscentia, et filii ejus, id est, opera : et omnia quæ habet naturalia et gratuita dona dat diabolo, subjicitque cum eisdem se illi in servum. Qui enim in peccato est mortali constitutus, jam amisit omnia bona quæ habuit, puta amicitiam Dei, gratiam Dei, opera bona, merita aliaque stipendia, quibus itur ad æternam vitam. Hæc itaque cum peccato mortali omnia moriuntur, et hominem relinquunt. Licet homo si per gratiam resurrexerit, eadem quoque revivificentur atque resurgant : utpote qui olim vitam habuerunt in gratia Dei facta.

Procidens autem servus ille, rogabat eum, dicens : Patientiam habe in me, et omnia reddam tibi.

Peccator uti vendat sese diabolo.

Peccatum mortale quibus bonis spoliatur hominem.

Joann. xvi, 8.
Ibid. xv, 26.

Docuit hic nos Dominus, quid facere nos oporteat, cum pro peccatis nostris rationem non possumus reddere. Procidere enim debemus ad genua, supplices rogare, Domini longanimitatem implorare, ut patientiam habeat nobiscum, non utens severitate justitiæ, sed indulgentia misericordiæ. Quod autem promittimus omnia nos reddituros, hoc tunc facimus, quando firmamus voluntatem nostram, ut posthac a peccatis, quibus deliquimus, contendamus abstinere, Dei præcepta ejusque voluntatem fideliter perficere, quidquid negleximus, novo fervore recuperare, atque omnia in pristinum (ut sic efficiamur quomodo antequam peccavimus, fuimus) restaurare.

Misertus autem dominus servi illius, dimisit eum, et debitum dimisit ei.

Quid misericordia Dei clementius? quid ejus benignitate dulcius? Plus quam rogatus est tribuit. Rogatur ut patientiam habeat, exspectetque donec debitum reus solveret. Ipse vero non solum consensit, verum etiam totum reo debitum dimisit. Largissima enim Dei misericordia nobis non partem dimittit, partem servat peccatorum, sed totum dimittit, et totum donat: et hoc, quoad culpam. Quod si tam ingens sit contritio, dilectionisque fervor, ac de propriis vitiis pudor, magnam partem poenæ peccatis nostris debitæ, aut omnem poenam etiam relaxat.

Egressus autem servus ille, invenit unum de conservis suis, qui debebat ei centum denarios. Et tenens suffocabat eum dicens: Redde quod debes. Et procidens conservus ejus rogabat eum, dicens: Patientiam habe in me, et omnia reddam tibi. Ille autem noluit: sed abiit, et misit eum in carcerem, donec redderet debitum.

Recte hic a domino egressus dicitur servus ille nequam. Mox enim aversus a do-

mino, ad sua est vitia conversus. Nam erga suum conservum, nequaquam misericordem exhibuit animum, cujusmodi ipse in domino suo fuerat expertus: sed passione vitiosa solita, cupiditatis scilicet et crudelitatis victus, mox ubi conservum invenit sibi debitorem, suffocabat eum, hoc est, vehementer illi institit, improbeque ejus angustavit animum urgens illum ad reddendum debitum. Fuit autem debitum quod ei debebat conservus, tanto minus debito illo quo ipse domini fuerat debitor, quantum centum denarii minorem pecuniarum faciunt summam, quam decem millia talentorum. Quia peccare in Deum, tanto est gravius quam peccare in hominem, quanto dignior meliorque est Deus homine. Est præterea alia ratione peccatum in Deum gravius majusque quam peccatum in hominem commissum. Homo enim obligatus est Deo ad serviendum, quandoquidem quæcumque habet, habet a Deo, estque a Deo: unde totum quod est, et quod habet, debet Deo. Proinde quum peccat in Deum, ingratus primum efficitur Deo, subtrahens illi debitam servitutem. Deinde etiam in hoc injuriam ac contumeliam facit Deo, quod ea quæ vetat et odit Deus, diligit, imo ejus voluntati ac amoris etiam præfert. Vide nunc ejus beneficia, quo advertas etiam quanta sit tua erga illum ingratitudo. Expende quid sit quod fecit, quum non esses, te esse non lapidem aut lignum, sed rationalem creaturam, hominem, Christianum, orthodoxum, non inter hæreticos Lutheranosve natum et schismaticum. Dedit tibi vitam et alimentum, honestam educationem, instituit ad mores pios, artem quoque qua te nutrias, præbuit: dedit præterea Filium suum, cum esses morte damnatus, pro te occidendum, dedit omnia quæ salutis sunt necessaria. Postremo cum spreta redemptione illius innumeris vicibus animam tuam inferno peccatis alligasses, exspectavit, non damnavit, peccantem ad poenitentiam te induxit, et usque in præsens recidivantem quotidie exspectat. Quid huic putas bene-

Pecc
in De
curgi
sit pe
in hom
nem c
misso.

Ben
Dei h
ni col
quæ s

factori debeas? Hunc si vel semel tantum offenderes, excedet debitum tuum peccata, quibus lædatur homo, quantum debitum decem millium talentorum majus est, quam centum denariorum. Quo enim beneficia majora a Deo receperis, tanto est ingratitude quoque major. Nequam autem ille servus noluit misericordiam impendere conservo suo roganti, quomodo sibi a domino impensa fuerat. Sed abiit ad exigendum debitum, vindictam et supplicium adhibens, carcerem scilicet.

Videntes autem conservi ejus quæ fiebant, contristati sunt valde, et venerunt et narraverunt domino suo omnia quæ facta fuerant.

Conservi illi qui hæc vidisse et contristati narrantur, sunt viri sancti in Ecclesia Dei, quos zelus justitiæ comedit, et iniquitatem ferre non possunt. Hi enim quomodo gaudent de virtute, de justitia, et de quovis bono, ita pariter tristitia afficiuntur dolentque de malo. Hi venerunt ad Dominum non corporis gressu, sed expansione affectus et cogitationum (omnium enim corda intuetur Deus) ascendentium ad Deum, atque quod injustitia hæc fieret, coram eo gementium. Exponuntur autem a nonnullis hæc verba de Angelis Dei beatis, qui vocantur conservi nostri, juxta illud Apocalypsis, quo illorum unus dixit Joanni: *Conservus tuus sum et fratrum tuorum*. Et juxta illud Pauli: *Omnes sunt administratorii spiritus, etc.* Hi tanquam custodes nostri, omnia opera nostra considerant, nostro profectui congratulantes: et ubi nostrum aspiciunt periculum, nostrumque defectum ac vitium, ibi ad modum tristem se habent: utpote videntes malum, quod nollent esse aut fieri, quia displicent eis peccata nostra, et nobiscum dissentiant. Narrant autem Domino suo quæ vident, non tanquam ignorantibus, sed ut judicanti, verba et opera nostra, quemadmodum Tobiae Angelus loquebatur: *Ego obtuli orationem tuam Domino*.

Tunc vocavit illum dominus suus, et ait illi: Serve nequam, omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me. Nonne ergo oportuit et te misereri conservi tui, sicut et ego tui misertus sum?

Vocavit servum hunc dominus per sententiam mortis, et ab hac vita hinc migrare jussit. Cui primum ejus exprobrat malitiam et ingratitude, dicens: Serve nequam. Erat revera servus ille nequam, et valde malus: siquidem ex multis ejus deprehenditur malitia. Primo, ex eo quod illico ubi a domino egressus est, post receptam tantam misericordiam immemor charitatis sibi a domino exhibitæ, in conservum suum exarsit crudelis. Secundo, quia non in alienum, sed in conservum suum, hoc est, in ejusdem domini sui (qui fuerat sibi misericors) servum perstitit esse crudelis et immisericors. Tertio, cum decem millia illi fuissent donata talentorum, noluit ipse in centum denariis esse clemens.

Quarto, quia conservum non solum monebat, sed urgebat etiam ad solutionem, atque illum angustabat, quia dicitur, quod suffocabat illum. Quinto, quia procidentem conservum et rogantem sprexit, nec ut audiret, ulla est miseratione motus. Sexto, quia totum exegit debitum per carceris tormentum. Dominus igitur ad rationem illum ponit, dicens: Serve nequam, omne debitum dimisi tibi. Quasi dicere vellet: Et merito dimisi, quoniam rogasti me. Debetur enim juste misericordia a benignissimo optimoque Deo sese humilianti et oranti. Ego, inquit, dimisi tibi. Tu vero non pari misericordia ac clementia conservum tuum tractasti. Ego enim plus quam rogasti, tibi concessi. Tu nec hoc quod rogavit conservus tuus exaudire voluisti. Ego totum debitum tibi donavi. Tu, donec solveret, patientiam habere noluisti, nec expectasti, sed cum tormentis exegisti debitum. Ego grande debitum dimisi tibi. Tu vel parvum ignoscere noluisti. Nonne me-

Malitia
servi ne-
quam ex
quibus sex
deprehen-
datur.

Angeli ut
vocentur
conservi
hominum.

Apoc. xix,
10.
Hebr. i, 14.

Tob. xii,
2.

rito misereri te oportebat conservi tui, sicut et ego tui misertus sum?

Et iratus dominus ejus, tradidit eum tortoribus, quoadusque redderet universum debitum.

Iratus dominus in immisericordem servum, et quomodo conservum suum ille tractaverat, ita severitatem quoque justitiæ in illum regyavit. Debita enim omnia ante dimissa, propter illius ingratitude in ipsum retraxit, quem tortoribus, id est, spiritibus malignis torquendum, quousque omne solveret debitum, tradidit: non quod aliquando soluto debito liberandus sit, sed quod debitum illud sit infinitum, ac ideo nullo tempore solvendum, quare pœna quoque illius nullo est termino finienda. Unde colligitur, cujus debitum nunquam totum reddi aut solvi potest, hujus pœna nunquam finietur. Sed variat hic doctorum opinio, quomodo quod Deus semel remisit, replicet aut revolvat illud per recidivum in peccatorem, atque quod dimiserit, iterum puniat. Sed ut communiter consentiunt, dici potest, post peccata dimissa ad peccata reditum illum per ingratitude adeo fieri gravem, ut præsentium et præteritorum pœnis æquivalenter mereatur puniri.

Sic et Pater meus cœlestis faciet vobis, si non remisistis unusquisque fratri suo de cordibus vestris.

Hic causam totius parabolæ, quare illam dixerit, enuntiat. Eam namque ob rem ut misericordes simus in proximum, ut debita, injurias offensionesque æquanimiter dimittamus, nullam vindictam appetentes, nec cogitantes quomodo retaliemus. Satis enim ex multis locis didicimus Christo docente nullam nobis sperandam esse veniam delictorum, nisi et proximis nostris delicta remittamus. Et quod præcipuum est, ut

non ore tantum remittamus aut lingua, sed opere et veritate. Propterea enim dicit gravissima quæque a tortoribus nos passuros, si non ex cordibus nostris dimiserimus nostris fratribus in nos peccantibus. Estote igitur, filii, memores verbi quod Salvator vester Christus vobis dixit: Cum statis ad orandum, dimittite, si quid habetis adversus aliquem. Quod si non dimiseritis, nec Pater vester qui in cœlis est, dimittet vobis peccata vestra. Eam ob rem in oratione quam nos docuit (ut videremus quam puram quamque integram ad nos mutuam voluit observare charitatem), ubi posuit: *Dimitte nobis debita nostra*, mox conditionem adjunxit: *Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris*. Ac si orantes diceremus: Tantum nobis dimitte, et eo modo ignosce peccatis nostris, quomodo nos debitoribus nostris dimittimus aut ignoscimus. Unde sequitur: Si non dimittimus, jam non veniam, sed ultionem contra nos flagitamus. Sed objicit quis: Si semper est ignoscendum, crescent mala et sævit impunita nequitia. Dicendum culpam esse dimittendam, servandam ad omnes charitatem et animi tranquillitatem, nihilominus disciplinam et justitiam exercendam non animo vindictæ, sed zelo justitiæ, propter commune bonum, ac ne cæteri delinquendo similia perpetrare non timeant, et ne rigor pereat disciplinæ atque justitiæ, et mali fiant procaciores, boni vero a malis opprimantur. In hujusmodi enim similibusque aliis casibus expedit correctionem servari atque disciplinam, quia severitas disciplinæ si conditur lenitate misericordiæ, duplicem habet a Deo remunerationem. Nec sanare infirmum, corrigere peccatorem, putandum ullo est modo (si tamen intentio casta et modus servetur) spectare ad ultionem, sed ad misericordiam. Quam nobis omnibus largiatur Jesus Christus Dei filius in secula benedictus, Amen.

Peccata
dimissa an
redeant.

Ignor
dum u
proxim
nos de
quenti

Matth
12.

Dimitt
dum v
punien
dum q
sit in p
ximo d
linques

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUÆ SINT QUÆ PECCATORUM IMPETRENT REMISSIONEM.

SIMILE est regnum cælorum homini regi qui voluit rationem ponere cum servis suis. Matth. XVIII, 23.

Quam benignus, quam ad misericordiam erga nos sit pronus, quam denique ad proximos nostros Dominus nos velit observare charitatem, cum aliis multis locis, tamen hic ubertim nobis significat: quandoquidem docet nobis non aliter esse orandum, quam dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Docet quidem nos quia libenter vult ignoscere, veniam dare pro delictis, ponitque in oratione legem, quam servantes, sciamus nos exauditos esse pro peccatis nostris, orantibusque veniam datam. Est autem lex et in oratione hæc conditio, ut oremus, dimittantur nobis peccata nostra, quomodo nos proximis nostris dimittimus. Si multum, multum, si parum, parum, si nihil, nihil. Noluit enim nos misericordiam sperare, quamdiu duri perseveramus et inclementes erga proximos. Ideo in hujus Evangelii parabola ostendit etiam dimissa peccata per ingratitudinem revocari, si non dimiserimus fratribus nostris injurias, offensiones ac debita ex cordibus nostris.

Sunt itaque multa, quæ nos in hoc Evangelio instruunt. E quibus quod pene ultimo loco recensendum erat, nunc primo dixi, in capite illud vobis constituens, quia quasi summa est totius Evangelii in hoc sita, ut discamus, quam misericors sit erga nos Dominus noster Jesus Christus: nempe prior ad miserendum, largiorque ad tribuendum, quam nos confidentes sumus ad petendum. Hæc itaque prima sit nostra instructio, erigens nos ad spem et fiduciam divinæ pietatis. Secunda instructio sit, quam jam quoque tetigi, ut proximis nostris libenter ignoscamus, certi quoniam

si dimittimus, dimittetur nobis: si compati-
timur et miseremur, miserebitur nostri: si
denique proximis nostris dederimus, dabi-
tur nobis. Hæc duo, ut dixi, præcipua
sunt, cur hæc parabola nobis narratur.
Tertia instructio, ut prudenter ambulemus,
scientes nos de omnibus donis Dei acce-
ptis, de bonis commissis, de tempore singu-
lisque concessis aliis Deo reddituros ratio-
nem. Unde liquet, ab illis qui plus aliquid
præ cæteris accepisse cognoscuntur, ma-
jorem quoque rationem exigendam, ut cui
quinque sunt talenta commissa, de quin-
que reddat rationem. Cui duo, de duobus
Domino respondebit. Cui vero unum, etiam
quomodo illud in Dei expenderit honorem,
ab eo expostulabitur. Quarta est instructio
quæ hinc colligitur, duo esse fora judicii:
unum esse justitiæ, alterum misericordiæ.
In utrovis potes, quodcumque elegeris, ra-
tionem reddere. Vide igitur, ut non negli-
gas forum seu judicium misericordiæ, ad
quod, quamdiu anima tua hic moratur in
corpore tuo, divertere potes. Nam ubi tem-
pus hoc præsens tibi ad hoc concessum
neglexeris, non licebit tibi redire aut ap-
pellare ad forum misericordiæ, sed velis
nolis senties æquitatis judicium super te,
inconcussaue stabit sententia pronuntia-
ta, in foro justitiæ. Itaque quamdiu vivi-
mus, omnium causas Deus remittit ad
forum misericordiæ: quam tantam sentie-
mus, quantum humiles supplicesque illum
rogaverimus, quantumque proximis nostris
miserti fuerimus. *Præparabitur enim*, ut
Isaias ait, *in misericordia solum ejus*: et
hoc (ut dixi) quamdiu vixerimus. Ratio-
nis autem exactio in hac præsentī vita,
seu in foro misericordiæ, est divina admo-
nitio ad pœnitentiam. Quando ergo homo
annos suos rememoratur in dolore cordis,

Fora di-
vini judi-
cii duo quæ
sint.

Misericor-
diæ forum
non esse
negligen-
dum.

Is. XVI, 5.

Matth.
VI, 12.

Evangelii
hujus in-
structiones
quæ sint.

et in amaritudine pœnitentiæ meditatur peccata sua, tunc rationem reddit vitæ suæ Deo. Videns autem se deficere in ratione reddenda, ut ne unum quidem pro mille queat respondere, per confessionem sive vocalem sive mentalem se Deo humiliat, veniam petit, ac indulgentiam atque prioris vitæ instituit emendationem, mox quoque a benignissimo Domino omnium peccatorum assequitur remissionem. *Quicumque enim hora ingemuerit peccator, iniquitatum ejus, dicit Dominus, non recordabor amplius.* Et hujus commonefacit nos

Ezech.
xviii, 22.

Hebr. iv, 16. Apostolus, dicens: *Accedamus cum fiducia thronum gratiæ ejus.* Hanc autem misericordiam cum fiducia tunc petimus impe-

Matth vi, 14. dicens: *Si dimiseritis hominibus peccata eorum dimittet et vobis Pater vester cœlestis peccata vestra.* Et si non dimiseritis hominibus nec Pater vester dimittet vobis.

Ib. v, 7. *Beati igitur misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Contra vero,

Jac. ii, 13. *Judicium ei sine misericordia, qui non facit misericordiam.* Et Christus: *In quo judicio judicaveritis, judicabitur de vobis.*

Remissionem peccatorum per quæ sex facilliter obtinemus. Sunt autem sex quæ faciliter a Deo impetrant remissionem peccatorum. Nam quemadmodum peccata quædam sunt clamantia in cœlum et vindictam postulantis, ita sunt opera quoque quædam bona ad Deum clamantia pro remissione peccatorum: Et primum quidem generale est, pura pœnitentia, quæ semper veniam impetrat, quia cor contritum et humiliatum despiciere Deus non potest. Quamobrem

Jer. xviii, 8.

Pœnitentia quam facile veniam impetret peccatorum.

Jeremias dicit: *Si pœnitentiam egerit gens illa a malo suo, agam et ego pœnitentiam super malo quod cogitavi ut facerem ei.* Testantur hoc ipsum Ninivitæ, quibus civitatem eorum per Jonam prophetam prænuntiaturum fuerat subvertendam. Verumtamen cum pœnitentiam agerent omnes a rege usque ad minimum, indutique saccis jejunarent tam homines quam jumenta, non induxit Dominus malum quod locutus fuerat super civitatem. In pœnitentia au-

tem singulare, quod misericordissimum Dominum fere cogit, sunt lacrymæ. Vidit olim lacrymantem sororem Lazari Mariam, aliosque amicos flentes, pro pietate et ipse quoque lacrymatus est: videt nunc pœnitentem lacrymantem, et durus erit? Haudquaquam durus esse potest humilianti se et pœnitenti, quia hoc ejus repugnat naturæ. Secundum quod peccatorum impetrat remissionem, est oratio. Hujus testimonium in hoc habemus Evangelio, ubi servo dicitur: *Omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me.* Et Ecclesiasticus ait: *Fili, peccasti, non adjicias iterum: sed de pristinis deprecare, ut tibi dimittantur.* Tertium est amor, quomodo scriptum est: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Et in Proverbiis: *Universa delicta operit charitas.* Petrus quoque in Epistola: *Charitas, inquit, operit multitudinem peccatorum.* Quartum est eleemosyna, Christo dicente: *Date eleemosynam, et omnia munda sunt vobis.* Item Ecclesiasticus: *Ignem ardentem exstinguit aqua, et eleemosyna resistit peccatis.* Sub nomine autem eleemosynæ, misericordiæ et pietatis opera quæcumque alia intelliguntur. Quintum est tribulatio patienter tolerata. Unde Tobias: *In tempore, inquit, tribulationis peccata dimittis.* Et in Apocalypsi legitur: *Hi sunt qui venerunt de magna tribulatione, et laverunt stolas suas in sanguine Agni.* Et quid mirum, si peccata tribulationem patienter sustinentibus dimittet Deus? quando gloriam quoque cœlestem eisdem promittit dicens: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* Et Paulus: *Id quod in præsenti leve et momentaneum est tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operabitur in nobis.* Sextum, est remissio injuriarum. De quo Ecclesiasticus dicit: *Relinque proximo tuo nocentem, et tunc deprecanti tibi peccata solventur.* Hæc autem omnia pertinent ad forum misericordiæ, quia sunt præsentis, non futuræ vitæ exercitia. In hoc foro fuerat

Eccli. 1.

Luc. 47.

Prov. x.

1. Petr. 8.

Luc. xi.

Eccli. 33.

Tob. iii.

Apoc. 14.

Matth. 10.

II. Cor. 17.

Eccli. xxviii.

servus iniquus jam absolutus, sed iniquitatem repetens, et Deo ingratus venit ad forum justitiæ, in quo non potuit nisi juxta quod meruerat, sententiam obtinere. Est præterea aliud forum justitiæ, de quo Apostolus loquitur, cum dicit: *Oportet nos omnes exhiberi ante tribunal Christi, ut recipiat unusquisque quod gessit in corpore suo sive bonum sive malum.* Tunc enim dies illa erit, de qua Joel Propheta: *Dies Domini magnus et terribilis valde, dies iræ, miseriæ et calamitatis, etc.* Tunc quoque misericordiæ tempus finem accipiet, nec ultra erit supplicandi locus. Quapropter admonet Salvator, dicens: *Ambulate dum lucem habetis, ne tenebræ vos comprehendant.* Jam tempus est gratiæ, quo sicut in die honeste ambulare possumus. Porro aliud tempus, si dicendum est tempus, vocatur nox. Ideo de utroque loquens Dominus, dicit: *Me oportet operari opera ejus qui misit me, donec dies est. Venit nox quando nemo operari potest.* Et Paulus: *Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes.*

Quinta hujus Evangelii instructio est, neminem posse satisfacere, ne pro uno mortali peccato quidem: sed omnis sufficientia nostra ex Deo est. Verumtamen, hoc non ita debet accipi, quod otio et torpore nos efficiamur segnes, aut ut aliquid boni desperemus incipere, quoniam potius conatus noster ad anteriora semper debet se extendere: nihil nobis interim de operibus seu de conatu nostro præsumantibus, nihil nobis confidentibus viribus nostris. Vigilare multo plus oportet, ne desimus nobisipsi et gratiæ Dei, ne obicem ponamus gratiæ, ne ejus operationi non acquiescamus et instinctui. Neque enim sine omni studio, industria, ac conatu nostro salvabit nos Deus, sed qui consentit, quique acquiescit gratiæ ejus nos excitanti, qui obedit voluntatem suam inspiranti, et in nobis operanti, hunc salvum faciet, ut vel tantillum sit ex nobis cooperans ad salutem nostram. Itaque dixi neminem posse satisfacere pro aliquo peccato mortali. Hoc in

servo illo nequam nobis insinuat, quando dicitur: Cum autem non haberet unde redderet. Certe nec ipse nec aliquis est peccator, qui unde reddat habeat, nisi ex meritis Christi. Non autem habentem quo satisfaciat ex suis operibus, et eum qui fulciri non potest meritis Christi, hoc est, eum qui perseverat in peccato et in mala voluntate, jubet Dominus veniundari, hoc est, dare et amittere omnia quæ habet aut expectat, puta gratiam Dei, virtutes bonaque omnia cum cœlesti promissione. Ubi enim vel unum peccatum est mortale, pereunt tollunturque hæc omnia salutaria, quæ homo vendit pro delectatione peccati.

Sexta instructio est, mendicare orareque semper coram Deo. Hoc namque quantum profuerit illi servo, inde manifestum est, quod tam grande evasit debitum ingensque supplicium, rogando. Misericordissimus enim Dominus ultra quam rogavit, donavit ei omnia. Septima est instructio, ut attendamus quam detestetur inclementiam et duritiam nostram Deus erga proximum. Nam servum illum durum revocavit ob illius ingratitudinem, et torporibus puniendum tradidit. Quam pœnam evaserat semel, sed Domino ingratus, quia noluit misereri proximo, ideo exsiccat sibi quoque fontem misericordiæ, ut veniæ jam locus non esset, quem sibi ipse duritia et inclementia sua recluserat. Octava instructio est, attendere rigorem divinæ justitiæ in eos, qui misericordiam ejus spernunt, misericordiæque tempus negligunt. Nam pro quovis peccato mortali, sive unum, sive multa fuerint, redditur a Deo pœna æterna. Non putandum est tamen eos et qui multa et qui pauca habent peccata mortalia, in pœnis fore æquales, sed unusquisque juxta delictorum mensuram habet sibi supplicium constitutum.

Movet autem quosdam quod Dominus piissimus misericordissimusque pro peccati delectatione fere momentanea retribuit æternam pœnam, quod justitiæ et æquitati non videtur respondere. Dicendum igitur primo: Cum peccatoris hominis

Oratio perseverans quam cito impetret.

Duritiam in proximum quam detestabilis sit coram Deo.

Justitiæ divinæ rigor quantus.

Pœna æterna quam juste infligatur pro peccati delectatione momentanea.

Forum justitiæ quod sit.

II. Cor. v, 10.

Joel II, 11.

Joann. XII, 35.

Ibid. IX, 4.

Gal. VI, 10.

Satisfacere neminem posse pro uno peccato mortali.

voluntas sit mala permaneatque perseverans peccando usque ad finem, quasi in æternitate peccat. Quamdiu enim vivit, peccat : et si diutius quam vivit, viveret, diutius peccaret, imo si perpetuo viveret, perpetuo peccaret. Justum est igitur huic voluntati, quæ se extendit in perpetuum, dari etiam pœnam æternam. Quod si dicis, multos peccare absque voluntate perpetuo peccandi, quibus secundum hanc responsionem adhuc non deberetur pœna æterna, dicendum est : Qui peccat non habens voluntatem perpetuo peccandi, pœniteat de præteritis, et firmata voluntate statuatur sibi cavendum a futuris. Hic non sustinebit æternam pœnam, sed vel in tempore præsentis, aut in purgatorio expiabitur. Non ergo habet locum objectio hæc. Omnis peccator aut denuo ad Deum convertitur, aut perseverat in peccato : Si convertitur, jam liber est, immunis est ab inferno : si perseverat, interrogo quousque perseverabit ? Usque ad annum, inquis. Possem dicere : Annum nullum habet in sua potestate vivendi homo quicumque fuerit. Ideo hæc nulla est constitutio. Securus enim non est, quin cras aut hodie (quod quotidie cernimus) moriatur. Sed demus, ut illi misericordia hæc fiat, ut annum adhuc vivat. Hoc exacto convertetur ? Etiam. Ergo quod tunc factururus est, modo faciat, et peccare desinat. Justum igitur est ut non excludatur a regno Dei. Verum, si adhuc post annum peccat, et iterum atque iterum peccat, usque dum mors illum apprehenderit, quis dubitat eum sic ita semper voluisse, continuasse peccatum quoad viveret, si etiam diutius vixisset ? Quamdiu enim nulla fit voluntatis mutatio, intelligitur perpetuitas. Ut vero clarius hoc intelligas, compertissimum est omnibus nobis, posse nos quidem ex nobisipsis delinquere. Quod cum facimus, libero arbitrio nostro abutimur, nullum quærentes auxilium a Deo, qui semper non solum paratus est, sed multis etiam modis prævenit nos tueri, a peccatis defendere, et adjuvando nos a tentationibus liberare. Verum

nos iniqua nostra voluntate abutentes, non admittimus auxilium gratiæ ejus. Non igitur coacti nec inviti, sed sponte contempto gratiæ divini adjutorio peccamus. Itaque quomodo, ut dixi, sponte peccamus, et ex voluntate libera nostra, hoc est, quod peccare libere possumus, non est æque in potestate nostra iterum resurgere. Propterea stulte ineptissimeque dicunt quidam : Ego volo hoc peccatum facere, cras iterum volo confiteri. Potes certe sine singulari gratia illud peccatum cras confiteri, sed non potes de illo, quomodo opus est ad remissionem impetrandam, pœnitere, aut de peccato sine gratia Dei dolere, quia non potes tibi ipsi dare charitatem nec Dei habes gratiam in manu tua : ut quando velis eam spernas (hoc quidem potes) et quando iterum velis, resumas, hoc tuo impossibile est arbitrio. Jam itaque ad quæstionem tuam seu objectionem tuam respondendo dicendum est : Quando peccas, ultro et sponte nec invitatus peccas. Adeo est enim, teste Augustino, peccatum voluntarium, ut nisi sit voluntarium, non erit peccatum. Peccando ad impossibilitatem per te resurgendi te obligas. Quomodo ergo voluntarium est peccare, ita voluntarium est etiam ad impossibilitatem ex te resurgendi obligari. Unum enim vitans, vitas et alterum : et primum eligens necesse est, ut quod semper comitatur eligas et alterum. Jam ergo dic mihi : Cur in talem te ponis statum volens et sponte, a quo non possis cum velis per teipsum resurgere ? Vide ergo quomodo non semper velis peccare, quando eligis sponte statum, in quo aliter non possis per teipsum quam perseverare in peccato. Est ergo peccandi voluntas in te perpetua, cui juste quoque æterna redditur pœna. Secundo, ad eandem quæstionem respondet Augustinus, dicens : Factus est malo dignus æterno, qui hoc in se perimit bonum, quod esse posset æternum. Hoc autem bonum, est bonum gratiæ in præsentis tempore, et bonum gloriæ in futuro. Tertio dicitur, quoniam peccatum infinitæ

Peccare
posse ex
nobisipsis
nos habere,
resurgere
autem non
ita.

Pecca
sub sp
confessi
nis faci
dæ qua
sit stult
simum.

Augu

Peccati
gravitatem
esse infinitam.

est gravitatis : ideo nihil mirum infinitam quoque illi deberi pœnam. Omnis namque pœna juste taxanda venit juxta dignitatem illius, qui offenditur. Quamobrem gravius puniretur quoque qui in regis faciem daret alapam, quam qui in subulci daret. Cum itaque Deus qui peccato offenditur, infinitæ sit virtutis, dignitatis ac majestatis, necesse est etiam peccatum esse infinitæ gravitatis, propterea quod divinam majestatem infinitamque contemnit. Peccatum igitur mortale æterno supplicio punitur ac infinito, non acerbitate pœnæ, sed perpetuitate. Quarto, cum Dominus Deus bonis nostris operibus, quæ non ex nobis, sed ex ipso habent ut sint bona ac præmio celesti digna, utpote quæ Deus ipse operatur in nobis, valdeque modicum habent ex parte nostra, promiserit reddatque præmium infinitum : ideo non ab re erit, si e diverso pro malis operibus facinoribusque minetur reddatque supplicium æternum. Quod tamen semper intelligendum est de his peccatis mortalibus, quæ per pœnitentiam non delentur.

Est autem pœna hæc æternitatis gravissima et intolerabilis. Primo, quia pœna est desperationis. Nulla enim spes ibi est

liberationis, et de hoc certi sunt damnati, quod nunquam liberabuntur. Propterea dicitur in libro Sapientiæ : Usque ad summum desolabuntur, et erunt gementes. Secundo, anxia est ibi mortis desideratio : *Desiderabunt enim* (ut Apocalypsis habet) *mori, et mors fugiet ab eis*. Et quamvis semper vivere, aut non perire sit naturaliter delectabile, in miseriis tamen et in pœnis vivere, non est delectabile. Nec ibi vivunt recte, sed rectius dicitur, ut continue moriuntur, et nunquam tamen moriuntur, sed mors depascet eos. Tertio, quia sunt ibi cum tædio gravissimo, detinentur enim violenti, justitia divina eos cogente et retinente. Vide ergo quam misera sit hæc perpetua in pœnis captivitas. Quarto, quia pœnarum nulla est ibi interpolatio nec mitigatio. Quinto, quia boni cujuscumque est ibi aut consolationis privatio. Sexto, quia ibi est malorum exaggeratio. Confluunt enim undecumque, et conglobantur omnia mala, quæ contristare possunt : et est ibi perpetua separatio a Deo. A qua nos defendat et custodiat Dominus noster Jesus Christus, qui cum Patre et Spiritu Sancto vivit et regnat Deus benedictus in secula, Amen.

Sap. IV, 19.

Apoc. IX, 6.

Ps. XLVIII, 15.

Pœnam
inferni
propter
sex esse
intolerabilem.

DOMINICA VIGESIMA TERTIA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

IMITATORES mei estote, et observate eos qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram. Multi enim ambulant, quos sæpe dicebam vobis (nunc autem et flens dico) inimicos crucis Christi: quorum finis interitus, quorum Deus venter est, et gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt. Nostra autem conversatio in cœlis est. Unde etiam Salvatorem exspectamus Dominum Jesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ secundum operationem, qua possit etiam subjicere sibi omnia. Itaque, fratres mei charissimi et desideratissimi, gaudium meum et corona mea, sic state in Domino, charissimi. Evodiam rogo et Syntychen deprecor, idipsum sapere in Domino. Etiam rogo et te, germane compar, adjuva illas quæ mecum laboraverunt in Evangelio, cum Clemente et cæteris adiutoribus meis, quorum nomina sunt in libro vitæ. *Ad Philipp. III et IV.*

PAULUS Apostolus ubi Philippenses instruxerat verbis, tandem seipsum in exemplum constituens: Imitatores, inquit, mei estote. Dixeram vobis, ut idem saperetis, in eadem quoque maneretis regum ac disciplinæ Christianæ: nunc addo etiam, aut etiam hoc adjicio, me vobis in exemplum constituens. Imitatores mei estote in humilitate, mansuetudine ac fervore charitatis. Nam sicut dixi vobis, non me arbitror comprehendisse: ea tamen quæ retro sunt obliviscens, in ea quæ perfectiora sunt me extendo. Estote igitur vos, quæso, mei imitatores, idem studium habentes proficiendi: et observate ad imitandos eos qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram, quam in me vidistis, et quam vobis tradidi tam verbis quam literis. Multi enim ambulant aliter, quos

sæpe dicebam vobis non imitandos, sed cavendos, utpote per latam viam ad perditionem ambulantes: nunc autem flens dico, eos inimicos crucis Christi, hoc est, humilitatis, patientiæ et obedientiæ ejus. Aut ita: Inimicos crucis Christi eos dico. Crux enim Christi nihil est aliud, quam jugis mortificatio vitiorum maceratioque carnis, omnes electos crucifigens affligensque. Quæ cum illis exosa et contraria sit, recte vocantur inimici crucis Christi. Ideo autem flens eos sic nomino, miserans perditionem et cæcitatem eorum, juxta ac subversionem audientium: quorum finis interitus, et mors sempiterna. Quorumque Deus venter est. Quidquid enim agunt, ut delicate et opipare vivant, faciunt, et gloria qua gloriantur, in confusionem, hoc est, ad ignominiam est ipsorum. Gloriantur

Crux Christi
sacramentum
quæ sit

enim in his, de quibus deberent erubescere. Quo innuitur, Paulo manifestatam gloriationem illorum pseudoapostolorum de circumcissione gloriantium. Hi enim sunt qui terrena sapiunt, ad litteram, secundum carnem omnia, nihil secundum spiritum intelligentes. Quantum putas hæc congruere Lutheranis? Nostra autem conversatio longe ab illis distat, quippe quæ secundam fidem, spem, charitatem et operationem in cœlis est. Corpore namque in terra ambulamus, spiritu autem et corde suus in cœlo. Unde et Salvatorem nostrum exspectamus Dominum nostrum Jesum Christum, qui nos resuscitaturus in meliorem formam reparabit. Reformabit enim corpus humilitatis, vilitatis et abjectionis nostræ, puta quod modo innumeris corruptionibus et miseriis subjacet: hoc, inquam, reformabit, ut sit configuratum corpori claritatis suæ, puta ut eandem seu similem claritatem habeat corpus nostrum vile, quam clarissimum innocentissimumque habet corpus illius ex virgine sumptum, modo glorificatum a Patre. Hoc autem Christus faciet secundum operationem omnipotentis suæ, qua potest non solum corpora nostra reformare, sed subicere etiam sibi omnia. Itaque, fratres mei charissimi et desideratissimi, quos ferventer amo et vehementer desidero, gaudium meum et corona mea. Vestra enim salus,

vestra honestas, vestra charitas et perfectio mihi gaudium est in præsentī tempore, et corona in futuro. Sic state in Domino charissimi, quomodo a me docti estis, et sicut vidistis vivendi formam, quam ego ostendi vobis. Evodiam rogo et Syntychen deprecor idipsum sapere in Domino. Putatur Apostolus audivisse aliquid dissensionis, vel inter illas esse mulieres, aut fortasse utramque in fidem a communi corpore Ecclesiæ periclitari, quæ alioqui religiosæ erant. Ideo rogat eas, ut æque cum cæteris idipsum sapiant, stentque in Domino. Erant matronæ Christo devotæ, prædicatoribus Evangelii necessaria ministrantes, ideo earum reminiscitur Paulus atque commendat, dicens: Etiam rogo te, germane compar, id est, in Evangelica prædicatione mihi adjutor aut similis, adjuva illas, tuis hortationibus eas confortando et confirmando in fide, quæ mecum laboraverunt in Evangelio, non prædicando, sed necessaria suppeditando, idque non solum mihi prædicanti, sed etiam Clementi et aliis coadjutoribus meis ministraverunt necessaria: quorum nomina hic prætereo, quia scripta sunt in libro vitæ, hoc est, in memoria æterna apud Deum. Sic enim Apostolis quoque dictum est: *Gaudete et exultate, quod nomina vestra scripta sunt in cœlis.*

Luc. x, 20.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, MATTHÆI XXII.

NARRAT Matthæus ante hoc Evangelium, quod Christus Pharisæis parabolas dixerat multas, puta de vinea agricolis locata, de homine rege, qui nuptias fecerat filio suo multosque vocaverat, qui venire neglexerant: in qua parabola tandem post impletum numerum discumbentium dixit Dominus Jesus: Multi qui-

dem sunt vocati, pauci vero electi. Quæ omnia Judæi et Pharisæi propter se, ut res erat, existimantes dicta, abierunt a Domino inter se tractaturi, quomodo illum caperent in sermone: malitia enim invidiæ nunquam quiescit. Quamvis enim Pharisæis seminaret Christus cum veritatem tum eruditionem, ipsi ex verbis et operibus ejus

Luthera-
nos hære-
ticos nihil
sapere ni-
si quod
carnis et
hujusmun-
di sit.

aliud non colligebant, araneorum more, quam invidiæ venenum. Idcirco tam studiosi erant, quomodo Christum allicerent, ut vel laudibus falsis, vel adulatione captus, libere et incautus quid effutiret, coram Herode aut Cæsare accusandum. Dicit igitur Evangelista :

Abeuntes Pharisei consilium inierunt, ut caperent Jesum in sermone. Et mittunt ei discipulos suos cum Herodianis, dicentes :

Sub potestatem venerant Romanorum Judæi, quibus jam solvere tributum cogebantur, multis hanc census solutionem licitam esse adstruentibus, propterea quod pro communi omnium pace et quiete populus Romanus militaret : Phariseis vero contradicentibus, non debere populum Dei qui decimas et primitias offerret, humanis exactionibus subijci. Cum igitur insidiosa, odiosa atque tumultuosa ex omni parte hæc esset quæstio, ita, ut quidquid ad eam responderetur, offenderetur, abierunt Pharisei a Christo discedentes, inter se consilium inierunt secreto, quomodo illum caperent in sermone. Nacta vero hac occasione ex pensione tributi, inter se consultant, qua arte, quo dolo, quibus verbis, qua simulatione, adulationeque Christo hanc proponerent quæstionem de tributo pendendo Cæsari. Abierunt igitur, Herodianosque suo consilio applicaverunt (quos tamen omnium maxime exosos habebant, sed majus adhuc eorum erat odium in Christum), et tractabant cum illis, quomodo suam absconderent malitiam : nec Pharisei ipsi interrogarent Christum, utpote Christo suspecti atque insidiatores ejus ab olim cogniti. Videbatur igitur illis consultius atque callidius se facturos ut discipulos suos mitterent Christo incognitos, coram quibus fateretur, quod fortasse coram Phariseis non auderet fateri. Associant præterea illis Herodianos, quia metuebant sibi tanquam manifestis æmulis et inimicis Christi, si quid accusare vellent ipsi contra Christum, non credendum. Quo igitur vali-

dus haberent contra Christum testimonium, curabant ut Herodiani quoque audirent Christum contra Cæsarem loquentem. Nam si diceret : Cæsari dandum tributum, coram plebe illum confutarent, cujus magna pars, dum interrogaretur, illum circumstabat, quod zelum pro lege Dei non haberet, nec quidquam pro Deum colentibus vellet loqui. Structa itaque hac versutia, cum Herodianis ad Christum mittunt discipulos suos. Qui discipuli malitia magistris non inferiores, ad pelliciendum Christum rhetoricantur, in eam scilicet partem, quo incautus Romanos offenderet. Per Herodianos hic intelliguntur vel Herodis milites stipendiarii, vel hi qui Herodi dicebant tributum solvendum, quos contemptim Pharisei vocabant Herodianos. Præerat autem tributis exigendis Herodes Romano obediens imperio.

Herod
quidam
cti.

Magister, scimus quia verax es, et viam Dei in veritate doces, et non est tibi cura de aliquo. Non enim respicis personam hominum. Dic ergo nobis quid tibi videtur. Licet censum dare Cæsari, an non ?

Videsne quam accurate fabricant dolos ? Novimus, inquit, magister, quia verax es. Quod unum vehementer ornat veritatis magistrum. O hypocritæ, quare hactenus illum seductorem clamastis, quare occidere voluistis, si cognoscitis quia verax est, et viam Dei docet in veritate ? Nonne jugulum nunc vestrum mendax vestra etiam verba coarguunt ? Non enim respicis personam hominum : ideo neque regem neque expavebis Cæsarem, quo minus veritatem dicas. Dic igitur nobis, quid tibi videtur ? Non quærimus quid legitimum quidve justum sit, sed quid tu sentias, quidve tibi videatur, audire cupimus. Dic nobis, et libere tuum nobis judicium enuntia. Licet dari censum Cæsari, necne ? Sciebant aliquos esse otiosos, puta Judam et Theodam, qui Cæsari facta seditione negandum censum asseverabant. Pro-

pterea in eandem suspicionem quoque Jesum inducere tentabant Pharisei.

Cognita autem Jesus nequitia eorum, ait : Quid me tentatis, hypocritæ ? Ostendite mihi numisma census. At illi obtulerunt ei denarium.

Hypocrita quis sit.

Hypocritas recte vocat, nam alios se simulabant, alii erant. Non inquirebant de veritate quam discerent, sed respondentem eo ducere cupiebant, quo laqueum illi paraverant. Quod Lucas quoque clarius explicat dicens : Miserunt ad eum insidiatores, qui se justos simularent. Verum cognita nequitia eorum graviter eos confutavit, utens in respondendo zeli acrimonia. Manifestavit enim omnem illorum simulationem, adulationem, dolum, machinationem atque malitiam sibi ut Deo esse manifestam, in hoc quod dicit : Quid me tentatis, hypocritæ ? Quasi dicat : Qua mente ad me veniatis, jam novi. Tamen ostendite mihi nummum, qui pro tributo solet dari Cæsari. Erat autem, ut quibusdam placet, nummus habens imaginem et superscriptionem Cæsaris, decem communes nummos, id est, denarios valens. Hunc quælibet domus quotannis dare cogeatur pro tributo Cæsari. Dicebatur autem numisma a nummo derivatum, quod Cæsaris habebat imaginem et superscriptionem. Fertur autem a quibusdam propterea dici nummum aut numisma, quod a Numa Pompilio olim apud Romanos per nummos emendi atque vendendi consuetudo hæc introducta sit.

Numisma unde dicitur.

Et ait illis Jesus : Cujus est imago hæc et superscriptio ?

Non ex ignorantia nec dubitans hæc interrogat, sed aptum quærens instruendi locum. Erat enim denarius habens Cæsaris imaginem et superscriptionem. Atque ideo de utroque interrogat, puta tam de imagine quam de superscriptione.

Dicunt ei : Cæsaris.

Non Augustum loquuntur, sed Tiberium Cæsarem, qui successit Augusto, ut Hieronymus ait, ejusque erat privignus, sub quo passus est Christus. Omnes autem Romani Imperatores dicti sunt (ut Hieronymo placet) Cæsares, a primo Caio Cæsare, qui imperium arripuerat. Porro mos solvendi tributum Romanis, introductus fuerat a tempore, quo Pompeius consul Romanus Judæam Romanis subjugaverat. Tunc enim victoribus Romanis Judæi promiserant, tanquam reipublicæ defensoribus et pacis conservatoribus tributum solvere. Postea vero a quodam Juda Galilæo orta seditio est, cui Judæorum nonnulli consentientes, asseverabant se cogi non debere ad tributum solvendum, sed liberos esse se a legibus humanis, qui legi essent divinæ subjecti, solventes (ut supra dixi) decimas et primitias Domino. De hac quæstione itaque nunc interrogarunt Dominum. Quibus ille respondit sapienter, ut sequitur :

Tunc ait illis : Reddite ergo quæ sunt Cæsaris, Cæsari : et quæ sunt Dei, Deo.

Utrumque conclusit sententia brevi, quæ Cæsaris sunt, Cæsari adjudicans : quæ vero Dei sunt, Deo. Temporalia enim, quæ tribuenda sunt Cæsari, noluit negari : quæ vero Dei sunt, nihilominus eidem quoque offerri. Non dissensit ab hoc loco Paulus quoque, jubens omnibus reddi debita, cui tributum, tributum : cui vectigal, vectigal : 7. cui honorem, honorem. Nemini, inquit, quidquam debeatis, sed omnia debita, id est, cuicumque aliquid debetur, solvite. Nemini igitur quidquam debeatis, nisi ut invicem diligatis. Studiosi ad hoc estote, ut nihil apud vos maneat, quod alteri debeatis, excepta dilectione, quam nunquam vos putetis impluisse satis : sed manere semper vos æstimate adhuc debitores, quo proni sitis ad omnibus subveniendum. Reddite, inquit, quæ sunt Cæsaris, Cæsari. Ac si diceret : Nihil excusationis habetis per hoc, quod Deo datis decimas, aut primi-

Rom. XIII,

tias, aut alia si quæ hujusmodi sunt, quin æque quæ sunt Cæsaris, Cæsari reddatis. Sed vide quam sobrie adjudicat Cæsari, non omnia quæ vult, non exactiones et violentias, quas a plebe, a clero, et ab omnibus suæ ditionis exigunt hi qui præ-sunt, principes scilicet et magistratus : sed hæc tantum, quæ Cæsaris sunt, id est, quæ illis jure debentur, et ad eos pertinent. Debemus enim nos Christiani Deo et hominibus. Hominibus quidem et his tam spiritualibus quam temporalibus. Debemus enim præpositis et Prælati nostris, qui pro animabus nostris Deo sunt rationem reddi-turi, obedire ex animo, et in omnibus, quæ ad illorum curam pertinent. Cum enim omnis anima potestatibus sublimioribus, subdita sit, anima vero potissima sit pars corporis, quomodo illa suis rectoribus non gauderet, quandoquidem et ecclesiastica hæc jurisdictio et potestas nunquam defuit Christianis.

Debet igitur omnis Christianus Summo Pontifici tanquam universæ Ecclesiæ Præ-lato, debet suo Antistiti, debet suo Prælato aut pastori, debet deinde suo principi, hisque qui ab eodem missi sunt, obedientiam, subjectionem, honorem, dilectionem et fidelitatem. Nam de temporalibus servis ait Paulus Apostolus : *Quicumque sub jugo sunt servi, dominos suos omni honore dignos arbitrentur. Et iterum alibi : Servi, obedite dominis vestris carnalibus, cum timore et tremore in simplicitate cordis vestri, non ad oculum servientes quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi, facientes voluntatem Dei ex animo.* Et Petrus : *Servi subditi estote in omni timore dominis : non tantum bonis et modestis, sed etiam discolis.* Quamdiu enim hi, qui præsent nobis, divina sunt ordinatione ad regendos nos constituti, debemus illis obedire, tanquam divinæ ordinationi : ne cum illis repugnare velimus, Deo inveniamur repugnasse. Habemus in libris Moysi, quam severe punierit Deus Dathan et Abiron, filios item Core cum aliis rebellibus, adversus Moysen se erigentibus. Est tamen observandum

semper illud Petri : Quia oportet Deo magis obedire, quam hominibus. Propter hu-manum igitur imperium haudquaquam deserenda est obedientia divina : nec ali-quo modo agendum in favorem hominis, quod contra honorem et beneplacitum sit Dei. Da igitur, quæ Dei sunt, Deo, decimas et oblationes : quæ vero sunt potestatis temporalis, redde potestati seu principi, tributum, vectigal, census, et hujusmodi. Decimæ in veteri lege a Domino institutæ sunt pro alimonia ministrorum templi. Deo igitur, qui tibi dedit omnia, redde ex omnibus decimam partem. Deo, inquam, redde. Noli tristis aut ad dandas decimas involuntarius esse : mirare potius, quod illas Deus dignatur a te recipere. Nec tuum est considerare quis sit qui recipiat, quis utatur, aut quo modo consumantur decimæ. Tu Deo debes, tu Deo solvis, tu Deo reddis. Ille a te exigit, ille si non dederis, te punit, ille si devotus obtuleris, tibi mercedem retribuet. Homini fraudem facere potes, Deo fraudem facere non potes : quam etsi feceris, certus esto, propterea non eris ditior, sed multo infelicior. Qui enim decimas Deo non solvunt, præter hoc, quod a Domino in anima puniuntur, et hic et in futuro, nihilominus benedi-ctionem in temporalibus, aut sanitatem, seu vitam amittunt : quidquid autem non solvist, debes. Quod si peccatum non di-mittitur nisi ablatum restituatur, vide qua audacia mori præsumas non solutis de-cimis.

Et audientes mirati sunt, et relicto eo abierunt.

Audierunt Christi sapientiam, qui ipso-rum pravitatem omnem videns, non ut discipulos, sed tentatores declaravit. No-visse enim illum senserunt, vel in primo respondentis verbo omnem malitiam et simulationem suam : deinde elusam om-nem suam fraudem ac versutam machi-nationem senserunt. Tertio, Christi insu-perabilem sapientiam, contra quam nihil excogitare poterant. Idcirco hic dicitur :

Prælati
suis quid
omnis de-
beat Chri-
stianus.

I. Tim.
vi, 1.

Eph. vi, 5.

I. Petr. ii,
18.

Act. v

Deci
Deo s
venda
instit
sint.

Deci
non s
vende
quom
punia
a Dec

Audientes hanc Christi sapientiam ejusque irreprehensibilem responsionem, mirati sunt, quod eorum calliditas non intervenisset insidiandi locum. Et relicto eo abierunt. Qui in sapientia ejus compungi debuerant et veniam petere, promittereque studia meliora, hi frigidi obstinatique, suam malitiam secum reportant, et nihilo meliores effecti, Jesu relicto, abierunt.

Audistis jam, filii, detestati estis illorum tentatorum malevolentiam versutam. Quod ergo in illis execramini, hoc in vobis odisse et cavere debetis. Caveatis igitur vitium hoc adulationis, caveatis quæso propter Deum duplicitatem atque insidiandi studium. Fraudulenta enim nequitia duplex est nequitia, quia fraus et nequitia : nec est pestilentior hostis, quam amicus simulator et insidiator, hoc est, qui blanditur et amicum se fingit palam : clam vero machinatur insidias. Quapropter, filii, diligite sinceritatem, fugite adulationem, cavete fictionem et hypocrisim. Si locum habet correptio in proximo, et emendatio speratur, nolite palpare vitium, nolite laudare, nolite consentire, nolite tacere : sed cum modestia, humilitate mansuetudineque, ubi fructus expectatur, proximos corripite. Si vero correptio non habet locum, et fructus nullus speratur, tacete, et Deo ac Prælati corripandos committite. Sin-

ceritatem in verbis et moribus absque fuculo, præsertim in charitatis exhibitione servate. Nemini namque non est grata acceptaque sinceritas. Hæc quamvis ad horam quandoque contristat, quia nemo in sui humiliationibus, in accusationibusque suaviter audit veritatem. Nihilominus tamen, ubi transierit reprehensio et passio humana excitata sedata fuerit, veritas et sinceritas amatur, honoratur laudaturque. Nemo ignorat diligentis vulnera esse utiliora, quam oscula fraudulentum. Nemo non magis vult a justo et sincero corripiri, quam a peccatore et adulatore laudari : adeo invisa est cunctis duplicitas : semper quoque adfert secum utilitatem sincera admonitio. Simulatio vero omnibus (ut dixi) suspecta et odiosa est, quia tam simulatio quam adulatio, quæ ex una radice crescunt, quærit quæ sua sunt tantum, nihil habens de charitate, multum vero de fictione et totum de privato amore. Dominus noster Jesus Christus det nobis omnibus inter nos sinceram dilectionem, qua unusquisque loquatur veritatem cum proximo suo, ne de illorum simus numero, qui loquuntur quidem pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum. Hoc avertat a nobis Deus Dei Filius, qui cum Patre et Spiritu Sancto est benedictus in secula, Amen.

Sinceritatem in omnibus esse servandam.

Simulationem omnibus suspectam esse et odiosam.

Ps. xxvii, 3.

SERMO IN EADEM DOMINICA

QUIBUS DEBEMUS, REDDAMUS DEBITUM : ET QUOMODO ANIMA SIT NUMISMA AUT DENARIUS.

ABEUNTES *Pharisæi consilium inierunt, ut caperent Jesum in sermone. Matthæi XXII, 15.*

Suum morem non dimitunt Pharisæi, quin Christo, quia pleni erant invidia, semper insidentur. Excogitare igitur eos facit eorum malitia astum dolosque quo Domino quærant mala. Verum, nisi Christus eis concesserit seu permiserit horam, qua vigeat potestas tenebrarum, et malitiam quamcumque velint in ipsum exer-

ceant, non poterunt quidquam in illum facere mali. Videamus nunc quid in se habeat hoc Evangelium. Primum est, quod abiisse dicuntur Pharisæi a Christo. Nullius hoc boni indicium est, nihil virtutis hoc nobis significat recedere a Christo. Dictum est enim per Jeremiam prophetam : *Domine, omnes, qui te derelinquunt, confundentur, recedentes a te, in terra scribentur, quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium Dominum.* Non hunc ani-

Quænam in hoc Evangelio nobis insinuantur.

Jer. xvii, 13.

Adulatio cur cavenda sit.

Nequitia fraudulenta cur duplex sit nequitia.

Correptio quando et quomodo exhibenda sit.

num habuerunt Apostoli, qui nonnullis a Christo discedentibus, nec postea illum sequentibus propter verba quædam a Christo dicta quæ non intellexerant, ab eodem interrogati : *Numquid et vos vultis abire ?* Per os Petri responderunt omnes : *Domine, ad quem ibimus ? Verba vitæ æternæ habes.* Secundum quod consultasse aut consilium iniisse dicuntur, quod intelligitur cum Herodianis, hoc est, cum gentibus, qui non cognoscebant Deum. Quare non consilium acceperunt cum Christo ? Quia res, quam tractabant, mala erat. Christum autem non patrocinari injustitiæ non ignorabant. Ad sui igitur similes iverunt pro tractando consilio, ad malos scilicet et impios. In quorum consilio tractabatur, quomodo Jesum caperent in sermone. Propterea autem seorsum divertebant, quasi non debeat Christus audire verba eorum, quæ certe absens audiebat, tametsi ultra mare discessissent, imo eorum etiam omnes cogitatus videbat. Quale consilium, tales et consiliarii. Consilium bonum, ubi prudentia est, quæritur a quatuor. Primo a Deo, juxta illud Tobie : *Omnia consilia tua in ipso permaneant.* Item Ecclesiasticus : *Omnis sapientia a Domino Deo est.* Si ab eo est solo, quomodo igitur quærenda foret ab alio, nisi ab ipso ? Secundo, consilium quære ab homine bono, non a malo. Quomodo tibi enim dabit consilia bona, qui eadem sibi non præbet ? A consiliario igitur malo, ut Ecclesiasticus iterum monet, *serva animam tuam.* Tertio consilium est tractandum, ut Tobias monet, cum sapientibus. Ecclesiasticus quoque hortatur dicens : *Cum fatuis consilium ne habeas, non enim poterunt intelligere, nisi quæ eis placent.* Quarto consilium petendum est a sene. Propterea Roboam spreto consilio seniorum, dum cum junioribus consultare cœpit, et eorum sequi consilium, stultitiæ suæ mercedem, hoc est, decem tribuum a regno defectionem suscepit, nec eum nisi duæ tribus tanquam regem posthac sequebantur.

Itaque cum audis Judæos consilium

iniisse contra Christum, disce tu non turbari, si contra te consilia tractent homines, quando contra Christum prava homines machinantur. *Non est servus major domino suo.* Si me, inquit Christus, *persecuti sunt, et vos persequentur.* Quid, inquis, tunc mihi est faciendum ? Ut taceas et dissimules sustinens. Tacendo peccare non potes, ubi locutionis nullus est fructus. Quis enim fructus loquendi, ubi invidia imperat ? Tace igitur quoad tempus adveniat, quo parum prudenterque loquaris. Quam parum locutus est Christus ! Paucis tamen verbis totum Pharisæorum consilium, quod versutia astutissima vallaverant, confutavit. Tu quoque fac bene, et sine alios contra te machinari in quod volunt ex livore. Vide ne malum velis malo excludere. Cave injusta via ambulare, aut medio aliquo illicito uti. Videbis, quia se, non te dehonestabunt. Consilium iniquorum nudabitur, veritas et justitia triumphabit. *Quicumque pie vult vivere in Christo, persecutionem patietur.* Qui autem bene agens habet persecutores aut insidiatores, sategat ut ita loquatur, ita agat, ita moderetur sermones suos, ne quod justum agit, faciat injustum ex aliqua circumstantia. Habent enim hoc calumniatores cuncti, ut cum opus tanquam bonum reprehendere non possint, si modicum quid in aliqua circumstantia operis neglectum deprehenderint, contra totum opus insaniant, obganniant et detrahant. Hoc modo observabant Christum Judæi, explorantes ubicumque, quo reperirent quod accusarent.

Tertio, quod in Evangelio narratur, est studium Pharisæorum, quo nitebantur Jesum capere in sermone. Sciebant lubricam esse humanam linguam, quæ facile adulantium quoque capitur linguis, maxime ab insidiantibus. Idcirco hoc tertium non minus quam duo priora detestabilia sunt et cavenda, utpote charitati contraria. Nitebantur illum Pharisæi capere in verbis, qui est sapientia summi Patris, et qui novit abscondita cordis.

Quartum est æque detestabile, puta

Joann. vi,
68, 69.

Consilium
bonum a
quatuor
esse quæ-
rendum.

Tob. iv,
20.

Ecclesi. i. 1.

Is. xxxvii,
9.

Isa. viii,
20.

Joann.
20.

In
vel p
cutio
passu
quid
debea

II. Ti
12.

discipulorum Pharisæorum adulantium simulatio, dicentiumque : Magister, scimus quia verax es, etc. Magistrum vocabant, cujus esse nolebant discipuli. Veritatis appellabant doctorem, quem ut seductorem habebant. Pessimum genus hominum est adulatorum. Inveniuntur autem homines ad hoc puto nati ut unumquemque laudent, bona dent verba, in faciem omnibus blandi, nemini tamen interim fideles aut amici. Hi loquuntur quod libenter auditur, et placentia affirmant. Hoc vitium tamen si absque incommodo fit proximi, vanissimum est. Porro si animo insidiandi, nocendi aut fallendi proximum fiat, est peccatum grave, nec raro est peccatum mortale. Deinde si peccatum quis laudat mortale, aut bonum debitum virtutemque vituperat, æque est grave peccatum. Quintum est exemplum Christi qui adulationes hominum impiorum non recepit. Hoc enim nobis in ædificationem reliquit, ne adulationes (rem periculosam) acceptemus. Stultissimum enim est in ore hominum ponere gloriam suam magis quam in conscientia. Num lingua aliena te virtuosum faciet aut beatum? Numquid e diverso te faciet malum? Minime. Quandocumque igitur laudaris, cogita id ideo accidere, quod homines te recte non cognoscunt. Cogita quia si te cognoscerent, quantum detestarentur? Expende quam multa sunt in te vitia clandestina, quæ nolles ab aliquo cognosci. Quæ si homines vitia cognoscerent, putas laudarent? Minime. Deinde erubescere quod multa in te laudantur, quæ laude non sunt digna : quæ virtutis non habent meritum, aut ne nomen quidem, ab hominibus extolluntur. Quibus si tu adeo es demens ut credas, nimium erras. Quomodo enim alterius linguæ magis credis, quam conscientię testimonio? Credere autem videris, si ad laudes injustas, si ad adulationes lætaris iniquas. Quid quod alii tam vecordes sunt, ut aliis laudantibus aut adulantibus, quispiam sit qui non simul eos laudet aut commendet? hunc iniquo tolerant animo, quasi injuriam passi,

aut contristantur, quasi tunc beati sint, cum in ore aut in oculis hominum sunt magni. Quid demum quod multa æstimantur in te esse et prædicantur, quæ prorsus a te aliena cognoscis? Num adeo eris insipiens, ut quasi habeas quæ homines te dicunt habere, infleas, aut non habens, exultes, aut glorieris? Numquid aliis, quam tibiipsi credes magis? Videtis quanta pericula sunt in adulationibus, in falsis laudibus, et in vana æstimatione hominum? Non igitur abs re fuit, quod sancti tam studiose suas absconderunt virtutes, propterea quod laudari timebant, indeque aut in opinionem circa se iniquam, aut in complacentiam abduci. Quapropter eos qui te vituperant, magis quam eos qui laudant te, ama. Hi enim afferunt tibi fructum. Siquidem te humiliant, te vigilem ac prudentem faciunt et cautum.

Itaque qui te laudant, non possunt tibi prodesse : sed qui te vituperant, illi si vis, vehementer tibi possunt esse utiles. Inducant enim tibi vitia tua, ostendunt unde efficiaris humilis, faciunt te prudentiorem, ac magis diligentem. Nam si aliud etiam non conferrent, sunt tamen in remedium tibi bonum contra superbiam. Vide autem quomodo adultores Christus repulit. Quamvis enim vera essent, a quibus Christum laudabant, non tamen laudandi, sed fallendi, adulandi insidiandique animo hypocritæ isti loquebantur. Sed tu puta quoque, quando laudaris, homines non eadem de te credere aut sentire, quæ prædicant, sed honestatis causa sic de te bene loqui, aut alia humana infirmitate amoreve te decipi : maxime autem ab eis te ignorari putes, et non agnosci.

Sextum in hoc Evangelio est Christi ædificatorium verbum : Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari : et quæ sunt Dei, Deo. In quibus verbis generaliter discimus, unicuique suum jus tribuendum : Deo præcipue cultum et reverentiam, et hominibus quoque suum debitum, puta unicuique juxta illius statum et ordinem. Ante omnia enim Deo obedientiam debemus, cujus

Virtutes suas cur sancti absconderint tam studiose.

Vituperatores quam sint utiles et cur magis amandi sint quam laudatores.

Jus suum quomodo unicuique reddere debeamus.

Adulationis vitium quam sit grave peccatum.

Adulationem non esse recipiendam.

Gloriam quam in re hominum ponere quam stultum.

obedientiæ nihil est antefendum. Debe-
mus eidem quoque fidem et dilectionem :
proximis vero compassionem, misericor-
diam et charitatem. Est itaque in his ver-
bis primo nobis dictum, ut hominibus quæ-
cumque debemus, solvamus, ita tamen ne
Deo quidquam debito servitio aut obsequio
negligamus subtrahamusve. Si igitur in-
vestigatio fiat de Deo et de hominibus,
utri plus debeatur, recte respondetur :
Date quæ Dei sunt Deo, quæ vero homi-
num sunt, reddite hominibus. Simili modo
si de carne et spiritu quæstio fiat, recte
respondetur : Date carni quæ illius sunt,
et date spiritui quoque quæ illius sunt.
Habet enim caro suum obsequium neces-
sarium, quod illi debemus, quandoquidem
carnem frenare, non extinguere debemus.
Debemus item illam nutrire, fovere, re-
gere, eidemque quatenus oportet, servire.
Sed propter carnem non est negligendus
spiritus. Illius enim cura præferenda est,
ubi utrique serviri non potest. Solvamus
igitur oportet, quæ sunt spiritus, spiritui :
et quæ sunt carnis, carni. Exercitia spi-
ritus quæ ad Dei fiunt honorem, amorem,
aut ad proprium cultum purificationem-
que mentis, nobiliora sunt quam obsequia
carnis sive corporis. Verumtamen si pro-
pter illa spiritualia, aut proprium corpus,
quoad ea quæ sunt necessaria, negligentes
lædimus, aut proximos nostros negli-
gimus, non recte facimus : quia uni ita
debet serviri, ut alterum non oporteat re-
linqui. De utroque enim hic Dominus dicit
in hoc verbo : Reddite quæ sunt Cæsaris,
Cæsari : et quæ sunt Dei, Deo. Reddite
Deo et spiritui, quæ spiritus ac Dei sunt :
et reddite carni et proximo, quæ carnis et
proximorum sunt. Serviri debet proximo,
propter Deum. Sæpenumero tamen con-
tingit (ubi scilicet major necessitas fuerit)
ut relicto Dei servitio, aut ad tempus
posthabito, magis sit currendum ad sub-
veniendum, aut necessitatibus proximo-
rum seu carnis, quam ad contemplationum
divinarum spiritusque exercitia : non tan-
quam ad id quod magis nobile seu dignius,

sed tanquam ad id quod magis est pro hoc
tempore necessarium. Necesse est, inquam,
interdum Deum propter Deum relinquere :
hoc est, necesse est, ut aut intermittatur
(ad quod non ex debito quis tenetur) aut
differatur servitium Dei propter hominem,
cujus nunc occurrit necessitas, cui opor-
teat aut debeat absque dilatione subveniri.
Relinquitur igitur (ut dixi) Deus in seipso
propter Deum, ut honoretur in proximo.
Simili modo corpori quandoque infirmo
adeo est indulgendum, non ut propterea
offendatur Deus, sed ut minus, quam
possit, colatur Deus. Si tamen recte loqui
vobis debeo, filii, dicam : relinquendus est
Deus, ut juvetur proximus, aut ut juvetur
corpus proprium, in quibus magis hono-
retur Deus. Nihil enim impendendum est
aut proximo aut proprio corpori, nisi
ordine servato charitatis, ut illud refera-
tur in Deum, et fiat propter Deum. Fit
autem sæpe nonnihil propter Deum magis,
tametsi exhibeatur proximo, quam si ipsi
exhiberetur Deo. Hoc propter illos dico,
qui tamen raro inter vos inveniuntur,
qui corporibus suis nimium, puta neces-
saria, subtrahunt, quod vitiosum et Deo
non acceptum est : et contra illos quoque
qui exercitiis suis propriis, licet spiri-
tualibus ordinatisque ad Deum vacant,
ut interim necessitatibus subvenire pro-
ximorum negligant, aut aliis operibus
officiisque charitatis.

Septimum quod nobis in hoc Evangelio
spiritaliter significatur, est denarii seu
numismatis mystica solutio. Per denarium
enim seu per numisma hic spiritaliter
nobis anima significatur hominis ad imagi-
nem Dei creata, sicut scriptum est : *Facia-*
mus hominem ad imaginem et similitudinem
nostram. Non est autem homo secundum
corpus ad imaginem aut similitudinem Dei,
sed secundum animam creatus. Habet au-
tem assimilationem aliquam anima ad
Deum. Est enim ipsa quoque a Deo creata
immortalis. Est præterea una in toto cor-
pore, et in qualibet ejus parte. Nullum osten-
des autem membrum corporis tui vivum, in

Naturæ
nostræ
quænam
debeamus
exsolvere.

Spiritui
nostro quæ-
nam debeamus
ac sol-
vamus.

Deus
modum
inter
prop
Deum
linqu
du

quo
per
riun
fiet

Gen

qua
bea
mil
nem
Deu

quo non sit anima, in quo etiam non sit tota, quæ tamen nihilominus tota est in alio membro, et tota in toto corpore, nec tamen nisi una eademque est anima. Tertio, non inquinatur sordibus corporis anima, quomodo nec Deus. Quarto, in eodem corpore dissimilia operatur, puta alia in auribus, alia in oculis, etc. quemadmodum varia Deus in hominibus operatur. Quinto, sicut unus est Deus in tribus personis, sic aliquo modo in tribus potentiis una est anima. Non autem absque ratione Dominus Deus tanta nobilitate dignatus est animam, ut ad sui imaginem similitudinemque hanc faceret : quia per hoc eam reddere voluit, unde ferventius redamaret Patrem. Est enim amor naturalis inter patrem et filium, qui aliquo modo propterea quandoque arctior validiorque est, si fuerit inter eos magna similitudo. Inter omnes enim creaturas terrestres nihil anima sibi invenit simile : ideo hac similitudine admonetur, ut se elevet conversatque ad Deum. Hanc animam, id est, illum denarium Dei similitudine insignitum, ostendi sibi cupit Christus. Non vult illum corrumpi, non inquinari, non obliterari, sed mundum sibi ostendi. Ubi ostenditur denarius ille mysticus, hoc est, anima Dei imagine insignita ? Profecto in confessione : quod in leprosis decem peccatores significantibus manifestatur, quibus Christus dixit : *Ite, ostendite vos sacerdotibus*. Et Sapiens in Proverbiis dicit : *Qui abscondit scelera sua, non dirigetur : qui autem confessus fuerit et reliquerit ea, misericordiam consequetur*. Secundo ostenditur anima in operatione. Quod ex verbis Jacobi colligitur dicentis : *Quis sapiens et disciplinatus inter vos ? Ostendat ex bona conversatione operationem suam in mansuetudine sapientiæ*. Et Christus : *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra*. Tertio, et tunc maxime ostenditur in morte. Tunc enim Christo adducetur, ostendeturque anima. Quam ille videns, cujus, inquit, est hæc imago et superscriptio ? Nihil enim in ea tunc debet reperiri,

quam ejus imago et quidquid ipse digito suo, hoc est, Spiritus Sancti operatione in ea scripserit. Nos quidquid sine illo superscribimus, in hoc fœdamus animas nostras, inquinamusque ejus imaginem. Agimus enim puerorum more, qui videntes picturam nobilem, graphiceque depictam, suos etiam tractus linearum eidem superducunt, imaginemque et picturam deformant ac corrumpunt. Ita nos in picturam et imaginem Dei superducimus picturam nostram quæ sunt mala opera nostra. Idcirco interrogabit nos rex noster : Cujus est hæc imago et superscriptio ? Mea esse deberet imago, sed aliter hic video. Quid sibi hæc vult aliena superscriptio ? Non manu hæc mea quæ cerno, scripta sunt. Quis hæc superscripsit ? Dic : Homo, mundus, diabolus. Hi enim sunt Scribæ nequam. Homo ut homo nihil scribit utile. Mundus et diabolus non nisi malum scribere norunt. Reddite, dicet, igitur quæ sunt Cæsaris, Cæsari, etc. Reddite diabolo, mundo et carni, quæ illis jure debentur, et quæ anima meruit. Reddite mundo honores, opes et reliqua, quæ secum anima non potest ferre, vana atque caduca omnia. Reddite carni vermes, corruptionem et putredinem. Reddite diabolo animam, quæ illi se sponte in vita mancipavit, tormentis affligendam. In hac divisione videte, quam flebile sit Christum qui animam creavit, animam insignivit, animam suo sanguine lavit et redemit, nihil recipere, gratisque pro anima laborem et sudorem, vulnera et sanguinis effusionem pertulisse. Beata hæc anima, quæ Dei imaginem aut impollutam, aut saltem in pœnitentia iterum mundatam offert Christo. Quod ut vobis, filii, contingat, nunc dum vivitis, hoc curate, nunc fletibus contritionis animas vestras lavate, nunc quæ Spiritus Sanctus vobis suggerit, illius manu superscribite, ut cum ad mortem ostensuri animam veneritis, Deus suam agnoscat imaginem, laudet superscriptionem, vosque et pro labore, et pro custodia coronet Jesus Christus Dominus noster benedictus in secula, Amen.

Scribæ falsi et nequam fœdantes sua superscriptione Dei imaginem, qui sint.

Anima uti impolluta Christo sit præsentanda post mortem.

DOMINICA VIGESIMA QUARTA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

NON cessamus pro vobis orantes et postulantes, ut impleamini agnitione voluntatis ejus, in omni sapientia et intellectu spiritali, ut ambuletis digne Deo per omnia placentes, in omni opere bono fructificantes, et crescentes in scientia Dei, in omni virtute confortati secundum potentiam claritatis ejus, in omni patientia et longanimitate cum gaudio gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine: qui eripuit nos de potestate tenebrarum, et transtulit in regnum Filii dilectionis suæ, in quo habemus redemptionem per sanguinem ejus, remissionem peccatorum. In Christo Jesu Domino nostro. *Ad Coloss. I.*

PAULUS Apostolus Colossensibus scribit, quibus non ipse per seipsum, sed per suos discipulos prædicaverat. Et quia horum dilectionem erga se audierat: Ex die, inquit, illa, qua per Epaphram audivimus dilectionem vestram erga nos, non cessamus orare et quadam importuna fiducia a Deo postulare pro vobis, ut impleamini agnitione voluntatis Dei, hoc est, ut divinitus illustremini ad cognoscendum quid velit Deus, quidve illi placeat aut displiceat in omni sapientia divinarum atque celestium rerum, et in intellectu spiritali Sacrarum Scripturarum, ut non solum quomodo ambulandum sit agnoscatis, sed ambuletis etiam digne Deo, ut vita et conversatio vestra deceat Deum, Deoque digna sit, cui in omnibus placeatis, et fructum proferatis in omni opere bono, crescentes in scientia Dei, qua illum, et quid de eodem sentiri debeat, agnoscatis, in diesque cognoscere satagatis. Oro itaque ut sitis confortati in omni virtute se-

cundum potentiam claritatis ejus, hoc est qua potest vos Deus confortare, sua claritate illuminando vos: Si enim sol crescere et germinare facit, quanto magis claritas Dei eos qui lucem illius non fugiunt, sed diligunt ad lucemque accedunt, illustrans confortabit secundum potentiam claritatis suæ, in omni patientia et longanimitate, ne sitis inter adversa tristes, sed cum gaudio gratias semper agatis Deo Patri, qui sua gratia nos dignos fecit transire in partem sortis sanctorum, id est, in partem æternæ hæreditatis, quæ est in lumine, hoc est, in beatifica Dei visione. Qui eripuit nos de potestate tenebrarum, malignorum scilicet spirituum, quibus antequam ad Christum sumus conversi, serviebamus, ipsique dominabantur nobis. Itaque eripuit nos, et transtulit nos in regnum Filii dilectionis suæ, hoc est, in Ecclesiam militantem, quæ est regnum Jesu Christi Filii Dei, in numerum fidelium, et in societatem membrorum corporis Ecclesiæ Christi,

quo ex nobis fiat omnibus unum regnum Christi in quo per fidem et charitatem regnet in nobis Deus. In quo Christo habe-

mus redemptionem a servitute diaboli ac vitiorum, et remissionem peccatorum.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, MATTHEI IX.

LOQUENTE Jesu ad populum, verius tamen, hoc est, potissime ad discipulos Joannis, qui illum quare non jejunarent ejus discipuli, interrogaverant, atque excusationem pro eisdem Christo reddente, accessit vir quidam clarus et humilis. Erat enim princeps synagogæ. Quamvis enim Jerosolymis templum haberent Judæi, in potioribus tamen civitatibus nihilominus habuerunt domum, in quam conveniebant, ut Deum laudarent, utque docerentur legem. Cujus princeps is qui præerat, archisynagogus dicebatur, aut princeps synagogæ. Hujusmodi hic erat princeps, qui pro filia sua vehementer ægrota, et jam in extremis constituta, adeoque de vita illius desperata, ut diceretur mortua, rogabat. Hic quamvis imperfectus adhuc esset in fide, meruit tamen humilitate sua, ut illi quæ postulabat, præstaret Christus. Siquidem ad pedes Jesu procidens, rogabat illum. Erat autem, ut ex alio Evangelista liquet illius nomen Jairus. Narratur itaque hic suscitatio puellæ mortuæ. Nam dum iret, et in itinere adhuc esset constitutus Dominus, interposuit se occasio alterius miraculi in muliere fluxum sanguinis patiente. In cujus narratione apud quosdam finitur Evangelium: licet alii continent, ut finem de suscitatione puellæ quoque narrent. Itaque ait Evangelista:

Loquente Jesu ad turbas, ecce princeps unus accessit, et adorabat eum dicens: Domine, filia mea modo defuncta est: sed veni et impone manum tuam super eam, et vivet.

Alius Evangelista hoc narrans miraculum, dicit Jairum rogasse: Filia mea in extremis est. Sed non est contradictio. Potuit enim fieri, ut utrumque diceret: Filia mea in extremis, adeo ut ipsam putem jam defunctam quæ erat quasi defuncta. Abiens enim, illam adeo reliqui infirmam, ut non putaretur deinceps victura. Ad hunc modum loqui solemus de agonizante: Mortuus est. Nam Lucas scribit, quod jam moriebatur. Marcus, quod esset in extremis. Matthæus vero dicit Jairum dixisse: Filia mea defuncta est. Sed veni, inquit Jairus, et impone illi manum, et vivet. Imperfectio fidei illius ostenditur, quia corporalem putabat Christi præsentiam necessariam. Sicut Nahaman Syrus de Elisæo loquebatur, dicens: *Putabam ut egrederetur ad ostium Propheta et invocaret Deum suum, tangeretque locum lepræ, et ita sanaret.* Quamvis autem hic Christum legitur adorasse, non tamen adoratio hæc latriæ fuit, quæ Deo soli debetur, sed reverentia magna, cujusmodi regibus et prophetis fiebat, quæ vocatur δουλεία, quia non æstimabat Christum Deum, sed hominem tantum, et magnum Dei amicum. Ad quem nihilominus tanta erat fides ejus, ut crederet Christum tactu manus suæ suscitare posse mortuum.

IV. Reg.
V, 11.

Et surgens Jesus sequebatur eum, et discipuli ejus.

Mira hic Jesu humilitas, et gratissima mansuetudo indicatur Christi. Erat enim misericordissimi cordis, qui se non poterat continere a benefaciendo infirmis. Condolebat quoque viro, quandoquidem hæc ejus

filia unica illi erat proles, annos circiter duodecim nata. Sequebatur itaque illum Christus, sequebantur quoque ejus discipuli, et (ut alii referunt Evangelistæ) turba copiosa. Antequam tamen ad illius venitur domum, et Jesu adhuc in via constituto, narratur a servis patri puellæ filiam esse mortuam. Ex quo nuntio creditur consternatus pater. Quem misericordissimus Dominus confortans : Noli, inquit, timere, tantummodo crede, et salva erit. Putandus est, interveniente alterius miraculi occasione, Dominus eo libentius remoratus in itinere, donec quæ in extremis erat, puella moreretur, quo gloriosius ad populi ædificationem et patris perfectam conversionem, fieret miraculum. Dum itaque sequeretur :

Et ecce mulier, quæ sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis, accessit retro, et tetigit fimbriam vestimenti ejus.

Narratur ab aliis Evangelistis hæc mulier sanguinis fluxum patiens, non ut fieri solet naturali modo, sed continuis duodecim annis huic passioni subjecta, divitias suas (hanc Martham Ambrosius fuisse dicit sororem Mariæ), hoc est, magnam partem seu portionem divitiarum suarum in medicos pro sui curatione erogasse, quamvis nihil illi profuerit. Accedens igitur ad Jesum retro, quia propter passionem suam reputabat se immundam et indignam offerre ante conspectum Domini, nec decere ut Christi postularet contactum. Movebat eam quoque pudor et verecundia se revelandi : quare saltem retro accedens, cupiebat fimbriam tangere Christi. Observa quod Christus hic narratur fimbriam quoque in vestimento habuisse, juxta illud Numeri, quo præcepit Dominus filiis Israel, ut fimbrias per quatuor angulos haberent palliorum cum vittis hyacinthinis, qui cœlestis est color, quo admonerentur cœlestem præ aliis hominibus habere conversationem, quia subditur ibidem : Ut recorderentur mandatorum Dei, et sint sancti

coram Domino Deo suo. Hujusmodi itaque vestem creditur Jesus portasse. Justissimum namque erat, ut populus, ex quo Christus nasciturus erat secundum carnem, singulari sanctitate polleteret, et ab aliis populis distingueretur. Distinctio autem hæc fuit Judæorum ab aliis gentibus, in carne per circumcisionem, in lege per restrictionem quoad modum vivendi, et in veste, qua singulari utebantur cum fimbriis et vittis.

Dicebat enim intra se : Si tetigero tantum vestimentum ejus, salva ero.

Ut ante dixi, ex pudore non audebat palam Dominum rogare pro sui sanatione. Ex humilitate reputabat se immundam, et indignam quæ offerret se conspectui Domini Jesu, ideo retro accessit : ex fide quoque sibi promisit sanitatem, si modo fimbriam ejus vestimenti tangeret. Fecit itaque quod judicabat ex fide faciendum. Nam ut ex aliis Evangelistis manifestum est, tetigit vestimentum Jesu, et illico stetit exsiccatusque est fons sanguinis ejus, et sensit se sanatam. Tunc Christus qui omnia noverat, omnia viderat, et in corde illius mulieris hæc operabatur, quique eam sanaverat, interrogans, non ut quod ignoraret disceret, sed ut quod latebat, ad Dei gloriam et in hujus fidelis mulieris præconium, fieret manifestum, dixit : Quis me tetigit ? Negantibus multis se non tetigisse, dixit Petrus aliique discipuli : Præceptor, turbæ te comprimunt et affligunt, et tu dicis : Quis me tetigit ? Vide benignitatem simul ac magnificentissimam potentiam Domini Jesu. Turbæ eum comprimebant, dum alius alio volebat esse Christo vicinior. Non autem adeo comprimebant turbæ, quin magis sensisset levissimum tactum fimbriæ vestimenti sui. Alii enim homines mole corporum premebant : hæc mulier fide tetigit. Dixit itaque iterum Christus : Tetigit me aliquis. Nam et ego novi virtutem de me exisse. Interea videns hæc mulier quia non latuit, quod præ verecundia clam esse appetiverat, tre-

Accedens.

*Fimbriam
uti in sua
veste Chri-
stus habu-
erit.*

*Dis-
Judæo-
ab ali-
gentib-
olim q-
fuerit.*

mens venit, et procidens ante pedes ejus, quamobrem tetigisset, et quam consecuta sit sanitatem, coram omni populo confite-
tur. Hæc omnia ex Luca et Marco colli-
guntur.

At Jesus conversus et videns eam, di-
xit: Confide, filia, fides tua te salvam
fecit. Et salva facta est mulier ex illa
hora.

Jesus omnia sciens, omnia prævidens,
convertit se ad eam, quæ se parabat pro-
dere et Domino confiteri, ut illam tremu-
lam et formidantem consolaretur. Dixit
itaque ad procidentem ante se mulierem:
Confide, filia. Jam erat mulier ab eo, cujus
tetigerat vestimentum, sanata: quare ergo
jubet eam Christus quasi adhuc sanan-
dam confidere? Dicendum, quod Dominus
eam hortabatur ad robur, perseverantiam-
que in fide. Vel ideo, quia formidolosa erat
mulier et tremens, quam a se non conso-
lari et confortari piissimo cordi Jesu durum
videbatur. Scribit Eusebius in Ecclesiasti-

*Hemorro-
issa mulier
quæ fuerit.*

ca historia, mulierem hanc fuisse Hemor-
roissam, eamque postquam liberata fuerat,
et fortasse postquam Christus cælos as-
cenderat, in Cæsaria Philippi, unde fuerat
oriunda, statuam in sua curia fecisse, quæ
Christi cum fimbriis (ut eum viderat) ha-
beret effigiem. Ante quem sui quoque loca-
vit imaginem genibus flexis, junctisque
seu cancellatis manibus procumbentem.
Crescebat autem herba sub eadem statua,
quæ quamdiu non attingeret crescendo ad
fimbriam vestimentorum imaginis, nullam
in se habebat virtutem. Ubi vero Christi
attigit vestimentum, omnem sanabat lan-
guorem. Hanc imaginem testatur Hiero-
nymus a Juliano apostata Christi gloriam
ægre ferente amotam, ipsumque in illius
locum suam subrogasse, sed ictu fulminis
postea confractam. Si autem, ut Ambro-

*Fimbriæ
imaginis
Christi
virtus
quanta.*

Ambros.

sius ait, mulier hæc fuit Martha, quomodo
in Cæsaria Philippi habuit curiam? Dicen-
dum hoc non deberi absurdum videri, mu-
lierem vehementer nobilem, atque, ut tra-
dunt, de sanguine regio ortam, curias aut

ædes amplas in variis habuisse locis, præ-
sertim cum pater ejus Theophylus Syrus
scribatur ducatum habuisse Syriæ: quod
hoc modo tamen verum putandum est, si
intelligatur Syriæ habuisse gubernatio-
nem: potuitque ibi fuisse nata Martha,
quamvis Christo prædicante morata fuerit
in Bethania. Quæcumque autem fuerit mu-
lier, certum est eam fuisse devotissimam
et fide plenam. Ideo etiam Christus ad eam
conversus, consolatur eamdem, dicens:
Confide, filia, fides tua te salvam fecit. Et
sequitur: Et salva facta est mulier ex illa
hora, qua scilicet Christi fimbriam tetigit.
Hic in Ecclesiis quibusdam finitur hodie-
rum Evangelium, in quibusdam autem
continuatur suscitatio filiae Jairi principis.

Et cum venisset Jesus in domum prin-
cipis, et vidisset tibicines et turbam
tumultuantem, dicebat: Recedite,
non est enim mortua puella, sed
dormit. Et deridebant eum.

More veterum circa funera (ut Ambro-
sius ait) tibicines adducebantur lugubria
canentes, qui præsentibus ad compassionem
moverent. Habent enim hoc soni et melo-
diæ, ut animos aliter et aliter excitent:
quædam provocent audaciam, ut in bellis,
quædam devotionem, ut in festivitatibus et
templis, congregationibusque sacris: quæ-
dam ad lætitiā, ut in nuptiis et convi-
viis: quædam ad luctum et compassionem,
ut in exequiis et funeralibus. Turba hæc
tumultuans fuit vicinorum, amicorum, ali-
orum item præsentium multorum, qui tu-
multum, id est, confusum excitabant so-
num, aliis lugentibus, aliis loquentibus,
aliis discurrentibus et funeralia paranti-
bus. Vidit itaque turbam tumultuantem,
flentem et ejulantem Dominus, et dixit:
Recedite, scilicet de cubili, in quo mortua
jacebat puella: non enim est mortua puel-
la, sed dormit. Verum dicebat. Dormiebat
Christo, aliis hominibus erat mortua. Fa-
cilis potuit Christus suscitare mortuam,
quam tu excitare posses dormientem. Ho-

mines tamen qui aderant deridebant Christum, quod diceret puellam dormientem. Putabant enim minoris esse iudicii Christum in hac re, qui nesciret discernere inter mortuum et dormientem. Vide tamen, quia pius Dominus nihil deridentibus respondet, sed sui derisionem humiliter portat.

Et cum ejecta esset turba, intravit et tenuit manum ejus, et dixit: Puella, surge. Et surrexit puella. Et exiit fama hæc in universam terram.

Juste ejicitur turba ut non intersit miraculo, quæ deridebat Dominum. Et quid mirum, si non permisit deridentem interesse turbam, quando omnes noluit interesse discipulos? Nam acceptis ad se Petro, Jacobo, Joanne et parentibus puellæ tantum, intravit ad puellam. Et tenens puellæ manum clamabat, dicens: Puella, surge. Quo hæc dicente, reversus est spiritus ejus, et surrexit puella. Et obstupuerunt parentes puellæ stupore maximo, viso tanto miraculo ex potestate, et ad modum imperantis facto. Præcepit autem parentibus puellæ, ne cuiquam dicerent. Prohibuit parentibus miraculi revelationem, non quod putaret vel parentibus tacentibus miraculum hoc celari posse, quandoquidem tanta turba sciebat puellæ mortem, et viventem denuo non potuit ignorare: sed quod ostenderet se humilitatem amare, et si ad Dei gloriam id pertinuisset, ignotum malle se esse. Verumtamen latere non potuit miraculum: turba enim, quæ ante deriserat Christum, propterea quod dixerat Jesus puellam dormire, evulgabat miraculum, ut fama illius exiret per universam terram. In hac puella significatur mors animæ in secreto conscientie per malam voluntatem, ut dum homo voluntatem habet peccandi mortaliter, aut quando delectatur in peccato mortali, quod cum gaudio seu amore recogitat, aut saltem oblectat se in re cogitata (quæ peccatum esset in opere mortale) sponte phantasiano propter delectationem cogitationis. Nam

sic animo cogitationeque sponte voluptuari in peccato mortali, est peccatum mortale mentale. Intelligitur etiam in puella mortua peccatrix aut peccator in tenera adhuc ætate constitutus, necdum in timore Dei fortis, sed juvenilibus passionibus ac hosti faciliter cedens. Huic cito subveniendum est festinandumque ut educatur ex peccato, ne consuetudinem contrahat delinquendi. Adducendus igitur mox Salvator, nec diu in peccatis relinquendus est mortuus. Quo instruuntur quoque adolescentibus utriusque sexus, ut ubi deliquerint, non quiescant, non expectent, nec differant venire ad confessionem, in qua a morte resurgant, Deo reconcilientur, diabolum a se expellant, viresque a Deo et gratiam, resistendi diabolo virtutem et fortitudinem accipiant. Quis enim illum, qui liber est, pugnare fortius atque validius nesciat, quam eum qui captus ac victus est? Fili, igitur noli morari in peccato: quia perseverando in peccato, moraris in captivitate diaboli. Noli perseverare in peccato, quia nescis quando strangulet, opprimat aut suffocet te diabolus: ad illum enim pertines, et illius juris es in peccato mortali constitutus: et certe non raro hoc peccatoribus contingit. Nam licet et justis quandoque contingat subito mori, hoc tamen non facit diabolus, nec aliquid juris habet in homine justo, sed naturali id cursu contingit, nec ulli sic morienti justo propterea est periculum, quod subito mortuus sit, quia justus quacumque morte præoccupatus fuerit, semper in refrigerio erit. At vero peccator, cujus est mors infelicissima, si in peccato mortuus fuerit, ubi manebit? Ad infernum ibit, ubi nulla est redemptio. Quapropter, charissimi, vos rogo, vos moneo et hortor, si continere vos non potestis, dum adhuc estis innocentes, quin superemini, quin vincamini a diabolo aut carne ad peccandum, quomodo vincere possetis jam a diabolo victi, capti et ligati? Non igitur differatis Deo mox reconciliari, et de diaboli laqueis iterum elabi. Quoties, inquis, me reconciliabo? Toties,

Miraculi
revelatio-
nem cur
prohibu-
erit Chri-
stus.

Mors ani-
mæ uti per
hanc desi-
gnetur pu-
ellam.

Adol-
centes
catis
noxii
cito cu-
di in
ma.

M
in pe-
quam
pericu-
sum.

Mor-
subita
am ju-
non e-
pericu-
sam.

Inco-
nientia
cti qu-
quant-
resurg-
debea-

fili, quoties peccasti. Non videatur tibi hoc superfluum, quia iterata sæpe confessio diaboli vires enervat, neque enim sustinet humilem tui accusationem. Habes piissimum misericordissimumque Deum, libenter te recipit, optato amplexatur te redeuntem, modo ex animo non abiturus iterum, sed perseveraturus, redeas. Si igitur millies in die peccaveris, millies poenite, millies ad illum redi, millies etiam te recipiet, nec improperebit. Non putes ex te nimium illum fatigari, ut posthac recipere nolit: verumtamen noli super ejus misericordia innitens peccare. Antequam pecces propone tibi ejus justitiam, penas

Quid ante et quid post peccatum sibi proponat homo.

inferni, perpetuaque mala peccantibus præparata: at ubi peccaveris, e diverso accipe ante oculos Dei misericordiam, et festina a Deo veniam petere, eidemque reconciliari. Quod si nolueris meo huic consilio acquiescere (crede mihi), timeo in peccatis tuis te periturum. Nam nolle quærere gratiam Dei, et negligere ejus amicitiam, nec curare utrum sit in morte an in vita, utrum in luce an in tenebris ambulet (quod hominum est tantum terrena cogitantium), signum est indurati cordis. A quo liberet et servet nos Dominus noster Jesus Christus Dei Filius, cum Patre et Spiritu Sancto benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

DE LUXURIE PECCATO, EJUSQUE ET ALIORUM VITIORUM REMEDIIS.

PRINCEPS unus accessit et adorabat Jesum, dicens: Domine, filia mea modo defuncta est, sed veni et impone manum tuam super eam, et vivet. Matthæi IX, 18.

In Evangelio hodierno duo audivimus miracula: Unum quod Dominus rogatus ivit ad resuscitandum puellam a morte, quam postea quoque resuscitavit. Alterum, quod se in itinere hoc interposuit, ubi mulierem devotissimam sanavit a profluvio sanguinis. Et princeps quidem synagogæ, quamvis imperfectus esset, nec plene illuminatus in fide, erat tamen humilis, adeo ut ante Jesum, quamvis princeps esset synagogæ, procidens rogaret illum, ut suscitaret filiam suam unicam. Adeo namque erat infirma, atque in extremis vitæ constituta, ut licet ignoraret eam mortuam, tamen ex conjectura, ut loqui solemus de agonizantibus, dicebat eam mortuam, quia vivere eam diutius non posse naturaliter sciebat. Illum ergo sequente mitissimo Jesu cum suis discipulis et multa turba, intercidit aliud miraculum faciendum. Mulier enim quædam duodecim

annis sanguinis fluxum continue patiens, magna fide ad Christum concepta, sanata est: major enim illius erat fides quam principis archisynagogi. Siquidem hic credidit necessarium fore, ut Dominum ad mortuam filiam duceret, Dominusque mortuæ manum imponens eandem resuscitaret. Hæc vero latenter in corde suo statuit tantum illius fimbriam tangere, promittens sibi, si tetigerit, sanitatem. Itaque secreto accessit retro, tetigit Christi vestem, estque illico ei sanguinis fluxus restrictus, et sanata est. Verumtamen cum verecunda esset, et latere se putaret, Christus eam prodidit. Siquidem qui se tetigisset interrogavit: Tetigit me, inquit, aliquis, nam virtutem sentio a me exisse. Ad quod illa veniens, procidit tremens ante illum, ac quidquid factum erat, totum narravit. Sed mirum videtur, quare verecundam voluerit mulierem Dominus Jesus manifestari, quæ cupiebat latere? Respondet Chrysostomus. Primo ideo hoc Christum fecisse, ne mulier de lege sibi conscientiam faceret, quoniam illius vestem tetigerat. Polluebatur nam-

Fides hemorroisæ mulieris in quibus major fuerit quam archisynagogi.

Cur Christus mulierem hanc voluerit manifestari.

Chrysost.

que et immundum fiebat secundum legem, quidquid mulier huic passioni subjacens tetigisset. Secundo, ut illam instrueret perfectius, et ad puriorem fidem excitaret: siquidem ipsa latere cupiens putabat Christum quoque, quod ejus fimbriam tangeret, latere posse. In quo erravit vehementer, quia Christum nil potest latere, qui est cognitor omnium. Tertio, ut ejus fidem cunctis in exemplum ostenderet. Quarto, ut fidem principis confortaret: hic enim imperfectior erat multo quam mulier

Chrysost.

Luxuriosus uti per hanc mulierem mystice designetur.

Quanta afferat mala tam corpori quam animæ luxuriæ.

Gregor.

Hieron.

Luxuriam esse laqueum diaboli.

illa. Ideo dicit Chrysostomus: Fidelior erat hæc mulier archisynagogo: nam ille medicum ducebat, huic tactus fimbriæ sufficiebat. Per hanc mulierem infirmam significatur nobis peccator vitio luxuriæ ægrotus. Quomodo enim illa duodecim annis passionem fluxus sanguinis sustinuit, ita qui luxuriæ vitio succumbit, in quacumque fuerit specie, non potest facile ab illo liberari. Inducit autem mala multa tam corpori quam animæ. Afferit enim molestias et ægritudines corporis. Nam quanti fiunt sæpenumero labores, quantæ vigiliæ, discursus incommodaque sustinentur, quantæ fiunt impensæ, quanta dehonestatio famæ, ut, quod potissimum est, animarum taceam pericula, quo momentanea obtineatur delectatio? Nam ut Gregorius ait: Luxuria hebetat sensum, confundit intellectum, maculat voluntatem, obscurat memoriam: et si mentem occupaverit, vix bona cogitare permittit, sed substantiam etiam temporalem consumit. Hieronymus quoque in Oseam: Luxuria, inquit, insatiabilis est voluptas: et quanto magis capitur, tanto magis incentivum patitur. Vires in fornicatione deficiunt, et fornicandi desiderium non quiescit. Est autem luxuria laqueus diaboli efficacissimus ad capiendas animas. Nam Balaam quod consilium quo Israelitis prævalerent Madianitæ dedit aliud, quam ut filios Israel provocarent filiæ Madian ad fornicationem idololatriamque: unde offensus Dominus, qui Israelitas defendebat, permitteret eos cædi ac vinci a Madianitis?

Sciebat enim ad luxuriam succensus facile ad omnia vitia alia posse capi.

Quid enim homo luxuriæ desiderio succensus non facit? Vivit enim ut sine ratione brutum, quod nullum, ut suam concupiscentiam expleat, vitium cavet. Itaque, qui luxuriæ operam dat, brutum efficitur, et brutalem animum acquirit. Proinde per Joelem dicitur: *Computraverunt jumenta in stercore suo*. Luxuria quoque miserum servum facit hominem. De quo, licet ethnicus, Tullius dicit: Illumne ego liberum dicam, cui mulier imperat, leges imponit: vocat, veniendum est: ejicit, abeundum est: poscit, dandum est: minatur, extimescendum est? Hunc ergo non tantummodo servum, sed et nequissimum servum ego judico. Hoc vitium verecundiam amittit, honestatem negligit, carnem consumit, virtutem rodit, Dei timorem exstinguit. Quisquis in illud incidit, vix emerget. Cadit enim sicut in puteum aut in voraginem qua submergitur. Qui ab hoc cupit liberari, necesse est primo, ut otium vitet. Otia enim si tollas, periere cupidinis arcus. Otium generat concupiscentias et cogitationes illicitas. Secundo, ventris saturitatem caveat. Scriptum namque est: Subtrahe ligna foco, si vis exstinguere flammas. Tertio, vini potum moderetur. Venter enim (ut Hieronymus ait) mero æstuans spumat in libidinem. Quarto, feminarum consortia et colloquia fugiat. *Colloquium enim mulieris quasi ignis exardescit*, dicit Ecclesiasticus. Et Sapiens: *Favus distillans labia meretricis, et nitidius oleo guttur ejus*. *Novissima autem ejus amara, quasi absinthium, et acuta quasi gladius biceps*. Quinto, valet ad luxuriæ extinctionem, dolorem sentire, ut sunt virgarum disciplinæ, aliæque afflictiones similes. Sexto, validum est remedium oratio. Maxime enim impetrat oratio, ubi remedia alia superiora frequentantur. In humilitate igitur et contritione spiritus procide ante pedes Christi, et auxilium ab eo pete. Septimo, fimbriam vestimenti Christi tange, ut luxuriæ in te restinguas.

Brutum militem luxuriosum.

Joel

Cice

Luxuria per quod remedium sit exiguendum.

Hieron

Ecclesiasticus II.

Prov.

Vestimentum Christi mystice tangendum quod sit.

Philipp. II, 7.

Is. LXIII, 1-3.

Ibid. LIII, 5.

Fimbria vestimenti Christi mystice quæ sit.

Passio Christi quomodo corde et manu tangenda sit.

tur concupiscentia, ac fornicandi desiderium. Quod, inquis, est vestimentum Christi? ejus humanitas. Scriptum enim est, quum de Deo Paulus loqueretur, *formam servi accipiens, et habitu inventus ut homo*.

Hæc enim est tunica Joseph, tincta hædi sanguine. Hoc vestimentum est, quod pro redemptione generis humani fuit rubricatum in cruce. Quod admirantes Angeli dixerunt: *Quis est iste qui venit de Edom, tinctis vestibus in Bosra?* Quo respondente: *Ego qui loquor justitiam, et propugnator sum ad salvandum*. Iterum interrogaverunt: *Quare ergo rubrum est indumentum tuum, et vestimenta tua sicut calcantium in torculari?* Respondit: *Torcular calcavi solus*. Vere solus calcavit, qui solus vulneratus est propter iniquitates nostras. Passio itaque Christi fimbria est humanitatis ejus. Vita enim quam hic laboribus duxit plenam, in fine per passionem et mortem consummata est. Est quoque Christi passio ultimum nostræ redemptionis pretium. Hanc, inquam, tangere te oportet, ut exsiccet in te luxuria. Itaque meditari Christi passionem, virtutem ejus invocare, amaritudinem ejus in cor sumere, est Christi vestimentum tangere. Dicitur autem aliquid tangi corde, et aliquid manu. Utroque modo tangas Christi passionem oportet. Tangis enim corde, dum ejus dolores expendis et corde meditaris, quam profundi et sævi fuerint dolores, quam larga sanguinis effusio, quam dolorosa poena, quam amara passio, quam acerba mors. Si hæc te movent ad luxuriæ displicentiam, corde tetigisti fimbriam vestimenti Christi. Porro, manibus quoque tangis, si in ejus passione miram humilitatem, perfectissimam mansuetudinem, incredibilem patientiam advertens, si dum corpus ejus adeo laceratum, ut nulla in eo sit sanitas, contemplaris, horreas voluptuari carne, horreas oblectari peccatis, delectationibus concupiscentiisque carnis: Christi mallens imitari humilitatem, ejus patientiæ conformari, aliaque sectari virtutum vestigia. Tunc manibus quoque, id est, operibus

tetigisti, quæ tamen opera adhuc magis tecum sunt in desiderio quam in exercitio.

Est contra luxuriam, et alia quævis gravia peccata, in qua nonnulli recidivum sæpius patiuntur, hoc remedium, ut tam constanti proposito quis ac si vovisset proponat, ut etiam, si non est nimium instabilis, voto statuatur, quotiescumque fornicari, passione solita victus, consenserit, non ire velle ad opus, nisi primum ter aut quinquies legerit orationem Dominicam. Quod nonnulli facientes hoc modo curati sunt. Siquidem consensu ad peccandum jam dato, dum ante voluerunt quinque orationes Dominicas legere pro sui illuminatione, qui mente jam capti, imo passione carnali amentes fuerant, interim passio vehemens adeo in eis mitigata est, ut nollent pro magna re, quin oratio deliberandique mora intercessisset: quo interim factum est, ut mutato animo id quod tam anxie ante quæsierant, jam nollent. Est aliud remedium curandi luxuriam, ut quis firmato animo statuatur aut voveat, quotiescumque in illud peccatum denuo lapsus fuerit, tantam velle eleemosynam dare, aut opus pœnitentiale, quod carnem affligat, sustinere, ut est jejunaire, vino abstinere ad tempus, in terra aut super asserem quiescere, aut aliud hujusmodi, quod graviter fert natura, agere. Hæc pœnitentia futura, quam is qui hujusmodi est, scit sibi necessario faciendam, eundem qui alioqui est bonæ, licet infirmæ voluntatis retrahit, ne toties peccans pœnam cogatur pro peccato luere. Retraxit nonnullos, et prorsus tandem liberavit confessio, qui ut dixi Deo promiserant, quoties peccato succumberent, toties velle se per confessionem mox iterum purgare, quod dum ita facerent, liberati sunt. Succurrit enim Dominus, ubicumque invenerit voluntatem bonam, eo tempore scilicet, quo extra tentationem validam est constitutus, licet infirmam, ut hanc magis, magisque roboret, juxta quod viderit in homine bonæ voluntatis studium quod exercet, et quantum

Remedium contra quævis gravia peccata.

Remedium aliud curandi luxuriam et quæcumque alia peccata.

recurrat ad flagitandum auxilium a Deo. Confutatur enim vehementer diabolus per confessionem, quippe cujus virtus in confessione semper efficitur minor. Et hoc dictum sit non solum de omni specie et genere luxuriæ, imo de omni quoque mortali peccato. Reperitur tamen inter alias luxuriæ species, maxime in adolescentibus et in feminis quoque, periculosissima illa luxuria, quam quidam sibi ipsis aut etiam aliis ejusdem sexus concitant. Ideo autem periculosissimam dico, quia in aliis luxuriæ speciebus vitari potest occasio et consortium: hic vero in mollitie seu immunditia, qua homo secum operatur malum, evitanda nihil juvat fuga, imo secretus locus ad hujusmodi abominabilia peccata potius juvat et solitudo. Qui in ejusmodi culpabiles sunt, intelligunt quæ dico; qui puri sunt, non interrogent quid voluerim dicere. Hoc tamen, filii, scitote, tantum non dicerem (quia tam horrendum est hoc peccatum, ut aer quoque solo nomine et vocabulo putandus sit infici) nisi scirem non solum pueros et adolescentes, sed etiam adultos ac senes in tanta stoliditate ac crassa ignorantia inveniri, qui putant hoc non esse peccatum si tactibus impudicis se polluant. Nec conjugio quoque hoc deest peccatum, quod revera tantum est, ut majus non sit peccatum peccasse cum matre aut sorore, quam secum, etc. quia hoc genus luxuriæ innaturale est, et contra naturam, sicut et illud quod exprimit Apostolus: Masculus cum masculo, et femina cum femina, turpitudinem operantes. Legitur ex quibusdam sanctis historiis, quod diabolus soleat pro naturali invidia sua erga homines incitare ad hoc peccati genus, sed ubi homines reprobos excitaverit ad opus tam deforme tamque innaturale, non posse illum videre, sed naturaliter horrere et fugere, quod contra naturam fit, donec impletum sit peccatum. Videte, filii, qui innocentes estis, quid fiat inter impios. Per mortem Domini nostri Jesu Christi igitur obsecro vos, innocentiam vestram vel semper, vel usque ad conjugium servate. In-

travit enim peccatum hoc mollitiei, et in dies magis intrat in universam carnem, adeo ut pauci inveniantur veri aut veræ virgines, coram Deo immaculati. Et ubi peccatum hoc inoleverit, difficillimum erit illud iterum curari. Filii, si qui vestrum in hoc maculati sunt peccato, festinent ad conjugium, quia satius est multo uxorem aut maritum habere, conjugaliaque opera licite exercere, quam tam enormiter Deum offendere, et seipsum tam abominabili peccato pollueri. Verumtamen de his loqui, filii, verecundia et honestatis amor me prohiberent, nisi scirem vehementer nimis vobis hanc præmonitionem necessariam fore. Vultis, filii et filiæ, immaculati ab hoc aliisque peccatis carnis manere? Vultis intemeratum pudicitiae vestrae florem, aut semper, aut usque ad conjugium servare? Audite, quæso, consilium, et propter Deum parcite, quia sic res urget atque necessitas loqui. Si possibile est, filii, dormiant juvenes et pueri soli absque condormientibus. Nescitis enim et non creditis, quid curiositas, quidve mala societas, quid denique petulantissima carnalitas doceat. Plus dicere non audeo. Ubi filii licet vix novem et decem annorum aut minores condormiunt ancillis, quid doceantur, quia periculum sciunt sibi hujusmodi corruptrices de conceptu non imminere, etc. Nec dormiant masculi cum aliis masculis, aut puellæ cum puellis. Quod si hoc observari difficillimum sit, tunc hortor vos puellas et masculos, hortor vos quoque parentes, ut liberos vestros instruatis, quo nullo patiantur modo unquam se tangi ad loca pudenda ab aliis, quacumque vel levitate, curiositate, petulantia, dolo, aut etiam asinina, imo diabolica simplicitate. Virgines utriusque sexus, dilecti et dilectæ filiæ, tanto zelo custodiatis honestatem, verecundiam, pudicitiam et integritatem vestram, ut potius mortem eligeretis, quam ab aliquo homine, licet sexus vestri, ad loca quæ natura quoque abscondit, tangi. Imo pari modo nec vos ipsi tange-
tis curiose, aut respiciatis, nisi inevitabi-

Luxuriæ species periculosissima quam sit mollities.

Mollitiei peccatum quam sit grave atque horrendum.

Rom. I, 27.

lis foret necessitas, ut contingere posset per infirmitatem aut læsionem.

Zelum castitatis uantum sancti habuerint.

Hoc potius dico, filii, quod ut faciatis, id quod sancti sanctæque fecerunt, qui tanto zelo castitatis sese munierunt, ut non solum non voluerint ab aliis sui etiam sexus videri nudi, sed nec seipsos etiam præter manus et pedes nudos sese consenserunt contemplari, oculis ab omnibus aliis membris reclusis et aversis, nedum tactibus. Hoc coegit me zelus castitatis dicere, quia in plebe, in oppidis et in rure abominabilia contingunt peccata, ex quadam rustica etiam et crassa ignorantia: interdum quia ne detur occasio aliquid discendi curiosis, omnes fere de huiusmodi gravibus peccatis tacent, et loqui avisareque timent (quod Gerson quoque plangit), et interim per illam ignorantiam diabolus mille seducit animas, quæ antequam advertant, capiuntur irretiunturque ut elabi iterum non possint: et de hoc satis. Nunc, filii, existimo esse gloriosissimum servare virginitatem, servare munditiam impollutamque castitatem. Est enim Angelis cognata virginitas. Quapropter maxima est cum virginibus Angelis familiaritas, licet major sit victoria virginum quam Angelorum. Hi enim sine carne vivunt, illi in carne triumphant. Rarissimum itaque et cœ-

Gerson.

Virginitatem servare quam t gloriosum

leste est in carne vivere, et inquinamenta carnis nescire. Cogor tamen et hoc pro consolatione vobis dicere: Si quid in carne aut etiam in corde patimini involuntarii, et quod est contra voluntatem vestram, nec ei consenseritis, tametsi evadere non possitis, non tamen vobis id imputabitur in peccatum, nec ad virginitatis amissionem; nemo enim nisi voluntarie peccat. Peccatum enim adeo est voluntarium, ut nisi sit voluntarium (dicente Augustino) non sit peccatum. Custodite igitur voluntatem vestram, maxime eam quæ est secundum rationem. Nam appetitus sensitivus et concupiscentia non est voluntas (ut sæpenumero quidam timorati et pusillanimes perperam putant), quando non sunt in ratione, sed in sensualitate. Iterum igitur dico: Custodite animas vestras, et rationalem voluntatem vestram, ut si quid etiam in carne mali senseritis, hoc inviti sentiatis, hoc est, non consentiatis, sed velitis libenter tentatione ac illo vitio carere et liberi esse. Dominus noster Jesus Christus vos illuminet, vos dirigat, vos custodiat, protegat et servet ab omni peccato, dirigatque omnes actus vestros in beneplacito suo, qui cum Patre et Spiritu Sancto est benedictus in secula, Amen.

Voluntas rationalis quomodo in tentatione custodienda sit.

DOMINICA VIGESIMA QUINTA

POST SANCTISSIMAM TRINITATEM

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

ECCE dies veniunt, dicit Dominus, et suscitabo David germen justum, et regnabit rex, et sapiens erit : et faciet judicium et justitiam in terra. In diebus illis salvabitur Juda, et Israel habitabit confidenter. Et hoc est nomen quod vocabunt eum, Dominus justus noster. Propter hoc ecce dies veniunt, dicit Dominus, et non dicent ultra : Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra Ægypti : sed : Vivit Dominus, qui eduxit et adduxit semen domus Israel de terra Aquilonis, et de cunctis terris, ad quas ejeceram eos illuc. Et habitabunt in terra sua, dicit Dominus omnipotens. *Jer. XXIII.*

NON prorsus abs re videri cuipiam debet, quod in hac ultima Dominica (si quando vigesima quinta post Pentecostes octavas Dominica evenerit) loco Epistolæ ex Jeremia lectio sumitur. Est enim Dominica hæc Adventui vicinior : idcirco memoriam Dominici servat Adventus. De quo Jeremias sanctus ita loquitur : Ecce dies veniunt, dicit Dominus. Ac si dicat : Certissime futurum est, quod suo tempore implebitur, ut suscitem, hoc est, ut concipi et nasci faciam ex David germen justum, seu fructum sanctum. Hoc haud dubium de Christo intelligendum est, qui secundum naturam humanam tunc erat nasciturus ex Maria Virgine filius David, quemadmodum de illo Angelus quoque

Luc. 1. 32. Mariæ prænuntiavit : *Et dabit illi Dominus Deus sedem David patris ejus, etc.* Et

Rom. 1. 3. Paulus : *Factus est, inquit, ex semine David secundum carnem.* Vocatur autem Christus germen David justum, id est, fructus, seu filius sanctus. De quo germine Isaias loquitur, dicens : *Et erit in die illa, puta*

tempore Evangelicæ legis, *germen Domini in magnificentia et gloria, et fructus terræ sublimis. Et regnabit rex in cordibus credentium per fidem, quia illi servient ei.* Quamobrem Ecclesia quoque in Evangelio regnum cælorum vocatur. Et Christum regem Isaias sæpenumero prophetat, ut est illud : *Dominus judex noster, Dominus legifer noster, Dominus rex noster, ipse veniet et salvabit nos.* Regnabit itaque rex et sapiens erit, qui ipsa est sapientia : et faciet judicium et justitiam in terra. Si de judicio discussionis meritorum et præmiorum intelligantur hæc verba, tunc futurum est adhuc judicium hoc in novissimo die. Si autem intelligatur de judicio discretionis, quo inter bonum et malum, verum ac falsum discernitur, tunc judicium Christus hoc in terra fecit, impios et superbos increpando ac detestando, bonos vero laudando. Hoc modo ad fidem, et ad suam gratiam quosdam misericorditer vocavit, quosdam juste dereliquit : Discernit igitur inter præscitos et prædestinatos. De hoc

nn. xii,
32.

innari
ninem
sua cul-

judicio loquebatur Christus, quando dicebat : *Nunc judicium est mundi, nunc princeps hujus mundi ejicietur foras.* In diebus illis, primi scilicet adventus Christi, salvabitur Juda per passionem Christi et effusionem sanguinis ejus. Siquidem, *quum exaltatus*, inquit, *fuero a terra*, non solum Judam aut Israelitas, sed patres omnes veteris Testamenti, omnesque justos, omnes gentes : imo *omnia traham ad meipsum*, hoc est, a reatu omnium peccatorum, si in me crediderint, omnes absolvam : et quantum ex mea est parte, si voluerint ipsi, eos salvabo. Quod enim multi damnantur, ex culpa illorum est, quia redempti sunt, et si vellent redemptionis sese hujus participes facere, salvarentur. Itaque omnia trahet ad se Christus, et omnes qui sequi volunt ejus tractum. Trahet autem electos omnes efficaciter, quia nemo eos de illius rapiet manu. Ideo salvabitur Juda, id est, quisquis confitetur Dei Filium Dominum Jesum Christum ore, corde et dilectione : et Israel populus Judæorum habitabit confidenter, in temporali pace, tempore scilicet adventus Christi, quod fuit sub Octaviano Augusto : aut spirituales Israelitæ in Christum credentes habitabunt confidenter, propter spem felicitatis æternæ, securi in Christo. Et hoc est nomen quo germen illud ex David semine natum, electi et in

illum credentes vocabunt : Dominus justus noster. Dominus propter divinitatem, et noster, propter assumptam humanam naturam nostram. Propter hoc, id est, propter incarnationem Christi, et adventum Messiae, dicit Dominus : Ecce dies veniunt, et non dicent posthac ultra : Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra Ægypti. Olim enim dum grande quid adstruere vellent, sic loquebantur Judæi. At post illos dies, hoc est, post incarnationem, passionem, resurrectionem et ascensionem Christi, veniet in oblivionem memoria hujus temporalis eductionis de Ægypto, et majori beneficio minus oblitterabitur, quia tunc non dicetur : Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra Ægypti; sed : Vivit Dominus qui eduxit et adduxit semen domus Israel de terra Aquilonis, et de cunctis terris ad quas ejeceram eos illuc. Hoc est : Vivit Dominus, qui de cunctis locis adduxit semen domus Israel ad fidem per quam Christo spiritualiter adunati sunt. Quod beneficium redemptionis suæ, vocationis suæ, adoptionis suæ et justificationis suæ ab illis tanti aestimabitur (quod revera magni est aestimandum, ut in hujus comparatione priorum beneficiorum, puta eductionis de Ægypto, liberationisque de Babylone, non sit memoria.

EXEGESIS EVANGELII

EJUSDEM DOMINICÆ, JOANNIS VI.

ANNO superiori quam Christus passus est, quo Herodes decollaverat Joannem propter Herodiadem uxorem, venientesque discipuli dicerent quæ facta essent Joanni, abiit Jesus a Judæa trans mare Galilææ ad locum desertum, quo eum discipuli tunc sunt secuti, turbæque multæ. Subiit igitur in montem Jesus, non ob aliud

quam quia locus ille tam contemplationi, quam prædicationi idoneus erat. Cumque ibi esset, subdit Evangelista Joannes ea verba, quæ hodierno leguntur pro Evangelio :

Quum sublevasset oculos Jesus, et vidisset quia multitudo maxima venit ad eum.

Oculorum
continentia
in Christo
quanta.

Videte pudicitiam Domini Jesu, videte continentiam oculorum, videte denique morum Jesu honestatem. Non enim erecta cervice, nec oculis incedebat vagis Dominus Jesus, sed vultu verecundo et humili : non quod sibi, sed nobis timebat, si oculis vagis colligeremus, unde tentaremur. Exemplum igitur continentiae in seipso prae-buit nobis. Itaque sublevasse oculos dicitur, quia illos ante continuerat, nec otiose levabat, sed animo et voluntate miserendi.

Oculorum
Christi
quintuplex
sublevatio
quid nos
doceat.

Ter quaterve legitur Dominus levasse aut potius sublevasse oculos, non quod saepius non levaverit, sed quod sacra historia Evangelica quadruplicem referat occasionem, qua oculos Christus sublevaverit. Primo enim oculos levasse refertur in discipulos, sermonem in monte de octo beatitudinibus facturum. Ibi enim scribit Lucas, quod elevatis oculis in discipulos suos dixerit Jesus : Beati pauperes, quoniam vestrum est regnum Dei. Hic erit respectus charitatis et zeli, quo certe docuit nos in eos, quos instruere debemus, sollicitè oportere respicere, quo nihil eorum quae ad salutem eis necessaria sunt, taceamus, nihilque negligamus. Docturus enim beatitudinem Evangelicamque perfectionem, levavit oculos in discipulos suos pro serio zelo intentioneque vehementi docendi perfectionem. Ita nos tanto congruit fervore praedicare, ut intuendo simul ac loquendo verbis ac nutibus aliorum provocemus attentionem, aliorumque animos excitemus. Quidquid enim in seipso non arserit, aliud non accendit. Nisi ergo in nobis flagret primum charitas, ex nobis eadem ardens non potest transire in alios. Secundo, levavit hic oculos in turbam esurientem qui fuit respectus compassionis et misericordiae, quo simul nos docuit benigne respicere in pauperes. Qui enim videt se pauperiorem, aegrotum, aut calamitosum, interroget se, quamobrem se praetermisso tristitia haec illi misero acciderit? Quare illi potius quam sibi Deus calamitates has dederit? Videt illum tristem et lugentem, se videt sanum, laetum et alacrem : illum

Luc. VI,
20.

Prædican-
dum quan-
to sit cum
fervore.

pauperem et aegrotum, se viventem et abundantem : postremo, illum innocentem, se reum, iniquum, ingratum et noxium. Numquid non jure mirabitur et pavebit? Itaque, fili, cum conspexeris inopes et afflictos, dic tibi ipsi : Quid feci ego, aut quis sum, aut unde hoc merui, ut similis me non apprehenderit inopia, similis non compresserit calamitas quae premit illum? Si filius es principis, si magnatum unus aut optimatum filius, interroga te : Unde hoc mihi ut claro de sanguine ego, quod potentibus et honoratis, quod divitibus denique parentibus natus sum? quod non opilionis sum natus filius? Nullam profecto in te causam invenies, de qua exultes, sed de qua timeas. Vide igitur ne extollaris, quia a Deo hæc recepisti. Sed magis propterea humiliare et time (quod jure ac merito tibi formidandum est) ne receperis bona in vita tua, postea devolvendus in æterna mala. Non sine causa est, si superbo tibi, si tibi luxurioso hic adeo parcitur. Dic igitur tibi ipsi : Ne forte peccata mea adeo grandia sint, aut adeo sim indignus ego, qui in hac non merear vita cum electis Dei torqueri, sed hic consolari, et perpetuo post hanc vitam cruciari. Hæc, inquam, coram Deo, et ad ipsum mente conversus tracta (non tecum solus ne generetur in te diffidentia). Sed ante Deum hæc flens expende, illi hoc conquerere : et senties, quia tui humiliationem consolabitur. Nemo igitur se extollat, sed inde potius humilietur, quod præ aliis hominibus abundet divitiis, aut singularibus Dei donis, puta, robore, venustate, honore, favore et gratia. Nescit enim homo placeatne in his Deo necne, certus quod omnes Dei amici per multas tribulationes transierunt fideles. Ideo hæc caduca temporaliaque abundanter habere, non est salutis aut felicitatis indicium, sed potius timoris maxima justissimaque esse debeat occasio metuentis, ne ideo sibi hæc eveniant (ut dixi) propterea quod æternis celestibusque non sit dignus. Manifestum est quod Dominus dicit : *Beati pauperes Ma*

spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Hoc non divitibus dictum est, quamvis et divites non sint exclusi, cum non dixerit pauperibus, sed pauperibus spiritu : quo colligi etiam possunt rebus divites, spiritu pauperes. Verumtamen ut rarissimus divitum quisque est spiritu pauper, ita rarissimorum etiam divitum est regnum cœlorum.

Tertio, levasse oculos invenitur, quando voluit miracula facere, ut de Lazaro resuscitando legitur, et non raro idipsum creditur egisse facturus miracula, quo admonere nos voluit opera bona facturos, ut auxilium petamus a Domino Deo salutari nostro : admonemur in illum solum sperare, illi soli confidere, illi bona nostra omnia soli adscribere, credere cum Paulo, quod non sufficientes simus cogitare aliquid ex nobis tanquam ex nobis, sed Deum in nobis operari et velle et perficere. Quarto, Ecclesia credit Dominum Jesum institutum sacramentum corporis et sanguinis sui, elevatis oculis respexisse in cœlum. Sic enim Canon habet : Et elevatis oculis in cœlum ad te Deum Patrem suum omnipotentem, tibi gratias agens. Quo insinuat, quo amore, quo desiderio et ardentissima siti fervere debeamus ad Deum et ad cœlestia, hoc sacramentum suscepturi. Quinto, levavit oculos dum voluit orare. Siquidem dulcissimum suavissimumque illum sermonem, quem post cœnam coram discipulis habuit, legitur orando terminasse. Nam, ut Joannes scribit, post longam exhortationem tandem Dominus

Jesus sublevatis oculis, dixit : *Pater, glorifica Filium tuum, etc.* Admonemur autem ibi oculos animæ interiores in oratione ad Deum levare. Ubi enim est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum. Ubi diligis, illuc libenter respicis. Quod in pretio habes, observas, quomodo scriptum est : *Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ, ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec misereatur nostri.* Eam ob rem quo puros et intentos sibi redderet nos in oratione, hortatus est nos ingredi cubiculum,

et clauso ostio sensuum et affectionum externarum, orare Patrem in abscondito, quo curæ cogitationumque distrahentium tumultus, sollicitudines inclinationumque malarum strepitus excludantur, et Deus adorandus solus sit in corde tuo.

Dicit ad Philippum : Unde ememus panes, ut manducent hi ? Hoc autem dicebat tentans eum. Ipse enim sciebat quid esset factururus.

Ostendit Dominus Jesus paupertatem suam, ac si diceret : Nobis non est pecunia, turba jejuniis est fatigata, illam refici oportet. Unde ememus panes, Philippe, ut manducent hi ? Quid præbes consilii ? Poterat certe Dominus Jesus, imo volebat turbam hanc sine pecuniis quibus emerentur panes et escæ, pascere, tamen ita interrogavit, ut ex hac interrogatione, nobis manifestaretur Jesu paupertas quanta esset, manifestaretur denique quod panum hic erat defectus, et quia desertus erat locus, et humano modo succurrendi impossibilitas. Dicit itaque : Unde ememus panes, ut manducent hi ? Vere piissimam erga nos suam sollicitudinem ostendit, quam pro nobis habet, qui ad se perinde ac ad patrem nos omnia vult nostra commendare. Propterea quoque dicit Psalmista : *Jacta cogitatum tuum in Domino, et ipse te enutriet.* Non ita jactes, ut laborare, conari operarique tuam salutem nolis, aut ut dormiens stertas, otioque vaces : sed ita jacta, ut nihilominus interim tu quoque opereris. Nam si operaris tuam salutem, noxia vitans, et animæ salutaria, corpori vero necessaria quærens, ipse te enutriet, ipse te pascet, qui te fecit. Quidquid tu non potes, hoc ipse potest supplere : modo ut illum præ oculis habeas, et præ omnibus quæras.

Paupertas
Christi
quanta.

Respondit ei Philippus : Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis, ut unusquisque modicum quid accipiat. Dicit ei unus ex discipulis ejus, Andreas frater Simonis Petri : Est

Ps. LIV, 23.

n. XVII,
culiani
ad De-
levanti
in ora-
te.

rh. VI,

puer unus hic qui habet quinque panes hordeaceos et duos pisces, sed hæc quid sunt inter tantos?

Omnia hæc colloquia Christus excitabat ne miraculum potestate aliqua aut subventionem humana credatur factum, sed virtute divina; intelligatur necessitas edendi et esurientium fames, turbæ multitudo, defectus panis (in tanta enim multitudine panes tantum quinque inveniebantur et duo pisces), pecuniarum quoque apud Christum penuria: quæ si etiam non fuisset, non erat tamen comparandi emendique locus. Hæc omnia ut fierent manifesta, interrogando Christus voluit revelari, antequam faceret miraculum. Neque enim ut miraculum fuisset habitum nisi fuisset diligentia magna investigatum inventumque quod præter quinque non fuissent alii panes in turba. Uterque vero Apostolus humana tantum prospiciens cogitabat ac loquebatur via, scilicet naturali non posse turbæ subveniri. Atque ideo non verbis, sed opere eos voluit erudire Christus, et ne humanam in se duntaxat virtutem, sed multo magis virtutem attenderent divinam.

Dixit ergo Jesus: Facite homines discumbere. Erat autem fœnum multum in loco. Discubuerunt igitur viri numero quasi quinque millia.

Obedientia simplex Apostolorum et turbæ.

Videtur qua reverentia obediebant Apostoli Christo, qua etiam obedientia acquiescunt turbæ. Nemo interrogat cur discumbere juberetur, quamvis scirent panes deesse. Nemo levitate usus dixit: Quid discumbendum est cum desit ad edendum panis? cum nihil supersit quod manducetur? Una omnibus fuit cura, Christo obedire. Itaque qui discubuntur sedebant populi, Apostoli quoque simplicitate usi, in Christi verbis nihil discutiunt, sed Christi opera venerantur, atque quid nunc agere velit exspectant. Interrogavit enim primum, an subsidium adesset humanum: quod cum non adesse compertum est, usus est miraculo. Exigebat hoc non so-

lum necessitas esurientium, sed et sequentium barbarum devotio. Siquidem adeo spiritualem esuriebant cibum, verbum Dei, ut cibi corporalis hactenus fuerint obliiti: et reficiendo mentes consolarentur de inedia temporali.

Accepit ergo Jesus panes: et cum gratias egisset, distribuit discumbentibus. Similiter et ex piscibus quantum volebant.

Videtur hic quantum convivium fuerit Christi: quinque millia virorum suæ appositæ mensæ, præter alios. Quot enim ibi aderant mulieres, sexus devotior? quot parvuli? Verum *oculi omnium in te sperant, Domine, et tu das illis escam in tempore opportuno*. Vide præterea quas hoc convivium habuerit conditiones, ut imiteris. Prima ejus fuit conditio quia necessaria rationabilisque erat causa quare fieret, puta esuries turbæ et inopia, quia nihil inveniebatur edendum. Si hujusmodi convivas tu in domum tuam introduxeris, qui non habent, aut vix habent aliud quod comedant, benefacis. Hoc enim convivium est quod Christus suadet de non vocandis amicis et divitibus, qui habent unde retribuant: sed vocandos hortatur inopes, cæcos et claudos, qui non habent quod retribuant: quandoquidem pro illis retribuetur tibi, inquit, in retributione justorum, ne absque præmio te putes manere, tametsi hic in illis tibi fortasse videatur opera perdita. Nolo tamen putes quod omnia alia convivia damnum, sed quod discrimen esse dicam magnum inter convivium quod propter Deum instruitur, et quod pro honestate et cultu fit amicorum. Pro convivio quod facis ex misericordia et compassione, recipies mercedem a Domino: quia retribuetur tibi in resurrectione justorum. Porro, pro convivio quod pro amicis instruis, ab hominibus recipies etiam mercedem, puta gratiam, beneficia, obsequia, favorem et hujusmodi humana ac peritura. Secunda conditio hujus convivii est quod Christus gratias pro illo egit Deo. Quo in-

Ps. c. 15.

Con- Chris- condi- nes in- biles- sint.

Oras- quid- te cib- quid

telligitur Dei laus pro collatis Dei beneficiis devote a nobis agenda. Hic quoque confirmatur religiosa consuetudo piorum hominum, qui ante cibum sumendum, et post sumptum cibum orant, gratiasque agunt Deo. Nam ante cibum orant, ut creatura Dei a nobis sumenda sanctificetur in verbo, juxta sententiam Apostoli : conducaturque nobis in salutem tam animæ quam corporis : post cibum pro suscepto beneficio gratias agunt Deo. Ab hac consuetudine helluones, epulones, et quidam qui nobiles vocantur, impii ac leves homines dissident, qui neque Deum, neque pietatem curant : imo nec ante prandium orant, nec postea Deo gratias agunt. Parentum religiosorum Deumque timentium hic mos est (utinam esset omnium), proli-
bus ne morsum quidem panis dare, nisi primum totiesque oraverint, quoties aliquid a matre sunt accepturi. Tertia conditio, est indigentia justa. Hæc conditio supra in prima conditione inserta est, longe tamen ab ea differt. Nam illa est ut propter Deum fiat hoc convivium : hæc vero exigit ut his exhibeatur, ubi urget necessitas. Hic considerandum quoque est, si consanguineos habeas egenos, illos juste et pie etiam præ aliis invitas aut pascis : non quia tui consanguinei sunt, sed quia pauperes, quibus vel ex natura plus cæteris debes, sunt.

Quarta conditio, est temperantia. Vis scire hujus convivii apposita delicata pretiosaue fercula? Panis hordeaceus et piscis totum est, quod his appositum et quod auctum est. Et tu parvis impensis pauperum potes alere classes, quibus unam mensam divitum reficere non potes. Fac igitur tibi amicos de mammona iniquitatis, quia, ut dixi, modicis impensis multos reficies, nec gravaberis si conviviorum tibi aliorum interdixeris sumptus. Cæterum, gaudeant hic Christo conformari pauperes, quia optimus hic est panis hordeaceus, quem Christus rex regum et Dominus dominantium manducat. Quinta conditio ibi fuit significatio magna, nam convivium

hoc sub dio fuit celebratum, et super fœnum. Sedere in terra sub dio, et corpore in terra quiescere, animo autem levare ad Deum, sicut Apostolus dicit : Nostra autem conversatio in cœlis est. Tu qui mercator es, corpore quidem in emporio Francfordensi moraris, animo autem es cum uxore et liberis. Pari modo, si corpore tu in mensa recrearis, animus tamen tuus non separatus, sed conjunctus maneat Deo. Deinde sedere super fœnum, est dominari et suppressere sensualitatem, quæ in fœno significatur. Omnis enim caro fœnum. Nam si sensualitas in te dominatur rationi, non tu super fœnum sedes, sed fœnum jacet super caput tuum.

Philip. iii, 20.

Ut autem impleti sunt, dixit discipulis suis : Colligite quæ superaverunt fragmenta, ne pereant. Collegerunt ergo et impleverunt duodecim cophinos fragmentorum, ex quinque panibus hordeaceis et duobus piscibus, quæ superfuerunt his qui manducaverant.

Sexta hic hujus convivii conditio describitur, quæ est sufficientia plena. Narrantur enim impleti seu saturati, ut nulum amodo quærerent cibum. Non enim ferculorum eos multitudo, nec varietas epularum, nec apparatus eos satiavit, sed parcimonia sancta, sobrietas et bona voluntas : quamvis dubium non est hoc Christi convivium saporem dedisse mellitissimum atque suavissimum manducantibus. Septima conditio, est providentia : nam fragmenta jussit Christus colligi, ne maneat quod pereat, aut non veniat in pauperum consolationem. *Quod superest*, *Luc. xi, 41.* inquit, *date eleemosynam, et omnia munda sunt vobis.* Dent alii histrionibus, alii musicis, alii canibus ciborum reliquias : tu utens Christi consilio, da pauperibus ut thesaurum habeas in cœlo.

Illi autem homines cum vidissent quod fecerat signum, dicebant : Quia hic

est vere Propheta, qui venturus est in mundum.

Deut.
xviii, 15.

Nondum plene erant illuminatæ turbæ, quia nihil de Christo supra hominem sapiebant. Nihil de divinitate ejus intelligunt, prophetam existimant, eum scilicet quem Moyses venturum prædicens, ait: *Prophetam de fratribus suscitabit tibi Deus, etc.* Prophetam nominat venturum Messiam seu Christum. Hunc enim esse cogitabant turbæ, tametsi quod Filius quoque esset Dei ignorarent. Vos, charissimi filii, vivite et percipite Dei dona in sobrietate, cum humilitate et gratiarum actione, ex his quæ vobis Dominus dedit. Et si quem ad

vos miserit, quia fortasse domi non habet quod comedat, participem illum facite bonorum vestrorum. Quid dico bonorum vestrorum? Bonorum Dei. Non enim dedit vobis, ut sint vestra hæc temporalia, sed tantum usum vobis eorum et dispensationem commisit. Nec ad usum duntaxat vestrum putetis vobis commendata bona temporalia, sed in usum etiam aliorum, ea maxime quæ supersunt aut superesse possunt vobis. Adeo enim liberalis est Deus, ut cum vobis dederit quod administretis egenis, nihilominus quasi vos de vestris rebus erogassetis aliqua in pauperes, imputabit vobis Dominus noster Jesus Christus, qui est benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA

DE SPECIEBUS GULÆ.

UNDE ememus panes ut manducent hi? Joannis VI, 5.

Ps. xciv, 7.

Quam benignam, quam paternam sollicitudinem pro nobis habeat Deus, hinc liquet, quod Dominus noster Jesus Christus Dei Filius etiam hic in terris constitutus, sollicitudinem gesserit turbæ undecumque collectæ, ne illis desit quod pertinebat ad corporis necessitatem: quasi enim omnes genuisset sic amabat. Et quid dico, quasi omnes genuisset sic amabat? Nonne ipse est qui fecit nos? Nonne populus ejus et oves sumus pascuæ ejus, et opera manuum ejus? Dicit ergo ad Philippum Dominus: Unde ememus panes ut manducent? Vide mirabilem Domini dispensationem. Quis creavit cælum et terram? Quis dat solem et pluviam et fecunditatem terræ? Quis nobis dat fruges, quis istos tandem nobis coquit in panes? Nonne Dominus Deus noster? Hic cum tantus esset, non tamen dedignatus est ad nos in miserias venire nostras. Venit huc ad nos tantus Dominus et potens, venit propter

nos quoque, sustinuit famem, passus est inediam. Et quid injuriarum, contumeliarum poenarumque non sustinuit? Egenus hic vixit. Non habuit agrum hic aut domum cujus sunt omnia, et quo dantur omnia. Non habuit fruges, non villam, nec aliquid proprium. Hospes et incola atque tanquam advena hic fuit in mundo. Quid dicam? Emit panes a mortalibus, qui mortales cunctos, qui cœli volucres, qui bestias agri, qui denique mundum pascit universum. Hic igitur cum sit tantus, pro mortalibus est sollicitus, dicens: Unde ememus panes, ut manducent hi? Pavit, ut hodie legimus, quinque millia hominum, qui quotidie mundum pascit universum, qui dat jumentis escam ipsorum et pullis corvorum invocantibus eum. Pascit nos hic corporali cibo, qui pascet nos cœlesti convivio in æternitate: faciet enim tunc servos suos discumbere, et transiens ministrabit illis. Ipse quoque erit nobis cibus, quia hæc est vita æterna, inquit, ut cognoscant te Deum verum, et quem misisti

P
CXLV

L
37.

Joan
3.

Convivii
cœlestis
quomodo
quis par-
ticeps fiat.

Jesum Christum. Qui ergo ad illud cœleste convivium appetit venire, ea quæ Christus hic in se monstravit, ea quæ docuit, debet imitari. Debet, inquam, hujus se Evangelii documentis conformare.

Seculum
quo pacto
aniciuique
relinquen-
tum sit.

Primo namque seculum, hoc est, seculi amorem et implicationem necesse est eum relinquere. Per amorem seculum hoc ingressi sumus, amore in seculo retinemur, hunc amorem mortificando seculum egredimur. Oportet igitur te renunciare vanitatibus mundi, oportet audire Dei verbum, quod Christiane orthodoxeque prædicetur, et quo instruaris ad itinera cœlestis viæ. Quod nobis significatur in verbis hoc Evangelium præcedentibus, quibus Christus abiisse narratur per mare Galilææ. Secundo itaque necessarium est, ut tribulationes, amaritudines, tempestatesque hujus vitæ intrepidus pertranseas, quod est mare Galilææ transire. *Omnes enim qui pie volunt vivere in Christo, persecutionem patientur*: signumque certissimum electionis est divinæ, hic bona agere et mala pati.

I. Tim. III,
2.

Tertio, tuam te abdicare voluntatem, et Christi eruditionem sequi, necesse est. Neque enim quamdiu in propria vivis voluntate, juxta desideria carnis, potes placere Deo. Si igitur tu non places Deo, nihil potes operari quod Deo placeat. Non enim opera placent Deo, si operans displicet. Propria est voluntas, quæ tibi cum Deo non est communis. Verbi gratia: Tu gloriam hominum quæris, quia hanc diligis. Itaque cum Deus te esse velit humilem, tu vis esse superbus. Discordat voluntas tua, quæ tibi propria est, a Dei voluntate. Nam si tu ipse quoque velis esse humilis et contemptor gloriæ, jam concordas Deo, nec propriam sed communem cum Deo habes voluntatem. Hoc modo circa alia omnia quoque est sentiendum. Quarto, quia ex compassione esurientis turbæ Christus sollicitus suo modo fuit, hoc est, sollicitum se ostendit: ita compati, et alienam miseriam perinde ac propriam sentire te convenit, illique quomodo subvenias sollicitum

Voluntas
propria
quæ dica-
tur.

esse. Habent enim opera misericordiæ præ aliis felicem promissionem a Deo. Quinto, quia non solum ex misericordia, sed etiam ex virtute seu ex potestate miseris subvenit. Nam pavit esurientes tam potenter quam misericorditer, ut nos quoque ea quæ proximis nostris impendere possumus ad eorum necessitatem, impigri simus.

Itaque quia Philippus aliud non scivit consilium, neque Andreas, quam turbam esse adeo grandem, ut modica pecunia non sufficeret. Apud Christum vero et Apostolos haudquaquam tantum fuit pecuniarum, quibus turbæ etiamsi adessent panes possint comparari. Philippus namque ducentos non sufficere dicebat denarios, ut vel quid modicum quis perciperet, quasi diceret: etiamsi ducentos haberemus denarios, quod longe est a nobis, non tamen inde tot emi possent panes, ut vel modicum quisque de turba hæc gustando refo-cillaretur. Andreas vero prorsus desperative loquitur de quinque panibus, qui nihil inter tot homines conferrent. Cæterum, Christus non consilium quærebat, sed nobis rerum conditiones, quo miraculum agnosceretur manifestabat. Jussit ergo homines discumbere: deinde quinque accepit panes hordeaceos, fecitque eos distribui, et frangendo, distribuendo edendoque multiplicari: Comederunt itaque et saturati sunt. Et quo saturati crederentur, superfuerunt duodecim cophini fragmentorum sive reliquiarum. Hoc est solemne convivium, quo Christus suos pavit convivas. Apposuit eis panes hordeaceos et pisces. Hujusmodi refectio quoque naturæ et fami sufficiebat. Noluit servire Christus gulæ, sed necessitati, quamvis credendi sint tam panes quam pisces supra modum gustui fuisse humano propter miraculum suaves. Quoniam autem multiformiter in edendo bibendoque peccatur (quamvis nunc de ebrietate hic nihil dicendum sit), quantum gulæ peccatum attinet, non abs re putandum est, species seu conditiones sex, quibus gula peccatur, recensere.

Gulæ species sex
quæ sint.

Jejunio-
rum tem-
pore quota
horarum
sumere li-
ceat.

Itaque prima species gulæ est, ante tempus ordinatum aut nimis mane comedere. In Dominicis diebus et diebus feriatis tempus legitimum est, non sumere cibum absque necessitatis aut infirmitatis causa, nisi auditum fuerit divinum officium. At vero jejuniorum tempore usque ad nonam, qua Dominus in cruce expiravit, quæ fuit hora tertia post meridiem, justum foret jejunare. In meridie enim ad crucem fuit affixus, quæ vocabatur tunc sexta hora (quod hymnus quoque qui ad sextam cantatur indicat), qui tribus horis usque ad nonam ibi pendens, eadem hora, quæ modo in Germania nobiscum vocatur hora tertia post prandium seu post meridiem, tradidit spiritum. Si enim juxta horarum distinctionem ex Evangelio de operario conductis in vineam dies partita fuerit, hora undecima usque ad duodecimam, ultima erit hora diei, qua dies operandique tempus finitur, ut parabola illa

Matth. xx, 8. Evangelica habet, ubi dicitur: *Cum sero factum esset, dixit paterfamilias procuratori vineæ: Voca operarios, et redde illis mercedem, et cætera.* De novissimis vero qui hora undecima venerant, dicitur in

Ibid. 12. fine diei: *Hi novissimi una hora opus fecerunt: ergo cum non sit ab undecima usque ad duodecimam nisi una hora, sequitur horam duodecimam apud Judæos finem fuisse diei.* Si autem duodecima hora finitur ultima hora diei, ergo sexta erit meridiem.

Joann. xi, 9. Nam Christo dicente: *Nonne duodecim sunt horæ diei,* clarum est Judæis hunc morem tunc horas distinguendi fuisse. Itaque sexta hora apud illos meridiem est, qua Dominus est crucifixus. Hora vero quæ nobis Alemanis est hora tertia post meridiem, vocabatur a Judæis hora nona, qua Christus tradidit spiritum. Ad illam itaque horam deberemus jejunare. At quia quotidie homines efficiuntur infirmiores, consuetudo Ecclesiæ habet, ut horam nonam anticipet ponatque in meridiem, tuncque tempore jejuniorum comedat. Inde multos contingit errare, putantes meridiem Judæis fuisse nonam, propterea quod

tunc nona anticipata cantatur, existimantesque tunc Dominum mortuum, quando fuit crucifixus: quia revera hora sexta (ut dixi) erat meridiem, quo Dominus est crucifixus: et quæ nobis est hora tertia post meridiem, erat illis nona qua Christus tradidit spiritum: et hora duodecima finiebatur dies. Apud Judæos namque non omni tempore æquales erant horæ, sed nunc longiores, nunc breviores juxta diem naturalem, vel longiorem vel breviorum in æstate aut hyeme. Hæc obiter dico propterea quod cœperam dicere diebus esse jejuniorum prandium differendum ad horam nonam, quam tamen hodie per anticipationem cantamus circa meridiem, quæ potius et revera est hora sexta, ita tamen satisfacimus consuetudini et intentioni Ecclesiæ, quæ videtur hoc approbare. In Quadragesima vero ultra nonam nobis jejunandum foret (sicut Canon exprimit de Consec. distinct. V. cap. quadragesimo) usque ad vespas.

Verumtamen pari modo vespas hodie anticipamus: nam circa meridiem persolutis nonis et missa, easdem absolvimus ut aliquo modo ad vespas cantatas, non ad tempus vespasum jejunasse videamur. Qui infirmi sunt, qui debiles sunt, et valedudinarii, qui pueri sunt et infra ætatem, qui etiam senes sunt et supra ætatem, qui denique pro mercede operantur, panemque suum lucrantur manibus; item prægnantes, lactantes, pauperes, qui fixum certumque non habent prandium, et hujusmodi non urgentur ad jejunandum, nisi quantum volunt et possunt. Et ideo cum multiplex sit homini excusatio jejunandi, nemo alium judicet, nemo condemnet, nemo scandalizetur faciliter, quia alterius cor, alterius necessitates et onera excusantia aut infirmitates potest videre nemo. Quare dum comedentem die jejunii quis viderit, cogitare debet illum et unumquemque esse suæ salutis memorem, nec aliter illum quam Deo possit respondere facientem.

Verumtamen ad gulam nihilominus

In Qua-
gesima
quando
meden-
esset.

Jejun-
qui na
obliget

pertinet (nisi aliqua rationabilis subsit causa), mane antequam orationes præceserint, antequam divina sint audita, festinare ad cibum : eos præsertim qui otio vacant, ut si quis veluti ex lecto veniens, mox velit comedere. Pertinet item ad hanc speciem festinare ad cibum, antequam quis oraverit Deum aut antequam cibum benedixerit, ut his sæpenumero contingit, qui tam indomitum effrenemque habent appetitum, cui dominari non curant. Adeo enim mane festinare ad cibum, nisi infirmitas ægritudoque ad hoc cogat, turpe ac absurdum est. Ad quod non vera fames, nec naturæ necessitas, sed vitiosa inveterataque consuetudo, cui repugnare necesse est, incitat.

Secunda species gulæ est, lauta delicataque querere. Sic refertur de Epulone divite, quod epulabatur quotidie splendide, non necessitatis gratia, sed voluptatis : quia peccatum non est in cibo, nec peccat qui pretiosa et delicata comedit, si intentio sit casta : sed qui delectationem in hujusmodi quaerit, aut propter delectationem sumit, ut solent facere, qui communia spernunt, si cibum pretiosorem ac voluptuosorem expectent, tam curiose inter cibum et cibum, non necessitatis, infirmitatis, aut etiam sanitatis, sed voluptatis gratia discernentes. Delicata autem et sumptuosa querere, magis est reprehensibile in pauperibus quam divitibus, quia manifestiorem indicat gulæ concupiscentiam, cui nihilominus quamvis pauperes sint, satisfacere volunt cum rei familiaris jactura. Hoc genere gulæ deliquerunt Israelitæ, qui fastidientes manna, petierunt carnes, quibus guloso satisfacerent appetitui. Mater sancti Bernardi, mulier nobilis, crasso rusticoque alere solebat suas proles cibo, eas quasi ad eremum præparatura. Delicata permittuntur infirmis, qui naturæ in necessariis non possent sufficere, si ea tamen, quæ inviti sunt aut horrent, admitterent. Cum divitibus et delicate educatis, cibus quoque delicatioribus a puero assuetis, et cum his qui tenerioris sunt comple-

xionis, dissimulatur, ut comedant delicatiora, modo intentio sit casta, ut quaerant refectionem, non delectationis excitationem. Augustinus in regula sua etiam monachis, si viliora fastidiant, utpote non assueti olim in seculo aut cum parentibus, permittit melioribus refici, eosque vult propterea esse humiliores aliis, qui vilibus reficiuntur, quos æstimat feliciores.

Magnatibus quoque propter statum cibi pretiosiores admittuntur. Non quod illi gula non possint peccare, imo peccant et ipsi non raro neque leviter gula, etiam in vilioribus cibus. Non enim dicitur cibus vilis, qui vehementer delectat. Uno itaque verbo rei summam dicam : Querere delicatiora propter voluptatem tantum et gulæ, quæ inordinatum habet appetitum, edendique libidinem, et viliora propterea aspernari, non licet.

Tertia species est nimis studiose cibum, ut bene suaviterque gustum afficiat, parare, salsamenta et saporos peregrinos adjicere, qui non raro corpori nutriendo magis obsunt quam conducunt, ut, sicut ait Bernardus, famem non excitet cibus, sed sapor. Mira enim excogitant arte sua homines, ut provocent appetitum vel saturitate jam victum.

Quarta species est gulæ, nimium comedere, ingurgitare excedereque in cibi mensura. Hoc adeo faciliter non contingit Deum timentibus, ubi non est ciborum varietas aut accurata præparatio. Propterea qui simplici utuntur cibo et operantur, rarius infirmantur. Hoc genere peccaverunt Sodomitæ, ut dicitur in Ezechiele : *Hæc fuit iniquitas Sodomæ : Superbia, saturitas panis et abundantia, et otium ipsius et filiarum ejus*. Potest tamen fieri ex ignorantia, ut mensura excedatur absque gravi peccato, præsertim si non adeo sit gravatus cibo aut potu quin debita et officia sua possit implere.

Quinta species, nimis ardentem ad cibum se effundere, ut faciunt hi qui tum præcipitanter avidèque cibum sumunt, ut expectare nequeant, donec satis sit masti-

Magnatibus qui cibi permittuntur.

Cibum nimis delicate præparare quando peccatum sit.

Bernard.

Mensuram modumque excedere in comedendo quale peccatum sit.

Ezech. xvi, 49.

Irruere in cibum nimis avidè quid sit.

Sumptuosa atque delicata comedere quando quibusque vitiosum sit.

Delicata quibusque permittantur comedere.

catus : hujusmodi gulosi non cessant comedere, nisi fastidiant. Hoc genere gulosus fuit Esau, qui primogenita sua vendidit pro cibo, quem avide nimis concupivit.

Comedere
nimis frequenter
quid sit.

Fit quandoque tamen effusio animi super cibum, ut festinato sumatur cibus, ex vehementia famis. Hoc quamvis indecens sit et immoderatum, tamen caret (puto) gravi peccato, quia nihil intenditur nisi refectio.

Sexta species gulæ, est nimis frequenter comedere, anserum more, qui ubicumque viderint aquam, bibunt. Infirmi, laborantes, operarii, pueri, senes, comedunt sæpius, et parum qualibet vice. Veruntamen aliis, puta sanis, juxta quemdam philosophum, semel in die comedere sufficeret, bis toleratur, ter exceditur. Unde quidam dicebat : Qui in die manducat semel, deus, hoc est, divinus est : qui bis, homo est : qui ter, bestia est. Redeundo itaque ad Evangelium : convivium hoc Christi fuit, quo esurientes homines pavit. Esuriebant

autem tam spiritualem quam corporalem cibum. Nisi enim Dei verbum esuriissent, Jesum adeo ad remotiora loca non fuissent secuti. Verum cum Christi nec verborum suavitate, nec morum possent satiari dulcedine, ideo tam diu illi adhæserunt. Vos, filii, sicut cibum esuritis corporis, sicut quæritis, sicut denique suaviter sumitis, ita esurite, quærite et sumite multo magis animæ cibum. Qui enim corporis non appetit cibum, qui cibum fastidit ac rejicit, languorem gravem indicat stomachi. Sic qui Dei verbum audire renuit, quive fastidit nec retinet, non parum infirmus est mente. Cui jure timendum quoque est, se de illorum non esse numero, quibus Christus dicebat : *Qui est ex Deo, verba Dei* Joann. *audit* : sed inter illos constitutum, quibus 47. *dicit : Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.* Qui est cum Patre et Spiritu Sancto benedictus in secula, Amen.

IN SOLEMNITATE DEDICATIONIS ECCLESIAE

PARAPHRASIS IN EPISTOLAM

IN diebus illis : Vidi civitatem sanctam Jerusalem novam, descendentem de cœlo, a Deo paratam, sicut sponsam ornatam viro suo. Et audiivi vocem magnam de throno, dicentem : Ecce tabernaculum Dei cum hominibus et habitabit cum eis. Et ipsi populus ejus erunt, et ipse Deus cum eis erit eorum Deus. Et absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum, et mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra, quæ primo abierunt. Et dixit qui sedebat in throno : Ecce nova facio omnia. *Apoc. XXI.*

NEMINI mirum videbitur, cur hæc hodie lectio legatur in solemnitate dedicationis templi, si attenderit non hodie dedicationis memoriam agi lapidum, lignorum, cementi, tecti, vasorum, et hujusmodi materiarum templi, sed congregationis potius hujus sanctæ, quæ simul in unitatem Ecclesiæ hujus particularis sub uno Prælato, sub unoque pastore congregata est. Hæc tamen congregatio non est aut dici debet universa Ecclesia, sed quædam pars Ecclesiæ militantis. Universa enim Ecclesia militans omnes in se complectitur Ecclesias (ut sic loquar) particulares. Quia tamen hæc congregatio, hujusque loci fidelium conventus, qui in hanc domum colligitur, fide et sub regimine eodem tanquam civitas una simul unitur : ideo quidquid de una universaque Ecclesia legitur et intelligitur, etiam singulari Ecclesiæ huic tanquam universalis Ecclesiæ filiæ applicatur. Ait igitur Joannes : Ego Joannes in visione mentis ac in spiritu vidi civitatem sanctam Jerusalem, hoc est præsentem Ecclesiam militantem, quæ fide ac

charitate, legum parilitate, animorumque concordia cum Deo hominum unit multitudinem, non aliter atque civitas suos cives in unam congregationem coadunat cum suo rectore. Vidi, inquit, civitatem Jerusalem sanctam. Merito sancta dicitur, a qua omnis qui in peccato vivit mortali, coram Deo proscribitur. *Nihil enim coinquatum intrabit in illam*, quippe quam Christus dilexit, et tradidit semetipsum pro ea, mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ. Nemo igitur civitatis hujus est particeps, nisi sanctus a peccatis per virtutem sanguinis Christi mundatus. Dicitur quoque nova : siquidem lege Moysi antiquata, nova regitur lege gratiæ, puta Evangelica. Sequitur : Paratam a Deo tanquam sponsam ornatam viro suo. Revera, ut Ecclesia Christo esset sponso digna, paravit ornavitque illam Deus sacramentis, donis, virtutibus ac gratiis multis ac variis : quibus ut regina adstaret a dextris Dei in vestitu deaurato, circumamicta varietate. Adstaret, inquam, parata ad omne ejus beneplacitum, ut videat

*Apoc. XXI,
27.*

*Ps. XLIV,
10.*

Civitati
ur bona
ompare-
ur mili-
ans Ec-
lesia.

Ps. XLIV.
12.

Taberna-
culum cur
recte præ-
sens vocetur Eccle-
sia.

Matth.
XXVIII, 20.
Zach. II,
10.

Joann. XIV.
23.

voluntatem Domini, eandemque facit, audiens : *Obliviscere populum tuum, et domum patris tui, et concupiscet rex decorem tuum, etc.* Sequitur : Et audiivi vocem magnam de throno divinæ majestatis, dicentem : Ecce tabernaculum Dei cum hominibus. Tabernaculum recte præsens Ecclesia vocatur, quæ tabernaculum est militantium, in quibus Deus habitat, juxta quod Christus promisit : *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi.* Et in Zacharia ait : *Ecce ego venio et habitabo in medio tui.* Nobiscum enim est Dominus, sicut pastor cum ovibus, magister cum discipulis, pater cum filiis, medicus cum infirmis. Tabernaculum itaque Dei in quo Deus habitat, et quod præsens est Ecclesia, est cum hominibus, quemadmodum mater cum filiis, ita tamen ut ex ipsis filiis congregatis constituatur ea quæ dicitur Ecclesia mater. Et habitabit in eis, qui tabernaculum Dei esse meruerunt, idque per gratiam suam. Ipse enim est qui dixit : *Si quis diligit me, sermonem meum servabit : et Pater meus diliget eum et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus.* Et ipsi populus ejus erunt. Hi scilicet, qui ad hoc a Deo prædestinati sunt et electi, ut sint gens sancta, populus acquisitionis, redempti a Domino. Et ipse qui omnium est Deus per creationem, erit singulari peculiarique mo-

do illorum Deus : erit omne eis refugium et consolatio. Erit, inquam, illorum Deus : ad illum confugient, in illum sperabunt, illi servient, illum dicentem audient : *Ego protector tuus sum, et merces tua magna Gen. nimis.* Porro quæ sequuntur, non hic, sed in triumphante Ecclesia implebuntur. Tunc enim absterget illis omnem lacrymam ab oculis eorum, his scilicet qui hic euntes ibant et flebant mittentes semina sua, qui dicunt : *Super flumina Babylonis illic sedimus et flevimus, dum recordaremur tui, Ps. CX. Sion.* At modo, ubi transivimus per ignem, I. *Ibid. 12.* et aquam eduxisti nos in refrigerium. In iis electis mors neque naturæ, neque culpæ locum habebit amplius, neque luctus, neque clamor, cujusmodi in vita est præsentem : puta gementium et vociferantium. Neque dolor, qui lædat aut contristet, erit ultra : quippe quibus nihil molestum tristeve accidet ut hic, nolentibus. Hæc enim omnia jam prima abierunt. Transitoria enim hæc erant ac momentanea : quæ vero jucunda et felicia sequuntur, perpetua erunt. Et dixit qui sedebat in throno : Ecce nova facio omnia. Nova enim et gloriosa erunt ad immortalitatem resurgentium corpora. Nunc enim (ut Joannes dicit) filii Dei sumus, sed nondum apparuit quid erimus. Erit autem semper beatis novitas illa nova, nec ulla poterit vetustate antiquari.

EXEGESIS EVANGELII

IN ANNIVERSARIO DEDICATIONIS ECCLESİÆ, LUÆ XIX.

IN dedicationis Ecclesiæ solemnitate legi solet Evangelium de illo Zachæo, qui Dominum videre cupiens, dum ad hoc conatum suum extendit, etiam in suam domum meruit recipere. Unde exhilaratus, atque ad Dominum totus conversus, cum ante fuerat princeps publicanorum, omnia quæcumque injuste acquisivit, restituere

promisit, dimidiumque suorum bonorum in usum erogare pauperum. Quamobrem illico audire meruit Christi testimonium : Hodie salus huic domui facta est. Propter quæ verba, quia hæc domui huic Deo ejusque cultui dedicatæ aliquo modo applicantur, puta quatenus Ecclesiam seu congregationem hanc credentium, qui huc

sub uno pastore adunati sunt, significat, quorum singulariter hic et nihilominus cum Ecclesia universa una eademque est fides, unum baptisma, unus idemque Christus, hoc hodie legitur Evangelium. Quomodo ergo renovatur lætitia sub rememoratione dedicationis hujus Ecclesiæ, ita memoria quoque beneficii divini, quo in hoc loco congregationem Deus credentium filiorum suorum adunavit, renovatur : cui propterea potissimum in hac festivitate dicuntur laudes et gratiarum actiones, quod nos, o filii charissimi, vocavit in agnitionem Dei, deditque nobis potestatem filios Dei fieri, remissionemque accipere omnium peccatorum nostrorum. Dicit igitur sanctus Lucas Evangelista :

Ingressus Jesus, perambulabat Jericho.

Ex Luca aliisque Evangelistis colligitur hoc Evangelium quod hodie legitur, ejusque historiam, quæ de Zachæo refertur publicano, factam esse, dum ultimo ex civitate Ephrem Jesus rediens, converteret faciem suam iturus versus Jerusalem : ubi ultimo adveniens, tradidit se in manus inimicorum suorum, et in mortem. In quo itinere redeundi, dum occurreret urbs Jericho, introgressus perambulavit eam. Ibi cæcum illuminavit in via, et hunc Zachæum, ut sequitur, convertit, quomodo mox sequitur :

Et ecce vir nomine Zachæus, et hic erat princeps publicanorum, et ipse dives.

Qui in mundum venerat, ut filios Dei, qui dispersi erant in mundo, congregaret in unum, ille nunc etiam venit in Jericho, ut ovem quam ibi habebat electam, ad se vocaret. Non respexit qualis ante fuerit ille Zachæus (fuerat enim peccator, et egebat gratia Dei), sed attendit cujusmodi illum esset factururus, quam ferventem, quam devotum, quam justum, quam pauperem spiritu, quam denique execratorem priorum actuum suorum. Erat au-

tem, inquit, hic Zachæus princeps publicanorum. Publicani dicebantur hi, qui officia negotiaque habebant, aut negotiis hujusmodi præerant, quæ absque peccato tractari peragique non poterant, ut erant telonarii et qui similibus præerant officiis, qui a magistratibus telonea emerant. Quam ob rem data quotannis summa pecuniaria dominis, ipsi opprimebant miseros, et dure vectigalia exigebant, ut supra datam summam ad sua lucra et majorem quam expendissent pecuniam corraderent. Horum unus fuit publicanorum Zachæus : nec solum publicanus, verum etiam princeps publicanorum. Quæ res hodie quoque cum fiat, ut vendantur vectigalia, aut telonea, aut elocentur pro summa pecuniaria ad candelam ardentem : indeque qui eisdem colligendis præsumunt, ad sua lucra cumulanda avarius a pauperibus vectigalia exigunt, an excusari possit, videant illi, qui hujusmodi inhiant lucris, et qui vectigalia gravant, quique non miserentur pauperum. In tribus enim delinquebant publicani. Nam ab his exigebant, qui erant liberi ac immunes, vectigal. Nam et a Christo exigebant. Gravabant præterea homines, vectigal majus exigentes quam erat ex lege consuetum. Tertio defensionem tutam non præstabant, nec vias pontesque construebant, et alia quibus molestias evitare possent viatores negotiatoresque qui vectigalia solvebant. Vide, si non hodie fiant similia. Nemo tamen propterea velit dici publicanus. Verum aliud est dici, aliud esse. Novit Dominus qui digni sint ut nominentur publicani, tametsi a nobis nisi magno non velint tractari honore. Hoc modo plures reor habuisse commissiones Zachæum, officiaque hujusmodi, in quibus famulos habuit substitutos, quorum princeps et dominus fuit. Et ipse dives. Haud nocerent divitiæ, si juste forent acquisitæ, si non nimis avare quærerentur, si non tenaciter nimis in proximorum necessitatibus asservarentur, si non vitioso diligenter amore, si non ad luxum ostentationemve expenderentur, si denique possi-

Publicani
qui olim
dicti fu-
erint.

Publica-
norum de-
lictum tri-
plex.

Divitiæ
quando
non no-
ceant.

derentur, non possiderent : servirent, non imperarent. Imperant enim divitibus non raro, ut nihil ex omnibus quæ illis superfluo abundant, audeant possintve communicare pauperibus. Unde dives servus efficitur divitiarum, non dominus. Vide tamen hic, quia de Zachæo ea quæ laudem nullam habent, sed conversionis impedimentum, puta esse divitem, esse publicanum, esse principem publicanorum, accurate referuntur, quo major divinæ bonitatis fiat commendatio, majorque ac gloriosior habeatur conversio Zachæi, quanto illa hujusmodi divitum esse solet rarior. Neque enim Zachæum impediverunt a regno Dei quæ alios impediunt multos. Verum ut non impedirent divitiæ, quid fecit? Dimidium bonorum suorum (ut mox sequitur) dedit pauperibus. Divitias igitur ne se impedirent, illas abjecit. Quod divitum certe nisi rarissimus quisque velit imitari. Idcirco sua impedimenta retiaque, quibus a diabolo capiuntur dum amant, per illa etiam a diabolo retinentur. Quid opus est hic glossa aliqua? Nonne clara de hoc sunt verba Christi? *Quam difficile est, inquit, divitem intrare in regnum cælorum.* Itemque : *Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum cælorum.*

Matth. xix,
23.

Luc. xviii,
25.

Divitiis
quo pacto
amici Dei
in ipsius
gloriam
usi fuerint.

Luc. xviii,
26, 27.

Legimus certe de quibusdam divitibus amicis Dei, qui transierunt foramen acus : sed hi non quæsierunt divites fieri. Dominus enim benedixit eis, quia omnia quæ habebant, ordinarunt in gloriam Dei, in hospitalitatem peregrinorum, in usum pauperum : propter divitias nihil facti superbiore nec injustiores. Nec si etiam illas iterum amitterent (quod eos non amasse divitias fuit indicium) facti sunt tristiores. Si itaque illos imitari volueritis, eritis vós, divites, salvi omnes. Et contra difficultatem cameli per foramen acus transituri (ut habetur in comparatione Christi) si, ut Apostoli, quæsieritis : Quis poterit salvus fieri? Audietis : Quod impossibile est apud homines possibile est apud Deum. Ego vero nisi alia signa in vobis videro, divites,

qui estis avari, nullam habeo spem, ut foramen illud angustum cum divitiarum vestrarum gibbo transeatis. Neque enim Zachæi, neque Matthæi vos exempla invitabunt, neque etiam Christi terrebunt verba, ut mores vestros mutetis, unde salutem vobis audeam promittere. Si namque salus vobis futura est, necesse est primum ut prorsus in vobis fiat mutatio, ut ex superbis efficiamini humiles, ex divitibus inflatis pauperes spiritu, ex austeris mites, ex præsumptuosis timentes, ex avaris liberales, ex duris corde, compatientes et misericordes. Quod quamdiu non video, nihil vobis audeo promittere aliud quam quod Dominus dixit : *Quam difficile intrabunt divites in regnum cælorum.* Et illud : *Væ vobis, divites, qui habetis hic consolationes vestras.* Scio enim quod illud propheticum vobis conveniat : *Si Æthiops aut pardus potest mutare pellem suam, sic et vos potestis benefacere, cum didiceritis male,* id est, credam vos misericordes in pauperes, et bona vestra distributuros, cum videro, et cum desieritis esse avari.

Luc.

Jer.
23.

Et quærebat Jesum videre quis esset, et non poterat præ turba, quia statura pusillus erat.

De Christi gloriosis miraculis, de ejusdem suavissimis et verbis et moribus multa Zachæus audierat. Unde cor ejus inclinabatur ad Christum, desiderabatque illius habere notitiam ac familiaritatem, licet id fateri non auderet. Cupiebat itaque videre Jesum, ejusque suavitatem contemplari. Quod cum difficile ei esset in turba, propterea quod statura pusillus erat, ideo ad aliud quod sequitur sese convertit consilium. Et tamen hic advertendum, multos æque impediri turba et societate peccantium, qui si inter pios viverent homines, converterentur ad Christum. Sciamus igitur in turba non posse videri Christum : sive turba homines significet irreligiosos inordinatosque sine lege, homines puta, qui secundum carnem vivunt, nihil in spiritu sapientes : sive sensus significet dis-

tractos et multitudine terrenarum curarum, imaginationum, phantasmatumque varietate turbatos : ascendat super turbam, et impedimentis omnibus superior atque potentior fiat oportet, ut Christum videat.

Et præcurrens, ascendit in arborem sycomorum, ut videret illum, quia inde erat transiturus.

Magnum erat desiderium Zachæo videndi Christum. Unde quamvis princeps esset ac dives, et inter suos honoratus, immemor tamen gravitatis, desiderio ac devotione plenus, ascendere non erubuit sycomorum, hoc est, sylvestrem ficum, quo Christum videret. Erat Herodi quoque desiderium videndi Christum. Nam de occasione sibi data Christum videndi Christoque loquendi est gavisus, sed ex devotione haudquaquam hoc erat illi desiderium, quin potius ex vana curiositate, qua videre cupiebat aliquid rarum aut novum. Proinde Evangelista dicit de eo, quod sperabat signum aliquod videre de Christo. Quod cum Christus nollet ostentare, sprexit ipsum Herodes cum omni exercitu suo, et in alba illum veste ceu fatuum Pilato remisit. Non hoc modo Zachæus Christum videre concupivit. Ad Christum ejus alia erat mens, quam Herodis. Porro juxta mysticum sensum intelligimus nobis in arborem crucis ascendendum, ea quæ Christus pro nobis passus est contemplando atque nostræ fidei, devotionis atque amoris oculos pascendo. Ibi enim recte videtur Christus, ibi charitas, ibi misericordia ejus agnoscitur, ibi humilitas, ibi patientia, ibi ejus denique mansuetudo nobis declaratur.

Et cum venisset ad locum, suspiciens Jesus vidit illum, et dixit ad eum : Zachæe, festinans descende, quia hodie in domo tua oportet me manere.

Non casu aut fortuito accidisse putes, quod in arborem sycomorum suspexerit Jesus. Sciebat enim quis ibi esset, sciebat

qua ascendisset ratione. Itaque suspiciens Jesus vidit Zachæum, non tam respectu corporali, quam respectu pietatis, qua Zachæi devotionem probavit et desiderium. Unde quomodo Zachæo bonum erat videre Christum, ita multo erat eidem melius videri a Christo. Itaque vidit Jesus Zachæum videntem se diligitque diligentem se. Ideo autem Zachæus desiderabat videre Christum, quia scintillas dilectionis devotionisque guttas jam in cor ejus Christus mittebat. Unde divini roris instillatione liquefactus animo erat Zachæus inquietus, nisi cito Domini notitiam, gratiam aut familiaritatem assequeretur. Itaque suspiciens Jesus vidit in arbore Zachæum, electum videlicet illum pomum : et mox ad illum conversus, benignitatem et dulcedinem suæ charitatis prærogans, dixit : Zachæe, festinans descende. Ostendit divinitatis sibi inesse virtutem Jesus, qui in aliena terra constitutus, ignota nosceret, et cui omnis creatura est nominata. Dicit igitur : Zachæe, novi te quis sis, novi te ex nomine, novi cur ascenderis arborem. Non solum me tibi videndum præbeo, sed ad longe etiam majorem tum gratiam tum familiaritatem te recipiam. Festinans igitur de arbore descende, quia hodie in domo tua materiali me oportet manere, qui jam in corde tuo recumbo. Mihi hodie et discipulis meis ministrabis cibum corporalem : ego vero te reficiam gratia et illuminatione perfectiori. Vide mansuetissimum, vide piissimum cor Jesu, quam nihil aspernatur hominem peccatorem modo bonæ sit voluntatis. Nihil de peccatis illi veteribus exprobrat, sed etiam merito pro illis imputat, si dignatur Dei gratiam a se non procludere, si Christum desideret recipere. Et quamvis de illius domo ac prandio parum esset Dominus Jesus sollicitus, ut scilicet ibi manducaret : voluit tamen noviter converso familiariter se benignum exhibere, atque plusquam desiderare auderet, præstare. Quando enim Zachæus suorum peccatorum sibi conscius ausus fuisset Sanctum Dei, quem venerabatur jam et

Zachæus
cur Christum
videre desideravit.

Desiderium
videndi
Christum
quam
merito
Herodi
et
Zachæo.

Luc. XXIII.
1.

Crucis
tor quo-
modo my-
lice ascen-
da.

amare incipiebat, ad convivium invitare, nisi Dominus seipsum ultra ad hoc exhibuisset? Novit enim Jesus revera, cujusmodi Zachæi erat desiderium, licet Zachæus seipsum attendens, nihil hujusmodi præsumere audebat, ut ad se Christum vocaret. Illum igitur præveniens Dominus Jesus, etiam quod ne cogitare quidem ad rogandum audebat Zachæus, hoc illi præter spem obtulit, quo fidem faceret eidem, ad integram se eum amicitiam recepisse.

Sed numquid, filii, hoc propter Zachæum fecit solum? Minime. Siquidem in Zachæo quod fecit, se ostendere voluit itidem singulis nostrum facturum. Voluit nos expectare a se, quod Zachæo ultro obtulit: paratum scilicet se esse, venire ad nos, et in domo nostræ conscientiae recipi, ibi habitare, ibique (si modo promptam illi obtulerimus voluntatem ferventemque devotionem) nobiscum convivari. Vide igitur bonitatem cordis Jesu. Nihil optaverat Zachæus nisi videre Christum. Non enim grandius aliquid præsumberat. Tantum aberat, ut Dominum fuisset ausus in domum suam invitare. Ad quam tamen misericordissima Jesu bonitas, licet verbis aut signis externis minime invitata, desideratissima tamen invitavit seipsam dicens: Quia in domo tua oportet me esse: quasi humano modo loquens et affectu, ac si diceret: Non possum me continere, quin tecum esse velim in domo tua. Propterea noli mihi moram facere, sed festinans descende, quia aliter fieri non potest. In domo tua oportet me manere. Quid

Benignitas Jesu in receptione poenitentium quantum.

nobis, filii, hac pietate dulcius? Quid hac benignitate optatius? Non spernit nos miseros, sed gaudet, et quasi mater desiderio advenientis filii cruciatur, ut redeamus ad ipsum. Nonne et hoc ipsum in parabola prodigi filii ostendit? Se enim comparatum vult patri, qui prodigo filio revertenti occurrens, nihil delictorum illi exprobrans, nihil minans suppliciorum, non illum terrens, non austere objurgans nec torve quidem aspiciens, sed universæ offensionis pristinae immemor, quantocius festinavit

et ad amplexus illum recepit paternos: gaudens quod vel sero redeuntem filium post peccata reciperet. Itaque quomodo ille pater fecit in filio suo, ita nobis omnibus, si ad ipsum redierimus, faciet Deus. Ideo enim hanc parabolam (ut dixi) nobis retulit, quo disceremus quam simili, imo quam maxima quoque clementia, si ad illum redierimus, nos sit suscepturus.

At ille festinans descendit, et excepit illum gaudens.

Nihil audire Zachæus potuisset optatius, nihil sibi potuisse videbatur suavius contingere aut gloriosius, quam quod Dominus Jesus, quem in cordis jam receperat hospitium, dignaretur pariter ad se in domum suam intrare. Quod ubi futurum audivit, Christum excepit gaudens. Discimus hic quandocumque a nobis, aut Deo, aut proximo, sive obedientia, sive obsequium seu eleemosyna exhibenda fuerit, alacres et hilares occurrere. *Hilarem enim datorem diligit Deus.* I. C. 7.

Et cum viderent, omnes murmurabant, dicentes: quod ad hominem peccatorem divertisset.

Bis murmuratores isti peccaverunt. Primo, in eo quod Zachæum judicabant peccatorem, qui erat poenitens et amicus Dei. Sed dicis: Quomodo aliter de illo sentire possent, qui heri et nudiustertius publicanum agnoverant? Dicendum: Potuerunt aliter, imo debuerunt aliter de Zachæo, aut de omni proximo sentire. Siquidem etsi præteritam vitam judicare potuissent, quam sciebant malam, præsentem tamen ejus animæ statum judicare non potuerunt: quia conversio hominis est momentanea: et nihil adeo est durum, quod misericordia Dei penetrare, emollire et sanare non possit: nihil adeo tenebrosus, quod non subito queat illuminare. Non igitur homines illi cor Zachæi videre potuerunt, qui erat jam poenitens et Christi amicus. Idcirco illicitum erat eis judicare, sed potius spe-

Mur-
toru-
catu-
plex

Judicare
hos quam
sit pericu-
losum.

rare debebant meliora. Vides quam ambiguum, quam incertum, et quam periculosum sit hominem judicare? Tu igitur neminem in terra judices, sed spera et crede unumquemque esse salutis suae memorem: ut qui heri, imo qui paulo ante fuerit peccator, jam non sit peccator. Eam ob rem ut tutus a periculo sis, Christus tibi judicare prohibuit dicens: *Nolite judicare, et non judicabimini*. Et Paulus: *Nolite ante tempus judicare*. Itemque: *Tu quis es qui judicas alienum servum? Suo domino (non tibi) stat aut cadit. Stabit autem, etc.*

Luc. VI,
7.
1. Cor. IV,
5.
Rom. XIV,
4.

Stans autem Zachæus, dixit ad Jesum: Ecce dimidium bonorum meorum, Domine, do pauperibus, et si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum.

Conversio
ad Deum
perfecta
ut sit.

Perfecta ad Deum conversio radicem omnem amputat peccatorum. Cupiditas namque radix est et causa multis peccandi. Hanc ut eradicaret Zachæus, dimidium bonorum suorum in usus promittit pauperum se erogaturum. Verum, quia eleemosynarum distributio Deo accepta non est de bonis injustis: ubi fraudem proximo fecisti, ibi quod injuste tenes, aut quod illicito ei abstulisti modo, primum teneris ei restituere. Quod non ignorans Zachæus, adjunxit: Si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum. Vide hic quantum profecerit mox Zachæus a Christo illuminatus. Voluit autem hoc propositum suum palam idcirco profiteri, quo Christum excusaret contra murmuratores, monstraretque quanta Christus fuisset usus sapientia circa se, quem non aspernando ut publicanum præterisset, sed benigne alloquens, et seipsum in domum illius non vocatum invitans (quod raræ maximæque amicitiae solet esse indicium) tanta mox ad pœnitentiam et conversionem mutatione se perduxisset, ut quantum temporalibus lucris olim inhiasset, tantum illis nudari jam desideraret. Neque enim promisit se daturum pauperibus, redditu-

rumque his quos fraudaverat, sed loquitur de præsentī: Ecce, inquiens, do et reddo. Do eleemosynam, reddo fraudata. Et quamvis primo reddenda sunt injuste acquisita, ut Deo fieri possit eleemosyna accepta, et hoc in executione; tamen hic quo pronitatem ostenderet, non solum quæ debuit, sed quæ supererogare potuit ac voluit, dandi, præmisit donationem in loquendo eleemosynæ, quam redditionem. Alio tamen ordine executus est, contra morem quorundam, contra quos Sapiens dicit: *Ne dicas amico tuo, vade et revertere, et cras dabo tibi, cum statim possis dare*. Et iterum: *Cor inopis ne afflixeris, et non protrahas datum angustianti*.

Prov. III,
28.

Eccl. IV,
3.

Ait autem Jesus ad eum: Quia hodie salus domui huic facta est, eo quod et ipse filius sit Abrahæ. Venit enim Filius hominis quærere et salvum facere quod perierat.

Salutem domui huic factam Christus significans, animam vult intelligere Zachæi, quæ desiderando, annitendo, amando, obediendoque salva facta est: quam hic Dei vocat ideo domum, quia Deus animæ est inhabitator. Venerat namque salvum facere Jesus in mundum id quod perierat. Unde maxime cum his conversari debuit, quos ope sua egere, atque salutis quærere remedium noverat. Quasi enim murmuratoribus respondere voluisset: Quid mihi, inquit, indignamini, quod hominem peccatorem alloquor, quod ad illius hospitium non vocatus me invito? Propter hujusmodi in mundum ego veni, non ut peccatores maneant, sed ut convertantur, et in me vitam habeant. Non aspicio, quæ hactenus peccator fecit, sed quid posthac facturus sit, observabo. Offero ei gratiam et amicitiam meam, quam vobis etiam omnibus, si vultis, offero. Si hanc recipit, si ad me accedit, si ex peccatore fit justus, vos cur me calumniamini, quod ad hominem peccatorem diverterim, cum male judicetis peccatorem, qui Dei amicus factus est?

Est enim Abrahæ filius, non ex ejus sanguine natus, sed fidei et devotionis Abrahæ imitator. Dominus noster Jesus Christus nobis tribuat sui agnitionem, sui amorem, et ad se confidentiam, ut nihil

nobis libeat, nihil nos afficiat, nisi quod et divinam voluntatem oblectet, et nostræ saluti non repugnet, qui est benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM SOLEMNITATE

TEMPLUM DEDICANDUM FORE TRIPLEX : QUAQUE REVERENTIA LOCA DEO DICATA HONORANDA.

DOMUM tuam, Domine, decet sanctitudo. Psalmo XCII, 5.

Hodie, charissimi, festum agimus diem dedicationis hujus domus. Nec nova est hæc festivitas et observantia, sed vetustissima est, ab initio quo domus in templum cœperant Dei mutari, ad nos usque derivata. Tunc enim domus hominum et ædes cœperunt propter abjiciendum usum profanum, sub quo ante fuerunt, aliqua solemnitate renovari, et Deo dedicatæ in usum divinum ac Dei cultum consecrari : ut sic minus licenter terrena ibi posthac agerentur negotia, ubi Domino Deo semel fuisset sacrata domus aliqua.

Domus
Deo dedi-
canda tri-
plex quæ
sit.

Est autem triplex domus, cujus dedicationis hodie agitur memoria. Prima domus est templum hoc materiale, quod aut ex alia domo profanis usibus olim applicata, in Dei est templum mutata: aut a novo propterea, ut ibi sit cultus Dei, ibique administrantur ea, quæ nobis ad salutem sunt necessaria, est constructa. Neque enim locum hic habet hæreticorum calumnia dicentium, omni loco esse orandum, nec orationi applicari domum debere singularem. Verum est, filii, in omni loco orandum, nec ullum esse ubivis locum, quo non possit orari, nihilominus congruum maxime fuit, Deo peculiarem assignari locum, quo conveniamus Christiani hujus congregationis omnes, quo Deum simul laudemus, simul oremus, et quæ petimus facilius ita in oratione conjuncti (juxta illud : *Si duo vel tres consenserint super terram pro qua-*

cumque re petierint, fiet illis a Patre meo) impetremus. Si enim aliis usibus distinctas habemus officinas et habitacula, quomodo divino cultui, divinæque laudi non habere-mus domum, ubi ad Deum oraturi accedamus, congruam atque peculiarem? Si tu, quamvis omni in loco cœnare aut dormire possis, habes tamen singularia, distinctaque loca, ubi tibi cœnandum, ubi operandum, et ubi dormiendum est : quare non haberes cum aliis multis vel unam domum, cujus vel contemplatio, vel ingressus te mox admoneat ad orandum, ad laudandumque Deum, quo etiam venias ad auscultandum de Deo prædicantem, moribusque te sanctis instituentem? Nonne congruum est, quomodo profanis sunt rebus loca propria instituta, ita negotio Christi et animarum sit locus proprius, qui huic sancto studio docendi, qui etiam orandi exercitio tanto sit convenientior, quo ab aliis fuerit quibuslibet negotiis alienus? Jure igitur ac merito locus esse debet Deo, Orationi, Dei cultui, divinæ laudi, sacrificiis, sanctæ eruditioni et sacramentorum administrationi institutus ad gloriam Dei et salutem animarum.

Legimus autem in veteri Testamento, quod etiam profanam domum, hoc est, profanis usibus accommodandam, quis ædificans, hanc sibi dedicabat. Inde est enim illud, quod Dominus ituris in bellum fecerit præcone clamari : Si quis ædificaverit domum, et nondum dedicaverit eam, redeat ex prælio domum, et domum suam

Matth.
xviii, 19.

Dei
5.

primo dedicet, ne fortasse illo mortuo inter præliandum, alius sibi dedicet istam domum. Erat autem dedicatio illa novarum hujusmodi domorum nihil aliud quam initium illam domum inhabitandi cum aliqua solemnitate et gaudio inter amicos. Quæ res ad Dei quoque domum est applicata, ut in dedicatione domus Dei, aut in ejus dedicationis memoria, annua sit lætitia, spiritualisque epulatio animarum in donis gratiarum Dei et in indulgentiis peccatorum. In cujus signum in exteriori quoque apparatu convivantium amicorum et peregrinorum religiosa tunc solebat observari hospitalitas. Verum utinam eadem nunc sit religiosa, utinam non sit illa nimia nec sola. Est igitur tenendum dedicationem domus Dei et altarium in veteri Testamento habuisse exordium et figuram, unde caeremoniis legis transeuntibus, multæ religiosæ observantiæ Judæorum, licet alio fine ac nomine quam olim observantur, quæ tempore Evangelii Christo et Ecclesiæ accesserunt. Nam ut nonnihil inde recenseam, Jacob Isaac filius sub lege naturæ constitutus, et fratrem suum fugiens Esau in Mesopotamiam, ubi in itinere constitutus, sero ivit ad locum orationis gratia simulque et requiei, quo Abraham olim ejus avus Isaac eduxerat, eundem ibidem Domino, nisi iterum a Deo fuisset prohibitus, immolaturus. Ibi igitur ad dormiendum se reposuit. Vidit autem in somnis tunc scalam stantem super terram, et cacumen illius tangens cælum: Angelos quoque descendentes et ascendentes per eam, et Dominum innixum scalæ loquentem sibi. Qui quum evigilasset, dixit: Vere Dominus est in loco isto, et ego nesciebam. Pavensque ait: Quam terribilis est locus iste. Non est hic aliud nisi domus Dei, et porta cæli. Vocavit igitur locum illum Bethel, id est, domum Dei. Hic est locus (ut prædixi) quo Abraham immolare voluerat filium suum Isaac. Hoc in loco olim David post numerationem populi, ira Domini sæviante, et peste ultra septuaginta millia hominum percutiente, Dominum

ut contineret se ab interfectione populi, oravit: vidensque Angelum evaginatum gladium in vaginam reponentem, Dominum intellexit placatum. Empta igitur parte illius loci ab Ornam Jebusæo, altare Domino constituens, obtulit victimas, dixitque: *Hæc est domus Dei, et hoc altare holocaustum Israel.* In eodem etiam loco in monte Moria dicto, postea Salomon templum Domino dedicavit. Vides quam peculiari sibi modo, ac quodam privilegio sanctitatis Deus locum illum per multas generationes, ubi tandem sibi templum construeretur, elegit? Est igitur omni veneratione ac devotione locus ille etiam apud nos, qui templum seu domus Dei dicitur, habendus. Propterea enim, quia Deo dedicatus est, ideo nihil profanum, nihil quod Dei cultum, Dei honorem, aut animarum non afferat salutem, ibi tractandum est. Quanta enim sanctitate templum suum a nobis velit observari Deus, ostendit olim tempore Moysi in dedicatione tabernaculi et altaris, quando populus in egressu de Ægypto morabatur in deserto. Tunc enim Moysi Dominus præcipiens de sanctificatione altaris, dixit: *Assumpto unctionis oleo unges tabernaculum cum vasis suis, ut sanctificentur altare holocausti, et labrum cum base sua, omnia unctionis oleo consecrabis, ut sint sancta sanctorum.* Quibus consummatis, operuit, inquit, *nubes tabernaculum testimonii, et gloria Domini implevit illud. Nec poterat Moyses ingredi tabernaculum fæderis nube operiente et majestate Domini coruscante.* Vides quomodo Domino hæc consecratio, dedicatioque tabernaculi (licet non fixum erat sed resolutum, a Levitis portabatur in itinere, et rursus erigebatur) placuit, qui coruscatione majestatis suæ ea quæ facta erant palam probavit? Lege quoque templi dedicationem tempore Salomonis, quod miris atque incredibilibus sumptibus erat extructum, quippe ubi nihil erat, quod auro non esset opertum, aut quod non ex purissimo auro esset fabricatum. In cujus constructione Salomonem Dominus adhortans conforta-

I. Paral.
xxii, 1.

Loca Deo
dicata
quanta sint
reverentia
colenda.

Exod. xi,
9.

Genes.
xviii, 17.

vit. Hujus dedicatione quoque admirabili solemnitate celebrata, ubi Salomon Dominum, ut templum hoc clementer aspiceret, et petitionibus multiplicibus enumeratis, in illo orantes nunquam non exaudiret, locumque ipsum singulari benedictionis excellentia dignaretur, orasset : non sine ostensione majestatis suæ, qua facta, qua a se petita, et qua oblata sibi in universum grata, acceptaque esse et rata semper fore commonstravit. Deinde quum in Babylonem abducti essent Judæi, dirutoque a Chaldæis templo, post septuaginta annos soluta iterum captivitate illa Babylonica sub Cyro et Dario regibus, Judæi redeuntes denuo templum ædificaverunt, et Domino dedicarunt. Quod ubi sub Antiocho Epiphane spoliatum, profanatum, et quoad multa dirutum rursus fuit, Judas Machabæus altari novo constructo, quidquid demolitum fuerat, reparavit, mundavit, templumque vasis novis ornavit, ac iterum Domino dedicavit. Et hæc est domus quam post annos multos Dominus Jesus intrans, et ementes vendentesque, hoc est, negotiatores ibi inveniens, flagello de funiculis facto omnes ejecit, dicens : *Domus mea domus orationis vocabitur : vos autem fecistis eam speluncam latronum*. Vides nunc quomodo templum Dominus Jesus suam domum vocat, quomodo pro illa, ut casta maneat ac pia, utque nihil in ea, nisi propter quod ædificata atque dedicata est, fiat, zelatur : quamvis in illo templo, aut alio quovis anteriori nihil, cujus gratia tanta deberetur illi loco veneratio, haberetur, quod ad nostri templi dignitatem posset comparari ? Nihil enim ibi nisi quod figura esset eorum quæ sunt novi Testamenti, sacrum continebatur. Mactabant et immolabant pecudum carnes, ponebant panes propositionis, nutriebant ignem in altari, incendebant luminaria, lavabant se, purgabant se hostiis, judicabantur de lepra, aut non lepra. Verum in his omnibus nihil erat, quod sub novo Testamento in nostris agitur templis. Siquidem nobiscum est, et in templis nostris offertur ho-

stia vivens, caro et sanguis Domini nostri Jesu Christi, panis qui de cælo descendit. Ibi administratio fit sacramentorum, peccatorum remissio, prædicatio Evangelii, ibi baptismus, et hujusmodi alia omnia sacra. Et idcirco in Templo nobiscum medicinarum unguentorum est apotheca, unde infirmis succurritur. Sunt enim in Ecclesia sacramentorum remedia, quibus variæ infirmitates curantur. Alii enim infirmi sunt ad pugnandum, quibus datur confirmatio. Alii ad vivendum quibus administratur panis vitæ seu Eucharistia. Alii ad continentium quibus datur matrimonium. Alii morbis aliis variisque languent, qui confessione purgati sanantur. Ad hæc omnia aliaque similia morborum genera, est medicinarum, unguentorum aromatumque penu quoddam, ubi eadem servantur, templum scilicet Deo dedicatum. Secundo, Dei templum apud nos cœlestium est thesaurorum gazophilacium. Ibi enim veniæ et peccatorum remissiones administrantur, ibi dona Spiritus Sancti, ibi sanitarum beneficia impetrantur, ibi exaudiuntur ad Deum factæ orationes. Tertio est schola cœlestium præceptorum, et eruditionis salutaris. In templo enim docetur Evangelium, observantia mandatorum Dei, eruditio sacra multiformis, unde alii terreantur, alii compungantur, alii luceant, alii gaudeant, alii inflammentur Dei amore, alii consolationibus repleantur. Quarto, est ibi aula cum Deo colloquendi, Deum laudandi, Deum colendi, Deum orandi. Quinto, quia ibi Christi, angelorum, sanctorum, electorumque est curia. Ibi enim moratur, ibi offertur ac immolatur ille qui dicit : *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi*. Ibi angeli sancti psallentibus, Deumque laudantibus assistunt. Ibi Dei electi ardentibus desideriis se Deo conjungunt. Propter hæc omnia rectissime dicitur domus Dei, domus ad hæc omnia Deo dedicata : cujus dedicationis hodie annua dies agitur. Unde lætamur, Deum laudamus, Deoque gratias agimus.

Secunda domus Dei est populus ille, at-

Matth.
xxi, 13.

Templa
Evangelicæ legis
quibus dignitatibus
excellant
veteris legis
templum.

Ap-
ungu-
rum.

Gaz-
laci-
lesti-
thesa-
rum.

S
coele-
stium
præc-
rum.

Aula

Curia
gelon-

xxvii

D
Dei
tuali-
sit.

que hæc sancta congregatio in hanc Ecclesiam adunata, id est, vos, scilicet, qui sub uno pastore aut Prælato gubernamini, docemini, atque pascimini. Et hæc est Dei domus spiritualis, quæ in materiali hac domo Dei, sive per templum hoc significatur. Hoc templum spirituale Christus sibi construxit, adunavit, atque dedicavit per adoptionem et sanctificationem omnium animarum salvandarum, quæ ex præteritis, præsentibus et futuris electis Dei in unitate fidei et charitatis in unam hanc Ecclesiam, universalis Ecclesiæ filiam, colligitur, quæ tamen cum universa Ecclesia nonnisi una est, et ad distinctionem aliarum singularem Ecclesiarum (quemadmodum etiam reliquæ Ecclesiæ), est pars tantum Ecclesiæ, quæ simul tamen omnes unam Ecclesiam generalem constituunt omnium matrem. Comparatione itaque totius Ecclesiæ, hæc Ecclesia nostraque congregatio pars seu filia est totius Ecclesiæ, eidem ut filia subjecta, quippe quæ eodem spiritu sanctificatur et regitur. Hujus ecclesiæ dedicationis festum agere, filii, nihil aliud est quam in gratiarum actione, in hymnis et laudibus rememorari beneficii divini, quo Deus plebeculam hanc vocavit in sui agnitionem, quo etiam donavit ei non solum credere in se, sed et se, hoc est, Deum diligere, populum Dei esse, Dei mandatis obtemperare, et pro ejusdem amore laborare et pati. De hac igitur festivitate audi quid Bernardus devotissimus sentiat, dicens : Festivitas hodierna, fratres, tanto nobis esse debet devotior, quanto familiarior est. Nam cæteras quidem sanctorum solemnitates cum Ecclesiis aliis habemus communes, hæc vero sic nobis est propria, ut necesse sit vel a nobis eam, vel a nemine celebrari. Nostra est, quia de ecclesia nostra : magis autem nostra, quia de nobis ipsis. Miramini forsitan et erubescitis festa celebrari de vobis : sed nolite fieri sicut equus et mulus, quibus non est intellectus. Quid enim lapides isti potuerunt sanctitatis habere, ut eorum solemnia celebremus ? Habent utique sanctitatem, sed propter

corpora vestra. An vero corpora vestra sancta esse quis dubitet, quæ templum Sancti Spiritus sunt, ut sciat unusquisque possidere vas suum in sanctificatione ? Itaque sanctæ sunt animæ, propter inhabitantem Spiritum Dei in vobis. Sancta sunt corpora propter animas : sancta est etiam propter corpora domus. An experimentum quæritis ejus, de qua loquimur, sanctitatis ? Multi certe vestrum de peccatis exiere, in quibus computruerant, sicut jumenta in stercore suo, jam vero convaluerunt de infirmitate, fortes facti sunt in bello. Quid mirabilius, quando is qui prius vix per biduum poterat a luxuria, crapula, et comessionibus, et ebrietatibus, a cubilibus et impudiciis, cæterisque similibus et dissimilibus vitiis continere, nunc ab eis multis continet annis, tota utique vita sua ? Et quanquam hæc superiora ad monachos loquatur Bernardus, apud quos perfectior est conversio, inveniuntur tamen inter nos, filii, (ut credo) non pauci quoque, qui præteritam et in peccatis male actam vitam exosi, pœnitent operum suorum, studentque summopere, quæ lugent et detestantur, eadem non iterare. Quid hi, inquam, per conversionem et gratiam Spiritus Sancti aliud quam Domino Deo sunt dedicati, atque ejus proprii effecti ? Videte igitur si non recte dedicationis hujus diem cum gaudio et festivitate celebrent ? *Beatus enim populus*, non cui promptuaria sunt plena, aut cui prospera tantum affluunt et cuncta fortunata, sed cui *Dominus Deus ejus*. Hunc igitur digne festum agamus diem, qui nos in proprios sibi assumpsit, dicens : Et ego ero illorum Deus, et habitabo in eis ; nobis dicentibus : Nos autem populus tuus sumus, et oves pascuæ tuæ. Nam quando per manus Episcopi primum hæc domus materialis Domino dedicata est, nulli dubium sit propter nos hoc factum esse : nec propter illos tantum qui tunc fuere præsentis, sed propter nos, qui secuti illos sumus : imo et propter eos, qui nos sequuntur, et quicumque hoc in loco usque in finem seculi Domino sunt

I. Thess
IV, 4.

Rom. VII
11.

Ps. CXLIII.
15.

Templi
spiritualis
dedicationis
festum
quomodo
agatur.

Ps. XXXI.
2.

Templum
animæ
quando
Deo dedi-
catur.

servituri. Tertia : domus Dei est, quævis anima sancta, quæ dedicatur, consecratur Deo in baptismo, efficiturque templum Spiritus Sancti, et habitatio Dei. Hujusmodi domus fuit Zachæus, cujus laus et memoria est hodie in Evangelio : de quo refertur etiam, quod hodie salus huic domui facta est, ubi divinæ in se gratiæ respectum accepit. Hujus dedicationis festum agere, nihil aliud est quam beneficii divini accepti memorem esse, quo te gratia sua ut inhabitaret, elegit. Hanc igitur Domino

domum ornemus, filii, quomodo ornaretur palatium regium, quod rex aut Imperator venturus esset ingressurus. Si enim tantopere regis curatur habitatio, ut munda sit, ut amœna, ut ornata, quanto decet ornatu illam venustari, quam sibi elegit Deus? Simus igitur mundi corde et immaculati, ut templum Deo dignum esse mereamur, cui nihil insit inquinatum aut immundum, quod abominetur Dominus noster Jesus Christus, qui est benedictus in secula, Amen.

IN LAUDEM

D. JOANNIS JUSTI LANSPERGII

EPIGRAMMA

JUSTUS Joannes claro Lanspergius ortu
Bavariam studiis excoluit patriam.
Nomine non tantum justus, sed rebus honestis
Justus uterque parens, justus et ipse fuit.
Palladios frutices et Christi robora carpens
Æthereum niveo pectore trivit iter.
Quum sacris animum scriptis ornasset acutum,
Illecebras fugiens Carthusiam petiit.
Deliciis animum studio subtraxit opimis,
Prædulces epulas viribus effugiens.
Æra sub æterno ferventer rege merebat;
Hæreticis terror dæmonibusque fuit.
Arrepto fidei furias mucrone fugabat,
Sidereo clypeo vicerat omne scelus.
Præbebant, necnon fortia scripta virum.
Ante oculos semper Christi radiebat imago,

Ante oculos semper Virgo sacrata stetit.
Justitiam coluit magna pietate celebrem,
Quam Deus immenso misit ab axe pater.
Nunquam prosiliit Titan rubicundus ab ortu
Quin properet mensæ sacra parare Dei :
Verba nec incassum summo de pectore fudit,
Sed lingua valido frena labore parat.
Sæpius adversa pressus valetudine miles,
Attamen infracta mente pharetra tulit.
Luxuriæque patrem sævum contempsit Iacchum
Specula lascivæ sprevit amara deæ.
Otia non fovit, salsis sudoribus omnes
Scripturæ nitido pervolat ore locos :
Haud secus ac tenui lætos cum murmure flores
Sedula lustrat apis, dulcia mella legens.
Cum jam spectaret tantis erroribus orbem
Inversum, mortis sæpe diem petiit.

INDEX

ELENCHUS

LOCORUM NOTABILIUM

HUIUS VOLUMINIS

A

Abnegare semetipsum quid . . . . . 99 abnegationis nostri ipsorum exemplum in Christo quod. . . . . 272 abortivum cur se nomet Apostolus Paulus . . . . . 330 Abraham uti in spem contra spem crediderit. . . . . 409 abstinentia a carnibus et vino cur Deo sit accepta . . . . . 339 Accedendum quomodo sit ad Deum. . . 444 accepta esse Deo plurima, quæ tamen non præcepit. . . . . 338 accommodare cor suum Deo quid sit. . 40 accusati et injurias calumniasque passi, quid agere debeamus. . . . . 271 accusatores nostri ante tribunal Dei quina sint . . . . . 270, 308 acedia sub cujus virtutis specie se abscondat. . . . . 122 acediæ lepra quomodo inficiat. . . . . 372 aceto et felle cur potatus fuerit Christus. 292 Adhærere Deo bonum propter sex. . . 385 adolescentes peccatis obnoxii quam cito curandi in anima . . . . . 678 adventui Spiritus Sancti quomodo quique se præparare debeant. . . . . 397 adventus ad iudiciûm qualis erit. . . . 24 adventus Christi triplex quis. . . . . 1 adventus Christi quibus sit gaudium. . . 22 adventus Christi secundus quam sit homini necessarius. . . . . 23 adventus primi Dominici ratio quæ. . . 1 adventus triplex quis . . . . . 3, 22 adversitates de manu Domini accipien- das. . . . . 118 adversitates quomodo sint tolerandæ. . 623	adversitatibus tristitiæ oppressis quid facto opus sit. . . . . 252 adversum nos quando quis aliquid habeat. . . . . 476 adulatio cur cavenda sit, et quale sit peccatum. . . . . 669 adulteræ speciem habere animam peccatricem. . . . . 631 Ætates hominis tres quæ. . . . . 141 Affectiones cordis quatuor quæ, quomodo ad Deum convertendæ. . . . . 613 Agonia Christi unde ortum habuerit. . 253 agon quid sit. . . . . 253 agricola Christus quomodo dicatur. . . 154 Alapa Christo data quam fuerit crudelissima . . . . . 260 altitia mystice quid signent. . . . . 631 Ambitio in quanta mala præcipitet hominem . . . . . 282 ambitionis mala quæ sint. . . . . 178, 282 ambulandum quomodo sit caute et prudenter. . . . . 629 ambulare honeste quid. . . . . 2 amicitiâ hominum quam periculose aliqui venentur. . . . . 274 amicitia omnium felicissima quæ. . . 617 amicorum Dei diversitas quanta sit. . . 21 amittitur Jesus quatuor modis. . . . 75 amor ad parentes et proximos qualis habendus. . . . . 244 amor bonus quomodo obtineatur. . . . 613 amor carnalis et amor divinus quam multipliciter differant. . . . . 616 amor creaturarum uti impediât amorem Dei. . . . . 561 amor creaturarum quando minus sit periculosus. . . . . 561 amor Dei ad animam fidelem quantus. . 631

amor Dei quomodo in nobis conservetur . . .	396
amor quis verbum Dei impediat . . .	457
amor Mariæ erga Filium cur major fuerit quam cæterarum matrum erga suos filios	308
amor uti omnia gravia levia efficiat . . .	426
amorem Dei non posse misceri peregrino amori	562
amorem Dei omnibus pœnis et afflictioni- bus præferendum	563
amoris Dei indicia quænam sint . . .	563
amoris divini onera quænam relevent . .	562
amoris præceptum quomodo in hac vita possit impleri	556
Anathema quid sonet	517
Angeli ut vocentur conservi hominum . .	657
Angelorum fletus ad Christi exequias qua- les fuerint	298
Angelus Balaam occurrens quid mystice .	547
angustia animæ peccatricis morientis quanta	527
anima cur et quomodo sit diligenda . . .	614
anima quam habeat assimilationem ad Deum	672
anima quomodo per denarium significetur	672
anima qua puritate Deo præsentari de- beat in morte	673
animæ dignitas et excellentia quanta . .	614
animam suam uti quilibet regere debeat .	478
animarum cura quam magnum sit pericu- losumque officium	512
animarum pericula quomodo sint plan- genda	524
Anna uti omnibus speculum fuerit perfe- ctionis	61
Apostoli quando ploraverunt et fleverunt .	350
Apostoli quomodo viderint Christum . .	555
apotheca medicinalium unguentorum quo- modo sit in templo	704
appropinquo ad Deum laudabilis quæ sit	440
Aquam cur et ad quid benedicat Ecclesia .	487
Arbitrium hominis cur dicatur liberum .	576
arbitrium liberum hominis quid valeat .	557
arbor bona quænam sit	496
arbori bonæ cur Christus comparaverit hominem	504
arma lucis quæ, quomodo induenda . . .	2
Ascendisse neminem in cælum nisi Filium hominis quomodo intelligatur . . .	406
ascensus parentum Christi ad festa ratio quæ	71

asina et pullus mystice quid	5
assimilari Deo in quibus debeamus . . .	444
Atrium diaboli quodnam sit	196
Aulam Dei esse in templo	704
Avaritia Pharisæorum quanta fuerit . .	522
avaritia sub cujus virtutis specie se inge- rat	121
avaritiæ lepram esse insatiabilem . . .	571
avaritiæ lepra quomodo alios inficiat . .	571

B

Babel turrim uti conservat peccator . .	527
baculum arundineum manu accipere quid spiritualiter sit	278
baptismus Joannis datum fuisse non in remissionem peccatorum, sed in signum pœnitentiæ	40
baptismus Joannis utrum ex Deo fuerit vel ex hominibus	45
baptismus uti tollat omnem culpam et pœnam	648
baptista Domini in quibus nobis sit imi- tandus	33
Beatam quænam fecerint gloriosam Virgi- nem Mariam	198
beatitudo æterna quanta sit refectio . .	490
beatitudo patriæ in quo sita sit	554
beatitudo viæ in quo sita sit	554
beatitudo quanta promissa sit mandata Dei servantibus	433
beelzebub quid sonet	194
benedicat quomodo Ecclesia creaturas Dei .	487
benedicere cibum et potum uti debeamus .	492
benedicere dona Dei quid sit	487
benedictionem dare ad quos pertineat . .	58
benefacere in quibus debeamus proximo .	456
beneficia Dei homini collata quæ sint . .	656
beneficia quænam Christus turbis exhi- buerit	492
beneficia quomodo et in quos conferenda sint	85
beneficiis uti Deus peccatores non desti- tuerit	490
beneficium redemptionis quanti facien- dum	489
benignitas Christi quanta	446, 607
benignitas Jesu in receptione pœniten- tium quanta	700
benignitas quid sit	414
Blasphemia in Deum et Sanctos ejus quo- modo hodie sit in abusione	233
blasphemiis et execrationibus quinam hoc	

tempore magis dediti sint. 234
 Bona injusta ut restituenda sint. 316
 bona quotuplicia Deus homini commiserit. 508
 bona temporalia quatenus diligenda sint. 614
 bonitas Dei erga homines quanta. 490
 bono alicui viro uti quisque sese qui eum
 instituat committere debeat. 112

C

Caiphas quid interpretetur. 261
 calamitas quanta fuerit in Jerusalem ob-
 sessa a Romanis 522
 canes ut vocentur gentiles. 186
 canon corrigendi optimus quis sit. 476
 Capharnaum cur dicatur civitas Christi . 620
 captio Jesu quam fuerit crudelissima. . 257
 captus vinctusque a diabolo quis sit. . . . 24
 carni non esse serviendum. 586
 castellum quid. 5
 castimonia quanto studio sit excolenda. 192
 castitas perfectissima quæ. 212
 castitatis consummatio quæ sit. 563
 Cæcus mystice quis sit 29
 cæcus quomodo dicatur cæcum ducere. 453
 Cæremoniæ Christi in cura surdi quid nos
 doceant 543
 cæremoniis quibus usus fuerit Christus in
 ejectione dæmonis. 544
 Centurionis virtutes quomodo sint imitan-
 dæ 97
 Chananitidis mulieris patientia quanta. . 187
 chananitis mulier ut designet animam
 quamlibet christianam. 189
 chananitis mulier ut signet Ecclesiam ca-
 tholicam 188
 chaos magnum quodnam sit. 419
 charitas chananitidis mulieris quanta. . 186
 charitas Christi in sacramento altaris
 quanta. 249
 charitas Christi immensa ut fuerit. 311
 charitas Dei quæ. 212
 charitas fraterna quanta bona pariat. . 468
 charitas nostra ad Deum quanta esse de-
 beat 616
 charitas proximi quæ 213
 charitas quanta sit virtus. 560
 charitas quomodo amitti possit. 159
 charitate quanta erga proditorem suum
 usus sit Christus. 256
 charitatis Christi magnitudo quomodo
 consideranda 311
 charitatis Christi via quæ vocetur. . . . 364
 charitatis ratio quæ sit. 560
 charitatis regula quænam sit vera. 340, 560
 Christi signo a quibus contradicatur. . . 66
 Christo morienti uti compati ac commori
 debeamus 294
 Christum esse semen Abrahæ etiam juxta
 sensum mysticum. 553
 Christus ab objectis injuriis quomodo se
 purgaverit 219
 Christus baptizatus cujusmodi fuerit ba-
 ptismo. 46
 Christus cur ad Centurionis servum ire
 voluerit, et non ad filium Reguli. . . . 646
 Christus in quibus patiebatur pendens in
 cruce 291
 Christus in resurrectionem quibus fuerit
 positus 59
 Christus in signum quibus fuerit positus. 64
 Christus legi Moysis cur se subjecerit. . 56
 Christus nasci cur voluerit in Bethleem. 162
 Christus pati cur voluerit in Jerusalem. . 161
 Christus post resurrectionem quomodo
 comederit. 332
 Christus probat duplici argumento se non
 blasphemare. 621
 Christus probat se Deum esse bifariam. 621
 Christus quando sit commensalis noster. 604
 Christus quibus præcipue missus sit. . . 186
 Christus quomodo ad nos venerit. 10
 Christus quomodo et filius et Dominus sit
 Davidis. 612
 Christus uti illusus fuerit quater. 163
 Christus uti positus fuerit in ruinam. . . 59
 Christus uti spiritaliter concipiatur ac
 nascatur. 51
 Christus ut patiebatur differenter a nobis
 famem, sitim, frigora, calorem, aliaque
 incommoda 241
 Cibi quinam magnatibus permittantur. . 693
 cibus delicatioribus uti quibus liceat. . . 415
 cibum nimis delicate præparare quando
 peccatum sit. 693
 cibum avide nimis sumere quid sit. . . . 693
 Clamor Christi expirantis quam validus
 fuerit 293
 clamor Dei multiplex quid requirat a no-
 bis 545
 claudi quinam ad cœnam Dei sint vocati. 434
 claudus mystice quis. 29
 Cœna Christi ultima amarissimaque in
 cruce qualis fuerit, et quid nos docue-
 rit 292
 cœna quædam cur dicatur magna. . . . 428

- cœna quam exhibet Christus suis electis,
 ut sit duplex. 428
 Cogitationes malas non immitti a diabolo,
 sed tantum suggeri. 246
 cogitationes obscenæ quando non noceant
 animæ. 363
 colloquium Jesu et Mariæ ante passio-
 nem. 240
 columbæ species uti insinuet Spiritum
 Sanctum. 399
 comedendo mensuram modumque exce-
 dere quale peccatum sit. 693
 comedere nimis frequenter quid sit. . . . 694
 compassio B. Mariæ erga Filium quanta
 fuerit. 291
 compassio erga Christum qualis nobis in-
 esse debeat. 298
 compassio quanta Christo exhibenda sit. 291
 compassionem erga Christum passum quæ
 nutriant. 233
 compassionis Beatæ Mariæ erga crucifi-
 xum Filium causa quæ. 290
 compassionis dolor in Maria ex multis ut
 augebatur. 308
 compatiendum quatenus sit dolorosissi-
 mæ Matri Christi. 300
 concorditer Deo serviendum. 384
 condemnari Christum inique in suis mem-
 bris. 263
 compellere intrare quid sit. 432, 436
 confessio dilata quid mali afferat. . . . 200
 confessio et Eucharistia quibus nihil pro-
 sit. 373
 confessio humilis peccatorum quid boni
 afferat. 201
 confessio sacramentalis uti a Christo præ-
 cepta sit. 368
 confessio ut sit perfecta quid requiratur. 369
 confessione diabolus expelli. 346
 confessionem peccatorum cur diabolus
 impediat. 199
 confessionem peccatorum facere quis te-
 neatur. 368
 confessionem quot modis diabolus impe-
 diat. 199
 confidentia in Deo quando vera. 626
 confidentia sancta quam sit nobile donum,
 quis eam habeat. 627
 confidentia triplex quomodo differat. . 623
 confidere neminem debere suis viribus. . 262
 confidere, seseque Deo committere qua-
 tenus quisque debeat. 407
 confitendum cui sit. 19
 confortatione Christi quid doceamur. . 234
 conjugibus quando caste vivendum. . . . 61
 conjugii abusus quando fiat. 431
 conscientia præcones duo qui sint. . . . 347
 conscientia munda quomodo sit custo-
 dienda. 48
 conscientia sua quomodo cuilibet sero
 discutienda sit. 392
 consilium bonum a quatuor esse quæren-
 dum. 670
 consilium contra peccata carnis. 682
 consilium divinum per neminem posse
 labefactari. 288
 consilium Judæorum contra Christum
 quando fuerit conclusum. 238
 consilium proprii cerebri quanta mala in-
 ferat. 467
 consolatio desperatissima quæ sit. . . . 499
 consolatorius quantum debeat fore Præ-
 latus erga subditos. 468
 conspuere Deum, illique alapas dare qui-
 nam mystice dicantur. 279
 consputio faciei quam gravis Christo fue-
 rit. 263
 consuetudo mala quanto studio in me-
 lius vertenda. 233
 contemnere, et ex contemptu peccare,
 quomodo differant. 378
 contumelia nos afficientes quando et quo-
 modo corripere debeamus. 260
 conversari cum bonis quam sit utile. . . 647
 conversari cum improbis quibus licitum
 sit. 440
 conversio ad Deum perfecta quæ sit. . . 701
 convivium Evangelica quæ. 2
 convivii Christi conditiones imitabiles quæ
 sint. 688
 convivii cœlestis quomodo quis particeps
 fiat. 691
 conviviorum genera novem quæ. 604
 cooperentur quomodo electis omnia in
 bonum. 490
 cophini duodecim mystice quid. 213
 cor Christi lancea transfossum fuisse. . 294
 cor hominis quid sit. 356
 cordi Jesu quidnam maxime familiare
 sit. 464
 corona in capite religiosorum quid my-
 stice. 280
 coronatio Jesu quam pœnosissima fuerit. 278
 corpus Christi quomodo mystice depona-
 tur de cruce. 296
 corpus nostrum quomodo sit regendum. 478

corpus suum diligere qua ratione homo
teneatur 614
corruptio quando et quomodo adhibenda
sit 669
corruptio ut alteri prosit quidnam exigit. 454
correctionem quænam faciant fructuo-
sam. 445
correctiones quo animo ferendæ sint. . . 368
correctiones quomodo debeant fieri. . . 368
corrumpisse Christum sub cruce sæpius. . 284
corvorum natura in alendis pullis quæ. . 581
Creaturæ omnes quid clament ad homi-
nem. 549
creaturæ uti prædicent amandum Creato-
rem 549
crucem pœnitentiæ bonorumque operum
propter aliorum malitiam non esse re-
linquendam 289
crucem suam Christum portantem sequen-
tium studia diversa 284
cruci mystice qui quomodo affigantur. . 286
crucifigi quomodo curarint Judæi Chri-
stum præter Pilati voluntatem. . . . 296
crucifixionis Christi modus quis. . . . 286
crucis arbor quomodo mystice ascenden-
da 699
crucis bajulatio quam fuerit Christo dolo-
rosa. 284
crux Christi mystica quæ sit. 664
Cupiditas quomodo hominem retrahat a
Deo. 637
cura præcipua homini habenda quæ . . 587
cura quanta pro tentatis habenda sit . . 254
curandum primum quidnam sit in omni
actione. 563
curationis corporum Christo fuisse finem
curationem animarum 569
curia Angelorum uti sit in Ecclesia. . . 704
curiositas et superfluitas rerum quomodo
nutriantur. 286
curiositas in alienis malis explorandis ni-
mia quam cavenda. 458
curiositas in virginibus quam sit peri-
culosa. 243
curiositas sensuum quæ mala afferat. . 430

D

Damnare temere quid sit. 452
damnari quemquam ex propria culpa. . 685
damnatio Christi in domo Caiphæ quantum
animam illius affligerit 264
damnatio Jesu quomodo fuerit publicata. 282

Dæmones quomodo tentent homines . . 246
Debiles quinam ad cœnam Dei vocati sint. 434
debitores Dei quinam dicantur. . . . 511
debitor uti homo sit tribus. 477
decimæ Deo solvendæ cur institutæ sint. 668
decimas non solventes quomodo punian-
tur a Deo. 668
dedicationem domus Dei et altarium ha-
buisse in veteri Testamento exordium . 703
defectus quinam minus periculi habeant. 366
deformitas clericorum quorundam quam
deflenda 345
delicata cibaria quibusnam permittantur
comedere. 693
deliciæ Christi quæ fuerint. 211
denarii duo stabularii qui mystice . . 559
denarius diurnus quis sit 136
denarius mysticus quomodo Christo osten-
dendus sit. 673
derideri Christum a nobis mystice quid . 279
desertum pœnitenti intrandum quod sit . 181
desideria quæ quomodo mortificanda . . 366
desiderium videndi Christum quam fuerit
diversum Herodi et Zachæo. 699
desperare neminem debere de quocumque
peccato 262, 290
desperationis tentatio quomodo abigenda. 635
desponsata cur fuerit Mater Jesu. . . . 52
detractio quantum cuique noceat . . . 222
detrahebant Judæi Christo in tribus. . . 223
Deum immutabilem esse 379
Deus in remuneratione quid attendat . . 139
Deus quibus modis cotemnatur a peccante. 578
Deus quidnam in sanctis suis coronet . . 377
Deus quomodo sit interdum propter Deum
relinquendus. 672
Deus quomodo non possit odio haberi, et
quomodo tamen a multis odiatur. . . 578
Deus ut non possit esse nisi unus. . . . 408
Diabolus cur vocetur princeps hujus mun-
di 395
diabolus cur vocetur quandoque homo . 117
diabolus quo pacto homines decipiat . . 117
diabolus ut semper vexet male 190
die quonam Christus passus sit 245
diem dominicam duodecim insignibus ope-
ribus Dei decoratum 606
dies humanus quid 35
dies mystice quid designet. 135, 489
diffidendum quando non sit de Deo. . . 580
digitus Dei mystice quid sit 196, 545
dilectio proximi quænam præcipiatur. . 104
dilectio quænam legem impleat, et quæ

non.	611
dilectio quomodo sit plenitudo legis.	611
dilectio sufficiens ad salutem quæ sit	560
dilectionis præceptum utrum possit in hac vita impleri	614
dilectionis probatio uti sit operis exhibitio.	393
diligendos esse malos triplici respectu.	611
diligendum esse proximum Scripturam ubique testari.	610
diligendus quomodo sit Deus ex toto, etc.	536
diligendus uti sit Deus tripliciter.	560
diligere Deum ex toto corde quando quis dignoscatur	613
diligere proximum cogit nos ratio	611
diligere proximum sicut seipsum, quomo- do sit intelligendum	611
diligere quænam teneamur, et quo ordine.	613
diligi nobis Deum unde scire possimus.	615
dimittendum vel puniendum quid sit in proximo delinquente	658
discipuli duo mystice quid.	4
discipulos suos cur Christus convocaverit.	483
discretio quanta necessaria in regimine animarum	468
discretio quanto studio observanda a devo- tioni deditis	177
discrimen quantum sit inter filios Dei et filios diaboli.	331
discumbere super terram quid mystice	492
dissimulet uti Deus nos peccantes.	490
distinctio Judæorum ab aliis gentibus olim quæ fuerit.	676
dives quinam sine periculo divitiarum esse possit	423
dives quomodo fuerit Christus juxta natu- ram utramque	507
divitiæ cur hominibus sint nocivæ.	423
divitiæ cur vocentur iniquitatis	511
divitiæ prodesse quando possint	424
divitiæ quando non noceant.	697
divitiæ quibus modis injuste congregentur	315
divitiarum abusus duplex qui vitandus.	414
divitiarum quomodo quis debeat esse dis- pensator, non servus.	637
divitias ex se non esse malas	413
divitiis quomodo ad salutem suam utatur homo	637
divitiis quomodo utendum sit ad gloriam Dei	422
divitiis quo pacto amici Dei in ipsius glo- riam usi fuerint.	698
divitum ad camelum comparatio cujusmo- di.	515

divitum cæcitas quam sit plangenda	515
divitum pericula quanta sint	420
divortium Christi a sua Matre quam fuerit triste	240
Dolendum cur sit pœnitenti.	19
dolor Christi cur fuerit maximus	236
dolor Christi ut fuerit duplex.	236
dolorem Christi maximum quænam auxe- rint.	237
dolores Christi interni ex multis ut causa- ti sint	307
dolorum Christi magnitudo ex quibus cau- sata sit.	305
domini duo quibus nemo servire potest, qui sint.	577
dominica Lætare cur Ecclesia lætitiæ suis filiis proponat.	205
dominica Palmarum quid Christus egerit.	240
domus Dei spiritualis quæ sit.	704
domus Deo dedicanda triplex quæ sit.	702
dormiens Christus quomodo mystice exci- tetur.	108
dormire Christus quando dicatur.	108
Ductio Jesu ad Annam quam fuerit crude- lis	239
ductio Jesu ad Pilatum quam fuerit pœno- sissima	270
ductiones Christi novem quomodo mystice honorentur.	259
ductus uti fuerit Christus novies ignomi- niose	259
duritia in proximum quam sit detestabilis coram Deo	661

E

Ebrietas spiritus sancta et sobria quæ.	629
Ecclesia catholica quomodo ab hæretico- rum conventiculis discernitur.	501
Ecclesia cur vocetur Jerusalem superna.	201
Ecclesia militans cur assimiletur civitati	695
Ecclesiæ Prælatisque ipsius licere salutaria instituere.	606
Ecclesiam catholicam semper unam fuisse.	462
Ecclesiam non posse esse nisi unam.	500
Effusio sanguinis innocentis uti clamet in cælum.	632
Electi Dei quænam in se attendant	276
electionis signa quæ	144, 630
electus ex omnibus et dilectus quam de- beat nobis fore Christus.	276
eleemosyna unde facienda sit.	619
eleemosynæ laus et efficacia quanta.	457

- Elias quando venturus sit 37
 Elisabeth sancta in cura infirmorum consolationem quantam habuerit 514
 Epulo dives pro quibusnam bonis receperit hic mercedem 418
 epulo dives quomodo suam infelicitatem augmentabat 417
 epulo in inferno quomodo sui rogarit misereri 418
 epulo sepultus in inferno quomodo dicatur . 417
 epulonem in divitiarum abusu tripliciter peccasse 414
 epulonis felicitas quanta hic fuerit . . . 420
 Erasmi libri quomodo repugnent Evangelio Christi 502
 Erasmus uti fuerit antesignanus Lutheri . 502
 Evangelicorum hujus seculi perversitas quanta 67
 Excidere a gloria quam sit infelicissimum . 499
 excidi a corpore Christi mystice quid . . 497
 excidium Jerusalem quomodo mystice contingat homini morienti 526
 excusare sese semper, cujus vitii indicium sit 271
 excusatio a vocatione ad nuptias quid signet 430
 executores testamentorum quam graviter delinquant 516
 exercitia cordis septem quæ 11
 exercitia corporalia et pœnitentialia opera quo referenda 498
 exercitia Lutheranorum qualia sint . . . 503
 exercitium quale habendum ad vulnera Christi 212
 exercitus Romanorum cur vocentur Dei exercitus 632
 exiisse Dominum quid insinuet 150
 exitus viarum quos mystice designent . . 633
 exorcismi Ecclesiæ quid efficiant 487
 extensio Christi in cruce quam fuerit pœnosissima 286
- F**
- Faciem Christi quinam mystice cædant . . 267
 facies Christi qualibus sputis defœdata fuerit 263
 facies Christi quibus affecta fuerit contumeliis 269
 fama proximi quanto studio conservanda sit 239
 famæ nostræ læsionem quomodo cum Jesu patienter feramus 288
- familia Dei triplex quæ 433
 familia spiritualis quomodo ordinanda sit . 398
 familiaritas hominum quantum homini imponat 274
 Fercula duo cœnæ Dei quæ sint 432
 festivitates quibus operibus violentur, et quibus non 606
 festivitates Judæorum tres præcipuæ quæ . 70
 festuca mystice quid signet 453
 Fidei defectum duplicem fuisse in Regulo . 643
 fidei gradus tres fuisse in Regulo 647
 fidelis amor qualis sit 561
 fidelem amorem non lassari 562
 fidelitas canum quid doceat hominem . . 562
 fidelitas uti discernat inter bonos et malos . 561
 fidem informem non sufficere ad salutem . 556
 fidem nostram Deo esse gloriosiore quam scientiam 409
 fides Abrahæ quanta fuerit 409
 fides aliena quomodo prosit infantibus ad salutem 620
 fides de S. Trinitate sufficiens quæ sit . . 440
 fides diabolum mundumque vincens quæ sit 642
 fides D. Petri erga Christum quanta fuerit . 468
 fides hemorroissæ in quibus major fuerit quam Archisynagogi 679
 fides in pueris baptizatis quæ exigit . . . 620
 fides Joseph quanta, et quomodo a Spiritu Sancto honoratus sit 54
 fides mortua quæ sit 324
 fides salvans quæ sit 556
 fiducia in Deo ad quæ quatuor se extendat . 626
 fiducia in Deo habenda tempore tentationis ex quibus tribus augeatur 627
 fiduciam habere in se et non in Deo, quam sit stultum 537
 fiduciam obtinendi peccatorum veniam quæ tria generent 626
 filios cur Christus Apostolos vocet 230
 filiorum nomine uti signentur opera hominis 527
 Filius hominis quomodo vere dicatur descendisse de cœlo 406
 fimbria vestimenti Christi mystice quæ sit . 681
 fimbriæ imaginis Christi virtus quanta . . 677
 fimbriam uti in sua veste Christus habuerit 676
 finis hominis quis sit 363
 Flagella Dei quam libenter patienterque subire debeamus 277
 flagellatio Jesu quam fuerit pœnosissima . 277
 flagello quando Spiritus Sanctus arguat . . 367

flendum quare sit homini.	524
fletus Christi super civitatem quid nos doceat.	524
fleverit uti Christus quinquies.	524
flevisse Christum super Judæ perditione.	525
Fora divini judicii duo quæ sint	639
forum justitiæ quodnam sit	661
forum misericordiæ non esse negligendum.	639
Fructum verbi Dei impediencia tria quæ	156
fructus ex quibus agnoscantur Lutherani qui sint	502
fructus ovium Christi qui sint.	496
fructus spiritus qui sint, et cur sic vocentur.	565
Fuga sua quid nos Christus doceat.	832
fugere quinam mystice dicantur a Christo.	258
fundamenta noviter conversis locanda quæ.	472
furorem hostium cur Christus declinaverit.	210
furori malorum hominum quando sit ceddendum	210

G

Gaudendi materiam quæ nobis in hoc festo præsent.	325
gaudere quinam in hoc seculo possint.	22
gaudere tristarive unde solum debeamus.	587
gaudium fieri super peccatore magis quam super justo quomodo intelligendum sit	443
gaudium hominis in solo Deo constitutum.	614
gaudium mundi quod sit	353
gaudium mundi quam sit cito finiendum.	350
gaudium quale habuerint Apostoli in adversis persecutionibus.	352
gaudium religiosum quod	161
gaudium sanctorum quod sit.	353
gaudium sanctum quod.	25
gazophylacium cœlestium thesaurorum esse in templo	704
Gemitus Christi quid mystice signet.	544
genus humanum ut fuerit leprosum.	101
Gloria inanis periculosa quæ	88
gloria justorum quæ sit.	576
gloria quænam sola quærenda sit.	607
gloria vana quantopere vitanda	543
gloriam bifariam accipi.	87
gloriam fugientem sequi	607
gloriam suam in ore hominum ponere quam sit stultum	671
gloriam vanam quis modus fugiendi.	156
glorificatum Christum ubi Apostoli agnovērunt	392
Gratia Dei quando sit vacua in homine.	531

gratia Dei uti cooperetur libero arbitrio.	531
gratia gratis data quæ sit	518
gratia gratum faciens quæ sit.	518
gratiæ uti sint Deo agendæ.	492
gratiæ uti sint Deo agendæ pro corporali cibo.	492
gratiam Dei in vacuum recipere quid	169
Gula qualis sit animæ lepra	572
gulæ species quatuor quæ.	572
gulæ species sex quæ sint.	691
guttas sanguinis quot fuderit Christus.	311

H

Habitus monachorum cur despectus sit et humilis.	280
hæreditas spiritualis filiis relinquenda quæ sit.	587
hæretici et mali homines quousque tolerandi sint.	119, 121
hæretici quando de medio sint tollendi.	120
hæretici quantum prosint Ecclesiæ	120
hæreticorum omnium consuetudo quæ sit.	503
hæreticorum perversitas quanta.	62
Hemorroissa mulier quæ fuerit.	677
hemorroissam cur Christus voluerit manifestari	679
Herodem in Domini Jesu mortem consensisse	273
Herodes cur videre cupierit Jesum	271
Herodes quid interrogaverit Christum	272
Herodiani quinam dicti sint.	666
Hominem ad quid Deus creaverit.	489
homines mali quid calamitatis bonis inferant.	111
homines mali quam sint electis utiles ad salutem.	118
homo descendens in Jericho quis fuerit.	557
honor quem non lædat	602
hora cænæ dominicæ quæ sit	429
hora nona quæ sit.	138
hora sexta quæ ætas sit.	137
hora tertia quid mystice designet.	127
hora undecima quæ ætas sit.	138, 140
hospitium Spiritui Sancto quomodo paratur	397
hostes animæ tres quomodo prosternantur.	360
hostes et exteriores et interiores quibus vincamus armis.	642
Humiliare nosipsos cur debeamus	602
humiliatio sincera quantum prosit penitentibus	574
humilitas Christi quanto studio imitanda	129

humilitas Christi quanta. 302
 humilitas Christi in quibus splenderit. . 302
 humilitas et mititas Christi quanta. . . 212
 humilitas et patientia Christi ineffabilis. 261, 273
 humilitas ficta uti sit duplex superbia. . 603
 humilitas Jesu quomodo consideranda. . 303
 humilitas quomodo obtineatur. 129
 humilitas vera in quibus consistat. . . 436
 humilitatem et nostri contemptionem
 quantam in Christi passione discere nos
 oporteat. 276
 humilitatem in passione sua quantam
 exhibuerit Dominus Jesus. 303
 humilitati præcipue proprium quid. . . 186
 humilitatis exemplum quale Christus no-
 bis reliquerit. 466
 humiliter ut sit Deo serviendum. . . . 584
 humiliter esse vivendum. 603
 Hypocrisis qualis sit animæ lepra. . . . 572
 hypocrisis quis sit. 667

I

Idioma diabolicum quod sit. 337
 idiomate quonam Apostoli loquebantur. . 391
 idololatria initium quando sumpserit. . 195
 idololatriæ origo quæ. 194, 644
 Ignoscendum uti sit proximo in nos delin-
 quenti. 658
 Illudere Deo mystice qui dicantur. . . 279
 Imitari uti Christum passum debeamus. . 237
 imitatore Dei quænam constituent ho-
 minem. 192
 impedimenta hominem a Deo retrahentia
 quæ. 636
 impudentiæ vitium quam sit detestandum. 268
 Incarnationis Christi ratio præcipua quæ
 fuerit. 542
 incontinentia victi quique quantopere re-
 surgere debeant. 678
 induere Jesum Christum quid sit. . . . 3
 infamatio Christi per totam civitatem qua-
 lis. 283
 infidelitas quale sit peccatum. 361
 infirmitas animarum quam sit periculosa. 566
 infirmitas et mors unde accidant homini. 647
 infirmitas quæ bona afferat. 101
 infirmitatum ac tribulationum causam
 multiplicem esse. 622
 infirmitatum adversitatumque utilitates
 multiplices quæ. 648
 ingratitudo cujusmodi sit lepra animæ. . 572
 ingratitudo humana quantum cor Jesu

afflixerit. 307
 ingressus bonorum malorumque in hunc
 mundum ut sit æqualis. 413
 inimici quomodo sint diligendi. 287
 inimicos diligendi exemplum in Christo
 quale. 256
 injuria quomodo Christi exemplo non vin-
 dicanda sed sustinenda sit. 260
 injuriam Dei nunquam patienti animo es-
 se ferendam. 290
 injuriam vel persecutionem passo quid
 agendum. 670
 instituendi aliquem modus optimus quis. 486
 intellectum suum quomodo captivum te-
 nere debeat homo. 613
 intentio operum et exercitiorum nostro-
 rum quæ spectanda. 293
 interrogasse Christum quid sit. 207
 invidia quænam mala in homine efficiat. 276
 invidia damnatorum qualis sit. 419
 invidiæ lepra quomodo alios inficiat. . . 572
 Ira bona ac necessaria quæ sit. 480
 ira cujusmodi sit lepra, quomodoque infi-
 ciat. 571
 ira patrisfamilias quid insinuet. 431
 ira quædam quando bona, quando item
 sit mala. 475
 ira quænam Prælati et iudicibus necessa-
 ria sit. 480
 ira quando sit mortale peccatum. 481
 ira quando sit veniale peccatum. 481
 iræ gradus tres qui sint. 475
 irascibilis vis cur data sit homini. . . . 480
 irreverentiam loco sacro fieri multis mo-
 dis. 523
 irruendum quomodo sit salubriter in Je-
 sum. 466
 Isboseth quid interpretetur. 398

J

Jejunare qui non obligentur. 682
 jejunii utilitas ut sit multiplex. 178
 jejuniis carnis petulantiam frenandam. . 62
 jejuniis tempore quota hora cibum su-
 mere liceat. 692
 jejunium optimum quod. 179
 Jerusalem unde ortum habeat. 226
 Jesus a quo spiritu ductus sit in desertum. 171
 Joannem cur Christus in præsentia disci-
 pulorum non commendavit. 30
 Joannes cujusmodi lucerna fuerit. 39
 Joannes cur ante Christum baptizavit. . . 45

Joannes in deserto cur habitaverit 43
 Joannes quam bene vox dicatur 39
 Joannes in quibus fuerit per Christum commendatus. 31
 Joannes Roffensis Episcopus quomodo pro Christo passus fuerit 638
 Joannis prædicatio quare dicatur clamor. 43
 Joseph cur pater Jesu dictus 58
 Jubilæi privilegia mystice quæ. 165
 jucunditas vitæ æternæ quanta sit 428
 Judam proditorem uti Christus studuerit quadrifariam corrigere 250
 Judæam multis modis desertam fuisse. . 46
 Judæi cur non miserint ad Christum . . . 36
 Judæi quomodo dies suos numerent. . . . 245
 judicandum neminem a nobis vel spernendum 538
 judicare alios quam sit periculosum. . . . 701
 judicare superiores quam sit periculosum. 247
 judicare temere peccatores quantum habeat periculi. 445
 judicia hominum iniqua libere pro justitia esse ferenda 283
 judicia hominum quando non sint timenda 265
 judicii hora uti etiam piis timenda sit . . 509
 judicio de quo arguendus sit mundus . . 361
 judicium cujusmodi non prohibuerit Christus. 451
 judicium discretionis cujusmodi Christus fecerit in terra 684
 judicium quid quandoque significet. . . . 474
 judicium quod in alium fertur quomodo intelligendum. 456
 judicium temerarium quando sit peccatum mortale. 457
 judicium temerarium quod sit. 451
 juga boum quinque quid mystice 430
 jugum Domini quibus sit suave, et quibus non. 127
 jugum Domini quomodo Spiritus Sanctus leve faciat. 126
 Juliani apostatæ in sacra impietas quanta fuerit 523
 jus suum quomodo unicuique reddere debeamus 671
 justi antiqui quomodo viderint Christum. 535
 justificari hominem ex operibus quid sit . 535
 justificatio hominis duplex quæ sit 535
 justificatus cur fuerit publicanus. . . 534, 538
 justitia de qua arguendus sit mundus. 361
 justitia evangelica quæ sit. 474
 justitia Phariseorum in quibus fuerit mi-

nor. 472
 justitia Phariseorum quænam fuerit . . . 478
 justitia quænam sit vera. 473
 justitia quid sit. 477
 justitiæ partes duæ quæ sint 433

L

Lacrymæ compassionis quantum Christo placeant 255
 lacrymæ Jesu in resurrectione Lazari quid significant. 592
 lacrymas quas fuderit Maria Virgo ad depositum Christum de cruce. 298
 lædiproximum nostrum a nobis trifariam. 478
 lancea charitatis uti corda nostra transfigat. 295
 lapsus proximorum uti deflendus sit . . . 250
 largitas Christi quanta 310
 latrones cur vocentur spiritus maligni. . . 557
 latrones duo cur cum Christo educti sint. 283
 latronis improprium quam fuerit Christo grave 290
 latus cur sibi perforari voluerit Christus. . 312
 lavare manus, caput et pedes, mystice quid sit 247
 laudatus ab aliis ne extollatur quid agere debeat. 231
 laudibus propriis cur nemo consentire debeat. 339
 Lazari mendici interior crux quanta fuerit. 417
 Lazari mendici gloria quanta 417
 Lazari miseriam quam numerentur diligenter 416
 Lazari sancti vita post resurrectionem a morte qualis fuerit. 239
 Lepra spiritualis quæ sit. 29, 100
 lepra spiritualis quibus remediis curetur . 568
 lepræ spirituali curandæ necessaria quæ sint. 572
 leprosi quatuor quos signent 572
 leprosi spiritualiter qui sint. 567
 leprosorum novem lepra quos significet. . 572
 leprosos novem deceptos fuisse a sacerdotibus, ne a Christo crederent esse mundatos 570
 leprosus Samaritanus quos designet . . . 572
 leprosus tactu ut sit curatus 571
 levare cum Christo in cruce quomodo mystice debeamus. 287
 levita evangelicus quis sit 558
 lex christiana quam sit sancta et honesta. 645
 Liberi arbitrii quanta sit efficacia. . . . 544

libertas spiritus quæ sit.	585	tiant.	501
libertati veræ quæ nos restituant.	166	lutherani sub quibus ovium vestibibus se abscondant	501
liber viarum Dei quis sit	177	lutherani ut sint arbores steriles mittendi in ignem	497
ligare quænam in nobis mystice debeamus. 258		lutheranorum libertas quæ sit.	166
ligari quinam rei soliti fuerint.	258	lutheranorum libertas qualis sit.	375
ligatio Jesu ad columnam quam fuerit pœ- nosa ac injuriosa	277	lutheranorum mutitas et cæcitas quam sit exitialis.	201
lignum paradisi cur dictum sit scientiæ boni et mali lignum.	594	lutheranorum opera cujusmodi perhibeant de ipsis testimonium	644
lingua a quibus sit liganda.	258	lutheranos hæreticos nihil sapere nisi quod carnis et hujus mundi sit	665
lingua quanto sit studio a detractone co- ercenda	281	Lutherus imitatores quales habeat	365
linguæ angelorum quales sint.	158	Lutherus quis fuerit quidque fecerit.	500
linguæ igneæ quid mystice signent.	399	Lutherus quomodo a catholica ecclesia de- fecerit, et in quanta simplicitates ceciderit. 500	
linguæ lepræ remedium quod sit adhiben- dum.	567	luxuria qualis sit animæ lepra.	571
linguæ vinculum impediens confessionem triplex quod.	549	luxuria quo sese fuco palliet	122
linguas omnes maledicas nocere non pos- se innocenti	265	luxuriam esse laqueum diaboli, quantaque mala afferat tam corpori quam animæ, et quibus remediis extingatur	680
litanie cur institutæ sint.	329		
litaniarum usus in Ecclesia ad quid valeat. 378			
litteræ Christi quibus vocat ad se homines quæ sint	429		
Loca Deo dicata quanta sint reverentia co- lenda	703		
locare cor suum Deo quid sit.	10		
loculum defuncti cur Christus tetigerit. . 591			
locus Christo in mente præparandus quis sit	46		
loqui pro veritatis defensione quando te- neamur	551		
loqui truncate quibusnam solitum sit . . 520			
lotionis pedum discipulorum ratio quæ. . 248			
Lunæ die post Palmarum diem quid ege- rit Christus	240		
lupi qui mystice dicantur	340		
lupi rapaces cur dicantur hæretici . . . 503			
lutherana hæresis in quo Mahumetanæ as- similetur	646		
lutheranæ hæreseos fundamentum cujus- modi	501		
lutheranæ hæreseos impietates quantæ. . 388			
lutherani hæretici cujusmodi habeant ver- bum Dei	155		
lutherani hæretici in quo solo convenient. 501			
lutherani hæretici quomodo proles suas instituant.	76		
lutherani quam absurde Ecclesiæ sibi no- men vendicent	462		
lutherani qua intentione utantur Scripturis veritatis	174		
lutherani quomodo a suo Luthero dissen-			

M

Mahumeti lex qualis sit.	645
Malchi crudelitas in Jesum quanta fuerit . 257	
maledictores quando non sint arguendi. . 218	
mali quantum prosint bonis	119
malitia hominum quantum resistat Salva- tori.	637
malitia istorum temporum quanta.	624
malitia servi nequam ex quibus sex depre- hendatur	657
malum non inferre ut contingat bifariam . 45	
malum pro malo reddere quantum prohi- bitum	460
mammon quid significet.	578
mammonæ iniquitatis cur vocentur divitiæ. 511	
mammonæ servire quid sit.	579
mandatorum Dei observantia quomodo etiam corpori prosit	585
mane mystice quid signet	135
mansuetudinem Christi imitandam erga hostes	257
mansuetudo Christi in sua passione. . . . 309	
manus et pedes quomodo reprobis ligentur. 634	
mari cur seculum comparetur	109
Maria soror Moysi leprosa quos signet . . 572	
Mariæ Magdalænæ erga Christum defun- ctum devotio quanta	297
Mariæ Virginis devotio erga Christum mortuum quanta	297

Mariam Matrem Jesu studuisse Judæ proditoris malitiam lenire.	244
Mariam secutam fuisse Christum bajulantem crucem suam.	284
martis die post Palmarum quid egerit Christus	244
martyres sancti qua ex voluntate pro Christo mortui sint	233
martyrum in penis consolatio unde fuerit.	294
matrimonium quale esse debeat	90
matrimonium ut sit a Deo constitutum et a Christo commendatum.	83
maxillam unam percutienti præbendam esse et alteram quomodo intelligatur	260
Meditans passionem Christi quomodo charitatem erga ipsum excitet	237
meditatio passionis Christi quantæ sit energię.	236
meditatio passionis Christi quid frugis conferat.	313
Melchisedech quis fuerit.	226
membra nostra sensusque omnes uti Dei obsequio impendere debeamus.	286
mendicitatis Jesu causæ quæ fuerint.	72
mensuram suam quomodo debeat homo agnoscere.	602
mentem hominis uti Deus primo visitet.	393
mercator qualis sit diabolus	243
mercenarius quis mystice vocetur.	340
merces beatitudinis æternæ quæ sit.	497
mercurii die post Palmarum quid Christus egerit	244
Messiam Christum esse quæ testimonium perhibuerint.	246
Miles latus Christi lancea aperiens quis fuerit quomodoque a cæcitate fuerit liberatus.	293
milites suos quibusnam armis insigniat Christus	330
militia christiana quæ	40
miracula Christi necessaria fuisse propter tria.	644
miraculi Christi tacendi ratio non obligavit turbam.	546
miraculi sui revelationem cur prohibuerit Christus	678
miraculorum Christi ratio quæ fuerit	542
misereatur Deus uti quadrifariam	494
miserendi duæ species quæ sint	430
miserendi modus quis sit	433
misericiordiæ et charitatis Dei exemplum quale erga nos	313
misericiordiæ laus quanta	430

misericiordiæ opera corporalis quæ et quot sint.	433
misericiordiæ opera spiritualis quæ et quot sint.	433
misericordia Christi quanta	633
misericordia Dei peccatoribus quam debeat esse amabilis.	449
misericordia Dei super peccatores quanta.	386
misericordia in quibus proximo sit exhibenda.	433
misericordia quid sit.	430
misericiordiam cuinam exhibere præcipiamur.	455
misericiordiam quomodo faciant nihil possidentes.	514
Monachorum vita priscorum qualis fuerit.	44
modicum quomodo juste intelligendum.	349
mollitiæ peccatum quantum hoc tempore inoleverit.	682
mollitiem luxuriæ speciem esse periculosissimam.	682
monasteria bene instituta quænam habeant commoda.	30
monasteria quam sint feliciter instituta.	50, 624
monasterium ingredi quandoliceat filiis sine parentum consensu	78
mons et collis quomodo per Christi adventum humilientur.	49
morari in peccato quam sit periculosum	678
mores perversos clericorum non imitandos.	343
mori cum Christo quomodo debeamus.	293
mori volenti bene quid faciendum sit	527
morituro vel infirmo non credere: sed magis illi injuriari, quam sit peccatum gravissimum.	289
mors animæ quibus præcaveatur.	593
mors animæ uti per puellam resuscitatam a Christo designetur	678
mors cur multis sanctis fuerit in desiderio.	630
mors quæ mala nobis auferat.	632
mors quibus debeat esse formidabilis, et quibus non	634
mors uti semper et ubique suspecta sit habenda	323
mors quid sit, et cur naturaliter sit horro-ri.	630
mortali peccato obnoxium esse quam sit periculosum.	597
mortem quomodo sibi faciat homo utilem.	631
mortem animæ esse peccatum	593
mortem animæ summo opere cavendam.	592
mortem Christi uti diabolus per mulierem impedire voluerit.	284

mortem hominis esse triplicem 593
 mortem quis non habeat timere. 528
 mortem subitanam justis non esse periculosa 678
 mortem timere quomodo dicantur homines perfecti 411
 mortem terribiliorem facientia quæ sint 650
 morti Christus appropinquans quomodo se ad eam disposuerit. 293
 morti quomodo se quisque præparare debeat 294
 mortis humanæ causæ quæ sint. 593
 mortis animæ conditio triplex quæ 592
 mortis formido unde veniat 294
 mortis frequens meditatio quam sit utilis. 595
 mortui tres a Christo resuscitati quid mystice designent 591
 mos peregrinantium Judæorum quis fuerit. 71
 mos pharisaicus quis fuerit. 599
 mos piorum parentum laudabilis quis. 689
 Moysi lepra quid significet. 572
 Mulier Chananæa quid quemque doceat suo exemplo. 185
 mulierem cur Christus vocaverit Matrem suam 290
 mulieres cur fugiendæ sint, et per eas diabolus quid efficiat. 282
 mulieres uti se velare et in omnibus pudicitiam ostendere debeant 268
 mulieribus cur apparuerit Christus. 318
 mundantia hominem a peccatis duo quæ sint. 248
 munditia quam sit optabilis 98
 mundi nomine quid mystice intelligatur . 353
 mundum vincere quid sit 327
 mundus quando sit in nobis 366
 mundus quomodo decipiat confidentes in se. 586
 murmur Apostolorum quale fuerit. 239
 murmur Judæ unde prodierit. 239
 murmuratio Phariseorum contra Christum quid intenderit 441
 murmurationis lepram esse perniciosissimam 567
 murmuratorum peccatum duplex 700
 muti ad confessionem faciendam qui sint. 198
 muti a fraterna correptione ac consolatione 201
 muti a laude Dei, et in administratione justitiæ qui sint. 201
 muti spiritualiter qui sint 545
 mutitas periculosissima quæ sit. 550
 mutitas triplex mala quæ sit 549

N

Nabuchodonosor quomodo fuerit minister divinæ justitiæ 521
 Naim civitas qualis sit 589
 nardi spicati natura quæ sit. 239
 nasci ex spiritu quis dicatur 405
 nativitas hominis cœlestis quæ sit. 405
 nativitas hominis quam sit miserabilis. 404
 nativitas hominis triplex quæ sit. 404
 nativitas spiritualis quæ sit 404
 naturas duas probari in Christo 83
 naturæ duæ quomodo in Christo sint intelligendæ 406
 naturæ nostræ quænam debeamus exsolvere. 672
 naturæ operationem esse excellentiorem, quam artis. 582
 naves duæ mystice quid significant 462
 navicula pœnitentiæ nobis ad patriam esse transfretandum. 624
 navicula ut designet pœnitentiam 107
 navigare quomodo dicatur Jesus nobiscum 108
 navis sancti Petri quid mystice signet 462
 Nazareth cur civitas Christi vocetur. 619
 Necessaria quibus quomodo adjiciantur. 583
 necessaria quomodo sibi homo quærere debeat. 581, 582
 necessitas felix quæ sit 435
 negatio Petri quam fuerit gravissimum peccatum. 262
 negationes Petri tres ubi et quando factæ sint. 261
 negligentia quantum impediat hominem a Deo. 636
 negotiatio omnium damnatissima quæ. 243
 nequitia fraudulenta cur duplex sit nequitia 669
 Nicodemi fidei imperfectio quanta 403
 Nicodemi pietas erga Christum quanta 403
 Nicodemum ut Christus exerceat ad humilitatem. 406
 Nocte passionis suæ quænam Christus pertulerit. 269
 nocte quisnam dicatur laborare 463
 Nudatio Jesu ante flagellationem quam fuerit illi pœnosissima 277
 nuditas Christi uti ante crucem per Mariam tecta fuerit. 285
 nuditas duplex cuique fugienda quæ sit. 277
 nuditas et paupertas Christi quid nos instruant. 285

numerus septem panum mystice quid si-	
gnet	489
numisma unde dicatur	667
nuntii Dei qui sint.	429, 636
nuntii per quos Deus vocat ad se homines	
qui sint.	429
nuntius divo Job calamitates annuntians	
mystice quid.	547
nuptiæ Christi quomodo sint paratæ.	333
nuptiarum Dei prandium quod sit	635

O

Obediendi difficultatem quænam faciant	467
obedientia Christi qualis.	309
obedientia divi Petri erga Christum quan-	
ta fuerit	467
obedientia simplex Apostolorum et turbæ	
quæ.	688
observatio triplex quæ	600
Occidere quo ordine, cujusque auctoritate	
liceat	474
occupatio sancta quæ sit	143
occurrendum quomodo sit Christo	572
otium quanta mala germinet.	143
otium quanto studio fugiendum.	143, 497
oculi animæ ad Deum levandi qui in ora-	
tionem	687
oculi hominis duo mystice qui sint, et cur	
dextrum servis suis eruat diabolus.	584
Odium charitatis salubre ad proximum	
etiam extendendum esse.	612
Officium beatorum in cælo quod sit.	410
Oliva mystice quid	232
Onus Christi leve quod	128
Opera bona a Christo laudari.	32
opera bona damnari impie ab hæreticis	
contra præceptum Christi	392
opera bona in peccatis facta quid efficiant.	499
opera bona quam sint ad salutem neces-	
saria.	497
opera bona nostra quando sint Dei simul	
et nostra	531
opera bona quamvis non præcepta, non	
tamen negligenda	540
opera bona quonam pacto exercenda sint.	33
opera carnis quæ sint	565
opera in festo illicita quæ	605
opera quænam appareant vestis ovina	495
opera quænam merito vocentur bona	396
opera tenebrarum quæ sint.	2
opera verbaque Christi quomodo nos do-	
ceant	237

operibus bonis et piis exercitiis hæretici	
cur detrahant	32
operum Christi prærogativa quæ.	488
Orandum quid sit ante cibum, et quid post.	688
orare quænam securius possimus.	102
orare semper quid sit.	102
oratio Mariæ ad filium suum Jesum ante	
passionem.	240
oratio nostra exemplo Christi orationis	
qualis fieri debeat.	253
oratio quo tempore nobis magis frequen-	
tanda sit	253
oratio quænam Deo placeat, et quæ non	536
orationem hominis non esse superfluum	378
orationi conditiones necessariæ quæ	374
orationis conditiones laudabiles quas ha-	
buerit publicanus	537
orationis efficacissimæ formula quæ.	536
orationis pharisæi et publicani distantia	
quæ fuerit	534
Oves cur Angeli ac homines vocentur	441
ovis perdita quando reperta fuerit	441
ovium proprietates imitabiles quæ.	345

P

Pacem pectoris generantia sex quænam	
sint.	335
pacem veram desiderans quid facere de-	
beat.	336
pacem veram malus cur non habeat	335
pacis bonum quam sit magnum quid	331
palmas in faciem alicui dare quid	266
palmitum differentia triplex quæ sit	136
panem diversa significare	600
panes quinque mystice quid	212
panes septem mystice quid signent	489, 492
panis quotuplex sit intelligendus.	125
panum per Christum multiplicatio quid	
mystice.	492
parabolarum Christi quis præcipuus sit	
sensus.	150
parentes quomodo filios suos docere de-	
beant.	77
pascit nos Christus tripliciter.	343
passio Christi quomodo corde et manu	
tangenda sit.	681
passionem Domini meditatio tria neces-	
saria quæ.	236
passiones animæ quando sint peccatum	475
passiones naturales in Christo quales fue-	
runt.	252
passionis Christi fructus multiplex	235

- passionis Christi memoria cur servetur
   duabus hebdomadibus. 215
 passionis Christi virtus quanta sit. 166
 passus in quibusnam fuerit Christus. 298
 pastor animarum qualis esse debeat. 343
 pastori quando fugere liceat. 341
 pastoribus privati amoris extinctio et hu-
   militas quam sit necessaria. 342
 pastoris vita quam debeat esse exempla-
   ris. 342
 Pater et Filius quomodo ad homines ve-
   niant. 393
 pati pro Christo quis dicatur. 387
 patientia quid sit. 159
 patientia Christi eximia quæ. 304
 patientia et obedientia Jesu quanta. 270
 patientiam voluntatemque patiendi uti
   Christus suo nos exemplo doceat. 256
 patres nuncupative tantum vocari homines. 588
 patrimonio Christi quomodo utendum. 344
 Pauli Apostoli humilitas quanta fuerit. 530
 pauperes magis vocandos esse ad convivia,
   quam divites. 604
 pauperes quinam ad cœnam Dei sint vo-
   cati. 434
 pauperibus quomodo subveniendum. 344
 pauperibus succurrendum propter multas
   rationes. 513
 paupertas Christi quanta. 301, 600, 687
 paupertas Christi in cruce quanta fuerit. 292
 paupertas Christi in passione in septem re-
   lucet. 301
 paupertas pueri Jesu quanta fuerit in amis-
   sionis triduo. 72
 paupertatem neminem unquam passum
   qui in egenos misericors fuerit. 513
 paupertatis Christi via qualis fuerit. 365
 paupertatis solo titulo quinam periculose
   abundent. 302
 pax Christi quid. 115
 pax cœlestis et mundi quænam sit. 394
 pax multiplex et quæ sit. 334
 pax servanda cum tribus. 335
 pax triplex quæ. 331
 Peccare quinam dicantur ex infirmitate. 386
 peccare sub spe confessionis faciendæ,
   quam sit stultissimum. 662
 peccata dimissa an redeant. 638
 peccata remittere aliena quam sit necessa-
   rium. 457
 peccata uti sint cum spe veniæ plangenda. 546
 peccator qui mundetur a peccato. 568
 peccatores cujusmodi vocet Christus. 23
 peccatores quinam recipiantur a Christo. 439
 peccatores quomodo diligat Deus. 491
 peccatori converso congratulandum pro-
   pter tria. 442
 peccatum mortale cur infinito supplicio
   puniat. 663
 peccatum mortale quibus bonis spoliatur ho-
   minem. 655
 peccatum non confessum quid efficiat. 200
 peccatum quadruplex committi circa divi-
   tias. 422
 peccatum uti habeat somni similitudinem. 23
 pendentia Jesu in cruce quam fuerit pœ-
   nosa. 287
 Pentecostes qualis in lege veteri fuerit so-
   lemnitas. 390
 perfectio Christi quanta. 600
 perfectio nostra in quo consistat. 52
 persecutiones sanctorum tres quæ sint. 498
 perseveranter uti sit Deus amandus. 563
 petere in nomine Jesu quid sit. 373
 Petro quando Christus apparuerit. 530
 Petrus cur permissus sit cadere in nega-
   tionem. 262
 Petrus recusans lotionem pedum suorum,
   quorum personam gerat. 247
 Pharisei Evangelici stultitia et superbia
   quotuplex fuerit. 533
 Phariseos quænam in laudibus Christi
   torserint. 231
 phase comedendi ritus mystice quis sit. 246
 Pisces duo mystice quid. 213, 492
 piscium genera quatuor quænam capi non
   possint. 469
 Placandus quanto studio sit offensus vel
   contristandus frater. 482
 placere velle hominibus quando sit lauda-
   bile, et quando vituperabile. 580
 planctus beatæ Mariæ ad Christum defun-
   ctum quantus fuerit. 298
 Pœna æterna quam juste infligatur pro
   peccati delectatione momentanea. 661
 pœnæ peccati originalis cur post bap-
   tismum maneant. 648
 pœnalitatis Christi via quæ fuerit. 364
 pœnam inferni ex multorum societate non
   minui. 499
 pœnam inferni propter sex esse intolerabi-
   lem. 663
 pœnitentia cur in seculo difficulter possit
   recte impleri. 624
 pœnitentia felix quæ. 143
 pœnitentia laudata triformis quæ sit. 446

pœnitentia uti per mare designetur . . . 206
 pœnitentiæ fructus ut sit multiplex . . . 199
 pœnitentiæ opera hæretici Lutherani calumniantes quomodo confutentur . . . 32
 pœnitentiam differre usque ad mortem quam sit periculosum . . . 550
 Pompeius uti templum Domini profanaverit . . . 523
 portare crucem quid sit . . . 400
 portare palmarum ramos quid mystice . . . 7
 portatores animæ mortuum ad sepulchrum impœnitentiæ mystice qui . . . 595
 potatum fuisse Christum bis in cruce . . . 292
 Præcepta cur Deus arctius in novo Testamento servari jusserit . . . 479
 præcepta Dei quomodo sint honesta, levia ac utilia . . . 383
 præceptum dilectionis utrum sit unum tantum, vel duo . . . 611
 prædicatio Christi cujusmodi fuerit . . . 453
 prælati negligentes quanto expositi sint periculo . . . 417
 prælati quanto studio revocare debeant ovem errantem . . . 250
 prælati uti cuncta agant cum consilio . . . 211
 prælatis suis quid omnis debeat christianus . . . 668
 prælatos contra nostros quibus modis peccemus . . . 267
 prælatus quando animam suam liberet monendo subditos . . . 526
 præparare viam Domini quid sit . . . 46
 præsentiam Christi spirituales corporali esse meliorem . . . 48
 præsumptio sui quam sit periculosa . . . 278
 prava quomodo fiant in directa . . . 49
 proles quanta pietate studioque nutriendæ et instituendæ sint . . . 76, 77, 466
 prophetas quosnam in Evangelio nominet Christus . . . 495, 500
 prosterni ad terram mystice quid . . . 527
 providentiam divinam præstolantibus tria esse considerata . . . 626
 proximum nostrum esse omnem hominem quadrifariam . . . 610
 proximus noster quis sit . . . 556
 prudentiam villici alioqui injustam cur Christus laudet . . . 511
 Publicani quinam dicti sint . . . 533, 697
 publicanorum delictum triplex quod . . . 697
 pudicitia Christi quanta fuerit . . . 241
 pudicitia quanto zelo custodienda sit . . . 682
 pudor confitendi quomodo vincatur . . . 550

puerorum prima ad Deum conversio quam sit utilis . . . 142
 purgatio sui ab infamia quando licita sit . . . 222
 puritate uti Deo serviendum . . . 584
 puritate Christi quinam repugnent . . . 363
 puritatis Christi via quæ sit . . . 363
 purpura charitatis nos vestiri oportere . . . 278

Q

Quadragesimale tempus cur institutum sit . . . 493
 quadragesimali tempore quando comedendum esset . . . 692
 quærendus ubinam sit Christus . . . 74, 76
 quæstiones curiosæ quomodo sint ambi-gendæ . . . 613
 quies cujusmodi amanti sit afflictio . . . 562

R

Raca quid designet . . . 475
 ratio Christi quadruplex contra cogitationes Judæorum . . . 195
 ratio pro quibus reddenda sit . . . 508, 512
 ratio credendi summa quæ sit . . . 409
 rationi reddendæ quid maxime suffragetur . . . 509
 Recedere a Deo quid sit . . . 444
 receptionem Spiritus Sancti quæ in nobis præparent . . . 395
 regnum cœlorum diversis modis accipi . . . 416
 regnum cœlorum pro præsentī Ecclesia sumptum . . . 630
 regnum Dei quomodo sit primo quærendum . . . 583
 regula generalis contra judicia temeraria . . . 446
 regula generalis contra omnes fidei dubitationes quæ . . . 410
 regula justitiæ divinæ certissima quæ sit . . . 424
 regulæ monasticæ quomodo pro Evangelio militent . . . 479
 remedia Christi quinque contra injurias . . . 224
 remedium adversus vanam gloriam . . . 88
 remedium contra quævis gravia peccata . . . 681
 renovari spiritu mentis quid sit . . . 618
 responsionis Christi ad cogitationes Phariseorum causa quæ . . . 601
 responsum cur Christus non dederit pontifici de discipulis suis . . . 259
 responsum cur non dederit Jesus Herodi . . . 272
 restituenda uti sint bona injusta . . . 516
 rete Ecclesiæ quando rumpatur . . . 464, 465
 retia apostolica quæ mystice sint . . . 463

reverentia divi Petri erga Christum quan- ta fuerit	468
Rigor divinæ justitiæ quantus sit.	661
Rogandum in nomine Jesu quomodo	376

S

Satisfacere quomodo nemo possit pro uno mortali peccato.	661	Simon leprosus quos signet	571
Scandalum quid sit	222	simplicem oculum in operibus misericor- diæ habendum	436
scholam cœlestium præceptorum esse tem- plum Dei.	704	simplicitati fidei quatenus innitendum.	563
scientiæ et sapientiæ dona uti differant	519	simulationem omnibus suspectam esse et odiosam	669
scientia quænam prælatis sit necessaria	458	Sinceritas Christi in arguendo	607
scire quænam debeat homo ante omnia	408	sindone munda quomodo Christus mystice involvatur.	297
Scriptura Sacra quomodo sit intelligenda.	115	sindon mystice quid significet.	297
Scripturæ sensus quomodo capiendus	261	sinus Abrahæ quid sit	417
Scripturæ Sacræ auctoritas quanta sit.	419	sitis Jesu in cruce qualis fuerit	292
Seculum quo pacto unicuique relinquen- dum sit	691	Societas malorum quam sit perniciosa. 545,567	
seculum seculorum quid significet	589	sollicitudinem superfluum esse abjiciendam 580	
secreta quænam suis Deus revelet	124	sollicitudo mala et bona	26
semen bonum uti Christus seminaverit.	117	sollicitudo nimia ut vitetur.	42
semen cur nominetur verbum Dei	155	sollicitudo omnis ut sit in Deum rejicienda. 437	
semitæ Domini quæ, quomodo rectæ sint faciendæ	47	sollicitudo quæ sit licita, quæ laudabilis et necessaria, quæ denique vitupera- bilis	586,587
sensus nostros uti captivare debeamus.	258	sollicitudo superflua quam sit inutilis	582
sepeliendi mystice Christum modus quotu- plex.	299	sollicitudo triplex nobis prohibita quæ sit. 580	
Septuagesimæ mysterium quod.	135	somno quadruplici ut sit homo excitandus. 1	
sepulchrorum curam habendam esse.	590	Spiritum Sanctum quinquam nunquam reci- pian	386
sepulchrorum animæ mortuæ quod sit.	595	Spiritus Sanctus cur apparuerit in linguis igneis	391
sequi Christum quid sit.	100	Spiritus Sanctus de judicio quando mun- dum arguat, et de justitia quomodo	369
sequi Christum in desertum mystice quo- modo debeamus.	488	Spiritus Sanctus inspiratione quomodo ar- guat.	367
sequi quomodo debeamus Christum cru- cem suam portantem.	283	Spiritus Sanctus mundum quomodo arguat de peccato.	368
sermonem Christi servare quid sit.	393	Spiritus Sanctus quænam hominem doceat. 394	
serviendum Deo contemptis rebus super- fluis.	584	Spiritus Sanctus quænam in nobis amet. 397	
servire divitiis quam sit miserum	579	Spiritus Sanctus quænam præcipue dete- stetur	400
servire teneri hominem Deo propter tria	654	Spiritus Sanctus tria quæ in nobis odiat. 395	
servitus Dei quam sit felix et jucunda.	579	Spiritus Sanctus Paracletus cur dicatur.	383
servis Dei veris quæ sit cura maxime ha- benda	271	Spiritus Sanctus ut homines bonæ volunta- tis illuminet.	387
servos cujusmodi requirat Christus, et qua- les diabolus	584	Spiritus veritatis quis sit	383
servum Dei verum quid constituat	498	spolia dæmonum quæ.	196
servus Christi verus quis sit.	579	sponsus in nuptiis quibus Christus inter- fuit quis fuerit	82
Signo quomodo Spiritus Sanctus arguat. 367		spuere in Christi faciem mystice qui di- cantur.	266
signum quid sit.	66	Stabularius mystice quis fuerit	359
signum quo nos ad se vocat Deus quod sit. 429		Superbia ex consuetudine quid efficiat.	430
silentium religiosorum quo spectet	479	superbia quam sit Deo et hominibus odibi- lis	603
		superbiæ proprium quid	189
		superbiam duplicem esse	571

superbiam gravem esse lepram 570
 superbiam in cœlo natam esse 571
 superbire quid sit 532
 superbiorum spiritu genus triplex quod
 sit 532
 surdus spiritualiter quis sit 29, 544
 surdus mutusque mystice quis intelliga-
 tur 543
 suscipienda ut sint omnia de manu Domini. 433

T

Tabernaculum cur recte vocetur Ecclesia. 696
 tacere cur Christus voluerit interrogatus. 281
 tauri mystice quid 631
 Tempestates mystice quæ sint. 408
 templum animæ quando Deo dedicetur. 706
 templum Deo dedicatum quanta sit reve-
 rentia colendum. 703
 templum dissolvendum uti Christus seip-
 sum prædixerit. 263
 tenebræ duplices quæ 634
 tenebræ mundi hujus qui sint. 642
 tentare Deum quid sit 173
 tentari cur voluerit Dominus. 173
 tentatio triplex quæ 176
 tentationum causæ 112
 tentationes quomodo ferendæ sint. 278
 tentationes spirituales quomodo curentur. 111
 tentationum utilitas quanta 178, 180
 terra bona quæ sit. 156
 testimonium duplex quod. 387
 testimonium quinam non perhibeant Chri-
 sto 388
 Timor reverentiæ erga Christum quis . . . 622
 timorem cujusmodi charitas excludat . . 412
 tituli crucis Christi virtus quanta . . . 288
 titulus cur cruci Jesu superpositus fuerit. 288
 Trabe quid mystice designetur. 453
 tria quænam in nobis Christo locum præ-
 parent. 33
 tribulatis et afflictis quid agere congruat. 254
 triduo sequi Christum quid sit 488
 Trinitas personarum in divinis uti assera-
 tur. 402
 Trinitatis Sanctissimæ cultum quæ nos
 doceant 410
 tristes et tentati quomodo consolandi . . 251
 tristitia electorum Dei quam cito finietur. 351
 tristitia mala quæ. 355
 tristitia mentis cur maxime cavenda sit . 111
 tristitia naturalis quæ sit 353
 tristitia sanctorum bona quæ 354

Tubam novissimam quinam tristes sint
 audituri 548
 tunica Christi inconsutilis quid mystice
 signet 289
 turba quæ Christo in die Palmarum exhi-
 buerit 230
 turbæ pascendæ panes apponere quid sit. 492

V

Vallis quomodo per Christum impleatur. 49
 vallus triplex quo anima circumdatur,
 quis sit 527
 Velare Christi oculos mystice qui dicantur. 268
 velationis faciei Christi causa quæ . . . 267
 vendere cor suum Deo quid sit 40
 venditio Christi quid mystice 243
 verbum Christi primum in cruce quantæ
 fuerit charitatis et misericordiæ 287
 verbum Christi secundum in cruce beni-
 gnitatis quantæ fuerit. 290
 verbum Christi tertium in cruce, quantæ
 dulcedinis 290
 verbum Christi quintum in cruce quanti
 fuerit desiderii indicium hominum sal-
 vandorum 292
 verbo suo sexto in cruce quid Christus
 indicarit 293
 verbum Christi septimum in cruce quale
 fuerit 293
 verbum Dei audientium conditiones variæ. 151
 verbum Dei non audientium genus triplex. 217
 verbum Dei quid clamaverit 41
 verbum probrosum quando aliis inferre
 liceat 476
 vestes exuere mystice quid. 232
 vestibis melioribus uti cui quando liceat . 415
 vestibis ovium quibus occultent se hæretici. 501
 vestimenta Apostolorum mystice quid. . . 7
 vestimenta exuere substernereque Chri-
 sto quid 7
 vestimenta ovium quænam sint. 495, 502
 vestimentum Christi mystice tangendum
 quod sit 681
 vestis nuptialis habenda quæ sit. 433
 vestis nuptialis quæ sit. 634
 Viæ Christi quæ sint. 363
 villa quid mystice signet 430
 villicus Dei quis sit. 507
 villicus iniquitatis in quibus sit imitandus. 515
 vinea quid mystice signet. 135, 141
 virginitas quam sit virtus excellens 83
 virginitatem servare quam sit gloriosum . 683

- virginitatis excellentia 61
 virtus in infirmitate bifariam perficitur . . 149
 virtutes notabiles septem in verbis Christi. 312
 virtutes suas cur sancti absconderint tam
   studiose 671
 virtutum omnium exemplar ut sit Christus. 644
 vita christiani hominis tota ut sit quædam
   continua crux 284
 vita solitaria cur hodie sit maxime neces-
   saria 545
 vita solitaria cur præcipue quærenda sit . 489
 vita triplex quæ sit 171
 vitæ Christi a quibus contradicitur . . . 66
 vitam communem cur Christus duxerit . . 445
 vitam carnalem odiendam esse 42
 vitiorum genera decem per leprosorum
   proprietates designata 570
 vitulus saginatus et occisus quid mystice
   signet 428
 Vocare operarios quid sit 138
 vocari a Deo hominem dupliciter. . . . 636
 vocati quomodo multi dicantur 144
 vocatorum ad cœnam Dei genus triplex
   quod 434
 vocem Verbi quinam audierint. 41
 vox Christi qua continue vocat hominem
   quæ sit 429
 voluntas propria quæ dicatur, et quam sit
   periculosa 691
 voluntas rationalis quomodo in tentatione
   custodienda sit. 683
 voluntate propria uti se quisque nudare
   debeat. 272
 voluntates duas fuisse in Christo. . . . 253
 Vulnera alligare quid mystice. 558
 vulnera animæ ex peccato originali quatuor
   quæ. 558
 vulneris lateris Christi fructus quis. . . 295
 vulnerum numerus Christi quis 306
 vulnerum quinque cicatrices cur Christus
   servaverit. 631
- Z**
- Zachæus cur Christum videre desidera-
   vit 699
 Zelando lucrandis animabus quantum de-
   beant studere prælati. 466
 zelotes cujusmodi sit Deus noster. . . . 579
 zelum castitatis quantum sancti habu-
   erint 683
 Zizania mystice quos signent 116

INDEX

SERMONUM DE TEMPORE

PARS HIEMALIS

Dominica prima Adventus. Paraphrasis in Epistolam ad Romanos XIII. . . . . 4 Exegesis Evangelii, Matthæi XXI. . . . . 3 Sermo. Quomodo ad nos venerit Christus, quomodo etiam nos illi debeamus occur- rere . . . . . 9 Dominica secunda Adventus. Paraphrasis in Epistolam ad Romanos XV . . . . . 14 Exegesis Evangelii, Lucæ XXI. . . . . 16 Sermo. Qui sint, qui de adventu Domini gaudeant, qui metuant, et de triplici ad- ventu Domini . . . . . 20 Dominica tertia Adventus. Paraphrasis in Epistolam ad Philippenses IV . . . . . 25 Exegesis Evangelii, Matthæi XI. . . . . 26 Sermo. Rectene ab operibus pœnitentiæ Joannem Christus commendaverit . . . . . 34 Dominica quarta Adventus. Paraphrasis in Epistolam I ad Corinthios IV . . . . . 35 Exegesis Evangelii, Joannis I. . . . . 36 Sermo. Quid verbum Dei in deserto cla- maverit . . . . . 41 Exegesis Evangelii juxta ritum Romanæ Ecclesiæ, Lucæ III. . . . . 44 Sermo. Quid Christum faciat recipi intra- que nos morari. . . . . 48 Exegesis Evangelii in Vigilia Nativitatis Christi, Matthæi I . . . . . 51 <i>Nativitatis Domini sequentiumque Solemnitatum Pa- raphrases et Exeges cum suis Sermonibus, in altero de Sanctis Tomo offendet. . . . . 63</i> Dominica prima post Domini Nativitatem. Paraphrasis in Epistolam ad Galatas IV. . . . . 55 Exegesis Evangelii, Lucæ II. . . . . 57 Sermo. Quam multipliciter Christus nobis sit signum, cui contradicitur. . . . . 63 Dominica secunda post Domini Nativita- tem. Paraphrasis in Epistolam ad Ro- manos XII 68	Exegesis Evangelii, Lucæ II. . . . . 70 Sermo. Per quæ amittatur Dominus Jesus: quomodo item sint proles erudiendæ. . . . . 75 Dominica tertia post Domini Nativitatem. Paraphrasis in Epistolam ad Romanos XII. . . . . 80 Exegesis Evangelii, Joannis III. . . . . 82 Sermo. De gloria contemnenda, et cujusmo- di sive conjungi sive esse debeant conju- gia . . . . . 87 Dominica quarta post Domini Nativitatem. Paraphrasis in Epistolam ad Romanos XII. . . . . 92 Exegesis Evangelii, Matthæi VIII. . . . . 94 Sermo. Quæ christiana sit vita, quid Chri- stum imitari, et cujusmodi servanda oratio . . . . . 99 Dominica quinta post Domini Nativitatem. Paraphrasis in Epistolam ad Romanos XIII. . . . . 104 Exegesis Evangelii, Matthæi VIII. . . . . 105 Sermo. Quomodo respicienda semper sit providentia divina, et quomodo ferendæ tentationes. . . . . 109 Dominica sexta post Domini Nativitatem. Paraphrasis in Epistolam ad Colossen- ses III. . . . . 114 Exegesis Evangelii, Matthæi XII . . . . . 115 Sermo. Mali utiles sunt bonis, et quando evellendi, quando sint tolerandi . . . . . 119 Exegesis Evangelii juxta ritum quarum- dam Ecclesiarum, Matthæi XI. . . . . 123 Sermo. Quibus Domini jugum sit suave: et humilitas quomodo obtineatur. . . . . 127 Dominica Septuagesimæ. Paraphrasis in Epistolam I ad Corinthios IX et X. . . . . 132 Exegesis Evangelii, Matthæi XX . . . . . 135 Sermo. Quam multiplex Dei vocatio, quam

utilis labor, quamque otium sit perniciosum.	141	et cum sceleratis reputatus est, et ipse peccata multorum tulit, et pro transgressoribus rogavit, Isaïæ LIII.	235
Dominica Sexagesimæ. Paraphrasis in Epistolam II ad Corinthios XI.	146	Præambula Passionis Domini Nostri Jesu Christi.	238
Exegesis Evangelii, Lucæ VIII.	149	Articulus I. Jesus a discipulo proprio est venditus	242
Sermo. Agricola quomodo Christus, semen Dei verbum, terra cor humanum.	154	Articulus II. Jesus a Matre sua est licentiatius	244
Dominica Quinquagesimæ. Paraphrasis in Epistolam I ad Corinthios XIII.	158	Articulus III. Jesus manducavit Pascha cum discipulis suis.	245
Exegesis Evangelii, Lucæ XVIII.	160	Articulus IV. Jesus lavit pedes discipulorum suorum.	246
Sermo. Cujusmodi fuerint jubilæi privilegia, et quomodo peccatorum obtineamus remissionem.	165	Articulus V. Jesus corporis et sanguinis sui sacramentum instituit	248
Dominica prima Quadragesimæ. Paraphrasis in Epistolam II ad Corinthios VI.	169	Articulus VI. Jesus traditorem suum charitative corripuit.	249
Exegesis Evangelii, Matthæi IV.	171	Articulus VII. Jesus discipulis prædicavit.	250
Sermo primus. De tentatione servorum Dei et fructu jejunii.	176	Articulus VIII. Jesus exivit ad montem Olivarum.	251
Sermo secundus. De tentamentis diaboli.	179	Articulus IX. Jesus cœpit contristari et mœstus esse.	251
Dominica secunda Quadragesimæ. Paraphrasis in Epistolam I ad Thessalonicenses IV.	183	Articulus X. Jesus ad Patrem oravit.	253
Exegesis Evangelii, Matthæi XV.	184	Articulus XI. Jesus discipulos visitavit.	254
Sermo. Quæ sit dæmonis vexatio, qua pœnitentibus est molestus	188	Articulus XII. Jesus est ab Angelo confortatus.	254
Dominica tertia Quadragesimæ. Paraphrasis in Epistolam ad Ephesios V.	192	Articulus XIII. Jesus sanguinem suum sudavit.	254
Exegesis Evangelii, Lucæ XI.	193	Articulus XIV. Jesus inimicis suis obviam processit	255
Sermo. Quomodo confessionem impediât diabolus, et quam varia sint mutorum genera.	198	Articulus XV. Jesus osculo traditus est.	256
Dominica quarta Quadragesimæ. Paraphrasis in Epistolam ad Galatas IV.	203	Articulus XVI. Jesus hostem suum curavit	257
Exegesis Evangelii, Joannis VI.	205	Articulus XVII. Jesus volens captus est.	257
Sermo. Quæ sint evangelicæ instructiones hic: qui panes quibus reficimur	209	Articulus XVIII. Jesus volens fuit ligatus.	258
Dominica Passionis. Paraphrasis in Epistolam ad Hebræos IX.	214	Articulus XIX. Jesus fuit derelictus a suis discipulis.	258
Exegesis Evangelii, Joannis VIII.	215	Articulus XX. Jesus ductus est ad Annam.	259
Sermo. Quando liceat ab infamia se purgare, et quibus adversus suos hostes remediis Christus fuerit usus	221	Articulus XXI. Jesus fuit præsentatus et examinatus ante Annam.	259
Dominica Palmarum. Paraphrasis in Epistolam ad Philippenses II.	225	Articulus XXII. Jesus fuit alapa cæsus.	260
Exegesis Evangelii, Matthæi XXI.	226	Articulus XXIII. Jesus fuit ductus ad Caiapham	261
Sermo. Multiplex turba Christo occurrens quid nos doceat.	230	Articulus XXIV. Jesus fuit ter negatus a discipulo	261
In Passionem Domini. Exegesis juxta quatuor Evangelistarum narrationem.	235	Articulus XXV. Jesus falsa contra se testimonia pertulit	262
Præfatio. Dedit in mortem animam suam,		Articulus XXVI. Jesus inique blasphemie accusatur.	263
		Articulus XXVII. Jesus ut reus mortis damnatur	264
		Articulus XXVIII. Jesus facie conspuitur	265
		Articulus XXIX. Jesus alapis in faciem	

cæsus est.	266	Articulus LI. Jesus pro crucifixoribus ora-	vit	287
Articulus XXX. Jesus velatur et colaphis		Articulus LII. Jesus in cruce levatur.		287
cæditur.	267	Articulus LIII. Jesus inter latrones medius		
Articulus XXXI. Jesus fert multa.	268	ponitur.		287
Articulus XXXII. Jesus fuit Pilato præsen-		Articulus LIV. Jesus titulo fuit signatus.		288
tatus.	269	Articulus LV. Jesu vestimenta partiuntur.		288
Articulus XXXIII. Jesus fuit inique accu-		Articulus LVI. Jesus a prætereuntibus et		
satus	270	Scribis est illusus.		289
Articulus XXXIV. Jesus fuit missus ad He-		Articulus LVII. Jesus ab altero latrone		
rodem.	271	blasphematus, et ab altero confessus.		290
Articulus XXXV. Jesus spernitur ab Hero-		Articulus LVIII. Jesus Matrem discipulo		
de et exercitu suo	272	suo commendavit		290
Articulus XXXVI. Jesus ab Herode spre-		Articulus LIX. Jesum sol obscuratus con-		
tus ad Pilatum remittitur.	273	fitetur.		291
Articulus XXXVII. Jesus ut latrone vilior		Articulus LX. Jesus derelictum se clama-		
reprobatur.	274	vit		291
Articulus XXXVIII. Jesus nudatur vestibus,		Articulus LXI. Jesus sitiens aceto potatur.		292
scilicet ad flagellandum.	276	Articulus LXII. Jesus clamavit : Consum-		
Articulus XXXIX. Jesus flagellis cæditur.	277	matum est.		293
Articulus XL. Jesus indutus purpura, spinis		Articulus LXIII. Jesus clamore valido ex-		
coronatur.	278	spiravit		293
Articulus XLI. Jesus coronatus multiplici-		Articulus LXIV. Jesu mortem creaturæ ir-		
ter illuditur	278	rationabiles plangunt.		294
Articulus XLII. Jesus illusus, videndus		Articulus LXV. Jesu latus mucrone transfi-		
producitur.	279	xum est		294
Articulus XLIII. Jesus crucifigi postulatur.	280	Articulus LXVI. Jesus deponitur de cruce.		295
Articulus XLIV. Jesus ad tribunal judicis		Articulus LXVII. Jesus sindone involvitur.		297
est adductus	281	Articulus LXVIII. Jesus a Matre et amicis		
Articulus XLV. Jesus ad mortem damna-		suis plangitur.		297
tus est.	282	Articulus LXIX. Jesus a viris sanctis sepe-		
Articulus XLVI. Jesus suis reindutus vesti-		litur.		298
bus crucem bajulavit.	283	Articulus LXX. Jesu sepulto mulieres una		
Articulus XLVII. Jesus in calvariam cru-		cum Matre Jesu in Jerusalem revertun-		
cifigendus educitur.	284	tur		299
Articulus XLVIII. Jesus expoliatur suis ve-		Sermo. De præcipuis effectibus virtuti-		
stibus.	285	busque in Passione Christi nobis exhi-		
Articulus XLIX. Jesus in cruce extenditur.	286	bitis.		301
Articulus L. Jesus crucifigitur.	286			

PARS ÆSTIVALIS

In sanctissima solemnitate Resurrectionis		Dominica in Octavis Paschæ. Paraphrasis		
Domini. Paraphrasis in Epistolam I ad		in Epistolam I Joannis V		327
Corinthios V.	317	Exegesis Evangelii, Joannis XX.		329
Exegesis Evangelii, Marci ultimo.	318	Sermo. De pace multiplici, et cum quibus		
Sermo. Tripliciter Pascha nostrum Chri-		quomodo servanda sit pax		334
stus nos consolatur triplici transitu.	322			
<i>Feria II et III Solemnitatis Paschæ Paraphrasim in</i>		Dominica prima post Octavas Paschæ. Pa-		
<i>Epistolam, et Exegesim in Evangelium una cum suo</i>		raphrasis in Epistolam I Petri II.		338
<i>Sermone, require in Tomo secundo de Festivitatibus</i>		Exegesis Evangelii, Joannis X.		339
<i>Sanctorum. . . . .</i>	273, 283	Sermo. Quomodo Christus nos pascit et		

- pascitur, et de luxu clericorum. 343
- Dominica secunda post Octavas Paschæ.
Paraphrasis in Epistolam I Petri II . . . 347
- Exegesis Evangelii, Joannis XVI. 348
- Sermo. Quod gaudium sit mundi, quodve Sanctorum, quæ item tristitia bona, quæ mala. 352
- Dominica tertia post Octavas Paschæ. Paraphrasis in Epistolam Jacobi I . . . 357
- Exegesis Evangelii, Joannis XVI. 358
- Sermo primus. Quæ sit Christi via ad hominem, hominisque rursus ad Deum. . . 362
- Sermo secundus. Quam varius Spiritui Sancto arguendi sit modus. 366
- Dominica quarta post Octavas Paschæ. Paraphrasis in Epistolam Jacobi I . . . 370
- Exegesis Evangelii, Joannis XVI. 371
- Sermo. Quomodo sit in Jesu nomine rogandum: Sancti uti sint invocandi: de ipsorum veneratione et præconio: item Deus cum sit immutabilis, quomodo exaudiet 376
- Pro Solemnitate Ascensionis Domini Paraphrasim in Epistolam et Exegesim in Evangelium cum suo Sermonem, require in secundo Tomo de Festivitatibus Sanctorum. 325*
- Dominica post Ascensionem Domini. Paraphrasis in Epistolam I Petri IV . . . 381
- Exegesis Evangelii, Joannis XV et XVI . . . 382
- Sermo. Quos consoletur Spiritus Sanctus, et qui Christo testimonium perhibeant . . 385
- In sanctissima solemnitate Pentecostes. Paraphrasis in Epistolam, Act. II . . . 390
- Exegesis Evangelii, Joannis XIV 392
- Sermo. Cujusmodi debet esse præparatio, cujusmodi hospitium quod dignetur Spiritus Sanctus. 397
- In solemnitate Sanctissimæ Trinitatis. Paraphrasis in Epistolam ad Romanos XI. 401
- Paraphrasis in alteram Epistolam juxta quarumdam ritum Ecclesiarum 402
- Exegesis Evangelii, Joannis III. 402
- Sermo. Quæ scire, quæ item credere debeamus, et quam sit Deo gloriosior nostra fides, quam scientia. 407
- Pro Solemnitate Sanctissimi Sacramenti Eucharistiæ, in Epistolam Paraphrasim, in Evangelium Exegesim, una cum suo Sermonem, offendes in secundo Tomo de Festivitatibus Sanctorum. 364*
- Dominica prima post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam I Joannis IV 411
- Exegesis Evangelii, Lucæ XVI. 413
- Sermo primus. Quam multipliciter a malis boni discernantur, utique quadrupliciter peccetur circa divitias 420
- Sermo secundus. Quod in Dei semper timore sit vivendum, atque hoc mundo parce utendum. 423
- Dominica secunda post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam I Joannis III. 426
- Exegesis Evangelii, Lucæ XIV 427
- Sermo. In quam multiplices sint genere, qui a Domino vocantur 432
- Dominica tertia post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam I Petri V 437
- Exegesis Evangelii, Lucæ XV. 439
- Sermo. Quid sit appropinquare Deo, et eruditiones quæ sint in hoc Evangelio . . 443
- Dominica quarta post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam ad Romanos VIII. 448
- Exegesis Evangelii, Lucæ VI 449
- Sermo. In quibus similes Deo esse nos congruat, et in quibus misericordes in proximum. 454
- Dominica quinta post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam I Petri III. 459
- Exegesis Evangelii, Lucæ V. 461
- Sermo. Decem, quæ in hodierno nos Evangelio ædificant, doceri. 465
- Dominica sexta post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam ad Romanos VI. 471
- Exegesis Evangelii, Matthæi V. 472
- Sermo. In quibus debeamus irasci, et quam multiplex sit ira. 477
- Dominica septima post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam ad Romanos VI. 483
- Exegesis Evangelii, Marci VIII 484
- Sermo. Septem Dei beneficia meditata, ut panes corpus, animam reficiunt: quadridariamque quomodo Dominum miseretur; et de octo hujus Evangelii documentis 488
- Dominica octava post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam ad Ro-

- manos VIII. 494
 Exegesis Evangelii, Matthæi VII. 495
 Sermo. Quomodo lupi ac falsi prophetæ
 sint hæretici, et hodie qui sint hæretici. 500
- Dominica nona post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam I ad Corinthios, X. 505
 Exegesis Evangelii, Lucæ XVI. 507
 Sermo. Quare pauperibus sit tribuendum, rationes: et de periculo divitum 512
- Dominica decima post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam I ad Corinthios XII. 517
 Exegesis Evangelii, Lucæ XIX. 519
 Sermo. De Christi fletu, quomodoque nos tempus visitationis advertere, et mortem præmeditari decet. 524
- Dominica undecima post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam I ad Corinthios XV. 529
 Exegesis Evangelii, Lucæ XVIII. 531
 Sermo. Quæ oratio Deo placeat, et quam stulta sit omnis superbia. 536
- Dominica duodecima post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam II ad Corinthios III. 541
 Exegesis Evangelii, Marci VII. 542
 Sermo. Quam sint surdorum mutorumque varia genera 547
- Dominica tertia decima post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam ad Galatas III. 552
 Exegesis Evangelii, Lucæ X. 554
 Sermo. Triformiter est Deus diligendus. . 560
- Dominica quarta decima post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam ad Galatas V. 564
 Exegesis Evangelii, Lucæ XVII. 566
 Sermo. Decem genera vitiorum decem leprosorum conditionibus significantur. . 570
- Dominica quinta decima post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam ad Galatas V et VI. 575
 Exegesis Evangelii, Matthæi VI. 577
 Sermo. Cujusmodi servitus bona, quæ item sit sollicitudo non improbanda. . 584
- Dominica sexta decima post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam ad Ephesios III. 588
- Exegesis Evangelii, Lucæ VII. 589
 Sermo. Unde mors homini acciderit. Qui item sint, qui efferant spiritualiter mortuum ad sepulchrum. 593
- Dominica septima decima post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam ad Ephesios IV. 598
 Exegesis Evangelii, Lucæ XIV. 599
 Sermo. De multiplici genere conviviorum, et de institutione sabbati 603
- Dominica octava decima post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam I ad Corinthios I. 608
 Exegesis Evangelii, Marci VIII. 609
 Sermo. De charitatis et amoris carnalis differentia, et de modo ordineque diligendi 613
- Dominica nona decima post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam ad Ephesios IV. 618
 Exegesis Evangelii, Matthæi IX. 619
 Sermo. De pœnitentia, confidentia et cogitationibus malis. 623
- Dominica vigesima post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam ad Ephesios V. 629
 Exegesis Evangelii, Matthæi XXII. 630
 Sermo. Quæ sint quæ retrahant a Deo, et quæ sint electionis Dei signa. 635
- Dominica vigesima prima post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam ad Ephesios VI. 641
 Exegesis Evangelii, Joannis IV. 643
 Sermo. Cur pœnæ peccati originalis post baptismum maneat, et quare formidabilis sit mors 647
- Dominica vigesima secunda post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam ad Philippenses I. 653
 Exegesis Evangelii, Matthæi XVIII. . . . 654
 Sermo. Quæ sint quæ peccatorum impetrent remissionem. 659
- Dominica vigesima tertia post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam ad Philippenses III et IV. 664
 Exegesis Evangelii, Matthæi XXII. 665
 Sermo. Quibus debemus, reddamus debitum: et quomodo anima sit numisma aut denarius. 669
- Dominica vigesima quarta post Sanctissi-

mam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam ad Colossenses I.	674	Exegesis Evangelii, Joannis VI.	685
Exegesis Evangelii, Matthæi IX.	675	Sermo. De speciebus gulæ.	690
Sermo. De luxuriæ peccato, ejusque et aliorum vitiorum remediis.	679	In Solemnitate Dedicationis Ecclesiæ. Paraphrasis in Epistolam, Apocalypsis XXI.	695
Dominica vigesima quinta post Sanctissimam Trinitatem. Paraphrasis in Epistolam, Jeremiæ XXIII.	684	Exegesis Evangelii, Lucæ XIX.	696
		Sermo. Templum dedicandum fore triplex : quaque reverentia loca Deo dicata honoranda.	702

Typis Cartusiæ Sanctæ Mariæ de Pratis. Monsterolij.
ERN. DUQUAT typographus.

208.8
L 293

26377

LANSBERGIUS, JOHN JUSTUS
(Carthusian)

TITLE

Opera Omnia

Tome 1

Opera Majora

DATE
LOANED

BORROWER'S NAME

STORAGE - CBPL

26377

